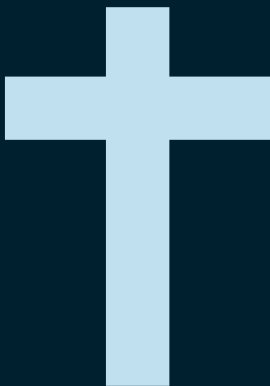

Kálad Zembî : Sô,
á Gúgwáan

New Testament in Makaa

Kálaad Zεmbî : Sɔ́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495

Contents

Matuyô	1
Márkus	69
Lúkas	112
Yuánes	184
Misóólúgá	237
Buud ó Róma	305
1 Buud ó Kōrênt	337
2 Buud ó Kōrênt	368
Buud ó Galátia	388
Buud ó Ifêz	400
Buud ó Filipî	412
Buud ó Kolósia	420
1 Buud ó Tesa- loníka	428
2 Buud ó Tesa- loníka	435
1 Timotê	439
2 Timotê	449
Títus	456
Fulmôḡ	461
Wəhebərâ	463
Zhâk	487
1 Pyêr	495
2 Pyêr	504
1 Yuánes	510
2 Yuánes	519
3 Yuánes	521
Yûdā	523
Mbúgúlú	526

Jɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔ Kéel Matiyô nyə á cilə yí

Nə Matiyô, nə Márkus, nə Lúkas zə bəd Yuánes wə bwá á cilə Jɔɔ Kéel má Yésus-Kríst. Matiyô nyə nyə á tééd fwo bul bwiing mətéédulé má cug mə Yésus, nə ntáán nyé, nə byélé dé, nə ikágə byé. Nyə á bul cilə shú ná Oyúden bwə mpúg ná Yésus wə jí Cí Zembî nyə á kaag yé. Matiyô mə cwééd ciyá «Faan» cɔ ija məwúm mətóon.

Jɔɔ Kéel má Matiyô jí nə jé nkúmba sâ ná nyə á seɛng fwámé məma kow lú mínjígúla mí Yésus tâŋ icé í kaand itóon:

- (1) Kaand nyə á lás mbúnj dí gwów yí ngə lwágulə nda búúd bwə jálá nə bwánd Faan má Zembî ná (lúu 5 kə kumə 7).
- (2) Minjígúla myə váál bwə jálá nə jaaw búúd Faan má Zembî dɔɔng yí (lúu 10).
- (3) Mikanda zanɔbá mí ngə lwágulə ndimba sâ á Faan má Zembî yí (lúu 13).
- (4) Cug á omínyonɔ́ í jálá nə bə Faan má Zembî dɔɔng dí yí (lúu 18).
- (5) Nə váál múúd mə jálá nə jí mpwándəd ná Faan má

Zembî í bá ntɔ yí (lúu 24 kə kumə 25).

Matiyô ngə lwágulə nyədəí Jɔɔ Kéel dí ná Yésus jí Cí í á zə cwíy Faan ágúgwáan yí, nyə á zə sá ná buud bwə nyíig Faan dɔɔng dí, bwə bág nə icug í ngə kala minjígúla.

Impáámbá í Yésus (Luk 3.23-38)

¹ Sə má zə tɔɔlə impáámbá í Yésus-Kríst, mbyél má *Dávid, mbyél má *Aburaham.

² Aburaham nyə a byá *Izaag. Izaag mú byá *Yákwab. Yákwab mú byá Yúda bə́nɔ́ŋ omínyonɔ́ bə́.

³ Yúda mú byá Fares bá Zára, nyɔɔngú wán wə Tamar. Fares mú byá Esrom. Esrom byá Aram.

⁴ Aram byá Aminadab. Aminadab byá Naáson. Naáson byá Salumon.

⁵ Salumon bá Ráhab bwə mú byá Bowaz. Bowaz bá Rut bwə mú byá Obəd. Obəd mú byá Yése,

⁶ Yése ka byá Dávid.

Njwú-buud Dávid bá kúsə má Uri bwə mú byá Sálumun.

⁷ Sálumun mú byá Robwam. Robwam byá Abiya. Abiya byá Azaf.

⁸ Azaf byá Zhwozafat. Zhwozafat byá Zhworam. Zhworam byá Oziyas.

⁹ Oziyas byá Yótam. Yótam byá Akwaz. Akwaz byá Ezekyas.

10 Ezekyas byâ Manase. Manase byâ Amon. Amon byâ Zhwoziyas.

11 Zhwoziyas mûsə byâ Zhekoniyas bənōñ omínyōñ bē. Ja jōñgū wá buud ó *Izəyēl bwá á kə mīkwám mí dósomb dí *Babilōn yí.

12 Nūñ Babilōn, Zhekoniyas mûsə byâ Salátiyel. Salátiyel mú byâ Zorobábel.

13 Zorobábel byâ Abyūd. Abyūd byâ Eliyakim. Eliyakim byâ Azor.

14 Azor byâ Sadog. Sadog byâ Ashim. Ashim byâ Eliyud.

15 Eliyud byâ Elyazar. Elyazar byâ Mátan. Mátan byâ Yákwab.

16 Yákwab byâ Yóseb, ηgwúm má Mariya. Mariya wəñgū wá nyə a byâ Yésus, bwá də jōw ná Kríst, Cəgye buud Zembî nyə á bwey kaag yé.

17 Ntó ikala í búúd í á byēl wúm nə in̄, téédúlə wá Abərahám kə jé wá Dávid. Í á bə wúm nə in̄ wúlə wá Dávid kə jé ja buud ó Izəyēl bwá á kə mīkwám mí dósomb dí Babilōn yí. Bíl wúm nə in̄ í á nyiñgə byēl tééd ja bwá á kə mīkwám dí yí kə jé wá Kríst.

Byélé má Yésus-Kríst

18 Byélé má Yésus-Kríst í á bə ntúga: Nyəñgá yé Mariya bá Yóseb bwá á bə nə cəçlá bā. Nji bwá kú fwo mpúya, Mariya mú ηwa bum nə ηkul má Nkəñkə Shíshim.

1:11 2Ib 34.1-36.21

1:16 Luk 1.27

1:18 Luk 1.35

1:21 Sôm 130.7; Mat

1.25; Luk 1.31; Mis 4.12

* 1:21 Kál lú Oyúden dí, jíná lú Yésus í kə ná Cəgye buud.

1:23 Iza 7.14 1:25 1.21

19 Yóseb nyə mú téduga ná a wēny cəçlá bā wəñgū. Nji nda nyə á bə tətəlí muud ná nyə á cəel béégya nə Mariya shwoó, kú wá nyə shwōn.

20 A ηgá téduga ntó, *əngəles má Yawé mú zə lésha nə nyə ntámád ná: «Yé Yóseb Mwān má *Dávid, wo kú fúndə bálə Mariya, nəcé mwán jí nyə mwō dí éne ηgə zhu wá Nkəñkə Shíshim.

21 A bá byâ mwámudûm, wo bá gwiid nyə ná Yésus, nəcé nyə wá má bá cəg kúl búúd jé nə *misám.»*

22 Sósólúgú ni wēsh í á bwəma nə ciyá Zembî nyə á bwey ci mpu má *múúd micúndá yé dí yí, ná:

23 Sás lú mudá njúl ná ncwíyē í bá ηwa bum, í mú byâ mwámudûm.

Bwá bá də jōw nyə ná Imanuwēl.

Jíná dəñg í kə ná Zembî jisə sádí.

24 Ja Yóseb má juum yí, a mú sá nda əngəles má Yawé nyə ámə ci nə nyə ná. Nyə á shwal bá Mariya,

25 nji bá bwá kú səəngya, kə jé ja Mariya má byâ mwámudûm yí. Yóseb mú námə gwiid Mwān wəñg ná Yésus.

2

Ompuye ó isá bwá kə gúmal
Yésus

1 Yésus nyə a byēl ηgwála á Betəlehəm, shí á Yudéa, Herod ηgá jwú nə ləəm. Ja Yésus má shín byēl yí, bóól

búúd bwá á zhu ηγεε kóómb jwôw í ðu cúwo yí, zə jé Yurúsalem. Buud bəəηgú bwá á bæ məma ómpuye ó isâ, bwá á ðu bigas wəacén-cení.

² Bwá á ka ηgə jî ná: «Njwû *Oyúden ηgə kúnəw byél yé, jî ηgow? Sə á dúg acén-cení yé kóómb jwôw í ðu cúwo yí. Sə mə ká zə yə nyə gúmə.»

³ Lâη ni í á ka zə tî Njwû-buud Herod məkuú shí, bənônη buud wâ Yurúsalem bəsh.

⁴ Ntó a mú jôw mílúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máceη wâ kúl búúd *Izarəyél. A mú jî bwo ná bwá jááwəg nyə kúl í á bæ ná *Kříst mə bá byél yí.

⁵ Bwá nə né ná: «Betulehem, ηgwála á Yudéa.» Sâ jəəηgú wə *múúd micúndá nyə á cilə yí, ná:

⁶ Yé Betulehem, ηgwála á Yudéa,

Wo kú dúg ná wo wə mə búl cwááguwo míηgwála myâ Yudéa myēsh ðí, nəcé wúl mbyágá wô í bá bæ cí ánúní.

Nyə wə mə bá wíl kúl búúd jâm Izarəyél.

⁷ Ntó Herod mú jôw ómpuye ó isâ óni shwoó, nə bwá mpúg jaaw nyə baan ácén-cení wəəηgú nyə á tééd nyínúlə jon ðí yí.

⁸ Nə ndeé nyə mú kənd bwo Betulehem. Nyə ná: «Kagâ. Bi kəg mpu wámbələ kúl Mwân wəəηg jísá yí. Bí mə ká kwey nyə, bi músə zə jaaw mə, mə bāg námá kə yə nyə gúmə.»

⁹ Ja bwá mə shîn gwágulə njwû-buud yí, bwá mú kyey.

Bwá mú kwo dúg ácén-cení bwá á fwo dúg kóómb jwôw í ðu cúwo yé, a ηgə kə bwo shwóg. A mú kə ná ndeé, kə jé kúl mwân nyə á bæ yí, a mú shigula cínəηg gwôw.

¹⁰ Ja bwá mə dúg ntó yí, bwá mú bul shwas.

¹¹ Bwá mú nyíi njôw, dúg mwân bá nyəəηgú yé Mariya. Bwá mú kúd mámpwoombú shí, yə mwân gúmə. Nə ndeé bwá mú juw íwóle byán, ηwa isâ í gúmə bwá á zə nə ndí yí, cwámbələ nyə. Isâ byəəηg í á bæ, nə or, nə *cáá nə *mír.

¹² Nə ndeé, Zembî mú kéwəli bwo ntáməd nə bwá kú ná kwo kə wə Herod. Ntó bwá mú kyey zhí shúsád, nyíηgələ kə bwádí.

Bwá kə shwaaw nə mwân Igípten

¹³ Ja ómpuye ó isâ bwá mə shîn kyey yí, *éηgəles mə Yawé mú zə lésha nə Yóseb ntáməd. Nyə ná: «Wəólég, wo ηwág Mwân bá nyəəηgú, wo wúg nə bwo wa, bi kyéyag, kə shwaaw shí á Igípten, nəcé Herod nyə e sə nə a gwú mwân. Bí é kə ji núη, kə wósás ja mə bá cí nə bi nyíηgəg zə yí.»

¹⁴ Yóseb mú wəol, ηwa Mwân bá nyəəηgú námə búlu nííd, bwá mú kyey kə shwaaw shí á Igípten.

¹⁵ Bwá á ji wu, kə jé ja Herod nyə á yə yí. Sósólégú ni wēsh í á bwəma nda Yawé nyə á bwey lás wə *muud micúndá yé ná, ná: «Mə á jôw Mwân wáam, nə a wúg shí á Igípten.»

16 Ja Herod má dúg ná om-puye ó isâ bwé má shüig nyə yí, a mú jág gwág bôw. A mú kənd buud bé Betulehem nə mánd mâ kúná-kúnə, ná bwé kég gwú bwábudüm bēsh, tééd ikény kə jé bəəng wā mimbū mimbá. Nyə a féesh ntó bəǵlə baan ómpuye ó isâ bwé á jaaw nyə yí.

17 Ntó sâ múúd micúndá Zheremí nyə á bwey ci yí í mú zə bwəma. Nyə á ci ná:

18 Buud bwé á gwág
onkwimbyē ngwála á
Rama
nə məyê nə mimbágú mí
áyíyáág.

Rashel nyə á ngə jii bwān bé,
a ngə ban ná muud kú cweel
nyə mpimbə,
nəcə bwān bwé cúgə ná.

19 Mpúsə shwiy má Herod, Yóseb njúl ná shí á Igípten, éngəles mə Yawé mú kə lésha nə nyə ntámád.

20 Nyə nə né ná: «Tówúg! Nwanɣ Mwān bá nyəəngú, wo nyíngəg nə bwo, kə shí á *Izəryél, nəcé buud bwé á ngə cəel gwú Mwān wá, bwé má shín yə.»

21 Yóseb mú tōw, nwa Mwān bá nyəəngú, a mú nyíngə nə bwo, kə shí á Izəryél.

22 Nji a mú gwág ná Mwān má Herod bwé á də jōw nə Arkeláwos yé wə má shúgula nə icí yā Yudéa. A mú fúndə kələwu. Zembí nyə á zəkəwəli nyə ntámád, a mú kə shí á Galilé,

23 kə ji ngwála á Nazarēt. Í á s̄y ntó shú ná bwé bāg də jōw nyə ná: «Muud á Nazarēt». Ntó, s̄a búúd ó micúndá bwé á bwey ci yí, í músə bwəma.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud
(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18;
Yuá 1.19-28)

1 Na dúl fwála dí, Yuánes Nduu-buud nyə á wós shí a shwéeshá á Yudéa. A mú ngə cúndə ná:

2 «Céndúgá mitódúgá nəcé Faan á gwów mú kúná-kúnə.»

3 Muud micúndá Izayí nyə á shí bwey jaaw lân má Yuánes ni ná:

Muud ngə cúndə shí a
shwéeshád,
a ngə ci ná: «Kwambələgá zhíí
má Cwamba,
bí sá ikwūɣ byé ná səndōɣ.»

4 Káándá Yuánes nyə á də bwáád yí, í á bə síyá nə mimyǵó mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á də də ikájala nə kwaan.

5 Ntó buud ó Yurúsəlem nə bəəng wā shí á Yudéa tə bəəng wā fuundú ngwǵǵ Zhurdê bēsh bwé á də kə nyádí,

6 kə də magulə *mísám tām buud, Yuánes músə ka də duu bwo ngwǵǵ Zhurdê.

7 Ná ndéé, nə *Ofarizyēɣ nə *Osadwisyēɣ bwé á də zə nki bulya ná Yuánes dúúg bwo. Nda nyə á dúg ntó ná, nyə á ka n̄káánd nə bwo ná: «Yé iyələkag íga! Bi má bəle fúndə

mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwali bí éne?

⁸ Wúmógá fwámé mpúmá*, í lwágúlá ná bí mə cénd mítédúgá yí.

⁹ Kúgá bə nji dúlə téduga ná: «Sə bəñ sə bí mpwoñ buud mə*Aburaham» nəcé mə mpú jaaw bí ná Zembî jí nə ηkul shwǝǝla mákwóógú mága, sə mwo bwān ǝ Aburaham.

¹⁰ Mpugá ná zəñ í wál zə sámb míkǝǝlá mí ílí máshugəd. Bwə é cal lí jəsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwə kul gwo kudad.

¹¹ Mεε mə ηgə duu bí nə məjúwó shú lwólə ná bí mə cénd mítédúgá. Nji ηgwól múúd ηgə zə mə mpúsə. A jí nə mpífə cǝ mə. Mə ampíyáyé ná mə yílúg nyə məñgwub mákuúd. Nywáá mə bá duu bí nə Nkəñkə Shíshim nə kuda.

¹² A mbid fyafuga mbwəd. A bá zə béég búúd nda bwə də fyaf ηkwáándə ná. A ηwa fwámé mpúmá nyé wá ηkundád; a yíl ílwáásə, shwu kuda jí kú bwele jímə yííd.»

*Nduwán mə Yésus
(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)*

¹³ Ntə Yésus nyə a wú shí á Galilê, kə ηgwǝǝ Zhurdê wə Yuánes shú ná Yuánes dúúg nyə.

¹⁴ Nji Yuánes kú magulə. Nyə nə Yésus ná: «Í yida jəla ná wo wə dúúg mə, kú bə ná mə wə dúúg wo.»

¹⁵ Yésus mú bəsa ná: «Maguləg nə í yídag bə nda mə ηgə ci ná, nəcé í jəla ná sá jəsh í síyúg nda Zembî mə céel ná.» Yuánes músə magulə.

¹⁶ Nji Yuánes nyə á shín duu Yésus yí, Yésus ηgə ná wú məjúwó di, joñ í mú bəñ. A mú dúg Shíshim mə Zembî í ηgə shulə nda faf, zə jí nyə nyúúlád. ¹⁷ Némə wəla dǝəngú, kál í mú cúwo joñud, í ηgə ci ná: «Mwān waamə alām wə éga. Nyádí wə lâm wām wəsh wúsə yé.»

4

*Sátan mə bwówúlá Yésus
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)*

¹ Shíshim mú kə nə Yésus shí a shwéeshád nə Njwú məjamb kág bwówulə nyə.

² Yésus mú ci ídāw wu tǝñ mwôw məwúm mánǝ, nə mwásə nə bulú. A mú ka gwág zha.

³ Mása məbwəbúlán mú zə wós nyádí. Nyə nə né ná: «Ŋkí wo jí *Mwān mə Zembî, cíg nə məkwóógú mága ná mə nyéég ídāw.»

⁴ Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálad Zembî dí ná:

Muud cugé nə ηkul cugə nji nə idāw.

Nji muud mə cugə nə ciyá jəsh í wú mpu mə Zembî dí yí.»

⁵ Njwú məjamb mú kə nə nyə ηgwála mə Zembî. A mú

* **3:8** Mpumá nyəəng wə mísóólégú. **3:9** Luk 1.54-55; Yuá 8.39; Rom 2.28-29; 4.12 **3:10** 7.19 **3:11** Luk 3.16 **3:12** Zhe 13.24; Mat 13.30 **3:15** 5.17; 28.19 **3:16** Iza 63.19; Eze 1.1-3; Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbá 4.1; 19.11 **3:17** Iza 42.1; Sôm 2.7; Mat 12.18; 17.5 **4:1** Heb 2.18; 4.15 **4:2** MmN 34.28; Mat 6.16-17 **4:4** Mbá 8.3

kə tâl nyə zhwááŋgê *Mpáánzə Zembî dí gwôw.

6 Nyə nə né ná: «Ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul, kə kud shí. Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Zembî mə bá lésha nə *wəéŋgales bé shú dwô.

Bwá é ŋkêny wo mábwád shú ná kuú wô í nda bwíim bɔɔgá.»

7 Yésus mú bɛsa nə né ná: «Jí námá cilyá ná: “Wo ajáláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé.”»

8 Njwû məjamb mú nyingə ŋwa nyə, kə nə nyə wúl məma mbáŋ dí gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan mēsh mâ shí nə gúmá jáŋ.

9 Nyə nə né ná: «Ŋkí wo kúd mpwoombú shí wa mádí míshúd, yə mə gúmá, mə yə wo isâ íni byêsh.»

10 Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «*Sátan, wúg mə míshúd! Jí námá cilyá ná:

Dugú kúd mpwoombú shí nji wá Zembî woó Yawé.

Nji nyə wá wó dúg yə gúmá yé.»

11 Ja Njwû məjamb má gwág ntáni yí, a mú bíd Yésus. Wəéŋgales bwá mú wóós, bwá mú ka zə sêy nə Yésus.

*Matéédúlé má íséy má Yésus
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)*

12 Ja Yésus nyə a gwág ná bwá má wá Yuánes mímbwug dí yí, nyə á kə shí á Galilê.

13 Nji nyə a shígé ná kwo kə ŋgwála á Nazarêt. Nyə á yida kə ji ŋgwála á Kapernawûm wúsə mâŋ dí koogá, mpwəmə

məshí mâ Zabulon nə Nəftali yí.

14 Yésus nyə á kə ji nûŋ shú ná iciyá í Izayí *muud micúndə í bwəmag. Izayí nyə á ci ná:

15 Məshí mâ Zabulon nə Nəftali,

mɔɔŋg mí ŋgée mâŋ dí má, məsə námə fuundú ŋgwəɔ Zhurdê má,

kóómb Galilê íkúl ishús í njúl yí.

16 Buud ó məshí mɔɔŋgá, bwá á də ji yídúgúd.

Bwá má dúg mánkenya!

Bwá á də cugə shwagá shwiy dí.

Məŋkenya má má kwan bwo.

17 Ja Yésus nyə á shîn jé Galilê yí, nyə a tééd ŋgálə cúndə ná: «Céndúgá mitádúgá nəcé Faan á gwów í mú kúná-kúnə.»

*Yésus má jôw oshweye ó oshû
ónɔ̄*

(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Dúl jwôw, Yésus ŋgá kyey ncindye mâŋ mâ Galilê, nyə a dúg omínyəŋhú óbá, Shímun, bwá də jôw ná Pyêr yé, bá mínyəŋhú yé André bwá ŋgá wusə wód májúwód. Bwá á də julə oshû nə məwód.

19 A mú ci nə bwo ná: «Bɛgá mə, mə é sá ná bí dúg julə búud.»

20 Námá cé nə cé, bwá mú lúgə mawód, bɛ nyə.

21 Bwá mú cɔ̄ kə shwóg. Yésus mú nyingə dúg bóól omínyəŋhú óbá, Yuánes bá Zhâk, bwân ó Zhébedé. Bánôŋ

sóŋgú wáŋ bwá á bæ byóólúd,
bwá ŋgá kwambulə məwód
mán. Yésus mú jôw bwo.

²² Cé nə cé, bwá mú lúgə
byóól dán, nə sóŋgú wáŋ, bə
nyə.

*Yésus má lwag ncúlyá buud
(Luk 6.17-19)*

²³ Nə ndéé Yésus nyə á ŋgə
kyey shí á Galilê nyêsh, a
ŋgá jígúli buud *mámpáanzə
má mínjígúlá má *Oyúden dí,
a ŋgá cúndə Jəjə Kéél á Faan
má Zembî, a ŋgá námə lwag
buud məbwas mímbii myêsh,
tə ijám.

²⁴ Lâŋ yé í á jwə shí á Sirí
nyêsh. Buud bwá mú zə nyə
nə mimbâl myêsh, buud bwá
á bæ nə məváál má mábwas
mêsh nə məváál má ófímál
mêsh, tə mimbúmbwúgú, tə
wəáfudə íbwúg, tə bəŋgə bwá
á ŋgə lwáf nə məjamb wá. A
mú lwag bwo.

²⁵ Buud bwá mú ka zə bə
Yésus áncuncuma, bóól bwá ŋgá
wú shí á Galilê, bóólúgá shí
á Dekapwól. Bóólúgá bwá
mú wú Yurúsəlem nə shí á
Yudéa, nə nyəŋgə shí nyísə
ŋgwəş Zhurdə fanwíny yí.

5

*Fwámé mpwogé
(Luk 6.20-23)*

¹ Ja Yésus má dúg áncuncuma
buud éne yí, a mú bád
mbámbánúd, kə ji shí. *Omp-
wíín bé bwá mú shísh nyádí.

² A mú tééd jígúllə ntúga:

³ Buud bwá ŋgá mpu ná

*mishíshim myáŋ mísə nə
məbúwa wá Zembî wá,
bwá má jəla,

nəcé bwá wá búsə búúd wá
Faan á gwəw.

⁴ Buud bí nə məcey mílámúd
wá, bwá má jəla,

nəcé Zembî mə bá cweel bwo
mílám.

⁵ Buud bwá ádé *búgula
məŋkul mán wá, bwá
má jəla,

nəcé bwá bá lúg nə shí ga.

⁶ Buud bwá ŋgá gwág cug á
tútəlí zha nə yêsh wá,
bwá má jəla,

nəcé bwá bá jíla.

⁷ Buud bwá ŋgá gwág búúd
ŋkúŋkwónjələ wá, bwá
má jəla,

nəcé Zembî mə bá námə gwág
bwo ŋkúŋkwónjələ.

⁸ Buud bí nə mílám fúbán wá,
bwá má jəla,

nəcé bwá wá bwá bá dúg
Zembî.

⁹ Buud bwá də sá ná buud bwá
cúgəg nə shee wá, bwá
má jəla,

nəcé bwá bá jôw bwo ná
«Bwân ó Zembî».

¹⁰ Buud bwá ŋgá bwəma nə
cúwálí nəcé otútəlí ó
Zembî wá, bwá má jəla,

nəcé bwá wá búsə búúd wá
Faan á gwəw.

¹¹ «Ja buud bwá lwíy bí, bwá
lwágulə bí cúwálí, bwá
lás nə bí ílís-lís nəcé mə
yí, bí má jəla.

¹² Gwágúgá məshusug, bí kəəs,
ná bí mə bá kə bæ nə məma
myána gwəw.

Nacé ntúni námá wá bwá á
sá nà *buud ɔ mícúndá
bwá á tééd zə nà bí
wá; bwá á lwágulə bwo
cúwáí.»

Kaaná ca

(Mak 9.49-50; Luk 14.34-35)

¹³ «Bí bí nà buud námá nda
ca dúsə nà idāw ná. Nkí ca í
cwāł, ye bí bí nà nkul kwo sá nà
í gwámúg? Mbô, í cúgé nà nkul
nyingə sêy. Bwá yida shwu
dwo shí, buud jee nyaal.»

Kaaná mənkenya

(Mak 4.21-22; Luk 8.16; 11.33)

¹⁴ «Bí bí mənkenya shú
búúd ó shí ga. Ngwála wúsə
mbámბəŋ dí gwów yí, í cúgé
nə nkul bə kú nyîn.

¹⁵ Mbií ngwúd nə lámба, ja
bwá də jida dwo yí, bwá ádé
kúd dwo mpúđ. Bwá yida də
təl dwo cé lámба dí, í ngə faan,
buud ɔ njów bēsh bwá dúg
mənkenya.

¹⁶ Ntó, mənkenya mún má
jəlá nə nyîn búúd dī. Bwá
dúgúg jəjə mísóólúgú mín, bwá
mú ságusə Sóóŋgú wán jí gwów
yé.

Məcəx má Zembí

¹⁷ «Bí kú ngə táduga ná
mə má zə nyaal Məcəx má
Moyíz nə minjígúálá mí *búúd
ɔ mícúndá. Mə azáyé nyaal
myo, mə á yida zə sá ná mí
bwámag.

¹⁸ Búbélé má jaaw bí ná, té
wēsh gwôw nə shí í ngə ná
bə yí, təw kaŋgá ngwúd á *mb-
woomb məcəx nkí cúcwán í

ábulé bwēle wū, kə jé jwów
byēsh í bá fwo bwəma yí.

¹⁹ Ntó wá jí ná, múúd mə ká
mpyēny cəcəx ngwúd, nkí ná
á julə búúd ná bwá sáág ntó,
muud wəwŋgú mə bá bul bə
bíbíyá Faan á gwówúd. Nji
muud mə bá bə məcəx, a julə
búúd nə bwá sáág ntó yé, a
bá bə fwámé múúd Faan á
gwówúd.

²⁰ Má mpú jaaw bí ná Zembí
jí nə nkul magulə múúd Faan
déd nji muud tátəlí yé mə
cɔ nyəwŋg á *Ofarizyēŋ nə
*Oyígulí ó məcəx yé.»

Sá í dúgyá nə milámusa yí

(Mak 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ «Bí a shí gwág ná bwá
á cɔ nə odá ná: “Muud kú
gwú múúd. Muud mə ká gwú
múúd, bwá təl nyə kəwəd.”

²² Nji məc mə cɔ nə bí ná
múúd mə ká gwág mpimbə
nə mínyəŋú yé, a tōw námá
kəwəd. Múúd mə ká lwíy
mínyəŋú yé, bwá kə nə né
*Mpáánzə milésú á Zembí.
Múúd mə ká jōw mínyəŋú yé
ná mpúfú, á jəlá nə kə *Gehēn
kuda á kandugəd.

²³ Í ká wós ná wo ngə kə
*alatār dí ná wo kə yə Zembí
gúl sá, wo ka táduga ná ngwól
mínyəŋú woó ngə gwág wo
mpimbə,

²⁴ lúgəg sá jəwŋgú na kúnə-
kúnə nə alatār, wo tééd fwo kə
kwambulə nə mínyəŋú woó.
Cínəŋgú, wo mú ka tēem zə yə
Zembí sá wó yə nyə yí.

25 «ŋkí wo má byaagulə nə ŋgwól múúd ná ndéé á cɛel kə nə wo mpáanzə milású, lɛɛlɛg kwambulə nə né té bí bí ná zhííd ŋgálə kə yí. Nəcə nyə a bá kənd wo wə sémbye milású, sémbye milású mú kənd wo wə fulish, fulish kə wá wo mímbwugəd.

26 Bábálé má jaaw wo ná, wo cugé nə ŋkul wú mímbwug myəŋgúd, té wêsh wo afwóyé shín jəna tɔŋ nyêsh, fáda ŋgwúd kú lág yí.»

Nyá minɔomb

(Mat 18.8-9; Mak 9.43, 47-48)

27 «Bí a shí gwág ná bwé á ci ná: “Muud kú sá minɔomb.”

28 Nji má jaaw bí ná múdúm má ká dág múdá ŋkán mədúgya mâ wímbulə nyə, a má bwey sá minɔomb nə mudá wəŋg nyədí lámád.

29 Nə ndéé, í ká bə ná jús dwô á məncwúm í dɛ sá ná wo sáág *sám, tíg dwo, wo wusə dwo shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla ná wo jímbálág gúl kúl nyúul gwô, ntə ná bwé wúsəg nyúul nywô ncindí kuda á kandəgəd.

30 Ntó ŋkí mbwə wô á məncwúm í dɛ sá ná wo sáág sém, sámbúg wə, wo wusə wə shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla ná wo jímbálág gúl kúl nyúul gwô, ntə ná nyúul nywô ncindí í kág kuda á kandəgəd.»

Məgwú mə bâ

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

31 «Gúl ciyá jí námə ná: “Ŋkí mudúm má cɛel yíl mudá yé bâ, á jəlá nə yó mudá wəŋgú fəb lú məgwú mə bâ.”

32 Nji məe má jaaw bí ná, muud yêsh mə yíl múdá yé báád, mudá kú fwo sá minɔomb yé, mudá wəŋg mə ká kə dúl báád í, ŋgwúm yé wə má cındal nyə ná a sáág minɔomb. Múúd má ká bá múdá bwé ámə yíl bâ yé, muud wəŋg má sá námə minɔomb.»

Nyá məŋkaanə

33 «Bí a shí námə gwág ná bwé á ci nə odá ná: “Wó ká kɛen Zembí gúl sá dí, ság sá jəŋgú kú bíd.”

34 Nji məe má jaaw bí ná bí kú ná dɛ kɛen tɔɔ sá. Bí kú kɛen jɔŋ lɛ gwôw nəcé dúsə *caŋgə má Zembí.

35 Bí kú kɛen shí nəcé cínəŋg wə á dɛ təl məkuú yé. Bí kú kɛen Yurásələm nəcé jísə dánd má Zembí, Njwú-buud ánánî.

36 Wó kú kɛen lúú wô, nəcé wo cugé nə ŋkul shwəpəla tɔɔ ntand shilú ŋgwúd ná í fúməg ŋkí ná í yíndág.

37 Ntó jí ná wó ká ci ná wo sá gúl sá, ciŋ nji ná: “Haaw, mə é sá”. Wó ká ci ná wo asáyé gúl sá, ciŋ nji ná: “Mbô, mə asáyé”. Ciyá jêsh wó kwádulə na gwów yí, í zhu wə Mbúwálú múúd.»

Muud nda du bweel

38 «Bi a shí gwág ná bwé á ci ná: “Jús í cé jús, jə í cé jə”.

39 Nji mεε má ci ná, muud kú kə nə lal lúu wé sósól məbôw. Nkí muud mə nyífé wo bósónz mbáj á məncwúmúd, yág námé nyə wúl mbáj.

40 Nkí muud mə ké nə wo njów mílészú ná a mánda wo nə wáma gwô á cwû, bídúg a kág námé nə kúúd.

41 Múúd mə ká zə nə mpəl zə yímbuli wo ná wo nkényúg nyə mbag, cé kilomáda ηgwúd, wεε kaág nə nyə okílomáda óbá.

42 Múúd mə ká gwáám̄b wo sâ, yág nyə; nyɔɔŋg mə zə kwalád wódí yé, wo kú ban.»

Dúlə cεel mizhízhíy

(Luk 6.27-28; 32-36)

43 «Bi a shí gwág ná bwé á ci ná: “Wó jalá nə cεel múúd yêsh jísé wo kúná-kúnə yé, wo mpii zhízhíy wô”.

44 Nji mεε má ci nə bí ná cεelugá mizhízhíy mín, bí jəgula nə Zembí shú bɔɔŋg bwé ηgá lwágulə bí cúwúli wá.

45 Ntó í é mpûy ná bi búse bwân ó Sósónjú wún jí gwów yé. Nəcé Zembí má du sá ná yásé í fáánug shú buud bêsh, tɔɔ bɔɔŋg ó ányunywaâ tɔɔ bɔɔŋg ó abúbôw. A du námé sá ná mpú nywóg shú búúd bêsh, tɔɔ bɔɔŋg ó átátəlí tɔɔ bɔɔŋg bwé cúgé tátəlí wá.

46 Nkí bí má cεel nji buud bwé céél námé bí wá, bi mə mpiyá nə máyé myéna? Ngaá

buud bwé du ηwa otóya wá bwé du námé sá ntó?

47 Nkí bí má du bóda nji omínyɔŋhú bún, ye gúl sâ ágúgwáan wé cí? Ngaá ikúl ishús í du námé sá ntó?

48 Bágá mbii í jəla yí, námé nda Sósónjú wún jí gwów yé, a ji mbii í jəla yí.»

6*Yála Zembí gúma*

1 «Ja bí má du sá misósólúgú myâ Zembí yí, sógá ná í kú du bæ lwóyá. Bí má ká du lwóya búúd dí, Sósónjú wún jí gwów yé, kú ná kwo yə bí myéna.

2 «Í ká bæ ná wo yə mbúbúwá *mwaanê, wo kú bāngula nə sâ jɔɔŋgú nda búúd ó məkəŋ bwé du sá *məmpáanzé má mínjígúla, nə məzhíí məzhíí ná. Bwé du sá ntó ná buud bwé yág bwo gúma. Búbálé má jaaw bí ná, myáŋ myéna myêsh wé míni.

3 Nji wεε, ja wó yə mbúbúwá mwaanê yí, ság ná mbwə məkósól wô í bəg kú mpu sá mbwə məncwúm í ηgá sá yí,

4 nəcé yána dwô í jəlá nə síy shwoód. Sósónjú woó má du dúg sâ jêsh jí shwoód yé, má bá fáágulə wo.»

Sálə májəgula

(Luk 11.2-4)

5 «Ja bí má sá májəgula yí, kúgá sá nda buud ó məkəŋ. Bwé bul cεel du sá májəgula, bwé tál ótátəlí *məmpáanzé má mínjígúla nə məzhíí

məzhií shú ná buud bwá dóg dóg bwo. Bábálé má jaaw bí ná, myán myána myêsh wé míni.

⁶ Nji wεε, wó ká cεel jəgula nə Zembî, kag nyíi wódí kúl fúm. Wó fad mbê, wo mú ka jəgula nə Sósɔ́ngú woó nəcə a ji na kúl búúd bwá cúgé yí. Ntó Sósɔ́ngú woó má du dóg ísâ í shwoó byêsh yé, a bá fáágulə wo.

⁷ «Ja bí má sá májəgula yí, kúgá bul íciyá bí kú nə wúmbulé yí. Ikúl ishús wé í du sá ntó. Bwá du téduga nə Zembî má du gwágulə bwo nəcə zhwoɔ́g iciyá.

⁸ Bi kú sá nda bwo, nəcə Sósɔ́ngú wán má du bwey mpu sâ bí ngə jii yí, bi njúl kú fwo gwáámɔ́b nyə gwo.

⁹ Bí ó bāɔ́ dɔ́gá jəgula ntúga: “Yé Sósɔ́ngú wúsú jí gwów yé, jíná dwó í bág nə gúmá ntə sâ jêsh.

¹⁰ Ijwúga byô í zág, buud bwá bɛ́g micεɛ́lá myô shí gaád, námá nda í du sîy gwów ná.

¹¹ Yág sá idâw í jálá nə sé múús yí.

¹² Juug sá nə məbyaagulə măsú námá nda sé ngə juu buud bwá ngə byaagulə nə sé ná.

¹³ Wo kú bíd nə məbwábúlán má ntóg sá ŋkul.

Sáág nə sé fáámug məbwê má Mbáwúlú múúd dî.

* [Nəcə ijwúga nə ŋkul nə gúmá bísa ísâ byô, kandugə á kandugə. Amen.]

¹⁴ «Mpugá ná bí má ká du juu búúd nə iwushí byán, Sósɔ́ngú wán jí gwów yé nyə bá námá du juu bí nə iwushí bín.

¹⁵ Nji bí má ká bə kú juu búúd nə iwushí, Sósɔ́ngú wán nyə abáɛ námá juu bí nə iwushí bín.»

Ici í idâw

¹⁶ «ŋkí bi má ci idâw nə bi mə yé Zembî gúmá, bí ajéláyé nə ngə ji nə shúsúlú-shúsúlú nda buud ó mákəŋ. Buud bɔ́ɔ́ngú bwá du nywadulə máŋkágá ná bwá lwóya ná bwá ngə ci idâw. Bábálé má jaaw bí ná, myán myána myêsh wé míni.

¹⁷ Nji wεε, wó ká ci idâw nə wo yé Zembî gúmá, gusag mísh, wo kwambulə nyúul.

¹⁸ Wó jálá nə sá ná buud bwá kú mpu nə wo ngə ci idâw. Ntó Sósɔ́ngú woó má du dóg ísâ í shwoó byêsh yé, mú bá fáágulə wo.»

Fwámé byɔ́ɔ́g

(Luk 12.33-34)

¹⁹ «Kúgá ŋkúnd byɔ́ɔ́g shí gaád, kúl óshê nə myánɔ́gú í du də ísâ yí, ijúwâl du búgə mímpumbé du júwo yí.

²⁰ Yidagá ŋkúnd byɔ́ɔ́g gwów, kúl óshê nə myánɔ́gú í ádé də ísâ yí, ijúwâl kú du búgə mímpumbé du júwo yí,

6:8 6.32; Luk 12.30 **6:9** Eze 36.23 **6:10** 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mak 3.35; 14.36; Luk 22.42; Yuá 4.34; 6.38-40; Mis 21.14 **6:11** 6.24-34 **6:12**

6.15 **6:13** 10.16-25; 24.3-28; Zhk 1.12-15; Yuá 17.15; 2Te 3.3; 2Tm 4.18 * **6:13**

Míl míciyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **6:14** 5.24; Luk 6.37; Ifz 4.32 **6:15**

18.35 **6:16** Iza 58.5; Mat 4.2; 9.14-15; 17.21; Mak 2.18; 9.29; Luk 2.37; 4.2; 5.33;

18.12; Mis 13.2-3; 14.23; 2Kr 6.5; 11.27 **6:19** Zhk 5.2-3 **6:20** 19.21; Mak 10.21;

Luk 12.33

21 nəcə kúl byəəg dwô mbwúg yí, cínəng wá lâm wô í é bə námá yé.

22 «Jús dúsə lámba á nyúul. Jús í ká bə kú nə bwas íí, nyúul nyêsh bə mánkenyad.

23 Nji, mish mwô mə ká bə ηkí bəw, nyúul nywô bə yídúgúd. Ntó, ηkí mish mwô mə adúgə tɛɛm bə sâ, á wagəwólə jəŋ yídúgú!»

Búgúlálə Zembî

(Luk 12.22-31; 16.13)

24 «Muud cúgə nə ηkul sêy nə omása óbá ja ηgwúd, nəcə nyə é mpíi ηgwól, a cɛel ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyeny ηgwól. Bí cúgə nə ηkul sêy nə Zembî bə ηgá sêy nə *mwaanê ja ηgwúd.»

25 «Má ka ci nə bî ná, bî kú də yágəwo cug jín ná bí é də jí†. Bî kú yágəwo mánnyúul mán ná bí é bwáád jí. Ngaá ná cug í ntə ídəw, nyúul ntə míkáándó.

26 Mpugá dóg ínunú. Í ádé bɛ mampəg, kú mwáágulə mpúmá, kú nə sâ bwá wá ówaag ɔ ídəwud. Nji Sósəngú wán jí gwów yé ηgə wíl byo. Ngaá, bî bí nə mfíí cə ínunú byəəngú?

27 Zó á na bídí jí nə ηkul bə ná, nəcə a ηgólə yágəwó, a kwádulə jwəw ηgwúd nyádí cug dí yé?

28 «Nəcə jí bí má də sá yágəwo mímbwéedí yí? Mpugá dóg nda ofuláwa bwá də wíy mánucugú ná. Bwá ádé yíŋga nə iséy, kú tɪŋ míkáándó.

29 Nji mə mpú jaaw bí ná cí Sáləmun nyə á tɛɛm jág bul bə nə gúmá, nyə a shígə bwele bwáád nda ofuláwa.

30 Nkámúsá Zembî mə fwó bwéed zhizhe sâ nda akánda á jugú jí ná bwá é wusə kuda dí mán yé, ηkəmusa nə bî. Ye bî wá nyə é bə kú bul mpu bwéed wá? Yé búúd wá tag búgá óga!

31 Kúgá də yágəwo ná: «Sá é də jí, sá é ηgul jí, sá é bwáád jí?»

32 Ikúl ishús wá í dú ηgə wáduga sə isâ íni byêsh. Bî báá kúgá də sə byo, nəcə Sósəngú wán jí gwów yé mə mpú ná í jii bí isâ byəəng.

33 Yidagá də fwo tál isâ í dúgyá nə Faan má Zembî yí shwóg, bí cugə tətəlí mish méd, Zembî ka də kwádulə bí isâ íni byêsh.

34 Ntó bí kú yágəwo sâ í bá sîy mán yí, nəcə isâ yâ mán í é bá námá mpúy mán. Micúnŋ myá ηkúmba jwəw mí kwaga nə dāŋ jwəw.»

7

Ságá buud mənywa

(Luk 6.37-38, 41-42; 11.9-13; 13.25-27)

1 «Kúgá də jéég búúd minjagá, bwá bəg námá də bə kú jéég bí minjagá.

2 Bwá bá də jéég bí minjagá mbií ηgwúd bí é də jéég ból búúd minjagá yí. Nəcə yuug bí é də yigula ból búúd nə ndí yí, gwá námá wá bwá bá də yigula bí nə ndí yí.

6:24 6.11 6:25 Flp 4.6; 1Pr 5.7 † 6:25 Míl mícilyá mí ayág mí á kwádulə na ná «bí ηgul jí?» 6:26 10.29-31; Luk 12.6-7 6:29 10j 10 6:30 14.31 6:32 6.8 6:33 10j 3.11-14; Sòm 37.4-5 6:34 MmN 16.4, 19-20 7:1 Zhk 4.11-12; 1Kr 4.5 7:2 Mak 4.24; Rom 2.1; 14.10-12

3 Nacé jí wó ηgá mpu dúg ntand shwú jí mínyoηâ woó júš dí yí, nji wo kú dúg mbwûη wí dwó júš dí yí?

4 Ntadelê wó jí nâ ηkul ci ná wo yíl mínyoηâ wóó ntand shwú júšúd yé, wεε njúl nâ mbwûη dwó júšúd?

5 Yé múúd makáη, fwog yíl mbwûη wódí júšúd; ja jooηgâ wé wó é ka dúg nda wó jí nâ ηkul yíl mínyoηâ wóó ntand shwú júšúd ná.

6 «Kúgá yâ ompyâ isâ í Zembî, nacé bwá á bá yid zâ kwagulâ bî. Bi kú kul óηkuú ijimá í mákwóógú má álal-kus bwá dâ jôw ná pêrlâ yí, bwá á bá nyaal byo.

7 «Gwáámbúgá Zembî, nyâ é yâ bî; sógá, nyâ e lwó bî; kudágá mbê, nyâ é juw.

8 Nacé muud mæ gwáámb yé, nyâ é bii. Muud mæ sô yé, nyâ é kwey. Múúd mæ ká kudæ mpumbé, bwá juw nyâ wæ.

9 Nda bí, mwân má ká gwáámb sóóηgú buléd, ye sóóηgú nyâ é yâ nyâ kwóógú?

10 Nkí ná a gwáámb shû, ye sóóηgú nyâ é yâ nyâ kuwó nywâ?

11 Nkámásá bî, tεem bæ nda bí básæ nâ mbíya mílâm ni, bi má dâ yâ bwân bún isâ í ányunywaâ. Nkæmæsa nâ Sóóηgú wân a gwów, bí má ká gwáámb nyâ sâ ányunywaâ, a yâ bî.

12 «Ságá buud sâ jêsh bí má céél ná bwá sáág bí yí. Ntô wá *mbwoomb mæcεε nâ micilyá mí *búúd ó micúndé mí ηgæ ci yé.»

Mæzhî mäsə mábá

13 «Nyígá mpumbé ámámánda dí, nacé mpumbé í ká micúη myâ kandægá dí yí wúsæ ηkí bwaag; zhí á wu ηkí laasæwo. Bulyálæ búúd bwá ηgá kâ wu wá.

14 Nji mpumbé ámámánda nâ zhí ákukwowulá, í kænd búúd cug á kandægá dí. Buud bwá ká wu wá, bwá ábúlyáyé.»

Bwá dâ mpu lí nâ mpumá nyé

15 «Bí ó káálúgá nâ *buud ó micúndé wâ mæshígá. Bwá dâ zâ nyí gwooηg jínúd, bwá njúl ná shεε nda incwæmbε, í njúl ná básæ ηkí wagæwo nda oηkweny.

16 Bi mæ bá dâ mpu bwo nâ kuú njæond wáη. Ye bwá dâ mwáág mábudé ηgwúdáánzâ dí, ηkí ná ifumbí byaag dí?

17 Mpugá ná fwámé lí í dâ wúmæ fwámé íbumá, lí ábúbôw í wúmæ nji íbumá í abúbôw.

18 Fwámé lí í cúgé nâ ηkul wúmæ íbumá í abúbôw; lí ábúbôw kú námé wúmæ fwámé íbumá.

19 Muud fambá má dâ cal lí jêsh í ádé wúmæ fwámé mpúmá yí, a wusæ gwo kudad.

20 Bi mæ bá ka dâ mpu bwo nâ kuú njæond wáη.

7:7 Zhe 29.12-14; Mat 18.19; 21.22; Mak 11.24; Yuá 14.13-14; 15.7; 16.24; Zhk 1.5; 1Yn 5.14-15 7:11 Zhk 1.17 7:12 5.17; Rom 13.8-10; Gal 5.14 7:14 Mis 14.22 7:15 Mbá 13.2-4; Mat 24.11, 24; Mis 20.29; 2Kr 11.13-15; 2Pr 2.1; 1Yn 4.1 7:16 12.33 7:16 Zhk 3.12 7:17 Gal 5.19-23 7:19 3.10; Luk 3.9; Yuá 15.2, 6 7:21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rom 2.13; Zhk 1.22-25; 2.14-26

21 «Buud bwé ngá ci nà mǎ ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba!” óni, bēsh dí Zembî mǎ bá magulǎ nyádí Faan dí wá. Nji bǔɔŋg bwé ngá cugǎ nda Sósŋgú wǎm jǐ gwów yé mǎ céel ná, bwé wé á bá magulǎ wá.

22 Nǎcé jwǔw Zembî mǎ bá sám̄b búúd milású yí, zhwog buud bwé bá ci nà mǎ ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba! Dugí, sǎ á shí cúndǎ micúndǎ mí Zembî nǎ ŋkul nywô. Sǎ yíl mǎjamb nǎ ŋkul nywô, sǎ sǎ námǎ zhwog *mǎshimbá.”

23 Nji mǎ bá bǎsa nǎ bwo ná ngǎŋ ná: “Mǎ a shígé bwelǎ mpu bǐ buud wá kú bǐsh mǎcéǎ óga, wúgá mǎ na.”»

Yuug kǎŋ bá lad
(Luk 6.46-49)

24 «Múúd mǎ kǎ gwág lǎsú mǎ mǎ lǎs ni, a sǎ nda mǎ ngǎ ci ná, a jǐ nda kǎŋ nyǎ á shumǎ njǔw kwóógúđ gwów yé.

25 Ompú bwé á nywǔ, mpuŋ wós̄s mǎncúwóđ, oŋkwǔ bwé á kuŋg, isǎ íni byēsh dǎ nyífa njǔw wǔɔŋgúđ, nji njǔw kú búg, nǎcé nyǎ á shumǎ wǎ mǎlal dí, kwóógúđ gwǔw.

26 Njǐí, múúd mǎ kǎ gwág lǎsú mǎ mǎ lǎs ni, a kú sǎ nda mǎ ngǎ ci ná, a jǐ nda lad nyǎ á shumǎ njǔw shǎ dí yé.

27 Ompú bwé á nywǔ, mpuŋ wós̄s mǎncúwóđ, oŋkwǔ bwé kuŋg. Isǎ íni byēsh dǎ nyífa njǔw wǔɔŋgúđ, njǔw í mú búg, shugula shí ná mpuu.»

Yésus mǎ lwóyá ŋkúl ijwúga

28 Ja Yésus mǎ shîn lǎs yí, ncúlyá buud bwé á bǎ cínɔŋg wá bwé mú bul kǎam mbií nyǎ á ngǎ jǐguli yí,

29 nǎcé nyǎ á ngǎ jǐguli nǎ kéénd, kú bǎ nda *Oyíguli ó mǎcéǎ bǎŋ.

8

Yésus mǎ lwag zúzaamǎ
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

1 Yésus mú shulǎ, wú mbúmbúŋúđ, buud bwé mú bǎ nyǎ áncuncuma.

2 Bwé ngǎ shulǎ, wúl zúzaamǎ mú cúwo, shísh wǎ Yésus, zǎ kúđow shí, yǎ nyǎ gúmǎ. A mú ci nǎ Yésus ná: «Cwám̄ba, ŋkí wó magulǎ wo je lwag mǎ, nyúúl bǎ mǎ ná sǎndôŋ.»

3 Yésus mú séém̄b mbwǎ, kúnya nǎ nyǎ, ci nǎ nyǎ ná: «Mǎ magulǎ. Nyúúl í bág wo ná sǎndôŋ!» Cé nǎ cé, zaamǎ í mú shîn wú muud éne nyúúlǎđ. Nyúúl í mú bǎ nyǎ ná sǎndôŋ.

4 Yésus mú ci nǎ né ná: «Ci wo kú jaaw múúd sǎ í mǎ s̄y yí. Yidagú kǎ lwágulǎ fada nda wó músé ná, wo ka wá *mátúnuga Moyíz nyǎ á cilǎ má. Bwé mpúg ná wo mú mpwogé.»

Búgá mǎ lúluú ózimbi tǎđ
(Luk 7.1-10; Yuá 4.46-54)

5 Yésus nyǎ á ka kǎ wós̄s Kapernawûm. A kǎ námǎ wós̄s ntáni, wúl lúluú á izimbi tǎđ í mú zǎ téég nyǎ mǎbwǎ,

6 ná: «Yé Cwám̄ba, sǔl mǎsǎal waamǎ mbwug kǎga

njów; a músə mbúmbwúgá, a ηgə bul jug.»

⁷ Yésus músə ci nə né ná: «Mə é kə lwag nya.»

⁸ Nji lúlúú á izimbi mú bəsa ná: «Cwám̄ba, mə ampíyáyé ná wo nyíg mádí njów. Jeg lás lásúg, sóol mäsáal waamá yálúg.

⁹ Nəcə mə ji nə omása bwə ηgə jwú nə mə wá. Mə ji námá nə ozimbi má ηgə jwú nə ndí wá. Nyəηg yēsh má é ci ná a kyéyug yé, a kə; nyəηg má é ci ná a zág yé, a zə. Mə ká ci nə lwaá dām ná í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

¹⁰ Ja Yésus má gwág ntáni yí, a mú bul bî. Nyə nə buud bwə á ηgə bə nyə wá ná: «Búbálé mə jaaw bí ná, mə afwóyé bwəle dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dí.

¹¹ Mə mpú jaaw bí ná zhwo ηkúl í búúd í bá zhu kómb jwəw í də cúwo yí, zhu kómb í də jímə yí, bwə zə sɛɛηgya nə impáámbé bísú *Aburaham nə *Izaag, nə *Yákwab Faan á gwówád, bənonə bwə mú də dína.

¹² Nji buud bwə á jəla nə bə nə ηkəw Faan a gwów dí wá, bwə bá wusəw yídúgúd tóon. Bwə bá bə cínəηg, nji bwə ηgə bwam nə məyá.»

¹³ Yésus músə ci nə lúlúú á izimbi éne ná: «Wɛɛ kag njów. Í bəg nda wó ηgə *búgula ná.» Námə baan dəonəgá, sóol mäsáal mú yál.

Yésus má lwag mimbəl Pyêr dí njów

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yésus mú ka zə kə Pyêr dí njów. A mú kə kwey ná Pyêr cii yé á mudá mbwug shí, ayəη nə yəη má bí nyə.

¹⁵ Yésus mú kúnya nə nyə mbwád. Ayəη nə yəη mú shín nyə. A mú wəol, a téeed ntəg séyálə nə Yésus.

¹⁶ Mpwó-kugá shí, buud bwə mú zə nə zhwo ηkúl mí mājamb. Yésus mú ηgə yíl bwo bəw-bəw míshíshim myəonəgá nji nə iciyá yā mpu, a shín námə lwag míl mimbəl myēsh.

¹⁷ Nyə á ηgə cug buud ntó shú né cündə má Zembí Izayí nyə á cündə yí, í bwəmag. Izayí nyə á ci ná: «Nyə á cug buud ó íjām, a yíl sá ofiməl ó məbwas.»

Bɛɛlə Yésus

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Dúgúlə Yésus nyə á dúg buud bwə á lyɛ nyə ná kesh yí, a mú ci nə *ompwíin bé ná bənonə bwə línág māj kə fanwíny.

¹⁹ Ngwól Yíguli məcɛɛ mú ntəg shísh zə ci nə né ná: «Yé Yíguli, mə zə bá də bə wo kúl jəsh wó bá də kə yí.»

²⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontó bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwān mə Múúd cugé nə ηkúmba kúl á dúg já yí.»

²¹ Ngwól *mpwíin má Yésus mú ci nə né ná: «Cwám̄ba, fwog

bíd mæ, mæ kág dul sóŋgú waamâ.»

22 Yésus mú yidá bɛsa nə nyə ná: «Wɛɛ bɛg mæ. Bídúg mímbimbə mí dúlɛg mímbimbə myáŋ.»

Yésus má ŋkáánd nə ŋkwô

(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Yésus mú kə kəwa byóólúđ, ompwíín bɛ bwə mú bɛ nyə.

24 Ná ndéé ŋkwô mú zə kuŋg mâŋ nə ŋkulû, ikwô də bád kə gwôw, də shwiy byóólúđ, nji Yésus njúl gwád.

25 Ntó, ompwíín bwə mú kə juuməshi nyə, bwə nə né ná: «Cugug sâ, yé Cwám̄ba! Sá wál zə yə.»

26 Yésus nə bwo ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Búgə jín í bul ná tag é!» A músə tów, ŋkáánd nə ŋkwô nə mâŋ, byêsh í mú saləwo nə shɛɛ.

27 Buud bɔɔŋgú bwə mú bul bî. Bwə ná: «Wáyé mbií muud ga! Tɔɔ ŋkwô tɔɔ mâŋ í bálé sá nyə mægwág í?»

Yésus má yíl məjamb

(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Ja Yésus má shîn lína mâŋ, jé shí á Gadarên yí, buud obá bwə mú cúwo ban məshwoŋ, məjamb má ŋgə lwáfulə bwo, bwə mú zə bwəma nə nyə. Buud bɔɔŋgú bwə á də bul wagəwo. Kú ná nə muud nyə a jisow nə a cɔ kúl bwə á də bə yí.

29 Bwə mú zə nə ŋkwimbyê wə Yésus, bwə ŋgə ci ná: «Shé bāŋ nə inéy, yé *Mwān má Zembí? Wo wál leel zə tâl sá

cwúnd dí fwála dɔɔŋgú kú fwo wóós í?»

30 Na, məma sɔɔnz óŋkuú í á bə fwámé cícé nə bwo, í ŋgə də.

31 Məjamb má mú ka téég Yésus məbwə ná: «ŋkí wo yíl sâ wa búúd óga dí, kəndúg sá nūŋ óŋkuúd.»

32 Yésus músə ci nə mwo ná: «Kəgá!» Məjamb má mú wú búúd óni mənyúúlúđ, kə nyíi óŋkuúd. Sɔɔnz óŋkuú ni jêsh mú bumb nə mikúlá, wú kúl í á bə mbúbmbúŋ dí yí, kə juwa mâŋ, bêsh bwə mú ŋgul məjúwó, fudə.

33 Ná ndéé, buud bwə á ŋgə baagulə ŋkuú wá, bwə mú wɛɛnzɔ kə kwáádá, kə bwiing búúd sá í ámə sîy nə ŋkuú yí. Bwə bwiing nəmá lân búúd bwə á bə nə məjamb wá.

34 Buud ɔ ŋgwála bêsh bwə mú tî, kə bwəma nə Yésus. Ja bwə má dúg nyə yí, bwə mú téég nyə məbwə ná a wúg bwədí lɔɔmud.

9

Yésus má lwag mbúmbwúgú

(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Ntó Yésus mú kə kəwa byóólúđ, nyingə lína mâŋ, kə nyədí ŋgwála.

2 A ŋgə nəmá jé, buud bwə mú zə nyədí, bwə ŋgə ŋkêny mbúmbwúgú táádád. Yésus mú dúg nə buud bɔɔŋgú búusə nə fwámé búgə, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwān waam! Səlug lâm shí! Mə má juu wo nə *misəm myô.»

3 Bóól *Oyíguli ó mácçɛ bwə mú ŋgə nyímbula bwámé nə

bwámé ná: «Muud éga ηgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu.»

4 Yésus músə mpu sâ bwá á ηgə téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Nəcə jí bí má bôw mitédúgá ntáni yí?

5 Jí í búl bæ kúná-kúnə? Ye cîlə nə muud ná: “Mə má juu wo nə misám myô”, ye ná: “Wəólág, wo kyéyug?”

6 Má ka cəel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd jí nə ηkul ijwûga ná a juu búúd nə misám myáη. Ntó, a mú yid wá mbúmbwúgá. Nyə ná: «Wəólág, wo ηkényúg táádə gwô, wo nyíngəg kə njôw.»

7 Muud wəəngə mú wəol, kyey kə njôw.

8 Ja áncuncuma buud má dúg sóólúgú ni yí, bwé mú gwág íkukwende, bwé mú ságusə Zembî, nəcé a yálə búúd mbii ηkúl ijwûga nyəəng.

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yésus mú wú na, kyey. A ηgə cə kúl búúd bwé də jəna tóya yí, a mú dúg ηgwól múúd njúl cínəng shí. Muud wəəngə nyə á bæ nə jínə ná Matiyô. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bəg mə.» A mú tôw, bə nyə.

10 Í á ka zə bæ ná, Yésus njúl njôw a ηgə də, zhwoğ oηwenye ə tóya nə bóól ósóol ó mábôw bwé mú námə zə, bənəη nyə nə *ompwíin bé zə də.

11 Ja *Ofarizyēη bwé á ka dúg ntáni yí, bwé á ci nə ompwíin ó Yésus ná: «Nəcə jí Yíguli

wán ηgə bále də nə oηwenye ə tóya nə bóól ósóol ó mábôw yí?»

12 Yésus mú gwág sâ bwá á ηgə ci yí, nyə nə bwo ná: «Mikanz dí mí də jii jwówada, í də bæ mímbəl.

13 Mpugá téduga sâ jí cilyá Kálad Zembî dí yí ná: “Má bul jii ná buud bwé gwágúg buud cey lámúd, ntə ná bwé dúg sâ mə *mətúnuga.” Ntó jí nə mə a shígé zə jôw ótátəlí ə búúd. Mə á yida zə jôw osóol ə mábôw.»

Nyá ici í idəw

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

14 *Ompwíin ó Yuánes Nduu-buud bwé á ka zə wá Yésus zə jí nyə ná: «Sənəη *Ofarizyēη sá mə də ci idəw yálə Zembî gúmə nji ompwíin bwô bəη kú ci. Jí í sá ntó?»

15 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ja múúd má ηwa bâ yí, a təl zəη, a jôw óshwé bé; ye oshwé bé bwé yidá zə nə məcey lámúd bənəη muud bâ bwé njúl kúl ηgwúd? Mbô! Nji mósól mwôw má ηgə zə, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məəngú dí wá óshwé bé bwé ka bá ci idəw.

16 Mpugá ná bwé ádé ηwa kúl káándə ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándəd. Nəcə bágá dəəng í ká juli, í təw, í yida bweeg luun lə káándə.

17 Ntó námə, bwé ádé ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†; lenya í é bá nyey, wáan shwiy shí, lenya ntáma. Bwé də wá

9:6 Yuá 5.36 9:9 8.21-22 9:10 11.19; Mak 2.15; Luk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7

9:13 Ozé 6.6; Mat 12.7; Luk 19.10 9:14 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 9:15

22.2; 25.10; Yuá 2.1-12; 3.29; Mbú 19.7 * 9:16 Na jí kúl káándə í afwóyé kə májúwó

nə ndéé í juli yí. † 9:17 Oyúden bwé á də sá lenya nə kúúdú cúdú.

wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud. Ná ndeé, nà lenya nà mælwæg byêsh í mú cugã.»

Yésus má gwúmushi shilã mã Zharus

(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

18 Yésus ngó ná lás ntáni, ngwól njwú *Oyúden mú jê. A mú kúdaw shí, yã Yésus gúmá. Nyã nã né ná: «Súsás jãm má kúnaw yã. Má ceel ná wo zág kã keel nyã mbwã, a cágæg.»

19 Yésus mú tôw shí bánêñ ompwíin bé bwá músã bẽ nyã.

20 Bwá ngó ná kã, ngwól múdá mú leel bẽ nyã mpúsã. Mudá mæcií má á ðã wú nyã nyúúlúd té mímbú wúm nã mímbá. Mudá éne mú shish Yésus mpúsã kwon, kúnnya nã nyã lwá lú káándá,

21 a ngó téduga ná: «Má ká jísaw kúnnya nã káándá má Yésus, mã e yâl.»

22 Yésus mú yid mpúsã, dág mudá éne, nyã nã né ná: «Shilã wãm, sælæg lám shí. Wo má *dág cæg nãcé búgã gwô.» Mudá mú yâl námá cé nã cé.

23 Yésus mú ka kã ná ndeé, kã nyíi njwú dí njów. A mú kwey, buud bwá ngó lwó milaag, bwo ngó sã saagawo mímbii mímbii.

24 Yésus mú ñkáánd nã buud ná bwá cúwóg tóón. Nyã nã bwo ná: «Súsás ga í afwóyé yã, á yidá bã gwád.» Bwá mú yida ngã cágulã nyã.

25 Ja bwá má shîn wéesh buud óni tóón yí, Yésus mú nyíi

fúm, a mú bii súsás mbwád, súsás í mú wól.

26 Ntó, lân ni í mú zã jwã shí nyõõng nyêsh.

Yésus má bêny wãancím-ncím mísh

27 Yésus mú kyey. A ngó kã ntáni, wãancím-ncím óbã bwá mú bẽ nyã nã onkwimbyê. Bwá ná: «Yé Mwân má *Dávid, bwíhgúg sã ná ñkwonjá!»

28 Ntó, Yésus mú kã jé njów, wãancím-ncím bwá mú shish nyádí. Yésus mú jí bwo ná: «Ye bí ngã *búgula ná mã ji nã ñkul sã ntó?» Bwá ná: «Haaw, yé Cwámãba, sã má búgula.»

29 Yésus músã ka kúnnya nã bwo míshád. Nyã nã bwo ná: «Í bág nda bí ngó búgula ná.»

30 Mísh má músã bãñ bwo. Yésus mú mpu báásulã bwo ná: «Mpugá gwágulã. Bi kú jaaw tã muud sã í má bã ga.»

31 Nji bwá bãñ, wúlã bwá á wú cínõng yí, bwá á shwal kã ngã bångula nã lân wãõngã kúkúl jêsh.

Yésus má lwag fifi

32 Ná ndeé cúwólã bwá á cúwo tóón yí, bóól búúd bwá mú zã nã wúl fifi wã Yésus. Jamb í á wã nyã mãñkãdad ná a bág fifi.

33 Yésus músã yíl muud éne jamb, a mú tééd lásulã. Buud bwá á bã cínõng ancuncuma wã, bwá mú bul káam ná: «Sã a bwélé dág mbií sã ga shí *Izãrãyél.»

34 *Ofarizyêñ bân, bwé mú ci ná: «A ñgə yîl məjamb nə ñkul mə ñjwû məjamb.»

Osól ó mäsáal bwé ñgə fúfə

35 Ntó Yésus nyə á ñgə kə míñgwála míñgwála, nə məkwaádá məkwaádá. Nyə á ñgə jíguli buud *məmpáanzé mə míñjígulá mə *Oyúden dí, á ñgə cúndə Jəjə Kéél á Faan mə Zembî, a ñgə námə lwag buud məbwas mímbii myêsh, tə ijâm.

36 Yésus nyə á du ñgə dúg buud bēsh nyə á du bwəma nə bwo wá. A mú gwág bwo cey lámád nə dúgúlə nə bwé á ñgə cugə mántágula dí, bwé mə shîn námə tag nda səonz íncwəmbə í cúgé nə mbaagulé yí.

37 Ntó nyə á ci nə *ompwíin bé ná: «Dugá, idəw í mə tí fambə məñkund məñkund, ñji buud bwé ké saag wá básə cíg-cíg.

38 Ntó wə mə cí nááá: jəgəlagá nə amədí fambə nə a ntíg buud, bwé kág saag.»

10

Buud ə lwámá wûm nə óbá (Mak 3.13-19; 6.7-13; Luk 6.12-16; 9.1-6)

1 Ntó Yésus mú jəw *ompwíin wûm nə óbá bé. A mú yə bwo ñkul á dúlə yîl búúd bów-bów míshíshim, lwag məbwas mímbii myêsh, tə ijâm.

2 *Buud ə lwámá wûm nə óbá Yésus nyə á jəw wá, mínə máñ wə méga: tééd nə Shímun

bwé á du jəw ná Pyêr yé, kala nə mínyonú yé Andrê; zə keel Zhâk bá mínyonú yé Yuánes bwân ó Zhébedé.

3 A jəw námə Fílíp bá Batəlumî nə Tómas bá Matiyô ñwenye tóya. A jəw námə Zhâk, Mwân mə Alfê bá Tadé,

4 nə Shímun kambəle ləom bá Yúdas Iskariyót, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

5 Ná ndéé Yésus mú kənd búúd wûm nə óbá óni lwámád, a mə fwo shîn cwíny bwo ná: «Ja bí mə kə yí, bí kú kə ikúl í cúgé *Oyúden yíid. Bí kú kə míñgwála mí búúd ó Samariya.

6 Yidagá kə búúd ó *Izarəyêl dí, bwé mə jág zhíí nda íncwəmbə bí kú nə mbaagulé yí.

7 Ja bí ñgə kə yí, bí ə ké ñgə cúndə nə Faan mə Zembî mú kúnə-kúnə.

8 Lwagəgá mimbəl, bí gwúməshi mimbimbə, bí lwag námə mízúzaamə, bí yîl búúd məjamb. Bí mə ñwa ñkul ga ashwá, kəgá námə sêy nə ndí ashwá.

9 Muud kú kə nə *mwaanê bwúgád, tə or, tə wúl mbii mwaanê wêsh.

10 Muud kú ñwa baamətálá, ñkí ishimi íbá, ñkí bóól ósilúfaas, ñkí wagatíg, nəcé muud ñgə sêy yé mə jəlá nə yéyəw ídəw.

11 «Ja bí mə jé wúl ñgwála ñkí wúl ləom dí yí, bí fwó sə ñkí bí bí nə ñkul kwey múúd jí nə lâm mə báágulá bí, bí ó ji nyədí kə wós jwəw bí mə bá cə yí.

12 Njôw wêsh bí má nyíi yí, bí ɔ bédá ná: “Zembí sáág ná bí bág ná sheε.”

13 Nkí buud ɔ njôw wɔɔŋgá, bwá lóg bí, Zembí bále sá ná bwá bág ná sheε. Nji nkí bwá bá kú lóg bí, Zembí kú námá sá ná bwá bág ná sheε.

14 Búud ɔ wúl njôw nkí wúl ŋgwála bwá ká bæ kú lóg bí, kú gwágulə kéeel dán, ja bí má wú cínɔŋg yí, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.*

15 Búbálé má jaaw bí ná, jwôw Zembí mə bá zə sámb búud milésú yí, a bá jagulə búud ɔ Sódóm nə Gomor ntɔ ŋgwála wɔɔŋg.»

Yésus ŋgə kéwəli buud ɔ lwámá bé

(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 «Owεy, mə má kənd bí nda íncwəmbε mpédúgá ɔŋkweny. Bí má jəlá nə kɛ nda onywá, bí kə nə tédúgá ŋgwúd nda məfəf.

17 Dugá ji nə buud kuú kalé; bwá bá də kusha nə bí mábwá má osémbye ɔ milésúd, bwá də fyámusə bí milwónj *mámpáánzə má mínjígulá má *Oyúden dí.

18 Bí mə bá də kaad mísh má búud ɔ anánfi nə ojwú ɔ ləəm dí ná, nə bí kág bwaagulə sá bí má mpú shú jínə dām yí, bí bwaagulə námá ikúl í cúgé Oyúden yí.

19 Ja bwá bá də kusha nə bí yí, bí kú bá də yágəwo mbií bí má bá də kaad yí, kú yágəwo íciyá í kəod. Iciyá í bá námə də jé bí cé jɔɔŋgúd,

20 nəcé bí dí má bá də lás, Shíshim má Sóŋgú wán Zembí wə má bá lás mímpu mínád.

21 «Mínyɔŋhú má bá kusha nə mínyɔŋhú yé ná bwá kág gwú nyə. Sóŋgú mə bá kusha nə mwân; bwân bwá lúmbuli nə obyɔl, ŋgə gwú bwo.

22 Buud bēsh bwá bá mpii bí nəcé jínə dām. Nji, muud mə bá jísow kə wóos máshínéd yé, a bá cugə.»

23 Bwá ká lwágulə bí cúwúli wúl ŋgwála dí, fúndágá, bí kə ŋgwála shúsúd. Búbálé má jaaw bí ná, *Mwân mə Múúd mə bá nyiŋgə zə, bí njúl kú fwo shîn jaand míŋgwála myá *Izəɔyél myêsh.

24 «*Mpwiín nyə ádé bwele ntɔ yíguli, lwaá kú ntɔ mása.

25 Buud bwá də dúg *om-pwiín námə nda bwá dúg yíguli ná, bwá dúg námə lwaá nda bwá dúg mása yé ná. Nkámúsá bwá lwíy sóŋgú njôw nə Beləzəbul, ŋkəmusə nə bwân.»

Muud fúndág nji Zembí

(Luk 12.2-9)

26 «Bí kú də fúndə bwo; nəcé kú nə sá á mbúdelá í bá bwên kú búguli, nkí sá á *ndimba í bwên kú mpúy.

10:13 Luk 2.14 **10:14** Mis 13.51 * **10:14** Ja Oyúden bwá á də kudə fumbyá mákuú dí yí, bwá á də lwágulə ná, kúkúl shí bwá ámə tál mákuú máj yí, bwá má kál gwo nə buud bí cínɔŋg wá ná bwá músə sá nyéé. **10:15** Mat 18.20; 19.1-29; Mat 11.24 **10:16** Luk 10.3 **10:17** 24.9-14; Mak 13.9-13; Luk 21.12-19; Yuá 16.1-4 **10:17** Mis 5.40; 2Kr 11.24 **10:18** Mis 24-26 **10:19** Luk 12.11-12 **10:21** Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 **10:22** 5.11; Yuá 15.18 **10:23** 16.28; Mis 8.1 **10:24** Luk 6.40; Yuá 13.16; 15.20 **10:25** 9.34 **10:26** Mak 4.22; Luk 8.17

27 Sâ má jaaw bí yídúgád yí, kəgá lás gwo mənkenyad. Sâ má nyímbúlá nə bí lwád yí, kəgá ηgə cúndə gwo íkwálúminúd.

28 Kúgá də fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul, nji kú nə ηkul gwú *jím wá. Yidagá fúndə Zembî. Nyə wá jí nə ηkul gwíflya múúd ncindî, nə nyúúul nə jím, a wusə byêsh kuda á kandugəd.

29 Ngaá nə bwə də kusha mímbá-kwáádé mímbá səsáj *mwaanê ηgwúd. Tεem bə ntó mbá-kwáádé ηgwúd cúgé nə ηkul kud shí, Sósóηgá wán kú fwo magulə.

30 Bì bāη ntāg íf, Zembî mə mpú bímbí lú íntand í shilú bísə bí mílúúud yí.

31 Nə ndéé, kúgá də fúndə. Mpugá nə bí má cey Zembî lámúd cə mímbá-kwáádé ηkí bulya.

32 «Muud yêsh mə mágúlə mə mísh má búúd dí yé, mə é magulə námə nyə mísh má Dâ jí gwów yéd.

33 Nji muud mə kíflyá mə mísh má búúd dí yé, má é kíflya námə nyə mísh má Dâ jí gwów yéd.»

Bəğlə Yésus wúsə dəəmb
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

34 «Bì kú ηgə táduga nə mə mə zə sá nə buud bwə cügəg nə sheε shí gaád. Mbô! Mə azáyé sá ntó. Mə mə yida zə nə dəəmb.

35 Mə mə zə wá ífumuga mínjów mí búúudə, mwán nyə é lúmbəli nə sósóηgá, sás lúmbəli nə nyəəηgá, cól lúmbəli nə mpósómbúlú.

36 Nə ndéé, buud ə njów mə múúd ə bwə bá lúmbəli nə muud.

37 «Múúd mə céél sósóηgá ηkí nyəəηgá cə mə yé, a cúgé nə ηkul bə *mpwíin waamə. Nyəəηg mə céél ncwámá dé ηkí sás dé cə mə yé, a cúgé nə ηkul bə mpwíin waamə.

38 Múúd mə ká bə kú ηkēny kwolós jé bε mə, a cúgé nə ηkul bə mpwíin waamə.

39 Muud mə sə nə a kaambulə nə cug jé yé, a jímbal gwo. Nyəəηg mə jímbal cug jé nəcé mə yé, a má yidá kaambulə nə gwo.»

Lágúlə búúd ə Zembî
(Mak 9.41)

40 «Muud mə lág bí yé má lág mə. Muud mə lág ntāg mə yé má lág múúd nyə á nti mə yé.

41 Múúd mə ká lág *múúd micúndá mə Zembî nəcé mpúlə nə muud micúndá, muud wəəηgá mə ηwa myəna mí jéllá nə búúd ə micúndá myá. Nyəəηg mə lág múúd jí tətəlí mísh má Zembî dí yé nəcé mpúlə nə tətəlí muud íf, nyāη ηwa myəna mí jéllá nə otətəlí ə búúd myá.

42 Muud mə bá yána təə nji láá májúwó mátálá ηgwûd, ηgulal ηgwól zhizhe muud éga nəcé bələ *mpwíin waamə yé,

10:28 Heb 10.31 10:30 Luk 21.18 10:32 Mbá 3.5 10:33 Mak 8.38; Luk 9.26; 2Tm 2.12 10:34 Luk 2.14 10:35 Msh 7.6 10:35 10.21; 24.10; Mak 13.12; Luk 21.16 10:37 Mbá 13.7-10; 33.9; Mat 19.29; Mak 10.29; Luk 18.29 10:38 16.24-25; Mak 8.34-35; Luk 9.23-24; Yuá 12.25-26 10:40 18.5; Mak 9.37; Luk 9.48; Yuá 13.20; Gal 4.14

búbálé má jaaw bí ná, muud wəəŋgâ nyə abáale shúb myána myâ cínŋg.»

11

¹ Yésus má shîn cwîny *ompwíin wûm nə óbá bé ntáni. A músə kyey, kə ŋgə yə buud minjígúlá, ŋgə cúndə bwáđi mingwəla.

Yésus bánəŋ ompwíin ó Yuánes
(Luk 7.18-35; 10.13-15)

² Ja Yuánes Nduu-buud nyə á bə mímbwug dí yí, nyə a gwág misóólégú *Kříst nyə á ŋgə sá myá. A mú kənd bóól ómpwíin bé ná bwé kág jî Yésus ná:

³ «Ye wo wá muud sá ŋgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sá kwóg ná bwánd íshús?»

⁴ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Kəgá jaaw Yuánes sá bí má gwág yí nə sá bí má dúg yí.

⁵ Wəancím-ncím bwé ŋgə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ŋgə kyey tátəlí, mizúzaamá mí ŋgə yâl, wəkúməlwê bwé ŋgə mpú gwág, mimbimbə mí ŋgə gwúm, inkúnkwónúlə í búúd í mú ŋgə gwág Jəjə Kéel.

⁶ Muud nyə é bə kú bwəma nə bəəgú mádí yé, nywáá má jəla.»

⁷ Ja ompwíin ó Yuánes bwé má nyiŋgə yí, Yésus mú zə lésha nə buud bwé á bə cínŋg áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú má Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwéeshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgə ntəŋ nə fufó?

⁸ Nkí í á shígé bə ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ŋgwól múud dúgə bwáád íjimé í mímbwéedí? Mbê, buud bwé dá bwáád íjimé í mímbwéedí wá bwé də bə mínjów mí ójwú-buudəd.

⁹ Ká bí á də kə dúg jí? Ye *muud micúndá má Zembí? Haaw, má jaaw bí ná nyəəŋg bí á kə də dúg yé má ntə ŋkwón múúd micúndá má Zembí.

¹⁰ Nəcé nyə wá Zembí nyə á ci nda jísə cilyá nyəđí Kálaad dí ná, ná: «Dugí! Mee mə zə kənd mbwiŋgye lâŋ waamá ná a kág wo shwóg kə kwambələ wo zhií.»

¹¹ Yésus mú nyiŋgə ci ná: «Búbálé má jaaw bí ná, mpədúgá buud bəsh bwé má byél mímwə mi búdad wá, kú nə nyəəŋg má fwo bwəle ntə Yuánes. Nji tɛɛm bə ntó, muud má búl bə zhizhe Faan á gwów dí yé, á ntə Yuánes.

¹² Ná ndeé, wúlə fwála má Yuánes Nduu-buud zə wósós múús hí, Faan á gwów í mú ŋgə bə sá ŋkúl, buud bwé ŋgə ləl inkuŋkwanz wá, bwé wé bwé ŋgə ŋwa dwo.

¹³ Mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí búúd ó micúndá bəsh mí á ŋgə cúndə Faan má Zembí zə jé baan má Yuánes.

¹⁴ Nkí bí búsə cəŋ nə mə, mpugá ná Yuánes wə jísə Eli bwé á bwiŋg nə a bá zə yé.

¹⁵ Muud jí nə məlwə má gwág yé, a gwág.

¹⁶ «Mə kág yigə kala búúd á múús nə ozó? Jí nda ikágə bísə

shishê íseeŋyá dí yí, bíl í ŋgá kámbula nà bílúgá ná:

17 “Sá má lwô bí ilúlwónj í ábulya mækâl, bí kú sáág; sá má nyiŋgə wá míngwa mí shwiŋ, bí kú tædwa.”

18 Ntó wá í ŋgá bə éga; Yuánes nyə á zə, kú də ídíy-díy, a kú ŋgul; buud ná: “A ji nə jamb.”

19 *Mwân mə Múúd má zə, a ŋgá də, a ŋgá ŋgul; bwá ná: “Nyíne nye jisə ndâl dæg, ŋgule mælwæg, a ji námə shwá oŋwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísám.” Nji má jaaw bí ná fəg í ŋgə nyîn mísólúgá myéd ná sánj.»

Yésus mə ŋkáánd nə míl míngwála

20 Yésus nyə a ŋkáánd nə buud ó míl míngwála nəcé, nyə á tæm ŋgə sá ncúlyá *məshimbá bwádí, bwá á shígé cénd mítédúgá. Nyə a ŋkáánd nə bwo ná:

21 «Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námə. Nəcé bímbí lá məshimbá mə mə sîy bídí má, mə á mbəm sîy Tir nə Sidon, buud ó nûŋ bwá á mbəm námə bwey bwáád míŋkud, ji ífîl dí ná bwá cénd mítédúgá.

22 Né ndeé, mə jaaw bí ná, jwôw lá cígúlé mílósú, intágúlí í Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín.

23 Bí bânj buud ó Kapernawûm, 30 nəcé iséy byâm í akwówúlayé, mbag wâm wí ŋkí yísa.»

shulə kə banj mínjîm. Nəcé bímbí lá məshimbá mə mə sîy bídí má, mə á mbəm sîy ŋgwála á Sodom, ŋki ŋgwála wəoŋgú wúsə ná mpwogé.

24 Gwá wá mə mpu jaaw bí ná, jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd mílósú yí, bí mə bá bə nə intágúlí ŋkí yáág ntə búúd ó Sodom.»

Mbag á yíyísa (Luk 10.21-22)

25 Yésus nyə á ka lás jân ja ná: «Pəpa, Cwámba á gwôw nə shí, mə yə wo gúmə nəcé wo á shweel ompuye bánŋŋ buud ó fəg isá íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd.

26 Haaw Pəpa, ntó wá wó á cœl ná í bəg yé.

27 «Dá nyə a cwámbulə mə isá byêsh. Kú nə muud mə wámbúlə mpu Zembî Mwân nji Sóŋgá, kú námə nə muud mə wámbúlə mpu Zembî Sóŋgá, nji Mwân, nə muud yêsh Mwân mə céél sá ná a mpúg yé.

28 «Bí buud bí ŋgá wáduga nə mimbag mí ájjilə wá, zəgá mádí, mə é sá ná bí wógag.

29 Maguləgá ná shé sáág iséy byâm fulá, bí zəg ŋwa njígúlá wâm. Mə ji nə jə lâm, mə kú nə intágúlí. Bí é yidá mpu yəwula,

30 nəcé iséy byâm í akwówúlayé, mbag wâm wí ŋkí yísa.»

12

Yésus nà mæcɛɛ mə Sábaad
(Mak 2.23-28; 3.1-6; Luk 6.1-11)

¹ Dúl fwála í á bə ná, Yésus bánɔŋ *ompwíín bɛ́ bwá á ngə lína ifambá í *blé jwów lú Sábaad. Ompwíín bwá á ka gwág zha, bwá mú ka ngə búgə mikəŋg mí blé, ngə də.

² *Ofarizyɛŋ bwá mú dúg sólúgú wəŋgú. Bwá mú ci nə Yésus ná: «Dugí, ompwíín bwô bwá ngə sá sá mæcɛɛ mə amágúláyé ná muud sáág jwów lú Sábaad yí.»

³ Nji Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bí afwóyé bwɛɛ lɔ́ sá *Dávid nyə á sá ja bánɔŋ buud bɛ́ bwá á gwág zha yí?

⁴ Ná nyə á ka nyíi banda *mátúnɔgə dí, kə də íbuléd í á dɛ bə ci shú yálə Zembí gúmá yí; í njúl nə tə nyə tə buud bɛ́ bwá á shígé bə nə zhíí ná bwá dág byo. Ngaá, mæcɛɛ mə dɛ ci nə nji ofada wə́ bwá dúg də byo, kú nə ngwól múúd shús?

⁵ Bi mə́ dɛ bwey lɔ́ mæcɛɛ mə Moyíz. Ngaá mə́ ngə ci nə jwów lú Sábaad ofada bwá dɛ sɛy *Mpáánzá Zembí dí? Ntó ji ná bwá dɛ ntə cɛɛ á jwów lú Sábaad, nji Zembí kú yə́ bwo məbɛ́ɛ́.

⁶ Mə́ jaaw bí ná shé músə nə gúl sá shé mə́ jəlá nə ságusə ntə Mpáánzá Zembí yí.

⁷ Kálad Zembí ngə ci ná: “Mə́ bul jii ná buud bwá gwágúg buud cey lámúd, ntə ná bwá dúg sá mə́ mətúnɔgə.”

Bi mbəm ngə mpu gwág ciyá ni, ŋki bi shígé fánda yə́ buud óni məbɛ́ɛ́ ntó.

⁸ Mpugá ná *Mwân mə Múúd ngə jwú nə mæcɛɛ mə Sábaad.»

⁹ Yésus mú wú na jini kálúd, a mú kyey kə nyíi *mpáánzá minjígúlá dí.

¹⁰ A mú kə kwey ngwól múúd cínəŋgú ná mbwə́ í mə shín shwáám. Ofarizyɛŋ bwá á ka ngə sɔ́ zhíí ná bwá jéég Yésus njagá, bwá á ka jî nyə ná: «Ye mæcɛɛ məshé mə magulə ná bwá lwágug mbəl jwów lú Sábaad?»

¹¹ A mú yida ci nə bwo ná: «ŋkí ngwól múúd á na gwoŋg jínúd ji nə təw ngwúd nə bán, təw jəŋgú ka kud bíd jwów lú Sábaad, ngaá nyə e kə bií gwo, a bən, yíl gwo bíd?

¹² Ngaá muud ji nə mfií cɔ́ təw? Ntó ji ná, mæcɛɛ məshé mə magulə ná sá sáág buud mənywa jwów lú Sábaad.»

¹³ A mú ci nə muud á shwáámbulə mbwə́ ná: «Kwéégúg mbwə́.» A mú kwéég mbwə́, í mú bə mpwogé nda wúlúgá.

¹⁴ Na, Ofarizyɛŋ bwá mú wós tón, kə sá shwushwaga, sɔ́lə zhíí ná bwá cɛɛlə Yésus shwiy.

¹⁵ Ja Yésus mə́ mpu yuug jəŋg yí, a mú wú cínəŋg. Buud bwá mú bɛ nyə áncuncuma. Yésus mú ngə lwag mimbəl myêsh,

¹⁶ a ngə báásulə bwo ná bwá kú bwɛɛ sá ná buud bwá

mpúg mbii váál múúd á jísé yí.

¹⁷ Ntó kéel má Zembî, Izayí nyə á cündə yí, í mú bwəma. Zembî nyə á ci ná:

¹⁸ Σόλ məsáal wâm wə éga, nyə wə má á féesh yé.

A ji abábə waamá, lám wâm wêsh wúsə nyádí.

Mə bá yə nyə Shíshim wâm.

Nyə wə má bá zə lwágulə ílwoŋ í búúd tətəlí má Zembî.

¹⁹ Nyə abálé də shuya nə buud, a kú saagəwo, kú nə muud má bá gwáduga kál dé mənəkumbə má búúd dí yé.

²⁰ Nyə a búle lal lám nda muud má ké casulə mbwu í má bwey lánɣəwo yí,

təə nda muud má jímə ɣwíile lámba í má shîn tag yí.

A bá bə nə jə lám ntáni kə jé ja búúd bēsh bwə bá mpu tətəlí má Zembî yí.

²¹ Ilwoŋ í búúd byēsh í bá ɣgə bwánd sósłúgú yé nə búgə.

Bəw á kú nə ijuugá

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-24; 12.10)

²² Mpəsə na, buud bwə mú zə nə wúl mbəl wə Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad ná a bəg, nyə ancím-ncím, nyə fifí. Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú dúgya, a mú námə lás.

²³ Buud bwə á bə cínɔŋ əcuncuma wá, bwə mú bul káam. Bwə ná: «Mwân mə *Dávid dí éga?»

²⁴ Ja *Ofarizyēn bwə má gwág ciyá jəɔŋ yí, bwə mú shwána, bwə ná: «Muud éne

ɣgə yíl məjamb nə ɣkul má Beləzebul, njwû məjamb.»

²⁵ Nji, Yésus mú mpu mítədúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ə dúl faan bwə ká bósɔg ɣgə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dəɔŋg í é jɛɛ ná mpaá. Buud wá wúl ɣgwála bwə ká béégya, lúmbəli bwámé ná bwámé, ɣgwála wəɔŋgú í shîn bwíl. Ntó námə, búúd ə wúl njów bwə ká bósɔg ɣgə lúmbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wəɔŋg í ábálé bwey nə jímbulə.

²⁶ Nkí *Sátan má yida nyiŋgə cuwo, ɣgə yíl nyəməfwó, ntó ji nə a má bəɔg, faan dé í ka təw na ntədel?

²⁷ Nki Beləzebul wə ɣgə yə mə ɣkul ná mə ɣgəg yíl buud məjamb nda bí ɣgə ci ná, zə nyé ɣgə yə buud bân ɣkul nyəɔŋgú? Ngaá bwáməfwó bwə ɣgə mpu lwágulə bí ná sán ná bi búsə nə məbɛɛ?

²⁸ Nji, nkí Shíshim má Zembî wə ɣgə yə mə ɣkul ná mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan má Zembî í mú wa.

²⁹ «Muud cúgé nə ɣkul nyíi njów má ɣkuŋkúl, déég nyə isá byé, a kú fwo figə ɣkuŋkúl wəɔŋg shí, wóolə nyə məŋkəda. Nji, á ká shîn wóolə nyə məŋkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów.

³⁰ «Muud mə bá kú kɛem mə yé, a ɣgə lúmbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə ná sáná sə sééɣgug yé, a ɣgə yida caam.

³¹ Sâ jəɔŋg wə má jaaw bí ná Zembî mə bá juu búúd

*misám nè *bwaasúlə mpu bwé ngé sá yí. Nji, múúd mə ká kə nə bwaasúlə mpu wá Shíshim, muud wəɔngə nyə abúle bwele bæ nə ijuugá.

32 Múúd mə ká jág lás nə *Mwân mə Múúd, Zembî juu nyə. Nji múúd mə ká jág lás nə Nkɛ́ɛkɛ́ Shíshim, muud wəɔngə nyə abúle bwele bæ nə ijuugá tɔɔ wa cug ga dî, tɔɔ jɔɔng í ngé zə yíd.

33 «Bí mə ká ci ná lí jí fwámé lí, bi mə ci ná ibumá byé bísə fwámé íbumá; bí mə ká ci ná lí jí bów-bów lí, bi mə ci ná ibumá byé bísə bów-bów íbumá.

34 Yé iyəlɔkag íga, bi njúl ibów-bów í búúd, bi búsə nə ɲkul ci fwámé íciyá na ntədélé? Sâ múúd ngé bul téduga lámúd yí, gwá wə mpu yé í dú lás yí.

35 Jɔjɔ múúd lám yé wúsə nə jɔjɔ kwɔɔzú, í ka dɔ wéesháli jɔjɔ ísâ; bów-bów múúd yé lám nə bów-bów kwɔɔzú, ka námá dɔ wéesháli bów-bów ísâ.

36 Mə mpú jaaw bí ná jwôw Zembî mə bá zə sámb buud milású yí, muud yêsh mə bá tów kɔɔdud nə iciyá nyə á lás ilís-lís yí.

37 Wo bá ɲwa ɲkaam ɲkí məbɛ́ɛ́ íciyá byô dî.»

Kala búúd ámakuu-mə-sámbâ
(Mak 8.11-12; Luk 11.24-26, 29-32)

38 Ná ndéé, bóól *Oyíguli ó mácéɛ́ bánôɲ bóól *Ofarizyêɲ bwé mú ci nə Yésus ná: «Yé

Yíguli sá mə cɛɛl nə wó lwóg sá dúl *shimbá sá dágúg.»

39 Yésus mú bɛ́sa nə bwo ná: «Mɛɛ kala búúd í njúl ɲkí bów, nə mítédúgá olíngí í bálé jí nə mə lwóg bwo shimbá! Bwé abúle dág dúl shimbá, ɲji dɔɔng í á bæ nə Zhwónas *muud micúndə mə Zembî yí.

40 Nda Zhwónas nyə á já ibulú ílól nə mimwásə mílól shú ánúní dí mwô dí ná, ntó námə wə *Mwân mə Múúd mə bá já ibulú ílól nə mimwásə mílól mändəlú dí cwú yé.

41 Jwôw Zembî mə bá zə sámb búúd milású yí, buud ó Ninivə bwé bá tów tətəlí yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcé báá, bwé á cénd mítédúgá ja bwé á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dúgá, sâ í ntó Zhwónas yí jísə wa.

42 Cí á mudá í á wú *mákkól mə jwôw* yí í bá námə tów tətəlí yə kala búúd ga məbɛ́ɛ́. Nəcé nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwágulə fúg mə Sálamun. Dúgá, sâ í ntó Sálamun yí jísə wa.

43 «Ja bów-bów shíshim í dɔ wú múúd nyúúlúd yí, í dɔ kə ngé jéɛ́la máshí má mish-wéeshá ngálə sɔ wogá. Nji ɲkí í bá kú kwey wogá,

44 í mú téduga ná: “Mə zə nyingə kə mádí njów, kál mə á fwo dɔ ji yí.” Í ká zə kwey njów cwúd, ɲji ngwámbúlá, sâ jêsh jɔ kwambulá,

45 í é kə ɲwa mílúgá míshíshim zanjgá mí njúl nə

12:33 7.16-18 12:34 3.7 12:36 Zhk 3.6-10 12:38 16.1-4; Mak 8.11-12
12:38 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 12:40 Zhn 2.1; Mat 27.63 12:41 Zhn 3.5 12:42

10j 10.1-10 * 12:42 mákkól mə jwôw: Ciyá ní í ká ná Sud; wo é kwey féél-fééli yé ɲkɔw á oféél-fééli ó íciyá dî. 12:45 2Pr 2.20

ηκúd ntɔ wáméfwó, bánónη bēsh bwé mú kə nyíi njów, kwambələ jiya cínɔŋg. Ná ndéé, cəg mə múúd wɔɔŋgú í mú nyiŋgə jág bôw, ntɔ mbií í á fwó də bə yí. Má jaaw bí ná kala búúd ábábôw ga í bá shúgula mbií wɔɔŋgú.»

Fwámé njów búúd má Yésus (Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Yésus ηgə ná lésha nə ncúlyá buud ntáni, nyɔɔŋgú yé bánónη omínyɔŋhú bé bwé mú jê. Bwé músə tów tóón, bwé ηgə sɔ ná bwé lésha nə nyə.

47 Nɔgwól múúd mú kə jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgú woó bánónη omínyɔŋhú bwô búsa na tóón, bwé ηgə cɛel lésha nə wo.»

48 Yésus mú bɛsa nə né ná: «Nyɔɔŋgú waamə wé zə? Omínyɔŋhú báamə wé ozá?»

49 A músə séémə mbwə ηgeε *ómpwíin bé dí. Nyə ná: «Dəgá, nyɔɔŋgú waamə nə omínyɔŋhú báamə, bwé wé óga!

50 Muud yēsh má də sá sá Sóónɔgú waamə a gwów mə jí yé, nyə wé jí mínyɔŋhú waamə, ηkí kóól waamə ηkí ntâg nyɔɔŋgú waamə.»

13

Kanda mbəəl məmpəg (Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Námə jwôw ni di, Yésus nyə a wú njów, kə ncindyə măn, kə ji shí.

2 Buud bwé mú kə seɛŋgya nyádí ηkí jág bulya nə ndéé, a mú tów kə kəwa byóólúd, kə ji shí, buud bāŋ cínú.

3 A mú ηgə kənd bwo zh-wog mikanda. Nyə nə bwo ná: «Nɔgwól mbəəl məmpəg nyə á zə kə myeεg məpəg.

4 Ja á má ηgə myeεg yí, nyúl mpúmə í má shugula zhíí nə zhíí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô.

5 Nyúlúgá í mú shugula shí á məkwóógúd, kú nə fwámé mándəlú cínɔŋg. Í mú námə leel wéesh míŋgwu, nəcé məndəlú má á shígé fifə.

6 Nji, ja yásə í má faan yí, míŋgwu mi mpwásə mí mú jígə, shín shwáás nəcé kú nə fwámé míkəəl.

7 Nyúl mpúmə í mú shugula íbiin-bíinəd. Ibiin-bíin byɔɔŋg í mú leel juwo ná ndéé káda íkɔlə í mpəg.

8 Nji, nyúl mpúmə í á shugula shí átətagú dí, í mú ηgə wúmə, dúga shug wúmə íbumə təd, dúga íbumə məwúm məsaman, dúlúgá məwúm məlɔl.

9 Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Nəcé jí Yésus ηgə jíguli mikanda dí yí

(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

10 *Ompwíin bé bwé mú shísh nyádí, kə jí nyə ná: «Nəcé jí wó ηgə jíguli buud mikanda dí yí.»

11 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Jísə nəcé Zembí nyə a má sá ná bi báá mpúg mindimba myá Faan á gwów; nji nyə a shígé sá bóólúgá ntó.

12 Muud jí nə baalé fəg yé, Zembí mə bá kwádələ nyə

nywo, a músə bul nyiŋgə bə nə ndî. Nji nyɔɔŋg cùgɛ́ nə ndí yé, Zembî mə bá məel yîl nyə búbaalê á jí nə ndí yí.*

13 Mə ηgə jíguli bwo nə mikanda nəcé búsə bwə tɛɛm kənd mîsh, bwə kú dág, bwə tɛɛm gwágulə, bwə kú gwág kú námə wámbulə.

14 Ntó kéel mə Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma shú dán. Kéel dɔɔŋg dí ná:

Bi mə bá da kənd málwə, nji bi kú bwɛle wámbulə;
bí da kənd mîsh, nji bi kú bwɛle dág;

15 nəcé kúl búúd ga í mə shînlal mîlâm,

bwə mə shînlal juwal málwə, wə búdal mîsh;
ná mîsh mán mə á bá dág, málwə mán mə á bá gwág, mîlâm myán mí á bá wámbulə. Nkwuŋgá bwə á bá cénd kuú njɔɔnd,
ná ndéé mə mú lwag bwo.»

16 Yésus mú ci nə *ompwíin ná: «Bi bāŋ, mîsh mún mə mə jəla nəcé mə ηgə dág; málwə mún jəla nəcé mə ηgə gwág.

17 Búbálé mə jaaw bí ná, zhwog *buud ɔ mícúndə nə otútəlí ɔ búúd bwə á bə nə yéesh ná bwə dág sâ bí ηgə dág yí, nji bwə áshígé dág. Bwə á bə nə yéesh ná bwə gwág sâ bí ηgə gwág yí, nji bwə áshígé gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mæmpəg

(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 «Kagá gwágulə nda kanda mbɔɔl mæmpəg í ké ná.

19 Múúd mə ká bə ná, a gwágulə Kéel á Faan á gwów nji a kú wámbulə, Mbáwálú múúd nyə é zə, zə yîl nyə mpəg í amə kə lámúd yí: ntó jí nə nyíni jisə tâŋ mpəg í á shugula zhí nə zhí yí.

20 Muud jísə tâŋ nda mpəg í á shugula shí á məkwoógú dí yé, jísə nyɔɔŋg jí ná, a gwág Mílósú mí Zembî, a lág myə nə məshusag;

21 nji a kú nə mikɔɔlə nyédí cugud, a kú wá nadá, á bɛ́ Mílósú mí Zembî nji kəkál baan, á ká námə bwəma nə məntágula ηkí cúwəlí nəcé Mílósú mí Zembî, a julə nyúul.

22 Muud jísə tâŋ nda mpəg í á shugula íbiin-biin dí yé, jísə nyɔɔŋg á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, njí, yágúwó ísá yá mán mwɔw, nə wímbulə mábii í mú zə káda Mílósú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə.

23 Muud nywáá jísə tâŋ nda mpəg í á shugula shí átutagú dí yé, jísə nyɔɔŋg á ná, a gwág Mílósú mí Zembî, a wámbulə myə, a mú wúmə, dúl shug wúmə íbumə təd, dúl məwúm məsaman, dúlúgá məwúm málɔɔl.»

Kanda bəw-bəw ká

24 Yésus nyə á nyiŋgə námə kənd buud wúl kanda ná: «Faan á gwów dúsə nda lân ga: Ngwól múúd nyə á zə sá fambá, a myεεg jɔ mpəg ídəw.

* **13:12** Na ηgə cɛɛl ci ná: muud jí nə yéesh ná a kyey nə fəg mə Zembî yé, nyə é nyiŋgə bul bə nə fəg nyɔɔŋg; muud cùgɛ́ nə yéesh jɔɔŋg yé, nyə é ηgə yida jímbal búbaalé fəg á jí nə ndí yí. **13:14** Iza 6.9-10; Yuá 12.40; Mis 28.26-27 **13:17** 1Pr 1.10-12 **13:22** 1Tm 6.9-10

25 Nji, mpwó-bulú, búúd bêsh bwé njúl ígwád íí, wúl zhízhín músə zə bɛ gúl bów-bów ká na fambá nííd né ndéé a mú kyey.

26 Ja mpəg í á kɔ́, í wá mábəga yí, bów-bów ká í á kɔ́ námá, í músə nyîn.

27 Ná ndéé, amádí fambá osól ó mäsáal bé bwé mú kə jî nyə nə: “Mása, ɲgaá wo á bɛ ɲji mpəg ányunywaá wódí fambá? Ká, bów-bów káá jân í ɲgə wú ɲgow?”

28 A mú bɛsa nə bwo ná: “Wúl zhízhín wâm wá í á jəla nə zə sá ntúni.” Bwé nə né ná: “Ye sá kág tí yîl íkáá byəɲgá?”

29 Nyə nə: “Mbô! Kúgá kə. Bi á bá ɲgə báduga íkáá nə fwámé ídâw, byêsh í mú ɲgə tâw.

30 Bídúgá ídâw nə káá abúbôw byêsh í wíyúg, kə wós ja búúd bwé bá zə saag ídâw yí. Mə é bá ci nə buud bəɲg ná bwé téédúg tí íkáá í abúbôw, bwé wólə byo mimbwoomb, kə bá jígal. Bwé ka tɛem zə kwós ídâw, kə wá ɲkundád.”

Kaaná búbumá mpəg

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

31 Yésus nyə á nyɲgə kənd bwo wúl kaaná ná: «Faan á gwôw dúsə nda búbumá *mutárud ɲgwól múúd nyə á myeeg nyádí fambá yí.

32 Búbumá jəɲg wá í búl cwáágəwo nə bíl íbumé í mámpəg byêsh. Nji ja í dú kɔ́ yí, í də gwaa cɔ́ mósólúgá mámpəg mâ fambá; í bə

fwámé lílí, inunú zə ji nyádí mílówud.»

Kaaná ləvur

(Luk 13.20-21)

33 A mú nyɲgə kənd wúl kaaná ná: «Faan á gwôw dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá má ɲwa wə, a fugə nə məmpíí má ɲgug bələd málól yí, í é sá ná ɲgug wəɲg wêsh í búndəwug.»

Nəcé jí Yésus ɲgá jíguli mikaanádyí

(Mak 4.33-34)

34 Yésus nyə á ɲgə ci buud isâ íni byêsh mikaaná, nyə a shígé də bwelə lás nə bwo kú kənd kaaná.

35 Nyə á ɲgə sá ntó ná iciyá í ɲgwól *múúd micúndá í bwəmag mbií nyə á cilə yí, ná: Mə bá ləsha nə bwo mikaaná. Mə bá wéesh isâ búúd bwé afwóyé bwelə mpu té Zembî nyə á fwə shí yí.

Féél-féélí á kanda bów-bów káá

36 Yésus músə wú kúl búúd bwé á bə áncuncuma yí, kyey kə ɲjów. *Ompwíin bé bwé mú shísh nyádí. Bwé nə nyə ná: «Féélúg sá kanda á bów-bów káá í á bə fambá yí.»

37 A mú bɛsa nə bwo ná: «Muud nyə á myeeg jɔ́ mpəg ídâw yé, nyə wá *Mwân mə Múúd.

38 Fambá wá shí búúd bwé njúl ga. Jɔ́ mpəg wá buud búsə Faan á gwówud wá. Bów-bów íkáá wá buud bwé ɲgə bɛ Mbúwálú múúd wá.

39 Zhízhín í á bɛ bów-bów íkáá wá Njwú məjamb.

Saagúlə bwə bá saag ídêw fambá yí, wə məshíné mə shí. Buud bwə bá saag wá, bwə wə *wəéngəles.

⁴⁰ Nda bwə də tí íkáá í abúbôw, bwə jígal byo bágéd ná, ntó námá wə í bá bə məshíné mə shí dí yé.

⁴¹ Mwân mə Múúd mə bá nti wəéngəles bé, bwə zə bigas Faan dé, bwə mú yíl búúd bwə ngé ndêny bósól mələáamb wá, nə bəɔng búsə kú bish məcəɛ wá.

⁴² Bwə kə kəl bēsh kuda ánúnî dî. Bwə bá bə cínɔng, nji bwə ngé bwam nə məyê.

⁴³ Ntó otátəlí ɔ búúd wá Zembî bwə bá də faan nda yásə Faan mə Sósɔngú wáɔɔd. Muud jí nə málwə mə gwág yé, a gwág.»

Kanda jimá lú sâ

⁴⁴ «Faan á gwôw dúsə nda gúl jimá lú sâ jísə shwoó dí gúl fambá yí. Muud mə kwey gwo yé a nyiŋgə mpu shweel gwo. A músə kə nə məshusug, a kə kusha məbii mé mēsh nə ndeé a mú kə kusə fambá jəɔng.»

Kaaná kwóógú álal-kus

⁴⁵ «Faan á gwôw í nyiŋgə námə bə nda lâɔ ga: ɔgwól múúd nyə á də kusə ijimé í məkwoógú bwə də lúlə ísâ í nyanǵá nə ndí yí, nə a kə də kusha.

⁴⁶ Muud wəɔngə mú ka kwey dəɔng í búl bə nə mfíí cɔ mósólúgá mēsh yí, a músə kə kusha ísâ byé byēsh nyə á bə nə ndí yí, kə kusə kwóógú dəɔng.»

Kaaná wód

⁴⁷ «Faan á gwôw í nyiŋgə námə bə nda wód bwə mə wusə məjúwód yí. Í bii óshú mímbii mímbii.

⁴⁸ Ja í mə lwánd yí, bwə mú julə, kə nə dwo cínú. Bwə mú kə ji shí, féesh fwámé óshú, wá mímanǵad. Bwə yíl óshú ɔ abúbôw, myaas.

⁴⁹ Ntó námə wə í bá bə məshíné mə shí dí yé. *Wəéngəles bwə bá bēéɔ mimbiya mi búúd bənôɔ otátəlí ɔ búúd.

⁵⁰ Bwə bá kəl ósól ɔ məbôw kuda ánúnî dî. Cínɔng mə bá bə bwo, nji bwə ngé bwam nə məyê.»

⁵¹ Yésus mú jí *ompwíin bé ná: «Ye bi shí mpu gwág ísâ íni byēsh?» Bwə ná: «Haaw.»

⁵² Nyə nə bwo ná: «Gwə wə mə jaaw bí ná, Yígulí məcəɛ yēsh mə jíɔ isâ yâ Faan á gwôw yé, a ji nda ɔgwól sósɔngú jísə nə jə kwəɔzú yé. A ji nə ɔkul wéesh ísâ í acwúlú nə í agúgwáan cínɔng kwəɔzú dəɔngú.»

Buud ɔ Nazarêt bwə abúgúláyé Yésus

(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Ja Yésus mə shín jígulí búúd nə mikanda míni yí, a mú wú na,

⁵⁴ kə nyádí kwáádá. A mú kə də yə búúd minjígulá bwédí *mpáánzə minjígulá, mbií í á nə buud bēsh bwə á də káam, bwə ná: «Dúga váál fúɔ nə dúga váál *məshimbá í á wú nyə ɔgow?»

55 Mwân má kábíndá dí éga? Nyɔɔŋgá dí Mariya? Omínyɔŋê bé wá *Yákwab bánônɔ Yóseb nɔ Shímun nɔ Yúda?

56 Nɔgáá, okóól bé bêsh búsa wa sádí? Mɔma ísâ íni byêsh í á wú nyɔ ɔŋgow?»

57 A mú bɔ bwo kwal-bɔɔgá. A mú ka zɔ ci nɔ bwo ná: «*Muud micúndá má dɔ námá bwɔma nɔ mpyóŋ nji nyádí kwáádá nɔ nyádí njów búúdɔd.»

58 Ntó Yésus nyɔ a shígé bul sá mɔshimbá cínɔŋg, nɔcé buud kú *búgula nyɔ.

14

Shwiy mɔ Yuánes Nduu-buud

(Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

1 Mwôw mɔɔŋgá di, Herod á Tatarâk* nyɔ á gwág bwiiŋgyá má Yésus, a mú ka ci nɔ osóól ó mósáal bé ná:

2 «Yuánes Nduu-buud má gwúm. Sâ jɔɔŋg wá á músá nɔ mpífá á ɔŋgá sá *mɔshimbá ntáni ni.»

3 Herod nyɔ á ci ntó nɔcé nyɔ á bii Yuánes Nduu-buud, wóólɔ nyɔ mɔŋkɔda, wá nyɔ mímbwug dí nɔcé lésú má Herodyâd, mudá má mínyɔŋê yé Fílíp.

4 Nɔcé Yuánes Nduu-buud nyɔ á jum Herod ná: «Wo ajáláyé nɔ ɔŋwa mudá éne ná wo bâ.»

5 Herod nyɔ á ka dɔ cɛel gwú Yuánes, nji a ká dɔ fúndɔ buud nɔcé nda bwá á dɔ

gwôŋ Yuánes ná a jisɔ *muud micúndá ná.

6 Ná ndɛé, jwôw Herod nyɔ a tâl zaŋ byélé dé yí, shilɔ má Herodyâd í á zɔ sáág cwánéd, Herod músá bul gwág nyɔ nywa.

7 A mú kaag shilɔ ni ná: «Mɔ é fáágulɔ wo sá jêsh wó é gwáámɔ mɔ yí.» A kɛen ɔkaaná kaagúlɔ nyɔ ntó.

8 Shilɔ ni músá bɛ íshwambulɔ í nyóŋgá, nyɔ nɔ Njwú-buud ná: «Yág mɔ lúú má Yuánes Nduu-buud yáásád wa kíkídíga.»

9 Njwú-buud músá gwág ɔgwóómbúlú wɔɔŋgá cɛy lámúd; nji nda nyɔ á bwey kɛen ɔkaaná mísh má ójóŋ dí ná, a mú magulɔ ná bwá yág nyɔ.

10 A mú kænd múúd njów mímbwug, kɔ cígɔ Yuánes cɔŋ.

11 Bwá músá zɔ nɔ lúú yé yáásád, zɔ yɔ shilɔ ni, a músá kɔ nɔ wɔ, kɔ cwámbulɔ nyóŋgá.

12 Ompwíin ó Yuánes bwá músá kɔ ɔkêny kug nyúul, kɔ dul. Bwá mú kɔ nɔ lâŋ kɔ jaaw Yésus.

Yésus mɔ yá búúd idâw

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

13 Ja Yésus nyɔ a gwág mbii Herod nyɔ á ɔŋgá táduga yí, nyɔ a wú cínɔŋg, kɔ kɔwa byóólúd kyey ná a ká ji nyáméfwó bugád kúl búúd bwá cúgé yí. Nji buud bwá mú mpu ntó, bwá músá zɔ áncuncuma, bwá ɔŋgá zhu míŋgwála, bwá

13:57 Yuá 4.44 * 14:1 Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mókaa; nji í kó ná «ɔŋgwámuna nyɔ á ɔŋgá jwú nɔ mpál nɔ á ɔkúmba faan yé». Dúgúg námós Luk 3.1; 19; 9.7; Mís 13.1.

14:2 16.14 14:3 Lɔv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 14:5 21.26; Mak 11.32; Luk 20.6 14:13 15.32-39

ngə kyey ncindye nə ncindye ngələ bɛ nyə.

14 Ja á má shulə byóól dí yí, a mú dúg máŋkúmbə mə búúd mání; a mú gwág bwo cey lámúd, a músə lwag mimbəl myáŋ.

15 Ja kugú má bii shí yí, *ompwíín bwə mú shísh nyə kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Sə búsə wa bugád, kugú námə óga, bídúg máŋkúmbə mə búúd mága, bwə kág mákwáád, kə kusə sá má dâ.»

16 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Í ajəláyé nə buud óni bwə kág. Biméfwó, yéga bwo sá má dâ.»

17 Ompwíín nə né ná: «Sə cugé nə sá wa, nji íbuléd ítóon nə oshú óbá.»

18 Nyə nə bwo ná: «Zəgá mə nə byo wa.»

19 A mú ci nə buud bəsh nə bwə jíg shí ákándad. A mú ka ŋwa íbuléd ítóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A músə fɛy íbuléd, yə ompwíín. Ompwíín bwə músə kə kaaw búúd.

20 Buud bəsh bwə mú də, jíla, idâw lág. Byəŋŋ í á lág yí, í músə lwánd mábwumú wúm nə mábá.

21 Buud bwə á də wá, bwə á jee bə budúm otóshin otóon, kú lɔ búdá nə ikágó.

Yésus má kyey májúwó dí gwôw

(Mak 6.45-52; Yuá 6.16-21)

22 Námə nji í á shín yí, Yésus nə *ompwíín nə bwə kəwag byóólád, bwə línág kə nyə shwóg mán fanwíny té nyə é

ngə fwo bíd zhwog buud bwə á bə óni yí.

23 Yésus mú shín bíd búúd, a músə bád mbánjúd nyáméfwó nə a kə jəgəla nə Zembî. Bulú mú zə yínd a njúl cínú nyəmé.

24 Byóól dāŋ í á bə í má wú bwújúd fwámé cé. Nji ikwɔ́ í á ngə bul jág ntágulə bwo nəcé ŋkwɔ́ nyə á ngə yida wú kóómb bwə á ngə kə yí.

25 Ngɛɛ míngwúm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músə zə bɛ bwo, a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw.

26 Ja ompwíín bwə má dúg a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw yí, bwə mú jág bul fúndə, bwə ngə téduga nə jíse *jím. Bwə músə ka ngə bul bwú óŋkwiimbyé nə ifwaas.

27 Nji Yésus mú leel ci nə bwo ná: «Səlagá milám shí. Mə wə éne, kúgá fúndə.»

28 Pyêr mú ci nə nyə ná: «ŋkí jíse wo, ciíg nə mə kyéyag májúwó dí gwôw zə nún wódí.»

29 Yésus mú ci nə nyə ná: «Zaág.» Pyêr mú wú byóólád, a músə ngə kyey májúwó dí gwôw, ngə kə wə Yésus.

30 Nji, ja á má dúg nda ŋkwɔ́ ngə bul kuŋg nə, a mú nyiŋgə bə nə ifwaas, a mú tééd nyasulálə májúwód, a músə leel kím ná: «Yé Dâ, cəgəg mə.»

31 Yésus mú námə leel séémb mbwə, kə bii nyə. A mú ci nə nyə ná: «Búgá gwô jí ná ŋkí tag. Nəcə jí wo ámə sá məshwán yí?»

32 Bwé músə kəwa byóólúd, ηkwə mú ntâg shîn.

33 Bəɔŋg bwé á bə byóólúd wá, bwé mú kúd Yésus məbwón shí, yə nyə gúmá, bwé ná: «Wo ji bəle bə *Mwân má Zembî.»

34 Bwé má shîn lína m̄n, bwé mú jé loom á Genezarét.

35 Buud wá kəkúl jəɔŋg bwé má yag Yésus, bwé mú kyey nə lân m̄nd m̄ kúná-kúnə mēshəd. Buud bwé mú zə nyə nə mimbəl myēsh.

36 Bwé mú téég nyə məbwə ná a bídúg ná bwé jisówúg ηgə kúnya nji nə *mbwaag káándá yé. Bəɔŋg bwé á ηgə kúnya nə nyə wá bwé mú ηgə yâl.

15

Məfulú má ímpáámbá nə məcɛɛ má Zembî
(Mak 7.1-23)

1 Bóól *Ofarizyên nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwé á wú Yurúsəlem wá, bwé á ka shísh wé Yésus, kə ci nə nyə ná:

2 «*Ompwíín bwô bwé ηgə ntə məcum má ímpáámbá, bwé ηgə də kú gusa məbwə. Jí í sá ntó?»

3 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Nəcé jí bí b̄n ηgə ntə mpándí má Zembî, bi ηgə yida baagələ məcum má ímpáámbá yí?

4 Zembî nyə á ci ná: “Gúmálúg sóŋgú woó nə nyəɔŋgú woó.” A nyiŋgə námá ci ná: “Múúd mə ká lweem sóŋgú yé ηkí nyəɔŋgú yé, bwé jələ nə gwú múúd wəɔŋgú.”

5 Nji bí b̄n bí ηgə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sóŋgú ηkí nyəɔŋgú ná: ‘S̄a mə ámə nywá kwíínd wo nə ndí yí í músə məyána shú má Zembî,’

6 í cúgé bwelə bə múúd wəɔŋgú obuluga ná a yág sóŋgú ηkí nyəɔŋgú gúmá.” Ngaá ná bí ηgə sá ná Milésú mí Zembî mí bég ηkúŋgúg, məcum m̄n yidá mpu yáág?

7 Bi búsə nə məkəŋ! Izayí nyə á bə nə ηkaam ja nyə á cúndə shú dúnúd ná:

8 Kúl búúd ga í ηgə gúmal mə nji mímpu dí, milám myán mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

9 Wán ηgələ ságusə bwé ηgə ságusə mə yí wúsə ntó ηgwas.

Bwé ηgə yida jíguli buud minjígulá myá məmpándí má búúd.»

10 Yésus músə ka yid, lésha nə buud bwé á bə cínəŋgú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bényúgá məlwə, mpu gwágulə.

11 S̄a í də nyíi múúd mpu dí yí, gwó dí í də wá múúd məlwəagəwo mísh má Zembî dí; nji s̄a í də yida wú múúd mpu dí yí, gwó wó í də wá nyə məlwəagəwo.»

12 Ompwíín bwé mú shísh nyédí kúná-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Ye wo mpú ná lésú wó ámə lás ni í ámə bul ntágulə Ofarizyên?»

13 A mú bɛsa nə bwo ná: «S̄a jēsh sóŋgú waamə nyə a shígé bɛ yí, í bá t̄aw nə mikəólə.

14 Bídúgá bwo. Búsə wəancím-ncím, bwə ngə bii bósól wəancím-ncím mbwəd ná bwə jaand nə bwo. Nkí ngwól áncím-ncím má jaand nə ngwól, bəsh bwə é búla bííd.»

15 Pyēr músə ci nə nyə ná: «Féélúg sá mpwokwoond ni.»

16 Yésus mú lás ná: «Ye bi búsə námə kú mpu gwág isâ?

17 Ye bi agwágé ná sâ jêsh í nyíi múúd mpu dí yí, í dɛ kə mwô dí, í músə cɔ́ kə bííd?

18 Nji isâ í dɛ wú múúd mpu dí yí, í dɛ zhu lámúd, byó wó í dɛ wá múúd məlwaagəwo mísh má Zembí dí.

19 Nəcə lámúd wá bów-bów mítádúgá mí dɛ zhu yé, nə məgwú mə búud, nə mínəmb, nə janğa, nə júwo, nə yálə búúd ompwene, nə *bwaasúle mpu.

20 Isâ í dú wá múúd məlwaagəwo mísh má Zembí dí wə ini. Dálə ídɛw kú gusa mábwə í áde wá múúd məlwaagəwo.»

*Búgə má múdá á Kanaan
(Mak 7.24-30)*

21 Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kósomb shí á Tir nə Sidon.

22 Ngwól múdá á nûŋ, a njúl shilə Kanaan, mú ngə zə nyédí a ngə kím ná: «Yé Cwám̄ba, Mwân má *Dávid, bwíígúg mə ná nkwoŋú. Jamb í má jág bul bii shilə wâm.»

23 Yésus mú ji nyə kúl-kúl. *Ompwíin bwə mú shísh Yésus kúnə-kúnə, zə ci nə nyə ná: «Wíŋgúg nyə, a ngə sá kánğá bɛ̀ɛ̀lə sá nə nkwiimbyê.»

24 Yésus mú bəsa ná: «Zembí nyə á nti mə shú íncwəmbɛ í *Izərayél, í mú ngə cwagəwa yí.»

25 Nji mudá éne nyə músə zə kúd mpwóómbú shí wə Yésus, jəgula nə nyə ná: «Yé Cwám̄ba, shwɔ́gú mə.»

26 Yésus mú bəsa nə né ná: «ŋwálə ídɛw í bwân ó njów, wusə yə ómpyê, í anywáyé.»

27 Nyə nə Yésus ná: «Jísə bále bə ntó. Ká, Cwám̄ba, ompyê bwə dɛ námə cwála mámpulú má dú kud táwəli ómása dí shí má.»

28 Yésus músə ci nə nyə ná: «Mudá éga, wo ji nə fwámé búgə. Sâ wó ngə jii yí, í bég námə ntó.» Námə wəla dɔ́ŋgú di, mwân mə mudá éne músə yál.

29 Yésus músə wú kúl nííd. A mú ngə bɛ̀ ncindye m̄n̄ mə Galilé ná ndéé a kə bád wúl mbúnúdí, kə ji shí.

30 Buud bwə mú zə sɛɛŋgya na nyédí áncuncuma; bwə ngə zə nə buud bwə á dɛ nyás wá, nə wəancím-ncím, nə wəakúmálwə nə buud wá ijâm, nə míl zhwog mimbâl. Bwə mú zə ngə bwííg myo Yésus dí shí məkuú, a mú ngə lwag myo.

31 Buud bwə á bul ngə káam ífífi ngələ bále lás, buud ó íjám bwə ngə bə mpwogé, bɔ́ŋg bwə á dɛ nyás wá bwə ngə kyey kú ná kwo nyás, wəancím-ncím bwə ngə mpu dóg; bwə mú ngə ságəsa Zembí á Izərayél.

Yésus má nyiŋgə yə búúd

idâw

(Mak 8.1-10)

32 Yésus músə jôw *ômpwíin bé, nyə nə bwo ná: «Mə ηgə gwág buud óga ηkúηkwónŷúlə nəcé sánŋə sá mə jí mwôw málóól, bwá cúgέ ná nə sâ mə dâ. Mə acéélé nyiηg bwo ntáni zha, bwá á bá kə tag nə məntəmbəli zhíid.»

33 Ompwíin bwá mú ci nə nyə ná: «Sá é sá ntədəlé ná sá bág nə bímbí lú ídâw mə yá zhwog buud óga wa bugád?»

34 Yésus mú jí bwo ná: «Bi búsa nə íbuléd ínέ?» Bwá ná: «Zəηgbá, nə búbaalé íshúshú.»

35 Yésus músə ka ci ná buud bwá jíg shí.

36 Ná ndeé a músə ηwa íbuléd zəηgbá byəŋgú nə oshú, a yə Zembí akíba, a fēy byo ikúl ikúl, yə ômpwíin bé, bwá mú kə ηgə kaaw buud.

37 Muud yēsh mú də ná ndeé jíla. Zhwog ikúl í mú lúg tən məkúdá zəηgbá.

38 Buud bwá á də wá, bwá á bə buud otóóshin onŋ, nji budúm kú lə búdá nə ikágá.

39 A músə ka bíd ná buud bwá nyiηgəg, nyə mú kəwa byóólúd, kə kóómb shí á Magadan.

16

Ofarizyēη bwá jí shimbá

(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 Bóól *Ofarizyēη nə *Osadwisyēη bwá á zə jí Yésus njígá məbwəbúlán, bwá ná a lwóg

bwo dúl *shimbá í ηgə zhu gwôw.

2 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bi mə də bə, bí mə ká dóg mpwó-kugú ná jəŋ dásə títi ná zhwuŋ, bí ná jwôw á mán í bá bə ná sən.

3 Nkí ná, kúndə mán, bí mə ká dóg jəŋ ηkí shila, bí mpu ná mpú nyə é nywə. Bi mə də mpu yag íyuug í jəŋ; nji bí kú mpu yag sâ í ηgə sīy mwôw mága dí yí.

4 Mbεε kala búúd í njúl ηkí bôw, nə mitódúgá olíŋgí í bálé jí ná mə lwóg bwo shimbá! Bwá ábúle dóg dúl shimbá, nji dəŋg í á bə nə Zhwónas yí*.» A músə wú na bwádí, kyey.

Bôw Ofarizyēη bənŋ Osadwisyēη mīnjígúla

(Mak 8.14-21)

5 *Ompwíin bwá á wusa ηwaálə íbuléd ja bənŋ bwá á lína mən kə fanwíny yí.

6 Yésus mú ci nə bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyēη bənŋ *Osadwisyēη *ləvur wən.»

7 Bwá mú ka ηgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé nda sá shígé zə nə íbuléd ná.»

8 Yésus mú ka mpu sá bwá á ηgə téduga yí, a mú ci nə bwo ná: «Buud bām tagúlə ná búgá jín é! Jí tédúgá wúsə bí nji ná bí shígé ηwa íbuléd yí?

9 Jí bí mə cá gwág ntáni yí? Ye bí anyiηgáyé ná téduga íbuléd itóon búúd otóóshin otóon bwá á də yí, nə bímbí lú

15:32 14.13-21 15:32 9.36 16:1 12.38-39; Luk 11.16, 29-30 16:1 Yuá 6.30

* 16:4 Sá jəŋg jísa ná Zhwónas nyə a já mwôw málóól mwə shúd. 16:6 Luk 12.1

16:7 Mak 6.52 16:8 14.31 16:9 14.20 16:10 15.37

mábwumú má íkúl bí á lúg nà ndí má?

10 Ye bí kú téduga ibuléd zangbá búúd otóóshin on̄ bwé á dā yí nā bímbí lá mákúdá má íkúl bí á lúg nà ndí má?

11 Nacé jí bí mē cá gwág nā mē an̄gē nā lás lású ibuléd yí? Mē ngē cī ná: “Jigá ncē nā Ofarizyēn bānōn̄ Osadwisyeñ lāvur wān̄.”

12 Bwé mú ka tēem mpu gwág nā nyā a shígé ngē lás nā bwo lású lāvur á ibuléd. Nyā á ngē yida cī ná bwé bēyug minjígú lá Ofarizyēn nā Osadwisyeñ bwé ngē jíguli myá.

Yésus jisā Mesí

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Ja bwé má kē jé shí á Sezarē mē Fílíp yí, Yésus mú ngē jí *ompwíín bē ná: «Buud bwé ngē cī ná *Mwān mē Múúd jisā zé?»

14 Bwé mú bēsa ná: «Bóól búúd bwé ngē cī ná jisā Yuánes Nduu-buud, bóól ná jisā Eli, bóólúgá ná Zheremí nkí ntāg ngwól *múúd micúndá.»

15 Nyā nā bwo ná: «Ká bí bān̄, bí ngē cī ná mē jisā zé?»

16 Shímun Pyêr músā bēsa ná: «Wo jisā *Kríst, *Mwān má Zembí á kuwô»

17 Yésus músā nyingā lás, nyā nā Pyêr ná: «Wēē má jēla, yé Shímun Mwān mē Zhwónas. Muud dí nyā ámā lwágulā wo sâ wó má cī ní. Són̄gú wām jisá gwów wé nyā ámā lwágulā wo gwo.

18 Mēē má ka jaaw wo ná wo wé Pyêr. Wo má bále bē kwóógú. Nda bwé dā lwó njów kwóógú dí gwów ná, mē bá sēng *Dɔ́ lú óbúgula dām kwóógú dwó dí gwów. Tēem bē shwiy í ábúlé sá bwo sâ.

19 Mē bá yā wo ijuwuga yā Faan á gwów. Sâ jēsh wó bá cēlā shí ga dí yí, í bá ntó gwów, jōng wó bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bē ntó gwów.»

20 Ná ndēé, a mú ka mpu báásulā ómpwíín ná bwé kú bwele jaaw múúd ná a jisā Kríst.

Yésus mē bá ya, a nyingā gwúm

(Mak 8.31-33; Luk 9.22-27)

21 Tēéd na, a músā ka tēéd jaawulā *ómpwíín bē ná í jī ná a kág Yurúsalem, ná ocúmbá buud wā lōm nā milúlúú myā ofada nā *Oyíguli ó mácēē bwé jēlá nā kē jág jugushi nyā, bwé gwú ntāg nyā. Njī a bá gwúm shwon̄ dí jwów lú léel.

22 Pyêr músā kē nā nyā koogú, kē lás nā nyā ná: «Mból! Zembí kyémug wo, Cwám̄ba! Mbií sâ wōngū í ábúle bē nā wo.»

23 Njī Yésus mú yid, nkáánd nā nyā ná: «Wúg mē na, *Sátan! Wo jí mē mēma bōógú. Mitédúgá myō mí cúgē mítédúgá mí Zembí, mísā njī mítédúgá myā buud.»

24 A músā ka cī nā ompwíín bē ná: «Íkí muud má cēel bē

mə, a bəg kú jagulə nyáméfwó; a ηkényúg kwolós jé, a bɛ mə.

²⁵ Nəcé, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyɔɔng mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a má yidá kaambulə nə gwo.

²⁶ Nkí muud má bii mábii mēsh mâ shí ga nə ndéé *shíshim yé jimb, wáyé mfií nyá é bə nə ndí cínɔng yí? Muud ji nə ηkul wá jí shú ná a nyíngəg bii shíshim yé?

²⁷ Nəcé *Mwân mə Múúd mə bá zə a ηgə ηkənəwa nda sóɔngú yé, bənɔn *wəéngəles, a bá zə yə búúd myəna mí mísóólúgú bwé á sá myá.

²⁸ Búbálé mə jaaw bí ná, bóól búúd básə wa óga, bwé ábúle bwelə yə, bwé kú fwo dág *Mwân mə Múúd mə zə ηwa jija icí jé.»

17

Yésus mə lwóyá mílwaná myé (Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

¹ Mpúsə mwəw mäsaman, Yésus mú ηwa Pyêr nə Zhâk bá mínyɔnɛ Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə bád wúl məma mbánúđ.

² Nyúúl nyé mú shwóɔla bwo míshúd, mpwoombú í mú ηgə ηkənəwa nyə nda jwəw, mikáándə myé mí mú ηgə faan nda mənkenya.

³ Seegya ná Moyíz bá Eli bwé mə wóós, zə ηgə lésha nə nyə.

⁴ Pyêr músə ka ci ná: «Cwámba, nywaálə ηgólə ji wa. Nkí wó magulə, mə shumə mábanda mələól, ηgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.»

⁵ Pyêr ηgə ná lás ntáni, seegya nji gúndə á ηkənəwá í má zə búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ηgə wú gúndə jɔɔng dí ná: «Mwân waamə abábə wé éga. Nyádí wə lâm wâm wēsh wúsə yé. Ságá nyə məgwág.»

⁶ Ja *ómpwíin bwé mə gwág kál dɔɔng yí, bwé mú bul bə nə ifwaas, bwé mú wusə mányúúl shí ombúmbudí.

⁷ Yésus músə shísh, zə kúnya nə bwo, a mú ci nə bwo ná: «Búnúgá! Kúgá ná kwo gwág ífwaas.»

⁸ Bwé mú bən məmpwoombé, bwé mú dág nji Yésus nyáméfwó.

⁹ Ja bənɔn bwé mə ka ηgə shulə wú mbən dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bí kú jaaw múúd sâ bí ámə dág yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwôm shwon dí yí.»

¹⁰ Nə ndéé bwé músə jí nyə ná: «Nəcé jí *Oyíguli ó məcɛɛ bwé də ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?»

¹¹ A mú bɛsa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli mə jəlá nə fwo zə, zə təl isá byēsh ícə byánúđ.

¹² Sâ ηgwúđú, mɛɛ mə jaaw bí ná Eli nyə a shí zə. Buud bwé á shígé yag nyə, bwé á sá nyə mbií wēsh bwé á cɛɛl yí.

Ntô námá Mwân mə Múúd mə bá jug məbwə máñéd.»

¹³ Ompwíin bwə músə mpu ná Yuánes Nduu-buud wə á ñgə ci yé.

Yésus má yíl múúd jamb
(Mak 9.14-32; Luk 9.37-45)

¹⁴ Ja bwə mə kə wóós mənókumbə mə búúd dí yí, ñgwól múúd músə zə kúd Yésus məbwón shí, jəgula nə nyə ná:

¹⁵ «Yé Cwamba, gwágúg mwân waamá ñkúnkwónúla. A ða fudə íbwúg, a ñgə bul jug. A mú ða kul nyúúl tɔɔ kuda dí tɔɔ məjúwód.

¹⁶ Mə ámə zə nə nyə *ómpwíin bwə dí, ñji bwə shígé kwag lwagúla nyə.»

¹⁷ Yésus músə bî ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitédúgá e! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wóós ñgow? Mə é bá jisəw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wɔɔñg ká.»

¹⁸ Yésus mú ñkáánd nə jamb, í músə wú mwân nyúúléd, ncúncwámá jɔɔñg músə yál námá cé nə cé.

¹⁹ Ná ndéé ompwíin bwə músə shísh wə Yésus, zə nyímbula nə nyə ná: «Nəcé jí sə bân shígé kwag yílúla jamb ni yí?»

²⁰ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jísə nəcé bí cugé nə fwámé búgá. Bábálé mə jaaw bí ná, í mbəm bə nə búgá tɔɔ ñji cíg-cíg bímbí búbumə *mutárud, bí je ci nə mbún ga ná: “Táwúg na, wo kág tów wáádó”, mbún bále kə. Sâ kú ná kwo ntɔɔ bi ñkul.

²¹ * [Ñji, mbií jamb ni í ða wú ñji wo mə fwo mpu jəgula nə Zəmbí, wo ci ídêw.]»

²² Ja bənsón bwə á ñgə kyey shí á Galilé yí, Yésus nyə á jaaw bwo ná: «Í jii ná *Mwân mə Múúd bəg kaanz məbwə mə búúd dí,

²³ bwə bág gwú nyə. Ñji a bá gwúm jwów áléel.» Ompwíin bwə músə ka bul gwág sá jɔɔñgá cey lámúd.

Yésus mə jána tóya

²⁴ Ja bwə mə ka kə wóós Kapernawúm yí, búúd bwə á ða ñwa tóya á *Mpáánzə Zəmbí wá bwə mú zə jí Pyêr ná: «Yígúli wán mə ða námá jána tóya éga?»

²⁵ Pyêr mú magulə ná: «Haaw!»

Ja Pyêr mə kə nyíi njów yí, a kú fwo lás, Yésus mú jí nyə ná: «Shímun e, wɛɛ mə dúg ná ji? Ozá bwə ða jána ójwú ɔ shí otóya nə ongasumân? Ye mimbyágá mí məshí máñ, ye ijigə-jigə?»

²⁶ Pyêr mú bəsa nə nyə ná: «Ijigə-jigə.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Ñgaá, ntó ji ná mimbyágá mí ádé jána?»

²⁷ Ñji, shú ná sə kú ntágulə bwo, kaág mán, kə wusə ñgwéye; shú wó é tééd tí yé, wo bēny nyə mpu, wo mú kwey san *mwaanê í kwágá nə tóya á buud obá yí. Wo músə ñwa wə, wo kə jána tóya waamə nə wô.»

18

*Muud mə búl bæ nə mfií
Faan má Zembî dî yé*

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Baan dɔɔŋgú dí, *ompwíín bwá á shísh wá Yésus zə jí nyə ná: «Zə má búl ná bæ fwámé múúd Faan á gwówúd?»

² Yésus mú jôw kúkágé, zə tâl bwo míshúd,

³ nyə nə bwo ná: «Búbálé má jaaw bí ná, ŋkí bi mə bó kú cénd kuú njɔɔnd ná bi bág nda ikúkágé, bi abúlé bwéle nyí Faan á gwówúd.

⁴ Gwá wá jí ná, muud mə dág nyáméfwó zhizhe nda kúkágé ga yé nyə wá má bá bul bæ fwámé múúd Faan á gwówúd.

⁵ Muud mə lég ntâg gúl kúkágé nda jíga jíná dâm dí yé, a má lég mə.

⁶ Nji, ikúkágé í ŋgá *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bɔɔgá, í bul jəla ná bwá kəlɔg muud wɔɔŋgú məma kwóógú cǎhúd, bwá kəl nyə nə dwo mâŋ, a kú ná cwánwo.

⁷ «ŋkúŋkwóŋúlə búúd nəcé bulyálə məbɔɔgá. Cug í cúgé nə ŋkul bæ kú nə məbɔɔgá, nji ŋkwéé muud mə kwál búúd mwo yé.

⁸ Ntś, í ká bæ ná mbwê wô ŋkí kuú wô í ŋgə kwal wo bɔɔgá, sámbúg wə, wo wúsəg wə shwóg-shwóg; nəcé í bul jəla ná wo cúgəg cug á kandugə wo njúl nə kúl mbwê ŋkí kúl kuú, ntɔ ná wo bág nə məbwê nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə dí.

⁹ Ŋkí jús dwô í ŋgə kwal wo bɔɔgá, tíg dwo, wo wusə shwóg-shwóg nə wo. Í bul jəla ná wo nyíig cug á kandugə dí wo njúl nə ncwaan jús, ntɔ ná wo bág nə mísh mwô mēsh, bwá bá kə kəl wo kuda á kandugəd.

¹⁰ «Bi ɔ bey ná bi mpyényúg gúl múmwántombú ga, nəcé mə mpú ci nə bí ná *wəŋgəles bán bwá təl ja jēsh mísh má Dá jísə gwów yéd.

¹¹ *[Nəcé *Mwân mə Múúd nyə á zə cug buud bwá á má jimb nə zhií wá.]

¹² Bi mə tédúgá ná ji? Ŋkí ŋgwól múúd ji nə incwəmbe təd, ŋgwúd í mú wú sɔɔnz dí kə ŋgə jéɣla. Ngaá ná nyə e lágə byɔɔŋg yá məwúm ibuú nə ibuu kúl í ŋgə də yí, a fwo kə sɔ jɔɔŋg í amə kə ŋgə jéɣla yí?

¹³ A ká kwey gwo, búbálé má jaaw bí ná, nyə é bæ nə məshusug nə gwo ntɔ yá məwúm ibuú nə ibuu í shígé kə ŋgə jéɣla yí.

¹⁴ Námə mbií wɔɔŋgú, Sónŋgú wán jí gwów yé nyə acéélé ná gúl múmwántombú ga í jimbúg.»

Ŋkwambələ misám

¹⁵ «ŋkí ŋgwól mínyŋhú woó mə sá *sám, kaág lás nə nyə biná obá; á ká magulə gwág wo, wo mə sá nyə mpwogé.

¹⁶ Nji ŋkí nyə amágúláyé gwág wo, kaág jôw múúd ŋgwúd ŋkí óbá, binón bi kág lás nə nyə, í bág nda jí

18:1 Luk 22.24 **18:3** 19.14; Mak 10.15; Luk 18.17 **18:4** 23.12 **18:5** Luk

10.16 **18:8** 5.29-30 **18:10** Yuá 10.11-15 * **18:11** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **18:14** 6.10 **18:15** Ləv 19.17; Gal 6.1 **18:16** Mbá 19.15; Yuá 8.17; 2Kr 13.1; 1Tm 5.19

cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: “Ŋkwambalə nyêsh í jəlá nə sîy nə owúshined óbá ŋkí ólól”.

17 A ká ban ná nyə agwágé bwo, kaág jaaw *Dɔ́ lú óbúgula. A ká námá ban gwág Dɔ́ lú óbúgula, dúgúg nyə nda muud nyə ampúyé fwámé Zembî yé, nda ŋwenye tóya.

18 Búbáleé má jaaw bí ná, sâ jêsh bí má cɛɣlə shí ga dí yí, í bá bə ntó gwów. Jəŋg jêsh bí má bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bwey bə ntó gwów.

19 Búbáleé má nyingə jaaw bí ná, ŋkí buud obá wá gwoŋg jín ni bwə mpú bwəma cəŋ ŋgwúd shí gaád nə bwə gwáámé Zembî gúl sâ, tɛem bə jí tɛem bə jí, Sóŋgú waam jí gwów yé nyə é yə bwo gwo.

20 Nəcə kál búúd obá ŋkí olól bwə má sɛɛŋgya shú dâm dí yí, sánónə nə bwo wə búś cínŋg.»

Fwámé Ijuugá

21 Pyêr nyə á ka shísh wá Yésus, kə jí nyə ná: «Cwámbe e, ŋkí mínyŋəŋə waamá mə sá mə məbôw, má jəlá nə juu nyə ija iné? Ye ija zəŋgbá?»

22 Yésus mú bɛsa ná: «Mə acíyé nə wo ná kə shúg ija zəŋgbá, má ci né kə kumə məwúm zəŋgbá ija zəŋgbá.

23 Gwə wə jí ná, Faan á gwów dúsə nda yuug ga: wúl njwú-buud í a zə kə sá osól ó məsáal bə shitóg.

24 Ja á má ŋgə sá shitóg wəŋg yí, ŋgwól sóol məsáal músə biil nə mpwálá ŋkí jág bulya *mwaanê, tãŋ búśə nə

ŋkul jəna nə ibwêy otóóshin otóóshin yí.

25 Nda sóol məsáal éne nyə á shígé bə nə ŋkul nying mpwálá ná, mása músə ci ná bwə bíig nyə nə mudá nə bwân bə bəsh, bwə kúshag bwo, tɛem bə ísá byáŋ byêsh, mwaanê wəŋgú zág jəna mpwálá.

26 Sóol məsáal éne músə zə kəsəwa mása yé shí məkuú, zə jəgula nə nyə ná: “Dá, jísówúg mə, mə é jəna wo mpwálá ni nyêsh.”

27 Injúŋkwon í músə bii mása lám, a músə bíd nyə nə mpwálá nyêsh, kú ná jí tɛem bə sâ.

28 Ja sóol məsáal éne mə wósós tón yí, a má bwəma nə ŋgwól shwə yé bá bwə á də sêy yé, nyə á bə nə nyə mwaanê nji odanarí təd. A músə bii shwə yé éne cəŋúd, yímbuli nyə ná: “Nyingúg mə mwaanê waam yêsh.”

29 Shwə yé músə téég nyə məbwə ná: “Jísówúg mə, mə é jəna wo mpwálá nywô.”

30 Nji sóol məsáal éne kú magulə. A mú kənd shwə yé mímbwug dí shú ná a jánag nyə mpwálá nyé.

31 Ja bóól óshwə bán bəŋŋ bwə á də sêy wá bwə má dúg sóólúgú wəŋgú yí, bwə mú bul gwág cey lámúd, bwə mú kə jaaw mása wáŋ sâ í má sîy yí.

32 Nə ndeé mása músə jəw nyə, zə ci nə nyə ná: “Wo jí bów-bôw sóol məsáal. Mə ámə bíd wo nə mpwálá nywô nyêsh, mə yíl lám nəcé nda wo ámə téég mə məbwə ná.

³³ Ngaá, wo á mæ jəlá nə gwág shwá woó ŋkúŋkwóŋúlə námə nda mə á mæ gwág wo ŋkúŋkwóŋúlə ná.”

³⁴ Mása yé músə kəenzh nyə nə wəálal-məbag ná a fwóg námə nyiŋ nyə nyé mpwəlá nyəsh.

³⁵ Ntó námə wə Dâ á gwôw mə bá də sá bi yé, ŋkí bi mə bó kú də juu ómínyəŋú bən ijuugá ná bi yíl lâm kandugə.»

19

*Yésus nə mægwú mə bâ
(Mak 10.1-12)*

¹ Ja Yésus nyə á shîn lás ntúni yí, nyə á ka wú shí á Galilê, kə shí á Yudéa, Zhurdê faŋwíny.

² Buud bwə á bə nyə nûŋ ŋkí jág bulya, a mú ŋgə lwag mímbəl myáŋ, mí shîn ŋgə yál.

³ Bóól *Ofarizyêŋ bwə á zə kə nyədí, kə bwówələ nyə, bwə ná: «Ye mæççə míshé mə ŋgə ci ná muud ji nə ŋkul yíl múdá yé bâ nə mbií məbyaagwə wəsh?»

⁴ A mú bəsa nə bwo ná: «Bi a fwóyé lə mícilyád ná ja Zembí nyə á té isâ byəsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá,

⁵ a músə ci ná: “Nda mə mə sá bwo ntúni ná, mudúm mə bá lúgə sóŋgú bá nyəŋgá, a kə leedya nə mudá yé, bá obá bwə mú bə nyúul ŋgwúdu.”

⁶ Ntó ji ná bwə cugé ná búud obá, bwə músə muud ŋgwúd. Muud nyə ajəláyé nə ka béég sá Zembí mə laad yí.»

⁷ Ofarizyêŋ bwə mú nyiŋgə jí nyə ná: «Ká nəcé jí Moyíz nyə

nyə á cilə nə múúd mə ká cəel yíl múdá yé bâ, a yə nyə kálaad mægwú mə bâ yí?»

⁸ Yésus mú bəsa ná: «Moyíz nyə á magulə nə muud jéég yíl múdá yé bâ nəcé lal bí mílâm. Í á shígə də fwo sîy ntó mátéédúléd.

⁹ Məe mə ka jaaw bí ná, ŋkí muud mə yíl múdá yé bâ, mudá kú fwo sá míncəmb, a bâ múdá shús í, muud wəŋŋ mə sá míncəmb.»

¹⁰ *Ompwíin bə bwə mú lás ná: «ŋkí ntúni wə ççə lə bâ í də bii múdúm yé, í yidá bul jəla ná buud bwə jíg kú béya.»

¹¹ A mú bəsa nə bwo ná: «Buud bəsh dí bí nə ŋkul gwág lósú ga, ŋji bəŋŋ Zembí mə yə ŋkúł nyəŋŋ wá.

¹² Nəcé bóól búud bwə njul mimyáágə zhu byélé dánúéd; bóól bwə á sîy mimyáágə kukúg; bóólúgá bəŋ bwə njul nda mimyáágə shú ná bwə mpúg wá mílâm Faan á gwówúđ. Múúd jí nə ŋkul gwág yé, a gwág.»

Ikúkágə

(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bóól búud bwə á ka zə nə ikúkágə wə Yésus ná a bédug byo məbwə, sá məjəgula shú dánúéd. Nji *ompwíin bwə mú lás nə bwo.

¹⁴ Yésus músə ci ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mədí, kúgá kaambulə nə bwo, nəcé Faan á gwów dúsə sá á mbií búud wəŋ.»

15 A mú bəd bwo məbwê ná ndéé a mú c̣ q̣ c̣n̄əŋg.

Ncwámá á bulya məbii

(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 N̄gwól múúd nyə á ka shísh wó Yésus zə jí nyə ná: «Yígguli, jáyé j̄ə s̄á m̄ó s̄áág shú ná mə bág nə cug á kandugə kandugə yí?»

17 Yésus mú ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó zá jí mə njígá shú j̄ə s̄á yí? Muud ηgwúd wó jí j̄ə múúd. Nkí wó c̄eel nyíi cug dí ság nda məc̄c̄é m̄ó ηgá ci ná.»

18 Nyə nə Yésus ná: «Máyé m̄ác̄c̄é?» Yésus ná: «Kú gwú múúd, kú sá m̄ín̄əmb, kú júwo, kú yə múúd mpwene sá nyə ampúyé yí

19 gúmal s̄óŋgá woó nə nyəŋgá woó, ka námá c̄eel múúd yêsh jísá wo kúná-kúnə yé nda wó c̄éel wóméfwó ná.»

20 Ncwámá ni nə Yésus ná: «Mə ηgə bwey b̄ə məc̄c̄é m̄áni m̄êsh. Gúl jí í ηgá n̄á fúfə mə yí?»

21 Yésus mú ci nə nyə ná: «ηkí wó jí mpu bə nda Zembí mə c̄éel ná, kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo yə m̄ím̄búmbúwá *mwaanê wəŋgá, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə b̄ə mə.»

22 Nji ncwámá d̄əŋg m̄ó gwág ntáni yí, a mú shúsula, a mú ntág kyey, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii.

23 Yésus mú ci nə ompwíin bé ná: «Búbálé m̄ó jaaw bí ná,

jísə kwowulálə nə buud bí nə məbii wá bwá nyíig Faan á gwówúd.

24 M̄ó nyingə jaaw bí ná, í yida nywá bə kúná-kúnə ná *shamô nyíig luun lá ndundu dí, nt̄ə ná muud á bulya məbii nyíig Faan á gwówúd.»

25 Nji ómpwíin bwá á gwág ntáni yí, bwá á bul káam, bwá ná: «Ká zó jí nə ηkul *d̄úg cug yé?»

26 Yésus mú kənd m̄ish bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ηkul sá jini jān, nji Zembí nywáá ji nə ηkul sá s̄á jêsh.»

27 Pyêr mú ka ci nə Yésus ná: «Sá buud sá á m̄ó sh̄in lúgə ísâ byêsh, sá zə b̄ə wo wá, í bá ka bə nə sá b̄an̄ ntədəle?»

28 Yésus mú b̄əsa nə bwo ná: «Búbálé m̄ó jaaw bí ná, ja ísâ byêsh í bá bə ógúgwáan yí, ja *Mwân mə Múúd mə bá ji nyádí *caan̄gá á milwanád yí, bí báá buud ηgá b̄ə mə wá, bí mə bá ji b̄in̄ ícaan̄gá w̄um nə íbáád, bí ka s̄amb̄ íb̄eend w̄um nə íbá yâ *Izarəyêl m̄ilésú.

29 Nkí muud mə sá ná, t̄ə minj̄ow, t̄ə məshí, t̄ə omínyəŋá, t̄ə okóól, t̄ə s̄óŋgá, t̄ə nyəŋgá, t̄ə bwân, a lúgá byo shú d̄ám, a bá nyingə bíi byo, s̄á ηgwúd ija t̄əd; muud wəŋgá ka bá kə cugə cug á kandugə kandugə dí.

30 Bóól ncúlyá buud bwá tál shwóg wá, bwá bá t̄ow mpásə, b̄əŋg bwá tál mpásə wá, bwá

bá tîw shwóg.»

20

Myána myâ bímbí ηgwúd

¹ «Faan á gwôw dúsə nda lân ga: ηgwólúgá múúd nyə á bə nə fambá *vīnyə. Muud wəəηgū nyə á ka jóóg mpámán mpámán nə a ké sɔ́ búúd bwá kég sêy nyádí fambá.

² Bánónη bwá mú kwambələ nə a bá jəna nə bwo *danarî ηgwúd ηkúmba jwôw nda í də bwey bə ná, a músə kənd bwo ísényúd nyádí fambá.

³ Muud éne mú nyingə wóós ηgeε məwəla ibuú. A mú dúg bóól ósól ó mäsáal bwá njúl tām dánd kú nə sâ bwá sáag yí.

⁴ A mú ci nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá, mə é yə bí sá í jéla yí.”

⁵ Búni bwá mú kə. A mú nyingə wóós ηgeε tólóg dī, a nyingə námə wóós ηgeε məwəla məlól, a ηgá námə kənd buud fambá.

⁶ Ngeε məwəla mətón mā mpwó-kugú, a mú nyingə wóós, a mú kə kwey bóól bwá tál námə tām dánd. Nyə nə bwo ná: “Nəc é jí bí mə shínal jwôw ncindī na kú nə sâ bí ηgá sá yí?”

⁷ Bwá mú bəsa nə nyə ná: “Nəc kú nə muud mə ηwá sá ísényúd.” Nyə nə bwo ná: “Kəgá námə sêy mádí fambá.”

⁸ «Ja kugú í á zə bii shí yí, amádí fambá mú ci nə muud nyə á də vyee nyə júš ísá dí yé ná: “Jówúg ósól ɔ́ mäsáal, wo yég bwo myána myán. Wo é tééd nə bəəηg bwá amə shúgəla

zə jé mpámpəsá wá, wo ka kə shúgəla nə bəəηg bwá amə tééd zə shúshwóógú wá.”

⁹ Bəəηg bwá á ηwa ísény ηgeε məwəla mətón dí wá, bwá mú ηwa myána myán, muud yēsh danarî ηgwúd.

¹⁰ Bəəηg bwá á tééd zə shúshwóógú wá bwá mú shísh jáη ja, bwá ηgá téduga nə myán myána mí é ηwá bulya; nji bwá mú námə ηwa muud yēsh danarî ηgwúd.

¹¹ Ja búni bwá mə lág bímbí dəəηg yí, bwá mú ηgə cwaduga nə amádí fambá.

¹² Bwá ná: “Bəəηg bwá amə zə mpámpəsá wá, bwá mə sêy nji wəla ηgwúd, wo mú yida yə bwo myána bímbí ηgwúd nə sá, í njúl nə sá bāη sá mə jísəw mwásá ncindī nə lal-lal yásá.”

¹³ Amádí fambá mú bəsa nə ηgwól ná: “Wey, kwába cúgé na. Ngeá shwá amə bwey bə cūη nə wo é sêy mwásá ncindī, mə mú yə wo danarî ηgwúd?”

¹⁴ Nwagú kəw dwô, wo kyéyug. Mə cəel yə bíná muud a mpámpəsá bímbí ηgwúd.

¹⁵ Ná ji, mə ajáláyé nə sá byəəg dām nda mə céel ná? Ye wo gwág bəw nə mə bələ nə jə lám?”

¹⁶ Ntó námə wá búúd wā mpəsə bwá bá tîw shwóg, bəəηg wā shwóg tîw mpəsə yé.»

Yésus mə jaaw ná a bá yə

(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yésus nyə á ka ηgə bád kə Yurúsəlem; na zhíid íí, nyə á ηwa *ompwíin wūm nə óbá bé,

a wú nə bwo búúd dí, bánónh kə ηgə kyey koogú, a mú ηgə jaaw bwo ná:

18 «Dugá, sá ηgələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúud mə zə kə kaanz məbwə mə mílúlúú myā ofada nə *Oyíguli ó máccəéd. Bwá é cəɣlə nyə shwiy,

19 bwá mú kəenzh nyə məbwə mə íkúl ishúsúd ná bwá kág cágulə nyə, bwá yíd nyə nə milwónh, bwá bwambulə nyə kwolós dí. Ná ndeé, jwôw áléel, a bá gwúm shwónhəd.»

Ngwóombúlú mə nyəonhú mə bwân ó Zhébedé (Mak 10.35-45)

20 Bwân ó Zhébedé nyəonhú wánh nyə á ηwa bwo, bánónh ka shísh wá Yésus. Nda nyə á ηgə kə ηgwóombúlúd ná, nyə a kúðəw shí yə Yésus gúmá.

21 Yésus mú jí nyə ná: «Wó jí jí?» Nyə ná: «Yág bwân bām óbá óga wáda ná bwá bāg jí wo, nyíga mbwə mənəcwúm, nyíga mbwə məkóól, Faan dwô dí.»

22 Yésus mú bəsa ná: «Bí ampúyé sâ bí ηgə jí yí. Ye bí bí nə ηkul ηgul bálá mə wál zə ηgul yí?» Bwá ná: «Haaw. Sá bí nə ηkul ηgul.»

23 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Jíni kóómb jí ntó. Bí é bá ηgul bálá jām. Nji, kóómb á ná bí jíg mə nyíga mbwə mənəcwúm nyíga mbwə məkóól, mə dí jí nə ηkul ηwa wáni cigúlá, ijiya byəonh bíse shú bəonh Sónhú

waamə nyə á bwey kwəmsa byo wá.»

24 Ja bóól ómpwíin wúm bwá á gwág ntó yí, bwá a gwág omínyəonh óbá bəonh bəw.

25 Yésus mú jəw bwo, lás nə bwo ná: «ηgaá bí mə mpú ná otówe ə shwóg ə íkúl ishús bwá ηgə ntəonh ijwúga byánh, ofwó búúd bwá ηgə lwóya nji mpəl.

26 Í nda bá du bə ntó bí bān dí. Nyəonh yəsh mə céél bə fwó múúud gwoonh jín dí yé, yídag sēy nə bóól.

27 Nyəonh mə céél təw bí shwóg yé, bəg bí lwaá.

28 Sâ jəonhú wá jisə ná *Mwân mə Múúud nyəməfwó nyə a shígé zə ná bwá séyúg nə nyə. Nyə á yida zə sēy nə buud, a yána námə cəg jé shú ná ncúlýá buud bwá bəg ofulí.*»

Yésus mə lwag wáancím-ncím óbá Zheríko (Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Ja bwá á ηgə wú Zheríko yí, buud bwá á bə Yésus áncuncuma.

30 Wəancím-ncím óbá bwá á bə zhíí dí koogú, bwá mú gwáduga ná Yésus ηgə cə. Bwá mú ηgə kím ná: «Cwámba, Mwân mə *Dávid, bwígúg sé ná ηkwonhú.»

31 Buud bwá á bə áncuncuma wá bwá mú ηgə ηkáand nə bwo ná bwá jíg kúl-kúl, nji bān bwá mú yidá mpu bün məkál

20:22 26.39; Mak 14.36; Luk 22.42; Yuá 18.11 20:23 Mis 12.2 20:26 23.11; Mak 9.35; Luk 9.48 20:28 Iza 53.12; 1Kr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pr 1.18-19

* 20:28 Bwá á du jəna ηkúmba tən shú ná ηkúmba kwám í bəg fulí. Tən nyəonh wá Yésus nyə a jəna nə cəg jé shú búúd bəsh yí. 20:29 9.27-30 20:30 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mak 10.47-48; 11.10; Luk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Yuá 7.42

gwôw ná: «Cwámba, Mwân mæ Dávid, bwíígúg sá ná ñkwonú.»

³² Yésus mú shigula, a mú jôw bwo, jí bwo ná: «Bi má jii ná mæ sáág bí ji?»

³³ Bwá næ né ná: «Cwámba, ság ná mísh mósú má bánúg.»

³⁴ Yésus mú bul gwág bwo ceɣ lámád, a músæ kúnɣa næ bwo mísh; námá cé næ cé mísh má mú nyiŋgæ dúgya bwo, bwá mú bɛ nyæ.

21

Cí Yésus mæ wós Yurúsalem (Mak 11.1-11; Luk 19.28-44; Yuá 12.12-19)

¹ Ja bwá á ñgæ shísh kúná-kúnæ næ Yurúsalem yí, bwá á kæ wós ñgeé Betufazhe, *Mbán wáolivyê dî. Yésus mú lwâm *ompwíin óbá.

² Nyæ næ bwo ná: «Kægá na dánd á shwóg níid. Í é bæ, bí ká námá jé bi kwey myóólú jakáás ceɣlá, næ mwân yé. Bi ó ciny byo, zæ mæ næ byo.

³ Nkí muud mæ jí bí sâ, bí bɛsa næ nyæ ná: “Cwámba wé ñgá jii byo.” Muud wóŋgá nyæ é læl námá bíd ná bi zóg næ byo.»

⁴ Í á sîy ntó shú ná ciyá má *múúd micúndá í bwámag ná:

⁵ Cígá næ buud ó Siyôn* ná: «Dugá, njwû wán ñgæ zæ bídí. A ji næ lâm ná shee, a mbéd myóólú jakáásud, cwɔ jakáás, mwân cúdú anɣêny mimbag dî.»

⁶ Ompwíin bwá mú námá kæ sá nda Yésus nyæ ámæ ci næ bwo ná.

⁷ Bwá mú zæ næ myóólú jakáás næ mwân, bwá ñgæ yíl mikáándá myán ñgæ jæl bwo mikwonud. Yésus músæ ji gwôw.

⁸ Bóól ncúlyá buud bwá á bæ cínŋg wá, bwá ñgá taalæ mikáándá myán zhí næ zhí, bóól bwá ñgá búgæ mæmpúnzá má ílí ñgæ zæ taalæ zhíd.

⁹ Shwíinzhá buud bwá á ñgæ kæ Yésus shwóg wá næ bóŋg bwá á ñgæ bɛ mpúsá wá bwá á ñgæ wá ñgwa ná:

Hosána næ Mwân mæ *Dávid!
Gúmá í bæg næ nyóŋg ñgá zæ jíná má Cwámba dí yé!

Hosána jon læ gwów dí cwû!

¹⁰ Ja Yésus nyæ á kumæ Yurúsalem yí, ñgwála wêsh í á tów otútálí, buud bwá ñgá jí ná: «Zá nyæ éne?»

¹¹ Bóól zhwoɣ buud bwá ñgá bɛsa ná: «Jísæ Yésus, *muud micúndá, muud á Nazarêt shí á Galilé.»

Yésus mæ wíŋg búúd ó mikus Mpáanzá Zembî

(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-22)

¹² Yésus mú kæ nyíi *Lun má Zembî, a mú kæ wíŋg búúd bwá á ñgæ sá mikus cínŋg wá. A shín lwág ítáwuli í búúd bwá á ñgá sá icénd í *mwaanê wá, næ ishíya í bóŋg bwá á ñgæ kusha mæfaf wá.

¹³ A mú lás næ bwo ná: «Jísæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Bwá bá dæ jôw njów wâm né njów

21:5 Iza 62.11; Zak 9.9 * **21:5 Siyôn:** Nyæ á bæ mæma mbán bwá á lwó ñgwála á Yurúsalem cínŋg gwów yí. **21:8** 2Oj 9.13 **21:9** Sôm 118.26; 148.1; Mat 20.30-31 **21:11** 16.14; 21.46; 26.68; Luk 7.16 **21:13** Iza 56.7; Zhe 7.11

májægula?” Ká bí bân má yida sá ná í bég daage lú íjúwâl.»

¹⁴ Ná ndéé wəancím-ncím nə wa ijâm bwé mú shísh nyédí na Luḡ dí cwû, a músə lwag bwo.

¹⁵ Nji milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máccɛɛ bwé á gwág bôw nə *məshimbá Yésus nyə á ηgə sá má, bwé gwág námə bôw nə iyánɡá íkúkágé í á ηgə wá Luḡ dí cwû yí nó: «Hosána, Mwân má Dávid».

¹⁶ Bwé mú ci nə nyə nó: «Ye wo ηgə námə gwág sâ bwé ηgə ci yí?» Nyə nə bwo ná: «Haaw. Ye bi bân bi afwóyé lə cilyá ga ná: “Wo a wéesh gúmá mímpu mí íkúkágé nə ikény í bəl dí?”»

¹⁷ Né ndéé a mú lúgə bwo, wú ηgwála dí, kə Betanî, kúl nyə é já yí.

Kundú figyê

(Mak 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Mpámán mpámán, ja nyə á ηgə kə ηgwála yí, nyə á ka gwág zha.

¹⁹ A mú dúg shug lu *figyê njwón dí koogú, a mú shísh, a músə kə kwey nji ikáá nə ikáá. A músə ci nə figyê ná: «Wo abulé ná nyingə bwele wúmə tə bumá.» Cé nə cé, figyê músə shwáás.

²⁰ Ja *ompwíin bwé má dúg ntáni yí, bwé mú bul káam, bwé jí Yésus ná: «Figyê éga má ka læl shwáás cé nə cé ntadelé?»

²¹ Yésus mú ntág ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, bi mbəm bə nə búgə kú nə məshwán, bí sá námə sâ má má sá figyê éga yí. Kú bə nji

gwo, bí jee námə ci nə mbún ga ná: “Túwúg na, wo kég juwa mân”, í bəle námə sîy ntó.»

²² Sâ jêsh bí má bá gwáamb májægula dí nə búgə yí, bi mə bá bii gwo.

Nkul ijwûga má Yésus

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yésus nyə á ka kə nyíi *Luḡ má Zembî dí, á mú ηgə yə buud minjígulá. Ná ndéé, milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá loom bwé mú kə nyédí kə jí nyə nó: «Nyáyé ηkul wó ηgə sá ísá íni nə ndí yí? Zə nyə amə yə wo ηkul nyəηgə?»

²⁴ A músə bɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí má ká bɛsa, mə mú jaaw bí ηkul má ηgə sá misóólúgá míga nə ndí yí.

²⁵ Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ηkúl? Ye ηkul á gwów wə Zembî, ye ηkul á buud?» Bwé mú táduga ná: «ηkí sə má ci ná “gwów”, nyə e jí sə ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?”

²⁶ Sə má ká məel ci nó í á bə ηkul á buud íí, ηkwéé sə! Buud bəsh bwé ηgə magulə ná Yuánes nyə á bə *muud micúndá.»

²⁷ Bwé mú bɛsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.» A mú námə ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ηkul má ηgə sá misóólúgá míga nə ndí yí.»

Kanda bwân óbá

28 Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Nda wúga lân̄ bi mə téduga wo ná ji? Ngwól múúd nyə á bə nə bwân óbá. A músə ci nə ashúshwóógú ná: “Mwân waam, kaag sêy fambá *vînyə múús.”

29 Mwân mú bəsa ná: “Mə acéélé.” Nji, mpúmpúsá, a mú cénd mítédugá, a músə kə fambá.

30 Muud éne mú lésha nə ηgwól mwân mbií ηgwúd. Nyāη mú bəsa ná: “Dá, mə zə kə.” Nji a kú kə.

31 Bwân óbá óníd, nyáyé má sá nda sóŋgú wāη nyə ámə cēl ná?» Bwó mú bəsa ná: «Ashúshwóógú.» Yésus músə ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, Oηwenye ó tóya nə budá bwé jáŋgá fulí wá bwé bá cə bí, bwé ké kumə Faan má Zembí dī.

32 Nəcə Yuánes nyə á zə bídí, zə lwágulə bí zhií a tətəlí, nji bi a shígé *búgula nyə. Oηwenye ó tóya nə budá ó jaŋga, báá bwé á búgula nyə. Bi á tēem dág ntó, bi a shígé cénd mítédugá, búgula nyə.»

Kanda ósól ó másáal ó abúbəw

(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 «Gwágúlágá wúl kanda. Ngwólúgá múúd nyə á bə nə shí. A mú sá fambá *vînyə, wá gwo luŋgula dí. A fáág bíí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwə cwámbé ísándalé, a mú yə búúd fambá jəŋg məcéd. A músə kə njəndəd. 34 Ja məmwaágulə má á wósó yí,

nyə á kənd ósól ó másáal bə ná bwé kág ηwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwé á lúg nə fambé wá dí.

35 Nji, buud bəŋgú bwé mú yida kə bii ósól ó másáal, bwé danŋulə cú ηgwól, bwé gwú ηgwól, bwé lúmə ηgwólúgá məkwóógú ná ndéé a fudə.

36 Muud fambé mú nyingə kənd bóólúgá ósól ó másáal ηkí bulya, cə wə ashúshwóógú. Buud bwé á lúg nə fambé wá bwé mú námé sá bwo nji mbií ηgwúd.

37 Zhúgúlá zhúgúlá, a músə kənd mwân yé, a ηgə téduga ná bwé é gwəŋ nyə ná mwán yé.

38 Ká, ja búúd bwé á lúg nə fambé wá bwé á dág mwân éne yí, bwé á ηgə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəg lúg nə lúgí jé.”

39 Bwó mú ntəg bii nyə, sheenzh julə wú nə nyə fambá, kə gwú nyə ncá.»

40 Yésus mú jí bwo ná: «Ja múúd fambé mə bá zə yí, a bá zə sá búúd bəŋgú ntədél?»

41 Bwó mú bəsa nə nyə ná: «A bá gwú búúd bəŋgú kú nə in̄kúŋkwəŋ; a mú ηwa fambé jé, yə búúd oshús, bəŋg bwé bá də yə nyə dé kəw ja í jála wá.»

42 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi abwélé lə mícilyá mí Kálad Zembí dí ná:

Kwóógú ólwəye bwé á myaas yí,

dwó wá í mǎ bæ kwóógú lú
lúmuga†.

Cwamba sóólúgú yé wá ni.

Jísǎ *sǎ mímbúgú sǎdí míshúd
íí?»

43 Yésus mú nyiṅgǎ ci nǎ bwo
ná: «Gwó wá mǎ jááw bí ná,
Zembí mǎ bá yíl Faan dé bídí,
a kǎ nǎ dwo gúl lwoṅ búúd í é
bá mpu wúmǎ mpúmǎ yííd.

44 †[Muud mǎ bá búl
kwóógú dǎṅg dí yé mǎ bá
kweshali búg; nyǎṅg kwóógú
dǎṅg í bá káda yé mǎ bá
cuguli.]»

45 Ja mílúlúú myâ ofada
bǎnǎṅ *Ofarizyēṅ bwá á shín
gwág mikanda míni yí, bwá á
ka mpu ná bwá wá Yésus ṅgǎ
lás nǎ ndí wá.

46 Bwá mú tééd ṅgǎlá sǎ
mǎzhí ná bwá bíi nyǎ. Nji,
bwá á ka ṅgǎ fúndǎ mǎṅkúmbǎ
mǎ búúd nǎcé buud bēsh bwá
á dǎ ṅwa Yésus ná *muud
micúndǎ mǎ Zembí.

22

Kanda zaṅ bǎ

(Luk 14.15-24)

1 Yésus nyǎ á nyiṅgǎ námǎ
lás nǎ bwo míkandǎ ná

2 «Faan á gwǎw dǎsǎ ndǎ wúl
njwú-buud í á kwǎmǎsǎ ná á
sǎ mwǎn yé zaṅ bá yí.

3 Nyǎ á ka kǎnd osóol ó
mǎsǎal bé ná bwá kǎg jǎw
búúd nyǎ á jǎw zǎṅ dí wá; nji
buud bǎṅgǎ bwá á shígé cǎel
zǎ.

4 A mú nyiṅgǎ kǎnd bǎól
ósóol ó mǎsǎal, nyǎ nǎ bwo ná:
“Kǎgǎ ci nǎ buud mǎ á mǎ jǎw
wá ná, mǎ mǎ shín kwǎmǎsǎ

dína. Mǎ mǎ cígǎ ínteny nǎ
ocúdu wǎ mǎwǎṅ. Isǎ byēsh í
mú kwǎmǎsǎ, zǎgǎ díndǎ.”

5 Nji buud bǎṅgǎ kú bích
njúwúlú mǎ cí, bwá mú yida
ṅgǎ bwílya, nyǎṅ kǎ nyǎdí
fambǎ, nyǎṅ kǎ mákid mǎd,

6 bǎólúgǎ bwá bíi námǎ
*búúd ó lwámǎ ó cí, bwá cúg
bwo ná ndéé gwú bwo.

7 Njwú-buud mú gwág
mpimbǎ. A músǎ kǎnd ózimbi
bé, kǎ jaṅgǎlá ógwúl ó búúd
bǎṅgǎ ná ndéé jígal ṅgwǎla
wǎṅ.

8 A músǎ zǎ ci nǎ osóol ó
mǎsǎal bé ná: “Dína í mǎ shín
bǎ kwǎmǎsǎ, nji buud mǎ á
jǎw wá bwá á shígé mpíya nǎ
ndí.

9 Kǎgǎ mǎmaan mǎmaan, bí
kǎg ṅgǎ jǎw buud bēsh bí é ṅgǎ
kwey wá, bwá zǎg zǎṅṅd.”

10 Osóol ó mǎsǎal óni bwá mú
kǎ mǎzhí mǎzhí, kǎ ṅgǎ ṅwa
buud bēsh bwá á ṅgǎ kwey
wá, tǎo mimbǎwúlú tǎo ijǎó í
búúd. Njǎw zǎṅ í mú lwǎnd nǎ
buud ná cwǎó.

11 «Njwú-buud mú zǎ nyíi
njǎw zǎṅ ná á zǎ dúg búúd bwá
ámǎ zǎ njúwúlú dí wá. A mú
ṅgǎ dúg ná ndéé a músǎ kwey
ṅgwǎl múúd kú nǎ kǎándǎ zǎṅ.

12 A mú ci nǎ muud wǎṅṅ
ná: “Wey e, ntǎdelé wo ámǎ
mpu zǎ wa kú nǎ kǎándǎ zǎṅ
yé?” Muud wǎṅṅ nji kúl-kúl
ná kufǎg, kú mpu ndǎ á bǎsag
ná.

13 Ntó, njwú-buud mú ci
nǎ osóol ó mǎsǎal bé ná:
“Wǎlúlúgǎ nyǎ mǎbwǎ nǎ
mǎkuú, bí wúsǎg nyǎ tǎón

yídúgúd, kúl á bá kə bə nji a ηgə bwam nə məyê yí.”

14 Ntó, mpugá ná njúwúlú wúsə shú búúd ηkí bulya, nji bəηg bí féeshá wá búsə cig- cig.»

Tóya mə Káázəl

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Ná ndéé *Ofarizyêη bwə mú kə shwushwagád, kálə sɔ nda búsə nə ηkul bwéel Yésus ná a bííłg nə iciyá byé ná.

16 Bwə mú ηwa bóól *ómpwíın bəη nə bóól búúd ó gwoonη í á də ságusə ijwŭga í Herod yí, bwə mú kənd bwo, bwə kə ci nə Yésus ná: «Yígguli! Sə ηgə mpu ná wo ji búbálé muud. Wo ηgə jígguli sə cug á Zembí búbálé. Wo ádé námə bεemb sá bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ηkul tŭw wo míshúd yí.

17 Ntó, jaawηg sâ. Ye məcεε məshé mə ηgə magulə ná sə jónag tóya mə *Káázəl, ye mə aηgê nə magulə?»

18 Ká, Yésus nyə á bwey mpu mbíya lám wəη. A mú ci nə bwo ná: «Bí mə zə bwówulə mə nəcé ji, yé búúd ɔ mákəη óga?»

19 Lwógá ná mə *mwaanê bwə də jəna tóya nə ndí yé.» Bwə mú zə nyə nə saη *danarí. 20 A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?»

21 Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl». A mú ka ci nə bwo ná: «Yógá Káázəl isá í Káázəl, bí yə Zembí isá í Zembí.»

22 Ja bwə mə gwág mpəsá ní yí, bwə mú bul káam bwə mú kyey, béégya nə nyə.

Osadwisyeη bwə láámbulə Yésus
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Námə jwŭw ηgwúd ní, *Osadwisyeη, buud bwə də ci nə mimbimbə mí ábúle gwŭm məshwoη dí wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná:

24 «Yígguli, Moyíz nyə á ci ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyoηú yé mə jəlá nə shúgula nə kúsə yé, a byág nyəηg mə yə yé mpwoη buud.”

25 Ká gúl sá í á bə sə wa, bóól omínyoηú bwə á byél zəηgbá, budŭm nə budŭm. Acúmbá mú bá múdá, a mú yə. Nda nyə á yə kú nə mwān ná, a mú lágə mínyoηú yé nə mudá.

26 Nyíne mú námə yə kú nə mwān, a lágə ηgwól nə mudá. Í á ηgə kə ntúni ná ndéé, bēsh zəηgbá mbií ηgwúd.

27 Mudá mú námə zə yə bwədí mpásə.

28 Ja búúd bwə bá gwŭm yí, nyáyé á omínyoηú zəηgbá mə bá ka ηwa mudá? Nğáá ná bēsh bwə á shí bə ógwúm bē?»

29 Yésus mú bεsa nə bwo ná: «Bí ηgə kwab nəcé bí ampúyé sá Káalaad Zembí ηgə ci yí, bí kú námə mpu mpífə mə Zembí.

30 Ja búúd bwə bá gwŭm məshwoη dí yí, budŭm bwə ábúle ná bá búdá, budá nda ná kə məbáád. Bwə bá ji nda *wəəηgales ó Zembí bwə njúl joη dí ná.

³¹ Kóómb á mimbimbə bála gwúm mǎshwon dí, ye bi afwóyé lǎ sá Zembí nyə a lás nə bí yí? Nǎaá nyə á ci ná:

³² “Mə jǐ Zembí mǎ *Aburaham, Zembí mǎ *Izaag, Zembí mǎ *Yákwab.” Ntǎ jǐ ná Zembí cugé Zembí mimbimbə, a jǐ yidá bə Zembí á buud bwé ngə cugə wá.»

³³ Mənjúmbə mǎ búud mǎ á ngə gwág nyə má mǎ á ngə bul káam njǐgúlá yé.

Shug lá mǎcɛɛ (Mak 12.28-34)

³⁴ Ja *Ofarizyên bwé mǎ gwág nə Yésus mǎ juwal Osadwisyên mǐmpu yí, bwé mú sɛɛngya nə ndéé bwé mú kə nyádí.

³⁵ Ngwól múúd á gwoonǎ jǎj njúl Nkume mǎcɛɛ mú zə bwówulə Yésus, nyə nə né ná:

³⁶ «Yǐguli, mǎcɛɛ mǐshé mēsh dí, dáyé í ntǎ mǎól mēsh?»

³⁷ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wó jǎlá nə cɛel Zembí woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh.

³⁸ Dáni cɛɛ wó í ntǎ mǎól mēsh, dwó wó í tǎl shwóg.

³⁹ Dɔonǎ í ká námǎ nyinǎ bə nda dwo yí, dwó wó ga: Wo cɛel múúd yêsh jís wó kúná-kúná yé nda woméfwó.

⁴⁰ Məcɛɛ məbá mǎni wó mǎsǎ shug á *mbwoomb

mǎcɛɛ wêsh nə minǐgúlá mǐ *búúd ɔ mícúndá myêsh.»

Kríst, Mwân mə Dávid
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Nda *Ofarizyên bwé á bə sɛɛngyá nə, Yésus mú jǐ bwo ná:

⁴² «Bí ngə ná ci *Kríst* nə jǐ? A jǐ Mwân mə zǎ?» Bwé ná: «Mwân mə *Dávid.»

⁴³ Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká ntúdelé Dávid nə nǎkul mə Shíshim, nyə á jǔw Kríst nə Cwámaba yé? Nǎaá Dávid nyə á ci ná:

⁴⁴ Cwámaba† nyə á ci nə Cwámaba wâm ná:

“Jǐgú shí wa mǎdí mbwá mǎncwúm,

kə wóós ja mə é culushi mǐzhǐzhǐ myó, wo nyaál myo nə mǎkuú yí!”

⁴⁵ «Nǎkí Dávid mǎ bwey jǔw Kríst nə Cwámaba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntúdelé?»

⁴⁶ Kú nə muud nyə á bə nə nǎkul bɛsa sá yé. Tééd jwôw ni, muud a shǐgé ná bwelə jí Yésus njǐgá.

23

Yésus ngə nǎkáánd nə Oyǐguli
ó mǎcɛɛ bǎnǎh Ofarizyên
(Mak 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-46)

¹ Yésus músə ka ci nə mənjúmbə mə búúd nə *om-pwíin bé ná:

² «*Oyǐguli ó mǎcɛɛ bǎnǎh *Ofarizyên bwé njúl jiya mǎ

22:32 MmN 3.6 22:37 Mbá 6.4-5 22:39 Ləv 19.18; Mat 5.43; 19.19; Rom 13.9;

Gal 5.14; Zhk 2.8 22:40 5.17; Rom 13.10 22:41 20.30-31 * 22:42 Kríst: Na jisə “Mesí”, muud Zembí nyə a gwáágulə məwúdǎ mǎ íjwúga nə ndéé a nti yé. 22:44

Sôm 110.1; Mís 2.33-35; 1Kr 15.27; Heb 1.13; 8.1 † 22:44 Cwámaba: Wa, jǐnə lú Cwámaba dásə “Yawé”, mbii í ngə wú Sôm 110.1 dí yí. 22:46 Mak 12.34; Luk 20.40

Moyîz dí ná bwé dúg jíggali búúd mæcçɛ má Zembî.

³ Ntó, ságá bwo mægwág, bí bɛ mínjíggulá myán. Nji, bí kú ŋwa kuú njœnd wán; næcé bwé mpú nji mælás, kú ka du sá.

⁴ Bwé du kɔɔlɔ jilə-jilə mímbag, du zhimb búúd zámabag; nji bwéméfwó kú súsál tœ nyíná ná bwé kwiw myo.

⁵ Misóólúgú myán myêsh mísə nji dúlɔ sɔ mish. Bwé du bweeg byán *ŋgwabí í mæcçɛ ntɔ bóól búúd byán. Bwé bul námé du gweesh myán mímbwaag mi káándá. ⁶ Bwé cɛel du ji nji lúú túwali dí ja bwé dú kə ídína dí yí; ja búsé *mám páanzé má mínjíggulá má *Oyúden dí yí, bwé cɛel kə du ji nji íjiya yá shwóg.

⁷ Bwé cɛel ná buud bwé dúg báda bwo mæbédá má gúmá mánjkumbə mə búúd dî. Bwé cɛel námé ná buud bwé dúg jôw bwo ná: *Rabi.

⁸ Nji bí bân, kúgá sɔ ná buud bwé jówúg bí ná: *Rabi næcé Rabi wún jí nji ŋgwúd; bí búsə omínyonə mpédúgá nyínú.

⁹ Kúgá jôw múúd shí ga dí ná sóónɡú waamá næcé sóónɡú wún jí ŋgwúd, nji nyœng jíísé gwów yé.

¹⁰ Kúgá sɔ ná buud bwé jówúg bí ná omása, næcé mása jisə ŋgwúd, nji *Křist.

¹¹ Nyœng yêsh má bul bə fwámé múúd mpédúgá nyín dí yé, á jalá nə sêy nə bóól.

¹² Muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyœng mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwôw.

¹³ «Məntágula nə bí Oyíguli ó mæcçɛ nə Ofarizyêŋ. Bí bí nə məkán. Məntágula næcé bí má laa búúd zhií á Faan á gwôw. Í músə, bí méfwó kú nyí, bí kú námé nyíngə bíd ná bœng bwé ŋgə cɛel nyí wá, bwé nyíig.

¹⁴ * [«Məntágula nə bí *Onkumɛ ó mæcçɛ nə Ofarizyêŋ. Bí bí nə məkán. Məntágula næcé bí ŋgə mánda mikúsé mí búdá nə minjów myán, bí ka du sá ígwaa-gwaa í mójəgula ná bwé dúgúg ná bí bí íjɔ í búúd. Bí mə bá bwəma nə intúgúli í bá bul nyaan yí.]

¹⁵ «Məntágula nə bí Oyíguli ó mæcçɛ nə Ofarizyêŋ. Bí bí nə məkán. Məntágula næcé bí ŋgə ntɔ míshwú ntɔ məkəwamb ŋgélə sɔ muud ŋgwúd jí nə ŋkul cénd mítédúgá zə nyí mísœn wánú yé. Já bí má ka jíga dúg mbíi múúd wœng yí, bí mú sá ná a bəg nji muud mə jalá nə kə kuda á kandugəd, næcé bí é sá ná a nyíngəg bul sá bów-bôw ísá ntɔ bí.

¹⁶ «Məntágula nə bí, wəancím-ncím bí má tów shwóg ná bí mə lwágulə búúd zhií wá, məntágula næcé bí ŋgə cí ná ŋkí muud má kɛen *Mpáanzé Zembî, sá nyə ámə kɛen yí, í cugé nyə yímbəlí. Nji, múúd mə ká kɛen or á

23:3 Rom 2.21-23 **23:5** MmN 13.9; Mbá 6.8; Ilŋ 15.37-41; Mat 6.1 **23:8** Yuá 13.13 **23:11** 20.26-27; Mak 9.35; 10.43-44; Luk 9.48; 22.26 **23:12** Sóm 75.8; Mat 18.4; Luk 1.52; 14.11; 18.14 * **23:14** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **23:16** 5.34-37 **23:16** 15.14

Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí.

17 Yé ímpwúfú íga, wəancím-ncím óga! Jí í ntó gúlúgá, ye or, ye Mpáánzə Zembî í ngə sá ná or bág or má Zembî yí?

18 Bí ngə námá ci ná muud mə ká keen *alatâr, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Nji, múúd mə ká keen sâ má Zembî í mbwúg alatâr dí yí, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí.

19 Yé wəancím-ncím óga! Jí í ntó gúlúgá, ye sâ í mbwúg alatâr dí yí, ye alatâr mə sá ná sâ jəŋg í bág shú má Zembî yí?

20 Ntó, muud mə kéén alatâr yé, á keen alatâr nə sâ jêsh í mbwúg alatâr dí yí.

21 Muud mə kéén Mpáánzə Zembî yé, á keen Mpáánzə Zembî nə Zembî muud njúl cínŋg yé.

22 Muud mə kéén jon lu gwəw yé, mə keen jiya ící má Zembî nə Zembî muud njúl cínŋg yé.

23 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácéx nə Ofarizyêŋ. Bí bí nə məkəŋ. Məntágula nə bí nəcé bí ngə yə Zembî *ŋkəw wúm á isá nda mânt nə anis nə kumín†, ikáá bí mə du teegushi ídăw nə ndí yí. Nji bí yida mpyeny məŋg mácéx mə búl ntó má, nda cugələ nə buud tútəlí, nə gwágúlə búúd cey lámúd nə búgúlálə Zembî. Sâ bí á jəla nə sá wə ni, kú yida mpyeny byəŋg bí ngə bwey sá yí.

24 Yé ólwóye ɔ zhí wəancím-ncím óga. Bí mə du sâl məlwəg, yíl ncincíj jí cínŋg yí, nji bí minə *shamô ncindí.

25 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácéx nə Ofarizyêŋ. Bí bí nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ngə gusa bálá nə shúyá nji kwonəd, cwú nyə njúl lwándúlá nə isá í mándá nə íbəw-bəw isá í mə ŋwa bí milám yí.

26 Yé áncím-ncím Farizyêŋ! Fwog tééd gusa bálá cwú shú ná kwon bág námá ŋkí ŋkê.

27 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácéx nə Ofarizyêŋ. Bí búsə nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí búsə nda məshwon bwə má wá fəm má, ŋkí nywa dúg tóŋn, nji cwú njúl lwándúlá nə iyasá í búúd nə bíl isá í áduđaná mimbíi mimbíi.

28 Bí búsə námá ntó, mísh mə búúd dí, bí ngə nyín nda buud búsə ótútəlí wá; í njúl ná milám mín mísə bí nə kwába nə fúlú a kú bísh mácéx nə cwóó.

29 «Məntágula nə bí Oyíguli ó mácéx nə Ofarizyêŋ. Bí búsə nə məkəŋ. Məntágula nəcé bí ngə lwə məshwon mə *búúd ɔ mícúndá, bí ngə lugushi ikál otútəlí ó búúd bwə á dəw yí.

30 Bí ngə ci ná bí a mbəm bə ja ímpáámbə bín í á cugə yí, bí a shígé nywá du wá məbwə kúl bwə á du gwú búúd ɔ mícúndá yí.

31 Ciyá jín jəŋg í ngə bwaagulə nə bí búsə bwân ó

23:18 MmN 29.37

23:21 10j 8.13

23:23 Ləv 27.30; Msh 6.8; Luk 18.12

† 23:23 mânt nə anis nə kumín: Jísə ikáá bwə du lugushi jáámb nə ndí yí, isá nda məsəb. 23:24 15.14 23:25 Mak 7.4 23:26 Yuá 9.40 23:28 Luk 16.15

23:30 5.12; Mis 7.52

búúd bwá á ðu gwú buud ɔ mícúndá wá.

³² Ká ji, mæelugá casulə sâ impáámɓə bín í á tééd yí.

³³ Bi búsə mbeé ónywâ, iyəlukag. Bì mə bá faam kú kə kuda á kanduɓə dí? Í bá bə ntɔdele?

³⁴ Gwá wá í bá bə ná, mə é ðu nti bí buud ɔ mícúndá, mə nti búúd ɔ fug, nti Oyíguli ɔ mácɛɛ; bi mə bá gwú bɔ́l, bí bwambulə bɔ́l ikwolós dí, bí yíd bɔ́l nə milwón bídí mǎmpáánzə mə mínjígulád, bi mə bá julya nə bɔ́l mǎngwəla mǎngwəla.

³⁵ Í bá námə ðu sɔy ntáni nə ndeé, otátəlɔ́ búúd bēsh bwá á gwúyɔw wá, mæcií mǎn shwiy bí milúúd; tééd mæcií mə Abel, tətəlɔ́ múúd, zə wóós mæcií mə Zakarî mə Baraki bí á gwú mpédúgá Mpáánzə Zembî nə alatâr yé.

³⁶ Búbálé, mə jaaw bí ná, kala buud ga í é bwəma nə intúgáli byəɔng byēsh.»

*Yésus ɳgə lígya shú
Yurúsəlem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ «Eéé Yurúsəlem ɳgə gwú *buud ɔ mícúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ɳgə sá ná, buud Zembî ɳgə nti lwámád wódí wá, wo ɳgə gwú bwo nə məkwoógú! A bweyulə mə á tééd nə mə sɛɳg bwân bwô nda ábiyá kúwó mə ðu sɛɳg bwân bə mǎfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó.

³⁸ Ká, ðugá njów wán í zə lúg wuul.

³⁹ Nəcé mə mpú jaaw bí ná tééd námə kíkídíga, bi ákwolé ná dág mə. Mə bá nyiŋgə nyín nji ja bí mə bá shwas mə ná: “Gúmá í bág nə nyəɔng ɳgə zə jínə mə Cwámɓa dí yé.”»

24

*Intúgáli í bá bə yí
(Mak 13.1-37; Luk 21.5-30;
17.22-37)*

¹ Yésus nyə á ka kyey ná a wú *Luŋ mə Zembî, cúwo tóón. A ɳgə kə ntáni, *ompwíin bwá mú shísh nyádí, kálə cɛel sá ná a dágúg mbií mǎlwɔ́ga búúd bwá á lwɔ́ cínəngú Luŋ mə Zembî má.

² A mú yida ci nə bwo ná: «Bì mə dág dí isâ íni byēsh ii? Búbálé, mə jaaw bí ná, kú nə kwóógú í bá lúg í mbád dúlúgá na gwəw. Na yēsh mə bá bə íciimí iciimí.»

³ A mú ka kə *Mbán wóolivyé dí, kə ji shí. Ompwíin bə bwá mú shísh nyádí kə jí nyə bǎnɔŋ bwámé ná: «Jaawug sâ, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé nə wo wál zə, nə cug á shí ga í wál zə shín?»

⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Bì ɔ bɛy nə buud bwá bǎg shüig bí, bi mú bɛ bów-bəw zhíí.

⁵ Nəcé buud ɳkí bulya bwá bá ðu zə nə jínə dām, zə ðu ci ná: “Mə wə Kríst”. Məshüigá mǎn məɔng mə bá kənd zh-wog buud jugá.

⁶ Bì mə bá ðu gwág mílán mí móomb, bi gwáduga ncíndá dɔomb. Bì kú bá ðu kənd

mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bég. Nji tæem bæ ntó, í ábúlé fwo bæ mæshíné má shí.

⁷ Gúl lwoŋ í bá lúmbali næ gúl, dúl faan lúmbali næ dúl. Zha á ifíi mpu í bá bæ bíl íkúlúd, shí í bá námé du ntaŋusa bíl íkúlúd.

⁸ Isâ íni byêsh í bá ná bæ nji mætéédulé má mácey mæ byéyí.

⁹ Bwó bá du kusha næ bí ná bi bwámag næ mântágula, bwó du gwú bí. Ilwoŋ byêsh í bá mpíi bí nácé jíná dâm.

¹⁰ Ntó, zhwoŋ buud bwó bá jimb, bwó cwagæwa zhíí abúbôwud. Buud bwó bá bæ, bóól kusha næ bóól, mpédúgá nyáŋúd nji zhíŋ næ zhíŋ.

¹¹ Zhwoŋ *buud o mícúndá ó mæshígá bwó bá zæ, zæ sá ná buud ŋkí bulya bwó bég bów-bôw zhíí.

¹² Né ndeé, fúlú á kú bish máceçç í bá ŋgæ mpyáanz, zhwoŋ buud cælí mú bá ŋgæ shîn.

¹³ Nji muud mæ bá jisow kæ wóós mæshínéd yé, a bá cugæ.

¹⁴ Bwó bá cúndæ Jɔɔ Kéél ni kúl jêsh shú ná ilwoŋ byêsh í gwágúg; ná ndeé mæshíné má músæ bæ.

¹⁵ «Gwó wó jí ná, bi mæ bá dúg ájælŋkúŋkwɔ múúd micúndá Danyêl nyá á bwey jaaw yé. Ja á bá kæ ŋwa jiya kúl í búl bæ ci yí, muud ŋgá lɔ cilyá ga yé, ké mpú gwág!

¹⁶ Ja bí mó bá dúg isâ byoŋŋ yí, buud bwó bá bæ

Yudéa wá, bwó bâg fúndæ, kæ mímbúmbúŋúd!

¹⁷ Muud mæ bá bæ kwáminú* yé kú bá shulæ ná a ké njów kæ ŋwa sâ. ¹⁸ Nyooŋŋ mæ bá bæ fambó yé, kú ná kwo kæ kwáádó ná a ké ŋwa kúúd.

¹⁹ Ŋkweé budá bwó bá bæ næ mæbum, næ boŋŋ bwó bá ŋgæ nyééŋŋ bwân mwôw mæoŋŋ dí wá! Bwó bá bul ŋkúŋkwow.

²⁰ Jæŋlagá næ Zembí ná mitúbúg myooŋŋ mí kú bá bæ bí ŋkwánúd, ŋkí jwôw lú Sábaad.

²¹ Nácé *incwaw í ntug í bá bæ mwôw mæoŋŋ dí mbií í abwélé bæ té shí í á tééd yí. Bíl í ábúlé kwo bæ mbií wæoŋŋ.

²² Í á mbâm bæ Cwamba kú cunal mwôw má incwaw í ntug mæoŋŋgâ, tæ muud kú faam. Nji a bá cunal mwôw mæoŋŋgâ nácé buud á má bwey féésh wá.

²³ «Ntó, ŋkí ŋgwól múúd má ci næ bí ná: “Dugá! Mesí jisæ wa”, ŋkí ná: “a jisæ wá”, kúgá magulæ.

²⁴ Nácé omesí ó mæshígá næ buud o mícúndá wâ mæshígá bwó bá du wóós. Bwó bá du sá mæma *mæshimbá, næ *isâ í mímbúgú mbií wúsé ná ŋkí gúl sâ jí næ ŋkul bæ ntó, buud Zembí má bwey féésh wá bwó bæ bów-bôw zhíí.

²⁵ Bi ó bey! Mæ mó bwey jaaw bí wó ní.

²⁶ Bwó ká ci næ bí ná: “Dugá,

24:7 2Ib 15.6; Iza 19.2 24:9 10.17-22; Yuá 16.1-4 24:9 5.11 24:10 10.35; Luk 12.52-53 24:11 7.15 24:12 2Tm 3.1-5 24:13 Mbú 13.10 24:14 28.19

24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11 24:17 Luk 17.31 * 24:17 Ja bwó á du lwɔ minjów yí, bwó á du mç kwáminú námé nda mænyunŋ. Kwáminú í á du bæ ŋkí lal, buud kæ du ŋgæ kyey wu gwôw, muud jee námé kæ woga wu. 24:21 Dan 12.1; Mbú 7.14

24:23 Luk 17.23-24 24:24 24.5; 7.15; Mbú 13.13-14

Mesî ji nûrî shî a shwéeshád”, bi kú kə wu. Nkí bwá ci ná: “A ji ká nyúl fúmúd”, shwánágá, bi kú magulə,

27 nəcə *Mwân mə Múúd mə bá zə nda njəs í də yas kóomb jwôw í də cúwo yí, í nyîn kóomb jwôw í də jímə yí.

28 Kúl mbimbə wúsə yí, cínəng wə ómpal ó də seəngya yé.

29 «Í bá bə, mwôw mə incwaw í ntəg məəng mə ká námə shîn cə, jwów í bá shila nə nkwed kú ná kwo faan; nkwoond kú ná wéeshəli mánkenya; wəacén-cénî bwá bá də bí shí; isâ byêsh bísə nə mpífə jon dí yí í bá kúngula.

30 Ja jəəngə, sâ í bá lwágulə nə Mwân mə Múúd wál zə yí í mú cúwo jon dí; ikúl í búúd byêsh yâ shí ga í mú ngə tədəwa; bwá músə dág Mwân mə Múúd ngə zə mînkúdúd, a zág nə mpífə nə milwaná.

31 A bá nti *wəəngəles bé nə məmá laag í də lás nə nkulú yí, bwá zə seəng búúd Zembî nyə á féesh wá, ikóomb ínə byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wóos bílúgád.

32 «Ŋwagá fəg nə yuug bí mə də dág nə lí *figyê yí. Í də bə, ja mpúnzə nyé í mú nə budbud, mənəcuug mə agúgwáan mə ngə kə yí, bí mú mpu nə ompú bwá mú kúnə-kúnə.

33 Ntə námə, ja bí mə bá dág isâ byəəng byêsh í ngə sîy yí,

mpugá nə zíyé mə Mwân mə Múúd í mú kúnə-kúnə, í mú cé máyíndə mə nyá.

34 Bábálé, mə jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cə, isâ íni byêsh kú fwo sîy.

35 Gwów nə shí í bá cə, nji iciyá byám kú cə.»

Muud mə jalá nə ji nkəwəməsá

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-35)

36 «Shú sâ í dúgyá nə jwôw nə wəla isâ byəəng í bá sîy yí, kú nə muud mə mpú; tēem bə wəəngəles búsə wə Zembî wá bwá ampúyé; tēem bə Mwân nyə ampúyé; nji Sóəngú wə mə mpú.

37 Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, isâ í bá sîy námə nda í á sîy ja mə *Nówe dí ná.

38 Shúshwóógú nə mpuə í búdálúg shí nyêsh, buud bwá á də də, də ngul, bwá béya, bəlushi námə bwân bəj nə ndéé kə wóos jwôw *Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí.

39 Buud bwá á shígé də bēemb təə sâ, kə wóos ja mpuə í á zə jaəngulə bwo bēsh yí. Ntə námə wə í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá zə yí.

40 Í bá bə, budúm óbá bwá ngə sēy fambá, ngwúd ŋwiny, ngwól lúg.

41 Budá óbá bwá ngə jí isâ kwóógú ngwúd dí, ngwúd ŋwiny, ngwól lúg.

24:27 24.30, 37; 25.31; 1Kr 15.23; 1Te 3.13; 4.15; 2Te 2.1, 8; Zhk 5.7-8; 2Pr 3.4; 1Yn 2.28 24:28 Zhb 39.30; Mbú 19.17-18 24:29 Iza 13.10; 34.4; Azh 2.6, 21; 2Pr 3.10, 12; Mbú 6.12-14 24:30 Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mat 24.27; 26.64; Mak 14.62; Mbú 1.7 24:31 13.41 **laag**: 1Kr 15.52; 1Te 4.16 24:34 16.28 24:36 Mis 1.7 24:37 Mat 6.11-13; 7.7-13; 2Pr 3.6 24:42 24.44, 50; 25.13; Mak 13.33, 35; Luk 12.40; 21.36

42 «Ntô, jigá ñkasê! Bi ampúyé jwôw Cwám̄ba wân má bá zə yí.

43 Mpugá ná amádí njów mbêm ðu mpu wəla lu búlu júwâl í é zə yí, ñki á ðu ji ñkasê, a kú bíð ná júwâl í búgág nyə njów, júwo ísâ.

44 Ntô, bi má jálá nə ðu ji ñkwəməsá, nəcé Mwân mə Múúd mə bá zə wəla bí abúlé ñgə téduga ná nyə é zə yí.»

(Luk 12.41-48)

45 «Wáyé sóol məsáal wúsə abúgúlág a njúl ñkí kẹ́ mása má təl ná a bég lúlúú á buud ɔ njów a ðu yə bwo idəw wəla i jəla yí?

46 Sóol məsáal wəɔng nywá má jəla nəcé mása nyə é zə kwey a ñgə sá ísəy byé.

47 Búbálé, má jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl ísâ í njów byêsh.

48 Nji ñkí a jisə bów-bôw sóol məsáal, nyə é ci ná: “Cwám̄ba waamə nyə áleléé nyiŋgə”.

49 Ná ndéé a mú ka ji yídúle búúd bə́nón̄ bwə ñgə sēy wá, nə dələ dæg, bə́nôn̄ oshwége ɔ málwəg nji ñgələ ñgul.

50 Mása yé má bá zə wósə nyə dúl jwówúd məseegyâ, wəla á shíge ñgə téduga yí.

51 Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanə, a kənd nyə kúl búúd ɔ məkəŋ bwə ñgə bwəma nə ñkəd yí; nyə é bə cínəŋgá, nji a ñgə bwam nə məyâ.»

25

Oncwíyê ɔ məsás wûm

1 «Ntô, Faan á gwów í bá bə nda ləŋ ga: oncwíyê ɔ məsás wûm má á ñwa məlám̄ba, zə kə ná má kə ləg múúd nyə á bə ná a zə bwéemb shwə wəŋ yé.

2 Məsás wûm məni dí, mətəɔn mə á bə ilad, mətəɔn okəŋ.

3 Məɔng mə á bə ilad má mə á ñwa məlám̄ba kú bwey ñwa məsól məwúdə kə nə mwo.

4 Nji okəŋ bá, bwə á ñwa məlám̄ba, bwə kə nəmə nə ifu-undú í məwúdə ná bwə bá kə ñgə kwádulə.

5 Muud nyə á bə ná a zə bwéemb múdá yé, nyə á shíge jəwa zə; məsás wûm məni məsh mə mú tag nə jiya ná ndéé mə shín kə gwád.

6 Tām bulú, cúndə í mú sīy ná: “Muud bá wə zág ε; kəgá ləg nyə!”

7 Oncwíyê ɔ məsás wûm məni məsh mə músə juum, mə ka zə kwəməsa məlám̄ba.

8 Məɔng mə á bə ilad má, mə mú ci nə okəŋ ná: “Yəgá sá baalé məwúdə, məsú məlám̄ba mə wál jímə.”

9 Okəŋ nə bwo ná: “Mbô! Məwúdə mə ákwagayé nə shé bēsh; kəgá íkúl bwə ðu ñgə kusha yí, bi kəg kusə mán.”

10 Té ilad íni í á ñgə kə ná í kə kusə məwúdə yí, muud bá mú wósə. Bə́nôn̄ bəɔng bwə á bə okəŋ wá, bwə mú nyíi njów zəŋ, bwə fad mbê.

11 Məsás mə ilad mə á ka zə wósə na mpémpésá, ka zə ñgə jəw ná: “Mása, Mása, juwág sá mbê.”

12 Nyə mú yida bəsa nə bwo ná: “Mə ηgə ci nə bí fwámé ci ná, mə ampúyé bí.”

13 Ntó, jigá ηkasə, nəcé bi ampúyé jwôw nə wəla *Mwân mə Múúd mə bá zə yí.»

*Osóol ó mäsáal ólól
(Luk 19.12-27)*

14 «Í bá bə nda muud nyə á kə njəond dí yé. Ja á mə bə ná a zə tí yí, a mú jôw osóol ó mäsáal bé, zə yə bwo məbii mé tãη nda məcə.

15 A mú ηgə yə bwo námə nda bwá á ηgə bə nə ηkul iséy ná; a yə nyíga mimbwoomb mí mímbəesh mítóon, a yə nyíga mimbwoomb mímbá, a yə nyíga mbwoomb ηgwúd. Nyə a shîn yə bwo ntáni ná ndéé a músə kyey.

16 Námə nji bwá á shîn lég *mwaanê yí, nyəηg nyə á bə nə mimbwoomb mítóon yé mú kə sêy nə yé mwaanê; a músə nyingé bii míl mítóon.

17 Nyəηg nyə á bə nə mímbá yé mú námə nyingé bii míl mímbá.

18 Nyəηg nyə á bə nə ηgwúd yé nyə nyə á kə fáág bí mándəlúd, a mú shweel mwaanê mə mása yé cínəηg.

19 Ja fwámé fwála í á cò yí, mása nyə á ka zə né a zə sá ósól ó mäsáal bé shitóg.

20 Nyəηg nyə á lég mimbwoomb mí mímbəesh mítóon yé mú shísh, a zág nə míl mímbwoomb mítóon, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbəesh mítóon;

dugí, míl mímbwoomb mítóon mə á bii wə míga.”

21 Mása yé mú ci nə nyə ná: “*Ἐχέου.* Wo ji jəjə sóol mäsáal abúgúlág. Wo mə bə mə abúgúlág nə isá cíg-cíg, mə é jil wo isá í ábubulyá dí. Zaá ji məshusəg mə mása woó dí.”

22 Nyəηg nyə á lég mimbwoomb mímbá yé mú námə shísh, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbəesh mímbá; dugí, míl mimbwoomb mímbá mə á bii wə míga.”

23 Mása yé mú ci nə nyə ná: “*Ἐχέου.* Wo ji jəjə sóol mäsáal abúgúlág. Wo mə bə mə abúgúlág nə isá cíg-cíg, mə é jil wo isá í ábubulyá dí. Zaá ji məshusəg mə mása woó dí.”

24 Nyəηg nyə á lég nji mbwoomb ηgwúd yé músə námə shísh, nyə ná: “Mása, məə mə á bwey mpu ná wo ji ηkí nyaan, wó də mwáágulə mpúmə kúl wó á shígé bə yí, wó də shwo ídêw kúl wó á shígé myeəg mpəg yí;

25 Gwə wə mə á fúndə yí, mə músə kə shweel mbwoomb mímbəesh wó mándəlúd. Lágúg, sá gwó wə ga.”

26 Mása yé mú ci nə nyəηg ná: “Wo ji bów-bêw sóol mäsáal. Wo ji mbéə ləm. Nkí wo á mpu ná mə də mwáágulə mpúmə kúl mə á shígé bə yí, mə də shwo ídêw kúl mə á shígé myeəg mpəg yí,

27 ηgáá, wo á jəla nə kə wá mə mwaanê waamə bāη dí, nə ja mə wóós yí, mə zə ηwa nyə nə məbədí gwôw!

28 Déégúgá nyə mbwoomb mímbeesh ni, bi yág nyəɔng jí nə myo wúm yé.

29 Nəcə muud jí nə məbii yé, bwá bá nyiŋgə kwádulə nyə mwo, á mú bul bii, nji nyəɔng cúgə nə ndi yé, bwá bá meel déég súsúsá á jí nə ndi yí.

30 Biigá mbeé bów-bôw sóol məsáal ga, bi wúsəg nyə tóón, kúl í bá bə nji a ŋgá bwam nə məyê yí.»

Sémbyé mílású á məzhúgúlá

31 «Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə nyédí íjwúga dí, bəndə *wəéngəles bəsh yí, a bá zə jí nyédí *caangá á milwanád.

32 Ntó ilwoŋ byəsh yá shí ga í bá seŋgya nyédí mpwóombúd. A bá béég búúd ígwoong íbá nda mbaagulə itəw mə də béég íncwəmbə nə ikálá ná.

33 A bá təl íncwəmbə nyédí mbwə məncwúm, ikálá nyédí mbwə məkóól.

34 Ná ndéé Njwú-buud mə bá ci nə bəɔng wá mbwə məncwúm ná: “Zəgá, bí buud Sóŋgú wám mə yé ócúncəsh wá. Zəgá jí Faan déd, zə lág lúgí nyə á bwey bwíig bí námá ja nyə á fwə shí nə gwów yí.

35 Nəcə mə a gwág zha, bi á yə mə idəw; mə a gwág shwáásúlə minú, bi á ŋgual mə; mə á bə njôŋ, bi á ŋwa mə bídí;

36 mə á bə shushwáás, bi a bwééd mə mikáándá; mə á bwás, bi á zə dúg mə; mə á bə mím bwugəd, bi á kə dúg mə.”

37 Ja jəɔngú wá otútəlí ɔ búúd bwá bá bəsa nə né ná: “Cwámaba, jáyé ja sá á dúg wo nə zha sá mú yə wo idəw, sá dúg wo nə shwáásúlə minú sá ŋgual wo yí?

38 Jáyé ja sá á dúg wo, wo njúl njôŋ sá mú ŋwa wo sádí yí; ŋkí ná wo njúl shushwáás sá mú bwééd wo yí?

39 Jáyé ja sá á mpu ná wo ŋgə bwás ŋkí ná wo jí mím bwugəd sá mú kə dúg wo yí?”

40 Njwú-buud mə bá bəsa nə bwo ná: “Búbálé, mə jaaw bí ná, ja jəsh bí á sá gúl mímínyəŋú jám wúl sóólágú ni yí, mə wá bí á sá wə yé.”

41 «A músə bá ci nə bəɔng wá nyédí mbwə məkóól ná: “Wúgá mə míshád. Bi búsə nə məzhúgúlú mə Zembí. Kyeyugá kə kuda á kandugə kandugə dí, kuda Zembí nyə á kwəməsa shú Njwú məjamb bəndə wəéngəles bé yí.

42 Nəcə mə á gwág zha, bi a shígé yə mə idəw; mə á gwág shwáásúlə minú, bi a shígé ŋgual mə məjúwó.

43 Mə á bə njôŋ, bi a shígé ŋwa mə bídí; mə shushwáás bi kú bwééd mə mikáándá; mə bwás, mə kə mím bwugəd, bi kú kə dúg mə.”

44 Ntó, bwá bá námá jí nyə ná: “Cwámaba, jáyé ja sá á bwele dúg wo, wo ŋgá yə nə zha ŋkí shwáásúlə minú, ŋkí ntág ná sá á dúg wo, wo njúl shushwáás ŋkí ná wo ŋgá bwás, ŋkí ná wo njúl mím bwugəd sá kú

25:29 13.12; Mak 4.25; Luk 8.18; 19.26

33.2; Zak 14.5; Mat 16.27; 19.28; 1Te 3.13; Yúd 14

25:30 8.12

25:31 16.27

25:31 Mbá

25:35 Iza 58.7

25:40 Mik

19.17; Mat 10.40, 42; 12.50; 28.10

25:41 Yúd 7; Mbá 20.10, 15

bîsh wo yí?"

⁴⁵ Ntó, a bá bɛsa nə bwo ná: "Búbálé, má jaaw bí ná, ja jêsh bí á bə kú sá ngwól míminyɔŋú waamá wúl sɔ́lúgú ni yí, mə wə bí á bə kú sá mánywa məɔŋg yé".

⁴⁶ Nə ndeé, búni bwə bá kə intágúli yá kandugə kandugə dî; otátali ɔ búúd bāŋ bwə kə cug á kandugə kandugə dî.»

26

Shwushwaga shwiy mə
Yésus

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

¹ Í á zə bə ná, ja Yésus nyə á shîn lás isâ ini byêsh yí, nyə á ka ci nə *ompwíin bé ná:

² «Bi mə mpú ná í mó lág mwôw mábá ná *Páska bág. Mpugá ná *Mwân mə Múúd mə bá kaanz shú ná bwə bāg bwambələ nyə kwolós dî.»

³ Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ loəm bwə á ka kə seɛŋgya luŋ mə Kayíf, Ajəláci á ofada.

⁴ Bwə mú kə cwɔ́ íyuug ná bwə bii Yésus mákəŋúd, gwú nyə.

⁵ Nji, bwə á ngə ci ná: «Í ajəláyé nə s̄y fwála lə zâŋ, buud bwə á bá bul sá ícucu».

Ngwól múdá mə shwu Yésus
labínda lúúd

(Mak 14.3-9; Yuá 12.1-8)

⁶ Yésus nyə á ka bə Betanî, Shímun á zúzaamé dí njów.

⁷ Ngwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wə Yésus. Fúfuundú jɔŋg í á

bə nə labínda álal-kus. Nə ndeé, Yésus ngə də, mudá éne mú shwu nyə labínda wəɔŋg lúúd.

⁸ Ja *ómpwíin bwə má dúg ntáni yí, bwə mú gwág bôw, bwə mú ngə lás ná: «Jí á ntámá labínda éga ntúga yí?

⁹ Í ámə jəla nə bwə kúshag labínda ni ŋkí lal kus, bwə mú kwíind mímbúmbúwá nə *mwaanê wəɔŋg.»

¹⁰ Yésus nyə á ka mpu ná bwə ngə lás ntó, a mú ci nə bwo ná: «Nəcə jí bí má ntágúlé múdá éne yí? Sâ mánywa wə á mó sá mə ni.

¹¹ Nəcə binəŋ mímbúmbúwá bí é də ji mwôw mêsh, nji sənəŋ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.

¹² Ja nyə ámə shwu mə labínda nyúúléd ni, nyə ámə bwey kwəməsa mə dəwələ mə bá zə dəw yí.

¹³ Búbálé, má jaaw bí ná, kəl jêsh bwə bá cúndə Jɔjɔ Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwə bá námə də jaaw sâ múdá éga mə sá mə yí, buud də téduga nyə.»

¹⁴ Mpúsə na, ngwól múúd á gwoɔŋg ómpwíin wûm nə óbá, nyəɔŋg bwə á də jôw ná Yúdas Iskariyót yé, músə kə dúgya nə milúlúú myâ ofada,

¹⁵ nyə nə bwo ná: «Mə ká sá nə bi bíig Yésus, bí yə mə jí?» Bwə mú ntâg lɔ́ misanɔ́ mí mwaanê məwûm málól, bwə yə nyə.

¹⁶ Tééd baan dəɔŋgú di, Yúdas músə ngə sɔ́ fwámé fwála á jí nə ŋkul sá nə bwə

25:46 Dan 12.2; Yuá 5.29; Zhk 2.13 26:1 7.28 26:2 16.21 26:4 21.46 26:6

Luk 7.37-38 * 26:7 *alubátrə*: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. 26:11 Mbá 15.11 26:15 MmN 21.32; Zak 11.12; Yuá 11.57; 13.2

bíig Yésus yí.

Yésus bánôñ ompwíin bé bwá sá Páska

(*Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Yuá 12.21-30*)

17 Jwôw mátéédálé má zâñ mú ka zə wóós, jwôw bwá á jəla nə tééd dólə íbuléd yá kú nə *ləvur yí, *ompwíin bwá á ka jì Yésus ná: «Wó cɛɛl ná sá kág kwísha dína *Páska ŋgow?»

18 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Kagá ŋwála, wá mbɛé; bi kág ci nə nyə ná: “Yíguli má ci ná baan dé í mú kúná-kúnə. Bánôñ ompwíin bé bwá é zə sá Páska wa wódí.”»

19 Ompwíin bwá á kə námá kə sá nda Yésus nyə á ci nə bwo ná, bwá mú kwísha dína Páska.

20 Ja kugú í á bii shí yí, Yésus nyə á kə jì shí, bánôñ *buud ɔ lwámá wúm nə óbá bé, kálə də.

21 Bwá ŋgá də, Yésus mú ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ŋgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə».

22 Ompwíin bwá mú bul gwág sá jɔɔŋgú cey lámúd, bwá mú ŋgə jì nyə, múúd yêsh ná: «Cwámba, ye mə?»

23 Yésus mú bɛsa ná: «Muud sáná sá ámə juwo məbwə shúyád yé, nyə wə nyə é kusha nə mə.

24 Mwân mə Múúd nywáá, nyə é kə námá nda jísə bwey bə cilyá shú dé dí ná. Nji məntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla nə muud wɔɔŋgú kú byél.»

25 Ntó, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé mú námá lás, a jì nyə ná: «*Rabi e, ye mə?» Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo má ci wə ní.»

26 Bwá ŋgá də ntáni, Yésus mú ŋwa buléd, a yə Zembí cúncésh ná ndeé, a mú fɛy buléd, yə ómpwíin bé, nyə nə bwo ná: «Ŋwagá, bi dág. Nyúul nyâm wə ga.»

27 Ná ndeé, a mú ŋwa bálá wáan, a yə Zembí cúncésh, a yə ntág ompwíin bé, nyə nə bwo ná: «Bi bêsh ŋgulugá.

28 Məcií mām wə máni, məcií má sɔ, mə zə shwiy shí má, zə cé búúd ŋkí bulya, ná bwá bág nə ijuugá í *mísám.

29 Mə jaaw bí ná, mə abálé ná kwo ŋgul wáan ní kə wóós ja shé má bá ŋgul ncuncumbə Faan mə Sóŋgú waam dí yí.»

30 Bwá mú ka sey Zembí isusa í gúmə ná ndeé bwá músə kyey kə *Mbún wóolivyé dí.

Pyêr nyə e kálya Yésus

(*Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Yuá 13.36-38*)

31 Ná ndeé, Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Búlú ga dí, bi e lánɣawo búgád nəcé mə. Sá jɔɔŋgú wə jísə cilyá Kálaad Zembí dí yí ná: “Mə é nyífə mbaagulə itəw, incwəmbɛ í sɔɔnz í mú shîn ciima.”

32 Nji, ja mə bá gwúm yí, mə bá tééd kə Galilé, bí kə bá kwey mə nûñ.»

33 Pyêr mú lás, ci ná: «Tɛɛm bə ná bóólúgá bêsh bwá

lânɣuwô búgád nəcə wo, mεε mā abúlé bwεε lânɣuwô.»

³⁴ Yésus mú bɣsa nə nyə ná: «Bábálé, má jaaw wo ná, námá búlú ga dí, shúshwóógú ná ηɣwúm kúwo kwáágúgi, wo e kíflya mə ija ilól.»

³⁵ Pyêr nə né ná: «Tεεm bə ná í wóós ná shwá yág shwiy ηɣwúdâ, mə kú bwεε kíflya wo». Bóól ómpwíin bēsh bwá mú námá ηgə ci ntó.

Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane

(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶ Ná ndeé, Yésus bánôη *om-pwíin bé bwá músə kumə kúl bwá dɛ jôw ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, má fwo kə wá shwóg, kə sá májəgula».

³⁷ A músə jôw Pyêr nə bwân ó Zhébedé óbá, bánónη bwá mú kə; a mú tééd ηgálə bul gwág məcɛy mə lâm, mbəəm í ηgə shwiy nyə nyúúlúd.

³⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcɛy ki mə é yə. Jigá ηkasə wa shí, bi nyéélág mə.»

³⁹ A mú wú na bwádí, a ηwá shísh shwóg, a músə kə wusə nyúúl shí, a kúd mpwoombá mándəlúd, jəgula nə Zembî ná: «Pupá e, ηkí jí nə ηkul jəla ntó, maguləg ná mə bəg kú ηgul bálá məcɛy ga. Nji, í sɣyúg nda wó céel ná, kú bə nda má céel ná.»

⁴⁰ A músə zə kóómb ómpwíin bwá á bə yí, a mú zə kwey bwo ígwád. A músə lás nə Pyêr ná:

«Ntó ná bí cugé nə ηkul ji ηkasə nə mə təə nji wəla ηɣwúdâ?

⁴¹ Jigá ηkasə, jəgula nə Zembî, bi bəg kú biil məbwəbálanád. Lām wúsə nə yéesh mə kyéy jə kuú nɣənd; nji nyúul í cugé nə ηkul kwag kuú nɣənd wəəηg.»

⁴² A músə nyingə shísh shwóg ja ábεé, kə jəgula nə Zembî ná: «Pupa, ηkí tódúgá wô í cugé ná wo yíl mə bálá ga mə kú ηgul, í sɣyúg nda wó céel ná.»

⁴³ A músə nyingə zə ómpwíin bé dí, zə námá nyingə kwey bwo ígwád nəcə mísh má á ηgə ntám bwo.

⁴⁴ A mú wú na bwádí, a shísh shwóg, kə sá májəgula ja áléel, məjəgula məmpúd á ηgə bwey sá má.

⁴⁵ A músə nyingə zə ómpwíin bé dí, a mú ci nə bwo ná: «Ye bi bāη bi é bə wa nji gwə nə gwə nji ηgələ woga? Dugá! Wəla í mú kúnə-kúnə, wəla *Mwân mə Múúd mə zə kaanz məbwə má ósól ó *mísəm dí yí.

⁴⁶ Tówúgá, sá kyéyug. Muud má kusha nə mə wə zág yé.»

Bwá bii Yésus
(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Yuá 18.3-12)

⁴⁷ Yésus ηgə ná lás ntáni, se-egya ná, Yúdas nyə á bə námá gwoong *ómpwíin wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ηgə zə nə məma kínda búúd, bwó nə ikafwεε nə məbálə. Milúlúú myá ofada nə ocúmbá buud wá ləəm wə bwá á nti bwo.

⁴⁸ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey

kwambulə nə buud óni ná: «Muud má é kə fúlal, sá sɔnya mímpu yé, nyə wá éne, bi ó bii nyə».

⁴⁹ Námá nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wá Yésus, nyə nə né ná: «Rabi, wo ɔ lás ɔ!» A mú fúlal nyə.

⁵⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wey e, ság sâ wo ámə zə sá yí». Buud bwá mú cíg, zə kə Yésus, bwá mú bii nyə.

⁵¹ Seegya ná ηgwól múúd gwoonɔ mə Yésus má wéem kafwele jé, taad ηgwól sóɔl mäsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwâ.

⁵² Yésus músə ci nə nyə ná: «Nyiηgág feen kafwele gwô jiya jéd; nəcé muud yêsh mə bálán nə kafwele yé, a bá námá bwəma nə shwiy kafweled.

⁵³ Ye wo ampúyé ná mə ji nə ηkul gwáámə Dâ kwíindyá, a leel námá nti mə məma íkinda í *wəéηgales wúm nə íbá?

⁵⁴ Ká, ηkí isâ í s̄y ntó, micilyá myâ Kálaad Zembî mí é ka bwəma ntədélé? Sâ í ηgə s̄y ga í ηgə lwándulə micilyá myəηg.»

⁵⁵ Yésus músə ka ci nə buud bwá á zə bii nyə wá ná: «Bí ηgə zə nə ikafwele nə məbúlə zálə bíi mə, mə jisə zhilηngaané ñ? Ngaá ná shé á də bə jwôw dēsh kúl ηgwúd, mə ηgə jíguli buud *Lun má Zembî d̄i, bi kú séémb mbwá ná bi má bíi mə.

⁵⁶ Isâ íga byēsh í ηgə s̄y ntága ná isâ *búúd ɔ micúndá bwá á cilə yí í bwəmag.» Mpúsə wəəηgú, ompwíin bé

bwá mú myaas nyə, bwá shîn fúndə.

Yésus təl kəədud wá Kayíf
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Yuá 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Buud bwá á zə bii Yésus wá bwá mú kə nə nyə wá Kayíf, Ajəláci á ofada, kúl *Oyíguli ó mácxɛx nə ocúmbá buud wâ ləom bwá á kə seηgya yí.

⁵⁸ Pyēr nyə nyə á ηgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wóós n̄η lun. A mú nyíi ná á cɛel fwo wámbulə sâ í é bə yí. A mú kə ji shí, bán̄η bíl ífulish kúl ηgwúd.

⁵⁹ Té ni, milúlúú myâ ofada, bán̄η *Gwoonɔ ósémbye ó mílású wâ Zembî jēsh bwá á ηgə sɔ mpwene bwá yág nyə ná ndéé bwá gwú nyə yí.

⁶⁰ Nji, zhwoɔ buud bwá á tɛem ηgə zə nə ijɔ́ ηgə zə yə nyə ompwene, í á shigé bə nə tɔw sá á shwiy. Bóól búúd ɔ ómpwene óbá bwá mú zə cúwo, bwá ná:

⁶¹ «Wey éne, nyə á ci ná a ji nə ηkul búgə *Mpáánzá Zembî ná ndéé a kwo sá nji mwów málóɔl shumálə nyúl.»

⁶² Ajəláci á ofada mú t̄ow tútəlí, nyə nə Yésus ná: «Wo abésáyé búúd óga sâ bwá ηgə bwaagulə wo ni?»

⁶³ Yésus njúl nji kúl-kúl. Ajəláci mú kwo ci nə nyə ná: «Jaawug sá búbálé má Zembî á kuwô, ye wo ji *Křist, *Mwân má Zembî?»

64 Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Wo má ci óni. Má ka jaaw bí ná tééd námá kíkídíga, bi é dúg *Mwân mə Múúd njúl shí mbwê mǎncwúm má Zembî á ĩkul nyêsh dí, bi mə bá námá dúg nyə, a ĩgá zə míńkúdí.»

65 Ajəláci músə nyaa míkáándá, nyə ná: «A má *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, jí shé má kwo sọ owúshined yí? Bíméfwó bi má gwág nda á má lás nə Zembî bwaasúlə mpu ná.»

66 Bi mə dúg ná jí?» Bwə ná: «A jələ nə yə.»

67 Bwə mú ka ĩgə sey nyə mǎntənd mpwóómbúd, bwə ĩgá wá nyə ikúda; bóól bwə ĩgá tí nyə mǎmpóónz,

68 bwə ĩgá ci nə nyə ná: «Yé Kríst, lwóg ná wo jí *muud micúndá, jaawug sə muud nyə ámə yíd wo yé.»

Pyêr má kílyá Yésus

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Yuá 18.15-18, 25-27)

69 Pyêr njúl ná na tóón mbaadé dí, dúl sás í á du sêy nə Ajəláci á ofada yí, í músə shísh nyédí zə ci nə nyə ná: «Wo á bə námá gwoonj mə Yésus muud á Galilê éga dí.»

70 Pyêr mú kílyá nyə tâm buud, nyə ná: «Mə ampúyé sá wó ngá ci yí.»

71 A mú ka tîw shí, ĩgə kə ĩgeε mbê kóógúléd. Dúl sás í á du námá sêy cínəng yí í mú yag nyə, a mú ci nə buud bwə á bə cínəng wá ná: «Muud éga nyə á bə gwoonj mə Yésus á Nazarêt dí.»

72 Pyêr mú kwo kílyá nyə, a kεen ná: «Búbálé, mə ampúyé múúd éne.»

73 Kú námá bwey, buud bwə á bə cínəng wá bwə mú shísh nyédí, zə ci nə nyə ná: «Wo jí bále bə múúd á gwoonj jəonjə; kál lá lású dwô í ĩgə bwey lwágulə ntó ná sánj.»

74 Pyêr mú kílyá nyə nə məma ĩkaanó, nyə ná: «ĩkí má bwíing ijóó, ĩkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd éne.» Námá njí nyə á ci ntúni yí, ĩgwúm kúwo mú kwáág.

75 Pyêr mú tádəga ciyá Yésus nyə á ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú ná ĩgwúm kúwo kwáágúg, wo e kílyá mə ija ílól.» A mú cúwo tóón kə du ság nə yə.

27

Bwə cęęlə Yésus shwiy

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Yuá 18.28-32)

1 Mán mǎlǎm, ná námá mpúmán mpúmán, mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wá ləom bwə mú sá shwushwaga ná ndéé bwə sámb nə Yésus má jələ nə yə.

2 Bwə mú wóólə nyə mǎńkəda nə ndéé bwə kə cwámbulə ĩgwámuna Pilát.

Yúdas má gwílyá nyúul

3 Ja Yúdas muud nyə á kusha nə nyə yé má dúg ná bwə má sámb nə Yésus má jələ nə yə yí, lâm í mú cey nyə cwú nə sóólúgú nyə á sâ yí. A mú kə ná a ké nying mílúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud misanj

mí *mwaanê mæwûm málólól myán,

⁴ nyə nə bwo ná: «Mə mə sêm nə kushálə nə muud njúl kú nə məbyaagulə.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sə abíshé. Wóó lésú óni.»

⁵ Yúdas mú shwu mwaanê cínəŋg shí *Mpáánzə Zembî dî, a mú kyey kə kəl kwoolú cənjúd nə ndéé yə.

⁶ Milúlúú myâ ofada mí mú wásulə mwaanê wəŋg, bwə ná: «Mwaanê éga ji mwaanê məcíí. Í á jáláyé ná sə wáág nyə maŋga á Mpáánzə Zembî dî; məcəx məsú mə amágúláyé ntó.»

⁷ Bwə mú ka sá shwushwaga nə ndéé bwə mú kə nə mwaanê wəŋg, kə kusə kúl shí mə məól məmپی، bwə sá kúl shí jəŋgú ban məshwon ójōŋ.

⁸ Sâ jəŋgú í á sá ná bwə dúg jəw kúl shí jəŋg nə fambə məcíí. Jínə dəŋg dúsə ná zə kumə múús.

⁹ Ntó, sâ *múúú micúndə Zheremî nyə á ci yí í mú bwəma. Nəcə nyə á ci ná:

Bwə á ŋwa misaŋ mí mwaanê mæwûm málólól;

tāŋ bwān ó Izəyél bwə á cígə ná í kwaga nə muud wəŋgú yí.

¹⁰ Bwə mú kusə kúl shí mə məól məmپی nə ndî, námə nda Dá Zembî nyə á ci nə mə ná.

*Yésus təl kəddəd wə Pilât
(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5;
Yuá 18.33-38)*

¹¹ Bwə á ka kə nə Yésus wə njwú-buud. Njwú-buud mú ŋgə jí nyə minjígá; a mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus nə né ná: «Wo mə ci óni.»

¹² Nji ja milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləəm bwə búgə Yésus lésú yí, Yésus kú bəsa.

¹³ Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo aŋgə nə gwág isâ byêsh bwə ŋgə bwaagulə wo íni?»

¹⁴ Nji Yésus kú bəsa nə nyə təə sâ. Nğwáməna mú bul káam.

¹⁵ Nğwáməna nyə á də bə ná, ja jêsh zāŋ nyísə yí, a bíd mbwug ŋgwúú, wəŋg ləəm í ámə gwáámə nyə yí.

¹⁶ Bwə á ka bə nə wúl mbámběn mbwug nə jínə ná Barábas.

¹⁷ Nda búúú bwə á bə seŋgyá ná, Pilât mú jí bwo ná: «Mə bídúg bí wáyé mbwug? Ye Barábas, ye Yésus jí nə jínə ná *Kříst yé?»

¹⁸ Pilât nyə a jí ntó nəcé nyə á bwey mpu ná bwə ŋgə kusha nə Yésus zhíjúd.

¹⁹ Ja Pilât nyə á bə a njúl jiya milású jéd a ŋgə lás lésú mə Yésus ni, mudá yé nyə á nti nyə məcwama ná: «Wo kú tééd nyíi lésú níúú. Muud éne ji tátəlí muud. Mə mə bul wáduga nə ntamə nyé búlu gaád.»

²⁰ Milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud wâ ləəm bāŋ bwə mə shīn bwey cwīny ləəm ná bwə gwááməbúg Barábas,

Yésus yág.

²¹ Ngwámuna mú lás, nyə ná: «Búud obá ógad, mə bídúg bí nyáyé?» Bwá ná: «Barábas.»

²² Pilát mú jí ná: «Ká Yésus jí nə jíná ná Kríst éga nyε, mə sáág nyə ntədəle?» Bêsh bwá mú ci ná: «Bwá bwámbuləg nyə kwolós dî.»

²³ Ngwámuna mú jí ná: «Dáyé bôw á má sá yí?» Bwá mú kîm gwów gwów ná: «Bwá bwámbuləg nyə kwolós dî.»

²⁴ Pilát mú dúg nə nyə e tεem wá nadâ, sâ í ábúlé cénd, icucu í é ngə yáág yáágúg. A mú ka ηwa májúwó, zə gusa məbwê mísh má búúdud, nyə ná: «Muud éga cugé nə məbyaagulə, shwiy dé í adúgé mə. Í dúg bí.»

²⁵ Buud bêsh bwá mú magulə ná: «Ŋkwaal á shwiy dé bág nə sá, kala nə bwân búsu.»

²⁶ Pilát mú bíd bwo Barábas. A mú sá ná bwá fyámúság Yésus milwónə ná ndéé a mú yə bwo nyə ná bwá kág bwambulə nyə kwolós dî.

Ozimbi bwá cágulə Yésus

(Mak 15.16-20; Yuá 19.2-3)

²⁷ Ozimbi ɔ ngwámuna bwá mú ka kə nə Yésus lunə mə ngwámuna. Bwá mú jôw ózimbi bêsh bwá zə seɛngya cínəng. ²⁸ Bwá mú yíl nyə mikáándé, bwá bwéed nyə fwámé jud átítî.

²⁹ Bwá mú ηwa isâ yâ məgwaagulə, bwá lwɔ *túm gúmá ná ndéé jil nyə lúúd, bwá wá nyə kúl mbwu mbwê mənɔwúmúd. Bwá ka zə ηgə

kúd nyə məbwónə, ηgə cágulə nyə, ηgə ci nə nyə ná: «Yé Njwû *Oyúden, sə ηgə báág nə wo.»

³⁰ Bwá mú seɛ nyə məntənd, bwá ηwa kúl mbwu, də nyífa nyə lúúd.

³¹ Ja bwá á ka shîn cágulə nyə ntáni yí, bwá á ka yíl nyə jud átítî, bwá bwéed nyə mikáándé myé, bwá mú kə nə nyə kələ bwambulə nyə kwolós dî.

Bwá bwambulə Yésus kwolós dî

(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Yuá 19.17-27)

³² Bwá ηgə wú nə nyə ηgwəla ntáni, bwá mú bwəma nə ηgwól múúd á Sirên nə jíná nə Shímun. Ozimbi bwá mú yímbuli nyə ná a ηkényúg Yésus kwolós.

³³ Bwá mú kə kumə kúl bwá də jôw nə Golgota yí. Jíná dɔəng í kə ná «kúl á bwundú lúu.»

³⁴ Bwá mú ηgulal nyə wáan fulá nə wúl myámbá í njúl ηkí gwul. Nji nyə á kag gwo yí, a mú ban nə nyə anɔgúlé.

³⁵ Bwá mú bwambulə nyə kwolós dí, bwá mú wusə mpaambé ná bwá kawula mikáándé myé.

³⁶ Bwá músə ka ji shí də nyéelə nyə.

³⁷ Shú ná buud bwá mpúg cwoomb bwá gwú nyə nə ndí yí, bwá á cilə, bwá bwambulə nyádí lúú dí gwôw ná: «Muud éga wá Yésus, Njwû Oyúden».

³⁸ Bwá á bwambulə bənônə izhiləngaané íbá, jígə nyádí

mbwê mæncwûm, jîga mbwê mækóól.

³⁹ Buud bwé á ngæ cǝ cínɔŋg wá bwé á ngæ lwîy nyæ bwé ngæ sagusæ milúu næ mæzhwámá,

⁴⁰ bwé ngæ lás næ nyæ ná: «Wεε muud ji næ ηkul búgæ *Mpáánzá Zembî ná ndéé wo kwo sá nji mwów málóól shumálæ nyúl yé, cugug wóméfwó na. Nkí wo ji *Mwân má Zembî, wúg na kwolós dí shulæ shí.»

⁴¹ Milúluú myá ofada bánôŋ *Oyíguli ó mǝcεε næ ocúmbá buud bwé mú námá ngæ cáguæ nyæ, bwé ngæ cǝ ná:

⁴² «Nyæ á ða cug buud oshús, nji a káád cugúlæ nyáméfwó. Nkí a ji Njwú-buud á *Izæræyêl, a shúlæg na kwolós dí sé búgúlág nyæ.

⁴³ Nyæ a shîn shwu nyúul ná Zembî ji næ nyæ, a ða námá cǝ ná: “Mæ ji Mwân má Zembî”. Ntó, nkí Zembî má cεel nyæ, a cáguug nyæ ja gaád.»

⁴⁴ Tεem bæ ízhilunghanæ bánôŋ bwé á bæ íkwolós dí yí, í á ngæ námá lwîy nyæ.

Shwîy mæ Yésus

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

⁴⁵ Yídúgú í á ka shila shí nyêsh ná ηkwed, tééd tólóg dí kæ wóós mæwæla mælóól mâ mpwó-kugú.

⁴⁶ Ngεé mæwæla mælóól dí, Yésus músæ kîm næ ηkulú ná: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntó má ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mæ ná ji?»

⁴⁷ Ja bóól búúd bwé á bæ cínɔŋg wá bwé á gwág ntó yí, bwé ná: «A ngæ jôw Eli.»

⁴⁸ Ngwól múúd wáj mú tí kúló kæ ηwa eponzh juwo málwæg má ábibyenzhú dí, a fεen gwo líí mbwu dí, a kæ dásulæ Yésus ná a ngúlæg.

⁴⁹ Bóólúgá búúd bwé mú cǝ ná: «Bwándúg, sé fwóg dúg nkí Eli nyæ é zæ cug nyæ.»

⁵⁰ Ja jǝŋgá, Yésus mú nyingæ kîm næ ηkulú ná ndéé a mú nyingæ kænd *jîm jé wá Zembî.

⁵¹ Seegya ná mæmá *sanda í á ða kalæwo *Mpáánzá Zembî yí í mú sεel tátám ná cǝ wú gwôw wóós shí. Shí í mú ntaŋusa, mækwóógú má ngæ sεel.

⁵² Mæshwon má mú ngæ bâŋ; bóól zhwoŋ buud bwé á yæ bwé njúl buud ó Zembî wá mimbimbæ myáj mí mú gwûm.

⁵³ Bwé mú wú máshwon máŋúd ná ndéé, ja Yésus nyæ á gwûm yí, bwé mú kæ nyíi Yurúsalem, ngwála má Zembî. Ncúlyá buud bwé á dúg bwo.

⁵⁴ Ja lúluú ízimbî næ bæŋg bánôŋ bwé á ngæ nyéelæ Yésus wá bwé má dúg nda shí í má ntaŋusa ná, næ sâ jêsh í má síy yí, bwé mú bæ næ inkuŋkúúnd, bwé mú lás ná: «Búbólé, muud éga nyæ á bæ Mwân má Zembî».

⁵⁵ Bóólúgá búdá nkí bulya bwé á bæ cínɔŋg bwé tál shwóg-shwóg ka ða dúg. Budá bæŋg bwé á ngæ bæ Yésus té Galilé, bwé ngæ séy næ nyæ.

56 Nə Mariya á Magudála, nə Mariya nyóŋgû mə Zhâk bá Yóseb, nə nyóŋgû mə bwân ó Zhébedé bwá á bə gwoonŋ búdá bəonŋ dî.

*Bwá kə dɔl Yésus
(Mak 15.4-47; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)*

57 Ja kugú í á bii shí yí, ŋgwól múúd nə jíná ná Yóseb, a njúl bíg múúd á Arimatê músə zə wóós. Nyə á bə námá *mpwíín mə Yésus.

58 Nyə á ka kə wá Pilât, kə jî nyə ná á cɛel ŋwa mbimbə mə Yésus. Pilât mú lwâm búúd, bwá kə yə nyə wə.

59 Yóseb mú ŋwa mbimbə mə Yésus, a músə fúlə wə ndómbó ágúgwáan dî,

60 ná ndéé a mú kə dɔl shwonŋ ágúgwáan nyə á sá ná bwá bwáguləg kwóógúd shú dé nyáméfwó yí. A mú bíŋgal məma kwóógú, juwal shwonŋ* ná ndéé a músə kyey.

61 Mariya á Magudála nə gúlúgá Mariya bwá á bə bwá njúl cínŋŋ ná bɛendyá nə shwonŋ.

Ozimbi bwá kə baagusa shwonŋ

62 Mán mələm á mpúsə jwôw bwá dɔ kwəmsə Sábaad yí, milúlúú myâ ofada nə *Ofarizyêŋ bwá á kə wá Pilât sámbá

63 kə ci nə nyə ná: «Mása e, sá mə kə téduga ná muud məshügá éne nyə á dɔ ci ja nyə á dɔ ná cugə yí ná: “Mə bá gwôm mpúsə mwôw málól”.

64 Cüg ná buud bwá kəg baagusa shwonŋ kə wóós jwôw áléel, *ompwíín bə bwá á bá kə júwo mbimbə ná ndéé bwá kə jaaw búúd ná: “A mə gwôm”; mən məshügá mə á bá bul ntə mə ashúshwóógú.»

65 Pilât mú ci nə bwo ná: «Ozimbi wá óni. Nwagá bwo, bi kəg baagusa shwonŋ nda bí mə dóg ná.»

66 Bwá mú kə kwambulə mbaagusa á shwonŋ; bwá wá máyügə mən kwóógú í á bə mpu shwonŋ dí yí, bwá təl ózimbi tən nda isándalé ná bwá mpúg ŋgə dóg.

28

*Yésus mə gwôm
(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Yuá 20.1-10)*

1 Ja Sábaad nyə a cɔ yí, ná námá mpámán mpámán á jwôw shwéndɛ mə dá tééd yí, Mariya á Magudála bəná ŋgwól Mariya bwá á weelya kə ná bwá kə dóg shwonŋ.

2 Seegyá ná shí í mú jág ntaŋsə nəcé *éŋgəles mə Yawé nyə á shulə wú gwôw, zə bíŋgal məma kwóógú ná ndéé a jî cínŋŋ gwôw.

3 Éŋgəles wəonŋgú nyə á ŋgə ŋkənwə nda njas, mikáándá myé mí njúl ŋkí jág fumə.

4 Isándalé í mú jág bul fúndə, bwá mú ŋgə lilya ná ndéé bwá shîn kân nda mimbimbə.

5 Éŋgəles mú lás, ci nə budá ná: «Bi bən, kúgá fúndə. Mə mpú ná bí ŋgə sɔ Yésus bwá á bwambulə kwólós dí yé.

27:57 Mbá 21.22-23 * 27:60 Dúgúg ivugali í shwonŋ Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dî.

27:63 12.40 27:64 28.13 28:6 16.21 28:7 26.32

6 A cugé wa. A má gwûm nda nyə á ci ná. Zəgá dŭg kŭl nyə á mǎ dǎ bǎ a mbwúg yí.

7 Ná ndeé, leeługá kǎ, kǎ jaaw *ómpwíin bé ná a má gwûm, a má kǎ shwóg kǎ bwánd bí Galilê. Nŭŋ wá bínónŋ bí é dŭgya yé. Sâ má á mǎ bǎ ná mǎ jaaw bí óni.»

8 Budá bwá mú leeł wú shwoŋ dí, bwá njúl lâm nə ifwaas lâm nə məshusug. Bwá mú kǎ ná bwá kǎ jaaw ómpwíin bé məkâl.

9 Seegya ná Yésus mú zə bwəma nə bwo, nyə nə bwo ná: «Bí ɔ lás ɔ.» Bwá mú shísh nyádí kǎ kúdw shí bíi nyə məkuú, yə nyə gúmá.

10 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Kúgá fúnda. Kəgá ci nə bwááŋg ná bwá kəg Galilê. Nŭŋ wá sánónŋ bwo sá é dŭgya yé.»

11 Budá bwá njúl ná zhíid íi, bíl ísándálé í má leeł kǎ ŋgwála kǎ jaaw mílúlúú myá ofada sâ jêsh í á mǎ sŷy yí.

12 Milúlúú myá ofada mí mú kǎ seengya nə ocúmbá buud, bwá mú yə ísándálé fwámé bímbí lú *mwaanê,

13 bwá nə bwo ná: «Bí ɔ bá ŋgə jaaw ná: “Wey éne ompwíin bé bwá á mǎ zə mpwó-bulú zə júwo nyə, sá njúl ígwád”.

14 Nkí lâŋ wəŋŋg í gwíig málwə má ŋgwámuna dí, sá wá má bá cweel nyə lâm, bí bəg bə kú bwəma nə intúgúlí.»

15 Isándálé í mú ŋwa mwaanê ná ndeé bwá mú námá kǎ ŋgə jaaw nda í á ciy ná bwá ŋgəg nə jaaw ná. *Oyúden bwá á ŋgə kala lâŋ wəŋŋgú zə wós múús.

Lwámá má Yésus
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Yuá 20.19-23; Mis 1.6-8)

16 *Ompwíin wûm nə ŋgwúd bwá á kǎ kǎ Galilê, kǎ kumə mbúŋ Yésus nyə á ci ná bwá bəg kǎ yí.

17 Ja bwá á dŭg nyə yí, bwá á kú d mǎmpwoombú shí, yə nyə gúmá. Nji, bwá á ŋgə bə kú fwo mpu *búgala ná jísə nyə.

18 Yésus músə shísh bwádí kúná-kúnə, zə ci nə bwo ná: «Dá Zembí má yə mǎ ŋkul ná mǎ jwúg nə isá byêsh, tə ya joŋ dí, tə ya shí ga.

19 Ntó, kagá ŋgə sá ná mǎ bəg nə ompwíin ikúl nə ilwoŋ byêsh dí, bí ŋgə duu bwo jínə má Zembí Sóŋgú, nə Mwân, nə Nkəŋkə Shíshim dí,

20 bí ŋgə jíguli bwo ná bwá bəg sâ jêsh má á ci nə bí yí. Mpugá ná mǎ ji nə bí jwəw dēsh kǎ kumə máshíné má shí.»

28:10 12.50; Yuá 20.17 28:13 27.64 28:16 5.1; 26.32; 28.10 28:17 14.31
28:18 Dan 7.14; Mat 11.27 28:19 ikúl nə ilwoŋ byêsh: 10.5-6; 24.14; Mak 16.15;
Luk 24.47; Mis 1.8; Mbá 7.9 **duu**: Mat 3.15; Mak 16.16; Mis 2.38; 8.36; 1Kr 1.13-16;
Ifz 4.5; Yuá 3.22; 4.1-2; Rom 6.3-4 **jínə má Zembí Sóŋgú, nə Mwân, nə Nkəŋkə**
Shíshim dí: 2Kr 13.13; Mis 2.38; 8.16; Rom 6.3, 4; Gal 3.27; Kol 2.12 28:20 1.23;
5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Márkus ηgə lwó cug múud mə Yésus. A ηgə bul lwó nə Yésus ji sóal mäsáal mə Zembî. Nyə á zə shú ikúl nə ilwoŋ byêsh, kú bul bæ nji Oyúden.

Kəw áshúshwóógú di íí, Yésus nyə á fwo kə bwəma nə məkugulə shwéeshá shíd, a mú ka zə téed byé ísáy. Márkus ηgə bul lwó ηkul mə Yésus, téed nə ηgələ jəw buud ná bwé bég nyə, kala nə mínjígulá di, kumə nə ηgələ yáləshi buud məbwəsh di.

Kóómb kəw ábeé á micilyá myé di, Márkus ηgə lwó nda Yésus ηgə kə bwəma nə minjugú ná, nə nda nyə é kə yə a nyiηgə gwúm Yurúsəlem ná.

A kə wóós Yurúsəlem bwé ηgə lág nyə nda məma cí, a kə wíηg búúd bwé á du sá mikus Mpáánzə Zembî wá; a mú bwəma nə zhíη á shwiy cínəηg (lúu 11 kə kumə 13).

Jɔɔɔ Kéel mə Márkus ji ná, wó ká shîn lɔ dwo, wo məm nda njwú ozimbi á mwá Róma ná: «Yésus á Nazarət nyə á bələ mpu bæ Mwân mə Zembî.»

*Cúndá mə Yuánes Nduu-
buud*
(Mat 3.1-6, 11-12; Luk 3.1-
6, 15-18)

1:1 15.39; Heb 2.3
40.3 1:4 Luk 3.3

1:2 Mal 3.1; MmN 23.20; Mat 11.10; Luk 1.76; 7.27
1:6 20j 1.8

¹ Mətéédulé mə Jɔɔɔ Kéel mə Yésus-Kríst, *Mwân mə Zembî wə mága:

² Námə nda jisə cilyá kálaad mə Izayî *muud micúndə dí ná, ná:

Dugí! Mεε mə zə kənd mb-wiηgye lâη waamə ná a kág wo shwóg kə kwambulə wo zhíí.

³ Jísə kál mə múúd ηgə cúndə shí a shwéeshád yé, a ηgə cí ná: «Kwambuləgá zhíí mə Cwámba,

bí sá íkwūη byé ná səndôη.»

⁴ Nə ndeé Yuánes Nduu-buud nyə á zə cúwo shí a shwéeshá dí, a mú ηgə cúndə ná buud bwé céndúg mitédúgá, bwé zə duwan, Zembî yílúg misəm myáη lámád.

⁵ Ntó, buud ó shí á Yudéa nə bəəηg wá Yurúsəlem bəsh bwé á du kə nyádí, kə du magulə mísəm myáη tām buud. Yuánes mú du duu bwo ηgwəɔ Zhurdé dí.

⁶ Káándə Yuánes nyə á du bwáád yí í á bə síyá nə mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á du də ikájalá nə kwaan.

⁷ Nyə á du cúndə ná: «ηgwól múúd ηgə zə mə mpásə, a ji nə mpífə cɔ mə. Nda mεε, mə ampíyáyé ná mə kúdówúg shí, ciny nyə mikwoolú mí məηgwub.

⁸ Mεε ηgə duu bí nə məjúwó, nji nye mə bá duu bí nə Nkəηkə Shíshim.»

Yésus mə zə duwan
(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

1:3 Iza

9 Mwôw mæwngâ di, Yésus mú zæ wóós, a ngé wú Nazarêt, shí a Galilê; Yuánes mú zæ duu nyæ Zhurdê.

10 Í mú zæ bæ ná, Yésus má shîn duwan, a ngé cúwo wú májúwód í, a mú dúg jonj má bân, Shíshim má Zembî mú ngæ shulæ nda faf, zæ ji nyæ nyúúlád.

11 Kál mú cúwo wú jonj dí ná: «Wo wé Mwân waamá alâm. Lâm wâm wêsh wúsæ wódí.»

*Sátan mæ bwówulæ Yésus
(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)*

12 Ntó, ja Yésus nyæ a shîn duwan ntáni yí, kú námá bwey, Shíshim má Zembî mú cíndal kænd nyæ shí a shwéeshád.

13 A mú kə já wu mwôw mæwûm mánô, *Sátan ngé bwówulæ nyæ. Bónôh ocúú ó anyinyaaná wé bwé á du ji, *wængæles bwé ngé sêy nə nyæ.

*Yésus mæ tééd jówulæ ómpwín
(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15;
5.1-11)*

14 Bwé á ka wá Yuánes mímbwug dí. Yésus mú gwág, a mú kə Galilê, kə ngæ cündə Jɔɔ Kéél má Zembî.

15 Nyæ ná: «Fwála í má wóós. Faan má Zembî í mú kúnə-kúnə, céndúgá mitédúgá! *Maguləgá Jɔɔ Kéél!»

16 Dúl jwów, Yésus ngé cɔ ncindye mânj mā Galilê, nyæ a dúg Shímun bá mínyəhə yé André, bwé ngé wusə wód májúwód. Bwé á du julæ oshú nə mæwód.

17 Yésus mú ci nə bwo ná: «Bəgá mə, mə é sá ná bí dúg julæ búúd.»

18 Námá cé nə cé bwé mú lúgə məwód, bə nyæ.

19 Ja bwé má njwá shísh shwóg yí, Yésus músə nyinjə dúg Zhâk bá mínyəhə yé Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwé njúl námá byóólád, bwé ngé kwambulæ mæwód.

20 Cé nə cé a mú námá jôw bwo. Bwé mú lúgə sóngú wánj Zhébedé bənhə osóol ó mäsáal byóólád, bə nyæ.

*Yésus mæ lwóyá njkúl ijwúga
(Luk 4.31-37)*

21 Bónóh bwé mú kə Kapernawûm. Yésus mú fwo kə nyíi *mpáánzə mínjígulá jwów lú Sábaad, kə yə búúd mínjígulá.

22 Buud bwé mú bul káam mbii nyæ á ngə jíguli yí, nəcé nyæ á ngə jíguli nə kéénd, kú bæ nda *Oyíguli ó məcəçç.

23 Cínəng mpáánzə mínjígulá dí, ngwólúgá múúd nyæ á bæ nə bów-bów shíshim í du lwáfulæ nyæ. Cé nə cé a mú kím ná:

24 «Yésus, muud Nazarêt! Shé bəh nə iney? Ye wo ámə zə janjulə sə? Mee mə mpú wo. Wo wé féeshá múúd má Zembî.»

25 Yésus mú njkáánd nə jamb. Nyæ nə dwo ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlád!»

26 Bów-bów shíshim wəwngə í mú junj múúd éne nə njkulú, í kím məma njkwiimbyé ná ndeé wóós tón.

27 Buud bəsh bwé mú bul káam, bwé ngé nyímbulæ ná:

«Jáyé ga? Míga mínjígúlá mí mé bæ gúgwáan ε! Nə məma kéénd! A ká námé lás, tɔɔ ibów-bôw míshíshim mí ηgə bále sá nyə məgwág!»

²⁸ Jíná dé í mú jwɔ lɔm á Galilé wêsh dí.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbâl

(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Yésus bánôη Zhâk nə Yuánēs bwə mú zə wú mpáanzə minjígúlá, kə Shímun bá André dí njów.

³⁰ Í á bæ, Shímun cii yé á mudá mbwúg shí, ayôη nə yôη mə bií nyə. Bwə ka leel jaaw Yésus námé nji bwə á nyíi njów yí.

³¹ A mú shísh mudá kúná-kúnə, bií nyə mbwəd, təl nyə tətəlí, ayôη nə yôη mú shwal shîn. Mudá wɔɔηg mú zə tééd séyúlə nə bwo.

³² Mpwó-kugú shí, buud ó ηgwála bwə mú zə nə mimbâl myêsh nyádí, tɔɔ mimbâl mí məjamb.

³³ Ntó bwə mú zə ηkúndɔw mpumbéd nə jəd.

³⁴ Cínɔηg Yésus mú lwag zhwoηg mimbâl mí á bæ nə məbwəs mímbíi mímbíi myá, myêsh mí yâl. A yíl námé zhwoηg buud məjamb, a kú bíd nə məjamb mɔɔηgú mə lásúg, nəcé mə á ηgə mpú nyə.

Yésus ηgə jaaw Jəjɔ Kéél Galilé

(Mat 4.23; Luk 4.42-44)

³⁵ Ntó, ná mpámán mpámán, jwôw kú fwo sâη, Yésus mú zə wɔɔl, wóós tóón,

kə gúl kúl í á shígé bæ nə buud yí, kə jəgula nə Zembí.

³⁶ Nyə ηgə ná jəgula wu, Shímun bánôη bóól *ómpwíin bwə mú kə sɔ nyə.

³⁷ Ja bwə mə kwey nyə yí, bwə mú ci nə né ná: «Buud bêsh, bwə ηgə sɔ wo.»

³⁸ Ntó Yésus mú ci nə bwo ná: «Inkyenâ! Shé kág móól mánd mäsé wa mákoogú məkoogú má! Mə jəlá nə cúndə námé Jəjɔ Kéél wu, nəcé sâ jɔɔηg wə mə á zə sá yí.»

³⁹ Ntó a mú kə shí á Galilé nyéshud, kə ηgə cúndə *məmpáanzə mə mínjígúlá mə *Oyúden dí, nyə ηgə yíl buud məjamb.

Yésus mə lwag zúzaamə

(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Wúl zúzaamə í á ka zə wə Yésus, zə kúd məbwóη shí, téég nyə məbwə, ci nə nyə ná, «ηkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bæ mə nə səndôη.»

⁴¹ Yésus mú gwág nyə ηkúηkwoη, nyə séémə mbwə, kúnə nə né. Nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bág wo nə səndôη!»

⁴² Cé nə cé jɔɔηgú zaamə í mú shîn múúd éne nyúúlúd. Nyúúl í mú bæ nyə nə səndôη.

⁴³⁻⁴⁴ Yésus mú báásulə nyə, a ηgə ηkáánd ná: «Ci wo kú jaaw múúd sâ í mə s̄y yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músé ná, wo ka wá sâ Moyíz nyə á ci yí shú yálúlə wó mə yâl ni. Bwə mpúg nə wo mú mpwoηé.» Cé nə cé nyə mú nyiηg muud éne.

45 Yésus nyə á tɛɛm báásulə muud éne ntúni, muud éne nyə á kə ηgə jaaw lâη wəɔηgú kúl jêsh, a ηgə bánɔgula nə sâ í á sîy nə nyə yí. Sâ jəɔηgú wə Yésus nyə a shígé ná kwo bə nə ηkul ná a nyíig wúl ηgwéla dí buud bwə ηgə dúg nyə yí. Nyə á shwal də ji nji íkúl búúd bwə á shígé də bə yí. Buud yidá də wú íkul íkul, də zə kwey nyə cínəηg.

2

*Yésus má lwag mbúmbwúgú
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)*

1 Mpúsə baalé mwôw, Yésus mú nyíηgə zə Kapernawúm. Buud bwə mú zə mpu ná a ji cínəηg njów.

2 Bwə mú zə seηgya áncuncuma, váál á ná kú nə tɔɔ cé kuú tón balánda dí. Yésus mú ηgə bwíηg bwo Milésú mí Zembí cínəηgú.

3 A ηgə bwíηg ntúni, bóól búúd onɔ́ bwə mú zə nyádi, bwə ηgə nkény mbúmbwúgú.

4 Bwə á shígé dúg kúl bí nə ηkul cɔ́ nə mbəl wāη yí nəcé buud bələ áncuncuma. Bwə mú kə cúwo luun kwáminú ná bæendyá nə kúl Yésus nyə á bə yí, bwə mú shul mbúmbwúgú wāη cínəηg. 5 Yésus mú dúg ná buud bəɔηgú básə nə fwámé búgá, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwān waam! Mə má juu wo nə *misəm myô!»

6 Í njúl ná bóól *Oyíguli ó máccɛɛ bwə á bə cínəηg bwə njúl shí, bwə ηgə lás mílám dí ná:

7 «Nəcé jí múúd éne mə mpú lás ntúni yí? A ηgə *lás nə Zembí bwaasúlə mpu. Zə ηgwól jí nə ηkul juu búúd misəm myéd kwoη Zembí nyəməfwó yé?»

8 Yésus mú lɛelú mpu sâ bwə á ηgə lás bwədí mílám dí yí. A mú ci nə bwo ná: «Nəcé jí bí ηgə lás ntúni bídí mílám dí yí?»

9 Jí í búl bə kúnə-kúnə? Ye cílə nə mbúmbwúgú ná: «Mə má juu wo nə misəm myô», ye cílə nə nyə ná: «Wəɔlúg wo ηwág tanú gwô, wo kyéyug?»

10 Má ka cɛel ná bí mpúg ná *Mwān mə Múúd jí nə ηkul ijwúga ná a juu búúd nə misəm myáη wa shí.» Nə ndéé a mú ci nə mbúmbwúgú ná

11 «Mə ci nə wo nə wəɔlúg, wo báágúg tanú gwô, wo nyíηgəg, kə njów».

12 Cé nə cé, muud wəɔηgú mú wəɔl, báág tanú jé, kyey buud bēsh bwə ηgə dúg. Bēsh bwə mú ηgə káam, bwə mú yə Zembí gúmá, bwə ná: «Sə abwélé dúg gúlúgá sâ ntúga!»

*Yésus má jôw Lévi
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)*

13 Mpúsə cínəηg, Yésus mú nyíηgə kə ηgéé māη, áncuncuma buud ηgə bɛ nyə, a ηgə jíguli bwo Milésú mí Zembí.

14 Nyə ηgə kyey, a mú dúg Lévi, mwān má Alfê, ηgə sêy wú bwə də jəna ótóya wá. Yésus mú ci nə né ná: «Bɛg mə.» A mú tōw, bɛ Yésus.

15 Í á ka zə bə ná, Yésus njúl Lévi dí njów a ηgə də, zh-

wog oηwenye ɔ tóya nə bóól ósóól ó mábôw bwá mú námá zə, bánôη nyə nə ompwíín bé zə də, nəcé mimbíi mi búúd myəŋgú ηkí bulya mí á ηgə bɛ nyə.

16 *Oyíguli ó mácɛɛ bwá á bə *Ofarizyêη wá, bwá á bə námá cínəŋ. Bwá mú dúg ná Yésus ηgə də kəl ηgwúd nə osóól ó mábôw nə oηwenye ó ótóya. Bwá mú jí ómpwíín bé ná: «Nəcé jí á ηgá báɛ də nə oηwenye ɔ tóya nə bóól ósóól ó mábôw yí?»

17 Yésus mú gwág sâ bwá á ηgə ci yí. Nyə mú ci nə bwo ná: «Mikanz dí mí dɛ jii jwówɔda, í dɛ bə mímbêl. Mə a shígé zə jôw ótátəlí ɔ búúd. Mə á yida zə jôw osóól ɔ mábôw.»

Ici í idâw nə məŋgul

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-38)

18 Ompwíín ó Yuánes bánôη Ofarizyêη, bwá á ηgə ci idâw yálə Zembí gúmá. Buud bwá mú ka kə jí Yésus ná: «Nəcé jí ómpwíín ó Yuánes bánôη *Ofarizyêη bwá ηgá ci idâw yálə Zembí gúmá, wɛɛ bwô bāη kú ci yí?»

19 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ηwa bâ yí, a tâl zâη, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwá yidá zə nə məcəy lámúd bánôη muud bâ bwá njúl kúl ηgwúd? Mbô. Té wêsh bánôη muud nyə ámə ηwa bá yé básá yí, bwá cúgé nə ηkul ci dálə.

20 Nji mósól mwôw mə ηgə zə, bwá bá yíl bwo muud bâ yí.

Mwôw məcəŋgú dí ó óshwá bé bwá ka bá ci idâw yí.

21 Mpugá nə bwá ádé ηwa kúl káándá ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándád; bágá dəcəŋ í é bá juli, í tâw, í yida bweeg luun lə káándá.

22 Ntó námá, muud cugé nə ηkul ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†, wáan í é bá sá nə lenya í búndúg, nə wáan nə lenya byêsh ntáma. Í jii nə bwá dúg wá wáan ágúgwáan í lenya í ágúgwáanɔd.»

Yésus nə məcəɛ mə Sábaad

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Í á wósos dúlúgá jwôw lú Sábaad dí nə Yésus bánôη ompwíín bé bwá á ηgə líina ifambá í *blé, ompwíín bwá mú ka ηgə búgə mikəŋg mí blé.

24 Nə ndeé, bóól *Ofarizyêη bwá mú ci nə Yésus ná: «Dúgúg, nəcé jí ómpwíín bwô bwá ηgá sá sâ məcəɛ mə amágúláyé nə muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

25 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bweɛ lɔ sá *Dávid nyə á sá ja idâw í á fúfə nyə bánôη buud bé bwá ηgá gwág zha yí?

26 Nə nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí Abiyatar njúl Ajəláci á ofada, kə báɛ də íbuléd í á bə ci shú yálə Zembí gúmá a yə námá búúd bé bwá də námá; í njúl nə məcəɛ mə dɛ ci nə nji ofada wə bwá dúg də byo.»

2:17 Luk 19.10

2:18 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34

2:19 Mat 9.15

* 2:21 Na jí kúl káándá í afwóyé kə mójúwó nə ndeé í juli yí. † 2:22 *lenya*: Oyúden bwá á dɛ sá lenya nə kúúúú cúúú. 2:23 Mbá 23.25 2:24 MmN 20.8-10 2:25 1Sa 21.2-7; 22.20; Ləv 24.5-9

27 Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Zembî nyə á tâl jwôw lú sábaad shú mánywa mə múúd. Nyə á shígé kwambulə múúd nəcé jwôw dəŋgá.

28 Ntó ji ná, *Mwân mə Múúd ŋgə námə jwú nə məççɛ mə Sábaad.»

3

Yésus mə lwag búúd jwôw lú Sábaad

(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Yésus mú nyingə kə nyí *mpáánzə mínjígúlá. Ngwól múúd nyə á bə cínəŋg nə mbwə í má shîn shwáámb.

2 Bóólúgá búúd bwə á bə námə cínəŋg, bwə ŋgə fáf ná ka Yésus nyə é lwag múúd wəŋgá jwôw lú Sábaad. Nyə ká sá ntó, bwə kə shwəman nyə.

3 Ntó Yésus mú zə ci nə muud á mbwə shwáámbulə ná: «Tówúg tátəlí na tām buud!»

4 Yésus mú jí búúd bwə á bə mpáánzə wá ná: «Məççɛ máshé mə magulə ná jí í síyúg jwôw lú Sábaad? Ye ná sá sáág mənýwa, ye ná sá sáág məbôw, ye ná sá cúgug buud, ye sá gwúg?» Bəsh bwə mú jí ná kufug!

5 A mú cing mpwóombá ŋgə dúg bəsh nyədí məkoogú, nə mpimbə nəcé nyə a dúg ná búsə ŋkí lal milúu. A mú ci nə muud á shwáámbulə mbwə ná: «Kwéégúg mbwə.» A mú kwéég mbwə, í mú bə mpwogé.

6 Ofarizyên bənəŋ buud wá gwoong í á də ságusə ijwúga í Herod yí, bwə mú ntág wóós tóón, kə sá shwushwaga, sələ zhíí ná bwə ççɛlə Yésus shwiy.

Buud bwə zə wə Yésus áncuncuma
(Mat 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

7 Yésus bənəŋ *ómpwíín bə bwə mú wú cínəŋg, kə mən, buud bwə ŋgə bɛ nyə áncuncuma. Búga wú shí á Galilé, bóólúgá wú shí á Yudéa,

8 búga wú ŋgəé ŋgwəla Yurúsəlem, bóólúgá wú ləom Idume, bóólúgá wú cindú Zhurdé, bóólúgá wú kúnəkúnə nə miŋgwəla myá Tir nə Sidon. Buud bəŋgá bwə á ŋgə bɛ nyə áncuncuma ntó nəcé bwə á ŋgə gwág isá byəsh nyə á ŋgə sá yí.

9 Nyə a ka ci nə ompwíín ná bwə bwígúg nyə ŋkúmba bíbyóól, nyə é də ji cínəŋg cwú ncúlyá buud óni bwə nda shúsə nyə.

10 Nəcə í á də bə ná, nda nyə á də lwag zhwog buud ná, buud bəsh bwə á bə nə məbwas wá bwə á ŋgə shwə nə bwə kúnýa nə nyə.

11 Bów-bôw míshíshim* mí á ka dúg Yésus, mí mú kə wusə mənýúúl nyədí shí məkuú, mí ŋgə kím ná: «Wo wə Mwân mə Zembî.»

12 Nji Yésus mú mpu báásulə myə ná mí kú bwelə sá ná

2:27 Mbá 5.14 2:27 Mat 12.1-14; Luk 13.10-17; 14.1-6; Yuá 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16

3:1 2.27-28 3:6 Yuá 5.16, 18 3:11 1.24; 5.7; Mat 8.29; Luk 4.34, 41; 8.28

* 3:11 Bów-bôw míshíshim míni mí á də ji buud mənýúúlad, buud bəŋg wə bwə á də wusə mənýúúl shí. 3:12 1.34; Luk 4.41

buud bwá mpúg mbii váál múúd á jisá yí.

Yésus mǎ fées̄sh búúd ɔ lwámá bɛ

(*Mat 10.1-4; Luk 6.12-16*)

¹³ Yésus mú wú na, kǎ bád mbám̄bǎñád. A mú jǎw búúd nyǎ á cɛel wá. Bwá mú kǎ nyádí.

¹⁴ A mú fées̄sh búúd wúm̄ nǎ óbá, gwiid bwo ná *buud ɔ lwámá bɛ, ná bwá dǎ námá bǎ nyádí koogá, a dǎ kǎnd bwo kǎ dǎ cúndǎ Jǎjǎ Kéél.

¹⁵ A mú námá yǎ bwo ñkul ná bwá kǎg ñgǎ yíl buud mǎjamb.

¹⁶ Nyǎ a fées̄sh bwo ntúga: a fées̄sh Shímun, a mú gwiid nyǎ ná Pyêr,

¹⁷ a fées̄sh Zhâk, bá mínyǎñǎ yé, Yuánes, bwân ɔ Zhébedé, a mú gwiid bwo ná «Bowanerges», ntó má kǎ ná «Bwân ɔ Ñkél Mpú»,

¹⁸ a fées̄sh námá Andrê bǎnǎñ Fílíp nǎ Batǎlumí, nǎ Matiyô bǎnǎñ Tómas nǎ Zhâk, mwân má Alfê, ná Tadê nǎ Shímun muud nyǎ á bǎ «Kambule lǎm» yé,

¹⁹ kǎ zǎ kɛel Yúdas Iskariyôt, muud nyǎ á kusha nǎ Yésus yé.

Yésus bá Beluzebul

(*Mat 12.24-32; Luk 11.15-23; 12.10*)

²⁰ Mpúsǎ na, Yésus mú nyiñgǎ kǎ ñjǎw. Buud bwá á bǎ áncuncuma wá bwá mú zǎ sɛɛñgya cínǎñg mbii á ná bǎnǎñ *ompwíin bɛ bwá á shígé bǎ nǎ baan ná bwá dǎg.

²¹ Ñjǎw búúd yé í mú gwág sǎ jǎñgǎ. Bwá mú zǎ ná bwá

zǎ ñwa nyǎ nǎ ñkul, nǎcé bwá á ñgǎ ci ná: «Lúu í cugé ná nyǎ mpwogé.»

²² *Oyíguli ɔ mǎcɛɛ bwá á kǎ shulǎ wú Yurúsǎlem wá bwá mú ñgǎ nyímbula bwámé nǎ bwámé ná: «Beluzebul má tǎw nyǎ lúúd. A ñgǎ yíl buud mǎjamb nǎ ñkul má Beluzebul wǎñgǎ, ñjwú mǎjamb.»

²³ Yésus mú kǎ jǎw bwo ná bwá shíshúg nyádí. Nyǎ mú lás nǎ bwo kaanád. Nyǎ ná: «Mbií wáyé *Sátan jí nǎ ñkul wíñg Sátan yí?

²⁴ Ñkí buud ɔ dúl faan bwá bǎóg ñgǎ lúmbuli bwámé nǎ bwámé, faan dǎñg í ámpúyé ná tǎw.

²⁵ Búúd ɔ wúl ñjǎw bwá kǎ bǎóg ñgǎ lúmbuli bwámé nǎ bwámé, ñjǎw búúd wǎñg í ábúle bwey nǎ jímbála.

²⁶ Ñkí Sátan má yida nyiñgǎ cuwo, ñgǎ yíl nyǎmǎfwó, a má bǎóg wǎ ní, a cugé ná nǎ ñkul tǎw, a jɛɛ.

²⁷ Muud cúgé nǎ ñkul nyíi ñjǎw má ñkunǎkúl, júwo nyǎ isǎ byé, a kú fwo figǎ ñkunǎkúl wǎñg shí, wǎɔlǎ nyǎ mǎñkǎda. Nji, á kǎ shín wǎɔlǎ nyǎ mǎñkǎda, a mú kǎ tɛem sha nyǎ ñjǎw.

²⁸ Bábálé, má jaaw bí ná, *misám myêsh búúd bwá sǎ myá, nǎ bímbí lá *bwaasúle mpu dǎsh bwá bá sǎ yí, í bá bǎ nǎ ijuugá.

²⁹ Njii, múúd yêsh mǎ bá kǎ nǎ bwaasúle mpu wǎ Ñkǎñkǎ Shíshim yé, nyǎ abúle bwɛle bǎ nǎ ijuugá. Nyíni múúd má sǎ sǎm á kandugǎ kandugǎ.»

30 Yésus nyə á lás ntó nəcə bwə á ηgə ci ná: «A ji nə bów-bów shíshim.»

Nyɔɔηgú nə omínyɔηú ó Yésus (Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Nyɔɔηgú mə Yésus bə́nɔ́η omínyɔηú bé bwə á ka jê, bwə mú tów tóón, ka lwâm muud ná a kэг jów bwo Yésus.

32 Yésus nyə á ka bə mə́ηkúmbə mə búúd dí, bwə mú jaaw nyə ná: «Nyɔɔηgú woó bə́nɔ́η omínyɔηú bwô† bí na tóón, bwə ηgə sọ wo.»

33 Yésus mú bęsa nə bwo, nyə ná: «Nyɔɔηgú waamê wə zə? Omínyɔηú báamə wə ozə?»

34 A mú kənd mísh dэг búúd bwə á ηgə lyę nyə wá, nyə ná: «Dęgá, nyɔɔηgú waamə nə omínyɔηú báamə, bwə wə óga!

35 Muud yęsh mə đə sá sá Zembí mə jí yé, nyə wə jí mínyɔηú waamə, ηkí kóól waamə ηkí ntág nyɔɔηgú waamə.»

4

Kanda mbəəl məmpəg (Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Dúlégá jwów, Yésus nyə á ηgə nyiηgə jíguli buud, bwə njúl ncindye m̄η. Buud bwə á ka sęęgya nyédí ηkí jág bulya nə ndéé, a mú tów kə kəwa byóólád, ji shí, buud b̄η cindú.

2 A mú ηgə jíguli bwo zh-wog isá mikandad. Nyə nə bwo nyédí njígúlád ná:

3 «Bényágá məlwə, bí mpúg gwágulə! Ngwól mbəəl məmpəg nyə á kə myęęg mpəg.

4 Í á ka bə, a ηgə myęęg í, nyúl mpumə mú shugula zhí nə zhí. Inunú í mú zə, zə sh̄in lúú nywô.

5 Nyúl mpúmə í mú shugula shí á məkwóógúđ, kú nə fwámé mándəlú cínɔηg. Í mú námə lęel wéesh míηgwu, nəcə mándəlú mə á shígé fifə.

6 Njíí, ja yásə í mə faan yí, míηgwu mi mpwásə mí mú jígə, sh̄in shwáás nəcə kú nə fwámé míkəłá.

7 Nyúl mpúmə í mú shugula íbiin-bíinud. Ibiin-bíin byɔɔηg í mú lęel juwo ná ndéé káda íkólə í mpəg, í mú bə kú wúmə tɔɔ bumə.

8 Njíí, nyúl mpúmə í á shugula tag-tag shí đí, í mú kọ, mpu w̄y. Í mú ηgə wúmə, dúl shug ibumə məw̄um málóól, dúlégá məw̄um mäsaman, dúlégá təd.»

9 Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág!»

Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg

(Mat 13.10-23; Luk 8.9-15)

10 Ja á mə kə bə nyáméfwó yí, *ompwíin bé w̄um nə óbá nə buud bə́nɔ́η bwə á bə wá, bwə mú jí nyə ná a jááwug bwo nda míkanda mí kə ná.

11 Yésus mú bęsa ná: «Zembí nyə a mə yə bí báá *ndimba á Faan dé. Nji buud ɔ tóón b̄η bwə é đə gwág nji mikanda

3:30 Yuá 7.20 3:31 3.21 † 3:32 Míl micilyá mí ayág mí ηgə ci na ná: «Nyɔɔηgú woó bə́nɔ́η omínyɔηú bwô, nə okóól bwô...» námə nda mpánzə 35 í kə féel ná. 3:35 Mat 6.10 4:1 3.9 4:9 Mat 11.15 4:12 Iza 6.9-10; Mat 13.14-15

12 shú ná bwá dúg bæ,
 bwá τεεm kænd mísh, bwá kú
 dúg;
 bwá τεεm gwágulə, bwá kú
 wámbulə,
 ηkwanǵá bwá á bá cénd kuú
 ηjənd, Zembî juu
 bwo.»

13 A mú jí bwo ná: «Bí
 agwágé kanda ní? Ká bí é bá
 ka gwág mílúgá na ntudélê?

14 Mbəol məmpəg mə du bɛ
 Mílésú mí Zembî.

15 Buud búsé tâη nda zhií nə
 zhií kúl mpəg Mílésú mí Zembî
 í á myεεgya yí, jisə bəəηg bwé á
 bæ ná, bwé ká námə shîn gwág
 Mílésú mí Zembî, *Sátan leél
 ntâg námə zə, zə yîl bwo mpəg
 í ámə kə lámúd yí.

16 Ntó námə, bóól búsé
 nda bwé du lég mpəg shí á
 məkwoógúd. Ja bwé gwág
 Mílésú mí Zembî, bwé tééd
 fwo lég myə nə məshusug;

17 ηji bwé kú nə mikəələ
 bwádí cugud, bwé kú wá
 nadá, bwé bɛ Mílésú mí Zembî
 ηji kúkúl baan, bwé ká námə
 bwəma nə məntágula ηkí
 cúwáílí nəcé Mílésú mí Zembî,
 bwé julə mányúul.

18 Bóól bwé du lég mpəg
 íbiin-bíin dî. Bâη búsé ná, bwé
 gwág Mílésú mí Zembî,

19 ηjî, yágúwó isá yâ mân
 mwôw, nə wímbúlə məbii, nə
 bíl zhwog iwímbúg yâ cug í
 mú zə káda Mílésú mí Zembî,
 mí mú bæ nda wúmə.

20 Bóól báá búsé nda bwé
 du lég mpəg shí átutagú dî.
 Bâη búsé ná, bwé gwág Mílésú
 mí Zembî, bwé lég myə, bwé

mú wúmə mpúmá, dúl shug
 wúmə íbumá məwúm máləól,
 dúl məwúm məsaman, dúlúgá
 təd.»

*Kaaná lámba
 (Luk 8.16-18)*

21 Yésus mú nyingə ci nə bwo
 ná: «Ye bwé du jida lámba ná
 bwé ká kúd dwo mpííd? Yé
 bwé du kə tâl shí gwoηú? Nγαá
 jí yida bæ ná í tówúg cé lámba
 dî?»

22 Kú nə sâ á *ndím̄ba í bá
 bwên kú nyîn, ηkí sâ á shwoó
 í bwên kú wós məηkenyad.

23 Muud jí nə məlwə mə
 gwág yé, a gwág!»

24 A mú nyingə ci nə bwo ná:
 «Jigá kuú nə kalá nə sâ bí mə
 du gwág yí! Nəcə yuug bí é du
 yigula bóól búúd nə ndí yí, gwá
 námə wə bwé bá du yigula bí
 nə ndí yí, bwé wá məbádí.

25 Muud jí nə baalé fug yé,
 Zembî mə bá kwádulə nyə
 nywo. Nji nyəəηg cúgé nə ndí
 yé, Zembî mə bá məel yîl nyə
 búbaalê á jí nə ndí yí.»

*Kaaná mpəg í du kɔ
 gwáméfwó yí*

26 Yésus mú nyingə ci ná:
 «Faan mə Zembî dúsé nda
 yuug ga. Ngwól múúd mə
 myεεg mpəg nyádí fambá.

27 Nyə e já ibulú, wəól
 mímwásé. Mpəg jáá í é kál
 nə ndéé, í ηgá wîy gwáméfwó,
 muud nyə ámə bɛ yé kú mpu
 nda í ηgá sîy ná.

28 Shí nyáméfwó í sá nə
 mpəg kɔg íkáá, í wá məbəga,
 mpúmá lwánd məbəga dî.

29 Ná ndeé, ja mpúmá má tí yí, bwá mú saag fambá, nəcə fwála bwá jálá nə saag yí í má wós».

Kaaná búbumá mutárud
(Mat 13.31-35; Luk 13.18-19)

30 Yésus mú nyingə ci ná: «Shé bí nə nkul ci ná Faan má Zembí dúsə nda jí? Shé bí nə nkul yíiga dwo nə wáyé kaaná?»

31 Dúsə nda búbumá *mutárud. Búbumá jəng wá í búl cwáágəwo nə bíl íbumá í mámpəg byēsh.

32 Nji ja bwá bə gwo yí, í dū gwaa cə mósłúgá mámpəg má fambá; í wá míłəw ná nkudá, mbií á ná inunú bí nə nkul zə lwə maage cínəng nyádí gúgúwád.»

33 Míl zhwog miikaaná mbií nid wə nyə á dū lás nə buud yé, námá mbií bwá á bə nə nkul dū gwág yí.

34 Nyə a shígé dū bwelə lás nə bwo kú kənd kaaná. Nji nyə á dū kə féel isá byēsh, ja bənəŋ *ompwíin bə bwá má kə bə bwáméfwó yí.

Yésus mə nkáánd nə nkəw
(Mat 8.18, 23-27; Luk 8.22-25)

35 Jwəw ngwúd dəngú mpwó-kugá, Yésus mú ci nə *ompwíin bə ná: «Shé línágá mən, kə fanjiny!»

36 Ompwíin bwá mú bégya nə áncuncuma buud, kə kwey Yésus byósłéd. Bənəŋ bwá mú kə nə dwo. Mósłúgá mósł má á bə námá mákoogá, má ngə bə bwo.

37 Bwá ngə kə, seegya ná məma nkəw mú tééd kunğúla, ikwə í májúwó í mú ngə shwiy byósłéd, byósł mú tééd lwándələ nə məjúwó.

38 Í á bə, Yésus mbwúg bán byósłéd, a ngə já, lúú mbwúg fílo dí. Ompwíin bə bwá mú juuməshi nyə. Bwá nə né ná: «Yígúli sá wál zə yə! Ye sá jəngú í acíyé wo tə sá?»

39 Yésus mú wəol, nyə nkáánd nə nkəw. Nyə nə mən ná: «Saləwóg, jigú ná shee!» Nji nyə á shín lás ntəni yí, nkəw mú shwal shín, mən bə ná shee. 40 Ntə Yésus mú ka ci nə ompwíin bə ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Ye bi cúgé nə búgə nə Zembí?»

41 Inkjukúund í mú jág bii bwo, kə jé bwá mú ngə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyé! Tə nkəw, tə mən í bələ sá nyə məgwág í?»

5

Yésus mə yíl məjamb
(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Ntə bwə mú kə wós cindú fanjiny shí á Ogerazenyé.

2 Yésus mú shulə byósłéd. A ká námá shín təl məkuú shí, ngwólúgá múúd mú wú máshwon dí, bəw-bəw *shíshim ngə lwáfulə nyə, zə bwəma nə Yésus.

3 Muud wəngú nyə á dū ji ban máshwon. Tə muud ngwúd nyə a shígé ná bə nə nkul mə wálələ nyə, tēm bə nə mimbwagá mí ínkəwanz.

4 Ija ηκί bulya bwé á ðu tεem wóolə nyə məbwə nə mik-woolú mí íηkwánz, bwé wá nyə mimbwagá məkuúd, nji nyə á ðu tí isâ íni byêsh. Təo muud ηgwúd nyə a shígé bə nə ηkul mə káágúlə nyə.

5 Bulú nə mwásá nyə á ðu bul bə nji baη máshwoη nə mímbúηúd, ká ðu kîm, a ηgá bėwəli nyúúl nyé nə məkwóógú.

6 Ntó nda nyə á dúg Yésus ná shwóg-shwóg ná, nyə á ju kúlá, kə kúd Yésus məbwóη shí, jəgula nə nyə,

7 a ηgá kîm ná: «Yésus, *Mwān mə Zembî á gwów-gwów, shwə bāη nə iney? Má jəgula nə wo jínə mə Zembî dí ná, wo kú təl mə cwúndəd.»

8 Nyə á jəgula nə Yésus ntáni nəcé Yésus nyə á ηgə ci nə nyə ná: «bów-bów shishim, wúg nyə nyúúləd.»

9 Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wá zó?» Nyə ná: «Jínə dām wá “Kínda”, nəcé sá bí ηκί bulya.»

10 Bwé mú téég Yésus məbwə nə a kú yíl bwo ləom dí kənd kəl shús.

11 Na, məma səonz óηkuú, í á ηgə də mbámbáηúd.

12 Məjamb mə mú téég Yésus məbwə nə a nyíηgálúg mwo óηkuú bəoηgúd.

13 A mú magulə nə í síyúg ntó. Bów-bów míshishim myəoηgá, mí mú zə wú múúd wəoηgá nyúúləd, kə nyíi óηkuúd. Səonz óηkuú ni, je bə ótósšin óbá, jêsh mú shwal bumb nə mikúlá, wú mbámbáηúd, kə juwa máηúd.

Bwé mú ηgul məjúwó nə ndéé fudə.

14 Buud bwé á ηgə baagulə oηkuú wá, bwé mú wεenzh kə ηgə jaaw buud ηgwála nə míləom míləom. Buud bwé mú zə, zə dúg sâ í ámə sîy yí.

15 Bwé mú zə wós kúl Yésus nyə á bə yí. Bwé dúg múúd məjamb mə á ðu lwáfulə yé, a njúl cínəηg shí nə jəjə mikáándá, a njúl námə nə shεε. Bwé mú bul gwág ífwaas.

16 Buud bwé á dúg sóólúgú í á sîy wá bwé mú jaaw bwo sâ í ámə bə nə muud wəoηgá nə oηkuú yí.

17 Ntó bwé mú téég Yésus məbwə nə a wúg bwədí ləomud.

18 Ja Yésus mə kə bád byóól dí yí, muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə nə a ηwág nyə nyədí gwooηgəd.

19 Nji Yésus nyə a shígé magulə. A mú yida ci nə nyə ná: «Kag wódí kwáádá kə jaaw búúd bwô sâ jêsh Cwámba mə sá wo yí, nda á mə gwág wo ηkúnηkwóηúlə ná.»

20 Muud éne músə kyey, kə ηgə jaaw buud wá Dekapwól sâ jêsh Yésus nyə á sá nyə yí. Bəoηg bêsh bwé á gwág wá bwé mú bul káam.

*Yésus mə gwúmushi
shilə mə Zharus
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)*

21 Ja Yésus mə səw kə faηwíny byóól dí yí, buud bwé mú zə lyε nyə áncuncuma, a njúl ná bwúηúd.

22 Ngwól njwú á *mpáánzə minjígúlá, nə jínə nə Zharus

mú wóós. Nji nyə á dág Yésus yí, nyə á zə kúd mábwəŋ shí,

23 téég nyə məbwə. Nyə ná: «Súsás jām í ngə júgula. Má jəgula nə wo ná wo zəg kə keel nyə məbwə, a bəg mpwogé, a cúgəg.»

24 Bá Yésus bwə mú kə, buud bwə ngə bə bwo áncuncuma, bwə ngə shúsə Yésus ikómb byəsh.

25 Ngwól múdá nyə á bə cínoŋg, məcii mə á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wúm nə mímbá.

26 Nyə á bul dág cúŋ ncúlyá ojwówəda dí sɔlə ná a yâl, a shîn keenzh *mwaanê yé yəsh. Nji, a kú yâl, bwə ngə yida yáag yáagúg.

27 Nda nyə á gwág lâŋ mə Yésus ná, nyə á kə Yésus mpúsə kwəŋ nə áncuncuma buud dí, kə kúnya nə nyə káándá,

28 a ngə téduga ná: «Ŋkí mə kúnyá nə nji káándá mə Yésus, mə yâl.»

29 Nji nyə á kúnya nə nyə káándá yí, məcii tōw ntāg nyə cé nə cé, nyə mú gwáduga nyúúl nyéd ná a mə yâl.

30 Yésus mú gwáduga ná nyúl mpífá mə wú nyə nyúúlúd. A mú yág mpúsə búúd dí, jí ná: «Zə mə kúnya mə nə káándá éne?»

31 *Ompwíin bé bwə mú bəsa nə nyə ná: «Wo ngə dág buud ó ngə shúsə wo ikómb byəsh, wo nyiŋgə jí ná: “Zə mə kúnya nə mə káándá éne?”»

32 Nji Yésus mú ngə kənd mísh mákoogú məkoogú ná a

dág múúd nyə ámə sá sóólúgú wəoŋgú yé.

33 Mudá éne nyə á ngə lilya nə ifwaas, nəcé nyə á mpu sâ í ámə sîy nə nyə yí. A mú zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóombúd, jaaw nyə bábále yəsh.

34 Ntó Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wām, wo mə *dág cug nəcé búgə gwô. Kaág nə shee. Bwə í shínúg wo!»

35 Yésus ngə ná lás ntáni, buud bwə mú wóós wúlə wə njwû á mpáanzə minjígúlá zə ci nə nyə ná: «Shilə wô mə yə. Wó ka kwo ngə ntágulə Yígulí nə jí?»

36 Nji, Yésus kú bísh sâ bwə á ngə ci yí, a mú ci nə Zharus ná: «Kú bəeg fúnda, bəg nji nə búgə.»

37 A mú ci ná təo muud kú bə nyə, a kə nə nji Pyêr nə Zhâk bá mínyəŋá yé Yuánes.

38 Ja bwə mə jé njwû á mpáanzə minjígúlá dí njów yí, Yésus mú dág buud bwə ngə sá saagəwo mímbii mímbii, bwə ngə jii, bwə ngə kām.

39 A mú nyíi njów, nyə nə bwo ná: «Bí ngə jii nə ngə sá bímbí lú saagəwo ni nəcé jí? Mwân nyə afwóyé yə, a ngə yida já.»

40 Bwə mú yida ngə cágulə nyə. Ná ndéé a mú wéeshali bəsh tóón, lúgə nji sóóŋgú nə nyəoŋgú mə mwân, nə buud ó gwoŋg jé. Bwə mú nyíi fúm, kúl mwân nyə á bə yí.

41 A mú bii mwân wəoŋgú mbwə. Nyə nə né ná:

«Talita, kûm!» Ntó má ké ná «Mwámuda! Má ci nə wo ná: wɔɔlúg!»

⁴² Cé nə cé, shilə wɔɔŋg mú wɔɔl, tééd kyeyúlə, nəcə nyə á bə nə mimbû wûm nə mimbá. Ja bwə mə dúg ntúni yí, bwə mú ŋgə káam mbií á nə fəg jimb lúúd.

⁴³ Ntó Yésus mú bul báásulə bwo ná bwə kú bwiiŋg múúd sâ í má sîy yí. A mú ci ná bwə yəg nyə sâ má dâ.

6

Buud ɔ Nazarêt bwə ban Yésus
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Yésus mú ka wú na, bə́nɔ́ŋ *ompwíín bə́ bwə mú kə nyədí kwáádá.

² Ja jwɔw lú Sábaad í á wós yí, nyə á kə *mpáánzə minjígúlá, kə ŋgə yə buud minjígúlá. Ncúlyá buud bwə á ŋgə gwágulə nyə wá bwə mú ŋgə bul káam, bwə ŋgə jî ná: «Bíga ísâ í á wú nyə ŋgow? Dúga váál fúg wə jí? A ŋgə mpu sá dúga váál *máshimbá wa ntədélé?»

³ Kábíndá á mwân mə Mariya dí éga? Mínyɔŋê mə Zhâk, bə́nɔ́ŋ Yózes, nə Yúde nə Shímun dí éga? Ngaá okóól bə́ búsa wa sádí!» A mú bə bwo kwal-bɔɔgú.

⁴ Yésus mú zə ci nə bwo ná: «*Muud micúndə mə dɔ́ nəmá bwəma nə mpyóŋ nji nyədí kwáádá, nə nyədí məwóŋgód, nə nyədí njów búúdd.»

⁵ Nyə a shígé bə nə ŋkul sá tɔɔ *shimbá cínɔŋg nyədí kwáádá, nji baalé mimbəl nyə a keel məbwə, cəg myá.

⁶ A mú bul káam nda búúd bwə á bə kú *búgula nyə ná. Ná ndéé a mú cə, ŋgə kə məkwáádá mēsh má faan dɔɔŋgúd kə ŋgə yə buud minjígúlá.

Yésus mə lwâm ompwíín wûm nə óbá

(Mat 9.35; 10.1, 5-14; Luk 9.1-6)

⁷ Ja ísâ íni í má cə yí, Yésus mú jɔw *ómpwíín wûm nə óbá bə́, a mú zə ŋgə lwâm bwo óbá óbá. A shîn yə bwo ŋkul á dúlə yíl búúd bów-bów míshíshim.

⁸ A báásulə bwo ná: «Ja bí mə ké yí, bí kú ŋwa íbaduga í njɔɔnd, ka nji wagatíg. Bí kú ŋwa buléd, tɔɔ baamutálá. Bí kú kə nə *mwaanê.

⁹ Bí bwáád osílúfaas! Nji bí kú bwáád íshimí íbá.»

¹⁰ A mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Ja bí mə jé wúl ŋgwála dí yí, bí ɔ́ ji njów bí ámə nyíi yííd, kə jé jwɔw bí mə bá lə yí.

¹¹ Búúd bwə ká bá bə kú lég bí gúl kəlúd, bwə kú ceel gwág sâ bí mə jáaw bwo yí, bí ɔ́ bá wú cínɔŋgá, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sóólúgú wɔɔŋgú í lwágulə bwo ná bwə mə byaagulə.»

¹² Ná ndéé ompwíín bə́ bwə mú zə kə, kə ŋgə cúndə ná buud bwə céndúg mítédúgá.

¹³ Bwə mú námə yíl buud zhwoŋ məjamb mə á ŋgə

ntágulə bwo má. Bwə gwáágulə zhwog mímbəl məwúdə, ηgə lwag myo.

Shwiy má Yuánes Nduu-buud

(*Mat 14.1-12; Luk 9.7-9; 3.19-20*)

¹⁴ Njwú-buud Herod mú gwág jínə má Yésus ηgə jag bul jwɔ, bósólágá búúd bwə á ηgə ci ná: «Yuánes Nduu-buud má gwúm, sá jəɔηg wə á músə nə mpífə á ηgə sá *məshimbá ntáni ni.»

¹⁵ Bósólágá ná: «Jísə Eli.» Bósólágá ná: «Jísə Zembí ηgwól *múúd micúndə yé, nda bəɔηg ó ayág.»

¹⁶ Ja Herod nyə á gwág ntó yí, nyə ná: «Yuánes Nduu-buud má á cígə cəη wə éne! A má gwúm shwóηəd!»

¹⁷ Nəcé Herod nyəməfwó nyə a ηwa Herodyád, mudá má mínyəηə yé Filíp, bə. Ləsú wəɔηg wə í á sá ná Herod lwámúg buud kə bii Yuánes, wóɔlə nyə məηkəda, kə wá nyə mímbwugəd.

¹⁸ Nəcé Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajəláyé nə ηwa mudá má mínyəηə woó ná wo bə!»

¹⁹ Herodyád nyə á ka də fəm Yuánes, a mú də sɔ məzhíí ná a gwú nyə. Nji, yuug jé í á shígé bándə

²⁰ Nəcé Herod nyə á də mpu ná Yuánes ji tátəlí muud mísh má Zembí dī, a njúl muud Zembí, nyə á ka də gwɔɔ nyə. Sá jəɔηg wə nyə á də kɛɛm nyə yí. Ná ndɛé, tɛɛm bə ná iciyá í Yuánes í á də shul nyə lámúd,

nyə á yida námə də gwágulə nyə nə məshusəg.

²¹ Ná ndɛé, Herodyád nyə á zə dɛg zhíí má gwú Yuánes jwəw Herod nyə a təl zaη byélé dé yí. Herod nyə a jəw milúlúú myə ləɔm nə myə izimbi, a jəw námə otówe ó shwóg wə Galilé.

²² Í á ka bə, Herod bənəη buud bəɔηgú bwə njúl shí, shilə má Herodyád mú nyí cínəηg, téd sáágúlə cwánúd. Kuú zəη yé mú zə bul nywa Herod bənəη buud óni míshúd. Kə jé Njwú-buud nyə á ci nə nyə ná: «Jaawúg mə sá jəsh wó céél yí, mə é fáágulə wo gwo.»

²³ A mú kaag nyə fwámé kaag ná: «Tɛɛm bə nə wó jii məma mpál á faan dām, mə é fáágulə wo gwo.»

²⁴ Shilə ni kú fwo bɛsa, a mú wóɔs tóɔn, kə jí nyóɔηgú ná: «Mə gwáámbúg jí?» Nyəɔηgú mú bɛsa nə nyə ná: «Gwáámbúg lúu má Yuánes Nduu-buud!»

²⁵ A mú lɛəl ntág jéél nyiηgə kə jé wə Herod, kə ci nə nyə ná: «Mə jii ná wo yág mə lúú má Yuánes Nduu-buud yáásəd wa kíkídiga.»

²⁶ Ngwóómbélú ni mú shul Njwú-buud lámúd. Nji nda nyə á bwey kɛɛn ηkaanə mísh má ójón dī ná, nyə a shígé nywá nyiηgə ban ná nyə ayáyé nyə sá nyə ámə gwáámb yí.

²⁷ Námə cé nə cé, a mú kənd ηgwólágá zimbi ná: «Zá mə nə lúú má Yuánes Nduu-buud!» Muud wəɔηgú mú kə

cígə Yuánes cúnj.

²⁸ A mú zə nə lúú yáásád, zə yə shilə ni. Shilə ni mú kə nə wo, kə cwámbulə nyóóŋgá.

²⁹ Nə ndéé *ompwíín ó Yuánes bwə mú gwág sóólúgú wəŋgá. Bwə mú kə ŋkəny kug nyúul má Yuánes kə wá shwóŋud.

Yésus mə yá búúd idəw

(*Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15*)

³⁰ Ja *búúd ó lwámá ó Yésus bwə á nyingə yí, bwə á zə bwiing Yésus sá jəsh bwə á kə ŋgə sá yí, nə sá bwə á ŋgə jíguli buud yí.

³¹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá, shé kəg kál búúd bwə cúgə yí ŋwá ná kə woga.» Nyə á ci ntó nəcé buud bwə á bə cínəŋg ŋkí bulya, bóól ó ŋgə kə, bóól ó ŋgə nyingə, mbií á nə bənəŋ ompwíín bé bwə á shígé bə nə fwála nə bwə dág.

³² Bwə á ka kəwa byóólúd, kyey ná bwə ká ji bwáməfwó bugád kál búúd bwə cúgə yí.

³³ Nji buud ŋkí bulya bwə á dág bwə ŋgə kə byóólúd, bwə mú yag bwo. Buud bwə á ka ŋgə wu mīngwála myəsh dí, ŋgə kə nə mikálá, ká sámb Yésus bənəŋ ompwíín bé shwóg kə tééd jə.

³⁴ Ja bwə mə shulə byóól dí yí, a mú dág mənəkúmbə mə búúd mənə, a mú gwág bwo cey lámád nəcé bwə á bə nda səŋz íncwəmbə í cúgə nə mbaagulə yí. Ntó a mú ŋgə jíguli bwo isá ŋkí bulya.

³⁵ Nda kugú í á ka jé ná, ompwíín bwə mú kə ci nə nyə ná: «Sə búəsə wa bugád, kugú námə óga.

³⁶ Bídúg búúd óga, bwə kəg íbaafə nə məkwaádə məsə wa kúnə-kúnə má, kə kusə sá mə dā.»

³⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Biməfwó yágá bwo sá mə dā.» Bwə mú jí nyə ná: «Sə é sá ntədélé nə sə kúsəg íbuléd kwaga nə buud óga? Í jí ódanarí† mitəd mímbá!»

³⁸ A mú jí bwo ná: «Bi búəsə nə íbuléd ínəy? Kəgá dág!» Bwə mú kə lə. Bwə mú zə jaaw nyə ná: «Sə búəsə nə íbuléd ítəŋ, nə oshú óbá.»

³⁹ Yésus mú ci nə bwo ná bwə jílug buud shí ikínda ikínda ákanda dí.

⁴⁰ Bwə mú zə ji shí ikínda ikínda, bíl ikínda nə buud təd, bíl nə buud məwúm mətəŋ.

⁴¹ Ja búúd bwə mə shín ji shí yí, Yésus mú ka ŋwa íbuléd ítəŋ nə oshú óbá ŋni, a bān mísh gwəw, yə Zembí akíba. A mú fəy íbuléd, yə ómpwíín bé. Bwə mú kaaw búúd. A mú námə kaaw oshú mbií ŋgwúd.

⁴² Buud bəsh bwə mú də, jílə, idəw lág.

⁴³ Ompwíín bwə mú sēŋg íkál í buléd nə íkál í óshú í á lág yí, byəsh í á lwánd məbwumú wúm nə məbá.

⁴⁴ Buud bwə á də íbuléd byəŋg wá, bwə á bə budúm otóshin otəŋ.

Yésus mə kyey məjúwó dí

gwôw

(Mat 14.22-33; Yuá 6.16-21)

45 Námá nji í á shîn yí, Yésus nâ *ompwíín bé ná bwá káwag byóólád, bwá líínág kâ nyâ shwóg Betasayída, mâñ fajwíny té nyâ é ñgâ fwo bíd zhwog buud bwá á bæ óni yí.

46 Yésus mú shîn bíd búúd, a músâ bád mbúñúd ná a kâ jâgula nâ Zembî.

47 Bulú mú zâ yínd, kwey ná byóól mú tâm mâñ, nyε má lúg cindú nyâmé.

48 Nyâ á ka dâg ná júgâ í ñgâ bæ ompwíín cúñ nâ cúñ, nâcé ñkwô nyâ á ñgâ yida wú kóómb bwá á ñgâ kâ yí. Ngeε míngwûm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músâ zâ bε bwo, a ñgâ kyey nâ makuú májúwó dí gwôw. Nyâ á ka sâ nda a cõ bwo.

49 Ja bâñ bwá má dâg a ñgâ kyey nâ makuú májúwó dí gwôw yí, bwá má tédaga ná jisâ *jîm, bwá mú bwú ôñkwiimbyê.

50 Nâcé bêsh bwá a dâg nyâ, inñkujkúúnd í mú bii bêsh. Yésus mú læel ci nâ bwo ná: «Sâlugá milâm shí. Mâ wâ éne, kúgá fúnda!»

51 A mú kâ kâwa byóólád, kwey bwo, ñkwô mú ntâg shîn. Bwá mú kâam mbii á ná fug dâ jîmb lúúd.

52 Bwá á bul kâam nâcé bwá á shígé fwo mpu gwág mbii múúd mâ Yésus. Sâ jâñgû ò í á sâ ná bwá kú wâmbulâ sâ nyâ á cœl jíguli bwo ja nyâ á sâ ná

ibuléd í búlyag yí. Bwá á bæ ná ñkí jilâ milúu.

Yésus má lwag mímbâl Genezarêt

(Mat 14.34-36)

53 Bwá má shîn líína mâñ, bwá mú jé loom á Genezarêt, bwá mú sâl byóól.

54 Námá shulâlâ bwá á shulâ byóólád yí, buud bwá mú yag Yésus.

55 Bwá mú kâ nâ mikúlâ kâ ñgâ bângula shí nyôñg nyêsh dí. Bwá mú ñgâ ñkêny mimbâl ítanúd, ñgâ kâ nâ myo kúl jêsh bwá á ñgâ gwág ná Yésus jisâ yí.

56 Yésus mú ñgâ kyey mákwáádâ nâ míngwâla, tã íbaafâ. Buud bwá mú ñgâ kâ bwíng mimbâl myâñ mímbaadád, íkúl nyâ é ñgâ cõ yí. Bwá mú ñgâ téég nyâ mæbwâ ná a bídâg ná bwá jisówâg ñgâ kúnya nji nâ *mbwaag káándâ yé. Bôñg bwá á ñgâ kúnya nâ nyâ wâ bwá mú ñgâ yâl.

7

Ofarizyên nâ ijâm nâ ijag

(Mat 15.1-9)

1 *Ofarizyên nâ bóólúgâ *Oyíguli ó máccεε bwá á wú Yurúsalem, kâ wâ Yésus.

2 Bwá mú zâ dâg ná bóólúgâ *ómpwíín bé bwá á dâ dâ idâw mæbwâ nâ mæbwam. Ntó jî ná bwá á shígé dâ gusa mwo mbii mácum má *Oyúden má ñgâ jígulí yí.

3 Í njúl ná Ofarizyên námâ nda Oyúden bêsh bwá á shígé

də də, bwə kú fwo mpu gusa məbwə, nəcé bwə á də yáág nə məcum ímpáámǎ́ í á lǎ́gǎ má.

4 Ja bwə nyíngǎ mǐkus dí yí, bwə cúgǎ nə ηkul də kú fwo gusa. Bwə á də námǎ baagǎlə bílǎ́gǎ íjǎm nə ijag nda dǎlə gusa íbǎlá nə mikáágǎ nə iwǎngǎ.

5 Ja Ofarizyēη nə Oyígǎli ó mácéξ bwə á dúg ntǎni yí, bwə mú ci nə Yésus ná: «Ompwíin bwó bǎη bwə aηgē nə baagǎlə məcum má ímpáámǎ́, bwə ηgǎ də kú gusa mábwə. Jí í sǎ ntǎ?»

6 Yésus mú bǎsa bwo ná: «Izayí nyə á bə nə ηkaam ja nyə á cúndǎ shú dǎn, bí buud ɔ mákǎη mbii wúsǎ cilyá yí, ná:

Kúl búúd ga í ηgǎ gúmal mə nji mímpu dí,
milám myán mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

7 Wǎη ηgǎlə sǎgusə bwə ηgǎ sǎgusə mə yí wúsə ntǎ ηgwas.

Bwə ηgǎ yida jǎgǎli buud minjǎgǎlá myǎ məmpǎndí má búúd.»

8 Yésus mú kwádǎlə ná: «Bí má myaas mácéξ má Zembí, yida nywǎlyǎ nə mácum mǎn.»

9 A kwo námǎ ci ná: «Bí mə mpú də ntǎ mpǎndí má Zembí ná bí má yida baagǎlə məcum mǎn.

10 Moyíz nyə á ci ná: «Gúmǎlǎ́g sǎ́ngǎ́ wǎ nə nyǎ́ngǎ́ wǎ.» A nyíngǎ námǎ ci ná: «Múúd mə kǎ lweem sǎ́ngǎ́ yé ηkí nyǎ́ngǎ́ yé, bwə jǎlá nə gwú múúd wǎ́ngǎ́.»

11 «Nji bí bǎη bí ηgǎ ci ná: «Múúd mə kǎ jaaw sǎ́ngǎ́ ηkí nyǎ́ngǎ́ ná: ‘Sǎ mə ámə nywǎ kwíind wo nə ndí yí í músə korban (ntǎ má kǎ ná ηkǎw nyǎ́ngǎ́ í músə məyǎna shú má Zembí),’ »

12 bí kú cǐndal múúd wǎ́ngǎ́ ná a sǎ́g sǎ shú má sǎ́ngǎ́ ηkí nyǎ́ngǎ́.

13 Ngaá ntǎ jǎ ná bí ηgǎ sǎ ná Milású mí Zembí mí bǎg ηkǎngǎ́g, məcum mǎn yidǎ mpu yáág? Bí ηgǎ námǎ nyíngǎ sǎ bíl zhwog isǎ í abábǎw!»

*Isǎ í də wǎ múúd məlwaagǎwo yí
(Mat 15.10-20)*

14 Yésus músə ka kwo yid, lǎsha nə buud bwə á bə cǐngǎ́gǎ áncuncuma wǎ, nyə nə bwo ná: «Bí bǎsh bényúgǎ məlwə, mpu gwágǎlə.

15 Sǎ í dú wú tǎ́n, nyíi múúd nyúúlǎd yí, gwǎ dí í dú wǎ múúd məlwaagǎwo mísh má Zembí dí; nji byǎ́ngǎ́ í wú nyǎ́dí lámúdí yí, byó wǎ í dú wǎ nyə məlwaagǎwo.

16 Muud jí nə məlwə má gwág yé, nyə mpu gwág.»

17 Yésus mú lǎ́gǎ áncuncuma buud. Bǎ́ndη *ompwíin bǎ bwə mú nyíngǎ kǎ njǎw. Cǐngǎ́g bwə mú zǎ jí nyə ná a féélǎ́g bwo kaaná wǎ́ngǎ́.

18 A mú ka ci nə bwo ná: «Ye bí bǎsə námǎ kú mpu gwág isǎ? Ye bí agwágé ná sǎ jǎsh í wú tǎ́n nyíi múúd nyúúlǎd yí, í cúgǎ nə ηkul wǎ nyə məlwaagǎwo mísh má Zembí dí.

19 Nəcə í ányííyé nyə lámúd. Í yida kə nyə mwô dí ná ndeé í mú wósós kə bííd.» (Ntó má cɛel ci ná idāw í cúgɛ nə məlwaagawo mísh má Zembî dí.)

20 Nyə mú nyingə ci ná: «Sâ í wósós wú múúd dí yí, gwá wá í wá nyə məlwaagawo mísh má Zembî dí.

21 Nəcə lâm má múúd dí wá bów-bôw mítédúgá mí du zhu yé, nə janɣa, nə júwo, nə məgwú mə búúd,

22 nə minɔmb, nə yéesh móbii, nə mbíya lâm, nə məkáɲ, nə asíy-síy, nə zhíɲ, nə *bwaasúlə mpu, nə dúləɲkəny nyúúl, nə cug ímpwúfú.

23 Isâ íni byêsh í wú lâm má múúd dí cwû, byó wá í dú wá múúd məlwaagawo mísh má Zembî dí.»

Mudá ikûl má búgula Yésus (Mat 15.21-28)

24 Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kóómb shí á Tir. Wu, nyə mú kə nyíi wúlúgá njówúd, nyə ɲgá sɔ ná muud kú mpu ná nyə ji cínɔɲɲ. Nji buud bwá mú bále námə mpu.

25 Kú námə bwey, ɲgwólúgá múdá mú gwág ná Yésus má jé cínɔɲɲ. Mudá wɔɔɲɲá, bów-bôw shíshim í á bul bíi shilə yé. Nyə á ka zə kul nyúul Yésus dí shí makuú.

26 Mudá wɔɔɲɲá nyə á bə shilə Ogarêk, nyə á byêl lɔom á Fenisî, shí á Sirî. Nyə á ka zə jəgula nə Yésus ná a yílúg shilə yé jamb.

27 Yésus mú ci nə nyə ná: «Fwog bííd ná bwân ó njów bwá

dág ná ndeé, jílə. Nəcə ɲwála ídāw í bwân ó njów, wusə yə ómpyê, í anywáyé.»

28 Nji mudá éne mú zə bɛsa nə nyə ná: «Ká, Cwám̄ba, ompyê bwá du námə cwála mampulú má dú kud túwəli bwán dí shí má.»

29 Ntó Yésus mú zə ci nə né ná: «Nda wo má mpu bə nə zény ná, nyingág kə wódí njów; məjamb má á ɲgə lwáfələ shilə wô má, má má wú nyə nyúúlúd.»

30 Mudá wɔɔɲɲá mú nyingə, kə nyádí njów, kə kwey Mwân mbwúg shí, məjamb má má wú nyə.

Yésus má lwag akúmálwə

31 Mpúsə na, Yésus mú wú ɲgwála á Tir, ciɲgya Sidon. Nyə a líina mpál shí á mɲgwála wúm kə ɲgeɛ m̄an má Galilé.

32 Cínɔɲɲ bwá mú zə nyə nə ɲgwól akúmálwə a njúl námə fífi. Bwá mú jəgula nə Yésus ná a bádag nyə məbwə.

33 Ntó Yésus mú zə ɲwa múúd éne kə nə nyə kóómb búúd bwá á shígé bə yí. A mú jil nyə inyiná málwád, a yíl. A sey mántənd nyádí inyinád ná ndeé a cilə múúd éne júmúd.

34 Ná ndeé nyə mú yág gwów, nyə səl f̄əm, nyə mú ci nə muud éne ná: «Efata!» (Ntó má ká ná «báɲúg!»)

35 Cé nə cé jɔɔɲɲúd, muud éne məlwə má mú b̄an, téembí í mú wú júmúd. Nyə mú mpu ɲgə lás. Yésus mú nyingə nə nyə, zə kwey búúd.

³⁶ Ntó Yésus mú báásulə bwo ná bwə kú bwelə jaaw tóo muud. Nyə á tɛem báásulə bwo ntáni, í mú yida bæ nda nyə á ngə lwəm bwo ná bwə ngəg nə cúndə.

³⁷ Buud bēsh bwə mú bul bî, bwə ngə ci ná: «Isâ byēsh nyə ngə sá yí bísə ŋkí bul nywa! Nyə bələ sá ná wəakúmálwə bwə gwágúg, mifífi mí lásúg!»

8

Yésus má nyiŋgə yə búúd idāw

(Mat 15.32-39)

¹ Mwôw məŋgə di, áncuncuma buud nyə á zə sɛɛŋgə kúl Yésus nyə á bæ yí. Nda bwə á shígélə bæ nə sâ má dâ ná, Yésus mú jôw *ómpwíín bɛ́, nyə nə bwo ná

² «Mə ngə gwág buud óga ŋkúŋkwónjələ nəcé sánŋə sá má ji mwôw málól, ja gaad bwə cúgɛ́ ná nə sâ má dâ.

³ Ŋkí má nyiŋgə bwo ntáni zha ná bwə kág bwədí, bwə é kə tag nə məntəmbəli zhíid, nəcé bóólúgá ŋkí bulya bwə ngə gwaa zhu.»

⁴ Ompwíín bɛ́ bwə mú bɛ́sa nə nyə ná: «Sá é wíl bwo ntədəlé ná bwə jílə wa bugád?»

⁵ Yésus mú jî bwo ná: «Bí búsa nə íbuléd ínɛ́?» Bwə ná: «Zaŋgbá.»

⁶ Yésus músə ka ci ná buud bwə jig shí. Ná ndéé a músə ŋwa íbuléd zaŋgbá byəŋgú, a yə Zembí akíba, a fɛy byo ikúl ikúl, yə ómpwíín bɛ́ ná bwə kág

ngə kaaw, bwə mú kə kaaw búúd.

⁷ Bwə á bæ nə búbaalé íshúshú. Nyə mú ŋwa námá, yə Zembí akíba. Nyə nə ompwíín bɛ́ ná bwə káawug námá byo.

⁸ Buud bwə mú də nə ndéé, jílə. Zhwoŋ ikúl í mú lúg tãŋ məkúdá zaŋgbá.

⁹ Í njúl ná buud bwə á jee bæ otóóshin onə. Yésus mú nyiŋgə búúd ná bwə kág ngə kə.

¹⁰ Nyə shwal kəwa byóólúd, bənŋə ompwíín bɛ́ bwə mú kə shí á Dalmanuta.

Ofarizyɛŋ bwə jü dág sâ mímbúgú

(Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16, 29)

¹¹ Ja bwə má kə jé wu yí, *Ofarizyɛŋ bwə mú zə shúsə Yésus nə minjígá mí mábwəbúlán, bwə zə jí nyə nə a lwóg bwo dúl *shimbá í ngə zhu gwôw.

¹² Yésus mú səl fəm nə mətag má nyúul. Nyə nə bwo ná: «Nəcə jí bí kala buud ga bí ngə céél dág shimbá yí? Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé bwelə dág tóo sâ!»

¹³ A mú béégya nə bwo, kwo kə kəwa byóólúd nə a lína, kə cínú fáŋwíny.

Ompwíín búsa nə jág

(Mat 16.5-12; Luk 12.1)

¹⁴ *Ompwíín bwə á ka wusa ŋwaálə íbuléd ja bənŋə bwə á kəwa byóól dí yí, bwə á bæ nə nji ŋgwúd.

¹⁵ Yésus mú báásulə bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyɛŋ *ləvur wán, tóo yé má Herod.»

16 Bwá mú ηgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé sá cugé nə ibuléd.»

17 Yésus mú mpu sâ bwá á ηgə ci yí. A mú jí bwo ná: «Nəcə jí tédúgá wúsá bí nji ná bi shígé ηwa ibuléd yí? Jí bí má cá gwág ntáni yí? Kú wámbulə ísâ! Bi anyíngáyé ná bæ nə fug íí?

18 Bi búsə nə mísh, nji bi kú dúg íí? Bi búsə nə məlwə, nji bi kú gwág íí?

19 Bi anyíngáyé ná téduga ja má á fēy ibuléd itóon buud otóoshin otóon də yí? Bi á lwándulə məbwumú mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwá ná: «Wúm nə məbá.»

20 Nyə ná: «Ja má á fēy ibuléd zangbá buud otóoshin onɔ̄ də yí, bi á lwándulə məkúdə mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwá ná: «Zangbá.»

21 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká jí bí má cá gwág yí?»

Yésus má lwag áncím-ncím

22 Ntó bwá mú kə jé Betusayída. Buud bwá mú zə nyə nə áncím-ncím, zə téég Yésus məbwə ná á kúnyág nə né.

23 Yésus mú zə bii áncím-ncím wəηgə mbwəd, wú nə né kwáádá. Kúl bá bwá á kə yí, nyə á ηwa məntənd, bwíid múúd éne míshúd, a bəd nyə məbwə. A mú jí nyə ná: «Ye wo ηgə ηwá dúg?» 24 Áncím-ncím mú bēny mísh, nyə ná: «Mə ηgə dúg buud. Búsə nda ilíí, nji í ηgə jaand.»

25 Yésus mú nyíngə kwo keel múúd éne məbwə míshúd. Nyə mú yâl. Nyə mpu dúg ísâ byēsh ná ηgán.

26 Yésus mú ci nə nyə ná: «Nyíngág, wo kág bídí; wo kú nyíngə kə kwáádá nííd.»

Yésus jisə Mesí

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Yésus bánəη *ompwíin bé bwá músə cɔ̄ na, kə ηgeε məkwáádə mə Sezarē mə Fílíp. A mú ηgə jí ómpwíin bé nūη zhííd ná: «Buud bwá ηgə ci ná mə jisə zə?»

28 Bwá mú bəsa nə nyə ná: «Bóólúgá búúd bwá ηgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná wo jisə Eli, bóólúgá bwá ηgə námə ci ná wo jisə ηgwól *múúd micúndá.»

29 A mú nyíngə jí bwo ná: «Ká bi bāη ηgə ci ná mə jisə zə?» Pyēr músə bəsa nə nyə ná: «Wo jisə *Kríst.*»

30 Ná ndéé, a mú báásulə bwo ná ci bwá kú bwεε jaaw múúd sâ á jísə yí.

Yésus má bá ya, a nyíngə gwúm

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 A mú ka tééd jíígúlílə bwo ná: «Í jii shú má *Mwān mə Múúd ná ocúmbá buud wā ləəm nə milúlúú myā ofada nə *Oyíguli ó mácεε bwá kág jág jugushi nyə, bwá kudəwa nyə, bwá gwú ntāg nyə. Nji a bá gwúm shwoη dí mpúsə mwów məlól.»

8:18 Zhe 5.21 8:20 8.8-9 8:23 7.33; Yuá 9.6 8:28 6.14-15; 9.11-13; Luk 7.16

8:29 Mat 16.16 * 8:29 Kríst: Kríst mə kó nə «kwiidye buud Zembí nyə á kaag yé.»

8:30 9.9 8:31 9.30-32; 10.32-34

32 Nyə á jaaw bwo gwo ná kpwóó. Pyêr músə kə nə nyə koogá, kə lás nə nyə.

33 Yésus músə yid, dúg *ómpwíin bé, a mú ñkáánd nə Pyêr ná: «Wúg mə na, *Sátan! Mitédúgá myô mí cúgé mítédúgá mí Zembî, mísə ñji mítédúgá myâ buud.»

34 A mú ka jôw ncúlyá buud bwá á bə cínəng wá bəñəñ om-pwíin bé, nyə nə bwo ná: «Ñkí muud mə cəel bə mə, a bég kú jagulə nyáméfwó; a ñkényúg kwolós jé, a bə mə.

35 Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəñg mə jímbál cug jé nəcé mə nə shú Jəjə Kéél yé, a faam.

36 Ñkí muud mə bii mábii mēsh má shí ga nə ndéé *shíshim yé jímb, wáyé mfíi nyá é bə nə ndí cínəng yí?

37 Muud jì nə ñkul wá jí shú ná a nyíngəg bii shíshim yé?

38 Mpugá ná muud mə bá gwág mə shwôn, gwág íciyá byám shwôn kala búúd á mítédúgá olíingə í ngá sá məbôw ga dí yé, Mwân mə Múúd mə bá námə gwág nyə shwôn ja á bá zə a ngá ñkəñəwa məñkəñəwa mə Sóñgú yé, bəñəñ miféeshá mí wəñgəles yí.»

9

1 A mú nyíngə ci nə bwo ná: «Búbélé mə jaaw bí ná, bóól búúd básə wa óga, bwá abulé bwəle yə, bwá kú fwo

dúg Faan mə Zembî mə wóós nə ñkul.»

Yésus mə lwóyá mílwaná myé (Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Mpúsə mwôw məsaman, Yésus mú ñwa Pyêr nə Zhâk bá Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwá kə bád wúl məma mbəñéd, ñji bəñəñ kú nə ñgwól múud. Nyúúl nyé mú shwəpəla bwo míshúd,

3 mikáándə myé mí mú ngə jág bul faan nə mbii məfumə mã ná, təə muud cúgé nə ñkul gusa mikáándə ná ndéé mí fumə ntó.

4 Cínəngú, Moyíz bá Eli bwá mú wóós, zə ngá ləsha nə Yésus.

5 Pyêr músə ka ci nə Yésus ná: «*Rabi, nywaálə ngálə jì wa. Sá shúməgá məbanda məlól, ñgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.»

6 Pyêr nyə a shígé mpu sâ á cíg yí, nəcé bəñəñ bóólúgá *ómpwíin bwá á bul gwág ifwaas nda bwá nyé.

7 Seegya ñji gúndə í mə zə búdal bēsh. Bwá mú gwág kál í ngá wú gúndə jəñg dí ná: «Mwân waamə abábə wə éga. Ságá nyə məgwág.»

8 Ompwíin bwá mú ntəg ngə yágəwa, bwá kú ná dúg təə muud shús, ñji bəñəñ Yésus wə bwá á bə.

9 Ja bəñəñ bwá mə ka ngə shulə wú mbəñ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bí kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwúm shwəñ dí yí.»

10 Bwé mú baagulə ci ni, nji bwé mú ηgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Gwúmúla máshwoη dí á ηgə ci ga, í kə ná jí?»

11 Ná ndéé bwé músə jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyíguli ó mácεε bwé du ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?»

12 A mú bεsa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli má jəlá nə fwo zə, zə təl ísá byēsh ícé byáηúd. Ká nəcə jí jísə cilyá Kálaad Zembí dí ná bwé bá mpyēny Mwân mə Múud, bwé bul jugəshi nyə yí?»

13 Sâ ηgwúdu, mεε má jaaw bí ná Eli nyə a shí bwey zə. Buud bwé á sá nyə mbií wēsh bwé á cεel yí, námə nda jí cilyá shú dé dí ná.»

Yésus má yíl ηgwól mwân jamb

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

14 Ja bwé má kə wósós *ómpwíin dí yí, bwé mú kwey mánkúmbə mə búúd má má lyε bwo, bənōη Oyíguli ó mácεε bwé ηgə sēηusa məkəl.

15 Nji mánkúmbə mə búúd mání má má dúg Yésus yí, bwé mú seegya, bwé mú ηgə kə nə mikúlá, kə ηgə báda nyə.

16 Yésus mú jí ómpwíin bé ná: «Jáyé bínōη buud óga ηgə sēηusa məkəl nə ndí yí?»

17 Na zhwog buud éne dí, ηgwól múúd mú bεsa nə nyə ná: «Yíguli má ámə zə nə mwân waamé wódí, wúl shíshim í má sá ná a bég kú ná lás.

18 Í mú ntâg ka du bə, kúl jēsh í ámə wósós ná í bii nyə yí, í jumə nyə shí, ifúlug lwánd nyə mpu, a ηgə fúgal məjə, a shwal nyánəwo. Má ámə jí ómpwíin bwô ná bwé yílúg nyə jamb dōηgú, bwé shígé kwag.»

19 Yésus músə bí ná: «Wúul! Yé óhááden óga! Mə e bá kə nə bí ntáni kə wósós ηgow? Mə e bá jisəw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân wōηg.»

20 Bwé mú kə nə nyə. Nji shíshim ni* í má dúg Yésus yí, í mú junη mwân nə ηkulú, a mú juma shí, ηgə bíngula, ifúlug í ηgə wósós nyə mpud.

21 Yésus mú jí sósōηgá mwân ná: «Í á tééd nyə jáyé ja?» A mú bεsa ná: «Í á tééd nyə, a njúl ná mwántombú.

22 Í du cεel gwú nyə. Í du kəl nyə tō kuda dí tō mójúwód ija ija. Nkí wo ji nə ηkul sá gúl sâ shú dé, gwágúg sá ηkúnkwónúla, kwíindúg sâ.»

23 Yésus mú yagula nyə ná: «ηkí wo ji nə ηkul!» Ntó, a mú jaaw nyə ná: «Múúd yēsh mə *búgúlá Zembí yé ji nə ηkul sá sâ jēsh.»

24 Cé nə cé sósōηgá mwân mú lás gwów gwów ná: «Mə ηgə *búgula! Nji, yág mə ηkul ná mə mpúg bə nə búgá!»

25 Buud bwé mú zə seēηgya áncuncuma kúl bwé á bə yí. Ntó Yésus mú ηkáánd nə shíshim ábúbōw wōηg ná: «Wo shíshim ηgə juwo mwân mələwə nə mpu ga! Mə yímbúlí wo ná, wúg nyə nyúúléd! Ci wo kú ná bá

nyingə nyíi nyə nyúúlád!»

²⁶ Í mú kîm nə ŋkulû, í junŋ mwân ná ndeé wú nyə nyúúlád. Mwân mú cɔ fudəd ná nyágúsá, zhwog buud bwá ŋgá ci ná: «A má yə.»

²⁷ Nji Yésus mú bií nyə mbwâ, wɛel nyə. Mwân mú tɔw tútəlî.

²⁸ Ná ndeé, Yésus mú kə nyíi njów. Ompwíin bé bwá mú kə jí nyə wu bánónŋ bwáméfwó ná: «Nəcə jí sá bāŋ shígé kwag yílulə shíshim ni yí?»

²⁹ A mú bɛsa bwo ná, bwá dɛ yíl mbií ni nji nə məjəgula.

Yésus má jaaw ja ábɛé ná a bá yə, a mú gwûm

(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Bwá mú zə lɔ na. Bwá lína Galilê. Yésus nyə a shígé cɛel ná buud bwá mpúg kúl bwá á bə yí,

³¹ nəcə nyə á ŋgə jíguli *ompwíin bé. Ná ndeé, a mú ŋgá jaaw bwo ná: «Í jii ná *Mwân mə Múúd bāg kaanz məbwâ mə búúd dí, bwá bág gwú nyə. Nji mpúsə shwiy dé, nyə bá já shwoŋ dí mwôw məbá, a mú gwûm jwôw álɛl.»

³² Nji Yésus nyə á tɛem ŋgə jaaw bwo ntó, bwá á shígé mpu gwág. Bwá mú bul gwág ifwaas. Bwá ŋgá fúndə jílə nyə ná nyə féélúg bwo isâ nyə ŋgá jaaw bwo yí.

Zá jífwó múúd

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Ntó bwá mú kə jé Kapernawûm. Cínŋŋ bwá mú

nyíi wúl njówád. Yésus mú jí ómpwíin bé ná: «Jí gwáméfwó bí ámə ŋgə sɛŋusa məkəl nə gwo zhíi nə zhíi yí?»

³⁴ Bwá mú jí ná kufug, nəcə zhíi nə zhíi, bwá á ŋgə shwɔ ná bwá cɛel mpu nyɔŋŋ jí bul bə fwámé múúd bwádí gwoŋŋ dí yé.

³⁵ Ntó Yésus mú zə jí shí. Nyə jôw *ómpwíin wûm nə óbá bé. Nyə nə bwo ná: «Múúd mə cɛél bə tówe shwóg á gwoŋŋ jín yé, nyə jəlá nə bə múúd a mpúsə, nyə bə námə sól məsáal á gwoŋŋ jínád.»

³⁶ Nyə ká shîn lás ntó, nyə mú zə ŋwa gúl kúkágé, tál bwo nyə míshúd, a mú ŋwa nyə nyádí məbwád. Nyə nə bwo ná:

³⁷ «Muud mə lég gúl kúkágé nda jíga jíná dām dí yé, a mə lég mə. Muud mə lég ntâg mə yé, nyə alágé mə, a lég múúd nyə á nti mə yé.»

Buud wâ shédí kóómbúd
(Luk 9.49-50)

³⁸ Na Yuánes mú ci nə Yésus ná: «Yíguli, sá ámə dúg ŋgwól múúd ŋgá balan nə jíná dwô, ŋgə yíl buud məjamb nə ndí. Sá ámə ka kaambulə nə nyə ná a kú ná ŋgə sá nəcə a cugé sádí gwoŋŋ dí.»

³⁹ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Kúgá dɛ kaambulə ná a kú ŋgə sâ. Muud cúgé nə ŋkul balan nə jíná dām, sá *máshimbá nə ndí, ná ndeé nyə nyingə kə ŋgə lás nə mə ŋkí bôw.

40 Nəcə muud nyə aŋgê nə mpii shé yé, ji shédí kósmbúd.

41 Muud mə bá yána təə nji láá májúwó ŋgwûd, ŋgulal bí mádí jínád nəcə bí bálə búúd ó *Krist yé, búbálé, má jaaw bí ná, muud wəəŋgú nyə abále shúb myəna myá cínəŋg.»

Sám í bul jila

(Mat 18.6-11; Luk 17.1-2)

42 «Nji, ikúkágó í ŋgá *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bəəgú, í bul jəla nə bwə kəlŋg muud wəəŋgú məma kwóógú cəŋúd, bwə kəl nyə nə dwo mən.

43 Ntó, í ká bə nə mbwê wô ŋkí kuú wô í ŋgə kwal wo bəəgú, sámbúg wə, nəcə í bul jəla nə wo cúgəg cug á kandugə wo njúl nə kúl mbwê ŋkí kúl kuú,

44 ntə nə wo bəg nə məbwê mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísé kú jímə yíd.

45 Í ká bə nə kuú wô í ŋgə kwal wo bəəgú, sámbúg wə, nəcə í bul jəla nə wo cúgəg cug á kandugə wo njúl nə kúl kuú,

46 ntə nə wo bəg nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísé kú jímə yíd.

47 Ŋkí jús dwô í ŋgə kwal wo bəəgú, tíg dwo. Í bul jəla nə wo nyíig Faan má Zembí dí nə ncwaan jús, ntə nə wo bəg nə mísh mwô mēsh bwə bá kə kəl wo kuda á kandugəd.

48 Cínəŋg kuda jəəŋgúd ilúmágé í də də nyúul yí í ádé fudə. Kuda kú námə bwele jímə.

49 Mpugá nə kuda í bá wá múúd yēsh məgwām námə nda ca í də wá məgwām ídāw dí ná.

50 Ca dúsə jə sá. Sá ŋgwúdú, ŋkí ca í sósmb, jí í bá nyiŋgə wá dwo məgwām? Bəgá námə nda jə ca mpədúgá búúd, bí mú ka bə nə ŋkul ji mpwogé mpədúgá biméfwó nə biméfwó.»

10

Yésus nə məgwú mə bā

(Mat 19.1-9; Luk 16.18)

1 Nə ndéé, Yésus nyə á ka wú na, kə shí á Yudéa, Zhurdê faŋwiny. Buud bwə mú zə áncuncuma zə ŋkúndəw cínəŋg nyádí. A mú ŋgə jíiguli bwo nda nyə á də sá ná.

2 Bósól *Ofarizyēŋ bwə á zə kə nyádí, kə bwówulə nyə, bwə ná: «Ye məcəξ míshé má ŋgə ci nə muud ji nə ŋkul yíl múdá yé bā?»

3 Ntó nyə mú bəsa bwo ná: «Moyíz nyə a báásulə bí ná jí?»

4 Bwə nə nyə ná: «Moyíz nye nyə á cilə nə múúd mə ká cəl yíl múdá yé bā, a yə nyə kálaad məgwú má bā.»

5 Yésus mú ci nə bwo ná: «Moyíz nyə á yə bí cəξ dəəŋgú nəcə lal bí milám.

6 Sá ŋgwúdú, ja Zembí nyə á té isá byēsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá. Ntó nyə á ci ná:

7 “Nda mə má sá bwo ntúní ná, mudúm má bá lúgə sósŋgú bá nyəəŋgú, a kə leedya nə mudá yé,

8 bá obá bwá mú bæ nyúul ηgwúdâ.” Ntó ji ná bwá cúgέ ná búúd obá, bwá músə muud ηgwúd.

9 Muud nyə ajəláyé nə ka béég sá Zembî má laad yí.»

10 Ja bə́nə́η *ompwíín bé bwá má kə wóós njów yí, bwá mú kwo jí nyə ná a féélág bwo lású wə́ηgá.

11 Ntó wə́ nyə á ci nə bwo ná: «ηkí muud mə́ yíl múdá yé bā, a bá múdá shús íí, muud wə́ηg mə́ sá mínə́mb mísh mə́ múdá nyə́ ə́mə́ yíl yéd.

12 Tə́ə mudá, á ká wú bā, a nyiηgə́ kə́ dúl báád íí, a mə́ sá námə́ mínə́mb.»

Yésus má bəd bwān óntombú mə́bwā

(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Bóól búúd bwá á ka zə́ nə ikúkágə́ wə́ Yésus ná a kúnyág nə byo. Nji *ompwíín bwá mú lás nə bwo.

14 Nda Yésus nyə́ a dúg ntó ná, nyə́ a lámə́sa nə ompwíín bé, nyə́ nə bwo ná: «Bídúgá ikúkágə́ í zə́g mádí, kúgá kaambə́lə nə bwo, nəcé Faan mə́ Zembî dúsə́ sá á mbii búúd wā́j.

15 Búbələ́, mə́ jaaw bí ná, muud yēsh nyə́ ə́máɡúláyé Faan mə́ Zembî mə́mə́gúlá mə́ kúkágə́ yé, muud wə́ηgə́ cúgέ nə ηkul nyíi cínə́ηg.»

16 A mú ηkēny bwān bə́ə́ηgə́, ηgə́ bəd bwo mə́bwā, ηgə́ yə́ bwo ocúncə́sh.

Yésus bá muud byə́ə́g

(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Yésus mú zə́ cə́ na. A ηgə́ kə́ zhíd, ηgwól múúd mú zə́ nə kúlá, zə́ kúdəw nyədə́ shwóg. A mú jí Yésus ná: «Jə́jə́ Yígúli, jáyé jə́ sá mə́ sáág nə mə́ bíig cə́g á kandə́gə́ kandə́gə́ yí?»

18 Yésus mú yida ci nə nyə́ ná: «Nəcə́ jí wó jə́w mə́ nə́ jə́jə́ múúd yí? Kú nə muud jí jə́ múúd, nji Zembî nyə́mė́fwó.

19 Wo mpú dí mə́cə́cə́ mága? “Wo kú gwú múúd, kú sá mínə́mb, kú júwo, kú yə́ múúd mpwə́nə́ á sá nyə́ ə́mpúyé yí, kú shiig múúd, gúmal sóńgá woó nə nyə́ə́ηgá woó.”»

20 Muud éné mú bə́sa nə nyə́ ná: «Yígúli! Mə́ ηgə́ bə́ mə́cə́cə́ mə́ni mə́sh, tééd íkágəd zə́ kumə́ múús.»

21 Yésus mú dúg nyə́ ná figá-figá, a mú gwág nyə́ cə́y lámád. Nyə́ nə né ná: «Í ηgə́ ná fúfə́ wo sá ηgwúd. Kaá kusha ísā byēsh wó jí nə ndí yí, wo yə́ mímbúbúwá *mwaané wə́ηgə́, wo ka bá kə́ bæ nə mə́bii gwə́w; ság ntó wo ka zə́ bə́ mə́.»

22 Muud wə́ηgə́ mú shúsə́la nə mpə́sá mə́ Yésus, a mú ntág kyey, nəcé nyə́ á bæ nə zhwog mə́bii.

23 Yésus mú cing mp- wóómbú dúg nyədə́ mákoogú ná ndéé, a mú ci nə *ompwíín bé ná: «A kwowəlálə́ nə́ buud bí nə mə́bii wá bwá nyíig Faan mə́ Zembî dí eé!»

24 Ompwíín bé bwá mú káam ciyá jə́ə́ηg, Yésus mú nyiηgə́ ci nə bwo ná: «Yé bwān bām! A kwowəlálə́ nə́ muud

nyíig Faan má Zembî dí eé!

²⁵ Í yida nywá bæ kúná-kúná ná *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya mæbii nyíig Faan má Zembî dí.»

²⁶ Nji bwá á gwág ntáni yí, bwá á bul káam, bwá mú ngə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Ká zə jí nə ŋkul *dúg cug yé?»

²⁷ Yésus mú kənd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul sá jíni jâŋ, nji Zembî; nəcə Zembî nywáá ji nə ŋkul sá sá jêsh.»

²⁸ Pyêr mú ja lésú, nyə ná: «Ká, dúgí! Sə báá sá á má shîn lúgə isâ byêsh, sá zə bɛ wo.»

²⁹ Yésus mú bɛsa ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ŋkí muud mə sá ná, tɔ minjów, tɔ məshí, tɔ omínyoŋú, tɔ okóól, tɔ nyooŋgú, tɔ sóoŋgú, tɔ bwân, a lúgə byo shú dâm, nə shú bwiingúla Jɔjɔ Kéél,

³⁰ nyə é nyiŋgə bíi isâ byooŋg byêsh ija təd té nyé é ngə cugə wa shí yí: tɔ minjów, tɔ məshí, tɔ omínyoŋú nə okóól, nə nyooŋgú, nə bwân, ija təd, a bwəma námá nə cúwúli cínɔŋg, ná ndéé a ka bá kə cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.

³¹ Bóól ncúlyá buud bwá tál shwóg wá, bwá bá tów mpúsə, bɔoŋg bwá tál mpúsə wá, bwá bá tów shwóg.»

Yésus má jaaw ja áléel ná a bá yə, a mú gwúm

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Bwá á ka ngə bád kə Yurúsəlem, Yésus tál shwóg, ompwíin bé bwá ngə bɛ nyə mpúsə, mílám mí kál bwo gwôw nə ifwaas. Tɔ buud bwá á ngə bɛ bwo wá, bwá á ngə námá bεemb. Yésus mú ŋwa *ompwíin wúm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dí, bánónŋ kə ngə kyey koogú, a mú ngə jaaw bwo isâ í bá zə sɛy nə nyə yí.

³³ Nyə ná: «Dúgá, sə ngələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúd mə zə kə kaanz məbwə mə mílúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó máccɛéd. Bwá é cɛɛlə nyə shwiy, bwá mú kεenzh nyə məbwə mə íkúl ishúsúd.

³⁴ Bwá wá bwá bá cágulə nyə, bwá sɛy nyə məntənd mp-wóómbúd, bwá fyámusə nyə milwón, bwá mú gwú nyə. Nji nyə bá gwúm shwoŋ dí jwôw áléel.»

*Zə jí fwó múúd
(Mat 20.20-28)*

³⁵ Ná ndéé, Zhâk bá Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwá mú zə shísh wá Yésus, zə ci nə nyə ná: «Yíguli, sá má téeɣ wo məbwə, ság sá sá sá é jí wo yí.»

³⁶ A músə jí bwo ná: «Bí má jii ná mə sáág bí jí?»

³⁷ Bwá mú bɛsa ná: «Yág sá wáda ná sá bāg ji wo, nyíga mbwə məkóól, nyíga mbwə məncwúm ja wó bá kə ji wódí jiya gúmád yí.»

³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Bí ampúyé sá bí ngə jii yí. Ye bí bí nə ŋkul ŋgul bálá má é ŋgul yí,

ηκί ná bí duwan nduwán má é duwan yí?»

³⁹ Bwá ná: «Haaw. Sá bí nà ηkul ηgul.» Yésus nà bwo ná: «Bálá má zé ηgul yí, bí é ηgul gwo, tɔɔ nduwán má zé duwan yí, bí é duwan námá wo.»

⁴⁰ Nji, kóómb á ná bí jíg mæ nyíga mbwê mæncwûm nyíga mbwê mækóól, mæ dí jí nà ηkul ηwa wúni cígúlá, ijiya byɔɔηg bísə shú búúd í á bwey kwæmusɔw wá.»

⁴¹ Ja bóól *ómpwíin wûm bwá á gwág ntó yí, bwá a gwág Zhâk bá Yuánes bôw.

⁴² Yésus mú jôw bwo, lás nà bwo ná: «Ŋgaá bí mæ mpú ná buud bwá ηgá wúmæ nà jiya tówe shwóg íkûl ishús dí wá bwá ηgə ntεεηg ijwûga byán, ofwó búúd bwá ηgá lwóya nji mpâl.

⁴³ Í ajáláyé nà bə ntó bí bân dí. Nyɔɔηg yêsh mæ céél bə fwó múúd gwoηg jín dí yé, yídag sêy nà bóól.

⁴⁴ Nyɔɔηg mæ céél tôw bí shwóg yé, bəg bóólúgá lwaá.

⁴⁵ Sâ jɔɔηgá wá jísó ná *Mwân mæ Múúd nyáméfwó nyə a shígé zə ná bwá séyúg nà nyə. Nyə á yida zə sêy nà buud, a yána námá cug jé shú ná ncúlyá buud bwá bəg ofalı*.»

Yésus mæ bēny Bartimê mísh (Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Ntó, Yésus bə́nɔ́η ómpwíin bé bwá mú kə kumə Zheríko. Bwá mú ηgə lɔ ηgwála wɔɔηgá;

buud bwá á ηgə bɛ bwo áncuncuma. Ŋgwál áncím-ncím nyə á bə zhí dí koogú, a ηgə gwáamb buud isâ. Muud wɔɔηgá nyə á bə nà jíná ná Bartimê, mwân má Timê.

⁴⁷ Nyə mú gwág ná Yésus á Nazarét wá ηgá cɔ́ éne. Ntó nyə mú tééd ηgála kím ná: «Yésus, mwân mæ *Dávid, bwíígúg mæ ná ηkwonjú.»

⁴⁸ Nji buud bwá mú ηgə ηkáánd nà nyə. Tɔɔ ntó nyə mú mpu bân kál gwôw ná: «Yé Mwân mæ Dávid, bwíígúg mæ ná ηkwonjú.»

⁴⁹ Yésus mú shígula. Nyə ná buud ná: «Jówúgá mæ nyə.» Bwá músə jôw áncím-ncím. Bwá nà nyə ná: «Səlug lâm shí! Tówúg! A ηgə jôw wo.»

⁵⁰ Muud éne mú wusə kúúd jé koogú. A mú bumb, lɛɛ kə wá Yésus.

⁵¹ Yésus mú ci nà nyə ná: «Wó jii ná mæ sáág wo ji?» Áncím-ncím mú bɛsa ná: «Ye yíguli, ság ná mæ kwóg dúgya.»

⁵² Yésus nà nyə ná: «Kaág mpwogé, wo má *dúg cug nəcə búgá gwô.» Cé nà cé, mísh má mú nyinɔ́gá dúgya nyə. A músə bɛ nyə.

11

Yésus mæ nyíi Yurúsalem (Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Yuá 12.12-16)

¹ Ja bwá á ηgə shísh kúná-kúnə nà Yurúsalem yí, bwá á kə wóós ηgeé Betufazhe,

10:39 Mis 12.2 **10:43** 9.35; Mat 23.11; Luk 9.48 **10:45** Mat 20.28 * **10:45**

Bwá á dá jəna ηkúmba tɔ́η shú ná ηkúmba kwám í bəg fúli. Tɔ́η nyɔɔηg wá Yésus nyə a jəna nə cug jé shú búúd bēsh yí. **10:47** Mat 20.30-31 **10:52** Mat 9.22

*Mbáŋ wáolivyê dî. Yésus mú lwám *ómpwíin óbá.

² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé, bí kwey cwə jakáás cəǵlá, í njúl ná təə muud kú fwo bwelə kəwa nyə kwoŋud. Bí ó ciny gwo, zə mə nə gwo.

³ Nkí muud mə jí bí ná nəcé jí bí ŋgə ciny gwo yí, bí bəsa nə nyə ná: “Cwámba wə ŋgə jii gwo.” Muud wəəŋgá nyə é leel námá bíd ná bí zəg nə gwo.»

⁴ Ompwíin bwə mú kə, bwə mú kə kwey cwə jakáás cəǵlá kúná-kúnə nə wúl mpumbé, njwəŋ dí koogá. Bwə mú ciny gwo.

⁵ Bóólágá búúd bwə á bə cínəŋg wá, bwə mú jí bwo ná: «Jí bí ŋgə sá ní? Bí má ciny cwə jakáás ní nəcé jí?»

⁶ Bwə músə bəsa mbií Yésus nyə ámə jaaw bwo yí. Buud bəəŋg bwə mú bíd ná bwə kəg nə ndí.

⁷ Bwə mú zə Yésus nə cwə jakáás, bwə ŋgə yíl mikáándə myáŋ ŋgə jeel gwo kwoŋud. Yésus músə jí gwəw.

⁸ Ncúlyá buud bwə mú ŋgə taalə mikáándə myáŋ zhíí nə zhií, bóól bwə ŋgə búgə məmpúnzə má ílíí mákoogá ŋgə zə taalə zhíí.

⁹ Shwíinzhá buud bwə á ŋgə kə Yésus shwóg wá nə bəəŋg bwə á ŋgə bə mpəsə wá bwə á ŋgə wá ŋgwa ná: «Hosána! Gúmá í bəg nə nyəəŋg ŋgə zə jíná mə Cwámba dí yé.

¹⁰ Gúmá í bəg nə ijwúga í ŋgə zə yí, ijwúga í Dá *Dávid!

Hosána jəŋ lə gwəw dí cwú!»

¹¹ Ja Yésus nyə á kumə Yurəsəlem yí, nyə á kə nyíi *Luj mə Zembí, a músə kənd mísh Luj dēshud. Nda í á bə mpwə-kugú shí ná, a mú cúwo tóŋn, nyingə kə nə ompwíin bə wúm nə óbá Betaní.

Yésus mə shwó líí figyê

(Mat 21.18-19)

¹² Mán mələm, bwə mú wú Betaní. Yésus mú ka gwág zha.

¹³ A mú dág shug líí *figyê shwóg-shwóg í njúl ná ŋkudá. A mú kə dág ná ka nyə é kwey mpumá cínəŋg. Nji, ja á mə kə wós líí dí shí yí, a mú kwey njí ikáá nə ikáá, nəcé í a shígé fwo bə baan lə mpúmá. ¹⁴ A músə cínəŋg ná: «Muud nyə abúlé ná bá bwelə də təə bumá gwô.» Nyə á ŋgə lás ntó, *ompwíin bə bwə ŋgə gwág.

Yésus mə wíŋg búúd ó míkus Luj mə Zembí

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-16)

¹⁵ Bwə mú nyingə jé Yurəsəlem. Ná ndeé, Yésus mú kə nyíi *Luj mə Zembí, a mú kə wíŋg búúd bwə á ŋgə sá míkus cínəŋg wá. A shín lwág ítáwuli í búúd bwə á ŋgə sá icénd í *mwaanə wá, nə ishíya í bəəŋg bwə á ŋgə kusha məfaf wá.

¹⁶ A ban ná muud kú ná líina nə mbag Luj mə Zembí dí cwú.

¹⁷ A mú ka zə yə bwo njúgúlá, nyə ná: Ngaá jí cilyá Kálad Zembí dí ná: «Bwə bá də jəw njəw wám ná: “njəw

májəgula á ikûl nə ilwon byêsh?" Ká bí bân mə yida sá nə í bəg daəε lú íjúwâl.»

18 Milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máεεε bwé mú gwág sólúgú wəŋgú. Bwé mú ηgə sɔ məzhií nə bwé gwú Yésus, ηji bwé á ka ηgə fúnda nəcé njígúlá yé á ηgə bul nyí buud mílámúd, buud ηgə bul káam.

19 Mpwó-kugú shí, Yésus bə́nəŋ *ompwíín bé bwé músə wú ηgwála.

Njígúlá búgə nə dúlə sá məjəgula

(Mat 21.20-22)

20 Mán mələm, bwé mú nyiηgə kə ηgwála, bwé mú dúg lí *figyé, í mə shín shwáás kə jé míkəɔléd.

21 Pyêr mú zə téduga sâ Yésus nyə ámə sâ yí, a mú ci nə Yésus ná: «*Rabi! dægí! Figyé wó ámə shwó yé mə shwáás.»

22 Yésus mú ntəg ci nə bwo ná: «Búgúlagá Zembí!

23 Búbólé, mə jaaw bí ná, ηkí muud mə ci nə mbún ga ná: “Túwúg na, wo kəg juwa mâr”, a ká bə nə lâm búgə, kú ηgə sá máshwán, í bále sɔy nda nyə ámə ci ná.

24 Gwé wə mə jááw bí ná, sâ jêsh bí mə bá gwáám məjəgula dí yí, bəgá nə búgə ná bí mə bii, bí dúg í bə námá nda bí ámə gwáám ná.

25 Ja bí tál tətəlí ηgə sá məjəgula yí, ηkí muud mə tédúgá íwushí ηgwól múúd nyə á wush nə nyə yí, a júug muud

wəŋgú. Ságá ntó, Sólúgú wán jísə gwów yé júug námə bí nə iwushí bín.»

26 * [Nji, ηkí bi mə bə kú də juu ból búúd íí, Sólúgú wán jísə gwów yé kú námə də juu bí nə məbəw bí mə də sá má.]

Nkul ijwúga mə Yésus í ηgə wú ηgow

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Bwé mú zə jé Yurúsəlem. Yésus mú kə ηgə kyey *Luη mə Zembí dí cwú nə ndéé, milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó máεεε nə ocúmbá buud bwé mú kə nyédí.

28 Bwé mú jí nyə ná: «Nyáyé ηkul wó ηgə sá ísá íni nə ndí yí? Zá nyə ámə yə wo ηkul nə wo zəg ηgə sá byo?»

29 A músə bəsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí mə ká bəsa, mə mú jaaw bí ηkul mə ηgə sá misólúgú míga nə ndí yí.

30 Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ηkúl? Ye ηkul á gwów wə Zembí, ye ηkul á buud? Bəsagá mə.»

31 Bwé mú téduga ná: «ηkí sá mə ci ná “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí á shígé *búgula nyə yí?”

32 Sá mə ká məel ci ná í á bə ηkul á buud íí, ηkwéε sê! Buud bēsh bwé ηgə magulə nə Yuánes nyə á bə *muud micúndá.»

33 Bwé mú bəsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.» Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí

11:18 12.12; 14.1-2 11:23 Mat 17.20; Luk 17.6 11:24 Mat 7.7; Luk 11.9

11:25 Mat 7.1; Luk 6.37

* 11:26 Míl micilyá mí ayág mí cúgé nə mpánzə ní.

11:32 Mat 14.5

ɲkul má ɲgá sá misóólúgú míga
nə ndí yí.»

12

*Kanda ósól ó mäsáal ó
abúbôw*
(*Mat 21.33-46; Luk 20.9-19*)

¹ Nyə á ka zə kənd milúlúú myá ofada nə *Oɲkume ó mácɛɛ nə ocúmbá buud óni kanda. Nyə nə bwo ná: «ɲgwól múúd nyə a sá fambá *vînyə, wá gwo luɲgula dí. A fáág bíí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwɔ cwámábá ísándélé, a mú yə búúd fambá jəɲg mácéd. A músə kə ɲjəɲdud.

² Fwála lú mámwáágulə dí, nyə á kənd ɲgwól sól mäsáal yé ná a kág ɲwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwá á lúg nə fambá wá dí.

³ Nji buud bəɲgá, bwá mú yida bii sól mäsáal wəɲgá, danɲulə ná ndeé nyiɲg nyə məbwə məbwə.

⁴ Muud fambá mú nyiɲgə kənd ɲgwól sól mäsáal yé. Bwá mú wá nyə fáɲ lúúd, séémbəli námə nyə nə məlwíy.

⁵ Muud fambá nyə á nyiɲgə kənd muud shús. Bwá mú kə gwú nyāɲ. Nyə mú nyiɲgə kənd bóól ɲkí bulya, bwá mú námə sá bwo nda bəɲg wə ashúshwóógá: bwá cú búga, bwá gwú búga.

⁶ Muud fambá nyə á ka bə nə mwān yé nyə á də bul də cɛɛl yé. A mú ka zə jəna kənd mwān yé wəɲg búúd bəɲg dí, nyə ɲgá téduga ná gúl ja,

buud óni bwá é gwɔɔ nyə ná mwān yé.

⁷ Ká, ja búúd bwá á lúg nə fambá wá bwá á dúg mwān éne yí, bwá á ɲgə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bāg lúg nə lúgí jé.”

⁸ Bwá mú zə bíí nyə, gwú nyə ná ndeé wusə ncā fambá.»

⁹ Yésus mú jí milúlúú myā ofada nə Oɲkume ó mácɛɛ nə ocúmbá buud óni ná: «Nda bí, bíí mé dúg ná muud fambá mə bá zə sá jí? Mɛɛ mə dúg ná a bá zə, zə gwú búúd bwá á lúg nə fambá wá, a mú yə búúd óshús fambá jé.

¹⁰ Bi afwóyé bwɛɛ lɔ mícilyá mí Kálaad Zembí dí ná:

Kwóógú ólwɔye bwá á myaas
yí,

dwó wá í má bə kwóógú lú
lámuga*.

¹¹ Cwámaba sóólúgú yé wə ní.

Jísə *sā mímbúgú sádí míshúd
íí?»

¹² Milúlúú myā ofada bəɲɲə *Oɲkume ó mácɛɛ nə ocúmbá buud óni bwá mú tééd ɲgələ sɔ məzhíí ná bwá bíí nyə, nəcé bwá á mpu ná ləsú wāɲ wə Yésus nyə á ɲgə lās kandad ní. Nji, nda bwá á ɲgə fúndə məɲkúmbə mə búúd ná, bwá mú béégya nə nyə, bwá mú kyey.

Mwaanê tóya má Káázel

(*Mat 22.15-22; Luk 20.20-26*)

¹³ Bwá mú ka ɲwa bóól *Ofarizyēɲ nə bóól búúd wá

gwoonŋ í á ðu ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú kənd bwo nyádí ná bwə kág bwówulə nyə, ná ka nyə é biil nə iciyá byé.

14 Ja bwə má jé nyádí yí, bwə má ci nə né ná: «Yígguli! Sə ŋgə mpu ná wo ji búbálé muud. Wo ádé bæemb sá bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námá bæ nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ŋkul tów wo míshúd yí. Wo ŋgə jígguli sə cug á Zembí búbálé. Ntó, jaawug sə. Ye mæcɛɛ məshé má ŋgə magulə ná sá jónág tóya mə *Káázəl, ye má aŋgê nə magulə? Ye sá dúg jəna, ye sá nda ðu jəna?»

15 Ká, nyə á bwey mpu kwába jáŋ jəonŋ, a mú ci nə bwo ná: «Bi mə zə bwówulə mə nəcé ji? Zəgá ná mə nə san *danarî†, mə dúgug.»

16 Bwə mú zə nyə nə wo. A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?» Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl.»

17 A mú ka ci nə bwo ná: «Yəgá Káázəl isá í Káázəl, bí yə Zembí isá í Zembí.» Bwə mú bul káam mpɛsá nyé nyəonŋú.

Gwûmúlə búúd bwə bá gwûm yí
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-38)

18 *Osadwisyeŋ, buud bwə ðu ci nə mimbimbə mí ábúle gwûm məshwon dí wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná:

19 «Yígguli! Moyíz nyə á yə sə cɛɛ ná: “Ŋkí muud mə yə kundú, mínyonŋú yé má jəlá nə shúgala nə kúsə yé, a

byág nyəonŋ má yə yé mpwon buud.”

20 Bóól ómínyonŋú bwə á byél wa zəŋgbá, budúm nə budúm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân.

21 Nyəonŋ nyə á bæ nə nyə yé, mú bâ kúsə acúmbá nyə á lúgə yí, a mú námá yə kú nə mwân. Mbií ŋgwúd nə álél,

22 nə bóól óntombú bé bəsh, kə jé mwân á məzhúgúlá. Bəsh, bwə á bâ mudá ŋgwúd wəonŋá, bəsh shîn yə, bwə kú lúgə mwân. Mpúsə wáŋ, mudá wəonŋ mú námá zə yə.

23 Ja búúd bwə bá gwûm yí, nyáyé mə bá ŋwa mudá? Ŋgáá ná bəsh bwə á shí bæ ógwúm bé?»

24 Yésus mú bæsa nə bwo ná: «Ŋgáá bí mə kwab, nəcé bí ampúyé sá Káalaad Zembí ŋgə ci yí, bí kú námá mpu mpífə má Zembí.

25 Ja búúd bwə bá gwûm məshwon dí yí, budúm bwə ábúle ná bâ búdá, budá nda ná kə mábáád. Bwə bá ji nda *wəəŋgales ó Zembí bwə njúl jon dí ná.

26 Kómb á mimbimbə bálə gwûm məshwon dí, ŋgáá nə Káalaad mæcɛɛ mə Moyíz dí, bí mə ðu ló kúl í ŋgə lwágulə nda nyə á kwey ŋgwiile ŋkaŋ dí yí. Ŋgáá Zembí nyə á ci nə nyə ná: “Mə ji Zembí mə *Aburaham, Zembí mə *Izaag, Zembí mə *Yákwab.”

27 Ntó jí ná Zembí cugé Zembí mimbimbə, a jí yidá bæ Zembí á buud bwə ŋgə cugə wá. Bí ŋgə jág bul kwab.»

† 12:15 *danarî*: Í á bæ mwaanə á Rom, bwə á ðu jəna tóya nə ndí yí, wo je dúg Mat 22.18-21 dí. 12:17 Rom 13.7 12:18 Luk 20.27 12:19 Mbá 25.5-6; Mat 38.8 12:26 MmN 3.2, 6

Cεξ ί ntɔ mácεξ mêsh yí
(*Mat 22.34-40; Luk 10.25-28*)

28 Ngwól Yíguli mácεξ nyə á ηgə gwág nda bwə á ηgə jí nyə minjígá ná. Nda nyə á dúg ná Yésus ηgə mpu bεsa ná, a mú zə jí nyə ná: «Mácεξ míshé mêsh dí, dáyé í tál mól mêsh shwóg?»

29 Yésus mú bεsa nə nyə ná: «Cεξ ί tál mól mêsh shwóg yí, dí ná:

Gwágúlóg, Izarəyêl! Zembî wúsú, Cwám̄ba, jísá Zembî nji nyəméf̄wó.

30 Wó jəlá nə cεel Zembî wô Cwám̄ba nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh, nə ηkul nywô nyêsh!»

31 Yésus mú nyiηgə ci ná: «Cεξ ábεê dúsə ná:

Wo cεel múúd yêsh jísá wo kúná-kúnə yé nda woméf̄wó.

Kú nə tɔ cεξ ί ntɔ mání.»

32 Yíguli mácεξ ntâg nə nyə ná: «Haaw! Wo má mpu lás! Sâ wó ηgá ci yí, jísə tətəlî. Zembî jísə nji ηgwúd, kú nə ηgwólúgá shús mpúsə nyə.

33 Muud má jəlá nə wá lâm yé wêsh wá Zembî, a cεel nyə nə f̄ug nyé nyêsh, nə ηkul nyé nyêsh. A jəlá nə cεel námə muud jí nyə kúná-kúnə yé nda nyəméf̄wó. Ntó wá jísá mp-wogé, cɔ jígálúlə Zembî ocúdu nə sálə nyə mól *mátúnaga mêsh.»

34 Nda Yésus nyə á dúg ná nyə á mpu bεsa nə nyə ná, a

mú ci nə nyə ná: «Í abálé ná gwaa nə wo ná, wo nyíg Faan má Zembî dí.» Nə ndeé, tɔ muud nyə a shígé ná nyiηgə jí Yésus njiígá.

Mesî bá Dávid
(*Mat 22.41-46; Luk 20.41-44*)

35 Ntó, nda Yésus nyə á ηgə jíguli buud *Luη má Zembî dí ná, nyə a jí bwo ná: «Wáyé mbií *Oyíguli ó mácεξ bí nə ηkul ci ná *Kríst ji Mwân má *Dávid yí?

36 Ngaá *Dávid, nyəméf̄wó, nə ηkul má Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim, má ci ná:

Cwám̄ba‡ nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwə mən̄cwôm,

kə wós ja mə é culushi mízhízhín myô,

wo nyaál myo nə məkuú yí!”

37 Dávid nyəméf̄wó nyə á jôw *Kríst ná Cwám̄ba. Ká nyə é ka bə Dávid mwân na ntudele?» Buud bwə á bə áncunuma wá bwə á bul gwág məshusug nə lósú yé.

Yésus mə kέwáli búud
(*Mat 23.1-12; Luk 20.45-47*)

38 Nə ndeé, a mú kə shwóg nə jígúlílə búúd. Nyə nə bwo ná: «Bí ɔ káálúgə nə Oyíguli ó mácεξ! Bwə cεel dúlə mεgla nə ηwɔpla ηwɔpla íjud, nə dúlə sɔ ná buud bwə dúg báda bwo məbədə má gúmə mən̄kúmbə mə búúd dí.

39 Bwə cεel námə kə du nji íjiya yâ shwóg ja búsá

*mámpáánzə mə mínjígúla
mə *Oyúden dí yí; bwə ɕeɛl
námə də kə ji nji lúu tawali
dí ja bwə dú kə ídina dí yí.

⁴⁰ Bwə déég míkúsə mí búdá
isâ byán byêsh. Bwə nyingə
də sá ígwaa-gwaa í mājəgula,
lwóyálə nə básə ijɔɔ í búúd.
Intúgúli byán í bá bə ŋkí jág
bul nyaan.»

*Yána mə kúsə múdá
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Yésus nyə á ka kə ji ná
bɛɛndyá nə jaadə máyəna mâ
*Mpáánzə Zembî, a ka ŋgə
dúg nda búúd bwə á ŋgə wá
máýəna ná. Ofwó búúd bwə á
ŋgə wá ŋkí bulya.

⁴² Nji wúl mbúmbúwá kúsə
múdá, í á zə wá isəsán íbá, tân
á búbaalé ífáda.

⁴³ Yésus mú jəw *ompwíin
bé, nyə nə bwo ná: «Búbálé, mə
jaaw bí ná, mbúmbúwá kúsə
múdá ni mə wá máýəna ɕɔ
buud bəsh bwə ámə ŋgə wá
wá.

⁴⁴ Nəcə buud bəsh bwə ámə
ŋgə wá óni, bwə ámə ŋgə ŋwa
mámpugə mâ byɔɔg dánjúd.
Ká nye, a njúl mbúmbúwá, nyə
ámə wá bímbí dēsh nyə ámə bə
nə ndí yí, bímbí dēsh í ámə bə
ná nyə é ŋgə ɕəgə nə ndí yí.»

13

*Məshíné mə shí
(Mat 24.1-14; Luk 21.5-17)*

¹ Nda Yésus nyə á ŋgə cúwo
wú *Luŋ mə Zembî ná, ŋgwól
*mpwíin yé mú ɕi nə né
ná: «Yígúli, fwog dúg jɔɔ
mákwóógú máni, nə məma
lwóyá ni!»

² Yésus nyə á ka bɛsa nə
né ná: «Nə jɔɔ məkwóógú nə
məma lwóyá wó dúg ni, tóɔ
kwóógú ŋgwúd í ábúlé nyingə
lúg í mbád na dúlúgá dí gwəw,
mēsh mə bá shugula shí.»

³ Yésus mú ka kə *Mbún
wəolivyé dí, kə ji shí, ŋgə dúg
kóomb Luŋ mə Zembî. Pyêr,
Zhâk, Yuánes nə André, bánônŋ
bwə á bə bwáméfwó wá, bwə
mú ɕi nə nyə ná

⁴ «Jaawug sâ, isâ íni í bá bə
jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sá
ná isâ byɔɔŋg í wál bá ŋgə zə
bwəma yí.»

⁵ Yésus mú ka ɕi nə bwo ná:
«Bí ó bɛy nə buud bwə bág
shüg bî.

⁶ Nəcə buud ŋkí bulya bwə
bá də zə nə jínə dâm; nyânŋ
wóós, nyə ná: “Mə wə *Kríst”.
Bwə bá kənd zhwog buud
jugú.

⁷ Bí mə bá də gwág mílánŋ
mí móomb, bí gwáduga ncíndə
dɔomb, bí kú bá də kənd
mílám gwəw; í bá jii nə isâ íni
í bág. Nji tɛɛm bə ntó, í ábúlé
fwo bə məshíné mə shí.

⁸ Gúl lwonŋ í bá lúmbuli nə
gúl, dúl faan lúmbuli nə dúl.
Shí í bá námə də ntaŋusa bíl
íkúlúd, zha á ifii mpu í bá bə.
Isâ íni byêsh í bá ná bə nji
matéédulé mə máɕey mə byéyí.

⁹ «Bí ó də bɛy. Bwə bá
də kusha nə bí məbwə
mə osémbye ó mílásúd,
bwə də fyáməsə bí milwónŋ
*mámpáánzə mə mínjígúla
mə *Oyúden dí. Bí mə bá də
kaad mísh mə búúd ó anání
nə ojwú ó ləom dí ná, bí kág

bwaagulə sâ bí má mpú shú jínə dâm yí.

10 Í fwo tééd jii ná bwə cúndág Jəjə Kéél ikúl nə ilwoŋ byəsh dí.

11 Ja bwə bá du kusha nə bí yí, bí kú bá du bwey yáguwo íciyá í kəəd. Bi ə bá du lás sâ í é bá du jé bí cé jəŋgád ná bí lásúg yí; nəcé bí dí má bá du lás, í bá du bə Ŋkəŋkə Shíshim.

12 Mínyəŋú má bá kusha nə mínyəŋú yé ná bwə kág gwú nyə. Sósəŋgú mə bá kusha nə mwān; bwān bwə lúmbuli nə obyəl, ŋgə gwú bwo.

13 Buud bəsh bwə bá mpíi bí nəcé jínə dâm. Nji, muud mə bá jisəw kə wós məshínéd yé, a bá cugə.»

Incwaw í ntug í bá bə

(Mat 24.15-31; Luk 21.20-28; 17.22-23)

14 «Ja bí má bá dúg ájələnəkúŋkwə mə kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ŋgə lə cilyá ga yé, ké mpú gwág! Ja bí má bá dúg ísə byəŋg yí, buud bwə bá bə Yudéa wá, bwə bəg fúndə, kə mímbámბánúdí!

15 Muud mə bá bə kwáminú yé kú bá shulə ná a ké njów kə ŋwa sâ.

16 Nyəŋg mə bá bə fambá yé, kú ná kwo kə kwáádé ná a ké ŋwa kúúdí.

17 Ŋkwéé budá bwə bá bə nə məbum, nə bəŋg bwə bá ŋgə nyééŋg bwān mwəw məŋg dí wá! Bwə bá bul ŋkúŋkwəŋ.

18 Jəgəlagá nə Zembí ná isá íni í kú bá wós bí ŋkwánúdí.

19 Nəcé *incwaw í ntug í bá bə mwəw məŋg dí mbií í abwélé bə té Zembí nyə á té gwəw nə shí yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəŋg.

20 Í á mbəm bə Cwámba kú cunal mwəw má incwaw í ntug məŋgə, təw muud kú faam. Nji, a bá cunal mwəw məŋgə shú buud nyə á féesh ná bwə bəg bə wá.

21 Ntó, ŋkí ŋgwól múúd má ci nə bí ná: “Dugá! Mesí ji wa”, ŋkí ná: “a jisə wá”, kúgá *magulə.

22 Omesí ó məshigə nə *buud ə mícúndə wə məshigə bwə bá du wós. Bwə bá du sá *məshimbá nə *isá í ntə búúdí ŋkwəŋ yí mbií wúsə ná ŋkí gúl sâ jí nə ŋkul bə ntó, buud Zembí má bwey féesh wá bwə bə bəw-bəw zhíí.

23 Bi ó bəy! Mə má bwey jaaw bí isá byəsh wə ní.

24 «Mə jaaw bí ná mwəw məŋgə dí, mwəw má incwaw í ntug məŋg mə ká námə shín cə, jwəw í bá shila ná ŋkwed kú ná kwo faan; ŋkwoond kú ná wéeshuli məŋkenya;

25 wəacén-céní bwə bá du bí shí; isá byəsh bísə nə mpífə jon dí yí í bá kúŋgula.

26 Ja jəŋgə, bwə bá ka dúg *Mwān mə Múúdí ŋgə cúwo jonəd, a zág nə mpífə nə milwaná.

27 A bá nti *wəéŋgəles bə bwə zə səŋg búúdí Zembí nyə á féesh wá ikósomb ínə byəsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wós bílégád.»

Yuug á líí figyê

(Mat 24.32-44; Luk 21.29-33)

28 «Ŋwagá fũg nã yuug bí mǎ dũ dúg nã líí *figyê yí. Í dũ bã, ja mpúnzã nyé í mú ná budbud, mǎncuug mǎ agúgwáan mǎ ngé kǎ yí, bí mú mpu ná ompú bwé mú kúná-kúnã.

29 Ntǎ nǎmǎ, ja bí mǎ bá dúg ísã byɔɔŋg í ngé s̄y yí, mpugá ná zíyé mǎ *Mwân mǎ Múúd í mú kúná-kúnã, í mú cé máyíndã mǎ nyã.

30 Búbǎlé, mǎ jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cǎ ísã íni byêsh kú fwo s̄y.

31 Gwów nã shí í bá cǎ, nji iciyá byãm kú cǎ.

32 «Shú sã í dúgyá nã jwów nã wǎla ísã byɔɔŋg í bá s̄y yí, kú nã muud mǎ mpû; tɛem bã *wǎéŋgales búsé wǎ Zembî wǎ bwé ampúyé; tɛem bã Mwân nyã ampúyé; nji Sóŋgú wǎ mǎ mpû.

33 Bí ɔ mpú ji ŋkasá! Nǎcé bi ampúyé baan dɔɔŋgú.

34 Í bá bã nda muud mǎ zǎ tí né a kǎ njɔɔnd dí, a lúgã njów búúd yé, a yã ósól ó mǎsáal ŋkul ŋgélã sǎ ísã, nyã nã mbaagulã mbê ná a jíg ŋkasã.

35 Ntǎ, jigá ŋkasã! Bi ampúyé baan amádí njów mǎ bá zã yí. A ji nã ŋkul zã mpwó-kugá, tɔɔ tãm bulú, ŋkí ná ŋgwúm kúwó ashúshwóógú, tɔɔ mán mǎ lâm.

36 Sásúlógá ná a zág mǎseegyã, zã kwey bí ígwád.

37 Sã mǎ ngé jaaw bí ga, jísã shú buud bêsh. Jigá ŋkasá!»

14**Shwushwaga á shwiy mǎ**

Yésus

(Mat 26.1-13; Luk 22.1-2; Yuá 11.45-53; 12.1-8)

1 Ná ndéé, í á lúg mwów mǎbá ná *Páska nã zan bwé á dũ dã ibuléd yã kú nã *lǎvur yí í bwámag. Milúlúú myã ofada nã *Oyíguli ó mǎcéɛɛ bwé á ngé sǎ mǎzhíí ná bwé bii Yésus mǎkǎŋád, bwé gwú nyã.

2 Nǎcé bwé á ngé nyímbũla ná: «Shé ajáláyé nã bii nyã baan lú zãŋ, ŋkwaŋgá buud bwé á bá sǎ ícucu.»

3 Yésus nyã á ka bã Betanî Shímun á zǎzaamá dí njów. Ŋgwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrã* mú shísh wǎ Yésus. Fúfuundú jɔɔŋg í á bã lwándúlá nã labínda álal-kus. Bwé dũ sǎ labínda jɔɔŋgũ nã mikɔɔlǎ mí nãr†. Ná ndéé, bwé ngé dã, mudá wɔɔŋgũ mú búgã fúfuundú lúú, shwu Yésus labínda lúúd.

4 Bóólógá búúd bwé á bã cínɔŋg wǎ, bwé mú gwág bów, bwé mú ngé lás mpédúgá nyãŋ ná: «Wúga mbií yúúdúgú wǎ jí?

5 Í mbãm jãla ná bwé kushã labínda ní odanarí mited milól, bwé kwiínd mímbúbúwá nã ndí.» Bwé mú bul jum múdá wɔɔŋgã.

6 Yésus mú ci nã bwo ná: «Bídúgá nyã ná shɛɛ! Jí bí ngé lúg nyã lâm ntãni yí? A mǎ sǎ mǎ jɔɔ sóólógú.

7 Binêŋ mímbúbúwá bí njul jwów dêsh, bi bí nã ŋkul sǎ bwo mǎnywa ja jêsh bí mǎ cɛɛl

13:30 Mat 16.28

13:32 Mis 1.7

13:33 14.42

13:34 Mat 25.14-15; Luk

19.12-13

14:1 11.18

14:3 Luk 7.37-38

*

14:3 **alubátrã**: Nyã á bã dúl váal kwóógú, bwé á dũ mɛ ifúfuundú í bwíl nã ndí yí.

† 14:3 **nãr**: Kɔɔlǎ wɔɔŋg í dũ mpǎ

námã nda ntaŋga.

yí. Nji sánôñ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.

⁸ Mudá éga má sá bímbí nyə ámæ kwag yí. Nyə má bwey gwáágulæ mæ labínda nyúúlúd, shú mádulya mâm.

⁹ Búbálé, má jaaw bí ná, kúl jêsh bwá bá cúndæ Jɔɔ Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwá bá námá dæ jaaw sâ múdá éga má sá mæ yí, buud dæ tóduga nyə.»

*Yúdas má kusha næ Yésus
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Ná ndeé, Yúdas Iskariyôt, ηgwól múúd á gwoonɔ *ómpwíin wúm næ óbá, músæ kæ dúgya næ milúlúú myâ ofada ná a ké kusha bwo næ Yésus.

¹¹ Nda bwá á gwág ntó ná, bwá mú gwág nywa. Bwá mú kaag ná bwá é yə nyə *mwaanê. Yúdas músæ zə sɔ fwámé fwála á jí næ ηkul sá ná bwá bíig Yésus yí.

Yésus bânôñ ompwíin bé bwá sá Páska

(Mat 26.17-29; Luk 22.7-20; Yuá 13.21-30)

¹² Jwôw lú *Páska *Oyúden í á ka jê. Jwôw dɔonɔgú wə bwá á dæ cigæ nɔwəmbɛ Páska, í njúl námá jwôw á shúshwóógú á zañ ibuléd yâ kú næ *lævur yí. Ntó wə *ompwíin ó Yésus bwá á zə jí nyə ná: «Jáyé kúl wó céél ná sá kág kwísha wo dína Páska yí?»

¹³ Yésus mú lwâm ompwíin bé óbá, nyə næ bwo ná: «Kəgá ηgwála! Bí é bwəma næ ηgwól múúd, a ηgé ηkény káágá məjúwó. Bi ó bɛ nyə!

¹⁴ Njów nyə é kæ nyíi yí, bí ci næ amádí njów ná Yíguli má ci ná wo lwóg sá kúl bânôñ ompwíin bé bwá é dæ dína Páska yí.

¹⁵ Nyə e lwágulæ bí fúm ánúnî njów á gwówád, í njúl kwambulá. Cínonɔ wə bí é kwísha shé zañ Páska yé.»

¹⁶ Ompwíin bwá mú kæ je ηgwála, kæ kwey ísâ byêsh mbii nyə á jaaw bwo yí. Bwá mú shín kwísha dína Páska.

¹⁷ Ja kugú í a bii shí yí, bânôñ *buud ɔ lwámá bé wúm næ óbá bwá mú jê.

¹⁸ Ntó, bwá ηgə dæ, Yésus mú ci næ bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ηgwól múúd á na bídí, shénónɔ ηgé dæ wa yé, nyə é kusha næ mæ.» ¹⁹ Ompwíin bwá mú gwág sâ jɔonɔgú cey lámúd, bwá mú ηgə jí nyə ηgwúd ηgwúd ná: «Ye jísə mæ?»

²⁰ Nyə mú bɛsa næ bwo ná: «Jísə ηgwúd á bí buud wúm næ óbá, nyɔonɔg sóná ηgə juwo məbwə shúyá ηgwúd dí yé.

²¹ *Mwân mæ Múúd nywáá, nyə é kæ námá nda jísə bwey bæ cilyá shú dé dí ná. Nji məntágula næ múúd mæ kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla ná muud wɔonɔgú kú byél.»

²² Bwá ηgé dæ ntáni, Yésus mú ηwa buléd, yə Zembí cúncésh ná ndeé, a mú fɛy buléd, yə ompwíin bé. Nyə næ bwo ná: «Ŋwagá, bi dág. Nyúul nyâm wə ga.»

²³ Mpúsə na, nyə mú ηwa bálá wáan, yə Zembí akíba, nyə

mú kala bwo. Bêsh bwá mú ηgul.

²⁴ Nyə mú ci nə bwo ná: «Məcií mām wá mání, məcií mǎ sɔ, mə zá shwiy shí, zə cé búúd ηkí bulya má.

²⁵ Búbálé, mə jaaw bí ná, mə abulé ná kwo ηgul wáan ni, kə wóós ja mə bá ηgul ncuncumbə Faan mə Zembî dí yí.»

Pyêr nya é kálya Yésus

(Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yuá 13.37-38)

²⁶ Bwá mú ka sey Zembî isusa i gúmá ná ndéé bwá músə kyey kə *Mbán wóolivyé dí.

²⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bi e lánɣwo búgád nəcé mə. Sǎ jəɔηgú wá jisá cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə é nyifə mbaagulə itəw, incwəmbə í səɔnz í mú shín ciima.”

²⁸ Nji, ja mə bá gwúm yí, mə bá tééd kə Galilé, bí kə bá kwey mə nún.»

²⁹ Pyêr mú ci nə né ná: «Tɛem bə nə bóólúgá bēsh bwá lánɣwo búgád nəcé wo, mɛɛ mə abulé bwele lánɣwo.»

³⁰ Ntó wá Yésus mú ci nə né ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, wo e kálya mə ija ílól búlú gaád, ηgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábɛɛ.»

³¹ Pyêr mú nyingə kə shwóg, mpu báásulə ná: «Tɛem bə ná í wóós ná shwá yág shwiy ηgwúdâ, mə kú bwele kálya wo». Bóól *ómpwíin bēsh bwá mú námé ηgə ci ntó.

Yésus mə jəgula nə Zembî Getsemane

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Ná ndéé, Yésus bánŋə *ompwíin bé bwá músə kumə kál bwá də jəw ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, té mə kə sá məjəgula yí.»

³³ A músə jəw Pyêr, nə Zhák, nə Yuánes, bánŋə bwá mú kə kóómb shús. Yésus mú ηgə bə kú ná gwáduga lám ná shɛɛ, mbəɔm í ηgə shwiy nya nyúúlúd.

³⁴ Nyə nə bwo ná: «Lám wúsə mə nə məcɛy ki mə é yə. Jigá ηkasá wa shí.»

³⁵ A mú ηwá shísh shwóg, kə wusə nyúúl shí mbúbudí. A mú jəgula nə Zembî ná, ηkí jí nə ηkul bə ntó, a kándug nya baan lú məcɛy nə ifwaas ni shwóg-shwóg.

³⁶ Nyə ná: «Abba! Pupa! Sǎ í ádé káád wo. Yílúg mə bálá məcɛy ga! Tɛem bə ntó, í kú bə nda mə céél ná, nji nda wó céél ná!»

³⁷ Nyə mú wəol shí, zə kwey ompwíin bé ólól ígwád. Nyə nə Pyêr ná: «Shímun! Wo ηgə bále kə gwád íí? Wo cugé nə ηkul ji ηkasá təɔ nji wəla ηgwúdâ?

³⁸ Jigá ηkasá, jəgula nə Zembî, bi bág kú biil məbwəbúlánúd. Lám wúsə nə yéesh mə kyéy jə kuú njəɔnd; nji nyúúl í cugé nə ηkul kwag kuú njəɔnd wəɔηg.»

³⁹ A mú nyingə shísh shwóg, kə nyingə jəgula nə Zembî,

mbii nyə ámə fwo jəgula yí.

⁴⁰ A músə nyingə zə ómpwíín bə dí, zə námá nyingə kwey bwo ígwád nəcə mísh má á ngə ntám̄b bwo, bwə kú ná mpu sâ bwə bí nə ŋkul jaaw nyə yí.

⁴¹ Ja álél nyə á nyingə zə yí, nyə á ci nə bwo ná: «Ja gaád, mpugá kə gwád, bí woga! Í má shîn. Baan í má jê. Bwə zə keenzh *Mwân mə Múúd məbwə mə ósól ó mábôw dí.

⁴² Tówúgá, sá kyéyug. Muud mə kusha nə mə ó zág yé.»

Bwə bii Yésus

(Mat 26.47-68; Luk 22.47-55, 63-71; Yuá 18.2-24)

⁴³ Yésus ngə ná lás ntáni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námá gwoong *ómpwíín wûm nə óbá dí yé mú cúwo, a ngə zə nə məma kında búúd, bwó nə ikafwɛɛ nə məbúlə. Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó mácxɛ, nə ocúmbá buud wâ loəm wə bwə á nti bwo.

⁴⁴ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambulə nə buud óni ná: «Muud mə é kə fúlal, sá sɔnya mímpu yé, nyə wə éne, bi ó bii nyə, bi ó kə ná nyə kú wúya.»

⁴⁵ Námá nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wə Yésus, nyə nə né ná: «*Rabi!» A mú fúlal nyə.

⁴⁶ Buud óni bwə mú ntâg kə Yésus, bwə mú bii nyə.

⁴⁷ Nji, ngwól múúd gwoong mə Yésus má wéem kafwɛɛ jé, taad ngwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sám̄b nyə lwə.

⁴⁸ Ná ndéé, Yésus mú zə ci nə buud óni ná: «Bí ngə zə nə

ikafwɛɛ nə məbúlə zólə bii mə, mə jisə zhilɔŋgaanə?

⁴⁹ Ngaá ná shé á dɛ bə jwôw dêsh kúl ngwúd, mə ngə jíguli buud *Lun mə Zembî dí, bi kú séemb mbwə ná bi má bii mə. Nji bi má bii mə ja gaád, shú ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag.»

⁵⁰ Ompwíín bəsh bwə mú myaas nyə, bwə shîn fúndə.

⁵¹ Wúl shwanzá í á ngə bɛ nyə mpəsə, í njúl nji nə *sanda nyúúlúd. Nda bwə á ngə námá bii nyə ná,

⁵² a mú bíd sanda yé, túb shushwáás.

⁵³ Bwə mú kə nə Yésus wə Ajəláci á ofada. Milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud nə *Oyíguli ó mácxɛ, bəsh bwə mú kə seengya cínɔng.

⁵⁴ Pyêr nyɛ nyə á ngə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wósos nûŋ lun. A mú kə ji shí, bánôŋ bíl ífulish, ngə gwáalə kuda.

⁵⁵ Té ni, milúlúú myâ ofada, bánôŋ *Gwoong ósémbye ó mílósú wâ Zembî jêsh bwə á ngə sɔ njagə bwə jéeg nyə ná ndéé bwə gwú nyə nə ndí yí. Nji, bwə á shígé kwey.

⁵⁶ Ncúlyá buud bwə á ngə búgə nyə mílósú, nji isâ bwə á ngə ci yí í kú ngə bwəma.

⁵⁷ Ntó, bóól búúd bwə mú tów otátəlí, zə búgə nyə ná:

⁵⁸ «Sá á gwág a ngə ci ná, nyə e búgə *Mpáánzá Zembî búúd bwə á lwə nə məbwə ga. Ná ndéé, nyə é shumə Mpáánzá íshús nji mwów málól, nyân í kú bə ná məbwə mə búúd wə mə shúmə.»

59 Nji bwé á tæem ci ntó, milású myáŋ mí á shígé bwəma.

60 Ntó, Ajəláci á ofada mú t̄w tútəlí mísh má buud óníd, a mú jí Yésus ná: «Wo abə́sáyé búúdóga s̄a bwé ngá bwaagula wo ní?» Yésus njúl nji kúl-kúl, kú bə́sa t̄o s̄a.

61 Ntó, Ajəláci mú nyingə jí nyə ná: «Ye wo ji *Kříst, *Mwān má Zembī sá ngá gúmal yé?»

62 Yésus músə bə́sa nə nyə ná: «Mə jisə nyə. Ntó, bi é dúg *Mwān mə Múúd njúl shí mbwə mənchwūm má Zembī á ŋkul nyēsh dí, bi mə bá námə dúg nyə, a ngá zə míŋkúdúd.»

63 Ajəláci músə nyaa míkáándá, nyə ná: «Jí shé má kwo s̄o owúshined yí?»

64 Biméfwó bi má gwág nda á má *lás nə Zembī bwaasula mpu ná. Bi mə dúg ná jí?» Bēsh bwé mú sámb nə á jalá nə yə.

65 Ná ndeé, bóólágá búúd wā cínəŋg bwé mú tééd ngələ sey nyə məntənd mpwóombúd, bwé cəɣlə nyə s̄a míshúd, ngə wá nyə ikúda, bwé ngá ci nə nyə ná: «Lwóg nə wo jí *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.» Ifulish í mú ngə tí nyə məmpóónz.

Pyêr mə kúlya Yésus

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yuá 18.25-27)

66 Pyêr njúl na shí, mbaadá di, seegya nə ngwól múdá má du séy wə Ajəláci á ofada mú wóós.

67 Nyə mú yag Pyêr ngá gwáalə kuda, nyə dúg nyə nə figá-figá. Nyə nə né ná: «Wo éga! Wo á bə námə gwoonng má Yésus muud á Nazarêt dí.»

68 Pyêr mú kúlya nyə, nyə ná: «Mə ampúyé, mə agwágé s̄a gwáméfwó wó ngá cəel ci yí.» Ntó, nyə mú wú cínəŋg, cúwo tóón, kə fúm í á bə mbē dí koogú yí, ngwūm kúwó mú kwáág.

69 Mudá wəonng mú nyingə dúg Pyêr cínəŋgú, nyə nə buud bwé á bə nyədí koogú wá ná: «Muud éga jisə muud á gwoonng jáŋ.»

70 Pyêr mú nyingə kúlya. Kú bwey ná, buud bwé á bə cínəŋg wá, bwé mú nyingə ci nə Pyêr ná: «Jisə bábále ná wo jisə muud á gwoonng jáŋ, nəcé wo jisə námə múúd á Galilé.»

71 Pyêr mú kúlya nyə nə məma ŋkaaná, nyə ná: «ŋkí má bwiiŋg ijóó, ŋkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd bí ngá ci éne.»

72 Cé nə cé, ngwūm kúwó mú kwáág ja ábeé. Pyêr mú tóduga s̄a Yésus nyə á fwo ci nyə yí ná: «ŋgwūm kúwó kú fwo kwáág ja ábeé, wo e kúlya mə ija ílól.» A mú cwíil nə yə.

15

Yésus təl kəodud wə Pilát

(Mat 27.1-2, 11-31; Luk 23.1-5, 13-25; Yuá 18.28-19.16)

1 Mán mələm, ná námə mpámán mpámán, milúlúú myá ofada, nə ocúmbá buud wā loom, nə *Oyíguli ó məcçç

nə *Gwoonɔŋ ósémbye ó mílású wâ Zembî bwé mú sɛɛŋɔya ná bwé zó sámb lású má Yésus. Bwé mú wóólə Yésus mənɔkəda, kə cwámbulə Pilât.

² Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwû *Oyúden?» Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo má ci óni.»

³ Milúlúú myâ ofada mí mú ŋgə bul búgə Yésus lású.

⁴ Pilât mú nyingə jí nyə ná: «Fwog dúg bímbí mílású bwé ŋgə búgə wo myá. Ná wo abɛsáyé?»

⁵ Yésus kú bɛsa təɔ ciyá. Pilât mú káam.

⁶ Pilât nyə á dɛ bə ná, ja jêsh zâŋ nyísé yí, a bíd mbwug ŋgwûd, wəɔŋ ləɔm í ámə gwáámb nyə yí.

⁷ Í á ka bə, ŋgwól múúd nə jínə ná Barábas bənəŋ bóól búúd bwé á sá ná buud bwé sáág mɛŋgáádə nə ijwû, bwé gwú múúd cínəŋ, bwé mú ka kə mímbwugəd.

⁸ Ntó, áncuncuma buud mú bád mbún í dɛ kə mpáánzə mílású yí, kə jí Pilât ná nyə sáág bwo sâ nyə dɛ bwey sá nə ŋkəndí yí.

⁹ Pilât mú jí bwo ná: «Ye bi mé jii ná mə bídúg bí Njwû Oyúden?»

¹⁰ Nyə á ci ntó nəcé nyə á bwey mpu ná mílúlúú myâ ofada mí ŋgə kusha nə Yésus zhínúđ.

¹¹ Ja Pilât má jí bwo ntáni yí, mílúlúú myâ ofada mí má shwúgəli ləɔm ná Pilât bídúg Barábas.

¹² Pilât mú kwo jí bwo ná: «Ká mə sáág nyəɔŋ bí ŋgə jôw ná Njwû Oyúden yé ntədəlé?»

¹³ Bwé mú nyingə kɛm gwów-gwów ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî!»

¹⁴ Pilât mú jí ná: «Dáyé bôw á má sá yí?» Bwé mú kwo kɛm gwów ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî!»

¹⁵ Nda Pilât nyə á cɛel cweel ləɔm mpimbə ná, nyə mú bíd bwo Barábas. Nyə lwâm búúd ná bwé fyámúsəg Yésus mílwóŋ. Nyə mú yə bwo Yésus ná bwé kág bwambulə nyə kwolós dî.

¹⁶ Ozimbi bwé mú kə nə Yésus luŋ má Pilât dí cwú. Bwé mú sɛɛŋg ózimbi bēsh cínəŋ.

¹⁷ Bwé mú bwééd nyə káándə ícî atítî. Bwé ŋwa kwoolú íbiin-bíin, lwɔ *túm gúmá, jil nyə lúúd. ¹⁸ Bwé mú ŋgə báda nyə məbədə mə cóógú ná: «Yé Njwû Oyúden, sá ŋgə báág nə wo.»

¹⁹ Bwé mú nyífə nyə mbwu lúúd, sey nyə məntənd, bwé ŋgə kúd məbwóŋ shí nyədəí mpwóómbúd nda bwé ŋgə yə nyə gúmá.

²⁰ Ja bwé má shín cágələ nyə ntáni yí, bwé mú yíl nyə káándə ícî atítî, bwééd nyə mikáándə myé, bwé mú kə nə nyə, kələ bwambulə nyə kwolós dî.

Bwé bwambulə Yésus kwolós dî

(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Yuá 19.16-24)

21 Bwó ngé kə ntáni, bwó mú bwəma nə ngwól múúd ngé wú ífambá, Shímun, muud á Sirên, sósngú má Aləguzándrə bá Rúfus. Bwó mú yímbali nyə ná nyə nkényug Yésus kwolós.

22 Bwó mú ngə kə nə Yésus kə jé kúl bwó də jów nə Golgota yí. Jínə dɔɔng í kə ná «kúl á bwundú lúu».

23 Bwó mú njwá yə nyə wáan fulá nə mîr* ná a ngúlug, a mú ban.

24 Bwó mú bwambələ nyə kwolós dí, bwó mú wusə mpaambə ná bwó kawəla míkáándə myé, muud yêsh á gwoonɔŋ jáŋ bə nə kəw.

25 Bwó á bwambələ nyə kwolós dí, jwəw í mú məbaan ibuu má mpámán mpámán.

26 Bwó á cilə cwoomb bwó á gwú nyə nə ndí yí nyədí kwolós dí ná «Njwú *Oyúden wə éga».

27 Bwó á bwambələ nyə kwolós dí, bənnəŋ izhiləŋgaanə íbá, jíga jé kwolós dí Yésus dí mbwə məncwúm, jíga jéd nyədí mbwə məkól.

28 †[Micilyá mí Kálaad Zembî mí á bwəma ná: «Bwó á lɔ nyə gwoonɔŋ ízhiləŋgaanəd.»]

29 Buud bwó mú ngə lɔ cínɔŋ, bwó ngé lwíy nyə, bwó ngé sagusə milúu nə məzhwámá. Bwó nə né ná: «Ná wo wə éga! Wo muud jì nə nkul búgə *Mpáánzə Zembî ná ndéé wo kwo sá nji mwów məlól shumələ nyúl yé,

30 cugug woméfwó, shuləg, wú kwolós níid».

31 Milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó máceɛ bwó mú námə ngə cágulə nyə, bwó ngé ci bwámé nə bwámé ná: «Nyə á də cug buud oshús, nji a káád cugúlə nyáméfwó.

32 Yé *Kríst Njwú-buud á *Izəwəyél! shuləg shí kíkídíga, sə dúgúg ná, sə ka *búgula wo». Tεεm bə búúd bənnəŋ bwó á bə íkwolós dí wá, bwó á ngə námə lwíy nyə.

Shwiy mə Yésus
(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

33 Yídúgú í á ka shila shí nyêsh ná nkwed, tééd tólóg dí kə wós məwəla məlól má mpwó-kugá.

34 Məwəla məlól dí, Yésus músə kím nə nkulú ná: «Eli, Eli, lemá sabakətáni?» Ntó má kə ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mə ná jì?»

35 Já ból búúd bwó á bə cínɔŋ wá bwó á gwág ntó yí, bwó ná: «Gwágá, a ngə jów Eli.»

36 Ngwól múúd mú tí kúlá, kə njwa eponzh, juwo məlwəg mə ábibyenzhú dí, a fεen shwóg lú lííd. A mú kənd ná Yésus ngúlug. Nyə ná: «Bwándúgá! shé fwógá ná dúg jíní, nkí Eli nyə é zə shul nyə shí.»

37 Yésus mú ntág kím nə nkulú, a mú jímal.

38 Seegya ná məmá *sanda í á də kaləwo *Mpáánzə Zembî

* 15:23 mîr: Nyə á bə mól məkúl má lí bwó á də sá ból ólabinda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé nkəw á oféél-féélí ó iciyá dí. 15:24 Sòm 22.19 15:26 Mat 27.11 15:27 Iza 53.12 † 15:28 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. 15:29 Sòm 22.8; 109.25 15:29 14.58 15:32 Mat 27.11 15:33 Amo 8.9 15:34 Sòm 22.1 15:36 Sòm 69.22 15:38 MmN 26.31; Heb 10.19-20

yí í mú seel tátám ná cáŋ wú gwôw wóós shí.

³⁹ Lúlúú ízimbi í á bə Yésus dí shwóg yí mú dúg mbií Yésus nyə á jímal yí, nyə ná: «Búbélé, muud éga nyə á bə *Mwân mé Zembî.»

⁴⁰ Bóólágá búdá bwé á bə cínəŋg bwé tál shwóg-shwóg ka du dúg. Mariya á Magudála, ná Mariya nyəŋgú mé Yózes bá Zhâk á ntombú, zə keel Salúma, bwé á bə gwoonŋg búdá jəonŋg dí.

⁴¹ Budá bəonŋgú bwé á du sêy ná Yésus ja nyə á bə Galilê yí. Bóólágá búdá ŋkí bulya bənonŋ bwé á bád zə Yurúsəlem wá, bwé á bə námé cínəŋg.

Bwé ká dul Yésus
(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Ngwól múúd ná jínó ná Yóseb, muud á Arimatê, nyə á bə námé gwoonŋg mílúlúú myâ loom dí. Nyə á du bwánd Faan mé Zembî. Jwôw dəonŋgú, kugú í mú ŋgə bii shí, baan bwé du kwísha ísâ yâ Sábaad‡ yí, Yóseb wəonŋgú mú kə nə inŋkəŋ wə Pilât, kə gwáám bə mbimbə mə Yésus.

⁴⁴ Nji Pilât nyə á gwág ná Yésus mé leelú yə yí, a mú bul bî. A mú jôw lúlúú ízimbi, zə wám bə lə ŋkí Yésus mé ŋwá bwey yə.

⁴⁵ Ja á má shîn gwág mpəśá má lúlúú ízimbi yí, a mú magulə ná Yóseb kəg ŋwa mbimbə.

⁴⁶ Yóseb mú kə kusə ndómbó áfufumá, nyə kə shul mbimbə

shí, wóolə wo ndómbó wəonŋgú, kə dul shwôŋ dí. Bwé á lúmə shwon nyəonŋgú fifim məkwoógú. A mú bíŋgal məma kwóógú, juwal shwon.

⁴⁷ Mariya á Magudála bá Mariya nyəonŋgú mə Zhâk, bwé mú ŋgə mpu dúg kúl bwé á dul nyə yí.

16

Yésus má gwôm
(Mat 28.1-8; Luk 24.1-11; Yuá 20.1-2)

¹ Ja Sábaad má shîn yí, mpwó-kugú shí, Mariya á Magudála, ná Salúma, ná Mariya nyəonŋgú mé Zhâk, bwé mú kə kusə ólabínda ná bwé bá kə gwáágulə mbimbə mə Yésus.

² Nə ndeé, jwôw shwénde má dú téed yí, bwé mú kə wóós shwon dí ná námé mpámán mpámán, lúú jwôw í ŋgə kúnəw cwíl.

³ Bwé mú ŋgə jî bwámé ná bwámé ná: «Zə nyə é kə bíŋgal shé kwóógú dúśá shwon dí yí?»

⁴ Bwé ka bân mísh, bwé mú dúg məma kwóógú ni í mbwúg koogú. ⁵ Bwé mú nyíi shwon dí, kə kwey wúl shwanzə í njúl njínjilí, kómb á mbwə mənəcwôm, nyə nə mikáándə mí áfufumá. Bwé mú bul gwág ifwaas.

⁶ Shwanzə ni mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə! Bí ŋgə sọ Yésus, muud á Nazarət bwé á bwambə lə kwolós dí yé! A

15:39 1.1; 3.11; 14.61; Mat 27.54 15:40 Luk 8.1-3 ‡ 15:42-43 Jwôw lu Sábaad í á du bə, téed mpwó-kugú shí á jwôw lu fláadé, kə jə kugú á súsaađé. Oyúden bwé á shígé du sêy jwôw dəonŋgú. 16:6 8.31

cúgέ wa, a má gwûm. Dugá kúl bwé á bwíng nyə yí.

⁷ Ná ndeé, leelugá kə, kə jaaw *ómpwíín bé nə Pyēr ná a má kə shwóg, kə bwánd bí Galilê. Nûñ wə bínón bí é dúgya yé, námá nda nyə á bwiing bí ná.»

⁸ Ntó, bwé mú wεenzh wú shwoñ dí bwé ngə lilya, milám kú bə ná shε; í mú sá ná bwé nda jaaw təə muud.

Yésus mə lwóya nyúul

⁹ * [Yésus nyə á gwûm mpámán mpámán a jwôw lú shwénde. Nyə á ka tééd lwóya nyúul wə Maríya á Magudála, mudá nyə á yíl məjamb zanğbá yé.

¹⁰ Mudá wəəngə mú kə jaaw buud ó gwoong ə Yésus sá jəəngə, nəcé bwé á bə nə məcεy milámád, bwé ka ngə jii.

¹¹ A mú ka jaaw bwo ná Yésus má gwûm, nyə shí námá dúg nyə nə mísh mé. Nji, nyə á tεem jaaw bwo ntó, bwé á shígé magulə.

¹² Mpúsə na, bóól ómpwíín bé óbá, bwé ngə kə bwádí kwáádá, nyə mú lwóya bwo nyúul nyé wúl mbií shús.

¹³ Buud obá bəəngú bwé mú nyiŋgə nə mpúsə, kə jaaw bəəngú ómpwíín bwé á lúgə Yurúsəlem wá, bəñ námá nji məshwán.

¹⁴ Gúl ja shús, Yésus mú nyiŋgə lwóya nyúul nyé ómpwíín wûm nə ngwúd dí, bwé ngə də. Cínəng a mú jum bwo nəcé bwé á shígé *magulə

kéel búúd bwé á jaaw bwo ná a má gwûm shwoñ dí yí. Bwé á bə ñkí lal milám.

¹⁵ Ná ndeé, a mú ci nə bwo ná: «Kəgá shí ga nyêsh, bi kəg cúndə Jəjə Kéel, muud yêsh gwágúg.

¹⁶ Nyəəng mə bá *búgula, bwé juwo nyə yé, nyə wə mə bá *dúg cug yé. Nyəəng mə bá bə kú búgula yé, nyə bá bwəma nə intúgúlí yá kandugə.

¹⁷ Ntó, bəəng bwé bá búgula wá, bwé bá də sá *máshimbá: bwé bá də yíl búúd məjamb jíná dáámud, bwé lás mákəl məshús,

¹⁸ Bwé bii ónywá nə məbwə. Ñkí bwé dá gwoog, sá kú sá bwo. Bwé kéel mimbəl məbwə, mimbəl myəəngú mí yál.»

Yésus mə kə gwôw

¹⁹ Ja Yésus má shín lás nə bwo ntáni yí, a mú ñkəñ kə gwôw, kə ji mbwə məncwûm mə Zembí dí.

²⁰ Ná ndeé, *ómpwíín bé bwé mú nyiŋgə, kə ngə cúndə Jəjə Kéel ikúl byêsh. Cwámaba Yésus nyə á də yə bwo ñkul ísέy byáñád. A lwágulə ná minjígúlá myáñ mí á bə tətəlí nəcé bwé á də sá máshimbá.]

16:7 14.28; Luk 24.34 * **16:9** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə impánzə tééd 9 kə kumə 20. **16:15** Mat 28.19 **16:16** Mis 2.38 **16:17** Mis 8.7; 16.17 **mákəl məshús**: Mis 2.4; 10.46; 19.6; 1Kr 14 **16:18** ónywá: Luk 10.19; Mis 28.3-6 **yál**: Mis 4.30; 5.16; 8.7; Zhk 5.14-15 **16:19** Mat 22.44 **16:20** Heb 2.4

Jɔjɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí

Isâ í dúgyá nə Jɔjɔ Kéel Lúkas nyə á cilə yí

Lúkas nyə á cilə Tyofil kálaad éga. Njii, tɛem bæ ntó, nyə á cilə Jɔjɔ Kéel shú buud bwə á shígé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bɔɔng bwə á dɔlás Gurêk wá. A ngə féel bwo iciyá bísó nə nkul yáág bwo gwágúle dí yí, nə isâ í dúgyá nə ijâm nə ijag í Oyúden yí. Lúkas ngə lwó cug múud mə Yésus.

Nyə á bɛ icé ílól wa Jɔjɔ Kéel égaád námə nda Matiyô bá Márkus.

(1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bɛ nə nduwán má Yésus, nə məbwəbúlán nyə á bwəma nə ndí má (3.21-4.13).

(2) Cug mə Yésus nə sáal nyə á sá Galilê yí (4.14-9.50).

(3) Njɔɔnd Yésus nyə á kyey kálə Yurúsəlem yí (9.51-19.28), nə sósúgú nyə á sá wu yí (19.29-21.38), kə kumə shwiy nyə á yə yí nə gwúmúle nyə á gwúm shwoŋ dí yí (22-24).

Sá bí nə nkul ci ná lúú ciyá á kálaad wúsə 19.10: «Mwân mə Múúud nyə á zə sɔ bɔɔng bwə á jimb wá, zə cug bwo.» Zembî mə mpú ná buud bəsh bwə ngə cugə kú nə nyə wá búsə njimbúlá. Gwə wə nyə á nti Yésus-Kríst yí, ná a zég

cug bɔɔng bəsh bwə é lág nyə wá. Yésus má dɔ bul julə búúud bwə ngə bwəma nə mpyóŋ wá, nda: osól ɔ mísəm, ikúkágá, mimbúbúwá, mimbâl nə ojínə ɔ búúud.

Matéédúlé má cilyá

¹ Yé Tyofil lwám múúud, zh-wog buud bwə á má ngə she cilə nkúmba lân á isâ í á sɔy wa sádí yí.

² Bwə á ngə jaaw isâ námə nda búúud bwə á dúg byo tééd matéédúléd wá bwə á bwiing sá ná. Buud bɔɔngú wə bwə ngə sá iséy í bwiingúle mílósú mí Zembî.

³ Ná ndéé mə má ka námə kwey ná má jélá nə cilə wo isâ byɔɔngú téégyá nda í á ngə sɔy ná. Mə zə cilə na mə má fwo mpu wámbulə súsúsá jəsh tééd matéédúléd.

⁴ Má jii ná wo mpúg ná minjígúlá wó á ŋwa myá mí bálé bæ búbálé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byél

⁵ Ngwól fada nyə á bæ ná Zakarî ja Herod nyə á bæ njwú-buud á Yudéa yí. Fada wɔɔngú bənôŋ Abiya wə bwə á bæ ján gwoong. Mudá yé nyə á bæ ná Ilisabet, a njúl shilə bag ɔ Arɔɔn.

⁶ Bəsh obá nə mudúm nə mudá bwə á bæ otútəlí ɔ búúud mísh má Zembî dí, bwə dúgə mpu sá Zembî məgwág, dɔ bɛ isâ byəsh Cwámbe ngə ci ná í bég yí nə mæççé mé məsh mbií á kú nə sá á jumág.

⁷ Nji bwə áshígé bæ nə mwân nəcə Ilisabet nyə á bæ kundú,

bêsh obá bwé á bæ ntâg bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúgá jwôw di íí, Zakarî nyə á ηgə sá ísəy í fada byé nda í á bæ jwan̄ga á gwoon̄g jáŋ ná.

⁹ Ofada bwé á du wusə mpaambé ná bwé féesh nyəon̄g kág nyíi *Mpáanzé Zembî yé. Bwé á ka námé wusə jini jaá, mpaambé mú féesh Zakarî ná nyə wé kág nyíi kə jígal *cáá. ¹⁰ Wəla lu jígalúlə cáá ni di, buud ə kúl búúd bêsh bwé á bæ tóón bwé ηgə jəgula nə Zembî

¹¹ Ngwól *éngales má Yawé mú zə lwóya nyúúl wé Zakarî, zə tów nyə ηgeε mbwə mən̄cwúm, *alatâr bwé du jígal cáá yé dí koogú.

¹² Mitédúgá mí á búbulə Zakarî lúúd nə dúgúlə nyə á dúg éngales yí, a mú bul bæ nə ifwaas.

¹³ Nji, éngales mú ci nə nyə ná: «Zakarî, kú beeg fúndə, nəcé Zembî mé ηwa məjəgula mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudúm, wo bá gwiid nyə ná Yuánes.

¹⁴ Wo bá bul kəəs nə məshusəg, ncúlyá buud bwé bá námé bæ nə məshusəg nə byélúlə mwân wəon̄g mə bá byél yí.

¹⁵ Nəcé a bá bæ fwámé múúd mísh mə Zembî dí. Nyə abúlé bwelé ηgul málwəg kú ηgul gúl sá ányinyaanə. A bá bwey bæ lwándúlá nə Nkəŋkə Shíshim a njúl ná mwə mə nyóón̄gúd.

¹⁶ A bá námé sá ná bóól búúd wə bag ə *Izəryél bwé

nyíngəg zə wé Zembî wán̄ Yawé.

¹⁷ A bá zə nə lân̄ mə Zembî nə *shíshim nə ηkul Eli nyə á bæ nə ndí yí. A bá zə sá ηkwambulə mpédúgá osóón̄gú bən̄d̄η bwân. A bá námé sá ná bəon̄g bwé á du bæ nə məlwə wá bwé céndúg kuú njəond, bwé bæ nə fug á otátəlí ə búúd. Ntó, a bá kwəmusa Cwám̄ba kúl búúd í njúl nyə fwámé kwééshá.»

¹⁸ Zakarî mú ci nə éngales ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamé mə námé jaas; mə e bá wámbulə sá wó ηgə ci ni ntudəlê?»

¹⁹ Éngales mú bəsa nə nyə ná: «Mə wé Gabryél, mə ji mísh mə Zembî dí, mə ηgə sēy nə nyə. Nyə ámə ntí mə ná mə zəg lésha nə wo, zə jaaw wo jəjə mákál mən̄i.

²⁰ Nji, nda wó mə ka bæ kú *magulə íciyá byâm ná, wo é bæ fífi. Wo bá ji kú lás kə wóós jwôw ísá mə ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcé byáá í bá bwəma dán̄ wəlad.»

²¹ Í á bæ na, kúl búúd jáŋ í ηgə bwánd Zakarî. Buud bwé mú ηgə káam ná a mə bul bwey nūŋ Mpáanzé Zembî dí cwú.

²² Ja Zakarî nyə á ka cúwo tóón yí, nyə á bæ kú ná nə ηkul mə lésha nə buud. Bwé mú mpu nə a shí dúg gúl sá nūŋ fúm á ci dí. Nyə á ηgə fufə nji məbwə. Nyə á shwal bæ fífi.

²³ Ja nyə á shínal mé mwôw mə ísəy yá Mpáanzé Zembî yí, nyə á ka nyíngə kə bwádí.

24 Fwála mú cɔ, mudá yé Ilísabet músə bə nə bum. A mú shwaaw t̃aŋ oŋkwoond otóon kú lwóya nyúul, a ηgə ci ná:

25 «Sâ Cwám̃ba mə sá mə wá ga. A mə nti mísh mé mádí zə yíl mə shwôn mə á bə nə ndí búúd bām dí yí.»

Yésus mə bá byél

26 Ja bum mə wóos Ilísabet ηkwoond saman dí yí, Zembí mú kənd *éŋgales Gabryél ηgwála á Galilé bwə də jŋw ná Nazarét yí.

27 Nyə á kənd nyə ná a kəg lésha nə ncwíyê sás lú múdá í á bə wu ná Maríya yí. Sás dɔɔŋg í á bə nə cɛɣlá bá nə Yóseb, muud á bag ɔ *Dávid.

28 Éŋgales mú nyí Maríya njŋw ci nə nyə ná: «Mə báág nə wo, Yawé ji nə wo, a mə sá mpaam nə jɔ lâm.»

29 Iciyá íni í mú sá Maríya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ηgə jí lámúd nə wāŋ mbií məbádá í kə ná ji.

30 Éŋgales mú ci nə nyə ná: «Maríya, kú bεeg fúnda. Nəcə wo mə bwəma nə ocúncésh ɔ Zembí.

31 Dugí, wo zə bə nə bum, wo bá byá mwámudúm, wo gwiid nyə ná Yésus.

32 A bá bə fwámé múúd. Bwə bá də jŋw nyə ná *Mwân mə Zembí a gwów-gwów. Zembí wúsú Yawé mə bá yə nyə ijwúga í mpáám̃bé jé Dávid.

33 A bá jwú nə bag ɔ *Yákwab kandugə á kandugə, ijwúga byé í ábúlé bə nə məshíné.»

34 Maríya mú ci nə éŋgales ná: «J̃aŋ í bá bə ntədélé, mεc kú fwo mpu múdúm?»

35 Éŋgales mú bɛsa nə nyə nə «Ŋkɛŋkɛ Shíshim mə bá zə wódí, ηkul mə Zembí a gwów-gwów í mú búdal wo nda gúgúwá í də búdal múúd ná. Gwə wá í bá sá nə mwân wó bá byá yé mə bá bə féeshá, bwə də jŋw nyə ná Mwân mə Zembí.

36 Dugí, mbyél wó Ilísabet mə zə bə nə bum ícwúúléd. A bá námə byá mwámudúm. Nyə muud bwə á də ci ná a ji kundú yé, bum mú nyə ηkwoond saman dí.

37 Mpug ná sâ cúgé nə ηkul bwelé ntɔ Zembí.»

38 Maríya mú ci ná: «Mə ji sɔɔl məsáal mə Yawé. A sáág mə nda wó mə ci ná.» Éŋgales mú kyey.

Maríya mə ká dug Ilísabet

39 Námə fwála dɔɔŋgú dí, Maríya mú ηwa zhí lɛɛlúlə kə ηgwála á kóomb Yudéa jisə mímbán mímbán yí.

40 A mú kə nyí Zakarí dí njŋw, báda Ilísabet.

41 Ja Ilísabet nyə á gwág məbádá mə Maríya yí, mwân nyə á lugusa nyə mwô dí, Ilísabet músə lwánd nə Ŋkɛŋkɛ Shíshim ná cwóɔ.

42 A mú k̃m̃ məma ηkwiimbyé, nyə ná: «Wo ji nə ibwádán ntɔ bóólúgá búdá bēsh, mwân jí wo mwô dí yé ji námə nə ibwádán.

43 Jí í mpú sâ nə nyɔɔŋgú mə Cwám̃ba waamə zóg mádí yí.

44 Nəcə dɔgí, nji málwê mâm má ámæ gwág móbádá mwô yí, mwân nyə ámæ lugasa mə nə məshusug mwô dî.

45 WEE má jəla, wEE muud má *búgula nə sâ jêsh Cwámaba má sá nə bwá jáawug wo yí í é bwəma yé.»

Mariya mə ságúsá Zembî

46 Mariya mú ci ná:

Zembî waam, wo ji məma Zembî.

47 Shíshim wâm í ηgə kəəs nə məshusug

nəcə cugye waamá Zembî.

48 Nəcə a má bəle nti mísh dúg zhizhe lwaá dé ámudâ.

Haaw! Tééd fwála gaád buud wá ikala byêsh bwá bá dɔ ci ná: «mEE má jəla».

49 Nəcə Zembî á ηkul nyêsh má sá mə məma ísâ.

Jíná dé dúsə nə gúmá ntɔ sâ jêsh.

50 Lâm mácey yé wúsə nə bagá shú búúd bwá ηwá nyə nə fúndúgú wá kə wóós íkala íkala.

51 A má lwóya ηkúl nyé.

A má sá nə buud bwá dɔ ηkêny mányúúl wá bwá címagú.

52 A má yíl íŋkácid í búúd íjiya í íci byánúđ wusə shí,

a bân ózhizhe ɔ búúd gwôw.

53 Buud bwá á bə nə məfúfə wá, a má yə bwo zhwog tɔəm

a nyinŋ búúd ɔ tɔəm məbwə ocwûd.

54 A má zə kwiid bag ɔ sóol məsáal yé *Izurəyêl, a má téduga lâm mácey yé,

55 nda nyə á kaag impáámbə bísú

shú má *Aburaham bənôη mpwoŋ buud nyé kandugə á kandugə ná.

56 Mariya bá Ilísabet bwá á já je bə ôŋkwoond olóol nə ndeé Mariya músə nyinŋə kə bwádí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

57 Wəla lɔ byeyí í á ka wóós Ilísabet. A mú byá mwámudûm.

58 Nə buud bənóη bwá á bə jáη ban wá, nə mimbyél myé bwá mú gwág ná Yawé má bul gwág nyə cey lámúd. Bənóη bwá mú ka zə taag.

59 Jwôw mwân nyə a wóós mwôw mwəɔmb yí, bwá mú zə nə bwá zə sá nyə ábɔwáág. Bwá mú ceeł gwiid nyə nə Zakarî nda sóŋgú.

60 Nji nyəŋgú mú ci ná: «Mbô! Jíná dé wə Yuánes.»

61 Bwá mú ci nə nyə ná: «Muud ηgwúd nə ηgwúd cugé nə jíná lú Yuánes njów búúd wán wêsh dî.»

62 Bwá mú dɔ lésha nə sóŋgú mwân dɔ fufə nji məbwə jílə nyə jíná á céél gwiid mwân yí.

63 Sóŋgú mwân mú gwáámb nə bwá yág nyə kwóógú ná a zág cilə cínŋ. A mú cilə ná: «Jíná dé wə Yuánes.» Buud bêsh bwá mú bul káam.

64 Seegya ntâg nə Zakarî mpu má bân, jûm mú nyə falí ná a je lás. A mú shwal bân kál ηgə yə Zembî məshwúmb.

65 Buud ó banj bé bwá mú bæ næ fúndúgú. Ná ndeé buud bwá mú ngə bwiing lân á isâ í á sîy íni shí Yudea á mimbán nyêsh.

66 Buud bêsh bwá á gwág lân wəng wá bwá á bæ kú bwelə yîl lâm cínəng. Bwá mú du jî ná: «Múmwan jəng í bá bæ jí e? Búbálé, nkul má Yawé í á ngə nyîn cug mə mwân wəngúd.»

Zakarî mə cúndə cúndá má Zembî

67 Mwân sónúgú yé Zakarî mú lwánd nə Nkənkê Shíshim ná cwós, a mú cúndə cúndá má Zembî, nyə ná:

68 Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izəyêl
nəcə a má kwiid kúl búúd jé, yîl bwo mənyámád.

69 A má wéeshuli sá nkácid cugye
mpwonj buud má sól məsáal yé *Dávid dí.

70 Nyə a shí bwey du jaaw kéel dəngú,
*buud ə micúndá bé nyə á féesh yág wá du jaaw.

71 Nyə á kaag ná a bá zə yîl sá mányámá má mízhízhín mísúd,
a yîl sá məbwə mə bəng bwá ngə mpii sá wád.

72 A má lwágulə nə a ji nə lâm mácey nə odâ;
a má téduga sə nyə á sá nə bwo yí.

73 Nəcə nyə á keen búbálé nə Dâ *Aburham ná í bá bæ ná

74 á ká shîn yîl sá məbwə mə búúd bwá ngə lumbuli nə sá wá di,
sá má bá du yə nyə gúmá kú nə ifwaas,

75 sá ngə lwóya ná sá básə buud bé,
sá ngə cugə tətəli nyádi míshúd, ngə cugə nda búúd ə kúl jé bwá jéla nə cugə ná,
sá bæ ntó mwəw má cug məsú mēsh.

76 Múmwan, bwá bá du jəw wo ná *muud micúndá má Zembî á gwəw-gwəw.

Nəcə wo bá ká Cwamba shwóg, kə kwambulə nyə zhí

77 kúl búúd jé í mpúg ná a ngə zə ná a zə cug bwo,
juu bwo nə *misám myáj.

78 Zembî wúsú ji bul bæ nə lâm mácey.

A má nti sá mənkənya má ngə zhu gwəw
nda məng mə jwəw ja í du cúwo yí,

79 má zég kwan bəng bwá ngə cugə yídúgú shwi y dí wá,

má zég sá ná sá cugəgí ná shee.

80 Mwân nyə á ka námá ngə wíy, *shíshim yé ngə nwa nkul. Nyə á du ji məshí má shwéeshá ná ndeé kə wós jwəw nyə á kə lwóya nyúúl kúl búúd jé dí yí.

2

Byélé má Yésu

¹ Í á zə bæ məni mwəw di,
*Káazel Ogust nyə á cilə ná

1:68 Sôm 41.13; 72.18; 111.9; Luk 4.18-21; 7.16; 19.44 1:69 Sôm 132.17; Mat 20.30-31 1:70 Rom 1.2; Iza 9.1-6; Msh 5.1-3 1:71 Sôm 106.10 1:72 Sôm 106.45; 105.8-9; Ləv 26.42 1:73 Mət 22.16-18 1:74 Tit 2.12, 14 1:76 Mal 3.1; Mat 11.10; Mak 1.2; Luk 7.27 1:77 Zhe 31.34 1:78 MmN 34.6; Iza 60.1-2 1:79 Iza 9.1, 5; 42.6-7; Mat 4.16

buud ɔ shí mishwun bêsh bwá kág cilya ílâḡ dî.

² Ílâḡ bwelélâ sîy wá cí. Í á bə Kirínus njúl ḡgwámuna á faan lú Sirí.

³ Ntó buud bêsh bwá á ka kə ḡgə cilya, muud kə ḡgwála í dúgyá nə bæend jé yíid.

⁴ Yóseb mú námá tí Nazarēt faan lú Galilé, bád kə Betulehem, ḡgwála mə *Dávid faan lú Yudéa, nəcé nyə á bə mwân á njów búúd mə Dávid.

⁵ Nyə á ḡgə kə ílâḡ dî, bá Mariya, mudá í á bə ná bá bwá zə béya yé, Mariya wəḡḡḡ njúl nə bum.

⁶ Í á ka bə, bwá njúl nûḡ, fwála lə byeyí mú wósó Mariya.

⁷ A mú byá mwân yé acúmbâ, mwámudúm. A mú wá nyə bwámád a bwíḡ nyə kúl bwá á du wá itəw idəw ná í dúg də yí, nəcé bwá áshíge bə nə bwágá njów ójôḡ.

Obaagulə ó itəw bwá dúg wáéḡales

⁸ Obaagulə ó itəw bwá á bə shí nyəḡḡgád bwá ḡgə ji mi-fum tóón íbugád ḡgə baagulə itəw byáḡ.

⁹ Ngwól *éḡales mə Yawé mú zə wósó bwo na, məḡkəḡawa mə Cwámaba mə mú lyə bwo nə məḡkenya ná kəsh. Ifwaas í músə jág bíí bwo.

¹⁰ Nji, éḡales mú cí nə bwo ná: «Kúgá fúndə, nəcé mə ḡgə zə bí nə jəjə kéel í é sá kúl búúd jəsh məma məshusəḡ yí.

¹¹ Cəgye mə byél bí múús ḡgwála mə *Dávid. Nyə wá *Kríst Cwámaba.

¹² Bí é yag nyə nə məyḡgyé mága: bí é kwey kúkény í mbwúḡ bwámád kúl bwá du wá itəw idəw ná í dúg də yí.»

¹³ Seegya ná kúdə zhwoḡ wəéḡales wá gwəw bwá mú zə kwey nyíni bwá ḡgə yə Zembí gúmá səsad ná:

¹⁴ Zembí bóḡ nə gúmá jəḡ á gwów-gwówád; wa shí, buud Zembí mə gwág nywa wá bwá cúḡəḡ nə shəe.

¹⁵ Í mú zə bə ná, ja wəéḡales bwá mə béégya nə bwo kə jəḡ dí yí, obaagulə ó itəw bwá mú cí bwámé nə bwámé ná: «Sá kəgá Betulehem kə dúg sá í mə sîy Zembí mə sá ná sá mpúḡ ga.»

¹⁶ Bwá mú ḡgə kə nə cá-câ, bwá mú kə kwey Mariya nə Yóseb nə kúkény í mbwúḡ kúl bwá du wá itəw idəw ná í dúg də yí.

¹⁷ Ja bwá mə dúḡ nyə yí, bwá mú bwiḡḡ sâ éḡales nyə ámə jaaw bwo shú mə múmwán jəḡḡḡ yí.

¹⁸ Buud bêsh bwá á ḡgə gwág bwo wá bwá á ḡgə bul káam sâ bwá á ḡgə bwiḡḡ yí.

¹⁹ Mariya nyə nyə á baagulə isâ byəḡḡ lámúd, a ḡgə bigas byo.

²⁰ Nə ndéé obaagulə ó itəw bwá mú nyiḡə bwá ḡgə yə Zembí gúmá, ḡgə yə nyə məshwúmb nə isâ byēsh bwá ámə gwág nə dúḡ yí, nəcé í á

2:4 Mat 2.1; Yuá 7.42 2:11 Mat 20.30-32; Yuá 4.42; Mis 5.31; 13.23; 2Pr 1.11

2:14 Iza 57.19; Mat 10.13, 34; Mak 9.50; Luk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36;

Yuá 4.27; Mis 10.36; Ifz 2.14, 17 2:19 2.51

bə námá nji nda éngəles nyə á jaaw bwo ná.

Bwá ká nə kúkény Yésus mpáanzó

21 Ja jwôw lú mwəomb í á wóós yí, í mú bə fwála ná bwé sáág mwân ábiwáág. Bwé mú gwiid nyə ná Yésus, jíná éngəles nyə á jaaw Mariya a kú fwo ηwa bum yí.

22 Ná ndéé í mú zə bə fwála ná bwé sáág ηgusa íci Moyíz nyə a ci yí. Bwé mú bád kə nə mwân Yurúsəlem kálə lwóya nyə wá Yawé,

23 námá nda jí cilyá *mbwoomb mácεε dí ná, ná: «Mwámudúm yésh mə tééd byél yé, bwé kənd nyə koogú ná a bág shú má Yawé.»

24 Í á jii ná bwé kág yána ílíim í *mátúnuga námá nda jí cilyá nda mbwoomb mácεε dí ná, bwé kə nə məwúwo məbá ηkí icwə í máfaf íbá.

25 Ngwól múúd nyə á du bə Yurúsəlem ná Símuyon. Nyə á bə tətəlí muud, nyə a wá lâm wá Zembî. Nyə á bə nə Nkénkê Shíshim. Nyə á du bwánd muud nyə á bə ná a bá zə səl *Izərayél milám shí yé.

26 Nkénkê Shíshim í á lwágulə nyə ntáməd ná nyə abúle yə a kú fwo dúg *Kríst Yawé mə bá ntí yé.

27 Muud wəəngú Nkénkê Shíshim í á sá ná a kág *Luη má Zembî. Ja óbyəl ə Yésus bwé á zə nə mwân Luη ná bwé zə sá nyə nda mbwoomb mácεε í ηgə ci ná,

28 nyə á ηwa mwân nyədí mábwəd a mú yə Zembî cúncésh, nyə ná:

29 Mása, jaá ga í músə wo je bíd ná lwaá dwô í yág ná shee

nda wó á ci ná,

30 nəcé mísh mām mə mə dúg nda wó zə cug sá ná,

31 cugúlə wó á kwəmsa ikúl í búúd byésh í ηgə dúg yí.

32 Jísə məηkenya mə bá sá ná ikúl íshús í mpúg wo yí, kúl gwô Izərayél í bég nə gúmá yí.

33 Yésus sóəngú nə nyəəngú bwé á ηgə káam sá jésh Símuyon nyə á ηgə ci shú dé dí yí.

34 Símuyon mú bwádan nə bwo, nyə nə Mariya nyəəngú mə Yésus ná: «Mwân éga Zembî mə ntí nyə ná a zəg sá ná zhwoog buud ə Izərayél bwé búlag, zhwoog buud wəəl. A bá bə gúl sá mə Zembî í bá ntə búúd ηkul yí, sá búúd bwé abúle magulə yí.

35 A bá zə sá ná zhwoog buud mitédágá myáη mí mpúyúg. Wεε ntəg íí, məcey mə bá nyisuli wo lámúd nda kafwele.»

36 Ngwól *múúd micúndá á mudá nyə á bə námá cínəng ná Ana, a njúl shilə mə Fanuél bεend mə Azεr dí. Mudá wəəngú nyə á bə a mə bul jaas. Nyə a béya a mú cugə nə ηgwúm mimbú zəngbá.

37 Nyə á ji kúsə kə wóós mimbú məwúm mwəomb nə mínə. Nyə a shigé du bwelé

kə shwóg-shwóg nə Luŋ mə Zembî. Nyə á dɛ sá Zembî iséy byé nə mwásə nə bulú a dúgá ci ídâw, dɛ yə Zembî gúmó.

38 Nyə á bə námá cínɔŋgú ja bwá á bə nə Yésus Luŋ yí, a mú yə Zembî akíba; buud bēsh bwá á ŋgə bwánd nə Zembî mə bá zə yíl Yurúsəlem mányámád wá, Ana nyə á ŋgə jaaw lâŋ mə mwân.

39 Ja óbyəl ɔ Yésus bwá á shîn sá isá byēsh Mácɛɛ mə Yawé mə ŋgá ci yí, bwá á ka nyiŋgə kə bwádí ŋgwála Nazarēt, faan lɛ Galilé.

40 Mwân nyə á ka námá ŋgə wíy, *shíshim yé ŋgə ŋwa ŋkul, a njúl mpaam mə Zembî dî.

Yésus mə nyín mpáánzá Zembî a njúl kákágá

41 Obyəl ɔ Yésus bwá á dɛ kə zâŋ páska dí Yurúsəlem mbû wēsh.

42 Bwá á ka námá kwo bád kə nda fulú í á bə ná, Yésus njúl mímbû wúm nə mímbá, bwá mú kə nə nyə.

43 Ja zâŋ í á shîn yí, obyəl bé bwá mú nyiŋgə. Yésus mú lúg Yurúsəlem bwá kú mpu.

44 Bwá á ŋgə téduga nə Yésus bənêŋ buud ó gwoong búsə zhíd. Bwá músə kyey mwásə ncindî. Ná ndeé bwá mú ka zə ŋgə sɔ nyə mímbýél nə mímbí myáŋ dí.

45 Nda bwá áshígé kwey nyə ná, bwá mú nyiŋgə nə məsɔ́gú kə Yurúsəlem.

46 Í á ka zə bə, bwá mə sɔ nyə ná sɔ sɔ tâŋ mwôw málóól,

bwá mú kə kwey nyə a njúl tâm oyíguli ɔ mácɛɛ *Luŋ mə Zembî, a ŋgə gwágulə bwo, a ŋgə jí bwo minjígá.

47 Buud bēsh bwá á ŋgə gwág nyə wá bwá á ŋgə káam fúg nyé nə mampɛsá mé. Bwá á ŋgə káam mbíí á ná fúg dɛ jímb lúúd.

48 Ja óbyəl bé bwá á dúg nyə yí, bwá á jág bul káam. Nyɔŋgú mú ci nə nyə ná: «Mwân waam, jí wó mə sá sá ntáni ni? Wo mpú ná sá shwóóŋgú sá mə ŋgə sɔ wo nə milám gwôw?»

49 Nyɛ mú ci nə bwo ná: «Bí ámə ŋgə sɔ mə nə jí? Bì ampúyé ná mə jəlá nə dɛ bə ísá í Dâ dí?»

50 Nji bāŋ bwá áshígé mpu gwág sá nyə á ci nə bwo yí.

51 Yésus bənêŋ bwo bwá mú shulə kə Nazarēt, a ŋgə magulə ijwúga byáŋ. Nyɔŋgú mú baagulə ísá íni byēsh lámúd.

52 Yésus nyə á ka ŋgə wɔɔf, fúg ŋgə kwíduli, mpaam mə Zembî ŋgə kwíduli, a ŋgə bə jɔ kágé mísh mə Zembî nə mísh mə búúdəd.

3

Iséy í Yuánes Nduu-buud (Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)

1 Í á ka zə bə, ijwúga í *Káázel Tiber í mə wóós mbû wúm nə tóón dí, Pons Pilát mú bə ŋgwámuna á faan lú Yudéa, Herod nyə Tatarâk* á Galilé, mínyɔŋá yé Fílíp nə faan lú Ityuré nə Trakonitídí, Lisanayas nə faan lú Abilen.

2:38 Iza 52.9 2:41 MmN 12.1-27; 23.14-17 2:49 Yuá 2.16 2:51 2.19 2:52

1Sa 2.26 * 3:1 Tatarâk: Ciyá ni í cugé ciyá mókaa; nji í kó ná «ŋgwámuna nyə á ŋgə jwú nə mpál nɔ á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námá Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mís 13.1.

2 Í á bæ Hána njúl Ajeláci á ofada, bá Kayíf. Ja jəŋgâ, kéel má Zembî í á wós wá Yuánes mwân má Zakarî a njúl shí a shwéeshád.

3 Nyə á ka zə ηgə kyey shí nyēsh á fundú ηgwəŋ Zhurdê, ηgə cündə ná: «Céndúgá mítédúgá, bí duwan, Zembî nyə é juu bí nə *misəm mín.»

4 Í á bæ ntó nda jísó cilyá kálaad mə *múúd micúndó Izayí dí ná. Nəcə jísó ná:

Muud ηgə cündə shí a shwéeshád, a ηgə ci ná: «Kwambuləgá zhíí mə Cwám̄ba, bí ság kwûŋ jé.

5 Bulaləgá ibí byēsh, bí bwú mímbúnj mí anúnî nə mí acíg-cíg myēsh səl shí,

bí ság mábúgə. Sanduləgá ikúl í ákukwowulâ, sá byo ná səndôŋ

6 muud yēsh ka bá dág cugúlə Zembî mə bá cug búúd yí.»

7 Buud bwə á du zə wá Yuánes áncuncuma zələ du duwan wá, nyə á ka du ci nə bwo ná: «Yé iyəlukag íga! Bí mə bále fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zə ámə kéwəli bí éne?»

8 Kágá wúmə fwámé mpúmó† í lwágúlə ná bí mə cénd mítédúgá yí. Kúgá bə nji dálə téduga ná: “Sə bāŋ sá bí mpwoŋ buud mə *Aburāham” nəcə mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə ηkul shwəŋpla məkwóógú mēga, sá mwo bwān ó Aburāham.

9 Mpugá nə zāŋ í wál zə sámb míkəŋlə mí ílíí məshugəd. Bwə é cal líí jēsh í ádé wúmə fwámé mpúmə yí, bwə kəl gwo kudad.»

10 Buud bwə mú zə jî nyə ná: «Sə mə jalá nə sá jí?»

11 A mú bəsa nə bwo ná: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhug ηgwúd yə nyəŋg cúgé nə ndí yé. Muud jí nə idāw yé sáág námə ntó.»

12 Oŋwenye ɔ tóya bwə mú námə zə nə bwə zə duwan. Bwə mú jî nyə ná: «Yíŋguli e, sə mə jalá nə sá jí?»

13 Nyə nə bwo ná: «Dugá jî búúd nji sâ məcəŋ mə yá bí ηkul ná bí dág jî yí, bí kú ntəŋg.»

14 Ozimbi bwə mú námə jî nyə ná: «Sə bāŋ sá mə jalá nə sá jí?» Nyə nə bwo ná: «Kúgá mánda múúd nə sâ jé ηkí ntāg nə bí mə lwó múúd mpəl. Maguləgá nə myəna bwə ηgə jéna nə bí má mə jəla.»

15 Nda búúd bwə á ηgə bwánd bwə ηgə téduga ná Yuánes ɔ mə jée bæ Mesí ná,

16 Yuánes nyə á ci nə bwo ná: «Mə mə ηgə duu bí nə məjúwó. Nji ηgwól múúd ηgə zə, a ji nə mpífó cə mə. Mə ampíyáyé nə mə cínyug nyə mikwoólú mí məŋgwub. Nywáá mə bá duu bí nə Nkəŋkə Shíshim nə kuda.

17 A mbid fwafuga mbwəd. A bá zə béeŋ búúd nda bwə du fyaf ηkwáándə ná; a ηwa fwámé mpúmə wá ηkundá

3:3 Mis 13.24; 19.4; Luk 24.47 3:4 Iza 40.3-5 3:6 2.30-31; Mis 28.28 3:7 Mat 3.7; Luk 21.5-36 3:8 1.54-55; Mat 3.9 † 3:8 Mpumə nyəŋg wá misóólégá. 3:9 Mat 7.19 3:16 Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18

déd, a yíl ílwáásé shwu kuda jí kú bwele jíma yíid.»

¹⁸ Yuánes nyə á kwo námé ngə jaaw bwo Jɔjɔ Kéel, a ngə yáág nə bwo né bwé mágəlag.

¹⁹ Í á ka zə wóós ná, nyə á jum Herod á Tatarâk nəcé lésú mé Herodyâd, mudá mé mínyəŋə nə mólól mábôw mēsh nyə á du sá má.

²⁰ Herod mú kwádələ dúl bôw cínəng gwôw, wá Yuánes mímbwugəd.

²¹ Í á ka bə gúl ja ná, nda búúd bēsh bwé á ngə duwan ná, Yésus mú námé kə duwan. Né ndéé, ja nyə á ngə jəgala yí, joŋ í mú bəŋ,

²² Nkəŋkə Shíshim mú nyín nə nyúul nda faf í mú shulə nyə nyúúləd. Kál í mú zhu joŋ dí nó: «Wə wé Mwân waamə alám. Lám wám wēsh wúse wódí.»

*Impáámə í Yésus
(Mat 1.1-17)*

²³ Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bə kala múúd á je bə mímbú məwúm málól. Buud bwé á ngə téduga ná a jí mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Heli,

²⁴ Heli mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi, Lévi mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Yanay, Yanay mwân mə Yóseb.

²⁵ Yóseb mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Amos, Amos mwân mə Nahum, Nahum mwân mə Həsuli, Həsuli mwân mə Nagay,

²⁶ Nagay mwân mə Maad, Maad mwân mə Matatíyas, Matatíyas mwân mə Símuyon, Símuyon mwân mə Yósek, Yósek mwân mə Yoda.

²⁷ Yoda mwân mə Yoanan, Yoanan mwân mə Résa, Résa mwân mə Zorobábel, Zorobábel mwân mə Salátíyel, Salátíyel mwân mə Neri;

²⁸ Neri mwân mə Melúkí, Melúkí mwân mə Adi, Adi mwân mə Kosam, Kosam mwân mə Elamadam, Elamadam mwân mə Er.

²⁹ Er mwân mə Yésus, Yésus mwân mə Elyazar, Elyazar mwân mə Yorím, Yorím mwân mə Matat, Matat mwân mə Lévi.

³⁰ Lévi mwân mə Símuyon, Símuyon mwân mə Yúda, Yúda mwân mə Yóseb, Yóseb mwân mə Yonam, Yonam mwân mə Eliyakim.

³¹ Eliyakim mwân mə Məleya, Məleya mwân mə Məna, Məna mwân mə Matata, Matata mwân mə Natan, Natan mwân mə *Dávid.

³² Dávid mwân mə Yése, Yése mwân mə Yobed, Yobed mwân mə Bowaz, Bowaz mwân mə Sala, Sala mwân mə Naáson.

³³ Naáson mwân mə Aminadab, Aminadab mwân mə Adúmin, Adúmin mwân mə Arni, Arni mwân mə Həsuron, Həsuron mwân mə Fares, Fares mwân mə Yúda;

³⁴ Yúda mwân mə *Yákwab, Yákwab mwân mə *Izaag, Izaag mwân mə *Aburaham, Aburaham mwân mə Tara,

Tara mwân mə Nakor;

³⁵ Nakor mwân mə Seruk, Seruk mwân mə Ragow, Ragow mwân mə Falék, Falék mwân mə Eber, Eber mwân mə Sala;

³⁶ Sala mwân mə Kaynam, Kaynam mwân mə Arfagusaad, Arfagusaad mwân mə Sem, Sem mwân mə *Nówe, Nówe mwân mə Lamék;

³⁷ Lamék mwân mə Matusalem, Matusalem mwân mə Inoog, Inoog mwân mə Yaréd, Yaréd mwân mə Maluleel, Maluleel mwân mə Kaynam.

³⁸ Kaynam mwân mə Inos, Inos mwân mə Set, Set mwân mə Adam, Adam mwân mə Zembî.

4

*Sátan mə bwówúló Yésus
(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)*

¹ Yésus nyə a wú Zhurdê a má shîn lwánd nə Nkênkê Shíshim ná cwóó. Nkênkê Shíshim mú kə nə nyə shí a shwéeshád.

² Njwû məjamb mú kə bwówulə nyə wu tãh mwôw məwúm mánô. Yésus nyə a shígé də tóo sã mwôw məwngúd ná ndéé ja mwôw məwngú á shîn yí a mú gwág zha.

³ Njwû məjamb mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo ji *Mwân má Zembî, cíg nə kwóógú ga ná í nyéég idâw.»

⁴ Yésus mú yidá bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí

ná: “Muud cugé nə ŋkul cugə nji nə idâw”.»

⁵ Njwû məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágulə nyə məfaan má shí mishwun mēsh nji ja ŋgwúd ná cág.

⁶ A mú ci nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwûga ná wo jwúg nə məfaan mání mēsh wo ŋwa gúmá jáŋ, nəcé mə wá jí nə byo. Mə ji nə ŋkul yána byo yə múúd yēsh má céél yə yé.

⁷ Ntó, ŋkí wo kúd mpwoombá wa shí yə mə gúmá, byēsh í é bə ísâ byô.»

⁸ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Dugú kúd mpwoombá shí nji wá Zembî woó Yawé. Nji nyə wá wó dúg yə gúmá yé.”»

⁹ *Sátan mú kə nə nyə Yurúsalem, kə tãl nyə zh-wááŋgê *Mpáánzó Zembî dí gwôw. A mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo ji Mwân má Zembî, bídúg nyúul wú wa kə kud shí,

¹⁰ nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Zembî mə bá lęsha nə *wəéŋgales bé ná bwá bááguləg wo.

¹¹ Bwá é ŋkény wo mábwád, kuú wô í nda bwíim bəogú.”»

¹² Yésus mú bęsa nə né ná: «Ciyá jisə ná: “Wo ajaláyé nə bwówulə Zembî woó Yawé”.»

¹³ Ja Njwû məjamb má shîn bwówulə Yésus mimbii myēsh ntúni yí, a mú kyey béégya nə Yésus, kə bwánd ja fwámé fwála í bá bə yí.

4:1 Mat 6.16-17; Luk 4.18; Heb 4.15

4:8 Mbá 6.13; 5.9 4:10 Sôm 91.11-12

4.18

4:4 Mbá 8.3 4:6 Mat 28.18; Yuá 12.31

4:12 Mbá 6.16 4:13 22.3, 31 4:14

Matéédúlé má Ísáy má Yésus
(*Mat 4.12-17; Mak 1.14-15*)

14 Yésus mú nyingə kə Galilə a njúl nə ŋkul á Nkəŋkə Shíshim. Jíná dé í mú ŋə jwə cínəŋ yəsh.

15 Nyə á ŋə yə buud minjígúlá *mámpáanzə má minjígúlá má *Oyúden dī, buud bēsh bwə ŋə yə nyə gúmá.

16 Ná ndeé nyə á ka kə Nazarēt wú nyə á wəof wá. A mú kə nyíi *mpáanzə minjígúlá jwəw lú Sábaad nda nyə á du bwey sá ná. Nyə á ka tōw tūtəlí ná a lə Kálaad Zembí.

17 Bwə mú yə nyə ŋgwól kálaad Izayí *muud micúndə nyə á cilə yé. A mú wəef kálaad ná ndeé a mú kwey kúkúl jisə cilyá ná:

18 Shíshim mə Yawé wúsə mádí nəcə nyə a gwáágulə mə məwúdə ná mə zəg bwíiŋg mímbúbúwá Jəjə Kéel.

Nyə á nti mə ná mə zəg jaaw mímbwug ná: «Bí mə wú mímbwug dī»,

mə jaaw wəancím-ncím ná: «Mísh mə mə bəŋ bí».

Nyə á nti mə ná mə zəg fəeməshi búúd bwə cúgə nə ŋkul shwə mányúúl wá,

19 mə zə cúndə mbú Yawé mə bá lwóyá mpáam yí.

20 Nyə á ka fúlə kálaad ná ndeé a mú yə fulísh á *Mpáanzə Zembí, a mú ji shí. Buud bēsh bwə á bə mpáanzə minjígúlá

wá bwə mú mpu kənd mísh nyádí.

21 A mú tééd lásúlə nə bwo, nyə ná: «Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembí bí ámə gwág mə ámə lə ní í mə bwəma múús.»

22 Buud bēsh bwə á ŋə ságusə nyə. Bēsh bwə á ŋə káam jəjə íciyá í á ŋə wú nyádí mpu dí yí, bwə ŋə cí ná: «Mwān mə Yóseb dí éga?»

23 A mú cí nə bwo ná: «Mə mpú ná bí é kənd mə kaaná í du cí ná: “Yé jwəwəda, lwagug wóméfwó” yí. Sá á shí gwág ísā wó á sá Kapərnawúm yí. Sáag námə byo wa wódí kwáádá.»

24 A mú nyingə cí ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bwə abwélé mpu ləg múúd micúndə nyádí kwáádá.

25 Má jaaw bí búbálé ná, ja Eli nyə á bə yí, ja jəŋ í á feed təŋ mímbú mílól nə oŋkwoond ósaman yáag-yáag zha mú bə shí nyəsh yí, zh-wog mikúsə mí búdá mí á bə *Izəryél.

26 Nji Zembí nyə a shígé kənd Eli mikúsə myəəŋg dí! Cwú! kú bə tóə ŋgwúd dí. Nyə á yida kənd nyə Saréputa, shí í gwág nə Sidon yí, wə wúl kúsə múdá á nūŋ.

27 Mizúzaamá mí á bə námə Izəryél ŋkí bulya ja mə múúd micúndə Elizé nyə á bə yí. Nji, ŋgwúd nə ŋgwúd í áshígé lwəgəwa; í á bə nji Naaman muud á Sirí.»

28 Buud bêsh bwá á bə mpáánzə minjígúlá wá bwá mú nyada nə a lásúlə ntó.

29 Bwá mú tōw shí, wááamb kə nə nyə ηgwála dí tóón, kə bád nə nyə mbúnj dí gwôw. Ngwála wəonj í á bə lwóyá mbúnjúd. Bwá mú kə nə nyə wu gwôw nə bwá ké ságəwo nyə wusə mbúnj dí shí.

30 Nji, nywáá mú cə bwo mpádúgá nə ndéé a mú kyey.

*Yésus mə lwóyá ηkul ijwúga
(Mat 7.28-29; Mak 1.21-28)*

31 A mú shulə kə Kapernawúm, wúl ηgwála á faan lú Galilé. A mú də yə búúd minjígúlá mwôw mə ósabaad dí.

32 Buud bwá mú bul káam mbií nyə á ηgə jíígulí yí, nəcé ciyá jé í á də bə nə kéénd.

33 Ngwól múúd nyə á ka bə *mpáánzə minjígúlá a njúl nə bów-bôw shíshim jamb, a mú kîm nə ηkulú ná:

34 «Eéékýé! Yé Yésus muud á Nazarét! Shé bânj nə iney? Ye wo ámə zə janjúlə sê? Mεε mə mpú wo. Wo wá féeshá múúd mə Zembí.»

35 Yésus mú ηkáánd nə jamb ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlúd!» Jamb í mú wusə múúd wəonj shí na tâm buud. Í mú wú nyə nyúúlúd kú sá nyə məbôw.

36 Buud bêsh bwá mú bul káam, bwá ηgə cí bwámé nə bwámé ná: «Wáyé mbií lósá wí nə kéénd nə ηkul ijwúga ntúga ga? Muud éga mə ηkáánd nə bów-bôw míshíshim, mí wú?»

37 Jínə dé í mú jwə kúkúl jêsh faan dəonjúd.

*Yésus mə lwag ncúlyá
mimbâl
(Mak 1.29-34)*

38 Yésus nyə á ka wú *mpáánzə minjígúlá, a mú kə Shímun dí njów. Shímun wəonjə ayônj nə yônj nyə á bíí cí yé á mudá nə táás. Bwá mú cí nə Yésus nə a sáág sâ shú déd.

39 Yésus mú shísh kə jwaagəwo nyədəí, ηkáánd nə ayônj nə yônj. Ayônj nə yônj mú bíd nyə. Mudá wəonj mú wəol cé nə cé tééd ntág ηgálə ηwa njugú wánj.

40 Ja jwôw í á ηgə jímə yí, buud bêsh bwá á bə nə mimbâl mimbíí mimbíí wá bwá á zə nə myo wá Yésus. A mú ηgə bəd myo məbôwə nə ndéé mí ηgá yâl.

41 Zhwog buud məjamb mə á ηgə wú mə ηgá kîm ná: «Wo ji *Mwân mə Zembí.» A mú ηgə ηkáánd nə mwo, a kú magulə nə mə ηgəg nə lás ntó, nəcé mə á ηgə mpu nə a jisə *Krîst.

42 Ja mán í á lâm yí, Yésus nyə a cúwo tóón kə kúl búúd bwá áshígé bə yí. Buud bwá mú ka kə sə nyə áncuncuma nə ndéé bwá mú kə kwey nyə. Bwá mú cəel bíí nyə nə a kú ná kwo béégya nə bwo.

43 A mú cí nə bwo ná: «Í jii ná mə kág námə bwiinj Jəjə Kéel á Faan mə Zembí míl míngwólád. Gwó wá nyə á nti mə nə mə zág sá yí.»

44 Nyə á ka kə ngə cúnda *mámpáanzə mə mínjígúla mə *Oyúden mâ Yudéa* dî.

5

*Yésus mə tééd jówála ómpwíin
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)*

1 Dúl jwôw, Yésus nyə á bə a tál bwûñ lú cwoogú cindú á Genezarêt; buud bwá á ka zə bul shúsə nyə ngələ gwágulə Milésú mí Zembí.

2 A mú dág mósól mábá na ncindyə cwoogád. Buud ó shwey bwá á shulə mósól mœngád, bwá ka ngə gusa məwód máñ.

3 Yésus mú kəwa dúl byóól dœngád. Dâñ í á bə dé mə Shímun. A mú ci nə Shímun ná a wúg nə byóól bwúnjád shísh ngéé bwag. A mú ji shí na byóólád ka ngə yə buud minjígúla.

4 Ja nyə á yəw lásúlə yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Súsálúg byóól dwô kúl jí ñkí jímə yí bí wúsəg məwód májúwód ná bwá julə óshû.»

5 Shímun mú bəsa nə nyə ná: «Mása, sé mə ntân búlú ncindí kú bií tœ sâ. Mə zə wusə məwód ñji nəcé wo mə ci.»

6 Bwá mú wusə məwód ná ndéé bwá mú bií ncúlyá oshû, məwód mə ngə nyey.

7 Bwá mú də mas búúd ó gwoong bân bwá á bə dúl byóólád wá məbwə né bwá zég kwíind bwo. Bwá mú zə, bənón bwá mú wá óshû mábá mēsh dí nə ndéé mə mú tééd ná mə nyasula májúwód.

8 Nda Shímun Pyêr nyə á dág ntó ná, nyə á zə kúd Yésus məbwón shí, nyə ná: «Cwámba, wúg mə kúnə-kúnə nəcé mə ji sóól *misém.»

9 Wœng mbií bwá á bií oshû yí í á sá bənón buud bé bēsh ñkñkúúnd.

10 Tεem bə Zhâk bá Yuánes bwân ó Zhébedé bwá á bə buud ó gwoong ó Shímun wá bwá á bə námə nə ñkñkúúnd. Nə ndéé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú bεeg fúnda, tééd fwála gaád wo zə bá də julə búúd.»

11 Bwá mú zə nə mósól cindú ná ndéé bwá lúgə ntâg isâ byēsh, bε Yésus.

*Yésus mə lwag zúzaamə
(Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)*

12 Na gúl ja, Yésus nyə á bə wúl ngwála dî. Ngwól múúd nyə á bə cínœngú nə zaamá nyúúlád ná jœad. Ja múúd wœng nyə á dág Yésus yí, nyə á lœl zə jwaagəwo kúd mpwóombú mändəlúd, jəgula nə nyə ná: «Cwámba, ñkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná sændôn.»

13 Yésus mú séémb mbwə, kúnya nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bəg wo ná sændôn!» Cé nə cé, zaamá í mú shîn wú muud éne nyúúlád.

14 Nji Yésus mú tâl nyə mpéndí ná ci a kú jaaw tœ muud sâ í mə sŷy yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágulə fada nda wó músə ná, wo ka wá sâ Moyíz nyə á ci yí shú yálúlə wó mə yâl ni. Bwá mpúg nə wo mú mpwogé.»

15 Lân má Yésus í mú ηγα bul kyey, buud bwé mú bul ηγα σεηηγα áncuncuma, ηγα zə gwágulə nyə, ηγα námə zə lwəgəwa məbwas máη.

16 Nji, nyε mú kə, nyáméfwó íkúl í áshígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî.

*Yésus má lwag mbúmbwúgú
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)*

17 Yésus nyə á ηγα yə buud minjígúlá dúl jwówúd. Bóól *Ofarizyēη nə *Oηkumε ó máccεε bwé á zhu mílɔəm myēsh myâ Galilê nə Yudéa, bóól zhu námə Yurúsəlem. Yésus nyə á bə nə ηkul mə Cwámba shú nə buud məbwas má ηgág nə yál.

18 Ká dúg ná, bóól búúd bwé mú wóós bwé ηgέ ηkēny mbúmbwúgú táádád. Bwé mú ηγα sɔ́ ná bwé nyíngál nyə njów kənd nyə kúl Yésus nyə á bə yí.

19 Bwé áshígé ka bə nə wú bwé nyíngálúg nyə, nəcé buud bálə áncuncuma. Bwé mú ntâg bád nə nyə kwáminú kə cúwo luun ná ndεé bwé shul nyə nə táádá jé wé Yésus na tām buud.

20 Yésus mú dúg ná buud bɔɔηgú búšə nə fwámé búgá, a mú ci ná: «Amudùm, mə má juu wo nə *misám myô.»

21 *Oyígúli ó máccεε bə̀nəη Ofarizyēη bwé mú tééd ηgə́lə lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ηgə́ *lás nə Zembî bwaasúlə mpu éga? Nηgwól zə jí nə ηkul juu búúd nə misám myéd kwonη Zembî nyáméfwó?»

22 Yésus músə mpu sâ bwé á ηγα téduga yí, a mú lás nə bwo ná: «Ji bí ηgέ ci bídí mílámúd yí?

23 Jí í búl bə kúnə-kúnə? Ye cílə nə muud ná: “Mə má juu wo nə misám myô”, ye ná: “Wɔɔlúg, wo kyéyug?”

24 Má ka cεel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd jí nə ηkul ijwúga ná a juu búúd nə misám myáη wa shí.» Ntó, Yésus mú yid wé mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wɔɔlúg, wo ηkényúg táádá gwô, wo nyíngəg kə njów.»

25 Námə cé nə cé, mbúmbwúgú mú wɔɔl bwé ηgέ dúg, a mú ηkēny táádá jé, kyey kə njów a ηgέ yə Zembî gúmá.

26 Buud bēsh bwé mú káam mbií á ná fəg də jímb lúúd. Bwé mú yə Zembî gúmá bwé mú bul bə nə ifwaas, bwé mú ηγα lás ná: «Sə má dúg *ísâ í mímbúgú múús.»

Bwé ádé fə́la sâ ágúgwáan nə acwúlú

(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)

27 Ja ísâ íni í má shîn yí, Yésus mú cúwo tóón, a mú dúg ηwenye tóya bwé á də jôw ná Lévi yé njúl kúl bwé á də jóna tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bεg mə.»

28 Lévi mú lúgə ísâ byēsh, tōw bε Yésus.

29 A mú kə sá məma dína nyádí njów. Oηwenye ó tóya nə bóól búúd bwé á kə cínəηg áncuncuma, bə̀nəηη bwé mú kə də.

30 *Ofarizyêḅ bânôḅ
*Oyíguli ó máceḅ bwé mú kə
ḅgə nyímbəla nə *ompwíín
ó Yésus ná: «Nəcə jí bínôḅ
oḅwənyə ɔ tóya nə bóól osóól
ɔ mábôw bí ḅgə bále də nə ḅgul
yí?»

31 Yésus mú bəsa nə bwo ná:
«Mikanz dí mí də jii jwówəda, í
də bə mímbəl.

32 Mə a shíge zə jôw ótútəlí
ɔ búúd ná bwé céndúg
mítédúgá, mə á yida zə jôw
osóól ɔ mábôw.»

33 Bwé mú ci nə nyə ná:
«Ompwíín ó Yuánes báá bwé
də ci idəw yələ Zembí gúmə,
ompwíín ó Ofarizyêḅ bwé də
námə sá ntó; wəe bwó bəḅ ku
ci.»

34 Yésus mú bəsa nə bwo ná:
«Ja múúd mə ḅwa bə yí, a təl
zəḅ, a jôw óshwá bə; ye bi búse
nə ḅkul sá ná oshwá bə bwé
yídag zə nə məcəy lámúd bânôḅ
muud bə bwé njúl kúl ḅgwúd?»

35 Mbô! Nji mósól mwôw mə
ḅgə zə, bwé bá yíl bwo muud
bə yí. Mwôw məcəḅ dí ó
óshwá bə bwé ka bá ci idəw.»

36 A mú námə kənd bwo
kaanə ná: «Bwé áde nyaa
káándə ágúgwáan* ḅwa kúl
cínəḅgá, kə wá bágá bwoodú
káándəd. Múúd mə ká sá
ntó, í é bə, a mə nyaa káándə
ágúgwáan, kúl je kú nyiḅgə
mpíya nə káándə á bwoodúd.

37 Ntó námə, bwé áde
ḅwa wáan ágúgwáan kə wá
bwoodú lenyad; ḅkwanḅgá
wáan í é sá nə lenya búndúg,
wáan shwi y shí.

38 Ntó, í jii nə bwé dúg
wá wáan ágúgwáan ílenya í
ágúgwáanəd.

39 Muud cuge nə ḅkul bə nə a
shín ḅgul málwəg mə mə lyəḅ
mə a nyiḅgə gwág yéesh íkwan.
Mbô! Bwé də ci nə málwəg mə
mə lyəḅ mə wə mósə fwámə
málwəg.»

6

*Yésus nə məcəḅ mə Sábaad
(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28;
3.1-6)*

1 Í á wósól dúlúgá jwôw lú
Sábaad dí ná, Yésus nyə á ḅgə
lína ifambá í *blé. *Omp-
wíín bə bwé mú ka ḅgə búgə
mikəḅg mí blé, ḅgə nyaməsə
ná ndeé ḅgə də.

2 Bóólúgá búúd wə gwoḅḅ
*Ofarizyêḅ bwé mú lás nə
bwo ná: «Nəcə jí bí ḅgə sá sá
máceḅ mə amágáláyé nə muud
sáag jwôw lú Sábaad yí?»

3 Yésus mú bəsa nə bwo
ná: «Ye bi afwóyé bwəle lə sá
*Dávid nyə á sá ja bânôḅ buud
bé bwé á gwág zha yí?»

4 Ná nyə á kə nyíi banda
*mátúnəga dí, ḅwa íbuléd í á
də bə ci shú yələ Zembí gúmə
yí də, a yə námə búúd bə bwé
də. Í njúl ná məcəḅ mə ḅgə ci
ná nji ofada wə bwé á jəla nə
də də byo, kú nə ḅgwól múúd
shús.»

5 A mú ci nə bwo ná: «Mwân
mə Múúd ḅgə jwú nə məcəḅ mə
Sábaad.»

6 Í á nyiḅgə bə dúlúgá jwôw
lú Sábaad dí ná, Yésus nyə a

nyíi *mpáánzá minjígúlá, a mú ða yə búúd minjígúlá. Ngwól múúd nyə á bə cínəŋgú nə mbwê mənəcwûm shwáambúlə.

⁷ *Oyíguli ó mácεε bənôŋ Ofarizyêŋ bwá mú ŋə fáf Yésus ná bwá dúg ŋkí nyə é lwag múúd jwôw lú Sábaad, bwá shwáman nyə.

⁸ Yésus mú bwey mpu mítédúgá bwá á ŋə téduga bwádí mílámúd myá. A mú ci nə muud á mbwê shwáambúlə ná: «Tówúg tútəlí, wo kág tów na tām buud.» Muud wəŋŋ mú kə, kə tów.

⁹ Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílá ná bí ná ye mácεε mə magulə ná sá sáág mənywa jwôw lú Sábaad, ye ná sá sáág məbôw, ye ná sá cúgug buud, ye ná sá gwúg?»

¹⁰ A mú ciŋg mpwóómbú ŋə dúg bēsh nyádi mákoogú ná ndéé nyə nə muud á shwáambúlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé.

¹¹ *Oŋkume ó mácεε bənôŋ Ofarizyêŋ bwá mú bə nə impimbə nda bwá é cwíil. Bwá mú ŋə séŋəsa məkəl bwámé nə bwámé ŋgələ sə sá bí nə ŋkul sá Yésus yí.

Yésus mə féesh búúd ə lwámá bə
(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² Í á zə bə na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúbmbúnjád kə jəgula nə Zembí. Nyə a shínal bulú ncindí a ŋgə jəgula.

¹³ Ja mán í á ləm yí, nyə a jôw ompwíin bə a mú féesh wûm nə óbá cínəŋgú, a mú gwiid bwo ná *buud ə lwámá.

¹⁴ Í á bə, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyêr yé, nə André mínyəŋə mə Pyêr wəŋŋə, nə Zhâk nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batələmí,

¹⁵ nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhâk mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə kaambulə ləəm yé,

¹⁶ nə Yúdas mwân mə Zhâk, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

Yésus mə lwag mímbál

(Mat 4.24-25; Mak 3.7-11)

¹⁷ Yésus nyə á ka shulə wú nə bwo mbúnjád zə tów kúl í á bə mbwaanəulə yí. Ncúlyá *ompwíin bə nə kúdə zhwoog buud bwá á bə cínəŋg áncuncuma bwá ŋgə zhu Yudéa yēsh nə Yurúsəlem, bóól zhu fundú mánj á kóómb míŋgwála myá Tir nə Sidon.

¹⁸ Buud bəŋŋə bwá á zə nə bwá zə gwágulə Yésus zə ŋə lwəgəwa məbwas mánj. Bəŋŋə bów-bôw míshíshim mí á ða təl cwúnd dí wá bwá ŋgə yál.

¹⁹ Buud bēsh bwá á ŋgə sə nə bwá kúnýá nə Yésus nəcé nyúl ŋkúl í á ŋgə wú nyádi ŋgə lwag bwo bēsh.

Yésus mə yá búúd minjígúlá

(Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21)

²⁰ Yésus mú bân mísh dúg *ómpwíin bə, a mú ci nə bwo ná:

Bí buud ə məbúwa bí mə jəla,

nacé Faan má Zembî dí shú dún.

21 Bî buud bí ngó gwág zha kidíga wá, bi má jəla, nacé bi má bá bə nə jílá.

Bí bəɔŋg bí ngó jii məyê kidíga wá, bi má jəla,

nacé bi má bá bə nə məshusug.

22 Buud bwé bá mpii bí, bwé ban né bi kú ná du sɛɛŋgya nə bwo, bwé lwíy bí, bwé ŋwa míná mún nda sá nyɛɛ nacé bi ngólə bɛ *Mwân mə Múúd. Ja í bə nə bí ntó yí, bi má jəla.

23 Jwôw í bə nə bí ntó yí, gwágúgá nywa, bí kôw nə məshusug,

nacé bi má bá kə bə nə məma myána gwôw. Mpugá ná nda bwé ngó sá bí ni, ntó námé wé ímpáámbe byáŋ í á du sá *buud ɔ mícúndá yé.

24 Ká məntágula nə bí buud ɔ kúm,

nacé wún tɔɔm wêsh ɔ bí bí nə ndí ni.

25 Məntágula nə bí buud bí nə jílá wá,

nacé bi má bá bə nə zha.

Məntágula nə bí buud bí ngó gwo kidíga wá,

nacé bi má bá tədəwa, bí jii máyê.

26 Məntágula nə bí ja búúd bēsh bwé fáág bí, ci nə bí nji mənywa yí.

Mbií ŋgwúd wəɔŋg námé wé ímpáámbe byáŋ í á du sá buud ɔ mícúndá wá məshigá yí.

27 «Nji, mɛɛ má ci nə bí buud bí ngó gwágulə mə wá ná, cɛɛlɔgá mizhízhín mín, bí sá bəɔŋg bwé ngó mpii bí wá mənywa.

28 Bwádánúgá nə buud bwé shwó bí wá, bí jəgula nə Zembî shú bəɔŋg bwé ngó cúg bí wá.

29 Nkí muud mə nyífə wo bóónz mbáŋúd, yág námé nyə wúl mbáŋ. Nkí muud mə mándá wo nə kúúd gwô, wo kú kaambulə nyə nə wáma gwô á cwû.

30 Nkí muud mə gwáámbe wo sá, yág nyə; nyəɔŋg mə mándá wo nə sá gwô yé, bídúg a kág nə gwo.

31 Ságá buud sá bí má céél ná bwé sáág bí yí.

32 «Nkí bi má du cɛɛl nji buud bwé céél námé bí wá, buud bí nə ŋkul ka lə bí ntədélé? Nɡaá ná osóɔl ɔ *mísám bwé du námé cɛɛl nji buud bwé céél bwo wá?

33 Nkí bi má sá búúd mənywa nji bəɔŋg bwé sá námé bí mənywa wá, buud bí nə ŋkul ka lə bí ntədélé? Nɡaá ná osóɔl ɔ mísám bwé du námé sá ntó?

34 Nkí bi má du kənd íkwálá nji wú bí má bwánd nə búgə ná bwé é nyiŋg bí wá, buud bí nə ŋkul ka lə bí ntədélé? Nɡaá ná osóɔl ɔ mísám bwé du námé kənd íkwálá nji wú bwé du nyiŋg bwo tãŋ ŋgwúd wá?

35 «Bi bāŋ, cɛɛlɔgá mizhízhín mín, dɔgá sá búúd mənywa, bí du yə búúd íkwálá kú bwánd ná bwé nyiŋgug bí. Ntó, Zembî

mə bá yə bí məma myána; í é mpûy nə bí búsə bwân ó Zəmbî a gwów-gwôw. Nəcə nywáá jî nə jə lâm tɛɛm bə shú búúd bwə anɣê nə yə nyə akíba wá, tɛɛm bə shú bəɔŋg wâ mbiya milâm.

³⁶ Dugá lwóya lâm íŋkúŋkwon nda Sóŋŋú wán mə də lwóya lâm íŋkúŋkwon ná.

³⁷ «Kúgá də jéég búúd min-jagó, bwə ka námə bá də bə kú jéég bí minjagó. Kúgá də yə búúd intúgúlí í mábɛɛ mán, bwə ka námə bá də bə kú yə bí intúgúlí í mábɛɛ mán. Dugá juu búúd nə mábɛɛ mán, bwə ka námə bá də juu bí nə mán mábɛɛ.

³⁸ Dugá sá yána, bwə bəg námə də sá bí yána. Bwə bá də shwu bí isâ məma kwáám kaándəd, í njúl njinyá, bwə san í ŋgə sɔw. Nəcə yuug bí é də yígula bóól búúd nə ndí yí, gwə námə ó bwə bá də yígula bí nə ndí yí.»

³⁹ Yésus mú námə kənd bwo kaaná ná: «Ŋgwól áncím-ncím jî nə ŋkul jaand nə ŋgwól? Nɣáá nə bəsh bwə é búla bííd?»

⁴⁰ Mpwíín nyə ádé bwɛɛ ntə yíguli; nji, *mpwíín mə mpú ŋwa njígulá yé mə də námə bə nda yíguli.

⁴¹ «Nəcə jí wó ŋgə mpu dág ntand shwú jí mínyəŋə woó jús dí, nji wo kú dág mbwûŋ wí dwó jús dí yí?

⁴² Ntədəlé wó jí nə ŋkul ci nə wo yíl mínyəŋə woó ntand shwú júsúd wɛɛ kú dág mbwûŋ wúsə wo dwó júsúd

yí? Yé múúd məkəŋ, fwog yíl mbwûŋ wódí júsúd; ja jəŋɣə wə wó é ka dág nda wó jí nə ŋkul yíl mínyəŋə woó ntand shwú júsúd ná.

⁴³ «Fwámé líí dí í dú wúmə íbumə í abúbôw; líí abúbôw kú námə wúmə fwámé íbumə.

⁴⁴ Líí jêsh í də mpûy íbuməd. Bwə ádé mwáág ífumbí ŋgwúdáánzə dí, kú saag məbudə ŋgwunú.

⁴⁵ Jəjə múúd lâm yé wúsə nə jəjə kwəzú, í ka də wéeshuli jəjə isâ; bów-bôw múúd yé lâm nə bów-bôw kwəzú, ka námə də wéeshuli bów-bôw isâ. Sâ múúd ŋgə bul téduga láməd yí, gwə wə mpu yé í dú lás yí.

⁴⁶ Bí ŋgə jôw mə nə Cwámba! Cwámba! Ká nəcé jí bí búsə kú sá sâ mə ŋgə ci yí?

⁴⁷ Muud yêsh mə zə mádí zə gwágulə lésú mə ŋgə lás ga, a sá nda mə ŋgə ci ná, muud wəŋɣə jisə mbií múúd mə zə lwágulə bí ga.

⁴⁸ A jî nda muud mə sá ná, ja á zə shumə njów yí, a tééd fáág shí ná fáág fáág fáág, a mú kə tâl mífim kwóógúd. Ja mpuŋ i wósos yí, kwunú tɛɛm də nyífa njów wəŋɣəd, í kú bwɛɛ shwágusa, nəcé í bələ fwámé shumyá.

⁴⁹ Nji, ŋkí muud mə gwágulə lésú mə ŋgə lás yí, a kú sá nda mə ŋgə ci ná, a jisə nda muud mə shúmə njów mətag dí kú fáág nə ndɛɛ kə tâl mífim kwóógúd yé. Kwunú mə ká nyífa njów wəŋɣəd, í búg shugula shí nə mpuu.»

7

*Yésus má lwag sól mäsáal
mæ wúl lúluú ózimbi
(Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)*

1 Ja Yésus nyə a shîn lás lású yé nə wêsh kúl búúd í ngə gwág yí, nyə á kyey kə Kapernawúm.

2 Wúl lúluú múúd í á du jwú nə ozimbi təd yí í á bə nûŋ, lwaá dé á lâm í á ngə bwas ŋkí yáág nə í zə yə.

3 Lúluú ózimbi ni í á ka gwáduga Yésus. A mú kənd búbaalé ocúmbá buud wâ *Oyúden ná bwə kág jəgula nə nyə ná a zəg lwag nyə lwaá dé.

4 Ocúmbá buud bəŋg bwə mú kə wós wá Yésus, kə bul bul téeg nyə məbwə ná: «Muud éne má jəla nə wo kwíindúg nyə,

5 nəcé á cəel lwon búúd jísú, nyə wá nyə a lwə sá *mpáanzə minjígulá nyísú.»

6 Yésus mú ŋwa zhí, bənón bwə mú kə. Nə bwə wál bá kə kumə njów, lúluú ózimbi mú kənd óshwá bé ná bwə kág ci nə Yésus ná: «Cwamba, kú bul ntəgələ nyúúl, nəcé mə ampíyáyé nə wo nyíig mádí njów.

7 Gwə wá má shígé kwey tətəlí nə mə zəg məməfwó zə bwəma nə wo yí. Jeg lás lásúg, sól mäsáal waamá yálúg.

8 Nəcé mə ji nə omása bwə ngə jwú nə mə wá. Mə ji námə nə ozimbi má ngə jwú nə ndí wá. Nyəŋg yêsh má é ci nə a kyéyug yé, a kə; nyəŋg má é ci nə a zəg yé, a zə. Má ká ci nə

lwaá dām nə í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

9 Yésus nyə á faag njwú ozimbi éne ja nyə á gwág á má lás ntáni yí. A mú yid dúg búúd bwə á ngə bə nyə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Má jaaw bí nə mə afwóyé bwəle dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəryél dí»

10 Buud bwə á zə lwámád wá bwə mú nyiŋgə, kə njów má lúluú ózimbi, bwə mú kə kwey sól mäsáal mú mpwogé.

*Yésus mə gwúmushi mwân
mæ wúl kúsá múdá*

11 Yésus nyə á ka kə ŋgwála á Nayîn, bənón *ompwín bé nə bóól zhwoɡ buud ə bwə á ngə kə.

12 Bwə ngələ shísh ŋgɛé mpumbé ŋgwála, dúg nə, buud bwə ngə kə nə mbimbə nə bwə ká dul. Í á bə cúgə lú mwân, nyəŋgú njúl kúsə. Zhwoɡ buud ə ŋgwála bwə á ngə lúgal nyə.

13 Cwamba nyə á bul gwág cey lâm mwo dí ja nyə á dúg kúsá múdá wəŋg yí. A mú ci nə nyə ná: «Kú ná ngə jii.»

14 A mú shísh kə kúnya nə taŋá. Buud bwə á ngə ŋkəny wá bwə mú shigula. Yésus mú lás ná: «Mwá ncwámá, juumág! Má ci nə wo ntó.»

15 Mbimbə mú wəol ji njínjilí, tééd ntəg ngələ lás. Yésus mú ŋwa nyə nyiŋg yə nyóŋgú.

16 Buud bêsh bwá mú bæ nà injkunjúúnd. Bwá mú ngə yə Zembî məshwúmb bwá ngə ci ná: «Məma *múúd micúndá mə wóós sádí. Zembî mə zə kwiid kúl búúd jé.»

17 Lâŋ mə Yésus í mú ngə kala ná ndéé í mú kyey Yudéa yêsh nə cínəŋg mákoogú məkoogú yêsh.

Yésus bá Yuánes Nduu-buud (Mat 11.2-19)

18 Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólágú míni myêsh nə *ompwíin bé. Nyə á ka jəw óbá cínəŋgá,

19 a mú kənd bwo wá Yésus ná bwá kég jî nyə ná: «Ye wo wá muud sá ngə bwánd ná a bá zə yé? Ye sá kwóg ná bwánd íshús?»

20 Ompwíin ó Yuánes bwá mú kə wóós wá Yésus, bwá mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ngə ntí sá ná sá zég jî wo ná: “Ye wo wá muud sá á ngə bwánd ná a bá zə yé, ye sá kwóg ná bwánd íshús?”»

21 Námá fwála dɔəŋgú di, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjâm, yíl məjamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh.

22 A mú bəsa nə buud Yuánes nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bí mə dúg yí nə sâ bí mə gwág yí. Wəancím-ncím bwá ngə mpu dúgya; mimbúmbwúgú mí ngə kyey tətəlí, mizəzaamá mí ngə yâl, wəkúmélwə bwá ngə mpú gwág, mimbimbə mí ngə gwúm, injkúnkwónjələ í búúd í mú ngə gwág Jəjə Kéel.

23 Muud nyə é bæ kú bwəma nə bɔəgú mádí yé, nywáá mə jəla.»

24 Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwá mə nyiŋgə yí, Yésus mú zə ləsha nə buud bwá á bæ cínəŋg áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú mə Yuánes ná: «Ja bí á də kə shí a shwééshá dí yí, bí á də kə dúg jí? Ye gúl ká í dúgá ntəŋ nə fufó?

25 Nkí í á shígé bæ ntó, bí á də kə dúg jí? Ye ngwól múud dúgá bwáád íjimé í mímbwéedí? Mbô, buud bwá dá bwáád íjimé í mímbwéedí də cugə cug əlal-ŋkul wá bwá də bæ mínjów mí ójwú-buudəd.

26 Ká bí á də kə dúg jí? Ye *muud micúndá mə Zembî? Haaw, mə jaaw bí ná nyɔəŋg bí á kə də dúg yé mə ntə ŋkwónj múúd micúndá mə Zembî.

27 Nəcé nyə wá Zembî nyə á ci nda jísó cilyá nyádí Kálaad dí ná, ná: “Dəgi! Mə zə kənd mbwiŋgye lâŋ waamá ná a kég wo shwóg kə kwambulə wo zhií.”

28 Mə ka jaaw bí ná, mpədúgá buud bêsh bwá mə byél mímwə mi búdad wá, kú nə muud mə ntə Yuánes. Nji tɛem bæ ntó, muud mə bul bæ zhizhe Faan mə Zembî dí yé, á ntə Yuánes.

29 Buud bêsh tɛem bæ óhwenye ɔ tóya bwá á ngə duwan wá Yuánes wá, báá bwá á ngə magulə ná Zembî jì tətəlí.

30 Nji, *Ofarizyēŋ bənəŋ *Ōŋkumɛ ó məcɛɛ bəŋ buud bwá á ban nə bwá adúwáné wá Yuánes wá, bwá á ban sâ

Zembî nyə á yagúlə shú dánj dí yí.

³¹ «Mə kág ná yïga kala búúd á múús nə ozə? Mə kág ci ná búsə ntədele?»

³² Búsə nda ikágə bísá shishé íseɛngyá dí yí, bíl í ngə kámbula nə bílúgá ná: “Sá mə lwə bí ilúlwónj í ábulya məkəl, bí kú sáág; sə mə nyiŋgə wá míngwa mí shwiy, bí kú jii”.

³³ Ntó wə í ngə bə éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də ídý-dý, kú ngul málwəg; bí ná: “A ji nə jamb.”

³⁴ Mwân mə Múúd mə zə, a ngə də a ngə ngul, bí ná: “Nyíni jisə ndəl dəg, ngule məlwəg. A ji námə shwə oŋwenye ɔ tóya nə osól ɔ *mísəm.”

³⁵ Nji buud bəsh bwə ngə bə fug mə Zembî wá bwə ngə lwó nə jisə jəjə sâ.»

Yésus mə juu ngwól múdá

³⁶ Ngwól *Farizyêŋ nyə a jəw Yésus nə a kág nyədí njəw bá bwə ké də. Yésus mú kə nyí njəw mə Farizyêŋ wəŋgə kə njwa jiya shú dála.

³⁷ Ngwól múdá nyə á də bə sól *mísəm cínəng ngwála, nyə á ka mpu nə Yésus ji wə Farizyêŋ éne, a ngə də. Ká dúg hí, mudá wəŋgə mə wós, a zág nə labínda fúfuundú *alubátrə* dí.

³⁸ A mú zə təw Yésus mpásə, ngəe kómb məkuú. A mú də jii, də bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle nə ndéé a fím nyə mwo nə shilú jé, a músə ngə ywó nyə mwo nə mpu, a nywə

mwo labínda. ³⁹ Ja Farizyêŋ nyə a jəw Yésus yé nyə á dúg sólúgú wəŋg yí, nyə á ngə lás nyədí lámúd ná: «Muud éga mbəm bə *múúd micúndá mə Zembî, ŋki a mə mpu múdá ngə kúnya nə nyə éga mbií múdá á jisə yí, a mpu nə a jisə sól misəm.»

⁴⁰ Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, mə cəel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíguli, jaawág.»

⁴¹ «Ŋgwól múúd nyə á bə nə buud obá bwə mbíd nyə mpwála; ngwól nə mpwála odanarí mitəd mítəŋ, ngwólúgá nə odanarí məwúm mətəŋ.

⁴² Nda bwə áshígé bə nə *mwaanə bwə nyíng nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwála nyəŋg. Búud obá óníd, nyáyé nyə é bul cəel múúd mpwála wəŋ yé?»

⁴³ Shímun mú bəsa ná: «Mə tédúgá ná í é bə nyəŋg á mə bíd nə məma mpwála yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo mə sámb mbií í jəla yí.»

⁴⁴ Yésus mú yid wə mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo mə dúg múdá éga? Mə ámə nyí wa wódí njəw, wo shígé shwú mə məjúwó məkuúd; nji nywáá, a mə gusa mə məkuú nə məzhwíle mé, a fím mə mwo nə shilú jé.

⁴⁵ Wo shígé námə ywó mə mpu; nji nywáá, té nyə ámə nyí wa yí, a ji nji a ngə ywó mə məkuú.

7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 7:33 1.15 7:34 Mat 9.10 7:36 11.37

7:37 Mat 26.6-7; Mak 14.3 * 7:37 alubátrə: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á də mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. 7:39 7.16 7:42 Mat 18.27 7:44 Mat 18.4; 1Tm 5.10

46 Wo shígé nywɔ mə məwúdá lúúd; nji nywáá mə nywɔ mə labínda məkuúd.

47 Gwá wá mə ká jaaw wo ná, misám myé mí á tɛɛm bulya nda jí, a mə bii íjuugá yâ misám myɔɔŋg myêsh; gwá wá á búl bə nə cɛɛlí nə mə yí. Nəcə, muud bwá də juu nə isâ cíg-cíg yé a də námá bə nə cɛɛlí cíg-cíg.»

48 A músə ci nə mudá ná: «Wo mə bə nə íjuugá nə misám myô.»

49 Buud bwá á bə dína dí wá bwá mú ŋə lás bwádí mílámúd ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ? A bálé juu múúd nə misám?»

50 Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo mə *dúg cug nəcé búgá gwô. Wɛɛ kaág nə shɛɛ.»

8

Kanda mbɔɔl mampəg (Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

1 Mpúsə isâ íni, í á zə bə ná, Yésus nyə á ŋə kyey míŋgwála nə mándúd ŋə jíŋguli buud, a ŋə cúndə Jɔjɔ Kéel á Faan mə Zembî. *Buud ɔ lwámá bə wúm nə óbá bwá á ŋə lúgal nyə,

2 nə bóól búdá nyə á yíl məjamb wá, nə bóól nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwá á də jôw nə Mədalína məjamb zəŋgbá mə á wú yé,

3 nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á də vyee jús isâ í Herod dí yé, nə Susána, nə bóól búdá. Budá bɔɔŋg bwá á də ŋə

kwíínd Yésus bánôŋ buud ɔ lwámá bə nə məbii máŋ.

4 Buud bwá á ka zə sɛɛŋgya ŋkí jág bulya, bwá ŋə wú míŋgwála myêsh, ŋə zə nyádí. A mú zə lás nə bwo kandad ná:

5 «Ŋgwól mbɔɔl mampəg nyə á zə kə myɛɛg mpəg. Ja á mə ŋə myɛɛg yí, nyúl mpúmá í mə shugula zhí nə zhí. Buud bwá mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntəg shín lúu.

6 Nyúl kə shugula kwóógúd, í mú kɔ nə ndéé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas.

7 Nyúl mú shugula íbiin-bíinud. Bánôŋ ibiin-bíin bwá mú kɔ nə ndéé ibiin-bíin í mú káda nywo.

8 Njí, nyúlúgá mú kə shugula jɔjɔ shíd, í mú kɔ, í wúmə, bumə ŋgwúd wúmə íbumá təd.» A mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mampəg

(Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

9 *Ompwíin bə bwá mú jí nyə nda kanda wɔɔŋg í kə ná.

10 A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembî nyə a mə sá nə bí báá mpúg mindimba myâ Faan dé; nji a sá nə bóól bəŋ bwá ŋəgə gwág nji mikaaná; bwá bəg, bwá tɛɛm kənd mísh, bwá kú dúg;

bwá tɛɛm gwágulə, bwá kú wámbulə.

11 «Kanda ní í kə ntúga: Mpəg wə Míləsú mí Zembî.

12 Buud básé ka bæ tâḥ nda zhií nã zhií wá, jísã bõõḅḅ bwé dú gwág, ñji Njwû mājamb mú zã, zã yíl bwo Milású mí Zembî lámúd, ná bwé á bá *búgula ná ndeé bwé *bã nã cug.

13 Bõõḅḅ básé tâḥ nda kwóógúd gwów wá, nyísã bõõḅḅ básé ná, ja bwé gwág Milású mí Zembî, bwé lág myã nã mæshusug; ñji bwé kú nã mikõõlã bwé dí cugud, bwé du búgula ñji kúkúl baan. Bwé ká bwãma nã mækugulã, bwé julã mányúul.

14 Mpæg í á shugula ibiin-biin dí yí, jísã buud básé ná, bwé ká shín gwág Milású mí Zembî, bwé kã, yágúwó nã tãõm nã mælugã má cug i mú káda bwo, bwé nda wúmã mpúmã ná ndeé í tí.

15 Mpæg í á shugula shí átutagú dí yí, nyísã buud báá básé ná, bwé gwág Milású mí Zembî nã jõ mílãm myã tátelí, bwé bii myã, bwé mú wúmã mpúmã nãcé bælã nã zény.

Kaaná lámba (Mak 4.21-25)

16 «Muud cugé nã ñkul sá ná, a jida lámba kã kúd mpwo dí, ñkí ná a kã tâl dwo shí gwoḥã. Bwé du yida tâl lámba cé lámba dí ná buud bwé nyíi ñjõw wá bwé dúgúg mæḅkenya.

17 Kú nã sã á *ndimba í bá bwên kú búguli, ñkí sã á shwoó í bwên kú mpûy, kú wóós mæḅkenyad.

18 Bi ó ka du bey nã mbií bí má du gwágulã isá yí. Mpugá

nã muud jí nã baalé fag yé, Zembî mã bá kwádulã nyã nywo. Ñji nyõõḅḅ cugé námã fwo bæ nã ndí yé, Zembî mã bá mæel yíl nyã búbaalê á ḅḅá *búgula ná a jí nã ndí yí.»

19 Nyõõḅḅ mã Yésus bánõḅ omínyõḅã bé bwé músã jê ná bwé zã nyádí. Ñji, bwé a shígé bæ nã ñkul mã shish nyã kúnã-kúnã nãcé buud bulúlã bulya.

20 Bwé mú ka jaaw Yésus ná: «Nyõõḅḅ woó bánõḅ omínyõḅã bwó básã na tóõn, bwé ḅḅã jii dúg wo.»

21 A mú bẽsa nã bwo ná: «Nyõõḅḅ waamã nã omínyõḅã báamã wã buud bwé ḅḅá gwág Milású mí Zembî bwé ḅḅá sã nda mí ḅḅá ci ná.»

Yésus má cweel ñkwõ

(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)

22 Í á bæ dúlúgã jwówád ná, Yésus má kãwa byóólúd bánõḅ ompwíin bé, a mú ci nã bwo ná: «Sã líínágã mânḅ mága kã fanwíny.» Bwé músã wú bwúḅúd kã bwag.

23 Yésus mú kã gwád ompwíin bé bwé ḅḅá júgã. Mãma ñkwõ músã zã kuḅḅ mânḅ, mājúwó má mú lwándulã byóólúd, í mú bæ bwo ñkí wagawo.

24 Ompwíin bwé mú kã juumushi nyã ná: «Mása, Mása, sã wál zã yã.»

A músã juum, a ñkáánd nã ñkwõ, ñkáánd nã ikwõ í májúwó, byêsh í mú cwaalawo, mânḅ má mú bæ ná shee.

25 A mú ci nə bwo ná: «Búgá jín jí ŋgow?» Inkuŋkúúnd í mú bii bwo, bwá ŋgá bul bî. Bwá mú ŋgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyé! A ká námá lás, tɔɔ ŋkwɔ, tɔɔ məjúwó í bálé sá nyə məgwág í?»

Yésus mə yíl njumbúlu məjamb

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

26 Bwá mú kə səl byóól shí á Ogerazenyɛ, nə bændyá nə Galilé.

27 Yésus ŋgá námá wú byóólúd tɔw shí, ŋgwól múúd a ŋgwála mú zə bwəma nə nyə. Muud wɔɔŋgú nyə á bə nə məjamb. Bweyúlə nyə á bwey dɔ ji shushwáás, kú ji mínjɔw, dɔ ji nji máshwoŋ dí.

28 Dúgála múúd éne nyə á dúg Yésus yí, nyə a bwú ŋkwiimbyê a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə kɪm ná: «Yé Yésus *Mwân má Zembí á gwów-gwôw, shwê bân nə iney? Má jəgula nə wo, kú bæeg tál mə cwúndud.»

29 Nəcə Yésus nyə a lás nə bów-bôw shíshim mpəl dí ná í wúg muud wɔɔŋg nyúúlúd. Í á dɔ bád nyə ija ija, bwá dúgá wóolə nyə nə mikwoolú mí inkwánz, dɔ wá nyə mimbwagə məkuúd shú ná bwá baagulə nyə. Nji nyə á dɔ tí isá ini byêsh, jamb í mú dɔ kə nə nyə íkúl í á dɔ bə kú nə buud yí.

30 Yésus mú jí nyə ná: «Jíná dwô wá zá?» Nyə ná: «Jíná dâm wá Kínda,» nəcé ncúlyá məjamb má á bə nyə nyúúlúd.

31 Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a kú ci nə bwo mpəl dí ná bwá kág bí ncíməd.

32 Na, məma sɔɔnz óŋkuú í á bə í ŋgá də cínɔŋg mbúnúd. Məjamb má mú téég Yésus məbwê ná a máguləg nə má kág nyí óŋkuúd. A mú magulə.

33 Məjamb má músə wú múúd éne dí, kə nyí óŋkuúd. Dɔ lú óŋkuú dɔɔŋg dêsh mú dad wú mbúnúd kə juwa mân ná ndéé fudə.

34 Buud bwá á ŋgə baagulə onkuú wá, dúgála bwá má dúg sá í ámə cɔ yí, bwá mú wɛɛnz kə ŋgə jaaw buud ŋgwála nə mílɔɔm mílɔɔm.

35 Buud bwá mú wú kwáádə zə, zálə dúg sá í ámə cɔ yí. Bwá mú zə kwey múúd məjamb má á wú éne a njúl nə mikáándə nə fwámé fúg, a njúl Yésus shí məkuú. Bwá mú gwág inkuŋkúúnd.

36 Buud bwá á dúg sóólúgú í á sɪy wá bwá mú jaaw bwo nda njumbúlu wɔɔŋg í á *dúg cug ná.

37 Ná ndéé, zhwoŋ buud bêsh wá shí Ogerazenyɛ bwá mú zə, zə ci nə Yésus ná a kyéyug wú bwádí shíd, nəcé í á bə fwámé inkuŋkúúnd í má bíi bwo. Yésus mú nyinŋə kəwa byóólúd, nyinŋə nə mpásə.

38 Muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwê ná a ŋwág nyə nyádí gwoonŋud. Yésus mú yidá nyinŋ nyə ná:

39 «Nyínŋág kə wódí njɔw kə jaaw sá jêsh Zembí má sá wo yí.» A músə kyey, lína ŋgwála

wêsh a ηγḡ jaaw sâ jêsh Yésus má sá nyə yí.

Yésus má gwûmushi shilə mə Zharus

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

40 Nyiηgələ Yésus nyə á nyiηgə yí, buud bwá á shwas nyə áncuncuma, nəcí í á bə bwá ηγḡ bwánd nyə.

41 Ká dúg ná, ηgwól múúd nə jínə ná Zharus, a njúl njwû á *mpáánzə minjígúlá, má zə nə ndéé zə kúd mábwoḡ shí, téég Yésus məbwə ná a kég nyí nyádí njów.

42 Muud wəηgú nyə á bə nə súsású ηgwúd nə ηgwúd í njúl nə mimbú wûm nə mímbá. Súsású jəηgú í á ηγḡ júgula.

Ja Yésus má tí njəond kələ wu yí, buud bwá mú zə ηγḡ shúsə nyə ikómb byêsh.

43 Nəgwól múdá nyə á bə cínəηg məcií má á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wûm nə mímbá. Mudá wəηgú nyə á kəenzh məbii mé mēsh mínjów mí mábyan dí nji a kú yál.

44 Nyə á ka shísh wə Yésus ηγεε mpúsə kwoη, a mú kúnya nə nyə lwá lú káándə, məcií tów ntāg nyə.

45 Ná ndéé Yésus mú ci ná: «Zə má kúnya nə mə éne?» Buud bēsh bwá mú ηγḡ kílya ná ndéé Pyêr mú ci ná: «Mása, buud bwá ηγḡ bε wo áncuncuma bwá ηγḡ shúsə wo.»

46 Yésus mú ci ná: «ηgwól múúd má kúnya nə mə. Mə mə gwáduga nyúl mpífə má wú mə nyúúlúd.»

47 Mudá éne mú mpu ná a cugé ná shwoód. A mú zə a ηγḡ lilya, zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwoómbúd, zə jaaw búúd bēsh sâ í ámə sá ná a kúnyág nə Yésus yí, a jaaw námə nda nyə ámə yál cé nə cé ná.

48 Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wâm, wo má *dúg cug nəcí búgə gwô. Kaág ná sheε.»

49 A ηγḡ ná lás ntáni, muud mú wóós wúle wə njwû á mpáánzə minjígúlá, zə jaaw nyə ná: «Súsás gwô má yə, kú ná bεeg ntágulə Yíguli.»

50 Yésus mú gwág, a mú ci nə Zharus ná: «Kú bεeg fúnda, bág nji nə búgə, nyə é cugə.»

51 Ja Yésus má kə wóós njów yí, a mú ban ná ηgwól múúd shús kú nyí, nji Pyêr nə Yuánes nə Zhák nə sóηgú mwân nə nyəηgú mwân.

52 Bēsh bwá á ηγḡ jii súsású jəηgú, ηγḡ tədəwa. Yésus mú ci ná: «Kúgá ηγḡ jii, nyə afwóyé yə, a ηγḡ yida já.»

53 Nda bāη bwá á mpu ná súsású má yə ná, bwá á yida ηγḡ cágula Yésus.

54 Yésus nywáá mú bii súsású mbwád, a mú ci gwów-gwów ná: «Mwân, wəólúg!»

55 *Jím mə mwân mú nyiηgə zə nyə nyúúlúd, a mú wəól cé nə cé. Yésus mú ci ná bwá yég nyə sâ má dā.

56 Obyól ə mwân bwá mú bul káam. Yésus mú báásulə bwo ná ci bwá kú jaaw múúd sâ í ámə cə yí.

9

Yésus má kænd búúd ɔ lwámá b́é
(*Mat 10.1-14; Mak 6.6-13*)

¹ Yésus nyə á ka j̄ɔw *buud ɔ lwámá w̄m nə óbá, a mú yə bwo ŋkul nə kéénd á d̄álə ȳl búúd məjamb, nə ŋkul á d̄álə lwag bwo məbwas.

² A mú kænd bwo ná bwə kág ŋgə cúndə Faan má Zembî, kə ŋgə lwag mimbâl.

³ A mú ci nə bwo ná: «Bi kú ŋwa íbaduga í ŋjəond, tɔɔ wagatig, tɔɔ baamutálá, kú kə nə buléd, kú kə nə mwaanê; muud kú bwáád íshimí íbá.

⁴ Bi ɔ ji njów bí ámə nyí yíid, bí ka bá tí cínəŋgú kə shwóg.

⁵ Búúd bwə ká bá bə kú lág bí wúl ŋgwála dí, bí wú cínəŋgú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí. * Sólúgú wəŋgú í lwágulə bwo ná bwə má byaagulə.»

⁶ Buud ɔ lwámá bəŋg bwə mú kyey, ŋgə kə mílɔm mílɔm, ŋgə kə bwiing Jjɔ Kéel, bwə ŋgə lwag buud kúl j̄esh.

Herod mə jág Yésus
(*Mat 14.1-2; Mak 6.14-16*)

⁷ Herod á tatarâk† mú gwág ísâ byêsh í á ŋgə s̄iy yí. A mú bə kú ná mpu sâ á tédúgág yí, nəcé bóól búúd bwə á ŋgə ci nə Yuánes má gw̄m;

⁸ bóól nə Eli wə má nyiŋgə lwóya nyúúl éne; bóól nə ŋgwól

*múúd micúndə ayág wə má gw̄m éne.

⁹ Herod mú ci nə: «Mə wə mə a cígə Yuánes c̄əŋ. Nyáyé múúd nye mə búl gwáduga ntága éga?» A mú ka ŋgə s̄ə nə a d̄ug Yésus.

Yésus mə yá búúd idâw
(*Mat 14.13-21; Mak 6.30-44*)

¹⁰ *Buud ɔ lwámá bwə á ka nyiŋgə. Bwə mú zə jaaw Yésus sâ j̄esh bwə á sá yí. Yésus mú ŋwa bwo, bənóŋ bwə wú búúd dí, kə bwáméfwó ŋgeé ŋgwála bwə dú j̄ɔw ná Betasayída yí.

¹¹ Ncúlyá buud bwə mú mpu ná bwə ŋgə kə n̄uŋ, bwə mú bɛ nyə áncuncuma. Yésus mú lág bwo, a mú ŋgə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan má Zembî yí, a ŋgə lwag bəŋg bwə á ŋgə j̄i luug wá.

¹² Ja kugú má bii shí yí, buud ɔ lwámá w̄m nə óbá bwə mú shísh wə Yésus zə ci nə nyə ná: «Cígə nə bwo ná bwə nyiŋgəg, bwə kág ŋgə já mákwáádə nə ibaafə yá wa kúnə-kúnə, bwə kə s̄ə sâ má dá nəcé sá bí wa bugád.»

¹³ A mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yágá bwo sâ má d̄ə.» Bwə nə né ná: «Sá cugé nə sâ, n̄i íbuléd ítóon nə oshú óbá. Ka n̄i ná séméfwó sá má ká kusə búúd óga b̄esh idâw, í ka t̄em kwaga nə bwo.»

¹⁴ Buud bwə á bə cínəŋgú je bə bud̄um otóoshin otóon.

9:1 10.1-12 **9:2** 11.2 **9:3** 22.35 **9:5** Mis 13.51 * **9:5** Ja Oyúden bwə á d̄ə kudə fumbyá mákuú dí yí, bwə á d̄ə lwágulə ná, kákúl shí bwə ámə t̄əl mákuú máŋ yí, bwə má k̄əl gwo nə buud bí cínəŋg wá ná bwə músə sâ nyéé. **9:7** 9.19 † **9:7** **Tatarâk:** Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; n̄i í ká ná «ŋgwámuna nyə á ŋgə j̄wú nə mpál n̄ə á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1. **9:9** 23.8 **9:10** Mat 15.32-39 **9:10** 6.13; 10.17

Yésus mú ci nə *ompwíin ná bwé jíløg bwo shí ikínda ikínda, kínda jêsh nə buud je bæ máwùm mótóon.

¹⁵ Bwé mú námá sá ntó, shîn jil búúd bêsh shí.

¹⁶ A mú ka ηwa íbuléd itóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mú fêy byo yə ómpwíin bé bwé kə ηgə yə buud.

¹⁷ Buud bêsh bwé mú də, jílə, idâw lág. Bwé mú σεηηg ikál í á lág yí, wá mábwumúd tâη mábwumú wùm nə mábá.

Yésus jisə Mesí

(*Mat 16.13-21; Mak 8.27-31*)

¹⁸ Í á ka zə bæ, a má kə koogú kə jəgula nə Zembî, ompwíin bé bwé mú kə σεηηgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwé ηgə ci nə mə jisə zə?»

¹⁹ Bwé mú bəsa ná: «Bóól búúd bwé ηgə ci nə wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóólágá ná wo jisə Eli, bóólágá ná wo jisə ηgwól *múúd micúndá ayág má gwúm yé.»

²⁰ A mú ci nə bwo ná: «Ká bi bân hí ηgə ci nə mə jisə zə?» Pyêr mú bəsa ná: «Wo jisə *Kríst Zembî nyə á nti yé.»

Buud bwé bə Kríst wá

bwé bá námá jug

(*Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1*)

²¹ Yésus mú mpu báásulə bwo ná ci bwé kú bwele jaaw múúd ntó.

²² A mú ka jaaw bwo ná: «Í jii shú má *Mwân mə Múúd

nə ocúmbá buud wâ loəm nə milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó máceξ bwé kág jág jugushi nyə, bwé kudəwa nyə, bwé gwú ntâg nyə. Nji a bá gwúm shwoη dí jwów lú léel.»

²³ A mú ci nə bêsh ná: «ηkí muud má ccel bə mə, a bág kú jagulə nyáméfwó; a ηkényúg kwolós jé jwów dêsh, bə mə.

²⁴ Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jím bal gwo. Nyəoηg mə jím bal cug jé nəcé mə yé, a faam.

²⁵ ηkí muud má bii mábii mēsh má shí ga, nji a yə, ηkí ntâg nə a ntámá cug jé, wáyé mfií nyə é bæ nə ndí cínəηg yí?

²⁶ Mpugá ná muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byám shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá námá gwág nyə shwôn ja á bá zə a ηgə ηkənəwa məηkənəwa mé nə məηkənəwa mə Sóóηgú, bánəη miféeshá mí *wəérngales myé dí yí.

²⁷ Búbálé má jaaw bí ná, bóól búúd básá wa óga, bwé abulé bwele yə, bwé kú fwo dúg Faan má Zembî.»

Yésus mə lwóyá mílwaná myé
(*Mat 17.1-8; Mak 9.2-8*)

²⁸ Í á ka zə bæ, Yésus má shîn lás lésú ni, mwôw má mú cə je bæ mwəomb, nyə á ηwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bánóη bwé mú bád mbánjúd gwôw kə jəgula nə Zembî.

²⁹ Ja nyə á ηgə jəgula yí, mpwoombá nyé í á shwóqla,

mikáándé myé mí mú bæ ñkí fumə, mí ñgə faan nda ñjəs.

³⁰ Seegya ná buud obá, Moyíz bá Eli bwá mú bwá ñgə lésha nə nyə.

³¹ Moyíz bá Eli bwá á lwóya mənyúúl mílwanád. Bwá mú ñgə lésha nə Yésus shú shwiy á bá kə yə Yurúsalem yí.

³² Na nyə á bæ, Pyêr bəññə buud ó gwoonɔg bé bwá mú ígwád ná cúg. Bwá á ka juum, bwá mú dúg Yésus ñgə jág ñkəñwə, buud obá bwá ñgə lésha nə nyə.

³³ Ja Moyíz bá Eli bwá á ñgə béégya nə Yésus yí, Pyêr nyə á ci nə Yésus ná: «Mása, nywaálə ñgəlá ji wa. Sá shúməgá məbanda məlól, ñgwúd shú dwô, dúl shú má Moyíz, dúlúgá shú má Eli.» Nyə a shígé mpu sâ nyə á ñgə ci yí.

³⁴ A ñgə ná lás ntáni, seegya ná gúndé í má zə búdal bəsh. Inkuñkúúnd í mú bií bwo ja bwá má dúg gúndé má búdal bwo yí.

³⁵ Kál í mú wú gúndé jooñg dí ná: «Mwân waam má á féésh wé éga. Ságá nyə məgwág.»

³⁶ Ja kál í má shîn lás ntáni yí, bwá mú dúg Yésus ñji nyəməfwó. Bwá mú ji ókúl-ókúl. Bwá á ji mwôw mooñgúđ kú jaaw tɔɔ muud sâ bwá á dúg yí.

Yésus má lwag wúl mbəl jamb

(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)

³⁷ Jwôw í á bə cínəñg yí, bwá má shulə wú mbəñ di, buud bwá mú zə bwəma nə nyə áncuncuma.

³⁸ Ká gwág í, ñgwól múúd má kîm na mənkuumbə mə búúd dí ná: «Yígəli, má jəgula nə wo, kəndug mísh dúg mwân waamə dí. Mə ji nə nyə ñji ñgwúd éne.

³⁹ Jamb í də bii nyə, a mú də kîm, ifúlug í dúgə wóós nyə mpud. Jamb í də jugushi nyə ná ndéé í ka tɛɛm zə ñgə bíđ nyə í má fwo líduga.

⁴⁰ Mə ámə jəgula nə *ompwíin bwô ná bwá yílúg nyə jamb dooñgú, bwá shígé kwag.»

⁴¹ Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden óga! A bówúlə bí mitádúgá e! Mə e bá kə nə bí ntáni kə wóós ñgow? Mə é bá jísow bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wooñg.»

⁴² Mwân ñgə shísh wə Yésus í, jamb mú kadəwo nyə shí, ñgə jág sagəsə nyə. Yésus mú ñkáándə jamb, a lwag mwân ná ndéé a nyiñg kənd nyə wə sóñgú.

⁴³ Dúgúlə búúd bəsh bwá á dúg misóólúgú mí Zembí yí, bwá á káam ntə ñkúl.

Buud bəsh bwá ñgə ná káam isá byəsh Yésus nyə á ñgə sá yí, nyə mú ci nə ompwíin bé ná:

⁴⁴ «Mpugá gwágulə lésú má zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz məbwə mə búúđ.»

⁴⁵ Ñji bəñ bwá á shígé mpu gwág lésú wooñgú, í á bæ bwo

shwüilyá ná bwé kú gwág nda í ká ná. Bwé á ka ngə fúndə jíle nyə lésú wəwəngə.

Zá má ntə bósól

(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

46 Bwé mú zə tééd sénéúsále mákəl ná bwé ceel mpu nyəwəng jí bul bə fwámé múúd bwé dí gwoonəg dí yé.

47 Nji Yésus nyə á bwey mpu sá bwé á ngə téduga bwé dí mílámúd yí. A mú nwa gúl kúkágə, tál nyé dí kúnə-kúnə.

48 A mú ci nə bwo ná: «Muud mə lég kúkágə ga jínə dām dí yé, a má lég mə. Muud mə lég ntəg mə yé, nyə alágé mə, a lég múúd nyə á nti mə yé. Mpugá ná muud mə nwa nyáméfwó zhizhe mpédúgá nyín yé, nyə wə jí fwámé múúd ntə bósól.»

Muud mə bə kú lúmbəli yé ngə magələ

(Mak 9.38-41)

49 Yuánes mú ka zə lás ci ná: «Mása, sá amə dóg ngwól múúd ngə balan nə jínə dwó, ngə yíl buud məjamb nə ndí. Sá amə ka kaambələ nə nyə ná a kú ná ngə sá nəcé a cugé sádí gwoonəg dí.»

50 Yésus mú yidá bəsa nə nyə ná: «Kúgá də kaambələ ná a kú ngə sá, nəcé muud nyə anğé nə mpíi bí yé, jí bídí kósómbúd.»

51 Fwála í á bə ná Yésus mə zə bá nkəh wú shí ga dí yí í á ngə shísh. Ntó Yésus nyə á nwa cígála ná təw jí təw jí a ká Yurúsəlem.

52 Nyə á ka lwám bósól búúd ná bwé kág nyə shwóg. Bwé

mú nwa zhí, kə nyíi dúl dánd á Samariya dí ná bwé ká kwəməsa, Yésus bəg kə shígəla cíwəng.

53 Nji, buud ə dánd dəwəngú bwé mú ban ná bwé alágé nyə nəcé nyə á ngə kə ngéé Yurúsəlem.

54 Nda *ómpwín bə Zhák bá Yuánes bwé á dóg ntó ná, bwé á ci nə nyə ná: «Cwáməba, ye wó jí ná sá jówúg kuda í shúləg wú gwəw zə cumbal jígal bwo?»

55 Yésus mú yid, nkáánd nə bwo, †[nyə ná: «Bí ampúyé wəwəng shíshim í ngə shwambələ bí ni.»]

56 Bwé mú nwa zhí kə dúl dándád.

Béglə Yésus

(Mat 8.19-22)

57 Bwé ngə kyey zhí nə zhí, ngwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá də bə wo kúl jəsh wó bá də kə yí.»

58 Yésus mú ci nə nyə ná: «Ontə bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwán mə Múúd cugé nə nkúmba kúl á dóg já yí.»

59 A mú ci nə ngwól múúd ná: «Bəg mə.» Nyíni nə né ná: «Cwáməba, fwog bíd mə, mə kəg dul sósəngú waamə.»

60 Yésus mú ci nə nyə ná: «Bídúg mímbimbə mí dúləg mímbimbə myán. Wəe, kaág ngə bwiing buud Faan má Zembí.»

61 Ngwól múúd mú námə ci nə nyə ná: «Cwáməba, mə zə bə

9:46 22.24-26 9:48 10.16; 22.26; Mat 10.40; 20.26-27; Mak 10.43-44; Yuá 13.20

9:50 11.23; Mat 12.30 9:51 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis 1.9 9:52 10.33

9:54 20j 1.10, 12 † 9:55 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. 9:61 10j

wo. Nji bwándúg ná mæ fwóg kə jána nə njów búúd wâm.»

⁶² Yésus mú ci nə nyə ná: «Múúd mæ ká ñkény bəəg ná á waad fambá, a nyingə yág dúg mpúsə, muud wəəngə cugé nə mfií Faan má Zembí dî.»

10

Yésus má kənd búúd məwúm zəngbá lwámád

(Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

¹ Ja Cwámba nyə a shîn lás isâ íni yí, nyə a cwééd *ompwíin məwúm zəngbá nə óbá* a mú kənd bwo ná bwə ñgág nə kə óbá óbá íkúl byēsh nyáméfwó nyə á jəla nə kə yí.

² Nyə a lás nə bwo ná: «Dugá, idāw í má tí fambá məñkund məñkund, nji buud bwə kə saag wá búsə cíg-cíg. Ntó wə má cí nəə: jəgulagá nə amádí fambá ná a kəndug buud, bwə zəg saag.

³ Kəgá, mæ má kənd bí nda bwán ó íncwəmbə mpédúgá oñkweny.

⁴ Muud kú kə nə *mwaanē ñkí kwáám. Muud kú ñwa bósól osílúfaas; muud kú kə ji mábádád zhíi nə zhíi.

⁵ «Njów wēsh bí má nyíi yí, fwogá ci ná: “Zembí sáág ná bi bəg ná shεε.”

⁶ Ñkí ñgwól muud á ná shεε ji cínəngú, məbədə mún má kə nyədəí; ñkí ntó dí, má nyingə zə bídí.

⁷ Bí ó ji njów wəəngəd, bí dū də nə ñgul ísâ bwə é dū yə bí

yí, nəcé sól məsáal má jəlá nə bə nə myəna. Bí kú bá dū kyey mínjów mínjów.

⁸ Ñgwála wēsh bí é nyíi buud ləg bí yí, bí ó dá ísâ bwə yə bí cínəng yí,

⁹ bí ó lwag mímbəl myá cínəng, bí jaaw bwo ná Faan má Zembí í mú bí kúnə-kúnə.

¹⁰ Wəəng ñgwála bí má nyíi buud kú ləg bí yí, bí kə tām dánd kə lás ná:

¹¹ “Sá má kudə yə bí fumbyá a ñgwála wán í amə nada sə mákuú dí yí. Nji mpugá ná Faan má Zembí í má shish kúnə-kúnə.”

¹² Mə mpú jaaw bí ná jwəw Zembí mə bá zə sámb búúd milésú yí, a bá jagulə búúd ó Sódóm ntə ñgwála wəəng.

¹³ Məntágula nə bí buud ó Korazín. Məntágula nə bí buud ó Betusayída námá. Nəcé bímbí lú *məshimbá má má wósós bídí má, má á mbəm wósós Tir nə Sidon, buud ó nūñ bwə á mbəm námə bwey bwáád míñkud ji ífií dî ná bwə cénd mítédúgá.

¹⁴ Nə ndeé, cígulé mílósú dí, intégulí í Tir nə Sodom í ábulé bul nyaan nda bí bín.

¹⁵ Bí bāñ buud ó Kapernawúm, bí ñgə téduga ná bi mæ bá kə gwəw? Mbô, bí mæ bá yidá shulə kə banj mínjím.

¹⁶ Muud mæ gwágúló bí yé, má gwágulə mæ. Muud mæ bə kú gwágulə bí yé, má bə kú gwágulə mæ. Muud mæ bə ntāg kú gwágulə mæ yé, a má bə kú

9:62 11.2; Flp 3.13 10:1 9.1-6 * 10:1 Míl micilyá mí ayág mí ñgə ci ná bwə á bə ñji məwúm zəngbá. 10:4 22.35; 20j 4.29 10:5 2.14 10:7 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14 10:9 11.2 10:11 Mís 13.51; 18.6 10:12 Mat 10.15 10:13 Iza 23.1-16 10:15 Iza 14.13, 15 10:16 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20

gwágulə múúd nyə á nti mə yé.»

Ompwíin bwá má kə nyiŋgə nə məshusug

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

17 *Ompwíin məwûm zangbá nə óbá† bwá mú kə nyiŋgə nə məshusug bwá ŋgá ci ná: «Cwám̄ba, tɛɛm bə məjamb má ámə ŋgə bə nə məgwág nə sá ja sá ámə ŋgə lás nə mwo jíná dwô dí yí.»

18 A mú ci nə bwo ná: «Mə á ŋgə dúg *Sátan ŋgə kud wú gwôw nda njəs.

19 Mə má yə bí ŋkul ijwûga ná bi nyáálug onywâ nə wəacálaafê nə məkuú, bí nyaal námə mpífə má múúd ŋgə lúmbuli nə bí yé‡ nyêsh, sâ kú sá bî.

20 Nji bi kú bul gwág məshusug nə məjamb ŋgələ magulə ijwûga bín, yidagá gwág məshusug nə mínə mún bələ cilyá gwôw jon dí.»

21 Námə wəla dɔɔŋgá di, Yésus mú kɔɔs nə məshusug má Nkɛŋkɛ Shíshim, a mú ci ná: «Pupa, Cwám̄ba á gwôw nə shí, mə yə wo gúmə nəcé wo á shweel ompuye bánêŋ buud ó fug isâ íga, wo yida lwágulə ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pupa, ntó wə wó á cɛel ná í bág yé.

22 Dâ nyə a cwám̄bulə mə isâ byêsh. Kú nə muud mə mpú Zembî Mwân, nji Sóŋgú; kú námə nə muud mə mpú Zembî Sóŋgú, nji mwân nə muud

yêsh mwân má céel sá ná a mpúg yé.»

23 A mú yág dúg ómpwíin bé, ci nə nji bwo ná: «Bi bân mísh mún má má jəla nəcé má ŋgə dúg isâ bí ŋgə dúg ini.

24 Búbálé má jaaw bí ná, zh-wog *buud ɔ mícúndə nə min-jwú-buud mí á cɛel dúg sâ bí ŋgə dúg yí, nji mí áshígé dúg. Bwá á cɛel gwág sâ bí ŋgə gwág yí, nji bwá áshígé gwág.»

Kanda Jɔɔ múúd á Samaríya

(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)

25 Ka dúg ná, ŋgwól *Nkumɛ məcɛɛ má zə bwówulə nyə jî nyə ná: «Yíguli, mə sáág jî ná mə ləgúg cug á kandugə kandugə?»

26 Nyə ntâg nə né ná: «Jí jî cilyá *mbwoomb məcɛɛ dí yí? Wó dɔ lɔ cínɔŋgə ná jî?»

27 A mú bɛsa ná: «Wó jələ nə cɛel Zembî woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə ŋkul nywô nyêsh, nə lúú wô wêsh. Wo cɛel námə múúd yêsh jisə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwo.»

28 Yésus nə né ná: «Wo má bɛsa mbií í jəla yí. Sáág ntó wo bāg dɔ cug.»

29 Nyɛ, cɛelúlə lwágulə ná a jî tətəlí, a mú jî Yésus ná: «Muud jî mə kúnə-kúnə wə zə?»

30 Yésus mú nyiŋgə lás, a mú ci ná: «ŋgwól múúd nyə á ŋgə wú Yurásələm ŋgə shulə

10:17 9.10; Mak 6.30 † 10:17 Míl mícilyá mí ayág mí ŋgə ci ná bwá á bə nji məwûm zangbá. 10:18 Yuá 12.31; Mbú 12.9 10:19 Sòm 91.13 ‡ 10:19 múúd ŋgə lúmbuli nə bí yé: Wa jisə Sátan. 10:20 MmN 32.32; Flp 4.3; Mbú 3.5 10:21 4.18; Mat 11.25 10:22 Mat 11.27 10:24 1Pr 1.10-12 10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17 10:27 Mat 22.37, 39 10:28 Ləv 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17

kə Zheríko. Izhiləŋgaané í mú bií nyə zhíid, déég nyə isâ byé byêsh, yíd nyə ná ndéé lágə nyə cíg-cíg ná á fudə.

31 Í mú jé ná ηgwól fada kyéyug zhíi nyəŋgúd. A mú dúg múúd wəŋgá, a mú cɔ́ lúú tál gwôw.

32 Nəgwól *Levít mú námə zə wós kúl jəŋgúd, a dúg múúd éne, a cɔ́ lúú tál gwôw.

33 Nji ηgwól múúd á Samariya ηgá námə kyey yé njəŋd hí, a mú wós kúl múúd éne nyə á bə a mbwúg yí. Ja á má dúg nyə yí, lám mú bul cey nyə cwú.

34 A mú shísh kúnə-kúnə, a lwag nyə məfəŋ nə məwúde nə wáan ná ndéé a shín wólə. A mú ηkəny nyə bəd nyədí jakáás dí, kə nə nyə njów ójôŋ kə kweemb nyə.

35 Mán məlám, muud á Samariya mú ηwa ódanarí obá, yə múúd njów ójôŋ. Nyə nə né ná: «Kweembəgú mə muud éga. Bímbí dēsh wo é kwo keenzh shú dé yí, mə é zə nyiŋ wo ja mə é nyiŋə yí».

36 Yésus mú jī ná: «Búúd olól óni bēsh dí, nyáyé nyə á bə muud ízhiləŋgaané í á yíd yé kúnə-kúnə yé?»

37 Yíguli məcɛɛ ná: «Jísə nyəŋ nyə á gwág nyə cey lámúd yé.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Kaág, wo kág sá ntó.»

Ləŋ má Mááta bá Maríya

38 Ja Yésus bəŋŋə *ompwíin bé bwə á ηgə kyey yí, bwə á kə nyíi dúl dəndəd. Nəgwól

múdá nyə á bə dənd dəŋg dí ná Mááta, a mú lág bwo nyədí njów.

39 Mudá wəŋg nyə á bə nə mínyəŋé ná Maríya. Nyə á zə ji Cwámbe shí məkuú, du gwágulə ləsú yé.

40 Mááta nyə nyə á ηgə yíŋga nə zhwog iság-ság shú ójôŋ. A mú ka zə, zə ci nə Cwámbe ná: «Ja Maríya mə yida bíd ná mə ηgəg nə sēy məməfwó ga, sâ jəŋg í acíyé wo sâ? Cíg nə nyə ná a zég kwiid mə.»

41 Cwámbe mú bəsa nə nyə ná: «Mááta, Mááta, wo ηgə kənd lám gwôw ηgə ntágulə nyúul nə zhwog isâ.

42 Sâ jí nə mfíi yí jí nji ηgwúd. Maríya mə féesh sâ í búl nywa yí, muud nyə abúle kwo ηwa nyə gwo.»

11

Yésus mə jígúli ómpwíin məjəgula

(Mat 6.9-13)

1 Dúl jwôw di, Yésus nyə á bə gúl kákúlúd a ηgə jəgula. Ja nyə á yəw jəgulálə yí, ηgwól *mpwíin yé mú ci nə nyə ná: «Cwámbe, jígúlig sə jəgulálə nda Yuánes nyə a jíguli bé ómpwíin ná.»

2 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ja bí mə bá du jəgula yí, bí ə bá du ci ná:

Pəpa,

Jínə dwô í bəg nə gúmə ntə sâ jəsh.

Ijwúga byô í zəg.

3 Yág sá idâw í jéla nâ sá yí
jwów dêsh.

4 Juug sá *misám mísú
nâcé sá ηgê námá juu buud
bwá ηgê byaagulâ nâ sá
wá.

Wo kú bíd ná mábwábúlán má
ntó sá ηkul.»

5 A mú nyingê ci nâ bwo
ná: «Shé fwógá ná ci ná ηgwól
múúd na bídí ji nâ yé shwá.
Muud wœηgê ka kê wá shwá
yé mpwó-bulú kê ci nâ nyâ ná:
“Wey e, kwalug ná mæ ibuléð
ilól

6 nâcé ηgwól shwá waamá
ηgê zhu njœnd dí, a má wós
mæ kê njów mæ kú nâ sâ má yé
nyâ.”

7 Shé fwógá ná ci ná shwá
yé má bœsa nâ nyâ nûη njów
dí cwû ná: “Kú zæ ntágulâ mæ,
sánêη bwân bâm sá má bwey
já shí, mæ cugé nâ ηkul wœl zæ
yæ wo ibuléð.”

8 Má jaaw bí ná, tæm bæ ná
a cugé nâ ηkul wœl zæ yæ nyâ
ibuléð ná a ji shwá yé, nyâ
é wœl nâcé ηgwól sálâ kâηgá
ηgwóómbúlú, nyâ é zæ yæ nyâ
sâ jêsh á ηgá gwáámbyí.

9 «Μεε má ka ci nâ bí ná:
Gwáámbugá Zembî, nyâ é yæ
bî; sógá, nyâ e lwó bî; kudêgá
mbê, nyâ é juw.

10 Nâcé muud mæ gwáámbyí
yé nyâ é bii, muud mæ sô yé
nyâ é kwey, múúd mæ ká kudê
mpumbé, bwá juw nyâ wæ.

11 Nyáyé sóηgú mwân na
bídí gwoηg dí jí nâ ηkul sá ná
mwân yé gwáámbyí nyâ shû, a
yidá yæ nyâ kuwó nywâ yé?

12 Nkí ntâg ná Mwân yé
gwáámbyí nyâ kíí, a yidá yæ nyâ
acálaafê?

13 Nkámúsá bî, tæm bæ nda
bí búsa nâ mbíya mílâm ni,
bi má du yæ bwân bún isâ í
ányunywaâ. Nkæmusa nâ Dâ á
gwôw; ηkí bi mæ gwáámbyí nyâ
Nkêηkê Shíshim, a yæ bî.»

*Yésus má lwag ákúmálwâ a
fifí*

(Mat 9.32-34; 12.22-30;
Mak 3.22-27)

14 Yésus nyâ á ηgê yíl muud
jamb í á wá nyâ mæηkædad ná
a bóg fifí yí. Í á ka bæ ná, ja
jamb í á wú yí, muud wœηgê
nyâ a tééd lásúlâ, buud bêsh
bwá mú ηgê káam.

15 Bóól búúd wâ cínœηgú bân
bwá mú yidá ci ná Beluzebul*
wá ηgê yæ Yésus ηkul ná a ηgég
nâ yíl buud mæjamb.

16 Bóólúgá bwá mú zæ nâ
njígá mábwábúlán wá Yésus,
zæ ci ná a wéeshúg bwo gúl *sá
í ntó búúd ηkwón yí, í ηgá zhu
gwôw.

17 Nyê mú mpu mítédúgá
myân, a mú ka ci nâ bwo ná:
«Búúd œ dúl faan bwá ká bóóg
ηgê lúmbuli bwámé nâ bwámé,
faan dœœηg í é jœœ ná mpaá.
Búúd œ wúl njów bwá ká bóóg
ηgê lúmbuli bwámé nâ bwámé,
njów búúd wœœηg jímb.

18 Bí ηgê ci ná Beluzebul wá
ηgê yæ mæ ηkul ná mæ ηgég nâ
yíl buud mæjamb. Ntó jí ná
*Sátan má yida nyingê cuwo,
ηgê yíl nyæmêfwó. Ká dé faan
í é ka tôw na ntæðel?

19 Nkí Beluzebul wá ngé yə mə ŋkul ná mə ngég yíl buud məjamb nda bí ngé ci ná, zə nye ngé yə buud bán ŋkul nyɔɔŋgá? Ngaá bwáméfwó bwá ngə mpu lwágulə bí ná sán ná bi básə nə məbɛɛ?

20 Nji, ŋkí nyiná mbwə mə Zembí wá í ngé yə mə ŋkul ná mə yílúg buud məjamb í, mpugá ná Faan mə Zembí í mú wa.

21 Ja ŋkuŋkúl múúd wí nə fwámé ísá í dósómb í ngé baagulə njów yé yí, muud cugé nə ŋkul kúnnya nə məbii mé.

22 Nji múúd mə ntɔ nyə ŋkul yé mə ká námə zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwɔɔ mə dósómb á də *búgula má, muud wɔɔŋg mú ka tɛem ŋwa məbii mé ngə kaaw buud.

23 Muud mə bá kú kɛem mə yé ngə lúmbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə ná sáná sá sééŋgug yé, a ngə yida caam.»

Yésus mə yá búúd minjígúlá mimbii mimbii
(Mat 12.43-45)

24 «Ja bów-bów shíshim í də wú múúd nyúúlúd yí, í də kə ngə jéɣla máshí má mish-wéeshá ngələ sɔ wogá. Nji ŋkí í bá kú kwey wogá, í mú téduga ná: “Mə zə nyiŋgə kə mádí njów kúl mə á fwo də ji yí.”

25 Í ká zə kwey njów ŋgwámbúlá, sá jêsh jə kwambulá,

26 í é kə ŋwa mílúgá míshíshim zanɣbá mí njúl nə ŋkúd ntɔ wáméfwó, bánónɣ bêsh bwá mú kə nyíi njów, kwambulə jiya cínɔŋg. Ná ndeé, cug mə múúd wɔɔŋgá í mú nyiŋgə jág bów, ntɔ mbií í á fwó də bə yí.»

27 Í á ka zə bə, Yésus ngə lás ntáni, ŋgwól múdá mú wéeshəli kál mánkúmbə mə búúd dí ci nə nyə ná: «Mudá nyə á byá wo nyééŋg wo yé nywáá mə jəla.»

28 Yésus nye mú ci ná: «Buud bwá ngé gwág Milésú mí Zembí wá, bwé ngé sá nda mí ngé ci ná, bwó wá bwé mə jəla.»

29 Buud bwá á ka ngə seɛŋgya ŋkí bulya. Yésus mú ci nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í njúl ŋkí bów, í bálé jí nə mə wéeshúg bwo gúl *sá í ntɔ búúd ŋkwón yí! Bwə abulé dúg gúl sá í ntɔ búúd ŋkwón yí, nji jɔɔŋg í á bə nə Zhwónas yí.

30 Nda Zhwónas nyə á bə sá í á ntɔ buud ɔ Ninivə ŋkul ná, ntɔ námə wə *Mwân mə Múúd nyə é bə sá í ntɔ búúd ɔ kala ga ŋkul yé.

31 Jwəw Zembí mə bá zə sámb búúd mílésú yí, Cí á mudá í á wú *mákóól mə jwəw† yí í bá tów tátəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcé nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwágulə fug mə Sələmun. Dugá, sá í ntɔ Sələmun yí jisə wa.

32 Buud ɔ Ninivə bwá bá námə tów tátəlí, yə kala búúd

11:20 17.21 11:21 Iza 49.24 11:23 9.50; Mak 9.40 11:26 2Pr 2.20 11:28 8.21 11:29 Mat 16.2-4; Mak 8.12; Yuá 6.30 11:30 Zhn 2.1 11:31 10j 10.1-10 † 11:31 *mákóól mə jwəw*: Ciyá ní í kə ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkwə á oféél-féélí ɔ íciyá dā. 11:32 Zhn 3.5

ga məbɛɛ́. Nəcə báá bwá á cénd mítádúgá ja bwá á gwág cúndá Zhwónas nyə a cúndə yí. Dúgá, sâ í ntɔ́ Zhwónas yí jísə wá.

33 Muud cugé nə ηkul sá ná, a jida lám̄ba nə ndeé a kə shweel dwo shí tɔ́wuli. Í d̄u bə a yida t̄əl dwo cé lám̄ba dí nə buud bwá nyíi njów wá bwá dúgúg mənkenya.

34 Jús dwô d̄úsə lám̄ba á nyúúl nywô. Jús dwô í ká bə kú nə bwas íí, nyúúl nywô nyêsh bə mənkenyad. Nji, jús dwô í ká bə ηkí b̄ow, nyúúl nywô bə yídúgúđ.

35 Ntó, wo ó bey ná mənkenya m̄sə wóđí má m̄ bəg yídúgú.

36 Nkí nyúúl nywô nyêsh í bə mənkenya dí kú nə kúkúl jísə yídúgúđ yí, nyúúl nywô nyêsh í faan nda ja lám̄ba í kwan wo nə mənkenya mé yí.»

*Yésus mə lás nə Ofarizyêñ b̄an̄ñ Oñkume ó m̄acɛɛ́
(Mat 23; Mak 12.38-39)*

37 Ja Yésus nyə a sh̄in lás yí ηgwól *Farizyêñ nyə a j̄ow nyə ná a kág də nyáđí njów. Yésus nyə á ka námá kə, kə ji shí k̄ələ də.

38 Farizyêñ éne mú káam ná Yésus nyə a shígé sá ηgusa bwá d̄u sá shúshwóógú ná bwá zág də yí.

39 Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Bí b̄añ Ofarizyêñ bí má d̄u sá ná bí gusa kwon bálá nə kwon shúyá, cwû nye njúl bí

lwándúlá nə isâ í mánda, nə b̄ow-b̄ow isâ.

40 Yé ílad íga! N̄gaá nə muud nyə á sá t̄óñ yé, nyə námá wə nyə a sá cwû?

41 Yidagá k̄eenzh isâ b̄ísə cwû yí, yə mímbúmbúwá, isâ byêsh í mú bə bí ηkí ηk̄ê.

42 Məntágula nə bí Ofarizyêñ nəcé isâ nda m̄ant nə ru[‡] nə bíl íkáá í d̄ə byêsh, bí ηgə yə Zembí *ñk̄ow w̄um á isâ byəñḡə, bí yida mpyêny cugələ nə buud t̄átalí nə c̄eelələ Zembí. Í njúl ná sâ bí má j̄alá nə sá wə ní, kú yida mpyêny byəñg bí ηgə bwey sá yí.

43 Məntágula nə bí Ofarizyêñ nəcé bí má c̄eel kə d̄u ji n̄ji íjiya yâ shwóg ja bí b̄úsə *m̄ámpáanzə má m̄ínj̄ígulá má *Oyúden dí yí; bí má c̄eel námá nə buud bwá dúg b̄éda bí məb̄adá má gúmə m̄əñkúmbə mə búúd d̄i.

44 Məntágula nə bí nəcé bí b̄úsə nda məshwon m̄sə kú nə məȳigyé; buud bwá d̄u kyey mwo gw̄ow kú mpu.»

45 N̄gwól *N̄kume məcɛɛ́ mú b̄ɛsa nə Yésus ná: «Ȳíguli, ja wó ηgə lás nt̄uni ní, wo ηgələ námá lw̄iy sá óni.»

46 Yésus mú ci ná: «Məntágula nə bí *Oñkume ó m̄acɛɛ́ námá, nəcé bí má d̄u zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl ná b̄iméfwó bí ádé bwelc súsal nyiné ná bí má kwiid bwo nə ηkényələ myo.

47 Məntágula nə bí nəcé bí ηgə lw̄ə məshwon mə *búúd ɔ

11:33 8.16; Mak 4.21 11:37 7.36 11:38 Mak 7.2-4; Mat 15.2 11:41 12.33

11:42 Mat 23.23; Luk 18.12 ‡ 11:42 m̄ant nə ru: Jísə íkáá bwá d̄u lugashi jáám̄b

nə ndí yí, isâ nda məsəb. 11:43 20.46; Mak 12.38-39 11:47 Mis 7.52

mícúndá ímpáámbá bín í á ðu gwú yí.

⁴⁸ Ntó ji ná bí ηγη bwaagula misóólúgá mí ímpáámbá bín, bí ηγη gwág myo nywa. Bàη bwá á gwú, bí mú zə lwə məshwoη.

⁴⁹ Gwá wá jí ná, Zembî nyə á ci fúg nyé dí ná: “Mə bá ðu kənd bwo buud ɔ mícúndə nə *buud ɔ lwámá. Bwá bá ðu gwú bóól wá cínəηgá, bwá lwágulə bóólúgá cúwáí.

⁵⁰ Bwá bá ðu sá ntó shú ná kala búúd ga í bàg tów kəɔd dí nəcé məcií mə búúd ɔ mícúndə bēsh bwá á gwúyow tééd mətéédulé mə shí wá.

⁵¹ Í bá bæ, tééd məcií mə Abel zə wós mí mə Zakarî nyə á gwúyow mpédúgá *alatâr nə Njów Zembî yé.” Haaw. Mə mpú jaaw bí ná kala búúd ga í bá tów kəɔd dí nəcé məcií məηg.

⁵² Məntágula nə bí Onkume ó məcéxi nəcé bi a mə mánda juwəga jí nə ηkul juw búúd mbê ná bwá bág nə mpúyá yí. Biméfwó bi anyíyé mpúyá wəηgúd, bí kú námá nyiηgə bíd nə bəηgə bwá ηgə cəel nyí wá, bwá nyíig.»

⁵³ Ja Yésus nyə a wú njów wəηg dí cúwo tón yí, *Oyíguli ó məcéxi bəndη Ofarizyēη bwá á ηgə nándulə nyə nə zhwog mishíí ηgə jí nyə isá mimbíi mimbíi,

⁵⁴ bwá ηgə bwéel ná a lásúg gúl sá abúbôw.

12

Buud bwá jalá nə fúndə nji

Zembî
(Mat 10.26-33; 12.32;
10.19-21)

¹ Ja jəηgá, buud bwá á sēηgya ηkí jág bulya mbií bwá cúgə nə ηkullə yí, bóól bwá ηgə nyaal bóól. Yésus mú ka zə fwo tééd lás nə *ompwíin bé ná: «Jigá ncə nə *Ofarizyēη *ləvur wáη, ntó ji ná kwába búsə nə ndí yí.

² Kú nə sá á mbúdulá í bá bwēn kú búguli, ηkí sá á shwoó í bwēn kú mpúy.

³ Gwá wá jí ná, sá jēsh bí mə lás yídúgúd yí, í bá gwíig mənkenyad; jəηg bí mə nyímbálá nə muud lwéd kál fúm yí, bwá bá ηgə cúndə gwo íkwalúminúd.

⁴ «Mə ci nə bí oshwá bəm ná, kúgá ðu fúndə búúd bí nə ηkul gwú nji nyúul kú ná kwo sá gúl sá mpəsə wəηg wá.

⁵ Mə zó lwágulə bí muud bí mə jalá nə fúndə yé. Fúndégá muud jí nə ηkul ijwúga né a gwú múúd, a kənd námá nyə kuda á kandugə dí yé. Haaw, mə ηgə ci ná nyə wá bí mə jalá nə fúndə yé.

⁶ Ngaá nə bwá ðu kusha mímbá-kwáádá mitón ifáda íbá? Təem bæ ntó, Zembî nyə awúsáyé tə mbá-kwáádá ηgwúd.

⁷ Bi bāη ntāg íí, Zembî mə mpú bímbí lú íntand í shilú bísə bí mílúúd yí. Nə ndéé, kúgá ðu fúndə. Mpugá nə bí mə cey Zembî lámúd cə mimbá-kwáádá ηkí bulya.

⁸ «Mə jaaw bí ná muud yēsh mə mágúlə mə mísh mə búúd

dí yé, *Mwân mə Múúd mə bá námə magulə nyə mísh mə *wáéngəles ó Zembî dí.

9 Nji, nyəng mə kílyá mə mísh mə búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kílyá námə nyə mísh mə wáéngəles ó Zembî dí.

10 Muud yêsh mə bá jág lás nə Mwân mə Múúd yé mə bá bæ nə ijuugá. Nji nyəng mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim yé nyə abúle bæ nə ijuugá.

11 Ja bwə bá du kə nə bí *mámpáánzə mə mínjígúla mə *Oyúden dí, nə ósémbye ɔ mílású dí, nkí ójwú ó lɔm dí yí, bí kú bá du yágəwo mbii bí mə bá shwə mányúúl yí, kú yágəwo íciyá í kɔəd.

12 Nəcə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim mə bá du jíguli bí lású bí mə bá du lás yí cé jɔngúd.»

Fwámé mǎbii (Mat 6.25-34)

13 Ngwól múúd nyə á ka lás mǎnkúmbə mə búúd dí ná: «Yíguli, ciɣ nə mínyɔ̀ɔ̀nə waamə ná a káawug sá mǎbii sóngú wúsú nyə a lágə sá nə ndí má.»

14 Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud éga, zə nyə a təl mə ná mə dúg sámb bí mílású du kaaw bí mǎnkɔw?»

15 A mú ci nə bēsh ná: «Bí ó bey, bí ɔ káálágə nə nkóóg. Nəcə, muud tɛem bæ nə mǎbii mǎnkund mǎnkund hí, cug jé í cugé mǎbii dí.»

16 A mú zə kənd bwo kanda, nyə ná: «Wúl kúkúm í á bæ nə

məshí; məshí mǎng mə á ka zə wéeshali nyə zhwog mǎbii.

17 A mú ka zə ngə jí lámúd ná: «Mə cugé nə kúl mə é nkúnd mǎbii mǎm yí. Mə é ka sá ntudɛl?»

18 A mú ci ná: «Mə zə sá ntúga: mə zə céég ífwɔ́ɔ́ byám, mə lwɔ́ byɔ̀ng í búl bwaag yí, mə mú nkúnd *blé waamə nə mǎbii mǎm cínɔng.

19 Mə músə ci nə lám wám ná: Yé lám, wo mú nə zhwog mǎbii mə nkúndú ná wo é du balan nə mwo mimbú mimbú. Wogagú ja gaád, wo dág wo ngul wo zhwimbya.»

20 Zembî mú ci nə muud wɔ̀ngú ná: «Yé lad, nkí mə yíl wo cug gwô búlu gaád isá wó mə shín nkúnd íni í bæ isá í zə?»»

21 Yésus mú ci ná: «Muud mə du nkúnd mǎbii shú nyáméfwó, kú nə mǎbii mə jálá mísh mə Zembî dí yé, nda í du bæ nə nyə wə ní.»

22 Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Má ka ci nə bí ná, bí kú du yágəwo cug jín ná bí é də jí. Bí kú yágəwo mányúúl mán ná bí é bwaád jí.

23 Cug í ntɔ́ ídúw, nyúul ntɔ́ míkáándó?

24 Mpugá dúg ínkwólɔ̀nkwo. Í ádé bɛ́ mǎmpəg, kú mwáágulə mpúmá, í cugé nə ífwɔ́ɔ́, kú nə owaag ɔ́ ídúw. Nji, Zembî ngə wíl byo. Nkəmusə nə bí, bí búsə nə mfíí cɔ́ ínkwólɔ̀nkwo.

25 Zə á na bídí jí nə nkul bæ ná, nəcé a ngólə yágúwó, a kwádulə jwôw ngwúd nyádí cug dí yé?

26 Nkí bí cugé nà ñkul sá súsúsá acíg-cíg, bi má ka ðu yáɣwɔ bíl nácé jí?

27 «Mpugá ðúg nda ófuláwa bwé ðu wíy ná. Bwé ádé yíngá nà iséy, kú tiŋ míkáándá. Nji mæ mpú jaaw bí ná cî Sálæmun nyə á tæm jág bul bæ nà gúmá, nyə a shígé bwεε bwáád nda ofuláwa.

28 Nkámúsá Zembî mæ fwó bwééd zhizhe sâ nda akánda jí ná bwé é wusə kuda dí mán yé, ñkæmusa nà bi; bi wé nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wá tag búgá óga!

29 Nji bi báá, kúgá ðu sɔ sâ bí é ðə yí nà sâ bí é ñgul yí; kúgá ðu yáɣwɔ.

30 Ikúl ishús yâ shí mish-wun wó í ðú ñgə wáduga sɔ isâ íni byêsh. Bi báá kúgá ðu sɔ byo, nácé Sónngú wún mæ mpú ná í jii bí isâ byəngá.

31 Yidagá ðu tâl isâ í ðúgyá ná Faan má Zembî yí shwóg, Zembî ka ðu kwádulə bí isâ íni.

32 «Yé súsɔ́zú íncwæmbe, kúgá fúndə tɔ sâ nácé Sónngú wún nyə á gwág nywa ná a yé bí Faan dé.

33 Kushagá mæbii mán bi kááwɔg mimbúbúwá *mwaanê wəng. Kwæmusaɡá mimanɡa mí ábúle bwεε cósɔɡ myá, ñkúndúgá mækwəzú mæ bá bæ kú bósg má gwəw kúl íjúwâl í cúgə nà ñkul kumə, oshê kú námá ðə yí.

34 Nácé kúl byəng ðún mbwúg yí, cínəng wé lâm wún í é bæ námá yé.»

Mæcum má jɔjɔ sɔl mæsáal
(Mat 24.43-51)

35 «Yáásúlógá wəáfigusa, bí ji ñkasə.

36 Bágá nda buud bwé ñgə bwánd mása wán né a ñgə wú zaŋ bá dí wá. Bwé ñgə bwánd né ja nyə é wósɔs yí, á ká námá kudə mbê, bwé ó juw.

37 Məlwaá má bá bæ ná, mása wán ká wósɔs, a zə kwey bwo bwé njúl onkasə má, məlwaá məng má má má jəla. Búbálé, má jaaw bí ná, ja mása mæ kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásulə yé áfigusa a jilú bwo shí ná bwé dág, nyə mú ka sêy nə bwo.

38 Nkí mása mæ wósɔs tâm bulú ñkí ñgwúm kúwó ashúshwóógú dí, a kwey məlwaá má ñgə bwánd ntó, məlwaá məng má má jəla.

39 Mpugá ná amádí njów mbəm ðu mpu wəla júwâl í é zə yí, a kú bíð né júwâl búgəg nyə njów júwo isâ.

40 Ntó, bi má jéla nà ðu ji ñkwæmusa, nácé *Mwân mæ Múúd mæ bá zə wəla bí ábúlé ñgə téduga né nyə é zə yí.»

41 Pyêr músə ka ci ná: «Lású wó ñgə lás ni, ye í ñgə ðúgya nji nà sâ, ye í ðúgyá nà buud bêsh?»

42 Cwámba mú bɛsa ná: «Dáyé kulág dúsə abúgúlág í njúl ñkí kɛ mása má tâl né í bəg lúlúú á osɔl ɔ mæsáal í ðu yə bwo idúw wəla í jəla yí?

43 Sól mæsáal wəng nywáá má jəla nácé mása nyə é zə kwey í ñgə sá iséy byé.

44 Búbólé, má jaaw bí ná, mása nyə é jil nyə ná a jwúg nə bíl isâ í njów byêsh.

45 Nji ñkí sóol mäsáal má yida ná: “Cwám̄ba waamé nyə áleeleé nyingə”, a mú ka ji yídálə ósól ɔ mäsáal wâ budâ nə wa budúm, nə dälə dæg, nə ñgulúlə ná ndeé shwág ii,

46 mása yé má bá zə wósos nyə dúl jwówúd maseegyâ, wəla á shígé ñgə táduga yí. Mása nyə é yə nyə intúgúlí í ányinyaanê, a kənd nyə kúl búúd ɔ məkəñ bwə ñgə bwəma nə ñkád yí.

47 Lwaá dí ná, í ñgə mpu sá mása yé ñgə jii yí ñji í kú kwəməsa, í kú sâ nda mása mə jí ná, lwaá dɔɔng í də bwəma nə bígə áyíyáág.

48 Dɔɔng dí ná, í kú mpu sâ mása ñgə jii yí, í mú ñgə sá isâ í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáág. Muud yêsh bwə də yə isâ ñkí bulya yé, nyə námə wə bwə də gwáám̄b ñkí bulya yé. Nyɔɔng bwə də yə isâ kú nə ñkágúlə yé nyə námə wə bwə də jî ñkí bulya yé.

Yésus mə yá búúd minjígúlá (Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

49 «Mə á zə ná mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námə ka jii ná kuda jɔɔng í jídug.

50 Má jəlá nə duwan wúl nduwán, lâm í cúgə mə ná shee té nduwán wɔɔng í afwóyɛ bə yí.

51 Bí ñgə táduga ná mə á zə sá ná buud bwə cágəg ná shee shí

ga dí? Mbô! Má jaaw bí ná mə má yidá zə nə mbéégí d̄.

52 Nəcə í zə bá də bə ná buud otɔɔn bwə ñgə cugə njów ñgwúdú, bwə béégya; olól lúmbuli nə óbá, óbá lúmbuli nə ólól.

53 Mbéégí mən̄kɔɔmá í bá bə; sósñgú lúmbuli nə mwân, mwân lúmbuli nə sósñgú; nyɔɔngú lúmbuli nə sás dé, sás lúmbuli nə nyɔɔngú yé; mpósmbúlú á mudâ lúmbuli nə cól, cól lúmbuli nə mpósmbúlú á mudâ.»

54 Yésus nyə á ci námə nə buud bwə á bə áncuncuma wá ná: «Bí má də bə ja bí má dúg ñkúdú í má bád kósmb jwów í də jímə yí, ñgaá bí ci ná mpú má zə nywɔ; mpú nywɔ námə?

55 Ja ñkwɔ mə də kuñg wúlə ñgeε *mákóól má jwów* yí, ñgaá bí má də ci ná yásó í é yáág, yásó yáág námə?

56 Bì bí nə məkəñ. Bì má də mpu yag íyuuɡ í shí nə ya gwów; ká nəcə jí bí ampúyɛ yag sâ í ñgə s̄y mwów mága dí yí?

57 «Biméfwó bí cugé nə ñkul mpu sámb ná: “Tútəlí wə éga.” Nəcə jí?

58 Ñkí wo má byaagulə nə ñgwól múúd ná ndeé a ñgə kə nə wo wə sémye milású, s̄ɔɔg ná wo kwám̄buləḡí nə nyə zhíd. Nəcə nyə a bá kə nə wo wə sémye milású ná ndeé sémye milású mú kənd wo wə fulish, fulish kə wá wo mímbwugəd.

12:47 Zhk 4.17 12:50 Mak 10.38 12:51 2.14 12:52 14.26; 21.16; Mat 24.10;

Mak 13.12 12:53 Msh 7.6 * 12:55 məkóól má jwów: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ñkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dí.

⁵⁹ Mə mpú jaaw wo ná wo cugé nə ŋkul wú mímbwug myəŋgúd wo kú fwo tɔ wŋ jəŋgá kə wóós fáda á məshínéd.»

13

Buud bwə jəlá nə cénd mítádúgá

¹ Ból búúd bwə mú zə wóós ja jəŋgúd zə jaaw nyə sâ Pilât nyə a sá ból búúd ó Galilé yí. Ná nyə a gwú bwo, a fəla mácií máŋ nə məcií mə ílám í *mátúnəga byán.

² Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ye bi mə tédúgá nə buud ó Galilé bəŋg bwə á jəŋ ntó nəcé bwə bulúlə bul sá *mísəm ntə bósłúgá búúd ó Galilé bəsh í?»

³ Mbô! Mə yida ci nə bí ná ŋkí bi mə bə kú cénd mítádúgá, bi bəsh mə bá námə jəŋ mbii ŋgwúdu wəŋg.

⁴ Ŋkí ntəg nə ye buud wúm nə mwəomb cwámbə á Siloy í á káda í shín gwú wá, bəŋ ɔ bwə á bul bə nə məbyaagulə ntə bósł búúd ó Yurəsəlem bəsh?»

⁵ Mbô! Mə yidá ci nə bí ná ŋkí bi mə bə kú cénd mítádúgá, bi bəsh mə bá námə jəŋ mbii ŋgwúdu wəŋg.»

⁶ A mú námə kənd bwo kanda ga ná: «Ŋgwól múúd nyə á bə nə *figyē tál nyədí fambə *vinya. Nyə á ka kə sɔ mpumə lí jəŋgúd a kú kwey.

⁷ A mú ci nə muud nyə á də baagulə nyə fambə yé ná: wo mə dúg í? Mimbú mílól ɔ míga, mə ŋgə sɔ mpumə wa figyē égaád mə kú kwey.

Cígálúg gwo. Í é ŋgə fánda laa shí na ntó ŋgwas ná jí?

⁸ Mbaagulə fambə mú bəsa nə nyə ná: «Mása, fwog ná kwo bíd gwo mbú gaád. Mə e fáág na mákoogú məkoogú, mə shwu mándəlú mə kund,

⁹ ja jəŋgú wə í bá jee wúmə yí. Ŋkí í ka námə bá nyiŋgə bə kú wúmə, wo ka bá cal.»

Yésus mə lwag ŋgwól múdá jwəw lú sábaad

¹⁰ Dúl jwəw lú Sábaad í, Yésus nyə á bə nyúl *mpáanzə minjígúla dí. Nyə á ŋgə yə buud minjígúla.

¹¹ Ŋgwól múdá nyə á ka bə cínəŋgú nə wúl shishim í á sá ná a jámúg mbámbeelí té mímbú wúm nə mwəomb, kú bwele ság bə tútalí.

¹² Ja Yésus nyə á dúg mudá wəŋg yí, nyə a jəw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mə wú mənýámá mə jám gwó dí.»

¹³ A mú bəd nyə məbwə, mudá mú ság námə cé nə cé, a mú yə Zembí gúmá.

¹⁴ Njwú á mpáanzə minjígúla mú gwág bəw ná Yésus mə jág sá nə lwagúla múúd jwəw lú sábaad. A mú lámusa nə buud ná: «Mwəw búúd búsé nə ŋkul sēy má māsə mwəw māsaman. Zəgá də lwəgəwa mwəw məŋgúd; kú bə jwəw lú Sábaad.»

¹⁵ Cwámba mú bəsa nə nyə ná: «Bi bí buud ɔ məkəŋ. Ŋgaá bi mə də bə jwəw lú Sábaad muud yēsh ciny nteny jé ŋkí kabulí jé kúl í də də yí kə nə gwo kə ŋgulal gwo məjúwó?

16 Ká, ηκəmusa nə shilə bag
 ◦ *Aburaham *Sátan nyə a
 mə wóolə té mímbû wûm nə
 mwəomb éga. Ye í shígé jəla nə
 nyé ηkáda nyəng í wíinzhug
 jwəw lú Sábaad?»

17 Ja Yésus nyə á ci ntó yí,
 buud bēsh bwá á dū lumbūli nə
 nyə wá bwá á bə nə shwōn nə
 ηkwed. Bóólágá zhwoog buud
 bēsh bwá á bə nə məshusug nə
 *isá í mímbúgú Yésus nyə á ηgə
 sá yí.

*Yésus mə lwáqulə búúd Faan
 mə Zembí mikaanád*

(*Mat 13.31-33; Mak 4.30-32*)

18 A mú ka ci ná: «Faan mə
 Zembí dúsə nda jí e, mə kág ná
 yígga dwo nə jí?»

19 Dúsə nda búbumá
 *mutárud múúd mə ηwá kə
 myεεg nyédí fambə yí. Ja í
 dú kə yí, í dū gwaa, bə fwámé
 lílí, inunú zə lwə maage nyédí
 mílówud.»

20 A mú nyiηgə ci ná: «Mə
 yígga ná Faan mə Zembí nə jí?»

21 Dúsə nda fuú *ləvur. Ja
 múdá mə ηwa wə, a fugə nə
 məmpíí mə ηgug buléd málóol
 yí, í é sá nə ηgug wəng wēsh í
 búndəwag.»

Mpumbé ámúmánda

(*Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12*)

22 Yésus nyə á ka ηgə líina
 míngwála nə мэnd a ηgə yə
 buud minjígúlá, a ηgə kə ηgeé
 Yurúsəlem.

23 Nəwól múúd mú ka ci
 nə nyə ná: «Cwámba, ye nji

búbaalé buud wə bwá bá *dúg
 cug?» Cwámba mú ci ná

24 «Yáágúgá nə bi nyíig
 mpumbé ámúmánda dī. Nəcə
 mə jaaw bí nə zhwoog buud
 bwá bá sə nə bwá nyíig, nji
 bwá ábúle nyíi.

25 Ja ámádí njów mə bá wóol
 zə fad mbé bí lúg tóon yí, bi mə
 bá tééd kudálə mbé bi ηgə ci ná:
 «Mása, juwúg sá mbé». A bá ci
 nə bí ná: «Mə ampúyé bí dán
 shug.»

26 Bi mú bá ci nə nyə ná:
 «Ngaá nə shé á dū də dū ηgul
 kəl ηgwúd? Wo á dū námə yə
 buud minjígúlá sódí íkúléd.»

27 Nye nə bí ná: «Mə ηgə
 ci nə bí fwámé ci ná, mεε mə
 ampúyé bí dán shug. Wúgá
 mə na, bi á ηgə bε məzhíí má
 olílingí.»

(*Mat 8.11-12*)

28 «Ja jəngú, bi mə bá
 dúg *Aburaham nə *Izaag
 nə *Yákwab bənəη *buud ◦
 mícúndə bēsh bwá njúl Faan
 mə Zembí dī, bi bāη bi njúl
 tóon. Bi mə bá ka bə cínəηgú
 nji bí ηgə bwam nə məyə.

29 Buud bwá bá zhu kóómb
 jwəw í dū cúwo yí, zhu kóómb í
 dū jímə yí, zhu *mánəwúm mə
 jwəw* nə *mákóol mə jwəw†,
 bwá zə jí shí zə də dína Faan
 mə Zembí dī.

30 Ntó, bóól ncúlyá buud
 bwá tál shwóg wá, bwá bá təw
 mpúsə, bəng bwá tál mpúsə
 wá, bwá bá təw shwóg.»

Yésus nə Herod

13:16 bag ◦ Aburaham: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9 13:19 Eze 17.23; Mat 13.31 13:21

Mat 13.33 13:25 Mat 25.11-12 13:27 2Tm 2.19 * 13:29 mənəwúm mə jwəw:
 Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dī. † 13:29 makóol mə
 jwəw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dī. 13:30 Mat
 19.30

31 Námá wəla dɔɔŋgá, bósólúgá *Ofarizyêŋ bwá mú shísh zə ci nə Yésus ná: «Kyeyúg, wúg wa nəcé Herod ŋgə cɛɛl gwú wo.»

32 A mú ci nə bwo ná: «Kəgá ci nə muud kwába wɔɔŋg ná: “Dugí mə ŋgə yíl buud məjamb mə ŋgá lwag mimbəl múús nə mán. Mə bá casulə ísɛy byâm wâŋ mánud”.

33 Nji í jii ná mə kág shwóg múús nə mán nə wâŋ mán. Nəcə í cúgé nə ŋkul bə ná *muud micúndá bwámagi nə shwiy kâl shúsúd, nji Yurúsəlem.»

*Yésus mə gwág cɛy
Yurúsəlem lámúd
(Mat 23.37-39)*

34 «Eéé Yurúsəlem ŋgá gwú buud ɔ micúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ŋgə sá ná, buud Zembî ŋgə nti lwámád wódí wá, wo ŋgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúlə mə á tééd ná mə sɛɛŋg bwân bwô nda ábiyá kúwó mə dɔ sɛɛŋg bwân bé məfaafugá dí ná! Nji, bi kú magulə ntó.

35 Ká, dugá njów wán í zə lúg cwúdugá. Nəcə mə mpú jaaw bí ná tééd námá kíkídíga, bi ákwolé ná dugá mə. Mə bá nyiŋgə nyîn nji ja bí mə bá shwas mə ná: “Gúmá í bəg nə nyɔɔŋg ŋgá zə jíná mə Cwámba dí yé”.

14

*Yésus mə lwag mbəl jwôw lú
Sábaad*

1 Í á ka zə bə dúl jwôw lú Sábaad ná, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyêŋ dí njów kálə də. Ja nyə á kə ni, Ofarizyêŋ bwá á ŋgə fáf nyə.

2 Ka dúg ná, ŋgwól múúd nyə á bə a njúl Yésus dí shwóg, muud wɔɔŋgú ŋgá bwas ság məjújwó.

3 Yésus mú lás ci nə *Oŋkume ó məcəɛ bənbəŋ Ofarizyêŋ ná: «Ye məcəɛ míshé mə ŋgə magulə ná sə lwágug buud jwôw lú Sábaad, ye mə aŋgə nə magulə ntó?»

4 Bwá mú ji ókúl-ókúl nda bɛsa. Yésus mú ŋwa mbəl, lwag nyə ná ndéé a mú bíd nyə ná a kág.

5 A mú ci nə Oŋkume ó məcəɛ bənbəŋ Ofarizyêŋ ná: «Zə jí nə ŋkul bə na bídí ná, mwân yé, ŋkí ntəg ntɛny jé í kud taamb dí, a kú leɛl cáás kə yíl gwo nəcé í bələ jwôw lú Sábaad yé?»

6 Bwá mú bə kú nə ŋkul ná bwá bɛsa nə nyə.

*Zembî wə mə dɔ bân búúd
gwôw*

7 Yésus nyə a dúg ná buud bwá á bə féeshá ná bwá zág də wá, bwá á ŋgə féesh jílə nji íjya i gúmád; a mú kənd bwo kaaná ná:

8 «Ja múúd mə jów wo zâŋ báád yí, kú kə ŋwa jiya gúmá. Wo ampúyé ŋkí nyə ámə jôw námá ŋgwól múúd mə jálá nə gúmá ntɔ wo yé.

9 Ja múúd wɔɔŋgú nyə e wósós yí, bwá é ci nə wo ná: “Yág nyə jiya”, í njúl ná bwá ámə jôw bíná bəsh. Wo é ka

ngə kə nə shwôn kə ηwa jiya wəámpyal-kogû.

10 Yidagú sá ná, ja bwá jów wo yí, kaág ηwa jiya wəámpyal-kogû shú ná ja múúd nyá ámə jów wo yé má wóós yí, a cig nə wo ná: “Wey e, shíshíg zə ηwa fwámé jiya”. Ja jəŋgá, wo é bul ηwa gúmə mísh má búúd bínón bí ámə bə fééshá wád.

11 Nəcə, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwá bá səl nyə shí; nyəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwá bá bân nyə gwôw.»

12 Yésus mú námá ci nə *Farizyēŋ nyə a jów nyə yé ná: «Ja wó céél yə búúd idáw ηkí dína yí, kú ngə jów oshwá bwô ηkí omínyəŋá bwô nə mimbyél myô. Nda ngə jów buud ɔ kúm bínón búésə məbwugálu wá. Nda ngə jów mbií búúd wəŋgá, nəcé bwá á bá námá jów wo jáŋ ja, í mú bə ná bwá má nying wo sá wó á sá bwo yí.

13 Nji, ja wó sá dína yí, jówúg mímbúbúwá nə ɔ á ijám, nə buud bwá də nyēsh wá nə wəancím-ncím.

14 Wó ká sá ntó, wεε má jəla, nəcé bwá cúgé nə sá bwá nying wo mənywa mwô nə ndí yí. Zembí nyə é bá nying wo mwo jwôw á bá gwúmushi ótátəlí ɔ búúd yí.»

Kanda məma zāŋ
(Mat 20.1-14)

15 Ngwól múúd á buud bwá á ngə də wá, ja á má gwág ntáni yí, a mú ci nə Yésus ná:

«Muud mə bá də idáw Faan má Zembí dí yé nywáá má jəla.»

16 Yésus mú ci nə nyə ná: «Ngwól múúd nyə á kwəməsa ná a sá məma dína; a mú jów búúd ηkí bulya.

17 Nyə á ka kənd sóól məsáal yé ja wəla lə dína í á wóós yí, ná a kág ci nə buud nyə á jów wá ná: “Zəgá, isá byēsh í mú mitéégyá”.

18 Nji, bēsh bwá mú ngə yida lwágulə ná bwá cúgé nə fwála ná bwá kág dínad. Ashúshwóógú ná: “Mə má kúnəw kusə fambá, í jii ná mə kág dúg gwo, má jəgula nə wo, bídúg ná mə bág kú zə.”

19 Ngwól ná: “Mə má kúnəw kusə mímbáág mí ínteny íbá íbá tãŋ mímbáág mitóon; mə ká sheé myo, má jəgula nə wo, bídúg ná mə bág kú zə.”

20 Ngwólúgá ná: “Mə má kúnəw bá múdá, gwé wé má cúgé nə ηkul zə nə ndí yí.”

21 «Sóól məsáal mú nyingə zə wé mása yé zə jaaw nyə nda búúd óni bwá ámə ngə bəsa ná. Mása mú gwág mpimbə. A mú ci nə sóól məsáal yé ná: “Né câ. Kaág wa ngwála íkúl búúd bwá də sɛɛŋgya yí, nə mínjwón minjwón kə ngə ηwa mímbúbúwá nə ɔ á ijám, nə wəancím-ncím nə bəŋg bwá ngə nyēsh wá wo zág nə bwo wa.”

22 Ná ndéé sóól məsáal mú zə jaaw nyə ná: “Mása, í má bə nda wó ámə jii ná. Nji fwála dúsə ná njów.”

23 Mása músə ci nə nyə ná: “Kaág mázhí məzhí nə ífambá

kə ɲgə yímbəli buud ná bwá zág nyíi, ɲjów í lwándúg mə.

24 Mə jaaw bí ná buud mə ámə jów wá, ɲgwúd nə ɲgwúd nyə ákageé tɔɔ sá mádí dínad.”»

Bələ mpwíin mə Yésus í cúgə tagú-tagú sâ

(Mat 10.37-38)

25 Zhwoɲ məɲkúmbə mə búúd mə á ɲgə kə sámbá nə Yésus. A mú yid ci nə bwo ná:

26 «ɲkí muud mə zə mádí a nda cɛel mə ntɔ sóɲgú bá nyɔɔɲgú, ntɔ múdá yé, ntɔ bwân bé, ntɔ ómínyɔɲú bé nə okóól bé, a kú cɛel mə ntɔ námə cug jé gwáméfwó, muud wɔɔɲgú cugé nə ɲkul bə *mpwíin waamâ.

27 Muud mə bá kú ɲkêny kwolós jé nyəméfwó ɲgə bɛ mə yé, a cugé nə ɲkul bə mpwíin waamâ.

28 «Zə jí nə ɲkul sá na bídí ná ja á céél lwɔ cwámbá yí, a tééd ɲji lwɔlə kú fwo ji shí fwo bála tɔɲ á jəlá nə kɛenzh yé? A jəlá nə fwo bála, a dúg ɲkí a ji nə bímbí lə mábii á jí nə ɲkul lwɔ ɲjów nə ndí shínal má.

29 Nəcé í á bá bə ná a shín lim ɲjów ná ndéé a kú nyiɲgə bə nə ɲkul mə shínal málwɔgə. Buud bwá bá dɔ dúg wá bwá ka bá dɔ cáɲulə,

30 dɔ ci ná: “Muud éga nyə a tééd ná a lwɔ ɲjów a kú nə ɲkul mə shínal ísɛy.”

31 Í kwo námə bə ná, wáyé ɲjwú-buud wúsə nə ɲkul tí kə lúmbəli dósomb nə wúl cî, a kú fwo ji shí faas yé? Kí á jəlá nə fwo faas ɲkí nyə nə buud

otósoshin wúm a ji nə ɲkul lúmbəli nə nyɔɔɲg zág dósomb dí nyádí nə buud otósoshin məwúm məbá yé.

32 ɲkí a dúg ná a cugé nə ɲkul lúmbəli dósomb dɔɔɲgú, nyə é bwey fwo kənd búúd, muud nyaand yé ɲjúl ná shwóg-shwóg. Bwá kə jí nyə ná í jii nə bə́nɔɲ bwá bə́g ná shee.

33 Ntós jí ná, muud yêsh jí na bídí ná nyə ayílé lâm mábii méd yé, muud wɔɔɲgú cugé nə ɲkul bə mpwíin waamâ.»

(Mat 5.13)

34 «Ca dəsə jɔ sâ. Nji ɲkí ca í cwâl, jí bwá é nyiɲgə wá dwo məgwâm nə ndí yí?

35 Kú nə sâ. Í mú bə kú nə mfií tɔɔ shú mándəlú, tɔɔ shú kund; bwá shwu dwo tóón. Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

15

Məshusug ja múúd misəm mə cənd mítádúgá yí

1 Zhwoɲ zhwoɲ ɔɲwenye ɔ tóya nə bósól búúd ɔ *mísəm bêsh bwá á ɲgə zə wə Yésus ná bwá zə gwágulə nyə.

2 *Ofarizyêɲ bə́nɔɲ *Oyíguli ó máccɛɛ bwá mú ɲgə nyímbəla nə nyə ɲgə ci ná: «Muud éga ɲgə mpu lág buud ɔ mísəm bə́nɔɲ ɲgə də kul ɲgwúdú!»

Kanda ncwəmbə í á jimb yí
(Mat 18.12-14)

3 Yésus mú ka zə ɲwa bwo mpwokwoond ná:

4 «Nyáyé múúd na bídí jí nà ñkul sá ná, nyə nà incwəmbe təd, ñgwúd á cínəng jímb, a kú sọ gwo yé? Ngaá ná nyə e lúgə byəəng yá məwúm ibuú nà ibuu bugád, a fwo kə sọ jəəng í ámə jímb yí ná ndeé kə wóós ja nyə é kwey gwo yí?

5 A ká kwey gwo, ngaá ná nyə é bə nə məshusug, a bəd gwo záməbag

6 a mú nyiŋgə kə njów, kə seəng óshwá bé nə buud bənónə búśó məbwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcə mə mə kwey ncwəmbe jám í ámə jímb yí?”

7 Mə jaaw bí ná məshusug mə bá námə bə ntó jon dí nə muud *misám ñgwúd mə cénd tádúgá yé, ntə mbii măsə nə ñkul bə nə otútəlí ɔ búúd məwúm ibuú nə ibuu bwá aŋgə nə jii céndúlə tádúgá wá.

Kanda saŋ mwaané í á jímb yí

8 «Shé fwógá ná nyiŋgə ci ná ñgwól múdá ñgə bə nə misaŋ mí *mwaané wúm, ñgwúd mú jímb. Ngaá ná nyə é jida lámə, a wáámbulə njów ñgə mpu sọ saŋ ná ndeé kə wóós ja nyə é kwey wə yí?

9 Ja á kwéy yí, ngaá ná nyə é seəng bé óshwá nə budá bənónə búśó məbwugúlu wá, nyə nə bwo ná: “Shé sáágá məshusug nəcə mə mə kwey saŋ mwaané wám í ámə jímb yí?”

10 Gwə wə mə jááw bí ná məshusug mə də bə *wəéŋgəles ó Zembî dí ja

múúd *misám ñgwúd mə cénd mítədúgá yí.»

Kanda mwân á caamú-caamú

11 Yésus mú nyiŋgə ci ná: «Ñgwól múúd nyə á bə nə bwán óbá budúm nə budúm.

12 Á ntombú mú ci nə sóŋgú ná: “Pəpa, yəg mə nyám ñkəw lú məbíi mə jálá nə bə nə ndí yí”. Sóŋgú wáŋ mú kaaw bwo məbíi mé.

13 Baalé mwəw mə mú cə, mwân á ntombú mú kusha nyé ñkəw lú məbíi ná ndeé a mú kyey kə wúl ləəm á shwóg-shwógúd. A mú kə gwiimb cug nŋŋ ná ndeé shîn caam byəəg dé.

14 Ja nyə á shîn keenzh kúm dé yí, məma zha mú zə wóós ləəm wəəŋgúd. Mwân éne mú zə bə məfúfəd.

15 A mú zə kə nyí ísəyúd wə wúl mbyágá á shí nyəəng. Muud wəəŋgú mú kənd nyə nyádí məshíd kə də wífl nyə oŋkuú.

16 Ja nyə á ñgə wífl oŋkuú bəəng yí, nyə á də bə nə yéesh ná a dé mímwag mi mpúmə óŋkuú bəəng bwə á də də myá, ñji kú nə muud mə yə nyə.

17 «A mú zə nyiŋg lām, zə təduga ná: “A zhwog idəw ósól ɔ măsáal ɔ sóŋgú waam bəsh búśó nə ndí yí e! Məe mə ñgə fudə nə zha wa?”

18 Mə zə nyiŋgə kə wə sóŋgú waamə. Mə é kə ci nə nyə ná: Pəpa, mə á mə sām nə Zembî, mə sām nə wo.

19 Mə ampíyáyé ná ná wo ñwág mə né mwân woó. Nwag

mə nda ηgwól sóol məsáal woó.”

²⁰ Mwân éne mú zə tí kə wə sóηgú.

«A mú ηgə kə nə ndéé sóηgú mú dúg nyə a ηgé ná gwaa zə. A mú bul gwág nyə cey lámúd. A mú kə nə kúlá kə shwiy nyə nyúúlúd kúlal nyə.

²¹ Mwân mú ci nə sóηgú ná: «Pəpa, mə á mə səm nə Zembí, mə səm nə wo. Mə ampíyáyé ná nə wo ηwág mə nə mwân woó”.

²² Sóηgú mú ci nə osóol ɔ məsáal bé ná: «Né cá! Zəgá nə káándé í búl bə káándé gúmá yí, zə bwéed nyə. Wágá nyə lwondó mbwád, bí wá nyə osílúfaas məkuúd.

²³ Bí ka námé zə nə mwâ nteny a wónhə zə cígə tâη lám, sə dág, sə zhwiimbya.

²⁴ Nəcə mwân waam éga nyə á yə, a mə gwûm; nyə á jimb, a mə nyîn.” Bwə mú tééd zâη.

²⁵ «Í á bə na mwân a cúmbá njúl ífambá. Ja nyə á ka ηgə nyiηgə yí, a mú ηgə zə, zə wós s kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwamugé-bwámug nə isusa.

²⁶ A mú jôw ηgwól mwâ mpáánzə zə jî nyə sá í ηgé cə yí.

²⁷ Mwâ mpáánzə mú jaaw nyə ná: «Mínyəηhə woó mə wós s. Shwóóηgə nyə ámə cígə mwâ nteny á wónhə nəcə mínyəηhə woó mə nyiηgə zə mpwogé.”

²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág bôw, a ban nə nyə anyíiyé njów. Sóηgú mú cúwo tóón kə téég nyə məbwə.

²⁹ A mú ci nə sóηgú ná: «Mə mə sêy nə wo mimbú mimbú kú bwεε mpyeny ciyá gwô tə ηgwúd. Nji, wo abwélé yə mə tə ηji mwâ təw nə sənón oshwə bām sə zhwíimbyag.

³⁰ Nji, mwân woó nyə á shîn kə keenzh wo byəəg dwô kálə ηgə cugə nə budá ó jaηga éga, ja á mə wós s yí, wo mə cígə nyə mwâ nteny a wónhə.”

³¹ Sóηgú mú ci nə nyə ná: «Mwân waam wo njul nə mə wa mwôw məsh isá byâm bíə isá byô.

³² Nji í ámə jii nə sə zh-wíimbyag nəcé mínyəηhə woó éne, mə ηgə dúg nyə na nda nyə á yə nə ndéé a mə gwûm; nyə a jimb, a mə nyîn.”»

16

Kanda kulág á iηkwíl

¹ Yésus nyə á nyiηgə ci nə *ompwíin bé ná: «Ŋgwól múúd byəəg nyə á bə nə kulág. Í mú zə búgəli wə muud éne nə kulág dəəηgú í ηgə caam nyə məbii.

² Muud byəəg mú jôw kulág zə ci nə nyə ná: «Wəəηg lân mə ηgé gwág ga wí nə ji? Zaá shitógud, mə wámúbləg nda wó ηgé kyey nə iséy byô ná.”

³ Kulág mú zə lás lámúd ná: «Ja Mása mə zə yíl mə íkulág dí ga, mə e sá ntədel? Mə cugé nə ηkul nə mə kág fulə mändəlú, bə məmpəg. Sálə námé shwôn nə mə bəg muud miηgwóómbúlú.

⁴ Mə mə mpu sá mə zə sá yí. Í jii nə ja bwə é yíl mə íkulág dí

yí, mə bəg nə buud bwá é du ηwa mə bwádí wá.”

⁵ Buud bwá á ηgə bə nə Mása yé məmpwálá wá, a mú ηgə jǝw bwo ηgwúd ηgwúd. Nyə nə ashúshwóógá ná: “Wo mbid Mása waamá mpwálá taη ne?”

⁶ Muud mpwálá ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wúm*.” Kulág mú ci nə nyə ná: “Lágúg, fəb lú mpwálá dwó wá ga; jigú shí wo léélug cilə ná məfwánda məwúm mətǝon.”

⁷ Nyə nə ηgwól ná: “Wεε ji nə mpwálá taη ne?” Nyíni ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Lágúg, fəb lú mpwálá dwó wá ga. Ciləg ná məwúm mwəomb.”

⁸ Mása músə yə kulág á inkwíl nə məshwúmb nəcé a sálə sóólúgú mákyɛ. Nəcə í ηgə nyín ná buud bwá ηgə bɛ cug á shí ga wá bwá ηgə bul kyɛ mpádúgá nyáη ntǝ bəonηg búśə búúd ɔ məηkenya wá.»

⁹ Yésus mú nyinηgə ci ná: «Mεε má ci nə bí ná, balanugá nə *mwaanê inkwíl ηgə cɛɛ məshwá nə ndí: ja bí má bá bə məfúfə dí yí, oshwá bún bəonηg bwá bəg ηwa bí məbanda mə kandugə kandugə dí†.

¹⁰ Muud mə báágúlá íśúsúsá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwónη yé, nyə é baagulə námə íśá í anúní kú teeg búúd məbwónη. Muud mə tág búúd məbwónη íśúsúsá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námə búúd məbwónη íśá í anúní dí.

¹¹ Nkí bi mə tééd teeg búúd

məbwónη ja bí má bálán nə mwaanê inkwíl yí, zə nyə é yə bí mwaanê á fwámé a kú bə nə məsus lámúd yé?

¹² Bí má ká tééd teeg búúd məbwónη nə sá ηkán, zə nyə é yə bí jəonηg í jalá nə bə sá jin yé?

¹³ Lwaábulə cúgə nə ηkul sêy nə omása obá ja ηgwúd, nəcé nyə é mpii ηgwól, a cɛel ηgwól; gúl ja nyə e gwág nə ηgwól, a mpyeny ηgwól. Bí cúgə nə ηkul sêy nə Zembí bi ηgə sêy nə mwaanê ja ηgwúd»

¹⁴ *Ofarizyêη, nda bwá á du bul cɛel mwaanê ná, bwá á ηgə gwágulə lésú ni wêsh bwá ηgə cágulə Yésus.

¹⁵ A mú ci nə bwo ná: «Bí ηgə cɛel lwóya mísh mə búúd dí ná bi búśə otátəlí ɔ búúd, nji Zembí mə mpú mílám mín; nəcé sá búúd bwá dúg nə fwámé sá yí, Zembí nyə mə dúg gwo sá nyéé.

¹⁶ *Mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndá mí á ηgə cwíny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kálə wú fwála mə Yuánes íf, Jǝjǝ Kéel á Faan mə Zembí wá í ηgə bwiiηgya, muud yêsh ka ηgə nádəwo nə ηkul nyé nyêsh ná á ηwa kəw cínəηg.

¹⁷ Jisə ηkí fwanəwo nə gwôw nə shí í cǝg, ntǝ né gúl lálándə kanjá á mbwoomb məcɛɛ í jimbág.

¹⁸ Muud yêsh mə yíl múdá yé bá a nyinηgə bə múdá shús yé, mə sá mínəomb. Muud mə bə múdá bwá ámə yíl bá yé, mə

* **16:6 məfwánda wúm:** Iciyá í gurêk í ηgə ci gúl sá nda olitres 2100. **16:8** Ifz 5.8

† **16:9** Móól mákál mə ηgə ci na ná: Zembí bəg ηwa bí nyádi njǝw kandugə kandugə.

16:10 19.17-19; **Mat 25.21-23** **16:15** Mat 23.28 **16:18** Mat 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11

sá mínɔomb.»

Kanda múúd byɔɔg bá Lazâr

¹⁹ «Ŋgwól múúd nyə bə nə byɔɔg, a dúgɛ́ bwáád míkáándé mí álal-kus ófwó búúd bwé du bwáád myá. Nyə á du cugə cug áyíyáág, du sá ídína jwów dēsh.

²⁰ Gúl ntágúlá-ntágula múúd ná Lazâr, nə nyúúl mǎfǎŋ mǎfǎŋ, í á du já múúd byɔɔg wɔɔŋg dí mpumbéd.

²¹ Lazâr nyə á du bə nə yéesh ná a dá mǎmpulú má á du kud wú múúd byɔɔg dí tǎwuli dí yí. Nji, ompyǎ́ bwé á du zə jáal nyə mǎfǎŋ.

²² Ntágúlá-ntágula í á ka yə; *wǎéŋgǎles bwé mú kə nə nyə kə jéég *Aburaham dí budud. Muud byɔɔg mú námá yə, a mú dǎw.

²³ Kə wóós nŋ ban mínjǐm, muud byɔɔg mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkááŋgɛ́ dí ntáni, a mú bǎn mísh, a mú dúg Lazâr njóóg Aburaham budud.

²⁴ A mú kámb Aburaham, nyə ná: “Eéé Pǎpá Aburaham, bwíígúg mə ná ŋkwonǎ. Kǎndúg Lazâr kág juwo nyinǎ mbwǎ májúwód zə cweel mə jŋm; minjwiile míga mí ŋgə sá mə ŋkááŋgɛ́ mbíya.”

²⁵ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Mwǎn waam, wo á shí bə nə tɔɔm ja wó á ŋgə cugə yí, Lazâr nyə ŋgɛ́ bwəma nə micúnj. Ja ga di, Lazâr micúnj myé mí má cwaalawo, wɛɛ mú cwa bwəma nə ŋkááŋgɛ́.

²⁶ Sá í búl bə yí jí ntǎg ná mǎma bí ncímə jisə shé wa

tátám ná buud bwé céél wú wa zə nŋ wá bwé cúgɛ́ nə ŋkul lína; bɔɔŋg bwé céél wú nŋ zə kága wá bwé kú lína.”

²⁷ Muud byɔɔg mú ci ná: “Pǎpa, nda jí ntó ná, mə jəgula nə wo: kǎndúg Lazâr njów mə sóŋgú waamə.

²⁸ Omínyonǎ bǎm búsa nŋ ótón. A kág lás nə bwo ná bwé ó bey, bwé kú bá zə wa kúl mə jí cwúnd dí ga.”

²⁹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Omínyonǎ bwó búsa nə Mǎcɛɛ mə Moyíz nə micilyá mí *búúd ɔ micúndá, bwé bég myo.”

³⁰ Muud byɔɔg ná: “Nda bə ntó, Pǎpá Aburaham. Nji, ŋkí muud mə wú mínjǐm kə lésa nə bwo, bwé é cénd mítádúgá.”

³¹ Aburaham mú ci nə nyə ná: “Ŋkí bwé bá kú bɛ́ micilyá mí Moyíz bǎnǎŋ buud ɔ micúndá, mpug ná muud tɛɛm gwúm mínjǐm kə lésa nə bwo, bwé ábúlé magulə lân yé.”»

17

Yésus mə yá búúd minjǐgúlá

¹ Yésus mú kwo ci nə *om-pwíin bé ná: «Cug í cúgɛ́ nə ŋkul bə kú nə kwal-bɔɔgú. Nji, ŋkwéɛ muud mə bá bóól kwal-bɔɔgú yé.

² Í yidá nywa nyə ná bwé kǎlǎg nyə mǎma kwóógú cúnjúd kul nyə nə dwo mǎŋ, ntǎ ná a kwálǎg ŋgwúd á ikúkágú íga bɔɔgú.

³ Bi ó bey. Ŋkí mínynǎ woó mə sǎm nə wo, jumág nyə. A ká cénd mítádúgá, wo juu nyə.

4 Nkí nkúmba jwôw a sêm nê wo ija zaŋgbá, a dũ námá zê wódí ija zaŋgbá zê dũ ci ná: “Mê má cénd téduga,” juugú nyê.»

5 *Buud ɔ lwámá bwé mú ci nê Cwám̄ba ná: «Kwádúlóg sê búgá.»

6 Cwám̄ba mú ci ná: «Bí mbêm bê nê búgá tɔɔ nji cíg-cíg bímbí búbumé *mutárud, bí je ci nê líí sikomôr ga ná: “Munág kâ tów m̄n̄j”, líí sá bí m̄agwág.»

7 Zê á na bídí jí nê nkul sá ná nkí a mbid lwaá dé í dũ waad nyê ifambá nkí ntág nê í dũ w̄h̄l nyê iwoó, lwaá d̄ɔɔŋ ŋgá wóós wúlê ís̄éyúd, nyê nê lwaá ná: “L̄ēl̄ugú zê jí shí zê d̄ɔ?”

8 Ye nyê áyidayé ci nê nyê ná: “Kw̄m̄sag m̄ê id̄aw, wo yáásulê áfigusa zê s̄êy nê m̄ê. Má ká sh̄n̄ d̄ê m̄ê ŋgul, wo ka t̄ēm d̄ê nê ŋgul gwô ja?”

9 Ye nyê e l̄ɔ lwaá dé nê nyê nê sá ís̄á byêsh nyê ám̄ê lwám nyê ná a sáág yí?

10 Ntô námá wé jíís shú dúnud yé. Ja bí mé sh̄n̄ sá sâ jêsh bwé ám̄ê lwám bí nê bí sáág yí, ŋwagá biméfwó ná: “Sê búsa ozhizhe osóol ɔ m̄ésaal w̄ê kú nê mfíí, sê mé sá nji sâ í ám̄ê bê nê sê sáág yí.”

Wúl zúzaamá í zê yê Yésus akíba

11 Yésus nyê á ŋgê kyey Samariya nê Galilê, ŋgê kâ Yurúsalem.

12 Ja nyê á ŋgê nyíi dúl dánd dí yí, mizúzaamá w̄m̄ mí á zê nê mí zê bwéma nê nyê, nji mí

mú tów shwóg-shwóg kú fwo kumê nyédí.

13 Mí mú bân mákál gwôw ci nê nyê ná: «Yé Yésus, éé yé mása, bwíígúg sê ná nkwoŋjá.»

14 Yésus mú dúg bwo, a mú ci ná: «Kagá lwóya mányúúl ófada dí.» Bwé má ka námá ŋgê kâ nê bwé kâ ófada dí, bwé mú yâl zhíd, mányúúl bê bwo nê sândôŋ.

15 Ngwólúgá nywáá, ja á mé dúg nê a mé yâl yí, a mú cuwali nyiŋgê, a mú ŋgê zê a ŋgá lás gwów-gwôw ŋgê yê Zembí gúmá.

16 A mú zê kul nyúúl Yésus dí shí m̄akuú, kúd mpwoombú shí yê Yésus akíba. Nyân nyê á bê muud á Samariya.

17 Yésus mú ci ná: «Ŋgaá nê bêsh w̄m̄ bwé ám̄ê yâl? Ká bóól ibuu básê ŋgow?»

18 Ntô nê bwé bêsh dí, kú nê muud m̄ê zê yê Zembí gúmá nji njôŋ muud éga á?»

19 A mú ci nê nyê ná: «Tówúg wo kyéyug wo má *dúg cug n̄acé búgá gwô.»

Mbií Mwân m̄ê Múúd m̄ê bá zê yí

(Mat 24.26-27; Mak 13.21-22)

20 *Ofarizyên bwé á jí Yésus ná: «Faan má Zembí í bá ka zê jáyê ja?» A mú b̄esa nê bwo ná: «Faan má Zembí í abulé zê nda gúl yan̄gá-yan̄ga sâ búúd bwé bá beny yí.

21 Í abulé bê sâ nê bwé ci ná: “Gwé wé jí wa ga”, nkí ná: “Gwé wé jí wáádé mí!” N̄acé Faan má Zembí dúsê na bídí.»

22 A mú ci nə *ompwíín ná: «Móól mwôw mé bá bə, bi mə bá gwág yéesh né bi mə dúg *Mwân mə Múúd nə ijwûga byé təə nji jwôw ηgwúd, nji bi kú dúg.

23 Bwó bá dɛ ci nə bí ná: “Dugá nyə wáádá,” gúl ja ná: “Dugá nyə wa.” Bí kú bá dɛ kə, bi kú bɛ,

24 nəcé, jwów Mwân mə Múúd mə bá zə yí, a bá zə námə nda njəs í dɛ yas wú biga ijumə kə wóós biga dí ná.

25 Nji í bá fwo ji ná a bəg bul jug, kala búúd ga í ban nyə.

(Mat 24.37-39)

26 «Mwôw Mwân mə Múúd mə bá zə má, isâ í bá sîy námə nda í á sîy ja mə *Nówe dí ná.

27 Buud bwé á dɛ də, dɛ ηgul, bwé béya, bəlushi námə bwân bán né ndeé kə wóós jwôw Nówe nyə a nyíi məma byóól dí yí. Mɛɛɛ í mú zə byaləga nə buud né ndeé jaŋgulə isâ byésh.

28 Ntó námə wé í á bə mwôw mə Lót dí yé. Buud bwé á dɛ də, dɛ ηgul, bwé dɛ sá míkus, dɛ bɛ məmpəg, shumə mínjów.

29 Nji jwôw Lót nyə a wú Sódóm yí, Zembî nyə a sá ná kuda nə fumbýá ágúgwô í nywəg nda mpú, zə jaŋgulə búúd bəsh.

30 Mbií ηgwúd wəəηg námə wé í bá bə ja Mwân mə Múúd mə bá lwóya nyúúl yí.

(Mat 24.17-18; Mak 13.15-

16)

31 «Jwôw dəəηg í bá bə né, muud mə bá bə kwáminú*, kú bá shulə né a ké ηwa sá. Nyəəηg mə bá bə fambá yé, kú ná námə kwo kə kwáádá.

32 Bi ɔ tédúgá sâ í á bə nə mudá mə Lót yí.

33 Muud mə bá sɔ ná á kaambulə nə cug jé yé, a bá jímbal gwo. Nyəəηg mə jímbál cug jé nəcé mə yé, a mə yidá kaambulə nə gwo.

(Mat 24.40-41)

34 «Mə jaaw bí ná, í bá bə búlú jəəηg dí ná buud óbá bwé mbwúg gwəŋé ηgwúd, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág.

35 Budá óbá bwé ηgé jí isâ kúl ηgwúd dí, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág.

36 [Budúm óbá bwé bá bə fambá, ηgwúd mə bá ηwiny, ηgwól lág.]†»

37 Ompwíín bwé mú jí nyə ná: «Cwamba, sâ jəəηg í bá sîy ηgow?» A mú bɛsa nə bwo ná: «Kúl mbimbə í bá bə yí, cínəηg wé ómpal ó bá sɛɛηgya yé.»

18

Kanda kúsá múdá bá sémbye milésú

1 Yésus nyə á ji zə lwágulə bwo né bwé dúg jəgula ja jêsh kú teeg mányúul. Gwé wé nyə á kənd bwo kanda ga yí.

2 Nyə á ci ná: «Ŋgwól sémbye milésú nyə á bə wúl ηgwéla dí

17:23 Mat 24.23-25; Mak 13.21-23 17:25 9.21-22 17:28 Mət 19.24-25 17:31

Mat 24.17-18; Mak 13.15-16 * 17:31 Ja bwé á dɛ lwɔ mínjów yí, bwé dɛ mə kwáminú námə nda mənyuŋ. Kwáminú í á dɛ bə ηkí lal, buud kə dɛ ηgə kyey wu gwów, muud jee námə kə woga wu. 17:32 Mət 19.26 17:33 9.24; Mat 16.25;

Mak 8.35 † 17:36 Sá jísá cilyá wa mpánzə ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə gwo. 17:37 Zhb 39.30 18:1 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17

kú fúndə Zembî, kú bîsh tə muud.

³ Wúl kúsə múdá í á bə námə ŋgwál wəŋg dî, í mú də zə ci nə sémbye milású éne ná: “Ŋgwól múúd ŋgə lumbali nə mə, kyemug mə.”

⁴ Sémbye milású nyə á ka də ban məlú məlú nə nyə alásé lésú yé wəŋg.

«Nji a mú zə ci ná: “Tɛem bə ná mə afúndáyé Zembî mə kú námə bîsh tə muud í,

⁵ mə zə kyem kúsə múdá ga nəcé mə mə gwág nyə káŋgá. Nyə a bá bul zə ntágulə mə lúu.»

⁶ Cwámba mú ci nə *ompwíin ná: «Bí mə gwág sá sémbye milású á olíŋgî éne mə ci yí?

⁷ Nkəmusə nə Zembî, ŋkí buud bé nyə á mə féésh wá bwé jíllya nyádí nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá ná bwé cáág bwánd?

⁸ Mə jaaw bí ná nyə é lɛɛl kyem bwo nə máás. Nji, ja *Mwân mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgə shí ga dí e?»

Kanda Farizyêŋ bá ŋwenye tóya

⁹ Ból búúd bwé də téduga nə básə otútəlí, bwé ŋwa bóólúgá mpyóŋ nə mpyóŋ. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dánú, nyə ná:

¹⁰ «Buud obá bwé á zə kə *Luŋ mə Zembî nə bwé kə jəgula nə Zembî. Ŋgwól nyə á bə *Farizyêŋ, ŋgwólúgá nyə ŋwenye tóya.

¹¹ Farizyêŋ nyə a təw tətəlí a mú də jəgula nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mə yə wo cúncésh nəcé mə cugé nda bóólúgá búúd. Bí ijúwál, bwé cɛɛl olíŋgî, nə minəmb, tɛem bə nda ŋwenye tóya éga, mə cugé nda nyə.

¹² Mə də ci ídúw ija íbá ŋkúmba shwéndɛ; mə də jəna *ŋkəw wúm á sá jəsh mə bí yí.”

¹³ Ŋwenye tóya nywáá nyə a təw shwóg-shwóg. A kú námə she bân tə mpwoombú nə a yág ŋgɛɛ joŋ dî; nyə á yida də *bí mbwə bəd dí a ŋgə ci ná: “Yé Zembî, bwígúg mə nə ŋkwəŋá, mə ji sól *misəm.”

¹⁴ Mə jaaw bí ná á məzhúgúlá éga nyə á kə nyádí njów Zembî mə sá ná a bág tətəlí nyádí míshúd, kú bə ashúshwóógú nyɛ. Nəcé, muud mə bân nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bân nyə gwów.»

Yésus mə bwádan nə ikúkágə (Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Ból búúd bwé á zə námə nə ikúkény wə Yésus nə a kúnýág nə byo. *Ompwíin, nda bwé á dág ntó ná, bwé mú lás nə bwo.

¹⁶ Yésus nywáá mú jəw bwo, nyə ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mádí, kúgá kaambulə nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sá á mbíi búúd wəŋ.

¹⁷ Bábálé, mə jaaw bí ná, muud yəsh nyə amágúláyé

Faan má Zembî mæmægulá mæ kúkágá yé, muud wəɔŋgâ cúgɛ nə ŋkul nyí cínŋg.»

Cí á bulya mæbii

(*Mat 19.16-26; Mak 10.17-27*)

18 Wúl cí *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jɔɔjə Yíguli, jáyé jə sâ má sáág ná mæ bííg cug á kandugə kandugə yí?»

19 Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcə jí wó jów mæ ná jɔɔjə múúd yí? Kú nə muud jí jə múúd, nji Zembî nyəmɛfwó.

20 Wo mpú dí mæcɛɛ mága? «Wo kú sá mínəmb, kú gwú múúd, kú júwo, wo kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, wo gúmal sósŋgá woó nə nyəŋgá woó.»

21 Cí nə Yésus ná: «Mə ŋgə bɛ mæcɛɛ máni mɛsh, tééd wú íkágád zə kumə múús.»

22 Ja Yésus má gwág ntáni yí a mú ci nə nyə ná: «Sâ ŋgwúd í ŋgə ná fúfə wo: kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndí yí, wo kaaw mímbúbúwá *mwaanê wəɔŋgâ, wo ka bá kə bə nə mæbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mæ.»

23 Cí wəɔŋg mú shúsula nə mpɛsá má Yésus, nəcə nyə á bə nə zhwoɡ mæbii.

24 Yésus mú dúg *[ná a má shúsula], a mú ci ná: «A kwowəlálə ná buud bí nə mæbii wá bwə nyííg Faan má Zembî dí eé.

25 Í yida nywá bə kúnə-kúnə ná *shamô nyííg luun lá ndundu dí, ntə ná muud

á bulya mæbii nyííg Faan má Zembî dí.»

26 Buud bwá á ŋgə gwágulə Yésus wá bwá á ŋgə ci ná: «Ká zó jí nə ŋkul *dúg cug yé?»

27 A mú bɛsa nə bwo ná: «Ísâ í ntə múúd ŋkul yí, Zembî nywáá ji nə ŋkul sá byo.»

28 Pyêr mú ci ná: «Sá báá sá á má lágə ísâ byêsh, sá zə bɛ wo.»

29 A mú ci nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ŋkí muud mæ lágə təɔ njów, təɔ mudá, təɔ omínyəŋə, təɔ obyôl, təɔ bwân shú Faan má Zembî,

30 nyə é nyiŋgə bii ísâ byəŋg byêsh ŋkí bulya té nyə é ŋgə cugə wa shí yí, a bá námá cugə kandugə kandugə cug í zág yíid.»

Yésus má jaaw ná a bá yə

(*Mat 20.17-19; Mak 10.32-34*)

31 Yésus nyə á ka ŋwa *omp-wíin wúm nə óbá bɛ, a mú ci nə bwo ná: «Dugá, sá ŋgálə bád kə Yurúsələm óga. Ísâ byêsh *búúd ɔ mícúndə bwá á cilə shú má *Mwân mæ Múúd yí í zó kə bwəma.

32 A zó kə kaanz mábwə má íkúl ishúsád, a bwəma nə cóógú, buud cug nyə, bwo sey nyə mæntənd nyúúlúd.

33 Bwá é fyámusə nyə milwón, bwá gwú nyə. Nji, a bá gwúm jwôw álél.»

34 Bâŋ bwá áshígé ŋgə mpu gwág nda lésú wəɔŋg í á ŋgə kə ná. Í á bə bwo sâ shwoó, bwá kú wámbulə sâ Yésus nyə á ŋgə ci yí.

Yésus má lwag áncím-ncîm
(*Mat 20.29-34; Mak 10.46-52*)

19

Zashé mə cénd mítádúgá

35 Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ngə shísh Zheríko yí, ngwól áncím-ncîm nyə á bə zhíí dí koogú, a ngə gwáámb buud *mwaanê.

36 Nyə á ka gwág buud bwé ngə cə áncuncuma, a mú jî ná: «Jí í ngə cə yí?»

37 Bwé mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarê wə ngə cə éne.

38 A mú kîm ná: «Yésus Mwân mə *Dávid, bwííngúg mə ná nkwoŋú!»

39 Buud bwé á ngə kyey mpwoombú gwoong dí wá bwé mú nkáánd nə nyə ná a jíg kál-kál. Nyə mú yidá mpu bân kál gwów ná: «Mwân mə Dávid, bwííngúg mə ná nkwoŋú.»

40 Yésus mú tów, a mú ci ná bwé zég nə nyə. Ja áncím-ncîm mə zə wóós nyə kúná-kúnə yí, Yésus mú jî nyə ná

41 «Wó jii ná mə sáág wo jí?» Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, mísh mām mə kwóg dúgya.»

42 Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwô mə kwóg dúgya. Wo mə *dúg cug nəcé búgə gwô.»

43 Námá cé nə cé, mísh mə mú kwo dúgya nyə. A mú ngə bə Yésus a ngə yə Zembî gúmá. Buud bēsh bwé á dúg sólúgú wəong wá bwé mú ngə yə Zembî məshwúmb.

1 Ná ndeé Yésus mú nyí Zheríko, a mú ngə lína ngwála.

2 Ngwól múúd nyə á bə cínəng ná Zashé, a njúl ηwenye tóya, a mbíd zhwog məbii.

3 Nyə á ngə sə ná a dúg Yésus; nji nyə a shígé bə nə nkul mə dúg nyə nəcé buud bwé á bə áncuncuma, Zashé nyə njúl ntág wúlə-wúlə.

4 A mú ju nə kálá kə shwóg kə bád sikomâr* dí shú ná a bāg dúg Yésus ja á bá cə cínəng shí yí.

5 Ja Yésus nyə á zə wóós kákál jəong dí yí, nyə a bân mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, leelug shulə nəcé í jii ná mə jíg wódí njów múús.»

6 Zashé mú leel shulə, a mú kə lág Yésus nə məshusug.

7 Nda búúd bwé á dúg ntó ná, bēsh bwé á ngə nyímbəla ná: «A mə kə nyí kə ji múúd misəm dí njów!»

8 Zashé nywáá mú tów tətəli ci nə Yésus ná: «Cwámba e, mə zə kaaw məbii mām tətám nə cəŋ, mə yə mimbúbúwá dúl kəw. Nkí mə a shí ntág mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija inə.»

9 Yésus músə ci ná: «Zembî mə cug búúd ó njów ga múús, nəcé a ji námá múúd á bag mə *Abraham.

18:38 Mat 20.30-31 18:42 Mat 9.22

* 19:4 sikomâr: Jísə dúl wáál lí í á də bul bə mbwaanəshí shí á Yudéa (10j 10.27; 11b 27.28; 21b 1.15; 9.27), tə shíshín á Zhurdê dí (Luk 19.4); bwé á də námá sá məbóómbú nə ndí. Buud ə Igípten bwé á də bə lí jəong (Sôm 78.47).

19:7 Mat 9.10

19:8 MmN 21.36; Eze 33.14-16

19:9

13.16; Mis 16.31 19:10 Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15

10 Nəcə *Mwân mə Múúd nyə á zə sɔ́ bəɔŋg bwə́ á jímb wá, zə cugushi bwo.»

Kanda misan wûm

11 Buud bwə́ mú gwág lésú Yésus nyə́ á lás yí. Yésus mú kə́ nə́ lésú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwə́ á ηgə́ téduga ná, nda a mú kúnə́-kúnə́ nə́ Yurúsəlem nə́ Faan mə́ Zembí í zə́ nyîn.

12 Ntó́ Yésus mú ci ná: «ηgwól múúd nyə́ a byél njów míci dí. Nyə́ á ka zə́ bə́ nə́ a ká nyúl shí a shwóg-shwógúd bwə́ ká təl nyə́ Njwú-buud nə́ ndeé a mú nyiŋgə́.

13 Ja á mə́ bə́ nə́ a zə́ tí yí, a mú jəw ósól ɔ́ mə́sáal bé wûm, zə́ yə́ bwo *mwaanê, muud yêsh sán mína† ηgwúd; nyə́ nə́ bwo ná: “Nğəgá nə́ sá omákíd nə́ mwaanê éne té mə́ é bə́ njɔond dí yí.”

14 Nji, nda búúd ó ləəm yé bwə́ á dɛ́ mpii nyə́ ná, bwə́ á kənd buud nyádí mpəsə́ kə́ jaaw ná: “Sə́ acéélé nə́ muud éne jwúg nə́ sá.”

15 «Ja bwə́ á shîn təl nyə́ njwú-buud yí, nyə́ á ka nyiŋgə́. A mú zə́ wós, a mú jəw ósól ó mə́sáal bé nyə́ á kaaw mwaanê wá nə́ bwə́ zəg lwágulə́ nyə́ nda mákíd máŋ mə́ á kyey ná.

16 Ashúshwóogá mú zə́ wós, nyə́ ná: “Mása, san wô í á mə́ sá nə́ mə́ bíig misan wûm.”

17 Njwú-buud mú ci nə́ nyə́ ná: “Ʋhúŋ, wo jí jɔjɔ́ sól mə́sáal. Wo mə́ bə́ mə́ abúgúlág nə́ súsúsá áciɡ-cíɡ.

Mə́ mə́ yə́ wo ijwúga nə́ wo jwúg nə́ miŋgwála wûm.”

18 Sól mə́sáal ábeé mú námə́ zə́, nyə́ ná: “Mása, san wô í á mə́ sá nə́ mə́ bíig misan mitóon.”

19 Njwú-buud mú námə́ ci nə́ nyə́ ná: “Mə́ mə́ yə́ námə́ wo ijwúga nə́ wo jwúg nə́ miŋgwála mitóon.”

20 «ηgwól mú námə́ zə́, nyə́ ná: “Mása, san wô wə́ ga. Mə́ a fúlə́ wo nábúkən dí nə́ ndeé mə́ baagulə́.

21 Mə́ á ηgə́ fúndə́ wo nəcé wo jí muud ηkúd; wó dɛ́ ηwa sá jí nə́ wo dí wo á bwúg yí, wo dɛ́ saag isá bíś nə́ wo dí wo á bɛ́ yí.”

22 Njwú-buud mú ci nə́ nyə́ ná: “Mə́ zə́ sámb wo lésú wô na wódí íciyád. Wo jí bów-bów sól mə́sáal. Wo á ηgə́ mpu nə́ mə́ jí muud ηkúd, mə́ dɛ́ ηwa isá bíś nə́ mə́ dí mə́ a bwúg yí, mə́ dɛ́ saag isá bí nə́ mə́ dí mə́ á bɛ́ yí.

23 Ká nəcé jí wó áshígé kə́ wá mə́ mwaanê waamə́ bəŋ dí, nə́ ja mə́ wós yí, mə́ zə́ ηwa nyə́ nə́ mə́ bə́ dí gwôw yí?”

24 A mú ci nə́ buud bwə́ á bə́ cíŋg wá ná: “Déégúgá nyə́ san ní bi yəg nyɔŋg jí nə́ misan wûm yé.”

25 Bwə́ mú ci nə́ nyə́ ná: “Cwámə́, á bwey fwo bə́ nə́ misan wûm.”

26 Mə́ mpú jaaw bí nə́ muud jí nə́ baalé yé, Zembí mə́ bá kwádulə́ nyə́. Nji nyɔŋg cúgé nə́ ndí yé, Zembí mə́ bá mə́ el yíl nyə́ bábaalə́ á jí nə́ ndí yí.

27 “Ná ndéé mizhízhíh myâm mí á ban ná mæ kú jwú nã bwo wá, zãgá nã bwo wa, zã cigã bwo mæcãh mæ ngã dũg.”»

28 Ja Yésus nyã á shîn lás ntãni yí nyã a tãw shwóg ñwa zhí kãlã Yurúsalem.

*Yésus mæ zã nyí Yurúsalem
(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10;
Yuá 12.12-19)*

29 Í á ka zã bã, Yésus nyã á ngã shísh kúnã-kúnã nã Betufazhe nã Betani, a mú kã wós ngéé mbãh bwã dú jãw ná *Mbãh wóolivyê yí. A mú lwãm *õmpwíin óbã.

30 Nyã nã bwo ná: «Kãgá na dãnd á shwóg níid. Í é bã, bí kã námá jé bi kwey cwã jakáás cẽglá, í njúl ná tã muud nyã a bwélé kãwa gwod. Bí ó ciny gwo, zã mæ nã ndí.

31 Nkí muud mæ jí bí ná nãcé jí bí ngã ciny gwo yí, bí bẽsa nã nyã ná: “Cwãmba wã ngã jii gwo.”»

32 Buud nyã á lwãm wã bwã mú kã, kã námá kwey ísã nda nyã á ci ná.

33 Ja bwã má ciny cwã jakáás yí, wãamadí bé bwã mú ci nã bwo ná: «Bí má ciny gwo nãcé jí?»

34 Bwã ná: «Cwãmba wã ngã jii gwo».

35 Bwã mú zã Yésus nã cwã jakáás jãng, bwã ngã yíl mikáándé myãh ngã jẽel gwo kwonud, bwã mú jil Yésus gwãw.

36 Yésus mú ngã kã jakáás dí, buud bwã ngã taalã mikáándé myãh zhíd.

37 Ja nyã á ngã shísh kúnã-kúnã nã Mbãh wóolivyê yí, ompwíin bẽsh bwã á bã áncuncuma wã bwã mú bã nã mæshusug, bwã mú ngã yã Zembí mæshwumb gwãw-gwãw nãcé mæma misóólúgá mí ñkúl bwã á dũg myã.

38 Bwã mú ngã ci ná: Gúmá í bág nã Njwú-buud ngã zã jínã má Cwãmba dí yé.

Jon í bág ná shee, gúmá jon læ gwãw dí cwú.

39 Bóólúgá *Ofarizyêh bwã á bã na mãh kumbã mæ búúd dí wã bwã mú ci nã Yésus ná: «Yíghuli, wo aláse nã ompwíin bwã ná bwã yówhug kímãlã?»

40 A mú bẽsa nã bwo ná: «Má jaaw bí ná ñkí bwã ji kúl-kúl, mækwóógá kím.»

*Yésus mæ gwág cey
Yurúsalem lámúd*

41 Yésus nyã á ngã shísh ngwãla ná ndéé ja nyã á dũg wã yí, nyã á jii yã nã gwágãlã wã cey lámúd.

42 A mú ci ná: «Eéé! Jwãw gaád wo mbãm mpu nda wó jãlá nã sã ná wo jíig ná shee ná! Kã jisã wo shwãilyã, mísh mwã kú dũg.

43 Nãcé mósól mwãw má bá bã wo ná mizhízhíh myã mí bá laã wo nã mimyãgã, mí lyẽ wo nã dãomb, shúsã wo ikósomb byêsh.

44 Bwã bá caam wo nã bwãn bwã, lúgã wo shí nã shí kú nã tã kwóógá í mbéd dúlúgãád. Í bá bã wo ntó nãcé wo a shígé mpu fwãla Zembí nyã á zã ná a zã cugushi wo yí.»

*Yésus mæ wíhŋg búúd ó míkus
Mpáánzò Zembî*

*(Mat 21.10-16; Mak 11.11,
15-18; Yuá 2.13-17)*

⁴⁵ Næ ndeé, Yésus mú kæ nyíi *Luŋ má Zembî, a mú kæ wíhŋg búúd bwá á ηgæ sá mikus cínŋg wá,

⁴⁶ nyæ næ bwo ná: «Jísæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Njów wâm í bá bæ njów májægula.” Bi bân má yida sá ná í bág daage lú íjúwâl!»

⁴⁷ Nyæ á ka ðu yæ buud minjígúlá Luŋ má Zembî jwðw ðêsh. Næ ndeé, næ Milúlúú myâ ofada, næ *Oyíguli ó mácéæ, næ mícî mí kúl búúd mí mú ηgæ sþ ná mí gwú nyæ.

⁴⁸ Nji bwá áshíégé mpu nda bwá sáág ná, næcé mæŋkúmbæ mæ búúd mêsh má á ðu gwágulæ nyæ næ lâm wêsh.

20

*Ŋkul ijwúga mæ Yésus í ηgæ
zhu ηgow*

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Í á bæ dúl jwówúd ná, Yésus ηgá yæ buud minjígúlá *Luŋ má Zembî, a ηgá jaaw Jjþ Kéel, seegya ná milúlúú myâ ofada, næ *Oyíguli ó mácéæ, næ ocúmbá buud bwá má wóós.

² Bwá mú jí nyæ ná: «Jaawug sâ. Nyáyé ηkul wó ηgá sá ísâ íni næ ndí yí? Zá nyæ ámæ yæ wo ηkul nyæŋgú?»

³ A mú bæsa næ bwo ná: «Mæ zá námá fwo jí bí njígá.

⁴ Nduwán Yuánes nyæ á ηgæ duu buud yí, í á bæ næ nyáyé ηkúl? Ye ηkul á gwów wá Zembî, ye ηkul á buud?»

⁵ Bwá mú táðuga ná: «Ŋkí sá má ci ná: “gwów”, nyæ e jí sá ná: “Ká næcé jí bí a shíégé *búgula nyæ yí?”

⁶ Sá má ká meel ci ná í á bæ ηkul á buud íí, kúl búúd jêsh gwú sá næ mækwóógú, næcé bæsh bwá ηgæ magulæ ná Yuánes nyæ á bæ *muud micúndá.»

⁷ Bwá mú bæsa ná bwá ampúyé kúl í á ηgæ wú yí.

⁸ Yésus mú ci næ bwo ná: «Mæ ajááwé námá bí ηkul má ηgá sá misóólágú míga næ ndí yí.»

*Kanda ósól o mäsáal ó
abúbðw*

(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Yésus nyæ á ka kænd buud kanda ga ná, «Ŋgwól múúd nyæ a sá fambá *vinyæ a mú yæ búúd fambá jœŋg mácéð. A músæ kæ njœnd dí ná nyæ é já fwámé fwála.

¹⁰ Fwála lú námwáágulæ dí, nyæ á kænd ηgwól sól mäsáal yé ná a kág ηwa nyæ ðé kœw læ mpúmá búúd bwá á lúg næ fambá wá dí. Nji buud bæŋgú bwá mú kæ ðaŋgulæ cú sól mäsáal ná ndeé nyiŋg nyæ mæbwê mæbwê.

¹¹ Muud fambá mú ηwa cígúlá ná á nyiŋgæ námá kænd ηgwól sól mäsáal yé. Bwá mú námá kæ ðaŋgulæ cú nyân, séémbali nyæ næ mælwíy ná ndeé nyiŋg nyæ mæbwê mæbwê.

12 Muud fambá ná á nyingə námá kənd sɔɔl məsáal áléel. Bwə mú kə wá nyāŋ məfəŋ ná ndéé bwə wíŋg nyə.

13 «Muud fambá mú ka zə ci ná: “Mə sáág ná e? Mə zə kənd mwān waam má búl cɛel yé, ka bwə é gwəzə nyə.”

14 Ká, buud bwə á lúg nə fambá wá, dúgúlə bwə á dúg *Mwān mə Múúd fambá mə wós yí, bwə á nyímbəla bwámé nə bwámé ná: “Muud mə bá lúg nə lúgí wə éne. Shé gwúgá nyə shé bāg lúg nə lúgí.”

15 Bwə mú julə wú nə nyə fambá, kə gwú nyə ncā.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambá mə bá sá búúd óni ntədəl?

16 Ngaá ná a bá zə gwú bwo ná ndéé a ŋwa fambá yə búúd oshús?»

Ja búúd bwə á gwág á mə ci ntó yí, bwə á lás ná: «Mbô! Í cúgé nə ŋkul bə ntó!»

17 Yésus mú dúg bwo ná figá-figá, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná jí?

Kwóógú ólwəye bwə á myaas yí,

dwó wə í mə bə kwóógú lú lámuga*.

18 Muud mə bá búl kwóógú dɔɔŋg dí yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔŋg kwóógú dɔɔŋg í bá káda yé mə bá cugəli.»

19 Oyíguli ó məcɛɛ bənəŋ milúlúú myā ofada bwə á mpu ná lésú wəŋ wə Yésus nyə á ŋgə lás kaanəd ni. Bwə mú tééd ŋgələ sɔ məzhí ná bwə bii

nyə námá wəla dɔɔŋgúd. Nji bwə á ka ŋgə fúnda məŋkúmbə mə búúd.

*Otówé ɔ shwóg ɔ Oyúden
bwə bwéel Yésus
(Mat 22.5-22; Mak 12.3-17)*

20 Ná ndéé bwə mú ŋgə baagəsə Yésus. Bwə kə kənd búúd ná bwə kág nda buud wā tətəli. Bwə ká də bwéel ná ka bwə é gwág gúl ciyá í ajəláyé yí, bwə kusha nə nyə, a bə mányámá mə ŋgwáməna dí, nyədí mpəl dí.

21 Buud bwə mú zə jí Yésus ná: «Yíguli! Sə ŋgə mpu ná lésú wə nə njígulá wə bísə tətəli. Wó də námá dúg búúd nji nda njígulá wə wí ná. Wə ŋgə jíguli sə cug á Zembí búbálé.

22 Ntó, jaawug sə. Ye məcɛɛ məshé mə ŋgə magulə ná sá jónág tóya mə *Káázəl, ye mə aŋgə nə magulə?»

23 Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkəŋ mán, a mú ci nə bwo ná:

24 «Lwógá ná mə saŋ *danarí†. Zə jí nə vugəli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?» Bwə ná: «Jísə Káázəl.»

25 Nyə ntəg nə bwo ná: «Ntó, yágá Káázəl isá í Káázəl, bí yə Zembí isá í Zembí.»

26 Bwə mú kú nə sá bwə júmug Yésus mísh mə búúd dí yí; bwə mú bul káam mpəsá ní, bwə shwal fad mímpu.

20:13 3.22 **20:16** 21.20-24 **20:17** Sôm 118.22 * **20:17 kwóógú lú lámuga:**

Í á də bə kwóógú bwə á də tééd jil mándəlúd yí, dwó wə bwə á də bɛ ja bwə lám mənyung mə njəw yí. **20:18** 1Pr 2.8 **20:19** 19.48 **20:20** 11.53-54 † **20:24**

danarí: Í á bə mwaanə á Rom bwə á də jóna tóya nə ndí yí (wo je dúg Mat 22.18-9).

20:25 Rom 13.7

Osadwisyêḡ bwá bwéél
Yésus
 (Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

27 Gúl bábaalê *Osadwisyêḡ, buud bwé dɔ ci ná mimbimbə mí ábúle gwúm máshwoḡ dí wá, í á ka zə wá Yésus, zə jí nyə ná:

28 «Yíḡguli, Moyíz nyə á yə sé cɛɛ ná: “Nkí muud mə yá kundú, mínyoḡú yé má jəlá nə shúgula nə kúsé yé, a byág nyəoḡg mə yə yé mpwoḡ buud.”

29 Bóól ómínyoḡú bwé á byél wa zəḡbá budúm nə budúm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân.

30 Nyəoḡg nyə á bɛ nə nyə yé mú ḡwa múdá,

31 álél ḡwa námá nyə, ná ndéé bəsh zəḡbá bwé á ḡwa mudá wəoḡú, bwé ḡgə yə kú byá mwân.

32 Zhúgúlá zhúgúlá, mudá mú námé yə.

33 Ja búúd bwé bá gwúm yí, nyáyé mə bá ka ḡwa mudá? Ngáá nə bəsh bwé á shí bə óḡwúm bɛ?”

34 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Buud wá cəg ga bwé ḡgə bə, budúm bâ búdá, budá kə məbáád.

35 Nji, bəoḡg bwé bá nyîn ná bwé jəlá nə gwúm bwé cəgə cəg í zág wá, bwé ábúle dɔ sá məbâ: budúm nda ná bâ búdá, budá nda ná kə məbáád.

36 Bwé ábúle ná námé bə nə ḡkul yə, nəcé bwé bá bə nda

*wəéngales. Bwé bá bə bwân ó Zembî nəcé í bá bə bwé má wú shwiy dí kə cəgud.

37 Kóómb á mimbimbə bále gwúm máshwoḡ dí, Moyíz nyə a lwágulə ntó ja nyə á kwey ḡgwiile ḡkaḡ dí yí; nyə á jôw Cwám̄ba nə Zembî má *Abərahám, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab.

38 Ntó ji ná Zembî cəgə Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwé ḡgə cəgə wá. Ntó ji shú déd nə bəsh bwé ḡgə cəgə.»

39 Bóólúgá *Oyíḡguli ó máccɛɛ bwé mú lás ci ná: «Yíḡguli, wo mə mpú lás.»

40 Bwé áshíḡé ná nyiḡgə bwele jí Yésus təo ḡjígá ḡgwúd nə ḡgwúd.

Ye Mesî ji mwân mə Dávid

(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

41 A mú ci nə bwo ná: «Ntədəlé búúd bwé mpú dɔ ci ná *Kríst ji mwân mə Dávid yé?

42 Ngáá Dávid nyə á ci nyádí kálaad Osôm dí ná: Cwám̄ba‡ nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwə mənɔcwúm,

43 kə wóós ja mə é culushi mízhízhíḡ myó,

wo nyaál myo nə məkuú yí!”

44 Nkí Dávid mə bwey jôw *Kríst nə Cwám̄ba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntədəlé?”

45 Yésus mú ci nə *ompwíín bə buud bəsh bwé ḡgə gwág ná:

20:27 Mis 4.1-2; 23.6-8 20:28 Mbá 25.5-6; Mat 38.8 20:36 1Yn 3.1-2 20:37 MnN 3.2, 6 20:39 Mak 12.32 20:40 Mat 22.46; Mak 12.34 20:41 Mat 20.30-31 20:42 Sôm 110.1; Mis 2.33-35 ‡ 20:42 Cwám̄ba: Wa, ja ashúshwóógú jisə “Yawé”, mbii í ḡgə wu Sôm 110.1 dí yí. 20:46 11.43; 14.7

46 «Bí ɔ káálúgá nə Oyíguli ɔ máceɛ bwá céél dɛ məɛla nə ɲwɔɔla ɲwɔɔla íjud wá, bwá céél námá ná buud bwá dúg báda bwo məbədə mé gúmá mən̄kúmbə mə búúd d̄i wá, bwá námá wá bwá céél dúlə kə ji n̄ji íjiya yâ shwóg ja búsə *mámpáanzə mé m̄injígulá mé *Oyúden d̄i yí, nə dúlə dɛ ji n̄ji lúú túwali d̄i ja bwá dá kə ídina d̄i yí.

47 Bwá dɛ déég míkúsə mí búdá isâ byán byêsh ka dɛ sá igwaa-gwaa í mājəgula ná bwá dúgúg ná búsə ijɔɔ í búúd. Intúgúlí byán í bá bə ɲkí jág bul nyaan.»

21

*Yána mə kúsə múdá
(Mak 12.41-44)*

1 Yésus nyə a b̄n m̄ish a mú dúg ofwó búúd bwá ɲgá wá m̄áyəna m̄án jaadá m̄áyəna má *Mpáanzə Zembî d̄i.

2 A mú námá dúg wúl mbúbúwá kúsə múdá ɲgá wá isəsán íbá.

3 Yésus mú ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, mbúbúwá kúsə múdá ni mə wá m̄áyəna cɔ búúd b̄esh.

4 Nəcə buud ɔni bwá ámə ɲgə wá ɔni, bwá ámə ɲgə ɲwa m̄ámpugə má byɔɔg d̄án̄úd. Ká nyɛ, a ɲjúl mbúbúwá, nyə ámə wá bímbí d̄êsh í ámə bə ná nyə é ɲgə cugə nə ndí yí.»

*Lun mə Zembî í bá c̄im
(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)*

5 Bóól búúd bwá á ɲgə faag *Lun mə Zembî bwá ɲgə ci ná

məlwɔga má cínɔɲg məsə nə jɔjɔ məkwóógá, jɔjɔ ísâ búúd bwá á ɲgə yə Zembî yí í ɲgə kwádələ ijɔɔ. Nda bwá á ɲgə faag ntó ná, Yésus mú ci ná: 6 «Sâ bí ɲgə dúg ɲkí nywa ni í bá c̄im jêsh, dúl kwóógá í ábúlé lúg na í mbəd dúl gwɔw.»

7 Bwá mú ka jí nyə ná: «Yíguli, j̄an̄ sâ í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná í wál zə s̄iy?»

*Yésus mə jaaw nda mácey
mə bá tééd ná
(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)*

8 Yésus mú ci ná bwo ná: «Bí ɔ bey ná buud bwá b̄ag zə kənd bí jugú. Nəcə buud ɲkí bulya bwá bá dɛ zə nə j̄inə d̄ám zə ci ná: “Mə wá *K̄rist,” bwá ná: “Wəla í mə wóós.” Bí kú bá dɛ b̄ə bwo.

9 Ja bí mə bá dɛ gwág milán̄ mí m̄óomb yí, bí kú bá dɛ gwág wagəwo. Bí t̄em gwág ná buud bwá mú ɲgə sá miɲgáádə nə ijwû, bí kú bá gwág wagəwo. Nəcə í bá j̄i ná isâ byɔɔɲg í ɲgág nə tééd fwo s̄iy; ɲji, í ábúlé l̄eɛl bə məshíné mə shí.»

10 A mú nyiɲgə ci ná bwo ná: «Gúl lwon̄ í bá lúmb̄uli nə gúl, dúl faan lúmb̄uli nə dúl,

11 shí í bá dɛ jág ntaɲusa, zha á ifí mpu nə okwaag-jumə ɔ məbwas í bá dɛ bə íkúl ikúl, isâ í áwuwagəwə nə məma isâ í ntɔ búúd fag yí í bá dɛ zhu gwɔw jon̄ d̄i.»

Zembî mæ bá kwínd
(*Mat 10.17-22; 24.9-14;*
Mak 13.9-13)

12 «Nji, shúshwóógú ná isâ íni byêsh í bág, bwé bá ðu bii bî, ðu lwágulæ bî cúwúlí, bwé bá ðu kusha næ bî mæbwé mæ wéamádí wâ *mæmpáánzé mæ mínjígulá mæ *Oyúden, bwé wá bí mímbwugud. Bi mæ bá ðu kaad mísh mæ ójwû ó lœm næ buud ó anání dí nácé jíné dâm.

13 Nji sóólúgú wœng wêsh í bá bæ shú ná bi kág bwaagulæ sâ bí mæ mpú shú dâm yí.

14 Bweyugá wá mílúúd ná bi ajéláyé næ bá ðu kwæmusa mbii bí mæ bá ðu shwœ mányúúl yí.

15 Mæméfwo mæ bá ðu yæ bí icyá í lésú næ fæg mbii í bá ðu bæ ná, buud bêsh bwé bá ðu lumbuli næ bí wá, ngwúd næ ngwúd kú tí sâ bí mæ cí yí, ngwúd næ ngwúd kú wá icyá í onkwafad.

16 Obyál bán bwáméfwo, tœ omínyœnê bán, tœ mimbyél mín næ oshwé bán bwé bá ðu kusha næ bî, bwé sá ná bí bóól ñkí bulya bi bwémag næ shwiý.

17 Buud bêsh bwé bá mpíi bí nácé jíné dâm.

18 Nji, sâ í ábúlé sá bí tœ bíbíyá.

19 Bi ó bá jisœw kæ wóós mæshínéd, bi mú bá cœgæ.

(*Mat 24.15-22; Mak 13.14-20*)

20 «Nji, ja bí mæ bá dúg ígwoong i dóomb í mæ lyœ Yurúsalem ná kesh yí, bi œ

bá mpu ná Yurúsalem wál zœ cœm.

21 Nœ ndéé, buud bwé bá bæ Yudéa wá bwé bæg fúndæ kæ mímbúmbúñúd! Bœng bwé bá bæ tâm ngwála wá, bwé bæg wû; bœng bwé bá bæ mpæse milœm wá, bwé kú bá zœ ngwála.

22 Næcé mwôw mœng mæ bá bæ mwôw Zembî mæ bá zœ yæ búúd intágulí má, sâ jêsh Mícilyá mí ngé ci yí í bá bwæma.

23 Ñkwéé budá bwé bá bæ næ mæbum, næ bœng bwé bá ngæ nyééng bwân mwôw mœng dí wá! Bwé bá bul ñkúñkwœ. Næcé mæntágula mæ bá bul bæ lœm dí, mpimbæ mæ Zembî í bá bii kúl búúd ga.

24 Bóól bwé bá gwúyœw næ ikafwæe, bóól kæ míkwámúd ikúl byêsh í cúgé Oyúden dí; ikúl í cúgé Oyúden í bá yád Yurúsalem, tagulæ nyaal nyæ ná ndéé kæ kumæ mæshíné mæ jwannga dán.»

Ja Mwân mæ Múúd mæ bá bæ ná a wál zœ yí

(*Mat 24.29-36; Mak 13.24-32*)

25 «*Mæshimbá mæ bá wóós jwôw næ ñkwoond næ wéacén-cénid. Shí í bá bæ ná, ilwœ í bá bæ ífwaasud, muud kú wœf nácé mân mæ bá sá mæma ncíndá, ikwœ bul jungya.

26 Buud bwé bá ngæ kân næ fúndúgú ngólæ bwánd cúgé í bá wóós shí mishwun yí, nácé isâ byêsh bísé næ mpífœ jœn dí yí í bá kúngula.

27 Ja jəɔŋgâ, bwé bá ka dɛ́g *Mwân mə Múúd ŋgə zə mɪŋkúɔ́d, a zág nə mpífə nə milwanə.

28 Ja isâ byɔɔŋg í bá tééd ŋgələ s̄y yí, bi ɔ́ bá s̄g mányúúl íjiyad, bí bân milúu nəcé í bá bə wəla bí mé bá zə wú mányámád yí í mú kúná-kúnə.»

29 A mú kənd bwo kaanə ná: «Ŋwagá yuug nə *figyê nə bíl ílí byêsh.

30 Ja mənɔuug mə agúgwáan mə ŋgə k̄p̄ yí, ŋgáá bí mə ɔ́ mpu cínɔŋg nə ompú bwé mú kúná-kúnə.

31 Nt́ó námə, ja bí mə bá dɛ́g isâ byɔɔŋg í ŋgə s̄y yí, mpugá nə Faan mə Zembí í mú kúná-kúnə.

32 «Búbálé, mə jaaw bí nə, kala búúd ga í ábúlé c̄p̄, isâ íni byêsh kú fwo s̄y.

33 Gwów nə shí í bá c̄p̄, nji iciyá byâm kú c̄p̄.»

Ompwíín ɔ́ Yésus bwé jələ nə ɔ́ jkwəməsá

34 «Bí ɔ́ bey nə milám mí kэг bá wamba bí məzəŋ nə iŋguləga nə zhwiimbyələ nə c̄g dí nə ndéé, jwəw dɔɔŋgú zə bá byaləga nə bí

35 nda wód í ɔ́ byaləga nə cúdu ná. Nəcə jwəw dɔɔŋg í bá bii búúd ɔ́ shí mishwun óga b̄sh.

36 Jigá ŋkasá, bí ɔ́ jəgula nə Zembí ja j̄sh shú nə bí b̄g faam isâ byɔɔŋg byêsh dí, bí mú bá kə wóós ɔ́tətəlí mísh mə *Mwân mə Múúd dí.»

37 Yésus nyə á ɔ́ sá nə, mwásə wêsh a ji *Luŋ

mə Zembí a ŋgə yə buud minjígulá; mpwó-bulú, a kə mbúbán̄ á wəolivyê kə cínɔŋguli búlu wu.

38 Buud bwé á ka ɔ́ zə nyádí cínɔŋg Luŋ ná kúndə mán zə ɔ́ gwágulə nyə.

22

Yúdas mə kusha nə Yésus (Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)

1 Wəla lu *Páska í á ŋgə shísh. Páska nyə á bə zəŋ bwé á ɔ́ ɔ́ ibuléd yá kú nə *ləvur yí.

2 Milúlúú myâ ofada bən̄ŋ *Oyíguli ɔ́ məc̄c̄c̄ bwé á ŋgə s̄p̄ məzhí nə bwé gwú Yésus, bwé á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

3 Yúdas bwé á ɔ́ j̄w nə dúl jínə nə Iskariyót yé, a njúl ŋgwól múúd á gwoŋg *ómpwíín wúm nə óbá, *Sátan mú nyí nyə lámád.

4 Yúdas músə zə kə, kə lésa nə milúlúú myâ ofada bən̄ŋ ojwú wâ buud bwé á ɔ́ baagulə *Luŋ mə Zembí wá. A mú kə lwágulə bwo nda nyə é sá nə bwé bíig Yésus ná.

5 Bwé mú gwág nywa, bən̄ŋ bwé mú bə cún nə bwé é yə nyə *mwaanê.

6 Yúdas mú ka ŋgə s̄p̄ fwámé fwála á jí nə ŋkul sá nə bwé bíig Yésus məŋkúmbə mə búúd kú mpu yí.

Ompwíín ɔ́ Yésus bwé k̄wəməsá Páska

(Mat 26.17-19; Mak 14.12-16)

7 Jwôw lú zâŋ bwé da tééd dále íbuléd yâ kú nâ *lævur yí í mú ka wóós. Jwôw dœŋgú wé bwé da cígæ ncwæmbe *Páska yí.

8 Yésus mú lwâm Pyêr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bág kæ dæ.»

9 Bwé mú jí nyæ ná: «Wo ŋgæ cœl ná sá kæg kwísha gwo ŋgow?»

10 Nyæ nâ bwo ná: «Kagá, ja bí é nyíi ŋgwála yí, bí é bwæma nâ ŋgwól múúd ŋgá ŋkêny káágá mǎjúwó; bí ó bæ múúd wœŋgû kæ wóós njów nyæ é nyíi yí.

11 Bí mú ci nâ muud njów ná: “Yíguli má ci ná wo lwóg sá kúl bânðŋ *ompwíin bé bwé é dæ dína Páska yí.”

12 Nyæ e lwágulæ bí fúm ánúnî njów á gwówád, í njúl kwambulá. Cínŋg wé bí é kwísha shé zaŋ Páska yé.»

13 Ompwíin bwé mú kæ ŋgwála, bwé mú kæ kwey ísâ námé nda nyæ á jaaw bwo ná. Bwé mú kwísha dína Páska.

Dína mæ Cwámba

(*Mat 26.20-29; Mak 14.17-25*)

14 Ja wæla lú dína í á wóós yí, Yésus nyæ á kæ ji shí, bânðŋ *buud ɔ lwámá bé.

15 A mú ci nâ bwo ná: «Má ámæ bul jii ná sánðŋ bí sá dæg *Páska éga té má afwóyé bwæma nâ cúŋ yí.

16 Mǎ jaaw bí ná mæ abúlé ná kwo dæ ídâw í Páska kæ wóós ja Zembí mæ bá féég sóólúgú á cínŋg nyádí Faan dí yí.»

17 Né ndeé, a mú ŋwa bálá, a yæ Zembí akíba, a mú ci ná: «Ŋwagá bálá málwæg ga bí kááwulag mpédúgá nyín.

18 Mǎ jaaw bí ná, tééd kíkidíga mæ áŋguleé ná wáan ni; mæ bá kwo ŋgul gwo nji ja Faan mǎ Zembí í bá zæ tów yí.»

19 Né ndeé a mú ŋwa buléd, a yæ Zembí akíba ná ndeé, a mú fêy buléd, a yæ ómpwíin, nyæ nâ bwo ná: «Nyúúl nyâm í má kaanz shú dán dí wá ga. Dugá sá sóólúgú ga, da tædugá mæ.»

20 Námé mbií ŋgwúdú, ja bwé mǎ shîn dæ yí, a mú námé ŋwa bálá wáan, yæ bwo, nyæ nâ bwo ná: «Bálá ga jísæ sɔ á gúgwáan í zæ síy mæcií mâm dí yí. Næcé mæcií mâm mǎ zæ shwiy shí, zæ cé bí.

21 «Nji, dugá, muud nyæ é kusha nâ mæ yé ji wa, sánðŋ ŋgæ dæ.

22 Næcé *Mwân mæ Múúd mæ zæ kæ nda cœlá mǎ Zembí wí ná. Nji mæntágula nâ múúd mæ kéénzh nyæ yé!»

23 Bwé mú ŋgæ sêŋusa mækâl bwámé nâ bwámé, ŋgá jí ná zæ nyæ e sá sóólúgú wœŋgû na mpédúgá nyáŋúd?

Fwámé múúd mpédúgá buud ɔ lwámá

(*Mat 20.25-28; Mak 10.42-43*)

24 *Buud ɔ lwámá bwé á sêŋusa mækâl ná bwé cœl mpu nyœŋg jí bul bæ fwámé múúd bwádí gwoŋg dí yé.

25 Yésus mú ci nâ bwo ná: «Micí myâ ikúl ishús mí ŋgæ ntœŋg ijwûga byán; buud ɔ

mpâl bwé ngə yida jii ná buud bwé ηwág bwo ná ijəp i búud.

26 Í ajáláyé nə bə ntó bí bân dí. Nyəəng yēsh mə céél bul bə fwó múúd gwoong jín dí yé, yidag bə nda nyə wə mə búl bə mwántombú; nyəəng mə tów bí shwóg yé séyúg nə bóólúgá.

27 Mpédúgá muud njúl shí ηgə də yé nə nyəəng ηgə sêy nə nyə yé, zə jí fwámé múúd? Ngaá nə nyəəng njúl shí ηgə də yé? Nji, mεε mə yidá ηwa jiya sóol məsáal mpédúgá nyínúd.

28 «Bi báá, bí mə kyey nə mə zə wós wəla lú məkugulə dām dí.

29 Ná ndéé mə ji nə ηkul yə bí Faan mə Zembí nda Dā nyə á yə mə dwo ná.

30 Mə ji nə ηkul sá ntó shú ná bí bág də nə ηgul mádí túwuli dí ja mə bá bə mádí Faan dí yí, bí ji námə ícaəngéd sámb íbεend wúm nə íbá yā *Izəryél milésú.»

Pyêr mə bá kúlya Yésus

(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)

31 Yésus mú ci nə Pyêr ná: «Shímun, Shímun, *Sátan mə gwááməb ηkúl ná a zə fyá bí nə məbwébúlán nda múdá mə du fyá məwúdə ná.

32 Nji mεε mə ámə jəgula shú dwō dí ná búgə gwō í bág kú tag. Ná ndéé, wo ə bá ka ləlushi ómínyəηə bwō ja wó é bá cénd kuú njəənd yí.»

33 Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwáməba, mə jí kwéeshá ná təə

mímbwug shwé kə, təə shwiý shwé bēsh yə.»

34 Yésus mú ci nə nyə ná: «Pyêr, mə jaaw wo ná shúshwóógá nə ηgwúm kúwó kwáágúg wo e kúlya ija ilóol ná wo ampúyé mə.»

Wəla lu gwáná

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

35 A mú ci nə bwo ná: «Ja mə á lwám bí kú nə *mwaanê, kú nə məkwáám, kú nə osílúfaas yí, jí í á fúfə bí?» Bwé ná: «Kú nə sâ.»

36 A mú ci nə bwo ná: «Í zə yidá bə ja ga dí ná, ηkí muud jí nə mwaanê, a ηwa; ηkí muud jí nə kwáám, a ηwa; muud cúgé nə kafwεε yé kusha kúúd jé, kusə kafwεε.

37 Nəcé mə jaaw bí ná micilyá míga mí jəlá nə bwəma cug jām dí. Micilyá mí ná: “Bwé á sεεng bónəη izhiləŋgaané.” Ntó jí ná, sá í dúgyá nə mə yí í jəlá nə s̄y nda í jí ná.»

38 Bwé mú ci nə nyə ná: «Cwáməba, dūgí ikafwεε íbá wa.» Nyə nə bwo ná: «Bímí ni í jəla.»

39 A mú cúwo tóón, kə *Mbún wəolivyé nda nyə á du bwey sá ná. *Ompwíin bé bwé mú bε nyə.

Yésus mə jəgula nə Zembí Getsemane

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

40 Ja bwá má kə wósós kúkúl jəŋg dí yí, Yésus mú ci nə *ompwíin ná: «Jəgəlagá nə Zembî, bi bəg kú biil məbwəbəlánúd.»

41 Nyə, a músə nywá shish shwóg-shwóg nə bwo, cé bəplá dí nə ŋkul shúg yí. A mú kúd məbwónj shí, tééd ŋgələ jəgəla nə Zembî,

42 nyə ná: «Pəpa, ŋkí wó cəel, yílúg mə bálá mácey ga! Nji, kú bə nda má jí ná, í sífúg nda wó cəel ná.»

43 [Ná ndeé, ŋgwól *éŋgəles mú wósós zhúlə gwəw, zə ŋgə ləlushi nyə.

44 Ifwaas í shwiy í mú bul bií nyə, a mú bul nyiŋgə jəgəla nə Zembî, gúŋ í mú də wú nyə nyúúlúd nda ibəbəl í mácií də kud shí.]*

45 A músə yəw jəgəlálə, a bən zə kósmb ómpwíin bwá á bə yí. A mú zə kwey ná məcey mə lám má má kənd bwo ígwád.

46 A mú ci nə bwo ná: «Ná ji! Bí ŋgə já? Wəwəgá, bi jəgəlag, bi bəg kú biil məbwəbəlánúd.»

Bwá zə bii Yésus
(Mat 26.47-56; Mak 14.43-52)

47 Yésus ŋgə ná lás ntáni, se-egya ná məma kında búúd mə cúwo, Yúdas təl bwo shwóg. Yúdas nyə á bə námə muud á gwoŋg *búúd ə lwámá wúm nə óbá yé mú shish wə Yésus, zə fúlalá nyə.

48 Yésus mú ci nə nyə ná: «Yúdas, ntó ná wo zə kusha nə *Mwân mə Múúd məfúləla dí?»

49 Ja búúd bənəŋ Yésus bwá á bə gwoŋg wá bwá á dəg sá í á ŋgə sɣy jəŋg yí, bwá á jí nyə ná: «Cwáməba, ye sá gwánág nə ikafwəle?»

50 Ŋgwól mú wéem kafwəle jé, taad ŋgwól sól məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwá á mbwə mənəcwúm.

51 Yésus mú ci ná: «Yəwəgá ntáni». A mú kúnə nə muud éne lwə, í mú yəl.

52 Yésus mú lás nə milúlúú myə ofada bənəŋ ojwú wə buud bwá á də baagələ *Lun mə Zembî wá nə ocúmbá buud, nyə ná: «Bí ŋgə zə nə ikafwəle nə məbələ zələ bií mə, mə jisə zhiləŋgaanə?»

53 Ŋgáá ná shé á də bə jwəw dəsh kúl ŋgwúd Lun mə Zembî dî, bi kú séəmb mbwə ná bi mə bií mə. Nji, wəla dən wə má wósós ga, wəla mə *Sátan muud má də kuŋg máyídúgúd yé.»

54 Bwá mú bií nyə, kə nə nyə ná ndeé kə nyíi njów mə Ajəláci á ofada. Í á bə, Pyêr ŋgə bə bwo nə fwámé cé.

Pyêr mə kilyá Yésus
(Mat 26.69-75; Mak 14.66-72)

55 Bwá á ka jida kuda tām mbaadə bwá mú seŋgya zə ji shí; Pyêr mú námə zə ji cínəŋg bwádí.

56 Dúl sás í á də sɣy nə Ajəláci á ofada yí í mú dəg nyə na mənkenya mə kudad. Sás dəŋg mú mpu shimal dəg ná ndeé a mú ci ná: «Muud éga nyə á bə námə gwoŋg mə Yésus dî.»

22:42 Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28
ímpánzə íga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə byo.

* 22:44 Sə jəsh jíś cilyá wa
22:53 19.47; 22.3

57 Pyêr mú kílya nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúd éne.»

58 Fúfwálá mú cɔ́, ηgwól múúd mú nyingə ci nə Pyêr ná: «Wo ji námá ηgwól múúd wáj.» Pyêr nə né ná: «Muud éga, kú bə mə.»

59 Fwála má cɔ́ je bə wəla ηgwúd ntáni, ηgwól múúd mú nyingə zə báásulə ná: «Jí ntó, muud éga bánôη Yésus wá bwá á bə. Nɔ́ga a ji námá muud á Galilé?»

60 Pyêr mú ci ná: «Mə ampúyé sá wó ηgá ci yí.» Pyêr ηgá ná lás ntáni, ηgwúm kúwó mú kwáág.

61 Cwámaba mú yid dúg Pyêr ná shi shi shi. Pyêr mú tédaga ciyá Yésus nyə ámə ci nə nyə yí ná: «Shúshwóógú ná ηgwúm kúwó kwáágúg múús í, wo e kílya mə ija ilól.»

62 Pyêr mú cúwo tón kə du nyêsh nə yə.

63 Buud bwá á bə bwá mbíd Yésus wá bwá á ηgə cágulə Yésus, bwá ηgá yíd nyə.

64 Bwá á cɛɛlə nyə sá míshád ka ηgə ci nə nyə ná: «Lwóg ná wo ji *muud micúnda, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.»

65 Bwá mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í málwíy.

Bwá ηwa cígúlá ná Yésus má jálá nə yə

(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)

66 Mán maləm, gúfágá ócúmbá wá kúl búúd, nə milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó məcɛɛ bwá á

σεηγγα. Bwá mú zə nə Yésus bwádí *Gwoonɔ́g ósəmbye ó mílósú wá Zembí dî.

67 Bwá mú ci nə nyə ná: «Ŋkí wo jisə *Kríst, jaawugú sâ». Nyə nə bwo ná: «Mə tɛɛm jaaw bí, bi ámaguláyé.

68 Mə ji námá bí njígá na, bi ábɛsayé mə.

69 Nji, tééd kíkídíga, *Mwân mə Múúd nyə é kə ji shí mbwá məncwúm má Zembí á ηkul nyêsh dî.»

70 Bêsh ntâg ná: «Ntó ji ná wo ji *Mwân má Zembí?» Nyə nə bwo ná: «Biméfwó bí ηgə ci ntó, mə jisə nyə.»

71 Bwá mú ntâg ci ná: «Jí shé mə kwo sɔ́ owúshined yí? Sáméfwó má gwág á má lás.»

23

Yésus mə kə kaad wá Pilât (Mat 27.11-14; Mak 15.2-5)

1 Gúfágá búúd jêsh mú tów kyey kə nə Yésus wá Pilât.

2 Kə wóós nûη, bwá mú ηgə búgə nyə lású ná: «Sə ámə kwey múúd éga ηgə sá nə lwoη búúd jísú mitédúgá mí ηgég nə búbulə mílúúú, a ηgə ci ná nyə wá jísə Mesî, Njwú-buud; a ηgə sá ná bwá kú jána *Káázɛl tóya.»

3 Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bɛsa ná: «Wo má ci óni.»

4 Pilât mú ci nə milúlúú myâ ofada nə məηkúmbə mə búúd ná: «Mə akwéyé ná muud éga má shwey wôη.»

5 Bwá mú ci nə nyə ná: «A ηgə shwambulə kúl búúd jísú.

A má ηγə yə bwo minjígúla wú Galilé, wós Yudéa zə kumə wa.»

⁶ Ja Pilât má gwág ntáni yí, a mú jí ηkí Yésus jí muud á Galilé.

⁷ Nda nyə á mpu ná Yésus jí muud á faan lú íjwúga má Herod ná, nyə á ci nə bwo ná bwé kég nə nyə wé Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsəlem mwôw mɔɔηgúd.

Yésus mə ká kaad wə Herod

⁸ Herod nyə á bul bə nə məshusug ja nyə á dúg Yésus yí. Nəcə bwey nyə á du bwey sɔ ná a dúg nyə nə isâ nyə á du gwág shú dé dí yí. Nyə á ηgə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dúg.

⁹ A mú jí Yésus zhwo minjígá, nji Yésus kú bɛsa.

¹⁰ Milúlúú myâ ofada bənônj *Oyíguli ó məcɛɛ bwé á bə cínɔηgú bwé ηgə búgə Yésus milésú nə ηkád.

¹¹ Herod bənônj ifulish byé bwé ηgə ηwa nyə mpyón nə mpyón, ηgə cágulə nyə. Bwé mú bwéed nyə jɔjɔ jud ná ndeé nyiηgə nyə ná bwé kég nə nyə wé Pilât.

¹² Herod bá Pilât buud bwé á du bə nə ifumuga wá, bwé mú cɛɛ shwé jwôw dɔɔηgúd.

Yésus mə nyiηgə kə kaad wə Pilât

¹³ Pilât mú sɛɛηg milúlúú myâ ofada, nə micí nə buud bēsh,

¹⁴ a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud éga mádí ná a ηgə shwúguli kúl búúd jín.

Ká dugá, mə má jí nyə minjígá bi ηgə gwág. Mɛɛ má kwey ná a cugé nə tɔ wôn isâ byêsh bí ηgə cɛɛl bwaagulə nyə yííd.

¹⁵ Herod má kwey námá ná a cugé nə məbyaagulə, gwó wá á má nyiηgə nti sá nyə yí. Ntó jí ná muud éga nyə asáyé gúl sá shwiy.

¹⁶ Mə zə yə nyə intúgúli ná ndeé mə bíd nyə.»

Bwé ban Yésus, cɛɛl Barábas (Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)

¹⁷ * [Pilât nyə á du bə nə fúlú ná zan] *Páska í ká bə, a bíd búúd wúl mbwug.]

¹⁸ Bēsh bwé mú kîm ja ηgwúd ná: «Gwúgə nyə. Yidag bíd sá Barábas.»

¹⁹ Barábas wɔɔηgú nyə á kə mímbwug dí nəcə bwé á sá nə buud bwé sáag mingáádə nə ijwú, bwé gwú námá múúd.

²⁰ Pilât mú kwo lésa nə buud bwé á ηgə shwéman Yésus wá gúl ja ná, nywáá má cɛɛl bíd nyə.

²¹ Bwé mú kîm ná: «Bwambuləg nyə kwolós dí, bwambuləg nyə kwolós dí.»

²² Pilât mú nyiηgə ci nə bwo ja álél ná: «Dáyé bôw á má sá yí? Mə akwéyé ná a má shwey wôn í jálá nə shwiy yí. Mə zə sá nə bwé fyámásəg nyə milwón ná ndeé mə bíd nyə.»

²³ Bwé mú nyiηgə kîm ná a bwámbuləg Yésus kwolós dí, oηkwiimbyé ηgə yáag yáágúg.

²⁴ Pilât mú ηwa cígúla ná a zə sá sá bwé ηgə jî yí.

25 A mú bíd múúd bwá á ngə gwáámb yé, muud nyə á kə mímbwug dí nəcə cɪŋú-cində nə məgwú mə múúd yé; a mú yə bwo Yésus ná bwá kág sá nyə nda bwá dúg ná.

Bwá ká nə Yésus kwolós dí
(Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)

26 Ja bwá á ka ngə kə nə Yésus yí, bwá á bii Shímun á Sirên ngə wú ífambá, bwá mú zhimb nyə kwolós ná a ŋkényág, ngə bɛ Yésus.

27 Zhwog buud wá kúl búúd, nə budá bwá á ngə bɛ, bwá ngə *bí məbwê íbud dí†, bwá ngə təduwa.

28 Yésus mú yid dúg búdá bəŋgá, a mú ci nə bwo ná: «Kúgá jí mə, jígá biméfwó nə bwân bún,

29 nəcə í bá wóós ná buud bwá bá ci ná: “Mikundú mí búdá myá mí mə jəla, bá buud bwá abwélé ŋwa mábum, kú bwele nyééŋg bwân wá.” Mwəw búúd bwá bá lás ntó má mə ngə zə.

30 Ná ndeé bwá bá ci nə mimbúŋ ná: “Kádágá sə,” bwá nə inkwúndúgú ná: “Shweelugá sə.”

31 Ŋkámúsá ná bwá fwó sá líí á bús nda bwá ngə sá ga, jân í bá bə nə fumbə ntədélé?»

32 Ja bwá á ngə kə nə Yésus yí, bwá á ngə námə kə nə míl mímbáwúlú mí búúd mímbá ná bwá kə gwú bənónj.

Bwá bwambulə Yésus kwolós dí
(Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)

33 Ja bwá má kə wóós kúl bwá də jəw ná «Bwundú lúú» yí, bwá mú bwambulə Yésus kwolós dí, bənəŋ mimbáwúlú mí búúd mímbá myəŋg, nyíga jé kwolós dí Yésus mbwê məncwum, nyíga jéd nyádí mbwê məkóól.

34 †[Nə ndeé Yésus mú lás ná: «Pupa, juug bwo, nəcə bwá ampúyé sá bwá ngə sá yí.»] Bwá mú wusə mpaambé shú kaawúlə mikáandə mí Yésus.

35 Zhwog buud bwá á bə bwá təl də dúg.

Mbáwúlú múúd í cénd mítədúgá

Micí mí mú ngə cágulə Yésus, ngə ci ná: «Nyə á də dí cəgushi buud íí, a cəgug nyəméfwó, ŋkí a jí *Kříst, muud Zembí nyə a féesh yé».

36 Ozimbi bwá á ngə námə cágulə nyə; bwá mú shísh nyádí kə yə nyə məlwəg mə ábibyenzhá.

37 Bwá ná: «ŋkí wo jí Njwú *Oyúden, cəgug wóméfwó.»

38 Bwá á cilə cilyá, bwambulə nyə wə ŋgeé lúúd gwəw ná «Njwú Oyúden wə éga.»

39 Wúl mbáwúlú í á bə námə jé kwolós dí yí mú jág lás nə nyə ná: «ŋgaá wo wə jí Kříst? Cəgugú wóméfwó wo ka námə cug sə.»

† 23:27 *bí məbwê íbud dí*: Bílə mbwê bud dí í á də lwágulə ná muud mə bul gwág sá í ngə sýy yí cey láméd. 23:29 21.23 23:30 Ozé 10.8; Mbá 6.16 23:31 1Pr 4.17 23:33 Iza 53.12 23:34 Sòm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60 ‡ 23:34 Isá bíśá cilyá íyug íga dí cwú yí í cúgə bóól ókálaad wá yágúd. 23:35 Sòm 22.8 23:36 Sòm 69.22 23:37 Mat 27.11

40 Wúl mbúwúlú mú fεel, jum nyə ná: «O! Wo ji námá íntúgúlíd nda nyə, wo ka bæ kú fúndə Zembî?»

41 Shwə bāη mə jəla nə íntúgúlí íga, nəcé shwə a sá námá ísâ í jǎlá nə shwə bég nə íntúgúlí yí. Ká nyε, nyə abwélé sá sâ abúbôw.»

42 A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ɔ bá tádugá mə ja wó bá zə nə ijwúga byô yí.»

43 Yésus mú ci nə nyə ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, shwə é bæ múús *Paradis.»

Shwəy mə Yésus

(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)

44 Jwôw í á bæ í mú ηγεε tólóg dí, yídúgú í á shila shí nyêsh nə ηkwed kə wósós mǎwəla mǎlólol mâ mpwó-kugú,

45 jwôw í má shwaaw, *sanda í á dɛ kalɛwo *Mpáánzə Zembî yí í mú sεel tútám nə cáη. 46 Yésus mú kîm gwów-gwôw ná: «Pɛpa, mə má keel *jîm jâm wódí mǎbwéd.» Né ndéé a mú jímal.

(Mat 27.51-56; Mak 15.38-41)

47 Ja lúlúú ízimbî mə dúg ísâ í á ηgə sîy yí, a mú yə Zembî gúmá, nyə ná: «Búbálé, muud éga nyə á bæ tútǎlí muud.»

48 Buud bēsh bwə á ηgə zə nə mikúló áncuncuma nə bwə zə dúg lugə-lugə sá wá, ja bwə mə dúg ísâ í á ηgə sîy yí, bwə mú ηgə nyiηgə bwə ηgə *bí mǎbwə íbəd dí nə mǎcɛy mə lâm.

49 Buud bēsh bǎnǎη Yésus bwə á bæ nə wǎηgǎ wá nə budá bǎnǎη bwə á ηgə kyey té wúlə

Galilē wá bwə á bæ bwə tǎl shwóg-shwóg ka dɛ dúg.

50 Né ndéé, ηgwól múúd nə jíná nə Yóseb mú zə wósós, a ηjúl tútǎlí muud nə jǎjə lâm, a ηjúl námá muud á gwoonη mílúlúú myá lǎm.

51 Nyə á bæ muud Arimatê, nyə a shígé bæ cúnə nə cígúlá bwə á ηwa yí nə sâ jēsh bwə á ηgə sá yí. Nywáá nyə á ηgə ji a ηgə bwánd Faan má Zembî.

52 Nyə á ka kə wə Pilát, kə gwáámɛ nyə mbimbə mə Yésus.

53 A mú shul yíl mbimbə kwolós dí, a fúlə wə ndómbó dí nə ndéé kə wá nyúl shwonη bwə á bwagulə kwóógúd yí, í ηjúl bwə nda fwo bwelε bwíηg wúl mbimbə cínəηη cwú.

54 Jwôw dɔəηη í á bæ ntǎg jwów bwə dú kwəməsa Sábaad yí, kwəməsálə wəəηη í á shí námá tééd.

55 Budá bǎnǎη Yésus bwə á dɛ ηgə kyey té wúlə Galilē wá bwə á ηgə bɛ Yóseb kə wósós shwonη dí, kə dúg nda nyə á wá mbimbə mə Yésus cínəηη ná.

56 Bwə mú nyiηgə, bwə kə kwəməsa ísâ í ámpə-məcud nə olabínda. Bwə mú woga jwôw lá Sábaad nda cɛɛ í á ηgə ci ná.

24

Yésus mə gwúm

(Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

1 Jwôw shwéndε mə dú tééd yí, ná námá mpúmán mpúmán, bwə á ká zə kə nə olabínda bwə á kwəməsa wá shwonη dí.

² Bwé mú kə kwey ná məma kwóógú í ámə də juwal shwon yí í músə í mbwúg koogú.*

³ Bwé mú nyíi shwon dí, nji, bwé kú kwey mbimbə mə Cwám̄ba Yésus.

⁴ Í mú zə bə, bwé ηgə nā ntíya, seegya nji buud obá bwé mú bwé tál bwo na kúná-kúnə, bwé njúl nə mikáándá mí ηgə ηkənəwa.

⁵ Inkuŋkúúnd í mú shwiy búdá nyúúlád, bwé mú kúd məmpwoombú shí. Buud obá bəəŋg bwé mú ci nə bwo ná: «Nəcé jí bí mə zə sɔ́ múúd ηgə cugə yé mímbimbə dí yí?

⁶ A cugé wa, a mə gwúm. Tədúgágá nda nyə á lás nə bí binón njúl Galilé ná.

⁷ Ngaá nyə á ci ná í jii ná *Mwán mə Múúd káanzug məbwə mə búúd ɔ́ *mísámúd, bwé bwambələ nyə kwolós dí ná ndeé a mú gwúm jwəw áléel.»

⁸ Budá bwé mú nyiŋgə téduga lésú wəəŋg.

⁹ Nə ndeé bwé mú wú shwon dí kə bwiŋg *búúd ɔ́ lwámá wúm nə ηgwúd isá ini byēsh, bwé bwiŋg námə bóól *ómpwíin bēsh.

¹⁰ Í á bə, nə Mariya á Magədəla, nə Yuána, nə Mariya nyəəŋgú mə Zhák, nə bóólúgá bənón bwé á bə wá. Bwé á ηgə bwiŋg buud ɔ́ lwámá isá byəəŋg,

¹¹ nji buud ɔ́ lwámá bwé á ηgə ηwa bwo nda buud bwé ηgə ci isá bísə kú nə wúmbále

yí, bwé áshígé magulə lâŋ wáj.

¹² Nji, Pyêr mú təw, a mú kə nə kúlá shwon dí. A mú bəələ, a mú dúg nji obándáshi bwé á dəl Yésus nə ndí wá. A mú nyiŋgə kə njów a ηgə káam sá í ámə sɔ́y yí.

Ompwíin óbá bwé bwəma nə Yésus zhí Imawus

¹³ Í á bə ná, jwəw ηgwúd dəəŋgú, *ompwíin ó Yésus obá bwé á ηgə kə dánd bwé á də jəw ná Imawus yí. Wúlə Yurəsəlem kə wu í á jee bə okílomáda wúm nə óbá†.

¹⁴ Bwé á ηgə kə bwé ηgə lésa mpədúgá nyán, ηgə bwiŋg isá byēsh í á sɔ́y yí.

¹⁵ Í mú kə wós ná, bwé ηgə kə ntáni bwé ηgə lésa ηgə faas íi, Yésus nyəméfwó mú zə kwey bwo, bənón bwé mú ηgə kə.

¹⁶ Nji mísh mán mə á bə nda gúl sá í á ηgə ntágələ, bwé áshígé yag nyə.

¹⁷ A mú ci nə bwo ná: «Myáyé mílán bí ηgə zə bwiŋgya zhíi nə zhií míga?» Bwé mú shigəla, bwé ηgə nyín nda bwé mə shúsəla nə zhwunú.

¹⁸ Nyəəŋg nyə á bə nə jínə nə Kleyopas yé mú bəsa ná: «Nji wo wə jí ná wo njúl Yurəsəlem wo kú mpu isá í mə sɔ́y mwəw mága dí yé?»

¹⁹ A mú jí bwo ná: «Byáyé isá?» Bwé nə nyə ná: «Isá í dúgyá nə Yésus á Nazarét yí! Muud nyə á bə *muud micúndá yé, misóólúgú myé nə

* **24:2** Mat 28.2 ηgə ci ná éŋgales wə nyə a bínгал kwóógú dəəŋgú kand koogú. Dúgúg ivəgúli í shwon Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dí. **24:6** 9.21-22 **24:9** Mak 16.10-11;

Luk 8.2-3 † **24:13** Osətád məwúm mäsaman. **24:19** 7.16

iciyá byé í dǔgá bæ ñkí lal ñkúl mísh má Zembî nâ mísh má búúd bêsh dí.

²⁰ Wo afwóyé gwág nda milúlúú myâ ofada nâ otówe ɔ shwóg búúsú bwá á kusha nâ nyâ ná a yág, bwá bwambǔlâ nyâ kwolós dí ná?

²¹ Sá á ñgâ bwánd nâ búgá ná nyâ wá nyâ é zâ yíl *Izaráyêl mánnyámád. Nji í áshígé ná bæ ntó. Múús ji jwǔw álél bwá shínúlâ sá isâ byɔɔngǔ.

²² Í má mɛel nyingâ bæ, bóól búdá wâ sá dí gwoonɔg bwá má zâ ntágulâ sá milúú, ná bwá ámâ kæ shwon dí mpámán mpámán,

²³ bwá shígé kwey mbimbâ yé cínɔng; bwá mú zâ jaaw ná bwá ámâ dǔg *wǎéngǎles, wǎéngǎles bɔɔng bwá mú jaaw bwo ná Yésus ñgâ cugâ.

²⁴ Bóól búúd ó gwoonɔg jísú bwá shí námá kæ shwon dí, bwá kæ kwey isâ nda búdá bwá ámâ jaaw ná; nji nyɛ, bwá shígé dǔg nyâ.»

²⁵ Nyɛ mú ka zâ lás nâ bwo ná: «A bí má bæ nâ shúg e! A bí caálâ *magulâ ná isâ búúd ɔ mícúndá bwá á cɪ yí bísá búbólé e!

²⁶ Ngaá ná í á jii ná *Kríst júgɔg ntáni ná ndéé a mú nyingâ ñwa gúmá jé?»

²⁷ A mú ka zâ sá ná bwá mpúg isâ í dúgyá nâ nyâ yí, nda Kálaad Zembî ñgá cɪ ná, tééd nâ Micilyá mí Moyíz kala ná mí mí búúd ɔ mícúndá.

²⁸ Bwá mú ñgâ shísh kúnâ-kúnâ nâ dǎnd bwá á ñgâ kæ yí.

Yésus nyɛ mú sá nda a cɔ kæ nâ njɔɔnd shwóg.

²⁹ Bwá mú yáág nâ nyâ ná a kú cɔ, bwá nâ nyâ ná: «Jig wa sá dí, kugú má bii shí, jwǔw í mú bul kæ.» A mú nyí njǔw ná a ji cínɔng bwá dí.

³⁰ Í mú zâ bæ ná, ja bǎnónɔg bwá má zâ ji shí ná bwá dá yí, Yésus mú ñwa búléd, a mú bwádan nâ gwo, a mú fêy gwo a yâ bwo.

³¹ Mísh má mú ka tɛem bânɔg bwo ná ndéé bwá mú yag nyâ. Nji, a mú jímb bwo míshúd.

³² Bwá mú ñgâ cɪ bwámé nâ bwámé ná: «Ja nyâ ámâ ñgâ lésha nâ sá zhí nâ zhí ñgâ fêég sá mícilyá mí Kálaad Zembî yí, ñgáá ná milâm mí ámâ ñgâ bæ sá ná gwǔǔ-gwǔǔ nâ fwámé yéesh í?»

³³ Bwá mú tí njɔɔnd námá wala dɔɔngú d nyingâ kæ Yurúsalem. Bwá mú kæ kwey *búúd ɔ lwámá wúm nâ ñgwúd bǎnónɔg buud bwá á zâ sɛɛngya nâ bwo wá.

³⁴ Bwá mú kæ jaaw bwo ná jísâ búbólé ná Cwámá má gwúm, Shímun shí dǔg nyâ.

³⁵ Bwá mú bwiinɔg bwo sâ í ámâ bæ nâ bwo zhí nâ zhí yí nâ nda bwá ámâ kæ yag Yésus ja nyâ ámâ fêy búléd ná.

Yésus mǎ lwágulâ ompwín bé nyúul

³⁶ Bwá ñgá bwiinɔg bwo gwo ntáni, Yésus má cúwo, zâ tǔw bwo tútám, a mú cɪ nâ bwo ná: «Sǎlugá milâm shí.»

37 Məma yáág-yáág íŋkuŋkúúnd í mú shwiy bwo nyúúlád, bwé ŋgə dúg ná *jím wə bwé má dúg ni.

38 A mú ci nə bwo ná: «Jí bí ŋgə búbulə yí? Jí bí ŋgə bæ nə məshwán milámúd yí?

39 Dúgúgá məbwə nə məkuú mām. Jísə mpú bæ mə wə éga. Kúnyágá nə mə, dúgúgá. Jím í ádé bæ nə ifúndá nə iyasé nda bí ŋgə dúg mə nə ndí éga.»

40 Nyə á ŋgə ci ntáni a ŋgə lwágulə bwo məbwə nə məkuú mé.

41 Bwə á bæ bwə mú nə məshusug, bwə ŋgə káam, nji bwə kú fwo mpu *búgula. A mú ci nə bwo ná: «Bí cugé nə sâ má dé wa?»

42 Bwə mú yə nyə kúl shú mbufá.

43 A mú ŋwa gwo, a mú də bwə ŋgə dúg.

44 A mú ci nə bwo ná: «Sâ má á bwey də jaaw bí ja shé á də bæ yí ŋni; mə á də jaaw bí ná isâ bísə cilyá shú dām Cɛɛ má Moyíz dí nə micilyá mí *búúd ɔ micúndá nə osôm dí yí byêsh í jələ nə bá sîy.»

45 A mú bēny bwo fəg nə bwə gwágúg micilyá mí Kálaad Zembî.

46 A mú ci nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembî dí ntúga “Kríst mə bá jug ná ndéé a gwûm jwôw álélud,

47 bwə ka bá də cúndə jínə déd ná buud bwə céndúg

mitédúgá, Zembî mú juu bwo. Cúndə wəŋg í bá tééd Yurúsalem í mú kala ilwon byêsh.»

48 Bì wə básə ówúshined wâ isâ byəŋg.

49 Ná ndéé, mə bá ntí bí sâ Dâ nyə á kaag bí yí. Bì bân jigá wa ŋgwəla kə kumə ja mpífə í bá zhu gwôw, bí zə lwánd nə ndí yí.»

Yésus má kə gwôw

50 A mú wú nə bwo ŋgwəla kə nə bwo kúnə-kúnə nə Betanî. Kə wósós núŋ, a mú bân məbwə bwádan nə bwo.

51 A ŋgə bwádan nə bwo ntáni, a mú ŋgə béégya nə bwo, ŋgə ŋkâŋ kə gwôw.

52 Bân bwə mú kúdcəw shí yə nyə gúmə ná ndéé bwə mú nyingə kə Yurúsalem nə məshusug milám né cwóó.

53 Bwə mú kə ji *Luŋ má Zembî kú ná kwo wú, də ságusə Zembî.

24:41 Yuá 21.5, 10; Mis 10.41 24:44 24.27; Yuá 5.39 **Moyíz**: Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 **búúd ɔ micúndə**: Iza 52.13-53.12; Ozê 6.2 **osôm**: Sôm 22.69 24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9 24:46 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23 24:47 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19 24:48 Mis 5.32; Yuá 15.26-27 24:48 Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 24:49 4.18 24:50 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9; 3.21 24:52 Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22 24:53 Mis 2.46; 5.12

Jɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí

Yuánes nyə á bə sámbá búúd ɔ lwámá wùm nə óbá ɔ Yésus dí. Nyə á bə mpwíín Yésus nyə á bul cœl yé (13.23; 21.20), mínyəŋê mə Zhâk, bwə á bə bwán ɔ Zhébedé (Mat 4.21).

Kálaad éga ŋə salan nə bœŋg Matiyô nə Márkus nə Lúkas bwə á cilə wá. Yuánes ŋə jii ná buud bwə mpúg ná Yésus-Kríst jisə Mwân mə Zembî. Sá bí nə ŋkul ci ná lúú ciyá á kálaad wúsə 20.31: «Məshimbá mäsə cilyá wa má mäsə shú ná bi máguləg ná Yésus jisə Kríst, Mwân mə Zembî, bí má ká magulə ntó bí bə nə cug jíná déd».

Tééd lúú 2 kə wóós 12 dí, Yuánes mə lwágulə məshimbá zaŋgbá Yésus nyə a sá, búúd bwə ŋgə káam má. Məshimbá mœŋg mə sá ná sə mpúg ná Yésus ji búbálé Mwân mə Zembî.

Tééd lúú 13 kə wóós 21 dí, Yuánes ŋə bwiing nda Yésus nyə á ŋə kwəməsa ná a zə bá wú shí ga dí ná. A lwágulə məcwîŋ Yésus nyə á cwîny ompwíín bə shú cug á mpúsə shwiy má (13-16). A lwágulə námə nda Yésus nyə á jəgula nə Zembî bəd nyə ompwíín

bə məbwəd ná (17). Yuánes mə nyiŋgə námə lwágulə nda búúd bwə á bii Yésus, bwə gwú nyə ná (18-19). A nyiŋgə námə lwágulə nda Yésus nyə a gwúm, a lwóya nyúúl ná ompwíín bwə dúgug nyə bwə mú bə nə ŋkul mányúúlád (20-21).

Ciyá í á nyee muud

¹ Mátéédulé mə isâ byêsh dí, Ciyá* í á bwey bə, Ciyá bá Zembî wə bwə á bə. Ciyá jœŋg í á bə ntâg Zembî.

² Bá Zembî wə bwə á bə mátéédulé mə isâ byêsh dí.

³ Gwə wə í á té isâ byêsh; kú nə tœ sâ wo é kwey ná Ciyá dí í á té yí.

⁴ Cug í á bə Ciyá jœŋg dí, cug jœŋg í njúl məŋkenya ŋgələ kwan buud.

⁵ Məŋkenya mə á ŋə faan yídúgúd; nji, yídúgú í áshígé magulə lóg məŋkenya.

⁶ Ngwól múúd nyə á bə ná Yuánes, Zembî wə nyə á nti nyə.

⁷ Yuánes nyə á zə ná a zəg bwiing sâ í dúgyá nə məŋkenya mœŋg yí, shú nə buud bəsh bwə búgúlág nəcé bwiingyá jœŋg.

⁸ Nyə dí nyə á bə məŋkenya; nyə á yida zə bwiing sâ í dúgyá nə məŋkenya yí.

⁹ Məŋkenya mœŋg mə á bə fwámé məŋkenya, mâ ná, ja mə zə shí ga dí yí, mə zə kwan búúd bəsh.

1:1 Mət 1.1-2.4; Yuá 17.5; Flp 2.6; 1Yn 1.1-2; Mbú 19.13-16 * 1:1 «Ciyá» ni wə Kríst (Wo ji nə ŋkul dúg Yuánes 1.14). 1:3 1.9-10; 5.26; 1Kr 8.6; Kol 1.16-17; Heb 1.2; Mbú 3.14 1:5 Mət 1.3-4 1:6 Mat 3.1 1:8 1.20 1:9 8.12; 17.25; 1Yn 2.8

10 Ciyá í á bə shí gaád, gwá námá wá í á té shí ga; nji, buud ɔ shí ga bwá á shígé yag gwo.

11 Í á zə búúd bé dí, nji buud bé nda magulə lég gwo.

12 Nji, búúd báá bwá á lég gwo, bwá *búgula jíná dé wá, nyə á yə bwo ŋkul ná bwá bág bwán ó Zembî.

13 Bâŋ bwá má byêl, kú bə byélé í ŋgá wú mácií dí yí, kú námá bə váál búúd bwá dá ŋgə byá nə yéesh jáŋ yí, nda nyiŋgə bə ná muud nyə ámə jii ná a byá mwân; bwá má byêl byélé á ná Zembî wá má byá bwo.

14 Ciyá í á ka nyee muud, í á cugə wa sádí. Cug jé í á bə cug mílwaná, mpaam nə mpaam, obúbálé nə obúbálé. Sá á beny milwaná myé, mí njúl milwaná mí Mwán má byêl cágə mwə mə Sósŋgú dí yé.

15 Yuánes nyə á bwiŋŋ ləŋ yé, a lás gwów-gwôw ná: «Muud mə á jaaw bí wá éne. Nyə wá mə á ci yé, ná: muud ŋgə zə mádí mpúsə; nji, a má tów mə shwóg, nəcé nyə wá nyə a tééd fwo bə nə mə. Muud wəŋg wá éne»

16 Sá bēsh sá á má bə nə kəw nyádí zhwog təəm dí, a ŋgə cugə nə sá nji mpaam nə mpaam.

17 Nəcé Moyîz nyə á zə nə *mbwoomb máççç, Yésus-Krîst zə nə mpaam nə obúbálé.

18 Muud nyə abwélé dúg Zembî. Nji, Cúgə lú Mwán dé nyáméfwó má jéég bud dí, dúsá námá Zembî yí, dwá wá í á sá ná Zembî mpúyúg.

Yésus mə tééd ísý
(Mat 3.1-12; Mak 1.2-8; Luk 3.15-17)

19 Oyúden bwá á kənd ofada nə *Olevît kə shilə Yuánes ná: «Wo wá zá?» A mú ka bwiŋŋ bwo sâ Yésus jísó yí.

20 Nyə á mpu məm ná: «Mee dí jísó *Krist.» Nyə á mpu məm ntó kú shwána.

21 Bwá á ka námá jì nyə ná: «Ká wo wá zá? Ye Eli?» Nyə ná: «Mbô, mə dí Eli.» «Ye wo wá *Muud micúndá?» Nyə ná: «Mbô».

22 Bwá mú ka ci nə nyə ná: «Ká wo wá zá? Sá kág bəsa nə buud bwá ámə nti sá wá ná jì? Woméfwó ŋgə ci ná wo wá zá?»

23 A mú bəsa nə bwo ná: «Mə wá kál í ŋgə cúndə shí a shwéeshád yí, ŋgə ci ná: “Súgúgá zhií mə Cwamba í bág tátəlî” námá nda múúd micúndə Izayí nyə á ci ná.»

24 Ofada nə Olevît bwá á kəndəw wá bwá á bə *Ofarizyên.

25 Bwá mú ka jì nyə ná: «Ŋkí wo dí Krîst, wo kú bə Eli, wo kú nyiŋgə bə múúd micúndə, nəcé jí wó ŋgə duu buud yí?» Yuánes mú bəsa nə bwo ná

1:12 1Yn 3.1; Gal 3.26; 4.5 1:13 3.3, 5-6; 1Pr 1.23; 1Yn 3.9 1:14 Gal 4.4; Flp 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Yn 4.2 *milwaná mí Mwán má byêl cágə mwə mə Sósŋgú dí yé:* Mat 17.2; Yuá 2.11; 1Yn 1.1-3 1:15 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 1:17 7.19; MmN 31.18 1:18 6.46; 14.8-9; MmN 33.20; Mat 11.27; 1Tm 6.16; 1Yn 4.12 1:19 5.33 1:20 3.28 1:21 Mat 2.14; Yuá 6.14 † 1:21 Oyúden bwá á ŋgə bwánd ná Zembî mə bá nti bwo ŋgwól Múúd micúndá njúl nda Moyîz; Moyîz nyáméfwó nyə á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). 1:23 Iza 40.3 1:25 1.33; Mat 21.25

26 «Μεε mə ηγə duu buud məjújwód. Nji ηγwól múúd ji na mpédágá nyínúd, bi ampúyé nyə.

27 A ηγə zə mádí mpúsə, mə ampíyáyé ná mə cínuyug nyə mikwoolú mí məηγwub məkuúd.»

28 Sá ni í á ηγə sîy Betanî, Zhurdê fanwíny, kúl Yuánes nyə á ηγə duu buud yí.

29 Ná ndeé, mán mələm, Yuánes nyə a dúg Yésus ηγə zə nyədí, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwəmbɛ mə Zembî wə éga, nyə wə mə zə yíl búúd ɔ shí ga *sám wāη.

30 Ngaá mə a ci ná: “Muud ηγə zə mádí mpúsə; nji, nyə wə nyə a tééd zə nə mə, nəcé nyə wə nyə a tééd fwo bə nə mə.” Nyə wə mə á ηγə ci yé.

31 Mə a shígé fwo də mpu nyə. Nji, nda í á jii ná bag ɔ *Izəwəyêl bwə mpúg nyə ná, gwə wə mə á zə ηγə duu buud məjújwód yí.»

32 Yuánes nyə á bwaagulə ná: «Mə a dúg Shíshim ηγə shulə wú gwəw nda faf ná ndeé zə ji nyə nyúúlád.

33 Μεε mə a shígé fwo də mpu nyə ɔ; nji muud nyə á nti mə ná mə zég ηγə duu buud məjújwód yé nyə á bwey jaaw mə ná: “Muud wó bá dúg Shíshim mə shulə zə ji nyúúlád yé, nyə wə mə bá də duu búúd Nkəηkə Shíshimud.”

34 Μεε mə a shí ntâg dúg, mə ηγə bwaagulə ná nyə wə jí Mwân mə Zembî.»

Ompwíin wə ashúshwóógû (Mat 4.18-22)

35 Í á ka zə bə mán mələm, Yuánes bənôη bóól *ómpwíin bé óbá bwə njúl námə na,

36 a mú dúg Yésus ηγə cɔ, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwəmbɛ mə Zembî wə éga.»

37 Ompwíin óbá bəwηg bwə mú gwág sâ Yuánes nyə á ηγə ci yí ná ndeé bwə mú kə ηγə bɛ Yésus.

38 Yésus mú yid, a mú dúg bwə ηγə bɛ nyə, a mú jí bwo ná: «Bí ηγə sɔ jí?» Bwə nə né ná: «*Rabi, wó də ji ηgow?» (Rabi mə kə ná «Yíguli».)

39 Nyə ntâg nə bwo ná: «Zəgá kə dúg». Bwə mú ka kə dúg kúl á də ji yí, ná ndeé, bwə mú ji cínəηg nyədí jwəw dəwηgúd. Í á bə jwəw í mú ηγεε məwəla mənə mə mpwó-kugú.

40 Ompwíin óbá bwə á gwág sâ Yuánes nyə á ηγə ci yí ná ndeé bwə mú bɛ Yésus wá, ηγwólúgá nyə á bə André mínyəηê mə Shímun Pyêr.

41 Nyə á ka tééd kə wə mínyəηê yé Shímun, kə ci nə nyə ná: «Sə mə bwəma nə Mesí (jínə dəwηg í kə ná Kríst).»

42 A mú kə nə nyə wə Yésus. Yésus mú də dúg Shímun ná ndeé a mú ci nə nyə ná: «ηgaá nə wo wə Shímun, shwóóηgû ná Yuánes; wo bá zə də jəwəw ná Séfas» (jínə dəwηg í kə ná Pyêr).

43 Mán mələm, Yésus nyə a ηwa cígúlá ná a kə Galilé. A

mú bwama nə Fílíp, a mú ci nə Fílíp ná: «Bęg mə.»

44 Fílíp nyə á bə muud á Βετςαyída, dánd má Andrê bá Pyêr.

45 Fílíp mú ka kə wá Natanaêl kə ci nə nyə ná: «Sá má bwama nə Yésus á Nazarêt, mwân mə Yóseb bwə ngə ci ókálaad ɔ mácxɛx má Moyiz nə bɔɔngɔ ɔ *búúd ɔ mícúndád yé.»

46 Natanaêl mú ci nə Fílíp ná: «Ye sâ ányunywaâ jí nə ηkul zhu Nazarêt?»

47 Fílíp mú ka ci nə nyə ná: «Zaá kə dúg». Yésus mú dúg Natanaêl ηgə zə, a mú ci ná: «Dugá, muud éga jí fwámé mwá *Izəryêl, kú yíl, kú bəd.»

48 Natanaêl mú jí nyə ná: «Wεε mə mpú mə na ntədəl?» Yésus mú bęsa ná: «Mə ámə ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú *figyê di, biná Fílíp kú fwo lésha.»

49 Natanaêl mú ci ná: «Rabi, wεε jí Mwân má Zembî, wεε jí Cí á Izəryêl.»

50 Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Wo má *búgula nəcé mə jaawúlə wo ná mə á ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú figyê di; mpug ná wo bá dúg isâ í bá nyingə bul bə í anúní yí.»

51 A mú nyingə ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, bí mə bá dúg jonə ná bagá, *wəéngales ó Zembî bwə dúgá bád dɔ shulə *Mwân mə Múúd nyúúlúd.»

2

Shimbá á Kana

1 Mpúsə mwōw mábá, ηgwól múúd nyə á ηwa bá ηgwála á Galilê bwə jów ná Kana yí, bwə á ka sá zaη. Mariya á nyɔɔngú mə Yésus nyə á bə cínɔηg.

2 Bwə á jōw námá Yésus ná a kág zāη nyɔɔngúd, tɔɔ *omp-wíín bē.

3 Í á ka zə bə, məlwəg ka zə fúfə, Yésus nyɔɔngú mú ka zə ci nə nyə ná: «Dugí, bwə cúgé ná nə məlwəg».

4 Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, shwê bāη nə inéy? Wəla dām í afwóyé wósós.»

5 Nyɔɔngú mú ci nə osóɔl ɔ mäsáal ná: «Bi ɔ sá sâ jêsh nyə é ci ná bí sáág yí.»

6 Na jí ná, idɔɔla ísaman í á bə í tál na, *Oyúden bwə á dɔ balan nə byo dúlə gusa míηgusa mí íci. Idɔɔla byɔɔng í á bə ciigá nə məkwóógú, í njúl ná dɔɔla ηgwúd je kə ílwungá í mājúwó ηkí mwəɔmb ηkí wúm nə íbá.*

7 Yésus mú ci nə osóɔl ɔ mäsáal ná: «Lwándúlégá mājúwó na idɔɔla íníd.» Bwə mú lwándulə byo ná cwós.

8 A mú nyingə ci nə bwo ná: «Kagá dɔɔlə ja nííd bí kág yə múúd ηgə sá dína yé.» Bwə mú dɔɔlə, kə yə nyə.

9 Muud nyə á ηgə sá dína yé mú kagulə mājúwó má mə shín nyεε məlwəg máni; nyə a shígé mpu kúl məlwəg mɔɔng mə á ηgə wú yí, osóɔl ɔ mäsáal báá,

1:45 Mbá 18.15; Iza 9.5; 42.1-4; Eze 34.23; Msh 5.1-3 1:49 1.34; 12.13; Mat 27.42

2:1 4.46 2:4 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Luk 22.53 2:6 Mak 7.3-4 * 2:6

Na jí je bə ólitre məwúm mwəɔmb ηkí təd.

buud bwé á dɔɔlə məjúwó wá, bwé ηgə mpu.

¹⁰ A mú jôw múúd nyə á ηwa bá yé zə ci nə nyə ná: «Ja bwé dɛ sá ídína yí, bwé dɛ tééd fwo yə búúd məlwəg má búl nywa má, ka zə shúgula nə məɔŋg má abulé nywa má ja búúd bwé mú ηgə shwág yí. Ká wɛɛ wo ámə nyingə baagulə məlwəg mə anyuny-waâ zə wóós wala ga di?»

¹¹ *Shimbá Yésus nyə a tééd sá wəni, nyə a sá dwo ηgwəla á Galilē bwé jów ná Kana yí lwóya milwaná myé, ompwíin bé bwé mú *búgula nyə.

¹² Ja isâ íni í má shîn yí, a mú shulə kə Kapernawûm, bənônɥ nyɔɔŋgú yé nə omínyonɥá bé nə ompwíin bé. Nji, bwé á jì wu nji bábaalé mwôw.

Yésus mə wíŋg búúd ə míkus Luɣ má Zembî

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Luk 19.45-48)

¹³ Nda zâŋ Páska í á bə í mú kúná-kúnə ná, Yésus nyə á ka bád kə Yurúsəlem.

¹⁴ A mú kə kwey ná, nə buud bwé á ηgə kusha inteny wá, nə bɔɔŋg bwé á ηgə kusha itəw nə məfaf wá, nə bɔɔŋg bwé á ηgə sá icénd í *mwaanê wá bwé má kə jì nə míkus *Luɣ má Zembî.

¹⁵ A mú ηwa míkwoolú sá lwóŋ nə ndéé wíŋg yíl bêsh Luɣ má Zembî, wíŋg námé itəw nə inteny. A mú ηgə lwágusə omwaanê búúd bwé

á ηgə sá icénd wá, shîn lwág itəwuli byəŋ.

¹⁶ Nyə nə buud bwé á ηgə kusha məfaf wá ná: «Yílúgá isâ íga wa. Kúgá ηwa njów má pəpa nda watála.»

¹⁷ *Ompwíin bé bwé mú téduga nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: «Cɛelí má ηgə cɛel njów wô yí, í ηgə gwɔ mə lámúd nda kuda».

¹⁸ Oyúden bwé mú zə lás nə nyə ná: «Wo ηgə zə sá isâ íni ná wo mə fwo ka lwágulə sə dáyé *shimbá?»

¹⁹ Yésus nə bwo ná: «Caamugá *Mpáánzə Zembî ga, mə nyingəg lwɔ bi nywo nji mwôw málólol.» ²⁰ *Oyúden ná: «Jí! Mpáánzə ni, məlwɔga mé má á ηwa buud mimbú məwûm ménɔ nə mísaman, wɛɛ má ci nə wo é lwɔ nywo nji mwôw málólol?»

²¹ Nduɣ nyúul nyé wə ny-wáá nyə á ηgə jôw ná Mpáánzə yí.

²² Ompwíin bé bwé á kə nyingə téduga lósú Yésus nyə a lás wɔɔŋgú ja nyə gwûm yí, bwé mú *magulə Mícilyá myá Kálaad Zembî, *magulə námé lósú yé.

²³ Í á ka ηgə bə na ná, ja Yésus nyə á bə zâŋ Páska dí Yurúsəlem yí, zhwoɣ buud bwé á *búgula jínə dé nə dúgúlə máshimbá nyə á ηgə sá má.

²⁴ Nji Yésus nyə a shígé ηgə shwu nyúul nə bwo, nəcé nyə

2:11 Shimbá: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; Mis 2.22; Rom 15.19 **2:12** Mat 4.13 **2:13** 6.4; 11.55; 12.12; MmN 12.1-14 **2:16** Luk 2.49 **2:17** Sôm 69.10 **2:18** 2.11 **2:19** Mat 26.61; 27.40; Mis 6.14 **2:21** 1Kr 6.19 **2:22** 1.45; 12.16; 14.26; Luk 24.6-8, 27 **2:23** 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9

á ngə mpu bəsh.

²⁵ Í áshígé nyiŋgə jii ná muud zág jaaw nyə ná mbéé ji ntága, keel ji ntága. Nyəméfwó nyə á ngə mpu sá jí múúd lámúd yí.

3

Yésus bá Nikodēm

¹ Ngwól múúd nyə á ka bə gwoonjg *Ofarizyēŋ dí nə jíná ná Nikodēm; nyə á bə námá tówe shwóg *Oyúden.

² Muud éne nyə á ka kə dág Yésus mpwó-bulú kə ci nə nyə ná: «*Rabi sá ngə mpu ná wo ji yíguli ngə zhu wá Zembî yé. Nəcé, muud cugé nə ŋkul sá *máshimbá wó ngə sá mąga ŋkí Zembî nyə ayáyé nyə ŋkul.»

³ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, ŋkí muud mə bá kú byél byélé ágúgwáan*, a cugé nə ŋkul dág Faan má Zembî».

⁴ Nikodēm mú jî nyə ná: «Ntədəlé cwúcwúúl múúd jí nə ŋkul nyiŋgə byél yé? Ye a jí nə ŋkul nyiŋgə nyí nyóŋgú mwô dí ja ábeé ná ndéé a mú nyiŋgə byél?»

⁵ Yésus mú bęsa ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, ŋkí muud mə bá kú byél zhií á məjúwó nə Shíshim dí, a cugé nə ŋkul nyí Faan má Zembî dí.

⁶ Byeyí á shí ga í də byá míshwun, byeyí á Shíshim byá *shíshim.

⁷ Kú káam ná má ci nə wo ná bí má jəlá nə byél byélé ágúgwáan.

⁸ Nkwô má də kuŋg kúl á kúŋg yí, wo ngə gwág ncíndá nyé, nji wo nda mpu kóómb á ngə zhu yí nə kóómb á ngə kə yí. Ntó námá wá jí nə muud má byél byélé Shíshim yé.»

⁹ Nikodēm mú ci nə nyə ná: «Jâŋ jí nə ŋkul bə na ntədəl?»

¹⁰ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Wee muud ngə jíguli bwán ó *Izəwəyél yé wo ampúyé isâ íni?»

¹¹ Búbálé, má jaaw wo ná, sá ngə lás sá sə má mpú yí, sə ngə bwiing sá sə á dág yí, nji bí nda magulə sá sə ngə bwiing yí.

¹² Ja má lás nə bí isâ yâ shí ga, bí nda *magulə yí, bí búsə nə ŋkul magulə yâ gwôw na ntədəl?

¹³ Mpugá ná muud nyə afwóyé bád kə jon dí gwôw, námá nji *Mwân mə Múúd, nyə muud nyə á zhu gwów yé.

¹⁴ Ná ndéé, námá nda Moyíz nyə a bân vuguli nywâ gwów shí a shwéeshád ná, í jii ná bwá bág námá bân Mwân mə Múúd gwôw,

¹⁵ shú ná muud yêsh mə bá *búgula nyə yé bág *bə nə cug á kandugə kandugə.

¹⁶ Nəcé, Zembî nyə á cəel buud ɔ shí ga nə mbíya yáág-yáág cəelí, váál á ná, nyə a yána Cúgá lá Mwán dé ná muud yêsh mə búgula nyə yé bág bə kú yə, a yidag bə nə cug á kandugə kandugə.

¹⁷ Mpugá ná Zembî nyə a

3:1 Nikodēm: 7.50; 19.39 **3:2** Mat 22.16; Yuá 2.11 **3:3** 1.13 * **3:3** Kúl jêsh sá ngə ci ná: «byél byélé ágúgwáan» yí, bóól bwá ngə ci ná «byél byélé á gwôw». **3:5** Tit 3.5 **3:6** 6.63 **3:8** Ekl 11.5 **3:11** 3.32; 8.26 **3:12** 12.32; 14.1-3; 17.5 **3:13** Mik 30.4; Rom 10.6 **3:14** Iŋ 21.9; Yuá 8.28; 12.32-34; 18.32 **3:15** 20.31 **3:16** 3.36; 5.24; Rom 8.32; 1Yn 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 **3:17** 12.47

shígé nti Mwán yé shí ga dí ná a zág yə búúd intúgúlí, í á yida bæ ná a zág sá ná buud bwá fáámug.

¹⁸ Muud mə búgúlá nyə yé nyə ányingəyé ná bwəma nə intúgúlí; muud mə yídá bæ kú búgula yé, intúgúlí byé í má bwey bæ; í má bwey bæ nəcé a má bæ kú búgula Cúgá lú Mwán má Zembí.

¹⁹ Dugá, Zembí nyə a sá ná sémyé mílsú í mpúyúg, nyə a sá ntúga: nyə á nti mənkenya shí ga dí, buud bwá mú yida cəel máyídúgú cə mənkenya. Bwá á sá ntó nəcé bəw bwo misóólúgú.

²⁰ Jí ná muud yəsh mə du sá mábəw yé má du mpii mənkenya, nyə ádé kə kúl măsú yí, a fúndá ná misóólúgú myé mí á bá búguli.

²¹ Muud nywáá ngə bə obúbálé yé má du kə kúl mənkenya măsú yí, í nyínúg ná a ngə sá misóólúgú myé váál Zembí ngə jì yí.»

Yuánes Nduu-buud bá Yésus

²² Ja isá íni í má shín yí, Yésus má zə kə shí á Yudéa, bənəñ *ompwíin bé. A mú kə jì nə bwo wu, a ngə duu buud.

²³ Í á bæ, Yuánes ngə námə duu buud Inən, kúnə-kúnə nə Salím, nəcé məjúwó má á bæ wu nkí bulya. Buud bwá á ka du kə, du kə duwan.

²⁴ Na nyə á bæ bwá kú fwo wá Yuánes mímbwugud.

²⁵ Ompwíin ó Yuánes bənəñ ngwól *Yúden bwá á ka zə

səñusa məkəl shú sá í dúgyá nə ngusa yábə yí.

²⁶ Bwá mú kə wá Yuánes kə ci nə nyə ná: «*Rabi, dugí, muud bíná bi á bæ Zhurdə fanwiny wó á ngə bwaagulə ləñ yé yé, a ngə duu buud, buud bəsh bwá mú ngə kə nyədí.»

²⁷ Yuánes mú bəsa ná: «Muud cugé nə nkul bæ nə sá, Zembí kú fwo yə nyə.

²⁸ Biməfwó bí búsə mə owúshined ná mə á ci ná: “Məe dí jisə *Kříst, məe jì nji muud Zembí nyə á nti Kříst dí shwóg yé.”

²⁹ Muud mə ngə bá yé, nyə wá jí nə mudá; shwá yé tál cínəngú ngə gwágulə nyə yé, nyə é bul bæ nə məshusug ja á gwág kál má múúd bá yí. Váál məshusug dəng wá má jí nə ndí yí, məshusug ntə nji.

³⁰ Í jì ná jíná má Yésus ngəg nə jwə, məe dām ngə jimb jimbúg.

³¹ «Muud ngə zhu gwów yé ngə cə buud bəsh; nyəng ngə zhu shí yé jì námə nji muud a shí, a lás námə nji sá í dúgyá nə shí yí. Muud ngə zhu gwów jəñ dí yé ngə cə buud bəsh.

³² A ngə bwaagulə sá nyə á dúg yí nə sá nyə á gwág yí, nji, buud bwá ángə nə magulə sá á ngə bwaagulə yí.

³³ Muud mə mágúlá bwaagulələ wəng yé má lwágulə ná Zembí jì búbálé.

³⁴ Nəcə muud Zembí nyə á nti yé má du lás íciyá í Zembí;

nacé, Zembî mæ yá nyæ Shíshim kú næ minji.

³⁵ Dâ má cæel Mwán, nyæ a má bæd nyæ isâ byêsh mábwád.

³⁶ Muud mæ *búgúlá Mwân mæ Zembî yé ji næ cug á kandugæ kandugæ; muud mæ bán ná nyæ abúgúláyé *Mwân má Zembî yé nyæ abúle *dúg cug, mpimbæ má Zembî yida nada nyæ cugud.»

4

Yésus bá mudá á Samariya

¹ Yésus nyæ á ka zæ mpu ná *Ofarizyêh bwá má gwáduga ná a mú ngæ bul bæ næ *ompwíin ntɔ Yuánes, a ngæ duu buud ntɔ nyæ.

² Nji, Yésus nyæmfwó nyæ a shígé ngæ duu buud, ompwíin wá bwá á ngæ duu.

³ Ná ndéé, Yésus nyæ á ka zæ wú Yudéa ná a ká Galilé.

⁴ Ná ndéé, í á jii ná a línág Samariya.

⁵ A mú kæ wóós ngwála á Samariya bwá du jôw ná Sikâr yí, ngwála wɔɔng í njúl kúnákúnæ næ fambá *Yákwab nyæ á yæ mwán yé Yóseb yí.

⁶ Bwûh mæ Yákwab í njúl cínɔng. Yésus nyæ á ka bæ a má tag næ njɔɔnd, a mú kæ ji shí bwíinde lá taambud. Í á bæ na, jwów í mú ngæe tólóg dí.

⁷ A njúl na ntáni, ngwól mudá á Samariya mú wóós ná a zé dɔ májúwó. Yésus mú ci næ nyæ ná: «Yég mæ májúwó má ngul.»

⁸ Í á bæ ompwíin bwá má kæ ngwála ná bwá ká kusæ ídâw.

⁹ Mudá á Samariya mú ci næ Yésus ná: «Né ji? Wo mwá *Yúden, wo bálé gwáámb mæ shilæ Samariya májúwó? Jâh í á mæ té na ntædel?» Mpugá ná *Oyúden bánêh næ buud ɔ Samariya bwá ádé bæ næ wónjgó.

¹⁰ Yésus mú bæsa næ nyæ ná: «Wo ampúyé sâ Zembî má yána yí, wo kú mpu múúd ngá gwáámb wo májúwó yé. Wo mbâm mpu, ñki wo wá má yida gwáámb nyæ májúwó, a mú yæ wo májúwó mâ cug.»

¹¹ Mudá mú ci næ nyæ ná: «Cwámba, taamb jí næ gwaálæ shí, wo ntâg kú næ dɔɔla; wo é ka ñwa májúwó mâ cug ngow?

¹² Ye wó bul bæ fwámé múúd ntɔ mpáámbá jísú Yákwab muud nyæ á yæ sá taamb ga yé? Nyæmfwó nyæ á ngul májúwó mâ wa, bwán bé ngul námá, tɔɔ iwoo byé.»

¹³ Yésus mú bæsa næ nyæ ná: «Muud yêsh mæ ngúl májúwó mága yé, nyæ é nyiŋgæ gwág shwáásúlæ minú;

¹⁴ nji, muud mæ bá ngul májúwó má bá yæ nyæ yé, nyæ abúle nyiŋgæ bwelæ gwág shwáásúlæ minú, májúwó mɔɔng má bá bæ nyæ bwûh í bá du wéeshuli májúwó cé cug.»

¹⁵ Mudá ná: «Cwámba, yég mæ májúwó mɔɔngû mæ bág bæ kú ná nyiŋgæ gwág shwáásúlæ minú, mæ nda ná bá nyiŋgæ jii ná mæ zé dɔ májúwó wa.»

16 Yésus nà nyà ná: «Kaá jôw ñgwûm woó, biná zág.»

17 Mudá ná: «Mə cugé nà ñgwûm.» Yésus nà né ná: «Wo mə mpu ci ná wo cugé nà ñgwûm.»

18 Nəcə wo a mə bə nà ogwûm ótón, nyóñg wó jí nà ndí ja gaád yé cugé ñgwûm woó. Wo mə bwiiñg búbálé na.»

19 Mudá mú ci nà nyà ná: «Cwám̄ba, mə dúg ná wo jí *muud micúndá.»

20 Odá bwá á ðu yə Zembî gúmá wa mbún̄ gaád; bi bân̄ mə ci ná Yurúsalem wə búúd bwá kág ðu nyə gúmá yé.»

21 Yésus mú ci nà nyà ná: «Amuda, *maguləg sâ mə cí yí. Dúl wəla í bá zə bə, í bá bə, bi kú ná ðu yə Dâ gúmá wa mbún̄ gaád, kú námá nyiñgə bə Yurúsalem.»

22 Bí ñgə kənd gúmá kúl bí ampúyé yí; sá bân̄ sá ñgə kənd kúl sá mə mpú yí, nəcé cugushíla Zembî ñgə cugushi buud yí í ñgə cinjya Oyúden dí.

23 Nji, dúl wəla í bá zə bə, wəla ðóñg ntâg námá wəga, wəla á ná fwámé búúd bwá yə Dâ gúmá wá bwá é yə nyə gúmá nà *shíshim nà obúbálé. Váál búúd í yə nyə gúmá ntó wá Dâ ñgə sọ yí.

24 Zembî jí shíshim, buud bwá yə nyə gúmá wá bwá jəlá nà yə nyə gúmá nà shíshim, nà obúbálé.»

25 Mudá mú ci nà nyà ná: «Mə mpú ná Mesí zag, nyə wə

bwá ñgə jôw ná *Kríst yé. Ja á bá ntâg zə yí, a bá zə jaaw sá isâ byêsh.»

26 Yésus ntâg nà né ná: «Mə wóñg wə ñgə lésha nà wo éga.»

27 Ompwíin bé bwá mú ntâg wóós, bwá mú ñgə káam ná Yésus ñgə lésha nà mudá; nji, tó muud nyə a shígé jí nyə ná: «Wo ñgə jí jí?» Nkí ntâg ná: «Nəcə jí wó ñgə lésha nà nyə yí?»

28 Mudá mú lúgə ðópla jé na, kyey kə kwáádá kə jôw búúd ná:

29 «Zəgá kə dúg ñgwól múúd mə jaaw mə sâ jêsh mə á sá yí, ye í cúgə je bə Kríst í?»

30 Buud bwá mú tí kwáádá, kə kóómb Yésus nyə á bə yí.

31 Té ni, ompwíin bwá mú ñgə jəgula nà Yésus ná: «*Rabi, daág.»

32 Nyə ntâg nà bwo ná: «Mεε jí ná mə dág idâw bí ampúyé yí.»

33 Ompwíin bwá mú ñgə ci bwámé nà bwámé ná: «Ñgwól múúd nyə ámə zə yə nyə bíl idâw?»

34 Yésus nà bwo ná: «Idâw byâm wə mə sáag sâ múúd nyə á nti mə yé mə jí yí.

35 Ngaá bí ñgə ci ná í mə lúg óñkwoond onê ná fwála bwá jəlá nà saag ífambá yí í wóósúg í? Ʋhúu. Mεε mə ka ci ná: Kəndugá mísh bi dágúg, idâw í mə shîn wáy ífambá, í mú fwála lú mēsaag.

36 Muud məsaag mú ηgə bwey ηwa myána, a ηgə σεηηg mpumá shú cug á kandugə kandugə; ná ndeé, mbəəl məmpəg bá bēsh muud məsaag bwá gwág məshusug mbií ηgwúd.

37 Wúl kaaná í dɥ ci ná: muud mə bɛ mpəg yé, nə yé; nyəəηg mə sáag yé, nə yé. Sâ kaaná wəəηg ηgə ci yí jí búbálé.

38 Mə á kənd bí nə bi kág saag ídúw kúl bí áshígé wéend gún yí. Bóól bwá á sêy, bwá wéend gún; bi bāη mú kə saag ígún byánúd.»

39 Zhwog buud wâ ηgwála Samariya wəəηg bwá á *búgula Yésus nəcé bwaagulə múdá nyé á bwaagulə ná: «A mə jaaw mə sâ jēsh mə á sá yí».

40 Ná ndeé, ja búúd ɔ Samariya bwá á zə wóós wə Yésus yí, bwá á jəgula nə nyə ná a jíg na bwádí; a mú ja cínəηgú mwəw məbá.

41 Buud bwá mú nyiηgə jág bul zə búgula nəcé ηgəlwə gwág ciyá jé.

42 Bwá mú ηgə ci nə mudá ná: «Sá ηgə búgula ja gaád nəcé séméfwó sá mə gwág nyə nə məlwə məsú, kú ná nyiηgə bə nəcé bwiηgúlə wə, sá mə ka mpu ná nyə wə jí bále bə Cugye á shí ga.»

Yésus mə lwag gúl ncúncwámá

43 Mpəsə mwəw məbá mání, Yésus nyə á zə tí na, kə Galilê,

44 í njúl ná nyəméfwó nyə á bwey bwaagulə ná: «Bwá

ádé gúmal *múúd micúndə mə Zembî nyádí kwáádə».

45 Nji, ja nyá á wóós Galilê yí, buud ɔ Galilê bwá á jəend nyə nəcé bwá á shí dág sâ jēsh nyə á sá Yurúsəlem fwála lɥ zāη yí.

46 Nyə á ka nyiηgə kə Kana á Galilê, wú nyé á sá nə məjúwó mə nyéég məlwəg wá. Wúl lúlúú ósəəl ɔ məsáal ɔ Njwú-buud í a bə Kapernawúm, nyə á ka bə nə mwán ηgə bwás.

47 Muud éne nyə á ka gwág nə Yésus mə wú Yudéa, a mə wóós Galilê. A mú kə nyádí, kə jəgula nə nyə ná a shúləg kə, kə lwag nyə mwán, nəcé, nyə á ηgə bə nə a zə yə.

48 Yésus mú ci nə nyə ná: «Bí mə ká bə kú dág *məshimbá nə *isá í mímbúgú, bí kú *búgula?»

49 Lúlúú ósəəl ɔ məsáal mú ci nə nyə ná: «Ləeləg kə té mwán nyə afwóyé yə mə yí».

50 Yésus mú ci nə nyə ná: «Jeg kə, mwán woó ηgə cugə.» Muud éne mú *magulə ciyá Yésus nyə á ci nyə yí, a mú kyey.

51 A ηgə ná ka shulə kə, osəəl ɔ məsáal bə bwá mú zə bwəma nə nyə, zə jaaw nyə ná mwán yé ηgə cugə.

52 A mú jí bwo wəla bwás í ámə shîn mwán yí, bwé mú jaaw nyə ná: «Nyúúl í ámə mp-wambəwo nyə nəkugú wəla ηgwúd á tām mwásə.»

53 Sónəηgú mwán mú yag nə wəla dəəηg dí wə Yésus nyə ámə ci nə nyə ná: «Mwán woó ηgə cugə» yí; nə nyə, nə njów

yé wêsh bwá mú búgula.

⁵⁴ Shimbá ábêê Yésus nyə a sá ja nyə á wú Yudéa nyinjə zə Galilé óni.

5

Mbúmbwúgú á Bétésda

¹ Ja ísá íni í mó shîn yí, *Oyúden bwá mú zə bə nə zaŋ. Yésus nyə á ka námá kə Yurúsalem zəŋ nyəŋgúd.

² Gúl cwoogú í á ka du bə nŋŋ Yurúsalem, bwá dúgá jŋw gwo heburá dí ná Bétésda. Cwoogú jəŋŋ í á du bə nə mənýíngúlé* mətóŋ, í njúl kúná-kúnə nə mpumbé bwá á gwiid ná Mpumbé Itəw yí.

³ Ncúlyá mimbəl mí a ka du já na mənýíngúlé məníid, nə wəncím-ncím, nə wə á ibúgúlə í mákuú, nə bəŋŋ bwá á bə nə bíl íkúl í nyúúl í mó shwáám wá. †[Bwá á du já cínəŋgú du bwánd ná məjúwó mə búsulag.

⁴ Nəcé, ŋgwól *éŋgəles nyə á du shulə cwoogúd bíl íja, du zə busal məjúwó. Ná ndéé, mbəl í bwélé kal nyúúl cwoogúd ja á má busal yí, í yəl, təə ná dé bwás í á bə dáyé váál.]

⁵ Ŋgwól múúd nyə á ka bə cínəŋgú, bwás má ji nyə nyúúlúd mimbú məwŋm málól nə mwəmb.

⁶ Yésus mú dúg muud éne mbwúg; nda Yésus nyə á mpu ná a má bwey nə bwás ná, a mú jî ná: «Ye wó cəel yəl?»

⁷ Mbəl wəŋŋ mú bəsa nə nyə ná: «É yé Cwámba, mə cugé nə muud mə kúl mə cwoogúd ja məjúwó má ŋgá busula yí. Í du bə, mə ŋgá ná nywá kə, ŋgwól múúd nywáá má ləel kə.»

⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wəólúg, wo báágúg taŋú gwô, wo kyéyug.»

⁹ Muud wəŋŋá mú yəl námá cé nə cé, a mú báág taŋú jé ná ndéé tééd njoond. Ísá íni í á ŋgə sŋy jwów lú Sábaad.

¹⁰ Oyúden bwá mú ka ci nə muud nyə á yəl éne ná: «Sábaad wə éga, jisə wo ci ná wo kú ŋkəny taŋú gwô.»

¹¹ A mú bəsa nə bwo ná: «Muud nyə ámə lwag mə yé nyə ámə ci nə mə ná: “Ŋwag taŋú gwô wo kyéyug”».

¹² Bwá nə né ná: «Nyáyé múúd nyə nyə ámə ci nə wo ná: “Ŋwagú taŋú gwô wo kyéyug” éne?»

¹³ Nji, muud nyə á yəl yé nyə a shigé ná mpu múúd wəŋŋá; í á bə Yésus mə nyəəs cínəŋg búúd bwá á bə áncuncuma wá.

¹⁴ Ja fwála í á cə yí, Yésus mú kə kwey múúd éne *Luŋ má Zembî, a mú ci nə nyə ná: «Wey, wo má yəl dí? Wo kú ná nyinjə sá *sám, wo a bá bwəma nə sâ í búl yáág yí.»

¹⁵ Muud éne mú kə jaaw Oyúden ná Yésus wə nyə ámə lwag nyə.

¹⁶ Oyúden bwá mú tééd ná

4:54 2.11 * 5:2 mənýíngúlé: Sâ sə ŋgá jŋw ná nyíngúlé ni í cúgé zhizhe mpumbé; jisə milwəŋ mí mámpinj mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bəg. † 5:3 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá bíś na mpádágá iyuug íbá íni yí. 5:8 Mat 9.6-7 5:9 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mak 2.27-28 5:10 MmN 20.8-10; Zhe 17.21-22 5:13 6.15; 11.54; 12.36; Mat 8.18; 13.36 5:14 Mat 9.2; Zhk 5.16 5:15 9.11

bwé lwágulə Yésus cúwáí, nəcə a sálə sóólúgú ni jwów lú Sábaad.

17 Nji Yésus nyə á bəsa nə Oyúden bəəŋg ná: «Dâ ηgə ná sêy zə wóós fwála gaád; mεε mə séy námá.»

18 Ja nyə á məel ci ntáni yí, Oyúden bwé mú nyingə bul sɔ ná bwé gwú nyə; kú bə nji nəcə á du yád Sábaad í, nyə á nyingə námə ci nə Zembí ji Sóóŋgú yé, ntó ji ná a ηgə təl nyəméfwo cé ηgwúd nə Zembí.

Nkul ijwúga mə Yésus

19 Yésus nyə á ka bəsa nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, Mwân cugé nə ηkul sá sâ nə lúú yé, a sá námə nji sâ á dúg Dâ mə sá yí. Sâ jêsh Dâ mə sá ntâg yí, Mwân mə sá námə gwo.

20 Nəcə Dâ ηgə cəel Mwân, a ka ηgə lwágulə nyə sâ jêsh á ηgə sá yí; a bá námə lwágulə nyə misóólúgú mí nyingə ntə míga myá, bí ka bá káam.

21 Mpugá ná, Dâ mə du gwúmushi búúđ, du nyingə yə bwo cug; mbií ηgwúd wəəŋgú, Mwân mə du námə sá ná, muud á cəel yə cug yé, a yə nyə.

22 Dâ nyə asámbe təə muud lósú, nyə a mə yida yə Mwân ηkul ná a dúg cígal mílósú myêsh.

23 A sá ntó ná buud bêsh bwé gúmálúg Mwân nda bwé gúmál Dâ ná. Muud mə bə kú

gúmal Mwân yé, nyə agúmálé námə Dâ muud nyə á nti Mwân yé.

24 Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə gwágúlə ciyá jâm a *búgula múúđ nyə á nti mə yé, a mú nə cug á kandugə kandugə; nyə abúle nyingə bwəma nə intúgúí, a mə yida wú shwiy dí kə cugud.

25 Búbálé, mə jaaw bí ná, dúl wəla í bá zə bə, wəla dəəŋg ntâg námə wəga, wəla mímbimbə mí bá gwág kəl mə *Mwân mə Zembí yí. Bəəŋg bwé bá ntâg gwág dwo wá, bwé bá *bə nə cug.

26 Mpugá ná, Dâ ji amədí á cug, a mə ka námə sá nə Mwân bég amədí á cug.

27 Nda Mwân jí Mwân mə Múúđ ná, Dâ mə yə nyə ηkul ná a dúg sámb mílósú.

28 Kúgá káam sâ jəəŋg; nəcə dúl wəla í bá zə bə, wəla búúđ búśə məshwon dí wá bwé bá gwág kəl mə *Mwân mə Múúđ yí.

29 Bəəŋg bwé bá bə ná bwé á sá mánywa wá, bwé bá gwúm məshwon dí, zə lég cug; bəəŋg bwé bá bə ná bwé á sá məbəw wá, bwé bá gwúm məshwon dí, zə bwəma nə intúgúí.

30 Mεε, mə cugé nə ηkul sá sâ nə lúú wâm, mə du sámb mílósú nda mə du gwág nə Pəpá ná; mə du cígal mílósú tətəlí, nəcə mə áde sɔ ná mə

5:18 sɔ ná bwé gwú nyə: Mat 14.5; Yuá 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53 **nyə á nyingə námə ci nə Zembí ji Sóóŋgú yé:** 1.34; 3.3, 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26 **5:19** 1.34 **5:20** 3.35 **5:21** Rom 4.17; Ifz 2.5; Yuá 11.25 **5:22** 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; Mis 10.42; 1Yn 2.28 **5:23** Flp 2.10-11 **5:24** 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Yn 2.25; 3.14 **5:25** 11.43; Mak 5.41; Luk 7.14 **5:26** 1.4 † **5:27 Mwân mə Múúđ:** Ntó mə ká ná «Mesí Zembí nyə á nti yé». (Wo ji nə ηkul dúg Dan 7.14.) **5:29** 11.24 **5:30** 4.34

sá sâ má jí yí, nji ná mæ sá sâ múúd nyə á nti mæ yé ngə jí yí.

31 «Í mbêm bæ ná mæmfwó wə ngə bwiing lán wâm, bwiingúlə wəng í nda bæ sá búúd bwə máguləg yí.

32 Ká, muud shús wə ngə bwiing lán wâm, mæ mpú ntâg ná bwiingúlə wəng wúsə búbálé.

33 Bì á kənd buud wə Yuánes, nyə á shí ntâg bwiing bí búbálé waamâ.

34 Mæc mæ anğê ntâg bwánd ná muud bwiingug lán wâm; mæ ngə yida lás ntúni shú ná bí dúgúg cug.

35 Yuánes nyə á bæ njidá lámba í á ngə kwan yí, bí á shí ntâg jí ná bí má kəcs nə mənkenya mé, nji í a bæ nji búbaalé fwála.

36 Mæc jí nə wúl bwiingúlə í ngə bwiing lán wâm, wân í ntə wəng Yuánes nyə á bwiing yí. Misólúgú Dâ nyə á yə mæ nkul ná mæ sáág myá, mæ ngə sá myo, mí ngə bwiing lán wâm ná Dâ wə nyə á nti mæ.

37 Dâ muud nyə á nti mæ yé nyæmfwó ngə bwiing lán wâm. Bí abwélé gwág kâl dé, kú bwelə dúg mpwóombú nyé,

38 ciyá jé í afwóyé nwa jiya bídí mílámúd, nəcé bí anğê nə búgula muud nyə á nti yé.

39 Bí ngə sə ná bí mpúg micilyá myâ Kálaad Zembî, bí ngə téduga ná bí é kwey cug á kandugə kandugə cínəng; í

ngúl ná micilyá myəng mí ngə bwiing lán wâm.

40 Nji bí acéélé zə mádí ná bí bág nə cug.

41 «Mə anğê nə jí ná buud bwə gúmálúg mæ.

42 Nji, mæ mpú bí, mæ mpú ná mílám mín mí acéélé Zembî.

43 Dâ wə nyə á nti mæ nyədí jínád, nji bí alágé mæ; nkí ngwól múúd mæ zə dé jínád í, bí yida lóg nyé.

44 Bí bí nə nkul búgula na ntədəlé bí ngə sə gúmá mənyúúl má búúd dí? Bí cugé nə nkul búgula, nəcé bí anğê nə sə gúmá í ngə zhu wə Zembî á ngwúd nə ngwúd yí.

45 Kúgá ngə téduga ná mæ bá shwəman bí wə Dâ. Moyíz muud bí á má kə kəl mílám nyədí yé, nyə wə má bá shwəman bí.

46 Nəcé, bí mbêm ngə búgula Moyíz í, nkí bí má búgula námə mæ, nəcé lán wâm wə Moyíz nyə á cilə yí.

47 Ká, nda bí anğê nə *magulə micilyá myé ni, bí é ka *magulə íciyá byâm na ntədəl?»

6

Yésus mæ yə ncúlyá buud idâw

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Ja ísá íni í má shîn yí, Yésus mú lína máng má Galilê bwə du námə jôw ná Tiberyad yí, kə fanwíny.

5:31 5.36 5:33 1.15, 19, 34 § 5:33 Lán ní í jalá nə bæ sâ í ngə sîy Yuá 1.19-27 nə 3.22-30 dí yí. 5:36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 5:37 1.34; MmN 20.19; Mbá 4.12 5:38 16.9 5:39 Luk 24.27, 44; Mis 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pr 1.10-11 5:41 7.18 5:44 5.41 5:45 Mbá 31.24-29 5:46 Mbá 18.15, 18; Luk 24.27; Yuá 6.14; Mis 3.22; 7.37 5:47 Luk 16.29-31 6:2 Mat 6.25; Yuá 2.23

2 Buud bwé mú ηγə bɛ nyə áncuncuma, nəcé bwé á ηγə dúg a ηγə lwag mimbəl máshimbád.

3 A mú ka bád mbúbmbúnád, kə ji shí wu gwôw, bənôn *ompwíin bé.

4 Na ji ntâg ná, *Oyúden zan *Páska nyánj í mú kúná-kúnə.

5 Yésus nyə á ka kənd mísh, a mú dúg ná ncúlyá buud bwé ηγə zə nyádí, a mú ka jî Fílíp ná: «Sá é ka kusə íbuléd ηgow ná buud óga bwé dág?»

6 Nyə á jî ntó ná a gwágúlə ná nda Fílíp nyə é ci ná, nyə á ηγə bwey mpu sá á zə sá yí.

7 Fílíp mú bɛsa nə nyə ná: «Sá tɛem kusə íbuléd tâη odanarí mitəd mimbá, í nda kwaga nə bwo mbii á ná muud yêsh bə nə jé kúkúl.»

8 Nyə ηγə *mpwíin mə Yésus bwé á də jôw ná André yé, mínyəηə mə Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná:

9 «Gúl ncúncwámá jí nə íbuléd ítóon wa, íbuléd í *orzə, nə oshú óbá; ká bímbí dɔəηg dí nə ηkul ka sá zhwog buud óga jí?»

10 Yésus mú ci ná: «Jiləgá buud shí.» Zhwog ákanda nyə á bə kúkúl jəəηgád, buud bwé mú shín jí shí, je bə búúd otóshin otóon lɔlə nji budúm.

11 Yésus mú ηwa íbuléd, a mú yə Zembí akíba ná ndéé a mú kaaw búud bwé á bə cínəηg wá. A mú námə sá nə oshú ntó, a yə bwo bímbí bwé á jí yí.

12 Ja búúd bwé mə də ná

ndéé jílə yí, a mú ci nə ompwíin bé ná: «Kwósúgá íkúl í má lág yí, í kú bə sá yúúdúgá.»

13 Bwé mú kwós íkúl í íbuléd í á lág ja búúd bwé á shín də yí, í mú lwánd məbwumú wúm nə məbá.

14 Ja búúd óni bwé mə dúg Yésus mə sá *shimbá yí, bwé mú ηγə ci ná: «Búbálé, *muud micúndə nyə á bə ná a bá zə shí ga dí óni».

15 Nda Yésus nyə á ka mpu ná bwé é zə ηwa nyə ná bwé kə təl nyə ηjwú-buud ná, nyə á kyey, kə nyíηə bád mbúbmbúnád nyəməfwó kú nə muud.

Yésus mə kyey məjútúwó gwôw

16 Mpwó-kugú, *ompwíin bé bwé mú shulə kə mən.

17 Bwé mú kəwa byóólád, tí kə fanwíny, Kapernawúm. Í á bə yídúgú í má bíi shí, Yésus kú fwo nyíηə sɛɛηgya nə bwo sámbá.

18 Yáág-yáág ηkwô nyə á ka zə kuηg, íkwô tôw máη ná shwuu.

19 Bwé mú ka ηγə júgə ná ndéé, ja bwé mə kə shwóg je bə ókílomáda otóon ηkí ósaman* yí, bwé mú dúg Yésus ηγə kyey məjútúwó dí gwôw, a ηγə shísh kúnə-kúnə nə byóól dán; bwé mú gwág íkukwendé.

20 Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə wé éne, kúgá fúndə.»

21 Bwé mú cɛel ηwa nyə byóólád, nji byóól mú lɛel

kumá bwûŋ, kúl bwá á ñgə kə yí.

Idâw yâ cug

(Yuá 3.14-16; 1Yn 5.10-13; 1Kr 11.23-26)

22 Mán mælâm, ncúlyá buud bwá á lúg gúl kóómb mân wá, bwá mú dúg ná byóól í á bæ cínəŋgú ñji ñgwúduḡá, dwó ntâg wá í á kə nə *ompwíín yí, Yésus nyə a shígé bád byóól dəəŋgúd; ompwíín bwá á kə bwáméfwó.

23 Nji, mósólúgá mósól má á shí wú Tiberyad, nyingə zə kúná-kúnə nə kúl Cwámaba nyə á yə Zembî akíba ná ndéé bwá mú dá yí.

24 Ncúlyá buud óni bwá mú dúg nə təə Yésus, təə ompwíín bé bwá cúgé cínəŋg. Bwá mú ntâg bád mósól məəŋgúd kə Kapernawúm, kə sɔ́ Yésus.

25 Bwá mú kə kwey nyə nûŋ mân fanwíny, bwá mú shilə nyə ná: «*Rabi, wo ámə ka zə kúga jáyé ja?»

26 Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Búbáélé, má jaaw bí ná, bi anḡé nə sɔ́ mə nəcé *məshimbá bí ámə dúg má, bí ñgə sɔ́ mə nəcé bí ámə də íbuléd ná ndéé jílə.

27 Kúgá ñgə yáág ná bi bág nə idâw í du kaag yí, yidagá yáág shú byəəŋg í kwíínd ná muud cúgəg cug á kandugə kandugə yí; byó wá *Mwân mə Múúd mə bá yə bí yí. A bá yə bí byo nəcé a ji nyəəŋg Dâ nyə a wá məyigyé má íjwûga yé.»

28 Bwá mú ka ci nə nyə ná: «Yáág nə misóólúgú mí Zembî wá ntədɛl, sá sáág jí?»

29 Yésus nə bwo ná: «Yáág nə sóólúgú má Zembî wúsə ná bi búgúlág muud Zembî nyə á nti yé.»

30 Bwá nə né ná: «Wo má fwo sá jáyé sá í ntɔ́ buud fug ná sá dúgúg nə ndéé sá mú *búgula wo? Wáyé sóólúgú wo má fwo sá yí?

31 Osóŋgú bású bwá á du də *mána ja bwá á bæ shí a shwéeshá dí yí, námə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: “Nyə á yə bwo idâw í á ñgə zhu jon dí yí”.

32 Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbáélé, má jaaw bí ná, Moyíz námə dí nyə á yə bí idâw í á du zhu jon dí yí, Sóŋgú waam wá má yá bí fwámé idâw í ñgə zhu jon dí yí.

33 Fwámé idâw í Zembî bíəə byəəŋg í wú jon dí, zə yə búúd ɔ́ shí cug yí.»

34 Bwá nə né ná: «Cwámaba, dug yə sá idâw byəəŋgú ja jəsh.»

35 Yésus mú ci nə bwo ná: «Mee jisə idâw yâ cug. Muud mə zə mádí yé, nyə abúle nyingə bwele gwág zha, muud mə búgúlá mə yé, nda nyingə bwele gwág shwáásúlə minú.

36 Mə shí jaaw bí ná, bi má dúg mə, ñji bi anḡé nə *magulə.

37 Búúd bəsh Dâ mə yə mə wá bwá é zə mádí; mə abúlé ntâg wíŋg múúd mə zə mádí yé.

38 Nəcə, mεε mə á shulə wú gwôw nə mə zə sá sâ múúd nyə á nti mə yé ηgə jii yí, kú bə sâ mə ηgə jii yí.

39 Muud nyə á nti mə yé, sâ á ηgə jii yí jisə nə, mə kú jímbal təə muud ηgwūd á sámbá búúd nyə á yə mə yí, mə bág yida gwúmushi bwo jwów á məzhúgúlâ.

40 Mə ηgə ci nə sâ Dâ ηgə jii yí jisə nə, muud yēsh mə dúg Mwân, a búgula nyə yé, a bág nə cug á kandugə kandugə; mə ka bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlâ.»

41 *Oyúden bwə á ka ηgə cwaduga nə Yésus, nə a cílə nə: «Mə wə jisə ídâw í á wú jon dí yí.»

42 Bwə á ηgə cwaduga nə: «ηgaá nyə wə Yésus mwân mə Yóseb? Sə mə mpú dí sóηgú bá nyəηgú? Ká, a zə ηgə ci nə: “Mεε jisə ídâw í á wú jon dí yí.”»

43 Yésus mú ci nə bwo nə: «Kúgá ηgə cwaduga biméfwó nə biméfwó.

44 Muud cugə nə ηkul zə mádí té Dâ, muud nyə á nti mə yé, nyə afwóyé julə nyə yí. Dâ ká námə ka julə múúd í, muud mú zə mádí, mə ka bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlâ.

45 Ŋgaá jí cilyá Kálaad Zembî dí nə: “Bēsh bwə bá ηwa mínjígúlá wə Zembî”. Kagá mpu nə muud yēsh mə gwág Dâ, a ηwa njígúlá yé yé, nyə é zə mádí.

46 Ntó ji nə muud nyə abwélé dúg Dâ; námə nji muud nyə á zhu wə Zembî yé, nywáá wə nyə a dúg Dâ.

47 Búbálé, mə jaaw bí nə, muud mə búgula yé jisə nə cug á kandugə kandugə.

48 Mə wə jisə ídâw yə cug.

49 Osóηgú bín bwə á də də mána ja bwə á bə shí a shwéeshá dí yí, nji bwə á shí yə.

50 Idâw í ηgə wú jon dí yí byáá, í ηgə zə nə, muud mə dá byo yé kú bá yə.

51 Mə wə jisə ídâw yə cug í ηgə wú jon dí yí. Múúd mə ká də ídâw byəηgú, a bá cugə kandugə kandugə. Idâw mə é yána yí bísə mishwun myâm, mə é yána myo shú nə buud ə shí ga bwə bág nə cug.»

52 Oyúden bwə mú ka bə nə zhuyâ bwámé nə bwámé bwə ηgə shilə nə: «Nyíga nye ji nə ηkul yə sə mishwun myé na ntədəlé nə sə dóg?»

53 Yésus mú ci nə bwo nə: «Búbálé, mə jaaw bí nə, bí mə ká bə kú də míshwun mi Mwân mə Múúd, bí mə ká bə kú ηgul məcii mé, bi kú *bə nə cug.

54 Muud mə dá míshwun myâm ηgul məcii mām yé músə nə cug á kandugə kandugə; mə bá gwúmushi nyə jwów á məzhúgúlâ.

55 Nəcə, mishwun myâm mísə mpu bə ídâw, məcii mām məηgul.

56 Muud mə dá míshwun myâm, ηgul məcii mām yé mə nada nə mə, mə mə ηwa jiya

nyádí lámúd.

⁵⁷ Nda Dâ á cug nyə á nti mə ná, á ngə ntâg sá ná mə cúgəg ná, muud mə dá mə yé, mə wə mə é ngə sá ná a ngəg nə cugə.

⁵⁸ Idêw í á wú jon dí yí byáá í cúgə nda idêw ímpáámbə bín í á də yí. Bâŋ bwə á də, nji bwə á shí yə. Muud mə də bíga yé, nywáá mə bá cugə kandugə kandugə.»

⁵⁹ Lású Yésus nyə lás ja nyə á ngə yə buud minjígúlá wəni, nyə á ngə yə buud minjígúlá nyəwəŋg *mpáánzá minjígúlá á Kapernawúm.

⁶⁰ Ja ompwíin bé bwə á gwág lású yé wəwəŋg yí, bóól ŋkí bulya bwə á ci ná: «Wəni lású í bul nyaan, muud cugé ná nə ŋkul ngə nyiŋgə gwágulə wə.»

⁶¹ Yésus mú mpu nə ompwíin bé bwə ngə cwaduga, a mú ji bwo ná: «Lású wâm í mə kwal bí bəwəgú?

⁶² Bi mbâm ka mēel dág Mwân mə Múúd ngə bád kə kúl nyə á fwo də bwey bə yí, í ka bə nə?

⁶³ Shíshim mə Zembî wə í də sá ná muud cúgəg, ŋkul mə múúd í ádé kwíind təw sâ. Lású mə ngə lás nə bí ni wúsə shú ná Shíshim mə Zembî í zág bídí zə yə bí cug.

⁶⁴ Nji, bóól búúd wâ na bídí bwə aŋgê nə magulə mə.» Yésus nyə á ci ntáni nəcé, tééd jwəw nyə á tééd yələ búúd minjígúlá yí, nyə á bwey ngə mpu buud bwə áshígé ngə

magulə nyə wá, a bwey námə mpu múúd mə bá kusha nə nyə yé.

⁶⁵ Nyə á nyiŋgə námə ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul zə mádí, Dâ kú fwo sá ná nyân zág.»

⁶⁶ Tééd na fwála níid wə zh-wog ompwíin bé bwə á wú nyádí gwoŋg dí kú ná nyiŋgə ngə kyey nə nyə yí.

⁶⁷ Yésus nyə á ka ci nə wa wúm nə óbá ná: «Bi báá bi akyéyé?»

⁶⁸ Shímun Pyêr mú bəsa nə nyə ná: «Cwámba, sə é ká nyiŋgə kə wə zó? Wəe ji nə iciyá í də yə búúd cug yí.

⁶⁹ Sə mə magulə, sə mə mpu ntâg nə wo jisə Ŋkəŋkə múúd mə Zembî.»

⁷⁰ Yésus mú bəsa bwo ná: «ŋgaá mə wə mə a féesh bí buud wúm nə óbá? Ká dugá, ŋgwól á na bídí jisə nə jamb.»

⁷¹ Nyə á ngə ci Yúdas, mwân mə Shímun Iskariyôt; nəcé, Yúdas nyə á tēem bə muud á sámbá ómpwíin wúm nə óbá, nyə á bə nə nyə wə mə bá kusha nə Yésus.

7

Omínyəŋâ ə Yésus kú nə búgə (Yuá 5.44; 15.18-19; Mat 10.16)

¹ Ja isâ íni í mə shîn yí, Yésus mú kə ngə kyey Galilé. Nyə a shígé cēel kə Yudéa, *Oyúden bwə á ngə sə ná bwə gwú nyə.

6:62 Mis 1.9-11

6:63 3.5-8; 2Kr 3.6

6:64 13.11; 16.9

6:67 Mat 16.15-20;

Mak 1.24 6:71 12.4 7:1 5.18 7:2 Ləv 23.33-34; Mbá 16.13-15 * 7:2 Zan məbanda í á də bə, Oyúden də ji məbanda dí, də téduga váál Zembî nyə á ngə baagulə bwo ja bwə á ngə cugə məbanda dí shí a shwéshá yí. Dúgug vuguli fəb 486.

2 Í á bæ ntâg hí, Oyúden zan nyáŋ bwá á ðu jôw ná Zan mæbanda* yí í mú kúná-kúná.

3 Yésus omínyoŋû bé bwá mú ci nâ nyâ ná: «Wúg wa wo kág Yudéa, *ompwíin bwô bwá kág námá dág mísóólúgú wó ŋgá sá myá.

4 Ja múúd mæ céel ná bwá mpúg nyâ yí, nyâ ádé nyingæ ŋgá sá isâ ishwoó ishwoo. Mæma mísóólúgú wó ŋgá sá míni, í jii ná wo lwóyág myo bæl-bæl dî.»

5 Í á bæ na, omínyoŋû bé bwáméfwó nda *búgula nyâ.

6 Yésus mú bæsa nâ bwo ná: «Fwála dâm í afwóyé bæ; bi bân bi búsa nâ fwála ija byêsh.»

7 Buud ɔ shí ga bwá cúgé nâ ŋkul mpíi bí; bwá ŋgæ mpíi mê, nâcé mæ ŋgæ bwaagulæ bwo ná bôw bwo mísóólúgú.

8 Bi báá kagá, mæe mæ akéé zâŋ níid, nâcé fwála dâm í afwóyé bwæma.

9 Ja nyâ á shîn ci nâ bwo ntáni yí, nyâ á lúg Galilé.

Yésus zâŋ dí Yurúsalem

10 Yésus nyâ á ka námá zæ bád kæ zâŋ dí omínyoŋû bé bwá má bwey kæ. Nyâ á kæ nda muud ŋgá shwaaw yé, kú bæ bæl-bæl dî.

11 Oyúden bwá á ŋgæ sɔ nyâ zâŋ dí, bwá ŋgá jî ná: «A ji ŋgow?»

12 Buud bwá á ŋgæ bul lás lású yé íkínda dî; bóól bwá ŋgá

ci ná: «A ji jɔ múúd», bóólúgá ná: «Mbô. A ŋgæ yida kul buud jugú».

13 Nji, isâ íni byêsh í á ŋgæ bæ, muud kú cwééd nyâ ná kpwoó, bwá ŋgá fúnda *Oyúden.

14 Zan í á ka zæ wóós tátám†. Yésus mú bád kæ Lun má Zembî kæ ŋgæ yæ buud minjígúalá.

15 Oyúden bwá mú ŋgæ káam nyâ ná: «Muud éga nyâ á mpu dúga bímbí lú kwas ntædelé nyæ nda sá shikûl?»

16 Yésus mú bæsa bwo ná: «Njígúalá má ŋgá jígali yí í áŋgê nâ zhu náméfwó dí; í ŋgæ zhu wá muud nyâ á nti mæ yé.

17 Múúd mæ ká cæel sá sâ Zembî mæ jii yí, a ka mpu ŋkí njígúalá wâm í ŋgæ zhu wá Zembî, ŋkí mæ ŋgæ té wo nâ lúu.

18 Muud má ðu té íbwíingyá nâ lúu yé, a ðu sɔ ná gúmá í kág nyádí; nji, muud mæ sɔ ná gúmá í kág wá muud nyâ á nti nyâ yé, nywáá jisæ tátalí, a cugé nâ mæshigá.

19 Ngaá Moyíz nyâ a shí yæ bí *mbwoomb máceɛɛ? Nji, kú nâ too muud ŋgá baagulæ mwo. Nâcé jí bí ŋgá sɔ ná bi mæ gwú mæ yí?»

20 Buud bwá mú bæsa nâ nyâ ná: «Jamb í ŋgæ ntágulæ wo. Zá ŋgá sɔ ná a gwú wo?»

21 Yésus mú bæsa nâ bwo ná: «Mæe mæ a sá nji sóólúgú‡ ŋgwûd, í má tí bí mækuú shí.

7:5 16.9 7:6 2.4 7:7 15.18; 16.33; 17.14; Mat 10.22; 24.9; 1Yn 3.13 7:11 11.56
7:13 9.22 † 7:14 Zan í á ðu já mwôw zanɣbá; tátám zan jisæ mwôw málól shwóg,
mwôw málól mpás. 7:15 Mat 13.54; Luk 2.47 7:16 12.49; 14.10 7:18 5.41;
8.50; 12.43 7:19 1.17; Mis 7.53; Rom 2.17-24 7:20 8.48 7:21 5.9 ‡ 7:21 Yésus
ŋgæ ci lwagúalá nyâ á lwag muud jwów lú Sábaad yí (Yuá 5.5). 7:22 Mat 17.9-14; Læv
12.3

22 N̄gaá Moyîz nyə á ci ná bi dúg sá ábiwáág, í njúl ná nyə dí nyə a tééd dúlā sá ábiwáág, odā wə bwə á tééd. N̄ji, nda Moyîz nyə á ci ná bi dúg sá ná, bi mú ðu sá ábiwáág wəwəngú təw jwów lú Sábaad.

23 Bi mə magulə ná bi é ðu sá ábiwáág jwôw lú Sábaad, nəcé bi acéélé caam cɛɛ mə Moyîz; ká nəcé jí bí mə gwág bôw ja mə lwág múúd ncindí jwôw lú Sábaad yí?

24 Kúgá ná ðu ηwa ísâ n̄ji váál bí ηgə dúg yí, ðugá ηwa ísâ váál í jəla yí.»

25 Bóól búúd ó Yurúsəlem bwə á ka ηgə ci ná: «N̄gaá muud bwə ηgə sɔ ná bwə gwú wə éga?

26 Ká ðugá, nywáá ηgə lás bəl-bəl dí, bwə nda ci nyə təw sâ. Ye micî mísú mí mə mpu fwámé mpu ná nyə wə jísə *Krîst e?

27 Sá b̄h̄j sá mə mpú kúl múúd éga ηgə zhu yí, í njúl ná, ja Krîst mə bá zə yí, muud nyə abúle mpu kúl á bá zhu yí.»

28 Ná ndeé, Yésus ηgə yə buud minjígúalá *Luη mə Zembî, a mə shwal ci gwów-gwôw ná: «Bi mə mpú mə éx̄? Bí mpu námə kúl mə ηgə zhu yí! Ká mə a shígé zə nə lúu wâm, muud nyə á n̄ti mə yé jisə abúgúlag; n̄ji bi ampúyé nyə.

29 Mɛɛ mə mpú nyə, mə ηgə zhu nyádí, nyə wə nyə a n̄ti mə.»

30 N̄ji nyə á lás ntáni yí, bwə mú ηgə sɔ məzhíí ná bwə bii nyə; n̄ji, muud nyə a shígé kún̄ya nə nyə, í á bə wəla dé kú fwo wós.

31 Í á ka bə na mən̄kúmbə mə búúd mən̄i di ná, bóól ηkí bulya bwə á *búgula nyə; bwə mú ηgə ci ná: «Ja Krîst mə bá zə yí, ye a bá nyiηgə bul sá *məshimbá cɔ múúd éga?»

Bwə cɛɛl bii Yésus

32 *Ofarizyēη bwə á ka gwág buud bwə ηgə nyímbəla ntó lúu mə Yésus dí. Bən̄ōη mílúlúú myā ofada bwə mú kənd ífulish ná bwə kág bii nyə.

33 Yésus mú ci ná: «Sán̄ōη bí é ηgə na bə fúfwalá ná ndeé, mə mú kə wə muud nyə á n̄ti mə yé.

34 Bi mə bá sɔ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ηkul bá kə kúl mə bá bə yí.»

35 *Oyúden bwə mú ηgə ci bwámé nə bwámé ná: «N̄gow á bá ka kə ná sá nda bá kwey nyə éne? Ye a bá kə búúd búsú bwə á mə kə ηgə ji mílōm mí Ogur̄ék dí wá, kə ηgə yə Ogur̄ék minjígúalá?

36 A cí nə “Bi mə bá sɔ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ηkul bá kə kúl mə bá bə yí.” Ntó mə kə ná jí?»

37 Jwów á məshíné, jwów z̄h̄j í ká ðu busula§ yí, Yésus nyə a t̄w t̄təlí a mú ci gwów gwôw ná: «N̄kí muud ηgə

7:23 5.9 7:24 8.15 7:25 5.18 7:26 4.25; 18.20 7:27 9.29 7:28 8.55; 17.8, 21, 25 7:30 2.4; 7.44 7:31 2.23 7:33 8.14 7:33 13.33; 16.5 7:34 8.21; 13.36 7:37 Ləv 23.36; Yuá 4.10, 14; Mbú 22.17 § 7:37 Zan̄ í á fwo ðu ηgə s̄y t̄h̄j mwôw zan̄gbá kú fwo kyɛɛg, í ka kə busula jwów lú mwəomb (Wo jí nə ηkul dúg sá n̄i Ləv 23.36).

gwág shwáásúlə miná, a zág mádí zə ɲɟul.

38 Muud mə búgúlá mə yé, məjúwó mə cug mə é də júg wú nyə lámád nda miɲgwɔɔ, námə nda Kálaad Zembî ɲgá ci ná.»

39 Ja nyá a ɲgə lás ntó yí, nyə á ɲgə ci ɲkɛɲkɛ Shíshim í á bə ná, buud bəsh bwá bá *búgula nyə wá bwá bá lóg yí; í á bə, ɲkɛɲkɛ Shíshim kú fwo zə nəcé Yésus nyə a shígé fwo ɲwa gúmá.

Buud icé íbá

40 Í á ka bə, ja búúd bwá á gwág lású yé ni yí, bóól bwá á ɲgə ci ná: «Búbálé, muud éga wá jísə *Múúd micúndá*»;

41 bóól bəɲ ná: «Kríst wá éne», bóólúgá ka ɲgə ci ná: «Kríst cugé nə ɲkul zhu Galilé.

42 ɲgaá Kálaad Zembî ɲgə ci gúl kúkúlúd nə *Kríst mə bá zhu mpwoɲ buud mə *Dávid dí? Ntó ji nə a bá zhu Dávid dí dánd, Betulehem.»

43 Buud bwá mú bə ícé íbá lúu mə Yésus dí.

44 Bóólúgá bwá mú ɲgə ji nə bwá bii nyə; ɲji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə.

45 Ifulísh í mə ka kə nyiɲgə. Mílúlúú myá ofada bə́nəɲ *Ofarizyɛɲ bwá mú ji bwo ná: «Bi mə bə kú zə nə nyə? Nəcə ji?»

46 Ifulísh ná: «Muud nyə afwóyé bwele lás nda muud éne.»

47 Ofarizyɛɲ ntəg ná: «Bi mə námə bíd nə a kúlug bí jugú éé?»

48 Ye bi mə fwo bwele dúg wúl cí ɲkí ɲgwól Farizyɛɲ mə *búgúlá nyə?»

49 Zhwoɲ buud bí ɲgá dúg bwá ɲgá *búgula nyə óni bwá ámpúyé mácxɛ, básə nə məlweemyá.»

50 Nikodém muud nyə á fwo kə wá Yésus yé nyə á bə sámbá micí míniíd; a mú ka ci nə bwo ná:

51 «Ye mácxɛ măsú mə magulə nə shé yág muud məbɛɛ a kú fwo kaad, sə mpu sá nyə ámə sá yí?»

52 Bwá nə né ná: «Wo á zhu námə Galilé? Fwoɲ ná mpu faas, wo ákweye nə ɲgwól múúd micúndá nyə a mə bwele zhu Galilé.»

53 †[Bwá mú bwálya, ɲgə kə bwádí míɲjów.

8

Mudá nyə á biil míɲəmb dí yé

1 Yésus nyɛ mú kə mbámán a wəolivyé.

2 Ná námə mpámán mpámán, a mú nyiɲgə kə *Luɲ mə Zembî, buud bəsh bwá mú kə nyádí. A mú ji shí, tééd ɲgələ yə bwo minjígulá.

3 Ná ndéé, *Oyíguli ó mácxɛ bə́nəɲ *Ofarizyɛɲ bwá mú ɲgə zə nə ɲgwól múdá nə a mə biil míɲəmbud. Bwá mú zə nə nyə zə tél cwánúd,

7:39 14.16; 17.1 7:40 6.14 * 7:40 Oyúden bwá á ɲgə bwánd nə Zembî mə bá nti bwo ɲgwól Múúd micúndá ɲjúl nda Moyíz; Moyíz nyəmfwó nyə á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). 7:42 Iza 11.1; Msh 5.1-2; Mat 20.30-31 7:50 3.1-2 7:51 Mbá 1.16-17; 17.6 † 7:53 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə impánzó tééd 7.53 kə kumə 8.11. 8:2 Mat 26.55

4 bwá nə Yésus ná: «Yíguli, mudá éga nyə ámə biil a ngə sá minəmb.

5 Moyíz nyə á yə sá ŋkul *mbwoomb mácxéd ná sá dág lúmə váál búdá óga məkwoógú ná ndéé bwá fudə. Ká wεε mə cí cí ná jí?»

6 Bwá á jí nyə ntáni bwá ngə bwéél ná, ka nyə é cí gúl cíyá á lílɪngí ná ndéé bwá ó ká shwáman nyə. Njí, Yésus mú nyəw shí, a mú ngə cilə nə nyíná jé mándəlúd.

7 Bāŋ bwá mú ngə yáág ngə jí nyə. Ná ndéé, a mú bān, a mú cí nə bwo ná: «Muud nyə abwélé sá *sám na bídí sámbád yé téédág ŋkēny kwóógú lúmə nyə.»

8 A mú nyiŋgə nyəw shí, ngə cilə mándəlúd.

9 Ja búúd óni bwá mə gwág nda Yésus mə cí nə bwo ná, bwá mú ngə nyəw ngwúd ngwúd ná ndéé bēsh, tééd ócúmbá wóós óntombú. Yésus mú lág na nyəméfwó nə mudá tál cwánúd.

10 Ná ndéé, Yésus mú nyiŋgə bān, a mú cí nə mudá ná: «Amuda, bwá mú ngow? Kú nə muud mə sámb ná wó jalá nə yə?»

11 Mudá ná: «Cwámba, kú nə muud.» Yésus ntāg nə nyə ná: «Mə asámbé námá. Kyeyúg, njí, wo kú ná nyiŋgə sá sám.»]

Yésus, mənkenya mâ shí ga

12 Yésus mú nyiŋgə lás nə buud ná: «Mə wó jísá

mənkenya mə ngə kwan buud wā shí ga má. Muud mə bɛ mə yé nyə abúle bwele kyey yídúgúd, a bá yida bə nə mənkenya mâ cug.»

13 Ja *Ofarizyēŋ bwá mə gwág ntó yí, bwá mú cí nə nyə ná: «Woméfwó ngə bwiŋg lāŋ wō ntáni kú nə muud mə bwáágulə? Jíni bwiŋgyá cúgé sâ búúd bwá máguləg yí.»

14 A mú bɛsa bwo ná: «Tεεm bə ná məméfwó mə bwiŋg lāŋ wām, bwiŋgyá jām jísə sá búúd bwá máguləg yí; mə mpú kúl mə ngə wú yí, nə kúl mə ngə kə yí. Bi bāŋ bi ampúyé kúl mə ngə wú yí, nə kúl mə ngə kə yí.

15 Bí ngə sámb milésú njí váál dán á buud; mεε mə asámbé tɔɔ muud lésú.

16 Í ká ntāg bə ná mə sámb lésú, sémyé wām bə tútəlí, nəcé mə cugé máméfwó, sá Dā muud nyə á nti mə wó bású.

17 Ngáá jísə cílyá mácxɛ mənúd ná buud bwá jalá nə magulə bwiŋgyá á buud obá?

18 Mə ngə bwiŋg lāŋ wām, Dā muud nyə á nti mə yé ngə námá bwiŋg.»

19 Bwá mú ka cí nə nyə ná: «Shwóóŋgū jí ngow?» Yésus nə bwo ná: «Bi ampúyé tɔɔ mə, tɔɔ Sóóŋgú waamə. Bi mbəm mpu mə, ŋki bi mə mpu námá Sóóŋgú waamə.»

20 Yésus nyə á ngə lás ntáni a ngə yə buud minjígulá *Luŋ

má Zembî, a njúl kúl kúm í á bæ yí, muud kú séémb mbwá ná á bii nyə. Bwá á shígé bii nyə nəc é í á bæ wəla dé kú fwo wóós.

Yésus mə zə kyey

21 Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Mə zə kyey, bi mə bá sə mə, nji bi mə bá yə bi njúl nə *səm wán. Bi cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí.»

22 *Oyúden bwá mú ŋgə ci ná: «Ja á ŋgə ci ná: “bí cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí” ni, ye a zə gwílya nyúú?”»

23 A mú ci nə bwo ná: «Bi bəŋ bi búsə buud ɔ shí ga, mɛɛ jisə muud a gwəw. Bi bəŋ shug dán dúsə wa shí gaád, mɛɛ shug dām cúgé wa shí gaád.

24 Gwá wə mə ámə cí nə bí ná bi mə bá yə nə misəm mín yí. Nəc é, bí má ká bæ kú *magulə ná mə jisə *, bi mə bá yə nə misəm mín.»

25 Bwá mú jî nyə ná: «Wo wə zə?» Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə jisə nda mə ŋgə bwey jaaw bí té sá ámə tééd yí ná.

26 Mə ji nə zhwog isá mə lás nə bî, nə byəŋg bísə nə mə sámbúg yí. Nji, muud nyə á nti mə yé jisə búbálé, mə ŋgə ntâg jaaw buud sâ mə á gwág nə nyə yí.»

27 Bwá á shígé gwág na ná nyə á ŋgə ci Zembî Sóŋgú.

28 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Ja bí má bá bân *Mwân mə

Múúd yí, bi mə bá ka mpu ná mə jisə†, mə aŋgə nə sá təə sâ nə lúu wâm, mə ŋgə lás námə nda Dâ nyə a jíguli mə ná.

29 Sá muud nyə á nti mə wə búsá. Nyə a shígé lúgə mə məmɛ, nəc é mɛɛ mə də sá nji sâ á jí nə ŋkul magulə yí.»

30 Ja Yésus nyə á ŋgə lás ntáni yí, zhwog buud bwá á *búgula nyə.

Nə bwán ɔ Aburaham, nə bwán ɔ Njwú məjamb

31 Yésus nyə á ka ci nə *Oyúden bwá á *búgula nyə wá ná: «Bí má ká nada mádí íciyá di, mpu ná bi búsə wámbulə bæ *ómpwíin bâm,

32 bí ka mpu óbúbálé, óbúbálé bəŋgú ka bá sá ná bi bág ofulí.»

33 Bwá mú bɛsa nə nyə ná: «Sá búsə mpwoŋ mə *Aburaham, sá abwélé bæ málwaa mə múúd. Nəc é jí wó mpú ci nə sá ná: “Bí ka bá bæ ófulí” yí?»

34 Yésus mú bɛsa bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yêsh mə sá *səm yé, jisə lwaá lú misəm.

35 Lwaá í ádé ntâg ji njów kandugə, mwân a njów nywáá mə də ji kandugə kandugə.

36 Nə ndéé, Mwân mə Zembî mə ká yíl bí mənyámád íí, bí bæ fwámé ófulí.

37 Mə mpú ná bi búsə mpwoŋ mə Aburaham; ká bí ŋgə

8:21 8.14 **8:23** 3.31 **8:24** 13.19 * **8:24** Ciyá ni í jəlá nə bæ sâ Zembî nyə á ci kúl nyə á lésa nə Moyíz yí. (Wo ji nə ŋkul dág MmN 3.14, nə Iza 48.12.) Yésus ŋgə lwágulə ná nyə wə Zembî. **8:28** 3.14; 4.34; 5.18 † **8:28** Váál ŋgwúd nə 8.24 nə 8.58: á cɛɛl ci ná «Bi mə bá mpu múúd mə jí yé.» **8:30** 2.23 **8:31** 14.15; 15.8 **8:33** Mat 3.9; Rom 4.12 **8:34** Rom 6.16, 20; 2Pr 2.19 **8:35** MmN 21.2 **8:36** Gal 5.1 **8:37** 5.18

só ná bi mə gwú mə, nəcέ kέel dām í anǵê nə jəla nə bî.

38 Mεε ηǵə jaaw sâ má á dúǵ wə Dâ yí; bi bân ηǵə ntâǵ sá isâ bí á gwág nə sóǵǵú wún yí.»

39 Bwə mú bęsa nə nyə ná: «Sóǵǵú wúsú wə Aburaham.» Yésus ntâǵ nə bwo ná: «Í mbám bə ná sóǵǵú wún wə Aburaham í, ki bí ηǵə sá misóǵǵú Aburaham nyə a sá myá.

40 Ká dǵá, bi mú ηǵə cεel gwú mə, í njúl ná mεε má jaaw bí búbálé má á gwág nə Zembî yé. Aburaham nyə a shíǵé sá ntó.

41 Bí ηǵə sá misóǵǵú mí sóǵǵú wún.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sá cugé bwân wâ tóǵn, sá búsa nə sóǵǵú ηǵwûd ji Zembî.»

42 Yésus nə bwo ná: «Í mbâm bə nə sóǵǵú wún wə Zembî, ki bí ηǵə cεel mə, nəcέ ja má jí wa ga, mə á zhu nyédí. Mə a shíǵé ntâǵ zə nə lúu wâm, nyə wə nyə á nti mə.

43 Ká nəcέ jí bí anǵê nə gwág lésú wâm yí? Jísə nəcέ bí cugé nə ηkul gwágulə kέel dām.

44 Sóǵǵú wún wə Njwû məjamb, bí ka námə ηǵə cεel sá isâ sóǵǵú wún má dú gwág yéesh yí. A ji ηǵwûl buud tééd mátéédúléd; a cugé nə ηkul bwεε bwiing óbúbálé, nəcέ óbúbálé bwə cugé nyédí cǵǵud. Yé bwiingulə íǵǵó í bwey námə du nyîn ná a ji amádí íǵǵó, nəcέ a ji mbíya njínǵǵó, nyə wə íǵǵó sóǵǵú.

45 Ká bi anǵê nə búgula mə nəcέ mεε ηǵə jaaw bí óbúbálé.

46 Zó á na bídí jí nə ηkul máalə mə ná mə má sǵm yé? Ká, mεε ηǵə jaaw bí óbúbálé, bí má ban ka *magulə mə nə jí?

47 Múúd mə ká bə yé má Zembî, a gwágulə mákέel má Zembî. Ká bi bân bi agwáguláyé, nəcέ bí cugé bəǵηǵ wə Zembî.»

48 Oyúden bwə mú bęsa nə nyə ná: «Sá shí mpu ci ná wo ji mwâ Samariya, ná wo ji nə jamb.»

49 Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Mεε cugé nə jamb, mεε ηǵə gúmal Sóǵǵú waamâ, bi bân kú gúmal mə.

50 Mεε mə anǵê nə só ná má ηwa gúmə. Muud ηǵə só ná mə bǵg nə gúmə yé jisə, nyə wə má du cígal mílósú.

51 Búbálé, má jaaw bí ná, múúd mə ká bę íciyá byâm, a kú bá bwεε yə.»

52 Bwə nə né ná: «Sá má ka mpu ja gaád ná wo ji nə jamb. Aburaham nyə á yə, *buud ǵ mícúndá yə; wεε má ci ná: múúd mə ká bę íciyá byâm, a kú bá bwεε yə.

53 Wεε má bul bə fwámé múúd ntǵ sóǵǵú wúsú Aburaham muud nyə á yə yé? Wó ntǵ námə búúd ǵ mícúndá buud bwə á ηǵə yə wá? Wo ηǵə cεel ci ná wo ji jí?»

54 Yésus mú bęsa ná: «Má ká ηǵə ηwa gúmə məmэфwó, í bə ntó cwag. Dâ wə ηǵə sá ná mə ηwág gúmə, nyə muud bí ηǵə

kudə ibəd ná: “A jisə Zembî wúsú” yé.

⁵⁵ Bi ampúyé ntâg námá nyə. Mee mə mpú nyə. Má ká ci ná mə ampúyé nyə, mə bə njínjǝ́ nda bî. Ká mee mə mpú nyə, mə ngə ntâg námá bɛ́ iciyá byé.

⁵⁶ Sóǝ́ngú wún Aburaham nyə á bwey kɔ́os nə məshusug nə tédúgálə ná a bá dúg jwów mə bá wós yí; nyə a shí námá dúg jwôw dɔ́ǝ́ngú, a kɔ́os ntâg nə məshusug».

⁵⁷ Ja Oyúden bwə mə gwág ntáni yí, bwə mú ci nə nyə ná: «Wo afwóyé kumə mímbú məwúm mətóǝ́n, wó ci ná wo a dúg Aburaham í?»

⁵⁸ Yésus mú bɛ́sa nə bwo ná: «Búbélé, mə jaaw bí ná, Aburaham nda námá fwo bə, mə jisə‡.»

⁵⁹ Oyúden bwə mú ntâg ñkény mákwóógú ná bwə lúmá nyə; Yésus mú shwaaw ná ndéé, nyɔ́os cúwo tóǝ́n.

9

Yésus má lwag áncím-ncím

¹ Yésus ñgə cǝ́ ntáni, a mú dúg ñgwól múúd ná nye nyə a byél a njúl áncím-ncím.

² *Ompwíin bwə mú jí Yésus ná: «*Rabi, ja múúd éne nyə á byél áncím-ncím ní, í á bə nəcə *sám má zə, ye nyəméfwó sám yé, ye obyól bé?»

³ Yésus mú bɛ́sa ná: «Í á shígé bə nəcə sám, mbô; kú bə tɔ́o sám yé, kú námá nyíngə bə sám obyól bé. Í á yida bə ná

buud bwə dúgúg sâ Zembî jí nə ñkul sá yí na nyédí.

⁴ Í jii ná shé sáág iséy í múúd nyə á nti mə yé, té mwásə wúsə ná yí. Bulú í zag, muud cugé ntâg nə ñkul sêy mpwó-bulú.

⁵ Té mə jí ná wa shí ga dí yí, mə wə jí máñkenya mə ñgə kwan buud wâ shí ga má.»

⁶ Ja nyə á shîn ci ntáni yí, a mú sey mántənd shí, a fugə mwo nə məndəlú ná ndéé, a bwiid áncím-ncím ish wáfá byɔ́ǝ́ng míshúd.

⁷ A mú ci nə nyə ná: «Kyeyág kə gusa cwoogú bwə jôw ná Siloy yí» (Siloy mə ká ná: «muud lwámá»). Áncím-ncím mú kə, kə gusa ná ndéé a mú nyíngə a ñgə dúgya.

⁸ Ná ndéé, nə buud bənonə bwə á də bə məbwugúlu wá, nə bɔ́ǝ́ng bwə á də dúg a dúgə gwáamb buud isâ wá, bwə mú ñgə kə məshwán ná: «Muud éga dí nyə á də jí wá a dúgə gwáamb búúd isâ yé?»

⁹ Í á ka bə, bóól bwə ñgə ci ná: «Jísə nyə», bóólúgá ná: «Mbô! A yida bɛ́ɛla nyə.» Nyəméfwó mú ñgə ci ná: «Jísə mə.»

¹⁰ Bwə mú jí nyə ná: «Ntədəlé mísh mə ámə bāñ wo yé?»

¹¹ Nyə nə bwo ná: «Muud bwə ñgə jôw ná Yésus yé nyə ámə fugə ish wáfá bwiid mə míshúd, a mú ci nə mə ná mə kág gusa Siloy. Mə ámə ka námá kə, kə gusa ná ndéé, mísh má mú dúgya mə.»

¹² Bwə mú shilə nyə ná:

«Muud wɔɔŋgú ji ŋgow?» Nyə ná: «Mə ampúyé.»

13 Bwá mú kə nə muud nyə á ðə bə ancím-ncím éne *Ofarizyêŋ dí.

14 Jwôw Yésus nyə á fugə ish wáfá bwiid múúd éne míshúd ni í á bə ntâg jwôw lú Sábaad.

15 Ofarizyêŋ bwá mú námá jì múúd éne váál mísh má ámə dúgya nyə yí. A mú bəsa nə bwo ná: «Nyə ámə bwiid mə ish wáfá míshúd ná ndeé, mə mú kə gusa, mə músə ntâg dúgya.»

16 Ja bwá má gwág ntó yí, bóól Ofarizyêŋ bwá mú ci ná: «Muud nyə ámə sá sá ni yé nyə aŋgê nə wú wó Zembî. Dugá, nyə agúmálé jwôw lú Sábaad.» Bóólúgá ná: «Ye sóól misám ji nə ŋkul sá mbií *shimbá ní?» Bwá mú bə nə mbéégí mpádúgá nyáŋ.

17 Bwá mú nyingə jì áncím-ncím ná: «Wεε ŋgə dóg ná muud nyə ámə bēny wo mísh éne jì ntudel?» Nyə ná: «A jì *muud micúndá má Zembî.»

18 Nji, *Oyúden bwá mú sá məshwán ná muud éne nyə a shígé bə áncím-ncím ná ndeé mísh má mú dúgya nyə. Bwá mú ntâg kənd búúd kə jôw obyól bé,

19 zə jì bwo ná: «Ye mwân wún bí má ðə ci ná nyə a byél ancím-ncím wó éga? Ka ntudelé a mú ŋgə dúgya yé?»

20 Obyól bwá mú bəsa ná: «Sá má mpú ná mwân wúsú wó éne, ná nyə a byél ancím-ncím.

21 Nji, váál í má zə wóós ja gaád ná a ŋgəg nə dúgya yí, sá bāŋ sá ámpúyé; sá kú námá mpu múúd nyə ámə bēny nyə mísh yé. Shílúgá nyəméfwó, a bəsa, a cugé ná mwántombú.»

22 Obyól bwá á bəsa ntáni nəcé bwá á fúndá Oyúden. Oyúden bwá á bwey tōw cūŋ ná ŋkí muud má məm ná Yésus jì *Kříst í, bwá yíl múúd wɔɔŋg *mpáánzə minjígúlád.

23 Gwá wá bwá á shwal ci ná: «Shílúgá nyəméfwó, a cugé ná mwántombú, nyəméfwó bəsa sá í dúgyá nə nyə yí.»

24 Ofarizyêŋ bwá mú nyingə jôw múúd nyə á ðə bə ancím-ncím éne ja ábeé zə ci nə nyə ná: «Yóg Zembî gúmá. Sá má mpú ná muud nyə ámə lwag wo éne jì sóól misám.»

25 Nyə nə bwo ná: «Ŋkí a jì sóól misám óo, mεε mə ampúyé. Mεε mə mpú nji sá ŋgwúd ná: mə á ðə bə ancím-ncím, mə mú ŋgə dúgya ja gaád.»

26 Bwá mú nyingə jì nyə ná: «Nyə ámə sá wo jì? Ntudelé nyə ámə bēny wo mísh yé?»

27 Nyə nə bwo ná: «Ŋgaá mə shí bwey jaaw bí, bí nda gwág. Bì má cεel ná mə nyingəg jaaw bí ja ábeé? Bì wál námá cεel zə bə ómpwíín bé?»

28 Bwá mú lwîy nyə ná ndeé bwá ná: «Wo wó jì *mpwíín yé. Sá báá, sá básə ompwíín ó Moyîz.

29 Sá má mpú ná Zembî nyə a lésha nə Moyîz, sá ámpúyé

nyíni nyεε ηγá zhu wá.»

30 Muud nyə á ða bæ ancím-ncím yé mú ci ná: «Mə káám ná bí ampúyé á ηγá zhu wá; ká nywáá má bēny dí mə mísh íí.

31 Sá má mpú ná Zembî nyə ádé magulə májəgula má ósól ɔ mísəm. Nji, muud ηγá yə Zembî gúmá yé, á ηγá sá sâ Zembî mə jíí yé, Zembî magulə májəgula mé.

32 Sá abwélé námá fwo gwág ná muud má bēny áncím-ncím a byélé mísh.

33 Í mbâm bæ ná muud éne nyə aηgê nə wú wá Zembî, a kú bæ nə ηkul mə sá tɔɔ sâ.»

34 Bwá mú bɛsa nə nyə ná: «Wεε mbεé sâ í á byél mísəmád ncindî nə ncindî yí, wó cεel zə yə sá minjígúlá?» Bwá mú ntâg wíηg nyə.

35 Yésus mú gwág ná bwá ámə wíηg múúd éne. A mú kə bwəma nə nyə, a mú jí nyə ná: «Ye wo búgúlá *Mwân mə Múúd?»

36 Nyə nə Yésus ná: «Cwám̄ba, Mwân mə Múúd wá zá ná mə búgúlág nyə?»

37 Yésus nə né ná: «Nyə wá wó ηγá dúg á ηγá lésha nə wo éga.»

38 Muud éne mú ci ná: «Cwám̄ba, mə má *búgula.» A mú kúd mpwóómbú shí na wá Yésus.

39 Ná ndeé, Yésus mú ci ná: «Mə á zə shí ga dí ná mə zə sámb ηkúmba lésú. Sémyé lésú wɔɔηg wúsə nə mə zə sá nə wəancím-ncím bwá dúgyág,

buud bwá ηγá dúgya wá bæ wəancím-ncím.»

40 Búbaalé Ofarizyên bwá á bæ cínɔηg wá bwá mú gwág á má ci ntɔ́, bwá mú shilə nyə ná: «Ntɔ́ jí ná sá bí námá wəancím-ncím?»

41 Yésus nə bwo ná: «Bí mbâm bæ wəancím-ncím, bí kú bæ nə mísəm. Ká bí ηgə ci ná: “Sá ηgə dúgya”, səm wún í má nada.»

10

Jɔjɔ mbaagulə itəw

1 «Búbálé, má jaaw bí ná, múúd mə ká ηkáál itəw dí yé má ká bæ kú nyí mpumbéd, a yida kə kyey zhí shúsád, kə ntɔ́ kóógúlád gwɔw, nyíni múúd jisə juwâl, a jisə zhiləηgaanə.

2 Muud nywáá má nyí mpumbé dí yé, mbaagulə itəw wá éne.

3 Í ða bæ, muud má ða baagusa mpumbé yé juw nyə mpumbé, itəw í mú gwág mbaagulə wáη kâl. A mú ηgə jəw itəw byé, jəw təw jəsh nə jíná dé, a mú kə nə byo tóón.

4 Ja á má shín cúwâl byəsh tóón yí, a kə təw byo shwóg, í ka ηgə bɛ nyə nəcə í ηgə yag kál dé.

5 Itəw í cúgé nə ηkul bwεle bɛ njínə muud, í yida ηgə túb nyə, nəcə í ádé yag mákəl má ójínə ɔ búúd.»

6 Yésus nyə á ηwa bwo mp-wokwoond ni, nji bwá á shígé wámbulə sâ nyə á ηgə cεel ci yí.

7 Ná ndeé, a mú ka nyingə ci ná: «Búbálé, má jaaw bí

ná, mee wá jísá mpumbé ñkáál itɔw.

⁸ Buud bêsh bwá á tééd zə nə mə wá búsə ijúwâl, izhilunḡaanó, itɔw í áshígé gwágulə bwo.

⁹ Mə wá jísá mpumbé. Muud mə kyéy mádí yé nyə e dúg cug; nyə é du nyíi, du cúwo, a kwey idáw.

¹⁰ Juwâl í du zə nji ná í zə júwo, zə gwú, zə caam. Mee mə á zə shú ná buud bwá bág nə cug, bwá bág nə gwo kú nə minji.

¹¹ «Mə wá jísá jɔjɔ mbaagulə itɔw. Jɔjɔ mbaagulə mə du keenzh cug jé shú itɔw byé.

¹² Nyɔɔḡ mbaagulə mə séy nji shú *mwaané yé, a cugé fwámé mbaagulə itɔw, a mpú ná itɔw í cugé nyə byé yí; á du bə, á ká dúg ñkweny ḡgá zə, a myaas itɔw, a túb; ñkweny mú zə ḡgə bii itɔw, itɔw í ḡgə ciima.

¹³ A sá ntó nəcé a ḡgə sêy ibamba, itɔw í acéyé nyə lámúd.

¹⁴ «Mee wá jísá jɔjɔ mbaagulə itɔw, mə mpú itɔw byâm, itɔw byâm mpu mə,

¹⁵ námé nda Dâ mə mpú mə, mə mpu námé nyə ná. Má keenzh cug jâm shú itɔw.

¹⁶ Mə ji námé nə bíl itɔw, byâḡ í cugé wa ñkáál gaád. Í jii ná mə kyéyug námé nə

byo, í é gwágulə kál dâm ná ndéé sɔɔnz mú bə ḡgwúdu, mbaagulə námé ḡgwúdu.

¹⁷ Dâ má cɛel mə nəcé mə keenzh cug jâm ná mə bá nyingə ḡwa gwo.

¹⁸ Muud nyə adéégé mə cug jâm; məmɛfwó wá má keenzh gwo. Mə ji nə ñkul mə keenzh cug jâm, mə nə ñkul mə nyingə ḡwa gwo: wáda Dâ nyə á yə mə wá cí.»

¹⁹ Lású Yésus nyə á ḡgə lás ni í á sá mbéégí mpódúgá *Oyúden.

²⁰ Bóólúgá ñkí bulya bwá á ḡgə cí ná: «Jamb í mé bii nyə, í mú ḡgə sá ná a lásúg ilís-lís; kúgá ná ḡgə gwágulə nyə.»

²¹ Bóólúgá ná: «Ilís-lís í jamb dí ini; jamb í cugé nə ñkul bwele bēny áncím-ncím mísh.»

Bwá kudɔwa Yésus

²² Zaḡ ifúb mpáánzə* í á ḡgə sêy Yurúsalem, í á bə fwála lu ñkwân.

²³ Yésus nyə á ka bə *Lun mə Zembî, a ḡgə kyey kúl bwá á gwiid ná Nyíngálé† mə Sálamun dí, a kə, a zə, a kə, a zə.

²⁴ Oyúden bwá á ka kə lyɛ nyə, kə jî nyə ná: «Wo é ka bá səl sá milâm shí jáyé ja? Ñkí wo wá jísá *Kríst, jaawug sá nə kpwoó.»

²⁵ Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə a shí bwey jaaw bí nji bí

10:9 14.6; Sôm 23.2; Eze 34.14 **10:11** jɔjɔ mbaagulə itɔw: Sôm 23.1; Eze 34.11-16; Zhe 23.3; Mat 18.12-14; Heb 13.20; Mbú 7.1 **keenzh cug jé:** 15.13; Rom 5.8; 1Yn 3.16 **10:12** Mis 20.29 **10:14** 10.27; 2Tm 2.19 **10:15** Mat 11.27 **10:16** 11.52; Iza 56.8; Eze 34.23-24; 1Pr 2.25 **10:17** 3.35; 5.18 **10:18** 4.34 **10:19**

9.16 **10:20** 8.48 * **10:22** Bwá á du téduga jwów Yúdas Makabé nyə á nyingə fúb alatár á Mpáánzə yí, nyə a sá gwo ḡgə mbú 164 Yésus kú fwo byél. **10:23** Mis 3.11 †

10:23 Sá sá ḡgə jôw ná nyíngálé ni í cugé zhizhe mpumbé; jísə milwon mí mámpin mimbá, bwá ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bág. **10:24** Luk 22.67 **10:25** 5.36

ngə shwána. Misóólúgú mə ngə sá jínə mə Dâ dî myá mí ngə námə lwágulə ntó.

²⁶ Mí ngə tɛem lwágulə ntó, bí ngə shwána shwánág, nəcə bí cugé mádí sɔɔnz ítəw dî.

²⁷ Itəw byâm í du gwágulə kál dâm; mə mpú byo, í du bɛ mə. ²⁸ Mɛɛ ngə ntâg yə byo cug á kandugə kandugə, í ábúlé bwele yə, muud nyə abúle námə bwele déég mə byo mbwád.

²⁹ Dâ muud nyə á yə mə byo yé mə ntɔ múúd yêsh nkúlud; muud cugé nə nkul déég nyə sâ mbwád.

³⁰ Sá Dâ sá búsə nda muud ngwûd.»

³¹ Oyúden bwə mú nyingə nkény mákwóógú nə bwə gwú nyə nə ndî.

³² Nji, Yésus mú jî bwo ná: «Mə mə lwágulə bí jɔjɔ mísóólúgú mí ngə zhu wə Dâ myá, bí mə cɛel gwú mə nə wáyé?»

³³ Oyúden bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sá acéélé gwú wo nə jɔjɔ sóólúgú; sá mə yida cɛel gwú wo nəcə wo ngə lás nə Zembî *bwaasúlə mpu; wɛɛ njúl muud, wo ngə bále ci nə wo ji Zembî.»

³⁴ Yésus mú fɛel ná: «Ngəá cilyá wúsə bídí kálaad məcɛéd ná: “Bí búsə ozembî”

³⁵ Na mə lwágulə nə buud Zembî nyə á ngə lás nə ndí wá, Kálaad Zembî mə jôw bwo ná ozembî. Ká ji? Muud nyə ajáláyé nə yíl sâ Kálaad Zembî

ngə ci yí.

³⁶ Bí bânɛ bí mə sá ná, mə muud Zembî nyə a féésh, a mú nti shí ga dí yé, bí mə ci nə mə ngə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu nəcə mə ngəlá bwaagulə ná mə ji Mwân mə Zembî.

³⁷ Nkí mə aɲgê nə sá misóólúgú mí Dâ, shwánágá mə.

³⁸ Nji, nkí mə ngə sá myo, bí tɛem ngə shwána mə, *maguləgá misóólúgú; bí mə ká magulə myo, bí yag, bí mpu námə ná Dâ njul mádí, mə njúl wə Dâ.»

³⁹ Nji bwə á gwág ntáni yí, bwə mú nyingə sɔ nə bwə bii nyə, a mú faam.

⁴⁰ A mú nyingə lína kə Zhurdê faɲwíny, kál Yuánes nyə á fwo ngə duu buud yí, a mú kə ji wu.

⁴¹ Zhwog buud bwə mú du zə nyádi. Bwə mú du ci ná: «Yuánes nyə a shígé bwele sá tɔɔ *shimbá; nji, sâ jêsh nyə á ci shú mə múúd éga yí jísə búbálé.»

⁴² Zhwog buud bwə mú *búgula Yésus kákúl jɔɔngúd.

11

Shwiy mə Lazâr

¹ Ngwól múúd nyə á bæ ná Lazâr, muud á Betanî, lɔɔm mə Mariya bá mínyɔɲú shilə Mááta. Lazâr éne nyə á ka bwás.

² Lazâr nyə á bwás éne nyə á bæ nɛwúm mə Mariya, Mariya nyə á gwáágulə Yésus labínda

məkuúd, a fīm mwo nə shilú yé.

3 Mariya bá Mááta bwá á ka kənd Yésus məkál ná: «Cwámba, muud woó ηgə bwás.»

4 Ja Yésus nyə á gwág məkál mání yí, nyə á ci ná: «Bwas ni í cúgé bwás shwiy, í yida bæ bwás í é sá ná Zembî ηwág gúmá yí, í ka námá sá ná *Mwân mə Zembî ηwág gúmá.»

5 Yésus nyə á du bul cɛɛl Mááta bá mínyəηâ shilə Mariya, nə Lazâr.

6 Nə ndeé, nyə á tɛɛm gwág ná Lazâr ηgə bwás í, nyə á fwo nyiηgə cínɣali mwôw mábá kúl nyə á bæ yí.

7 Mpúsə mwôw mábá mɔɔηgâ, a mú ka ci nə *ompwíin bé ná: «Shé nyiηgəgá kə Yudeá.»

8 Ompwíin nə nyə ná: «*Rabi, Oyúden bwá mə nywá fwo kúnəw gwú wo nə məkwóógú nîη Yudeá, wó cɛɛl námá nyiηgə kə wu?»

9 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «ηgaá mwásá wí nə məwəla wúm nə mábá? Múúd mə ká ηgə kyey məwəla mɔɔηg di, nyə abúle ηgə mága, nəcé nyə é ηgə dúg inɣúnɣəη yâ shí ga.

10 Nji, múúd mə ká kyey mpwó-bulú, nyə é ηgə mága, nəcé kú nə inɣúnɣəη lámúd.»

11 Ja nyə á shîn ci ntáni yí, nyə ná: «Shwá wúsú Lazâr mə kə gwád, nji, mə é kə juuməshi nyə.»

12 Ompwíin ntâg ná:

«Cwámba, ηkí Lazâr mə kə gwâ di, nyə é yâl.»

13 Í á bæ, Yésus ηgə cɛɛl ci ná Lazâr mə yə, bəη bwá ηgə dúg ná a ηgə ci gwó múúd mə du ja ná á woga nyúúl yí.

14 Yésus mú ka jaaw bwo ná kpwoó ná: «Lazâr mə yə.

15 Mə gwág nywa nəcé mə shígé bæ ja nyə ámə yə yí, sá jɔɔηg í é sá ná bi búgúlág. Nə ndeé, inɣyená kúl á jí yí.»

16 Tómas bwá á du námá nyiηgə jôw ná Wáás yé mú ka ci nə bóól ompwíin ná: «Inɣyená, shénəη Cwámba bəsh kág námá yə.»

Yésus ji cug

17 Ja Yésus mə kə wóós yí, a mə kə kwey ná Lazâr mə bwey dəw mwôw mánê.

18 Nda wúlə Betanî kə Yurúsəlem wúsə jee bæ ókílomáda ólól* ná,

19 zhwoğ *Oyúden bwá á kə dúg Mááta bá Mariya, kə cweel bwo milám nə shwiy mə ncwúm wáη.

20 Ja Mááta nyə á gwág ná Yésus mə zə wóós yí, nyə á leel kə, kə bwəma nə nyə, Mariya nyə njúl ná shí, njów.

21 Mááta mú ka ci nə Yésus ná: «Yé Cwámba, wo mbəm bæ wa, ηki ncwúm waamə shígé yə.

22 Nji, tɔɔ kíkídíga, mə mpú ná Zembî nyə é yə wo sâ jəsh wó é gwáámə nyə yí.»

23 Yésus mú ci nə nyə ná: «Ncwúm woó mə bá gwúm.»

24 Nyə nə Yésus ná: «Mə mpú ná a bá gwúm ja búúd bwə bá gwúm jwów á məzhúgúlá yí.»

25 Yésus mú ci nə nyə ná: «Mə wə mə də gwúmushi búúd, də nyiŋgə yə bwo cug. Muud mə *búgúlá mə yé, a tɛem yə, a bá nyiŋgə cugə.»

26 Muud ŋgə ntâg cugə yé ká *búgula mə, a kú bá bwɛɛ yə. Ye wo *magulə ntó?»

27 Mááta ná: «Haaw Cwám̄ba. Mə mə magulə nə wo jisə *Kríst, *Mwân mə Zembí nyə á zə shí ga dí yé.»

28 Ja Mááta mə shîn ci ntúni yí, a mə kyey kə jôw mínyəŋhə shilə Mariya, kə nyímbula nə nyə ná: «Cwám̄ba mə wóós, a ŋgə jôw wo.»

29 Nji Mariya nyə á gwág ntúni yí, nyə a tów nə máás kə wə Yésus.

30 Í á bə, Yésus kú fwo nyí ban ləomud, a njúl ná kúl Mááta nyə á kə bwəma nə nyə yí.

31 Oyúden bənôŋ Mariya bwə á bə njów bwə ŋgə cɛel cweel nyə lám wá bwə mú dúg á tów nə máás cúwo tóón. Bwə mú bɛ nyə, bwə ŋgə dúg ná a kə jii shwóŋud.

32 Mariya mə kə kumə kúl Yésus nyə á bə yí; nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á wusə nyúúl shí Yésus dí shí məkuú, nyə ná: «Yé Cwám̄ba, wo mbəm bə wa, ŋki nɔwúm waamá shígé yə.»

33 Yésus mú dúg Mariya bənôŋ Oyúden bwə á ŋgə lúgal nyə wá bwə ŋgə jii, mbəom mú shwiy nyə nyúúlád, mitédúgá

búbulə nyə lámúd.

34 A mú jî ná: «Bi á dul nyə ŋgow?» Bwə nə né ná: «Zaá kə dúg, yé Cwám̄ba.»

35 Yésus mú ntâg jii.

36 Oyúden bwə mú ŋgə ci ná: «Bi mə dúg íi, nyə á bul cɛel nyə ɛ́.»

37 Bóólúgá wə bwədí sámbád bəŋ bwə mú ŋgə ci ná: «ŋgaá muud éga wə nyə a bəny ancím-ncím mísh? Ká a shígé dí bə nə ŋkul sá ná Lazâr kú yə.»

Yésus mə gwúmúshí Lazâr

38 Yésus mbəom mú nyiŋgə shwiy nyúúlád, a mú kə kúl bwə á dul Lazâr yí. Shwəŋ í á bə ku, mbwagulá kwóógú, bwə ka fad nə dúl kwóógú.

39 Yésus mú ci ná: «Yílúgá kwóógú.» Mááta á kóól mə múúd nyə á yə yé mú ci ná: «Ey Cwám̄ba, a mə dəw mwəw mənô múús, a mú ŋgə mpə.»

40 Yésus mú ka ci nə nyə ná: «ŋgaá mə shí ci nə wo ná wó ká *búgula, wo e dúg nda Zembí nyə é ŋwa gúmá ná.»

41 Bwə mú ka yíl kwóógú. Yésus mú bən mpwóómbú, a mú lás ná: «Ye Dâ, mə yə wo akíba nəcé wo ámə magulə məjəgula mām.

42 Haaw. Mə ámə bwey ŋgə mpu ná wó də magulə məjəgula mām ja jəsh. Mə ámə yida lás shú ná zhwoŋ buud bwə mə lyɛ mə óga bwə mpúg ná wo wə wo ámə nti mə.»

43 Ja á mə shîn lás ntúni yí, a mú kím nə ŋkulú ná: «Lazâr, cúwóg tóón.»

44 Muud nyə á bæ mbimbə yé mú cúwo tóón, a njúl nə obándáshi ηgwóólá mákuú nə məbwád, mpwóómbú ηgwóólá nə kúl káándá. Yésus mú ci nə buud ná: «Wiinzhugá nyə isâ ini bi bídúg nyə, a kág.»

Cinú-cindâ ná Yésus yág

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 Zhwog *Oyúden bwá á zə wə Maríya wá, bwá á dúg sâ Yésus nyə a sá yí, bwá mú *búgula nyə.

46 Nji, bóólúgá bwá á kə *Ofarizyêñ dí, kə jaaw bwo sâ Yésus nyə a sá yí.

47 Milúlúú myâ ofada bánôn Ofarizyêñ bwá mú σεηγ *Gwoong ósémye ó mílúsú wá Zembî, kə ci ná: «Muud éga ηgə bul sá *məshimbá. Shé mə sá ntudɛl?»

48 Shé mə ká bíd ná a ηgág nə kə shwóg íí, buud bəsh bwá é búgula nyə ná ndéé, buud ɔ Róma bwá zə ntág íí, zə búgə Mpáanzə íshé, bwú námá ləəm íshé.»

49 Ngwól múúd wánj nə jíná ná Kayíf íí, nyə muud nyə á bæ Ajəláci á ofada mbú wəɔηg dí yé mú ci ná: «Bi agwágé tɔɔ sâ na lésú nííđ.

50 Bi adúgέ ná í yida bæ bí nə mfií ná muud ηgwúđ yág shú kúl búúđ jəsh ncindí, ləəm í nda jɛ wəsh íí?»

51 Lésú nyə á lás wəɔηgú, nyə a shígé lás nə lúu yé. Í á yida bæ ná, nda nyə á bæ Ajəláci á ofada mbú wəɔηg dí ná, nyə a

lás tâη *muud micúndá ná í á jii ná Yésus yág shú ləəm wəsh;

52 kú námá bæ nji shú ləəm wáméfwó, a yé shú ná bwân ó Zembî básé ícimi ícimi wá bwá sééηgyag bæ sâ ηgwúđ.

53 Jwôw ni wá bwá á ηwa cigulá ná bwá gwú Yésus yí.

54 Yésus nyə mú yow ηgálə kyey bəl-bəl dí kúl Oyúden básé yí; a mú kə kóómb ləəm jisə ηgeε shí a shwééshá dí yí, bánônj *ompwíín bé kə ji dánd bwá á də jôw ná Ifrêm yí.

55 Í á ka zə bæ, nda *Páska Oyúden nyə á bæ kúná-kúnə ná, zhwog buud bwá á ηgə wú mákwáádá máηúđ ηgə bád kə Yurúsələm ná bwá kə ηgə gusa miηgusa mi yábá†.

56 Bwá á ka ηgə sɔ Yésus ná ndéé, kúl bwá á bæ *Lun má Zembî yí, bwá á ηgə shilə bwámé nə bwámé ná: «Bi mə dúg ná ji? Nyə ajeyé zə zâη dí.»

57 Í á bæ, milúlúú myâ ofada bánônj Ofarizyêñ bwá mə ci ná í bág ná: «Muud nyə é mpu kúl Yésus nyə é bæ yí, bágúlág, bwá kág bii nyə.»

12

Labinda mə Maríya

(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

1 Í á ka zə bæ, í mə lág mwôw məsaman ná *Páska *Oyúden zág bæ, Yésus mə kə Betanî, dánd mə Lazâr Yésus nyə a gwúmushi yé.

2 Bóól búúđ ɔ dánd dəɔηgú bwá á ka sá dína lúu mə Yésus dí. Mááta nyə á bæ a ηgə sá

milwámá dína jɔɔŋgúd, Lazâr njúl sámbá búúd bânɔŋ Yésus bwé á ŋgə də wád.

³ Mariya mú ka ŋwa labínda álal-kus bwé á sá nə fwámé nâr* yé. Nyə á ŋwa labínda ni kúl njwəmbə, zə gwáágulə Yésus məkuúd nə ndéé a mú fim nyə mwo nə shilú jé; məcud mə labínda mə mú lwánd njów wəsh.

⁴ Nŋwól *mpwíin mə Yésus nyə á bə cínɔŋg nə Yúdas Iskariyôt, mpwíin nyə á bə nə nyə wá mə bá kusha nə Yésus yé. Ja Yúdas éne mə dúg nda Mariya nyə á gwáágulə Yésus labínda nâr ná, a mə ci ná

⁵ «Jí bwé ámə bə kú kusha labínda éga odanarî† mitəd milól nə ndéé bwé kwíind mímbúmbúwá nə ndí yí?»

⁶ Nyə a shígé ci ntúni nə a baam nə mimbúmbúwá. Nyə á ci ntó nəcé nyə á bə juwâl; nda nyə á də bii manŋa *mwaanê ná, nyə á də júwo mwaanê cínɔŋg.

⁷ Yésus mú ci ná: «Bídúg múdá éne nə shéé. A mə sá sólúgú ni, ŋgólə bwey téduga nda bwé bá dul mə ní.

⁸ Nəcé bi é də ji nə mimbúmbúwá mwôw mêsh, nji sánɔŋ bí sá ábúlé ji mwôw mêsh.»

⁹ Na nyə á bə, kúdə zhwog Oyúden bwé mə gwág nə Yésus ji Bétanî; bwé á ka ŋgə kə wu, kú bul bə nji shú dé, bwé á ŋgə námə kə nə bwé ké dúg Lazâr

nyə á gwúmushi yé.

¹⁰ Nə ndéé, milúlúú myâ ofada mí mú ŋwa cígúlá nə bwé jálá nə gwú námə Lazâr,

¹¹ nəcé sâ í á bə nə nyə yí í á sá nə kúdə zhwog Oyúden bwé béégyág nə bwo, yidá kə, kə *búgula Yésus.

*Yésus mə nyíi Yurúsalem
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11;
Luk 19.28-40)*

¹² Mán məlâm, ncúlyá buud bwé á zə zâŋ dí wá bwé mú gwág nə Yésus ŋgə zə Yurúsalem.

¹³ Bwé mú ŋgə ŋwa mán mə lándú nə ndéé, kə lág nyə bwé ŋgə kím ná:

Hosána! Gúmé í bág nə nyɔɔŋg ŋgə zə jínə mə Cwámaba dí yé,

Njwú-buud á Izurəyêl.

¹⁴ Yésus mú kwey mwá jakáás, a mú kəwa gwo gwôw nda Kálaad Zembí ŋgə ci ná, ná:

¹⁵ Yé shilə Siyôn‡, kú fúndə.

Dugí njwú woó ŋgə zə.

A mbád cwɔ jakáás dí.

¹⁶ *Ompwíin ó Yésus bwé áshígé fwo wámbulə sâ í á ŋgə sîy yí fwála dɔɔŋgúd. Bwé á ka kə téduga gwo ja Yésus nyə á ŋwa gúmé yí; bwé mú mpu ná í á bə cilyá shú mə Yésus, sólúgú wɔɔŋg námə wá bwé á sá nyə yí.

¹⁷ Í á bə na, ncúlyá buud bwé á bə ja nyə á jôw Lazâr

12:3 Luk 7.37-38 * **12:3 nâr:** Jisə wúl kəplá í dúgə mpə námə nda ntanŋa. **12:4** Yúdas Iskariyôt: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mat 10.4 **12:5** Iza 58.7; Mat 19.21; Zhk 2.15-16 † **12:5 danarî:** Danarî ŋgwúd í á də kwaga nə myána myâ ŋkúmba jwôw.

12:7 19.40 **12:8** Mbá 15.11 **12:9** 11.43-44 **12:11** 11.45 **12:13** Sôm 118.26; Mat 27.42; Yuá 1.49 **12:15** Zak 9.9 ‡ **12:15 Siyôn:** Nyə á bə məma mbúnj bwé á lwɔ ŋgwála á Yurúsalem cínɔŋg gwôw yí.

12:16 2.22; 17.1 **12:17** 11.42-45

gwûmushi nyə yí, bwə ngə
bwiing lán yé.

18 Haaw. Bwə á ngə zə
bwəma nə nyə nəcə bwə á
gwág ná nyə a sá *shimbá
dɔɔngú.

19 Ntó, *Ofarizyên bwə mú
ka ngə ci bwómé nə bwómé ná:
«Bi má dúg í? Bi cugé nə ñkul
sá sâ. Dugá lɔm wêsh ngə kə
nyádí!»

Gúmá má Yésus

20 Búbaalé Ogurêk bwə á
bád námá zə Yurúsalem ná
bwə zə yə Zembí gúmá zân
níd.

21 Bwə á ka kə dúgya nə Fílíp
á mwâ Betusayída, kə jî nyə ná:
«Mása, sə ngə cɛel dúg Yésus.»

22 Fílíp mú kə jaaw André,
bá bêsh bwə mú kə jaaw Yésus.

23 Yésus mú bɛsa nə bwo ná:
«Wəla má wós, wəla *Mwân
mə Múúd mə jəlá nə ñwa gúmá
yí.

24 Búbálé, má jaaw bí
ná, bumá mpəg í ámə kə
mándəlúd yí, í ká kə jî kú
yə, í bwên gwáméfwó. Í ká
yə, í wúmə íbumá mən̄kund
mən̄kund.

25 Muud mə nywílyá nə
cug jé yé nyə e jím̄bal gwo;
muud mə yídá bə kú nywílyá
nə cug jé wa shí ga dí yé,
nyə é baagulə gwo kandugə
kandugə.

26 Ñkí muud má cɛel síya nə
mə, a bɛ mə, í mú bə ná, kúl má
jísé yí, muud ngə síya nə mə yé

bə námá cínɔng. Múúd mə ká
síya nə mə, Dâ yə nyə gúmá.

27 «Nda bí má dúg éga,
mitádúgá mí má búbulə mə
lámúd. Ká mə cíg ná jî? Ná Dâ,
ság ná mə fáámug nə cúɲ ngə
zə ga? Mbô. Mə á yida zə nə
mə zág bwəma nə cúɲ wɔɔng.

28 Dâ, ság ná jíná dwô í ñwág
gúmá.» A ká námá shîn lás
ntúni, kəl mú wú jon dí ná:
«Mə má sá, mə é nyiɲgə námá
sâ.»

29 Buud bwə á bə cínɔngú
áncuncuma wá bwə á gwág
kəl dɔɔngú, bwə mú ci ná jísə
ñjum-mpú; bóólúgá nə ngwól
*éngales má lésa nə Yésus.

30 Yésus mú ka ci ná: «Kəl
ní shígé lás na shú dām, í ámə
yida bə shú dán.

31 Nəcə shí ga í zə bwəma
nə sémyé mílású kíkídíga, cí á
shí ga wusəw tóón.

32 Mɛɛ, ja má bá wú shí gaád
bânəw gwów yí, mə bá julə
búúd bêsh mádí.»

33 Ja Yésus nyə á ngə ci ntúni
yí, nyə á ngə lwágulə váál
shwiy á bá yə yí.

34 Zhwog buud óni bwə mú
bɛsa ná: «Sə á jíg *mbwoomb
mécɛɛ dí ná *Kříst mə bá cugə
kandugə kandugə. Wó nyiɲgə
zə jaaw sə ná í bá jii ná Mwân
mə Múúd bánówág gwów, ntó
nyə wə jî? Mwân mə MúúdŠ
wɔɔng wə zə?»

35 Yésus mú bɛsa bwo ná:
«Mən̄kenya mäsə ná wa bídí

12:19 11.48 12:21 1.44; Luk 19.3; 23.8
16.24-25; 1Kr 15.36 12:26 14.3; 17.24
Mat 3.17; 17.5 12:31 5.22; 14.30; 16.11

12:23 2.4; 12.16 12:24 Mat 10.39;
12:27 12.23; Mat 26.38 12:28 17.1;
12:32 3.14 12:33 18.32 12:34

Sôm 89.37; 110.4; Eze 37.25; Yuá 12.23; 3.14 Š 12:34 Mwân mə Múúd: Ntó má ká
ná «Mesí Zembí nyə á nti yé. (Wo jî nə ñkul dúg Dan 7.14.) 12:35 7.33; 8.12

nə fúfwálá. Ngəgá nə kyey té bí búśá ná nə mənkenya yí, yídúgú í kú bá zə byaluga nə bî; nəcé, muud mə kyéy yídúgúd yé nyə ádé mpu kúl á ngə kə yí.

36 Ngəgá nə *búgula mənkenya té mənkenya másó ná bídí yí, bí ngóg nə bə bwân ó mənkenya.» Ja Yésus nyə a shîn lás nə bwo ntáni yí, nyə a béégya nə bwo, a mú kə shwaaw.

Buud bwá á búgúláyé Yésus

37 Yésus nyə á tɛm sá bímbí lú *máshimbá mání buud bwá ngə dóg í, buud bwá áshígé *búgula nyə.

38 Sâ jəŋg í á sá ná ciyá má Izayí *muud micúndá í bwámag. Nyə á cí ná:

Cwámaba, zó nyə a búgula kéel sá á ngə bwiiŋg yí?

Zó Cwámaba nyə a lwágulə mpífá nyé yé?

39 Gwə wə í sá ná buud óni bwá bəg kú búgula sâ Izayí nyə á cí yí.

40 Zembî nyə a shwu bwo ncím míshúd, a ləushi bwo milám, nəcé mísh mánj má á bá dóg, milám myánj mí á bá wámbulə, bwá á bá cénd kuú njəənd, nə ndéé mə mú lwag bwo.

41 Izayí nyə á lás ntó nəcé nyə á bwey dóg milwaná mí Yésus, a mú lás sâ í dúgyá nə Yésus yí.

42 Í á tɛm bə ntó, bóól zh-wog buud wá sámbá ótówe ó shwóg bwá á shí búgula Yésus. Nji, bwá áshígé bə nə ŋkul məm nyə mísh má búúd dí,

bwá á ngə fúndə ná *Ofarizyên bwá á bá yíl bwo *mpáanzá minjígulá.

43 Nəcé bwá á cɛel ŋwa gúmá mísh má búúd dí, kú bə mísh má Zembî dí.

44 Nji, tɛm bə ntó, Yésus nyə á cúndə gwów-gwów ná: «Muud mə búgúlá mə yé nyə abúgúláyé nji mə, a búgúlá námá múúd nyə á nti mə yé.

45 Muud má dóg mə yé, a má dóg námá múúd nyə á nti mə yé.

46 Mɛɛ muud jísá mənkenya yé, mə á zə shí ga dí ná, muud yêsh mə búgúlá mə yé bəg kú nyingə ngə cəgə yídúgúd.

47 «Muud mə gwágulə lésú má ngə lás yé, nji a kú sá nda má ngə cí ná, mə dí má yé nyə intúgúlí; mə áyáyé nyə intúgúlí nəcé mə a shígé zə ná mə zə yə búúd ó shí ga intúgúlí, mə á yida zə sá ná buud ó shí bwá fááməg.

48 Muud mə ká ban mə, ban lésú má ngə lás yí, muud wəŋg má bwey bə nə sâ í bá yə nyə intúgúlí yí; lésú má ngə lás ga wə í bá yə nyə intúgúlí jwów á məzhúgúlá.

49 Mə aŋgê nə lás nə líu wâm; Dâ muud nyə á nti mə yé nyə a bwey lwágulə mə sâ má bəg də cí yí nə sâ má bəg də bwiiŋg yí.

50 Mə mpú ntâg ná sâ Dâ mə cí ná í bəg yí, gwə wə í də yə búúd cəg á kandəgə kandəgə. Né ndéé, sâ jêsh má ngə lás yí,

mə ɲgə lás nda Dâ nyə á ci ná
mə dúg lás ná.»

13

Ngusa mákuú

1 Í á ka zə bə, zan *Páska í
ɲgə bə ná í zə tééd í, Yésus nyə
á ɲgə bwey mpu ná wəla í má
wóós ná a wúg shí gaád kə wə
Dâ. Nda nyə á bul cɛel buud bé
ná, nyə á ka námá cɛel bwo kə
wóós máshíné má cug jé.

2 Ná ndeé, bə́nɔ́ɲ buud bé
bwə á ka ɲgə də; bwə ɲgə
də ntáni, ndug Njwû məjamb
mə bwey wá Yúdas mwân
mə Shímun Iskariyôt tédúgá
lámúd ná a kúshag nə Yésus.

3 Ná ndeé, Yésus nywáá nyə á
ɲgə bwey mpu ná Dâ nyə a má
sá ná a jwúg nə isâ byêsh, a ɲgə
mpu ná nyə á zhu wə Dâ, a zə
námá nyiŋgə kə wə Dâ.

4 Yésus ɲgə bwey mpu ntó, a
mú tɔw shí, yíl káándé nyə á
bə nə ndí gwów yí, a mú ɲwa
táwəla cɛɣlə kugəd.

5 A mú shwu májúwó bishim
dî, tééd ɲgələ gusa *ompwíín
bé məkuú, ɲgə fim nə táwəla
nyə á cɛɣlə kug dí yé.

6 Í mú zə wóós ná a gúsag
Shímun Pyêr mé məkuú.
Shímun Pyêr mú ci nə né ná:
«Wo, Cwám̄ba? Wó gusa mə
məkuú?»

7 Yésus nə né ná: «Sâ mə ɲgə
sá ga, wo cugé nə ɲkul fwo
mpu gwo kíkídíga, wo bá yida
shúgula wám̄bələ gwo.»

8 Pyêr mú ci nə nyə ná:
«Mbô! Wo abúlé bwele gusa

mə məkuú.» Yésus mú bɛsa nə
nyə ná: «Má ka bə kú gusa wo
məkuú, wo nda ná nyiŋgə bə
múúd waamâ.»

9 Shímun Pyêr mú ka ci nə
nyə ná: «Ŋkí ntó Cwám̄ba, kú
gusa mə ɲji məkuú; gusag
námá mə məbwə, nə lúul!»

10 Yésus mú ci nə nyə ná:
«Muud nyə ámə bwey gusa yé
mə də jii ná bwə gúsag nyə ɲji
məkuú, kú ná nyiŋgə bə nyúúl
nyêsh, nəcé á bwey bə fúbán.
Bi báá bi búsə ntəg mífúbán,
ɲji kú bə bí bêsh.»

11 Yésus nyə á ɲgə bwey mpu
muud mə bá kusha nə nyə yé;
gwə wə nyə á ci nə bwo ná: «Bi
bêsh dí búsə mífúbán» yí.

12 Ja Yésus nyə a shín gusa
ompwíín bé məkuú ntáni yí,
nyə á nyiŋgə bwáád káándé yé
ná ndeé a mú nyiŋgə kə ji shí,
də. A mú jî bwo ná: «Sâ mə
ámə sá bí ni, ye bi mə mpú nda
í ká ná?»

13 Bi mə də dí jôw mə ná:
“Yíguli”, gúl ja ná: “Cwám̄ba.”
Bi mə də mpu sâ, nəcé mə jisə
Yíguli, mə Cwám̄ba.

14 Nkí mə Yíguli, mə
Cwám̄ba, mə mə gusa bí
məkuú, bi mə jəla námá nə də
sá ntó mpədúgá nyín.

15 Nəcé yuug wə mə má yə bí
ni. Nda mə ámə sá bí ni, dugá
síya ntó.

16 Bábálé, mə jaaw bí ná,
lwaá í ádé bwele ntə mása,
*muud lwámá nda bwele
ntə múúd nyə ámə kənd nyə
lwámád yé.

17 Bi má mpu ntó wá ni; bí má ká da sá ntó, bi má jəla.

18 Mə anɣê nə ci bi bêsh. Mə mpú búúd má á féesh wá. Nji, í jii ná sâ jí cilyá Kálaad Zembí dí yí í bwámag. Jí cilyá ná: «Muud sá ngə də səŋ ngwūd yé má tééd ná a lúmbúli nə mə».

19 Mə má fwo bwey jaaw bí gwo kidíga, í kú fwo sɣy, shú ná ja í bá sɣy yí, bi bág *magulə ná mə jisə.

20 Búbálé, má jaaw bí ná, muud mə lég múúd lwámá wâm yé, a má lég mə; muud mə lég ntâg mə yé má lég múúd nyə á nti mə yé.»

Yúdas mə zə kusha nə Yésus (Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Ja Yésus nyə a shîn ci ntúni yí, mitédúgá mí á búbulə nyə lámúd; a mú lás ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ngwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə.»

22 *Ompwíin bwá mú ngə dúgya mpédúgá nyáŋ ngə sɣ ná bwá mpúg muud Yésus ngə ci yé.

23 Mpwíin Yésus nyə á da bul ceel yé nyə á bə a njúl Yésus dí koogú.

24 Shímun Pyêr mú ngə nyúg nyə mpu ná: «Shílág nyə muud á ngə ci yé.»

25 Mpwíin wəŋg mú yid, jéég Yésus lúu bud dí jii nyə ná: «Cwámba, jisə zə eé?»

26 Yésus mú bɛsa ná: «Mə zə juwo kúl buléd idəwud, muud má é yə yé, muud wəŋg wə éci.» Yésus mú ŋwa kúl

buléd juwo idəw dí, yə Yúdas Iskariyôt, mwân mə Shímun.

27 Nji Yésus má yə nyə kúl buléd ni yí, *Sátan má nyíi wə Yúdas. Yésus mú ci nə nyə ná: «Leelug sá sâ wó ngə jii ná wo sá yí.»

28 Buud bwá á bə cínəŋg wá, kú nə təŋ ngwúd nyə á mpu sá Yésus nyə á ci nə nyə ntó yí.

29 Nda í á bə ná Yúdas nyə á da bii manɣa *mwaanê ná, bóól bwá á ngə téduga ná Yésus nyə á ngə ci nə nyə ná a kág kusə ísâ í zâŋ, ŋkí ntâg ná a kág yə mímbúmbúwá gúl sâ.

30 Yúdas nye nyə á shwal cúwo tóŋn ja nyə á ŋwa kúl buléd yí, í njúl mpwó-bulú.

31 Nji Yúdas nyə a cúwo tóŋn yí, Yésus mú ci ná: «Mwân mə Múúd má ŋwa gúmá ja gaád, a má sá námá ná Zembí ŋwág gúmá.

32 Zembí nyəmfwó nyə e lwóya gúmá má *Mwân mə Múúd, a wál námá zə lwóya gwo.

33 Yé bwán bâm, sənəŋ bí sá é ji nji fúfwálá. Bi mə bá sɣ mə; ná ndéé, námá nda mə á ci nə *Oyúden ná, má ci námá nə bí ja gaád ná: «Bí cugé nə ŋkul kə kúl má zə kə yí.»

34 Mə yə bí cɛɛ agúgwáan, dúsa ná: «Ciilagá biméfwó nə biméfwó. Námá nda mə á ceel bí ná, ciilagá biméfwó nə biméfwó.

35 Sâ í é sá ná buud bwá dúg mpu ná bi búsa ompwíin bâm yí jisə ceelí bí é ngə ciila biméfwó nə biméfwó yí.»

Pyêr nyə e káflya Yésus
(*Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34*)

³⁶ Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwámba e, wo ká ηgow ée?» Yésus nə nyə ná: «Kíkídíga, wo cugé nə ηkul bɛ mə kúl má é kə yí, wo e bá shúgula bɛ mə.»

³⁷ Pyêr mú bɛsa ná: «Cwámba, mə cugé nə ηkul ka bɛ wo kíkídíga nəcé ji? Mə ji nə ηkul keenzh cug jâm shú dwô.»

³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Wo ji nə ηkul bále keenzh cug gwô shú dâm? Búbálé, má jaaw wo ná, shúshwóógú ná ηgwúm kúwó kwáágúgi, wo e káflya mə ija ilóol.»

14

Yésus jisə zhí

¹ «Mitádúgá mí nda bεεg búbulə bí mílúúd. Búgúlágá Zembí, bí *búgula mə.

² Njów má Dâ wúsə nə zh-wog ikúl búúd bí nə ηkul ji yí. Í mbâm bə kú bə ntó, ηki mə má námə jaaw bí. Mə zə kə kwambulə bí jiya.

³ Ja má bá shín kwambulə bí jiya yí, mə bá nyiηgə zə ηwa bí, kə nə bí. Mə bá kə nə bí ná bí bág námə bə kúl má jisə yí.

⁴ Bí mə mpú ntág zhí í kə kúl má zə kə yí.»

⁵ Tómas mú ci nə nyə ná: «Cwámba, sə bân nda mpu kúl wó zə kə yí, sə é ka mpu zhí á wu ntədəle?»

⁶ Yésus mú ci nə: «Mə wə jisə zhí, mə obábálé, mə cug.

Muud cugé nə ηkul kə wə Dâ kú cingya mádí.

⁷ Í ká bə ná bí mə mpú mə, bí é mpu námə Sóóηgú waamâ. Ná ndéé, tééd kíkídíga, bí mə mpu nyə, bí mə námə dúg nyə.»

⁸ Fílíp mú ci nə: «Cwámba, lwóg sə Dâ, bímbí dəəηg í é jəla nə sâ.»

⁹ Yésus ná: «O Fílíp! Wo afwóyé mpu mə? Bímbí shwə má ji ga? Muud má dúg mə yé, má dúg Dâ. Nəcə jí wó nyiηgə ci nə mə lwóg bí Dâ yí?

¹⁰ Ye wo aηgə nə *magulə nə mə ji Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû? Lású wəsh má ηgə lás nə bí yí, mə aηgə nə ci təə ciyá nə lúu wâm. Dâ muud njúl mádí cwû wə ηgə sá misóólúgú myé.

¹¹ Maguləgá nə mə jisə Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû. Nywágá námə ka magulə nə dúgúlə misóólúgú má ηgə sá myá.

¹² Búbálé, má jaaw bí ná, muud mə búgúlá mə yé, a bá námə sá misóólúgú má ηgə sá myá; a bá námə sá myəəηg mí búl nyiηgə ntə myá. A bá sá myo nəcé mə zə kə wə Dâ.

¹³ Sâ jəsh bí mə bá gwáámb nə jínə dâm yí, mə bá sá gwo; ntó, Mwân mú bá sá ná Sóóηgú ηwág gúmá.

¹⁴ Bí má ká gwáámb *[mə] gúl sâ nə jínə dâm, mə sá gwo.

Yésus mə kaag ómpwíin
Ŋkəηkə Shíshim

15 «Bí má ká cɛɛl mə, bi e wá mílúú máccɛɛ mām dí,

16 məɛ ka bá jəgʉla nə Dâ. A bá nti bí ɲgwól múúd mə bá zə də bándulə bí yé, binónɲ nyâɲ zə bá ji kandugə kandugə.

17 Nyâɲ wə Shíshim óbúbálé; Shíshim búúd ɔ shí ga bwə cúgə nə ɲkul lég yí. Bwə cúgə nə ɲkul lég nyə nəcə bwə áɲgê nə dúg nyə, bwə ámpúyé námə nyə. Bi bân bi mə mpú nyə, nəcə binónɲ wə búśá, a bá námə ɲwa jiya bídí.

18 Mə abúlé lúgə bí bwân ónyulú, mə bá nyiɲgə zə bídí.

19 Í má lúg búbaalé fwála, buud bwə á nyiɲgəyé ná dúg mə. Bi bân bi mə bá dúg mə mə ɲgə cugə, bi ka ntəg bá cugə.

20 Jwəw dɔɔɲgá, bi má bá mpu nə mə ji Sónɲgá waam dí cwû, bi ɲjúl mádí cwû, mə námə bídí cwû.

21 ɲkí muud mə gwág ísâ byêsh má ɲgə ci nə í bəg yí, a bɛ byo, muud wɔɔɲg má cɛɛl mə. Í ɲjúl ntəg ná, muud mə céél mə yé, Dâ nyə é cɛɛl nyə, mə mú námə cɛɛl nyə, mə sá ná a mpúg mə.»

22 Yúdə, kú bə Yúdas Iskariyôt, mú ci nə nyə nə: «Cwám̄ba, wo sá nə sá mpúg wo, kú sá nə buud ɔ shí ga bwə mpúg wo, ntó nyɛ wə ntədɛl?»

23 Yésus mú bɛsa ná: «Múúd mə ká cɛɛl mə, nyə e sá sâ má ɲgə ci yí, Dâ mú bá cɛɛl nyə; nə ndɛé, sá bá zə nyádí zə ji jiya.

24 Muud nyə acéélé mə yé,

nyə á bəyé nə məgwág nə lésú wâm. Í ɲjúl ná lésú bí ɲgə gwág mə ɲgə lás ni í áɲgê nə zhu mádí, í ɲgə zhu wə Dâ muud nyə á nti mə yé.

25 Mə á də jaaw bí isâ íni sánɔɲ bí sá ɲjúl ná.

26 ɲji, muud mə bá də zə bándulə bí yé, ɲkɛɲkɛ Shíshim Dâ mə bá nti bí jíná dáámud yé, a bá jíguli bí isâ byêsh, a də sá nə bi dúg táduga ísâ byêsh má á jaaw bí yí.

27 Mə lúgə bí nə mətəla, mə yá bí mətəla mām. Mə ayáyé bí mwo nda búúd ɔ shí ga bwə də yə bí ná. Mitádúgá mí nda bɛɛg búbulə bí mílúúd, kúgá bə nə ifwaas.

28 Bi a shí gwág má á ci nə bí nó: “Mə é kyey, ɲji mə bá nyiɲgə zə.” Í mbâm bə nə bi má cɛɛl mə, ki bi má gwág máshusug nə mə zə kə wə Dâ, nəcə Dâ mə cɔ mə.

29 Má bwey ná jaaw bí gwo kidíga, í kú fwo sɛy, shú nə bi bág *búgula ja í bá sɛy yí.

30 Tééd kíkídíga, mə á nyiɲgəyé ná ɲgə bul lésa nə bî, nəcə cí á shí ga ɲgə zə. A cúgə yida bə nə tɔɔ zhízhiíf nə a sá mə sâ;

31 í yida jii nə buud bwə mpúg nə má cɛɛl Dâ, má də sá ísâ ɲji váál Dâ nyə á cɛɛlə nə mə bág də sá yí. Tówúgá shé wúgá wa!»

15

Fwámé shug lú kwoolú

14:16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Yn 3.24; 4.13; Mis 1.4; 2.4 14:17 1Kr 2.10-16 14:19 16.16; 8.14 14:20 5.18 14:21 14.15 14:23 Mbú 3.20 14:24 7.16 14:26 14.16 14:27 16.33; 20.19, 21 14:28 8.14 14:29 13.19 14:30 12.31 14:31 15.10; Mat 26.46

vînyə

¹ «Mə wə jísə fwámé shug lú kwoolú *vînyə, Dâ jisə mbəol.

² Lôw wêsh í nód mádí í kú nə ibumə yí, a yíl wo. Wəɔŋg wêsh í ηgə wúmə yí, a kwambulə wo shú ná í nyíŋgəg mpu wúmə.

³ Bi mə bwey ntâg bə mífúbán, minjígulá mə mə jíguli bí myá mí mə bwey fúb bí.

⁴ Nadagá nə mə, námə nda mə mə nada nə bí ná. Lôw líí í cúgə nə ηkul wúmə ntáni, í kú bə í nód kug lííd. Námə váál ηgwúd, bí cúgə nə ηkul bə nə mpumə ηkí bi anádáyé nə mə yí.

⁵ Mə wə jísə shug lú kwoolú vînyə, bi bân milôw. Nyəɔŋg mə nádá nə mə, mə ηwa jiya nyádí lámúd yé, a bá bə nə ibumə mənəkund mənəkund; bi mə mpú ná bí cúgə nə ηkul sá sâ mə kú bə. ⁶ Múúd mə ká bə kú nada nə mə, bwə bá wusə nyə tóón, a mú bə nda lôw kwoolú vînyə í áshígé wúmə yí. Milôw myəɔŋg mí də shwáás ná ndéé, bwə cwéég myo kul kuda dí, mí kə jígə.

⁷ Bí mə ká nada nə mə, iciyá byâm ηwa jiya bídí mílámúd íí, bí je gwáám bə sâ jêsh bí mə jí yí, í bə.

⁸ Zhíí bí bí nə ηkul sá ná Dâ ηwág gúmə yí nyísə ná, bi bég nə ibumə mənəkund mənəkund íí, lwágulə ná bi búšə *omp-wíín báamə.

⁹ Mə mə cəel bí námə nda Dâ mə céél mə ná; nadagá mádí cəelíd.

¹⁰ Bí mə ká wá mílúu máççə mâm dí, bí nada mádí cəelíd, námə nda mə mə wá lúu máççə mə Dâ dí, mə nada nyádí cəelíd ná.

¹¹ «Mə mə lás nə bí ntáni nəcé mə jíí nə məshusug mâm mə kálag bídí, bi bég nə məshusug kú nə ηjí.

¹² Cəç dâm wá: Cíilagá biméfwó nə biméfwó námə nda mə céél bí ná.

¹³ Gúl cəelí í ányíngé ntə jəɔŋg jí nə muud mə kəenzh cug jé shú óshwə bé yí.

¹⁴ Bí mə ká wá mílúu máççə mâm dí, bi búšə oshwə bâm.

¹⁵ Mə anğə ná ηwa bí nə osól ɔ mäsáal, sóal məsáal nyə ádé mpu sâ mása yé ηgə sá yí. Mə ηgə ηwa bí nə oshwə bâm, mə a mə sá ná bi mpúg sâ jêsh mə á gwág nə Sóónğú waam yí.

¹⁶ Bi dí bi a féésh mə; mə wə mə a féésh bí, mə yə bí séy nə bi kág, kə ηgə bə nə ibumə, ibumə byəɔŋg í jí kandəgə. Í ká bə ntó, Dâ də bá yə bí sâ jêsh bí mə bá də gwáám bə jíná dâm yí.

¹⁷ Sâ mə ηgə ci nə bi sáág yí jí nə bi cílag biméfwó nə biméfwó.»

Zhíy a shí ga

¹⁸ «Búúd ɔ shí ga bwə ká mpíi bí, mpugá nə bwə á fwo námə tééd mpíi mə.

15:1 Ozê 10.1; Sôm 80.9-12 15:2 Mat 3.10 15:3 13.10 15:4 6.56; 15.7, 10, 16; Rom 11.17-18; 2Kr 3.5; 4.7; 1Yn 2.6, 28; 3.6, 24 15:6 Mat 7.19 15:7 15.16
15:8 14.13; 17.1 15:9 13.1; 5.18 15:10 14.15 15:11 16.22, 24; 17.13; 1Yn 1.4
15:12 13.34; 1Yn 4.11 15:13 10.11 15:16 14.13; 15.7; 16.23-24; Mat 18.19; 1Yn 3.22; 5.14-15; Yuá 6.70; 13.18 15:17 13.34 15:18 7.7

19 Bi mbâm bæ búúd ɔ shí ga, ki buud ɔ shí ga bwé mé cœl bì ná bi búúsə buud bán. Ká, bí cugé búúd ɔ shí ga, mə a féësh bí, mə wá mbéégí mpédúgá binɔŋ bwo, gwé wé búúd ɔ shí ga bwé ŋgə mpii bí yí.

20 Bi ɔ tédúgá lésú mə á lás nə bí yí, ná: “Lwaa í ádé bwele ntɔ mása”. Kagá mpu né ŋkí bwé á lwágulə mə cúwúlí, bwé bá námá lwágulə bí cúwúlí; ŋkí bwé á bæ nə mægwág nə lésú wâm, bwé bá námá bæ nə mægwág nə lésú wán.

21 Bwé bá du sá bí isâ íni byêsh nəcé bí bələ búúd bâm, bán bwé ámpúyé ntâg muud nyə á nti mə yé.

22 Mə a mbâm bæ kú zə, zə lésa nə bwo, bwé nda bæ nə *sám; ká, bwé cugé nə kœod bwé káádug shú sám wán ja gaád yí.

23 Muud ŋgə mpii mə yé ŋgə mpii Sóóŋgú waamâ.

24 Mə a mbâm bæ kú sá mísóólúgú mə á sá bwédí myá, mísóólúgú múúd nyə abwélé sá myá, bwé nda bæ nə sám; ká, bwé á mə dúg mísóólúgú myœŋgú, ŋji bwé ŋgə mpii sá, nə mə nə Sóóŋgú waamâ.

25 Nji, í ŋgə bæ ntó shú ná sá jísə cilyá bwédí mœççé dí yí í bwámag; jísə cilyá ná: “Bwé á mpii mə kú nə sá mə á sá bwo yí.”

26 «Muud mə bá du zə bándulə bí yé mə bá zə, nyə wé Shíshim óbúbélé mə Dâ. Mə bá ŋwa nyə wé Dâ, mə nti bí. Ja á

bá zə yí, a bá zə du bwiing sâ í dúgyá nə mə yí.

27 Bí, bí mə bá námá du bwiing sâ í dúgyá nə mə yí, nəcé shé á mə bæ sámbá té mátéédulé.»

16

1 «Mə ŋgə bwey jaaw bí isâ íni shú ná bí nda bá biil məbwébulánúd.

2 Mpugá ná bwé bá du yíl bí *mám páanzé mə mínjígúlád. Dúl wəla í bá ntâg zə bæ ná, buud bwé bá du téduga nə ja nyâŋ mə gwú ŋgwól a bídí yí, a mə yə Zembî gúmá fwámé yə.

3 Bwé bá du sá ntó nəcé bwé áshígé mpu Dâ, kú námá mpu mə.

4 Nji, mə ŋgə bwey jaaw bí isâ íni shú ná ja wəla dœŋg í bá wóós yí, bí ɔ bá téduga nə mə á shí jaaw bí.»

Séy Nkɛŋkɛ Shíshim mə bá zə du séy yí

«Mə a shígé fwo bwey jaaw bí isâ íni mátééduléđ nəcé sənŋn bí sé á bæ ná sámbá.

5 Ká ja gaád hí, mə zə kə wé muud nyə á nti mə yé, tœ muud a bídí sámbá nyə ashíle ntâg mə ná: “Wo ká ŋgow?”

6 Nji, nda mə ŋgə jaaw bí isâ íni ná, bí mə shín bul bæ nə mœççy mílámúd.

7 Nji, tœm bæ ntó, mə mə jaaw bí búbélé. Í yida bæ bí nə mfií ná mə kyéyug; mə ká bæ kú kə, muud mə bá zə du bándulə bí yé kú zə bídí. Mə ká yida kə, mə mú bá nti bí nyə.

8 Ja á bá ntâg zə yí, a bá zə sá ná buud ɔ shí ga bwé mpúg iwushí básə nə ndí kóómb á *sám, nə otútəlí, nə sémyé mílású yí.

9 Iwushí básə nə ndí kóómb á sám yí básə ná bwé abúgúláyé mə.

10 Bwé nyingə bə nə iwushí kóómb á otútəlí dî; byán bísə nəcé mə zə kə wə Dâ, bi ányingəyé ná dúg mə.*

11 Bwé ka námə nyingə bə nə iwushí kóómb á sémyé mílásúd; bísə nəcé Zembî má bwey sám Cî á shí ga lésú yé†.

12 «Mə jî ná nə zhwog isâ nə mə ngəg nə jaaw bî; nji, bí cugé nə nkul jísow byo kíkídíga.

13 Ja Shíshim á obúbələ mə bá zə yí, a bá jaand nə bí ná ndéé bí wámbulə óbúbələ bēsh. Nyə abulé dū lās isâ nə lúú yé, a bá dū kala bí isâ bwé bá dū jaaw nyə yí, a dū jaaw bí isâ í bá sîy yí.

14 A bá sá nə mə nwág gúmə, nəcé a bá dū lág isâ byâm a dū jaaw bî.

15 Sâ jēsh Sóónǵú waam jî nə ndí yí jísə sâ jâm, gwé wə mə cí nə a bá jaaw bí isâ á bá lág mádí yí.»

Məcey mə lâm mə bá nyee məshusug

16 «Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə cǵ, bi mú nyingə dúg mə.»

17 Bóól *ómpwíin bwé mú ngə ci bwámé nə bwámé ná: «Jí gwáméfwó á ngə cēel ci yí? A ci ná: “Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; gúl búbaalé fwála kú nyingə cǵ, bi mú nyingə dúg mə.” Nyə ámə fwo námə ci ná: “Mə zə kə wə Dâ.” Ntó má ká ná jî?»

18 Bwé ná: «“Búbaalé fwála” ntó nyee mə ká ná jî? Sá ampúyé sá á ngə cēel ci yí.»

19 Yésus músə mpu ná bwé wál cēel zə jî nyə mīshílí, a mú ka ci nə bwo ná: «Mə ámə ci nə bí ná: “Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə cǵ, bi mú nyingə dúg mə.” Gwé wə bí ngə sǵ biméfwó nə biméfwó ná bi mə wámbulə yí?

20 Búbələ, má jaaw bí ná, bi mə bá jii máyâ, bí tədawa, buud ɔ shí ga bân bwé ngə zhwiimbya. Bi mə bá bə nə məcey mə lâm, nji məcey mǵng mə bá nyee bí məshusug.

21 Ja múdá wəla lə byéyí í dū wóós yí, ngəá á dū bə nə məcey. Ngəá ja á má byâ yí nyə ádé ná téduga məcey, a yida gwág məshusug ná a má byá?

22 Námə mbií ngwúd wǵngú, bí básə nə məcey ja gaád; nji, mə bá nyingə dúg bí, bí ka bá bə nə məshusug; muud nyə abúle bwēle déég bí mân məshusug.

23 Ja jwôw dǵng í bá bə yí, bi

16:9 2.23; 5.38; 6.36, 64; 7.5; 10.26; 12.37 nyə e lwágulə otútəlí bé nə kəndúlə Mwân yé kwólós dî shú mísám mí búúd, ná ndéé a mú bân nwa nyə gwôw nyédí caangád.

16:11 12.31 † 16:11 Iwushí básə ná buud ɔ shí ga bwé amágúláyé ná Zembî má bwey sám nyə lésú yé. 16:13 14.16;

15.26; Mis 16.6-10; 1Yn 2.27 16:14 17.1 16:15 17.10 16:16 14.19 16:22

15.11 16:23 15.16

abúle ná nyingə jî mə shílí təw
gúl sâ nə gúl. Búbálé, mə jaaw
bí ná, bí mə ká gwáámb Dâ sâ
nə jíná dâm, a yə bí gwo.

²⁴ Wóós nə kíkídíga, bí
afwóyé ná gwáámb sâ nə jíná
dâm. Gwáámbúgá, bí é bii,
məshusug ka bə bí kú nə nji.»

Yésus má ntə shí ga

²⁵ «Mə mə ngə lás nə bí lású
ni wêsh ómpwokwoond dî. Nji,
dúl wəla í bá zə bə, wəla
dɔɔngú, mə abúle ná dɔɔ lás nə
bí ntó, mə bá dɔɔ jaaw bí isâ
í dúgyá nə Dâ yí nə kpwoó
kpwoó.

²⁶ Jwôw dɔɔngú, bí mə bá
gwáámb Dâ isâ nə jíná dâm,
mə acíyé nə mə bá jəgula nə
nyə shú dún, mbô;

²⁷ nyáméfwó mə cɛel bí. A
cɛel bí nəcé bí á cɛel mə, bí
magulə nə mə á wú wə Zembí.

²⁸ Mə á wú wə Dâ, mə zə wa
shí mishwun; ja gaád í, mə
zə wú wa shí mishwun kə wə
Dâ.»

²⁹ *Ompwíin bə bwə mú ci
nə nyə ná: «Wo mə dúg í,
wo mú ngə lás ja gaád nə
kpwoó kpwoó, kú ná nyingə bə
ómpwokwoond dî.

³⁰ Sá mə mpu ja gaád nə wɛɛ
mə mpú sâ jêsh, nə í ajíyé nə
muud shílég wo shílí. Gwə wə
sə mə ka magulə nə wo a wú
wə Zembí yí.»

³¹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná:
«Bí mə ka tɛem magulə ja gaád
ɛɛ?»

³² Dugá, dúl wəla í bá zə bə,
í mə bwey námə bə, wəla á nə

bí é ciima, muud yêsh kə jé
kóómb, bí lúgə mə məmɛfwó.
Nji, mə cugé məmɛfwó, sá Dâ
wə búsa.

³³ Mə ngə bwey jaaw bí isâ
íni shú nə bí bág nə mətala
mádí kwonud. Shí ga í bá
lwágulə bí *incwaw í ntəg; nji
bí ó lwóyá ínkáj, mɛɛ mə ntə
*mánkul má shí ga.»

17

Məjəgula mə Yésus

¹ Ja Yésus nyə á shín lás ntúni
yí, nyə bân mpwoombú dúg
gwów a mú ci ná: «Ye Dâ, wəla
mə wóós. Ság nə Mwân woó
ngwág gúmá shú nə Mwân woó
kág námə yə wo gúmá.

² A ngwág gúmá shú nə a yég
buud bêsh wo á yə nyə wá cug
á kandugə kandugə, nda wo á
yə nyə nkul ná a jwúg nə buud
bêsh ná.

³ Cug á kandugə kandugə
jɔɔng jísə nə muud mpúg wo,
fwámé Zembí ngwúnd nə ngwúnd
jísə yé, ka námə mpu Yésus-
Kríst muud wo á nti yé.

⁴ Mə mə sá nə wo ngwág gúmá
shí gaád, mə mə casulə ísɛy wo
á ci nə mə sáag yí.

⁵ Dâ, mə á bwey dɔɔ bə nə
gúmá wódí koogú, shí nə gwôw
nda fwo bə; ság ja gaád nə mə
nyíngəg bə nə gúmá jɔɔng wódí
koogú.

⁶ «Buud wo á féesh yə mə
mpádúgá buud shí ga wá, mə
á mə sá nə bwə mpúg sâ wó
jísə yí. Bwə á bə buud bwô,

wo á ka yə mə bwo, bwé mú gúmál lésú wô.

⁷ Bwé mə mpu ja gaád ná sâ jêsh wo á yə mə yí í á wú wódí,

⁸ nəc é iciyá wo á yə mə yí, mə á yə bwo byo. Bwé á mə bii byo, bwé á mə mpu fwámé mpu ná mə á wú wódí, bwé á mə ntâg magulə ná wo á nti mə.

⁹ Mə ngə jəgula shú dán, kú bə shú búúd ɔ shí ga; mə ngə jəgula shú búúd wo á yə mə wá, nəc é bú sə buud bwô.

¹⁰ Sâ jêsh mə jí nə ndí yí jísə sâ gwô, jəng jêsh wó jí nə ndí yí jísə sâ jâm. Buud wo á yə mə wá bwé á mə sá ná mə ŋwág gúmá.

¹¹ Mə ányŋəy é ná bə wa shí, mə ngə zə nŋ wódí, nji bāŋ bú sə ná wa shí. Dâ, wo muud wó á dé seŋgya nə məbôw yé, baaguləg bwo nə ŋkul nyísə wódí jíná dí yí, ŋkul wo á yə mə yí. Baaguləg bwo ntó, bwé bəg sâ ŋgwúd námə nda mə nə wo, shwé bú sə sâ ŋgwúd ná.

¹² Ja sónŋ s é á bə yí, mə á ngə baagulə bwo nə ŋkul nyísə wódí jíná dí yí; mə á də baagusə bwo ná ndéé, tə ŋgwúd nyə a shígé jimb, səsaa lé námə nji nyəng nyə á bə ná a bá jimb yé. Ntó, sâ jí mí cilyád yí í á mə bwəma.

¹³ Mə ngə zə wódí ja gaád; mə ngə ná lás lésú ga mə njúl wa shí shú ná məshusəg mām mə kálag bwédí kú nə nji.

¹⁴ Mə á yə bwo iciyá byô,

buud ɔ shí ga bwé mú ntâg mpíi bwo; bwé mpíi bwo nəc é báá bwé cúg é búúd ɔ shí ga, námə nda mə cúg é múúd a shí ga ná.

¹⁵ Mə acíy é ná wo yílúg bwo shí gaád, mbô. Mə yida ci ná wo báaguləg bwo, Mbáwúlú múúd nda sá bwo sâ.

¹⁶ Bwé cúg é búúd ɔ shí ga, námə nda mə cúg é muud a shí ga ná.

¹⁷ Ság ná bwé ŋgég nə bə obúbálé bwô, bwé ka ngə béégya nə məbôw; kéel dwô dú sə obúbálé.

¹⁸ Wo á nti mə shí gaád, mə zə námə kənd bwo shí gaád.

¹⁹ Mə tál máméfwó jâm cé shú ná obúbálé bwé sáág ná bwé béégyag nə məbôw.

²⁰ «Mə aŋg é nə bul jəgula nji shú dán. Mə jəgula námə shú búúd bēsh bwé bá *búgula mə nəc é lāŋ wāŋ wá.

²¹ Mə jəgula nə wo ná bēsh bwé bəg sâ ŋgwúd. Dâ, wo jí mádí cwû, mə njúl wódí cwû*. Námə nda shwé bú sə ntó ná, mə jəgula nə wo ná bwé bəg námə shwé dí cwû, buud ɔ shí ga bwé máguləg ná wo á nti mə.

²² Mə a mə yə bwo milwané wo á yə mə myá, ná bwé bəg sâ ŋgwúd námə nda shwé bú sə sâ ŋgwúd ná,

²³ í bəg ná, mə njúl bwédí cwû, wo njúl mádí cwû, bwé mú bə sâ ŋgwúdu váál í jəla yí, buud bwé mú mpu ná wo á nti mə, wó cəel ntâg námə bwo

17:10 15.8 **17:11** 6.39; 13.18 **bwé bəg sâ ŋgwúd:** 10.30; 17.21-23; Gal 3.28
17:13 15.11 **17:14** 7.7; 8.23 **17:15** Mat 6.13; 2Te 3.3; 1Yn 5.18 **17:18** 20.21

17:21 5.18; 17.11 * **17:21** Váál á ná, ŋkí muud mə nyí mə nyúúlú, a kwey wo; ŋkí a nyí wo nyúúlú, a kwey mə.

nda wó céeł mə ná.

²⁴ Dâ, má jii ná kúl má jísá yí, sán̄n̄ buud wo á yə mə wá sá bág, bwé bényug milwané wo á yə mə myá. Wo á yə mə myo nəc é wo á bwey ceeł mə wo nda fwo fwə shí nə gwôw.

²⁵ Dâ, wo muud jí tútəlı yé, buud ɔ shí ga bwé ámpúyé wo, mεε mə mpú wo, buud wo á yə mə óga bwé á má mpu ná wo á nt̄i mə.

²⁶ Mə a má sá ná bwé mpúg sâ wó jísá yí, mə é nyiŋgə námé ŋgə sá, shú ná váal ceełi wó céeł mə yí í bág bwádí ícug dí, mə njúl bwádí ícugú.

18

Bwé zə bii Yésus

(*Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53*)

¹ Ja Yésus nyə a sh̄in ci nt̄áni yí, nyə á kyey, bán̄n̄ *ompwíin bé bwé mú nt̄ə Kédron, kə fanwiny; gúl fambá í á du bə n̄n̄, bán̄n̄ ompwíin bé bwé á du bwey kə cín̄ŋ.

² Na ji ná, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə á bwey du mpu kúkúl j̄oŋgú, nəc é Yésus nyə á kə du seŋgya nə ompwíin bé wu ija ija.

³ Milúlúú myá ofada bán̄n̄ *Ofarizyēŋ bwé á ka kənd kínda ózimbi nə ifulish ná bwé kág bii Yésus. Bwé á ka ŋwa im̄oos nə mələmba nə mək̄wəz mə dómb. Yúdas mú ŋwa bwo, bán̄n̄ bwé mú kə fambá j̄oŋgú.

⁴ Yésus nyə á ŋgə bwey mpu sâ í zé bə nə nyə yí; a mú ka

shish bwádí, kə ji bwo ná: «Bí ŋgə s̄ə zə?»

⁵ Bwé ná: «Sə ŋgə s̄ə Yésus á Nazarēt.» Nyə nə bwo ná: «Mə wé éga». Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, bán̄n̄ buud óni bwé njúl sámbá.

⁶ Í á ka bə, Yésus ká námé ci nə bwo ná: «Mə wé éga», see-gya nji bwé mú ŋgə cúculə nə mikwoŋ ná ndéé kə ŋgə búla shí.

⁷ Yésus mú nyiŋgə ji bwo ná: «Bí ŋgə s̄ə zə?» Bwé ná: «Sə ŋgə s̄ə Yésus á Nazarēt.»

⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə shí ci ná: “Mə wé éga”. Nkí mə wé bí ŋgə s̄ə yé, bídúgá búga, báá bwé kág.»

⁹ Yésus nyə á ci nt̄ó shú ná ciyá nyə á fwo bwey ci yí í bwámag; nyə á fwo bwey ci ná: «Buud wo á yə mə wá, mə a shígé jimbál t̄o ŋgwú.

¹⁰ Ná ndéé, Shímun Pyêr nyə á bə nə kafwele. A mú wéém gwo, taad ŋgwól s̄ól mäsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwé á mbwé mən̄cwúm. S̄ól mäsáal w̄oŋg nyə á bə nə jíná ná Málkus.

¹¹ Nji, Yésus mú ci nə Pyêr ná: «F̄eenug kafwele gwô kúl í du ji yí. Ye mə bág kú ŋgul bálá Dâ má yə mə yí?»

¹² Ná ndéé, nə kínda ózimbi, nə t̄owe shwóg w̄an̄, nə ifulish í *Oyúden bwé mú bii Yésus, wóolə nyə mən̄kəda.

Bwé kə nə Yésus wé Hána

(*Mat 26.57-58; Mak 14.53-54; Luk 22.54*)

13 Bwá mú tééd fwo kə nə nyə wá Hána, cií mə Kayíf muud nyə á bə Ajəláci á ofada mbú wəɔŋg dí yé.

14 Kayíf wəɔŋg wá nyə á ci nə *Oyúden ná í yida bə nə mfíí ná muud ŋgwúd yág shú kúl búúd jêsh ncindí yé.

Pyêr mə kúlyá Yésus

(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Shímun Pyêr bá ŋgwól *mpwíín bwá á ŋgə bɛ Yésus kúl bwá á ŋgə kə nə nyə yí. Kálə wós Ajəláci á ofada dí njów, mpwíín éne nywáá bənôŋ Yésus bwá mú nyíi, nəc é Ajəláci á ofada nyə á du mpu mpwíín wəɔŋg.

16 Pyêr nyɛ nyə a lág tóón, kúná-kúnə ná mpumbé. Mp-wíín Ajəláci á ofada nyə á du mpu éne mú zə tóón, zə lésha nə mudá nyə á du baagulə mpumbé yé ná ndéé nyíngal Pyêr cwú.

17 Mudá nyə á du baagulə mpumbé yé mú ci nə Pyêr ná: «Ŋgaá wo ji námá mpwíín mə múúd éne.» Pyêr ná: «Kú bə mē! Mə cugé mpwíín yé.»

18 Osól ɔ məsáal bənôŋ ifulísh bwá á bə bwá mə jida kuda máág, ka ŋgə gwáalə, nəc é yôŋ. Pyêr nyə á ka námá ŋgə gwáalə kuda cínŋg bwádí.

Ajəláci á ofada mə shílá Yésus mishílí

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Ajəláci á ofada mú ŋgə shílə Yésus mishílí mí dúgyá

nə *ompwíín bé nə minjígulá nyə á du jíguli myá.

20 Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Mə á du lás nə buud bêsh ná kpwɔɔ-kpwɔɔ, mə á du yə buud minjígulá ja jêsh *mámpáanzə mə mínjígulád nə *Luŋ mə Zembî dí, kúl *Oyúden bêsh bwá á du sɛɛŋgya yí, mə a shígé du lás máshwoó məshwoó.

21 Nəc é jí wó zə ŋgə jí mə mishílí yí? Shílóg búúd bwá á du gwág mə wá sâ mə á du lás yí, bwá mpû sâ mə á du ci yí.»

22 Ja gúl fulísh mə gwág Yésus mə bɛsa ntúni yí, a mə tí Yésus bóónz, a bâm nə nyə ná: «Wo bɛsa nə Ajəláci á ofada ntúni?»

23 Yésus mú bɛsa ná: «Ŋkí mə ámə jag lás íí, lwóg sâ mə ámə jag ci yí. Ká, ŋkí mə ámə mpu lás íí, nəc é jí wó yíd mə yí?»

24 Hána mú ci ná bwá kág nə Yésus wá Kayíf, bwá mú kə nə nyə, a njúl mánkədád.

Pyêr mə kwo kúlyá Yésus

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Na nyə á bə, Shímun Pyêr ŋgə gwáalə kuda. Bwá mú ci nə nyə ná: «Ŋgaá wo ji námá *mpwíín yé?» Pyêr mú kúlyá nyə, nyə ná: «Kú bə mē! Mə cugé mpwíín yé.»

26 Ŋgwól sól məsáal mə Ajəláci á ofada, a njúl nə byél nə muud Pyêr nyə ámə sámb lwá yé, mú máalə nyə ná: «Ŋgaá mə shí dúg bíná nûŋ fambá?»

27 Pyêr mú námá nyingə kífya nyə, ηgwúm kúwó í wá kwáág ntâg.

*Bwá kə nə Yésus wá Pilât
(Mat 27.1-2, 11-14; Mak
15.1-5; Luk 23.1-5)*

28 Ná ndeé, bwá mú wú nə Yésus wá Kayíf, kə nə nyə luŋ mə ηgwámuna. Í á bə mán í má ηgə lâm. Nji, bwá áshígé nyí luŋ, ná bwá á bá lweegushi ícug ná ndeé bwá kú ná nə zhií bwá dá *Páska.

29 Pilât mú wú luŋ kə kwey bwo tóón, nyə nə bwo ná: «Bí ηgə ci ná muud éga nyə ámə sá ji?»

30 Bwá mú bəsa nə nyə ná: «Sá ámə zə yə wo nyə ntúni ntó a kú sá sá?»

31 Pilât mú ci nə bwo ná: «Ŋwagá nyə, biméfwó bi kég sám̄b nyə lésú váál máccɛx mún má ηgə ci yí.» *Oyúden ná: «Máccɛx mású má ángé nə yə sá ηkul ná sá gwúg muud.»

32 Ciyá ni í mú bwəma nə lwólə Yésus nyə á bwey lwágulə váál shwiy á jéla nə bá yə yí.

33 Pilât mú nyingə nyí luŋ. A mú jəw Yésus, jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú Oyúden?»

34 Yésus mú bəsa ná: «Ye wo ηgə ci ntúni nə lúú wô, ye bóól búúd bwá ámə jaaw wo ntó shú dâm?»

35 Pilât mú bəsa nə nyə ná: «Ye mə ji mwâ Yúden? Ləəm wô nə milúlúú myâ ofada mí ámə zə nə wo zə yə mə; wo ámə sá ná bwo ji?»

36 Yésus mú bəsa ná: «Ijwúga byâm í cúgə yâ shí ga; í mbâm bə ntó, ki buud bâm bwé má zə lúmbúlíd, zə kaambələ nə Oyúden ná bwé nda bii mə. Ká, ijwúga byâm í cúgə yâ wa.»

37 Pilât mú ci nə nyə ná: «Ntó ji ná wo ji Njwú-buud í?» Yésus ná: «Wo má ci, mə ji Njwú-buud. Nkí mə á zə byél shí gaád í, í á bə shú ηkúmba sâ: ná mə zág lwágulə búúd sâ bwé jów ná obúbálé yí. Buud bəsh básé búúd wâ obúbálé wá bwé du gwágulə sâ má cí yí.»

38 Pilât mú jí ná: «Jí jí ná obúbálé yí?»

*Bwá sám̄b nə Yésus yág
(Mat 27.15-31; Mak 15.6-
20; Luk 23.13-25)*

Nji nyə á ci ntúni yí, a mú nyingə wú luŋ cúwo tóón, kə ci nə Oyúden ná: «Mεε mə adúgə ná múúd éga má sá gúl sâ mábɛx bí má jí nyə shwiy nə ndí yí.

39 Nji, í du bwey bə nə mə dág bíd bí mbwug ηgwúud fwála lu Páska; ná ndeé, ye bi má jí ná mə bídúg bí Njwú *Oyúden?»

40 Bəsh bwá mú nyingə kîm ná: «Mbô! Kú bə nyə! Yidagú bíd sá Barábas!» Barábas éne nyə njúl zhiləngaan.

19

1 Ná ndeé, Pilât mú kə, kə sá ná bwé fyámúság Yésus milwón.

2 Ozimbi bwé mú ηwa ísâ yə mægwaagulə, bwé lwə *túm gúmá ná ndeé jil Yésus lúúd;

bwé mú námá bwééd nyə káándé ící atítíí.

³ Bwé mú də shísh nyádí də zə ci ná: «Yé Njwú Oyúden, sé ηgə báág nə wo»; bwé mú ηgə nyífə nyə məmpóónz.

⁴ Pilát mú nyingə wú luη, cúwo tóón kə ci nə Oyúden ná: «Mə zə sá ná bwé zág yə bí nyə; nji mpugá ná mə adúgέ ηkúmba sâ á mé sá yí.»

⁵ Bwé mú zə nə Yésus tóón a njúl nə tùm gúmá á mægwaagulə nə káándé ící atítíí. Pilát nə bwo ná: «Dugá, muud wə éga.»

⁶ Dúgúlə mílúlúú myâ ofada bánŋη ifulish bwé á dúg Yésus yí, bwé á zə ji kímúlə ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî, bwambuləg nyə kwolós dî.» Pilát mú ci nə bwo ná: «Ŋwagá nyə, biméfwó bi bwambuləg nyə kwolós dî, mεε mə adúgέ ηkúmba sâ á mé sá yí.»

⁷ Oyúden bwé mú fεel ná: «Sé búsa nə dúl cεε, dwó wé í ηgə ci ná á jəlá nə yə, nəcé a ηgə jaaw nyúúł ná a ji Mwân mə Zembî.»

⁸ Ja Pilát nyə a gwág ntó yí, nyə á bul nyingə gwág íkukwendε.

⁹ A mú nyingə kə luη kə ci nə Yésus ná: «Wo á zhu ηgow?» Yésus kú bεsa.

¹⁰ Pilát ntâg nə nyə ná: «Wó yida ban ná wo ayáláné mə? Wo ampúyé ná mə ji nə ηkul mə bíd wo, mə ji námá nə ηkul mə sá ná bwé bwámbuləg wo kwolós dî?»

¹¹ Yésus mú bεsa nə nyə ná:

«Í mbâm bə Zembî kú yə wo ηkul nyəəηgá, wo kú sá mə sâ. Gwá wə jí ná, muud nyə ámə zə nə mə wódí yé mə jág bul byaagulə.»

¹² Tééd fwála ni dí, Pilát nyə á ηgə sɔ zhií ná a bíd Yésus, Oyúden bwé mú ηgə kîm ná: «Wó ká bíd nyə, sé mpu ná wo cugé shwə mə *Káázel. Nəcé muud yêsh mə ηwá ící nə bəd yé mə lwágulə ná a ji zhízhiŋ mə Káázel.»

¹³ Nji Pilát nyə gwág ntúni yí, nyə a cúwo nə Yésus tóón, a mú kə ji jiya nyə á də cígal mílósú yí, kúl bwé á də jów ná Mbaadá á məkwóógú məkwóógú yí, heburə dí ná Gabáta.

¹⁴ Na í á bə í njúl jwów bwé dú kwəmsa *Páska yí, jwów í mú ηgεε tólóg dî. Pilát mú ci nə Oyúden ná: «Dugá Njwú-buud wán.»

¹⁵ Bwé mú ηgə kîm ná: «Nji shwiy, nji shwiy. Bwambuləg nyə kwolósud.» Pilát ná: «Mə bwámbuləg Njwú-buud wán kwolós dî?» Mílúlúú myâ ofada mí mú bεsa ná: «Sé búsa nə Njwú-buud nji Káázel.»

¹⁶ A mú ka yə bwo Yésus ná bwé kág bwambulə nyə kwolós dî.

Bwé bwambulə Yésus kwolós dî
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

Bwé mú ka bii Yésus, kyey nə nyə.

¹⁷ Nyəméfwó mú ηgə ηkêny kwolós jé, ηgə wú ηgwála, ηgə kə kúl bwé jów ná «Kúl á

bwundú lúu» yí, heburê dí ná «Golgota.»

18 Bwá mú kə bwambulə nyə kwolós dí wu, bən̄ŋ bóól búúd obá, nyíga jé kwolós dí ká, nyíga jé dí kâ, Yésus jéd tátám.

19 Pilát nyə á ka cilə búbóómbúd bwá kə bwambulə Yésus dí lúu kwolós dí ná: «Yésus á Nazarêt, Njwũ *Oyúden.»

20 Ncúlyá Oyúden bwá á l̄j búbóómbú jəŋg, nəcə kúl bwá á bwambulə Yésus kwolós dí yí í á bə kúná-kúnə nə ηgwála, cilyá í á bə ntâg heburê dí, nə laté dí, nə gurêk dî. 21 Milúlúú myâ ofada ó Oyúden mí mú ci nə Pilát ná: «Kú bæeg cilə ná: “Njwũ Oyúden”. Yidagú cilə ná: “Muud éga nyə á ci ná a ji Njwũ Oyúden”.»

22 Pilát mú ci nə bwo ná: «Sâ má má cilə yí, gwá wá má má cilə yí.»

23 Ja ózimbi bwá á shîn bwambulə Yésus kwolós dí yí, bwá á ka ηwa mikáándə nyé bwá kaaw mən̄kəw mən̄ɔ, muud nyé ηkəw, muud nyé. Í mú ka lúg wáma jé á cwũ. Jân í á bə síyá ncindî, wú gwôw wóós shí kú nə leedyá.

24 Ozimbi bwá mú ka ci bwámé nə bwámé ná: «Shé kúgá nyaa, shé yídágá jwɔ bya, dúg múúd nyə é ηwa yé». Í mú s̄y nda gúl kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembî í ηgə ci ná, ná: «Bwá á kawula mikáándə myâm nji, bwá á jwɔ bya shú mbwéédí wâm». Ntáni wá ózimbi bwá á sá yé.

25 Í á bə, nyəŋgú yé bá mínyəŋú bwá tál nyə kúná-kúnə nə kwolós, nə Mariya mudá má Klópas, nə Mariya á Magudála.

26 Yésus mú dúg nyóŋgú, *mpwíin Yésus nyə á du cɛel yé tál nyə kúná-kúnə. A mú ci nə nyəŋgú ná: «Dugí Muda, mwân woó wá éga.»

27 A mú námá ci nə mpwíin ná: «Dugí nyəŋgú woó.» Tééd wəla níi di, mpwíin wəŋg mú ηwa nyóŋgú mə Yésus, kə jil nyádí.

Shwiy mə Yésus

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Ja í má shîn bə ntáni yí, Yésus ηgə mpu ná isâ byêsh í má shîn cishuli, nyə á ka ci ná: «Mə ηgə gwág shwáásulə minú»; ciyá jəŋg í mú sá ná sâ í á bə cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwámag váál í jəla yí.

29 Nyúl mpíí í á bə í tál nə məlwəg má ábibiənzhâ; bwá mú ηwa eponzh, juwo cínəŋg məlwəg má ábibiənzhâ dí, ka fɛɛn mbúmbwá *ízop dî. Bwá mú ka kənd gwo kə dásulə nyə.

30 Nji Yésus nyə á ywó məlwəg má ábibiənzhâ mání yí, nyə ná: «Súsúsá jêsh í má bə.» A mú jweeg lúu, a mú nyiŋg kənd *jîm jé wá Zembî.

Macií nə məjúwó

31 Na nyə á bə, í njúl jwów bwá dú kwəmusá Sábaad yí. *Oyúden bwá áshígé ka cɛel ná mimbimbə mí jig íkwolós dí kə

wóos jwów lá Sábaad. Í á ηgə ntâg bæ ná nyân Sábaad nyə é cɔ́ bóólúgá bēsh*. Ná ndeé, bwá á ka kə jí Pilât ná a yág bwo ηkul ná bwá búgág buud óni makuú, ka yíl bwo íkwolós dî.

³² Ozimbi bwá mú kə, kə búgə áshúshwóógú makuú, búgə námá ábeé.

³³ Ja bwá á kə wóos wá Yésus yí, bwá mú kwey ná a má bwey yə, bwá nda ntâg búgə nyə makuú.

³⁴ Ngwól zimbi mú yida ηwa kwɔ́ɔ́, juwo nyə ntúg lá mwɔ́ dî, məjúwó nə məcií mə ó júg ntâg.

³⁵ Muud ηgá bwiing isá íni yé nyə a dúg byo nə mísh mé. Bwiingúlə á ηgá bwiing yí wúsə nda óbúbólé bwá ηgá magulə ná; a mpú ná a ηgə bwiing sâ jisə búbólé yí. A ηgə bwiing gwo shú ná bi búgúlág námá.

³⁶ Í á sîy ntáni ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag, ná: «Təə yasá jé ηgwúd nə ηgwúd í áshígé bwele búg.»

³⁷ Í nyiηgə námá bæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bwá bá dúg múúd bwá á cúwal nyúúl yé.»

Bwá ká dul Yésus

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Ngwól múúd nyə á də bæ Arimaté ná Yóseb, nyə á də bæ *mpwíin mə Yésus shwoód a dúgá fúndə *Oyúden. Ja

ózimbi bwá á shîn kə búgə buud ɔ́ íkwolós makuú bwá juwo Yésus kwɔ́ɔ́ ntúg lá mwɔ́ dí yí, Yóseb nyə á ka wá Pilât ná Pilât yág nyə wáda ná a kég yíl mbimbə mə Yésus kwolós dî. Pilât mú magulə. Yóseb mú kə ηwa mbimbə mə Yésus.

³⁹ Nikodēm muud nyə á fwo kə wá Yésus gúl búlú dí yé mú námá zə, a mbíd bíl íkáá í labínda bwá á də jów ná aloês† yí fulá nə mîr‡. Fulá wəəηg wêsh í á jee bæ okílo məwúm málól.

⁴⁰ Yóseb bá Nikodēm bwá á ka ηwa mbimbə mə Yésus, bwá fúlə wo nə obándáshi, wá ólabínda, váál Oyúden bwá dú sá ja bwá dúl mbimbə yí.

⁴¹ Gúl fambá í á də bæ nûη kúl Yésus nyə á bæ kwolós dí yí, nyúl shwôη njúl cínəηgú gúgwáan, bwá kú fwo bwele dul múúd cwú.

⁴² Nda jwów dəəηg í á bæ jwów bwá dú kwəməsa Sábaad yí ná, bwá á shwal wá mbimbə mə Yésus shwon nyəəηgúd nəcé í á bæ kúnə-kúnə.

20

Ompwíin bwá ká dúg shwon

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Jwów shwénde mə dú tééd yí, ná námá yídúgú yídúgú, Mariya á Magúdála nyə á kə shwon dî. A mú kə kwey kwóógú kú ná nyiηgə bæ kúl í á ηgə juwal shwon yí.

19:34 1Yn 5.6 19:35 15.27; 21.24 19:36 Sóm 34.20-21; MmN 12.46 19:37 Zak 12.10; Mbú 1.7 19:38 9.22 19:39 3.1-2 † 19:39 aloês: Í á bæ labínda bwá á də gwáágulə mimbimbə yé. ‡ 19:39 mîr: Nyə á bæ mól məkál mə líí bwá á də sá ból ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dî. 19:40 12.7 20:2 13.23

² A mú kə nə kúlá wá Shímun Pyêr bá nyɔɔŋg *mpwíin Yésus nyə á du cɛɛl yé. A mú kə jaaw ná: «Bwə mə yíl Cwám̄ba shwóŋud, sá ámpúyé kúl bwə mə kənd nyə yí.»

³ Pyêr mú cúwo tóón, ŋgwól mpwíin cúwo námá, bwə mú kə kúl bwə á dul Yésus yí.

⁴ Bêsh obá bwə á ŋgə kə nə mikúlá, nji, ŋgwól nyə á ŋgə bul ju cɔ Pyêr, a mú kə tééd kumə shwɔŋ dî.

⁵ A mú bɔɔlə, a mú dúg nji obándáshi bwə á dul Yésus nə ndí wá bwə mbwúgú. Nji nyə a shígé nyíi shwɔŋ dí cwú.

⁶ Shímun Pyêr nyə á ŋgə bɛ nyə, a mú zə wóós jé ja, a nyíi shwóŋud. A mú du dúg óbándáshi bwə á bə bwə mbwúgú cínɔŋg wá.

⁷ A mú námá du dúg kúl káándá bwə á wóólə mbimbə lúu nə ndí yí, j̄an̄ í á shígé bə kúl óbándáshi bwə á bə yí, í á bə yé fúlá, í mbwúgú jé kóómb.

⁸ Na, ŋgwól mpwíin, nyɔɔŋg nyə á tééd wóós yé, mú ka zə nyíi shwóŋud, a mú dúg, a mú *magulə.

⁹ Í á bə nəcé bwə áshígé fwo mpu wám̄bulə s̄a í á bə mícilyád yí, nə Yésus mə jəlá nə bá gwúm.

¹⁰ Ja ómpwíin bwə á shîn dúg ntáni yí, bwə á ka nyiŋgə kə bwədí.

Mariya á Magudála mə dúg Yésus
(Mak 16.9-11)

¹¹ Mariya nyə a lúg tóón, shwɔŋ dí kúná-kúnə a ŋgə jii.

Nyə á ka námá kə bɔɔlə shwɔŋ a ŋgə jii.

¹² A mú dúg wáéŋgəles obá nə mikáándá mí áfufumê bwə njúl kúl mbimbə mə Yésus í á bə í mbwúgú yí, nyíga ŋgeɛ kóómb lúú, nyíga ŋgeɛ kóómb məkuú.

¹³ Wáéŋgəles bwə mú jî nyə ná: «Amuda, jí wó ŋgə jii yí?» Nyə nə bwo ná: «Bwə mə yíl Cwám̄ba waamá wa, mə ampúyé kúl bwə mə kənd nyə yí.»

¹⁴ A ŋgə ná lás ntáni, a mú yid, a dúg ntâg Yésus tól, nji a kú mpu nə jísə nyə.

¹⁵ Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, jí wó ŋgə jii yí? Wo ŋgə sɔ zə?» Mariya mú téduga nə muud mə du s̄ey cínɔŋgú fambə wə ŋgə jî nyə ntáni éne. A mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, ŋkí wo wá wo ámə yíl nyə, jaawug mə kúl wo ámə kə kənd nyə yí, mə kə ŋwa nyə.»

¹⁶ Yésus mú j̄ow nyə nə jíná dé ná: «Mariya.» A mú yid wə Yésus ci nə nyə heburê dí ná: «Rabúni», ntó mə kə ná «Yííguili.»

¹⁷ Yésus mú ci nə nyə ná: «Kú kúnya nə mə, nəcé mə afwóyé bád kə wə Sóóŋgú waamê. Yidagú kə jaaw ómínyɔŋú bâm nə mə zə bád kə wə Sóóŋgú waamê jísə námá Sóóŋgú wún yé, wə Zembî waamê jísə námá Zembî wún yé.»

¹⁸ Mariya á Magudála músə kə jaaw *ómpwíin ná: «Mə ámə dúg Cwám̄ba», a mú ntâg jaaw bwo nda Cwám̄ba nyə ámə ci

ná.

Ompwíin bwá dúg Yésus
(*Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49*)

¹⁹ Námé mpwó-kugú á jwôw ñgwúd nà ñgwúd ní, jwów shwénde má ða tééd yí, *ompwíin bwá á bə njów. Bwá á ñgə ji nà mimpumbé minjuwulá, ñgálə fúndə *Oyúden. Seegya ná, Yésus má cúwo, zə tów bwo tútám, a mú ci nà bwo ná: «Səlugá milám shí.»

²⁰ Ja á má ci ntúni yí, a mú lwágulə bwo məbwé nà ntúg lú mwó. Ompwíin bwá mú bul gwág məshusug nà dúgúlə Cwámba.

²¹ Yésus mú nyiŋgə ci nà bwo ná: «Səlugá milám shí. Námé nda Dá nyə á nti mə ná, má ka námé kənd bí.»

²² Ja á má shîn ci ntúni yí, a mú yám bwo ñgúl, nyə ná: «Légúgá Nkəŋkə Shishim;

²³ buud bí má bá ða juu nə *misám wá, bwé bá ða lég ijuugá; bəŋg bí ábúle ða juu wá, bwé ábúle ða lég ijuugá.»

Yésus bá Tómas

²⁴ Na, Tómas, ñgwól múúd á buud wúm nà óbá, nyəŋg bwé á ða námé nyiŋgə jów ná Wáás yé, nyə a shígé bə ja Yésus nyə á zə wóós *ómpwíin bé dí ní.

²⁵ Ból ómpwíin bwé á ka jaaw nyə ná: «Sə báá sə ámə dúg Cwámba». Nyə mú ci nà bwo ná: «Má jií nà mə dúgúg məluun má məsán nyédí məbwéd, mə wá nyiné cínəŋgú, mə juwo mbwé kúl

bwé á juwo nyə kwóó ntúg lú mwó dí yí. Té mə afwóyé dúg íyuug byəŋg yí, mə cugé nà ñkul *magulə.»

²⁶ Í á ka bə, ja shwénde ncindí nyə a bwəma yí, ompwíin ó Yésus bwé á nyiŋgə bə sɛɛŋgá njów, bəŋŋ Tómas jəŋ ja. Seegya ná, Yésus má zə, zə tów bwo na tútám, mimpumbé mí njúl minjuwulá, a mú ci nà bwo ná: «Səlugá milám shí.»

²⁷ Nyə ntəg nà Tómas ná: «Ntíŋ nyiné mbwé gwô wa, dúgí məbwé mām; ntíŋ mbwé zə wá wa mádí ntúg lú mwó dí, yəwug ñgálə sə məshwán, maguləg.»

²⁸ Tómas mú bəsa nà nyə ná: «Cwámba waamə nà Zembí waam.»

²⁹ Yésus mú ci nà nyə ná: «Wo má ka magulə nəcé wo dúgúlə mə! Buud bwé ñgə magulə bwé kú fwo dúg mə wá, báá bwé má jəla.»

³⁰ Yésus nyə a sə námé mól zhwog məshimbá ompwíin bé bwé ñgə dúg; mən mə cúgé cilyá wa kálaad égaád.

³¹ Məŋg məsə cilyá wa má məsə shú ná bí máguləg nà Yésus jisə *Kříst, *Mwān mə Zembí, bí má ká magulə ntó bí *bə nà cug jíŋá déd.

21

Ompwíin zaŋgbá bwé dúg Yésus

¹ Ná ndéé, fwála í á zə cə; Yésus mú námé nyiŋgə zə lwóya *ompwíin bé nyúul

20:19 9.22; 14.27; 20.1 20:20 19.34; 20.25, 27 20:21 17.18 20:22 14.16

20:23 Mat 18.18 20:24 Tómas: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2 20:26 20.19 20:29

1Pr 1.8 20:30 1.14; 2.11 20:31 3.15; 1Yn 5.13

ncindyé máŋ Tiberyad. Í á bæ ntúga:

² Nə Shímun Pyêr, nə Tómas bwá á dɛ námá nyiŋgə jôw nə Wáás yé, nə Natanaél muud á Kana faan lú Galilê, nə bwân ó Zhébedé, nə bóól ómpwíin bé óbá bwá á bæ bwá njúl.

³ Shímun Pyêr mú zə ci nə bóól ná: «Mə zə kə shwey óshû». Bwá ntâg ná né ná: «Shé má zə kə.» Bwá mú kə, kə kəwa byóólúd. Nji, bwá áshígé bii tɔɔ shú búlú nííd.

⁴ Nə ndeé, ja mán í má zə ŋgə lâm yí, Yésus mú zə, zə tôw cínú, ompwíin nda mpu ná jísə nyə.

⁵ A mú ci nə bwo ná: «Nááá, bwân e, bi á bəyé nə búbaalé óshû na?» Bwá ná: «Mbô.»

⁶ Nyə nə bwo ná: «Wusəgá wód dán kóómb byóól á mbwə məncwûm, bi é bii óshû.» Bwá mú wusə, wód í mú bii óshû bímbí á nə bwá kú ná nə ŋkul júgə.

⁷ Mpwíin Yésus nyə á dɛ cɛel yé mú ci nə Pyêr ná: «Cwámbe wə éne!» Nji Shímun Pyêr nyə a gwág nə jísə Cwámbe yí, nda nyə á bæ shushwáás ná, a má bwáád míkáándá, má kəl nyúúl májúwó.

⁸ Bóól bwá mú ŋgə zə nə byóól bwá ŋgə julə oshû lwándúla wódúd nə cwóó. Bwá áshígé bul bæ shwóg-shwóg nə bwûŋ, í á jee bæ nji omáda təd*.

⁹ Ja bwá má wóós cínú yí, bwá mú kwey kuda máág, oshú bwá mbád cínŋg, nə

íbuléd.

¹⁰ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá nə bóól óshû bí má bii óni.»

¹¹ Shímun Pyêr mú nyiŋgə kəwa byóólúd, a mú kə julə wód lwándúla nə məma óshû təd nə məwûm máttóon nə ólól. Oshû bwá á tɛem bæ ntáni, wód í áshígé nyey.

¹² Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá də.» Tɔɔ muud nyə áshígé jì nyə ná: «Wo wə zə?» Bêsh bwá á ŋgə bwey mpu ná jísə Cwámbe.

¹³ Nə ndeé, Yésus mú shísh, a ŋwa íbuléd yə bwo, a ŋwa námá óshû yə bwo.

¹⁴ Na nyə á bæ ja aléel Yésus lwóyálə nyúúl ómpwíin bé dí ja nyə á shín gwûm yí.

Yésus bá Pyêr

¹⁵ Ja bwá má shín də yí, Yésus mú jì Shímun Pyêr ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə cɔ bímbí búga bwá cɛél mə yí?» Shímun ná: «Haaw, Cwámbe. Wo mpú nə má cɛel wo.» Yésus ntâg nə nyə ná: «Wíflúg mə bwán ó ncwəmbe bâm.»

¹⁶ Yésus mú nyiŋgə jì nyə ja ábeé ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə?» Nyə ná: «Haaw, Cwámbe. Wo mpú nə má cɛel wo.» Yésus nə né ná: «Bág mə mbaagulé incwəmbe.»

¹⁷ Yésus mú nyiŋgə jì nyə ja aléel ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə?» Pyêr mú bæ nə məcəy mə lâm nə Yésus jílə nyə ja aléel ná: «Ye

21:3 Luk 5.5 21:4 20.14; Luk 24.16

21:6 Luk 5.5-7 21:7 13.23; Mat 14.29

* 21:8 Okudé mitəd mimbá. 21:11 Luk 5.6 21:13 6.11; Mat 14.19; 15.36
21:14 20.19, 26 21:15 Wíflúg mə bwán ó ncwəmbe bâm: 10.14-16; Mís 20.28; 1Pr 5.2

wó cɛɛl mə?» A mú ntâg bɛsa ná: «Cwám̄ba, wo mpú isâ byêsh, wo mpú ntâg ná má cɛɛl wo.» Yésus mú ci nɛ nyɛ ná: «Wíflúg mə incwám̄bɛ byâm̄.

18 Búbálé, mə jaaw wo ná, ja wó á du bɛ ncwám̄á yí, woméfwó wo á du cɛɛlɛ kandá, wo kɛ kúl wó cɛɛl kɛ yí. Ja wó bá bɛ cwúcwúúl yí, wo bá du téeɣ mábwá, buud oshús du cɛɛlɛ wo kandá, kɛ nɛ wo kúl wó shígé cɛɛl kɛ yí.»

19 Na nyɛ á bɛ ná, Yésus nyɛ á ngə lwágulə mbií shwiy Pyêr mə bá yə yí, shwiy í bá yə Zembî gúmə yí. Ja nyɛ á shín ka jaaw nyɛ ntó yí, nyɛ á ka ci nɛ nyɛ ná: «Bɛɣ mə.»

20 Pyêr nyɛ á ka yid, a mú dúg *mpwíín Yésus nyɛ á du cɛɛl yé ngə zə nyádí mpús, mpwíín nyɛ á jáɣwo Yésus bəd dí ja bwá á ngə də yí, jî nyɛ ná: «Cwám̄ba, zə nyɛ é kusha nɛ wo?»

21 Ja Pyêr mə dúg mpwíín éne yí, a mə jî Yésus ná: «Nyíga nyɛ mə bá shúgula ntədɛl?»

22 Yésus mú bɛsa nɛ nyɛ ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kɛ wóós ja mə bá nyiŋgə zə yí, jí í dúg wo cínɔŋg yí? Wɛɛ bɛɣ mə.»

23 Tééd fwála ni dí, lân mú kyey óbúgula bêsh dí ná mpwíín wɔɔŋgú nyɛ abúle yə. Í njúl ná Yésus nyɛ a shígé ci nɛ Pyêr ná mpwíín wɔɔŋgú nyɛ abúle yə, nyɛ yida ci ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kɛ wóós ja mə bá nyiŋgə zə yí, jí í dúg wo cínɔŋg yí?»

24 Mpwíín wɔɔŋg wə ngə bwiŋg isâ íga, nyɛ wə nyɛ

á cilə byo; sə mə mpú ntâg ná bwiŋgúlə yé wúsə nda óbúbálé bwə ngə magulə ná.

25 Bíl ncúlyá isâ Yésus nyɛ a sá yí bísə. Byêsh í á mbâm ngə kɛ mícilyá dí, shí ga bɛ bíbíyá shú ókálaad ɔ mícilyá myɔɔŋg.

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá Isâ í dúgyá nə kálaad Misóólúgú yí

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá, jisə cilyá ábeé mə Lúkas Kálaad Zembî dî. A ngə jaaw váál búúd ɔ lwámá ɔ Yésus bwə á bwiing Jɔɔ Kéel yí.

Mətéédulé mə kálaad mə lwágulə sá nə Yésus nyə á bwəndɛ fəg shú Dɔ dé, nyə á ka jaaw bwo fəg nyɔɔngú nə sán sán (1.8): «bi mə bá lág nkúl í bá zhu wə Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wám, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wós íjumə í shí byəsh dî.»

Kálaad Misóólúgú ji ka bə nə məma mánkəw məbá:

(1) Ja Yésus mə shín kə gwów yí, a mə nti búúd bé Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim nyúúlád jwəw lú Pantekôt. *Dɔ mə Zembî í mú tééd Oyúden dî (1.1–12.25), í mú ka ngə bwaag.

(2) Jɔɔ Kéel nyə á kə námá nə ndé kə kumə Róma, shug lú ləməd (13.1–28.31). Tééd lúu 13, Pwól wə ngə bul nyín: í bul bə mínjənd milól nyə á sá myá.

Kyeyúlə Jɔɔ Lán í á ngə kyey ntáni kú bish məkwowalə nɪ í cúgé nji sáal búúd ɔ lwámá bənəŋ oshwə bán; í bul bə nə

Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim wə nyə á ngə sá nə Dɔ mə Zembî í ngəg nə bwaag.

*Zembî nyə á kaag buud
Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim*

¹ Tyofil, mə a tééd cilə kálaad ashúshwóógú nə mə bwiing sá jəsh Yésus nyə a sá yí, nə jəng jəsh nyə á jíguli yí tééd mətéédulé

² kə wós jwəw nyə á bən kə gwów yí. Jwəw dəngú, nə nkul á Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim, nyə á fwo shín lwágulə *buud ɔ lwámá bé nyə á féesh wá sá bwə jálá nə bá sá yí.

³ Búúd ɔ lwámá bé bəng dí wə nyə á lwóya nyúul mpəsə micúŋ nə shwiy dé yí. Nyə a lwágulə bwo iyuug mimbií mimbií nə a jisə kuwó, bwə ngə dúg nyə tən mwəw məwúm mánə, a ngə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí.

⁴ Í á ka zə bə, dáni jwówúd í, bənəŋ bwə ngə də, a mú báásulə bwo nə: «Bí kú bá tí mákuú Yurúsəlem, bí ɔ bá fwo bwánd sá Dá nyə á kaag yí, sá bí á gwág nə mə yí.»

⁵ Nyə nə bwo nə: «Yuánes nye nyə á duu buud nə məjúwó, bí bən bi mə zə bá duwan nə Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim námə mwəw mágaád.»

⁶ Bəsh bwə mú ka jì nyə cún ngwúd nə: «Cwámbe e, ye ja gaád wə wó zə kwo tál íjwúga yá *Izəryél yí?»

⁷ A mú ci nə bwo ná: «Bì dí bí ná bí mpúg máfwála nə ija Dá nyáméfwó nyə á tâl yí.

⁸ Nji, bi mə bá lóg ñkûl í bá zhu wə Ñkɛɲkɛ Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiɲg lán wâm, tééd Yurúsalem, kala Yudéa, kə kumə Samaríya, kə wósó íjumə í shí byêsh dî.»

Yésus mə kə gwôw
(Luk 24.50-53)

⁹ Ja nyə á shîn lás nə bwo ntáni yí, bwə ñgə dúg nyə, a mú ñkâɲ kə gwôw, ñkúdu mú shweel nyə, mísh máɲ mə kú ná dúg nyə.

¹⁰ Bwə ñgə ná dúg ɲege jon dí wú nyə á kə wá, seegya ná buud obá bwə mə wósó bwo na koogú, bwə njúl nə mimb-wéédí mí áfufumá.

¹¹ Buud ðni bwə mú ci nə bwo ná: «Yé búúd ó Galilê, jí bí mə ká bwên na dɛ dúg jon dí yí? Yésus mə bún kə jon dí béégya nə bi éne, nyə é bá námə kwo zə mbií ɲgwúd bi ámə dúg a ɲgə kə jon dí ni.»

¹² Ntó, bwə mú tí ɲjəond wúlə mbúbúɲ á wəolivyê, kálə Yurúsalem, cínɲgú jisə cé zhíí múúd mə kyéy jwôw lú sábaad yí*.

¹³ Ja bwə mə wósó Yurúsalem yí, bwə mú bád fúm á ɲjów dí gwôw, kúl bwə á dɛ seɲgya yí, nə Pyêr, nə Yuánes, nə Zhâk bá André, nə Fílíp bá Tómas, nə Batələmí bá Matiyô, nə Zhâk á mwân

mə Alfê, nə Shímun nyə á bə gwoonɲ á məcey mə ləom dí yé, nə Yúda mwân mə Zhâk.

¹⁴ Bêsh bwə á dɛ sá zény məjəgula lām ɲgwúd, bənôɲ bóól búdá, nə Maríya nyəɲgú mə Yésus, nə omínyəɲá ó Yésus.

Bwə fêesh jilá mə Yúdas

¹⁵ Dúl jwówúd ntáni, obúgula bwə mə seɲgya je bə tâɲ buud təd nə məwúm məbá, Pyêr nyə á tów shí, a mú ci nə bwo ná:

¹⁶ «Bwááɲg ó, Ñkɛɲkɛ Shíshim nyə a lás mpu mə *Dávid dí, sá jəɲg jisə cilyá shú mə Yúdas. Nyə wə nyə á ɲgə kə nə buud bwə á kə bii Yésus wá. Í á jii ná sá jisə mícilyá mí Kálad Zembí dí yí í bwəmag.

¹⁷ Yúdas nyə á bə námə gwoonɲ jisád, Zembí nyə a yə námə nyə ɲkəw sáal gaád.

¹⁸ Nji, *mwaanê bwə á jəna nə nyə ná a sáág olíɲgí nyə á sá wá, nyə á kusə shí nə mwaanê wəɲg. Nyə á ka kə kadəwa shí cínɲg mbúbudí, a mú kəod tām kug, iság nə incuwa cɛim shí nə shí†.

¹⁹ Buud ɔ Yurúsalem bêsh bwə á shí mpu sá jəɲg, nə ndéé bwə á gwiid shí nyəɲg nə Akéludama, ntó mə kə né “Shí məcií”.

²⁰ Mpuhá ná jisə cilyá kálad osôm dí ná: “Dənd dé í lúgúg wuul, muud kú ná bá ji cínɲg”. Í njúl námə kwo bə

1:8 Luk 24.47-48 **bi músə bá bwiɲg lán wâm:** 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Yuá 15.27 **1:9** Luk 24.51; Yuá 6.62; 1Pr 3.22 **1:10** Luk 24.4 **1:11** Luk 21.27; Mbú 1.7 **1:12** Luk 24.52 * **1:12** Cɛɛ mə Moyíz í á dɛ ci nə ñki muud mə cɛel sá ɲjəond jwôw lú Sábaad í, a kú ntɔ kilomáda ɲgwúd. **1:13** Luk 6.14-16 **1:14** Luk 23.49 **1:16** Sôm 41.10 **1:18** Mat 27.3-8 † **1:18** Bwəɔɔdagí lán ga nə wəɲg wúsə Mat. 27.5 yí. **1:20** Sôm 69.26; 109.8

cilyá ná: “Ŋgwól múúd ŋwág jiya jé”.

²¹ «Ntó, sá búsə nə bóól búúd wa, buud sánŋə bwo sá á də ŋgə jaand ja sánŋə Cwám̄ba Yésus sá á bə gwoŋg yí,

²² tééd nduwán má Yuánes Nduu-buud kə kumə ja nyə á bân kə jon dí yí. Í jii ná ŋgwól múúd á cínŋg zág seŋgya nə sá, sánŋə zə ŋgə bwiiŋg gwûmúlə Cwám̄ba nyə a gwûm yí.»

²³ Bwá mú lwágulə búúd obá, nə Yóseb nyə á bə nə dúl jínə ná Barsábas, bwá dúgá námá nyingə jŋw ná Yustos yé, nə Matíyas.

²⁴ Nə ndéé, buud bwá mú jəgula nə Zembî ná: «Cwám̄ba e, wo muud mə mpú mílám mí búúd bēsh yé, lwóg sá nyəŋg wó má féesh wa búúd obá óga dí yé,

²⁵ a zág ŋwa jiya wa sáal *búúd ɔ lwámád, nəcé Yúdas nywáá nyə á myaas jiya jəŋgú, a kə ŋwa jəŋg í á jəla nə nyə yí.»

²⁶ Bwá mú jwɔ bya shú búúd obá bəŋg, mpaambé í mú féesh Matíyas, bwá músə seŋg nyə nə buud ɔ lwámá wûm nə ŋgwúd.

2

Ŋkəŋkə Shíshim má shulə jwəw lú Pantekôt

¹ Ja jwəw lú Pantekôt í á wóós yí, bēsh bwá á bə bwá njúl kəkúl ŋgwúd.

² Seegya ná nyúl ncíndə mú zhu gwəw námə nda ja məma ŋkwə mə də kuŋg yí. Ncíndə nyəŋg í mú lwánd njəw bwá á bə yí wēsh ná cwóó.

³ Nə ndéé bwá mú dúg bíl ísá í ŋgə wóós nda məjûm má kuda. Isá byəŋg í mú ŋgə bóóg ŋgə kə badəwo muud yēsh nyúúlád.

⁴ Bēsh bwá mú lwánd nə Ŋkəŋkə Shíshim ná cwóó, bwá mú tééd ŋgələ lás mósól məkəl nda Shíshim í á ŋgə sá ná bwá lásúg ná.

⁵ Í á bə *Oyúden bwá njúl Yurəsəlem, Oyúden bwá má wá lâm wə Zembî wá, bwá á zhu ílwoŋ í búúd byēsh bísə jon dí shí yí.

⁶ Ja sâ ni má gwíg ləəm nə ləəm yí, búúd bwá mú zə seŋgya bwá kú mpu sâ bwá cíg yí nəcé muud yēsh ŋgələ gwág obúgula bwá ŋgə lás kál lú byélé dé.

⁷ Fug í á jimb bwo mílúúd, bwá ŋgə jág bul káam, bwá mú ŋgə ci ná: «Ŋgaá ná búúd bwá ŋgə lás óga bēsh búsə buud wá Galilə?

⁸ Ká ntədəlé í mpú zə bə nə sá ŋgəg nə gwág bwá ŋgə lás məkəl măsú, muud yēsh yag kál lú byélé dé yé?

⁹ Nə Oparət, nə buud ó Mədí nə bəŋg wá Elam, nə bəŋg bwá də ji Məzhuputamí nə Yudéa, nə bəŋg wá Kapados námə, nə Pŋŋ nə Azî,

¹⁰ nə Frizhî, nə Paməfilí námə, nə Igípten, nə məfaan

má Libî mâ ηγεέ ηgwála Sirên,
nə buud bwé ámə zhu Róma
wá,

11 fwámé Oyúden, nə ojón
bwé á zə nyí mísəon Oyúden
dí wá, nə buud ó Kərēt nə
Arabî. Ntədəlé sə ηgé gwág
buud óga bwé ηgé bwiiηg
məma mísóólúgú mí Zembî
sádí məkál má byélé dí yé?»

12 Bêsh fug í á jimb mílúúd,
bwé kú ná mpu sâ bwé cig yí.
Bwé mú ka ηgə ci bwámé nə
bwámé ná: «Jáyé í má bə ga?»

13 Bóólúgá bāη bwé mú ηgə
cágulə obúgula, bwé ná: «Bwé
má lwánd nə məlwəg.»

Pyêr mə lás kaand

14 Pyêr bəónη *buud ɔ
lwámá wūm nə ηgwúd bwé
mú ka zə tōw tām buud. Pyêr
mú bān kál gwów-gwōw, lás
nə bwo ná: «Yé *Oyúden nə bi
bêsh buud bí ηgé jî Yurúsəlem
wá, bi ɔ mpú nti málwə kəga
mádí, bi má jəlá nə mpu sâ ga.

15 Buud óga bwé aηgē nə
fudə nə məlwəg nda bí ηgé ci
ná. Ngaá nə jwōw dúsə ná
nĵi məwəla ibuu mâ mpúmán
mpámán.

16 Í yidá bə ná sâ Zhuwəl
*muud micúndá nyə á jaaw yí,
gwé wé í má bwəmə ga, nyə á
ci ná:

17 Í bá bə ná, mwōw mâ
məzhúgúlá,

mə bá shwu múúd yêsh
Shíshim wām.

Zembî mé ci ntó.

Bwān bún wā budūm nə wā
budá bwé bá cúndə
micúndá myām,

məncwəmə mún má dúg
*məntamə má á mísh
ná bagə*,

icwúcwúul bín dúg məntamə.

18 Jí ntó. Mə bá shwu ósól
ɔ mäsáal bām Shíshim
wām mwōw məəηgúd,

təə ósól ɔ mäsáal wá budūm,
təə wā budá,

bêsh bwé mú bə búúd ɔ
micúndá.

19 Mə bá wéeshəli *ísā í
mímbugú gwów jəηəd,

mə sá *ísā í ntó búúd ηkwón yí
shí mishwun.

Í bá bə, nə məcií nə kuda, nə
ηgúdá yíle,

20 shúshwóógú nə mwásé má
Cwámba í zég wósó,

məma mwásé aηkəηkənwā
wəəηg,

jwōw í bá shwəzəla bə yídúgú,
mbyól bə məcií.

21 Nə ndeé, múúd yêsh mə
bá kím jōw jínə má
Cwámba yé, a bá cəgə.

22 «Bag ó *Izəwəyēl,
gwágulágá sâ má ηgé ci yí.
Zembî nyə a wéeshəli bí
*məshimbá nə isā í mímbugú
nə isā í ntó búúd ηkwón yí.
Nyə a wéeshəli byo məbwə má
Yésus á Nazarēt dí nda bí má
bwéy mpu ná. Ntó jî nə Zembî
nyə á mpu lwóya ná nyə wé
nyə á nti bí Yésus á Nazarēt
wəəηgá,

23 Zembî mú sá nə bi bíig
muud wəəηgá námə nda
nyáméfwó Zembî nyə á ηwa

2:12 1Kr 14.23 2:17 Zhu 3.1-5 * 2:17 ntamə á mísh ná bagə: Wāη mbíi ntamə
í dū bə wo kú kə gwád. 2:21 22.16; Rom 10.13 2:22 Luk 24.19; Yuá 3.2; Mis
2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rom 15.19; Heb 2.4 2:23 3.15; 4.28;
7.52; Luk 23.33; 1Te 2.15

cígulá ná, nda nyə á bwey mpu ná. Bi á kusha nyə nə buud búśá kú bích máčçę wá, bí sá ná bwá gwúg nyə, bwá músə bwambulə nyə kwolós dí.

²⁴ Nji, Zembí nyə a gwúmushi nyə, a fεemushi nyə nə shwiy nácé shwiy í á shígé nywá bə nə nkul máánd nyə kandugə.

²⁵ Dávid nyə á wámbulə ci shú déd ná:

Mə á du dúg Cwámba mádí shwóg ja jēsh,
nácé a jisə mádí mbwə mənchwúm shú ná sá kú bwεle fwágusə mə.

²⁶ Ntó, lám wám wúsə nə məshusug, júm dām í ngə kəos nə jámbá.

Ka nyiŋgə bul bə ná ifúndá byám í bá ngə woga nə búgá,

²⁷ nácé wo abúlé sá ná mə kág myeesh ban mǐnjím,
wo abúlé bíd ná jǝjǝ sóol məsáal wó kág bwo shwóŋud.

²⁸ Wo a sá ná mə mpúg məzhíí mǎ cug,

wo bá lwándulə mə nə məshusug ja mǎ bá dúg wó yí.

²⁹ «Bwááŋg, maguləgá ná mə jááwug bí ná kpwóó ná, mpáámbá íshé *Dávid nyə a shí yə, nyə á dəw, shwoŋ nyé nyísə ná wa sádí zə wóós múús.

³⁰ Nji, nda nyə á bə muud micúndá ná, nyə á bwey mpu ná Zembí nyə á kaag nyə, a

κεεν búbálé ná a bá jil ngwól mwān yé, məbyá mé má nyəméfwó, a bá jil nyə nyódí jiya ící dí.

³¹ Nyə á bwey dúg ná Yésus mə bá gwúm, gwúmúlə wəŋŋ wə nyə á ngə ci ja nyə á lás ná: “Bwá á shígé myaas nyə ban mǐnjím, nyúúl nyé í á shígé bwo shwóŋud”.

³² «Yésus wəŋŋá, Zembí nyə á gwúmushi nyə, sǎ bēsh sǎ búśə owúshined wá lân wəŋŋ.

³³ Mbwə mənchwúm mə Zembí í á bān nyə gwōw. Nkǝŋkǝ Shíshim Zembí nyə á kaag yé, a mǎ lág nyə wə Dá, a mǎ shwu sǎ nyə, gwə wə bí ngə gwág bí ngə dúg nə sǎ ga.

³⁴⁻³⁵ Dávid nyəméfwó nyə a shígé kə gwōw, nji nyə á ci ná: Yawé nyə á ci nə Cwámba wām ná:

“Jig shí wa mádí mbwə mənchwúm kə wóós ja mə é culushi mǐzhízhíŋ myó,

wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁶ Yé bag ɔ Izarəyél bēsh, bí mǎ jǎlá nə ka mpu kú nə məshwán ná Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé, Zembí mǎ sá ná a bág Cwámba, a bə *Kríst.»

Obúgula ó Yésus ó ashúshwóógú

³⁷ Kaand ni nyə á kwiy buud milám, bwá mú jǐ Pyēr bəŋŋə *buud ɔ lwámá ná: «Bwááŋg e, sǎ sáág ntudélé?»

2:24 3.15; Luk 24.5 **2:25** Sôm 16.8-11

2:27 13.35

2:29 10j 2.10; Mis 13.36

2:30 2Sa 7.12-13, 16 **2:31** Sôm 16.10

2:32 1.8

2:33 Mbwə mənchwúm mə

Zembí: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mak 16.19; Luk 20.42; 22.69; Rom 8.34; Ifz 1.20;

Kol 3.1; Heb 8.1; 1Pr 3.22 **Nkǝŋkǝ Shíshim Zembí nyə á kaag yé:** 1.4; Yuá 14.16-17;

15.26 **2:34-35** Sôm 110.1; Luk 20.42-43; Heb 1.13 **2:36** 3.15 **2:37** 16.30; Luk

3.10, 12, 14 **2:38** 3.19; Luk 3.3

38 Pyêr mú bęsa nę bwo ná: «Céndúgá mitédúgá, muud yêsh dúwanugí jíná má Yésus-Kríst dí, Zembî jwúg bí nę *misám mín. Ntó, bi mú lég yána má Zembî, yána dęng wá Nkęnkę Shishim.

39 Nęcé nkaagó má Zembî í dúgyá nę bî, nę bwân bún, nę bóól búúd bęsh búśá óshwóg-óshwóg wá, bímbí dęsh Zembî mę bá jôw yí.»

40 Pyêr mú námá kwo nęgę lás nę bwo bíl zhwog iciyá na, nęgę cwíny bwo, nyę nę bwo ná: «Túbúgá wú na kala búúd á lílįgí nńd.»

41 Buud bwó á magula kaand yé wá, bwó á duwan. Jwôw dęngá, buud bwó á kwíduli *Dę lú óbúgula dí kúná-kúnę buud otóśshin olól.

42 Obúgula bęsh bwó á dę sá zény bęxlę mínjígulá mí búúd ę lwámá, zény cug seęngí á omínyęňę, zény dúlę féya buléd, nę zény dúlę ji íseęgyá í májęgulad.

43 Buud bęsh bwó á bę nę gwóógá, buud ę lwámá bwó nęgę bul sá *ísá í mímbúgú nę *ísá í ntę búúd nękwón yí.

44 Buud bęsh bwó á *búgula wá bwó á dę bę kúl nęgwúd, bwó seęng isá byán dę bíl byo seęngí.

45 Bwó á nęgę kusha mębii máň nę isá byán, bwó ka dę kawula *mwaanę węngę námá nda múúd yęsh nyę á bę nę męyánęan ná.

46 Bęsh bwó á dę sá zény kęlę *Luň má Zembî jwôw dęsh mbii nęgwúd; bwó dę féya buléd mínjôw mínjôw, bwó dę dę ídęw byán nę męshusęg, kú nę muud mę nękęny nyúul.

47 Bwó dę ságusę Zembî, bóól búúd bęsh dę nęwa bwo nę męjilę. Cwámba nyę á dę cug buud jwôw dęsh, a dę kwádulę bwo *Dę dí.

3

Pyêr bá Yuánes bwó lwag mbúmbwúgá

1 Pyêr bá Yuánes bwó á ka zę kę *Luň má Zembî węla lú májęgula dí, męwęla męlól má mpwó-kugá.

2 Nęgwól múúd nyę á byêl mbúmbwúgá. Buud bwó á ka dę nękęny nyę jwôw dęsh dę kę jil nyę mpumbé Luň bwó dę jôw ná: «Ję Mbê» yí, a ka dę gwáám búúd bwó kę Luň wá kwíindyá.

3 Múúd éne nyę á ka dúg Pyêr bá Yuánes bwó nęgę bę ná bwó zę nyí Luň, a mú gwáám bwo kwíindyá.

4 Pyêr bá Yuánes bwó mú dúg nyę ná figá-figá, bwó nę né ná: «Ntię mísh kęga.»

5 Muud éne mú kęnd mísh bwádí a nęgę tódęga ná a zę lég gúl sá.

6 Pyêr músę ci nę nyę ná: «Mę cugé nę *mwaanę, mę kú nę or. Sá má jí nę ndí yí, gwó wó má yé wo yí. Jíná má Yésus-Kríst á Nazarët dí, tówúg tátalı wo kyéyug!»

⁷ Ná ndeé a mú bií nyə mbwə mənɔwúmúd, bān. Námá cé nə cé, məkuú nə məcugulu má músə lal múúd éne.

⁸ A mú sáanz tōw tətəlí ná cedeɔk. A mú tééd ngólə kyey. A mú kə, bənɔŋ bwo bwə mú kə nyí Luŋ má Zembî, a ngə kyey, a ngə kōw, a ngə ságusə Zembî.

⁹ Buud bēsh bwə mú dúg nyə a ngə kyey, a ngə kōw, a ngə ságusə Zembî,

¹⁰ bwə ngə mpu yag nyə ná muud nyə á da ji mpumbé Luŋ bwə da jōw ná Jɔ Mbê, a dúgá gwáám búbud mik-wíindyá yé, nyə wə éne. Bwə mú ngə jág bul káam sâ í má s̄y yí, ikukwende bií bwo.

¹¹ Muud éne nyə á shígé ná kwo béégya nə Pyêr bá Yuánes. Buud bēsh bwo mú zə nə mikúlú kú ná mpu sâ bwə cíg yí, zə lyɛ bwo na wú bwə á bə kúl bwə á gwiid ná Nyíngulé* má Sálamun yí.

Pyêr mə lás kaand

¹² Nda Pyêr nyə á dúg ntúni ná, nyə á ka lás nə buud, nyə ná: «Yé bag ɔ *Izəryél, nəcé jí bí ngə bul káam sâ í má s̄y ni yí? Jí bí ngə dúg sə ná ŋkaamá námá nda ŋkul nyísú wə í má sá ná muud éga kyéyag tətəlí yí, ŋkí ntəg nə sá bulúlə wá milám wə Zembî wá í má sá yí?

¹³ Zembî má *Abəraham, Zembî má *Izaag, Zembî má *Yákwab, Zembî odá má sá ná sól məsáal yé Yésus bág nə

gúma. Yésus bí bāŋ bí á kɛenzh yé, bí á ban mísh má Pilát dí yé, í njúl ná Pilát nywáá nyə á ngə cɛel bíd nyə.

¹⁴ Bí á ban muud Zembî nyə a féesh yé, tətəlí muud, bí yidá jí ná Pilát gwágúg ngwúl buud ŋkúŋkwónúlə, a bíd nyə.

¹⁵ Muud nyə a té cug yé, bí bāŋ bí a gwú nyə, Zembî nywáá mú gwúmushi nyə. Sá búsə owúshined wá lâŋ wəɔŋg.

¹⁶ Nəcə búgúlálə Jíná má Yésus í, Jíná dɔɔŋg í má ləushi múúd bí má dúg, bí má bwey mpu éga. Búgúlálə Yésus wə í má sá ná a yálúg fwámé yál nda bí bēsh má dúg éga.

¹⁷ Ná ndeé, bwaanɔ, mə mpú ná sóólúgú wēsh bínɔŋ otówe ɔ shwóg bān bí á sá yí, í á bə nəcé ijág.

¹⁸ Nji, Zembî nyə á bwey jaaw mímpu mí *búúd ɔ mícúndə bé bēsh dí ná *Kříst yé má bá bwəma nə mícúŋ ná ndeé a yə, sâ jɔɔŋg wə í má bwəma ntúni ni.

¹⁹ Kagá cénd mítádúgá, bí cénd kuú njɔɔnd, ja jɔɔŋgú Zembî mú jímbal *misám mín;

²⁰ bí má ká sá ntó Cwámba mə bá sá ná bí bág ná bud-bud, a nti bí Yésus nyə á féesh ná a bág Kříst wán yé.

²¹ Í jíi ná Yésus wəɔŋgú fwóg jí jon dí kə wós ja ísā byēsh í bá kwo s̄y ógúgwáan yí. Zembî nyə á ngə jaaw ntó mímpu mí búúd ɔ mícúndə bé nyə á féesh yág wá.

3:8 14.10; Yuá 5.14 **3:11** 5.12; Yuá 10.23 * **3:11 Nyíngulé:** Sá sá ngə jōw ná nyíngulé ni í cúgé zhizhe mpumbé; jisə milwəŋ mí mámpin mimbá, bwə ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bág. **3:13** 2.33; 7.32; MmN 3.6, 15; Luk 23.13-23
3:15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 **3:16** Mat 9.22
3:17 Luk 23.34; 1Tm 1.13 **3:18** 5.42; Luk 24.27, 44-46 **3:19** 2.38

22 Nəcə Moyîz nyə a shí ci ná: “Cwám̄ba Zembî mə bá nti bí ηgwól múúd micúndá nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín. Bi ɔ bá gwágulə nyə sâ jêsh nyə é bá ci bí yí.

23 Muud yêsh mə bá bə kú gwágulə múúd micúndá wəηg yé, nyə abúle ná bə málánj mâ kúl búúd jíshéd, a bá gwúyow.”

24 Buud ɔ micúndá bêsh, tééd wə Samyêl kala nə bəηg bêsh bwá á zə nyédí mpúsə wá bwá á shí bwey də bwiinj lânj á mwôw mága.

25 Bi búsə bwân ó búúd ɔ micúndá, bí á ηgə námə byêl Zembî njúl nə sɔ nə impáámbé bín. Nyə a sá sɔ jəηgâ ja nyə á ci nə Aburaham ná: “Minjów mí búúd myâ shí ga myêsh mí bá də lég ibwádán mpwoη buud nywô dí.”

26 Shú dún wə Zembî nyə á tééd wéeshuli sóol məsáal yé yé, a ntí nyə ná a zág bwádan nə bí, a sá ná muud yêsh yówug bów-bôw fúlú.»

4

Bwá zə bii Pyêr bá Yuánes

1 Pyêr bá Yuánes bwá ηgə ná lésha nə buud ntáni, nə ofada, nə njwû á buud bwá á də baagulə *Luj mə Zembî wá, nə *Osadwisyênj bwá mú zə wóós,

2 bwá ηgə bul gwág bôw nə Pyêr bá Yuánes ηgálə yə buud minjígúlá ηgə jaaw ná buud

bwá bá gwûm nda Yésus nyə a gwûm ná.

3 Buud óni bwá mú bii Pyêr bá Yuánes kə fad bwo mímbwug dí ná bwá bá lás lésú wáη mpwó-mwásə. Nəcə í á bə kugú mə bii shí.

4 Nji, bóólúgá ncúlyá buud bwá á gwág kéel wá, bwá á *búgula. Tâη obúgula í mú bád kə kumə kúnə-kúnə ótósšhin ótón.*

Pyêr bá Yuánes bwá zə tów kəɔdud

5 Mán məlê̄m, otówe ɔ shwóg, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ó məcəç bwá á bə Yurúsəlem wá bwá mú zə seηgya.

6 Ajəláci á ofada bwá á də jôw ná Hána yé nyə á bə cínəηg, nə Kayíf, nə Yuánes, nə Aləguzándrə, nə mimbyêl myêsh myâ wáajəláci wá ofada.

7 Bwá mú zə nə Pyêr bá Yuánes zə təl bwo cwánúd na búúd óni dí. Bwá mú ηgə jî bwo mishílí. Bwá nə bwo ná: «Bi ámə sá sóólúgú wán ni nə nyáyé ηkul? Bi ámə cwééd jínə mə zə?»

8 Ntó, Pyêr njúl lwándúlá nə Nkêñkê Shíshim mú ka zə bəsa nə bwo ná: «Yé ótówə ɔ shwóg wá kúl búúd, yé ocúmbá buud,

9 sá təl kəɔd dí múús nəcé sá sálə mbêl múúd mənɣwa. Bí ηgə jî sá sâ sá ámə sá shú ná a bəg mpwogé yí.

10 Bi bêsh nə bag ɔ *Izurəyêl bêsh, mpugá ná muud bí ηgə dúg éga mə bə mpwogé jínə

3:22 Mbá 18.15, 19; Mis 7.37 3:24 3.18 3:25 Mət 12.3; Gal 3.8, 16 3:26 13.46; 18.6; Rom 1.16 4:1 Osadwisyênj: 5.17; 23.8; Luk 20.27 4:1 Luk 22.4, 52 4:2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 4:3 5.18 4:4 2.41 * 4:4 Tâη ni nyisə lə̄lə nji budûm nə budûm. 4:7 Luk 20.2 4:8 2.4 4:10 3.6; 3.15

má Yésus-Krîst á Nazarêt dî, Yésus bí á bwambulə kwolós dí yé. Nyə wə Zembî nyə a gwûmushi yé, nyə wə má sá ná muud éga bág mpwogé nda a tál éga.

11 Nəcə Yésus jisə “kwóógú bí olwɔye bí á myaas yí, dwó wə í má shúgala kwóógú lú lámuga† yí”.

12 Kú nə ηgwól múúd jí nə ηkul yíl búúd mábôw dí yə bwo cug yé, nji nyə. Nəcə kú nə dúl jínə lú múúd sə má jálá nə *dúg cug nə ndî wa shí mishwun yí.»

13 Buud óni bwə mú bul káam dúgúlə né Pyêr bá Yuánes bwə ηgə lás né kpwoó-kpwoó. Bwə á bul káam nəcə mpúlə né Pyêr bá Yuánes búse ozhizhe ɔ búúd kú mpu kwas, nji í ηgə yida mpûy ná búse buud ɔ gwoonɔ mə Yésus.

14 Nda bwə á ηgə námə dúg muud nyə á yâl éne tál na bwadí koogú ná, bwə á shígé ná kwo bæ nə sâ bwə cí.

15 Bwə mú ci nə Pyêr bá Yuánes ná bwə wúg na *mpáanzə milésú á Zembî dí, bwə cúwóg tóón. Osémbye ɔ milésú bwə mú ka ηgə sɔ sâ bwə cíg nə bwo yí.

16 Bwə ná: «Sə sáág buud óga ntədel? Jísə mpu bæ ná bwə má sá *shimbá. Í cugé ná kwo bæ shwoó, buud ɔ Yurúsəlem bēsh bwə má mpu ntó, sə cugé nə ηkul sá máshwán.

17 Nji, í á jélayé né lân ni í

kwágagi nə muud yēsh. Ntó, sə mpúg yáasulə bwo məlwə ná ci bwə kú ná kwo lésa nə muud nə jínə má Yésus.»

18 Bwə mú jôw bwo, zə mpu yáasulə bwo məlwə né ci bwə kú ná kwo lésa nə muud nə jínə má Yésus, ηkí ná bwə kwo jíguli búúd gúl sâ jínə dɔɔnɔgúd.

19 Pyêr bá Yuánes bwə mú bɛsa nə bwo ná: «Biméfwó faasugá. Ye í jəla mísh má Zembî dí nə sə yídag gwág nə bí, kú gwág nə Zembî?»

20 Sə bân sə cugé nə ηkul ɔw bwiinɔgúlə sâ sə á dúg nə gwág yí.»

21 Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílésú bwə mú kwo mpu báasulə bwo ci nə ndeé, bwə músə bíd bwo kú sá bwo sâ. Bwə dúg ná ηkí bwə yə bwo intúgúlí, í bôw, nəcə buud bēsh bwə á ηgə bul ságusə Zembî nə sâ í á sîy yí.

22 Muud nyə á yâl shimbád yé wɔɔnɔ nyə á bæ kala múúd í má cɔ mimbú məwúm ménɔ yí.

Obúgula bwə jəgula nə Zembî

23 Pyêr bá Yuánes, ja buud óni bwə á bíd bwo yí, bwə á kə búúd bán dí, kə jaaw bwo lésú wēsh milúlúú myā ofada nə ocumbá buud bwə á lás nə bwo yí.

24 Nda bwə á gwág lésú wɔɔnɔ ná, bēsh bwə á bân mákəl jəgula nə Zembî lâm

4:11 Sôm 118.22; Luk 20.17; 1Pr 2.4-7 † 4:11 **kwóógú lú lámuga**: Kwóógú bwə á da tééd jil mándalúd yí, dwó wə bwə á da bɛ ja bwə lám mənɔyɔnɔ mə njôw yí. Bwə á da lwɔ mbii sə ηgə dúg məlwɔga má shiméd múús yí. (Sâ ga jisə námə Mat 21.42.)

4:12 Mat 1.21; 1Kr 3.11

4:15 5.34-35

4:16 Yuá 11.47

4:17 5.28-29, 40

4:24 MmN 20.11; Sôm 146.6

ngwúd bwé ná: «Mása, wo wá wo a sá gwôw nâ shí nâ mân nâ isâ byêsh bí cínɔŋg yí.

²⁵ Wo wá wo á balan nâ Nkêŋkê Shishim lás mpu má sóol mäsáal woó mpáámbe jisú *Dávid dí, ci ná:

Nacé jí ilwon í búl cugula ntúga yí?

Nacé jí ikúl í búl wá mílúú mítádúgá mí kú nâ wúmbulé dí yí?

²⁶ Ojwú ɔ shí bwé má seɛŋgya, otówe ɔ shwóg bwé báduaga ná bêsh bwé zâ lumbuli nâ Cwámbe á shí nyêsh bá Krist yé.

²⁷ Nacé Herod bá Pons Pilát bwé má bale zâ seɛŋgya nâ ikúl í cúgé *Oyúden yí nâ Dɔ má *Izúræyêl. Bwé má zâ seɛŋgya wa ngwála gaád ná bwé zâ lumbuli nâ Yésus, jɔjɔ sóol mäsáal wô wó á gwágula mawúdé yé.

²⁸ Bwé sá ná isâ byêsh í bwámag nda wó á bwey ŋwa cigúla nâ ŋkul nywô nâ tádúgá woó ná í bág bæ ná.

²⁹ Cwámbe e, ntúg mísh ja gaád wo dúgúg nda bwé ŋgá ceel juwal sé ná. Ság ná osóol ɔ mäsáal bwô bwé bwíŋgug kéel dwô ná kpwáó-kpwáó.

³⁰ Shéémbug mbwê wô, mimbâl mí ŋgág nâ yâl, *isâ í ntɔ búúd ŋkwón yí nâ *isâ í mímbúgú í ŋgág nâ síy Jíná má Jɔjɔ Sóol mäsáal woó Yésus dí.»

³¹ Ja bwé á shín jégula yí, kúkúl bwé á bæ yí í mú ntaŋsa, bêsh bwé mú lwánd nâ Nkêŋkê Shishim ná cwóó,

bwé mú ŋgâ bwiing Milésú mí Zembí ná kpwáó-kpwáó.

Obúgula bwé cugâ nâ isâ byáŋ seɛŋgí

³² Ncúlyá buud bwé á *búgula wá bwé á ŋgâ cugâ lám ngwúd, nâ tádúgá ngwúd. Kú nâ muud nyâ á ŋkwandêwa nâ mé mæbii yé. Bêsh bwé á du balan nâ mæbii máŋ seɛŋgí.

³³ *Buud ɔ lwámá bwé á ŋgâ bwiing lâŋ gwúmále Cwámbe Yésus nyâ a gwúm nâ mæma ŋkúl yí, Zembí ŋgá bul lwágula bêsh mæma mpáam nyé.

³⁴ Kú ná nâ muud á *Dɔ lú óbúgula nyâ á kwo bæ nâ mæyáŋgan. Bɔɔŋg bêsh bwé á bæ nâ mæshí ŋkí minjów wá, bwé á ŋgâ kusha myo, du zâ nâ *mwaanê wɔɔŋg

³⁵ du zâ bwíig búúd ɔ lwámá shí mækuú. Bwé ka du kaaw búúd nda mæyáŋgan má á du bæ ná.

³⁶ Ntó, ngwól múúd á Shíprâ ná jíná ná Yóseb, nyâ á bæ mwâ *Levít, búúd ɔ lwámá bwé á kwo gwiid ná Barnábas. Jínâ dɔɔŋg í ké ná «Muud mæ dú bándulâ búúd yé».

³⁷ Nyâ á bæ nâ fambá. Nyâ á ka kusha gwo. A mú zâ nâ mwaanê wɔɔŋg zâ bwíig búúd ɔ lwámá shí mækuú.

5

Lâŋ má Ananíyas bá mudá yé Safira

¹ Nji, ngwól múúd nâ jíná ná Ananíyas bá mudá yé Safira bwé á zâ tôw cáj. Muud éne mú námé zâ kusha dúl bíi dé.

2 Nə ndéé bá mudá yé bwá mú tōw cún, a mú béég ηgwól *mwaanê, a bwíig shú dé. A músə kə nə ηgwól kə bwíig *búúd ɔ lwámá shí məkuú.

3 Pyêr mú ka jî nyə ná: «Ananíyas, jí í sá ná *Sátan jwúg nə lám wô wêsh wó mú shweel ηgwól mwaanê wo ámə kusha shí yé, wo zó shiig Nkékéké Shishim?

4 Ngaá ná shí í ámə bə shí nywô? Ja wó ámə ka ntâg kusha nywo yí, ngaá ná mwaanê wəɔng nyə ámə bə mwaanê woó? Ntədəlé wó ámə mpu wá wúni téduga lámúd yé? Ká, buud dí wó ámə shiig wá, Zembî wé wó ámə shiig yé.»

5 Nji Ananíyas nyə a gwág iciyá ini yí, nyə á shwal kadəwa shí a mú fudə. Ifwaas í mú bul bii búúd bêsh bwá á ηgə gwág lân ni wá.

6 Məncwámá mé á tōw shí, fúlə nyə ná ndéé bwá mú kə dul.

7 Fwámé fwála í mú cɔ, je bə məwəla məlɔl ntáni. Mudá mé Ananíyas mú nyí njów, a kú mpu sá í ámə sɔy yí.

8 Pyêr mú jî nyə ná: «Jaawúg sâ. Ye bímbí ga wé bí ámə kusha shí nyín yí?» Nyə ná: «Haaw. Bímbí dɔɔng wé ni.»

9 Pyêr mú ka ci nə nyə ná: «Nəcé jí bí ámə mpu tōw cún ná bi mə zó shweenzh Shishim mə Cwámá yí? Dugí, búúd bwá ámə kə dul ηgwúm woó wá, bwá mú na mpumbéd mání. Bwá é kə námá nə wo.»

10 Námá cé jɔɔngá, a mú kadəwa na Pyêr dí shí məkuú, a mú fudə. Məncwámá mé ηgə námá nyí njów, mé mú kwey nyə mbimbə. Bwá mú kə nə nyə kə dul ηgwúm dí koogá.

11 Ifwaas í mú bul bii búúd bêsh, tɔɔ bɔɔng wá *Dɔ lú óbúgula, tɔɔ bɔɔng bwá á ηgə gwág nji lân wá.

Buud ɔ lwámá bwá sá zh-wog məshimbá

12 *Buud ɔ lwámá bwá á ηgə sá zhwoɡ *isá í ntɔ búúd ηkwón yí, nə *isá í mímbúgú mánkúmbə mé búúd dí. Bêsh bwá á bə cún ηgwúd, bwá njúl kúl bwá á gwiid ná Nyíngálé* mé Sáləmun yí.

13 Muud nyə a shígé ná kwo kə sɛɛngya nə bwo. Nji, zhwoɡ buud bwá á ηgə bul ságusə bwo.

14 Buud ηkí bul bulya bwá á ηgə *búgula Cwámá, nə budúm nə budá, bwá mú zə ηgə kwíduli gwoonɡ dí,

15 mbii í á wóós né buud bwá á ηgə zə nə mimbəl ítáádə nə ítənd, ηgə zə bwíig koogá lu njwón. Bwá á ηgə sá ná ja Pyêr nyə e cɔ yí, ka shishim jé í é kúnya nə wúl mbəl cínɔng.

16 Buud bwá á kə cíg wú mílɔm myâ kúná-kúnə nə Yurúsələm, bwá ηgə zə nə mimbəl nə bɔɔng buud məjamb mé á təl cwúnd dí wá, bêsh bwá mú ηgə zə yâl.

Buud ɔ lwámá bwá zó bwəma nə zhíj

17 Ajaláci á ofada, nə bóól búúd wâ ηκωμά *Osad-wisyêη bánônη bwá á bæ cún wá bwá á ka zə mpíi *buud ɔ lwámá váál áwuwaɣwê.

18 Bwá mú bíi bwo, kə wá bwo njów mímbwug íjwú dî.

19 Ngwól *éngales mə Yawé músə zə mpwó-bulú, zə juw mímpumbé myâ njów mímbwug, wéeshali búúd ɔ lwámá tóón, nyə nə bwo ná:

20 «Kəgá nyíi *Luη mə Zembî, bi kág bwiing búúd sá jêsh í dúgyá nə cug ágúgwáan ga yí.»

21 Nji bwá á gwág ntáni yí, bwá á kə nyíi Luη mə Zembî ná námə mpámán mpámán, bwá mú ηgə yə buud minjígúlá.

Ajaláci á ofada nə buud bánônη bwá á bæ cún wá bwá mú σεηηg *Gwoonηg ósémbye ó mílósú wâ Zembî nə σεηηgyá milúlúú mí bag ó Izuráyêl. Bwá mú kənd búúd njów mímbwug nə bwá kág ηwa búúd ɔ lwámá.

22 Ifulish í má kə wóós wu, bwá kú kwey búúd ɔ lwámá njów mímbwug. Bwá músə nyiηgə, zə jaaw bwo ná

23 «Sá ámə kə kwey njów mímbwug í njúl fwámé feedyá, isándélé í təl ηgə baagulə. Nji ja sá ámə juw yí sá shígé kwey múúd cwú.»

24 Ja njwú á buud bwá á dɥ baagulə Luη mə Zembî wá bánônη milúlúú myâ ofada bwá mə gwág ntáni yí, fəg í mú jímb bwo mílúú. Bwá mú

ηgə jí nə ntó nyə wá ntudəl?

25 Ngwól múúd mú zə jaaw bwo ná: «Nááá, buud bí ámə wá mímbwug dí wá bwá təl kúga Luη mə Zembî, bwá ηgə yə buud minjígúlá.»

26 Nə ndeé, njwú á Luη mə Zembî bánônη ifulish bwá mú kə ηwa bwo. Nji, bwá á ηgə zə nə bwo nə shee kú cug bwo, bwá ηgə fúndə nə buud bwá á bá gwú bwo nə məkwóógá.

27 Bwá mú zə nə bwo zə təl mpwoombá gúfúgá ósémbye ó mílósúd. Ajaláci á ofada mú téed jílə bwo mishílí.

28 Nyə ná: «Ŋgaá sə á shí bwey təl bí ci nə bí kú ná ηgə jíguli buud jínə níid. Nji, ja ga, bí mə lwándulə njígúlá wún Yurásəlem yêsh. Bí ηgə námə ceel yə sə mpwene shwiy mə múúd éne.»

29 Pyêr bánônη buud ɔ lwámá bwá mú bəsa ná: «Sá mə jəlá nə sá mágwág nə Zembî, kú bæ búúd.

30 Zembî odá nyə a gwúmushi Yésus bí á gwú nə məbwə mán bwambələlə nyə kwolós dí yé.

31 Nji, Zembî nywáá nyə a mə bân nyə nə mbwə məncwúm yé, a təl nyə amadí á sá jêsh, təl námə nyə Cugye buud shú ná buud ɔ *Izuráyêl bwá céndág mítádúgá, Zembî mú juu bwo nə *misám myán.

32 Sá básə owúshined wá isá byəonəgú, nə sá, nə Nkəηkə Shíshim Zembî nyə á yə buud bwá ηgə sá nyə məgwág wá.»

33 Buud ɔ gúfúgá ósémbye ɔ mílósú bwá mú jág nyada nə

mbii lású ni. Bwá ná bwá zá gwú búúd ɔ lwámá.

³⁴ Nji, ηgwól *Farizyêη á *Gwoonηg ósémbye ó milású wâ Zembî, nyɔonηg bwá á da jôw ná Gamalyel yé, nyə á bæ yígguli mæççɛ, buud bêsh bwá dúgá bul gwɔɔ nyə. A mú zə tɔw, nyə ná bwá fwóg wéeshuli búúd ɔni tóón fúfwálá.

³⁵ A mú ka zə ci nə buud bé ná: «Bag ó Izurəyêl, bi ó káálúgá nə sâ bí má céél sá búúd óga ni.

³⁶ Nəcə, í afwóyé námá bwey, Tadas nyə á wóós wa, zə jaaw nyúúl ná ndéé buud je bæ mitəd minɔ zə bɛ nyə. Nji, a mú gwúyɔw, buud bwá á bɛ nyə wá bêsh bwá mú ciima, jâη í mú shîn.

³⁷ Mpásə wɔonηgú, Yúdas á Galilê mú námá zə wóós mwɔw ílân í á ηgə sɪy yí. A mú námá zə julə ncúlyá buud. Nji, ja nyə á yə yí, buud bêsh bwá á bɛ nyə wá bwá mú námá shîn ciima.

³⁸ Gwá wə má ci nə bí ná, fwogá yíl milâm búúd óga dí, bí bíd bwo ná sheɛ. Nəcə, ηkí mitədúgá myán nə sóólúgú wán í ηgə zhu búúd dí, mí é shîn jimb mímfwó.

³⁹ Í ká yida bæ ná í ηgə zhu wə Zembî, bí cugé nə ηkul caam bwo. Bi ó bey ná bi bâg lumbuli nə Zembî.» Bwá mú gwág nyə,

⁴⁰ bwá mú jôw búúd ɔ lwámá, zə fyámusə bwo milwón ná ndéé bwá mú tál bwo ci nə bwá kú ná lésa nə buud jíná má Yésus dí. Bwá mú ntâη bíd bwo.

⁴¹ Buud ɔ lwámá bwá mú wú mpwóombú Gwoonηg ósémbye ó milású wâ Zembî dí. Bwá mú ηgə kə bwá ηgə bul gwág nywa ná bwá má mpiya nə cúgə jíná má Yésus dí.

⁴² Bwá á shígé yɔw bwiingúlə Jɔjɔ Kéél má Kríst Yésus. Bwá á da bwiing dwo jwɔw dēsh, tɔɔ Luη má Zembî, tɔɔ mínjɔw minjɔw.

6

Bwá zə tál ójaákwon

¹ Ja *Ómpwíin bwá á zə ηgə bul bulya yí, milíigya mí á zə bæ. *Oyúden bwá á janawo nə cug Ogurêk wá bwá á ηgə tɔɔwə nə Wəhebərê. Nəcə mikúsə myán mí á ηgə bwəma nə mpyón mánkɔw má ídāw mâ jwɔw dēsh dí.

² *Buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwá mú seηηg Ómpwíin bêsh, zə ci nə bwo ná: «Í ajáláyé ná sə dúg tál bwiingúlə Milású mí Zembî, fwo da zə kaaw ídāw.

³ Gwá wə jí ná, bwaanη, sɔgá buud zanjbə na mpádúgá nyínúd, bɔonηg búúd bwá ηgə bwiing lân wán ná búəsə ijɔɔ í búúd wá, bwá njúl lwándúlá nə Shíshim nə fɔg wá, sə tálúg bwo ísɛy í kaawúlə mábiid.

⁴ Sə bân sə é ka wá mílúú nji májəgula dí nə bwiingúlə kéel dí.»

⁵ Buud bêsh bwá mú magulə tédúgá wɔonηg. Bwá mú féesh Itiyen a njúl lwándúlá nə búgə nə Nkɛηkɛ Shíshim ná cwóó. Bwá féesh námá Fílíp,

nə Prokor, nə Nikanor, nə Timonə nə Parumenas, zə bəd Níkwalâ muud Antyósh nyə á nyíi mísəon Oyúden dí yé.

⁶ Bwə mú kə nə bwo búúd ɔ lwámá dí, buud ɔ lwámá bwə mú jəgula nə Zembî, bwə mú bəd bwo məbwə.

⁷ Milésú mí Zembî mí mú ηgə kə shwóg nə shwóg, tãη ompwíin í ηgə kwídali Yurúsalem, ncúlyá ofada bwə mú magulə búgúlálə Yésus.

Bwə zə bii Itiyen

⁸ Itiyen nyə a bə lwándúlá nə mpaam mə Zembî nə ηkul ná cwóó. A mú ηgə sá *isá í mímbúgú nə məma *isá í ntɔ́ búúd ηkwóη yí, buud bēsh bwə ηgə dúg.

⁹ Bóól búúd bənōη Itiyen bwə mú zə sēηusa məkəl. Í á bə bóól búúd wā *mpáánzə mínjígúlá á buud bwə á wú málwaá dí wá, bwə njúl buud ɔ Sirên nə Aləguzandrî, zə keel *Oyúden bwə á zhu Silisî nə Azî wá.

¹⁰ Nji, bwə á shígé bə nə ηkul mə kwag Itiyen nəcé nyə á ηgə lás nə fəg Nkəηkə Shíshim á ηgə yə nyə yí.

¹¹ Bwə mú kusə búúd ná bwə zəg máalə Itiyen ná: «Sə ámə gwág múúd éga ηgə *lás nə Moyíz bá Zembî bwaasúlə mpu.»

¹² Bwə mú shwambulə búúd bēsh, nə ocúmbá buud, nə *Oyíguli ɔ məcéxə bwə mú zə bii Itiyen, kə nə nyə mpáánzə milésú á Zembî dí.

¹³ Bwə mú kwəmsa bóól ówúshined wā məshīgā ná bwə kəg máalə ná: «Muud éga mə du jág lás nə kəl í búl bə ci yí, nə Məcéxə mə Moyíz ja jēsh.

¹⁴ Sáméfwó sə ámə gwág a ηgə ci ná Yésus á Nazarēt mə bá caam *Mpáánzə Zembî, a cénd íjâm nə ijag yā odá Moyíz nyə a lúgə yí.»

¹⁵ Buud bēsh bwə á bə *Gwoonŋ ósəmbye ɔ mílésú wā Zembî dí wá bwə mú ηgə dúg Itiyen ná figá-figá, bwə mú dúg ná mpwoombá nyé nyísə nda mpwoombá *əngəles.

7

Itiyen mə lás kaand

¹ Ajəláci á ofada mú jí nyə ná: «Ye sá bwə ηgə ci wō ni jisə bándə bə ntó?»

² Itiyen mú bəsa ná: «Yé bwááŋg, yé ódā, gwágúlágá. Mpáámbə íshé *Aburham njúl ná shí á Məzhuputamî, a kú fwó kə ji Sharan, Zembî á milwanə nyə a lwóya nyúúl nyádí,

³ zə ci nə nyə ná: “Wúg wódí shíd, wo béégya nə njów búúd wō, wo kəg shí mə bá lwágulə wo yíid.”

⁴ Ntó, Aburham mú wú shí Okaludyé dí, a mú kə ji Karan. Mpásə shwiy mə sóóŋgá, Zembî mú yíl nyə wu, ntí nyə wa shí bí njúl múús ga.

⁵ Nji nyə a shígé yə nyə ηkəw wa shí gaád, kú námə bə tóo bímbí múúd ji nə ηkul təl kuú yí. Nyə á yida kaag ná í é bá bə shí nyé, mpwoη buud nyé

ka bá shúgula nə nywo. Í á bæ cínəŋgú Aburaham njúl kú fwo bæ nə mwân.

6 Zembî mú ci nə nyə ná: “Mpwon buud nywô í bá kə ji ízhaá shíd. Buud ó wu bwé bá sá bwo məlwaá bwé cúg bwo tãŋ mimbû mitəd minê.

7 Nji, lwon buúd í bá wá bwo málwaa dí ni, mə bá yə gwo intúgúlí, bag dwô í mú bá shwub, í mú zə wa shí gaád, zə də yə mə gúmá.”

8 Zembî músə sá bá sɔ. Sɔ jəŋgú mé məyiygyé wá ábiwáág. Ntó Aburaham mú byá *Izaag a sá nyə ábiwáág jwôw lú mwəomb mpúsə byélé. Izaag byá *Yákwab, sá námə nyə ntó. Yákwab byá námə ímpáámbé í á fwɔ ibeend wúm nə íbá íshé yí, a sá námə byo ábiwáág.

9 Impáámbé bishé íni í á ka zə shíŋ Yóseb. Bwé mú kusha nə nyə ná a kág Igípten. Nji, Zembî nyə á bæ nə nyə.

10 A mú ŋə sey yíl nyə *íncwaw í ntəg byəŋg byêsh dí ná ndéé a kə yə nyə fəg mísh mə Farawôŋ njwú-buud á Igípten dí, a sá ná Farawôŋ gwágúg nyə nywa lámúd. Farawôŋ mú təl nyə ŋgwámuna á Igípten yêsh, tɛm bæ nyáméfwó Farawôŋ dí njów.

11 Məma zha músə zə bæ Igípten yêsh dí, kumə Kanaan, incwaw í ntəg bul yáág, ímpáámbé í íshé kú ná nə sá bwé

dág.

12 Nda Yákwab nyə a gwáduga ná idəw bísə Igípten ná nyə á ka kənd ímpáámbé í íshé wu ja ashúshwóógú.

13 Ja bwé á kwo kə ja ábɛɛ yí, Yóseb músə kə bágulə bwo nyúul, Farawôŋ músə zə mpu mpwon buud nyə á zhu yí.

14 Yóseb músə ka zə sá ná bwé kág ŋwa sósŋgú Yákwab nə njów buud yé wêsh tãŋ buud məwúm zəŋgbá nə ótəon.

15 Yákwab músə zə shulə kə Igípten, nyə á kə yə wu, bəŋŋ ímpáámbé bishé.

16 Bwé á nyiŋgə nə bwo, kə dəl Síkem, shwon Aburaham nyə á kusə bwân ó Imor dí nə *mwaanê yí.

17 «Ŋkaagó Zembî nyə á kaag Aburaham yí í á ŋə bæ ná í zə bwəma. Nda wəla dəŋg í á ŋə shísh ná, kúl búúd jé í á ŋə zə bulya, í ŋə bul mpyáanz nŋŋ Igípten.

18 Kúl mə Aburaham í á ŋə mpyáanz ntó nə ndéé kə wós ja wúl njwú-buud í á ŋwa ijwúga yí, wəŋg njwú-buud í á shígé mpu Yóseb yí.

19 Njwú-buud wəŋg í á ka zə cəgə nə mpwon buud íshé məshigá dí. A mú cúg ódá nə bów-bôw lám nyə á bæ nə ndí yí nə ndéé a sá ná bwé ŋgəg nə myaas ikúkény byáŋ í ŋgəg nə fudə.

20 Fwálá dəŋg wə Moyíz nyə a byél yí. Zembî nyə á ka gwág nyə nywa lámúd, obyəl

bé bwé mú wííl nyə bwéđí njów tâŋ oŋkwoond olóal,

21 nə ndeé, ja bwé á ka námé kə myaas nyə yí, sás má Farawôŋ mú cwéég nyə, zə baagulə nyə tâŋ nda yé mwân.

22 Moyîz mú nyíngula mpúyá á Igípten wêsh dí ná ndeé á mú zə bə ŋkácíd íciyá nə mísóólúgúđ.

23 «Ja nyə á zə bə nə mimbú məwúm mánŋ yí, tédúgá í mú wóós nyə lámúđ ná a kég dúg ómínyoŋú bé Bag ó *Izurəyêl.

24 A mú dúg ŋgwól mwân Igípten ŋgá sá ŋgwól mwân Izurəyêl. Moyîz mú keem mwân Izurəyêl, a cú mwân Igípten.

25 Nyə á ŋgə téduga ná kúl jé Izurəyêl bwé é mpu ná Zembî mə zə balan nə nyə, zə cug bwo. Nji, bwé á shígé mpu ntó.

26 Jwôw í á bə yí, a mú kə kwey bwân ó Izurəyêl óbá bwé ŋgá shuya. A mú ka ceel béég bwo ná bwé jig ná shee, nyə nə bwo ná: “Bí básə omínyoŋú, nəcə jí bí ŋgá síya yí?”

27 Nji, nyəoŋg nyə á ŋgə sá ŋgwól yé mú lámusa nə nyə, nyə ná: “Zə nyə á tál wo cí ná wo dúg sám̄b sá milású?”

28 Wó ceel zə gwú mə nda wó ámə gwú mwân Igípten nə kugú ná?”

29 Nji Moyîz nyə a gwág ntáni yí, nyə a túb, a mú kə jì shí á Madyan. Wu wé nyə á byá bwábudúm óbá yé.

30 «Nyə á jì wu mimbú məwúm mánŋ, ŋgwól *éngəles

mə Cwámba mú zə lwóya nyə nyúúl míŋgwíiled, míŋgwíile mí ŋgá maŋ kwasa dí nûŋ shí a shwéeshá á mbámbán Sinayí.

31 Moyîz mú káam sá nyə á ŋgə dúg jəoŋgá. A mú ka shísh ná a kə mpu dúg. Kəl má Cwámba í mú gwíg í ŋgá cí ná

32 “Mə óni, mə Zembî impáámbá byô, Zembî má Aburaham, Zembî mə Izaag, Zembî mə Yákwab.” Moyîz mú tééd lilyála, a kú ná kwo sọ ná a mpúg dúg.

33 Nə ndeé, Cwámba mú cí nə nyə ná: “Yílúg máŋgwub məkuúd nəcə kúl shí wó tál ní í músə nda mə.

34 Mə má nti mísh, mə má dúg bôw dêsh bwé ŋgá sá kúl jâm Igípten yí. Mə má gwág nda bwé ŋgá leegya ná. Mə má shulə ná mə zə cug bwo. Kagú kə ja gaád, mə mə kənd wo Igípten.”

35 «Engəles nyə á lwóya nyúúl kwasa dí yé, Zembî nyə á kənd nyə, a kə tál Moyîz cí, tál nyə cugye. Í njúl ná bwé á ban Moyîz wəoŋg, bwé jì nyə ná: “Zə nyə á tál wo cí ná wo zág də sám̄b sá milású?”

36 Moyîz wəoŋg wé nyə á kə yíl bwo málwaa dí Igípten yé, a ŋgá sá *isâ í mímbúgú nə *isâ í ntọ búúd ŋkwón yí wu, teem bə ja bwé á líina mâŋ mé atítíí yí, teem bə ja bwé á ŋgə kyey shí a shwéeshá dí tâŋ mimbú məwúm mánŋ yí.

37 Nyə wé nyə á cí nə Bag ó Izurəyêl ná: “Zembî mə bá nti

bí ηgwól *múúd micúndé nda mæ, a njúl mbyágá á kúl búúd jín.”

38 Moyîz wəɔŋg wə nyə á bæ mpédúgá éŋgəles nyə á ηgə lésha nə nyə yé bánŋŋ odá, ja kúl búúd jishé í á sá gúfúgá mbáŋ Sinayî shí a shwéeshád yí. Nyə wə a lóg milású myâ cug wə éŋgəles, a kalá yə shé.

39 Nji, odá bwá á shígé cɛɛl sá nyə mægwág. Bwá lámusa nə nyə, milâm dɛ nyiŋgə kə nji Igípten.

40 Bwá mú ci nə Arɔɔn ná: “Ság ozembî bwá é dɛ tɔw sá shwóg wá. Sə bán sá ampúyé ná sá í má bæ nə Moyîz muud á kə yíl sá Igípten yé.”

41 Bwá mú lúlə mwâ nteny tâŋ zembî áyadúg, bwá sá nyə *mætúnuga nda Zembî, bwá sá máshusug gúmálələ sâ bwá ámə sá nə mæbwê máŋ yí.

42 Zembî nyə á ka ntág yid bwo kwon, a mú sá nə bwá nyíngúlág ηgələ yə wəacén-cení wâ jon gúmá. Sá jɔɔŋg wə jísə cilyá kálaad búúd ɔ micúndéd ná:

Bag ɔ Izarəyél,

ye bi á cígə mæ ocúdí

ηkí nə bi á sá mæ *mætúnuga mímbû mæwúm mánŋ bí á bæ shí a shwéeshá dí myá?

43 Ngaá nə bi á yida dɛ ηkəny banda má Molok*, nə yuug ácén-cení bí á sá shú má Zembî wán Refan yí?

Ngaá nə bi á yida dɛ kúd mæmpwoombú mándəlúd

dɛ yə mbɛé íyuug í zembî bí á sá yí gúmá?

Sâ jɔɔŋg wə í sá nə mæ bág kənd bí míkwám dí shwóg-shwóg cɔ *Babilon.

44 «Nji, ja odá bwá á bæ shí a shwéeshá dí yí, bwá á shí bæ nə banda í á dɛ lwágulə ná Zembî jisə bwádí yí. Muud nyə á dɛ lésha nə Moyîz yé nyə á ci nə né ná a kág sá banda dɔɔŋgá, a bɛ yuug nyə á dúg yí.

45 Odá bwá á shí ηgə kala banda dɔɔŋgá íkala í búúd byêsh í á ηgə byél yííd. Bɔɔŋg bánŋŋ Yeshuwa bwá á ntə shí Zembî nyə a wáŋŋ wəamádí yí, bwá á kə námə nə dwo wu, í mú ji wu kə wóós fwála má *Dávid.

46 «Zembî nyə á bul cɛɛl Dávid wəɔŋgú. Ntó Dávid mú jì Zembî ná a sáág nyə mpaam ná a lwóg bag ɔ Yákwab njów Zembî.

47 Sələmun wə nyə á yida lwə nyə njów.

48 Nji, Zembî a gwów-gwôw nyə ádé ji mínjów mæbwê má búúd má ámə lwə myá, námə nda múúd micúndé nyə á ci ná.

49 Nyə á ci ná:

Jon dúsə jiya ící jâm.

Shí nyísə kúl mé dɛ tâl mákuú yí.

Wáyé njów bí bí nə ηkul lwə mæ yí?

Cwámba mæ shílə ntó.

7:38 MmN 19.1-20.17; Mis 7.53; Gal 3.19

7:39 Ilŋ 14.3

7:40 MmN 32.1-8

7:42 Amo 5.25-27 **Molok:** Ləv 18.11 *

7:43 Máŋ mábanda mé a dɛ bæ, bwá laad

káándə mbií á nə bwá ká wɛɛf í bæ banda.

7:44 banda í á dɛ lwágulə ná Zembî

jisə bwádí yí: MmN 25.9, 40

7:45 Zho 3.14-17; 18.1; 2Sa 6

7:46 Sôm 132.1-5

7:47 2Sa 7.5-7; 10j 6.1-38

7:48 17.24-25

7:49 Iza 66.1-2

Ngow má ji nə ŋkul kə woga yé?
 50 Ngaá ná mə wə mə a sá isá
 íni byêsh?

51 «Bi búsa nə núŋ. Bí ŋgə
 sá Zembî məlwə. Bi búsa nji
 bi ó du sá ŋgáádá nə Nkəŋkə
 Shíshim, námə nda impáámbá
 bín í a du sá ná.

52 Nyáyé múúd micúndá
 ímpáámbá bín í á shígé lwágulə
 cúwáí yé? Bwə á du gwú
 bəŋŋ bwə á du bwey zə jaaw
 nə Tátəlí Muud mə bá zə wá.
 Tútəlí muud wəŋŋá wə bí á
 kəenzh, bí mú gwú yé.

53 Bi buud bí á lág *mb-
 woomb máççç wáéŋgəles bwə
 á yə bí má, nə məmpándí
 mēsh mâ cínŋŋ wá, bi abéçyé
 mwo.»

Bwə gwú Itiyen

54 Nji búúd ə gúfúgá ósémye
 ə mílósú bwə á gwág iciyá íni
 yí, bwə á shwal gwág Itiyen
 yáág-yáág mpimbə, bwə ŋgá
 fúgal məjə.

55 Itiyen nyε, lwándúlá nə
 Nkəŋkə Shíshim né cwóó, mú
 kənd mísh jon dí, a mú dúg
 mənəkənəwə mə Zembî, Yésus
 təl Zembî mbwə mənçwúm.

56 A mú ci ná: «Dugá, mə
 ŋgə dúg jon í má bəŋ. *Mwān
 mə Múúd təl Zembî mbwə
 mənçwúm.»

57 Bwə mú bwú məma
 óŋkwiimbyé, bwə ŋgá fad
 məlwə máŋ; bēsh nə lám
 ŋgwúdā, bwə shwal kə shwiy
 nyə nyúúlád.

58 Bwə julə wú nə
 nyə ŋgwála, kə lúmə nyə
 məkwóógú. Buud bwə á
 ŋgə sá sóólúgú wəŋŋ wá
 bwə á yíl iwáma byāŋ kə
 bwíig gúl ncúncwəmə shí
 məkuú. Ncúncwəmə jəŋŋ wə
 Sól. 59 Bwə ŋgá lúmə Itiyen
 məkwóógú ntáni, Itiyen mú
 jəw Zembî, nyə ná: «Cwámba
 Yésus, lágúg *jím jām.»

60 Ná ndéé, a mú kúd
 məbwóŋ shí, a kím nə ŋkulú
 ná: «Cwámba, wo kú lə bwo
 *sám bwə ŋgá sá ga.» Nji nyə
 á shín ci ntáni yí, a mú yə.

8

*Sól mə zə jugushi Də lú
 óbúgula*

1 Sól nyə á bə cún nə buud
 bwə á gwú Itiyen wá. *Də lú
 óbúgula í á bə Yurúsəlem yí
 í á zə bul bwəma nə cúwáí
 mwəw məŋŋúd. Obúgula
 bēsh bwə mú shín nyunŋula
 wú Yurúsəlem, kə məshí má
 Yudéa nə Samariya; í lúg
 cínŋŋú nji *buud ə lwámá.

2 Bóól búúd bwə á wá mílām
 wə Zembî wá bwə á kə dəl
 Itiyen, bwə sá námə nyə shwiy
 mbii áyíyáág.

3 Sól nyε nyə á ŋgə yáág
 né á jaŋgulə Də lú óbúgula.
 Nyə á du ŋgə nyíi mínjów
 mínjów, du ŋgə bii óbúgula,
 budá nə budúm, du kə wá bwo
 mímbwugud.

Jəjə Kéel í zə kə Samariya

7:51 MmN 32.9; 33.5; Zhe 4.4; Rom 2.28-29 **bi ó du sá ŋgáádá nə Nkəŋkə Shíshim:**
 Iza 63.10; Eze 2.3-5 7:52 Luk 11.47-48 7:53 7.38; Heb 2.2 7:54 Sôm 37.12;
 112.10 7:55 Mat 26.64; Mis 2.33 7:56 10.11; Luk 3.21; Yuá 1.51 7:58 22.20
 7:59 Sôm 31.6; Luk 23.46 7:60 Luk 23.34 8:1 8.4; 11.19 8:3 9.1, 13, 21;
 22.4-5; 26.9-11; 1Kr 15.9; Gal 1.13 8:4 2.41

4 Buud bʷá á ciima Yurúsalem wá bēsh bʷá á ηgə kə mázhií məzhií, bʷá ηgə bwiing Jɔjɔ Kéél á lâη má Yésus.

5 Ntó, Fílíp nyə á shulə kə wúl ηgwála á Samariya, a mú kə bwiing buud ó wu lâη má *Kríst.

6 Buud ó wu bēsh bʷá mú kənd milām isâ Fílíp nyə á ηgə ci yíid, muud ηgwúd nə ηgwúd kú sá núη nəcə bʷá á ηgə gwáduga *məshimbá nyə á ηgə sâ má, bʷá ηgə námə dúg mwo.

7 Nəcə zhwoη buud bʷá á bə nə məjamb wá, məjamb má á də wú má ηgə kím məma óηkwiimbyê, mimbúmbwúgú nə bəηηg bʷá á də nyēsh wá bʷá ηgə yál.

8 Nηwála wəηηg wēsh í mú bə nə məma məshusug.

9 Í njúl ná ηgwól múúd nyə á də bə ηgwála wəηηgúd nə jínə ná Shímun. Muud wəηηgú nyə á də sá májig, buud bēsh wá Samariya bʷá mú də bul káám nyə, nyə mú námə də jaaw nyúul ná á bul bə.

10 Buud bēsh, tééd ozhizhe kə kumə məma fwámé búúd, bēsh bʷá á də ηwa Shímun nə gwóógá, bʷá ná: «Muud éne jisə ηkul má Zembî, nyəηηg bʷá də ci ná í búl ntɔ yí.»

11 Bʷá á kənd milām nyódí nəcə nyə á bwey bul sá ná bʷá káámug nyə nə misóólúgú mí jamb myé.

12 Nji, ja bʷá á *magulə Jɔjɔ Kéél Fílíp nyə á ηgə bwiing bwo shú Faan má Zembî nə shú jínə má Yésus-Kríst yí, bʷá

á ηgə duwan, nə budúm nə budá námə.

13 Shímun wəηηgú nyəməfwó nyə a *búgula námə, a mú duwan. A mú zə nada nə Fílíp kú ná béegyə nə nyə, a ηgə dúg məma isâ í ntɔ búúd ηkul yí nə məshimbá má á ηgə sîy má, a ηgə bul káam.

Pyêr bá Yuánes bʷá kə Samariya

14 *Buud ɔ lwámá bʷá á bə Yurúsalem wá bʷá á ka gwág ná buud ó Samariya bʷá má lég Milású mí Zembî. Bʷá mú kənd Pyêr bá Yuánes wu.

15 Bâη, ja bʷá á shulə kə Samariya yí, bʷá á jəgula nə Zembî shú ná obúgula wá wu bʷá légug Nkəηkə Shíshim.

16 Nəcə, í á bə cínəηgú, Nkəηkə Shíshim kú fwo shulə tɔ múúd ηgwúd dî. Bʷá á yida shîn ηgə duwan jínə má Cwámaba Yésus dî.

17 Nə ndéé, Pyêr bá Yuánes bʷá mú ηgə bəd bwo məbwê, bʷá mú ηgə lég Nkəηkə Shíshim.

18 Shímun nyə á ka dúg ná buud bʷá ηgə lég Nkəηkə Shíshim ja buud ɔ lwámá bʷá bád bwo məbwê yí, a mú ka zə nə *mwaanê ná a zə yə Pyêr bá Yuánes,

19 nyə nə bwo ná: «Yágá námə mə ηkul ni, muud yēsh má é bəd məbwê yé légug Nkəηkə Shíshim.»

20 Nji, Pyêr mú yidá ci nə nyə ná: «Biná mwaanê woó bēsh ná mpaá, nəcə wó ámə téduga ná bʷá də kusə yána má Zembî nə mwaanê.

21 Wo cugé nə ɲkəw wa sâ gaád, kú nə tɔɔ sâ, nəcé lâm wô í cugé tátálí nə Zembí.

22 Céndúg bów-bów tédúgá wô ni, wo jəgəlag nə Zembí, ka nyə é juu wo nə yuug í ámə wós wó lá múd ni.

23 Mə dúg ná byó íwímbúg í má bul yáág. Olíɲgí bwé má bií wo kwám.»

24 Shímun mú bəsa ná: «Biméfwó jəgəlagá nə Zembí shú dām ná tɔɔ sâ ɲgwúd bí má ci na ni í kú bə nə mə.»

25 Pyēr bá Yuánes bwé mú shîn lwóya búgá jáɲ, bwiɲg kéel mə Cwámba ná ndéé bwé mú nyɲgá kə Yurúsəlem. Bwé mú ɲgə bwiɲg Jəjə Kéél zhí nə zhíí zhwoɡ mɪlɔɔm myá Samariya dî.

Muud Ityopí má zə lág Jəjə Kéél

26 Ngwól *éɲgəles mə Yawé mú zə lás ci nə Fílíp ná: «Kyeyág kə ɲgeɛ *məkóól má jwôw, zhí í də shulə wú Yurúsəlem kə Gaza, zhí nyísá kú jwəpəla búúd yí.»

27 Fílíp mú námá tí ɲjɔɔnd kú fadələ. Ndug ná ɲgwól múúd Ityopí, a ɲjúl myáágá, a ɲjúl lúlúú ósól ɔ məsáal ɔ cí mudá á Ityopí bwé á də jôw ná Kandás yé, muud wəɲgəɲá ɲjúl kəlág məbíi mə cí mēsh dî, nyə á kə Yurúsəlem kələ yə Zembí gúmá;

28 nyə á ɲgə nyɲgə a ɲjúl nyədí mətúwa dí, a ɲgə lə kálaad mə *múúd micúndá Izayí.

29 Shíshim mú ci nə Fílíp ná: «Shíshág kə kumə mətúwa éɲd.»

30 Fílíp mú leel kə, a mú gwág múúd éne ɲgə lə kálaad mə múúd micúndá Izayí. Fílíp mú jî nyə ná: «Ye wo ɲgə mpu gwág sâ wó ɲgə lə ní?»

31 Muud éne mú bəsa ná: «Mə é ka mpu gwág na ntədəlé muud nda fwo lwágulə mə?» A mú jôw Fílíp ná a kəwag mətúwa dí kə jî nyədí koogá.

32 Kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembí nyə á ɲgə lə wə ga:

Nyə á bə nda tɔw bwé ɲgə kə nə ndí ná bwé kə cígə yí, námá nda mɔwə nɔwəmbə bwé ɲgə sámb mimyəpə yí.

Nyə a shígə bēny mpu ná a lás.

33 Bwé á séémbəli nyə, bwé nyaal nyə ɲkaam nyé nə makuú.

Zá jí nə ɲkul bá bwiɲg lân ɲá mɔwəɲ buud nyé yé?

Kú nə muud!

Bwé á sámb nyə jé cug shí gaád.

34 Myáágá mú jî Fílíp ná: «Mə jəgəla nə wo, féélúg mə, zá múúd micúndá ɲgə ci yé? Ye nyəməfwó, yə muud shús?»

35 Fílíp mú ka zə tééd lásúlə. A mú zə bwiɲg nyə Jəjə Kéél mə Yésus téédúlə na kúkúl mícilyá nííd.

36 Bá bwé mú ɲgə kə ná ndéé bwé mú kə wós júwó. Myáágá mú ci nə Fílíp ná: «Dugí, məjúwó wə mága. Jí í ntágúlə ná mə kú duwan yí?»

37 *[Fílíp mú ci nə nyə ná: «ɲkí wo *búgəla nə lâm wó wēsh, wo je duwan.» Nyə ná:

«Mə má *magulə ná Yésus-Kríst jisə *Mwân má Zembî.»]

38 A mú ci ná bwé tálúg mətúwa. Bêsh obá bwé mú shulə májúwód, nə Fílíp, nə myáágé. Fílíp mú duu nyə.

39 Ja bwé á ngə səw wú májúwód yí, Shíshim mə Yawé í a nkény Fílíp kyey nə nyə, myáágé kú ná nyingə dúg nyə. Nji, a mú kə nə njəond yé shwóg nə məshusəg.

40 Fílíp mú kə bə nji Azot. A mú ngə bwiing Jəjə Kéél mänd nə mänd ná ndéé kə wós Sezaré.

9

Sól mə zə bə mbúgula mə Yésus

1 Na í á bə Sól, nyə ngə ná cwambələ *ompwíin ó Cwámba, a ngə gwú bwo. Nyə á ka kə wə Ajəláci á ofada,

2 ná Ajəláci yəg nyə kálaad mə yə nyə nkul ná a kég Damás, a kég ngə dúg *mámpáanzé mə mínjígulá mə *Oyúden mâ núnj. A ká kwey búúd bwé ngə bə zhií mə Cwámba, a bii bêsh tə budúm tə budá, a wólə bwo mənəkəda, a kə nə bwo Yurúsəlem.

3 Nyə á ka kə ná ndéé ngələ shísh kúnə-kúnə nə Damás, a mú seegyə nji mənkenya mə mə zhu jonj dí zə kwan kúl nyə á bə yí.

4 A mú kadəwa shí, a mú gwág kəl í ngə ci nə nyə ná: «Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwúlí ntúni yí?»

5 Nyə ntəg ná: «Wo zə e, Cwámba?» Cwámba nə né ná: «Mə Yésus, mə wə wó ngə lwágulə cúwúlí yé.

6 Sâ ngwúd, wóləg, wo kúməg ngwəla, bwé é jaaw wo sâ wó jələ nə sá yí.»

7 Buud ó gwoong bé bwé á shigula, bwé shwal ji ókúl-ókúl, fəg jímb bwo mílúúd. Bwé á ngə gwág nji kəl í ngə lás, bwé kú dúg múúd nyə á ngə lás yé.

8 Sól músə wól shí, mísh mə njúl nyə ná bagə nji a kú ngə dúg. Bwé mú bii nyə mbwəd kə nə nyə kə kumə Damás.

9 Nyə a já mwəw málól, mísh kú dúgya nyə, a kú də, a kú ngul.

10 Ngwól múúd nyə á bə Damás nə jínə ná Ananíyas, a njúl *mpwíin mə Yésus. Muud wəong mú dúg *ntamá á mísh ná bagə, Cwámba ngə jəw nyə ná: «Ananíyas!» Nyə ná: «Cwámba, mə wə éga.»

11 Cwámba mú ci nə nyə ná: «Tówúg, wo kég njwónj bwé də jəw ná “njwónj á tətəlí” yí, kə sə Sól muud á Tárus núnj njəw mə Yúdas. A ngə jəgula námə nda mə ngə lás éga.

12 Nyə ámə dúg ntamá á mísh ná bagə, muud bwé jəw ná Ananíyas yé mə nyí njəw zə bəd nyə məbwə ná mísh mə dúgyág nyə.»

13 Ananíyas mú bəsa ná: «Cwámba, mə mə bul gwáduga múúd éne, bímbí lé mábəw á mə sá buud bwə Yurúsəlem yí.

14 Tεem bæ wa nyəmэфwó, milúlúú myâ ofada mí á yə nyə ηkul ná a zəg bií búúd bēsh bwá ηgá kīm jōw jíná dwō wá.»

15 Cwám̄ba mú ci nə nyə ná: «Kaág, nəcέ mə má fέэш múúđ éne ná a bág mə sá ísέy shú ná ikúl í cúgέ Oyúden yí nə ojwú-buud báj nə Bag ó *Izəɾəyél bwá mpúg jíná dām.

16 Məməfwó mə é lwágulə nyə bímbí lú minjugú á bá jug shú dām myá.»

17 Ananíyas mú kə, kə nyíi njów, bəd nyə məbwā, ci nə nyə ná: «Sól mwaəŋg, Cwám̄ba Yésus wo á bwəma nə nyə zhííd ηgələ zə wa yé, nyə ámə ntí mə shú ná mísh mwô má nyíŋgəg dúgya, wo lwándúg nə Nkénkē Shíshim.»

18 Bíl ísá í mú shugula wú nyə míshúd í njúl nda ifafā. Mísh má mú nyíŋgə dúgya nyə nə ndéé a mú shwal duwan.

19 Né ndéé, a mú də ídūw, ηkul í mú kwo wóós nyə nyúúlud. Bánōη ompwíín wā Damás bwá á ji baalé mwōw.

20 Kú námá kwo leŋg fwála, Sól mú shwal ηgə kə mǎmpáánzə má mínjígúlá má Oyúden dí, kə ηgə cúndə ná Yésus jisə *Mwān má Zembí.

21 Buud bēsh bwá á ηgə gwág nyə wá bwá á ηgə káam mbií á ná fəg də jimb lúúd, bwá ηgá ci ná: «Ŋgaá ná buud bēsh bwá á də kīm jōw jíná ga Yurúsəlem wá muud éga wá

nyə á lwágulə bwo njugú yé? Ŋgaá ná nyə á zə wa ná a zə bií bəəŋg wā wa, a wóólə bwo mənəkəda kə nə bwo milúlúú myā ofada dí?»

22 Nji Sól nywáá nyə á ηgə yáág nə jaawúlə Jəjə Kéel yáág yáágúg, a də fad Oyúden wā Damás mimpu nə dúlə mpu lwágulə bwo ná Yésus wé jisə *Kříst.

23 Ja fwámé baalé mwōw má á cə yí, Oyúden bwá á cwə yuug ná bwá gwú nyə.

24 Sól mú mpu shwush-waga jəəŋg. Bwá á bæ bwá mú ηgə baagusə mimpumbé mí ηgwála *mwásə nə bulú ná bwá gwú nyə.

25 Nda ómpwíín bé bwá a mpu ntó ná, bwá á ηwa nyə gúl búlúd, wá kúdád, bwá mú nteəŋgəli nyə nyuŋg dí gwōw kə shul tóón.

26 Kə wóós Yurúsəlem, Sól nyə á cəel kə səəŋgya nə bóól ómpwíín. Nji, bēsh bwá á ηgə fúndə nyə, bwá kú fwo *magulə ná a músə mpwíín.

27 Barnábas músə ηwa nyə, kə nə nyə *búúd ə lwámá dí. A kə bwiíŋg bwo nda Sól nyə á dúg Cwám̄ba zhííd ná, nə nda Cwám̄ba nyə á lás nə nyə ná, nə nda nyə á bwiíŋg kéel Damás jíná má Yésus dí kú fúndə muud ná.

28 Tééd ja jəəŋgá, Sól bánōη buud ə lwámá bwá mú béduga gwoəŋg, bánōη bwá mú ηgá

9:15 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rom 1.5 9:16 20.23; Luk 21.12; 2Kr 11.23-28

9:17 19.6 9:20 17.2; Luk 22.70 9:21 8.1; 9.13-14 9:22 5.42 9:23 23.12

9:23 2Kr 11.32-33 * 9:24 *mimpumbé mí ηgwála*: Bwá á də lwə mingwála, bwá

sá məma nyuŋg ly; ηgwála wēsh, bwá ka lúgə mimpumbé búúd ə jálá nə də nyíi ηgwála myá. 9:26 9.3-6, 20; Gal 1.18 9:27 Barnábas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4,

7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kr 9.6; Gal 2.1, 9, 13

kyey ηgwála nə ηgwála, a ηgə bwiηg kéeł á jíná má Cwám̄ba, kú fúndə mísh má búúd.

²⁹ Nyə á du námá lésha nə Oyúden bwé á janəwo nə cug Ogurêk wá, bánŋ du námá sēηusa makâl. Nji, bāη bwé mú s̄ ná bwé gwú nyə.

³⁰ Nda ómínyəηŋ wā búgá bwé á mpu ntó ná, bwé á kə nə nyə Sezarê, bwé mú kənd nyə Tárus.

³¹ *D̄ɔ́ lú óbúgula í á ka ηgə cugə ná shεε Yudeá yēsh, nə Galilê, nə Samariya, gwoηg í ηgə lal búgád, óbúgula bwé ηgə gwəɔ́ Cwám̄ba. Nk̄ɛηk̄ɛ Shíshim ηgə sá ná buud ηkí bul bulya bwé zág ηgə nyí gwoηgəd.

Pyêr má lwag Ene, gwúmushi Tabita

³² Í á ka zə bə, Pyêr ηgə kyey kálə ηgə dúg óbúgula, nyə á ka námá shulə kə dúg bəηg wā Lida.

³³ A mú kə kwey ηgwól múúd nūη ná Ene. Muud wəηg nyə á bə mbúbmbwúgú, a má já shí tāη mimbú mwəmb.

³⁴ Pyêr mú ci nə nyə ná: «Ene, Yésus-Kríst má lwag wo. Wəólúg wo báágúg tanú gwô.» Námá cé nə cé, Ene mú wəól.

³⁵ Buud bēsh bwé á bə Lida nə mbwaan̄zələ shí á Sarona wá bwé mú dúg nyə, bwé mú cénd kuú njənd, yid wá Cwám̄ba.

³⁶ Ngwól *mpwíin á mudá nyə á bə Zhwópe nə jíná ná Tabita. Jíná dəηg í kə ná Dórúkas.† Mudá wəηgú nyə á

bul du sá jəɔ́ misóólúgú, a du bul yə mímbúbwá isâ.

³⁷ Í á ka zə bə mání mwôw dí ná Tabita nyə á bwas nə ndéé a mú yə. Bwé mú gusa nyə ná ndéé kə bwúg fúm á njów dí gwôw.

³⁸ Ompwíin bwé á ka gwág ná Pyêr ji Lida, Lida njúl kún-kúnə nə Zhwópe. Bwé mú kənd búúd obá kə téég nyə məbwə ná: «Oshwoη! Lεεlúgú zə kúga, kú neela.»

³⁹ Pyêr mú námá tōw shí, bánŋη buud óni bwé mú kə. Ja nyə á kə wóós yí, bwé á kə nə nyə fúm á gwówád. Mikúsá myēsh mí mú zə nə məyə nyádí, zə ηgə lwágulə nyə ijud nə ikúúd Dórúkas nyə á du laad bwo ja bánŋη bwé á bə yí.

⁴⁰ Pyêr mú wéeshuli búúd bēsh tóŋn, a mú kúd məbwóη shí, a jəgula nə Zembí ná ndéé a mú yid kóómb gwoηú mbimbəd, a ci ná: «Tabita, wəólúg.» Tabita mú bēny mísh, a mú dúg Pyêr, a músə wəól ji njínjilí.

⁴¹ Pyêr músə bií nyə mbwád, tál nyə tútəlí. A músə jōw óbúgula nə mikúsə, a yə bwo nyə kuwó.

⁴² Sā jəηg í mú mpūy Zhwópe yēsh, zhwoη buud bwé mú *búgula Cwám̄ba.

⁴³ Pyêr nyə á ji cínəηg Zhwópe fwámé zhwoη mwôw, a njul njów má Shímun nyə á du sá ísέy í ikúúdu í cúdu yé.

10

Iséy nə misóólúgú mí

Korunêy

1 Ngwól múúd nyə á bə Sezaré nə jíná ná Korunêy. Nyə á bə lúlúú ózimbi təd, kında ózimbi ánúní dí, kında bwá á ðu jôw ná «kında Itali» yí.

2 Muud wəɔŋgâ nyə á kənd lâm wə Zembî, bə́nón̄ njów yé wêsh ðu bul gwɔ́ɔ́ Zembî. Ntó, nyə á ðu bul sá buud wâ kúl *Oyúden mikwíindyá, a ðu jəgula nə Zembî ja jêsh.

3 Dúl jwôw, ŋgeɛ mə́wəla mələ́l m̄a mpwó-kugú, nyə a dúg *ntamá á mísh ná bagá, a dúg *éŋgəles má Zembî má zə nyíi nyə njów, zə jôw nyə ná: «Korunêy».

4 Korunêy mú dúg nyə ná figá-figá ná ndéé nda ífwaas í á bii nyə ná, a mú ci ná: «Né jí e, Cwámba?» Eŋgəles nə né ná: «Mə́jəgula mwô nə mikwíindyá wó ŋgá kwíind buud myá mí má wóós wə Zembî, Zembî nyə awúsáyé myo.

5 Ntó, kəndúg búúd Zhwópe ja gaád, bwá kəg jôw ŋgwól múúd jí n̄n̄ ná Shímun bwá ðu jôw nə dúl jíná ná Pyêr yé,

6 a njul wə ŋgwól múúd má ðu sá ísəy í íkúúdu í cúdu yé, bwá ðu ná má jôw muud wəɔŋg ná Shímun. Njów yé wúse ncindye m̄aŋ.»

7 Ja éŋgəles nyə á zə lésha nə nyə ni nyə á kyey yí, Korunêy nyə á jôw olwaábulə óbá, nə ŋgwól zimbí á bəɔŋg bwá á bul s̄ey nə nyə wá, a njúl ná nyə a má wá lâm wə Zembî.

8 A mú sh̄in bwiing bwo s̄a jêsh nə ndéé a mú kənd bwo Zhwópe.

Pyêr mə́ ká wə Korunêy

9 Mán mələ́m, buud óni bwá ŋkág bwá mú kúná-kúne nə Zhwópe, Pyêr mú bád kwáminú* ná a ká sá mə́jəgula. Í á bə ŋgeɛ tólóg d̄i.

10 A mú gwág zha nə yéesh ná á ðə. Í á bə bwá ŋgá ná jáamb id̄u, seegya a múse nda *sh̄ishim yé mə́ wú nyádí nyúúlád.

11 A mú dúg jon í má b̄aŋ, gúl s̄a nda *sanda í kál málwə mán̄ ði, í ŋgá shulə wú jon ði ŋgə zə shí.

12 Sá jəɔŋg í á bə nə mímbíí mí ócúdu myêsh: nə bəɔŋg wá məkuú mán̄ ði, nə bəɔŋg bwá ðu julə mímwə shí wá, nə inunú yá gwôw cínəŋg cwú. 13 A mú gwág kál í ŋgá ci nə nyə ná: «Pyêr, tówág wo gwúg is̄a ín̄i wo dág!»

14 Pyêr mú b̄esa ná: «Mbô, Cwámba. Nəcé mə́ abwélé ðə s̄a jí nə nyéé mish má Zembî dí yí, ŋkí s̄a íci.»

15 Kál í mú nyingá kwo lás ci nə nyə ná: «Sá Zembî má fúb yí, wɛɛ kú beeg nyingá ci ná jisə s̄a abábôw.»

16 Í á sá nt̄áni ija ilól, s̄a jəɔŋg í mú ŋk̄aŋ kə gwôw.

17 Pyêr fəg má jimb lúúd nə s̄a nyə á má dúg ni nda í ká ná, ndug buud Korunêy nyə á má lwám wá, bwá má s̄ə njów

* 10:9 kwáminú: Ja bwá á ðu lwə́ minjów yí, bwá ðu mə́ kwáminú ná má nda m̄ənyun̄g. Kwáminú í á ðu bə ŋkí lal, buud kə ðu ŋgə kyey wu gwôw, muud jee ná má kə woga wu. 10:11 7.56 10:12 Ləv 11.1-47; Eze 4.14 10:15 Mak 7.15, 19

má Shímun ná s̄ s̄, bwo má kwey, bwá təl mpumbéd.

¹⁸ Bwá mú j̄w búúd ɔ nj̄w, j̄i bwo Shímun bwá ɔ j̄w ná dúl j̄iná ná Pyêr yé ηkí cínɔŋg wá á ɔ j̄i yé.

¹⁹ Pyêr ηgá ná ca táduga nda s̄a nyə áma dág yí í ká ná, Nk̄ɛ̄k̄ɛ̄ Shíshim mú ci nə nyə ná: «Dugí, buud olóol bwá ηgá s̄ wo.»

²⁰ Tówág wo shúləg, binónj bi kág. Wo kú zhízhigə nəcə mə wə mə áma nti bwo.»

²¹ Pyêr músə shulə kə bwəma nə buud bɔɔŋg, nyə nə bwo ná: «Mə wá éga, mə muud bí ηgá s̄ yé. Jí bí áma zə sá yí?»

²² Bwá nə né ná: «Kor̄an̄ey wá nyə áma nti sá, Kor̄an̄ey á lúlúú ózimbi təd, a j̄i tútəlí muud, a gw̄ɔ̄ Zembî, lwonj buud *Oyúden j̄esh í ηgə jaaw lân yé ηkí nywa. Ngwól Engəles má Zembî nyə á zə ci nə nyə ná a j̄wág wo, wo kág nyádí nj̄w, a kág gwágulə s̄a wó é bwiing nyə yí.»

²³ Pyêr mú nyíngal bwo nj̄w, bánónj bwá mú j̄a. Mán mələm, a mú wəol, bánónj bwá mú kə. Ból ómínyɔ̄h̄ wá Zhwópe bwá mú kə lúgal nyə.

²⁴ Jw̄w í á kwo bɛ yí, bwá mú kumə Sezarê. Kor̄an̄ey nyə á ηgə bwánd bwo, a má sh̄in s̄eŋg mímbyəl myé nə bé óshwá ó abúgúlág.

²⁵ Ja Pyêr nyə á bə nə a zə nyí nj̄w yí, Kor̄an̄ey nyə á lələ kə səl nyáméfwó shí, kúdɔw Pyêr shí məkuú nyə yə gúmá.

²⁶ Pyêr mú b̄an nyə, nyə nə né ná: «Bánág, mə j̄i námé múúd nda wo.»

²⁷ Bá bwá mú ηgə lés̄ha ná ndeé kə nyí nj̄w. A mú kə kwey ná zhwoɔg buud bwá áma s̄eŋgya.

²⁸ Pyêr mú ci nə bwo ná: «Bi mə mpú ná mwā Yúden j̄i ci kú s̄eŋgya nə mwān ilwonj, kú námé shísh nyə kúná-kúnə. Nji, Zembî má lwágulə mə ná mə ajáláyé nə dág ηgwól múúd nda s̄a j̄i nə nyéé mísh má Zembî dí yí, ηkí s̄a íci.

²⁹ Gwá wá í áma sá ná, nji má áma gwág njúwúlú yí, mə áma zə kú nə oŋkwafad. Né ndeé, mə ηgə ka c̄eɛl mpu s̄a bí áma j̄w mə nə ndí yí.»

³⁰ Kor̄an̄ey mú b̄ɛsa ná: «Í má sá mw̄w mán̄j̄ múús, mə á ηgə sá məjəgula ηḡeé məwəla məlól má mpwó-kugú mádí nj̄w, mə mú dág nji ηgwól muud təl mə mpwóómbúd nə mikáándə mí aŋk̄aŋk̄an̄uwá,

³¹ a ηgə ci nə mə ná: «Kor̄an̄ey, Zembî má magulə məjəgula mw̄, nyə awúsáyé míkwiindyá wó ηgə kwíind buud nə ndí myá.

³² Kəndág búúd Zhwópe bwá kág j̄w wo Shímun j̄i nə dúl j̄iná ná Pyêr yé. A njul nj̄w má Shímun mə ɔ sá ís̄ey í ikúúdú í cúdú yé, ncindye m̄an̄j̄.»

³³ Ntó námé má á ka lələ kənd buud kə j̄w wo yé. Wo má mpu sá nə zələ. Né ndeé, sá b̄esh sá təl mísh má Zembî dí ja gaád ná sá má gwágúlə sá

jêsh Zembî nyə ámə lwâm wo ná wo jááwag sá yí.»

Pyêr mə lás kaand

34 Pyêr mú ka zə lás, nyə ná: «Búbálé, mə mə mpu ná Zembî nyə a dé dág búúd mampwoombá.

35 Jísə nji ná muud yêsh mə gwə́ Zembî a sá tútəlí yé, tə́ a ji jáyé lwoŋ búúd dí, Zembî mə gwág nyə nywa tɛem bə nə a ji jáyé kúl búúd dí, tə́ jáyé dí.

36 Nyə á kənd bag ɔ *Izəyél məkál. A bwiing bwo Jɔjɔ Kéél ná buud bwə́ mú nə ŋkul jee cəgə nə Zembî ná shee nəcé Yésus-Kríst, nyə wə́ jí Cwámba á buud bēsh.

37 Bì mə mpú məma sâ í á ŋgə sîy tééd Galilê kə wóós Yudéa mpásə nduwán Yuánes nyə á ŋgə cúndə yí.

38 Bì mə mpú ná Zembî nyə a gwáágulə Yésus á Nazarēt Shíshim, yə nyə məma ŋkúl. Yésus wə́ŋgú nyə á ka ŋgə kə íkul íkul, ŋgə sâ buud mənywa, ŋgə lwag bə́ŋg bēsh Njwú məjamb nyə á ŋgə lwágulə cúŋ wá, nəcé Zembî nyə á bə nyádí.

39 Sá bāŋ sá á shí dág sâ jêsh nyə á sá shí *Oyúden nə Yurúsəlem yí, nyə muud bwə́ á bwambulə kwolós dí bwə́ gwú yé.

40 Zembî nyə a gwúmushi nyə jwə́w áléel, a sá ná a lwóyág nyúul.

41 Nji, nyə a shígé lwóya nyúul kúl búúd jêsh dí, í á

bə nji sá owúshined Zembî nyə á bwey féesh wá. Mpásə gwúmúlə nyə á gwúm yí, sənón sá á də, sá ŋgul.

42 Nyə a lwâm sá ná sá cúndág kéel, sá bwaagulə ná nyə wə́ Zembî nyə a təl ná a bág sám b mikuwó nə mimbimbə milású yé.

43 *Buud ɔ mícúndə bēsh bwə́ ŋgə bwiing lāŋ yé ná muud yêsh mə *búgúlá nyə yé a bə nə ijuugá í *mísəm nəcé jíná dé.»

44 Pyêr ŋgə ná lás ntáni, Nkɛŋkɛ Shíshim mú shulə wə́ buud bēsh bwə́ á ŋgə gwágulə lósú yé wá.

45 Obúgula bwə́ á bə misíyá mí ábiwáág wá, bə́ŋg bēsh bənōŋ Pyêr bwə́ á bə gwoŋg wá, bwə́ mú káam mbií á ná fəg də jimb lúúd. Bwə́ á jág bul káam ná Zembî mə bále yə búúd bwə́ cúgé Oyúden wá Nkɛŋkɛ Shíshim.

46 Nəcé bwə́ á gwág buud bə́ŋg bwə́ ŋgə lás məkálúd, bwə́ ŋgə ságusə Zembî. Ntó wə́ Pyêr nyə á ka ci ná:

47 «Ye sá nyíngəg ban nə buud óga ná bwə́ kú duwan, í njúl ná bwə́ mə lág námə Nkɛŋkɛ Shíshim nda sə?»

48 A mú lwâm ná bwə́ dúwanugí jíná mə Yésus-Kríst dí. Bwə́ mú ci nə nyə ná bənón bwə́ kwóg ná já baalé mwə́w.

11

Pyêr ŋgə bwiing sâ Zembî

10:34 Rom 2.11; Zhk 2.1 10:35 Yuá 9.31 10:36 Iza 52.7; Rom 3.25-26; 5.1; 2Kr 5.18; Kol 1.20; Mbá 19.16 10:38 Luk 4.18; 13.16; Yuá 3.2 10:39 3.15 10:41 1.4; Luk 24.30-31, 41-43; Yuá 21.12-13 10:42 17.31; Rom 14.9; 2Tm 4.1; 1Pr 4.5 10:43 13.38; Zhe 31.34 10:44 2.4 10:47 8.36 10:48 19.5

nyə á sâ yí

1 Nə *buud ɔ lwámá nə obúgula wâ Yudéa bwá á ka gwág ná ikúl í cúgé *Oyúden yí bwá má námá lág Milású mí Zembî.

2 Ja Pyêr nyə á ka bád kə Yurúsalem yí, buud ɔ ábiwáág bwá á ka kə lámusa nə nyə.

3 Bwá nə né ná: «Wo má kə nyíi búúd wá kú ábiwáág dí, binón də ídêw səŋ ɲgwúd».

4 Pyêr mú ka zə tééd jaawúla bwo sâ í á cɔ yí nə oféél-féélí bêsh, nyə ná

5 «Mεε mə á bə Zhwópe. Mə ɲgə jəgula nə Zembî, mə mú seegya nji mə músə nda *shíshim wám mə wú mádí nyúúlúd. Mə mú dág *ntamá á mísh ná bagá, gúl sâ nda *sanda í njúl ɲgwóólúlá məlwə mánɲ í ɲgə shulə wú gwôw ɲgə zə mádí.

6 Má á ka kənd mísh, mə mpu dág sâ jəŋg, mə mú dág ná cínəŋg cwú í á bə, nə ocúdú wâ məkuú mánɲ nə bəŋg wâ jugú, nə bəŋg bwá də julə mímwə shí wá, nə inunú yá gwôw.

7 Mə mú námá gwág kál í ɲgə ci nə mə ná: “Pyêr, tówúg, wo gwúg isâ íni wo dág!”

8 Mə ná: “Mbô, Cwámba. Nəcə sâ jí nə nyéé mísh mə Zembî dí yí, nə sâ íci í abwélé kə mádí mpuđ.”

9 Kál í mú nyiŋgə lás nə mə ja ábécé í ɲgə wú gwôw ná: “Sâ Zembî mə fúb yí, kú bæεg nyiŋgə ci ná jísə sâ abúbôw.”

10 Í á sá ntó ija ilóol, sâ jəŋg jêsh mú ɲkâŋ kə gwôw.

11 Ka seegya ná, námə wəla dəŋgú dí, buud olóol bwá mú wóós ɲjów sá á bə yí, bwá ɲgə zhu Sezarê, ná bwá ámə ntí bwo mádí.

12 Shíshim mú ci nə mə ná sánŋh kág, mə nda zhízhigə. Bóol obúgula ósaman bwá mú zə, sánŋh mú bɛ búúd bəŋg ná ndéé bwá mú kə nə sá ɲjów má múúd bí ɲgə ci éne.

13 A mú jaaw sá nda nyə á dág *éŋgales tál nyə ɲjów ɲgə ci nə nyə ná: “Kəndəg búúd Zhwópe bwá kág jów Shímun bwá də jów nə dúl jíná ná Pyêr yé,

14 nyə é zə bwiŋg wo kéel í é yə wo cəg nə ɲjów wô wêsh yí”.

15 Mə á ka námá tééd ná mə bwiŋg bwo kéel, seegya nji ɲkəŋkə Shíshim mə shwiy bwo nyúúlúd námá nda í á bə nə sá mátéédulé* dí ná.

16 Mə mú téduga ciyá Cwámba nyə á ci yí ná: “Yuánes nyə á ɲgə duu buud nə məjúwó, bi bəŋ bi é duwan nə ɲkəŋkə Shíshim”.

17 Ntó, ɲkí Zembî mə yə búúd yána dé nda nyə a yə námá sá ja sá á *búgula Yésus yí, mə wá zə ná mə sáág ɲgáádə nə Zembî?»

18 Ja bwá á gwág ntání yí, bwá á salawo, bwá mú ságusə Zembî, bwá ná: «Ntó jí ná Zembî mə yə ikúl í cúgé Oyúden yí zhií ná bwá céndúg mítédúgá bwá ɲwa cəg.»

Jɔɔ Kéél í zə kə íkúl ishúsúd

19 Ja bwé á gwú Itiyen yí, məma lúbúlí í á zə bə obúgula, bwé mú shîn cîma, ηgə kə íkúl íkúl kə kumə Fenisî, nə Shíprə nə Antyósh. Bwé á ηgə bwiing nji *Oyúden kéel.

20 Nji, bóól búúd bwé á bə cínəηg bwé njúl buud ó Shíprə nə buud ó Sirên. Bāη bwé á kə kumə Antyósh, bwé mú bwiing Ogarek Jɔɔ Kéél mə Cwámba Yésus.

21 Cwámba nyə á ηgə kwíind bwo nə ηkul nyé, zhwoηg buud bwé mú *búgula, bwé cénd kuú njəond, yid wə Cwámba.

22 *Dɔ lú óbúgula á Yurúsalem í á ka gwáduga lâη wəηg. Bwé mú kənd Barnábas wu Antyósh.

23 Barnábas wəηg, ja nyə á jé Antyósh a dúg nda Zembî nyə a lwóya mpaam nyé ná, nyə á bul bə nə məshusəg, a mú cwîny óbúgula bēsh ná bwé jíig gwoηg mə Cwámba dí nə mîlām myāη myēsh.

24 Nyə á bə jɔ múúd, a njúl lwándúlá nə jɔɔ Shíshim nə búgə ná cwóó. Bóólúgá ncúlyá buud bwé mú kwíduli Dɔ lú óbúgula dí.

25 Barnábas nyə á ka kə Tárus ná a kə ηwa Sól.

26 Nda nyə á kwey nyə ná, nyə á zə nə nyə Antyósh. Bá bwé mú jâ cínəηgú mbû ncindî, bwé ηgə sɛηgya nə Dɔ lú óbúgula, bwé ηgə yə ncúlyá buud minjígúlá. Nûη

Antyósh wə *ompwíin bwé á tééd gwiidəw nə okristen yé.

27 Í á ka zə bə na dúl baan dí nə, bóól *búúd ɔ mícúndá bwé á shulə wú Yurúsalem kə Antyósh.

28 Ngwól á bwo, nə jínə ná Agabus, músə zə lás nda Shíshim nyə a lwágula nyə ná. A mú jaaw nə məma yáag-yáag zha í bá bə shí nyēsh dí. Zha nyəηg í á shí námə bə fwála Klóod nyə á bə Káázel yí.

29 Ntó, ompwíin bwé mú ηwa cígúlá nə bwé zə sɛηg míkwiindyá, muud yēsh wá bímbí á jí nə ηkul wá yí, bwé kənd bəηg óbúgula wá Yudéa.

30 Bwé á sá námə ntó, bwé mú kənd Barnábas bá Sól nə míkwiindyá, bwé kə yə ócúmbá buud wá Yudéa.

12*Engales mə kə yîl Pyêr mîmbwugud*

1 Baan dəηgú Njwú-buud Herod nyə a tééd ná a zə ηgə jugushi bóól búúd ó *Dɔ lú óbúgula.

2 A mú gwú Zhâk mínyəηú mə Yuánes nə kafwele.

3 Nda nyə á dúg ná *Oyúden bwé á ηgə gwág nywa sâ jəηg ná, nyə á ka námə bii Pyêr, í njúl fwála lú zaη bwé dū də ibaléd yâ kú nə *ləvur yí.

4 Nyə á bii nyə ntáni, a mú kə wá nyə mîmbwug dí, a tâl íkínda í ízimbi inô ná í bááguləg nyə, kínda ízimbi jēsh nə ozimbi onô. Nyə a ηgə

táduga ná a bá ka zə tâl nyə kəəd dí tâm buud ja zâŋ *Páska í bá cə yí.

⁵ Pyêr nyə á ka bə mímbwugud. Də lú óbúgula dâŋ, ŋgə báásulə məjəgula ŋgələ jəgula nə Zembî shú déd kú yəw.

⁶ Búlú í á bə ná Herod mə bá tâl Pyêr kəəd dí nda mán yí, Pyêr nyə á bə a mbwúg gwəd ŋgwóólú lá mánkəda nə mikwoolú mí íŋkwánz mímbá. Nyə a bə a mbwúg mpədúgá ózimbi obá, isándələ í tál mpumbéd.

⁷ Ka seegya ná ŋgwól *éŋgəles mə Yawé má jé, kúl fúm jəŋg má shwal bə nə məŋkenya ná ŋgəŋ. Éŋgəles mú yíd Pyêr bugúlu dí, juumushi nyə, nyə nə né ná: «Ná cá! Wəólúg!» Mikwoolú mí íŋkwánz mí mú shugula wú Pyêr mábwád.

⁸ Éŋgəles mú kwo ci nə nyə ná: «Cəxləgú kanda wo bwáád mánjwub.» A mú námá sá ntó. Éŋgəles ná: «Bwáádúg kúúd gwō, wo bég mə.»

⁹ Pyêr mú cúwo tóŋ ŋgə bə éŋgəles, a kú fwo mpu magulə ná sâ éŋgəles ŋgə sá yí jísə búbələ. Nyə á ŋgə ŋwa nda *ntamá á mísh ná bagá.

¹⁰ Ja bwá má cə cé isándələ ashúshwóógú, bwá cə ábēē yí, bwá mú jé njuwug íŋkwánz á ŋgeε ŋgwála. Njuwug wəŋg mú juw bwo wáméfwó. Nji bwá á wóós tóŋ kə njwónj dí yí, éŋgəles mú kyey, béégya nə Pyêr.

¹¹ Fug mú zə Pyêr lúúd, a mú ci ná: «Mə má ka mpu já gaád búbələ ná Cwámba nyə ámə nti éŋgəles yé, zə tí yíl mə məbwə má Herod dí ná mə fáámug nə sâ Oyúden bwə ŋgə jii sá mə yí.»

¹² Nda nyə á shîn mpu ntó ná, nyə á ka kə njəw má Mariya nyəŋgú mə Yuánes bwə á kwo du jəw ná Márkus yé. Cínəŋg wə zhwoog buud bwə á bə bwə mə seεŋgya, bwə ŋgə jəgula nə Zembî yé.

¹³ Nyə á ka kudə mbê. Ŋgwól sóol məsáal mudá nə jínə ná Rôd mú shísh mbéd kə gwágulə.

¹⁴ A mú yag Pyêr kál ná ndeé, a kú fwo juw mbê, a mú yida nyiŋgə nə kúlə nə məshusug kə jaaw búúd ná Pyêr təl na mbéd tóŋ.

¹⁵ Bwá mú ci nə né ná: «Wo ji lad». Nyεε mú námá bwaagulə ná a ŋgə jaaw búbələ. Bwá ná: «Éŋgəles yé wə éne.»

¹⁶ Pyêr mú nyiŋgə bul kudə mbê. Bwá mú juw, bwá mú dóg nyə, fug mú jímb bwo mílúúd.

¹⁷ Nyεε mú fufə bwo mbwə nə bwá jíg kúl-kúl. A mú bwiŋg bwo nda Cwámba nyə ámə yíl nyə njəw mímbwug wéeshali nyə tóŋ ná. A mú ci nə bwo ná: «Kəgá jaaw Zhâk bənŋŋ bóól bwááŋg bēsh». A músə kyey kə kúl shúsád.

¹⁸ Ja mán í á lâm yí, ózimbi məkuú má á tēw shí nə á Pyêr, bwá kú mpu sâ í ámə sity yí.

¹⁹ Herod mú kənd búúd məsəógú, nji bwá kú kwey

Pyêr. A mú tâl ísándálé kóodad né ndéé a mú lwám buud ná bwá gwúg byo. Herod músə shulə wú Yudéa kə Sezarê, kə ji wu.

Engales mə zá sá ná Herod yág

²⁰ Herod nyə á ka zə bə nə mbíya zhwunú nə buud ɔ Tir nə bəɔŋg wā Sidon. Nda búúd bəɔŋg bwé á mpu ná məbii máŋ má á də bul zhu ləəm má Herod ná, bwé á ka tŋw cəŋ ná bwé jəlá nə kə dúg nyə, a sáág ná bə́nŋŋ bwé jíig ná shɛɛ. Bwé mú kə kwambulə nə mwā mpáánzə* yé Blastos ná a sáág ná bə́nŋŋ Herod bwé bwəmag.

²¹ Jwŋw lú mpwəmə dəɔŋgú, Herod mú bwáád míkáándé mí ící myé ná ndéé a mú kə ji jiya ící dī. A mú ka zə lás nə buud ɔni kaand.

²² Buud ɔni bwé mú shwal wá yáŋgá ná: «Dúni kál dúsə nji kál lú Zembî, kú bə kál lú múúd.»

²³ Ka seegya ná ŋgwól *éŋgales mə Yawé má yíd nyə nəcé a bálə kú yə Zembî gúmə jé. A mú yə, mishwóómbú dále nyə.

²⁴ Milésú mí Zembî myáá mí mú námə ŋgə kə nji shwóg nə shwóg.

²⁵ Barnábas bá bəŋ Sól bwé mú shín sá lwámá bwé á kə Yurúsəlem yí ná ndéé bwé mú nyiŋgə. Ja bwé nyiŋgə ni, bwé mú kə nə Yuánes bwé á kwo də jŋw ná Márkus yé.

* **12:20 mwā mpáánzə:** Mwān wəɔŋgú nyə á bə kágə mílwámá á fúm má Herod.

12:22 Eze 28.2 **12:24** 2.41 **12:25** 11.29-30 **13:1** 11.27 * **13:1 Tatarâk:** Ciyá ni í cugé ciyá mákaa; nji í ká ná «ŋgwáməna nyə á ŋgə jwú nə mpál nə á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; 9.7. **13:2** 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 **13:3** 6.6 **13:4** 10.19; 15.39 † **13:4 ŋkwamə:** Nyíəə bwádə lú shí tətám májúwó. **13:5** 17.2

13

Nkəŋkə Shíshim mə féesh Sól bá Barnábas

¹ Dɔ lú óbúgula í á bə Antyósh yí í á bə nə *buud ɔ micúndə nə oyíguli. Barnábas nyə á bə cínəŋg, nə Síməyon bwé á kwo də jŋw ná Nizher yé, nə Lusyus múúd á Sirên, nə Manaen bá cī Herod á tatarâk* bá wəɔf kál ŋgwúd yé, nə Sól.

² Dúl jwŋw bwé á ŋgə sá míəəɔn bwé ŋgə ci idəw yí, Nkəŋkə Shíshim nyə á ci nə bwo nó: «Tálúgá mə Barnábas bá Sól koogú, bwé zá kə sá sáal má má féesh bwo ná bwé sáág yí.»

³ Ná ndéé, bwé mú jəgula nə Zembî bwé ŋgə ci idəw, bwé mú bəd Barnábas bá Sól məbwə, bwé mú bíd bwo ná bwé kyéyug.

⁴ Ja Nkəŋkə Shíshim mə kənd Barnábas bá Sól lwámád ntúni yí, báá bwé mú shulə kə Seləsi, bwé mú ŋwa byəɔl cɔ kə kóəmb ŋkwamə† á Shíprə.

⁵ Bwé á kə wóos Salaminə, ŋgə bwiŋŋ Milésú mí Zembî *mámpáánzə má mínjígulá má *Oyúden dī, bwé ŋgə kə nə Yuánes təŋ kágə mílwámá.

⁶ Bwé mú líina ŋkwamə nyəɔŋg nyêsh ná ndéé kə wóos ŋgwála á Pafos. Bwé á kə kwey ŋgwól mwā Yúden nūŋ Pafos nə jínə ná Bar-Yésus, a njúl

muud ncidə, *muud micúndá á məshügá.

⁷ Bar-Yésus ένε bá ηgwámuna Serzhus Polus wá bwá á ηgə cugə. Ngwámuna nywáá njúl nə fug, nyə á ka jǝw Barnábas bá Sól nəcé nyə á bə nə məma yéesh nə á gwág kéel má Zembî.

⁸ Nji, Elimas‡ mú ηgə laa bwo, a ηgə yida ceeł shwúguli ηgwámuna nə a kú *búgula. Jíná lá Elimas í ké nə muud ncidə.

⁹ Sól, bwá jǝw nə Pwól yé, má lwánd nə Nkəηkə Shíshim nə cwós músə ka dúg Elimas nə figá-figá,

¹⁰ a mú lás nə nyə ná: «Yíf! yé mása məkəη nə məshügá éga, yé mwân mə Njwû majamb, yé múúd jí kú ceeł ótútəlí éga! Wo ayówé ηgələ ceeł ntáma jǝjǝ íyuugi Cwámba?

¹¹ Wo zə dúg ja gaád. Mbwə má Zembî í má bii wo. Wo zə fwo bə áncím-ncím, kú ná dúg mənkenya má jwǝw. Wo é jí ntó fwámé fwála.» Pwól ká námə shîn lás ntáni, gúndə nə yídúgú í mú shulə Elimas míshúd, a mú ηgə lyɛda kəkəl ηgwúd ηgə sǝ muud bíig nyə mbwəd yé.

¹² Nji ηgwámuna nyə á dúg sá í á sɛy ni yí, nyə shwal bə mbúgula, njǝgúlá nyə á gwág shú má Cwámba yí í má bii nyə.

Pwól Antyósh á Pisidî

¹³ Pwól bənəη buud ó gwoonǝ bé bwá mú kəwa

byóólúd Pafos, kə Perzhe kósmb shí á Paməfilí. Yuánes mú kə béegyá nə bwo nún, nyə mú nyinǝ kə Yurəsəlem.

¹⁴ Bāη bwá mú tí Perzhe, ηgə kə ná ndéé kə wós An-tyósh á Pisidî. Bwá mú kə nyíi *mpáánzə minjǝgúlá dí jwǝw lá Sábaad, kə jí shí.

¹⁵ Ja lələ *mbwoomb məcɛɛ nə micilyá mí búúd ə micúndá í á shîn yí, otówe ə shwóg wā mpáánzə minjǝgúlá bwá mú ci nə bwo ná: «Bwaanǝ, ηkí bi búsə nə gúl sá bí bí nə ηkul bándulə búúd nə ndí yí, lásúgá ja gaád.»

¹⁶ Pwól mú tǝw tətəlí, a fufə bwo mbwə, a músə lás ná: «Nə bag ó *Izəryél nə bəonǝ bwá ηgə gwǝǝ Zembî wá, bi ə gwágúlá mə.

¹⁷ Zembî á kúl búúd Izəryél jisú ga nyə a féesh osónǝgú búsú. Nyə a sá nə kúl búúd jisú í kəg bul mpyáánz nún jiya á Igípten dí. Ná ndéé nyə a yíl bwo nún nə mbwə ηkul yé.

¹⁸ A mú ηgə jisəw bwo shí a shwéeshá dí kə wós je kumə mimbú məwúm mánə.

¹⁹ A mú janǝlə ílwoη í búúd zanǝbá shí á Kanaan nə ndéé a yə ódā shí nyāη tāη lúgí

²⁰ shú mímbú kúnə-kúnə mitəd minə nə məwúm mátəon.

«Mpəsə wəonǝgú a mú du wéeshəli bwo osəmbye ə mílású nə ndéé zə wós fwála má *múúd micúndá Samyéł.

13:8 2Tm 3.8 ‡ 13:8 *Elimas*: Dúl jíná dé wá Bar-Yésus. 13:11 9.8; 22.11
 13:13 13.5; 15.38 13:14 17.2 13:15 15.21 13:17 MmN 1.7; Mbá 5.15
 13:18 MmN 16.35; Ilǝ 14.33-34; Mbá 29.4 13:19 Mbá 7.1; Zho 14.1 13:20
 OoM 2.16; 1Sa 3.20 13:21 1Sa 8.5, 19; 10.21; 11.15

21 Ja jɔɔŋgû bwo mú jii ná bwé bág nə wáŋ njwú-buud. Zembî mú yə bwo Sawul mwân mə Kís a njúl mbyágá á bænd má Bəŋzhamê. Sawul mú jwú nə bwo tâŋ mimbû məwúm mánê.

22 Zembî mú yîl nyə, a mú tâl bwo *Dávid njwú-buud. Dávid wɔɔŋg wé Zembî nyə á bwiing lâŋ yé ná: “Mə má dúg ná Dávid mwân mə Yése jisə muud má kwaga nə tódúgá wâm yé, nyə wé mə bá dɛ sá sâ jêsh má bá dɛ jii ná a sáág yí.”

23 Nyádí mpwɔŋ buud dí wá Zembî nyə a lwándúlə mpu yé, a wéeshali Yésus cugye buud á Izərayêl yé.

24 Shúshwóógú ná cugye wɔɔŋg zág, Yuánes nyə a zə júguli kúl búúd Izərayêl jêsh nduwán tâŋ yuug ná bwé má cénd mítódúgá.

25 Ja Yuánes wɔɔŋgû nyə á ŋgə shínal sáal dé yí, nyə á ŋgə ci nə buud ná: “Bí ŋgə ná tóduga nə mə wé zə? Mə cugé múúd bí ŋgə tóduga ná má jisə yé. Nji, ŋgwól múúd zag mádí mpúsə. Mə ampíyáyé ná mə cínyug nyə mikwoolú mí mǎŋwub məkuúd.”

26 Bwááŋg bēsh, tɔɔ mpwɔŋ buud má *Aburaham tɔɔ bí bɔɔŋg bí ŋgə gwɔɔ Zembî wá, shé wá Zembî nyə á nti kéel á cug dɔɔŋg wá.

27 Buud ó Yurúsalem bēsh nə otówe ɔ shwóg bán bwé á shígé mpu Yésus. Bwé á yida cɛɛlə nyə shwiy. Ntó, bwé á sá

ná iciyá í búúd ɔ micúndə shé má dɛ lɔ ósabaad bēsh dí yí í bwámag.

28 Tεem bæ nda bwé á shígé kwey nyə nə məbɛɛ ná a yág ná, bán bwé á ci nə Pilát ná a gwúg nyə.

29 Námə nji bwé á shîn sá isá byēsh í á bæ cilyá Kálaad Zembî dí shú dé dí yí, bwé á shul yîl nyə líid bwé kə wá nyə shwóŋud.

30 Nji, Zembî nyə a gwúmushi nyə.

31 Nyə a lwóya nyúúl məlú məlú, buud bənónŋ bwé á zhu Galilê bád kə Yurúsalem wá bwé á ŋgə dúg nyə. Buud bɔɔŋg wé bwé músə owúshined bé kúl búúd jêsh dí.

32 Jɔjɔ kéel dɔɔŋg námə wá sá ŋgə bwiing bí yí, ŋkaagə Zembî nyə a kaag odá yí.

33 Zembî nyə a sá ná ŋkaagə nyɔɔŋg í zág bwəma nə sá bwân gwúmúshilə nyə á gwúmushi Yésus yí. Sâ jɔɔŋg wé jisə cilyá Sôm ábēé dí yí, ná: “Wo ji mwân waamá, mə má byá wo múús”.

34 Jí ntó. Zembî nyə a gwúmushi nyə ákandug, a kú ná bá kwo bwo. Ntó wé nyə á ci yé, ná: “Mə bá yə bí jɔjɔ ísá mə á kaag Dávid yí, mənkaagə má cúgé nə ŋkul salan má”.

35 Gwá námə wá á ŋgə báásulə gúl kúkúl cilyá dí ná: “Wo abulé bíd ná jɔjɔ sóol məsáal wô kág bwo shwóŋud”.

36 Dávid nywáá nyə a shí sá mítédúgá mí Zembî fwála déd. A mú yə, a dɔw nə osóónǵú bé, a bwo.

37 Nji, nyɔɔŋg Zembî nyə a gwúmushi yé nywáá nyə a shígé bwo.

38 Bwaanǵ bi má jǵlá nə mpu ntó ná nyə wə má sá ná bi gwágúg kéel ijuugá í *mísám mín. Məççə mə Moyíz bí á dɔ bɛ má má á shígé sá ná bi ŋgǵg nə bə otútəlí.

39 Nji Yésus wə jísə ná muud yəsh má búgúlá nyə yé, a bə tútəlí ncindí nə ncindí.

40 Bi ó bey ná sá búúd ɔ micúndə bwə á ci yí, í bwámag nə bí. Bwə á ci ná:

41 Bí buud ɔ mpyóŋ, dɔgá, káámúgá, bi jímbug!

Nəcé, té bí ŋgǵ ná dúgya yí, mə zə bá sá gúl sá bi ŋgǵ dúg, sá jí ná ŋkí bi mə gwág nji lâŋ bí kú *magulə yí.»

42 Ja Pwól bá Barnábas bwə á cúwo tóŋn yí, búúd bwə á jəgula nə bwo ná bwə bāg kwo zə bwiinǵ bwo lâŋ ŋgwúd ni Sábaad mə bá bɛ yé.

43 Ja buud bwə á bwílya yí, fwámé bímbí lú *Oyúden nə bóól búúd bwə á wá milám mísɔɔn wáŋ dí wá bwə á bɛ Pwól bá Barnábas bənŋŋ kə ŋgə lésha. Pwól bá Barnábas bwə mú ŋgə wá bwo ŋkul milámúd ná bwə wág icug byán mpaam mə Zembî dí.

44 Sábaad nyə á bɛ yé, buud bwə á zə seŋgya je bə buud

ɔ ŋgwála bəsh ná bwə zə gwágulə kéel mə Cwámba.

45 Nda bóól Oyúden bwə á dúg bímbí lú ncúlyá buud bɔɔŋg ná, bwə á ka zə mpíi Pwól bá Barnábas váál áwuwaɣwə, bwə mú ŋgə shwána bwo, ŋgə lwíy bwo.

46 Pwól bá Barnábas bwə mú mpu jaaw bwo kú nə ifwaas ná: «Í á jəla ná bi wə téédúg gwág Milású mí Zembî. Nda bí bāŋ mə ka ban myo ná, bi má lwágulə ná bi ampíyáyé nə cug á kandugə kandugə. Ntó, sá bāŋ mə zə lésha nə ikúl í cúgé Oyúden yí.

47 Nəcé Cwámba nyə á ci nə sá ná: “Mə má təl wo ná wo bəg məŋkɛnya mā ilwoŋ, nə wo kəg nə cug kə wóós íjumə í shíd”.»

48 Nji ikúl ishús í á gwág ntúni yí, bwə á bul bə nə məshusug bwə ŋgǵ ságusə kéel mə Cwámba. Bɔɔŋg bwə á bə féeshá ná bwə dúgúg cug á kandugə kandugə wá bwə mú bə óbúgula.

49 Kéel mə Cwámba í á kyey loom wɔɔŋg wəsh.

50 Oyúden bwə á ka shwambulə fwámé búdá ó loom bwə á dɔ gwǵɔ Zembî wá. Bwə mú zə lwágulə Pwól bá Barnábas cúwúlí nə ndéé bwə wáamb bwo kə ntɔ mínji mí shí nyáŋ.

51 Pwól bá Barnábas bwə mú kudə fumbýá mákuú máŋúdš shú dán, báá bwə mú

13:38 10.43; 15.10

13:39 Rom 4.25; 6.7; 10.4

13:41 Aba 1.5

13:43 11.23

13:44 17.2

13:46 3.26; 18.6

13:47 Iza 49.6

13:48 11.18

13:49 2.41

13:51 18.6; Luk 9.5

§ 13:51 Ja Oyúden bwə á dɔ kudə fumbýá mákuú dí yí, bwə á dɔ lwágulə ná, kákúl shí bwə ámə təl mákuú máŋ yí, bwə má kál gwo nə buud bí cínŋg wá, ná bwə músə sá nyéé.

kə Ikóniyum.

⁵² *Ompwíin bwá mú lág lwándúlá nə məshusug nə Nkẹ̀nkẹ̀ Shishim ná cwóó.

14

Pwôl bá Barnábas Ikóniyum

¹ Í á ka bə, ja bwá á wóós Ikóniyum yí, Pwôl bá Barnábas bwá á kə mpáánzə minjígúlá. Bwá á kə ləsha nə buud mbii á ná *Oyúden nə Ogarék nkí bul bulya bwá *magulə búgá.

² Bəəng Oyúden bwá á shígé magulə búgá wá, bwá mú zə sá ná ikúl í cúgέ Oyúden yí bwá shínúg obúgula.

³ Nji, Pwôl bá Barnábas bəh bwá á ji cínəngú fwámé mwôw, bwá ngə lás kú nə ifwaas. Bwá á ngə bul nwa nkul wə Cwámba. Cwámba ngə námə magulə kéel bwá á ngə bwiing yí, a ngə yə bwo nkul, bwá ngə sá *isá í ntq búúd nkwoh yí, nə *isá í mímbúgú.

⁴ Buud ɔ ngwála bwá mú béegya ígwoong íbá, gúl í ngə bɛ ishwambulə í Oyúden, gúl í ngə magulə *buud ɔ lwámá.

⁵ Nə Oyúden, nə bóól búúd bwá cúgέ Oyúden wá, nə otówe ɔ shwóg bəh bwá mú zə sá yuug nə bwá jugushi búúd ɔ lwámá, bwá lúmə bwo məkwóógú.

⁶ Nda búúd ɔ lwámá bwá á mpu yuug jəəng ná, bwá mú túb kə Listrə nə Dərbə, mingwála myá Likawuní, nə cínəng məkoogú məkoogú.

⁷ Bwá mú kə ngə bwiing Jəjə Kéel wu.

Pwôl bá Barnábas Listrə

⁸ Ngwól múúd nyə á bə nūh Listrə kú bwele tów tətəlí nə məkuú mé. Nyə a byél mbúmbwúgú, nyə a shígé bwele kyey.

⁹ Dúl jwôw, muud wəəng nyə á ka ngə gwágulə nda Pwôl nyə á ngə lás ná. Pwôl mú dág nyə ná figá-figá, a mú dág ná muud éne ji nə búgá nə a ji nə nkul yál.

¹⁰ Pwôl mú ci nə né gwów-gwôw nə: «Tówúg tətəlí nə məkuú mwô». Muud éne mú sáánz, a mú téed ngələ kyey.

¹¹ Buud bwá á bə cínəng wá bwá mú dág sá Pwôl mə sá yí. Bwá mú ngə lás gwów-gwôw kál lá Likawuní dəhúd nə: «Ozembí bwá mə bə nda buud nə ndéé bwá mə shulə zə sádí».

¹² Bwá mú ngə jôw Barnábas ná Zəs, Pwôl nyə ná Hermes* nəcé nyə wə nyə á də bə nə ciyá lésú.

¹³ Buud bwá á də *búgula Zəs wá bwá á də bə nə mpáánzə ngéé nyíngulé ngwála dí. Fada á yəbə wəəngú músə nwa míngwúm mí nteny nə ikəlugú-kəlug í də lugushi dánd lá zəh yí, bənhə buud bwá mú zə kə ngéé nyíngulé ngwála. Bwá á cəel kə cigə inteny ná bwá sá Pwôl bá Barnábas *mətúnuga nda ozembí.

Pwôl bá Barnábas bwá jíguli búúd fwámé Zembí

14:1 17.2 14:2 13.45 14:3 2.22 14:5 14.19; 2Tm 3.11 14:6 Mat 10.23

14:8 3.2 14:11 28.6 * 14:12 nə Zəs nə Hermes: Ogarék bwá á ngə téduga nə Pwôl bá Barnábas búsə ozembí. 14:13 10.25-26; Dan 2.46

14 Ja *búúd ɔ lwámá, Barnábas bá Pwól bwé má gwág ntó yí, bwé mú nyaa mikáándó†, bwé mú sáanz kə nə ɔŋkwiimbyê tām buud,

15 bwé ná: «Buud óga, jáyé ni? Sá búsə námə búúd nda bî. Sá ηgə yida bwiing bí Jɔjɔ Kéél ná bi bídúg isá í ikás íni, bi céndúg kuú njəond yid wə Zembí á kuwô. Nyə wə nyə a té gwôw nə shí, nə m̃ñ nə isá byêsh bisá cínɔŋg yí.

16 Nyə á ka yida bíd té zhúlə yág ná ilwoŋ i búúd byêsh í ηgóg nə bɛ byáŋ ijâm nə ijag,

17 nji nye kú bíd ηgólə lwágulə nə a jisə, a ηgə námə sá bwo mpaam. Ntó námə wə á ηgə nti bí ompú bwé ηgə zhu gwów yé, a ηgə yə bî məfwála məmpəg mə jəla nə bugəban yí, a yə bí zhwog idəw, a lwándulə bí məshusəg míláméd».

18 Nji, bwé á tɛem lás nə buud óni ntúni, buud óni bwé á shígé lɛel magulə nə bwé bíd sálə bwo *mətúnuga.

19 Bóól *Oyúden bwé mú zə wósə bwé ηgə zhu Antyósh nə Ikóniyum. Bwé mú zə kwambulə nə buud ná ndéé bwé mú lúmə Pwól məkwóógú ná lúmə lúmə, bwé julə nyə shí nə shí ná ndéé kə wusə bugád. Bwé á téduga ná a mə yə.

20 Nji, *ompwíin bwé mú kə lyɛ nyə. Pwól mú wəol, a mú nyiŋgə kə ηgwála. Mán mələm, a músə kyey kə Dərbə, bá Barnábas.

21 Bwé mú kə bwiing Jɔjɔ Kéél ññ Dərbə nə ndéé bwé mú bə nə ompwíin fwámé bímbí. Bwé músə nyiŋgə kə Lístrə, cɔ kə Ikóniyum kə wósə Antyósh.

22 Bwé á ηgə wá ompwíin ηkul míláméd, bwé ηgə cwíny bwo ná bwé sáag zény búgə. Bwé á ηgə lwágulə bwo ná bwé mpúg ná: «Sə mə jəlá nə ηgə bwəma nə *incwaw í ntug, sə ηgə ntɔ ηgə ntɔ ηgə ntɔ ná ndéé sə mú ka nyí Faan mə Zembí dî.»

23 Bwé á ηgə sá ná, *Dɔ lá óbúgula dēsh dí, bwé fēésh bwo ocúmbá buud, bwé ci idəw jəgula nə Zembí, bwé mú ηwa bwo cwámbulə Cwamba wáŋ bwé á *búgula yé.

Pwól bá Barnábas bwé nyiŋgə kə Antyósh

24 Bwé mú lína Pisidí, kə kumə Paməfilí,

25 bwé bwiing kéel mə Zembí Perzhe nə ndéé bwé mú shulə kə Antalya.

26 Kálə wú Antalya, bwé mú ηwa byóól kə Antyósh wú bwé á zhu ja mpaam mə Zembí í á fēésh bwo nə bwé sáag sálə bwé mə sá yí.

27 Ja bwé á kə jé yí, bwé á sɛɛŋg *Dɔ lá óbúgula, jaaw bwo sá jēsh Zembí nyə á yə bwo ηkul ná bwé sáag yí, bul bə ná ndéé nda Zembí nyə a mə juw zhí ná ikúl í cúgə *Oyúden yí í máguləg búgə ná.

28 Bánəŋ *ompwíin bwé mú ji na fwámé məma fwála.

† 14:14 nyaa mikáándó: Oyúden bwé á də nyaa mikáándó jaá mpimbə mə bul bii lám yí. 14:15 MmN 20.11; 1Kr 8.4-6 14:16 17.30 14:17 Sôm 147.8; Zhe 5.24 14:19 14.5; 13.50; 17.13; 2Kr 11.25 14:22 11.23 14:23 6.6; Tit 1.5 14:26 13.1-2 14:27 11.18; 15.12

15

Seeŋgyá á Yurúsalem

¹ Bóól búúd bwá á shulə wú Yudéa zə ŋgə jíǵuli obúgula ná: «Ŋkí bi mə bə kú síya ábiwáág nda Cɛɛ mə Moyîz í ŋgə ci ná, bí cugé nə ŋkul *dúg cug.»

² Buud bəŋgú bəŋŋ Pwôl bá Barnábas bwá mú zə séŋusa mákəl, í mú sá fwámé zhuyâ. Cígulá í mú zə bə ná Pwôl nə Barnábas, nə bóól óbúgula bwá kэг nə lésú wəŋg Yurúsalem kə lwágulə *buud ɔ lwámá bəŋŋ ocúmbá buud.

³ *Dɔ lú óbúgula í músə kənd bwo. Bwə mú lína Feŋisí nə Samariya, bwə ŋgə bwiŋg buud nda ikúl ishús í mə cénd mítédúgá ná. Sâ jəŋg í mú ŋgə bul sá bóól óbúgula məshusug.

⁴ Ja bwá mə kə jé Yurúsalem yí, nə Dɔ lú óbúgula, nə buud ɔ lwámá, nə ocúmbá buud, bəsh bwá mú lág bwo. Bəŋ bwá músə jaaw bwo bímbí dəsh Zembí mə balan nə bwo sáal dé dí yí.

⁵ Bóól óbúgula bwá á bə ŋkəmə *Ofarizyēŋ dí wá bwá mú báásulə ná í jɪ ná ikúl í ŋgə cénd mítédúgá yí í ŋgəg nə síya ábiwáág, bwá bɛ námə Məcɛɛ mə Moyîz.

⁶ Buud ɔ lwámá nə ocúmbá buud bwá mú ka zə seeŋgya, zələ faas lésú wəŋg.

⁷ Buud bwá mú námə bul séŋusa mákəl. Ntó, Pyēr mú ka zə lás. Nyə ná: «Bwaŋg, bi mə bwey mpu ná Zembí nyə a féesh mə wa bídí mwəw mə ashúshwóógú dí, a kənd mə ná

mə kэг bwiŋg ikúl ishús Jəjɔ Kéél, bwá búgúlág.

⁸ Nyɛ muud mə mpú mílâm mí búúd yé, nyə a lwágulə ná a mə magulə ikúl, a yə bwo Ŋkəŋkə Shíshim námə nda nyə á yə sá ná.

⁹ Nyə a shígé wá mbéégí mpédúgá sənŋ ikúl. Nyə a fúb námə bwo mílâm nəcé bwá bələ nə búgú.

¹⁰ Nəcə jí bí é ka zə shweenzh Zembí, zə zhimb *ómpwíin məma mbag wúsə ná təw impáámə bísu, təw séməfwó sá á shígé bə nə ŋkul mə jísəw yí?

¹¹ Njɪ sá ŋgə *magulə ná sá mə dúg cug mpáam mə Cwamba Yésus dí, ntó námə wə jí nə ikúl yé.»

¹² Buud bəsh bwá mú jɪ ókúl-ókúl, ka gwágulə Barnábas bá Pwôl, gwágulə nda Zembí nyə á balan nə bwo, *isâ í ntɔ búúd ŋkwóŋ yí nə *isâ í mímbúgú í ŋgə síy ikúl ishús dí ná.

¹³ Ja bwá mə shîn bwiŋg yí, Zhâk mú ka zə lás, nyə ná: «Bwaŋg, bi ɔ gwágulə mə.

¹⁴ Shímun mə kúnəw shîn jaaw sá nda Zembí nyə a sá ná: ná nyə á kənd mísh ikúl ishúsúđ kə féesh búúd bwá ŋgə bɛ jínə dé cínəŋg wá.

¹⁵ Sóólúgú wəŋg í bwəma nə sâ *búúd ɔ mícúndə bwá á ci yí. Nəcə jísə cilyá Kálaad Zembí dí ná:

¹⁶ Mpúsə isâ íni, mə bá kwo zə lwɔ banda mə *Dávid.

Mə bá seeŋg íbúgúlə yâ cínəŋg

ná ndeé mə kwo t̄âl banda
d̄oŋg t̄átəlî.

17 Ja j̄oŋgâ, buud b̄esh bwé bá
s̄ŋ Cwám̄ba.

Haaw, buud ɔ ilwoŋ byêsh mə
á j̄ow ná í b̄eg jíné d̄âm
yí.

Nt̄ó wá Cwám̄ba nyə á ci yé.

18 A má sá íyuug byé sá má
bwey mpu wúlə yág yí.

19 «Sâ j̄oŋg wá mé mə d̄ug
ná, ilwoŋ í búúd í ŋgá cénd
kuú nj̄oŋd ŋgə yid wá Zembî
yí, sá aj̄láyé nə wá bwo
m̄kwowula cugud.

20 Nji, sá c̄iləg bwo ná
bwé sásúləg m̄lwaagawo
mə ózembî ó áyadúg, nə
m̄lwaagawo mâ jaŋgálə
múúd biná kú nə bâ, nə
m̄lwaagawo mâ d̄álə cúdú
nyə ámə yə m̄acií kú shwiy yé,
nə d̄álə m̄acií.

21 Sá má mpú ná tééd íkala
i búúd í ayág óbwiŋgye ɔ
l̄aŋ ó Moyíz búsə míŋgwála
myéshud. Mwôw mə Sábaad
m̄esh dí, bwé l̄ŋ mícilyá myé
*m̄ampáanzə mə mínj̄ígulá
m̄eshud.»

22 Nt̄ó, nə buud ɔ lwámá,
nə ocúmbá buud, nə D̄ŋ lú
óbúgula d̄esh bwé mú d̄ug ná
bwé j̄alá nə féesh bóól búúd
bán̄ŋ Pwôl nə Barnábas bwé
k̄eg Antyósh. Bwé músə k̄end
bóól fwámé búúd wá D̄ŋ: nə
Yúde bwé á d̄ə n̄ómá j̄ow nə
Barnábas yé, nə Sílas.

23 Bwé mú k̄end bwo nə
kálaad éga ná:

Sá, buud ɔ lwámá nə
ocúmbá buud nə bóól
óbúgula b̄esh, sá má báda
bí obúgula bí cúgé Oyúden
wá, bí b̄oŋg búsə Antyósh
nə Sirî nə Silisî wá.

24 Sá má gwág kúga nə
bóól búúd búsú bwé á zə nə
mínj̄ígulá myáŋ n̄ŋ bídí zə
sá ná mitédúgá mí búbóləg bí
mílámud. Sá dí sá á nti bwo.

25 Gwé wá sá b̄esh sá
ámə bə c̄aŋ nə sá má féesh
búúd bwé zág n̄ŋ bídí, bán̄ŋ
Barnábas bá Pwôl omínyoŋə
búsú wá c̄elí,

26 buud bwé á má k̄enzh
ícug byáŋ shú jíné mə Cwám̄ba
wúsú Yésus-Kríst wá.

27 Sá má ka nti bí Yúde bá
Sílas nə bwé zág báásulə jaaw
bí sá sá ŋgə cilə ga.

28 Nə Nk̄eŋk̄e Shíshim, nə
sá, sá má d̄ug nə sá aj̄láyé nə
zhimb bí wúl m̄bag, sá má cilə
bí nji isâ bí cúgé nə ŋkul kwanz
yí:

29 bi má j̄alá nə sásulə
ocúdú buud bwé ámə c̄igə shú
ózembî ó áyadúg wá, bi kú d̄ə
d̄ə m̄acií, kú d̄ə cúdú nyə ámə
yə m̄acií kú shwiy yé, bí kú d̄ə
sá jaŋga. Bi má ká d̄ə sásulə isâ
íní, í bə bí mpwogé. Bi ó ji nə
sh̄e.

30 Yúde bá Sílas bán̄ŋ Pwôl
nə Barnábas bwé mú béegyá
nə obúgula, bwé mú shulə kə
Antyósh. Bwé mú kə seŋg
óbúgula, yə bwo kálaad.

31 Bwé mú l̄ŋ kálaad ná
ndeé a mú wá bwo ŋkul
mílámud, b̄esh bwé mú bul bə

15:19 Gal 5.3 15:20 15.29; 21.25 *d̄álə cúdú*: 1Kr 8.1-13; 10.23-33 *jaŋgálə múúd
biná kú nə bâ*: Ləv 18.6-18 *cúdú nyə ámə yə m̄acií kú shwiy yé*: Ləv 17.15 *d̄álə
m̄acií*: Ləv 17.10-14 15:21 13.15 15:22 11.18; 16.4 15:24 Gal 1.7; 5.10
15:28 10.19; 15.20; Luk 11.46 15:32 11.23, 27

nə məshusug.

³² Nda Yûdə bá Sílas bwá á bə *buud ɔ micúndə ná, bwá á ka námə kwo də lésha nə obúgula, də cwîny bwo, də wá bwo ŋkul mílámúd.

³³ Bwá á ji cínəŋgú fwámé fwála ná ndeé obúgula bwá mú jéna nə bwo ná bwá nyíngəg ná shɛɛ kə kwey búúd bwá á nti bwo wá.

³⁴ * [Nji Sílas mú kwey ná nyə anyíngáyé, nyɛ má ji wu.]

³⁵ Pwól bá bāŋ Barnábas bwá á ji námə cínəŋg Antyósh. Bánəŋ bóól obúgula bwá ŋgá yə buud minjígúlá, bwá ŋgá bwiing jəjə lân á kéel mə Cwám̄ba.

³⁶ Mpúsə baalé mwôw, Pwól mú ci nə Barnábas ná: «Shwá nyíngəg ná kə ŋgə dóg omínyəŋú búsú míngwála myêsh shwá á bwiing kéel mə Cwám̄ba myá. Í jii ná shwá mpúg nda bwá mú ŋgə bə ná.»

³⁷ Barnábas nyə á ka námə jii ná bwá kəg nə Yuánes nyə á bə nə dúl jínə ná Márkus yé.

³⁸ Pwól nyɛ mú dóg ná bwá ajáláyé nə kwo kə nə muud nyə á fwo kə mpəŋgulə bwo nə iséy, kə béégya nə bwo Pamafilí yé.

³⁹ Bwá mú séŋusa məkál ná ndeé bwá mú béégya. Barnábas mú ŋwa Márkus, báá bwá mú ŋwa byóól kə Shíprə.

Pwól mə zə nyiŋgə kyey, bá Sílas

⁴⁰ Pwól nyɛ mú féesh Sílas ná bá bwá kə. Obúgula bwá mú

jôw Cwám̄ba ná a jáándug nə bwo mpáam nyéd.

⁴¹ Pwól mú jaand Sirî nə Silisî, a ŋgá wá mədɔ mə obúgula ŋkul mílámúd.

16

¹ A mú kə wóós Dérba, kumə Lístrə. A mú kə kwey ŋgwól *mpwíin nūŋ nə jínə ná Timoté. Timoté wəŋgú nyəŋgú njúl shilə *Yúden mbúgula Yésus, sóŋgú nyɛ njúl mwá Gərêk.

² Obúgula wā Lístrə nə Ikóniyum bwá á ŋgə bwiing lân mə Timoté nə a ji jə múúd.

³ Pwól nyə á ka cɛel ná bá bwá kə. A mú ŋwa nyə, a sá nyə ábiwáág nəcé ŋgálə bɛemb *Oyúden wá shí nyəŋg nəcé nda bwá á bwey mpu ná sóŋgú jisə mwá Gərêk ná.

⁴ Míngwála myêsh bwá á ŋgə kə myá, bwá á ŋgə kala obúgula micígúlá *búúd ɔ lwámá nə ocúmbá buud wā Yurúsəlem bwá á ŋwa myá, bwá ŋgá tál obúgula məkuú shí ná bwá bég micígúlá myəŋg.

⁵ Mədɔ mə obúgula mə mú ŋgə lal, buud bwá ŋgá kwídali jwôw dêsh.

⁶ Pwól nə gwoŋg jé bwá mú lína Frizhî nə shí á Galátia lína línág nəcé Nkəŋkə Shíshim nyə a shígé magulə nə bwá bwíingug kéel Azî.

⁷ Ja bwá mə kə wóós íjumə í Mishî yí, bwá mú ŋwá kə

* **15:34** Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. **15:37** 12.12 **15:38** 13.13
15:39 13.4 **15:40** 14.26 **16:1** 14.6 **Timoté:** Rom 16.21; 1Kr 4.17; Flp 2.19; 2Tm 1.5
16:2 6.3; Flp 2.20, 22 **16:3** Gal 2.3-5; 1Kr 9.20 **16:4** 15.22-29 **16:5**
2.41 **16:6** 10.19

Bitinî, nji Shíshim má Yésus kú magulə.

⁸ Bwə mú ka lína Mishî ná ndéé kə wóós Truwás.

⁹ Gúl búlú dí, Pwól mú dúg *ntamá á mísh ná bagə, ηgwól múúd Masedwân tél ηgə téég nyə məbwə ná: «Zaá Masedwân, zə kwíind sê.»

¹⁰ Nda nyə á dúg ntó ná, sá á shwal zə sɔ ná sá má kə Masedwân, sá ηgə mpu búbalé ná Zembî ηgə jəw sá wu ná sá kəg bwiηg kéel.

¹¹ Sá mú ηwa byóól Truwás, sá kə ná tíη kə wóós Samotaras. Mán mələm sá ó kumə Neyapolis.

¹² Tíle cínəηgú sá mú kə Filipî, ηgwəla ashúshwóógú á mpál shí Masedwân. Filipî wəəηgú njúl ηgwəla ózhul ɔ Róma, sá mú ji cínəηgú baalé mwəw.

¹³ Jwəw lá Sábaad sá mú cúwo wú ηgwəla, kə bwūη lá ηgwəɔ, wú sá á téduga ná bwə á kwambulə ηkúmba kél shú májəgula wá. Sá á ka bə sá njúl nūη, sá ηgə lésha nə budá bwə á sɛηgya cínəηg wá.

¹⁴ Nəwól múdá nə jínə ná Lidiya nyə á zhu ηgwəla á Tiyatír, nyə á də kusha ijimə í míkáandé mí atítî; mudá wəəηgú nyə á də gwəɔ Zembî. A mú də gwəgulə Pwól ná ndéé Cwamba mú bēny nyə lám ná a máguləg lású má Pwól.

¹⁵ Ja múdá éne nyə á ka duwan nə buud ɔ njəw bə bēsh yí, nyə a téég sê məbwə ná: «Ŋkí bi má kwey ná mə ji mbúgula mə Cwamba, zəgá ji

mádí njəw.» A mú yímbuli sá ná sá máguləg.

Sáal mə Pwól bá Sílas Filipî

¹⁶ Í á ka zə bə, dúl jwəw sá ηgə kə kúl sá á də jəgula yí, dúl sás mú zə bwəma nə sê. Sás dəəηg í á də sá ísɛy í málwaa. Nyə á bə nə jamb lá lweendí, lweendí jəəηg dúgə yə buud bwə á bə nə nyə wá zhwoɡ məbii.

¹⁷ Sás dəəηg mú zə ηgə bɛ Pwól, a ηgə kím gwəw-gwəw ná: «Buud óga búsa osóol ɔ másáal ó Zembî á gwəw-gwəw. Bwə ηgə jaaw bí zhí á cug.»

¹⁸ Nyə á ka námə də sá ntáni mwəw ηkí bulya ná ndéé Pwól mú lwáduga nyə, a mú yid dúg nyə mpásə, a mú lás nə jamb ná: «Jínə má Yésus-Kríst dí, mə yímbuli wo ná wo wúg múdá éne dí!» Shíshim músə námə cúwo cé nə cé.

¹⁹ Nda búúd bwə á bə nə nyə wá bwə á dúg ná búgə jáη bwə də bə nə məbii yí í mə jimb ná, bwə mú bii Pwól bá Sílas, wádugə kə nə bwo ósəmbye ó mílású dí wú buud bwə á də sɛηgya tám dánd wá.

²⁰ Bwə mú kə lwóya bwo ótəwe ɔ shwóg dí, kə shwəman bwo ná: «Buud óga bwə má təl sá ηgwəla ná shwu. Bəη bwə njúl *Oyúden,

²¹ bwə ηgə zə jíguli buud məfúlú má ajáláyé ná sá buud ɔ Róma sá bwélég magulə má.»

²² Buud bwə á bə cínəηg áncuncuma wá bēsh bwə mú shwal mpíi bwo. Otəwe ɔ shwóg bwə mú tí bwo

mikáándá, bwé lwâm buud ná bwé yídúg bwo nə milwóŋ.

23 Bwé mú danŋulə cú bwo na ná ndeé bwé kə wusə bwo njów mímbwug, bwé nə mása á njów mímbwug ná: «Wo ɔ mpú ŋgə baagusa sə buud óga».

24 Nji mása á njów mímbwug nyə á gwág ntúni yí, a kə ntág fad bwo kúl fúm dí cwû, a wá bwo mimbwugá mákuúd.

25 Ngeé tâm bulú, Pwôl bá Sílas bwé mú ŋgə jəgula nə Zembî bwé ŋgə sey isusa gúmálələ Zembî. Bwé á ŋgə sá ntó míl mímbwug myêsh mí ŋgə gwágulə bwo.

26 Seegya ná shí í mú jág ntaŋusa mbií á ná mənyuŋ mə njów mímbwug má ŋgə shwágusa máshugud. Mim-pumbé myêsh mí mú námá leel shîn juw, mimbwug myêsh mənəkəda shîn sémb.

27 Mása á njów mímbwug músə juum. A mú dúg mímpumbé ná bagé, a mú ntág wéem kafwele ná a gwílyá nyúul, a ŋgə téduga ná mimbwug mí má shîn túb.

28 Pwôl músə ka kîm nə ŋkulû ná: «Kú sá wóméfwó məbôw. Sá bēsh sá búsa wa.»

29 Mása á njów mímbwug mú jôw buud ná bwé zág nyə nə məlamba. A mú ŋgə lilya, a mú fwágəwa kə, kə búla Pwôl bá Sílas shí məkuú,

30 a mú ŋwa bwo kə nə bwo tóon kə jî bwo ná: «Omása e, mə saág jí shú ná mə dúgúg cug?»

31 Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Búgúlag Cwám̄ba Yésus, wo

bâg *dúg cug, nə woméfwó nə njów wô wêsh.»

32 Bwé mú bwiing bwo kéel mə Cwám̄ba, nə nyə nə buud ɔ njów bé bēsh.

33 Námá wəla dɔŋgú, tâm bulú, mása á njów mímbwug mú kə nə bwo kə gusa bwo məfəŋ ná ndeé, nə nyə nə buud ɔ njów bé bēsh bwé mú duwan.

34 A mú kə nə bwo nyádi njów kə yə bwo idâw. Nə nyə nə njów yé wêsh bwé mú kɔɔs nə məshusug nəcé bwé búgúlalə Zembî.

35 Ja mán í á lâm yí, otówe ɔ shwóg bwé á ka kənd ifulish kə ci nə mása á njów mímbwug ná: «bídúg búúd óni bwé kág.»

36 A mú kə jaaw Pwôl ná: «Otówe ɔ shwóg bwé má nti búúd zə ci nə mə ná mə bídúg bí, bí kyéyug. Ntó, bí báá, cúwógá tóon bí kág ná shee.»

37 Na wə Pwôl mə cí nə bwo ná: «Bwé ámə yíd sə tâm buud kú námá jî sə kɔɔd, í njúl ná sə búsa buud ɔ Róma. Bwé mú wusə sə mímbwugud. Ja gaád bwé cəel zə bíd sə nyima buud kú mpu. Mbô! Í ábəyé ntó! Bwáméfwó bwé zág bíd sê!»

38 Ifulish í mú kə jaaw otówe ɔ shwóg iciyá íni byêsh. Bwé mú bul bə nə ifwaas nə gwágulə ná buud bɔŋg búsa buud ɔ Róma.

39 Bwáméfwó bwé mú kə cweel bwo milâm, wéeshali bwo tóon, bwé mú jəgula nə bwo ná bwé kyéyug wú ŋgwála wɔŋgúd.

40 Pwôl bá Sílas bwé mú

wú njów mímbwug bwá mú kə Lidiya dí njów. Bwá mú ða cwíny óbúgula ná ndéé bwá músə kyey.

17

Sáal mə Pwôl Tesaloníka nə Berê

¹ Bwá mú lína Amfípolis nə Apoloniya, bwá kə wóós Tesaloníka wú *Oyúden bwá á bə nə *mpáánzə minjígúla wá.

² Pwôl mú kə bwəma nə Oyúden bəəngú námə nda nyə á ða bwey sá ná. Bónŋ bwá mú ji mwôw mə Sábaad məlól, a ngá lésha nə bwo,

³ ngə jíguli bwo nda mícilyá mí Kálaad Zembí mí ngá ci ná. Ná: «Í á jəla ná *Kříst júgug ná ndéé a yə, a mú gwúm.» Nyə nə bwo ná: «Kříst wəəng wá Yésus mə ngá bwiiŋ bí éga.»

⁴ Bóólúgá Oyúden bwá mú magulə njígúla wəəng. Bwá mú seəngya gwoəng nə Pwôl bá Sílas. Bóól zhwog Ogurêk bwá á ða gwôz Zembí wá bwá mú námə sá ntó, tɛem bə námə bóól ncúlyá fwámé búdá wá cíəngú.

⁵ Nji, Oyúden bwá mú zə jág shiŋ bwo. Bwá mú kusə wəáməshé-mbéshe wá nyaan milám bwá á ða ji ntó kú nə iséy wá, bwá zə shwambələ búúd ná ndéé təl ngwəla ná shwuu. Bwá músə kə Yason dí njów ná bwá kə bii Pwôl bá Sílas, zə nə bwo tām buud.

⁶ Nda bwá á shígé kwey bwo ná, bwá mú bii Yason bənŋ

bóól óbúgula, kə nə bwo ójwú ó ləəm dí bwá ngá kām ná: «Məŋkúmbə mə búúd mə ngá wá zhizhəəm shí nyēsh myá mí mə wóós wa.

⁷ Yason nyə a bále lág bwo nyádí njów, í njúl ná bwá aŋgê nə bish məççɛ mə Káázəl, bwá ngə yida ci ná wúl Njwú-buud íshús wúsə, ná wə wá Yésus.»

⁸ Oŋkwiimbyê bāŋ ŋni bwá mú kənd buud milám gwôw təə ojwú ó ləəm bəsh.

⁹ Ojwú bwá á zə bíd Yason bənŋ bóól óbúgula ŋni nji bwá mə fwo wá myəna kwiidələ mənyúul.

¹⁰ Obúgula bwá mú leelú kənd Pwôl bá Sílas Berê bulú nə bulú. Ja bāŋ bwá á kə wóós Berê yí, bwá á kə mpáánzə minjígúla.

¹¹ Oyúden wá Berê bwá á bə nə jə milám ntə bəəng wá Tesaloníka. Báá, bwá á lág kéel nə məjigəwa, bwá mú ða bigas mícilyá mí Kálaad Zembí jwôw dēsh shú ná bwá dúg mpu ŋkí minjígúla mí Pwôl mísə tətəlí.

¹² Zhwog buud bāŋ bwá á *búgula, nə bóól zhwog budá Ogurêk, fwámé búdá, nə zhwog budúm námə.

¹³ Ja Oyúden wá Tesaloníka bwá á gwág nə Pwôl mə kə námə bwiiŋ Milésú mí Zembí Berê yí, bwá á tí námə kə wu, kə wá zhizhəəm, kə sá nə buud mitédúgá mí búbúlag mílúúd.

¹⁴ Obúgula bwá mú ntág leel ŋwa Pwôl kənd nyə kóómb á

mâḥ. Sílas bá bân Timotê bwá mú lúg Berê.

¹⁵ Buud bwá á kə lúgal Pwôl wá bwá á kə nə nyə kə kumə Atên, bân bwá mú nyiṅgə. Pwôl mú nti bwo nə məkál shú má Sílas bá Timotê ná bwá léélug kə kwey nyə.

Sáal mə Pwôl Atên

¹⁶ Ja Pwôl nyə á ṅgə bwánd Sílas bá Timotê Atên yí, lâm í á bul cey nyə cwû nə dúgúla ná buud ɔ ṅgwála wəɔṅgú bwá á ṅgə gwəɔ zhwoḡ ivuguli í ózembí ó áyadúg.

¹⁷ Nyə á ka du kə *mpáánzə minjígúla kə du lésha nə bwo nə bóól búúd bwá á du gúmal Zembí wá, a du námə kə jwôw dêsh tâm dənd kə du lésha nə buud á kwéy wú wá.

¹⁸ Bóól məma wəáfaas mitédúgá bwá á du námə lésha nə nyə, bwá njúl buud ɔ Epikyur nə bəɔṅg ɔ Stoyik. Bóól bwá mú ka du jî ná: «Jí gwáméfwó lás-lás múúd ga ṅgə ci yí?» Bóólúgá ná: «Jísə nda a ṅgə bwiṅg lâḥ ózembí sá abwélé gwág wá.» Nəcə Pwôl nyə á ṅgə bwiṅg lâḥ má Yésus nə gwúmúla nyə á gwúm yí.

¹⁹ Bwá á ka ntâg ḡwa Pwôl, kə nə nyə buud onúní bwá á du sɛɛṅgya Areyopagos dí wá. Bwá nə né ná: «Fwog ná mpu jaaw sá wó njígúla ágúgwáan wó ṅgə kyey nə ndí ni.

²⁰ Wo má sá nə məlwə məsú má gwágúg isâ í agúgwáan. Sá má cɛel wámúla isâ byəɔṅgú.»

²¹ Buud ɔ Atên bēsh nə ojón bwá á du ji wu wá bwá á du cínḡuli fwála dán ṅji dúlə ṅgə bwiṅg nə ṅgə gwágúla milāḥ mí agúgwáan mí ṅgə kúnəw wóós myá.

²² Ná ndéé, Pwôl tál na tátám Areyopagos a mú ka zə lás nə buud ná: «Yé búúd ɔ Atên, mə má dúg ná íkóómb byēsh dí bi mə jág bul cɛel yábá.

²³ Nəcə ja mə má ṅgə kyey bídí ṅgwála ṅgə dúg bín isâ bí ṅgə yə gúmə yí, mə ámə kwey ṅgwól *alatār nə cilyá ná: “Nyíga ji shú má Zembí sá ampúyé é”. Sâ bí bân ṅgə yə gúmə kú mpu ni, gwə wə mé má ṅgə zə bwiṅg bí yí.

²⁴ Zembí nyə á té shí nyēsh nə isâ bísə cínəṅg yé, á ji Cwamba á gwôw nə shí yé, nyə ádé ji mǎmpáánzə búúd bwá shúmə nə məbwə má.

²⁵ Sáal dé í ádé s̄y məbwə mə búúd dí námə nda á jii ná buud bwá sáag nyə gúl sâ. Nyɛɛ muud ṅgə yə sá bēsh cug nə məyowuda nə bíl isâ byēsh yé, sâ í cúgé nə ḡkul fúfə nyə.

²⁶ «Nyə a té ilwoḥ í búúd byēsh í ṅgə zhu wə muud ṅgwúd, ná ilwoḥ byəɔṅg í jígə shí nyēsh dí. Nyə á cɛɛlə buud məfwála má cug, a tál námə bwo minji mí máshí bwá ṅgə ji má.

²⁷ Nyə a sá ntó ná buud bwá s̄ɔḡg nyə, bwá ṅgág bwówulə ka bwá é kwey nyə, í njúl ná a cugé shwóg-shwóg nə sâ.

²⁸ Nəcə, cug sá ṅgə cugə yí, í ṅgə zhu nyádí, nyə wə ṅgə sá

18

ná sá ngág nə kuwo, nyə wá ngá sá ná sá bág sâ sá búsé yí. Sâ jəŋg wá bóól ócile ó ókálaad bân bwá á ci yí, ná: “Nəcə sá búsé mpəg jé”.

²⁹ Nda sá búsé ka bə mp-won buud nyé ná, sá ajaláyé nə téduga nə Zembî jisə nda or ŋkí nda kwóógú bwá də lúlə *mwaanê nə ndí yí ŋkí gúl jimé kwóógú sâ búúd ɔ ikəŋ bwá yágúlá nə milúu ná ndéé bwá mú caag yí.

³⁰ Zembî nyə aŋgê ná nə kənd mísh máfwála búúd bwá á də bə jág dí má. Nji, a ngə jəw buud bəsh íkál byəsh bwo njúl yí ná bwá céndág mítédúgá.

³¹ Nyə á má təl ŋkúmba jwəw á bá cigal milású myā shí nyəsh sémyé á tətəlí yí nda múúd nyə á féésh yé má bá zə sámb ná. Nyə a lwágulə buud bəsh yuug ná nyə á féésh muud wəŋgú gwúmáshilə nyə á gwúmushi nyə yí.»

³² Nji bwá á gwág Pwól má ci ná muud nyə a gwúm yí, bóól bwá mú tééd ngálə cágulə nyə, bóólúgá bəŋ ná né ná: «Sá é bá kwo gwágulə wo nə lân wə ní gúl ja.»

³³ Na wá Pwól nyə á zə béégya nə bwo yé.

³⁴ Nji, bóólúgá báá bwá á shí leedya nə nyə, bwá *búgala. Í á bə buud nda Denis muud Areyopagos, nə mudá bwá á də jəw ná Damaris yé, nə bóólúgá námə na.

Sáal mə Pwól Kərənt

¹ Ja ísá íni í má shín bə ntáni yí, Pwól músə wú Atên kə Kərənt.

² A mú kə kwey ngwól *Yúden nūŋ nə jínə ná Akilas, a njúl muud á Pəŋ. Akilas éne bá mudá yé Priska bwá á ngə kúnəw wóós, bwá ngá zhu Italí nəcə Klóod nyə a wíŋg Oyúden bəsh ná bwá wúg Róma. Pwól mú sɛŋgya nə bwo.

³ Nda í á nyín ná bənónŋ bwá á júg váál ísəy ngwúd ná, bənónŋ bwá mú ji kəl ngwúd də sɛy. Bwá á də laad məbānda nə míkáándə*.

⁴ Pwól nyə á ka də kə lésħa nə buud *mpáánzə minjúgúlá dí mwəw má Sábaad mēsh, a dúgə mpu sá ná Oyúden nə Ogərək bwá máguləg kéel.

⁵ Ja Sílas bá Timoté bwá á wóós wúlə Masedwān yí, Pwól nyə á ka zə wá nyúul nyé nyəsh bwiingúlə kéel dí, a ngá mpu bwaagulə Oyúden ná Yésus wá jisə *Kříst.

⁶ Nji, Oyúden bwá mú zə bul fəm nyə, bwá də jág lwíy nyə. Pwól mú ka saməsə míkáándə nyə nə bwo ná: «Mpwenɛ wān mə jágwə nə biméfwó, kú bə mə. Mɛɛ mə zə ka yág kóomb búúd bwá cúgé Oyúden wá jaá gaád.»

⁷ A mú wú na kə nyíi njów má ngwól múúd bwá á də jəw ná Titiyos Yustos yé. Muud wəŋgú nyə á də gúmal Zembî,

17:29 19.26; Iza 44.9-20 17:30 14.16; Rom 2.4 17:31 3.15; 10.42 18:2 Akilas: Rom 16.3; 1Kr 16.19; 2Tm 4.19 18:3 20.33-34; 1Kr 4.12; 9.12-18; 1Te 2.9; 2Te 3.7-9 * 18:3 Mán məbānda má a də bə, bwá laad káándə mbii á ná bwá ká wɛɛf í bə banda. 18:5 11.18 18:5 3.26; 5.42 18:6 13.51; 20.26

njów yé ni i njúl koogú lu mpáánzə minjígúlá.

⁸ Kríspus múúd nyə á bæ njwû á mpáánzə minjígúlá yé nyə a *búgula Cwámba nə njów yé wêsh. Zhwog buud ó Kərênt bwə á du gwág Pwól wá bwə á búgula námá, bwə mú ηgə duwan.

⁹ Pwól mú dúg *ntamá á mísh nə bagé gúl búlúd Cwámba ηgə ci nə nyə ná: «Wo kú fúnda. Wεε ηgag nə lás, wo kú ji kál-kál,

¹⁰ nəcé mə ji nə wo, múúd cugé nə ηkul kúnnya nə wo nə a sá wo bôw. Mə ji nə búúd ηkí bulya wa ηgwála gaád.»

¹¹ Pwól nyə á ji na mbû ncinđi nə oηkwoond ósaman, a ηgə bwiiηg bwo Milású mí Zembî.

¹² Nji, ja Galiyôη nyə á bæ ηgwámuna íjwúga yâ Róma í á təl Akayî yí, Oyúden bēsh bwə á tów cinjá-cində nə Pwól, bwə mú bií nyə kə nə nyə ósəmbye o milású dí

¹³ kə shwáman nyə ná: «Muud éga ηgə shwúguli buud nə bwə yég Zembî gúmə mbii í yídá lumbuli nə Məççə yí.»

¹⁴ Pwól mú nywá cεel lás, nji Galiyôη mú ci nə Oyúden ná: «Í mbəm bæ nə muud éne mə shwey gúl wôη ηkí ná a mə sá gúl sâ áyíyáág, mə lág shwáman jín nda í jəla ná, yé Oyúden.

¹⁵ Nji, nda jísə nə bí ηgə shuya shú sâ í dúgyá nə minjígúlá mín, nə míné mún, nə məççə mún ná, biméfwó

lásúgá isâ bín. Mə acéélé lás mbií lású ni.»

¹⁶ A músə nying bwo nə bwo wúg njów milású.

¹⁷ Bēsh bwə mú bií Sostēn njwû á mpáánzə minjígúlá, du danğulə cú nyə námə na mpumbé njów milásúd Galiyôη kú bish.

¹⁸ Pwól nyə á nyingə kwo ji Kərênt fwámé zhwog mwôw nə ndéé a mú jóna nə obúgula, a mú kəwa byóólúd kyey kə Sirî, bánôη Akilas bá Priska. Nyə á ka kə kənya lúú Saηkré nə ηkaagə nyə á sá yí.

¹⁹ Bwə mú kə kumə Ifêz, Pwól mú béégya nə Akilas bá mudá. Nyεε mú kə mpáánzə minjígúlá kə lésha nə Oyúden.

²⁰ Bwə mú bií nyə nə bánóη bwə nyág ná já fwámé mwôw. A mú ban.

²¹ A mú jóna nə bwo, nyə ná: «ηkí Zembî mə magulə, mə é bá nyingə zə wa bídí.» A mú kəwa byóólúd kyey wú Ifêz.

²² Bwə mú kə səl byóól Sezarê. Pwól mú bád kə, kə báda *Dɔ lú obúgula, a músə ka shulə kə Antyoš.

²³ A mú ji wu baalé fwála nə ndéé a mú kyey. A lúna shí Galátia a cɔ Frizhî, a ηgə yə *ompwíin məcwúη ηgələ wa bwo ηkul búgád.

Apolos mə bwiiηg kéel Ifêz nə Kərênt

²⁴ Ngwól *Yúden nə jínə nə Apolos nyə á bæ muud á Aləgazandrî, nyə á ka zə wóós Ifêz. Nyə á bæ nə cóη lésú, a

njúl námá nə fwámé mpúyá kéel má Zembî.

²⁵ Nyə a shí jíg ísá í dúgyá nə zhií mə Cwám̄ba yí. Nyə á bə nə məma yéesh ísáy a mú də bwiing ísá í Yésus, a də jíguli byo njígulá á tətəlí í njúl ná nyə á mpu nji nduwán má Yuánes.

²⁶ Nyə á ka də bwiing kéel *mpáánzə minjígulá dí, kú fúndə múúd. Priska bá Akilas bwé mú də gwágulə nyə nə ndeé bwé mú ηwa nyə bwádí njów zə nyiŋgə mpu lwágulə nyə zhií má Zembî ná sáŋ sáŋ.

²⁷ Nda nyə á ka ηgə ceeł kə Akayí ná, obúgula bēsh bwé mú wá nyə ηkul lámád, bwé cilə bəŋg wá wu ná bwé bāg ηwa nyə nə məshusug. Ja nyə á ka kə jé wu yí, mpaam má Zembî í mú sá ná a bəg nə məma mfíí shú obúgula.

²⁸ Iciyá í lésú byé í á də sá ná məshwán *Oyúden bwé á də ceeł sá má má bəg zhizhe. Nyə á də mpu lwágulə bwo micilyá myá Kálaad Zembî dí ná Yésus wə jisə *Kríst.

19

Pwól mə kə Ifēz

¹ Í á ka zə bə, ja Apolos nyə á bə Kərənt ni, Pwól nyə a shîn lína shí á mimbāŋ ná ndeé a mú shulə kə Ifēz. Nyə á ka kə kwey bóól *ómpwíin nūŋ,

² a mú jî bwo ná: «Ye bi a shí lág Nkəkəkē Shíshim ja bí á *búgula yí?» Bwé nə né ná: «Sá afwóyé námá bwəle gwág ná Nkəkəkē Shíshim jisə.»

³ A mú kwo jî ná: «Wáyé nduwán bí á ka duwan yí?»

Bwé ná: «Nduwán má Yuánes.»

⁴ Pwól mú ka ci ná: «Nduwán má Yuánes í á bə shú búúd bwé á magulə ná bwé cénd mítádúgá wá. Yuánes nyə á ηgə lwágulə kúl búúd ná bwé búgúlág múúd ηgə zə nyódí mpúsə yé. Muud wəŋg wə Yésus.»

⁵ Nda bwé á gwág ntó ná, bwé á duwan jínə má Cwám̄ba Yésus dí.

⁶ Ja Pwól nyə á bəd bwo məbwə yí, Nkəkəkē Shíshim mú zə bwádí, bwé mú ηgə lás mákəlád bwé ηgə cúndə micúndə mí Zembî.

⁷ Bwé á je bə buud wūm nə óbá.

⁸ Pwól nyə á kə nyíi *mpáánzə minjígulá, nyə a də bwiing kéel cínəŋg tâŋ oŋkwoond olóol kú fúndə mísh mə buud, a ηgə lésha nə buud, a ηgə sá ná bwé máguləg sá í dúgya nə Faan má Zembî.

⁹ Nda bóól bwé á ηgə sá lal lúú bwé kú magulə sá nyə á ηgə ci yí bwé ηgə yida *lás nə zhií mə Cwám̄ba bwaasúlə mpu tâm buud ná, Pwól nyə á ka ntāg béégya nə bwo, a ηwa ómpwíin, a kə də lésha nə bwo jwəw dēsh shikúl má Tirános dí.

¹⁰ Nyə a sá ntó tâŋ mimbū mímbá, í mú sá ná buud ɔ Azí bēsh bwé gwágúg kéel mə Cwám̄ba, təw *Oyúden təw Ogurēk.

¹¹ Zembî nyə a wéeshali *məshimbá má álal-ηkul məbwə má Pwól dí,

12 mbií í á bæ ná bwé á ðu ηwa onábukæn næ mikáándé mí á ðu kúnya næ Pwól myá, bwé ðu báaw mímbêl næ myo, mæbwas bíð mímbêl myöönjú, mæjamb wû.

13 Bóól óηkqz ó Oyúðen bwé á ðu kyey mílœm mílœm ðu yíl búúd mæjamb wá, bwé mú zæ tééd ná bwé ðu jêw jíné má Cwámba Yésus ná í lwágug minjumbálu. Bwé á ðu ci ná: «Mæ yímbáli bí jíné má Yésus Pwól ηgá cúnda yéð.»

14 Ntó, bóól búúd zangbá bwé njúl bwân ó wúl lúlúú ófada Oyúðen bwé ðu jêw ná Skéva yé, bwé á ka námé zæ sá sóólágú wöönjú.

15 Ntó jamb í á zæ fœel bwo ná: «Mæ mpú Yésus, mæ mpú námé Pwól, bí bân wá ozá?»

16 Muud nyæ á bæ næ jamb ni yé mú nconj bwo nyúúlud, figæ bêsh shí ntz bwo ηkul. Nyæ a sá bwo ná ndeé bwé mú wœenzh na njów ni dí os-hushwáás næ mæfêη nyúúlud ná jæð.

17 Buud o Ifêz bêsh, tœ Oyúðen tœ Ogurêk bwé mú gwág lâη wöönjú, í mú sá bwo ifwaas ná ndeé jíné má Cwámba Yésus í mú jwz.

18 Ncúlyá buud wâ böönjú bwé á búgula wá bwé mú zæ ηgæ magulæ mæbêw máη, bwé ηgá bágulæ isâ bwé á ðu sá yí tãm buud.

19 Bóól zhwoη buud bwé á ðu sá májig wá bwé mú ðu zæ næ okálad böönjú ðu zæ ηkúnd tãm buud ná ndeé jígal. Bwé á

bála bímbí lú okálad döönjú ná í á kumé misaη mí *mwaanê otósshin mæwûm mátœn.

20 Ná ndeé, kéel í á ηgæ mpyáanz næ ηkul mæ Cwámba, misóólágú mí ηgá sîy.

Mæma zhizhœm á Ifêz

21 Ja isâ íni í á shîn sîy yí, Pwól mú zæ bii tédúgá ná á kyey Masedwân næ Akayî kæ Yurúsalem. Nyæ ná: «Ja má bá kumæ Yurúsalem yí, í bá námé ji ná mæ kág Róma.»

22 A mú kænd bóól ósóol ó mäsáal bé óbá Masedwân, næ Timotê næ Erâst. Nyæ mú læηguli fwámé fwála Azî.

23 Fwála döönjú wá ícucu í á zæ bæ shú zhí mæ Cwámba yí.

24 Ngwól álulæ igwámágê næ jíné ná Dæmitrî nyæ á ðu lúlæ kwóógú bwé ðu lúlæ *mwaanê næ ndí yí, ðu sá ímpúmpáanzé í zembí ámudâ bwé á ðu jêw ná Artemís yé. Sâ jöönjú í á ðu sá ná buud bwé á ðu sá íság-ság í mæbwê wá bwo bííg fwámé mábii.

25 Nyæ á ka sæηη buud o íság-ság böönjú næ bóól búúd bêsh bwé ðu sá mbií mäsáal möönjú wá, a mú ci næ bwo ná: «Owey, bí mæ mpú ná iséy íga wá í ηgá yæ shé mæbugæbaan.

26 Bí ηgæ dí gwág nda í mú ηgæ lís ná! Ná, tœ wa Ifêz tœ Azî yêsh, Pwól éne má shîn sá ná zhwoη buud bwé mágulæg lâη yé ná ozembí buud bwé lúlæ næ mæbwê wá bwé cúgé ózembí.

27 Sâ jöönjú í é sá ná iséy bísí í bág zhizhe. Kú námé

bul bæ nji ntó, í é sá námá ná mpáánzá má Artemís mæma zembî ámudâ í nyínág zhizhe, buud bwé mú dúg nywo nda sâ cwag, í kú ná nyiŋgə bæ nə gúmá Azî nə shí nyêsh bwé ŋgá gúmal Artemís yí.»

28 Nji bwé á gwág ntáni yí, bwé mú nyada, bwé mú tééd ŋgələ kîm ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anání.»

29 Ŋgwála wêsh mú shwal tîw né shwuu. Buud bwé mú cig kə mpáánzá iseeŋgyá. Bwé bii búúd ɔ gwoonŋ ɔ Pwól, Gáyus bá Aristárug, buud wâ Masedwân, julə kə nə bwo wu mpáánzá iseeŋgyá.

30 Pwól mú ci ná a ká lwóya nyúul wu tām buud. Nji, *ompwíin bwé mú ban ná a kú kə.

31 Bóól búúd ɔ Azî bwé á bæ oshwé bé wá bwé mú námá kənd búúd kə téég nyə məbwə ná a kú təl mákuú mpáánzá iseeŋgyá.

32 Í á shwal zə bæ buud ŋgə kîm ntáni, nyân kîm yé ŋkwiiimbyê, nyân kîm yé. Í mú bæ áfúlukumbê, bóól ncúlyá buud kú námá mpu sâ gwáméfwó í ámə seeŋg búúd yí.

33 Bóól búúd bwé mú mpu jaaw Aləguzándrə sâ í ŋgə ɔ yí, nyə muud *Oyúden bwé á təl shwóg yé. A mú ŋgə fufə buud mbwə ná bwé gwágúlóg, á cəel lwágulə búúd sâ jisə yí.

34 Nji bwé á yag ná a ji Yúden yí, buud bəsh bwé á shwal ŋgə kîm nda ŋgwa ná: «Artemís á buud ɔ Ifêz jisə sâ anání.» Bwé á kîm ntó nə ndéé je bæ tâŋ

məwəla məbá.

35 Muud nyə á də cilə isâ í ŋgwála yé mú ka zə mpu jil búúd ná shεε. A mú lás nə bwo ná: «Ye búúd ɔ Ifêz, nyáyé múúd á shí ga mə jág ná nji wa Ifêz wə mpáánzá má Artemís mæma zembî ámudâ nyísə yé, nji wa námá wə vuguli jé í á kud wú gwów yí jisə yé?

36 Muud cugé nə ŋkul shwána sâ jooŋg. Ntó, bi mə jələ nə ji ná shεε bi kú jigəwa ná bi mə sá wúl sóólágú kú fwo tədəga.

37 Bí ámə zə nə buud óga wa í njúl ná bwé asáyé zembî ámudâ wúsú bəw, kú námá *lás nə né bwaasúle mpu.

38 Ŋkí Dəmitrî bənbəŋ buud ɔ iság-ság bé búsə nə lésú nə muud, ŋgáá ná mílósú mí də líis njów mílósú, ogwəməna búsə námá! Bwé kág nə lésú wán ishwəman dî.

39 Ŋkí bi mə ka bæ nə gúl sâ bí ŋgə shwaag yí, í jələ nə líis fwámé seeŋgyád.

40 Jooŋg sə ŋgə sá múús ga jisə ojwū jee wáamb sə ná sə ŋgə wá zhizhəom loomud. Sə búsə ná nə ŋkul ka jaaw búúd ná seeŋgya ga jisə shú jí?»

41 Nji nyə á shîn lás ntáni yí, a mú ci nə buud ná bwé bwílyág.

20

Pwól mə wú Ifêz

1 Ja zhizhəom ni nyə a shîn yí, Pwól nyə a jəw *ompwíin, a zə cwíny bwo. A mú jəna nə bwo ná ndéé a músə tí kə Masedwân.

² A mú kyey máshí mǝɔŋg dí a ŋǝ cwĩny obúgala ŋkí bulya ná ndéé a mú kǝ kumǝ shí Ogurêk.

³ A mú já cínɔŋgú oŋkwoond olóól. Nyǝ á ka bǝ ná a ŋwa byóól kǝ Sirí. Nji nda nyǝ á gwáduga ná *Oyúden bwǝ ŋgǝ bwéél nyǝ ná, a mú nyiŋgǝ kǝ Masedwǎn.

⁴ Buud ó gwoonŋg bé bwǝ á bǝ, nǝ Sopater mǝ Pirus muud á Berê, nǝ Aristárug bá Sǝgundo búúd ó Tesaloníka, nǝ Gáyus á Dérbǝ bá Timotê, nǝ Tishik bá Trofím buud ó Azí.

⁵ Bǎŋ bwǝ á kǝ shwóg kǝ bwánd sǝ Truwás.

⁶ Sǝ bǎŋ sǝ á ka zǝ tǝ njǝond Filipí ja mwôw bwǝ á du dǝ ibuléd yǎ kú nǝ *lavur má á shĩn yí. Sǝ mú ŋwa byóól, sǝ já zhíid mwôw mátóon ná ndéé sǝ mú kǝ kwey bwo Truwás. Sǝ á ji cínɔŋgú mwôw zanŋbǝ.

⁷ Sǝ á ka sɛɛŋgya jwôw shwénde má du tééd yí ná sǝ má zǝ féya buléd. Nda Pwôl nyǝ á bǝ ná nyǝ é kyey mǎn malǝm ná, nyǝ á ka ŋgǝ lésha nǝ buud, a ka julǝ kaand ná ndéé kǝ wóós tǎm bulú.

⁸ Kúł sǝ á bǝ fúm á njów dí gwów wǎ, malǎmba má á bǝ minjidyǎ fwámé bímbí.

⁹ Dúl nɔwǝmǎ í á bǝ a njúl vúnded, nɔwǝmǎ dɔɔŋgú nǝ jínǎ ná Etíkus. Nyǝ á ka zǝ cǝ gwód ná cúg, Pwôl nyɛ ŋgǝ kǝ nǝ kaand shwóg. Nda gwǝ í á bul bií Etíkus ná, nyǝ á yǎŋ wú nũŋ bádyé álél* á njówúd zǝ

kadǝwa shí. Bwǝ zǝ wɛel nyǝ, a má yǝ.

¹⁰ Pwôl mú shulǝ. A mú leelú kǝ, kǝ ŋkêny nɔwǝmǎ ni mábwád. A mú ci nǝ buud ná: «Kúgǎ kǝnd mǎlǎm gwôw. Jím jé jísǝ ná nyǝ nyúúlúd.»

¹¹ Pwôl mú nyiŋgǝ bád, a mú fêy buléd a dǝ. A mú kǝ nǝ kaand shwóg ná ndéé mǎn mú lǎm. A músǝ kyey.

¹² Bwǝ mú kyey nǝ nɔwǝmǎ ni kuwó. Sǎ jɔɔŋg í á bǝ mǝma sǎ í á mpu yǝ buud ŋkul yí.

¹³ Sǝ mú kǝ shwóg, sǝ ŋwa byóól kǝ Asos wú í á bǝ ná sǝnóŋ Pwôl sǝ é kǝ nyiŋgǝ lad gwoonŋg wǎ. Nyɛɛ, nyǝ á kyey njwóŋ nǝ njwóŋ nda nyǝ á cɛel ná.

¹⁴ Pwôl mú kǝ kwey sǝ Asos. Sǝ mú ŋwa nyǝ byóólúd sǝ músǝ kǝ Mitilên.

¹⁵ Wúlǝ cínɔŋgú, sǝ mú kǝ nǝ byóól mǎŋ ná ndéé mǎn malǝm sǝ mú kumǝ ná beɛndyǎ nǝ Kyos. Jwôw í á bɛ yí sǝ kumǝ ŋgɛé Sámos, jwôw í á kwo bɛ yí sǝ mú kumǝ Milêt.

¹⁶ Pwôl nyǝ á ŋgǝ bul jii ná a kyey mǎŋ nǝ mǎŋ, cǝ Ifêz kú shigula shú ná a kú ná kwo bwey Azí. Nyǝ á ŋgǝ cáás ná ŋkí fwǎla dí nǝ ŋkul bǝ, a bǝ Yurúsalem jwôw lú Pantekôt.

Pwôl mǝ jǎná nǝ ocúmbǝ buud wǎ Ifêz

¹⁷ Sǝ njúl na Milêt í, Pwôl nyǝ á kǝnd muud Ifêz kǝ jów ocúmbǝ buud wǎ *Dǝ lú óbúgala ó Yésus.

20:4 19.29 **Timotê:** 16.1 **Tishik:** Ifz 6.21 **Trofím:** 21.29 20:7 2.42, 46 * 20:9 **bádyé álél:** Njów gwów í du bǝ wúl njów mbád wúlúgád. Kúkál í ŋgǝ ciy na ni jísǝ, wo lǝ mínjów myɔɔŋgú mǎlól wúlǝ shí kǝ gwôw. 20:10 10j 17.21 20:17 18.21 20:18 19.10

18 Ja ocúmbá buud bwá á zə wóós nyádi yí, nyə a lás nə bwo ná: «Bi mə mpú nda má á cugə nə bí mwôw mêsh tééd jwôw má á wóós Azí yí.

19 Nə mə a sêy nə Cwám̄ba mə kú bwelɛ ɲkêny nyúul, mə ɲgə sêy nə micúɲ nə mindəəlú mə á ɲgə bwəma nə ndí nə maláámb *Oyúden bwá á ɲgə ndény mə má.

20 Bi mə mpú ná mə a shígé shweel gúl fwámé sâ í á jəla nə kwíind bí yí, ɲji mə á bwiɲg bí kéel, mə du yə bí minjígúla tām buud nə bídí minjów,

21 mə ɲgə báásulə Oyúden nə Ogurêk bēsh ná bwá céndúg mítédúgá zə wá Zembî, bwá búgúlag Cwám̄ba wúsá Yésus.

22 Ja ga, ɲkêɲkê Shíshim má bií mə mbwug, mə wá ɲkág Yurúsalem kú mpu sâ í ɲgə bwánd mə shwóg éga.

23 Sâ jísá yí jí ɲji ná mɲngwála mɲngwála, ɲkêɲkê Shíshim ɲgə jaaw mə nə mən̄kəda nə *incwaw í ntug wá má é kə bwəma nə ndí yí.

24 ɲji, mə adúgé cug jām nda gúl məma sâ. Má jii ɲji nə mə mpúg ju kúl má ɲgə ju yí, mə mpu sâ ísəy Cwám̄ba Yésus nyə á yə mə yí, ísəy í bwiɲgúlə Jɔjɔ Kéel á mpaam má Zembî.

25 Jaá ga, mə mpú ná bi abulé ná kwo dúg mpwóómbú nyām, bí buud mə á ji bídí ɲgələ cúndə Faan má Zembî wá.

26 Mə ka ɲgə jaaw bí fwámé

jaaw múús nə mə cugé nə məbɛɛ mə ɲkúmba muud na bídí.

27 Mə a bwiɲg bí tédúgá má Zembî wēsh kú shweel təə sâ.

28 Bi ə mpú baagulə bímɛfwó, bí mpu námə baagulə səənz jēsh ɲkêɲkê Shíshim nyə á təl bí nə bi bég obaagulə yí. Bi ə mpú wíl Dɔ lú óbúgula Zembî nyə á kusə nə məcií mé yí.

29 Mə mpú ná ja mə é cɔ yí, oɲkweny ó ányinyaanə bwá é zə nyíi na bídí. Bwá ábúle jagulə səənz jín.

30 Bóól búúd bwá bá du wəəf na bídí gwoonɲ dí bwá du jíguli bów-bôw mɲngúgála du julə *ompwíin ná bwá bég bwo.

31 Gwá wá má cí nə bí ná: “Jigá ɲkasə. Bi ó du téduga ná, tən̄ mimbú mílól, mə á du kéwəli muud yēsh nə bulú nə mwásá, mə nə məzhwíile míshúd.”

32 Nə ndeé, mə má bəd bí məbwə má Zembî dí, nə kéel á mpaam nyéd. Nyə wá jí nə ɲkul sá nə bí ɲgég nə lal búgád, nyə námə wá jí nə ɲkul yə bí mən̄ywa nyə á bwey kwəmusa shú búúd nyə á má sá ná bwá bég mɲkêɲkê wá.

33 Mə a shígé wímb *mwaanə ɲkí or ɲkí káándə mə múud.

34 Bímɛfwó bi mə mpú ná ísâ má á du jii yí nə byəonɲ búúd ó gwoonɲ jām bwá á du jí yí, məbwə mām mága má á du sêy, mə du bii.

35 Mə a lwágulə bí fwámé lwágulə ná ntúga wé múúd mə jálá nə wáduga yé shú ná a kwííndúg bəəŋg búśá kú nə mən̄kul wá. Muud téduga námá íciyá Cwám̄ba Yésus nyə a cwééd yí ná: “Nə muud mə yána yé, nə nyəəŋg mə lág yé, nyəəŋg mə yána ə jísə nə ocúncésh.”»

36 Ja nyə á shîn lás ntúni yí, bánón̄ bēsh bwá á kúd məbwón̄ shí, a músə jəgula.

37 Buud bēsh bwá músə ŋgə bwawuda, bwá ŋgə kúlal nyə, bwá ŋgə kalawo nyə cəŋúd.

38 Bwá á bul gwág cey lámúd nəcé nda nyə á ci nə bwo ná bwá ábúle kwo dúg mp-wóombú nyé ná. Bwá á ka kə lúgal nyə kə wóós byóólúd.

21

Pwól ŋgə kə Yurúsalem

1 Ja sá á ka tí mən̄yúúl na béégya nə bwo yí, sá á ka wú nə byóól dású bwún̄úd, sá mú bə zhíí tətəlí kə Kos. Mán məlēm sá mú kə Rodes, sá wú Rodes kə Patara.

2 Sá mú kə kwey dúl byóól ŋgə cəel kə Fenisî, sá mú bád cínəŋgú kyey.

3 Sá mú ŋgə kə ná ndeé sá mú dúg Shíprə ŋgə nyīn sá shwóg. Sá mú sásulə Shíprə, sá kə kómb Sirî ná ndeé sá kə səl byóól Tir wú í á bə ná í kə shul ísá wá.

4 Sá á ji cínəŋgú mwōw zəŋgbá nəcé sá á kwey bóól óbúgula cínəŋg. *Ompwíin bəəŋgú, N̄kəŋkə Shíshim í á tōw

bwo lúúd bwá mú ci nə Pwól ná á kú bád kə Yurúsalem.

5 Nda mwōw sá á jəla nə ji cínəŋgú má á shîn ná, sá á tí n̄əənd. Obúgula bēsh nə budá nə ikágé bwá mú kə ŋgə lúgal sá kə cúwo ŋgwála dí tóón. Ja sánón̄ má kə wóós ncindye m̄n̄ yí, sá bēsh sá mú kúd məbwón̄ shí jəgula nə Zembî.

6 Sánón̄ sá mú shîn jəna. Sá mú kə byóólúd, b̄n̄ bwá mú nyīŋgə kə kwáádá.

7 Sá b̄n̄, tílə sá á tí Tir yí, sá á kə səl byóól Tolem̄yis, sá bəda óbúgula sá á kwey wú sánón̄ sá mú já jwōw ŋgwúd.

8 Mán məlēm, sá mú kyey. Sá kə ná ndeé kə wóós Sezarē, sá mú kə nyīi wə Fílíp mb-wiīŋgye lân̄ mə Yésus nyə á bə ŋgwól múúd á buud zəŋgbá bwá á féeshəw Yurúsalem wá. Sá mú ji cínəŋg nyádí.

9 Nyə á bə nə məsás mən̄ə má n̄júl oncwíyē, məsás məəŋg má á də cúndə micúndə mí Zembî.

10 Nda sá á ji cínəŋgú ŋkí bwey jīya ná, ŋgwól *múúd micúndə mú wóós wúlə Yudéa, nyə nə jíná ná Agabus.

11 A mú zə sádí, a ŋwa kandá mə Pwól, a wóolə nyáméfwó məkuú nə məbwə nə ndeé a mú ci ná: «N̄kəŋkə Shíshim ŋgə ci ná muud jí nə kandá éga yé, ntúga wə *Oyúden bwá é kə wóolə nyə Yurúsalem yé, bwá kəenzh nyə məbwə má íkúl ishúsúd.»

12 Nda sá á gwág ntó ná, nə sə, nə óbúgula wā Sezarē sá bēsh sá á téeŋ Pwól məbwə nə

a kú bád kə Yurúsəlem.

13 Nə ndeé Pwól mú bəsa nə sá ná: «Nəcé jí bí é zə bəwəli mə lám nə yá bí ngə jí nə yí? Məe mə jí ŋkwəməsá ná bwə wálúlag mə məŋkəda nūŋ Yurúsəlem, təw bwə gwú ntəg mə jínə mə Yésus dí, bwə gwúg.»

14 Nda nyə á shígé magulə sá á ngə ci yí ná, sá á shígé námə kwo nándələ nyə, sá mú shwal ci ná: «Í síyúg nda Cwáməba mə céel ná.»

15 Mpəsə baalé mwəw, sá á ka kwəməsa ná ndeé sá mú kyey bádələ kə Yurúsəlem.

16 Bóól ómpwíin wā Sezərə bwə mú nyíi sádí gwoŋgəd. Bwə mú kə nə sá wə ngwól muud Shíprə nyə á bwey bə *mpwíin yé ná sá jígə nyədí njów. Muud wəŋgə nyə á bə nə jínə ná Mənasón.

17 Ja sá á kə wóós Yurúsəlem yí, omínyəŋə búsu wā búgə bwə á lég sá nə məshusəg.

18 Mán mələm, Pwól mú kə nə sá wə Zhāk, ocúmbá buud bwə mú námə wóós.

19 Pwól mú bəda bwo ná ndeé a mú ká zə jaaw bwo bímbí Zembí nyə á balan nə nyə ikúl ishúsúd yí. Nyə á ngə bwiŋg sá jəsh a ngə féel.

20 Bwə mú də gwágulə nyə ná ndeé bwə mú ságusə Zembí, bwə mú ci nə nyə ná: «Mwaanŋg, wo mə dí dág bímbí lú ncúlyá Oyúden bwə mú obúgula yí, bəsh milúu myəŋ míse ná Məcəx mə Moyíz dí ná tíny.

21 Bwə mə shín gwáduga lân í ngə kyey yí ná wo ngə jíguli Oyúden búsa ikúl ikúl dí wá ná bwə bídúg məcəx mə Moyíz kú ná kwo bə mwo. Wo ngə námə ci nə bwo ná bwə kú ná ngə sá bwān bán ábiwáág, bwə kú ná ngə bə ijám nə ijag bísa.

22 Jāŋ wə jí? Bwə é gwáduga nə wo mə zə.

23 Gwə wə jí ná, ság sá sá mə zə jaaw wo ga. Bóól búúd búsa wə ónə bwə ámə də ómbyúl.

24 Nwag bwo binón kág gusa ŋgusa íci, wo ka jóna mətāŋ mán mēsh shú ná bwə kənyag milúu. Ja jəŋg, buud bəsh bwə é mpu ná lân í ngə kyey shú dwó dí yí wúsa ijó, wo ngə ná bə Məcəx mə Moyíz.

25 Shú bəŋg búúd bwə cúgé Oyúden nji bwə á mə *búgula Yésus wá, sá á shí bwey ŋwa mícígulá, sá mú cilə bwo ná bwə cíg ocúdu ó *mátúnuga mə ívuguli í ózembí ó áyadúg, bwə yəw dúlə də mácií, nə dúlə də míshwun mí shígé shwiy mácií myá, bwə yəw janŋa.»

26 Ntó, jwəw í á bə yí, Pwól nyə á ŋwa buud bəŋg, bənón bwə kə gusa ŋgusa íci ná ndeé a mú ka zə nyíi *Luŋ mə Zembí zələ jaaw jwəw ŋgusa íci wəŋg í bá shín yí, jwəw múúd yəsh mə bá lwágulə sá á kéénzh yí.

Bwə zə bii Pwól

27 Ja í á ka ngə bə ná mwəw zanŋbá mənə mə zə shín yí, *Oyúden wā Azí bwə mú dág Pwól *Luŋ mə Zembí dí cwú. Bwə mú shwambələ búúd bəsh ná ndeé bwə mú bii nyə.

28 Bwá mú ηgə kîm ná: «Bag ó *Izarəyêl, oshwon, zəgá, muud éga wá ηgá lúmbali nə kúl buud jisú nə məcəξ məsú nə Luη ga. A ηgə lúmbali nə sá mínjígúla myé á ηgá jígúli buud bēsh kúl jēsh yíd. Nyə a bále námá zə nyíngal Ogurêk wá Luη, a má wá málwaagawo wa féeshá kúl gaád.»

29 Nda bwá á ηgə dág Pwôl bá Trofîm muud Ifêz ηgwála ná, bwá á téduga nə nyə a nyíngal nyə Luη.

30 Ngwála wēsh í mú tōw ná shwuu, buud bwá mú zə wósó áncuncuma. Bwá mú bii Pwôl, bwá julə wú nə nyə Luη má Zembî, bwá læl ntâg fad mímpumbé.

31 Nda bwá á ηgə sọ ná bwá gwú nyə ná, lâη í mú kə wósó wá lúlúú á ózimbi tóóshin í á ηgə jwú cínəηg yí ná: «Yurúsəlem yēsh músə ná shwuu.»

32 Námá cé nə cé, a mú ηwa ózimbi nə milúlúú mí ózimbi təd, bəónη bwá mú kə nə mikúlá wú búud bwá á bii Pwôl wá. Nji búud bəəηg bwá á dág lúlúú ózimbi tóóshin nə bósól ózimbi yí, bwá á yəw yídúla Pwôl.

33 Lúlúú á ózimbi tóóshin músə shísh nyádí, mamusə bíi nyə, ci ná bwá wálúlag nyə nə mikwoolú mí íηkwánz mímbá. A mú ka ηgə jî ná a mpúg ná muud wəəηg wá zə? Jí nyé ámə sá yí?

34 Nji, na mánjúmbə mə búud dí, í á bə nyân ηgá kîm jé, nyân ηgá kîm jé. Kakúlə

jəəηg mú sá ná lúlúú ózimbi kú wámbulə sá í ámə sîy yí. A mú ntâg ci ná bwá kəg nə Pwôl luηgala ízəmbid.

35 Ja Pwôl nyə á kə kumə ícé í mákuú yá bádúla njów yí, ózimbi bwá á ηkēny nyə gwōw nəcé buud bwá á bə nji ná bwá sá nyə bōw,

36 nəcé, bēsh bwá á ηgə bə nyə bwá ηgá kîm ná: «A jəlá nə yə!»

Pwôl ηgə kaad mísh má buud ə ləəm dí

37 Ja í á ka bə ná bwá wál zə nyíi nə Pwôl luηgala ízimbi dí yí, Pwôl mú ci nə lúlúú á ózimbi tóóshin ná: «Ye mə ji nə ηkul ci wo ciyá?» Lúlúú ózimbi ná: «O! wo mpú də lás Gurêk íí?»

38 Ntó ji ná wo dí mwân Igîpten nyə á ndəm zə wá zhizhəəm wa nə ndéé a mú kə nə izhiləŋgaané otóóshin onđ shí a shwéeshá dí yé?»

39 Pwôl mú bəsa nə nyə ná: «Mə mə ji mwá *Yúden á Tárus, shí á Silisí. Mə ji muud á ηgwála wúsó kú bə zhizhe ηgúηgwála yí. Má jəgala nə wo ná wo yág má fwála, mə fwóg ləsha nə buud óga.»

40 Nda bwá á magulə ná a lásúg ná, Pwôl nyə á ka tōw na ícé í mákuú yá bádúla njówúd, a mú fufə búud mbwê. Buud bēsh bwá mú ji kúl-kúl nə kufug. Pwôl mú tééd lásúlə nə bwo kál lú hebarê dí, nyə ná:

22

1 «Yé bwáəŋg nə odâ, gwágúlagá kəəd má zə kaad

bídí míshúd yí.»

² Ja buud bwá á gwág ná Pwól ηgə lésha nə bwo kál lú hebərâ dí yí, bwá á nyíngə mpu ji okúl-ókúl ná kufug.

³ «Mə ji mwân *Yúden. Mə a byêl Tárus á Silisí, nji mə á wəf wa ηgwála gaád, mə ηwa námə njígúlá wa wə Gamalyel. Njígúlá wəng í á bə njígúlá á né mə á bə məcəξ mə impáambə bíshé mbií í á jəla yí. Mə a wá námə lúú ázembí dí nda mə dúg bí ηgə sá múús éga.

⁴ Buud bēsh bwá á bə zhiif ga wá, mə a lwágulə bwo cúwáí á shwiy. Mə á du bíí bwo, du wólə bwo, du wusə bwo mímbwugəd, təo budúm təo budá.

⁵ Ajəláci á ofada nə ocúmbá buud ó azembí bí nə ηkul mpu bwiing lân wām. Bwá wə bwá á yə mə okálaad shú bwáang wā Damás. Mə mú ká zə kə wu nə mə ká bíí bəng wā nūη mə zə nə bwo wa Yurúsəlem ná bwá zəg bwəma nə intégúí.

⁶ «Í á ka bə nə mə, mə ηgə shísh Damás, ηge tām mwásə, yáag-yáag mənkenya mú zhu jon dí, zə lyə mə.

⁷ Mə mú kadəwa shí, mə mú gwág kál í ηgə ci nə mə ná: “Sól, Sól, nəcé jí wó búl lwágulə mə cúwáí ntúni yí?”

⁸ Mə mú jí ná: “Cwám̄ba, wo zə e?” Nyə nə mə ná: “Mə Yésus á Nazarēt, mə wə wó ηgə lwágulə cúwáí yé.”

⁹ Buud ó gwoong bām bwá á dúg mənkenya nji bwá kú gwág kál í á ηgə lás nə mə yí.

¹⁰ Mə mú ci ná: “Cwám̄ba e, mə sáag jí?” Cwám̄ba nə mə ná: “Wólúg wo kág Damás. Nūη wə bwá é kə jaaw wo sá jēsh Zembí mə ci ná wo sáag yí é.”

¹¹ Nda mísh mə á ntáma mə nə mənkenwa məng nə mə á ka wú na, kumə Damás buud ó gwoong bām bwá ηgə bii mə mbwád.

¹² «ηgwól múúd nyə á bə nūη ná Ananíyas, nyə á du gwəp Zembí nda məcəξ mə cí ná. Oyúden bēsh bwá á bə nūη wá bwá á du ságusə nyə.

¹³ Muud wəngú nyə á ka zə kwey mə kúl mə á bə yí, nyə nə mə ná: “Mwáang Sól e, mísh mə bāng wo.” Námə cé jəngú di, mísh mə mú dúgya mə, mə mú dúg nyə.

¹⁴ A mú ci nə mə ná: “Zembí odā nyə a féesh wo ná wo mpúg tédúgá yé, wo dúg tátəlí múúd, wo gwág lású á mpu yé.

¹⁵ Nəcə wo bá bə wúshined yé, bwiing búud bēsh isā wó mə dúg nə byəng wo mə gwág shú dé dí yí.

¹⁶ Ná ndéé, kú ná kwo bwánd. Tówúg, wo kámbúg jíná dé, wo duwan, wo mú bíí ijuugá í *mísəm myô.”

¹⁷ «Mə á ka nyiηgə kə Yurúsəlem. Í á ka kə bə nūη dúl jwəw di, mə ηgə jəgula *Luη mə Zembí dí cwú, mə seegya mə músə nda *shíshim wām mə wú mádí nyúúlúd.

¹⁸ Mə mú dúg Cwám̄ba ηgə ci nə mə ná: “Né cá! Ləlugú cúwo wú wa Yurúsəlem. Nəcə buud ó wa bwá ámaguləyé lân wó é bwiing shú dām yí.”

19 Mə mú ci nə né ná: «Cwám̄ba, bwá bwey mpu ná mə á du kə *mám̄páánzə mə mínjígulá mə Oyúden dí kə du bii búud bwá á du *búgula wo wá du wá bwo mímbwug dí, du yíd bwo nə milwónj.

20 Ja gwám̄éfwó bwá á gwú wúshined woó Itiyen yí, mə á bə cínɔŋ mə ɲgə magulə buud bwá á ɲgə gwú nyə wá, mə wə mə á ɲgə baagulə bwo mikáándə.»

21 Cwám̄ba mú ci nə mə ná: «Kaág, mɛɛ mə zə kənd wo shwóg-shwóg, ílwoŋ í cúgé Oyúden yíid.»

Pwól bá Lúlúú ózimbi tóóshin

22 Buud bwá á ɲgə gwágulə nyə ná ndéé zə wóós ja nyə á cwééd iciyá íni yí, bwá mú kím gwów-gwów ná: «Jímbálágá mbií múúd ni! A yág! Nyə ajéláyé nə ji shí gaád!»

23 Bwá mú ɲgə kím, bwá ɲgə tí mikáándə, bwá du myɛɛg mífumbyâ gwów.

24 Lúlúú á ózimbi tóóshin mú ci ná bwá nyíngálúg nyə lɔŋgula ízimbi dí, bwá kág yíd nyə nə milwónj, a jáawug sâ bwá ɲgə shwaag nə nyə ntó yí.

25 Nda bwá á wóólə nyə nə mikwoolú mí kúúdú ná bwá zə fyám̄sə nyə milwónj ná, a mú jî lúlúú ózimbi təd í á bə cínɔŋ yí ná: «Ye bi búsə nə zhií ná bi yídúg muud a njúl muud á Róma a kú námə fwo kaad lósú?»

26 Lúlúú á ózimbi təd mú gwág ntáni, a mú kə jaaw lúlúú ózimbi tóóshin, nyə nə

né ná: «Wo e sá ntədél! Muud éne ji bále bə múúd ləəm á Róma!»

27 Lúlúú á ózimbi tóóshin mú kə jî Pwól ná: «Jaawúg mə. Wo ji bále bə múúd ləəm á Rómá?» Pwól ná: «Haaw.»

28 Lúlúú á ózimbi tóóshin mú ci nə né ná: «Mɛɛ mə a wá zhwog *mwaanê shú ná bwá máguləg nə mə bág muud á Róma.» Pwól ná: «Mɛɛ mə ji mbyágá.»

29 Buud bwá á bə nə bwá zə yíd Pwól a lásúg wá bwá mú shín kyey. Ifwaas í mú bii lúlúú á ózimbi tóóshin nə a zélə mpu ná muud ləəm á Róma wə á mə sá nə bwá wálúlúg ɲkəda éne.

Pwól mə kaad mísh mə ósémbye ɔ mílósú wá Zembî dí

30 Lúlúú á ózimbi tóóshin nyə á bul yáág ná a mpúg sâ *Oyúden bwá á ɲgə bwaagulə Pwól ná nyə ámə sá yí. Ntó, mán mələm nyə á wiinzh Pwól mən̄kəda, a jôw milúlúú myâ ofada nə *Gwoon̄g ósémbye ɔ mílósú wá Zembî bêsh bwá zə sɛɛɲgya. A músə ka zə nə Pwól zə tál bwo míshúd ná a káádug.

23

1 Pwól mú bân mísh dúg *Gwoon̄g ósémbye ɔ mílósú wá Zembî, a mú ci ná: «Bwaan̄g, mə ɲgə sêy nə Zembî lâm ná sán̄ zə wóós múús.»

2 Ananíyas, Ajéláci á ofada, mú ci nə buud bwá á bə nyə kúnə-kúnə wá nə bwá nyífág nyə bóonz mpud.

³ Pwôl mú ci nə nyə ná: «Wo ji nda mbɛé fifim bwá má shîn wá fám yí. Zembî nyə é yíd wo. Wo má zə ji na shí ná wo zə sám̄b mə lésú nda máccɛɛ má jí ná, nji wo abéxyé sâ máccɛɛ mə ɲgá ci yí, wo yida lwâm ná bwá yídúg mə.»

⁴ Buud bwá á bə cínɔŋg wá bwá mú ci nə nyə ná: «Wo lwíy Ajəláci á ofada ɔ Zembî?»

⁵ Pwôl ná: «Bwaanɲ, mə shígé mpú ná jisə Ajəláci á ofada. Mə mpú ná jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Wo ajəláyé nə lwíy tówe shwóg á kúl búúd gwô.”»

⁶ Nda Pwôl nyə á mpu ná buud básé na Gwoonɲ ósémbye ɔ mílésú dí wá básə bóól *Osadwisyêŋ bóól *Ofarizyêŋ ná, nyə á kîm cínɔŋg cwú ná: «Bwaanɲ, mə ji Farizyêŋ, mwân Ofarizyêŋ. Mə təl kəɔdud nəcé mə ɲgələ bwánd nə búgá ná mimbimbə mí bá gwúm.»

⁷ Námə nji nyə á ci ntáni yí, Ofarizyêŋ bənónɲ Osadwisyêŋ bwá mú sɛŋusa mákəl, gúfúgá ósémbye ɔ mílésú í mú bóóg máŋkəw məbá.

⁸ Nəcə Osadwisyêŋ bân bwá dɛ ci ná muud má yə yé cugé nə ɲkul kwo gwúm, sâ bwá jów ná *éŋgales yí í cúgé, gúl sâ cúgé námə ná *jîm. Ofarizyêŋ bân bwá dɛ magulə ísə byɔonɲ byêsh ná bísa.

⁹ Í músə zə bə bwo nda zhuyâ. Bóól *Oyíguli ó máccɛɛ bwá á bə Ofarizyêŋ wá bwá mú tów ótátəlí ɲgə lás nda bwá

tí mányúul, bwá ná: «Sá bân sá adúgé ná muud éga ji nə gúl sâ mábɛɛ. Jí nə ɲkul bə ná wúl shíshim í ámə lésə nə nyə, ɲkí ntâg ɲgwól éŋgales.»

¹⁰ Zhuyâ músə bul yáág. Nə ndéé lúlúú á ózimbi tóóshin mú fúndə ná bwá á bá nyaa Pwôl nə məbwâ. A mú ci nə ozimbi ná bwá shúləg kə nûŋ kə yíl Pwôl kə nə nyə bwádí kóógúlád.

¹¹ Búlú í á bɛ cínɔŋg yí, Cwám̄ba mú zə wóós wá Pwôl, zə ci nə nyə ná: «Wo ɔ wá ɲkúl. Wo má bwaagulə lân wâm wa Yurúsəlem, í jii ná wo kág námə bwaagulə wə Róma.»

Oyúden bwá cɛel gwú Pwôl

¹² Mán məlám, bóól *Oyúden bwá á sá shwushwaga. Bwá ci ídâw nə mənɲul, bwá ná, ɲkí bwá agwúyé Pwôl bwá bə nə məzhúŋgúlú.

¹³ Buud bwá á sá kúdúgú jɔonɲ wá bwá á bə buud cɔ məwúm mánɲ.

¹⁴ Bwá á ka kə dágya nə milúlúú myâ ofada nə ocúmbá buud, kə ci nə bwo ná: «Sá má jów mázhúŋgúlú sádí ícug dí, sá má ci ídâw nə mənɲul kə wóós ja sá é gwú Pwôl yí.

¹⁵ Í jii já gaád ná binónɲ *Gwoonɲ ósémbye ó mílésú wá Zembî bi dúgyág nə lúlúú á ózimbi, a zág nə Pwôl bídí ná bi mə zə faas lésú yé. Sá má shîn kwəməsa ná sá é gwú nyə a nda fwo kumá bídí.»

¹⁶ Pwôl táá yé í á ka gwág kúdúgú jɔonɲ. A músə kə

nyíi lunḡala ízimbi dí kə jaaw Pwól.

17 Pwól mú jŵw ηḡwól tówe shwóg á izimbi, zə ci nə nyə ná: «Kaág nə ncwámá ga wá lúlúú á ózimbi tóóshin, a ji nə sâ á kə jaaw nyə yí.»

18 Tówe shwóg éne mú kə nə ncwámá ni wá lúlúú á ózimbi kə lwóya nyə ná: «Pwól jí mímbwug dí yé nyə ámə jŵw mə, a mú ntí mə nə ncwámá ga ná a zág jaaw wo gúl sâ.»

19 Lúlúú á ózimbi mú bii ncwámá ni mbwád kə nə nyə koogú kə jí nyə ná: «Jí wó céél jaaw mə yí?»

20 A mú bəsa nə né ná: «Oyúden bwé mə shîn kwambələ ná bwé zə ci nə wo ná wo kág nə Pwól mán Gwoonḡ ósémbye ó mílású wá Zembí dí nda bwé cəel kə faas lésú yé.

21 Wəe kú bá magulə. Búsə buud cə məwúm mánə bwé ηḡé bwéél ná bwé gwú nyə wá. Bwé mə ci ídâw, ci málwəg, jŵw ná bwé bág nə mázhúnḡúlú icug byánúđ ηkí bwé bá kú gwú nyə. Bwé ηḡə bwánd nji ná wo máguləg sâ bwé cí yí, bwé mə bwey kwəmusə.»

22 Lúlúú á ózimbi tóóshin músə bíđ mwân ncwámá, nyə nə né ná: «Ci wo kú jaaw múúd ná wo mə shîn zə lwáḡulə mə kúdúḡú ga.»

23 A mú jŵw mílúlúú mímbá myâ ozimbi təd, nyə nə bwo ná: «Kwəmusagá ozimbi mitəd mímbá, nə bəonḡ bwé də ju nə ikabulí wá məwúm zanḡbá nə ifulísh mitəd mímbá bwé bəg

zə kə Sezaré mávəla ibuú má mpwó-bulú dí.

24 Bwé kwəmusag námə íkabulí shú ná bwé kág nə Pwól a kú shwúḡ jú kú bwim bəonḡ kə wóós nə nyə wá ηḡwámuna Felígús.»

25 A mú cilə kálaad ntága:

26 Mə Klódyus Lísyas, mə cilə lwám ηḡwámuna Felígús. Wo ə lás ə!

27 Muud mə ηḡé nti wo éga, Oyúden bwé ámə bií nyə, bwé mú shîn bə ná bwé gwú nyə. Sónəη ozimbi sá mú fəemushi nyə nəcé sá ámə gwág ná a ji muud á Róma.

28 Mə ηḡé ka sə ná mə wámbulə cwoomb bánəη bwé yé nə ndí yí, mə ámə kə nə nyə bwádí Gwoonḡ ósémbye ó mílású wá Zembí dí,

29 mə mú kwey ná bánəη bwé ηḡə sənusa mákəl ísâ í dúgyá nə məcəḡ mán yí. A cugé nə məbəḡ mí nə ηkul sá ná bwé gwúḡ nyə ηkí ná bwé wáág nyə mímbwug dí má.

30 Nda mə ámə ka gwáduga ná bwé ηḡə bwéél ná bwé gwú nyə ná, mə mə ka ntí wo nyə. Mə mə námə jaaw búúd bwé ηḡə wáámb nyə wá ná bwé zág bwaagulə nyə məbəḡ mé nūη wódí.

31 Ozimbi bwé á ka sá nda ijwūga í á bə ná, bwé mú ηwa Pwól kyey nə nyə bulú nə bulú kələ nə nyə Antipátris.

32 Mán mələm, bwé mú bíđ ná bəonḡ bwé á ηḡə ju nə ikabulí wá bwé kág nə nyə shwóg, bāη bwé mú nyinḡə nə mpúsə kə lunḡala ízambid.

33 Bɔɔŋg bwá á kə nə Pwôl wá bwá mú kə kumə Sezarê, bwá músə yə ŋgwámuna kálaad, bwá lwágulə námə nyə Pwôl.

34 Ŋgwámuna mú lɔ kálaad ná ndéé a mú jî Pwôl kóómb mpál shí kwáádé nyé nyísá yí. A mú gwág ná mpál shí á Silisî.

35 A mú ci nə Pwôl ná: «Mə é bá gwágulə wo ja buud bínónɔ́ búsə nə lésú wá bwá bá zə yí.» A mú lwám ná bwá kág jil nyə lunj má Herod dî.

24

Pwôl má kaad wá Felígús

1 Mpúsə mwôw mətóɔn ntáni, Ananíyas, Ajəláci á ofada, bənɔ́ɔ́ bóól ócúmbá buud nə ŋgwól lwóya bwá á du jôw nə Tertúlos yé bwá á wóós Sezarê. Bwá mú zə shwəman Pwôl wá ŋgwámuna.

2 Bwá mú jôw Pwôl. Tertúlos mú tééd ŋgálə búgə nyə lésú, nyə ná: «Yé lwám múúd Felígús, wo wá má sá ná sá búlɔg mpu cugə ná shee nəcə wóó mbií wó ŋgá kyey nə ijwúga yí, í má mpu kwambulə lwonɔ́ buud jísú.

3 Sá ŋgə lɔ wo kúkúl jêsh nə wəla dēsh shú jɔjɔ sóólúgú wô wɔɔŋg.

4 Mə abulé ŋgə julə lwónɔ́ julə kwasa, má téég wo məbwə ná wo gwágúlág mə cíg-cíg námə nda wo bwéy bæ nə jɔ fúlú ná.

5 Sá má kwey ná muud éga jisə ŋkí jág wagəwo. Nyə wá jisə lúlúú á ŋkɔómá buud bwá jôw ná buud ó Nazarēt wá, nyə

wá ŋgá tâl *Oyúden bēsh wá shí mishwun ná shwu.

6 Nyə a sɔ námə ná a séémbuli *Lunj má Zembî, sá mú ka bií nyə. *[Sá á jii ná sá mə lás lésú yé nda máccɛ məsú má ŋgá ci ná.

7 Nji Lísyas, lúlúú ózimbî tóóshin nyə á lɛlú zə nə júdá zə déég sá nyə,

8 a mú ci ná buud bənónɔ́ búsə nə lésú wá bwá zág bɛ nyə wa wódí.] Ja wóméfwó wó é ŋgə jî nyə mishílí mí kɔɔd yí wo é je magulə mábɛɛ məsh sá ŋgá bwaagulə nyə má.»

9 Oyúden bwá mú mpu bwaagulə lésú ni wēsh ná ntó wá jisə yé.

10 Ŋgwámuna mú yə Pwôl lésú, Pwôl mú ci ná: «Mə mpú ná wo má kyey nə lwonɔ́ jisə ga tətəlí mimbú mimbú. Mə zə kaad kɔɔd wám nə búgá.

11 Mə ŋgə kúnɔw bád kə Yurúsalem ná mə ké yə Zembî gúmá, í afwóyé sá mwôw wúm nə mábá. Wo ji nə ŋkul je fyal sá má ŋgə ci ga.

12 Bwá abwélé kwey mə Lunj má Zembî, ŋkí *mámpáanzá má mínjúgúlá má Oyúden dî, sá muud sá ŋgá sɛŋusa məkəl ŋkí ntág ná mə ŋgá wá zhizhɔóm ŋgwála.

13 Sâ jêsh bwá ŋgá ci mə ni, bwá cúgé nə ŋkul lwágulə ná jisə búbálé.

14 Nji, mə mpú magulə wódí mishúd ná, na zhí bwá má jôw ná ŋkɔómá ni dí wá má ŋgá yə Zembî á impáámbá bisú gúmá yé, mə ŋgá *magulə sâ jêsh jisə

cilyá kálaad mæcɛɛ nə ókálaad ɔ *búúd ɔ mícúndé dí yí.

15 Sâ bwá ngé bwánd nə búgá ná Zembî mə bá sá yí, gwá námá wá mə ngé bwánd nə búgá yí. Jísə ná buud bwá bá gwûm, tɔɔ bɔɔng ɔ ányunywaâ, tɔɔ bɔɔng ɔ abúbôw.

16 Gwá wá jí ná, mɛɛ ngə wá ŋkul nə mitádúgá myâ lâm mí bág mə tətəlí ja jêsh mísh mə Zembî nə mísh mə búúd dí.

17 Mə a cɪŋgəli mimbû ŋkí bulya nə ndéé mə á ka zə nə mə zə yə mímbúbúwá myâ lwon buud jâm mikwíndyá, mə kɛɛnzɪ námé ílím,

18 ja jɔɔng wá bwá á kə kwey mə Luŋ mə mə shîn fyá nyúul. Í á bə ntâg kú nə gúfúgá búud, kú nə icucu.

19 Nji gúl bábaalé Oyúden wâ Azî wá bwá á bə, bwá wá básá nə bwá zág tɔw wo míshúd shwəman mə, ŋkí básə nə sâ bwá lámusa nə mə yí.

20 Ŋkí ntó dí, buud óga, bɔɔng bwá təl óga bwá jááwug ŋkí mə a shí biil nə wɔŋ ja mə á kaad *Gwoonɔg ósémye ɔ mílású wâ Zembî dí yí.

21 Ye nji ciyá mə á ci mə təl tām kɔɔd ná: “Mə təl múús kɔɔdɔd nəcé mə ŋgələ magulə nə mimbimbə mí bá gwûm” yí?»

22 Felígús nywáá nyə á bwey bul mpu isâ í dúgyá nə zhí Pwól nyə á ngə bɛ yí. Nyə á ka bíd bwo nə bwá bâg shúgula zə, nyə nə bwo ná: «Ja Lísyas lúlúú á ózimbi tóóshin

mə bá wóós yí, ja jɔɔng wá mə bá zə faas lésú wún yí.»

23 A mú ci nə lúlúú ózimbi təd nə a bááguləg Pwól, nji a bíd nə a jéég ngə wiinzɪ nyúul, a kú kaambulə nə buud bé nə bwá kú zə dúg nyə.

24 Baalé mwôw mə mú cɔ. Felígús bá mudá yé Drusíl shilə Oyúden bwá njúl ntáni, a mú jôw Pwól nə a zág jaaw bwo sâ í dúgyá nə búgá búgúlálə Yésus-Kríst yí.

25 Nji, Pwól mú ka ngə bul lás lésú cugələ cug á tətəlí, dúlə mpu bii lâm, nə lésú sémyé mílású í bá zə sɪy yí. Felígús mú gwág íkukwendɛ, a mú ci nə Pwól ná: «Fwog je nyiŋgə jíga ja. Mə é bá kwo jôw wo ja shús.»

26 Nyə á ngə bwánd nə búgá nə Pwól nyə é je yə nyə *mwaanê. Gwá wá í á sá ná a dúg bul jôw nyə ija ija zə du ləsha nə nyə.

27 Mimbû mí á cɔ mímbá. Porsyus Festos mú zə cénd Felígús. Nda Felígús nyə á ngə jí ná Oyúden bwá gwágúg nyə nywa ná, nyə á kyey a lúgə Pwól mímbwugud.

25

Pwól mə kaad wá Festos

1 Festos nyə á ka wóós mpál shí jɔɔngúd. A mú já Sezaré mwôw málól, a mú bád kə Yurúsələm.

2 Nə mílúúú myâ ofada, nə otówe ɔ shwóg wâ *Oyúden bwá mú zə shwəman Pwól nyádí, bwá téég nyə məbwə,

24:15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Yuá 5.28-29

24:17 11.29-30; 21.17-28

24:27 25.9

24:21 23.6; 24.15

25:2 24.1

25:3 23.14-15

24:16 23.1; 1Kr 4.4; 2Kr 1.12; 2Tm 1.3

24:22 9.2

24:23 27.3; 28.16, 30

3 ná a bwígúg bwo ná ηkwonjá, a ntíg Pwól Yurúsalem. Í á bə bwá má shîn cwɔ̄ yuug ná bwá zə gwú nyə zhíd.

4 Festos mú bəsa nə bwo ná Sezarê wá Pwól jí mímbwug dí yé, nyəméfwó Festos mə zə námá kə wu.

5 Nyə nə bwo ná: «Otówe ɔ shwóg bún bwá zəg sánónη kág. Nkí gúl sá abúbəw í ηgə dúgya nə muud wəɔηgá, bwá ka kə shwáman nyə nūη.»

6 Festos nyə a já cínəηg bwádí mwôw mwəomb ηkí wūm. A músə shulə kə Sezarê. Mán mələm nyə á kə jí jiya sémyé mílásúd, a mú ci ná bwá zəg nə Pwól.

7 Pwól mú zə. Oyúden bwá á zhu Yurúsalem wá bwá mú lyɛ nyə, bwá mú ηgə jéég nyə məma minjagá bwáméfwó bwá cúgə nə ηkul mpu bwaagulə myá.

8 Pwól mú shwɔ̄ nyúul, nyə ná: «Mə afwóyé shwey wôη nə məcɛɛ mə Oyúden, kú shwey wôη nə *Luη mə Zembí, kú shwey wôη nə *Káázəl.»

9 Nji, Festos mú cɛel sá Oyúden mənywa. A mú ci nə Pwól ná: «Ye wó magulə nə mə kəndug wo Yurúsalem, lésú wô í kág lís wu mə njúl?»

10 Pwól ná: «Mə tál *mpáánzə mílású mə Káázəl dí. Í jii ná lésú wám í lísúg cínəηg. Mə afwóyé sá Oyúden gúl sá abúbəw, woméfwó má bwey mpu ntó.

11 Nkí jísə mpu bə ná mə jí nə məbɛɛ, nə mə má sá gúl sá á

shwiy, mə kú ban shwiy. Í ká yidá bə ná mə cugé nə məbɛɛ ísâ byêsh búga bwá ηgə jéég mə íga dí, muud nyə ajáláyé nə kɛenzh mə ná bwá kág gwú mə. Mə jii ná lésú wám í kág wá Káázəl.»

12 Festos bánəη osémbye ɔ mílású bé bwá mú dɛ lésa na ná ndéé a mú ci nə Pwól ná: «Wo mə jii ná lésú wô í kág wá Káázəl, wo é ka námá kə wu.»

13 Baalé mwôw mə mú cɔ̄. Njwú-buud Aguripa mú zə wóos Sezarê, bá mudá yé Berenís ná bwá zə báda Festos.

14 Nda bwá á já cínəηgú fwámé zhwoη mwôw ná, Festos nyə á ka jaaw njwú-buud lésú má Pwól. Nyə ná: «Felígús nyə a lúgə ηgwól múúd wa mímbwugud.

15 Ja mə á kə Yurúsalem yí, mílúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud wá Oyúden bwá á shwáman muud wəɔηgá, bwá ná mə máguləg nə a jí nə məbɛɛ.

16 Mə á ka ci nə bwo ná buud ɔ Róma bwá cúgə nə ηkul kɛenzh múúd ná a yág, muud wəɔηgá bánəη buud ɔ lésú bé bwá kú fwo kaad í, muud wəɔηgá kú fwo bə nə fwála ná á shwɔ̄ nyé nyúul. Bwá ádɛ sá ntó.

17 Sánónη bēsh sá á ka zə wa. Mə kú námá nyiηgə neela, mə mú jí jiya sémyé mílásúd, mán mələm, mə mú jəw ná bwá zəg nə muud wəɔηgá.

18 Buud ɔ lésú bé bwá mú námá zə, nji ísâ bwá á ηgə ci nyə yí í kú bə nə ísâ í abúbəw

mé mə á ηgə táduga yí.

¹⁹ Bánōη bwá á ηgə sēηusa məkál isâ í yábá wánūd. Bwá á ηgə wáámb nyə nə lésú má ηgwól múúd nə jíná ná Yésus. Muud wəηgū nyə á yə, Pwól ka ηgə ci ná a ji kuwó.

²⁰ Mεε mə a shígé ka mpu sâ má sáág yí. Mə á ka jî nyə ηkí a ji nə ηkul magulə ná a ké Yurúsalem, lésú yé kág lís wu.

²¹ Nji, Pwól mú ci ná á jii ná lésú yé í kág wá Káázel, nyə wá kág sámb wə. Mə á ka námá ci ná bwá bááguləg nyə njōw mímbwug kə wósos ja má é bá kənd nyə wá Káázel yí.»

²² Agurípa mú ci nə Festos ná: «Məməfwó má cεel námá fwo gwágulə múúd éne.» Festos ná: «Wo e gwágulə nyə mán.»

Pwól má kaad wá Agurípa

²³ Ja mán í á lâm yí, Agurípa bá Berenís bwá á zə nə isâ í gúmá byêsh í də bə ja njwú-buud í ηgə kyey yí, bwá mú zə nyíi *mpáánzə milésú, bənōη milúlúú mí ózimbí nə otówe ɔ shwóg wá ηgwála. Festos mú sá ná bwá zég nə Pwól.

²⁴ Festos mú lás ná: «Njwú-buud Agurípa nə buud bēsh búsə wa wá, bi má dúg múúd éga? *Oyúden bēsh wá Yurúsalem nə bəηg wá wa, bwá á shwáman nyə mádí bwá ηgə yáág ná nyə ajáláyé nə kwo cugə.

²⁵ Jâm kóómb di, mεε mə a shígé dúg ná a má sá gúl sâ abúbôw á jéla nə yə nə ndí yí. Nji, nda nyə á jî ná lésú yé í kág

wá *Káázel ná, mə á ka námá magulə ná mə é kənd nyə wu.

²⁶ Nji mə cugé nə fwámé sâ má cíləg Káázel shú lésú wəηg dí yí. Gwá wá má ámə zə nə nyə wódí ná ηkí wo e sá ná a lásúg íi, mə je bii sâ má cíləg yí.

²⁷ Nəcé í é bə kú nə wúmbúlé ná mə bíig muud, mə kənd nyə, mə kú mpu lwágulə fwámé sâ nyə ámə sá yí.»

26

¹ Agurípa mú ci nə Pwól ná: «Wo músə je kaad já nīd.» Pwól mú séémb mbwə, a mú tééd kəod.

² «Njwú-buud Agurípa, mə dúg ná í má bul jəla mə nda má tál wódí mpwóómbúd múús ná mə zə kaad shú isâ byêsh Oyúden bwá ηgə máág mə íni.

³ Í bul jəla nəcé wo mpú íjâm nə ijag í Oyúden byêsh, wo mpú námá isâ bwá də sēηusa məkál nə ndí yí. Má ka jəgula nə wo nə wo gwáguləg mə nə lâm jísów.

⁴ «Oyúden bēsh bwá mpú cug jâm té wúlə shí. Bwá mpú nda má á ηgə cugə wa mádí lwon buud dí nə wa Yurúsalem ná.

⁵ Bwá bwey mpu ná kóómb yábá wúsú dí mə á bə ηkəómú í búl bə nə ηkúd yíid, mə á bə *Farizyēη. Nkí bwá cεel, bwáméfwó búsə nə ηkul je bwiiηg lân wâm.

⁶ Mə má zə tōw kəodud ja ga dí nəcé ηkaagə Zembí nyə á kaag odá yí, mεε ηgə bwánd nywo nə búgá.

7 Ibænd wûm nâ íbâ byêsh sâ búšâ nâ ndî yí í ñgâ yâ Zembî gúmá bulú nâ mwásâ kú yow. Ibænd byoong í ñgâ bwánd ñkaagá nyooñgú nâ búgá. Yé Njwú-buud, wâm bwándúlâ wooñg wá Oyúden bwá ñgá wáamb mæ nâ ndî ga.

8 Nacé jí bí bân bí cúgé nâ ñkul magulâ ná Zembî ñgâ gwûmushi mimbimbâ yí?

9 Mæ mæ á fwo námâ dâ táduga ná má jâlâ nâ bul lúmbuli nâ jínâ má Yésus á Nazarêt.

10 Ntó námâ wá má á dâ sâ Yurúsalem yé. Mæmfwó mæ á dâ bíi zhwog obúgula nâ ñkul milúlúú myâ ofada mí á yâ mæ yí, mæ dâ wá bwo mímbwugud. Mæ á dâ námâ bæ cún nâ buud bwá á dâ gwú bwo wá.

11 Mæ á dâ kyey *mámpáanzá má mínjígulá má Oyúden dî, mæ dâ ñgâ lwágulâ obúgula cúwálí, dâ yímbuli bwo ná bwá kílyág búgá jáñ. Mæ á nteñg námâ sóólúgú wâm, mæ kâ dâ bæ óbúgula míngwéla mishúsúd.

12 Gwá wá í á sâ ná mæ kág Damás, milúlúú myâ ofada mí má yâ mæ ñkul nâ lwámá má kág sâ yí.

13 Mæ ñgá kâ ntâni tâm mwásâ, yé Njwú-buud, mæ mú dúg ñjî mæma máñkenya má má faan cý yásâ. Máñkenya máñî má mú lyé sánón buud ó gwoong bâm.

14 Sâ bêsh sâ mú kadawa shí. Mæ mú gwág kál í ñgá lás nâ mæ kál lú aramyé dí ná: “Sôl,

Sôl, nacé jí wó búl lwágulâ mæ cúwálí ntâni yí? Mpug ná wo cugé nâ ñkul sâ míngáádâ nâ shushwom*.”

15 Mæ mú jí ná: “Wo zâ e, Cwámabá?” Cwámabá ná: “Mæ Yésus, mæ wá wó ñgá lwágulâ cúwálí yé.

16 Njî, woolúg, wo tówúg tâtálí nâ mækuú mwô. Mæ ámâ zâ lwóya nyúul wódí ná mæ zâ sâ ná wo bág mæ kágá mílwámá, wo bwiing sâ wó má dúg yí nâ byoong byêsh má bá nyiingâ zâ dâ lwágulâ wo yí.

17 Mæ é cug wo nâ kúl gwô nâ ikúl ishús, kúl jêsh má é lwâm wo yí.

18 Mæ lwám wo ná wo kág bêny bwo mísh, bwá wúg yídúgúd zâ máñkenyad, wú mpâl mæ *Sátan dí zâ wá Zembî. Búgá bwá é *búgula mæ yí í é sâ ná bwá légúg ijuugá í *mísám myáñ bwá mú ñwa jiya, bânññ booñg búúd bwá mú minjékñkê nacé ñgâlâ búgula mæ wá.”

19 «Ntó, yé Njwú-buud Agurípa, sâ má á dúg í á zhu mæ gwów yí, mæ a shígé mpyêny gwo.

20 Mæ á yida tééd ñjoond, mæ tééd kâ búúd ó Damás dí, mæ mú nyiingá kâ booñg wâ Yurúsalem nâ booñg wâ Yudéa yêsh dí, kâ námâ íkúl ishúsúd, mæ kâ bwiing bêsh ná bwá céndúg mítádúgá bwá cénd kuú ñjoond yid wá Zembî, bwá mú cugâ cug í lwágulâ ná bwá má cénd mítádúgá yí.

21 Sâ jooñg wá Oyúden bwá

26:9 8.3 26:12 9.1-22; 22.5-16 * 26:14 **shushwom**: Bwá á dâ sâ wúl mbií shushwom nâ líí. Bwá kâ dâ lúmâ ínteny ná í kyéyug. 26:18 Ifz 2.2; 5.8-14; Kol 1.13 26:20 9.20, 28-29; Luk 3.8

á kə bií mə *Luŋ má Zembî dí, bwá ηgá s̄ ná bwo gwú mə nə ndî yí.

22 Mə ηgə cugə zə wóós múús nji nəcέ Zembî, shú ná mée ηgág nə bwiing kéel, bwiing íkúkágə, bwiing ócúmbá buud. Mə ηgə bwiing nji s̄ *búúd ɔ micúndá nə Moyíz bwá á bwey jaaw ná í bá bə yí, kú bəd s̄ gwôw.

23 Í á bə ná *Křist má jəlá nə bá jug, á jəlá nə bá bə múúd ashúshwóógú gwúmúlə, á jəlá nə bá bwiing kúl jísú nə byəŋg í cúgə Oyúden yí mənkenya.»

Pwôl má ceeł ná Agurípa búgúlág Yésus

24 Pwôl ηgá kə shwóg nə kəəd yé ntáni, Festos mú ηkáánd ná: «Pwôl wo ji lad. Bulúlə mpu wô ni í má kənd wo ímpwúfúd.»

25 Pwôl nyε mú ci ná: «Mə cugé lad ye Festos lwám múúd. Lású má ηgá lás yí wúsə fwámé lású, í njúl lású fəg.

26 Njwú-buud má ηgá lésha nə ndî kú fúndə yé, a mpú is̄a íni. Mə tédúgá nə mə anjé nə kwab ja má cí ntó yí, nyə ajágé tə s̄a na. Nəcέ is̄a byəŋg í á shígé də s̄y ishwoo máfəfud.

27 Njwú-buud Agurípa, ye wo ηgə *magulə is̄a *búúd ɔ micúndá bwá á ci yí? Haaw. Mə mpú ná wo ηgə magulə byo.»

28 Agurípa mú ci nə Pwôl ná: «Í mú wo kúnə-kúnə ná wo saág mə ná mə bág křisten ξé!»

29 Pwôl ná: «Í bág ntó tə kíkídiga tə jáyé ja. Má jəgula nə Zembî ná tə wo, tə buud bēsh bwá ηgá gwágulə mə múús wá bi bág nda mə, nji bi kú yidá bə nə mənkedə nda má jí nə mwo éga.»

30 Njwú-buud mú tōw, nə ηgwómuna, nə Berenís nə buud bēsh bənónη bwá á bə bwá njúl wá.

31 Bwá músə kə shwush-wagád, kə lésha ná: «Muud éne nyə asáyé tə s̄a búsa nə ηkul gwú nyə nə ndî yí, kú námə bə tə s̄a bwá wálúlág nyə mənkedə yí.»

32 Agurípa mú ci nə Festos ná: «Í mbəm bə muud éne kú jí ná lású yé í kág wə *Káázel, wo mbəm je bíd nyə.»

27

Njənd mə Pwôl kálə Róma

1 Ja í á zə wóós ná bwá kənd sá Italí yí, bwá á ηwa Pwôl nə míl mímbwug, bwá yə wúl lúlúú ózimbi təd. Lúlúú ózimbi wəŋg í á bə nə jínə ná Zhuliyus, nyə á də s̄y kında ózimbi ánúní bwá á də jōw ná Kında mə *Káázel yí.

2 Sə á bád titíma á Adramít í á ηgə kə məbwún mə Azí yí. Sə á bád cínəŋgú, mú kyey sənónη Aristárug muud Masedwân nyə á zhu Tesaloníka yé. 3 Sə mú kə shulə Sidon mán mələm. Zhuliyus nyə á bə nə jə lâm nə Pwôl, a mú bíd nyə ná a kág óshwə bé dí, ka bwá é ηgə yə nyə is̄a.

4 Sá mú tí na. Nda onkwê bwé á ngə ntágułə sé ná, sé á ngə baag kóómb fuundú mân á Shíprə onkwê bwé á du bæ bwé mú ngə cwaalawo yí.

5 Sá mú ka líina mân má Silisí nə Paməfilí, sé mú kə səł titíma Mira, mpál shí á Lisí.

6 Cínəng wá lúlúú ózimbi wúsú nyə a dúg ngwól titíma á Aləguzandrí təl ná a kə Italí yé. A mú nteəng sé titíma wəəngúđ.

7 Sə á ngə kə ntáni, júgə cún nə cún, sé ngə kə togátuogú, já zhíđ zhwoğ mwôw ná ndéé sé mú kə wóós ngéé Kaníđus. Nkwê kú bíđ sé fwála ná sé shíshúg kúnə-kúnə. Sə á shwal baag kóómb fuundú mân á Kərêť onkwê bwé á du bæ bwé mú ngə cwaalawo yí. Sə á ngə kə ngéé Salmóne.

8 Sə mú ngə líđuğa nə ngəłə baag na fuundú mân ná ndéé sé mú kə wóós kúkúl bwé dú jôw ná: «jəjə məbwûŋ» yí, ngwála í njúl kúnə-kúnə nə cínəngú nji Lasaya.

9 Fwála í á bwey bul cə sé. Ka námə nyiŋgə bæ ná nda wəla lú íci í íđəw* í á cə ná júgə í á zə bæ ŋkí wagəwo. Gwə wə Pwól nyə á ka zə kéwəli búud,

10 nyə ná: «Owey, njəənd ga í é bæ sé ŋkí jág ŋkəngəla. Mə dúg ná sé é jímbal mímbag míśú, təə titíma, sé je námə gwíł míkug mi búúđ.»

11 Lúlúú ózimbi nyə mú

yida bul bæ nə búgə nə njulye titíma bá amədí, a kú gwág sə Pwól nyə á ci yí.

12 Nda bwûŋ dəəng í á shígé bæ jə bwûŋ búud bí nə ŋkul cínəli ŋkwán yí ná, zhwoğ buud bwé mú ngə ci ná sé cəg cínəng, sé səğğ ná sé kúməg Fenígús, bwûŋ á Kərêť, sé kəg cínəli ŋkwán wu. Bwûŋ dəəng dáá dúśə mbəg ngéə mpədúgá *məkóól mə jwôw† nə kóómb jwôw í du jímə yí, í njúl námə mbəg ngéə mpədúgá *məncwúm mə jwôw‡ nə kóómb jwôw í du jímə yí.

Məma ŋkwê mə zə kuŋg mân

13 Gúl ŋgúŋgúl í du zhu məkóól mə jwôw§ yí í mú ngə wəğlə. Bwé mú təduga ná búśə nə ŋkul kə, kə wóós Fenígús. Bwé mú yíl shwamá í du sə ná titíma kú kyey yí, bwo mú ngə bə fuundú mân á Kərêť.

14 Kú námə bwey, məma ŋkwê bwé du jôw ná Erakilôŋ* yé mú zhu nûŋ ŋkwaməd zə byaluga nə bwo.

15 Nda titíma í á shwal təw ná, fwála mə kwo təl nyə yí í a shígé ná bæ. Sə mú bíđ, ŋkwê mú ngə kə nə sé kóómb í ajəłáyé yí.

16 Sə á ka kə cə mpəsə ŋkwamə bwé jôw ná Koda yí, í mú nywá laa sé ŋkwê, sé múśə ka təem balan nə bíbyóól acíg-cíg sé mə fwo bul líđuğa.

27:9 2Kr 11.26 * 27:9 *ici í íđəw*: Í á du bæ zaŋ. Bwé á du sə zaŋ nyəəng wəla lu bwóógúđ onkwê bwé njúl ŋkí yáág. † 27:12 *məkóól mə jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-fééłí yé ŋkəw á oféél-fééłí ó íciyá đí. ‡ 27:12 *məncwúm mə jwôw*: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-fééłí yé ŋkəw á oféél-fééłí ó íciyá đí. § 27:13 *məkóól mə jwôw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-fééłí yé ŋkəw á oféél-fééłí ó íciyá đí. * 27:14 Nkwê wəəng mə du zhu ngéə məncwúm mə jwôw.

17 Ofúla bwé mú kəl bíbyóól jəŋg titíma dí gwôw ná ndéé bwé mú ηgə cɛɛlə mikwoolú lyɛ titíma nəcé bwé á ηgə fúndə ná ηkwô nyə a bá kə nə sá ná ndéé sá kə mága bwûŋ á Sírút. Bwé mú şhul shwamá í dí cwánəwo yí májúwód, sá mú shwal ηgə kə, kú ná bə kóómb sá má céel yí.

18 Jwôw í á bɛ yí í á bə ηkwô ηgə ná námə zhíŋg sə. Sə mú ka tééd wusələ mímbag májúwód.

19 Jwôw áléel, ofúla bwáméfwó bwé mú ηgə wusə isâ í titíma májúwód nə məbwə máŋ.

20 Sə á cugə mwôw ηkí bulya kú ná dúg jwôw jəŋ dí, kú nə tɔɔ acén-cení, nji wúl mbií yáág-yáág ηkwô ηgə kuŋg. Sə mú şhín dúg nə sá bəŋ sá ácugəyé.

21 Í á bə námə buud bwé má bul já kú də. Pwôl mú ka zə tɔw bwo tútám, a mú ci nə bwo ná: «Owey, bí a mbəm gwág sá má a ηgə ci yí, ηki sá á shígé tí mákuú Kurét, sá á mbəm sásulə míga mícúŋ nə intáma.

22 Má ka ci nə bí ja gaád nə bi lwóyág inkáŋ. Cug múúd í ájímbéé wa tɔɔ ηgwúd. Sá jí nə ηkul ntáma, nji titíma.

23 Zembî má gwág nə ndí yé, má ηgə yə gúmá yé, ηgwól *éŋgəles yé nyə ámə wóós mádí bulú gaád.

24 Nyə ámə lás nə mə ná: «Pwôl, wo kú bə nə ifwaas. Í jii nə wo kúmæg wá *Káázəl. Zembî nyə e cug námə búúd ɔ titíma gwô nəcé wo.»

25 Gwə wə má cí nə bí ná, oshwə bəm, lwóyágá inkáŋ. Mə ji nə búgə nə Zembî ná isâ í é bə nda nyə ámə jaaw mə ná.

26 Sə é kə mága nyúl ηkwamə dí.»

27 Í á ka zə bə, ηkwô má jéɛla nə sá ntəni ibulú wúm nə ílól. Bulú wúm nə nê dí, sə ηgé ná námə ntəŋ məŋ bwé jów nə Adriyatík má di, isâ í tām bulú, ofúla bwé mú gwáduga nə sá mú kúnə-kúnə nə nyúl shí.

28 Bwé mú wusə zhwanɣula májúwód, bwé kwey nə í gwaa shí kə wóós ómáda məwúm málól nə zəŋgbá. Sə mú shísh shwóg, bwé mú kwo wusə zhwanɣula, bwé kwey ómáda məwúm mábá nə mwɔɔmb.

29 Bwé mú bεemb nə sá á bá kə mága gúl kúkúl á məkwóógád. Bwé mú wá məshwamá mánê bán titíma dí, bwé ηgə wímb nə mán í léélug ləm.

30 Ofúla bwé mú ka zə bii tádúgá nə bwé túb. Bwé mú şhul bíbyóól ácíg-cíg májúwód nda sá má cí nə bwé kə wá məshwamá má lúú titíma.

31 Pwôl mú ci nə lúlúú ózimbi ná: «ηkí buud óni bwé bə kú ji titíma dí, bí kú faam nə shwiy.»

32 Ozimbi bwé mú sámb míkwoolú mí bíbyóól nə ndéé í mú wô.

33 Té bwé á ηgə bwánd nə mán í lámúg yí, Pwôl nyə á ηgə cwíny buud nə bwé dég ídăw. Nyə á ci nə bwo ná: «Í má bə mwôw wúm nə mánê múús bi njul bi ηgə bwánd, muud kú də.

34 Mǎ ηgǎ jii ná bi nyíηgǎg tǎéd ηgǎlǎ dá, sǎ jǎηηg í é sǎ bí mpwogé. Mpugá ná muud nyǎ ajímbálé tǎη ntand shilú ηgwúdwǎ.»

35 Nji nyǎ á shín ci ntáni yí, nyǎ á ηwǎ buléd, a jǎgula nǎ Zembí ná ndéé a fǎy, a mú tǎéd dálǎ.

36 Bǎsh mǎnyúúl mǎ mú lal, bwǎ mú ηwǎ ídǎw ηgǎ dǎ.

37 Sǎ bǎsh sǎ á bǎ titíma dí buud mítǎd mímbǎ nǎ mǎwúm zǎηgbǎ nǎ ósaman.

38 Ja bwǎ á shín dǎ jíla yí, bwǎ á ka zǎ sǎ mǎzhí mǎ sǎ ná titíma ηwǎg yísa. Bwǎ mú wusǎ ídǎw mǎjúwód.

39 Ja mǎn í á ka lâm yí, bwǎ a shígé yag shí bwǎ á kǎ wóós ni. Í á yida bǎ nda wúl mbwǎ mǎη í á zǎ shúsǎ cínú. Mbwaanzulǎ shǎ í á ηgǎ nyín cínηηg. Wu mbwaanzulǎ wǎηηg dí wǎ bwǎ á dúg ná bwǎ cǎel kǎ tǎl titíma yé ηkí í á bǎ nǎ ηkul sǎy ntó.

40 Bwǎ á ka wiinzh mǎshwamá mǎsh bwo mpǎηgulǎ mwo mǎjúwód, bwǎ wiinzh námǎ míkwoolú mí sǎ í dǎ fiinzh titíma yí, bwǎ mú wǎef *sanda ηgúl, ηgúl mú ηgǎ kǎ nǎ titíma kóómb mbwaanzulǎ shǎ.

41 Nji bwǎ nda fwo kumǎ bwûη, titíma mú kǎ mága dúl kú lú shǎ í á bǎ mǎjúwó dí shí kú ηgǎ nyín yí. Lúú titíma í mú nyí shǎ dí í kǎ yím. Ikwǎ í mǎjúwó í mú dǎ zǎ jíwa bán titíma dí ná ndéé bán titíma í mú shín wǎη.

42 Ozimbi bwǎ mú dúg ná bwǎ shín gwú mimbwug shú

nǎ muud kú gwǎág ná ndéé túb.

43 Nji nda lúlúú ózimbi nyǎ á cǎel cǎg Pwól ná, nyǎ á ci nǎ ozimbi ná bwǎ kú gwú mímbwug. A mú yida lwâm ná bǎηηg bí nǎ ηkul gwǎág wǎ bwǎ gwǎágúg kǎ cínú,

44 bǎηηg bwǎ lúg wǎ bwǎ ηgǎg nǎ badǎwo mǎbóómbúd, bóól íbwíl í titíma dí bwǎ ka ηgǎ kǎ cínú. Ntǎ wǎ bǎsh bwǎ á faam nǎ shwiy yé, bwǎ mú kumǎ cínú mpwogé nǎ mpwogé.

28

Pwól mǎ kumǎ ηkwamá á Malta

1 Ja sǎ mǎ shín faam nǎ shwiy ntáni yí, sǎ mú gwǎg ná bwǎ dǎ jǎw nyâη ηkwamá ná Malta.

2 Mimbyágá mí shí nyǎηηg mí á ηwǎ sǎ nǎ dúl váál ósusa í cúgé kúl jǎsh yí. Nda mpú nyǎ á ηgǎ nywǎ yǎη í ηgǎ fafalǎ ná, bwǎ á sǎ mǎma kuda, bwǎ mú ηwǎ sǎ bǎsh ná sǎ kǎg gwǎalǎ.

3 Pwól nyǎ á ka ηkény dúl bímbí lú ncaga wusǎ kudad. Yúul mú kǎ wú cínηηgú nǎ gúnj kuda, zǎ bwamǎsǎ nyǎ mbwǎd nada.

4 Ja mímbýágá mí shí mí á dúg yúul kál Pwól mbwǎd yí, bwǎ á ηgǎ lǎsha bwǎmé nǎ bwǎmé ná: «Muud éga jí wǎmbulǎ bǎ ηgwûl buud. A mǎ tǎem faam nǎ shwiy mǎjúwó dí, myéndí í á mǎgúláyé ná a cúgǎg.»

5 Nji Pwôl nywáá mú samasə yúul kuda dí, a kú námá gwáduga təo məcey.

6 Bâŋ bwá á ngə téduga ná bwá é je dúg Pwôl ngə gúsə, gúl ja ná bwá é seegya nji a mə yəŋ kadəwa shí mbimbə. Bwá á bwánd ná kákáká, bwá kú dúg təo sâ ábábəw í bá nə nyə. Bwá mú cénd mítédúgá, bwá ná: «A cugé zhizhe muud, a ji zembí.»

7 Ngwól kâŋ nyə á bə kúnə-kúnə nə kúkúl bwá á bə ni. Kâŋ wəəŋg njúl kâŋ mə Publíyus, lúúú múúd á ŋkwamə nyəəŋg. Publíyus éne mú ŋwa sé nə ceelí, a mú jil sé nyádí kâŋ mwəw málól.

8 Sóŋgú yé nyə á bə a mbwúg shí nə kwas. Nyúúú í á ngə gwə nyə, a ngə námá kwas ncwú-məcií. Pwôl mú kə nyádí, kə jəgula nə Zembí, bəd nyə məbwə, a mú yál.

9 Í mú ka zə bə ná, míl mímbəl myá ŋkwamə nyəəŋgú mí mú ngə zə nyádí, mí ngə zə yál.

10 Buud bəəŋg bwá mú bul ŋwa sé nə gúmá, gúmá í ngə nyín mimbí mimbí. Bwá á yə námá sé isâ í njəənd ja sé á kyey yí.

Pwôl mə kə kumə Róma

11 Sə á ji cínəŋg oŋkwoond olól. Gúl titíma á Aləguzandrí í á cínəguli ŋkwân cínəŋg ŋkwamə nyəəŋgú. Titíma jəəŋg mé máyigyé mə á bə yuug «Məwáás»*. Gwə wə sé á ŋwa kələ nə njəənd shwóg yí.

12 Sə á kə ná ndéé kə shulə Sirakús, sé mú já cínəŋgú mwəw málól.

13 Tíla sé á tí na yí, sé á ngə baag nciindye nə nciindye ná ndéé kə wós Regyo. Mán mələm, ŋkwə á məkól mə jwəw[†] mú kuŋg. Mpásə mwəw məbá sé mú kumə Puzhwoləs.

14 Sə mú kwey ból ómínyəŋú bású óbúgula na. Bwá mú jəgula nə sê ná sánəŋ sé jág mwəw zəŋgbá. Mpásə wəəŋg wə sé á kə kumə Róma yé.

15 Na, ból ómínyəŋú bású wə Róma bwá á gwáduga ná sé ngə zə. Bwá á zə, zə bwəma nə sé Ifacílá í Apyus, bólúgá kúl bwá də jəw nə Minjəw mí ójəŋ mílól yí. Ja Pwôl nyə a dúg bwá yí, nyə á yə Zembí cúncəsh, ŋkul bul wós nyə nyúúúlad.

16 Ja sé á kumə Róma yí, bwá á bíd Pwôl ná a jəg kə ji kúl á céel yí, bá ngwól zimbí nyə é də baagasə nyə yé.

Pwôl mə bwiŋg Jəjə Kéel Róma

17 Mpásə mwəw málól ntáni, Pwôl nyə á jəw otówe ə shwóg wə *Oyúden, bwá zə bwəma nə nyə kúl nyə á də ji yí. Ja bwá á zə seəŋgya yí, nyə á ka ci nə bwo ná: «Bwaəŋ mə a shígé shwey wəŋ nə kúl búud jíshé, kú shwey wəŋ nə ijâm nə ijag ódá bwá á lúgə yí. Nji tɛɛm bə ntó, bwá á bii mə

28:6 14.11 * 28:11 Məwáás məəŋg wə Kastor bá Polugəs. Bwá á bə ozembí wə yábə Ogurék. Buud bwá á də téduga ná ozembí bəəŋg wə bwá á di baagula ofála.

† 28:13 məkól mə jwəw: Í kə ná Sud; wo é kwey féel-féelí yé ŋkəw á oféel-féelí ə íciyá dí. 28:16 24.23

Yurúsalem, kεenzh mə məbwâ mə búud ɔ Róma dî.

¹⁸ Buud bɔɔŋg bwá á shí jî mə kɔɔd, bwá mú kwey ná bwá bíd mə nəcə bāŋ bwá á shígé kwey mə nə məbɛξ mə mpiyá nə shwiy má.

¹⁹ Nji, nda Oyúden bwá á ηgə ngaan ná, gwá wá má á jî ná lésú wām í zág wá *Káázəl nə ndî yí. Nji ntó cugé nə mə ji nə məshwán nə lwoŋ búúd jām.

²⁰ Sâ jɔɔŋg wá má ámə sɔ ná shé dúgyág nə ndí yí, shé lésha yí. Búbále mə ji máŋkəda dî nəcə sâ *Izurəyêl ηgə bwánd nə búgə yí.»

²¹ Bwá mú bɛsa nə né ná: «Sá afwóyé bii ηgwól kálaad ηgə wú sá Yudea shú dwô dí, ηki ntâg nə ηgwól *mínyɔŋh wúsú má zə jaaw sá wúl bów-bôw lâŋ shú dwô dî.

²² Nji, sá má jî ná woméfwó jááwug ná sá tádúgá wô shú nyɔɔŋg ηkɔɔmú a búgə wó má kə nyíi ni. Sá ηgə gwág ná buud bwá ηgə ban nywo kúl jêsh.»

²³ Bánɔŋ bwá á cɛɛlə ηkúmba jwôw bwá bá zə cínɔŋg nyádí njów yí. Ja jwôw dɔɔŋg í á jé yí, bwá á zə bwá njúl buud ηkí bul bulya. Pwôl mú zə lwóya búgə jé wú mpámán wóós mpwó-kugú, a ηgə bwiing bwo Faan má Zembî, a ηgə sɔ ná bwá máguləg Yésus, a ηgə bwiing bwo ná nyə wá Məcəξ má Moyíz nə micilyá mí *búúd ɔ micúndə mí á ηgə ci yé.

²⁴ Bóól bwá mú ηgə *magulə

isâ nyə á ηgə ci yí, bóólúgá kú magulə.

²⁵ Bwá á ka ηgə bwilya bwá njúl məcún məcún. Pwôl mú kwo ci bwo nji sâ ηgwúd ná: «Sâ Nkɛŋkɛ Shishim nyə á lás nə impáábə bín mpú mə múúd micúndə Izayí dí yí í má mpu nyîn. Nyə á ci ná:

²⁶ Kaág kúl búud ni dí kə ci nə bwo ná:

“Bi mə bá dɔ kənd málwə, nji bi kú bwelə wámbulə; bí dɔ kənd mísh, nji bi kú bwelə dúg,

²⁷ nəcə kúl búúd ga í má shîn lal mílâm.

Bwá má shîn juwal málwə, bwá búdal mísh; ná mísh máŋ má á bá dúg, málwə máŋ má á bá gwág, mílâm myáŋ mí á bá wámbulə, ηkwuŋgá bwá á bá cénd kuú njɔɔnd,

nə ndéé mə mú lwag bwo.”

²⁸ «Kagá mpu ná Zembî má kənd búúd bwá cúgə Oyúden wá cug jé jɔɔŋg. Báá, bwá é gwágulə nyə.»

²⁹ †[Ja Pwôl nyə a shîn ci ntúni yí, Oyúden bwá á shwal bwilya, bwá ηgə jág sɛŋusa məkêl.]

³⁰ Pwôl nyə á já mimbú mímbá oncindî, a ηgə ji njów nyáméfwó nyə á ηgə jána nə *mwaanê yé yí, a dúgə lág búúd bwá á dɔ zə nyádí wá,

³¹ a ηgə cúndə kéel á Faan má Zembî, a ηgə jíguli buud minjígúlá mí dúgyá nə Cwámba Yésus-Krîst myá ná

28:18 23.29 28:19 25.11 28:22 9.2

28:26 Iza 6.9-10 28:28 13.46; Luk 3.6

iciyá íga.

28:23 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Luk 17.21

‡ 28:29 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə

kpwoó kpwoó, kú nə gúl sâ í
ntágúlé nyə.

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Róma yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Róma yí

Pwôl wə nyə á cilə kálaad éga kənd Də mə Yésus í á bə Róma yí. Nyə á cəel jíguli bwo váal bí nə ηkul mpu cugə sɛɛŋgí, Oyúden bə́nɔ́ŋ ikúl ishús yí. Shúg lə njígulá yé wá: «Zembî má du ηwa múúd ná tátəlí muud ja múúd mə búgula yí, búgá í kwaga» (1.17). Kálaad éga ji nə məma mə́ŋkəw mə́lɔ́l.

(1) Tééd lúu 1 kə wóós lúu 8 íí, Pwôl ηgə lwágulə váal múúd ji nə ηkul bə tátəlí mish má Zembî dí yí. Pwôl ka ηgə jíguli ná buud bəsh búsa osóal ɔ mísám, tɔ́ ikúl ishús, tɔ́ Oyúden. Ná ndeé, buud bəsh búsa nə ηkul dág cug nji nə kwíindyá má Nkəŋkə Shíshim, nəcé Yésus-Kríst wə ηgə kə nə buud wə Zembî.

(2) Nyinǵalə wú lúu 9 kə wóós lúu 11 dí, Pwôl ηgə lás sâ í dúgyá nə Oyúden yí. A lwágulə ná kúl Oyúden jəsh ncindí dí í á búgula Yésus. Nji tɛɛm bə ntó, Zembî ηgə ná jəw bwo, nəcé á cəel bwo, búsa kúl jé.

(3) Wúlə lúu 12 kə wóós 15

dí, Pwôl ηgə lwágulə nda múúd mə jélá nə cugə cug krísten ná.

Pwôl nyə a shínal kálaad nə məbədə́ bədálə zhwoɡ buud (lúu 16). A cwééd mínə má búdá nə budúm, a sá ná sánɔ́ŋ sá bág kúnə-kúnə.

Məbədə́

¹ Mə Pwôl, lwaá má *Kríst Yésus, mə wə má cílə kálaad éga. Mə á zə bə *muud lwámá mə Yésus nəcé Zembî nyə a jəw mə ná mə bəg ntó, Zembî nyə a féesh mə ná mə bwíηgug Jəjə Kéel dé.

² Bweyúlə Zembî nyə á bwey kaag buud Jəjə Kéel dɔ́ŋg, a sá ná *buud ɔ mícúndá bé bwə cílag ηkaagə nyɔ́ŋgú Kálaad Zembî dí.

³ Jəjə Kéel dɔ́ŋgú dásə lân mə mwân yé nyə á zə byəl mpu wəŋ buud mə *Dávid dí yé.

⁴ Nji, Zembî nyə á yə nyə ηkul á Shíshim má Zembî ja nyə á gwúmashi nyə yí; cínəŋg wə nyə á mpu lwágulə ná Cugye wúsú Yésus-Kríst wɔ́ŋgú ji *Mwân má Zembî yé.

⁵ Zembî nyə a féesh mə féeshá á mpaam kwəŋ mə Yésus dí ná mə bəg *muud lwámá yé. Lwámá wɔ́ŋg wí ná mə sáág ná ikúl byəsh í bəg nə məgwág mə búgá, jíná dé í mú ηwa gúmá.

⁶ Bi búsa námá búúd ɔ ikúl nə ilwəŋ byɔ́ŋgú, bí buud Zembî má jəw ná bi bəg buud ɔ Yésus wá.

7 Mə Pwôl, má cilə bí buud bēsh Zembî mə búl cēel nūŋ Róma wá. Nyə a jôw bí ná bi bég buud bé. Sóŋŋú wúsú Zembî bâ Cwám̄ba Yésus-Krîst bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námá ná bi ŋgág nə cugə ná shee.

Pwôl ji nə yéesh kála Róma

8 Mə tééd fwo yə Zembî waamá akíba kwoŋ mə Yésus-Krîst dí shú dán bi bēsh nəc é shí mishwun nyēsh í ŋgə gwáduga búgə jín.

9 Mə ŋgə yə Zembî gúmá nə lâm wâm wēsh nəc mə ŋgələ bwiing Jɔjɔ Kéel mə mwân yé. Zembî wəŋŋú ji wúshined waamá ná mə aŋgē nə bwele yow tédúgələ bí bēsh.

10 Mə ŋgə wá bí ja jēsh mājəgula mām dí; mə ŋgə jî Zembî ná ŋkí á magulə, mə bég nə fwámé fwála mə zé nūŋ bídí.

11 Mə ji bul bə nə yéesh ná mə dúg bí. Má cēel kwíind bí nə ísâ Zembî mə də yə bwán bé zhí a *shíshim dí yí, bi mpúg lal búgəd.

12 Ntó ji ná mə ŋgə jii ná shé bég kul ŋgwúd shú ná, búgə bí bí nə ndí má jí námá nə ndí yí, í sáág ná shé bēsh bég nə məgwə, bí ŋwa mwo mádí, mə ŋwa námá bídí.

13 Bwaanŋ, mə acéélé ná bi bég kú mpu ná má dá yigula ná mə zé nūŋ bídí. Mə ŋgə jii ná séy jâm í bég námá nə mpumá bídí nda bíl ílwoŋ dí. Nji, zə

wós múús íí, məkwowula má abídé mə ná mə zég.

14 Mə jisə ná mə bwiingug buud bēsh Jɔjɔ Kéel, təɔ buud bwə mpu cug wá, təɔ buud bí kú mpu wá; təɔ ompuye ó ísâ təɔ buud bwə cúg é ómpuye wá.

15 Gwá wá má ŋgə bul jii ná mə zég námá bwiing bí buud ɔ Róma Jɔjɔ Kéel yí.

Jɔjɔ Kéel dúsə nyúl mpífə má Zembî

16 Mee mə aŋgē nə gwág shwôn nə bwiingulə Jɔjɔ Kéel dəŋŋú. Nəc é a dúsə nə nyúl ŋkúl má Zembî shú cugələ múúd yēsh mə *búgula yé, tééd nə *Oyúden kala nə Ogurêk bēsh.

17 Nəc é otútəlí ó Zembî* bwə má nyín Jɔjɔ Kéel dí. Muud nyə é kumə otútəlí ó Zembî bəŋŋ dí nə búgə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Tútəlí muud mə dúg cug nəc é bələ nə búgə».

Muud yēsh nyə a má byaagulə nə Zembî

18 Mpugá ná Zembî ŋgə lwóya mpimbə jé í ŋgə zhu gwəw, a ŋgə nyada nə buud bwə ŋgə cugə cug á kú bish Zembî ŋgə sá olíingí wá, nəc é bwə ŋgə sá ná obábélé bwə kú sēy.

19 Nəc é, ísâ byēsh búúd bwə jálá nə mpu shú má Zembî dí yí, í á má nyín ná ŋgəŋ, Zembî nyəméfwo nyə a má lwó búúd byo ná ŋgəŋ.

1:8 16.19; 1Te 1.8 1:9 15.23; Mis 19.21; Ifz 1.16 1:13 1Kr 9.19-22 1:14 Kol 3.11 1:16 2.9; Mis 13.46; 2Tm 1.8; 1Kr 1.18, 24 1:17 3.21-30; 4.1-25; 10.4-13;

Aba 2.4; Gal 3.9-12; Flp 3.9; Heb 10.38 * 1:17 Mbií Zembî má də ci ná muud ji tətəlí muud yí. 1:18 2.5, 8; Ifz 5.6; 2Te 2.12 1:19 Zhb 12.9; Sòm 19.2-5; Mis 17.27-28; 1Kr 1.21

20 Jí ntó. Zembî ñkul nyé á kú nə nji í aṅgê nə nyîn; sâ gwáméfwó á jísá yí kú námá nyîn. Nji, tééd ja nyə á té shí nə gwów yí, misóólúgú myé mí ṅgə lwágulə ñkul nyé nə sâ gwáméfwó Zembî jísá yí. Múúd mə ká téduga tédugá á fəg, a dúg. Buud bwə cúgə ná nə kəəd bí nə ñkul kaad yí.

21 Nəcə bwə á mə sá ná, bwə mə tɛɛm mpu ísâ í dúgyá nə Zembî yí, bwə ayəyé nyə gúmə nə akíba mə jéla nə nyə Zembî yé. Wáñ faasúlə ísâ í mú kú nə mfíí, lám ímpwúfú wáñ í mú yídúgúd nə ñkwed.

22 Sâ jəəṅg í mə sá ná bwə bág ilad, nji bwə ṅgə téduga ná bí nə fəg.

23 Bwə á mə sá ná, gúmə bwə jéla nə yə Zembî jí kú bá bwelɛ fudə yé, bwə ṅgə yida yə ivəguli í ísâ í də bwoo yí, ivəguli í búúd, nə ivəguli í ínunú nə ivəguli í ócúdu nə onywá.

24 Gwə wə jí ná, Zembî nyə a mə bíd bwo danḡ-dánḡ nə bwə ṅgəg nə bɛ íwímbúg yá milám myáñ, ṅgə sá misóólúgú mí ádadaná, ṅgə séémbuli mənyúul máñ bwáméfwó.

25 Bwə á mə shwópla óbábólé ó Zembî, yidá ṅwa bwo nda ijóó; bwə ṅgə yida kənd gúmə ísâ Zembî nyə á té yíid, í njúl nə Zembî muud nyə a té ísâ byēsh yé, nyə wə mə jéla nə gúmə kandugə á kandugə! Amen.

26 Gwə wə jí ná, Zembî nyə a mə bíd bwo danḡ-dánḡ nə bwə bɛg iyéesh í ísâ í shwôn. Budá

báñ bwə mə bíd sálə sóólúgú nə budúm, bwə mú yida ṅgə sá bwə budá nə budá, í njúl nə ntó dí Zembî nyə á kwambulə bwo ná í bág də bə yé.

27 Námá mbií ṅgwúđ wəəṅgá, budúm, bwə mə lúgə nə bwə bálənuḡi nə budá, bwə mú yida də bə ná, ṅgwól múdúm yə nə yéesh shú ṅgwól. Bwə ṅgə sá ísâ í shwôn, ṅgwól múdúm balan nə ṅgwól nda mudá. Cwagəwálə bwə ṅgə cwagəwə wəəṅgá, bwáméfwó bwə ṅgə námá ṅwa myəna myá cínəṅgú.

28 Ná ndɛé, nda bāñ bwə abíshé nə bwə mpúg Zembî ná, Zembî nyə a mə ka bíd bwo danḡ-dánḡ nə bwə bág milúu kú də mpu faas ísâ, ka ṅgə sá ísâ bí kú jəla yí.

29 Bwə mú lwándúlá nə olfíṅgí, nə mbiya lám, nə yéesh mábii, nə gwólə lám, nə zhíñ, nə məgwú mə búud, nə ozhuyá, nə məkáñ, nə məfúlú kú nə wúmbulé; bwə kyey nə ontaandé,

30 sá íkúdúgú, bwə mpíi Zembî, sá mpyóñ, ṅkēny mənyúul, sá bəgəwə, bul bə nə fəg sálə məbôw dí, sá míngáádə nə obyəl bāñ.

31 Bwə mú kú ná bɛ məcɛɛ, kú gwág múud cey lámád, kú nə lám íṅkúṅkwəñ.

32 Í njúl nə bwə ṅgə mpu cígúlá mə Zembî nə buud bwə sá mbií misóólúgú míni wá bwə mpíyá nə shwiy íí, bāñ bwə sá myo, bwə gwág námá búúd bwə sá myo wá nywa.

2

Buud bêsh bí nà mabɛɛ́, tɔ́ Oyúden, tɔ́ ikúl ishús

1 Gwá wá jí ná, wo muud ngá yə bɔ́l búúd mabɛɛ́ yé, tɔ́ wo wá zá tɔ́ zá, wo cúgɛ́ nà kɔ́d wó jí nà ñkul kaad yí. Nɛ́cé, ja wó ngá yə bɔ́l búúd mabɛɛ́ wo ngá sá isâ í mabɛɛ́ impwúd bwá ngá sá yí, woméfwó námá wá wo ngá yə mabɛɛ́ éne.

2 Sá bêsh mæ mpú ná, buud bwá ngá sá mbií ísâ wɔ́ng wá, Zembî ngá sám bwo milású nda óbúbálé bí ná.

3 Wo wá ngá yə bɔ́l búúd mabɛɛ́ wo ngá námá sá isâ í mabɛɛ́ bwá ngá sá yí; wo tádúgá ná wo bá faam, ná Zembî nyə abúle sám wo myó milású?

4 Ye ná wó yida mpyêny bímbí jɔ́ lâm Zembî jí nà ndí yí, nà bálə á ngá bə kú lámusa yí, nà bwándúle á ngá bwánd yí? Wo ampúyé ná jɔ́ lâm Zembî ngá bə nà ndí ni í ngá cindal wo ná wo céndúg mítádúgá?

5 Ntó, wo má yidá bə ñji miŋgáádé nə miŋgáádé*, mpug ná Zembî mæ bá lwágulə búúd bêsh mpimbə jé dúl jwówúd. Wo ngá sá ná mpimbə jɔ́ng í bəg bul yáag shú dwô dí. Jwôw dɔ́ngú, Zembî mæ bá lwágulə ná á dɔ́ sám buud milású sémyé á tútəlí.

6 A bá yə múúd yêsh myəna myâ misóólúgá nyə á sá myá.

7 Bɔ́ng bí nà zény ngálə kə shwóg ngá sá mænywa, ngá sɔ́

ná bwá ñkənwag, bwá bág nə gúmá, bwá cágəg cug í cúgɛ́ nə ñkul shîn yí, a bá yə bwo cug á kandugə kandugə.

8 Bɔ́ng bwá ngá yida sá miŋgáádé, kú magulə óbúbálé wá, bwá ngá bə mæzhií má olíŋgí wá, Zembî mæ bá gwág bwo mpimbə, a bá nyada nə bwo.

9 Buud bêsh bwá ngá sá mæbôw wá, bwá é bwəma nə *incwaw í ntəg, bwá bá bə nə yágúwó. Jini í tééd fwo dúgya nə *Oyúden, í mú námá dúgya nə Ogurêk.

10 Bɔ́ng bêsh báá bwá ngá sá mænywa wá, tééd nə Oyúden kala nə Ogurêk í, bwá bá ñkənwə, bwá bə nə gúmá, cug bə bwo ná shee.

11 Mpugá ná Zembî nyə ádé baam nə ngwól múúd ntɔ́ ngwól.

12 Ná ndeé, bíl íkúl í búúd í áshígé bwele mpu *mbwoomb mácɛɛ; ñkí bəh bwá sá *mísəm, bwá bá jɛɛ. Jɛ́lə wáŋ í ábúle bə shú sá í dúgyá nə mácɛɛ yí. Bɔ́ng bwá á mpu *mbwoomb mácɛɛ wá, bwá ká ngá sá misəm, bwá bá ñwa mabɛɛ́ námá nda mácɛɛ mɔ́ng má ngá lwágulə ná.

13 Buud bwá dɔ́ gwágulə mácɛɛ gwágulə gwágúləg wá, bwó dí búú otútəlí ɔ́ búúd mísh má Zembî dí wá; ñji, bɔ́ng bwá ngá bə mácɛɛ wá, bwó wá Zembî mæ bá ci ná búú otútəlí ɔ́ búúd wá.

14 Ñkí ikúl ishús í ngá sá isâ

2:1 Sôm 50.16; Mat 7.2 2:4 Mis 17.30; 2Pr 3.9, 15 2:5 Iza 2.11-21 * 2:5 Məkal mæ mítəŋ má ci na ná: wo ñgaan ná wo acéndé bów-bôw kuú ñjɔ́nd wô. 2:6 1Kr 3.13-15; 2Kr 5.10; Ifz 6.8; Mat 16.27 2:11 Mis 10.34; Kol 3.25; 1Pr 1.17; Zhk 2.1 2:12 Mat 7.21

mbwoomb máceξξ í ηγḡ jî yí í njúl ná bwá áshíγé lág máceξξ, bwá ηγḡ sá isâ byḡḡngú nḡ fḡg byélé. Ntḡ má lwágulḡ ná máceξξ mḡḡng mḡ á bwey nyíi bwádfi cḡgud.

15 Cḡg jánj í lwágulḡ ná misóólúgú mí máceξξ mí bwo cilyá mílámúd; lám wánj í ηγḡ námá magulḡ ntḡ, misóólúgú mí máceξξ myḡḡng mí dḡ nyín námá ja bwá dḡ faas isâ í mábξξ nḡ isâ í ηkám yí.

16 Sâ í bá nyín ná ηγḡḡjwḡw lú sémyé mílású yí wáni. Nacé, Jḡjḡ Kéel má ηγḡ bwiiηg yí ηγḡ ci ná, jwḡw dḡḡngú, Zembî mḡ bá nti *Kriḡt Yésus zḡ jaaw nda mítádúgá misá búúd ishwoo mímwḡ dfi ná.

Oyúden bwá á sá mḡlwá

17 Wo muud jí nḡ jíná ná *Yúden yé, wó má jééγ kwoη *mbwoomb máceξξ dfi, wo ηγḡ ηwa gúmá nacé wo mpúlḡ fwámé Zembî.

18 Wεε wo mpú sâ Zembî wḡḡngú ηγḡ jii yí, mbwoomb máceξξ í ηγḡ ntâg sá ná wo mpúg dḡ féesh sâ jí nḡ mfíi yí.

19 Wεε wo ηγḡ téduga ná Zembî nyḡ á yḡ wo séy lwólḡ wáancím-ncím zhií, wo ηγḡ fεen bḡḡng bí yídúgúd wá mḡḡkenya.

20 Wo ηγḡ téduga ná Zembî nyḡ á yḡ wo séy jígúílílḡ ílad, ná wo jí yígúli ikúkágá, ná mbwoomb máceξξ í má sá ná wo mpúg obábálé fwámé mpu!

21 Ká, wó ban ka jígúli wóméfwó nacé jí? Wo wá ηγḡ

cúndḡ ná buud bwá nda júwo, nji wεε ka ηγḡ júwo nacé jí?

22 Wo ηγḡ ci ná buud bwá nda sá míncḡmb, ká nacé jí wé ηγḡ sá yí? Wo ηγḡ mpii ozembî ó áyadúg, nacé jí wó ηγḡ júwo isâ í ózembî bḡḡng yí?

23 Wo ηγḡ ηwa gúmá ná wo mpú máceξξ, wo ηγḡ nyiηgḡ caam mwo; caamálḡ wó ηγḡ caam mwo ni, wo ηγḡ júwo Zembî gúmá jé!

24 Wo má dúg í? Kálaad Zembî ηγḡ ci ná: «Bí ηγḡ sá ná ikúl ishús í ηγḡg nḡ *lās nḡ nyḡ bwaasúlḡ mpu».

25 Jí mpu bæ ná ábiwáág jí nḡ mfíi shú dwḡ dfi ja wó bḡ mbwoomb máceξξ yí. Wó ká yida ηγḡ caam máceξξ, wo bæ námá mísh má Zembî dfi nda muud cúgé síyá ábiwáág yé.

26 Nji, ηkí muud cúgé síyá ábiwáág yé má bḡ mbwoomb máceξξ, a bæ mísh má Zembî dfi nda muud jí síyá ábiwáág yé.

27 Muud nyḡ áshíγé byél kúl búúd í dḡ síyá ábiwáág dfi yé, ηkí nywáá ηγḡ bḡ máceξξ, a bá sámḡ wo mílású. Nacé wo anγé nḡ cḡgḡ nda máceξξ mḡ jí ná, í njúl ná wo jí nḡ máceξξ micilyá, wo námá nḡ ábiwáág.

28 Jí ná, bálḡ Yúden cúgé nji síyálḡ íyuug, ábiwáág kú bæ nji nyḡḡng bwá sá nyúúlúd yé.

29 Fwámé Yúden jí nyḡḡng nyḡ á má magulḡ cḡg Yúden nyádfi tédugá dfi yé; fwámé ábiwáág jí nyḡḡng nyḡ á má síy lám dfi cwú yé; nyāḡ má zhu wá Nkḡḡkḡ Shíshim, kú bæ nacé

muud ηgälə bɛ məcɛɛ. Fwámé Yúden ji nyɔɔŋ mə ηwá gúmá mísh má Zembî dí yé, kú bə mísh má búúdud yé.

3

Tátəlí muud cugé shí gaád

1 Ká ηkí ntó, *Oyúden bwá ntɔ bóól búúd nə nyáyé zhíí? Ábɪwáág ji nə wáyé mfií?

2 Tɔɔ nyáyé zhííd, tɔɔ nyáyé di, Oyúden bwá ntɔ. Bwá ntɔ nəcé, í tééd fwo bə ná, bwá wá Zembî nyə á kala iciyá byé wá.

3 Ká ji? Nkí bóól Oyúden bwá á bə kú bɛ míçɛɛlá myâ bənôŋ Zembî, yə sá jɔɔŋ wá í é sá ná Zembî bág kú ná bɛ íciyá nyáméfwó nyə á ci yí?

4 Mbô! Í cugé nə ηkul bə ntó! Buud bwá jəlá nə mpu ná Zembî má dɛ ci nji obúbálé, buud bəsh bwá njúl obwiingye ó íjɔ́. Sâ jɔɔŋ wá jí cilyá Kálad Zembî dí yí, nə: Buud bwá jəlá nə mpu ná iciyá byô bí nji obúbálé; ηkí bwá tál wo kɔɔd dí, wo ntɔ.

5 Nkí olíŋgî búsú bwá dɛ sá ná otútəlí ó Zembî* bwá mpúg nyín, sá ka ci cínɔŋ ná ji? Ye sá é ci ná Zembî má dɛ námá sá ócícéndé ja á dɛ lwóya mpimbə jé nə sá yí? Mə fwóg ná lás zhizhe lásúlə á buud.

6 Mbô! Í cugé nə ηkul bə ntó! Í ká bə ntó, Zembî ka sámb búúd milésú ntádelé?

7 «ηkí íjɔ́ byâm í dɛ sá ná obúbálé ó Zembî bwá búlɛg

mpu nyín, mə é ka nyiŋgə ηwa mábɛɛ mə *sám na ntádelé?»

8 Muud ji nə ηkul ci na ná: «Sá sáágá məbôw, məbôw məɔŋg má wéeshúlíg mənywa?» Bóól búúd bwá ηgá ntáma mə jínə wá, bwá ηgə ci ná mə á ci ntó. Zembî mə bá yə bwo intágúlí í jəlá yí.

9 Sá kág ci ná ji? Ye sá Oyúden sá ηgə ntɔ bóól búúd nə nyúl zhíí? Cwûd! Sá ηgə kúnɔw lwágulə ná buud bəsh búsə mánýamá má mísámád, buud bəsh tɔɔ Oyúden tɔɔ Ogurêk.

10 Sâ jɔɔŋ wá Mícilyá mí ηgá lwágulə kúl mí ηgá ci ná: Kú nə muud jí tátəlí, kú nə tɔɔ ηgwûd.

11 Kú nə muud jí nə fɛg, kú nə muud ηgá sɔ́ Zembî.

12 Buud bəsh bwá á má wú zhííd bəsh bwá mú ηgə cwagɛwa ntó,

kú nə tɔɔ ηgwûd jí nə jɔ́ lâm, kú nə tɔɔ ηgwûd nə ηgwûd.

13 Nkwoóminú jáŋ jí nda shwon í má bân yí.

Jûm dán í wéeshúlí nji məshügâ,

Sâ í wú bwo mpásə ijá í mpu yí

jí nda məjə mə nywâ.

14 Məzhúŋgúlú nə iciyá í ófimâl í á má lwánd bwo mímpud ná cwóó.

15 Məkuú má cáás bwo shí nji kálə gwú búúd.

16 Kúl jəsh bwá ká yí,

3:2 9.4; Sôm 147.19-20 3:3 9.6; 11.29; Ilŋ 23.19; 2Tm 2.13 3:4 Sôm 51.6 3:5

9.14 * 3:5 Mbií Zembî má dɛ ci ná muud ji tátəlí muud yí. 3:8 6.1 3:9 1.18-2.24; 3.23 3:10 Sôm 14.1-3 3:13 Sôm 5.10; 140.4 3:14 Sôm 10.7 3:15 Iza 59.7-8

bwé ngə gwíílya mənɣwa mə
búud,

ngə nyasulə buud mántáɣulad.

17 Bwé ampúyɛ zhí mətəla.

18 Bwé abwélé bə nə tédúgá ná
bwé fúndə Zembî.

19 Sá mə mpú nə sâ jêsh *mb-
woomb mácɛɛ í ngə ci yí, í ngə
dúgya nə buud bwé á yéɣɔw
mbwoomb mácɛɛ wá. Jí ntó
shú nə muud bág kú bəny
mpu, í mpúyág nə buud ɔ
shí mishwun bəsh bwé á mə
byaagulə mísh mə Zembî dí.

20 Gwé wé jí ná, muud tɛem
sá mísóólúgú mácɛɛ mə ngə jii
myá, Zembî nyə abúle ci nə
muud wəɔngú ji tətəlí nəcə
ntó. Nəcə mácɛɛ mäsə yidá bə
shú nə muud mpúg ja á mə sá
səm yí.

*Búgúlálə Yésus-Kríst wə í sá
nə muud nyínúg tətəlí*

21 Jaá ga jí ná, Zembî mə
lwóya ótətəlí bé, kú ciingya
mbwoomb mácɛɛd. Mb-
woomb mácɛɛ nə micilyá
mí *búúd ɔ micúndə mí ngə
yida bwiing otətəlí Zembî mə
lwóya wá.

22 Í mú ná, muud mə
*búgúlá Yésus-Kríst yé, Zembî
ci nə a ji tətəlí muud. A də sá
ntó nə muud yêsh mə *búgula
yé, kú nə fyasúg;

23 nəcə buud bəsh bwé á
mə səm, nə ndéé milwanə mí
Zembî mí á mə wú bwádí
icugud.

24 Nji, Zembî nywáá, mə ci
nə básə otətəlí ɔ búúd. A mə

ci ntó ashwâ nə jɔ lâm jé, nəcə
shwiy mə *Kríst Yésus í yil
bwo mənɣámád.

25 Yésus-Kríst wə Zembî nyə
á yána tâɲ cúdú məzán yé,
shú nə mácii mə mə shwiyugú,
muud mə búgúlá nyə yé bág
nə ijuugá í *mísəm. Yánalə
Zembî nyə a yána Yésus yí, nyə
a lwáɣulə nə a ji tətəlí nəcə nyə
á ngə bíd misəm búúd bwé á
ngə sá yág ja Zembî nyə á ngə
ná jísəw yí.

26 Nyə á ngə jísəw ntó a ngə
mpu nə Yésus mə bá zə bə *líim
ícweel. Ja gaád a mə lwóya
shwiy mə Yésus dí nə a ji Zembî
á otətəlí. Gwé wé á mə sá
ná, muud mə búgúlá Yésus yé,
a ci nə muud wəɔngú ji tətəlí
muud.

27 Ká muud ji nə ŋkul ŋkəny
nyúúl na nə nyáyé zhí? Kú nə
təɔ zhií. Nəcə ji? Nəcə, bɛɣlə
mácɛɛ dí wúsə nə mfií, í yidá
bə búgúlálə.

28 Sá ngə téduga nə Zembî
mə də ci nə muud ji tətəlí
muud ja múúd wəɔng mə
búgula yí; í ádé bə nəcə ngələ
sá mísóólúgú mácɛɛ mə ngə jii
myá.

29 Ye Zembî ji nji Zembî
*Oyúden? Ye a cugé námə
Zembî á bóól búúd bəsh í?
Haaw! A ji námə Zembî á bóól
búúd bəsh.

30 Nəcə Zembî ji nji ngwûd.
Nyə wé mə bá ci nə buud
ɔ ábiwáág bí otətəlí ja bwé
búgula yí. Nyə námə wé mə
bá sá ná, búúd bwé cugé búúd

3:18 Sòm 36.2 **3:20** Zhb 4.17; Sòm 130.3; 143.2; Rom 4.15; Gal 2.16; 3.22 **3:21**
1.2, 17 **3:22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 **3:23** 5.2, 12; 8.18-20; Mət 3.19 **3:24** 5.17;
Ifz 2.8; Tit 3.7 **3:25** mácii: Mat 26.28; Ifz 2.13; Kol 1.20; Heb 9.12-14; 1Yn 1.7;
Mbú 1.5; 5.9 **tətəlí**: 1.17; 3.3-4 **3:27** 3.1, 21, 31; 8.2 **3:28** Gal 2.16 **3:29** 3.22;
4.11-12

o ábiwáág wá bwé ká búgula Yésus íí, a ci ná bwé músə otátəlí o búúd.

³¹ Ye ntó ji ná sá má jímbál *mbwoomb mácəçç nəcə búgá? Mbô! Í cúgə ntó! Sá ηgə yida mpu təl mbwoomb mácəçç fwámé céd.

4

Búgá má Aburaham jisə sá yuug

¹ Shé é ka ci na ná jí shú má dā *Aburaham? Mbên yé í á sá ná a bəg nə jí?

² Nkí í á nywá ka bə ná Zembí nyə á ci ná Aburaham ji tətəlí muud nəcə misóólégú, Aburaham nyə a nywá jee bə nə zhií ná a ηkényúg nyúúl; nji a kú ηkény nyúúl mísh má Zembí dī.

³ Ká Kálaad Zembí ηgə ci ná ji? Ngaá a ηgə ci ná:

Aburaham nyə á búgula Zembí,

Zembí mú lə nyə búgá jé jəηgú,

a mú ci ná Aburaham ji tətəlí muud.

⁴ Sá má mpú ná muud mə sá gúl séy yé má dū ηwa myána; myána myəəηg mí cúgə ná bwé sá nyə mpaam, mísə sá bwé mbíd nyə yí.

⁵ Nji, Zembí má dū sá ná muud jí kú bish nyə yé bəg tətəlí muud. Muud má jəlá nə *magulə ntó, kú lwóya misóólégú. Muud mə mágúlé ntó yé, Zembí lə nyə búgá jé, a ci ná a ji tətəlí muud.

⁶ Ntó wə *Dávid ηgə lás ja á ηgə bwiηg mənywa má múúd jí ná Zembí nyə aləyé nyə misóólégú, á yida ηwa nyə ná tətəlí muud yé.

⁷ Dávid nyə á ci ná:

Buud Zembí má juu nə fúlú nyáη a kú bish mácəçç wá,

á má jímbal *mísám myáη wá, bwé má jəla.

⁸ Muud Cwámba má bə kú ná kwo lə *sám yé yé, má jəla.

⁹ Jəlálə wəəηg, ye wúsə nji shú buud o ábiwáág, yé wí námə shú búúd bwé cúgə nə ábiwáág wá? Gwágúgá ná sá ηgə ci ná: «Zembí nyə a dúg búgá má Aburaham, a mú ci ná a ji tətəlí muud.»

¹⁰ Jáyé ja Zembí nyə á ci ná Aburaham ji tətəlí muud yí? Ye í á bə Aburaham má shîn síya ábiwáág, ye a kú fwo síya? Í á shígə bə a má shîn síya, í á bə a kú fwo síya.

¹¹ Nyə á ka ləg ábiwáág tən məyηgyé lwólə ná Zembí nyə á ci ná a ji tətəlí muud. Zembí nyə á ci ná a ji tətəlí muud nəcə búgá nyə á *búgula a kú fwo síya ábiwáág yí. Ntó, Aburaham nyə á ka zə bə sóóηgú á buud bəsh bwé búgúlá Zembí nda nyə kú síya ábiwáág wá, nəcə Zembí mə lə bwo búgá ján, a mú ci ná búsə otátəlí o búúd nda Aburaham.

¹² Bəəηg bwé má síya ábiwáág wá, bwé ka bə kuú njeənd sóóηgú wúsú Aburaham nyə á kyey a

kú fwo síya ábiwáág yí, Aburaham ji námé sósóngú wáj.

13 Zembî nyə á kaag Aburaham bənôñ mpwoñ buud nyé ná bwá wá bwá bá bə nə shí nyêsh. Í a shigé bə nəcə Aburaham mpülə bə məcə; í á bə nəcə Aburaham nyə a búgula, Zembî mú ci ná a ji tətəlí muud.

14 Í ká bə ná buud bwá ngə bə məcə wá, bwá wá bí nə kəw lá isâ Zembî nyə á kaag yí, mpu ná búgú í má bə kú nə mfií, ñkaagó kú nyiñgá bə sâ múúd mə wímbé nə kənd lám yí.

15 Nəcə məcə wá má də sá ná mpimbə má Zembî í búig muud; məcə má á mbəm bə kú bə, caamúlə məcə kú námé bə.

16 Gwá wá jí ná, búgú wá í é sá ná muud lágúg mənywa Zembî nyə á kaag má. Í bə ntó shú ná mpaam má Zembî í mpúyúg, ñkaagó í mú bə nə mfií shú mpwoñ buud má Aburaham nyêsh. Mfií wəñg í cúgé ñji shú bəñg bwá á lág *mbwoomb məcə wá; wúsə námé shú bəñg bwá ngə búgula nda Aburaham sósóngú á sá bəsh wá.

17 Sá jəñg jisə Mícilyád ná: «Mə a sá ná wo bág sósóngú á ncúlyá ikúl nə ilwoñ.» Aburaham ji sósóngú wúsú mísh má Zembî nyə á búgula yéd, Zembî má də gwúmashi mímbimbə, də sá ná sâ í cúgé yí

í bág yé.

18 Fwála í á bə ná muud kú ná bwánd nə búgú yí, Aburaham nywáá nyə á ngə gwaa kənd mísh nə búgú. Nyə a búgula Zembî, a músə bə sósóngú á zhwoğ ikúl nə ilwoñ. Mícilyá mí ngə ci ná: «Bímbí ni wá mpwoñ buud nywó í bá bə yé.»

19 Nə ndeé, Aburaham nyə á bə nə mimbú kúnə-kúnə nə təd, a ngə mpu ná nyúúl má shîn kə nyə, mudá yé *Sara njúl kundú. Nji, Aburaham nyə á tɛem ngə dúg isâ íni ntáni, búgú jé í á shígé shímba.

20 Búgú í á shígé fúfə nyə ná a shwána ñkaagó má Zembî. Búgú jé í á yida lələshi nyə, a mú yə Zembî gúmá

21 a shwu nyúul ncindí nə ncindí ná Zembî ji nə ñkul mə sá sâ á má kaag yí.

22 Sâ jəñg wá ciyá jí ná: «Zembî mú lə nyə búgú jé jəñgú, a mú ci ná a ji tətəlí muud» yí.

23 Cilyá í ngə ci ná: «Zembî mú lə nyə búgú jé jəñgú» ni, í cúgé ñji shú má Aburaham nyəmэфwó,

24 wúsə námé shú dúsú. Zembî mə bá námé lə sá jisú búgú, sá bəsh buud sá ngə *magulə ná Zembî nyə a gwúmashi Cwamba wúsú Yésus wá.

25 Nəcə Yésus nyə á kaanz zə cé íwushí bísú, Zembî nyə a gwúmashi nyə shú ná sá bág otətəlí ə búúd nyédí míshúd.

5

Yésus nyə á zə sá ŋkwambulə

1 Nə ndeé, nda Zembî má ci ná sá mú otátəlí ɔ búúd nəcé búgá ná, mpwogé músə mpédúgá sánŋh Zembî nəcé Cwámba wúsú Yésus-Kríst.

2 Ntó, nda sá bí nə búgá ná, sá mú nə zhií ná sá ciŋgya wá Yésus ná ndeé kə bwəma nə mpaam má Zembî. Mpaam nyɔɔŋg dí wá sá ŋgə cugə ja gaád kú ná fúfug yé. Sá ŋgə ntəg cugə milúu ná sáŋ nəcé sá ŋgə bwánd nə búgá jêsh ná sá má bá námá ŋkənwəwə máŋkənwəwə má Zembî.

3 Sá má bul nyingə bə nə milúu ná sáŋ ja *incwaw í ntug í ŋgə bíí sá yí, nəcé sá má mpú ná incwaw í ntug í jígúlí sá ná sá bəg nə zény kálə shwóg.

4 Muud nyə á má jíg zény kálə shwóg yé nyə ányŋgəyé ná də búla ja mábwəbúlán má é də wóds nyə yí; bálə kú búla wɔɔŋgú í mú sá ná a mpúg ŋgə bwánd nə búgá.

5 Sá ábulé sámba nə bwándúlə sá é bwánd ntó yí, nəcé Zembî nyə a má yə sá Ŋkəŋkə Shíshim ná a ŋgəg nə myeeg sá ceelí milámúd.

6 Kríst nyə á zə yə fwála Zembî nyə á cəxlə yíid, ja sá á bə ná ítag-bwool yí, ja jɔɔŋg wá *Kríst nyə á zə yə, zə cé búud bí kú bish Zembî wá.

7 Muud cugé nə ŋkul mpu magulə ná a yá jilá má tətəlí

muud; muud ji nə ŋkul yə jilá mə múúd jí fwámé múúd yéd.

8 Zembî nywáá ŋgə yida lwágulə ná á ceel sá. Ndəm á ceelí jɔɔŋg nyí ná Kríst nyə á zə yə jilá jisúd sá njúl ná ósól ɔ *mísám.

9 Ŋkámúsá ná Yésus fwó sá ntó sá njúl osól ɔ mísám, ŋkəmusa nə ja mácií mé má má sá ná Zembî cíg ná sá bí otátəlí ɔ búúd ga; ŋgaá ná nyə é ka sá ná sá fáámugí nə mpimbə má Zembî í ŋgə zə yí?

10 Zembî nyə á ntí mwân yé zə yə shú ná shwiy dé í sáág ŋkwambulə mpédúgá sánŋh. Ŋkámúsá ná á fwó sá ntó ja sá á bə mizhízhíh myé yí, ŋkəmusa nə ja sánŋh mú mpwogé ga. Nyə e bá yə sá cug nəcé Kríst ŋgə cugə.

11 Jêsh námá dí cí. Sá búsə nə milúu ná sáŋ nə Zembî shú má Cwámba wúsú Yésus-Kríst muud nyə á má zə sá ná sánŋh Zembî bəg mpwogé jaá gaád yé.

Yésus ji Adam ábēē

12 Sâ mə ŋgə ceel cí yí jí ná *sám í á zə shí mishwun nəcé muud ŋgwúd, sám wɔɔŋgú mú julə shwiy; shwiy mú kala nə búúd bēsh, nəcé buud bēsh wá bwé á sá sám.

13 Shúshwóógú ná Zembî zəg yə Moyíz məcəç, sám í á bwey də bə shí mishwun; nji, Zembî nyə a shígé fwo də ló búúd misám nəcé məcəç kú fwo bə.

5:1 3.21-30 **Zembî má ci ná sá mú otátəlí ɔ búúd:** 3.25-26 5:2 mpaam: 6.14; 2Kr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ifz 2.5-8; 1Pr 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12 **búgá:** Rom 3.23; 5.2; 8.17-18 **máŋkənwəwə:** 8.17-18; 9.23; 1Kr 2.7; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.27; 3.4; 1Te 2.12; 2Tm 2.10; 1Pr 5.1 5:3 Zhk 1.2-3, 12; 1Pr 1.5-7 5:5 8.39; Sóm 22.6; Heb 6.19 5:6 1Pr 3.18 5:8 Yuá 3.16 5:9 1.18; 1Te 1.10 5:10 2Kr 5.18-20; Kol 1.20-22 5:11 8.31 5:12 Mat 2.17; 3.19; Rom 6.21, 23; 7.9-10 5:13 4.15

14 Nji, té wúlə wəla mə Adam zə wóós wəla mə Moyíz í, shwiy í á ηgə bii buud bēsh tə buud bwə á shígé sá mbií sém nda caamúlə məcεε Adam nyə á caam yí.

Adam nyε jisə vugali mə múúd nyə á jəla nə zə yé.

15 Sá cúgé nə ηkul yīgga íwushí í Adam nə yána mə Zembí. Jí ná, iwushí í Adam muud ηgwûd í á sá ná zhwoog buud bwə bwəmag nə shwiy. Mpaam mə Zembí í ntə mínji, yána nyə á yə zhwoog buud lúú mə Yésus-Kríst muud ηgwûd yí í bul bə nə mfií.

16 Məma salanê jisə mpádúgá sá Zembí nyə á yə buud mpáam dí yí nə sóólúgú íwushí í múúd ηgwûd í á sá yí. Nəcə, sémyé í á bε iwushí í múúd ηgwûd yí í á bə ná muud mə jəlá nə bwəma nə intúgúlí í ayíyáág. Nji, ja búúd bwə mə sá mísəm ná sá sá sá yí, yána mə Zembí dáá í mə yida sá ná buud bwə bəg otátəlí ɔ búúd mísh méd.

17 Jí ntó, iwushí múúd ηgwûd nyə á wush yí í á sá ná shwiy í kwágag nə buud bēsh. Nji, Zembí mə sá búúd mbiya məma yána lúú mə Yésus-Kríst muud ηgwûd dí; a mə sá bwo mənywa, a sá ná bwə bəg otátəlí ɔ búúd. Bwə bá cugə nəcé *Kríst, bənônη ka bá bə mící.

18 Nda í ká bə ná wusúlə múúd ηgwûd nyə á wush yí í á sá ná buud bēsh bwə bəg nə intúgúlí ná, ntó námá, Zembí

nyə ci ná buud bēsh básə otátəlí ɔ búúd nəcé sóólúgú tətəlí muud ηgwûd nyə á sá yí.

19 Námá nda búúd bēsh bwə á mə bə ósól ɔ mísəm nəcé sóólúgú málwə múúd ηgwûd nyə a sá yí ná, ntó námá wə zhwoog buud bwə bá bə otátəlí nəcé sóólúgú mágwág múúd ηgwûd nyə a sá yí.

20 Zembí nyə á wá *mbwoomb məcεε shú ná iwushí í mpyáánzúg. Ná ndeé, kúl sém í á mpyáánz yí, mpaam mə Zembí í á nyiηgə mpyáánz ntə íwushí.

21 Mpaam mə Zembí í á mpyáánz ntə íwushí shú ná, nda sém í á ηgə jwə, í dúgə sá ná buud bwə bwəmag nə shwiy ná, mpaam mə Zembí í jwəg ja gaád, ηgə sá ná buud bwə bəg otátəlí ɔ búúd; ná ndeé, sá mú nə ηkul jee lág cugə á kandugə kandugə lúú mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí.

6

Sá básə mimbimbə shú sá í dúgyá nə mísəm yí

1 Shé kág ci ná jí? Ye shé mə jəlá nə ηgə kə nə *mísəm shwóg nə shwóg shú ná Zembí ηgəg nə bul nyiηgə sá shé mpaam?

2 Mbô! Í ajáláyé nə bə ntó! Shé á mə yə, shwiy dəηg í á mə sá ná shé béégyág nə mísəm; shé é ka nyiηgə ηgə cugə mísəmúd na ntədəle?

3 Ngaá bī mə mpú ná sá bēsh buud sá á ηgə duwan tâη

buud ɔ́ Yésus wá, sá á má yə námá nduwán wɔɔŋgú?

4 Ntó ji ná duwanúla sá á duwan yí, sá á yə, sánŋ Yésus sá mú dɔw. Ntó má ké ná, nda ŋkúl áyiyáág má Sɔ́ŋgú í á gwúmushi nyə ná, shé má jəlá nə ka cugə cug ágúgwáan.

5 Nəcə ná, ŋkí sá má ci ná shwiy dé í músə shwiy dúsú, gwúmúlə yé í é bə námá gwúmúlə wúsú.

6 Shé kágá mpu ná mbií búúd shé á dɔ fwo bə yí í á bə mbádúgá nə *Kříst ja nyə á yə kwolós dí yí. Í á s̄y ntó shú ná ŋkul mísám mí á dɔ bə nə ndí shédí mílám dí yí í shínúg kandugə, shé wúg mányámá má mísámú.

7 Mpugá ná muud má yə yé, misám mí ányíngáyé ná jwú nə nyə.

8 Nda sánŋ Kříst sá á yə ná, sá má tédúgá ná sánŋ sá é cugə námá.

9 Sá má mpú ná nji Kříst nyə a gwúm yí, nyə abúle ná nyingə yə, shwiy í cúgé ná nə ŋkul bii nyə.

10 Shwiy nyə á yə yí í á sá ná a béegyág nə misám ja ŋgwú d á kandugə; cug á ŋgə cugə yí jísə shú má Zembí.

11 Námá mbií ŋgwúd wɔɔŋgú, bi má jəlá nə ŋwa bímfwó ná bi á má yə, shwiy dɔɔŋg í á má sá ná bi béegyág nə misám; nji bí ka ŋgə cugə shú má Zembí, kwonj má Yésus-Kříst dí.

12 Sám í á jəlá yé ná nə nyingə

jwú ná mənyúúl mún má bá yə mání; mbô, *sám í á jəlá yé ná nə sá ná bi dúg ŋgə bə iyéesh ya mənyúúl mún.

13 Kúgá ná dɔ balan nə ikúl í nyúúl bín dɔ sá olíŋgí námá nda bí bí ná málwaa má mísám. Yidagá yə Zembí mənyúúl mún nəcé bi a shí yə, nə ndéé bi mú gwúm. Ntó, balanugá nə ikúl í nyúúl bín dúlə sá ótátəlí.

14 Sám í abúlé ná nyingə jwú nə bi; nəcé bí cugé ná íjwúga í mácɛɛd, bi búsə mpáam má Zembí dí.

Sá búsə mikwám mí cug á tətəlí

15 Ntó wá jí? Sá sáág *misám nəcé sá músə mpáam má Zembí dí, kú ná bə íjwúga í mácɛɛ dí? Mbô! Í ajəlá yé nə bə ntó!

16 Ngaá bi mə mpú ná bí má ká yə múúd mənyúúl ná bi é dɔ sá nyə məgwág, bí shwal bə málwaa mé? Bi búsə málwaa má múúd bí má sá mágwág nə ndí yé. Bí má ká bə málwaa má mísám, misám mí kwaamb bí shwiy; bí má ká bə málwaa má Zembí, Zembí ci ná bí bí ótátəlí ɔ́ búud.

17 Akíba nə Zembí nəcé yág íí, bi á dɔ bə málwaa má cug mísám; nji ja gaád íí, bi a má kənd mílám mín myêsh njígúlá í ŋgə jíguləw buud bēsh yíid, njígúlá bí á lág yí.

18 Bi a má shwub nə misám, bi músə málwaa má cug ótátəlí.

19 Mə lás ná zhizhe lásúla á buud nəcé bi ádé leel gwág. Mwôw mə mpús í, bi á du balan nə ikúl í nyúúl bín du cugə nda məlwaá mə mísóólúgú mí ádudaná, məlwaá mə cug á kú bish məcəx; zhúgúlâ a cínəngú í á bə ná bi á du sá Zembî məlwâ. Jaá gaád í, ságá ná ikúl í nyúúl bín í bág məlwaá mə cug ótútəli; zhúgúlâ a cínəngú í é bə ná bi é ngə cugə cug Zembî mə gwág nywa yí.

20 Mpugá ná ja bí á du bə məlwaá mə mísəm yí, í áshígé du bə bí yímbúli ná bi kəndug milâm ótútəli dí.

21 Wáyé mfíi bí á bə nə ndí ja jəng yí? Ngaá bi mú du gwág mísóólúgú mín shwôn, nəcé mí á du bə myəng mi kənd múud nji shwiy dí myá?

22 Ká jaá ga, nda Zembî mə yíl bí mánýamá mə mísə múd sá ná bi bág məlwaá mé ná, bi mú ngə cugə cug á gwág nywa yí, bí mú námə nə cug á kandugə kandugə.

23 Haaw, səm í kwaamb múud shwiy, nji Zembî nywáá mə yé múud cug á kandugə kandugə mpáam nyéd; a yáná gwo kwon mə Cwámba wúsú *Kříst Yésus dí.

7

Sá ngə sēy nə Zembî mbií ágúgwáan

1 Bwaang, ja mə ngó lás nə bí yí, mə mpú ná mə ngə lás nə buud bwé mpú məcəx wá. Ngaá bi mə mpú ná məcəx mə

du jwú nə muud nji ja múúd ngə ná cugə yí?

2 Nda mudá, nkúmba cəx í ngə laad nyə nə ngwúm yé té wəsh ngwúm ngə ná cugə yí. Nji, ngwúm mə ká yə, cəx dəngú kú ná bii múdá.

3 Ntó ji ná, múdá mə ká ntə wúl njów báád ngwúm ná nə mísh í, bwé jəw nyə ná mudá minəmb. Nji, nkí ngwúm mə yə, cəx kú ná nyingə bii múdá; á ká ntə wúl njów báád í, a kú bə múdá minəmb.

4 Bwaang, jí námə mbií ngwúd wəngú shú dán, bi músə buud ɔ *Kříst, sá jəng í á mə sá ná bi bág mimbimbə shú sá í dúgyá nə məcəx yí. Bi á mə ntə məbwə mə múud shúsú, múud nyə a gwúm yé. Í á s̄y ntó shú ná shé wúmág Zembî mpumá*.

5 Nəcə, ja shé á ngə ná bə iyéesh í cug múud yí, məcəx mə á du shwambulə bów-bów iyéesh bísú. Bów-bów iyéesh bísú byəngú wə í á du ngə s̄y sádí íkúl í nyúúléd, mpumá a cínəng nyə á bə nji shwiy.

6 Jaá ga, shé mú mimbimbə shú sá í dúgyá nə məcəx mə á du bii shé mikwám má; ntó, shé mə wú mikwám myəngú. Shé mú məlwaá mə Zembî mbií ágúgwáan Nkékéké Shíshim ngə lwágulə shé yí, kú ná bə mbií á yág shé á ngə bə məcəx nda mósá cilyá ná.

Ká məcəx mə ngə kwínd ji

6:21 7.5; 8.6, 13; Zhk 1.14-15 6:23 5.21 7:2 1Kr 7.39 7:4 6.4; Gal 2.19

* 7:4 Mpumá nyəng wə mísóólúgú. 7:5 6.21 7:6 6.7; 8.2-4; 2Kr 3.6 7:7 4.15 7:7 Mbá 5.21; Mət 2.16-17; 3.6

7 Shé kág ci ná ji? Mæcɛɛ má má yidá bæ *sám? Mbô! Í cúgé nà ñkul bæ ntó! Nji, mæcɛɛ má á mbâm bæ kú bæ, mæ a shígé nywá mpu sâ bwá jów ná sám yí. Nacé, cɛɛ í á mbâm bæ kú ci nà mæ ná: «Ci wo kú wɛmb sâ ñkán», mæ a shígé nywá mpu sâ bwá jów ná iwɛmbúg yí.

8 Sám í á ñwa zhií na mpándí nííd, í mú sá ná mæ téédúg ñgélá wɛmb isâ mimbíí mimbíí. Mæcɛɛ má ká bæ kú bæ, sám má yá.

9 Té wêsh má á ñgə ná bæ kú mpu mácɛɛ yí, mæ á ñgə cugə. Ká, nji má á ka zə mpu mpándí yí, sám mú bân lúu,

10 mɛɛ mú yá. Mpándí í á bæ ná í kwáámbug mæ cug yí, í mú yidá kwaamb mæ shwiy.

11 Nacé, sám í á ñwa zhií mpándí, í mú jwáñgulə mæ ná ndéé í mú gwíílya mæ.

12 Sâ ñgwúdu, mæcɛɛ máá mäsə ñkɛñkɛ sâ, sâ mácɛɛ má ñgó jii yí í njúl námá ñkɛñkɛ sâ, í njúl tətəlí, ñkí nywa.

13 Ká, ye sâ ányunywaâ í má yida bæ sâ shwiy shú dáamá? Mbô! Í cúgé ntó! Jí ná sám í á yida ñwa zhií sâ ányunywaâ dí ná í zə gwíílya mæ; ntó, mpándí í mú sá ná sám í mpúyúg, í mpúg námá nyín ná wúse mbíya bów-bôw sâ.

Cug mísám í du wá múud mányámád

14 Haaw. Sá má mpú ná mæcɛɛ mäsə sâ á *shíshim, mɛɛ mæ ñgə ná bɛ iyéesh í cug múud, mæ ji kwám á *mísám.

15 Sâ gwáméfwó má ñgó sá yí, mæ aɱgê nà wámbulə gwo. Mæ aɱgê nà sá sâ má céél sá yí, nji sâ má ñgó mpii yí, gwá wó má sá yí.

16 Nda jí ka bæ ná sâ má ñgó sá yí mæ aɱgê nà cɛel gwo ná, mæ má ka dúg ná mæcɛɛ mäsə jɔjɔ sâ.

17 Ntó, mɛɛ ná dí ñgó sá isâ má ñgó sá yí, jisə sám í njúl mæ nyúúlúd yí.

18 Mæ mpú búbálé ná ñkul mæ sá mánywa yí í cúgé cug múúd jámud. Yéesh nà yéesh jâñ wó má jí nà ñkul gwág yí; nji, kú nà ñkul má sá mánywa má ñgó cɛel sá má.

19 Ntó ji ná, mánywa má céél sá má, mæ asáyé mwo; nji mæbôw má acéélé sá má, mæ yidá mpu sá mwo.

20 Nda jí ka bæ ná mæ ñgə sâ má acéélé yí ná, mæ dí ñgó sá isâ, jisə sám í njúl mæ nyúúlúd yí.

21 Mæ má ka kwey ná nyúl ñkúl nyísə mádí cugud; ñkul nyɔɔñg wá í du sá ná, ja jêsh má céél sá mánywa yí, mæ yida sá mæbôw,

22 í njúl ná mæ ñgə gwág nywa mæcɛɛ má Zembí mádí lâm dí cwú.

23 Nji mæ má kwey ná nyúl ñkúl nyísə mæ nyúúlúd í ñgó lúmbulí nà isâ téduga wâm í ñgó magulə yí. Ñkul nyɔɔñg í ñgə sá ná mæ bág kwám á ñkul mísám mí nà ndí mádí íkúl í nyúúlúd yí.

24 A ñkúñkwónjələ mæ e! Nyúúl ga í ñgə kə nà mæ

shwiyud. Zó e bá yíl mə mága mányámád e?

²⁵ Yé Zembî, akíba nə wo kwoŋ mə Cwám̄ba wúsú Yésus-Krîst dî!

Í mú ja gaád ná, fəg nyâm í ngó sá ná mə bág lwaá lú máççɛ mə Zembî, iyéesh byâm byân í ngó sá ná mə bág lwaá lú ŋkul mísám mí nə ndí yí.

8

Shíshim má Zembî wá ngó kyey nə mbúgula

¹ Ntó, jaá ga di, buud bwá mú buud ó *Krîst Yésus wá bwá anyíngáyé ná kwo bwəma nə intúgúlí í *mísám.

² Ŋkul Ŋkɛŋkɛ Shíshim jí nə ndí yí í má yíl wo mányámá má mísámád, wo abulé ná kwo yə shwiy lú mísám, nəcé ŋkul nyɔɔŋ wá í də yə múud mə Krîst Yésus cug.

³ Məççɛ mə Moyîz má á shígə bə nə ŋkul sâ ntó nəcé cug múúd í cúgə nə ŋkul bɛ mwo. Nji, Zembî nyə a shí sâ; nyə á nti Mwân yé zə jímbal búúd mísám. Mwân mú zə ŋwa nyúúl búúd ɔ mísám bí nə ndí yí, ná ndéé Zembî mú yə nyúúl nyɔɔŋgú intúgúlí í mísám.

⁴ Nyə á sâ ntó shú ná shé bág nə ŋkul mə bɛ ótútəlí bəsh máççɛ mə ngó jii wá, ná ndéé iyéesh í cug múúd ná dí í é ngə kyey nə shé, í é bə Ŋkɛŋkɛ Shíshim.

⁵ Buud iyéesh í cug múúd í ngó kyey nə ndí wá, isâ

í cug múúd wá bân bwá də tál shwóg yí. Bɔɔŋg Ŋkɛŋkɛ Shíshim ngó kyey nə ndí wá, bwá də tál isâ í Shíshim shwóg.

⁶ Mpugá ná muud mə bɛ iyéesh í cug múúd yé, məshíné mé məsə nji shwiy*, í njúl ná muud mə bɛ iyéesh í Ŋkɛŋkɛ Shíshim yé, məshíné mé məsə cug, nyə é cugə ná shɛɛ.

⁷ Nəcé wálə lúú iyéesh í cug múúd dí wúsə ifumuga ngólə fəm Zembî; í anɣê nə sá məççɛ mə Zembî məgwág, í cugé námə nə ŋkul bwɛle sâ mwo mágwág.

⁸ Buud bwá ngó bɛ iyéesh í cug múúd wá bwá cúgə nə ŋkul nywa Zembî lámád.

⁹ Ká bi bá bi anɣê ná bɛ iyéesh í cug múúd, bi mú ngə bɛ Ŋkɛŋkɛ Shíshim, nəcé a njul bí mányúúlád. Muud cúgə nə Shíshim má Krîst yé, cugé múúd má Krîst.

¹⁰ Nji, nda jí ná Krîst njul bí mányúúlád ná, mányúúl mán má é tɛɛm ngə yə nəcé mísám, *mishíshim mín mí é ngə ŋwa cug† nəcé Zembî nyə a má ci nə bí músə otútəlí ɔ búúd.

¹¹ Ŋkí bi bí nə Shíshim má Zembî muud nyə a gwûmushi Yésus yé, mpugá ná nyə e bá námə sá ná Shíshim yé wɔɔŋgú í gwûmúshíg mányúúl mán mã shwiy máni.

¹² Nda jí ntó ná, bwaanɣ, mpugá ná shé búsə nə mpwálá, nji kú bə mpwálá ná

8:1 1.18; 5.1 **8:2** 3.27; 7.7-11 **8:3** Gal 4.4; Flp 2.7-8; 2Kr 5.21 **8:4** 6.22;

7.4; 13.10; Gal 5.16, 25 **8:6** 6.21; Gal 6.8 * **8:6** 8.6 Wa, shwiy dúsa béégyala nə Zembî, kú bə zhizhe shwiy sá má mpú yí. **8:9** 1Kr 3.16 **8:10** Gal 2.20; 1Yn 3.24

† **8:10** 8.10 Ból bwá ngə ci ná: «Shíshim má Zembî ngó yə bí cug». **8:11** 2Kr 4.14

8:12 6.18

shé ηgóg nə nyiηgə bɛ iyéesh í cug múúd.

13 Nəcə, bí má ká ηgə bɛ iyéesh í cug múúd íí, bí mə bá yə; bí má ká yida ηgə sá ná Nkɛηkɛ Shíshim ηgóg nə gwílya misóólúgú mányúúl má du sá myá, bí bá cugə.

14 Mpugá ná buud bēsh Shíshim má Zembî ηgə kyey nə ndí wá, bwó wə básə bwân ó Zembî.

15 Nəcə, Shíshim bí á lóg yí í cúgɛ *shíshim í sá ná bi bég malwaá, bí nyiηgə ηgə cugə cug ífwaas yí. Bí á yida lóg Shíshim í sá ná bi bég bwân ó Zembî yí; Shíshim wəηg í yó shé ηkul ná shé kímúg ná: «Abba‡, Dâ!»

16 Nkɛηkɛ Shíshim nyəméfwó ηgə námə lwágulə *mishíshim míshé ná shé básə bwán ó Zembî búbálé.

17 Nda jí ná shé básə bwân ó Zembî ná, shé básə námə nə kəwɔ́ wə Zembî. Shénòη Kríst shé má bá kəwula mákəw, ηkí shé ηgə námə kəwula micúη myé. Shé ηgə kəwula micúη myé shú ná shénòη bēsh bág ηkənəwə mánηkənəwə mé.

Milwaná myâ mwôw má ηgá zə má

18 Jugúlə shé ηgə jug mwów mága dí yí í cúgɛ təw sâ ja má tédúgá bímbí Zembî mə bá sá ná shé ηkənəwə yí.

19 Nəcə, Zembî mə bá zə sá ná buud básə bwán bé wá bwə mpúyúg. Né ndéé, isâ byēsh

Zembî nyə á té yí í ηgə bwánd sâ jəηgú nə milâm ná jig-jig.

20 Nji, ja gaád íí, mósól mánηkul má ηgə lwáfulə isâ byəηg ná í ηgóg nə bɛ cug á kú nə shwóg kú nə shug. Isâ byəηg dí í á vāη ná í ká biil mánηkul məηgúd, Zembî wə nyə a nyasulə byo cínəηg. Nji, isâ byəηg byēsh í ηgə bwánd nə búgə ná

21 dúl jwówúd Zembî mə bá yíl byo lwéfúlí jəηgúd, nəcé lwéfúlí jəηg í ηgə caam. Ja Zembî mə bá yíl byo cínəηg yí, í bá ka lóg cug fulí bwân ó Zembî bwə ηgə cugə yí nə mənəkənəwə bwə ηgə ηkənəwə má.

22 Sá má mpú ná, zə wós kíkídíga, isâ byēsh Zembî nyə a té yí í ηgə ná jug, ηgə leegya nda mudá ηgə kwi y minú ná a zə byá yé.

23 Í cúgɛ námə nji isâ byəηgú; təw sá bəηg Zembî nyə a má yə Shíshim yé tāη məkagulá wá, sá ηgə námə leegya ηgólə bwánd fwála Zembî mə bá zə tál sá cé bwân bé dí yí, fwála á bá námə zə yíl mányúúl mäsú mányámád yí.

24 Nəcə, Zembî nyə a má cug sá, nji sâ jəηg í afwóyɛ ná nyîn, sá ηgə ná bwánd bwándúg nə búgə. Sâ múúd ηgə bwánd nə búgə yí, á ká dúg gwo, ye nyə é kwo ná bwánd?

25 Nda jí ná, sâ sá anɛê nə dúg yí, sá ηgə bwánd gwo nə búgə ná, sá ηgə bwánd gwo nə jisów.

8:13 Gal 6.8; Ifz 4.22-24 **8:14** 1Yn 2.29-3.1 **8:15** Mak 14.36; Gal 4.5-7 ‡ **8:15**

Abba: Ciyá ni í ká ná Dâ. **8:17** 5.12; Gal 4.7; Flp 3.10-11 **§ 8:17** Kəw á jəjə isâ Zembî nyə á kwəməsa shú bwân bé yí. **8:18** 2Kr 4.17 **8:19** Kol 3.4; 1Yn 3.2

8:20 Mət 3.17-19 **8:23** 2Kr 5.2-5; Ifz 4.30 **8:24** 2Kr 5.7; Heb 11.1 **8:25** 2Kr 4.18

26 Námá mbií ηgwûd wɔ̀ηgá, Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim ηgə námá kwíínd sá tag dúsú; sá ádé mpu sâ í jí ná sá gwáámbug Zembî mǎjəgula mǎsú yí. Nji, Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim nyəmǎfwó mǎ du jəgula shú dúsú, du leegya mbií míleegya íciyá í lǎsú bísú í cúgɛ̀ nə ηkul fɛ́ɛ́g yí.

27 Zembî nywáá muud mǎ du bigas isâ í lâm yé, á du mpu isâ Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim mǎ du gwáámbug cínəηg yí; nǎcé Nkɛ̀ηkɛ̀ Shíshim ηgə jəgula shú óbúgula námá nda Zembî mǎ jí ná.

Zembî ji cugye

28 Sǎ mǎ mpú ntâg ná Zembî mǎ du sá sâ jêsh í shúgúlág ηkí nywa shú búud bwǎ céel nyə wá, buud nyə á jǎw tǎduga yéd wá.

29 Nǎcé, buud Zembî nyə á bwey fwo tɛ́éd mpu wá, nyə á bwey fɛ́ésh bwo ná bwǎ bɛ́ɛ́lag Mwân yé, Mwân yé bǎg cúmbá á zhwog omínyəηâ.

30 Buud nyə á bwey fɛ́ésh ntó wá, bwó wǎ nyə á jǎw wá; buud nyə á jǎw wá, bwó wǎ nyə á ci ná búasə otútǎlí ɔ́ búud wá; buud nyə á ci ná otútǎlí ɔ́ búud wá, bwó wǎ nyə á yə gúmá wá.

Sâ cúgɛ̀ nə ηkul yíl shé cɛ́elí mǎ Zembî dǎ

31 Shé kág ná nyiηgə ci ná ji? Nkí Zembî ηgə kyem sâ, zǎ jí ná ηkul nyiηgə lúmbali nǎ sǎ?

32 Nyə a shígɛ̀ jəgula fwámɛ̀ Mwân yé, nyə a kɛ́enzh nyə shú dúsú. A tɛ́éd fwo kɛ́enzh Mwân yé, ηgáá ná nyə é kwádulə yə sǎ isâ byêsh ashwá?

33 Zǎ jí nǎ ηkul shwáman búud Zembî mǎ fɛ́ésh wá? Nǎgá Zembî nywáá nyə a mǎ bwey ci ná búasə otútǎlí ɔ́ búud?

34 Zǎ jí nǎ ηkul sámb bwo lǎsú? Nǎgá Yésus nyə a shí yə; bul nyiηgə bə ná, nyə a shí gwûm, a njul Zembî dǎ mbwə mǎncwûm, a ηgə jəgula shú dúsú.

35 Jí jí nǎ ηkul sá ná sǎ béégyág nǎ cɛ́elí Zembî ηgə cɛ́el sǎ yí? Ye *incwaw í ntəg, ye yágúwó, ye cúwǎlí, ye zha, ye mǎbúwa, ye isâ í áwuwəgúwə, ye shwiy ná bwǎ gwú sǎ?

36 Nǎgá jí cilyá Kálaad Zembî dǎ ná:

Shwiy í ηgə wáámbug sǎ jwów dêsh nǎcé wo.

Bwǎ dág sǎ nji nda itəw

bwǎ ηkág nǎ ndǎ ná bwǎ kǎ cigə yí.

37 Nji, sǎ ηgə jág bul ntə isâ íni byêsh. Nǎcé muud ηgə cɛ́el sǎ yé ηgə sǎ ná sǎ ηgəg nǎ ntə.

38 Mɛ́e mǎ ηgə ntâg mpu búbǎlé ná gúl sâ cúgɛ̀ nǎ ηkul béégg sǎ nǎ cɛ́elí Zembî ηgə cɛ́el sǎ yí: təw shwiy, təw cug, təw *wəɛ́ηgales, təw isâ í ηgə wá buud mǎnyámád yí, təw cug ga, təw jəəηg zág yí, təw isâ í ηgə ntə buud ηkul yí,

39 tɔɔ məŋkul mâ gwôw, tɔɔ məɔŋg mâ shí, tɔɔ gúl sâ Zembî nyə a té yí, kú nə tɔɔ sâ jí nə ŋkul béég sá nə ccelí Zembî ŋgá ccel sá kwonj mə Cwámba wúsú *Kríst Yésus dí yí.

9

Izurəyêl jí féeshá má Zembî

1 Námá nda má jí múúd má *Kríst ná, búbálé wó má zó lás éga, mə abwíŋgé ijô; lâm wâm Nkêŋkê Shíshim ŋgá kyey nə ndí yí í ŋgə magulə ntó.

2 Mə ŋgə ci fwámé ci ná lâm cugé bwelɛ bə mə ná shɛɛ, mə jí nə məma mácey mə lâm má ŋgá kə nji shwóg nə shwóg.

3 Mə jí námá nə ŋkul jee magulə ná məméfwo bág nə məzhúŋgúlú, ná mə wó yídag béégya nə Kríst shú bwáaŋg wá kúl búúd má á zə byél byélé á shí ga yí.

4 Bwá, bag ó *Izurəyêl, Zembî nyə á ŋwa bwo tâŋ bwân bé, a yə bwo məŋkənwə mé, a sá isə nə bwo, a yə bwo məcɛɛ mé, a yə bwo zhí ná bwá dúg yə nyə gúmá, a kaag bwo məŋkaagó mé.

5 Bwá wó bí nə ímpáábé í á fwə ibɛɛnd, mpwonj buud nyáŋúd wó Kríst nyə á zə byél byélé á shí ga yé, nyə, Zembî mə ntó sâ jəsh yé, á jəla nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

6 Ntó cugé ná ŋkaagó má Zembî í á má yə íyíy-yíy, mbô.

Í yidá bə ná, mpwonj buud Izurəyêl nyêsh dí nyísá fwámé Izurəyêl;

7 nyêsh tɛɛm námá bə mpwonj buud má *Aburaham, nyêsh dí nyí fwámé bwân bé. Nəcə Zembî nyə á ci nə Aburaham ná: «Wó *Izaag wó mpwonj buud má á kaag wo í bá zhu yé.»

8 Ntó má ká ná, bwân múúd mə byá nə yéesh jé á muud wá, bwó dí búsé bwân ó Zembî; bɔɔŋg á byá nə ŋkaagó má Zembî wá, bwó wó búsé nyə fwámé bwân.

9 Nəcə Zembî nyə á kaag ná: «Mə bá nyiŋgə zə námá mbií fwálá gaád, *Sara mú bá bə nə mwámudúm.»

10 Í cugé námá nji bímbí má ŋgá ci ní. Gúl sâ í á bə ná, Rəbéka bá mpáábé jí sá Izaag bwá mú bə nə bum lə máwáás.

11 Í á ka bə, bwân kú fwo byél, bwá kú fwo sá tɔɔ mánywa tɔɔ məbôw, Zembî mú sá ná tódúgá yé í bwámag. Nəcə tódúgá yé í də bə nji nda nyáméfwo mə féesh ná.

12 A də féesh múúd, kú bə ná muud nyə á mə fwo sá mísóólúgú, nji muud á céél jôw yé, a jôw. Ntó, nyə á ci nə Rəbéka ná: «Mwân acúmbâ mə bá bə mwân á ntombú lwaá.»

13 Gwó wó jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Mə á ccel *Yákwab, mə mpíi Iso».

Zembî cugé nə olíŋgí

9:2 MmN 32.32 9:4 bag ó Izurəyêl: MmN 4.22; Ozê 11.1 **gúmá**: MmN 16.10; 24.16-17; 40.34-35 **isə**: Mət 17.7; MmN 24.7-8 **măcɛɛ**: MmN 20-24 **məŋkaagó**: 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 9:5 15.8; MmN 3.6, 15 **Kríst**: Mət 1.1; Rom 1.3-4 9:6 3.3-4; 2.28-29 9:7 Mət 21.12; Mat 3.9 9:8 Gal 3.7; 4.23 9:9 Mət 18.10, 14 9:10 Mət 25.21-23; Rom 11.6 9:13 Mal 1.2-3 9:14 3.5; Mbá 32.4

14 Ntó má ká ná jí? Ná Zembî jí nã olfingí? Mbô! Í cúgé ntó!

15 Mpugá ná nyã á ci nã Moyíz ná: «Nyɔɔŋg má é cɛɛl gwág ñkúñkwóhúlã yé, mã gwág; nyɔɔŋg má é cɛɛl gwág cey lámúd yé, mã gwág.»

16 Ntó jí ná Zembî má ðã féésh múúd nã lâm ñkúñkwon, kú bæ nãcé muud bálã nã yéésh, ñkí ntâg ná muud bulálã yíma.

17 Sá jɔɔŋg wá jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná Zembî nyã á ci nã Farawôñ ná, «Mã a tâl wo ñjwú-buud shú ná mã lwóyá ñkúl nyâm wódí, jíná ðãm jwɔg shí nyêsh.»

18 Ntó jí ná Zembî má ðã sá ná, muud á cɛɛl gwág ñkúñkwóhúlã yé, a gwág; nyɔɔŋg á cɛɛl sá ná a bág nã nãñ yé, a sã.

Zembî jí fulí nyãdí mífééshád

19 Wo é ci na ná: «Ká nãcé jí Zembî mã nyíngé ðã jum búúd yí? Nãcé, zó jí nã ñkul lál lúu nã cígúlá Zembî má ñwa yí?»

20 Eéékyé, yé mwã muud! Wo wá zó ná wó kaad nã Zembî? Ye mpíi nyí nã ñkul ci nã muud nyã ámmã mɛ nyã yé ná: «Nãcé jí wo ámmã mɛ mã ntúga yí?»

21 Ñkí ntâg ná ye mɔɔl mãmpíi cugé nã zhií ná a mɛg isã í gúmá, mɛ nãmá zhizhe isã nã yagó jé ñgwûd nã ñgwûd?

22 Zembî nyã á cɛɛl lwóyã mpimbã jé nã ñkul nyé; ñji, buud í á bæ ná a jángulãg nã

zhwuñá wá, nyã á yida jísɔw bwo kú lámusa.

23 Nyã a jísɔw bwo ntó shú ná buud á gwág cey lámúd wá bwé mpúg bímbí á jí nã milwaná yí, bwó buud nyã á bwey kwãmsa ná a bá yá mílwaná myɔɔŋg wá.

24 Buud bɔɔŋgá, jísã sá buud nyã á jôw wá. Nyã á jôw ntâg sá, kú bæ ñji wúlã *Oyúðen dí, nyã a jôw nãmá buud íkúl ishúsád.

25 Jí nãmá nda nyã á ci kálaad má Ozê dí ná; ná:

Kúl búúd í á shígé bæ kúl jãm yí,

mã bá jôw gwo ná kúl jãm; buud má á shígé bul cɛɛl wá, mã jôw bwo ná wãabábã.

26 Nãmá kúkúl nyã á ci nã bwo ná:

bí cugé kúl jãm yí, bwé bá jôw bwo cínɔŋg ná bwãn ó Zembî á kuwô.

27 Izayí nyã a shí nãmá bwú ñkúgú shú *Izɛrɔyêl ná:

Buud ɔ Izɛrɔyêl tɛɛm bulya nda shɛ á mãñ, Zembî mã bá cug ñji búbaalê.

28 Nãcé, Zembî mã bá sá sóólúgú nyã á ci yí wa shí gaád; a bá casulã wã ná mãñ kú bwánd.

29 Jí nãmá nda Izayí nyã á bwey ci ná, ná:

nda nãcé Cwãmbã á ñkul nyêsh

lúgálã sá búbaalé bwãn, ñki sá á mã zã bæ nda Sódom, nãmá nda Gomor.

30 Shé kág ci na ná jì? Shé má ci ná ikúl í cùgè Oyúden yí, í á shígè ñgə sọ́ zhíí ná Zembî cíg ná búsa otútali ɔ́ búúd; nji, Zembî má ci ná búsa otútali ɔ́ búúd nəcə bwá jéégúlə míkwon wá Yésus.

31 Ká Oyúden bāñ bwá á ñgə sọ́ ná bwá bá otútali nə baagulələ máccɛ; nji, bwá áshígè bə.

32 Bwá á shígè ka bə otútali nəcə jì? Nəcə bwá á shígè ñgə bwánd ná bwá é bə otútali nəcə jéégúlə kwon wá Yésus. Bwá á ñgə táduga ná bwá é bə otútali nəcə ñgələ sá misólúgú; bwá á ka bwíim kwóógú lá mábɔógú,

33 námə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná; ná:

Dugá! Mə má bwíig kwóógú lá mábɔógú Siyôn*
kwóógú í é dɔ́ búlal búúd yí.
Nji, muud mə jéég kwon
cínɔ́ng yé
nyə abúle sámba.

10

Zembî má cug múúd yêsh mə búgula yé

1 Bwaanɔ́, mə ñgə bul jii ná Zembî yág *Oyúden cug, gwá wé má jí nyə májəgula mām dí yí.

2 Jí búbálé ná bwá á má mpu wá mílúú ázembî dî, mə jee námə mpu bwiñg ntó. Nji, bwá ñgə wá mílúú nda wəancím-ncím, kú mpu ísá bwá jílá nə mpu yí.

3 Jí ná, bwá ampúyé gwág váál Zembî má dɔ́ sá ná muud bág tútali yí, bwá á má ka ba nyāñ zhíí shú ná bwá bág otútali mísh má Zembî dî. Bwá á má yida sá míngáádə nə otútali ɔ́ Zembî.

4 Jí ná, iséy máccɛ mə á ñgə cɛel sêy yí, *Kríst wə nyə á zə casulə byo shú ná muud yêsh mə *búgula yé, Zembî cíg ná a jí tútali muud.

5 Í njúl ná, shú bələ tútali nəcə máccɛ, Moyíz nyə á cilə ná: «Muud yêsh mə báágúlə máccɛ yé, nyə é *dúg cug nəcə máccɛ.»

6 Nji, shú bələ tútali muud nəcə búgú, cilyá wúsə ná: «Nda ci wódí lámúd ná: zə má bá bád kə jonud?» Ntó jí ná wó cɛel ná Kríst nyíngəg shulə.

7 «Nda námə bæeg ci ná: zə má bá shulə kə mínjím?» Ngaá Kríst nyə a shí bwey wú mínjím?

8 Micilyá myáá mí ñgə ci ná: «Lāñ wí wo kúná-kúnə, wí wódí mpud, wí wódí lámúd». Lāñ wəñg wə sə ñgə cúndə yí, lāñ í ñgə jíguli buud búgú yí.

9 Jí ná, wó ká lás nə mpu wó ná Yésus jí Cwamba, wo búgula nə lám wó ná Zembî nyə a gwúmashi nyə, wo dúg cug.

10 Jí ntó. Muud má dɔ́ búgula nə lám, Zembî mú ci ná a jí tútali muud; muud lás nə mpu, Zembî mú yə nyə cug.

11 Nəcə Micilyá mí ñgə ci ná: «Muud mə jéég kwon nyádí yé nyə abúle sámba.»

9:31 10.2-3 9:32 4.4-5 9:33 Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8 * 9:33 Siyôn: Nyə á bə məma mbúñ bwá á lwọ́ ñgwála á Yurúsəlem cínɔ́ng gwów yí. 10:1 9.1-3 10:2 Mis 22.3 10:3 1.17 10:4 Gal 3.24-25 10:5 Ləv 18.5; Gal 3.12 10:6 Mbá 30.12-14 10:9 1Kr 12.3; Flp 2.11 10:11 9.33 10:12 3.22

12 Ntó ji ná mwâ Yúden nyə aŋgê nə salan nə mwâ Gərêk; bêsh bí nə Cwámba ηgwûd. A dɔ bwádan nə buud bêsh bwá jôw nyə wá zhwoɡ zhwoɡ ibwádán.

13 Micilyá mí ηgə ci ná: «Muud yêsh mə bá kámb Cwámba yé, a bá dúg cug.»

14 Ká ntədəlé búúd bwá é kámb Zembî, bwá kú fwo búgula nyə yé? Ntədəlé bwá é búgula, bwá kú fwo gwáduga lán yé yé? Ntədəlé bwá é gwáduga lán yé, kú nə muud mə cúndə yé?

15 Ntədəlé múúd nyə e cúndə, Zembî kú fwo lwám nyə yé? Micilyá mí ηgə mpu ci ná: «A mán jɔjɔ məkuú ná ndéé məkuú mə búúd bwá ηgə kyey nə jɔjɔ lán wá e!»

16 Ká, buud bêsh dí bwá á magulə Jɔjɔ Kéel. Jí námə nda Izayí nyə á ci ná, ná: «Cwámba e, zə nyə a *magulə lán sá á ηgə kyey nə ndí yé?»

17 Í njúl ná búgá í dɔ zhu lán múúd mə gwág yíid; lán wəɔηg wə Kéel mə Kríst.

18 Mə ηgə ka shílə ná: Ye Oyúden bwá á shígé gwág lân wəɔηgá e? O! Bwá á shí dí gwág í? Ngaá Micilyá mí ηgə ci ná:

Buud bwá á shí gwág məkál shí ga nyêsh dí; obwiingye ɔ lán iciyá byán í á shí kə ná ndéé kə kumə íjumə í shí byêsh dí.

19 Ká mə nyiηgə námə jí ná: «Ye bag ó *Izəryél bwá á shígé wámbulə gwág? Bwá á shí

yida gwág. Ngaá ná Moyíz nyə a shí bwey jaaw bwo nda Zembî nyə a lás ná, ná:

Mə bá sá ná bi sáág bóól búúd wú,

í njúl ná bwá cúgə námə fwámé lwoη búúd,

Mə sá ná bi fíimug lwoη búúd jí kú nə fug yí.

20 Izayí nyə a bále námə lás ná, Zembî mə ci ná:

Buud bwá á shígé ηgə sɔ mə wá bwá á kwey mə.

Bəɔηg bwá á shígé ηgə jí mə tə sá wá,

mə a sá ná bwá mpúg mə.

21 Nji, shú bag ó Izəryél, á ci ná Zembî mə ci ná:

Mə mə téég məbwə jwəw nciнді ηgələ jəw bwo, bwá kúl búúd á məlwə, kúl búúd á miηgáádá.»

11

Zembî nyə a shígé myaas kúl búúd jé

1 Mə shílə ná ná, ye Zembî nyə a mə myaas kúl búúd jé e? Mbô! Í cúgə ntó! Ngaá mə jí mwán *Izəryél, mwán á mpwoη buud mə *Aburaham, bəend mə Bəηzhamê dí?

2 Zembî nyə amyáásé kúl búúd jé nyə á bwey féesh yí. Ye bi mə jág sá Mícilyá mí ηgə bwiing shú mə Eli ja nyə á shwáman Izəryél wə Zembî yí?

3 Nə Eli nyə á ci ná: «Cwámba, bwá mə shín gwú *búúd ɔ mícúndə bwô, bwá shín caam *wáálatár bwô; mə mə lúg fwó,

10:13 Zhu 3.5

10:15 Iza 52.7

10:16 Iza 53.1; Yuá 12.38

10:17 Yuá 17.20

10:18 Sôm 19.5

10:19 Mbá 32.21; Rom 11.11

10:20 Iza 65.1; Rom 9.30

10:21

Iza 65.2

11:1 Mis 22.30; 2Kr 11.22; Gal 1.13-14; Flp 3.5

11:2 11.29; Sôm 94.14;

Zhe 31.37

11:3 10j 19.10, 14, 18

bwé ηgə námə sɔ ná bwé gwú mə.»

⁴ Nji, Zembî nyə á bɛsa nə nyə ná ji? Ngaá nyə á ci ná: «Mə á kənd buud otóóshin zəngbá koogú shú dām məmɛfwó, bāη bwé á shígé bwεε kúd məbwóη shí ná bwé yə Baal gúmá.»

⁵ Námə mbií ηgwúdá wəəηgá, gúl búbaalé buud Zembî nyə a féesh mpáam nyéd yí jí ná ja gaád.

⁶ Nyə a féesh bwo mpáam nyéd, í á shígé bə ná bwé á fwo sá wúl jɔ sólógú; í ká bə sá mísólógú, mpaam kú ná bə mpaam.

⁷ Ntó mə kə ná ji? Ná sá bwān wə Izəɾəyél bwé á ηgə sɔ yí, bwé ábíyé gwo; nji búbaalé Zembî nyə a féesh yí, gwé wə mə bií gwo. Bólógá bāη bwé á sá mɪŋgáád

⁸ námə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná; ná:

Zembî nyə a sá ná,
zə wóós múús íí
bwé bág mɪnjɪmbálá,
mísh mán mə bág kú dúg,
məlwə mán mə bág kú gwág.

⁹ Dávid mə ci námə ná:
Iseηgyá í dæg byán í bág bwo
láamb,

í bág bwo wód, bwé bíílug ná
ndéé,

bwé bág lág myóna mí jálá nə
bwo myá.

¹⁰ Mísh mə bág bwo yídúgú nə
yídúgú

nə ndéé bwé ηgəg nə jújufə nda
wəancím-ncím;
sáág ná bwé jíg mánnyámád kú
yɔwula.

¹¹ Mə shílá ná ná, Ja *Oyúden bwé á sandala ntáni yí, ye bwé á búla mbəəgú á kandugə? Mbô! Í cúgé ntó! Iwushí byán í á mə yida sá ná Zembî cúgug ikúl ishús, á cug byo shú ná Oyúden bwé sáág wú.

¹² Dugá, iwushí Oyúden bwé á wush yí í á sá ná buud ɔ shí bwé bígúg; búlúlə bwé á bál yí sá ná ikúl ishús í bígúg. Nkəmusá ná í bə ntáni, ηkəmusə nə ja Oyúden bəsh bwé bá magulə *Kríst ná ndéé bwé *dúg cug yí.

¹³ Yésus nyə á lwám mə ná mə bwíηgug ikúl í cúgé Oyúden yí Kéel dé. Ntó, mə jaaw bí buud cúgé Oyúden wá ná mə ηgə gwág nwyə iséy byám byəəηgá.

¹⁴ Mə ηgə gwág byo nywa ntó nəcé mə jí nə búgə ná mə e shwambalə bag dām Oyúden ná bwé sáág wú ná ndéé ból wá cínəηgá bwé mú dúg cug.

¹⁵ Yílúlə Zembî nyə á yíl bwo máləηéd yí í á sá ná buud ɔ shí bəsh bwé bíig zhíí bwé kwámbúlá nə nyə. Í tééd ná bə ntó, ηkəmusə nə ja bwé bá nyiηgə zə məbwə mə Zembî dí yí. Ngaá í bá bə bwo nda bwé mə gwúm gwúmúg íí!

¹⁶ Ja múúd mə sá ná, baléd á tééd sá nə mpumá á mə mwáágulə yí, a kənd gwo koogú shú mə Zembî yí, ηgaá ná a mə kənd mpúmá nyēsh koogú shú mə Zembî íí? Í ká bə ná mikəɔlə mí líí mísə sá mə Zembî, ηgaá ná məbwə mə líí

jɔɔŋg má é bæ námá Zembî isâ byé?

17 Sá ŋwágá ná bwân ó Izurayêl nda olivyê Zembî nyə á bæ yé. Zembî nyə á ka fêy mósól mæbwâ má líí jɔɔŋgâ, a mú kə ŋwa wo, wo njúl mbwâ á olivyê nyə á kɔ ntó yé, a zə fɛɛn kúl nyə á fêy mæbwâ nyádí olivyê dí yí. Wo músə námá ŋgə ywó məkúl má ŋgá bád wú mikɔɔlɔ mí líí jéd má.

18 Wo ajáláyé nə sá ŋkwámá nə fwámé mæbwâ má líí, wo dí ŋgá ŋkêny mikɔɔlɔ, mikɔɔlɔ wó mí ŋgá ŋkêny wo.

19 Wo é ci ná: «Ŋgaá ná nyə a fêy mæbwâ má líí shú nə mɛɛ mə fáánawog cínɔŋg?»

20 Jí mpu bæ ntó. Zembî nyə a wéég mæbwá má líí nəcé má bálə kú nə búgá; wɛɛ má ka ntâg ŋwa jiya nəcé wo bálə nə búgá. Nji, wo kú bæeg ŋkêny nyúul, yidagá bæ nə fúndúgá.

21 Zembî tééd fwo bæ kú jagulə fwámé mæbwâ má olivyê yé, wɛɛ wá nyá é jagulə yé? Wo ó bey!

22 Dúgúg ná Zembî ji nə jɔ lâm, a njúl námá nə ŋkúd. A ji nə ŋkúd shú bɔɔŋg bwá á má búla wá; a njúl nə jɔ lâm shú dwô, ŋkí wo ŋgə kə shwóg nə ŋgálə jéég nyúul jɔ lâm jé jɔɔŋgúd; ŋkí ntó dí, a bá námá fêy yíl wo.

23 Bɔɔŋg bwá á búla wá bân íí, bwá ká yow cug ján á kú nə búgá, Zembî ŋwa bwo, nyiŋgə fɛɛn kúl bwá á fwo dɛ bæ yí, nəcé a ji nə ŋkul mə sá ntó.

24 Wɛɛ muud wó á bæ mbwâ á olivyê nyə á kɔ ntó yé, Zembî nyə á kə fêy wo zə fɛɛn nyádí olivyê dí kúl wó áshígé byél yí. Ŋkámúsá ná á sá ntó nə wo, ŋkámusa nə bɔɔŋg bwá bwey bæ mæbwâ má líí jɔɔŋg wá. Ŋgaá ná nyə e bá námá zə nyiŋgə fɛɛn bwo kúl bwá á byél yí?

Kúl búúd Izurayêl jêsh í bá dúg cug

25 Bwaanɔ, mə acéélé nə bi jágúg jɔjɔ yuug Zembî nyə á ŋgə baagulə shwoó dí ga, bi a bá dúg ná bi má bul bæ nə fug. Jí ná, bósól bwân ó *Izurayêl bwá bá námá bæ nji miŋgáádó miŋgáádó nə ndéé kə wós ja bíl íkúl byêsh í bá kə wá Zembî yí.

26 Ntó, kúl búúd Izurayêl jêsh í mú námá bá *dúg cug nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəáá:

Muud mə bá zə yíl búúd mánýámád yé mə bá zhu Siyôn*.

A bá zə jímbal bag ɔ Yákwab cug ján á kú bísh Zembî.

27 Sɔ má bá sá nə bwo wá ní.

Mə bá sá gwo ja má bá yíl bwo *misám myán yí.

28 Nda *Oyúden bwá ŋgá ban Jɔjɔ Kéel ná, Zembî ŋgə ŋwa bwo nda mizhízhíy myé, sá jɔɔŋg jí shú mfíí wán; nji, nda nyə á bwey féesh im-páámbé byán ná, á bul cɛɛl bwo.

29 Mpugá ná Zembî nyə ádé nyiŋgə déég sá nyá ámə yána

11:17 Ifz 2.11-13

11:18 Yuá 4.22

11:20 1Kr 10.12

11:25 Mat 24.14; Yuá

10.16

11:26 Iza 59.20-21; 27.9; Zhe 31.33-34

*

11:26 Siyôn: Nyə á bæ məma mbán bwá á lwɔ ŋgwála á Yurúsələm cínɔŋg gwów yí.

11:29 3.3-4; 15.8

yí, a kú nyingə cénd njúwúlú nyá ámə jôw múúd yí.

³⁰ Nəcə, yág íí, bi a sá Zembî məlwê. Nji, kidíga, a má gwág bí ñkúnkwónjálə. A gwág bí ñkúnkwónjálə ntó nəcə Oyúden sálə nyə məlwê.

³¹ Nə ndeé, bwá ñgə sá Zembî məlwê ja gaád shú ná a gwágúg bwo cey lámúd námə nda nyə á gwág bí cey lámúd ná.

³² Nəcə Zembî nyə a fad buud bəsh íbyeshed shú ná a bəg námə gwág bəsh ñkúnkwónjálə.

Shé gúmálúgá Zembî

³³ Oó! A nyəñ məma fwo múúd ná ndeé Zembî e! A fəg nyé nə mpúyá yé í má lal ñkúl e!

Muud cugé nə ñkul shwánzələ mícígúlá myé,

muud cugé nə ñkul bigas íyuug á má yígula yí.

³⁴ Micilyá mí ñgə mpu ci ná:

Zə nyə a má ná fwo mpu tádúgá má Zembî?

Ñkí ná, zə nyə á má bwele cwíny nyə?

³⁵ Zə nyə a má fwo yə Zembî sá shú ná a kág ñgə bwánd ná

Zembî nyíngəgú yə nyə yé?

³⁶ Nəcə, sá jəsh í zhu wə Zembî; nyə wə má sá ná sá jəsh í bəg; sá jəsh jisə yí, jisə shú dé. Gúmá bəg nə nyə kandugə á kandugə. Amén.

12

Yələ Zembî nyúul

(Ifz 4.1-16; 1Kr 12.12-27)

¹ Nə ndeé bwaanğ, nda Zembî má gwág sə cey lámúd ná, mə bándálá bí ná bi yánag mənyúul mún təñ *mətúnuga mǎ mikuwó, mətúnuga yələ Zembî, mətúnuga nyə é gwág nywa má. Ntó ji yələ Zembî gúmá fwámé yə.

² Kúgá bə məfúlú mǎ cug ga; yidagá bíd ná Zembî céndúg bí, a yəg bí fəg ágúgwáan, bí dúg mpu sǎ á ñgə jii yí; ntó ji ná sǎ jí ñkí nywa yí, sǎ í jəla yí, sǎ jí kú nə təə lág yí.

³ Nda Zembî nyə á sá mə mpaam ná, mə lás nə muud yəsh á gwoonğ jín; má ci ná, muud kú bul gúmal nyáməfwó ntə mínji. Muud yəsh ñwág nyáməfwó nda á jí ná, bə bímbí lu búgə Zembî nyə á yə nyə yí.

⁴ Mpugá ná muud ji nə nyúul ñgwúdá, í njúl ka bə nə ikúl ñkí bulya; ikúl í nyúul byəonğ byəsh í ádé sēy séy ñgwúđ.

⁵ Námə mbií ñgwúđ wəonğá, sá má tēm bə ñkí bulya, sá bəsh sá básə sēenğyá nyúul ñgwúđ dí wə *Křist, sá bəsh sá ñgə bə leedyá nda ikúl í nyúul muud.

⁶ Zembî nyə á ñgə yə sǎ isǎ í yána byé nə jə lám, isǎ í yána byəonğ bíśə mimbíi mimbíi. Ñkí Zembî má yə múúd ñkul ná a cúndəg mícúndá, muud

wəɔŋg cúndég nə bímbí lú búgá á jí nə ndî yí.

⁷ Nyɔɔŋg jí ná a dúg sêy nə bóól yé, a séyúg; nyɔɔŋg jí ná a dúg jíígúli yé, a jíígúlig;

⁸ nyɔɔŋg jí ná a dúg bándulə búúd yé, a dúg bándulə; nyɔɔŋg jí ná a dúg sá yána yé, a du sá dwo nə lâm ηgwûd; nyɔɔŋg mə du tôw shwóg kyey nə bóól yé, a dúg bæ nə zény ja á dú kyey nə bwo yí; nyɔɔŋg mə kwíind íŋkúŋkwónjúlə i búúd yé, kwíindúg bwo nə məshusug.

Mbúgula mə Yésus májəlá nə cɛel múúd yêsh

⁹ Cúlagá cɛelí jí kú nə məkəŋ yí. Mpiigá məbôw, nywílyágá nə mənywa.

¹⁰ Dugá bæ nə mácey mpédúgá nyín nda omínyɔŋhə bwə ηgə cúla wá. Muud yêsh sɔ́g nə nyə wə búlag du gúmal bóól búúd.

¹¹ Séyúgá nə Cwámbe mbií á ná bibibi, kú sá íləm, nji zény nə zény.

¹² Bi má jəlá nə bæ nə məshusug nəcé bí ηgə bwánd nə búgá nə Zembí mə bá sá bí mənywa; bí má ká bwəma nə *incwaw í ntug, bí jisów; bi ɔ sá kááfə májəgula.

¹³ Dugá kwíind búúd ɔ Zembí bwə ηgə jii kwíindyá wá, bi du sɔ́ nə bi dúg lég ójón bídí mínjów.

¹⁴ Dugá bwádan nə buud bwə lwágulə bí cúwúli wá; dugá bwádan, bi kú lweem.

¹⁵ Búúd bínónj njúl wá bwə ka bæ nə məshusug, bí nyíi məshusug məɔŋgád; bwə ká bæ nə yé, bí jii námə yé dɔɔŋg.

¹⁶ Dugá bæ cúŋ mpédúgá nyín. Kúgá du bɛ ísá í álal-ŋkul; yidagá bɛ byɔɔŋg bísé ηkwónj á muud yêsh yí. Muud kú bæeg bæ nə tédúgá nə nyəməfwó wə má búl bæ nə fug.

¹⁷ Bi kú du bweel məbôw. Sɔ́gá nə bi dúg sá mánywa mísh mə búúd bêsh dî.

¹⁸ Nkí jí nə ηkul bándə, ságá mimbii mín myêsh ná bi cúgəg nə buud bêsh nə shee.

¹⁹ Yé búúd mə búl cɛel wá, kúgá du kunda bíməfwó; dugá bíd nə Zembí wə dúg lwóya mpimbə du kunda bí; nəcé jí cilyá Kálaad Zembí dí nə: «Mə wə má bá du kunda, mə wə má bá du yə búúd myána». Ntó wə Cwámbe ηgə ci yé.

²⁰ Í njúl námə nyiŋgə bæ cilyá ná:

Múúd ηgə lumbəli nə wo yé ká gwág zha,

yág nyə idâw;

á ká gwág shwáásúlə miné,

yág nyə sá á ηgúləg yí.

Ja wó sá ntó yí, wo má ηkúnd nyə

máág mə kuda lúúd.

²¹ Wo kú bíd nə yéesh sálə məbôw í ntóg wo ηkul; yidagá

12:7 Mís 6.1-3; 2Kr 9.5, 7 **12:9** 2Kr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pr 1.22; 1Kr 13.4-7
12:10 14.15; Yuá 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ifz 4.2; Flp 2.2-3 **12:11** 8.9; Gal 5.25; Mbá 3.15 **12:12** 5.2-3; 8.24-25; Mat 24.13, 22; Luk 18.1; 1Kr 10.13; 1Te 2.14
12:13 Gal 6.10; Heb 13.2 **12:14** Mat 5.44 **12:15** Zhb 30.25; 1Kr 12.26; 2Kr 11.29 **12:16** Mik 3.7; 1Kr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 **12:17** Mik 20.22; 1Kr 6.7; 1Te 5.15; 1Pr 3.9 **12:19** Mbá 32.35; Mat 5.39 **12:20** Mik 25.21-22; Mat 5.44

du sá ná mǎnywa mwô má dúg ntɔ mábôw bwé sá wo má.

13

Krísten má jǎlá nǎ sá micî magwág

¹ Muud yêsh má jǎlá nǎ sá micî magwág. Nǎcé, icî byêsh bí shí ga dí yí í ñgǎ zhu wá Zembî. Zembî wǎ nyǎ a tâl micî myêsh mísé myá.

² Ntó má kǎ ná, muud mǎ lǎl lúu nǎ cî yé má lǎl lúu nǎ téégyá isâ Zembî nyǎ a táág yí. Buud bwé sá ntó wá bwé sá ná Zembî yág bwo intúgúli.

³ Wo ajǎláyé nǎ fúndǎ ójwû ja wó du sá mǎnywa yí; ñji, ñkí wó du sá mábôw, wo wé má jǎlá nǎ fúndǎ. Ñkí wó cǎel cugǎ kú fúndǎ cî, dúgú sǎ mǎnywa, cî nyǎ é yidá faag wo.

⁴ Mpuǎ ná cî wúsǎ sól mǎsǎal má Zembî shú dúlǎ bándulǎ wo ná wo dúg sǎ mǎnywa. Ñkí wó du sǎ mábôw, wó jǎlá nǎ fúndǎ; nǎcé, cî í du bǎ nǎ kafwele shú ná a dúg yǎ búúd intúgúli. Cí wúsǎ sól mǎsǎal mǎ du lwóya mpimbǎ má Zembî, du lámusa nǎ buud bwé du sá olílingí wá.

⁵ Gwǎ wé jí ná, muud má jǎlá nǎ magulǎ íjwûga í cî nǎ jǎ lâm, kú bul bǎ ñji nǎcé fúndǎlǎ ná Zembî nyǎ á bá gwág nyǎ mpimbǎ.

⁶ Sá jǎng nǎmǎ wé bí má du jǎna ótóya yí. Buud bí ná bwé dúg ñwa ótóya bǎng wá, Zembî wǎ nyǎ á tâl bwo ná bwé dúg sǎ ísý byǎng.

⁷ Yágá muud yêsh sǎ bí mbíd nyǎ yí: bí jǎna múúd tóya tóya yé; bíl isâ byêsh bí má jǎlá nǎ jǎna yí, bí yǎ búúd bwé jǎlá nǎ ñwa wá; muud mǎ jǎlá nǎ fúndǎgú yé, bí fúndǎ nyǎ; nyǎng mǎ jǎlá nǎ gúmǎ yé, bí yǎ nyǎ gúmǎ.

Cug cǎelí

⁸ Kúgá bǎ nǎ mpwǎlá nǎ muud; mpwǎlá í bǎg ñji cǎelí ná nyíga cǎel nyíga, nyíga cǎel nyíga. Nǎcé, muud mǎ cǎel bǎólúgá yé, ñgǎ mpu bǎ mǎcǎǎ.

⁹ Ñgaá bí mǎ mpú ná mǎmpǎndí má ñgǎ ci ná: «Ci wo kú sǎ mínǎmb, ci wo kú gwú múúd, ci wo kú júwo, ci wo kú wímǎ izhaá sǎ.» Mǎmpǎndí mǎni nǎ mǎól mǎesh má ñgǎ ci ñji sǎ ñgwúnd ná: «Cǎelug múúd yêsh jisǎ wo kúnǎ-kúnǎ yé nda wó cǎel wómǎfwó ná.»

¹⁰ Muud jí nǎ cǎelí yé cugé nǎ ñkul sǎ múúd jí nyǎ kúnǎ-kúnǎ yé mǎbôw. Ntó jí ná, muud mǎ cǎel bǎólúgá yé, ñgǎ mpu bǎ mǎcǎǎ.

¹¹ Ñgǎgá nǎ cugǎ cug cǎelí jǎng, nǎcé bí mǎ mpú ná fwǎla sǎ ñgǎ cugǎ ga í músǎ wǎla bí má jǎlá nǎ juum ígwád yí. Nǎcé ja gaád í, jwów Cwámǎ mǎ bá zǎ yíl shé mǎnyámád yí í mú bul bǎ kúnǎ-kúnǎ ntɔ jwów sǎ á magulǎ Yésus yí.

¹² Bulú má bul kǎ. Sǎ myáásugá isâ í du sý yídúgúd yí; sǎ yídágá ñwa íkeny í

gwáná bwá ða lúmbali nà ndí mánkényad yí.

13 Sá cùgagá cug á otátalí, mbií í jálá nà mánkenya mæ mwásá yí: kú nà idína í álal-ηkul*, kú nà shwágúlæ málwæg; sá kú sá jaŋga, kú sá ásíy-síy, kú nà ozhuyâ, ku mpii tɔɔ muud.

14 Yidagá ηwa *Kríst nda káándá mæ bwáád†, bí kú bíð ná iyéesh í cug múúd í nyíngæg ηgæ kə nà bí cug ábábðwud.

14

Magulagá bɔɔŋg bwá afwóyé lal wá

1 Muud jí ná nà búgá ηkí tag yé, bí ó magulæ nyə; bí kú sɛŋusa mákəl nà nyə nà yé mbií mítédúgá.

2 Jí nà ηkul bæ ná, ηgwól múúd ηgá téduga ná a jí nà ηkul ða sâ jêsh, nyɔɔŋg jí nà búgá ηkí tag yé nyɛ ηgá ða nji idáw í ífambá.

3 Muud ηgá ða sâ jêsh yé bág kú mpyêny ηgwól; nyɔɔŋg nyə aŋgê nà ða sâ jêsh yé bág kú dúg ná nyɔɔŋg ηgá ða yé ηgæ jág sá; nəcə Zembí má magulæ námá nyə.

4 Wɛɛ wó zó má zó sámɓ ízhaá lwaábulə iwushí? Nkí á kyabɛ, í dúg mása yé; ηkí á ku, í dúg námá nji mása yé. Nji nyə é kyabɛ, nəcə Cwámɓa jí nà ηkul mæ sá ná a kyábɛg.

5 Jí námá ná, ηgwól múúd mæ dúg ná dúl jwðw í búl bæ fwámé jwðw cɔ dúl, ηgwólúgá nyɛ má ηwa mwðw mêsh cé ηgwûd; muud yêsh nádag nà sâ nyáméfwó má kwey ná jí tátalí yí.

6 Muud mæ tâl ηkúmba jwów shwóg yé, a sá ntó shú má Cwámɓa; muud mæ ðá sâ jêsh yé ηgæ ða shú má Cwámɓa, nəcə a ηgæ yə Zembí akíba; nyɔɔŋg nyə aŋgê nà ða sâ jêsh yé ηgæ námá yə Zembí akíba.

7 Mpugá ná muud ηgwûd nà ηgwûd á gwoɔŋg jísú nyə aŋgê nà cugə shú nyáméfwó, ηgwûd nà ηgwûd kú námá yə shú nyáméfwó.

8 Nkí shé ηgæ cugə, shé ηgæ cugə shú má Cwámɓa; ηkí shé mæ yə, shé yə shú má Cwámɓa. Ntó jí ná, tɔɔ shé má cugə, tɔɔ shé má yə, shé búsa buud ɔ Cwámɓa.

9 Haaw, sâ jɔɔŋg wó *Kríst nyə á yə, a nyíngæ gwûm nà ndí yí, shú ná a jwúg nà mim-bimɓə, jwú nà mikuwó.

10 Ká nəcə jí wé mæ sámɓ *mínyɔŋɛ woó iwushí yí? Nkí ntâg ná, nəcə jí wé mæ mpyêny mínyɔŋɛ woó yí? Mpugá ná shé bêsh shé má bá tðw kɔɔð dí njów mílású má Zembí.

11 Mpugá ná jí cilyá Kálaad Zembí dí ná:

Mæ Cwámɓa ηgá cugə yé mæ ηgæ cí nɛáð:

13:13 Luk 21.34; Ifz 5.18 * 13:13 *idína í álal-ηkul*: Mbií idína wɔɔŋg í á ða bæ, buud ða nà ηgul ntɔ mɛnji, buud sá jaŋga kú nà mæsus. 13:14 Flp 2.5; Kol 3.15 †

13:14 *ηwa Kríst nda káándá má bwáád*: Ntó jí ná cugə mbií wí ná muud mæ dúg bí yé bág nda a ηgæ dúg Kríst. 14:1 1Kr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kol 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9 14:1 15.7 14:2 Dan 1.8; 1Kr 10.25-28 14:5 Gal 4.10 14:6 1Tm 4.3-5 14:7 2Kr 5.14-15; Gal 2.19-20 14:10 2.6 14:11 Iza 45.23-24 14:12 Gal 6.5

«Buud bêsh bwá bá kúd mæ mæbwón,

bêsh bwá bá ságusæ mæ næ mimpu myán».

12 Gwá wá jí ná, muud yêsh á gwoonḡ jísú má bá kə bwəma næ shitóg mísh má Zembî dî.

Kú wá ḡgwól bəəgú zhíid

13 Ntó, shé yówug dúlæ yéya mæbɛɛ shémé næ shémé; shé yídágá ḡwa cígúlá ná muud nyə ajáláyé næ wá ḡgwól bəəgú zhíid, kú sá gúl sâ í é búlal ḡgwól yí.

14 Sâ má zé ci ga, mæ mpú ná jí búbálé, mæ mpu ntó nəcé mæ ji muud mæ Cwám̄ba Yésus. Jí ná, gúl sâ cúgé ḡkí lwaagəwo ná jāḡ yé mbií wá cí. Nji, múúd mæ ká tédúgá ná «sâ ga jí ḡkí lwaagəwo», sâ jəonḡ mú bæ ḡkí lwaagəwo shú déd.

15 Ntó jí ná, ḡkí dälæ wó dá gúl dæg yí í ntágúlá mínyonḡ woó, mpug ná sóólúgú wó wəonḡú í cúgé sóólúgú cɛlí. Kú sá ná dälæ wó dá gúl dæg yí í gwíflyág ḡgwól mínyonḡ woó, í njúl ná *Kríst nyə á yə námá shú dé.

16 Sá jí ḡkí nywa shú dwô dí yí, ḡkí wo dúg ná í é ntágulə* ḡgwól múúd ná ndɛɛ bwé mú jág lás næ wo, wo bíd jāḡ sâ.

17 Mpugá ná Faan má Zembî í cúgé sâ ídæg næ mənḡul. Faan má Zembî dúsæ sâ á cug ótátəlí, cug á ná shɛɛ, cug máshusug, isâ íni byêsh í ḡgá zhu wá Nkɛḡkɛ Shíshim.

18 Muud mæ séy næ Yésus mbií wəonḡ yé, Zembî gwág nyə nywa, buud magulə nyə.

19 Nda jí ntó ná, shé sḡgá ná shé sáág isâ í é sá ná buud bwé cúgæg ná shɛɛ yí; isâ í é sá ná buud ó gwoonḡ bēsh bwé ḡgág næ lal búgád yí.

20 Wo kú bæeg caam sóólúgú má Zembî nəcé gúl dæg. Sâ jêsh jáá jí fúbán; nji, jí bówúlə ná wo dág wúl ndólúgú í é wá ḡgwól múúd bəəgú zhíid yí.

21 Í nywa ná wo bág kú dæ cúdú ḡkí ná kú ḡgul málwæg, wo cíg sâ jêsh jí næ ḡkul wá mínyonḡ woó bəəgú zhíid yí.

22 Búgá wó ḡgá *búgula shú sóólúgú wəonḡ yí, baaguləg gwo mpédúgá biná Zembî obá. Muud jí ná micígúlá myé mí ádé kənd nyə mæbɛɛd yé, a má jəla.

23 Muud mæ dá wúl ndólúgú a ḡgá zhízhigə yé, a má ḡwa mæbɛɛ mísh má Zembî dî, nəcé sóólúgú wəonḡ í cúgé sóólúgú búgá. Sóólúgú wêsh múúd mæ sá næ milám mímbá yí wúsə *səm.

15

Sə bégá yuug Kríst nyə a lwágulə sə yí

1 Sá buud íbúgá í á má fifə wá, sá kúgá dæ mpyəny ozhigə-zhigə wé bəonḡ bwé ḡgá ná zhízhigə wá; sá ajáláyé næ dæ sḡ nji isâ sá má gwág nywa yí.

2 Muud yêsh á sádí gwoonḡ dí sḡḡ ná ηḡwól bág nə mənɣwa, shú ná nyāη láləḡ búḡád.

3 Mpugá ná *Kríst nyə a shíḡé ηḡə sḡ nḡi mənɣwa má nyəméfwo. Nyə á yida cugə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náəə: «Zembî, məlwíy bwə də lwíy wo má má má shúgala nə mə.»

4 Mpugá ná sâ jêsh Zembî nyə a sá ná bwə cíləḡ yág yí, í á bæ ná sá ηwág nḡíḡúlá cínəḡḡ, sá bág nə zény kələ shwóg, nə inḡán, ná ndéé sá mú mpu bwánd nə búḡá.

5 Zembî muud má də sá ná sá bág nə zény kələ shwóg, sá bæ nə inḡán yé, ká sá ná bí dúḡ bæ cún mpédúḡá nyín nda Kríst Yésus nyə a lwó yuug ná.

6 Ntó, bí mú bá də yə Zembî gúmá bí nḡúl lám ηḡwūd, cún ηḡwūd, nyə Zembî jí Sósḡḡú mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst yé.

7 Ntó, ηḡəḡá nə cugə kú wá mbéégí mpédúḡá nyínúd, námá nda Kríst nyə á cugə nə bí ná. Cugəḡá ntó shú ná Zembî bág nə gúmá.

8 Mə ηḡə bwaagələ bí ná Zembî jí abúḡúlág, gwə wə Kríst nyə á ηwa nyəméfwo tân sól məsáal á kúl *Oyúden yí, shú ná məηkaagə Zembî nyə á kaag osósḡḡú ó bæend má má bwámag.

9 Jíḡa kóomb di, ikúl ishús í ηḡə mpu ná Zembî má gwág bwo cey lámúd, bwə mú yə Zembî gúmá nda jí cilyá

Kálaad Zembî dí ná, náəə:
Sâ jəonḡ wə má bá də ságusə
wo nə ndí
tām ikúl í cúḡé Oyúden yí.

Mə bá də cey ísusa ságusə jínə
dwō.

10 Jí námá cilyá ná:

Bí ikúl ishús,
bínəḡ kúl búúd má Zembî
ságá məshusəḡ.

11 Í nyinḡə námá bæ cilyá ná:

Bí ikúl ishús byêsh ságúsəḡá
Cwámba,
ikúl í búúd byêsh í ságúsəḡ
nyə.

12 Izayí nyə á ci námá ná:

Nta mə Yése mə bá bád
ηwa íjwūḡa, jwú nə ikúl ishús;
ikúl byəonḡ í bá də bwánd
sósłúḡú yé nə búḡá.

13 Zembî muud má də sá ná buud bwə dúḡ bwánd isâ nə búḡá yé, sáág ná milâm mí lwándúḡ bí nə fwámé məshusəḡ, mí bæ bí ná shee búḡá bí ηḡə *búḡala yíid. Ja jəonḡú ηkul má Nḡḡḡḡ Shíshim í mú sá ná bí ηḡəḡ nə kə shwóg nə shwóg ηḡə bwánd nə búḡá.

Pwól ηḡə bá ceyl sá minjəond

14 Bwaanḡ, kóomb jín di, məméfwo mə ηḡə mpu kú nə məshwán ná bí má lwánd nə jəḡə mítédúḡá, bí má shîn námá mpu sá jêsh bí má jələ nə mpu yí, bí mú námá nə ηkul də yéya məcwūḡ mpédúḡá nyín.

15 Nḡi tēem bæ ntó, mə má ηḡə cílə bí nə búbaalé mánɣaan bíl íkúlúd shú ná bí nyinḡəḡ ηḡə téduga isâ bí má bwey mpu yí. Mə sá ntó nəcé Zembî nyə a sá mə mpaam,

16 a sá ná mə bág sół məsáal mə *Kríst Yésus shú ikûl í cúgé *Oyúden yí; mə ηgə sá sáal dɔɔŋgú tɔŋ nda fada mə du sá *mátúnuga ná, ηgə cúndə Jɔjɔ Kéel mə Zembî. Iséy byɔɔŋg bí ná mə sáág ná ikûl í cúgé Oyúden yí í bág mətúnuga Zembî ηgə magulə má, mətúnuga Nkɛŋkɛ Shíshim mə tɔl koogú shú déd má.

17 Sâ jɔɔŋg í sá ná mə ηgəg nə bəgəwa nə bələ múúd mə Kríst Yésus, mə bəgəwa nə iséy mə ηgə sêy shú mə Zembî yí.

18 Jí ntó, mə cugé nə ηkul bwiŋg gúl sâ shús, nji iséy Kríst nyə á balan nə mə ná mə sáág yí; nyə a sá ná ikûl í cúgé Oyúden yí í sáág Zembî mægwág; nyə á balan nə iciyá byám nə mísólúgú myám.

19 Nyə á balan námə nə ηkul í du wéeshali *máshimbá nə *isâ í mímbágú, ηkul mə Shíshim mə Zembî. Sóólúgú wɔɔŋg í á s̄y mbií á ná mə á mə bwiŋg Jɔjɔ Kéel mə Kríst tééd Yurúsəlem nə cínɔŋg mákoogú məkoogú, kə kumə shí á Iliri.

20 Mə á bul jii ná mə bwiŋgug Jɔjɔ Kéel kúl múúd nyə afwóyé bwele cwééd Kríst yí, shú ná mə bág kú ηgə lwə kúl bóól búúd bwə á sá məbwamá yí.

21 Mə á yida bɛ sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná:

Buud cúndə í á shígé fwo kumə bwədí wá bwə bá gwág,

bɔɔŋg bwə á shígé fwo gwág

lán yé wá bwə bá wámbulə.

22 Sâ jɔɔŋg námə wə í á du laa mə ija ija ná nda zə nŋŋ bídí.

23 Ká ja gaád hí, mə cúgé ná nə sâ mə sá wa məshí mǎgaád, í njúl ná té mímbû mimbû mə du bwey bə nə yéesh ná mə zə nŋŋ bídí;

24 mə ηgə téduga ná ja mə bá kə Kpanyá yí, mə bá ciŋgya zə dúg bí ná ndeé, ja mə é bá gwú yéesh dúgúlə bí yí, bí ka bá kwíind mə ná mə kág nə njɔɔnd shwóg.

25 Nji, ja gaád mə kə Yurúsəlem kə kwíind búúd ó Zembî.

26 Ntó ji ná okristen wá Masedwân nə Akayí bwə á ηwa cigálá ná bwə sɛɛŋg míkwíindyá kənd búúd ó Zembî wá Yurúsəlem básə məbúwa dí wá.

27 Bwáméfwó bwə á ηwa cigálá, nji í njúl ná jisə bwo mpwálá. Jí bwo mpwálá nəcé okristen wá Yurúsəlem wə bwə á bə nə isâ í kwíind búúd cug á Shíshim dí yí, bwə mú kaaw yə ikûl ishús; í jii námə ná ikûl ishús í ηwág isâ í ηgə kwíind cug á shí ga dí yí, kaaw yə bwo.

28 Ja mə é ka bá shîn sá sóólúgú wɔɔŋgú ná mə mə cwámbulə bwo míkwíindyá myɔɔŋg yí, mə ka bá zə ciŋgya nŋŋ bídí kə Kpanyá.

29 Mə mpú ná mə bá zə nə ocúncêsh ó Kríst bêsh ja mə bá zə nŋŋ bídí yí.

15:18 2Kr 3.5

15:19 Mak 16.17; 2Kr 12.12

15:20 1Kr 3.10-12; 2Kr 10.15-16

15:21 Iza 52.15

15:22 1.9-13

15:25 Mis 19.21; 20.22; 24.17

15:26 1Kr 16.1;

2Kr 8-9; Gal 2.10

15:27 1Kr 9.11

15:30 2Kr 1.11; Ifz 6.18-19; Kol 4.3; 2Te 3.1-2

³⁰ Nda shé bēsh búsé búúd ɔ Cwám̄ba Yésus-Kríst ná, nda jí námá ná Nkék̄nk̄ Shíshim ngə sá ná shé cílag ná, bwaan̄g, mə bándúlá bí ná bi wág mən̄yúúl gwáná mə ngə gwána yíid, ngəgá nə jəgula nə Zembî shú dām.

³¹ Ngəgá nə jəgula nə Zembî shú dām ná mə fáám̄gí, buud búsé kú *búgula Yésus n̄n̄ Yudéa wá bwé bág kú nə zhií bwé sá mə məb̄ōw; ntāg námá ná buud ó Zembî wā Yurúsəlem bwé lágúg mikwíindyá mə ngə kə nə ndí myá nə jəjə lām.

³² Í jii ná í bág ntó shú ná mə bág bə nə məshusug ja mə bá zə bídí yí, mə zə bá woga ŋkí Zembî mə magulə.

³³ Zembî á mpwogé jííg nə bi bēsh. Amen.

16

Məbádá

¹ Mə cēel ná bi mpúg kóól wúsú Febe. A jí *jaákwon *Dɔ lá óbúgula á Kan̄kré dī.

² Bi ɔ lág nyə t̄an̄ muud mə Cwám̄ba, mbií í jélá nə buud ó Zembî yí, bí kwíind nyə mbií kwíindyá wēsh nyə é jii yí. Nyə á mə kwíind búúd ŋkí bulya, tēem bə məm̄éfwó.

³ Bi ɔ bádá mə Priska bá Akilas buud sán̄n̄ ngə sēy iséy í *Kríst Yésus wá.

⁴ Bwé á nywá gwíilya byán̄ ícug nəcé cugúlə mə; məm̄éfwó námá dí ngə yə bwo akíba, mədɔ mə óbúgula mēsh mə cúgé *Oyúden má mə ngə námá yə bwo akíba.

⁵ Bi ɔ bádá námá mə Dɔ í du sēn̄ḡya bwédí njów yí. Bi ɔ bádá Ipanēt shwé waamá alām; nyə wá nyə a tééd *búgula Kríst n̄n̄ Azí.

⁶ Bi ɔ bádá mə Mariya muud nyə á bul jis̄ow cúŋ shú dún yé.

⁷ Bi ɔ bádá mə mimbyél myâm Androníkus bá Zhu-niyas sán̄n̄ sá á bə mímbwug dí wá; báá bwé á tééd bə buud ɔ Kríst nə mə, bwé ngə c̄ bóól *búúd ɔ lwámá.

⁸ Bi ɔ bádá mə Ampiliya-tus, muud mə ngə bul cēel cug sēn̄ḡí á sán̄n̄ Cwám̄ba dí yé.

⁹ Bi ɔ bádá mə Urub̄ē muud sán̄n̄ ngə sēy iséy í Kríst yé, bí bádá námá mə Stakis shwé waamá alām.

¹⁰ Bi ɔ bádá mə Apeles muud sá á mə dúg ná ndéé sá magulə ná a jí fwámé krísten yé. Bi ɔ bádá mə buud ɔ njów mə Aristobúlus.

¹¹ Bi ɔ bádá mə mbyél wām Herodiyon; bí bádá mə bəən̄g búúd búsé búúd ɔ Cwám̄ba njów mə Narasis wá.

¹² Bi ɔ bádá mə Trifen bá Trifos budá bwé á mə jis̄ow yíngá shú mə Cwám̄ba wá; bí bádá námá mə abábə waamá Perasis mudá nyə á mə námá bul jis̄ow yíngá shú mə Cwám̄ba yé.

¹³ Bi ɔ bádá mə Rúfus muud Zembî nyə a féesh kwon̄ mə Cwám̄ba dí yé; bí bádá námá mə nyəən̄gú yé, nyə á bə námá mə t̄an̄ nyəən̄gú.

¹⁴ Bi ɔ bádá mə Aseŋkrit bá Flegon, nə Hermes nə Patrobas nə Hermas nə bóólúgá

bwááŋg bêsh bánónj básá wá.

¹⁵ Bî ɔ bádá mə Filologos bá Zhuli, nə Nere bá kóól yé, nə Olémpas nə bóólúgá búúd ó Zembî bánónj básá wá.

¹⁶ Nğəgá nə kúlula məkúlula mə buud ó Zembî. Mədɔ mə óbúgula ó Kríst mēsh mə nğə báda bî.

¹⁷ Bwaanğ, buud bwé dú sá nə buud bwé bág məcúnj məcúnj wá, bwé nğə lumbuli nə njígúlá bí á nwa yí, oshwon bí ɔ káálúgá nə bwo; kúgá du kyey nə bwo sámbá.

¹⁸ Nəcə mbií búúd wɔɔnğ í áŋgê nə sá iséy í Cwámba wúsú Kríst, bwé nğə sá iséy í mímwɔ myánj. Bwé du balan nə jɔjɔ íciyá í lésú nə jɔjɔ míkaand, du jwánğulə búúd bwé afwóyé kyé wá.

¹⁹ Buud bêsh bwé nğə gwáduga cug mágwág bí báá nğə cugə yí. Mə nğə bul gwág məshusug nə bí shú dɔɔnğá; mə jii nə bí bág nə fug sála mánywa dí, bí bæ nə sánj kóómb á məbôw.

²⁰ Zembî á mpwogé wál bá zə cwaas *Sátan bídí məkuú dí shí. Cwámba íshé Yésus kə sá bí mpaam.

²¹ Timotê muud sá nğə sêy séy nğwúd yé nğə báda bí; mímbýél myám Lusyus nə Yason nə Sosipater bwé nğə námə báda bî.

²² Mə Tertiyus muud nğə cilə kálad éga yé*, mə nğə báda bí məbédá mã sɛɛnğyá

shé á mə sɛɛnğya nə Cwámba yí.

²³ Gáyus nğə námə báda bî. Mə njul nyədí njów, cínənğ námə wə Dɔ lú óbúgula dēsh í du sɛɛnğya yé. Erást jí bān-mása á wa nğwála yé nğə báda bî, mwááŋg Kwáratus nğə námə báda bî.

²⁴ †[Cwámba íshé Yésus-Kríst kə sá bí bêsh mpaam. Amen.]

²⁵ Shé yágá Zembî gúmá, nyə muud jí nə nğul sá nə Jɔjɔ Kéel lúlushig bí yé. Jɔjɔ Kéel dɔɔnğ wə mə á nğə cúndə ja mə á nğə bwiinğ lánj mə Yésus-Kríst yí. Na Jɔjɔ Kéel ni dí wə Zembî mə sá nə sá mpúg jɔjɔ yuug jé nyə á nğə baagulə shwoó dí yí.

²⁶ Zembî á kandugə kandugə mə ka sá nə sá jɔɔnğ í búgúlíg ja gaád. Ná ndéé ikúl ishús í mú nə nğul jee mpu gwo ja bwé lɔ micilyá mí *búúd ɔ micúndə yí. Nyə a sá nə í búgúlíg shú nə bwé búgúlág nyə, bwé sá nyə mágwág.

²⁷ Nyə Zembî muud nğwúd nə nğwúd jí nə fug yé, nyə wə nğwág gúmá kandugə á kandugə nəcé sá Yésus-Kríst nyə a sá yí. Amen.

16:16 1Kr 16.20; 2Kr 13.12; 1Te 5.26; 1Pr 5.14 **16:17** Mat 7.15; 2Te 3.6; Tit 3.9-10; 2Yn 10 **16:18** Flp 3.19; Kol 2.4 **16:19** 1.8 **16:20** 1.7 **16:21** Timotê: Mis

16.1 * **16:22** Tertiyus wə Pwól nyə á nwa nə a cíləg kálad éga yé. **16:23** Erást: 2Tm 4.20 † **16:24** Míl micilyá mí ayág mí cúgé nə iciyá íni. **16:25** Ifz 1.9; 3.4-5; Kol 1.26 **16:26** 1.2, 5 **16:27** 11.36; Flp 4.19-20; 1Tm 1.17; Yúd 25; Mbá 4.11

**Kálaad
ashúshwóógú
Pwôl nyə á cilə
buud ó Kòrênt yé
Isâ í dúgyá nə
kálaad
ashúshwóógú mə
Pwôl shú Kòrênt
yí**

Kòrênt nyə á bə ηgwəla Ogurêk. Ja Pwôl nyə á ηgə sá ηjənd yé ábēē yí, nyə a já Kòrênt ηkúmba mbû nə kêl (Mis 18.1-18). Ja jəηg wə nyə á fwə mísəən yí.

Ja Pwôl nyə shîn wú Kòrênt yí, nyə á bii məkál ija ija, mə njúl mə ákənd lám gwôw. A mú ka cilə óbúgula ɔ nûη okálaad jee wósós ónê, óbá wá cínəηg wə búśə wa Kálaad Zembî dí wá.

Nó ndeé, nyádí kálaad ashúshwóógú á Kòrênt dí, ja á mə shîn bəda bwo, a yə Zembî akíba yí (1.1 nə 1.9), a ηgə cwîny obúgula nə bwé kú bíd nə mbéégí mánkəəmú í ηgég nə bə mpédúgá nyáη (1.10 nə 4.21), bwé sáág nə janğa í shínúg mpédúgá nyáηúd (lúú 5), bwé yówəg dälə kə nə milésú məmpáánzə mə milésú mə búúd bwé aηgē nə *búgula Zembî wád (6.1-6.11). A mú ka féel váál krísten mə jéla nə du balan nə nyúúl nyé yí (6.12-6.20), a mú ka zə bəsa

bwo mishílí bwé á ηgə shílə nyə myá:

- (1) shílí í dúgyá nə bâ yí (lúu 7);
- (2) sá í dúgyá nə ocúdú ó mátúnəga yí, nə váál bwé dág cəgə nə buud bí kú búgula Zembî yí (8.1-11.1);
- (3) váál ísəηgyá í okrísten nə idəw í Zembî í jéla nə du sîy yí (11.2-34);
- (4) isâ Nkəηkê Shíshim mə du yə búúd ηkul nə bwé dág sá yí (lúu 12 kə wósós lúu 14);
- (5) nə váál mímbimbə mí bá gwûm yí (lúu 15).

Nyə á ka shínal kálaad nə baalé məkál (kwásúlə mwaanê, nə byé íyuug nyə á ηgə bə nə ndí yí), nə məbədə (lúu 16).

Məbədə

¹ Nə mə Pwôl, nə mwáəηg Sostēn, sá wə mə cílə kálaad éga. Mə Pwôl íí, Yésus-Kríst nyə a jôw mə, a sá nə mə bəg *muud lwámá yé nda Zembî nyə á ηwa cígúla ná.

² Sə ηgə cilə *Də lú óbúgula ó Zembî dí Kòrênt yí, bí buud Zembî nyə a sá nə bí bəg mīηkəηkê mi búúd nəcé bīnóη *Kríst Yésus bí mú mbádúgá wá. Nyə a jôw bí shú nə bí bəg mīηkəηkê mi búúd, bīnóη buud bēsh búśə íkúl íkúl bwé ηgə kám b jínə mə Yésus-Kríst məjəgula dí wá, Yésus-Kríst Cwámba á sánóη.

³ Sósóηgú wúsú Zembî bâ Cwámba Yésus-Kríst bwé ó sá

bí mpaam, bwá ó sá námá ná bi ηgég nē cugā ná shεε.

Pwôl mā yá Zembî akîba

4 Mē ηgē yē Zembî waamā akîba ja jēsh shú dún nēcē mpaam á má sá bí kwonj má Yésus-Krîst dî yí.

5 Mē ηgē yē nyē akîba nēcē a má sá ná bi bígúg mēzhîí mēsh kwonj mā Yésus-Krîst dî, bí bíg nē mākál má mílású*, bí bíg nē mpúyá.

6 Ntó má lwó ná bi a má mpu magulā sá jēsh sá á jaaw bí shú má *Krîst yí.

7 Í mú ná, nda bí ηgég bwánd ná Cwám̄ba íshé Yésus-Krîst zég lwóya nyúúl ná, bi mú nē isâ í yána má Zembî, tō ηgwúd nē ηgwûd kú fúfā.

8 Nyē wá má bá ηgē lūlushi bí ná ndéé kē wóós mēshínéd, bí mú bá bē kú nē sá májumā jwôw má Cwám̄ba íshé Yésus-Krîst, mēma jwôw dōonj.

9 Zembî muud má jôw bí ná bi cūgēg sēεηgí nē Mwân yé Yésus-Krîst Cwám̄ba íshé yé jî abúgúlág.

Mbéeégí d̄á á Kōrēnt

10 Bwaan̄g, oshwon̄j, jíná má Cwám̄ba íshé Yésus-Krîst dî «Bí bēsh dūgá bē cún̄; mbéeégí māj̄kōómú í á jáláyé nē dū bē mpádúgá nyín. Yidagá bē leedyá mbií á ná sá jēsh dî, bí bēsh dū bē nē tédúgá ηgwúdâ, bí dū ηwa cígúlá ηgwúdâ.»

11 Bwaan̄g, mā lās ntó nēcē bóól búúd wâ njów má Klówé bwá má jaaw mā ná bí ηgē bē nē ozhuyá mpádúgá nyín.

12 Sá má ηgég cēel ci yí jí ná bi mú ηgē lās nūn̄, nyíga ná: «Mēε ηgē bē Pwôl», nyíga «Mēε ηgē bē Apolos», ηgwól ná: «Mēε ηgē bē Séfas», ηgwólúgá ná: «Mēε ηgē bē *Krîst.»

13 Ye buud bí nē ηkul ba Krîst mākōw mākōw? Ye Pwôl wá bwá á bwambulā kwolós dî shú dún yé? Ja bí á ηgē duwan yí, ye bi á ηgē duwan jíná má Pwôl dî?

14 Mē yá Zembî akîba nēcē mā a shígé duu tō muud nūn̄ bídí, sūsaalē n̄jî Krîspus bá Gáyus.

15 Ntó, muud cugé nē ηkul ci ná bí á ηgē duwan jíná dáámud.

16 Mē má nywa wusa, mā á duu námá Stefanas bēnōn̄ buud o njów yé. Mē abúgúláyé ná mā a shí nyin̄gē duu ηgwól múúd.

17 Nēcē Yésus nyē a shígé ntí mā ná mā zég ηgē duu buud. Nyē á ntí mā ná mā zég ηgē jaaw J̄j̄j̄ Kéel, mā zég ntâg ηgē jaaw dwo, kú bē nē fūg búúd o kaand bwá dū lās míkaand nē ndí yí, nēcē shwiy Krîst nyē á yē kwolós dî yí í á bá bē nda sá cugé nē mfíí yí.

Shwiy mā Yésus-Krîst í lwó fūg má Zembî

18 Mpugá ná lân̄ shwiy Yésus nyē á yē kwolós dî yí wí sá íkás

1:5 2Kr 8.7 * 1:5 Νκῆηκῆ Shíshim ηgég sá ná bi lāsúg má. 1:7 2Te 1.7; Tit 2.13
 1:8 Flp 1.6; 1Te 3.13; 5.23 1:9 10.13; 1Te 5.24; 2Te 3.3 1:10 3.3; 11.18; 2Kr
 12.20; Ifz 4.2-6; Flp 2.2; Yuá 17.21-23 1:12 3.4 **Apolos**: 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; Mis
 18.24; 19.1 **Séfas**: 1Kr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.9, 11-14; 2Kr 10.7 1:14 Krîspus: Mis
 18.8 **Gáyus**: Rom 16.23-24 1:16 Stefanus: 16.15 1:18 Rom 1.16; 2Kr 4.3

shú bōŋg búúd bwá ngá jîmb wá; nji, í njúl ñkul má Zembî shú shé bân buud Zembî ngá cug† wá.

19 Sá jōŋgû, Micilyá mí ngá ci gwo ná:

Mə bá céég búúd ɔ fúg fug nyán,

mə sá ná mifeeshá búúd bwá ngá faas myá

mí bág cwúdugû.

20 Ká muud fug nyə é nyiŋgə lás ci ji? Yíiguli mæcɛɛ nyə é ci ji? Lás mikaand á mwôw mága nyə é ci ji? Ngaá ná Zembî má sá ná buud ɔ shí ga fug nyán í bág sá ikás í?

21 Jí ná, Zembî má lwóya fug nyé. Nji buud bwá má ca balan nə fug á buud ná bwá wámbúlá Zembî ná ndéé, bwá akúmáyé. Zembî má ka dúg ná á balan nə lán sé ngá bwiŋg yí shú ná á cug búúd bwá ngá *búgula wá; lán sé ngá bwiŋg wōŋgú buud bwá ngə ŋwa wo nda sá ikás.

22 Oyúden bwá jii dúg *máshimbá, Ogurêk bwá ngá sɔ fug;

23 nji sá bân sé ngə cúnda *Krîst bwá á bwambulə kwolós dí yé. Cúnda wōŋg wúsə sá málwíy shú *Oyúden, í njúl sá ikás shú Ogurêk.

24 Nji, Krîst ji ñkul nə fug má Zembî shú búúd Zembî má jôw wá, tɛɛm bæ Oyúden, tɛɛm bæ Ogurêk.

25 Nəcé kúl búúd bwá dúg ná Zembî jisə kás yí, ikás yâ cínŋg bísa nə fug ntɔ búúd fug nyán, kúl búúd bwá dúg ná Zembî má bæ nə iləm yí, iləm yâ cínŋg í lal ñkúl, ntɔ búúd ñkul nyán.

26 Bwaŋg, tádúgágá ná sá bí á du bæ jaá Zembî nyə á jôw bí yí. Gwoŋg jín í á bæ, kú nə zhwog buud bwá mbíd fug á shí ga, kú nə zhwog inkácid í búúd, kú nə zhwog buud bwá á byêl ófwámé búúd dí wá.

27 Nji, Zembî nyə á yida féésh isâ í ikás yâ shí ga shú ná a wá búúd ɔ fúg shwôn, a féésh isâ í cúgé nə ñkul shí ga dí yí shú ná a wá isâ í álal-ñkul shwôn.

28 Zembî nyə á féésh isâ í cúgé fwámé isâ shí ga dí yí, isâ búúd bwá mpyêny yí, isâ bwá ádé kənd mísh yí. Nyə a féésh byo shú ná a sá ná byōŋg búúd bwá ngá dúg ná fwámé isâ yí í bág ocwúdugû.

29 Nyə a sá ntó shú ná muud kú ñkény nyúúl nyádí míshéd.

30 Zembî wə nyə a sá ná bí bág buud ɔ Krîst Yésus, Krîst músə bæ fug má Zembî shú dúsú; nyə wə má sá ná shé bág otátəlí ɔ búúd mísh má Zembî dí, nyə wə má sá ná shé bág minkɛŋkɛ mi búúd, nyə wə a tɔ tãŋ shú ná shé wúg mányámá má *mísámúd.

31 Zembî nyə a sá ntó shú ná í bág nda jí cilyá Kálaad Zembî

† **1:18 cug múúd:** Í ká ná, Zembî mə yil múúd mányámá má mísámúd, sá ná a cugəg cug á céel yí. **1:19** 3.18-20; Rom 1.22 **1:19** Iza 29.14; Zhb 12.13, 17; Iza 19.12-14; 44.25 **1:21** Rom 1.19-20 **1:22** Mat 12.38; Yuá 4.48; Mis 17.18, 32 **1:23** 2.14; Gal 3.1; 5.11 **1:24** 1.18; 2.5; Kol 2.3 **1:25** 2Kr 13.4 **1:26** Yuá 7.48 **1:27** Rom 12.16; Zhk 2.5; Luk 1.51-53; 6.20 **1:30** 2Kr 5.21 **1:31** Zhe 9.22-23; 2Kr 10.17; 11.30; 12.5; Ifz 2.9

dí ná. Jí cilyá ná: «Muud mə céeł bəgəwə yé, bəgəwəg nə sə Cwáməba nyə a sá yí».

2

Pwól nyə a shígé ηgə lás nə fəg kaand

¹ Bwaanη, ja mə á zə nūη bídí mə á zə ηgə cúndə *ndíməba mə Zembî yí, mə a shígé zə ηgə cúndə nə mpúyá kaand búúd ɔ shí ga, ηkí ntāg fəg nyán.

² Mə a shígé ceeł lás gúl sá shús nūη bídí, mə a lás nji sá í dúgyá nə Yésus-Kríst yí, Yésus-Kríst bwə á bwambələ kwolós dí yé.

³ Mə á bə ntāg nūη bídí mə njúl nə iləm, nə ifwaas, mə ηgə lílya.

⁴ Njígúlá mə á də jíguli bí yí, nə cúndə mə á də cúndə yí, í á shígé də bə nə iciyá yā fəg kaand í də teeg búúd milām yí. Nkəηkə Shíshim wə nyə á də balan nə ηkul nyé də báásələ iciyá byām.

⁵ Í á bə ntó shú nə búgə jín í bəg kú kə bə fúg á buud, í yídagú bə ηkúl mə Zembî.

Pwól mə lwó fəg mə Zembî

⁶ Tεem bə ntó, kéel sá ηgə bwiηg yí dúsə fəg shú búúd bwə mə fifə cəg krísten dí wá. Nji í cúgé fúg á buud ɔ shí ga, kú bə fəg micî myā shí ga, micî jiya ící ján í wál bá zə jimb myá.

⁷ Nji sə ηgə cúndə fəg mə Zembî í á də bə kú fwo búguli, buud kú fwo mpu yí. Zembî

nyə á bwey kwəməsa fəg nyəwəηgú shí ga kú fwo téeđ, nyə á kwəməsa nywo nə a bá sá nə sə ηwág gúmá.

⁸ Kú nə təɔ cí* ηgwūd nə ηgwūd á shí ga í á mpu fəg nyəwəηgú. Bwə á mbəm mpu nywo, bwə á shígé nywá bwambələ Cwáməba á milwanə kwolós dí.

⁹ Bì mə dúg sá Zembî nyə a sá ní? Jí námə nda Mícilyá mí ηgə cí ná:

Sá jús í á shígé bwelə dúg yí, lwə kú bwelə gwág yí, sá í á shígé bwelə wóos lâm mə múúd dí yí,

Zembî nyə á kwəməsa gwo shú búúd bwə ηgə ceeł nyə wá.

¹⁰ Sə bāη wə Zembî nyə a sá nə sə mpúg sá jəwəηgú nə ηkul á Shíshim yé wá. Jísə ntó, Shíshim í də sə nə í mpúg sá jēsh, tεem bə isā í shwoó Zembî jí nə ndí nyədí tédúgád yí.

¹¹ Nda sə buud, zə jí ná nə ηkul mpu isā ηgwól múúd ηgə téduga yí? Ngaá nji *shíshim mə múúd wəwəηgú nyəméfwo? Jí námə mbií ηgwūd wəwəηgú nə Zembî; muud cugé nə ηkul mpu isā Zembî ηgə téduga yí, nji Shíshim mə Zembî wə í mpú.

¹² Sə bāη, Shíshim sə á ləg yí í cúgé shíshim á shí ga; sə á ləg Shíshim mə Zembî, Zembî nyəméfwo nyə á nti sə wə shú nə sə mpúg isā á mə yə sə mpáam nyé dí yí.

2:1 1.17 2:2 1.23; Gal 6.14 2:3 Mis 18.9; 2Kr 10.1, 10 2:4 4.20; 1Te 1.5

2:5 1.18, 24 2:7 Rom 5.2; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.26 2:8 Luk 23.34 * 2:8 cí á

shí ga: Iciyá íni í ηgə námə cí mənkul mə Sátan mə ηgə kunj shí ga dí má. Wo ji nə ηkul dúg námə Yuá 12.31. 2:9 Iza 52.15 2:12 Rom 8.15

¹³ Sà á dé lás lású isâ byɔɔŋgú nà fag kaand á shí ga. Iciyá í lású bísú, Shíshim má Zembî wá í ða jíguli sá byo, sá ka ða balan nà iciyá í Shíshim ðálá féég isâ í Shíshim.

¹⁴ Nji, muud cugé nà Shíshim má Zembî yé nyə á dé magulə isâ Shíshim má Zembî í ða nti búúd yí; isâ byɔɔŋg bísə isâ í ikás shú dé, a cugé nà ŋkul wámbulə byo, nəcə bwé ða wámbulə byo nà Shíshim.

¹⁵ Muud ŋgə bɛ Shíshim má Zembî yé, nywáá má ða wámbulə sá jêsh; nji, muud kú wámbulə nyə.

¹⁶ Cilyá wúsə Kálaad Zembî dí ná: «Zə má fwó mpu tédúgá má Cwámba? Zə jí nà ŋkul cwíny nyə?» Ká, sá báá sá bí nà tédúgá má *Kríst.

3

Okrísten wâ Kòrènt bwé á bə ná bwân ó ntombú búgád

¹ Bwaŋg, mɛɛ mə a shígé bə nà ŋkul mə lás nə bí nda má jí nà ŋkul lás nə buud bwé ŋgə bɛ Shíshim má Zembî wá ná. Mə á ŋgə yída lás nə bí nda mə ŋgə lás nə buud bwé ŋgə ná bɛ isâ yâ shí ga wá, mə á ŋgə ŋwa bí nda ikúkény cug krísten dí.

² Mə á ŋgə yə bí mənyá má bəl, kú bə fwámé íðúw. Nəcə, bí a shígé bə nà ŋkul mə kwág fwámé íðúw. Wóós námə nà kíkidíga, bí cugé nà ŋkul kwag byo,

³ nəcə bí ŋgə ná bɛ isâ yâ shí ga. Ja bí ŋgə ná bə, ŋgwól

mpii ŋgwól, bí ŋgə bə ozhuyá biméfwó nə biméfwó yí, ŋgáá ná bí ŋgə ná bɛ isâ yâ shí ga? Ŋgáá ná bí ŋgə kyey kuú njɔɔnd búúd bwé ŋgə bɛ iyéesh byán wá?

⁴ Nəcə í ŋgə bə núŋ ná, nyân ná: «Mɛɛ ŋgə bɛ Pwól», nyân ná: «Mɛɛ ŋgə bɛ Apolos.» Ja bí ŋgə sá ntó yí, ŋgáá bí ŋgə sá nda ozhizhe ó búúd?

⁵ Apolos jí ná jí? Mɛɛ Pwól mə jí jí? Ŋgáá osóal ó mäsáal Zembî nyə á nti shú ná bí búgúlág nyə wá. Sə á ŋgə sêy, muud yêsh ŋgə sá nda Zembî ŋgə yə nyə ŋkul ná a sáág ná.

⁶ Mɛɛ mə á bɛ mpəg, Apolos zə myɛɛg májúwó. Nji Zembî wé nyə a sá ná mpəg í kɔg.

⁷ Ntó, muud nyə ámə bɛ mpəg yé cugé tɔɔ sâ; nyɔɔŋg nyə ámə myɛɛg májúwó yé kú námə bə sâ; Zembî muud nyə ámə sá ná mpəg í kɔg wá jí sâ.

⁸ Muud mə bɛ yé, nə muud mə shwú májúwó yé bwé təl cé ŋgwúd. Zembî mə bá fáágulə múúd yêsh námə nda nyə á sêy ná.

⁹ Nəcə, sá ŋgə sɛɛŋgya ŋgə sá Zembî iséy byé. Bí búsə fambé má Zembî, bí búsə námə málwɔga mé.

Okrísten bí nda njów

¹⁰ Mpaam má Zembî wá í á sá ná mə bág nda muud málwɔga á ikəŋ. Ntó, mə á lím njów, bóól búúd bwé ŋgə lwɔ límuga jɔɔŋg dí gwôw. Nji, muud yêsh mə zə lwɔ cínɔŋg

yé ká káálúgá nā mbií á ηgá lwǒ yí.

11 Muud cugé nā ηkul zə nyiηgə lím gúl límuga íshús; límuga jí námá nji jəηg í bwéy bə ni, nji Yésus-Kríst.

12 Í yidá bə ná, bóól búúd bwé ηgə lwǒ límuga jəηg dí nə or ηkí kwóógú bwé də lúlə *mwaanē nə ndí yí, ηkí ijimá í mákwóógú, bóólúgá lwǒ nə ilíí, ηkí mimbwu, ηkí ntāg bíl íkáá,

13 nji, jwǝw má *Kríst* íí, sóólúgú múúd yēsh ηgá sá yí í bá nyín ná ηgəη. Nəcə, í bá cǒ kuda dí jwǝw dəηgú, kuda í bá zə lwó ísáy í múúd yēsh, í mú nyín ηkí jí fwámé ísáy.

14 Sóólúgú múúd nyə á sá lwǒlə dí yí í ká bá bə kú jígə, muud wəηgú bə nə mpóógú.

15 Nyəηg yé sóólúgú í bá shín jígə yé, a bá shúb mpóógú; nji nyəmfwó má bá faam nda muud má faam kuda dí yé.

16 Bì ampúyé ná bì búsa *Mpáánzə Zembî? Bì ampúyé ná Shíshim má Zembî í njul bídí?

17 Nkí muud mə céég Mpáánzə Zembî, Zembî mə bá námá céég nyə. Nəcə, Mpáánzə Zembî nyísə nji shú má Zembî, bí wə búsa njǝw wəηg.

18 Muud kú ηgə shüηg nyúul. Nkí ηgwól múúd mə tédúgá na bídí ná a jí nə fəg, mbií fəg á cəg gaá, muud wəηg yídag mpu ná fəg nyé nyísə íkás mísh má Zembî dí, ja jəηgú a mú bə nə fwámé fəg.

19 Nəcə, sá búúd ə shí ga bwé dúg ná jisə sá fəg yí, Zembî mə dúg gwo ná sá íkás. Jisə cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî má də sá ná buud ə fəg bwé bílúg mákəη máηúđ».

20 Í nyiηgə námá bə cilyá ná: «Cwamba mə mpú búúd ə fəg mitédúgá myáη, a mpú ná mísə ocwúđ».

21 Nda jí ntó ná, muud kú beeg ηkəny nyúul nəcə bálə nə wǝηgə nə bóól búúd. Mpugá ná isá byēsh bísa isá bín.

22 Pwól, Pwól wún; Apolos, Apolos wún; Séfas, Séfas wún; tə shí ga, shí nyín; tə cəg, tə shwiy, tə isá yá cəg ga, tə byəηg yá cəg zág yí, byēsh bísa isá bín.

23 Bì bāη bí búsa buud ó Kríst, Kríst má Zembî.

4

Nji Yésus wə má bígás Pwól

1 Ntó, dúgúgá sə ná sə búsa osóol ə másáal ó *Kríst, ná Zembî nyə á yə sə mbag ná sə cúndəg isá í á də bə shwoó dí, nyə á má sá ná sə mpúg yí.

2 Ná ndéé, ja bwé má yə múúd mbag yí, sá bwé də bul jii dúg yí jí ná a sáag ísáy byé mbií Mása mə jí yí.

3 Nda mə, tə bí má bigas mə, tə wúl njǝw mílész í bí-gas mə, sá jəηg í acíyé mə tə sá. Məmfwó mə abígásé námá mámfwó.

4 Mə aηgē nə mpu ná mə má sá gúl sá májumā. Nji,

3:11 Iza 28.16; Mis 4.11-12 **3:13** Rom 2.6; 2Kr 5.10 * **3:13** *Jwǝw má Kríst*: Dásə jwǝw á bá zə sámb búúd ə shí ga mílész yí. **3:15** Yúđ 23 **3:16** 6.19; Rom 8.9, 11, 15; 2Kr 6.16; Gal 5.25; 1Pr 2.5 **3:18** 4.10 **3:19** Zhb 5.12-13; 1Kr 1.20 **3:20** Sòm 94.11 **3:22** Rom 8.38 **3:23** 15.28; Rom 14.7-9 **4:2** Luk 12.42 **4:4** Sòm 143.2

ntó cugé ná mæ jī kú næ wōŋ, Nji, muud ŋgá bigas mæ wá Cwámba.

⁵ Gwá wá jí ná, kúgá sámb múúd lésú té fwála dōŋg í afwóyé wóós yí. Kúgá sámb té Cwámba nyé afwóyé nyiŋgæ zæ yí. Nacé nyæ wá mé bá zæ sá ná isâ bí ishwoo yídúgúd yí í nyínúg ná ŋgāŋ, mitádúgá myâ milâm mí mpúyúg; ná ndéé, Zembî mú yæ muud yêsh máshwúmb mé jálá næ nyæ má.

⁶ Bwaanŋ, mæ mé ŋgæ ŋwa iyuug íni byêsh sá Apolos dí shú ná bi júgúg sâ kaaná í ŋgá ci yí, ná: «Muud nyæ ajélayé næ ntɔ sá jí cilyá yí.» Mé cēel ci ná, shú dúsú sá Apolos í, muud nyæ ajélayé næ bægæwa næ ŋgwól ntɔ ŋgwólúgá.

⁷ Zá nyæ á fwo jaaw wo ná wó ntɔ bóól búúd? Jáyé sá wó jí næ ndí ná bwá á shígé yæ wo yí? Nkí sá jêsh wó jí næ ndí yí, bwá á yæ wo, nacé jí wó ká ŋkēny nyúúl næ ndí nda bwá á shígé yæ wo yí?

⁸ Bí ŋgæ téduga ná bi mú næ sá jêsh bí mé jí yí, bi mú lwándúlá næ ibwádán í Zembî, bi mú næ ijwûga, sá bāŋ kú næ ndí. Bi ɔ nywá ka bæ næ ijwûga fwámé bæ, sánōŋ bí bēsh sá bæg næ byo.

⁹ Ká í yidá bæ nda Zembî mé tæl sá bāŋ *buud ɔ lwámá zhúgúlá sámbá, nda buud cígúlá í mé bæ ná bwá jalá næ yæ wá. Mésú méntágula mé músæ á zægá-dúg, tōó mísh mé búúd dí, tōó mísh mé *wæŋgæles dí.

¹⁰ Sá mú nda mikás nacé Kríst, bí bāŋ ntāg nda mifufúgú nacé bálæ búúd ɔ Kríst. Sá mú nda itag-bwool, bí bāŋ nda minḱunḱúlá. Bí mú ŋgæ ŋwa gúmá, sá bāŋ ŋgá bwæma næ mpyóŋ.

¹¹ Wóós næ wæla ga, sá ŋgæ yæ næ zha yæ næ shwáásúlæ miná, sá fúfæ næ mikáándó. Sá ŋgæ bwæma næ bigá, sá ŋgæ cugæ nda minjé-gwōw.

¹² Sá ŋgæ wáduga sēy næ mæbwê mósú shú ná sá bág næ isâ. Muud nyæ ámæ lwíy sá yé, sá bwádan næ nyæ; kál bwá lwó sá cúwálí yí, sá máánd mílâm.

¹³ Buud bwá ámæ ntāma sá jíná wá, sá ci bwo iciyá í cwéel bwo milâm yí. Wóós næ kíkídíga, buud ɔ shí bwá ŋgæ ŋwa sá nda isâ í kund, nda shíd mawúda.

Pwól jí sósŋgá

¹⁴ Mæ anŋê næ cilæ bí isâ íni ná mé cēel wá bí shwōn. Mæ ŋgæ yida sá ná bi mpúg kuú njōond bí mé jálá næ kyey yí, nacé bí búúsæ mæ bwān mé búl cēel wá.

¹⁵ Nacé, bí tēem bæ næ buud mæwúm mé otóóshin bwá ŋgá lwó bí cug krísten, bí cugé næ ncúlyá osóóŋgú, mæ muud mé á zæ bí næ Jɔjɔ Kéel yé mæ wá jí sósŋgá wán kwonŋ mé Yésus-Kríst dí.

¹⁶ Nda jí ntó ná, oshwonŋ, ŋgægá næ yagula mæ.

¹⁷ Gwá wá í sá ná mæ ntúg bí Timotê, mwān waam mé búl cēel yé; a jí mæ abúgúlág cug krísten dí. Nyæ wá nyæ é zæ sá

ná bi bág kú wusa kuú njɔɔnd má ngé kyey cug krísten dí yí. Kuú njɔɔnd wɔɔngû wá má ngé jǔguli mádɔ má óbúgula mêsh kúl jêsh yí.

18 Bóólúgá búúd bwá ngə ɲkêny mǎnyúúl nda sá bwá cí ná mǎ abáálé ná kwo zə nûɲ bídí.

19 Nji, ɲkí Cwám̄ba má magulə, mǎ wál bá zə wóós bí nûɲ. Mǎ é ka bá zə mpu búúd bwá ngə ɲkêny mǎnyúúl óni; mǎ abáálé zə mpu ɲji iciyá í lésú byáɲ, mǎ bá bul cɛel mpu ɲkí ɲkul má Zembî nyísə bwádí ícugud.

20 Nəcə, Faan má Zembî í cúgɛ sâ á lésú mpu, dúsə sá ɲkúl.

21 Bi má jii ná ji? Ye mǎ zág nûɲ bídí nǎ lwónɲ, ye mǎ zág nǎ cɛelí nǎ lám ná shɛɛ?

5

Okrísten bwá ajáláyé nǎ bə nǎ janɲa

1 Lâɲ má bul shîn kyey kúl jêsh ná janɲa í ngə sîy nûɲ bídí. Ná dâɲ janɲa dúsə ná, tɔɔ ikúl í ampúyɛ fwámé Zembî yí í anɲé nǎ sá dwo. Bwá ngə bwiiɲ ná ngwól múúd a bídí sɛɛngyá ngə cugə nǎ mudá mǎ sóónɲú.

2 Bí ngə ná ɲkêny mǎnyúúl? Sóólúgú wɔɔngû kú yidá cey bí lámúd nda shwiy? Nɲaá í jii ná í céyug bí lámúd, bi yílúg muud wɔɔngû bídí sɛɛngyád?

3 Mɛɛ jâm kóómb dí, tɛem bə ná mǎ cugé nûɲ bídí, *shíshim wâm wí nûɲ; mǎ má bwey sám̄b lésú wɔɔngû nda mǎ ji nûɲ. Mǎ má sám̄b ná muud má sá sóólúgú wɔɔng yé má jág sâ.

4 Ntó, ja bí é nyiɲgə sɛɛngya jíná má Cwám̄ba Yésus dí, shíshim wâm í é sɛɛngya nǎ bí, Cwám̄ba wúsú Yésus mǎ bá lwóya ɲkúl nyé.

5 Í jii ná bi bádug *Sátan muud wɔɔngû mábwád, a ntámág nyə nyúúl ná ndɛé, *jím jé í mú bá *dúg cug jwɔw má Cwám̄ba.

6 Bi ajáláyé ná nǎ ɲkêny mǎnyúúl. Bi ampúyɛ ná búbaalé *lǎvur bíbíyá í dǎ sá ná mbulyá ngug wêsh í bádúg ii?*

7 Yílúgá lǎvur† acwúlú shú ná bi bág mbulyá ngug ágúgwáan. Nəcə bi mú kú ná nǎ lǎvur. Bi mú ntó nəcə bwá á shí bwey cígə *Mwâ Ncwám̄be á Páska íshé, mwâ ncwám̄be wɔɔng wá *Kríst.

8 Ntó, shé kúgá ná sá *Páska wɔɔngû nǎ bów-bów tédúgá nǎ gwɔlə lám: lǎvur acwúlú wá ni. Shé yídágá sá nyə kú nǎ sâ á shweelúg, nǎ lám óbúbálé: buléd á kú nǎ lǎvur wá ni.

9 Mǎ á cilə bí ngwól kálaad dí ná binónɲ buud ó janɲa bi kú dǎ kéya.

10 Mǎ a shígé cɛel cí ná bi bág kú ná bwelɛ shísh kúná-kúnə nǎ búúd ɔ janɲa bêsh wá shí

4:19 ɲkí Cwám̄ba má magulə: Mís 18.21; Zhk 4.15 4:20 2.4; 15.24 4:21 2Kr 1.23; 13.10 5:1 Lǎv 18.8 5:2 6.12; 10.23 5:3 Kol 2.5 5:5 1Tm 1.20 5:6

Gal 5.9 * 5:6 Na ji kaaná nda wɔɔng sá má dǎ cí ná: «Shú ngwúd má dǎ wá bóól bêsh ibwool» yí. 5:7 MmN 12.1-15; 13.7; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 † 5:7 lǎvur: Oyúden bwá á dǎ yíl lǎvur yêsh bwádí mínjów, bwá dǎ Páska nǎ ngug á kú nǎ lǎvur; ntó má ká ná bwá á dǎ gusa milám myáɲ shú zələ dǎ Páska. 5:9 Mat 18.17; 2Te 3.14

ga, tɔɔ buud bêsh bí nɛ yéesh bálɛ nɛ mɛbii wá, tɔɔ buud ɔ mánda, tɔɔ bɔɔng bêsh bwé ngé yɛ ozembî ó áyadúg gúmɛ wá. Mbô! Í ká bɛ ntó, mpu ná bi má jɛlá nɛ wú shí gaád.

¹¹ Mɛ á yida ci ná bi kú du kéya nɛ buud bí ná: nyân ngé ci ná a ji mbúgula, a ngé nyiŋgɛ sá jaŋga; nyân ngé ci ná a ji mbúgula, a njúl nyiŋgɛ bɛ nɛ yéesh bálɛ nɛ mɛbii; nyân ná a ji mbúgula, a ngé nyiŋgɛ yɛ ozembî ó áyadúg; nyân ná a ji mbúgula, a dúgɛ nyɛɛg búúd; nyân ná a ji mbúgula, a njúl nyiŋgɛ bɛ shwíge mɛlwɛg; nyân ná a ji mbúgula, a dúgɛ nyiŋgɛ mánda búúd nɛ isâ byán. Mimbii mi búúd míni, bi kú sɛɛngya nɛ bwo, binón kú dɛ sɛn ídâw ngwúdɛd.

¹² Ye sá wá búúsá ná sá sámbúg buud bwé cúgɛ *Dɔ dí wá milésú? Ngaá ná buud wá Dɔ dí cwû wá bí má cígal mílɛsú wá?

¹³ Buud bwé cúgɛ Dɔ dí wá, Zembî wá má bá sámb bwo myán mílɛsú. Kagá yíl bów-bów múúd bídí gwoŋgɛd.

6

Ishwáman yá mpádúgá buud ó Zembî

¹ Nkí ngwól múúd á sɛɛngya jín má bɛ nɛ lésú nɛ ngwól, jí í mpú sá ná a lúgɛ kɛ nɛ lésú búúd ó Zembî dí, a bálɛ kɛ nɛ ndí ná ikúl ishús í kág sámb yí?

² Ye bi ampúyé ná buud ó Zembî bwé bá sámb búúd ɔ shí milésú? Ká, nkí bi wé má

bá sámb búúd ɔ shí milésú, ye ilúlású yá mpádúgá nyín wá í káád bí nkul yí?

³ Ye bi ampúyé ná sá má bá sámb *wáɛngɛles mílɛsú? Ká nkɛmusa nɛ mílɛsú myâ isâ í shí ga!

⁴ Nkí bi má ka bɛ nɛ mílɛsú myâ isâ í shí ga, ye buud *Dɔ lú óbúgula í dúg ná ozhizhe wá bwó wá bí má ká dúg ná bwé sámbúg bí mílɛsú myɔɔng wá?

⁵ Bi má jɛlá nɛ gwág shwôn nɛ sá má ngé ci ga. Ye sɛɛngya jín jí kú nɛ tɔɔ muud jí nɛ fug yé, muud jí nɛ nkul lás lésú mpádúgá mwân bá *mínyɔŋú yé?

⁶ Ná jí! Mwân bá mínyɔŋú bwé ká tów míkɔɔd dí? Bwé bálɛ ntág ká tów míkɔɔd myɔɔng dí óhááden dí!

⁷ Mpugá ná dúlɛ bɛ nɛ ishwáman ntáni mpádúgá nyín, bi má bwey ku wá ni. Nɛcé jí bí búúsá ngwól kú jísɔw ngwól bé ólíŋgí yí? Nɛcé jí bí búúsá kú bíd ná nkí muud mɛ déég bí isâ, a déégúg yí?

⁸ Nji, bi wá má yídá sá ólíŋgí, bi wá ngé sha búúd isâ; omínyɔŋú bɛn ntág wá bí má sá mísólúgá myɔɔng wá.

⁹ Ye bi ampúyé ná buud bwé sá ólíŋgí ntáni wá bwé ábúlé bɛ nɛ kɔw Faan má Zembî dí? Kúgá shiig mányúul: buud ó jaŋga, nɛ bɔɔng bwé ngé yɛ ozembî ó áyadúg gúmɛ wá, nɛ buud bwé sá mínɔɔmb wá, nɛ budúm bwé má nwa mányúul nda budá wá, nɛ bɔɔng bwé sá íland nɛ bóól búdíum wá,

10 nā ijúwâl, nā buud bí nā yéesh bálə nā mæbii wá, nā oshwége ó málwæg, nā bœŋg bwá dū nyεεg búúd wá, tεem bæ búúd ɔ mándá, bwá ábúlé bæ nā kōw Faan má Zembî dî.

11 Ntó námə wá bóól búúd wá gwoŋg jín bwá á bæ yé. Nji, Shíshim má Zembî wúsú í á má gusa bî, sá ná bi bég minkēŋkē mi búúd, sá ná Zembî dúgúg bí ná otátəlí ɔ búúd lúú má Cwám̄ba Yésus dî.

Baaḡulə nyúul shú má Zembî

12 Bóól búúd bwá dū cî ná: «Muud ji fúlí ná a sáág sá jêsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, sá jêsh dí jí nā ŋkul kwíind múúd. Bwá dū cî ná: «Muud ji fúlí ná a sáág sá jêsh á céel yí.» Jí ntó. Nji, mæ abúlé bíd ná ŋkúmba sá í bíig má kwám.

13 Bóól námə ná: «Ídâw bíse shú mwɔ, mwɔ shú ídâw. Næ mwɔ næ ídâw, Zembî mæ bá shínal byêsh.» Jí ntó. Nji, nyúúl í cúgé shú jaŋga, nyíse nyúúl mæ Cwám̄ba, Cwám̄ba jisə Cwám̄ba shú nyúul.

14 Mpugá ná Zembî nyə a gwúmushi Cwám̄ba yé, a bá námə gwúmushi sé nā ŋkul nyé.

15 Ye bi ampúyé ná mænyúul mán mäsə ikál í nyúul má *Kríst? Mæ ŋwág kúl nyúul má Kríst mæ sá gwo kúl nyúul má múdá jaŋga? Mbô! Í ajáláyé nā bæ ntó!

16 Ye bi ampúyé ná muud mæ ká seŋgya nā mudá jaŋga yé

nyə é bæ nyúul ŋgwúd nā mudá wœŋgû? Jísə mpu bæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bêsh obá bwá é bæ nyúul ŋgwúdû.»

17 Nji, muud mæ ká fula ísâ nā Cwám̄ba yé, nyə é bæ *shíshim ŋgwúd nā Cwám̄ba.

18 Fúndágá jaŋga. Wúl *səm wêsh múúd mæ sá yí í ádé bæ nyə nyúúlúd. Nji, muud mæ sá jaŋga yé má dū ntáma nyúul nyé nyáméfwó.

19 Ye bi ampúyé ná mænyúul mán mäsə Mpáánzə má Ŋkēŋkē Shíshim Zembî nyə á yə bí yí? Ŋkēŋkē Shíshim wœŋg wúsə bídí mænyúúlúd. Bi aŋgē ná nā jwú nā biméfwó.

20 Mpugá ná Zembî nyə a wá lal-lal tâŋ shú ná bi wúg míkwámúd; bi má jəlá nā ka yə Zembî gúmá nā mænyúul mán.

7

Sá í dúgyá nā bâ yí

1 Shú ísâ bí á cilə mæ yí, í nywa ná mudúm jíg kú kúnya nā mudá.

2 Nji, í bul jəla ná mudúm yêsh bég nā yé múdá, mudá yêsh nā yé ŋgwúm, buud bwá sásúlág jaŋga.

3 Mudúm nyə ajáláyé nā kaambulə múdá nā nyúul nyé; mudá námə ntó.

4 Mudá cúgé nā ŋkul balan nā nyúul nyé nda á céel ná, ŋgwúm yé wá jí nā nywo. Námə mbií ŋgwúdú, ŋgwúm cúgé nā ŋkul balan nā nyúul

nyé nda á cêel ná, mudá yé wá jí nà nywo.

⁵ Ngwól kú ban ηgwól; ka nji ná bi mé bæ cún ná bi mæ béégyá ηkúmba fwála shú ná bi mé kænd mílâm mójəgula dí. Fwála dɔɔŋg ká námá shîn, bi ó nyiŋgə fula; nəcə bí a bá bæ kú mpu máánd mílâm ná ndeé *Sátan mú bwówulə bí.

⁶ Na, mæ ayímbúliyé bí; mæ cwíny bí cwínyúg.

⁷ Mpúlə dúg dí, má jii ná buud bêsh bwó jíg nda mæ. Nji, muud yêsh jí nà jé sâ Zembî nyə á yə nyə yí; nyíga nə jíga, nyímí nə jíímí.

⁸ Má ηgə ci nə miŋgwam mi búđúm nə mikúsó mí búdá ná, í nywa ná bwó jíg nda má njúl ná, kú béya.

⁹ Nji, í ká bæ ná bwó ampúyé máánd mílâm, bwó béyág; nəcə í yida bul jala ná muud béyág, ntɔ ná a júgugí nə yéesh.

¹⁰ Shú bɔɔŋg bí mímbéyá wá, mæ tál mpándí; kú ntâg bæ mæ, Cwám̄ba wé mé tál mpándí ná, ci mudá kú béégya nə ηgwúm yé.

¹¹ Múdá ká ntâg béégya nə ηgwúm yé, a jíg kú ná kə báád; ka nji ná a kə sá ηkwambulə nə ηgwúm yé. Ci mudúm kú yíl múdá bâ.

¹² Shú bóólúgá bân, Cwám̄ba dí má cî, mæ wé ηgə ci ja níđ ná, ηkí mbúgula Zembî jí nə mudá *hááden, múdá mé ká cêel ná bá bwó baagulə bâ, a kú bæεg yíl múdá wɔɔŋg.

¹³ Nkí mudá wé jí mbúgula, ηgwúm nye hááden, ηgwúm mé ká cêel ná bá mudá bwó baagulə bâ, mudá kú bæεg gwú bâ dɔɔŋg.

¹⁴ Nəcə, mudúm jí hááden yé nyə é bæ kúnə-kúnə nə Zembî nəcə mudá yé, mudá jí hááden yé nyə é bæ kúnə-kúnə nə Zembî nəcə ηgwúm yé. Í mbâm bæ kú bæ ntɔ, mpu ná bwân bāŋ bwó é bæ shwóg-shwóg nə Zembî; nji, búsə kúnə-kúnə nə nyə.

¹⁵ Nji, ηkí nyɔɔŋg jí hááden yé má cêel béégya nə ηgwól, a jee béégya nə nyə; í cúgé mbúgula yímbúlí ná a jíg nə bâ dɔɔŋg. Zembî nyə a jôw bí shú ná bi jíg ná sheε.

¹⁶ Ntâg námá ná, wεε mudá jí mbúgula yé, ye wo mpú ηkí wo e bá sá ná ηgwúm woó dúgúg cug? Nkí ntâg ná wεε mudúm jí mbúgula yé, ye wo mpú ηkí wo e bá sá ná mudá woó dúgúg cug?

Zembî nyə á ηgə tál buud icé icé

¹⁷ Sá ηgwúd jí ná, muud yêsh tówúg cé Zembî nyə a tál nyə yííd, cé nyə á bæ a tál ja Zembî nyə a jôw nyə yí. Cεε mé ηgə yə máđɔ mé óbúgula mēsh yí, dwo óni.

¹⁸ Nkí Zembî nyə a jôw ηgwól múúd a njúl síya ábiwáág í*, muud wɔɔŋgú jíg nə ábiwáág yé. Nkí Zembî nyə a jôw muud a kú bæ síya ábiwáág í, muud wɔɔŋgú kú síya ábiwáág.

7:7 Mat 19.11-12; 1Kr 12.11 **7:9** 1Tm 5.14 **7:10** Mat 5.32; 19.9 **7:14** Rom 11.16 **7:15** jíg ná sheε: 14.33; Rom 12.18; 14.19; 2Kr 13.11; Kol 3.15; Heb 12.14

7:16 1Pr 3.1 **7:18** Gal 5.1 * **7:18** Muud jí síyá ábiwáág yé: na jí mwá Yúden. **7:19** Rom 2.25-29; Gal 5.6

19 Síyálə ábiwáág cúgé tɔɔ sâ, bálə kú síya ábiwáág kú námə bə tɔɔ sâ. Sá jí nə mfíí yí jíəsə nji bɛɣlə mámpándí má Zembí.

20 Muud yêsh tówág cé nyə á bə a təl ja Zembí nyə a jəw nyə yí.

21 Nkí Zembí nyə a jəw wo, wo njúl lwaá, kú wá fimâl lámúd nə jiya lwaá gwô. Nji, wó ká dúg zhíí nə wo bág fúlí, wo bɛ zhíí nyɔɔŋg.

22 Nəcé nə, lwaá Cwámba má jəw yí í músə fúlí, í dúgyá nə Cwámba. Ntó námə, nyɔɔŋg *Kríst má jəw a njúl fúlí yé músə lwaá má Kríst.

23 Mpugá nə Zembí nyə a wá lal-lal tən shú nə bi wúg míkámúd. Kúgá sá nə bi nyíngəg bə məlwaá mə múúd†.

24 Bwaang, má nyíngə ná námə ci nə muud yêsh bwénúg mísh má Zembí dí cé nyə á bə a təl ja Zembí nyə a jəw nyə yí.

25 Shú bɔɔŋg básə ná óncwíyê wá, sâ má zə ci ga í cúgé nə Cwámba nyə a təl mpándí; mə cwíny bí tən nda muud bí bí nə ŋkul je shwu nyúul nə ndí yé nəcé Cwámba nyə a gwág mə ŋkúnkwónúlə.

26 Mee ŋgə táduga ntúga: ja sá má dúg micúŋ myá wəla ga yí, mə tádúgá nə í bul jəla nə buud bwə jíg mɪŋgwam.

27 Nji tɛem bə ntó, ŋkí wo má bá múdá, wo kú bɛeg sɔ nə wo gwú bə. Nkí wo afwóyé bá múdá, wo kú bɛeg sɔ nə wo bə.

28 Nji, ŋkí wo bá múdá, wo

asáyé *sám; ncwíyê sás má ká kə báád íí, nyə asáyé sám. Nji, buud bwə béya wá bwə é bul dúg mínjugú cəg gaád; mə ŋgə lás ntúní shú nə mə sá nə bi sásáləg mínjugú nyɔɔŋg.

29 Bwaang, mə ŋgə ci nááá, fwála í mú kúkúl. Nə ndéé, tééd wəla ga di, buud bí nə budá wá bwə cúgəg nda bwə cúgé mímbéyá;

30 bɔɔŋg bwə ŋgə jíí wá, bwə cúgəg nda bwə aŋgê nə jíí; bɔɔŋg bí nə məshusəg wá, bwə cəgə nda bwə cúgé nə məshusəg; bɔɔŋg bwə ŋgə kusə wá bwə cəgə nda isâ bwə ŋgə kusə yí í cúgé isâ byán‡.

31 Buud bwə ŋgə də shí wá bwə cúgəg nda bwə aŋgê nə də shí. Mə lás nə bí lósú ní wêsh nəcé shí shé bí nə ndí múús ga í bá cɔ.

32 Má cɛel nə bi bág kú nə sâ í kənd bí milám gwów yí. Muud cúgé mbéyá yé má də kənd lâm isâ í dúgyá nə Cwámba yíid, a də sɔ nə Cwámba gwágúg nyə nywa.

33 Nji, nyɔɔŋg jí mbéyá yé má a də sɔ nə mudá yé gwágúg nyə nywa, a də kənd lâm isâ í shíd,

34 lâm í mú də bə nyə kəw. Ntó námə wá jí nə mudá yé. Mudá cúgé báád yé, tɔɔ nyɔɔŋg jí ná ncwíyê yé má də kənd lâm isâ í dúgyá nə Cwámba yíid, shú nə nyən bág yé mə Cwámba ncindí nə ncindí. Mudá jí báád yé nyə má də

7:22 Ifz 6.6; Flm 16; 1Pr 2.16 7:23 6.20 † 7:23 Kúgá nyíngə bíd nə məfug mə búud má ŋgəg nə jwú nə bí. 7:25 1Tm 1.12-14 7:26 Zhe 16.1-4; Mis 14.22; 1Te 1.6; 3.3-4 7:28 Luk 21.23 7:29 Rom 13.11-13; 1Pr 4.7; Flp 4.5 ‡ 7:30 Muud nyə ajáláyé nə bíd nə gúl sâ í tówág shwóg nyádí cəgud. 7:31 1Yn 2.17 7:33 Luk 14.20

só ná ηgwúm yé gwágúg nyə nywa, a du kənd lām ísâ í shíd.

³⁵ Mə aηgê nə lás ntáni nə mə cεel kul bí bíd. Í yidá bə shú mánywa mún. Mə ηgə jii nə bi sáág sâ í búl jəla yí, nə bi bəg buud ɔ Cwám̄ba ncindî nə ncindî, kú bə kəw.

³⁶ Nkí ncwámá má bul bə nə yéesh nə land jé, nə ndεé a mú cεel nə bwə bəyág nəcə a tédúgá nə nyə e jág sá sás dɔɔηgú ηkí a bə kú ná bá nyə, ηkí a dúg nə bwə jalá nə bəya, bwə bəyág nda á ηgə jii nə; nyə asáyé sám.

³⁷ Nji ηkí ncwámá í ηwa cígulá nyədí lámúd sâ nda cındal nyə, ηkí a ji nə ηkul mpu máánd lām bii yéesh jé, á ká ηwa cígulá nə bá land jé bwə ányηgəyé ná bəya, a mpú sâ.

³⁸ Ntó ji nə muud mə bá land jé yé mə mpú sâ, nyɔɔηg mə bə kú bá yé mə bul mpu sâ. §

³⁹ Mudá ji cεɛlá nə ηgwúm yé té wēsh ηgwúm ηgə ná cugə yí. Nηwúm má ká yə, mudá kú ná bə cεɛlá, a mú jee bá muud yēsh á céél bá yé; nji í jii nə muud wɔɔηg bəg muud mə Cwám̄ba.

⁴⁰ Nji, í bul jəla nə a jíg kú ná kə báád. Mεε mām məcwûη wə máni, mə tédúgá nə mə ji námə nə Shíshim má Zembî.

8

Sâ í dúgyá nə ocúdú ó mətúnuga

¹ Bóól ózembî bí ó áyadúg. Bóól búúd bwə ηgə cígə ocúdú ηgə sá ívuguli í ózembî bɔɔηgú *mətúnuga. Shú sá í dúgyá nə ocúdú ó mətúnuga bɔɔηgú yí, shé má mpú ná: «Sá bēsh bí nə mpúyá.» Nji, mpúyá wɔɔηg í du sá nə muud ηkényúg nyúul, í njúl nə cεélí í du sá nə gwoɔηg í lálug búgád.

² Múúd mə ká téduga nə a mpú gúl sâ, muud wɔɔηgú nyə afwóyé mpu sâ jí nə fwámé mpúyá yí.

³ Nji, muud mə céél Zembî yé, Zembî mə mpú nyə.

⁴ Nə ndεé, shú dálə ocúdú ó mətúnuga má ívuguli í ózembî ó áyadúg íí, sá má mpu nə ívuguli byɔɔηgú í cúgé tɔɔ sâ shí gaád, ηgwól zembî cugé, nji fwámé Zembî ηgwûd nə ηgwûd.

⁵ Bóól búúd bwə ηgə téduga nə ncúlyá ozembî nə ncúlyá micwám̄ba myâη mísə. Nji, bíl ísâ búúd bwə ηgə dúg nə ozembî yí í tεem bə jɔη dí, ηkí ntâg shí ga dí,

⁶ shú shé bân, Zembî ji ηgwûd nji Zembî Sóóηgú. Isâ byēsh í zhu nyədí, shé ηgə cugə shú dé. Cwám̄ba ji námə

§ 7:38 (téed 36 kə wós 38) Impánzə íni, bóól bwə ηgə ci ná í jalá nə bə ntúga: 36 «ηkí muud mə dúg nə a jág sá nə baagaləlá sás dé ncwíyē wəla la bə cɔ a kú kənd nyə báád íí, ηkí a dúg nə í jalá nə a kándug nyə báád íí, a sáág sâ á jii yí; nyə asáyé sám, bā í síyúg. 37 Nji, muud mə ηwá cígulá lámúd, kú nə sâ í ηgə cındal nyə, á ηgə mpu jwú nə tédúgá yé yé, ηkí á ηwa cígulá nyáméfwó dí lámúd nə a baagula sás dé ncwíyē, a má mpu sâ. 38 Ntó mə lwó nə muud mə kánd sás dé báád yé, a mpú sâ; nyɔɔηg mə bə kú kənd yé, á bul mpu sâ.» 7:39 Rom 7.2-3 8:1 Mis 15.29; Rom 12.16 cεélí: 13.1-7; 14.1; 16.14; Yuá 13.34; Rom 15.1-2; 2Kr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ifz 5.2 8:1 Rom 14.1-15.6 8:3 13.12; Gal 4.9 8:4 10.19-20; Mbá 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9 8:6 12.5-6; Yuá 1.3-4; Ifz 4.5-6; Kol 1.16

ηgwûd, nji Yésus-Krîst; isâ byêsh bîsə nəcə nyə, sá búsə námə nəcə nyə.

⁷ Nji, buud bēsh dí bí nə mpúyá ni. Bóól bwé á má janawo nə yálə ózembî ó áyadúg gúmá, ná ndeé, wóós nə kidíga, ja bāη bwé dá cúdú mətúnuga má ózembî ó áyadúg yí, bwé é ηgə də bwé ηgə téduga ná cúdú éga ji cúdú mətúnuga shú zembî áyadúg. Sâ jəηg í mú sá bwo fəη lám dî, nəcə í bálə ná ηkí tag.

⁸ Í njúl ná sâ má dâ dí jí nə ηkul sá ná sá shíshíg Zembî kúná-kúnə. Nkí sá má bó kú də, sâ kú jimb sá mísh má Zembî dî; ηkí sá má dâ, sâ kú námə kwíduli sâ.

⁹ Nji bi ó bey ná sâ bí bí fulí ná bi sáág yí í yidag bə óbúgula ó átutagú kwóógú lú mábəəgú.

¹⁰ Nəcə, wo muud jí nə mpúyá yé, ηkí bwé dúg wo, wo ηgə də mpáanzé zembî áyadúg dî, ηgaá ná sá jəηg í é sá ná muud jí ná nə lám ηkí tag yé ηwág ηkul, a kə də ócúdú bwé ámə cígə yə ózembî gúmá wá?

¹¹ Ja jəηgú, mpúyá wô í má sá ná ηgwól *mínyəηú woó jí nə lám ηkí tag yé jimbúg, í njúl ná Yésus nyə á yə námə shú déd.

¹² Nkí bi mə sām ntó nə omínyəηú bán, bəwəli bwo lám í kú fwo lal íí, bi má sām nə Yésus-Krîst.

¹³ Gwé wá jí ná, ηkí gúl sá má dá í é búlal ηgwól mínyəηú waamə bííd íí, mə kú ná bá

bwele də cúdú, shú ná mə bég kú búlal mínyəηú waamə bííd.

9

Pwól cugé nə milúndâl

¹ Ye mə cugé fulí? Mə cugé *múúd lwámá mə Yésus íí? Ngaá mə a shí dúg Cwamba wúsú Yésus? Ye bí cugé ísέy má má sá shú má Cwamba yí?

² Nkí bóólúgá búúd bwé dúg ná mə cugé múúd lwámá, bi kú bə, má jí muud lwámá mə Yésus shú dán. Nəcə bi búsə yuug í ηgə lwó ísέy má ηgə sέy tāη nda muud lwámá mə Cwamba yí.

³ Shú búúd bwé ηgə bə nə məshwán nə mə wá, sá má jí nə ηkul bəsa nə bwo yí jí ná:

⁴ Ngaá sá bí nə zhií ná sá ηwág idāw nə məηgul bídí?

⁵ Ye sá bāη wá búsə ci muud kú jaand nə mudá yé? Ngaá ná bóól búud ə lwámá bwé ηgə sá ntó, təə omínyəηú ó Cwamba, təə Séfas?

⁶ Nkí ntāg ná, ye sá bāη Barnábas wá sá cúgə nə zhií ná sá jíg kú sέy?

⁷ Zá nyə a má bwele sέy sέy ízimbi a ηgə jéna nə nyəmfwó yé? Zá nyə a má bwele bə fambá ná ndeé a kú də mpúmá a cínəηg yé? Nkí ntāg ná zá nyə a má bwele wíil íntený ná ndeé a kú balan nə mənyāη má íntený byəəηg yé?

⁸ Ye iyuug má ηgə ηwa bí íni bîsə nji ijām nə ijag yā buud? Ngaá ná bîsə námə cilyá məcəçə Moyîz nyə á cilə mád?

9 Jí mpu bæ cilyá mácéξ má Moyîz dí ná: «Wo kú fad nteny mpu ja í ηgá nyaal mpumá ηgálə lwáál nywo yí.» Ye inteny wá Zembî ηgá bul téduga yí?

10 Ye nyə anğê nə lás ntó shú dúsú? Haaw! Shú dúsú wá cilyá ga í á cilya yí. Í jîi nə muud ηgá waad məndəlú yé ηgág nə waad a ηgá bwánd nə búgá nə nyə é bæ nə mfií; nyəηg ηgá nyífə mpumá ηgálə lwáál yé ηgág nyífə a ηgá bwánd nə búgá nə nyə é bæ nə kəw.

11 Sá á bə bî mpəg í kwíínd bí cug á Shíshim dí yí; ntó ná, sá má ká mwáágulə mpúmá í kwíínd sá cug á shí ga dí yí, bəw ntó aá?

12 Nkí bóól búúd bí nə zhií ná bwə ηwág mbií mánywa məηg bídí, sá bəη má ban ka bul bæ nə zhií nyəηgú nəcé ji? Nji, sá á shígé balan nə zhií nyəηgú; sá ηgə yida jísəw sá jəsh shú ná sá kú ntágulə ná Jəjə Kéel má *Kríst í bág kú bwiηgya.

13 Buud bwə də sēy ísēy í Zembî Mpáánzə wá, Mpáánzə wə í də námə wíil bwo; bəηg bwə də kənd Zembî *mátúnuga *alatār dí wá bwə də ηwa dāg kəw lú ídəw alatār dí. Nğáá bi mə mpú ntó?

14 Mbií ηgwúd wəηg námə, Cwámba nyə a wá cēξ nə buud bwə jááw Jəjə Kéel wá bwə jəlá nə cugə nə ísēy byəηg.

15 Nji mεε mə a shígé balan

nə məzhií məηg; mə anğê námə nə cilə ntúga ná mə lúndal ísə byəηg. Má yidá bul cēel ná mə yág, ntə ná mə sáág milúndál. Jám sá gúmá wə cí, muud cugé nə ηkul yíl mə gwo.

16 Mεε jám kóómb di, ja má ηgá jaaw Jəjə Kéel yí, mə cugé nə ηkul cí nə mə ηgə sa gúl sá, nəcé jísə mə sá cínđulá Zembî ηgá cínđal mə yí. Məntágula nə mə ηkí mə bə kú jaaw Jəjə Kéel.

17 Í á mbə̄m bæ nə mə a té nə lám wám nə mə zə jaaw Jəjə Kéel, mə bæ nə zhií ná mə jíg myána. Ká, mə ηgə sá ísēy byəηg cínđulád, jísə mbag Zembî nyə á kēel mə mábwəd yí.

18 Ná ndéé, myáyé myána má ηgá ηwa cínəηg myá? Myána myám wə mə jááwúg buud Jəjə Kéel ashwá, mə ηgá cúndə kú lúndal ísə má jí nə zhií ná mə ηwág Jəjə Kéel dí yí.

19 Haaw! Mə ji fəlí, kú bæ lwaá mə múúd. Nji, tεem bæ ntó, mə a má sá máméfwó lwaá á buud bəsh shú ná mə bág nə fwála mə sá nə bímbí lú búúd dēsh dí nə ηkul gwág mə yí í búgúlág Yésus.

20 Ja sánəη *Oyúden básə yí, mə cugə námə nda Oyúden shú ná mə sá nə bwə kándug milám wə Yésus. Ja sánəη buud bwə ηgá bə məcéξ má Moyîz wá sá básə yí, mə bə námə mácéξ məηgú nda bwo, í njúl ná í cugé mə cínđulá nə mə bég mwo. Má bə mwo nji shú ná mə sá nə buud bwə

9:11 9.4; Rom 15.27; Gal 6.6

9:12 Mis 20.34-35; 2Kr 11.9

9:13 Ilh 18.8-19

9:14 9.4

9:15 Mis 18.3

9:16 Zhe 20.9

9:17 4.1

9:19 10.23-24, 32-33;

Rom 15.1

9:19 Mat 20.26-27

9:20 Mis 16.3; 21.20-26

ngá bɛ mæcɛɛ wá bwá kándug milâm wá Yésus.

²¹ Ja sánɔŋ buud bwá ádé bish mæcɛɛ mɔɔŋg wá sá búsá yí, mæ cugə nda bwo, námá nda mæ aŋgê nə bish mæcɛɛ mɔɔŋg, í njúl ná mæ ngə bɛ Cɛɛ má Zembî, Krîst ji Cɛɛ dâm. Mæ cugə nda mæ aŋgê nə bish mæcɛɛ nji shú ná mæ sá ná buud bwá ádé bish mæcɛɛ wá bwá kándug milâm wá Yésus.

²² Ja sánɔŋ buud bí nə búgá átutagú wá sá búsá yí, mæ cugə nda bwo shú ná mæ sá ná bwá kándug milâm wá Yésus. Mæ a má bə sá jêsh shú búud bēsh shú ná mázhíí mēsh dí, mæ cugəg búbaalé búúd.

²³ Mæ ngə sá isâ ini byêsh nəcɛ Jɔɔ Kéel, shú ná mæ bəg nə kow mánywa Jɔɔ Kéel í ngə kaag mád.

²⁴ Bi ampúyé ná í də bə mbaadé ígwiimbí dí ná, buud ŋkí bulya ju íkálé ná ndéé muud ŋgwúd ŋwa mpóógú? Jugá kálé mbií wí ná bi ŋwág mpóógú yí.

²⁵ Ogwiimbe ó ígwiimbí bēsh bwá də ci isâ ŋkí bulya shú ná bwá ŋwág *tûm gúmá. Í njúl ná tûm gúmá bwá də ŋwa yí í də yéel. Sá bāŋ wúsú tûm gúmá í ábúlé yéel. ²⁶ Kúlá mé ngə ju yí, mæ aŋgê nə ju nda muud nyá aŋgê nə mpu kúl á ngə kə yé; ja má ngə wusə ikúda yí, mæ aŋgê nə wusə ikúda ntó ŋgúlád.

²⁷ Mæ ngə yida jugəshi nyúúl nyâm, ŋgə nywaad

nywo sá má céel yí, shú ná í kú bá bə ná, mæ shîn cúndə Jɔɔ Kéel bóól búúd gwág ná ndéé, mæ nyiŋgə shúb mpóógú.

10

Shé ó bey sâ í á sîy nə buud ó Izurəyêlyí

¹ Ntó, ye bwaanɔ, mæ acéélé ná bi bəg kú mpu isâ í á sîy nə odá yí; ŋkúdú í á baagulə bēsh, bēsh bwá á ntə māŋ má atítíí nə makuú.

² Ntó ji ná bēsh bwá á duwan ŋkúdú, duwan máŋ dí tāŋ *ompwíín ó Moyíz.

³ Bēsh bwá á də də idəw im-pwúd Shíshim má Zembî í á də nti bwo yí.

⁴ Bēsh bwá á ŋgul məjúwó məmpwúd Shíshim má Zembî í á nti bwo má, məjúwó má á ŋgə wú kwóógú má. Kwóógú dɔɔŋg í á bə fwámé kwóógú wá í á ŋgə lúgal bwo cí, í á bə *Krîst.

⁵ Nji, tɛɛm bə ntó, bóól ncúlyá buud wā gwoonɔ ján, Zembî nyə a shígé gwág bwo nywa. Gwé wá nyə á janɔgulə bwo, a mpánɔgulə mímbimbə myán shí a shwéeshád yí.

⁶ Isâ ini í á bə nə bwo ntó shú ná í bəg shé mæcwûŋ, shé kú də wíimb sálə isâ í á abúbôw nda bwo.

⁷ Kúgá yə ózembî ó áyadúg gúmá nda bóólégá wā gwoonɔ ján bwá á sá ná. Sâ jɔɔŋg jí cilyá ná: «Kúl búúd í á ji shí də, ŋgul; bwá mú t̄w, zhwiim-bya.»

9:21 Gal 2.3-4 **9:22** Rom 1.13; 2Kr 5.11; 11.29 **9:24** Flp 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Zhk 1.12; 1Pr 5.4; Mbá 2.10 **9:27** Rom 8.13; 13.14 **10:1** MmN 13.21; 14.21-29 **10:3** MmN 16.13-35; Mbá 8.3; Sôm 78.24-25 **10:4** MmN 17.6; Ilŋ 20.11; Sôm 78.15 **10:5** Ilŋ 14.29-30; Sôm 78.31; Heb 3.17; Yúd 5 **10:6** Ilŋ 11.4, 34; Sôm 106.14 **10:8** Ilŋ 25.1-9

8 Shé kúgá sá jaŋga nda bósólúgá wâ gwoonḡ ján bwá á sá ná. Sálə bwá á sá jaŋga yí, bwá á yə jwôw ngwúdu buud otóóshin məwûm mábá nə ólól.

9 Shé kúgá shweenzh Krîst nda bósólúgá wâ gwoonḡ ján bwá á sá ná. Bwá á shweenzh nyə, onywâ bwá mú jaŋgulə bwo.

10 Shé kúgá námá du cwaduga nda bósólúgá wâ gwoonḡ ján bwá á cwaduga ná; bân, *éŋgəles á shwiy nyə á zə jaŋgulə bwo.

11 Bwaanḡ, isâ ini í á bə nə bwo ntáni shú ná í bág shé mæcwûḡ. Í á cilya shú ná shé buud shé ngə cugə mwôw mâ məzhúgúlâ dí wá, shé mpúg nda shé má jálá nə ngə cugə ná.

12 Ná ndéé, muud ngə tédúgá ná məbwəbúlán má cugé nə ŋkul sá nyə sâ yé, ká bey ná á búlág.

13 Məbwəbúlán mēsh bí á má du bwəma nə ndí má má du námá bə nji isâ bí nə ŋkul wóós nə muud yí. Nji, Zembî ji abúgúlág; a cugé nə ŋkul bíd ná bí bwəmagí nə məbwəbúlán má ntó bí ŋkul má. Ja bí má bá du bwəma nə məbwəbúlán yí, a bá du lwó bí zhií shú ná bí jisówúg kú búla.

Kúgá fula isâ í májamb nə isâ í Zembî

14 Gwə wə jí ná, yé bwáaḡ má búl cəel wá, fúndágá yələ ózembî ó áyadúg gúmá.

15 Mə ngə lás nə bí nda mə lás nə buud bí nə fug wá. Biméfwó faasugá sá mé ngə ci yí.

16 Ja sá má du də ídâw í Zembî yí, sá má du ngul bálá; sá má du yə Zembî akíba shú bálá jooḡgá. Ngulúlə sá má du ngul bálá jooḡg yí í du bə ná sá bēsh sá má du ŋwa kəw lú mánywa mâ mácií *Krîst nyə á wéeshuli shú dúsú má. Féyálə sá má du féya buléd yí í du bə ná sá bēsh sá má du ŋwa kəw lú mánywa mâ nyúul Krîst nyə a yána shú dúsú yí.

17 Sá bēsh sá mú mbwəɔɔdá nyúul ngwúdu nda buléd jí ngwúdu ná. Ntó ji ná sá tɛem bə ŋkí bulya, sá básə nyúul ngwúdu nəcé sá má du kəwəla nji buléd ngwúdu.

18 Fwogá dúg mímbýágá mí *Izəwəyél. Buud bwá du də ócúdu bwá du kə *mátúnuga dí wá bwá du fula isâ nə *alatâr, ntó ji ná bwá du fula isâ nə Zembî muud jí ámadí á alatâr yé.

19 Jí má ngə ka cəel ci yí? Ye ná ocúdu búud bwá du yə ózembî ó áyadúg mátúnuga dí wá básə gúlúgá sá? Ŋkí ntâg ná ozembî bəoḡgú bí gúl sá?

20 Mbô! Mə ngə ci ná ocúdu búud bwá du kənd mátúnuga dí wá, Zembî dí bwá dú yə bwo yé; í du bə mátúnuga bwá du yə májamb má. Mə acéélə nə bínón məjamb bí dúg fula isâ.

21 Bí cugé nə ŋkul ngul bálá

mə Cwámba, bí nyingə ŋgul bálá mǎjamb. Bí cugé nə ŋkul ŋwa kōw túwəli mə Cwámba dí, bí nyingə ŋwa kōw túwəli mǎjamb dí.

22 Ye sǎ má sǎ ná Cwámba sǎág wúú? Sǎ má lal mǎŋkul cǎ nyǎ?

23 Bóól búúd bwǎ ŋgə cǎ ná: «Muud ji fǎli ná a sǎág sǎ jēsh á cēel yí.» Jǐ ntó. Nji, sǎ jēsh dí jǐ nə ŋkul kwíind múúd. Haaw! «Muud ji fǎli ná a sǎág sǎ jēsh á cēel yí.» Jǐ ntó. Nji, sǎ jēsh dí í du lal gwoŋg.

24 Muud nyǎ ajǎláyé nə sǎ ná nyǎmǎfwó wǎ bǎg nə mǎnywa; muud yēsh sǎǎg ná bóól bwǎ bǎg nə mǎnywa.

25 Dagǎ sǎ jēsh bwǎ kúshǎ mákǐd ocúdu dí yí; dagǎ gwo nə milǎm ná salǎ, kú jǐ míshǐlí ná bí ŋgə bεemb.

26 Dagǎ, nəcé shǐ nyǐ shǐ mə Cwámba, nə isǎ byēsh bí cǐnŋg yí.

27 Ntó ji ná, *hááden mə kǎ jǎw bí dína dí, bí má kǎ kǎ, dagǎ mbií ídǎw wēsh bwǎ é yǎ bí yí; dagǎ byo nə milǎm ná salǎ, kú jǐ míshǐlí ná bí ŋgə bεemb.

28 Nji, ŋkǐ ŋgwól múúd má jaaw bí ná cúdu bwǎ ámə jáámǎ yé nyǎ ámə bǎ cúdu *mǎtúnǎga, bí kú ná dǎ. Bí kú dǎ, nəcé muud má jááw bí yé, bí á bá ntǎgulǎ nyǎ lǎm.

29 Ja má cǐ ná lǎm yí, mə acǐyé lǎm wún, má cǐ jǐ má múúd nyǎ ámə jaaw bí yé.

Nəcé jǐ lǎm má ŋgwól múúd í é zǎ jum mə, mə njúl fǎli yí?

30 Ŋkǐ mεε mə yǎ Zembǐ akǐba mə ka dǎ, bwǎ é ka kǎ ŋgə ji nə mə íkúdígúd nəcé jǐ, í njúl ná mεε shǐ yǎ Zembǐ akǐba?

31 Ntó, tǎo bi mə dǎ, tǎo bi má ŋgul, tǎo bi mə sǎ jǐ, sǎgǎ sǎ jēsh nə yéesh ná bi mə yǎ Zembǐ gúmǎ.

32 Kúgǎ bεεg sǎ ná tǎo mwǎ Ogarēk, tǎo mwǎ *Oyúden, tǎo muud ŋgwúd á *Dǎ lǎ óbúgula ó Zembǐ lǎngúwóg búgád.

33 Sǎgǎ nda mə; ísǎ byēsh dí, má cēel sǎ sǎ múúd yēsh nyǎ e gwág nywa yí. Mǎ ádé sǎ ná mǎmǎfwó bǎg nə mǎnywa; má du sǎ ná ncúlyǎ buud bwǎ bǎg nə mǎnywa, ná Zembǐ cúgug bwo.

11

1 Ŋgǎgǎ nə yagula mə, námǎ nda má ŋgǎ yagula Krǐst ná.

Nda sǎ má jǎlá nə ji mǐsǎon nə

2 Mǎ ŋgə faag bí nəcé, bí ŋgə tǎduga mə ija byēsh, bí ŋgə ntǎg námǎ bε minjǐgúlǎ má á kala bí myǎ.

3 Nji, má jǐ ná bi mpúg sǎ ŋgwúd ná: múdúm yēsh lúlúú yé wǎ *Krǐst, múdá lúlúú yé wǎ mudúm, Krǐst lúlúú yé wǎ Zembǐ.

4 Mudúm yēsh mə jǎgúlǎ nə Zembǐ ŋkǐ ntǎg ná a cúndǎ mǐcúndǎ mí Zembǐ a njúl nə tǔm lúúd yé, a wǎ lúlúú yé Krǐst shwón.

⁵ Mudá má yídá jəgula nə Zembî ηkí ná a cúndá mícúndá mí Zembî shwá lúú yé, a wá lúúú yé múdúm shwôn. Nəcə, bálə shwá lúú wúsə námə nda a má kənya shilú*.

⁶ Haaw. Múdá má ká bə kú nə tûm lúúú í, í jii ná a sémyág námə shilú. Nkí jí ka bə sâ shwôn ná mudá sémyág shilú ηkí ná a kənyag lúu, í jii ná a dúg cəxlə tûm lúúú.

⁷ Mudúm nyε, nyə ajáláyé nə bwáád tûm, nəcé a ji yuug má Zembî, a ηgə lwó gúmá í mpíyá nə Zembî yí, mudá nyε ηgə lwó jəng í mpíyá nə mudúm yí.

⁸ Nəcə, mudúm nyə a shígé wú mudá dí, mudá nyə a wú múdúm dí.

⁹ Zembî nyə a shígé té múdúm nəcé múdá, nyə á yida té mudá nəcé mudúm.

¹⁰ Gwá wá jisá ná, mudá má jəlá nə bə nə ndəm lúúú; ntó ji shú lwólə *wəngəles ná a ji íjwúga í múdúmád.

¹¹ Tεem bə ntó, dúgúlə cug sá ηgə cugə t̄əη buud ɔ Cwám̄ba yí, mudá cugé nə ηkul cugə kú nə mudúm, mudúm kú námə cugə kú nə mudá.

¹² Í bá ntó nəcé ná, námə nda múdá ashúshwóógú nyə a wú múdúm dí ná, ntó námə wá múdúm má də byél múdá dí yé, sâ jêsh í zhu wá Zembî.

¹³ Biméfwó faasugá ná jiga: ye jí jə sâ ná mudá bəg shwá lúú ja á ηgə jəgula nə Zembî yí?

¹⁴ Jisə námə sâ shwôn ná mudúm bááguləg shilú nda

mudá. Ngaá nə cug shé ηgə cugə ga gwáméfwó í ηgə jíguli bí ntó?

¹⁵ Í njúl sâ gúmá shú múdá nyε. Nəcə Zembî nyə á yə mudá shilú ηkí gwaa ná í dúg búdal nyə lúu.

¹⁶ Nji ηkí muud má cεel sá máshwán na, sá b̄əη sá cugé nə fúlú nyəng, mədɔ mə óbúgula kú námə bə nə nywo.

Nda sá má jálá nə də dína mə Cwám̄ba ná

¹⁷ Mə afáágé b̄ə wəng lésú má zé lás nə bí gaád. Mə afáágé b̄ə nəcé, sεηgyálə bí mú də sεηgya *Dɔ dún dí yí, í ányíngáyé ná bə shú sálə ná bí láləg, í mú ηgə teeg bí teeg teegúg.

¹⁸ Í tééd fwo bə ná, ja *Dɔ lú óbúgula dún í də sεηgya yí, mə gwág ná m̄əηkəómá má mú ηgə bə mpédúgá nyín. Mə ηgə *magulə l̄əη wəngú bábaalē.

¹⁹ Mə ké ntág ci, í jii ná m̄əηkəómá m̄əng má bəg, bəng búsə fwámé óbúgula mpédúgá nyín wá bwə mpúyúg.

²⁰ Ntó ji ná, ja bí mú də sεηgya kul ηgwúd yí, í ádé ná nyíngə bə shú zálə də íd̄əw í Zembî.

²¹ Í mú də bə ná, fwála lə dálə, muud má leel shín də byé ídəg nyə ámə zə nə ndí yí kú bwánd ná bóól bwə wóósúg. Ja í bá ntó yí, í mú wóós ná, ηgwól njúl nə zha, ηgwól nyε má də ηgul ná ndéé c̄ə fudud;

* **11:5** Wəla mwəw Pwól nyə á cilə kálad éga yí, í á də bə sâ shwôn ná bwə dúgúg mudá nə kənyá shilú. **11:7** Mət 1.26-27 **11:8** Mət 2.18-23; 1Tm 2.13 **11:18** 1.10-11 **11:19** Mbá 13.2-4; 1Yn 2.19 **11:22** Zhk 2.5-6

22 ye bí cugé nà minjów ná bi dóg dā nà ŋgul wu? Nəcə jí bí búšə kú bísh Dɔ lú óbúgula ó Zembî yí? Bi má cɛel zə dū wá búúd bwé cugé nà mæbii wá shwôn lúúd í? Mə cíg ná jí? Mə fáágug bí? Mə afáágé bí na wáni sóólúgúd.

23 Nəcə, njígúlá má á lég nà Cwámba yí, wé wé má á kala bí yí; náəó: Cwámba Yésus nyə a sá ná, búlú bwé á kusha nə nyə yí, nyə á ŋwa buléd

24 ná ndéé, a yə Zembî akíba, a mú fɛy buléd, a mú ci ná: «Nyúúl nyâm í má kaanz shú dún dí nywé wé ga. Dugá sá sóólúgú ga, dū tédugá má.»

25 Námá mbií ŋgwúdá, ja bwé má shín dā yí, a mú ŋwa bálá wáan, a mú ci ná: «Bálá ga jisə sɔ́ á gúgwáan í zə sɛy mácií mām dí yí. Ja jêsh bí má bá dū ŋgul gwo yí, bi ɔ́ bá dū sá sóólúgú ga, dū tédugá mə.»

26 Ntó má kə ná ja jêsh bí má bá dū dā buléd ga nə ŋgul bálá wáan ga yí, bí ŋgə bwiiŋg shwiy Cwámba nyə á yə yí, bi dū bá jaaw dwo ná ndéé kə wóós ja á bá nyiŋgə zə yí.

27 Sá jəŋg wé jí ná, muud mə dá buléd a ŋgul bálá mə Cwámba yé, ŋkí á dā nə ŋgul mbií wúsə kú jəla yí, á byaagələ nə nyúúl nə mæcií mə Cwámba.

28 Ntó, muud yêsh fáásug nyəmɛfwó ná ndéé, a ka dā buléd, a ŋgul bálá wáan.

29 Nəcə muud mə dá buléd a ŋgul bálá ntó kú téduga

ná jí mændəm mə nyúul mə Cwámba yé, a ŋgə sá ná sémbyé mílású í bág bə ŋkí bul nyaan shú nyámɛfwó.

30 Sá jəŋg wé í sá ná, zh-wog buud bwé mú mimbəl mpádúgá nyín, bóól nə ijám, bóól ŋkí bulya bwé á má yə.

31 Sá mbəm dū faas sámɛfwó, sə kú nyiŋgə bwəma nə sémbyé mílású.

32 Nji, Cwámba má dū sámb sá mílású, a ság sá shú ná sə kú bá bwəma nə sémbyé mílású ányinyaanə búúd bwé abíshé Zembî wá bwé bá bwəma nə ndí yí.

33 Ná ndéé bwaŋg, ja bí má dū sɛɛŋgya ná bi mə dá yí, dugá sá ná, bóól bwánd bóólúgá.

34 Ŋkí ŋgwól múúd ŋgə gwág zha, a fwóg tééd dā nyádí njów a ka tɛem zə, shú ná bí kú dū sɛɛŋgya ná bi mə zə dū kwaamb sémbyé mílású ányinyaanə bídí ícug dí.

Shú bíl ísá byêsh íí, mə e bá zə kwambulə byo ja má bá zə yí.

12

Isâ Zembî mə dū yə bwán bé zhíí a shíshim dí yí

1 Bwaŋg, shú ísâ Zembî mə dū yə bwán bé zhíí a *shíshim dí yí, mə acéélé ná bi dóg bə kú mpu.

2 Bi mə mpú ná ja bí á bə kú fwo mpu fwámé Zembî yí, bwé á dū julə kə nə bí bów-bów zhííd, bí kə ŋgə bɛ ózembí

ó áyadúg, mbéé ísâ bísá kú nà ñkul mæ lás yí.

³ Nda jí ntó ná, má cœel ná bi mpúg ñkúmba sâ: muud Shíshim má Zembî ñgá sá ná a lásúg yé cugé nà ñkul lweem Yésus; muud Shíshim má Zembî í anǵê nà sá ná a lásúg yé cugé námá nà ñkul ci ná: «Yésus ji Cwám̄ba».

⁴ Isâ Zembî mæ ða yæ bwán bé mpáam dí yí bísæ mimbii mimbii, ñji Shíshim ñgwûd wá í ða kaaw byo.

⁵ Bulya mímbii búúd bí nà ñkul sêy nà isâ byœœng yí; ñji Cwám̄ba ñgwûd wá ñgá jwú nà iséy byœœng byêsh.

⁶ Misóólágú mí mímbii mimbii, ñji buud bêsh bwá ñgá sá myo wá, Zembî ñgwûd wá ñgá sâ ná bwá sáág myo.

⁷ Muud yêsh Ñkêñkê Shíshim mæ yá ñkúl ná a sáág sâ yé, a yá nyæ ñkul nyœœngá shú ná í kwíindúg bóól bêsh.

⁸ Ntó, Ñkêñkê Shíshim mæ yá ñgwól múúd ñkul ná a lásúg lésú fúg, a yæ ñgwól ñkul ná a mpúg sâ Zembî ñgá jii ná buud bwá sáág yí; Shíshim ñgwûd nà ñgwûd wá ñgá kaaw.

⁹ Shíshim ñgwûd wœœngá mæ yá ñgwól múúd búgá álal-ñkul, a yæ ñgwól ñkul mæ lwág mímbâl,

¹⁰ a yæ ñgwól ñkul mæ sá *máshimbá, a yæ ñgwól ñkul mæ cúndó micúndó mí Zembî, a yæ ñgwól ñkul mæ mpú faas míshíshim, a yæ ñgwól ñkul mæ lás mákâl mimbii mimbii, a yæ

ñgwól ñkul mæ féég sâ í ða ciy mákâl mœœng dí yí.

¹¹ Isâ íni byêsh íí, ñji Shíshim ñgwûd nà ñgwûd wá má ða kaaw byo, a yæ múúd yêsh jœœng á céél yæ nyæ yí.

Ikúl í nyúul bí ñkí bulya, nyúul njúl ñji ñgwûd

¹² Mpugá ná nyúul mæ múud nyí ñgwûd, ikál ñkí bulya. Ikál í nyúul tœem bulya ntó, byêsh í sá ñji nyúul ñgwûd. Ntó námá wá jí nà *Kríst yé.

¹³ Shé bêsh, tœœ Oyúden tœœ Ogurêk, tœœ mælwaá tœœ ofulí, shé á duwan Shíshim ñgwûd dí shú ná shé bág ikál yâ nyúul ñgwûd. Zembî nyæ á ñgulal shé bêsh Shíshim ñgwûd.

¹⁴ Ntó ji ná nyúul í cúgé ñji kúl ñgwûd, ikál í nyúul bí ñkí bulya.

¹⁵ Ñkí kuú í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé mbwê ná, mæ cugé kúl nyúul», ye kuú í é yœw bálæ kúl nyúul?

¹⁶ Ñkí lwá í sheé ná ci ná: «Nda má cúgé jús ná, mæ cugé kúl nyúul», ye lwá í é yœw bálæ kúl nyúul?

¹⁷ Ñkí nyúul nyêsh ncindí í sheé ná bæ ñji jús nà jús, í ka ða gwág ntædele? Ñkí nyêsh ncindí í sheé ná bæ ñji lwâ nà lwâ, í ka ða gwág mácud ntædele?

¹⁸ Bi má dág íí? Zembî nyæ á ñgæ tâl ikál í nyúul byêsh nyúulúd nda nyæ á cœel ná.

¹⁹ Muud ncindí nyæ á mbêsh sheé bæ ñji kúl nyúul ñgwûd nà

ngwúd, nyúúl í á nywá ka bæ ngow?

²⁰ Ntó, nyúul muud dí, ikál í nyúúl bí ñkí bulya, nyúúl njúl nji ngwúd.

²¹ Júš í cúgé nà ñkul ci nà mbwê ná: «Mə aŋgê nà jii wo», lúú kú námá ci nà məkuú ná: «Mə aŋgê nà jii bi.»

²² Í yidá bæ ná, ikál í nyúúl í dū nyīn nda bí nà iləm yí, byó wá í yidá bul kwínd yí,

²³ byəŋg sá má dū dág ná í abulé jəla nà gúmá yí, byó wá sá má dū bul ŋwa nà gúmá yí; byəŋg bí ná í ajáláyé nà nyīn yí, byó wá sá má dū bul mpu baagulə yí,

²⁴ í njúl ná ikál í nyúúl í dū nyīn yí í ádé jii mbií mbagulá wəŋg. Zembî nyə a sá nyúul muud mbií á ná nyə a wá gúmá ikál í nyúúl í cúgé nà gúmá yíid.

²⁵ Nyə a sá ntó shú ná mbéégí mənəkəmə í kú bæ nyúul muud dí, ikál í nyúúl í yidag dū bæ, jiga baagulə jiga, jiga baagulə námá jiga mbií ngwúdā.

²⁶ Gúl kál nyúúl í ká jug, bíl jug námá; bwə ká gúmal gúl kál nyúúl, bíl byêsh bæ nà məshusəg.

²⁷ Ntó, bi búsə nyúul má Krīst. Muud yêsh jí bídí *Dɔ dí yé jí kál á nyúul nyəŋg.

²⁸ Ná ndéé, Zembî nyə a təl buud Dɔ lú obúgula dí ntága: cé áshúshwóógú, nyə a təl *buud ɔ lwámá; cé ábēē, a təl *búud ɔ mícúndá; cé álél,

a təl búud ɔ mínjígulá. Ná ndéé, a mú yə bóól ñkul mə sá *máshimbá, a yə bóól ñkul mə lwág mímbəl, bóól ñkul mə kwínd búúd, bóól ñkul mə cwīny gúfúgá, bóólúgá ñkul mə lás mákəl məshús.

²⁹ Ye buud bēsh wá bí búud ɔ lwámá? Ye bēsh bí buud ɔ mícúndá? Ye bēsh bí oyíguli? Ye bēsh bwə dū sá máshimbá?

³⁰ Ye Zembî nyə á yə bēsh ñkul í dū lwag mímbəl yí? Ye bēsh bwə dū lás mákəl məshús íí? Bēsh bwə dū fēég mákəl myəŋgú?

³¹ Gwágúgá yéesh ná Ñkēñkē Shíshim yəg bí isá í búl bæ nà mfií yí.

Mə zə nyiŋgə lwó bí nyəŋg zhí í ntɔ məzhií məsh yí.

13

Ceelí í ntɔ sâ jêsh

¹ Mə tɛem lás mákəl má búúd, lás mákəl má *wáéŋgales íí, ñkí mə cugé nà ceelí, mpug ná mə ji nda kúnj í ñgə bwīm yí, ñkí ntág yaang í ñgə lwanɣula yí.

² Mə tɛem námá cúndə mícúndá mí Zembî, tɛem mpu míndimba myêsh, tɛem bæ nà mpúyá wêsh, mə tɛem námá bæ nà búgə jêsh ncindî mbií á ná mə dū yíl mímbánj ícéd íí, ñkí mə cugé nà ceelí, mə cugé tɔə sâ.

³ Mə tɛem námá yána isâ byâm byêsh, mə keenzh námá nyúúl nyâm ná bwə jéég jígal mə kudad íí, ñkí mə cugé nà

ceelí, sá jōŋgâ kú kwínd mæ tō sâ.

⁴ Ceeelí jí næ jisów, ceelí jí næ osusa, í cúgé næ zhín, í ádé bægwa, kú ñkēny nyúul,

⁵ í ádé sá isâ í shwōn, í ádé sọ nji mænywa mé, í ádé leel gwág zhwuná, í ádé baagula mábúgú*,

⁶ í ádé gwág nywa olíngî, ceelí í yida ðu gwág nywa óbúbálé;

⁷ í ðu juu sâ jêsh, ðu búdal, í ðu bæ næ búgá næ sâ jêsh, í ðu bwánd sâ jêsh næ búgá, í jisów sâ jêsh.

⁸ Ceeelí í ádé shîn; dálæ cúndæ micúndá mí Zembî í bá bæ cwúd, lásúlæ mákâl í bá shîn, mpúyá í bá bæ cwúdugá.

⁹ Næcé sá ñgæ mpu isâ ikâl, sá ñgæ cúndæ micúndá mí Zembî ikâl.

¹⁰ Nji, ja isâ byêsh í bá bæ óncindí yí, byōŋg bí íkâl yí í bá bæ cwúdugá.

¹¹ Ja má á bæ mwántombú yí, mæ á ðu lás nda mwántombú, mæ ðu téduga nda mwántombú, mæ ðu bála nda mwántombú. Ja má mú fwámé múúd ga, mæ má yōw isâ í bwân ó ntombú.

¹² Næcé isâ í ñgæ nyîn sá nda isâ sá ñgá dúg yēn† dí yí, nda isâ ñgúdé í má búdal yí; nji, ja fwála dōŋg í bá wóós yí, sá má dúg ná bii-bî-bii. Ja gaád mæ ñgæ mpu isâ impál, ja jōŋgâ mæ bá wámbulæ, námá nda Zembî mæ wámbúlá mæ ná.

¹³ Isâ í ábúlé shîn yí bíse ílól ja gaád, byó wá: búgá, næ dálæ bwánd næ búgá, næ ceelí; sá í ntọ na ílól ini dí wá ceelí.

14

Yéesh isâ bí næ ñkul kwínd múúd yêsh yí

¹ Shúshwóógú næ sâ jêsh íí, fwogá tééd sọ ná bi bág næ ceelí. Gwágúgá yéesh isâ Zembî mæ ðu yæ bwán bé zhíí a *shíshim dí yí, bul bæ ná ndéé cúndále micúndá mí Zembî.

² Næcé náóó, muud mæ lás mákâl mæshús yé, nyæ alésháyé næ buud, a lésha næ Zembî, næcé kú næ tōo muud nyé é gwág sá á ñgá ci yí. Nji, a ñgæ lás næ ñkul Ñkēñkē Shíshim ñgá yæ nyæ yí, ñgæ ci mindimba.

³ Nji muud mæ cúndá micúndá mí Zembî yé ñgæ lésha næ buud; a ñgæ cúndæ shú ná bwá lálug búgád, a cúndá ná a cwíny bwo, á cweel bwo milám.

⁴ Muud mæ lás kâl íshús yé ñgæ sá ná nyæmfwó lálug búgád, í njúl ná muud mæ cúndá micúndá mí Zembî yé ñgæ sá ná *Dọ dēsh í lálug búgád.

⁵ Má jii ná bi bēsh bi lásúg mákâl mæshús; nji má bul jii ná bi cúndág micúndá mí Zembî. Næcé náóó, muud mæ cúndá myo yé mæ cọ múúd mæ lás mákâl mæshús yé; sūsaalé nji ná muud mæ lás mákál mōŋg

13:5 10.33; Mik 10.12; Flp 2.4 * 13:5 Bóól bwá ci ná «í ádé lọ mábōw». 13:8

12.10; 14.1-5 13:12 Rom 8.24; 2Kr 5.7 **Zembî mæ wámbúlá mæ:** 8.3; Gal 4.9

† 13:12 **yēn:** Iyēn yá fwála dōŋg í ðu sīy næ ñkwánz, ivugali kú ðu nyîn ná ñgáŋ nda iyēn yá mwōw mágaád. 13:13 Kol 1.4-5, 23; 1Te 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Yn

4.16 14:1 13.8 14:2 12.10 14:4 14.26 14:5 Ilj 11.29

yé mæ féég sâ nyá ámæ ñgæ ci yí, shú ná Dɔ dēsh í lálæg búgád.

⁶ Ntó bwaang, ñkí mæ sheé ná zə nūñ bídí zə lás nə bí nji mákəl mæshúsúd, mæ é kwíínd bí cínɔŋgú nə jí? Kú nə tɔɔ sâ! Susaalê nji ná mæ bágúlá bí gúl sá Zembí nyə ámæ lwó mæ yí, ñkí ná mæ yá bí wúl mpúyá, ñkí wúl cúndé mæ Zembí ñkí ntâg ñjígúlá.

⁷ Jí námá nda isâ í íbwamugə-bwámug, nda lúlwón á bulya məkəl ñkí bñnzhá; ñkí isâ byɔɔŋg í ñgə lás ná kpódó kpədɔ kpódó, buud bwá é ka mpu ná í ñgə cɛel sey jáyé susa?

⁸ Ñkí laag í lás buud nda yag sâ í ñgə ci yí, zə nyə é kwəmsa dɔɔmb?

⁹ Mbií ñgwúd nə bí. Ñkí bí mæ lás məkəl mæshús lésú wán kú gwíig sá bí ñgə ci yí, buud bwá é ka wámbulə ná jí bí ñgə lás yí? Í é bæ ná bí ñgə lwábuda ntó.

¹⁰ Məkəl mæ lésú mí ñkí bul bulya shí gaád, nji kú nə tɔɔ ñgwúd dí ná buud bwá du lás kú gwág sá bwá ñgə ci yí.

¹¹ Ntó jí ná ñkí mæ ampúyé dúl kál lú lésú nda í ké ná, mæ é bæ múúd ñgə lás dwo yé njíne muud, nye bæ námé mæ njíne muud.

¹² Né ndeé, nda bí mæ búl jí isâ Zembí mæ du yə bwán bé zhíí a shíshim dí yí ná, bulagá sɔ ná bi bág nə byɔɔŋg í é sá né Dɔ í lálæg búgád yí.

¹³ Gwá wá jí ná, muud mæ du lás məkəl mæshús yé jégulag nə Zembí ná a yég nyə ñkul ná a dúg féég sâ á du ci yí.

¹⁴ Nəcə ná, ja mæ jágula yí, mæ ká jágula kəl lə shúsúd íí, shíshim wâm í ñgə jágula, nji lúu wâm í aŋgê nə sá sâ.

¹⁵ Ká mæ sáág jí? Mæ é du jágula shíshim dí, mæ é du námé jágula nə ikəñ byâm; mæ du sey ísusa ságusə Zembí shíshim dí, mæ é du námé sey nə ikəñ byâm.

¹⁶ Nəcə, ñkí wo yá Zembí mæshwúmb shíshim dí, ye zhizhe mbúgula nyə é magulə wo ná: «Amen»? Mbò. Nyə ámaguləyé, nywáá nyə ampúyé sâ wó ñgə ci yí.

¹⁷ Wo yá Zembí mæshwúmb, jí ntó; nji sâ jɔɔŋg í asáyé ná ñgwól múúd lálæg búgád.

¹⁸ Mæ ñgə yə Zembí akíba nəcə mæ du lás məkəl mæshús cɔ bí bēsh.

¹⁹ Nji, tɛem bæ ntó, ja mæ jí Dɔ lú óbúgulad yí, mæ yidá bul cɛel ná mæ cíg iciyá itɔɔn nə ikəñ byâm jígúílilə búúd, ntɔ cílə íciyá mæwúm mæ otóóshin kəl lə shúsúd.

²⁰ Bwaang, kúgá nyiŋgə bæ nə mítédúgá myá milúu nda ikúkágó. Bágá ikúkágó shú sâ í dúgyá nə mæbɔw yí; nji shú mítédúgá myá milúu dí, bágá oŋkwanz ɔ búúd.

²¹ Jí cilyá kálaad mæcɛɛ dí ná:

Mæ bá kænd bóól búúd ná bwá kág lás nə kúl búúd jâm;

buud bɔɔŋg bwá bá ñgə lás kəl lə shús.

Nji, mæ tɛem bá sá ntó, kúl búúd jâm í abulé gwág mæ.

Cwámba má ci ntó*.

22 Ntó ji ná lásúlə mákəl məshús í cugé yuug shú óbúgula, wúsə shú óhááden†; micúnda, myāḡ mí yuug shú óbúgula‡, kú bæ shú óhááden.

23 Shé shéégá ci ná *Dḡ lú óbúgula dán dēsh má sēēḡya, bi bēsh ka ḡə lās mákəl məshús. Nkí ozhizhe ɔ búúd§, ḡkí óhááden bwá wós cínḡḡ, ḡgaá bwá ci ná bi mú mimbəl myēn?

24 Í njúl ná ḡkí óbúgula bēsh bwá cúnda micúnda mí Zembí, ḡkí *hááden, ḡkí zhizhe muud mə wós cínḡḡ, muud wḡḡḡ, nyə é mpu ná a má byaagula nə Zembí, bēsh bwá ḡḡə yə nyə məbēḡ.

25 Í é sá námá ná isā í dū bæ nyāḡ shwoó lámúd yí í búgúlíḡ, a mú kúd mpwoombú mándəlúd yə Zembí gúmá, ci ná: «Búbálé, Zembí ji bídí sēēḡyád.»

Zembí cugé Zembí oncúḡ-nculē

26 Bwaanḡ, jí bí má jálá nə ka dū sá yí? Ja bí má sēēḡya yí, í dūḡ bæ ná, muud jí nə susa yé, sey; nyḡḡḡ jí nə sá á jígúlíḡ yé, jíguli; nyḡḡḡ jí nə sá á bágúlóg yé, bágulə; nyḡḡḡ jí nə kəl á lásúḡ yé, lás; nyḡḡḡ jí nə ḡkul féég kəl dḡḡḡ yé, féég. Sá

* **14:21** Ciyá ni jí cilyá Iza 28.11-12. Na kúkál ni di, Izayí ḡḡə ci nə Izarəyél ná buud ɔ Asirí bwá bá zə káda bwo, bwá ḡḡə lās kəl lú asiriye dán Izarəyél kú gwág: sá jḡḡḡ í bá bæ Zembí lwólə bwo ná a má gwág bwo mpimbə. Í njúl ná ja Zembí má dū nti búúd ɔ micúnda zə lās nə bwo bwá ḡḡə gwág yí, í dū bæ Zembí ḡḡə jísəw bwo. † **14:22** Bwá mpúḡ ná Zembí mə bá yə bwo intúgálí. ‡ **14:22** Í mpúyúḡ ná Zembí ji kəl

bwá má sēēḡya yí. **14:23** Mis 2.13 § **14:23** Buud bwá ḡḡə gwágulə ná báá bwá ampúyé sá wá. **14:25** Iza 45.14; Yuá 4.17-19 **14:26** 8.1; 12.7-10; 14.4; Ifz 4.11-13

14:29 Mis 17.11; 1Te 5.21 * **14:32** Ntó má ká ná: «Muud má lóg kéel wá Zembí yé má dū mpu bwánd ná nyə e lás ja í é wós nyə dé fwála yí». **14:33** 7.15 **14:34** 11.3; Ifz 5.22; 1Tm 2.12

jēsh í síyúḡ mbií á ná gúfúgá í lálug búgád.

27 Nkí buud bwá lās mákəl məshús íí, í bág nji buud obá ḡkí ólól, kú ntḡ; bwá dū lās ḡḡwúd ḡḡwúd. Í jii námá ná ḡḡwól múúd bág a ḡḡə féég sá bwá ḡḡə ci yí.

28 Nkí muud mə féég yé cugé, bwá jíg kúl-kúl Dḡ dí, muud dū lās nji shú nyáméfwó nə shú má Zembí.

29 Shú *búúd ɔ micúnda, buud obá ḡkí ólól bwá lásúḡ, bóól ka bigas.

30 Nkí ḡḡwól múúd jí sēēḡyád yé má cēel bágulə gúl sá í á dū bæ kú fwo mpúy yí, nyḡḡḡ nyə ámə ḡḡə lās yé fwo təl lású.

31 Bi bēsh bí bí nə ḡkul ḡḡə cúnda ḡḡwúd ḡḡwúd shú ná buud bēsh bwá bág nə mpúyá, bwá ḡwa məcwūḡ.

32 *Muud micúnda yēsh má dū shimal isā í dū wós nyə *shíshim dí yí*.

33 Nəcé, Zembí cugé Zembí oncúḡ-nculē, á yidá bæ Zembí á ná isā í síyúḡ ná shēe, námá nda jí mádḡ má Zembí mēsh dí ná.

34 Budá bwá dūḡ ji kúl-kúl mədḡ má óbúgulad nəcé jisə bwo ci ná bwá lásúḡ cínḡḡ. Bwá jálá nə yida dū sá mágwág

námá nda Cεε má Zembî í ngá ci ná.

³⁵ Nkí mudá má cεel jííg gúl sá, a ka jî ngwúm yé njów nəcə í ajáláyé ná mudá lásúg gúfúgá óbúgulad.

³⁶ Ye nûñ bídí wá bwá á tééd bwiingúlə kéel má Zembî yé? Nkí ntág ná ye í á zə nji bídí?

³⁷ Nkí ngwól múúd mə tédúgá ná a jî *muud micúndá má Zembî, nkí a tédúgá ntág ná Shíshim má yə nyə nkul mə sá gúl sá, muud wəəng mə jəlá nə yag sá má ngé cilə bí yí ná jísə mpéndí mə Cwám̄ba.

³⁸ Nkí muud mə bá kú mpu ntó, wo ná Zembî nyə ampúyé nyāñ múúd.

³⁹ Ná ndéé bwaang, gwágúgá yéesh ná bi cúndág micúndá mí Zembî, nji bi kú ban ná muud kú lás məkál məshús.

⁴⁰ Ságá sá jēsh nə məjilə, kú nə ncúg-nculê.

15

Krîst nyə a shí gwûm

¹ Bwaang, mə zə báásulə bí Jɔjɔ Kéel mə á cúndə nûñ bídí yí, Jɔjɔ Kéel bí á magulə bí mə nada nə ndî yí;

² Jɔjɔ Kéel dəəng dúsə, nkí bi mə baagulə dwo nda mə á cúndə ná, í yə bí cəg. Í ká bə kú bə ntó, mpu ná búgə jín mə yə íyíy-yíy.

³ Shúshwóógú, mə á fwo tééd kala bí njígúgá mə á lég yí. Ná *Krîst nyə á yə, nyə á zə cé

*misám mísú nda Mícilyá mí ngá ci ná;

⁴ nyə á dəw, a mú gwûm jwəw áléel nda Mícilyá mí ngá ci ná.

⁵ Nyə a lwó Séfas nyúúl, a lwó námá *ómpwíin wûm nə óbá.

⁶ Ná ndéé, nyə a lwó námá bóól bwáang ə íshé nyúúl, bwá njúl buud cə mítəd mítəon, bēsh bwá á dúg nyə ja ngwúd; bóól ncúlyá buud wā cínəng bwá ngə ná cəgə, bóólúgá bwá á má yə.

⁷ Ná ndéé, nyə a lwó Zhâk nyúúl, a lwó námá *búúd ə lwámá bēsh.

⁸ Zhúgúlá zhúgúlá, a mə shîn lwó búni bēsh nyúul, nyə á ka námá lwóya mádí, mə muud jí nda bwá á shεemb shεembúg yé.

⁹ Jí ná mə wá mə búl bə kú nə mfíi búúd ə lwámá bēsh dî. Í ajáláyé ná bwá jówúg mə ná *muud lwámá, nəcé mə á lwó *Dɔ lú óbúgula ó Zembî cúwáí.

¹⁰ Nji, mə jî sá má jísə yí nəcé mpaam mə Zembî. Mpaam nyəəngú í á shígé yə íyíy-yíy shú dáámud. Mə wá mə á yida bul wáduga, cə bóól búúd ə lwámá bēsh; kú ntág bə nə mə wá mə a wáduga, mpaam Zembî ngé sá mə yí nywá wá í ngé wáduga.

¹¹ Ná ndéé, təə mə, təə bwo, sə ngə cúndə lân ngwúd ni, wá námá wá bí á *búgula yí.

Mimbimbə mí bá námá

14:37 1Yn 4.6 14:39 14.1, 5 14:40 14.33 15:1 Gal 1.11 15:2 Gal 2.1-2
 15:3 11.23; Iza 53.5-12 15:4 Zhn 1.17; Mat 12.40; Yuá 20.9; Mis 2.24-31 15:5
 Mat 28.16-17; Luk 24.34, 36; Yuá 20.19 15:7 Luk 24.50 15:8 9.1; Gal 1.15-16;
 Mis 9.3-6 15:9 1Tm 1.12-16 15:9 Ifz 3.8; Gal 1.13-14 15:10 2Kr 11.23 15:11
 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9

gwûm

12 Nkí sá ngə cúndə ná *Kříst nyə a gwûm, ntədélé bóól búúd wâ bídí bwá ngá ci ná gúl sá í cúgé ná mímimbə mí bá gwûm yí?

13 Nkí gúl sá í cúgé ná mímimbə mí bá gwûm, Kříst nyə a shígé námá gwûm wá écí.

14 Nkí Kříst nyə a shígé gwûm, cúndé sá ngá cúndə yí wí yíy-yíy cúndá, búgó jín yíy-yíy búgó.

15 Sə mú bæ ówúshined wâ məshígá ja sá mə bwaágúlá ná Zembí nyə a gwûmushi Kříst yí. Nəcə nkí mímimbə mí ádé gwûm, Zembí nyə a shígé gwûmushi Kříst wá écí.

16 Nəcə, nkí mímimbə mí ádé gwûm, Kříst nyə a shígé námá gwûm wá écí.

17 Nkí Kříst nyə a shígé gwûm, mpu ná búgó jín í yá iyíy-yíy, bi básə ná *mísəm mínúd.

18 Ntó ji námá ná bəəng bwá á ngə yə bwá njúl buud ɔ Kříst wá bwá mə jím.

19 Nkí shwúlə sá ngá shwu mənyúúl nə Kříst yí wí nji shú cəg á wa shí mishwun ga, mpu ná sá wá mə ka bul nkúŋkwəŋ nə buud bēsh.

20 Ká, jáá jí bábá lé ná Kříst nyə a shí gwûm, a ji muud ashúshwóógá bwelélə gwûm, ntó mə lwó ná bəəng bwá á mə kə ígwád wá bwá bá gwûm.

21 Nəcə muud ngwûd wá nyə a sá ná buud bwá bwámagí nə

shwiy; ntó muud ngwûd námá wá mə sá ná buud bwá bāg gwûm.

22 Námá nda búúd bēsh bwá ngá bwəma nə shwiy nəcé Adam ná, bēsh bwá bá námá nyiŋgə *dúg cəg nəcé Kříst.

23 Nji, muud yēsh mə bá gwûm jé ja, Kříst nyə a tééd gwûm shúshwóógá, buud bé bwá bá ka gwûm ja á bá kwo zə yí.

24 Nə ndeé, məshíné mə shí ka bá bæ. Kříst mə bá shín céég isá yá məyídúgú* í ngá wá buud mánýámád yí, nə byəəŋg í ngá lwó buud mpāl yí, nə byəəŋg í ngá ntə buud ŋkul yí, ná ndeé a mú nyiŋgə yə Zembí Sóŋgú icí.

25 Nəcə í jii ná a bāg jwú nə ndeé kə wóós ja Zembí mə bá culashi mízhízhíŋ myé myēsh, a nyaál myo nə məkuú yí.

26 Zhízhíŋ á bá kə shúgəla céég yí í bá bæ shwiy.

27 Haaw. Jí cilyá Kálaad Zembí dí ná: «Zembí nyə a mə wá isá byēsh mánýámá méd». Nji, ja cilyá ni í cí ná isá byēsh yí, í áŋgē nə cēel ci ná Zembí nyəməfwó ji námá mánýámád.

28 Ja isá byēsh í bá bæ mánýámá mə Zembí dí yí, nyə muud nyə á wá isá byēsh Mwān dí mánýámád yé, Mwān mə bá námá nyíi mánýámád, Zembí mú bæ Mása á isá byēsh.

29 Nkí gúl sá cúgé ná mímimbə mí də gwûm, ká buud bwá də duwan shú búúd bwá

15:15 Mis 1.22; 4.33; 5.30-32 15:17 15.3; Rom 4.25 15:18 1Te 4.13 15:20 6.14; Kol 1.18 15:21 15.45-49; Mat 3.17-19; Rom 5.12, 14, 18 15:22 2Kr 5.17

15:23 15.51-52; 1Te 4.16 15:24 Dan 2.44 * 15:24 Na jisə wəəŋgəles bwá ngá ciy Yúd 1.6 dí wá. 15:25 Sóm 110.1; Mat 22.44 15:26 Mbú 1.18; 20.14; 21.4 15:27 Sóm 8.6 15:28 Rom 11.36

á yə wá bwə bá sá ntədəle?
Bwə də duwan shú búúd bwə
á yə wá nəcé jí?

30 Nkí jí ná mimbimbə mí
ábúle gwúm, sá bāŋ buud bí
micúŋ nə mindəəlúd wəla
dēsh óga, sá ŋgə yə wāŋ cúŋ
nəcé jí?

31 Bwaŋg, mə ŋgə faam
nə shwiy jwōw dēsh, bábále
námə nda bí ŋgə sá mə lúu ná
sáŋ ná. Lúu wí mə ná sáŋ nəcé
bí bələ búúd ɔ Cwám̄ba wúsú
Kříst Yésus.

32 Mə a gwána nə ibiin Ifēz.
Nkí gwáná jəŋg í á bə nji shú
ísá í dúgyá nə buud yí, máyé
mán̄ywa māsə mə cínəŋg má?
Nkí jí ná mimbimbə mí ádé
gwúm í, shé mú bə kaaná í ŋgə
ci ná: «Shé dógā, shé ŋgúləgā,
nəcé shé é yə mán».

33 Kúgá shiig mán̄yúul, wúl
kaaná wí ná: «Igwəŋg í
abúbōw í də yád jəjə mácum
mə múúd».

34 Kúgá ná nyiŋgə ŋgə cugə
nda mikás. Yəwəgá sálə
mísəm. Ból búúd wā gúfúgá
jín bwə ampúyé Zembí. Mə
lás ntúni shú ná bí gwágúg
shwōn.

*Buud bwə bá gwúm nə
mányúul məshús*

35 Ngwól múúd jí nə ŋkul jí
ná: «Mimbimbə mí bá gwúm
ntədəl? Mí bá nyiŋgə zə nə
nyáyé nyúul?»

36 O, yé lad! Bumə wó bə yí í
cúgé nə ŋkul kə í kú fwo fudə.

37 Ja wó bə mpəg yí, ye wó bə
gwo nə nyúul í bá kə nə ndí yí?

Ŋgáá ná í də bə zhizhe bumə
*blé ŋkí gúl bumə shús?

38 Ná ndéé, Zembí mú yə
gwo nyúul á céél yə gwo yí, a
yá mpəg jēsh nyé nyúul.

39 Mishwun myēsh mí cúgé
mishwun mimpwūd. Jí ná,
mishwun mí búúd mí nə myé,
mishwun mí ócúdú nə myé,
mishwun mí ínunú nə myé, mí
mí óshū nə myé.

40 Mányúul māsə námə, nə
mányúul mâ jəŋ, nə mányúul
mâ shí. Mányúul mâ jəŋ wāŋ
ŋkənwálə wí nə yé, mányúul
mâ shí wāŋ ŋkənwálə nə yé.

41 Jwōw í də ŋkənwə
yé mbii, ŋkwoond yé
mbii, wəacén-cení wāŋ
mbii. Nkámásá wəacén-cení
mpədúgá nyāŋ, jisə, ŋgwól yé
ŋkənwálə í shwəpla nə ŋgwól
yé.

42 Ntó námə wá jí nə
gwúmálə mímbimbə yé.
Mbimbə í də dəw nə nyúul í
də bwo yí, í gwúm nə nyúul í
cúgé nə ŋkul bwə yí.

43 Í də dəw í kú bə sá gúmá,
í gwúm í njúl sá gúmá. Í dəw í
njúl nə iləm, í gwúm í njúl nə
ŋkul.

44 Í də dəw nə nyúul á
mishwun, í gwúm nə nyúul á
*shíshim. Nda nyúul á mish-
wun nyísə ná, nyúul á shíshim
nyísə námə.

45 Sá jəŋg wó jí cilyá Kálaad
Zembí dí yí. Jí cilyá ná:

Adam ashúshwóógú nyə á zə
bə kuwó;

15:30 Rom 8.36

15:31 2Kr 4.10-11

15:32 Iza 22.13; Luk 12.19-20; 2Kr 1.8

15:34 Mat 22.29; Rom 13.11-14; Ifz 5.6-17

15:36 Yuá 12.24

15:38 Mət 1.11

15:43 Flp 3.20-21

15:45 15.21-22

15:45 Mət 2.7; Yuá 6.63; 2Kr 3.6, 17

Adam áamazhúgúlâ mú zə bə
shíshim í yə búúd cug yí.

46 Nyúul á shíshim dí í á tééd zə,
í á bə nyúul á mishwun; nyúul
á shíshim ka shúgula zə.

47 Muud ashúshwóógú nyə á
ɲwiny mándəlúđ, mɛɣɔw nə
mándəlú. Muud ábɛɛ nyɛ nyə
á zhu jonɯđ.

48 Buud bwə á mɛɣɔw nə
mándəlú wá bí námá nda
Adam nyə á mɛɣɔw nə
mándəlú yé; buud bí búud ɔ
jon wá búsə námá nda Adam
nyə á zhu jon dí yé.

49 Námá nda sá á bɛɣla nyɔɔɲ
nyə á mɛɣɔw nə mándəlú
yé ná, sá má bá námá bɛɣla
nyɔɔɲ nyə á zhu jon dí yé.

50 Bwaanɲ, sâ má ɲgə ci yí
jí ná, shé cúgé nə ɲkul bá
kə nə mənýúul má ámishwun
nə mæcií shé ɲgə cugə nə ndí
mága kə ɲwa kɔw Faan má
Zembî dí; tɔɔ sâ í dɛ bwoo yí,
í cúgé nə ɲkul ɲwa kɔw lɛ sâ í
ádé bwo yí†.

51 Mə zə fɛ́ég bí ndím̄ba: sá
ábúlé kə ígwəd sá bēsh, ɲji
sá bēsh mənýúul má bá yida
cénd,

52 ja ɲgwūd námá nda júš
í dɛ kəwula ná; í bá bə ja
cwôɲ áamazhúgúlâ í bá lás yí.
Nəcé cwôɲ wɔɔɲɲ í bá lás,
mimbimbə mí músə gwúm kú
ná nə mənýúul mäsə nə ɲkul
bwoo má; sá bāɲ mikuwó,
mənýúul má mú cénd.

53 Nəcé, í j̄i ná nyúul nyí nə

ɲkul bwo yí í céndúg bə nyúul
í cúgé nə ɲkul bwoo yí, nyúul
nyí nə ɲkul yə yí í cénd bə
nyúul í cúgé nə ɲkul yə yí.

54 Ja nyúul nyí nə ɲkul bwoo
yí í bá cénd bə nyúul í cúgé
nə ɲkul bwoo yí, nyúul nyí nə
ɲkul yə yí í cénd bə nyúul í cúgé
nə ɲkul yə yí, ja jɔɔɲ wə ciyá jí
cilyá ga í bá bwəma yí, ná:

Sá má ntɔ, ntɔlə wúsú wɔɔɲ í
má minə shwiy.

55 Eéé, yé shwiy! Wó ntɔlə wí
ɲgow?

Yé shwiy, shushwom‡ gwô jí
ɲgow?

56 Shushwom í dɛ zə nə shwiy
wə *sám, sám í ɲwa ɲkúl
máccɛ́đ.

57 Ká, akíba nə Zembî muud
má sá nə sá ntɔg nə ɲkul mə
Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst yé.

58 Né ndéé, yé bwáanɲ má búl
cɛɛl wá, yím̄ágá mənýúul, bí
kú shwágusa, ɲgəgá nə kə nə
sáal mə Cwám̄ba ɲji shwóg nə
shwóg, bí ɲgə mpu ná iséy bí
ɲgə sá t̄an buud ɔ Cwám̄ba yí í
ábúlé yə íyíy-yíy.

16

*Sɛɛɲgúlə ísâ shú búúd ó
Zembî*

1 Shú sɛɛɲgúlə *mwaanê má
bá kwíind búúd ó Zembî yé,
dugá námá sá nda má á jíguli
mədɔ mâ Galátia ná bwə dóg
sá ná.

2 Jwôw dēsh shwéndɛ má
dú tééd yí, muud yēsh á bídí
gwoonɲ kándug gúl sâ koogú

15:49 Mat 5.3 † 15:50 Ntó má kə ná mənýúul má ámishwun nə mæcií mága má cúgé
nə ɲkul bá nyí Faan má Zembî dí. 15:51 1Te 4.15 15:52 cwôɲ; Mat 24.31; 1Te
4.16 15:53 2Kr 5.4 15:54 Iza 25.8 15:55 Ozé 13.14 ‡ 15:55 Bwə á dɛ sá
wúl mbií shushwom nə lí. Bwə ká dɛ lúm̄a ínteny ná í kyéyug. 15:56 Rom 4.15;
6.14 15:57 Rom 7.24-25 15:58 16.13 16:1 Mis 11.29-30; 2Kr 8-9

nyádí njów, bímbí dêsh á dúg ná a ji nê ñkul baagulê yí. Í ajáyé ná bi bwándúg ná mæ fwóg wóós, bí ka σεεηg isâ.

³ Ja mæ bá wóós yí, mæ bá kænd búud bí mæ bá féesh wá nê okálaad, bwé kæ kænd mwaanê bí á yána wœηgû Yurúsalem.

⁴ Ñkí í bá nyín ná mæ jêlá nê kæ námá, sônõη sá mú kæ.

⁵ Mæ bá zæ nûη bídí mæ mæ fwo lína Masedwân, mæ bá ciηgya wu.

⁶ Mæ bá jee ji bídí fwámé fúfwálá, mæ jee námé shínal ñkwân jêsh, ná ndeé bi mú bá kwíínd mæ nê kélê kúl jêsh mæ bá kæ yí.

⁷ Mæ ayídáyé cœel ná mæ bâg dúg bî mæ ηgê çõ çõg. Mæ ηgê yida téduga nê búgá ná mæ bá ji fwámé fwála bídí ñkí Cwámiba mæ bá yæ mæ ñkul nyœηg.

⁸ Ñji, mæ bá ji Ifêz kæ wóós jwêw lú Pantekôt,

⁹ næcé mpumbé í mú mpu bæ mæ ná bagé cínõηg tœem bæ nê mizhízhíη mí ñkí bulya.

¹⁰ Timotê ká wóós nûη, sõgá mæzhíí ná a bég kú nê sâ í sá nyæ ifwaas; mpugá ná a ηgê sêy iséy í Cwámiba námé nda mæ.

¹¹ Mæ cœel ci cínõηg ná, muud kú mpyêny nyæ. Bi ç bá kwíínd nyæ ná a bâg nyiηgæ zæ mædí ná shee. Mæ ηgê ntâg bwánd ná bânõη bóól ómínyõηû bwé bâg zæ.

¹² Mwááηg Apolos nyæ, mæ mæ bul cwîny nyæ ná bânõη bóól ómínyõηû bwé zég nûη bídí, ñji nyæ afwóyé mpu magulê ná a zé ja gaád. Nyæ é bá ka zæ ja nyó é bá bæ nê fwála yí.

Mæcwûη nê mæbáda mâ mæzhúgûlá

¹³ Jigá ñkasê, yíímúgá mænyúul búgád, ságá isâ nda búdûm bwé du sá ná, lûlugá mæñkul.

¹⁴ Ságá sóólúgá wân wêsh nê cœelí.

¹⁵ Bwaanη, bi mæ mpú ná Stefanas bânõη njów búud yé búsa buud ó áshúshwóógú bwelélê *búgula nûη shí á Akayí, bwé á mæ wá mányúul kwííndúlê búud ó Zembí dí.

¹⁶ Ná ndeé, mæ ηgê yáág nê bí ná bi mágulæg ijwûga í mbií búud wœηgû nê bóól bêsh bânõη bwé ηgê sêy ηgê wáduga wá.

¹⁷ Mæ ji nê mæshusug næcé Stefanas bá Fortunatus nê Akayikus bwé mæ zæ; zélê wán í mæ sá ná bí kú ná bæ mæ nê fund,

¹⁸ bwé á mæ zæ sá ná lâm í sélug mæ shí, milâm sæl námé bî. Dugá lú mbií búud ni.

¹⁹ Mæðõ mäsé shí á Azí má mæ ηgê báda bî. Akilas bá Priska nê *Dõ lú óbúgula dúsé bwédí njów yí í ηgê báda bí mæbáda mâ buud ç Cwámiba má, kwo báda kwo báda.

16:5 Mis 15.21; 2Kr 1.15-16 **16:6** Rom 15.24 **16:7** 4.19 **16:8** Mis 19.8-10
16:10 Timotê: 4.17 **16:12** Apolos: 1.12 **16:13** 15.38; Sôm 31.24; Ifz 6.10
16:14 8.1; Yuá 13.34; Rom 13.8-10; 2Kr 6.6; Gal 6.10; Ifz 5.2 **16:15** Rom 16.5
Stefanas: 1.16 **16:18** Flp 2.29; 1Te 5.12 **16:19** Rom 16.5 **Azî:** Mbú 1.4, 11
Akilas bá Priska: Mis 18.2 **16:20** Rom 16.16

²⁰ Omínyoηâ bân bêsh bwá ηgə bəda bî. Nğəgá nə kúlula məkúlula mə buud ó Zembî.

²¹ Mə Pwól mə cílə məbədə məga nə mbwê wâm.

²² Nkí muud mə bə kú ceel Cwámba, ηkwaal nə muud wəoηg. Maranata*.

²³ Cwámba Yésus kə sá bí bêsh mpaam.

²⁴ Mə ceel bí bêsh kwon mə Yésus-Krîst dî.

16:21 Gal 6.11; Kol 4.18; 2Te 3.17; Flm 19 **16:22** Gal 1.8-9; Mbú 22.20

Maranata: Yûd 14; Mbú 1.7 * **16:22 Maranata:** Ciyá ni í kə ná «Cwámba, zaág».

16:24 4.21; 2Kr 2.4; 11.11; 12.15; Flp 1.8; 2.17; 1Te 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

**Kálaad ábée Pwôl
nyə á cilə buud ó
Kōrēnt yé
Isâ í dúgya nə
kálaad ábée mə
Pwôl shú Kōrēnt
yí**

Kálaad ábée á Kōrēnt éga ηgə lwó nə fwámé baalé zamədanê nyə a wóós mpédúgá Pwôl bənôn Dɔ á Kōrēnt. Bóól búud bwá á zə ηgə jaaw Kōrēnt nə Pwôl cúgέ muud lwámá mə Yésus. Nə ndeé, Pwôl ηgə lwó Dɔ nə Zembî wá nyə á sá nə a bég muud lwámá mə Krîst.

Nyə á nyηgə námá lwó bwo nə bwá sééηgug mwaanê nə jɔ mílám kənd ókrîsten wá Yudeá (lúu 8 nə 9), nyə nə bwo ná: «Bi mə mpú lám yána mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst; bi mə mpú nə nyə á bə, a mbíd zhwog kúm, a bíd dwo, a zə nyíηgal nyúúl mábúwa dí, shú nə bi wá yídag bíg mábúwa méd» (8.9).

Kálaad mə ka kə shwóg nə isâ ishús (tééd lúu 10 kə wóós lúu 13): Pwôl ηgə jág lámusa nə buud bwá á ηgə ci nə a cugέ fwámé múúd lwámá wá. A mú kə shínal kálaad nə jɔ kál lú ómínyoηú wá cēlí (13.11-13).

Məbádá

¹ Nə mə Pwôl, muud Yésus nyə a sá nə mə bég *muud lwámá yé nda Zembî nyə á ηwa cígúlá nə yé, nə *mínyoηú

ishé Timotê, sá wá mə cílá kálaad éga. Sá ηgə cilə *Dɔ lú óbúgula ó Zembî dí Kōrēnt yí, nə minkēηkē mi búúd myēsh mísá Akayî myá.

² Sóóηgú ishé Zembî bā Cwámba Yésus-Krîst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námá nə bi ηgág nə cugə ná shee.

³ Gúmá nə Zembî, Sóóηgú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst, Sóóηgú mə búl gwág búúd cey lámúd yé, Zembî mə dá cweel mílám ja jēsh yé.

⁴ A ηgə cweel sá mílám *íncwaw í ntug byēsh sá ηgə bwəma nə ndí yííd, shú nə sá bég nə ηkul mə cwéél bəoηg bēsh bwá ηgə námá bwəma nə incwaw í ntug wá mílám, váál á mə cweel sá mísú mílám yí.

⁵ Mpugá ná, námá nda sá ηgə jág bul jug jugúlə mə *Krîst ná, ntó námá wá Krîst ηgə jág bul cweel sá mílám yé.

⁶ Nkí minjugú mí ηgə bul bę sá, mí ηgə bę sá shú nə mílám mí cwááləwog bí, bí dúgúg cug. Nkí Zembî ηgə ntəg cweel sá mílám, a ηgə sá ntó shú nə mílám mí cwááləwog bí, bí mú jísow mínjugú mimpwúd sá ηgə námá jísow myá.

⁷ Sá ηgə *búgula kú nə məzhigó nə bí e tōw búgú jínád nə shím; nəcé, sá mə mpú nə nda bí ηgə jug jugúlə ηgwúd sá ηgə jug yí ná, Zembî ηgə námá cweel bí mílám nda á ηgə cweel sá mísú ná.

⁸ Bwaəηg, sá acéélé nə bí bég kú mpu yáág-yáág incwaw í ntug sá á bwəma nə ndí Azí yí.

Í á bæ sá mbíya nyaanúlə, ntɔ sá ŋkul, váál á ná sá áshígé ná nyingə ŋgə bæ nə búgə ná sá é wú cínɔŋgú mikuwó.

9 Mə jaaw bí, sá á shîn dúg ná sá má yə. Nji, í á wóós ntó shú ná sá kú ná ŋgə nyingə búgula sáméfwó, búgə jísú jêsh í shwálug kə nji wə Zembî muud mə dɛ gwúmushi mímbimbə yé.

10 Nyə wə nyə á ka fεemushi sá bów-bôw shwiy sá á nywá yə jɔɔŋgúd, a bá námé dɛ nyingə fεemushi sâ. Sá ŋgə búgula nji nyə ná a bá námé nyingə dɛ fεemushi sâ,

11 bí ŋgə ntâg kwíind sá nə jəgulálə bí ŋgə jəgula nə Zembî shú dɔɔŋg yí. Ná ndéé, nda jí ná zhwog buud bwə ŋgə jəgula nə Zembî shú dású ná, zhwog buud bwə bá námé yə nyə akíba shú dású ja á bá sá sá mpaam yí.

Pwól má búgə njɔɔnd

12 Sâ jí nə ŋkul sá ná sá bəgəwag yí jísə ná: lâm í ŋgə lwó sá ná sá áŋgê nə cugə nə buud milâm mímbá, sá kú nə sâ á shweelug, námé nji váál Zembî ŋgə jii yí. Sá ŋgə ntâg bul cugə cug jɔɔŋgú nə bî, sá áŋgê nə bɛ məfug mâ buud, mpaam má Zembî wə í ŋgə kyey nə sâ.

13 Sá áŋgê nə cilə bí gúl sâ shús, námé nji jɔɔŋg bí ŋgə lɔ bí ŋgə námé mpu ni. Mə ji nə búgə ná bí é bá shúgula mpu

sâ sá ŋgə cɛel ci yí ncindí nə ncindí.

14 Mə ji nə búgə ntó nəcé bí mú ŋgə bwelə mpu ná bí bí nə ŋkul jee bəgəwa nə sá námé nda sá má bá bəgəwa nə bí jwów má Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst dí ná.

15 Mə mpú ntó búbálé, gwá wə má á ka cɛel fwo zə nûŋ bídí, zə nyingə sá ná bí gwágúg məshusug ja ábêé yí.

16 Mə á ka cɛel ná mə há tí nûŋ kə Masedwân, mə nyingə wú Masedwân zə nûŋ bídí ná bí zəg kwəməsa mə njɔɔnd kálə Yudéa.

17 Ye mə á lás mimpu mímbá ja mə á ŋwa cígúlá ná mə sá ntó yí? Ye ntó jí ná micígúlá myâm mí mú ŋgə bɛ nji iyuug yâ lâm múúd mə jí nə ndí yí, mə ka dɛ bæ mə ŋgə ci, mə ŋgə shwána?

18 Zembî nyəméfwó má mpú ná sá ádé bwelə bæ nə bí ná, sá ŋgə ci, sá ŋgə shwána.

19 Kríst Yésus Mwân mə Zembî, sánŋŋ Silvɛ nə Timoté sá á ŋgə cúndə bídí yé, nyə a shígé bæ, nə ci nə shwána. Nyə á dɛ bæ, á ká ci sâ, ciyá jé bæ nji ciyá ŋgwûd.

20 Məŋkaagə mēsh Zembî nyə á kaag má má á bwəma nyádí, shé ka ŋgə cí Amen nyádí kwonj dí, ŋgələ magulə ná Zembî má jəla nə gúmá.

21 Zembî nyəméfwó wə ŋgə ləlushi sánŋŋ bí cug shé ŋgə cugə nə Kríst yíid. Nyə námé wə nyə a gwáágulə shé

1:9 Rom 4.17 1:10 2Tm 4.18 1:11 4.15; Rom 15.30 1:12 2.17; 1Kr 1.17, 19, 31; 2.13; Heb 13.18 1:14 5.12; Flp 2.16 1:15 1Kr 16.5-6 1:17 1Kr 4.18-19

1:18 1.23 1:19 Mis 18.5 1:22 5.5; Rom 8.15-16, 23; Ifz 1.13-14 * 1:22 Məyügyé ná sá músə buud bé.

məwúdá mə fééshá.

²² Nyə wə nyə a wá shé məyigyé* mé, a wá shé Shíshim yé mílámúd tãñ béeñ ná a bá sá sá jêsh nyə á kaag yí.

²³ Mə ηwa Zembî wúshined ná, mə ká shüg mə yə. Mə a shígé cœel káág bí mbag, gwə wə mə áshígé ná nyiŋgə zə nũñ Kórênt yí.

²⁴ Sə áŋgê nə cœel nywaad bí, sá ná bí mágulæg; mbô, sá ηgə yida wá məbwə ísýy bínúd ná bí bág nə məshusug, nəcé búgá jín jisə álal-ηkul.

2

¹ Mœ mə á ka ηwa cígúlá ná mə ányingəyé ná zə nũñ zə wá bí məcœy lámúd.

² Nkí mə yida wá bí məcœy lámúd, zə nyə e sá ná mə gwágúg məshusug? Ngaá bí buud mə zə wá məcœy lámúd wá?

³ Mə á cilə bí kálaad shú ná, ja mə zə nũñ yí, bí buud mə jálá ná sá nə mə bág nə məshusug wá, bí kú bá yida wá mə məcœy lámúd. Mə ηgə mpu búbélé ná bí báá mə ðə bə, mə ká gwág məshusug, í bə námə məshusug mún.

⁴ Mə á cilə ntág kálaad wœŋgú nə məzhwíile míshúd, mə ηgə dúg *incwaw í ntug, lám kú bə mə ná shœœ. Nji, mə a shígé cœel wá bí məcœy lámúd, mə á yida cœel ná bí mpúg ná mə ηgə cœel bí váál á ntə minji.

Ijuugá

⁵ Nkí ηgwól múúd nyə a sá ná mə bág nə məcœy mə lâm, mə dí nyə á sá yé; mpülə dúg í, bí bêsh wə nyə á sá məcœy mə lâm mœŋg wá, mə awáyé jwuñ sá mə ηgə cí yíid.

⁶ Muud wœŋgú, bímbí búúd ó *Dɔ bwə á mə ηkáánd nə nyə yí í mə jəla.

⁷ Ná ndeé, mə yidá cí ná bí kág bíd nyə, yidagá cweel nyə lâm; nəcé bí mə ká bə kú sá ntó, məcœy mə lâm mósə nə ηkul káda nyə ná ndeé nyúúl shwal tag nyə.

⁸ Ná ndeé, lwógá nyə ná bí mə cœel nyə, mə wə mə cí ntó.

⁹ Mpugá ná ja mə á cilə bí yí, í á bə ná mə dúg ηkí bí e sá mə mægwág məzhíi mēsh.

¹⁰ Bí mə ká bíd múúd, kú lámusa nə nyə, mpugá ná mə mə bíd námə nyə. Nkí mœ mə á ka ntág bíd muud ja mə á jəla nə lámusa yí, mə a bíd nyə shú dán mísh mə *Kříst dí.

¹¹ Mə a sá ntó shú nə *Sátan kú bə nə zhíi ná a nyúgúg shé, shé ajágé iyuuug byé.

¹² Mə a wós Truwás ná mə ká bwiiŋg Jɔjɔ Kéel mə Kříst. Nji, tœm bə nda Cwámbe nyə á juw mə mpumbé ná wúŋgúlúñ ná,

¹³ lâm í á bul kə mə gwów nə mə bələ kú kwey mwáŋg Títus. Mə á ka ntág jəna nə buud ɔ nũñ, mə mú kyey kə Masedwân.

Sáal á sá gúgwáan

14 Mə yá Zembî akîba, nyə muud mə dú sá ja jêsh, kwon mə *Krîst dî, ná sá dúg ntə ntɔlə yé yé. Mə yá nyə akîba, nyə muud ngə balan nə sá shú ná njúgúlá mə Krîst í ngəg nə mpyáanz kúl jêsh nda labînda yé.

15 Sá bí bándá bə jɔjɔ labînda mə Krîst shú mə Zembî, sá ngə sá ná buud bēsh bwə gwádúgág məcud mə Krîst, tɔ bɔɔng bwə ngə *dúg cug wá, tɔ bɔɔng bwə ngə jɛ wá.

16 Məcud mɔɔng mäsə ka bə məcud mə shwiy shú bɔɔng bwə ngə jɛ wá; nji, shú bɔɔng bwə dúg cug wá, mäsə məcud mə cug, mə ngə kə nə bān cug dî. Ká, zə jí nə nkul sá váál ísɛy byɔɔng yé?

17 Sá báá sá cugé nda bóól zh-wog buud bwə ngə ŋwa Milású mí Zembî nda sâ mákîd wá. Mbô. Sá báá sá ngə mpu ná Zembî wə nyə á ntí sá, sá mə ka dɛ lās kú shweel tɔ sâ mísh mə Zembî dí, sənŋ Krîst sá njúl mbádúgá.

3

1 Ye sá ngə nyiŋgə sɔ ja shús ná buud bwə shwúg mənyúul nə sê? Ye í é nyiŋgə ná jii ná sá sáág nda bóólúgá, ná sá zəg nə okálad bwə yé sá nkul ná sá sáág ísɛy wá, zə lwó bî? Nkí ntâg ná ye sá gwáámbúg bí okálad bɔɔngú?

2 Bî wə búś kálad wúsú, kálad jisə cilyá sádí mílámúd

yé, kálad múúd yêsh mə mpu yé, múúd yêsh ngə ló yé.

3 Haaw. Í ngə mpu nyîn ná bí bí kálad Krîst nyə á cilə yé; nyə á cilə, a mú yə sá ná sá kálag buud. Nyə a shígé cilə nyə nə tíndi*, nyə á cilə nyə nə Shíshim mə Zembî á kuwô. Nyə a shígé ntâg cilə nyə mákwóógúd, nyə á cilə mílám mí búúdəd.

4 Krîst wə ngə sá ná sá ngəg mpu ntó búbálé mísh mə Zembî dî.

5 Sá anğê nə cɛel ci ná sá mə sá gúl sâ nə nkul nyísú sáméfwó; mbô. Zembî wə ngə sá ná sá bəg nə nkul ngələ sá ísá sá ngə sá yí.

6 Nyə wə nyə á kwəməsa sá ná sá bəg osóol ɔ mäsáal wá sɔ á gúgwáan. Sɔ jɔɔng kú ntâg bə sɔ á məcɛɛ nda mäsə cilyá ná, í njúl yida bə sɔ Nkɛŋkɛ Shíshim ngə laad yí. Nəcɛ bɛɛlə məcɛɛ í dɛ gwíflya múúd gwíflya gwíflyág, Nkɛŋkɛ Shíshim ny-wáá mə yə múúd cug.

7 Məcɛɛ mə á bə cilyá mákwóógúd, bɛɛlə mwo í dúgə gwíflya múúd gwíflya gwíflyág. Nji, milwanə mí á bə sáal dɔɔngúd váál á ná Moyiz muud nyə á ləg dwo yé mpwoombú í á jág bul nkənəwa, bag ó *Izarəyél kú ná jisəw dúgúlə nyə mpwóómbúd, í njúl ná í á bə nji milwanə myâ kúl fwála.

8 Milwanə tééd fwo bə ntó sáal í á dɛ kwaamb shwiy yíid,

2:15 1Kr 1.18 2:16 zə jí nə nkul sá: 3.5-6 2:17 4.2; Flp 1.15-17; 1Te 2.3, 5, 10; 1Pr 4.11 3:1 5.12; 10.12; Mis 18.27 3:2 1Kr 9.1-2 3:3 MmN 24.12; Zhe 31.33; Eze 36.26 * 3:3 tíndi: Í á dɛ bə wúl mbií májúwó nda məjúwó mə lwaaw; bwə á dɛ juwo kwas májúwó mɔɔngúd ka dɛ cilə nə ndí. 3:5 2.16; Rom 15.18 3:6 Yuá 6.36; Rom 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kr 11.25 3:7 MmN 34.29-30

ηκᾶμσα νᾶ δῶηγ σάλ Νκῆηκῆ
Shíshim ηγᾶ kyey νᾶ ndí yíid.
Ngaá milwané myâ cínᾶηγ mí
é nyiηgᾶ bul ntᾶ?

⁹ Sáal í á dᾶ kwaamb muud
intúgúlí yí tééd fwo bæ νᾶ bímbí
lú milwané ni, ηκᾶμσα νᾶ sáal
í ηγᾶ sá νᾶ buud bwé bég
otátelí mísh má Zembí dí yí?

¹⁰ Ngaá milwané mí á
ηκᾶνωά yág myá mí é bæ
zhizhe sá?

¹¹ Nkí sâ á kúl fwála í á bæ νᾶ
milwané, ηγαά sâ á kandugᾶ
kandugᾶ í é nyiηgᾶ bul bæ νᾶ
ndí?

¹² Sá báá ηγᾶ bwánd νᾶ búgᾶ
nó í bá bæ ntó, gwᾶ wᾶ sᾶ ηγᾶ sá
isâ νᾶ kpwᾶᾶ kpwᾶᾶ yí.

¹³ Sá áηgῆ νᾶ sá nda Moyîz;
nyᾶ á dᾶ shwu suláya lúúd νᾶ
bag ó Izurayêl bwé nda dág
váal mᾶηκᾶνωᾶ mā kúl fwála
má é ηγᾶ shîn yí.

¹⁴ Ká, milúu mí á má shilá†
bwo nda jwᾶw á kú νᾶ yásâ. Í
mú dᾶ bæ bwo zᾶ wᾶᾶs múús
ná, ja bwé lᾶ mícilyá myâ Sᾶ a
Cwúlú yí, suláya ηγᾶ ná búdal
bwo milâm. Suláya wᾶᾶηgᾶ
nyᾶ afwᾶyῆ wú, á dᾶ jimb nji ja
múúd má bæ múúd má Kríst yí.

¹⁵ Jí ntó, ja jêsh bwé dᾶ lᾶ
mícilyá mí Moyîz yí, suláya má
dᾶ búdal bwo milâm.

¹⁶ Nji, ja múúd mā yíd dág
wᾶ Cwám̄ba‡ yí, ja jᾶηγ wᾶ
suláya mā wú yí.

¹⁷ Nacé Cwám̄ba jisᾶ

Shíshim, kúl Shíshim mā
Cwám̄ba wúsᾶ yí, cínᾶηγ wᾶ
jiya fulí jisᾶ yí.

¹⁸ Sá bêsh buud ósuláya bwᾶ
á má wú mámpwoombúd
wá, sᾶ ηγᾶ benyᾶ milwané mí
Cwám̄ba, nda sᾶ bí νᾶ ηkul dᾶ
dág gúl sâ yêñ dí ná; ná ndeé,
Cwám̄ba, muud jí Shíshim yῆ
ka ηγᾶ sá νᾶ sᾶ ηγᾶg νᾶ bæḡla sâ
sᾶ ηγᾶ dág yí, a ηγᾶ kwádulᾶ sᾶ
milwané kwádulᾶ kwádúlág.

4

Tᾶm á shíshim

¹ Nᾶ ndeé, Zembí nyᾶ a gwág
sᾶ ηκúηkwᾶᾶlᾶ, a mú yᾶ sᾶ
isῆy sᾶ ámᾶ ci íni. Nda jí ntó ná,
sᾶ aηgῆ νᾶ teeg mᾶnyúul.

² Sá á má ban mísólúgᾶ
mí shwᾶn mí dᾶ sîy íshwoo
myá, sᾶ ηγᾶ cugᾶ νᾶ sᾶη kú
νᾶ mᾶkᾶη, sᾶ aηgῆ νᾶ kwíηg
Milású mí Zembí; sᾶ ηγᾶ yida
lwó buud obábálé, sᾶ mú
ka ηγᾶ sᾶ mísh má Zembí dí
ná buud bêsh bwᾶ shwúg
mᾶnyúul νᾶ sᾶ.

³ Nji, ηkí Jᾶjᾶ Kéel sᾶ ηγᾶ
bwiηg yῆ ηγᾶ ná bæ mbúdálá
νᾶ suláya, a ηγᾶ bæ ntó shú
búúd bwᾶ ηkág ná bwᾶ kᾶ jimb
wá,

⁴ ohááden, buud zembí á shí
ga má sᾶ νᾶ milúu mí bég
shúg νᾶ shúg wá. A má sᾶ
bwo ntó shú ná bwᾶ bég kú
dág mᾶηkenya mā Jᾶjᾶ Kéel á

3:9 Rom 8.2, 33; Gal 3.10 **3:13** MmN 34.33-35 **3:14** Iza 6.10 † **3:14 milúu**

mí á má shíla: Ciyá ni jisᾶ námᾶ Ifz 4.18; í kᾶ ná «milúu mí músᾶ bwo kú ná nyiηgᾶ
dᾶ mpu bii isá, kú mpu faas». **3:16** MmN 34.34 ‡ **3:16** Kálaad MmN 34.34 ηγᾶ

lwó νᾶ ja Moyîz nyᾶ á dᾶ yid kᾶ wᾶ Zembí yí, nyᾶ á dᾶ yil suláya mpwᾶómbúd. **3:17**

Yuá 8.32, 36; Rom 8.2; Gal 5.1, 13 **3:18** 4.6; 1Kr 2.7 § **3:18** Bósl bwᾶ ci na ná:

«milwané mí Cwám̄ba mí ηγᾶ faan sᾶ mámpwoombúd ka ηγᾶ wéeshuli njᾶs nda njᾶs
yêñ». **4:1** 3.4, 6 **4:2** 2.17; 6.4 **4:3** 1Kr 1.18 **4:4** zembí á shí ga: Yuá 12.31;

Ifz 2.2 **mbḡḡla má Zembí:** Kol 1.15; Heb 1.3

milwaná, Jjɔ́ Kéel má *Kříst muud jísá mbęęla má Zembî yé.

⁵ Sá anğê nă cúndă sâ í dúgyá nă séméfwó yí. Mbô! Sá nğă cúndă sâ í dúgyá nă Cwámăba Yésus-Kříst yí. Sá bñş sá búşă yida bə ósóol ɔ măsáal bñş lúu má Yésus dî.

⁶ Mpugá ná Zembî muud nyə á ci ná: «Məñkenya má fáánug yídúgúd» yé nyəméfwó wə nyə á faan shé milámúd. Nyə á faan ntó shú ná shé mpúg milwaná myé mí nğă ñkənuwa Kříst mpwóómbúd myá.

⁷ Jí ka bə na ná, sá buud nğă ñkêny tɔɔm wɔɔnğ wá, sá búşă nda mímbágé mí mpíí, mí dă bwíl; í jalá nă mpu nyîn ná fámbámbé ná məma ñkúl sá búşă nă ndí yí nyísă ñkul má Zembî, kú bə séméfwó ñkul nyísá.

⁸ Minjugú mí nğă shúsă sá ikóómb byêsh, ñji sá kú fína; bíl íja məfug shîn sá mílúúú, ñji sá nğă ná bə nă búgá;

⁹ sá bwəma nă cúwáí, ñji sá kú myeesh; bwə nğă bwam sá shí, ñji sá kú yə.

¹⁰ Sá nğă ñkêny shwiy mə Yésus sáđí nyúúúúđ ja jêsh. Í nğă bə ntó shú ná cug mə Yésus í nyínúg námă sáđí mányúúúúđ.

¹¹ Sá tɛɛm nğă cugă, shwiy í nğă bwéel sá ja jêsh năcé sá nğălă sêy nă Yésus. Í nğă bə ntó shú ná cug mə Yésus í nyínúg

námă sáđí nyúúú á shwiy gaád.

¹² Ntó ji ná shwiy í nğă bę sá, bí báá nğă ntâ nğă cug cínɔnğ.

¹³ Cilyá wúsă Kálaad Zembî dî ná: «Mə á bə nă búgá, mə ka lás». Váál búgá jɔɔnğ í nğă námă gwɔ́ sá mílámúd, sá ka námă nğă lás.

¹⁴ Năcé sá nğă mpu ná muud nyə á gwúmushi Cwámăba Yésus yé má bá námă gwúmushi sánɔnğ Yésus, a mú jil shé nyáđí koogú.

¹⁵ Bí má dúg íí, sá nğă bwəma nă isă íni byêsh shú dăn, shú ná buud bwə búlɔg nğă nyíi mpaam má Zembî dî ná ndéé, buud bwə yá Zembî akíba wá bwə mú nğă bul bulya, Zembî mú nğă gúmă.

Inkáj í mbúgula

¹⁶ Gwá wá bí má dúg ná, sá anğê nă teeg mənyúú. Tɛɛm bə ná nyúúú búúú bwə nğă dúg ga í nğă shîn cóóg íí, lâm í nğă bə mə cwú ñji gúgwáan nă gúgwáan jwów dêsh.

¹⁷ Năcé, búbaalê minjugú sá nğă bwəma nă ndí máfwála mága dî myá mísă zhizhe sâ, mí nğă yida kwəmusa sá ná sá bág bə nă gúmă áyíyáág í bá ji kandugă kandugă yí.

¹⁸ Sá báá sá anğê nă sɔ́ sâ í nğă nyîn yí, sá nğă yida sɔ́ sâ í anğê nă nyîn yí; năcé sâ í nğă nyîn yí í dă ji ñji fúfwálá, jɔɔnğ í anğê nă nyîn yí dă ji kandugă kandugă.

5

1 Nyúúl sá bí nà ndí wa shí ga dí yí nyísà banda. Sà má mpú ná ñkí banda dɔɔŋg í shîn búg íí, sà bí nà ñjów gwów wá Zembî, ñjów á kandugá kandugá; Zembî nyáméfwó wá nyə a lwə wo, kú bə mábwá má búúd.

2 Gwó wá jí ná, sà ñgə le-egya wa banda gaád, sà má ka bul bə nə yéesh nə ñjów wúsú á gwôw. Sà ñgə cɛel ñwa nyúul nyísú á gwôw, bwáád nda káándá wa nyíga dí gwôw,

3 ñkí nyâŋ nyúul nyí nə ñkul bá zə kwey sà ná nə nyíga í kú fwó wû.

4 Jísə ná, té sà ñgə ná ji wa nyúul á shí gaád yí, micúŋ mí ñgə ntə sà ñkul, sà ka dɔ lee-gya. Njí, sà áŋgê nə cɛel béégya nə mbwéédí sà bí nə ndí ga, sà ñgə jii ná sà má bəd nyúul cínɔŋg gwôw, shú ná nyúul á kandugá kandugá í mínəg nyúul á shwiy ga.

5 Zembî nyáméfwó wá nyə á kwəmsa sà shú cug jɔɔŋgá, a mú wá shé Shíshim yé mílamúd tâŋ béén ná a bá yə sà gwo.

6 Sâ jɔɔŋg í dɔ sà ná sà bág nə ñkul búgád ja jêsh, tɛem bá ná sà ñgə mpu ná, té sà bí ná wa nyúul ga dí yí, sà cugé sádí mpwág, sà bí shwóg-shwóg nə Cwám̄ba.

7 Ntó ji ná, sà aŋgê nə dág nyə, ñji sà ñgə *búgula ná sənŋ sà bí sámbá.

8 Sà ka ñgə bə nə ñkul búgád, sà ñgə yida jii ná sà wúg wa nyúul gaád kə ji Cwám̄ba dí koogá.

9 Ná ndéé, tɔɔ sà má nyiŋgə ná ñgə ji wa nyúul gaád, tɔɔ sà má wú, sà ñgə bul jii ñji sà ñgwûd: ná sà ñgəg nə cugə váál á cɛel yí.

10 Nəcé shé bêsh shé má bá kə tów bəl-bəl dí kúl *Kříst mə bá kə cígal mílású yí, muud yêsh ka bá ñwa myána myá misóólúgú nyə á sà ja nyə á ñgə cugə nyúul dí yí: misóólúgú mí anyunywaâ nə myán myána, mí abúbôw nə myán.

Séy ñkwambulə

(Rom 5.1-11; Ifz 4.20-24)

11 Nda sà ká ñgə gwóŋ Cwám̄ba ná, sà ka ñgə cɛel sà ná buud bwá máguləg ná kéel dúsú dúsə búbálé. Sà má mpú ná mísh má Zembî dí, sà təl bəl-bəl dí; sà má tédúgá ná sà təl námá bəl-bəl dí bídí mílamúd.

12 Sà áŋgê nə nyiŋgə sə ja shús ná bí shwúg mənnyúul nə sâ. Mbô. Sà ñgə yida cɛel yə bí zhií ná bí jéég bəgəwa nə shé bálə sámbá. Ná ndéé, bí é bə nə ciyá bí má cí búúd bwá ñgə ñkus nə isá yâ tóón nə tóón kú bə yâ lám dí cwú wá.

13 Ñkí sà ñgə nyîn nda lúu í cugé ná sà nə fug íí, jísə nəcé sà má yə Zembî cug jísú ncindí nə ncindí. Ñkí sà má yida nyîn ná sà bí nə fug íí, jísə nəcé sà má cɛel kwíínd bí.

14 Nəcə cēlí *Krīst ηgá cēl sá yí í má lwánd sá lámád, sá ηgálə téduga ná muud ηgwūd nyə á yə shú búúd bēsh, ntó ji ná bānōη buud bēsh bwá á yə mísh má Zembí dī.

15 Nyə á yə shú búúd bēsh, ná buud bwá ηgá cugə wá, icug byánj í bág nə mfíí shú dé, kú ná nyiηgə ηgə bə shú dánj; nəcə nyə á yə a gwūm shú dánj.

16 Nda í ká bə ntó ná, sá anjē ná nə dúg buud mədúgya mâ shí ga. Nkí sá á fwo ηgə dúg Krīst mədúgya mâ shí ga, sá anjē ná nə dúg nyə váál dōηg.

17 Bī mó jəlá nə ka mpu ná, múúd mə ká bə múúd mə Krīst íí, a músə kukwumuga ágúgwáan, cug jé acwúlú í má shīn; bī mó dúg íí, a músə muud agúgwáan.

18 Zembí wə ηgá sá sóólágú wōōηg wēsh, nyə muud nyə á zə wə Krīst zə sá ηkwambulə nə shé yé, nyə á ka námə yə sá séy ná sá ηgág nə kala ηkwambulə nyōōηg.

19 Ntó ji ná, Zembí nyə á bə Krīst cwū*, a ka ηgə sá ηkwambulə mpédúgá nyəméfwo nə buud ɔ shí ga, kú ná nyiηgə kənd lâm íwushí í búúdud. Nyə á ka wá sá njígúlá lúúd ná sá ηgág nə kala ηkwambulə nyōōηg.

20 Sə ka ηgə sá lwámá Krīst nyə a lwâm sá yí. Ja sá ηgə jōw bí yí, Zembí nyəméfwo wə ηgə jōw bí éne. Sə mó jəgula nə bí

jínə má Krīst dí ná: «Bídúgá ná Zembí sáág ηkwambulə mpédúgá binōη nyə.»

21 Zembí nyə a sá ná Krīst bág *sám jilá íshéd, í njúl ná Krīst nyə a shígé bwelə bə nə sám; nyə a sá ntó shú ná shé bág otátəlí kwonj má Krīst dī.

6

1 Nda jí ná sánōη Zembí wə ηgá sēy ná, sá ka ηgə ci nə bí ná: «Kúgá fānda lág mpaam má Zembí ntó ná ndeé, bí kú dúg mfíí á cínōηg.»

2 Mpugá ná Zembí nyə á ci ná:

Ja fwámé fwála i á bə yí, mə á magulə mājəgula mwô.

Jwów wo á ηgə jii kwíindyá yí, mə a shí kwíind wo.

Fwámé fwála wə mó ka bə ga. Jwów wó jəlá nə bii kwíindyá wə ga.

Minjugú mí Pwôl

3 Sə anjē nə bwelə jii ná sá mó kwal múúd bōōgú, nəcə sá acéélé sá ná buud bwá mpyényug ísēy bísú.

4 Sə ηgə yida sə ná bí shwúg mənyúul nə sē mázhií mēsh dí ná sá bí fwámé ósól ɔ mósáal ó Zembí; sá ka ηgə bul bə nə jisów: jisów *incwaw í ntug, jisów micúnj, jisów yágúwó,

5 jisów bígə, jisów mimbwug, jisów ocinəcindā, jisów yíηgá ísēy, jisów məfúfə məgwə, jisów mázha.

6 Sə ηgə ci mənyúul, sá nə mpúyá, sá nda nə milámusa,

5:15 Rom 6.3-4; 7.4; 14.7-9 5:17 Iza 43.19; Rom 6.4; Gal 6.15; Ifz 4.24; Mbú 21.5

5:18 Rom 5.10 5:19 Rom 3.24-26; Kol 1.20 * 5:19 Dúgúg sá Yésus ηgá ci Yuá 10.30 dí yí. 5:20 Mat 10.40; Iza 52.7 5:21 Yuá 8.46; Rom 8.3; 1Kr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15

6:1 Rom 5.2; 1Kr 15.10 6:2 Iza 49.8; Luk 4.19-21 6:4 4.2 6:5

11.23-29 6:6 8.24; Rom 12.9; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; 1Tm 4.12

sá nā jɔ lâm, Nkēnkē Shíshim
ngá kyey nā sá, sá njúl nā cēlí
á kú nā mākán,

7 sá njúl nā ciyá jí bábálé yí,
sá nā mpífé má Zembí, sá nā
mākwoɔ mā dóomb mā otátelí,
mă lúmbá lí nā mă kaambalə
nyúul.

8 Gúl ja buud gúmal sá, gúl
ja bwé saambalə sâ; gúl ja bwé
mpyaam sâ, gúl ja bwé sá sá
māshwúmb; gúl ja bwé ŋwa sá
nda buud ɔ máshügá, sá báa
njúl otátelí;

9 gúl ja bwé ŋwa sá nda ojínə,
í njúl ná buud bwé mpú sâ,
bwé ŋwa sá nda sá ngə júgala,
í njúl ná sá ngə cugə, bwé dúg
sá nda sá bí íntúgúlíd, nji muud
kú gwú sá,

10 bwé ngə sá sá isâ í céyug
lámúd yí, sá báa nji māshusug
māshusug, sá njúl mábúwa dí,
nji sá ngə sá ná bóól bwé bígúg,
sá ngə fúfə nā sâ jêsh, nji sá
mbííd byêsh.

11 Yé bwááŋg wâ Kōrēnt, sá
á jaaw bí isâ byêsh kú shweel
təŋ ŋgwúd, sá á juw bí milám
mísú ná wúŋgúlúnj.

12 Sá báa sá afwóyé yəw
cēlúlə bí, bí wá bí acéélé lág
cēlí sá ngə cēl bí yí.

13 Ságá námé sá nda sá
ngə sá bí ná. Mə ngə ci nā
bí tãŋ nda bwán bãm náaa
«juwugá námé sá milám mín
ná wúŋgúlúnj!»

Kúgá fula sámhá nā ohááden

6:7 10.4-5; Rom 13.12; 1Kr 2.4 6:9 4.10 6:10 isâ í céyug lámúd yí: 7.4; Rom 5.3;
12.12 **māshusug māshusug:** 8.9; Flp 2.17; 4.12-13; 1Te 1.6 6:13 1Kr 4.14 6:14
1Kr 6.9-13; 10.21; Ifz 5.5-11 * 6:14 Naá, Pwól ngə cēl ci buud bwé cúgé búúd ó
Křst wá. † 6:15 Beliár mə ká ná Sátan. ‡ 6:15 Dúgúg sâ sá amə ci mpánzə 14 dí
yí. 6:16 Ləv 26.12; Zhe 32.38; Eze 37.27; 1Kr 3.16 6:17 Iza 52.11; Mbú 18.4
6:18 2Sa 7.14; Iza 43.6; Amo 4.13; Mbú 11.17 7:1 1Yn 3.3

14 Kúgá fula sámhá nā
ohááden*, kə sá dúl váál mbēē
mpwəɔda kú nā wíimbálé;
nyáyé mpwəmə nyí nā ŋkul
bə mpádúgá bishúlə mácēē nā
bálə kú bish mácēē yí? Dáyé
kəw mánkenya bənŋh yídúgú
bí nā ŋkul bə nā ndí yí?

15 Dáyé váál cúnj wí nā ŋkul
bə mpádúgá *Křst bá Beliár†
yí? Jáyé wŋgó mbúgula bá
hááden‡ jí nā ŋkul bə nā ndí yí?

16 Mpáánzə Zembí í má
bwele fula jí nā ozembí wá
yadúg? Mpugá ná shé báa shé
jí Mpáánzə má Zembí á kuwō,
nəcé Zembí nyə á cí ná:

Mə bá jí bwádí, sánŋh mə bá
cugə,
mə bə Zembí wánj, bāŋ bə kúl
jām.

17 Nə ndéé,
wúgá na bwádí, béégyágá nā
bwo, Cwámba ngə ci
ntó.

Kúgá kúnja nā sâ áduđanā.
Mə ka bá ŋwa bí nā māshusug.

18 Mə bá bə bí sóŋgú,
bí bə mə bwān wəábudŋm nā
wəábudā.
Cwámba á ŋkul nyêsh ngə ci
ntó.

7

1 Isâ byêsh Zembí nyə á ngə
kaag íni í dúgyá nā shé. Nda
jí ná Zembí nyə á ngə kaag
sá byo ná, yé bwááŋg má búl
cēl wá, shé yílúgá sâ jêsh í
ngə lweegushi shé mənyúúl
nə *mishíshim ícug í íshéd yí.

Shé ηwagá Zembî nê gwóóǵǵó,
shé ka ηgê casulê bálê nê kuú
njòond á céel yí.

Məshusug má Pwôl

2 Juwugá milám, jil sá
cínəng. Sá áshíǵé byaagulê nê
muud, sá kú díya nê muud, kú
námé nyúg tɔɔ muud.

3 Mə anǵê ceeł ci ná bi má jág
sá gúl sâ; mə shí bwey jaaw bí
ná sá má ceeł bí váál á ná, tɔɔ
bi mə yá, tɔɔ bi má nyiŋgə cugə,
nji sá ηǵá ceeł bî.

4 Mə ηgə jág bul bə nê búǵá
nê bî, mə ηgə bəǵuwa nê bí,
lâm du bul cwaalawo mə,
məshusug du bə mə ntɔ minji
*incwaw í ntug byêsh sá ηǵá
bwəma nê ndí yíid.

5 Mpugá ná, ja sá á wóós
Masedwān yí, sá áshíǵé bə
nê wogá, nji incwaw í ntug
məváál mēsh. Nəcé í á bə,
buud bə ηǵá lumbuli nê sá,
milám mí njúl nyiŋgə bə sá
ifwaas ifwaas.

6 Nji, Zembî má du bə, ja
múúd cúǵé ná nê bándáyé yí,
a wá nyə ηkul lámúd. Ny-
wáá nyə á ka námé sá ná
Títus wóósúǵ, í mú wá sá ηkul
milámúd.

7 Í cúǵé ná nji wóósulê Títus
nyə a wóós wá í á wá sá ηkul
milámúd, í á bə námé nê bímbí
bí á wá nyə ηkul lámúd yí. Nyə
á jaaw sá váál bí ηǵá yímə ná bi
mə dúǵ sá yí, nê váál sá ηǵá cey
bí lámúd yí, nê váál bí ηǵá ceeł
ηkēny mbag wām yí. Məkâl
mɔəng mə á nyiŋgə bul sá mə
məshusug.

8 Mə mpú nê kálaad mə á nti
bí yé nyə a ntágulê bî. Bálé,
mə a shíŋgi nê dúǵulê nda bí
á gwág biméfwó cey lámúd ja
jɔəng dí ná. Nji, mə anyiŋǵáyé
ná shíŋgi.

9 Má yidá bə nê məshusug ja
gaád. Mə ji nê məshusug, kú bə
nəcé nda bí á bə nê məcey mə
lâm ná, í yidá bə nəcé, məcey
mə lâm mún mɔəng mə á sá ná
bi céndúǵ mítédúǵá. Ntó má
lwó ná məcey mə lâm mún má
á bə váál Zembî má dú ceeł yí.
Ntó ji ná sá áshíǵé sá bí məbôw.

10 Nəcé, múúd mə ká gwág
váál məcey mə lâm Zembî má
dú ceeł yí, muud wɔəngú nyə
e cénd mítédúǵá, a mú *dúǵ
cug, a kú ná nyiŋgə shíŋgi
məcey mə á sá nyə lámúd má.
Nji, múúd mə ká gwág váál
məcey mə lâm má shí ga, má
kwaamb nyə shwiy.

11 Bi a gwág váál məcey mə
lâm Zembî má du ceeł yí; bi
mə ka dúǵ sá í á kwaamb bí
yí: A m̄əŋ məjigəwa e! A w̄əŋ
mp̄ulə kaambulə nyúul e! A
w̄əŋ shíŋgílə e! A j̄əŋ gwóóǵǵó
e! A j̄əŋ jɔ yéesh e! A j̄əŋ kááfə
e! A w̄əŋ mp̄ulə súǵ múúd nyə
á byaagulə yé e! Bi a lwó ná
milám mín mí á bə otətəlí ja bí
á kwambulə lésú wɔəng yí.

12 Kagá mpu ná ja mə á cilə bí
yí, í áshíǵé bul bə shú múúd
nyə á byaagulə yé, kú nyiŋgə
bə shú múúd bwá á byaagulə
nê ndí yé. Mə á cilə bí shú
ná mísh má Zembî dí, bi dúǵúǵ
váál bí ηǵá jigəwa nê sá yí.

13 Sâ í á wá sá ηkul milámúd wá

ni.

Í á ka ntâg bæ, ñkul má bæ sá mílámúd ntúni íí, sá nyingæ bul gwág nywa mæshusug Títus nyæ á bæ næ ndí má. Nyæ á bæ næ mæshusug næcé bi bêsh bi a sá ná lâm í jáág nyæ shí.

¹⁴ Bi má dúg íí, bæḡwáwæ læ á ngæ bæḡwæ næ bí nyádí míshúd yí, í á shí bæ næ zhíí. Né ndeé, nda sá má du bwey jaaw bí nji obúbálé ná, í á shí nyín ná má a shí bæ næ ñkaam ná mæ bḡḡwag næ bí mísh læ Títus dí.

¹⁵ A ji nji ké du téduga váál bí á du sá nyæ mægwág yí, næ váál bí á lág nyæ næ gwóógá næ mæjigæwa yí. Nyæ a má ka nyingæ jág bul cæel bî.

¹⁶ Mæ ji bul bæ næ mæshusug ná bi má sá ná mæ búgúlág bî.

8

Kwííndúla ókrísten

¹ Bwaanḡ, sá ngæ jii ná bi mpúg váál mpaam má Zembî í á má sêy mádḡ mâ Masedwân dí yí.

² Ncúlyá *íncwaw í ntug í ngæ tí bwo mækuú shí, nji báá búšæ næ mæshusug ntḡ mínji. Mæshusug mæḡḡg má wé má sá ná, mæbúwa má tæem bii bwo ná nywád íí, bwé má yida lwó ná báá bwé bul bæ næ lâm yána.

³ Bwé á má wá máyæna bímbí í jéla næ mæbii máḡ yí, mæ jee námé ci ná bwé á cḡ bímbí í jéla yí; bwé á sá ntâg sóólúgú wæḡḡgú næ tédúgá wán bwáméfwó.

⁴ Bwé á zæ jægula næ sá, bwé bul yáág ná sá sáág bwo mpaam ná bwé wáág mæbwé sâ sá ngé sá buud ḡ Zembî yíí.

⁵ Bwé á wá ntâg mænyúúl ntḡ váál sá á ngæ téduga yí, tééd fwo yæ Cwámbe icug byán, nyingæ yæ sá námé nda Zembî nyæ á jii ná bwé sáág ná.

⁶ Sá á ka námé yáág næ Títus ná nyæ muud á tééd ná bi sáág sóólúgú mpáam wæḡḡg yé, a sáág ná bi cásulæg váál í jéla yí.

⁷ Ká, bi báá búšæ næ isá byêsh mæḡkund mæḡkund: bi búšæ næ búgá álal-ñkul, bí næ fug kaand, næ mpúyá, næ kááfé áyíyáág, næ mæma cæelí bí á lág næ sá yí. Í jii námé ná bi búlug wá mílám sóólúgú mpáam wæḡḡgú.

⁸ Mæ ayímbáliyé bî, mæ ngæ yida jaaw bí váál sóólúgá báá bwé ngé jigæwa yí, shú ná mæjigæwa mæḡḡg má lwóg ñkí cæelí jín í ngæ bánda wú lámúd.

⁹ Bi mæ mpú lâm yána mæ Cwámbe wúsú Yésus-Kríst; bi mæ mpú ná nyæ á bæ, a mbíd zhwoḡ kúm, a bíd dwo, a zæ nyíḡgal nyúúl mæbúwa dí, shú ná bi wé yidag bíg mæbúwa méd.

¹⁰ Má jaaw bí váál má ngé dúg cínḡḡg yí, í é kwíínd bî. Jí ná, tééd mbú í á cḡ yí, bi á bæ buud ḡ áshúshwóógú ná bi mæ sæḡḡg mwaanê; bi a shígé bæ shúshwóógú nji sæḡḡgú dí, bi wé bi a tééd bæ næ yéesh.

¹¹ Casulægá tédúgá wán ja gaád. Ságá ná sóólúgú í bwámag næ mæma yéesh bí á

bə nə ndí yí, í nyîn nə bímbí lú məbii bí búsə nə ndí yí.

12 Ja múúd mə sá yána nə í ηgə wú nyə lám dí cwú yí, ηgaá bwə lág nyə nə sâ á jí nə ndí yí; kú bə sâ á cúgə nə ndí yí.

13 Í cúgə nə muud ηgág nə yíl bóól búúd məntágula dí nə ndeé nye yidá ηgə nyasula nyasulág. Í yidá bə nə buud bəsh bwə bág nə məbii məbímbí.

14 Í jii fwála gaád nə, sâ bí mə búl bə nə ndí cɔ bóólúgá yí, í kág lwándulə bwo kúl búsə bush yí; shú nə jəɔηg bwə bá námə bul bə nə ndí dúl jwów dí yí í bág lwándulə bí kúl bí mə bá bə bush yí; na, isâ í mú bə bí məbímbí,

15 nda Kálaad Zembí ηgə ci ná. A ηgə ci ná:

Muud nyə á bul cwéég yé nyə a shígə bə nə sâ í ηgə ntɔ gwôw.

Nyɔɔηg nyə á cwéég bíbíyá yé, nyə ashígə fúfə nə sâ.

16 Mə yə Zembí akíba, nyə muud nyə á sá nə Títus bəg námə nə váál zény dɔɔηg shú dán yé.

17 Nəcə Títus mə magulə sâ sá á ηgə jii nə í bág yí. A mə tí ηjɔɔnd zələ nún bídí nda nyə á də bwey bwánd.

18 Sə ámə nti bá ηgwól *mínyɔηê wúsú mэдɔ məsh mə ηgə ságusə sâ á ηgə sá shú Jɔjɔ Kéel yí.

19 Sâ í búl bə yí jí nə mэдɔ mə mə féesh námə nyə nə sənón wə zág sá sóólúgá mpáam ga. Sə ηgə sá wo shú nə Cwámba

nyəməfwó ηwág gúmá, sə lwándulə jɔjɔ íyuug bísú.

20 Sə ηgə bwey mpu káálugə ná buud bwə bág kú kwey íwushí sádí ísáyúd ja sə ηgə kala zhwoɡ *mwaanê bwə á mə yə sə mbag yé.

21 Sə ηgə sɔ nə sə sáág mənywa mísh mə búúd dí námə, kú bul bə nji mísh mə Zembí dí.

22 Sə mə nti námə ηgwól mínyɔηê wúsú. Mínyɔηê wúsú wɔɔηgú, sə á mə faas kááfə jé ija ija nə ndeé, a mə nyiηgə námə lwó sə jíga ja nə a jí nə fwámé yéesh, a ηgə bul shwu nyúul nə bî.

23 Títus jí muud gwoɔηg waamə, sə wə sə ηgə sêy nún bídí; bóólúgá bwaáηg bāη, mэдɔ wə mə ámə nti bwo, bwə ηgə zə shú nə *Kříst ηwág gúmá.

24 Lwógá bwo nə bí mə cɛel bwo, bí lwó námə bwo nə bí mə mpíyá nə bəgəwálə sə mə də bəgəwa nə bí bwədí míshúd yí; lwógá bwo ntó mэдɔ mə ηgə dúg.

9

Lású míkwiindyá

1 Sə ηgə sɛɛηg *mwaanê nə sə mə bá kwíind búúd ɔ Zembí nə ndí. Mə nyiηgálə cilə bí shú dɔɔηgú, í bə nda mə nteɛηg.

2 Mə mpú nə bí búsə nə məma zény, mə də bəgəwa nə zény jín jɔɔηg búúd ɔ Masedwān dí míshúd ná: «Buud ɔ Akayí búsə bwey bə ηkwəmusá té mbú í á cɔ yí.» Wálə bí mə wá mányúul

sáal dɔɔŋg dí yí í má nyingə gwúmushí bóól ŋkí bulya yéesh.

³ Mə má ka nti bwááŋg shú ná bəgɔwálə má dú bəgɔwə nə bí yí í nda bə mə ŋkóŋgúg. Í jii ná bí bəg ŋkwəmusá nda má á ci ná.

⁴ Mə ŋgə bεemb ná ŋkí sánŋŋ buud ó Masedwân sá má zə, sá zə kwey ná bí cugé ŋkwəmusá; á shwôn nə sá buud sá má du bul lɔ bí wá e, á shwôn nə bí námə e!

⁵ Gwá wá mə ámə tééd nti bwááŋg shwóg zə sá ná bí kwəmusag məyána mún yí. Bwá zə seŋg məyána bí á bwey kaag ná bí mə bá wá má, í mú bá lwó ná bí ŋgə sá sóólúgú wɔɔŋgú nə jɔ lám, kú bə íwú-júsúd.

⁶ Mpugá ná í du bə, muud mə sá ŋkóóg nə məmpəg má bɛ yé, kú námə bul bə nə idâw í sɔw; nyɔɔŋg mə búl bɛ yé, bul námə bə nə idâw í sɔw.

⁷ Muud yêsh wág məyána váál á má ŋwa cígúlá nə lám yé yí; muud kú ŋgə sá a ŋgə shúsula, kú nyingə sá nda sá cínúúlá; nəcé Zembî má cɛel múúd mə wá məyána nə məshusag yé.

⁸ Zembî ji ntág nə ŋkul nyingə bul sá bí mpaam shú ná bí dúg bə nə isâ í kwágá nə bí məzhií mēsh yí, wəla dēsh, bí du námə bə nə jwuŋ váál á nə bí du sá mísóólúgú mí anyunywaá myêsh mí jéla nə sɔy myá.

⁹ Í mú bə námə nda jí cilyá

Kálaad Zembî dí ná, ná: «A má bə nə yána, a má kaaw mímbúmbúwá isâ, otútəlí bə bwá ji kandugə kandugə».

¹⁰ Zembî wá má du yə búúd məmpəg nə idâw yâ də. A bá námə yə bí məmpəg, a sá ná məmpəg mɔɔŋg má fwúg, bí mú bá bul nyingə ŋgə sá jɔjɔ mísóólúgá.

¹¹ Nə ndeé, bí ka bá bíg mímbii myêsh, bí mú námə bá bul nyingə bə nə yána. Nə ndeé, ja sá má bá du wá yí, buud bɔɔŋg bwá mú bá du lɔ Zembî nəcé yána dún.

¹² Seŋgúálə bí ŋgə seŋg mwaanê ni, í é kwíínd búúd ó Zembî; í áshúge ntág námə shúg cínŋgú, í é sá námə ná buud bwá búlɔg lɔ Zembî.

¹³ Buud ó Zembî bwá é dúg nə bí ŋgə ŋwa Jɔjɔ Kéel mə *Kříst nə məgwág, bí ŋgə fúla isâ nə buud ó Zembî wá Yurúsalem, nə bóólúgá bēsh, bí aŋgê ntág sá sóólúgú wɔɔŋgú nə mílám mímbá. Ja búúd ó Zembî bwá é dúg ntó yí, bwá é magulə ná bí ŋgə sá fwámé sá, bwá ka yə Zembî gúmá.

¹⁴ Bâŋ bwá é bul cɛel bí*, bwá ka du jəgúla nə Zembî shú dún nəcé a má sá bí mpaam í ŋgə ntɔ minji.

¹⁵ Akíba nə Zembî, nə məma yána á ntɔ ŋkwóŋ nyə á má sá sá yí.

10

Pwól ji námə sóól məsáal má Kříst

1 Məməfwó Pwól, mə má teeg kál nə bî; nğáá bí má dɔ cɪ ná má dɔ bə fufwáás múud ja shé búás kúl nğwúd yí, nji ja má jí shwóg-shwóg nə bí yí mə bə nə nğkúd. Námá nda shé má mpú ná Yésus nyə á bə nə lám ná shɛɛ, nə jɔ lám ná,

2 mə téég bí məbwá ná: kúgá sá ná mə bág nyiŋgə zə bə nə nğkúd ja má é wóós nún yí. Bóól búúd bwá nğə cɪ nún ná mə nğə bɛ iyéesh yá shí ga. Mə jí nğkwəmsá ná mə zə fwo lwó búúd bəɔŋgú nğkúd nə ijíjool.

3 Jí mpu bə búbálé ná sá búásə buud ɔ shí ga; nji, sá aŋgê gwána nda buud ɔ shí ga.

4 Mpugá ntâg ná məkwɔɔ mə dóomb sá má dɔ kə nə ndí dóomb dí má má cúgé məkwɔɔ má shí ga; nji, məsə nə nğkúl má Zembí, má dɔ céég íkóógúlá í dóomb*. Sə má dɔ caam mbɛɛ fɔg məshigá,

5 caam námá sâ jêsh í láá búúd zhií ná bwá bəg kú mpu Zembí yí. Sə má dɔ wá tédúgá wêsh mímbwugud, sá ná í bəg nə məgwág nə *Kříst.

6 Ja bí má bá bə bí mú nğə mpu gwág nə Zembí yí, sá má bá ka bə nğkwəmsá má yá búúd ɔ məbún intúgúlí.

7 Dugá mpu dúg ísâ. Nkí muud mə dúg ná nywáá músə muud má Kříst íí, á jəla námá nə mpu ja nğwúd á kandugə ná, nda á jí múúd má Kříst ná, sá búásə námá búúd ó Kříst.

8 Í ká bə ná mə nğə nywá

bul bəgəwa nə nğkúl Cwámba nyə á yə mə yí, mə kú ntâg gwág shwôn. Nji mə mpú ná Cwámba nyə á yə mə nğkúl nyɔɔŋgú ná mə sáág ná bí lálug búgád, kú yida bə ná mə zág búlal bí.

9 Mə aŋgê nə jíí ná okálaad bâm bwá nğág nə sá bí ikukwendɛ.

10 Mə mpú ná bóól búúd bwá dɔ cɪ ná okálaad má dɔ cilə bí wá bwá dɔ bə nə mpêl, bwá njúl nğí lal nğkúl; nji ja məməfwó má wóós yí, mə njúl zhizhe, lésú wâm kú nə mfií.

11 Muud yêsh mə cí ntó yé mpúg ná, váál íciyá byâm bisá ja má nğá cilə shwóg-shwóg yí, ntó námá wá mísóólúgú myâm mí é bə ja má é wóós yí.

12 Sâ jisá yí jí ná, sá cugé nə nğkúl cɪ ná sánŋ buud bwá nğá sɔ ná buud bwá shwúg mənyúúl nə bwo wá sá búásə váál nğwúd; sá cugé námá nə nğkúl shee yagala micé nə bwo; nğwálə bwá má nğwa bwáməfwó nda iyuug yí í lwó ná fɔg í mə ncundəw bwo.

13 Sá báá sá acéélé bəgəwa ná ndéé ntɔ mínji, sá nğə námá bəgəwa nji nə bímbí Zembí nyə á yígula ná sá zág nə Jɔjɔ Kéel ná ndéé zə wóós bídí ní.

14 Sə aŋgê nə ntɔ mínji, námá ki sá a shígé zə wóós nún bídí. Nğáá ná sá wə sá á tééd zə nə Jɔjɔ Kéel má Kříst nún bídí?

15 Sá cugé nə bəgəwa ántɔ mínji, váál á ná sá kə nğə bəgəwa nə ízhaá iséy. Mbô. Sá

10:1 1Kr 9.3 10:1 10.10; 1Kr 2.3 10:2 13.10; 1Kr 13.2 10:4 6.7; Rom 13.12;

Ifz 6.13-17 * 10:4 Sə nğə cɛɛl cɪ ná ná: «məkwɔɔ mə dóomb məsá má dɔ búgə bíl ísâ byêsh múúd jí nə nğkúl búgula yí». 10:5 Iza 2.12-17 10:6 2.9 10:7 1Kr 1.12

10:8 13.10 10:11 13.1-2 10:12 3.1 10:13 Rom 12.3 10:15 Mís 19.21; Rom 15.20

má yida tāduga ná búgá jín í é ηgə lal lalúg íí, íséy bíśú í mú ηgə nyiηgə mpu nyîn kál Zembî nyə tâl sá ná sá séyúg yí.

16 Ja íséy bíśú í é mpu nyîn na bídí yí, sá mú ka cə kə nə jəjə Kéel shwóg, nda kə bəgəwa nə íséy bóol bwá á bwey sá yí.

17 Muud mə céél bəgəwa yé, bəgəwag nə sâ Cwám̄ba nyə a sá yí.

18 Muud mə sə ná buud bwá shwúg mən̄yúúl nə nyə yé, nyə dí bwá də magələ yé; nji nyəηg Cwám̄ba mə sá ná bwá shwúg mən̄yúúl nə nyə yé.

11

Pwôl, fwámé múúd lwámá má Krîst

1 Mə zə ná nywá lás nda mpúfú, bi ə jísów mə. Bálé, jísówúgá mə.

2 Mə ηgə baag bí mbəəg má Zembî. Nəcə mə a jî bí bâ shú ηgwûm ηgwûd, nji *Krîst. Má jî ná mə bág kə nteηgəli bí nyádí bi njúl nda ncwíyê sás dúsá ná ná fwə-fwə yí.

3 Nji, mə ηgə fúndə ná bi bág gwaa kənd mítədúgá ná ndéé bi músə bá ηgə kyey nə Krîst milám mímbá; nəcə ntó wə nywá nyə á zə nə məkəη zə shüη Ifa yé.

4 Mə ηgə fúndá ntó nəcə bí ηgə bə ná, nji ná muud má zə bídí zə cúndə Yésus íshús, kú bə nyəηg sá á cúndə yé, ηkí ntâg ná bí mə lág *shíshim íshús, kú bə wəηg bí á lág nə sá yí, ηkí

ná bí mə lág kéél íshús, kú bə nyəηg bí á lág nə sá yé, bí ηgə mpu jísów isâ íni byêsh.

5 Má yida mpu ná, bəəηg bí ηgə ηwa ná *buud ə lwámá wáashílá-shwánú óni bwá antəyé mə nə təə sâ.

6 Má je bə nə shúg lású; nji, kóómb á mpúyá, mə cugé nə shúg; sá á shí lwó bí ntó isâ byêsh dí nə mázhií mēsh dî.

7 Ntó ná səlálə mə á səl məméfwo shí, zə bwiηg bí Jəjə Kéel má Zembî ashwá, shú ná bi bánúg gwəw yí, mə a sá *sám aá?

8 Ja má á ηgə sēy bídí yí, mədə məshús má á lág məbwá məbwə nə má ηgələ yida yə mə myəna shú dán.

9 Ja gwáméfwo má á bə mífúfə dí nūη bídí yí, mə a shígé sá ná muud ηkényúg mbag wâm, bwááηg bwá á zhu Masedwân wá bwá á shí bwíηg mə isâ í á ηgə fúfə mə yí. Mə a sá ná bi kú ηkény mbag wâm; mə é də námá sá nji ntó.

10 Námá nda má jí nə búbálé mə Krîst ná, mə mpú jaaw bí ná muud nyə abúle sá ná mə yówag bəgəwálə Akayî yêsh dî.

11 Mə ηgə ci ntúni nəcə jí? Ye ná mə açéélé bí? Mbô. Zembî mə mpú ná má cēel bí.

12 Mə áyówéé sálə sâ mə ηgə sá bí yí. Mə é kə nə ndí shwóg, buud bwá ηgə cēel ηkény mən̄yúúl ná sánóη sá ηgə sēy váál ηgwûd óni, bwá

bág kú ná nà zhií bwé ñkèny mányúul.

13 Buud óni bwé cúgé fwámé búúd ɔ lwámá, búsa mbéé osóol ɔ mäsáal wá ibamb. Bwé á mé shweel sá búsé yí, ka yida ðu sá ná bwé nyínúg ná buud ɔ lwámá ó Krîst.

14 Ntó cugé námá sá ákáámúg, nàcé *Sátan nyáméfwó mé ðu námá shweel sá á jísé yí, ka yida ðu nyîn nda *éngales á mənkenya.

15 Nda *Sátan má ðu sá ntó ná, osóol ɔ mäsáal bé bwé ka námá ðu sá nda bwé ñgə kyey ótátəlí ó Zembí ði; muud ka káam jí cínəngú? Nji, bwé bá shúgula nji váál í mpíyá nà misóólúgú myán yí.

Pwól nyə a má bul jug

(2Kr 4.9-13; 6.3-10; 1Kr 4.8-13; Mis 20.18-27)

16 Má nyinğə ci ja ábeé ná, muud kú ñwa mə nda mpúfú. Nkí ntó ðí, jega ñwa mə nda mpúfú; sá jəəng í é yə mə zhií ná mə kág námá nywá bəğwa.

17 Mə mpú ná lésú mə zé lás ga í cúgé váál Cwámá mə céel yí, jísə lésú ímpwúfú. Nji mə mpú ná mə ji nà sá má jí nà ñkul bəğwa nà ndí yí.

18 Nda ncúlyá buud bwé ñgə bəğwa bəğwa á buud ɔ shí ga ná, mə zé námá ka bəğwa jām ja.

19 Bì báá mifafúgú bí ñgə ntāg jísəw ímpwúfú kú nà njugú.

20 Bwé ñgə wá bí mányámád, ñgə ðíya nà bí, ñgə nyúg bí, ñgə sá bí isá ilan ilan, ñgə cwíl bí məmpóónz; bí ñgə jísəw isá íni byēsh.

21 Í mú ka yida nyîn ná sá bāñ sá á bə mifufwáású; á shwōn ey!

Í njúl ná, mə ji nà zhií ná mə bəğwag námá nda bóól bwé ñgə bəğwa ná. Mə mpú ná mə má ná nyinğə lás nda mpúfú.

22 Nkí búsa bwán ó wáheburá, mə ji námá mwá heburá; ñkí búsa bwán ó *Izəryél, mə ji námá mwá Izəryél; ñkí búsa onta ó *Aburaham, mə ji námá nta má Aburaham.

23 Bwé ci ná bwé ñgə sá iséy í *Krîst íí, mə je námá lás nda mpúfú ná, məe ñgə bul mpu sá byo cə bwo. Mə cə bwo nà ñgələ wáduga, cə bwo nà ñgələ kə mímbwug ðí, nyinğə bul cə bwo nà ñgələ bwəma nà bígə. Mə cə bwo nà ñgələ faam nà shwiy ija ija.

24 Oyúden bwé á má búd mə shí ija itóon, ðu yíd mə zhud á milwón məwúm málóol nà ibuu*.

25 Ijwú i ñgwómuna yíd mə nà milwón ija ílóol, buud lúmə mə məkwóógú ja ñgwúð†, byóol búg nà mə ija ílóol. Mə

11:15 4.10; Rom 2.6 11:16 12.6 11:22 Flp 3.5; Rom 11.1 11:23 4.8-12; 1Kr 4.11-13; 12.26 11:23 Mə cə bwo nà ñgələ wáduga: 1Kr 15.10 *mímbwug*: Mis 16.23

11:24 Mbá 25.3 * 11:24 Mbá 25.1-3 ñgə lwó nà bwé áshígé jəlá nà yíd múúd cə milwón məwúm mánə; bígə Oyúden í á ka ðu kə shúg milwón məwúm málóol nà ibuu; ntó jí ná, yíl ñgwúð məwúm mánə ðí. 11:25 Mis 14.19; 16.22 † 11:25 *lúmə məkwóógú*: Í á ðu bə, bwé kúð múúd məbwónəð ka ðu lúmə ná ndéé muud yə. Wo jí nà ñkul dág lan mə Pwól ní Mis 14.19 ðí.

a má já m̄n mwásá ncindî n̄a bulú ncindî.

26 Minjōond má ngá k̄a myá mí nḡa b̄a m̄a m̄awaḡawo m̄awaḡawo: m̄a a má nḡa nt̄q waḡawo waḡawo m̄ingw̄q̄q̄, nḡa bw̄ama n̄a izhil̄nḡaan̄a, k̄ul j̄am nḡa nd̄eny m̄a m̄aláám̄b, ohááaden bw̄a nḡa kwal m̄a m̄abōōḡú. M̄a a má bw̄ama n̄a kak̄ul̄a m̄ilōom dí, bw̄ama n̄a ndí íbugád. M̄a a má nḡa nt̄q m̄n̄ váál áwuwaḡaw̄. Bōōng bw̄a nḡa sh̄iig ná búsa nám̄a ókr̄isten̄ nda sé wá, wá nám̄a m̄awaḡawo.

27 Má d̄u wáduga n̄a is̄y í ayíyáág, m̄a d̄u j̄i m̄ifum, ȳa n̄a m̄azha, ȳa n̄a m̄ashwáás má minú; d̄u ci íd̄aw, jug n̄a m̄ayōn̄, fúf̄a n̄a s̄a má bw̄áád.

28 M̄a ak̄éé m̄eel ci s̄a má nḡa yím̄a n̄a ndí jw̄ów d̄ēsh yí: ná m̄ad̄q m̄ēsh má bág váál í j̄la yí.

29 Z̄á má tag dúl *D̄q dí ná nd̄éé m̄a kú b̄ish yé? Z̄á má biil ná nd̄éé í kú c̄ey m̄a lám̄úd yé?

30 N̄kí í j̄i ná má b̄aḡuwagí, m̄a yida b̄aḡuwa n̄a il̄am byâm.

31 Z̄embî m̄a mp̄ú ná má an̄ḡê n̄a bw̄iinḡ ij̄q̄q̄, nȳa S̄óōnḡá m̄a Cw̄amba Ȳesus; ḡúm̄a bág n̄a nȳa kand̄uḡa kand̄uḡa.

32 Ja má á b̄a Damás yí, nḡwám̄ana N̄jwú-buud án̄ún̄i Aretas nȳa a tâl yé, nȳa á tâl buud ná bw̄a nḡág n̄a baaḡus̄a m̄impumbé mí nḡw̄ela ná bw̄a bíig m̄a.

33 N̄ji, buud 6 Z̄embî báá bw̄a á wá m̄a kúdád, bw̄a c̄ęęl̄a

m̄ikwoolú ka c̄inḡuli v̄unde dí k̄and t̄óōn, ka nḡa shul nyuṅ n̄a nyuṅ ná nd̄éé k̄a w̄óós shí; nt̄ani w̄a m̄a á faam yé.

12

Isâ múúd c̄úḡe n̄a ṅkul mp̄u yí

1 Ye í j̄i ná má b̄aḡuwagí? Mb̄ô! Í avw̄ól̄éé t̄ō s̄a. T̄eem b̄a nt̄q, m̄a z̄á nám̄a fwo yida jaaw is̄a Cw̄amba nȳa a lw̄ó m̄a *m̄ántam̄a m̄a m̄ish ná bagád yí, n̄a byōōng nȳa á b̄aḡul̄a m̄a *sh̄ishim dí yí.

2 M̄a mp̄ú nḡwól̄ múúd má *Kr̄ist nȳa á ṅk̄an̄ k̄a ná nd̄éé k̄a kum̄a jon̄ ál̄eel dí. N̄kí nȳa á k̄a n̄a nyúúl̄ nȳe ncindî ɔ, ṅkí í á b̄a nt̄aḡ n̄ji sh̄ishim yé ɔ, m̄a amp̄úȳé, Z̄embî w̄a má mp̄ú. S̄a j̄ōōng í má s̄ȳ múús m̄imbú w̄um n̄a m̄in̄.

3 Muud w̄ōōnḡá, ṅkí nȳa á k̄a n̄a nyúúl̄ nȳe ncindî ɔ, ṅkí í á b̄a nt̄aḡ n̄ji sh̄ishim, m̄a nḡa ci ná má amp̄úȳé, Z̄embî w̄a má mp̄ú.

4 N̄ji m̄a mp̄ú ná nȳa a ṅk̄an̄ k̄a ná nd̄éé k̄a kum̄a *Paradis, a mú gwág íciyá í c̄úḡe n̄a ṅkul c̄iy m̄ákál má búúd dí yí, iciyá múúd c̄úḡe n̄a zh̄i m̄a cí yí.

5 M̄a é b̄aḡuwa n̄a váál is̄a múúd w̄ōōnḡá nȳa a gwág byōōnḡá; n̄ji, shú d̄am m̄am̄éfw̄ó, m̄a yidá b̄aḡuwa n̄a il̄am má j̄i n̄a ndí yí.

6 Má mb̄am̄ c̄eel ná má b̄aḡuwa, í kú b̄a m̄a impw̄ufú; is̄a má jáaw yí b̄a ób̄ab̄al̄é. N̄ji m̄e m̄a aj̄ááw̄é, bw̄a á bá ṅwa

mə ntɔ sâ mə ηgá sá yí, nə sâ mə ηgá ci yí.

⁷ Zembî nyə a lwó mə yáág-yáág isâ. Ná ndeé, shú nə mə bág kú ηkêny nyúúl nə mpùlə isâ byəɔηgú, nyə á ka bíd nə fimâl bág mə nyúúlúd, ηgwól *əngəles mə *Sátan zə yíd mə nə mə kú də ηkêny nyúul.

⁸ Mə á jəgula nə Cwamba ija ilól nə a yílúg mə fimâl wəɔηg.

⁹ Nyə a shígé yíl, nyə á yida ci nə mə ná: «Mpaam mə ηgá sá wo yí í kwagá nə wo. Nkul í də sêy íləmud.» Ná ndeé, mεε mə yida bəgəwa nə lám wêsh ja mə jí nə íləm yí, shú nə ηkul mə Kríst í ηgág nə sêy mádí cugud.

¹⁰ Gwá wá jí ná, mə gwág nywa ja mə bə nə íləm yí, ja bwá lwíy mə yí, ja cug í ká mə mbwɔ yí, ja mə bwómá nə cúwá lí nə yágúwó nəcé Kríst yí.

Nəcé, mə jí nə ηkul ja mə jí nə íləm yí.

Lám wí Pwól gwəw

¹¹ Ngaá mə mú ηgə lás nda mpúfú! Bì wə mə nyasulə mə váál sóólúgú dəɔηgúd. Bì wə mə jálá nə sá nə buud bwə shwúg mənyúul nə mə. Nəcé ná, tεm bə nə mεε cugé tə sâ, bəɔηg bwə ηgá nyín nda *buud ɔ lwámá wəashílə-shwánə óni, bwə ántóyé mə nə tə sâ.

¹² Bì a shí dúg nda məma jísów jâm í á wéeshəli məyigyé mə múúd lwámá mə *Kríst ná: isâ í ntɔ búúd

ηkul yí, nə *isâ í mímbágú, nə *məshimbá mə á ηgə sîy.

¹³ Móól mádɔ mə á ntɔ bí nə jí? Ngaá nji nə sâ ηgwúd nə mə a shígé sá nə bí ηkényúg mbag wâm. Juugá mə nə mə sálə bí bəw kóómb jəɔηgúd.

¹⁴ Mə wál námə nyiηgə zə nūη ja áléel, mə é sá námə nə bí bág kú ηkêny mbag wâm. Mpugá nə mə aηgê nə sɔ məbii mán, bí wá mə ηgá sɔ wá. Ye bwán wá bwə də wíil obyól? Ngaá ná obyól wá bwə də wíil bwân?

¹⁵ Mə gwág nywa jâm kóómbúd nə mə kéénzhug sâ jêsh, mə keenzh námə móméfwó shú dán. Ye í é bə, mə ηgá jág bul cεel bí ntó, bí bəη nda nyiηgə mpu cεel mə?

¹⁶ Shé búsə dí cúη nə mə a shígé sá nə bí ηkényúg mbag wâm? Nji bóól búúd bwə ηgə ci nə mə á ηgə kyey nə bí məkəηúd; nə mə a ηgə ηwa bí isâ bí kú mpu.

¹⁷ Búúd bēsh mə á də nti bí wá, ye mə a shí bwεε nti ηgwól zə nyúg bí?

¹⁸ Mə a yáág nə Titus nə a zég, mə mú nti bá *mínyəηə wán bí mə mpú yé; ye Titus nyə a shí nyúg bí? Ngaá bí a shí dúg nə sá sá búsə nə mítédúgá mimpwúd sə ηgá kyey kuú njoond ηgwúd?

¹⁹ Bweyála bí á tééd nə ηgələ ci nə sə ηgə bul lás ntáni nə sə ηgə shwɔ mənyúul bídí míshúd. Mbò! Sə ηgə lás mísh mə Zembî dí, sánəη Kríst sə

njúl cúŋ. Yé bwaáŋg má búl cœl wá, lású wêsh sá ŋgə ntâg lás ga wúsə shú ná bî lálug búgád.

²⁰ Mə ŋgə bæemb ná ja má bá zə yí mə bág zə kwey bí dúl váál, kú bæ váál má ŋgə cœl yí; bî bân kwey námə mə dúl váál, kú bæ váál bí má cœl yí. Mə ŋgə bæemb ná mə bág zə kwey ná bí ŋgə bæ nə ozhuyâ, nə mbíya lâm, nə dúlə nyada, nə məfendyâ, nə ojaawá-jaawá, nə ikúdúgú, nə iŋgûŋ, nə oncúg-nculê.

²¹ Mə ŋgə bæemb ná ja má bá nyingə zə nûŋ yí, Zembî waam bág sá ná mə gwágúg shwôn bídí míshúd. Nəcə, ŋkí mə zə kwey ná zhwog buud bwə á ŋgə sá *misəm wá bwə acéndé mítédúgá ná bwə yówug misóólúgú mí ádudanâ, yow janğa, yow ásíy-síy bwə á ŋgə sá yé, mə bá jii yé nda yê lú shwiy.

13

Məcwûŋ mə ámazhúgúlá

¹ Ja aléel wə mə wál zə bídí ga. Sə é zə də cígal mílású nji owúshined óbá ólól bwə mə fwo bwiiŋg mpu ŋgwúd.

² Ja má á fwo bæ nûŋ ja ábeê yí, mə a shí fwo bwey lás nə buud bwə á ŋgə sá *misəm wá, nə bóólúgá bēsh. Mə tééd námə bwey nyingə lás nə bwo ja gaád mə kú fwo wóós nûŋ ná: Mə ájaguləyé tə muud ja mə é zə yí,

³ nəcé bí ŋgə jii dúg məyigye mə lwó ná *Křst ŋgə lás mádí nyúúlúd í. Bî mə mpú ná Křst ŋgə sêy nûŋ bídí nə ŋkulû, a cugé nə iləm.

⁴ Jí mpu bæ ná bwə á bwambulə nyə kwolós dí a njúl ná nə iləm; ká, a ŋgə cugə nə ŋkul mə Zembî ja gaád. Nda sá báá sá búsa buud bé* ná, sá má ka bæ nə iləm; nji, sánónŋ sá é cugə shú dán nə ŋkul mə Zembî.

⁵ Nə ndeé, muud yêsh fáásug nyəméfwó, bigas cug jé, dúg ŋkí a ŋgə cugə cug mbúgula. Bî anğé nə kwey məyigye ná Yésus-Křst njul bí mányúúlúd í? Bí má ká bigas bíméfwó ná ndeé bí nda kwey máyigye, mpu ná bí cugé ótútəlí ó óbúgula.

⁶ Mə tédúgá ná, tə jí tə jí, bî é kwey ná sá báá sá búsa nə məyigye məoŋg.

⁷ Sə ŋgə jəgula nə Zembî ná bî kú ná bæeg sá tə sá ábúbôw. Sə abulé jəgula ntó ná í nyínúg ná sá á má mpu sêy. Sə ŋgə yida jii ná bî ŋgəg nə sá mənywa, tə í yida nyin ná sá bân sá a shíge mpu sêy.

⁸ Nəcə sá báá sá cugé nə ŋkul í dú julya nə obúbálé yí, sá má yida bæ nə ŋkul í dú nywaadulə óbúbálé.

⁹ Sə má gwág máshusug ná sá bəg nə iləm, bí yidá bæ nə ŋkul. Sə ŋgə bul jii sá ŋgwúd, nji ná búgə í fifəg bî.

¹⁰ Gwá wə mə ŋgə bwey cilə bí mə kú fwo wóós yí, shú ná

12:20 1.23; 1Kr 1.10-11 **12:21** 13.2

13:1 12.14; Mbá 19.15; Mat 18.16; 1Tm

5.19 **13:2** 1.23; 10.11; 12.20; 13.10

13:4 12.9-10; 1Kr 1.25; Flp 2.7-8

* **13:4**

Buud ó Křst: Ciyá ní í ké ná buud bəoŋgú cug jáŋ jísə mbádúgá nə Křst.

13:10

13.2; 10.8; 1Kr 4.21

ja má bá wóós yí, mə bág bə kú zə ηgə ηkáánd nə bí nə ηkul Cwámba nyə á yə mə yí. Nyə a shígé yə mə ηkul nyəəηgá né mə zég ηgə ntáma buud, nyə á yə mə nə mə sáág ná buud bwá lálug búgád.

¹¹ Bwaanɔ, mə shúgúlá ci nə bí nááá, dugá bə nə məshusug, ηgəgá nə sɔ né búgá í ηgəg fífə bî, sɔgá ná muud yêsh məkuú má tówág shí, dugá bə cúη, kúgá du sɔ mábyaagula. Né ndéé, Zembî á cεlí, Zembî á ná shεε nyə é bá ji nə bî.

¹² Nɔgəgá nə kúlula məkúlula má buud ó Zembî.

¹³ Buud ó Zembî bēsh bwə ηgə bóda bî.

¹⁴ Mpaam mə Cwámba Yésus-Krîst í jíig bí bēsh dí, nə cεlí má Zembî, nə cug sεεηgí mílâm má Nkékê Shíshim.

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Galátia yé

Isâ í dúgyá nə Kálaad mə Pwôl shú Galátia yí

Pwôl nyə a sá məma mínjəond ngələ jaaw miləŋ mí Zembî. Njəond ábeé nə aléel dí wə nyə á kə nə miləŋ mí Zembî shí á Galátia yé (Mis 16.6 nə 18.23).

Nji, bóól búúd bwá á nyiŋgə kə wu, Pwôl kú bə, kə ngə jíguli buud ná okristen bəsh bwá cugé Oyúden wá bwá jəlá nə bə məcəx mə Moyiz, bul bə ná ndeé cəx lú ábiwáág.

Ná ndeé, ja Pwôl nyə á gwág ná okristen wá Galátia bwá ngə bə nda bwá magulə njígulá wəŋg yí (í á jee bə a njúl Ifez), nyə á ka cilə bwo kálaad éga, shú ná bwá bəg kú bə njígulá wəŋg, bwá nyiŋgəg ɲwa Jəjə Kéel. Nyə á ka təl kálaad yé icé ílól:

(1) A fwo téed jaaw bwo sâ í á sîy nə nyəmefwó yí; nda nyə á cénd kuú njəond ná, nə nda okristen wá Yurúsəlem bwá á magulə nyə ná (lúu 1 nə lúu 2).

(2) A mú nyiŋgə lwó ná tə micilyá myâ Sə a Cwúlú mí ngə jíguli ná Zembî cugé nə ɲkul ci ná muud ji

tútəlí nə a bəxlə məcəx mə Oyúden (lúu 3 nə lúu 4).

(3) A mú kə shinal nə bándúlələ ná bwá cugəg váál cug ɲkəŋkə Shíshim ngə lwó bwo yí (lúu 5 nə lúu 6).

Də dēsh tə mbúgula yēsh mə jəlá nə gwádəga ɲkəŋkə Shíshim wəŋg nyədí lámád, a wú míkwámúd.

Məbódá

1 Mə Pwôl wə mə cíló kálaad éga, mə *muud lwámá mə Yésus-Kríst. Mə cugé múúd lwámá ná buud bwá á féesh mə, kú nyiŋgə bə ná muud nyə á təl mə; Yésus-Kríst bá Sósŋgú wúsú Zembî muud nyə á gwúmushi nyə yé, bwá wə bwá á féesh mə ná mə bəg muud lwámá.

2 Nə mə, nə bwááŋg* bəsh sánŋh búsə sámbá wá, sé ngə cilə mádə mósə Galátia má.

3 Sósŋgú íshé Zembî bá Cwámba Yésus-Kríst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námə ná bi ngəg nə cugə ná shee.

4 Kríst nyə á kəenzh nyəmefwó, zə sá ná Zembî júúg shé nə *misám, nyə á zə yíl shé mányámá má bów-bów cug á mwəw mógáád. Nyə a sá námə nda Sósŋgú wúsú Zembî nyə á ci ná.

5 Zembî ɲwág gúmá kandugə á kandugə. AMEN.

Jəjə Kéel jisə nji ngwúđ

6 Bi mə leel béegyá nə Zembî muud nyə á jəw bí nə mpaam

1:1 1.11-12; Rom 1.5; 1Kr 9.1-2 1:2 1Kr 16.1 * 1:2 Na cugé óminyŋh wá byélé, jisə buud bəŋŋh bwá ngə búgula Yésus wá. 1:4 2.20; Mat 20.28; Yuá 1.29; 2Kr 5.21; Ifz 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Yn 5.19 1:6 Heb 12.15 1:7 5.8, 10; 2.4; Mis 15.1, 24

mə *Kríst yé, kə bɛ dúl kéel í? Mə ɲgə bul káam sá jɔɲgú éé.

⁷ Mə acíyé ná dúlúgá kéel í nyiɲgə bə. Mb̄. Jí yida bə ná, b̄óól búúud bwá má zə sá ná fɛg í jimbúg b̄i, cɛel zə sá ná Jɔjɔ Kéel má Kríst í gwígúg dúl váál.

⁸ Má ci nááá, ɲkí ɲgwól múúud mə zə nə kéel ishús í ɲgə shwɔ́pla nə dɔɲg sá á bwiɲg bí yé, tɔɔ í nyiɲgə bə sámfwó, tɔɔ jisə ná *éɲgales nyə ámə zhu gw̄ɔw, ɲkwaal nə nyə.

⁹ Sá á shí fwo bwey ci ntó, má nyiɲgə námá ci ná, ɲkí muud mə zə bwiɲg bí kéel ɲgə shwɔ́pla nə dɔɲg bí á *magulə yé, ɲkwaal nə muud wɔɲg.

¹⁰ Ná ji? Ye mə ɲgə sɔ́ ná sánɔɲ buud wə sá bág cún, ye sá Zembî? Ye mə ɲgə jii ná buud wə bwá gwágúg mə nywa? Má ká ɲgə jii ná buud wə bwá gwágúg mə nywa, mə kú ná bə sóol məsáal má Kríst.

Zembî wə nyə a j̄ɔw Pwól

¹¹ Bwaɲg, mə mpú jaaw bí ná, Jɔjɔ Kéel má ɲgə bwiɲg yí cúgé sá nə muud nyə ámə bwəndɛ nə fɛg nyé.

¹² Muud ntág dí nyə á bwiɲg mə dwo, ɲkí j̄íguli mə dwo. Yésus-Kríst wə nyə a sá ná mə mpúg isá má mpú yí.

¹³ ɲgáá bi a shí gwág sá má á dɔ sá ja má á bə náá yábə *Oyúden dí yí? Bi a shí gwág ná mə á dɔ lwó *Dɔ́ lú óbúgula ɔ́ Zembî cúwálí nə ɲkád, mə á dɔ cugas bwo ná bwá j̄ɛɛg.

¹⁴ Mə á ɲgə lɛel kə shwóg yábə Oyúden dí cɔ́ bíl zhwog

ikala byâm mádí kúl búúud dí, mə á bul wá lúu məcum má ódá dí.

¹⁵ Nji, Zembî muud nyə á bwey féesh mə mə ɲjúl ná mwɔ́ mə nyóɲgú waam dí yé, múúud nyə á j̄ɔw mə mpáam dí yé, ja nyə á kwey ná fwámé wala má wós yí,

¹⁶ nyə a sá ná mə mpúg Mwán yé mádí lámúd, mə kág nə nyə kə bwiɲg íkúl ishús. Nə ndéé, mə a shígé kə j̄i tɔɔ mácwūɲ wə muud,

¹⁷ mə kú námá fwo kə Yurúsalem ná mə kə bwəma nə *buud ɔ́ lwámá bwá á tééd ɲwa j̄iya nə mə wá. Mə á yida fwo kə shí á Arabî, mə nyiɲgə zə Damás.

¹⁸ Nə ndéé, mpásə mimbú mílól wə mə á ka tɛem bád kə Yurúsalem ná mə kə bwəma nə Séfas† yé. Mə a já ntág nyádí mwɔ́w wúm nə mətóɔn.

¹⁹ Mə a shígé námá bwəma nə tɔɔ *muud lwámá ɲgwúud mwɔ́w wúm nə mətóɔn mɔɲgúd, mə a dág ɲi Zhák á mínyɔɲú mə Cwám̄ba.

²⁰ Mísh má Zembî dí, mə ɲgə nə bwiɲg ij̄ɔ́, sá má ɲgə jaaw bí ga jisə búbálé.

²¹ Nə ndéé, mə á ka zə kə máfaan má Sirî nə Silisî.

²² Nji, mədɔ́ má *Kríst má Yudéa má áshígé námá fwo mpu mə mpwoombú.

²³ Bwá á yida ɲgə gwág ɲi lán ná: «Muud nyə á dɔ sá shé cúwálí yé mú ɲgə bwiɲg búgú nyə á ɲgə cɛel jan̄gulə yí.»

²⁴ Bwá á ka ɲgə yə Zembî gúmá nə sá nyə á sá mə jɔɲgú.

1:8 1Kr 16.22 1:10 1Te 2.4-6 1:11 1.1 1:13 Mis 8.3; 9.1; Flp 3.5-6; 1Kr 15.9

1:15 Zhe 1.5; Mis 9.3-5; 22.21; Rom 1.5; 1Kr 9.1; 15.10 1:18 Mis 9.26-28 † 1:18

Séfas: Jisə dúl jíná má Pyêr.

1:19 Mat 13.55

1:21 Mis 9.30

2

Pwôl bânôh bôól búúd o lwámá

¹ Nə ndeé, mə á ka nyiŋgə zə kə Yurúsəlem nji mpúsə mimbú wúm nə mínô; jâh jaa, sá Barnábas wə sá á kə, mə ŋkág nə Titus sámbád.

² Mə á kə ntâg nəcé Zembî wə nyə a lwó mə ná a ŋgə jii ná mə kág. Sánôh otówe o shwóg sá á ka kə sɛɛŋgya, mə mú kə lwó bwo Jɔjɔ Kéel má ŋgə cúndə ikûl ishús yí, ná ŋgəh. Bwó otówe o shwóg íí, mə á lwó bwo Jɔjɔ Kéel dɔɔŋgú, nəcé mə a shígé jii ná iséy byâm í yég iyíy-yíy, tɔɔ byɔɔŋg má á sá mwôw má mpús yí, tɔɔ byɔɔŋg má ŋgə sá mwôw mága dí yí byêsh.

³ Mə ŋgə ci ná sánôh Titus wə sá á bə sámbá, a njúl mwâ Gərêk; otówe o shwóg bwə áshígé námə yímbəli nyə ná a síyág ábiwáág.

⁴ Nji bôól búúd bwə á ŋgə shiig ná búsə gwoonŋ dí wá bwə á ŋgə ci ná a síyág. Nəcé buud bɔɔŋgú bwə á zə nyí gwoonŋ jísúd nda búsə námə ókrísten nda sá, ndug bwə á yida zə ná bwə zə ŋgə baagusə sá ishwoó ishwoó, ná bwə dúg váál sá ŋgə cugə cug á kú nə mənyámá Yésus-Kríst ŋgə yə sá yí. Bwə á ŋgə baagusə ntó ná bwə cɛel nyiŋgə wá sá mənyámád*.

⁵ Nji, sá áshígé bwele kúd lúu nə bwo, kú námə bwele

yə bwo zhií; sá á ŋgə jii nji ná obábálé wá Jɔjɔ Kéel sá ŋgə bwiŋg bí wá bwə bág kú fufug.

⁶ Buud bwə á bwey mpúy ná otówe o shwóg wá bwə áshígé námə yímbəli mə nə tɔɔ gúl sá shús. Mɛɛ mə abíshé sá otówe o shwóg bɔɔŋg bwə á du bə yí, Zembî nyə ádé bísh ná mbeé ji jíga, kɛel ji jíga.

⁷ Otówe o shwóg bɔɔŋg bwə á yida kwey ná Zembî nyə á yə mə mbag ná mə bwiíŋgug ikûl ishús Jɔjɔ Kéel, námə nda nyə á yə Pyêr ná a bwiíŋgug *Oyúden ná.

⁸ Nəcé Zembî muud nyə á sá ná Pyêr bág *muud lwámá shú Oyúden yé, nyə námə wə nyə a sá ná mə bág muud lwámá shú ikûl ishús.

⁹ Nə ndeé, buud bwə á ŋgə ŋwa Zhâk bá Séfas† nə Yuánes ná omənci-mənci wá *Dɔ. Omənci-mənci óni báá bwə á magulə ná Zembî nyə a má féesh mə féeshá mpáam; báá bwə á ka báda sá Barnábas, lwó ná bwə má magulə ná sá má fula nə bwo íséy bwə ŋgə sêy yíid, sá kág ikûl ishúsúd, bân bwə kə Oyúden dí.

¹⁰ Bwə á yida ci ná sá bág du téduga mímbúmbúwá myâ Dɔ; mə á bwey námə wá lâm ná má du sá ntó.

Pwôl bá Séfas

¹¹ Nji, ja Séfas nyə á zə Antyósh yí, mə a ləl lúu nə nyə tâm buud, nəcé nyə a sá sá mábɛɛ.

2:1 Mis 15.1-19 **2:1** 1Kr 15.2; Flp 2.16 **Barnábas:** Mis 4.36 **Títus:** 2Kr 2.13 **2:2**

2.6, 9 **2:4** 1.7; 5.1, 13; Mis 15.1, 24; 1Kr 9.21 * **2:4** Mənyámá má mácéɛ mə Moyíz.

2:6 Rom 2.11 **2:7** 1.15-16; Rom 1.5 † **2:9** Séfas: Jisə dúl jínə má Pyêr. **2:10**

Rom 15.26 **2:12** Mis 11.3

12 Nyə á bæ ná, shúshwóógú nə buud Zhâk nyə á nti wá bwé wóósúg íí, nyə á ηgə də səη ηgwúdú nə ikûl ishús†; nji ja búúd ɔ Zhâk bwé á wóós yí, a mú fúndə ná buud bwé dú yáág nə ábiwáág wá bwé á bá dúg nyə, a mú julə nyúúl, kú ná fula nə ikûl ishús.

13 Dúgúlə bósól *Oyúden bwé á dúg ntó yí, bwé mú námə julə mənyúúl, Barnábas mú námə nyíi máshügá məəηgúd.

14 Nda mə á dúg nə kuú njəənd wáη í á shígé ná ηgə bə obúbálé sá ηgə bwiηηg Jəjə Kéel dí wá ná, mə á ka ci nə Séfas buud bəsh bwé njúl, ná: «Ja wée mwâ Yúden wó tééd bæ kú sá nda Yúden, ηgə yida sá nda ikûl ishús yí, ntədəlé wó jí nə ηkul ka yímbəli ikûl ishús ná í ηwág kuú njəənd Oyúden yé?

15 «Shé bəη, shé á byél Oyúden, shé cugé íkûl ishús í ηgə sá *mísám íni.

16 Nji, shé mə yida mpu ná Zembî cugé nə ηkul ci nə muud ji tətəlí nə sálə mísóólúgú məcəξ mə ηgə jii myá; Zembî mə ci nə muud ji tətəlí nji ja á búgúlá Yésus-Krîst yí; shé bəη shé á mə *búgula Yésus-Krîst shú ná búgə jəəηg í sáág shé otətəlí mísh mə Zembî dí, kú bæ sálə mísóólúgú mí məcəξ. Shé mə mpú nə sálə mísóólúgú mí məcəξ í cugé nə ηkul sá múúd tətəlí mísh mə Zembî dí.

17 Shé ηgə sə nə Zembî ηwág shé ná otətəlí ɔ búúd nəcé Krîst; nji, í ká yida ηgə nyín

cínəηg nə shé músə osóol ɔ mísám nda ikûl ishús íí, ntó ká kə ná ji? *Krîst ηgə yida kə nə buud mísámúd íí? Gúl sá cugé nə ηkul bæ ntó.»

18 Mə ká nyiηgə ηgə wəel məcəξ mə á bwey myaas má, ηgá mə nyiηgə təl máméfwó cé múúd mə cáám məcəξ yé?

19 Jí ná, Məcəξ mə á gwú mə, mə músə ka bæ mbimbə shú sá í dúgyá nə məcəξ yíŠ; mə ji mbimbə jini kóómbúd shú ná mə ηgəg nə ka cugə nji shú mə Zembî. Mə á bæ mbádúgá nə Krîst ja nyə á yə kwolós dí yí.

20 Ntó ji ná, mə ná dí ηgə cugə yé, Krîst wə ηgə cugə mádí cwû. Cug mə ηgə cugə nyúúl nyám dí ja gaád yí, mə ηgə cugə gwo nji nə búgə ηgələ búgula Mwân mə Zembî, nyə muud nyə á cəel mə nə ndéé a yána cug jé shú dām yé.

21 Mə acéélé sá nə mpaam mə Zembî í bág kú nə mfií. Nəcə, í ká bæ ná muud ji nə ηkul bæ tətəlí mísh mə Zembî dí nə sálə mísóólúgú mí məcəξ, mpu ná Krîst nyə a fánda zə yə shwiy kú nə mfií.

3

Ye búgə, ye məcəξ

1 Heé, yé íwagula-wagula í búúd yâ Galátia! Zə mə nyiηgə zə kənd bí mícwagəwa dí éne? Ngaá sá á shí mpu lwó bí Yésus, nə nda bwé á bwambələ nyə kwolós dí ná?

† **2:12 ikûl ishús:** Na jisə bəəηg ókrîsten bwé á shígé bæ Oyúden wá. **2:16** 3.10-12;

Rom 3.20-30 **2:17** Rom 2.17-3.20 **2:19** 6.14; Rom 7.6; 6.2-4 **Š 2:19** Mə ji

mbimbə shú sá í dúgyá nə məcəξ yí: Ntó mə ká ná «mə a mə yəw ηgələ cugə nji shú lá məcəξ».

2:20 1.4; Yuá 17.23; Rom 8.10-11; 2Kr 5.14 **3:1** 5.7 **3:2** 4.6; Rom

8.9-16; 2Kr 3.6, 17

2 Mpugá ná jaaw mə sâ ga: Jí í á sá ná bi lágúg Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim, ye sálə mísóólúgú máccɛɛ má ɲgá jii myá, ye magulálə bi á magulə jɔjɔ lán sá á bwiing bí yí?

3 Dáni váál wagula wá ji? Ngaá bi á ɲgə mpu tééd cug krísten nə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim? Bi wál nyinɲə téduga ná bi é shínál gwo nə mənɲkul mán?

4 Ow! Zhwog mənɲɲwə bí á bwəma nə ndí má* má á bə ntó cwag í? Mbô, má cugé nə ɲkul bə ntó cwag.

5 Zembî muud ɲgá yə bí Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim a ɲgá sá bí *məshimbá yé, a ɲgə sá bí mwo nəcé bí ɲgələ sá mísóólúgú máccɛɛ má ɲgá jii myá? Ngaá a ɲgə sá bí mwo nəcé magulálə bi á magulə jɔjɔ lán sá á bwiing bí yí?

6 Ngaá ntó wá í á bə nə *Aburraham yé? «Nyə a *búgula Zembî, Zembî mú lɔ nyə búgá jé jɔɲgú, a mú ci ná Aburraham ji tútəlí muud».

7 Mpugá gwág cínɲɲg ná buud bənɲɲ Zembî búsə mpwogé nəcé búgə wá, bwə wá búsə bwán ó Aburraham.

8 Ngaá Kálad Zembî nyə á bwey jaaw Aburraham jɔjɔ lán ga ná: «ikúl nə ilwɲ byêsh í bá zə bwəma nə ibwádán wódí». Kúkúl Kálad Zembî jɔɲɲg í á bwey lwó ná ikúl ishús í bá bii búgə ná ndɛé Zembî mú ci ná búsə otútəlí.

9 Ntó ji ná, nda Zembî nyə a bwádan nə Aburraham nəcé a búgúlálə ná, Zembî má bwádan námə nə buud bêsh bwə ɲgá búgula nda Aburraham wá.

10 Məlweemyá má ɲgə yida bɛ buud bêsh bwə ɲgá dúg ná baagulálə máccɛɛ wá í é kənd bwo wá Zembî wá; ɲgaá jí cilyá Kálad Zembî dí ná: «Muud mə bə kú baagulə súsúsá jêsh jísə cilyá Kálad Zembî dí ná a dúg sá gwo yé, ɲkwaal nə nyə».

11 Í ɲgə ntâg mpu nyín ná sán sán ná muud cugé nə ɲkul bə tútəlí mîsh má Zembî dí nəcé mísóólúgú mí máccɛɛ; í cugé nə ɲkul bə ntó nəcé cilyá wúsə ná: «Tútəlí muud mə bá *dúg cug nəcé bálə nə búgá.»

12 Mpugá ntâg ná baagulálə máccɛɛ í cugé bul bə yuug búgá; cilyá í yida bə ná: «Muud mə báágúlə súsúsá jêsh jísə cilyá máccɛɛ dí ná á dɛ sá gwo yé, máccɛɛ yə nyə cug.»

13 Kríst nyə á ka tɔ tɲ shú ná ɲkwaal á máccɛɛ bídúg shé. Nyə a ɲkəny ɲkwaal wɔɲɲgú nyádí nyúúlúd nda jí cilyá Kálad Zembî dí ná, nəáá: «Muud yêsh bwə kéel líd yé, ɲkwaal nə nyə»†.

14 Kríst nyə á ɲkəny ɲkwaal wɔɲɲgú shú ná, nyádí kwɲ dí, ibwádán í Aburraham í kálag íkúl ishúsəd, shé buud ɲgá búgula wá shé lágúg Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim Zembî nyə á kaag yé.

3:4 4.11 * 3:4 Ciyá ni jí námə nə ɲkul bə ná «Zhwog micúnɲ bí á má jísəw myá». 3:6 Mət 15.6; Rom 4.3, 22; Zhk 2.23 3:7 Rom 4.11-12 3:8 Mət 12.3 3:9 Rom 4.16 3:10 Mbá 27.26; Zhk 2.10 3:11 Aba 2.4; Rom 1.17; 3.20 3:12 Ləv 18.5; Rom 10.5 3:13 Mbá 21.23; Rom 8.3; 2Kr 5.21 † 3:13 Cilyá ni wúsə Mbá 21.23 dí; ntó ji ná, shwiy lú kwólós dúsə shwiy lú mázhúngúlú. 3:14 3.2-5; Zhu 3.1-2

Fwámé mpwoŋ buud má
Aburaham

15 Bwaanŋ, shé ŋwagá ná yuug nə gúl sâ shé má dú dúg búúd bwé dɛ sá yí. Nŋaá í dɛ bə ná zhizhe kálaad lúgá múúd mə sá yé, á ká sîy váál í jéla yí, muud kú ná nyiŋgə jímbal tɔɔ cilyá, kú námá kwádɔlɔ tɔɔ gúl sâ sínŋgú?

16 Aburaham wá Zembî nyə á kaag məŋkaagá yé, *Aburaham nə mpwoŋ buud nyé. Bwé áŋgê nə ci ná Aburaham nə məmpwoŋ mə búúd mé, nda sâ má cí ná məmpwoŋ mɔɔŋg məsə ŋkí bulya. Jísə ná «mpwoŋ buud nyé», ntó ji ná *Krîst.

17 Mə ŋgə cɛɛl ci ná: Zembî nyə a bwey fwo sá kálaad lúgá váál í jéla yí, a mú ka zə yə *Oyúden Məcɛɛ mpúsə mimbú mitəd minɔ̄ nə məwúm məlɔ́l. Məcɛɛ mɔɔŋg mə á shígé bə nə ŋkul mə cénd sâ kálaad lúgá wɔɔŋg dí, nə má zə sá nə ŋkaagá í yóg ntó cwag.

18 Nəcé í ká bə ná muud mə lúg nə lúgá nəcé sálə mísóólúgú mí məcɛɛ, í nda ná nyiŋgə bə sâ Zembî nyə á kaag yí. Zembî nywáá nyə a sá Aburaham mpaam, bɛɛlɔ ŋkaagá nyə á kaag yí.

Mfí məcɛɛ mə nə ndí yí

19 Ká Məcɛɛ məsə nə wáyé mfií? Məcɛɛ mə á zə kwídɔlɔ shú ná buud bwé dúg mpu ja bwé é dɛ caam mwo yí,

té mpwoŋ buud Zembî nyə á yə ŋkaagá yí í afwóyé wóós yí. *Wəéŋgales wá bwé á ka zə nə məcɛɛ, ŋkúmba múúd mú bə kala-məjwú, a mú kala búúd mwo.

20 Ká, kala-məjwú nyə ádé bə ja múúd ŋgá sá sâ nyəməfwó yí. Zembî ji ntâg fwó‡.

21 Ye ntó ji ná Məcɛɛ mə ŋgə lúbɔlɔ nə məŋkaagá Zembî nyə á ŋgə kaag má? Gúl sâ cúgə nə ŋkul bə ntó. Dúl cɛɛ í á mbám bə ná dúsə nə ŋkul yə búúd cug íí, muud jee bə tətəlɔ mísh mə Zembî dí nə sálə mísóólúgú mí məcɛɛ.

22 Ká, Kálaad Zembî ŋgə lwó nə buud ɔ shí ga bəsh búsə mənyámá mə *mísəməd. Mənyámá mɔɔŋg məsə shú nə obúgula bwé ŋwág ŋkaagá mə Zembî, nəcé báá ŋgélə búgúlá Yésus-Krîst.

23 Ntó ji ná shé á bə mənyámád té fwála lɔ búgúlálə Yésus í á shígé fwo wóós yí; Məcɛɛ wá mə á ka dɛ fad shé, ŋgélə bwánd nə Zembî lwóg shé zhií shé búgúlág Yésus-Krîst yí.

24 Ntó mə ká ná, Məcɛɛ mə á ŋgə kyey nə shé nda muud ŋgá fála múmwán yé, ŋgélə bwánd nə *Krîst zág, shé búgúlág nyə, shé mú bə ótətəlɔ mísh mə Zembî dí.

25 Nə ndeé, ŋgaá nə fwála lɔ búgúlálə Krîst í á mə wóós? Məcɛɛ mə anŋé ná nə fála shé.

3:16 Mət 12.7; 17.7-8 **3:17** MmN 12.40 **3:18** Rom 4.14; 11.6 **3:19** Rom 4.15 **Wəéŋgales:** Mis 7.38, 53; Heb 2.2 **3:20** Mbá 6.4 ‡ **3:20** Zembî nyə a kaag ŋkaagá kú nə kala-məjwú. **3:21** Rom 7.13; 8.2 **3:22** Rom 3.9-30; 11.32 **3:23** 4.3 **3:24** Rom 10.4 **3:26** 4.5, 7; Yuá 1.12; Rom 8.14-17 **§ 3:26** Ja Pwól mə cí na ná: «bwân ó Zembî» yí, a ŋgə cɛɛl ci bwân bwé mú fwámé íkala wá, nə bwáméfwó mpu ísá í dúgyá nə bwo yí.

26 Næcé, bi bêsh má *búgula, bi músə bwán ó ZembîŞ kwoŋ má Yésus-Krîst dî.

27 Mpugá ná bi bêsh buud bí á ŋgə duwan tâŋ buud ɔ Yésus wá, bi a má ŋwa Krîst nda káándá má bwáád*.

28 Muud nda ná nyingə du bæ nə tédúgá ná mwá *Yúden wə éga, mwá Gərêk wə éga; lwaá wəga, fəlí muud wə éga; nyíga ji mudúm, nyíga mudá. Mbô! Bi bêsh mú sâ ŋgwûd kwoŋ má Yésus-Krîst dî.

29 Nda bí músə búúd ɔ Krîst ná, bi wə músə mpwoŋ buud má *Aburaham. Ntó, bæğlə ŋkaagə Zembî nyə á kaag yí, bi búşə nə kow† wə Zembî.

4

1 Mə ŋgə cœl ci ná, té wêsh mwán má lúg nə lúgə yé jí ná mwán ntombú yí, a tœm bæ ámádí, a ji námə nda lwaá, kú nə kow ísád.

2 Nyə é ŋgə gwág nə buud bwə é ŋgə kweemb nyə wá, nə bœŋg bwə é ŋgə vyee nyə jús ísâ dí wá. A bá cugə ntó ná ndeé kə kumə ja fwála sósŋgú nyə á cęğlə í bá wós yí.

3 Ntó námə wə í á bæ nə shé yé. Ja shé á bæ ná bwán ó ntombú yí, shé á ŋgə gwág nə mishîshim mí ŋgə kyey nə isâ yâ shí ga myá*.

4 Ná ndeé, ja fwála í á wós yí, Zembî nyə á nti Mwân yé, zə byél mwə má mudád, íjwúga í Mácęğd.

5 Zembî nyə á nti nyə ná Mácęğ má jwúg nə nyə shú ná a jónág tâŋ í yíl búúd mányámá má mácęğd yí, zə sá ná shé bág nə zhií mə bə bwân ó Zembî.

6 Bi músə bwân ó Zembî; məyigyé mâ cínŋg mäsə ná Zembî nyə a má nti shé Shîshim mə Mwán yé mílámád, Shîshim wœŋg í du kîm ná: «Abba†, Dâ!»

7 Ntó ji ná wo cugə nyingə bæ lwaá, wo músə mbyágá; ná ndeé, nda wó músə mbyágá ná, Zembî má sá nə wo bág nə dwó kow ísâ nyə á bwíğ bwân bé yíid.

Pwôl lâm wúşə gwôw

8 Yág ja bí á shígé du mpu Zembî yí, bi á du bæ məlwaá má ózembî bwə cúgé námə mpu bæ ózembî wá.

9 Ká ja bi má mpu Zembî gaá, bul bæ ná ndeé ja Zembî má mpu bí gaá, dáyé váál bí bí nə ŋkul nyingə kə *búgula mbéé ítag-bwool í mishîshim mí ŋgə kyey nə isâ yâ shí ga myá? Ye bí má cœl nyingə kə bæ məlwaá?

3:27 Rom 10.12; 1Kr 12.13; Kol 3.9-11 3:27 Rom 6.3; Ifz 4.24 * 3:27 Cugə mbií wí ná muud mə dóg bí yé bág nda a ŋgə dóg Yésus. 3:29 3.7, 14, 18; 4.7 † 3:29

Kow ni dúsə kow á jǰǰ ísâ Zembî nyə á kwəmsa shú bwân bé yí. 4:3 4.9-10 * 4:3 Ciyá sá ámə ci na ná: «mishîshim mí ŋgə kyey nə isâ yâ shí ga myá» ni, buud bêsh bwə cúgé bul bæ nə cún ŋgwûd na. Sə bân sá ŋgə ci ntáni næcé sə má dóg ná Pwôl ŋgə ci məŋkul má du ŋgə jwú nə muud shí ga dí té nyə afwóyé magulə Yésus-Krîst yí. Ból bwə ŋgə ci ná jisə «isâ í á tééd shí ga yí». Dúgú námə Kol 2.8, 20. 4:4 3.13; Yuá 1.14 4:6 Rom 8.15-16 † 4:6 Abba: Ciyá ni í kó ná «Dâ». 4:7 Rom 4.13; 8.17 4:8 1Kr 8.4-6 4:9 Ifz 1.21; Kol 2.8-23 4:9 1Kr 8.3; Kol 2.15

10 Bí ηγə bul kaηusə mósól mwôw, nə bósól óηkwóond, nə bíl ísəw, nə míl mímbû!‡

11 Bí ηγə kənd mə lâm gwôw éé! Mə ηγə bæemb ná íséy mə á sá bídí yí í yág íyíy-yíy éé!

12 Bwaang, ηgaá mə a mə sá máméfwó nda bí, mə téég bí məbwə, ηgəgá nə cugə váál mə ηgə cugə yíŠ. Bi a shígé bwelə sá mə məbôw.

13 Bíméfwó bí mə mpú ná ja mə á tééd bwiing bí Jɔɔɔ Lâη ja áshúshwóógú yí, bwás wə í á sá ná mə shígulag bídí.

14 Bwas dɔɔηg í á sá ntâg mə nyúúl ηkí dana, ηji bí a shígé gwág mə nyéé, kú kâl mə. Bi á yida lág mə nda mə ji ηgwól *əngəles mə Zembî, nda mə wə *Kříst Yésus.

15 Ká məshusug bí á du gwág mə ja jɔɔηg má mə á mə ka kə ηgow? Mə ηγə mpu bwaagələ ná bí á du gwág mə məshusug váál á ná, bí á mbəm bə nə zhií, bí a nywá jee tí mísh mún yə mə.

16 Ká, mə músə bí zhízhín ja gaád nəcé mə jaawálə bí obúbálé aá?

17 Yambán bósól búúd bwə ηgə zə nə ndí bídí ní í cúgé fwámé yambán; jisə ηji ná bwə cəel zə béég bí nə mə shú ná bí nywílyág ηji nə bwo.

18 Jísə jɔɔɔ sá ná bí nywílyág nə sâ ányunywaâ; ηji í jəla ná bí nywílyág nə gwo ja jêsh, kú

bə ηji ja mə jí kúnə-kúnə nə bí yí.

19 Yé bwán bâm, mə mú ηγə nyiηgə jug shú dánúd nda mudá ηgə kwiy minú ná a zə byá yé; mə é jug ntó ná ndéé kə wósos ja Kříst nyó é mpu shín ηwa jiya bídí ícug dí yí.

20 Mə ηγə jii ja gaád ná mə bég nûη bídí, mə mpúg váál mə é lésə nə bí yí. Mə anyíηgəyé ná mpu sâ mə sáág shú dán yí.

Mpwokwoond mə Agar bá Sara

21 Bí buud mə céél nyiηgə kə nyíi málwaa mə Mácəéd wá, jaawugá ná mə: yé bí ηγə námə mpu gwág sâ Mácəə mə ηgə ci yí?

22 Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná *Aburaham nyə á byá bwán óbá, a byá nyíga nə lwaá dé, a byá nyíga nə mudá yé, kú bə sóol məsáal.

23 Mwán mə lwaá nyə á byél yéesh á muud dí; yé mə múdá nyə a shígé bə lwaá yé, nyə a byél ηkaagə mə Zembî dí.

24 Budá óbá óni básə mpwokwoond á isɔ ibá: nyíga sɔ á mbún Sinayí, sɔ jɔɔηg í byá málwaa: Agar wə éne.

25 Agar wɔɔηg wə mbún Sinayí wúsə Arabî yí, a ji ntâg mpwokwoond á Yurúsəlem a múús, Yurúsəlem wɔɔηgú

4:10 Mbá 4.19; Mis 7.42; Rom 14.5 ‡ 4:10 Na, Pwól ηγə jəla nə ci məzanη mə Oyúden, ηkí ntâg bíl ísə íkúl íshús í á du sá délə yə wáacén-cení gúmá yí. Nyə a lás námə lésú ηgwúd wɔɔηg Kol 2.16 nə 2.23 dí. 4:12 1Kr 9.19-21 § 4:12 Pwól ηγə jii ná obúgula ó Galátia bwə cugəgú nda nyə, kú ná kənd mílám gwôw nə nyá məcəé; məcəé mə cúgé nə ηkul sá nə bwə bííg cug, mə cúgé námə nə ηkul sá nə bwə shúbég cug. 4:13 Mis 16.6; 2Kr 12.7 4:17 1.7 4:19 1Kr 4.15 4:22 Mət 16.15; 21.3

4:23 Mət 17.18-19; Rom 4.17-20; 9.7-9 4:24 MmN 19-20; Gal 3.23; 4.1; 5.1 **Agar:** Mət 16.1

bánôh mimbyágá myé myêsh
búsə məlwaá.

²⁶ Yurúsəlem a gwów ny-
wáá cugé lwaá, nyə ntâg wə jí
nyóðngú wúshé.

²⁷ Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî
dí ná:

Wo mudá wó abwélé byá yé,
gwágúg məshusug;

wo wá yángá, wo muud wó
abwélé gwág məcəy mə
byéyí yé.

Nəcə bwán wə mudá nyə á
myeesh yé bwə bul
bulya,

cɔ bəɔng wə múdá jísə nə báá
yé.

²⁸ Bwaang, bi báá bi búsə
bwán bwə á byél ŋkaagə mə
Zembî dí nda *Izaag wá.

²⁹ Ná ndéé, mwân nyə á byél
yéesh á muud dí yé nyə a lwó
nyəɔng nyə á byél nə ŋkul mə
Ŋkəŋkə Shishim yé cúwáli; ntó
námə wə í ngə bə ja gaád yé.

³⁰ Ká Mícilyá mí ngə ci ná jí?
Ŋgaá mí ngə ci ná: «Wíŋgúg
múdá á lwaá bá mwán yé; í
ajíyé ná mwán yé zág kaaw
mánkəw nə mwân mə múdá
cúgé lwaá yé.»

³¹ Ná ndéé bwaang, shé cugé
bwán ó lwaá, shé búsə bwán ó
nyəɔng cúgé lwaá yé.

5

¹ Kríst nyə a yíl shé
mánýámád ná shé cúgəg
ofulí. Yímúgá mənyúúl, kúgá
nyingə kə nyíngal mánýúúl
málwaád.

Jiya fulí

² Mə Pwól mə ngə ci ná, bí
mə ká kə ngə síya ábiwáág í,
sâ *Kríst nyə á sá yí í kú ná bə
bí nə mfíí.

³ Mə nyingə báágulə jaaw
múúd yêsh mə síyá ábiwáág
yé fwámé jaaw ná, jísə nyə
yímbulí ná a bég námə məcəçç
mêsh.

⁴ Bí buud ngə dúg nə
baagulələ Məcəçç wə í é tâl bí
otátalí mísh mə Zembî dí wá,
bi mə ntáma bínôh Kríst shwə,
bi mə wú kúl bí á də bwəma
nə mpaam mə Zembî yí.

⁵ Sá báá, sə ngə ji nə búgə nə
Zembî wə mə bá sá ná sə bég
otátalí; Ŋkəŋkə Shishim wə ngə
balan nə búgə jísú, ngə sá ná sə
ngəg nə bwánd ná Zembî nyə e
sá sə sóólúgú wəɔng.

⁶ Nəcə, muud músə múúd
mə Yésus-Kríst yé mə mpú ná:
muud tɛɛm síya ábiwáág, í
nda bə nə mfíí; muud nyingə
bə kú síya, kú námə nə mfíí;
sâ ngwúd wə ngə kwíínd: njí
búgə. Búgə jəɔng í də ntâg nyín
cɛɛlíd.

⁷ A jə kuú njəɔnd bí á tééd
nə ndí yí ey! Zə nyə a mə zə
jándəwo bí zhííd ná bi kú ná
nyingə bç óbúbálé éne?

⁸ Váál líŋgúlə bwə mə líŋg
bí ní í ángê nə zhu wə Zembî
muud ngə jəw bí yé.

⁹ Ŋgaá bi mə mpú ná
búbaalé *ləvur bíbíyá í də
sá ná mbulyá ngug wêsh í
bádúg?*

4:26 Heb 12.22; Mbú 21.2 **4:27** Iza 54.1 **4:29** Mat 21.9 **4:30** Mat 21.10
5:1 2.4; 4.5, 9; 5.3 **5:3** 3.10, 12; Rom 2.25 **5:5** 2.16; Rom 8.23-25 **5:6** 3.28;
5.22; 6.15; Rom 4.11; 1Kr 7.19; Ifz 6.23 **5:8** 1.6-7 **5:9** 1Kr 5.6 * **5:9** Kaaná ní
wí námə fwo bə 1Kr 5.6 dî; wúsə námə nda kaaná sə mə də ci ná: «Shú ngwúd mə də
wá bóól bêsh ibwool» yí. **5:10** 1.7

10 Jâm kóómbúd íí, mə ji nə búgə ná bi mú buud ɔ Cwám̄ba, bi abúle nyiŋgə bɛ nyúl zhíí shús. Nji, muud nyə á mə zə sá ná fəg í jím̄búg bí éne, tɔɔ ná nyə wá zə tɔɔ zə, Zembí mə bá yá nə nyə.

11 Bwaŋg, í mbəm̄ bə búbálé nə mə ngə ná nyiŋgə cúndə ábiwáág, bwə ka nyiŋgə wáám̄b mə nə cúwúlí nəcə ji? Mə ká nyiŋgə ngə jíḡuli buud ntó, mpu ná mə aŋgɛ ná jíḡuli kwolós, sâ í kwál bwo bɔɔgú yí kú ná bə.

12 Buud bwə mə zə zamudan bí óni, bwə jéeg námə kə cwíya mímyáágól!

Fwámé jiya fulí

13 Bwaŋg, *Kríst nyə á mə sá ná bi cugəg cug fulí. Nji, cug fulí jɔɔŋgú í ájáláyé nə yida t̄l bí məkuú shí ná bi sáág isâ mílám̄ mín mí ngə gwág yéesh yí. Yidagá bə nə váál cɛelí í é sá ná bi dúg bə, ngwól kwíínd ngwól, ngwól kwíínd ngwól yí.

14 Nəcə, məmpándí mēsh m̄ Məcɛɛ mə ká bwəma mpándí ngwūd dí ná: «Cɛelug múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda wó cɛél wóméfwó ná».

15 Ká, bí mə ká yida ngə kwagula mpédúgá nyín, ŋkí ntâg nə bí ngə bə, ngwól fɛɛg ngwól, ngwól fɛɛg ngwól, bi ó ka bɛy ná í bág shúgula bí ná bóól kweem̄ashi bóólúgá!

16 Mə ngə yida ci náaa: cugəgá váál cug Nkɛŋkɛ

Shíshim ngə lwó bí yí; ja jɔɔŋgú, bi anyiŋgəyé ná ngə bɛ iwíímbúg í cug mə múud.

17 Nəcə, iyéesh í cug múúd í ngə lúmbali nə iyéesh í Nkɛŋkɛ Shíshim, iyéesh í Nkɛŋkɛ Shíshim lúmbali nə bí í múúd; isâ íbá íni í ngə síya lúmbalí bídí mílám̄úd, váál á ná bí nda sá sâ bí mə cɛél sá yí.

18 Nji, bí mə ká ngə cugə váál cug Nkɛŋkɛ Shíshim ngə lwó bí yí, bí nda ná nyiŋgə bə málwaa mə məcɛɛ.

19 Misóólúgú mí dú zhu iyéesh í cug múúd dí myá mí cugé nə njúúg, myó wá: nə jaŋga, nə misóólúgú mí áduudanā, nə asíy-síy,

20 nə yələ ózembí ó áyadúg gúmá, nə sálə jamb, nə ífám̄uga, nə ozhuyā, nə mbíya lám, nə dúlə nyada, nə məfendyā, nə dúlə bə məcán̄ məcán̄, nə mən̄kɔɔm̄á,

21 nə məzhún̄, nə iŋguluga, nə idína í álal-ŋkul†, nə bíl váál isâ yā ntó. Mə tééd fwo bwey kéwuli bí námə nda mə á fwo bwey jaaw ná, ná: buud bwə ngə sá váál isâ íni wá bwə ábúlé bə nə kəw Faan mə Zembí dí.

22 Ká, Nkɛŋkɛ Shíshim nywáá mə də sá nə muud bág nə cɛelí, nə məshusug, nə mətəla, kú nə mílám̄usa, nji jɔ lám, nə jɔ fúlú, mən̄kaagə mé nda salan,

23 nə lám nə shɛɛ, nə dúlə mpu bii lám; kú nə tɔɔ cɛɛ í ngə

5:11 6.12, 14; 1Kr 1.23 5:13 1Kr 6.12; 10.23-24; 1Pr 2.16 5:14 Ləv 19.18; Rom 13.9 5:15 Zhk 4.1-2 5:16 5.25; Rom 8.2-13 5:17 Rom 7.13-23 5:18 Rom 6.14; 7.4 5:19 Rom 1.28-32; 1Kr 6.9-10; Ifz 5.3-5; Kol 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pr 4.3; Mbú 22.15 † 5:21 *ídína í álal-ŋkul*: Mbií ídína wɔɔŋg í á də bə, buud də nə ŋgul ntɔ m̄nji, buud sá jaŋga kú nə məsəs. 5:22 Ifz 5.9 5:23 1Tm 1.9; 2Pr 1.6

ban váál ísâ íni.

²⁴ Buud bwə mʉsá búúɔ ɔ Kríst wá, bwə á má bwambwəla mbií búúɔ bwə á dɛ fwo bæ yí kwolós dɛ, í yə nə iyéesh byé nə iwímbúg byé byêsh.

²⁵ Nkí shé má mpú ná Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim wə ngə sá ná shé cʉgəgú, shé kágá bíɔ ná nyə wə kyéyug nə shé.

²⁶ Shé yówagá ibəmb, shé yow dúlə ngə sɔ məbyaagula nə dúlə sá ofimál séméfwó nə séméfwó.

6

Dugá wá mábwə

¹ Bwaanɔ, nkí í wóós nə muud má biil nə iwushí, bí buud ngə bɛ Shíshim má Zembí wá, ɲwagá nyə nə lám ná shee, bí sá ná a cíg sóólúgú wəɔng. Bi ɔ dɛ námá káálugə nə bi bílúg mábwəbúlánúɔ.

² Dugá sá ná, ɲgwól má ká bæ nə məkwowwəla, bóól wá məbwə; sálə ntó wí ná bí ngə bɛ cɛɛ *Kríst nyə a lúgə shé nə ndí yí.

³ Nəcə, nkí muud ngə tédúgá ná a jí gúl məma sâ, í ɲjúl ná a cúgə tɔ sâ, a ngə shiig nyáméfwó.

⁴ Ná ndeé, muud yêsh fáásug misóólúgú nyáméfwó ngə sá myá; á ká dúg ná mí mpiyá nə gúmá, a mú ɲwa gúmá nə nyáméfwó, kú bæ mányúúl má búúɔɔɔ.

⁵ Nəcə muud nyáméfwó má jəlá nə fwo wáduga nə micún myé.

⁶ Muud ngə jíig Milású mí Zembí yé yág muud ngə jíiguli nyə yé kow á isâ byêsh á jí nə ndí yí.

⁷ Kúgá shiig mányúul; bwə ádé kə nə məshigá wə Zembí; mpəg múúɔ mə bɛ yí, gwo námá wə á bá mwáág yí.

⁸ Múúɔ mə ká bɛ mpəg á nyúúl*, mpəg jɔɔng í bá wúmə nyə shwiɔ, dwə wə á bá mwáág tâɲ mpumá yí. Muud mə ká yida bɛ mpəg Shíshim†, mpəg jɔɔngú wúmə nyə cug á kandugə kandugə, gwə wə nywáá má bá mwáág tâɲ mpumá yí.

⁹ Shé kúgá káád sálə mánywa; shé mpúgá ná, shé má ká bæ kú káád í, shé má bá mwáág mpúmá á mánywa mɔɔngú fwála í bá jəla yí.

¹⁰ Ná ndeé, té shé ngə ná bæ nə fwála yí, shé sáágá buud bêsh mánywa, bul bæ ná ndeé bɔɔng búsá óbúgula nda shé wá.

Məshíne má kálaad

¹¹ Bwaanɔ, bi má dúg məma íkanɔgá má ngə cilə bí nə mbwə wám yí. ¹² Buud bwə ngə yímbuli bí ná bi síyág ábiwáág óni, bwə ngə sɔ ná bwə ɲwa gúmá nə misóólúgú myá buud. Jísə nji ná bwə acéélé bwəma

5:24 2.19; 6.14; Rom 6.6; Kol 3.5; 1Yn 3.6 5:25 5.16; 1Kr 6.19; Ifz 4.30 5:26
Rom 12.10; Flp 2.3 6:1 Mat 18.15; Zhk 5.19; 1Kr 10.12 6:2 1Kr 9.21; 2Kr 11.29
6:3 1Kr 4.7 6:5 Rom 2.6; 14.12 6:6 1Kr 9.11, 14 6:8 Yuá 3.6; 6.63; Rom

8.6, 13 * 6:8 bɛ mpəg á nyúúl: Ntó má ká ná: «Wá lúu ɲgəlá sɔ mánywa má dúgyá nə nyúul má». † 6:8 bɛ mpəg Shíshim: Ntó má ká ná: «Wá lúu ɲgəlá sɔ mánywa mə dúgyá nə Shíshim má». 6:9 2Te 3.13 6:10 Yuá 13.34; Rom 12.10; 13.8; 14.15; 1Kr 8.1; 2Kr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ifz 5.2; Flp 2.2; 1Te 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pr 1.7 6:11 1Kr 16.21 6:12 5.2, 11

nə cúwúlí kwolós má *Kríst í
ngá kwaamb yí.

¹³ Dugá, buud ɔ ábiwáág
bwáméfwó bwá aɲgê nə
baagulə məcɛɛ, nji bwá ngá jii
ná bi síyág ábiwáág. Jísə bwo
nji ná bwá cɛɛl bá du bəgɯwa
ná bwá wá bwá á sá ná bi síyág
ábiwáág.

¹⁴ Ká mɛɛ jâm kóómb di,
mə cugé nə gúl sâ má jí nə
ɲkul bəgɯwa nə ndí yí, námə
nji kwolós mə Cwám̄ba wúsú
Yésus-Kríst; nəcé Kríst nyə a
mə sá nə mə dógúg shí ga nda
nyísə kwolós dí, shí ga dág mə
nda mə ji kwolós dí.

¹⁵ Gwá wá má cí ná, síyálə
ábiwáág cúgé nə mfíí, nyiɲgólə
bə kú síya, nda nə mfíí; sá jí nə
mfíí yí jí nji bólə kukwumuga
ágúgwáan.

¹⁶ Buud bēsh bwá é bɛ
ɲjígúlá ní wá, Zembî ké sá ná
bwá cágəg nə sheɛ, ké gwág
bwo cɛy lámúd, ké sá námə
*Izɛrəyél yé ntó.

¹⁷ Tééd múús íí, muud nda
ná nyiɲgə ntágulə mə lúu;
mpugá ná nyúúl nyâm nyí nə
məyígyé má ngá lwó nə mə a
má jug shú má Yésus má.

¹⁸ Bwaɲg, Mpaam mə
Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst í jíg
mítédúgá mínúd. Amen.

músə buud ɔ Yésus-Krîst
(4.1–6.20).

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Ifêz yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Ifêz yí

Pwôl nyə á cilə bóól ókálaad a njúl mímbwugud, bwá dɛ jôw ókálaad bɔɔng ná «ókálaad ɔ mwá mimbwug». Bɛxlə sá jísó Ifz 3.1 nə 4.1 dí yí, í ngə nyîn ná kálaad á buud ó Ifêz jisə cínɔngú mbwoomb «ókálaad ɔ mwá mimbwug» dí, bənônɔ nyɔɔng á buud ó Filipî, nə á buud ó Kolósia, nə nyɔɔng nyé á cilə Fəlmôn yé.

Minjígulá mísó kálaad wɔɔng dí myá mí ngə nyîn nda sá má cí ná Pwôl nyə a shígé cilə nyə nji shú Dɔ ngwûd. Shug lú mínjígulá myɔɔng wé yuug á kandugə kandugə Zembî nyə á yágulə yí; yuug ná á sheeng isâ yâ jon nə ya shí byêsh Krîst dí shí məkuú (1.10). Pwôl nyə á ka kaaw njígulá wɔɔngú mənkɔw məbá.

(1) Nkɔw áshúshwóógú í ngə lwó ná Zembî nyə á sheeng Oyúden bənônɔ ikúl ishús, a sá ná bwá bág kúl ngwûd kwon mə Krîst dí (1.3–3.21).

(2) Nkɔw ábée í ngə lwó ná obúgula bêsh bwá jalá nə cugə cugə á bálə seengyá kúl ngwûd, nəcé bêsh bwá

Məbáda

¹ Mə Pwôl, muud Zembî nyə a féesh ná mə bág *muud lwámá mə Yésus-Krîst yé, mə cilə bí minkɛŋkɛ mí búúd ɔ Yésus-Krîst, buud ó abúgúlág.

² Sóɔngú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Krîst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námə ná bí ngágə nə cugə ná shee.

Mpaam ántɔ minji

³ Gúmá nə Zembî, Sóɔngú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst, nyə muud nyə á má bwádan nə sê kwon mə *Krîst dí, sá sə mənywa má *shishim məváál mēsh jon dí gwôw yé.

⁴ Nyə á bwey féesh sá kwon mə Krîst dí a nda fwo fwɔ shí nə gwôw. Nyə a féesh sá ná sá bág minkɛŋkɛ, kú nə sá á jumúg nyódí míshád. Ngálə bɛ cɛelí nyə á cɛel sá yí,

⁵ nyə á bwey bə nə cɛxlá nə a bá ŋwa sá tɔŋ bwán bé kwon mə Yésus-Krîst dí, váál jɔjɔ yéesh jé í á bə yí.

⁶ Yéesh jé í á bə ntó shú ná sá ságúság məma mpaam nyə á sá sə kwon mə ábábə yé dí yí.

⁷ Zembî nyə a má yíl sá mányámád nəcé məcií má ábábə yé wɔɔngú, a má juu sá nə iwushí bísú nyódí kwon dí, nə ijuugá námə bímbí məma mpáam nyé.

⁸ Zembî nyə a má bul bul sá sə mpaam nyɔɔngú, juw sá zhií mə bə nə fag nə ikón.

9 Nyə a mə sá ná sá mpúg jɔjɔ yuug jé nyə á ηgə baagula shwoó ná a bá zə sá lúu má Kríst dí yí.

10 Nyə á ηgə baagula yuug jɔɔɔg ná a bá zə casula gwo mwów mâ mæzhúgúlâ: í á bə ná a bá sɛɛɔg ísâ byêsh yə Kríst ná Kríst nyəmfwó a jwúg nə byo: tɔɔ ísâ bísə gwów jɔɔg dí yí, tɔɔ byɔɔɔg bísə wa shí yí.

11 Zembî nyə a mə ηwa sá tâɲ kɔw* dé lúu má Kríst dí. Nyə a tééd bwey féésh sá námə nda yuug jé í á bwey bə ná, nyə muud má dú kyey nə ísâ byêsh nda á céel ná yé.

12 Nyə á ηwa sá tâɲ kɔw dé shú ná, sá buud sá á tééd fwo bwey kwey bwágə lúu wá Kríst wá, sá dúg ságusə váál á mpíyá nə gúmá yí.

13 Nyádí kwɔɲ dí wá Zembî nyə á wá bí Nkɛɲkɛ Shíshim nyə á bwey kaag buud yé, nyə á wá bí nyə tâɲ məyɪgyé mé ja bí á gwág ciyá á búbálé yí, ja bí á gwág Jɔjɔ Lâɲ ηgə cug bí yí, ná ndéé bí mú *búgula nyə yí.

14 Nyə a wá shé Shíshim yé wɔɔɔg mílámúd tâɲ béén ná a bá yə sá dúsu kɔw lú mánywa ja á bá zə mæel yíl kúl búúd jé mányámád yí. Nəcə, nyə á kusə kúl búúd jɔɔɔgú ná í bág du ságusə váál á mpíyá nə gúmá yí.

Məjəgula

15 Sâ jɔɔɔg wá bí é gwág ná, té mə á gwáduga ná bí ηgə *búgula Cwám̄ba Yésus, bí ηgə námə cɛel obúgula bêsh yí,

16 mə ayówé ηgələ yə Zembî akíba shú dún ja jêsh mə ηgə wá bí məjəgula mām dí yí.

17 Mə ηgə jəgula ná, Zembî mə Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst, Pəpá á milwaná yág bí *shíshim á fəg í é lwó bí nyə, sá ná bí mpúg nyə yí;

18 a wág bí ηɲgúnɲəɲ mísh mâ lámúd, bí mpúg váál bwágə lúu búúd bwá dú bə nə ndí ja á jôw bwo yí, bí mpu bímbí lú zhwog ijimá ísâ á dú kaaw mɪɲkɛɲkɛ mi búúd myé yí,

19 nə məma yáág-yáág mísóólúgú á du sá shú sá obúgula myá, misóólúgú á du sá nə məma ηkúl nyé ántə minji myá.

20 Məma ηkúl ántə minji nyɔɔɔg wá nyə á wɛɛf gwúmúshúlə *Kríst ná ndéé kə jil nyə nyádí mbwə mənɔwúm jɔɔg dí gwôw yí.

21 Nyə á bân Kríst gwôw a ntə ísâ yâ məyídúgú† í ηgə wá buud mányámád yí, nə byɔɔɔg í ηgə lwó buud mpəl yí, nə byɔɔɔg í ηgə ntə buud ηkul yí, nə byɔɔɔg bísə nə icwám̄ba yí; á ntə sâ jêsh jí nə ηkul gwiidɔw jínə tɔɔ wa cug ga dí, tɔɔ jɔɔɔg cug í ηgə zə shwóg yíid.

22 Zembî nyə a mə wá ísâ byêsh Kríst dí mányámád, ná

1:9 1.22; Kol 1.16, 20 1:11 1.4; Rom 8.28-29 * 1:11 Bóól bwá ci na ná: «Zembî nyə a mə yə sá dúsu kɔw.» 1:13 4.30; 2Kr 1.22; Kol 1.5 1:14 4.30; 2Kr 1.22 1:16 Kol 1.3 1:17 5.17; Mik 2.6; Kol 1.9-10 1:18 4.4; Kol 1.12 1:19 2Kr 13.4; Kol 2.12 1:20 Mis 2.33; Kol 3.1 1:21 6.12; Rom 8.38; Gal 4.8-9; Kol 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 † 1:21 Na jisə wəɲgales bwá ηgə ciy Yúd 1.6 dí wá. 1:22 1.10; 4.15; 5.23; Sóm 8.7; Kol 1.18; 2.19

ndεé, nda Krîst mə jwú nə isâ byêsh ná, Zεmbî mú tâl nyə lúu á *Dɔ́ lú óbúgula,

23 Dɔ́ dɔɔŋgá í njúl nyúúl nyé, í njúl lwándúlá nə nyə, nyə muud ŋgá lwándulə sâ jêsh kúl jêsh yé.

2

Krîst nyə á zə nə cug

1 Bi bân, nə iwushí nə *misám bí á du sá myá, mí á sá ná bi bég mimbimbə.

2 Bi a wá mányúúl cug iwushí nə misámúd yág, ŋwa kuú njɔɔnd á buud ɔ shí ga, ŋgə bɛ məsa ŋgə kyey nə lallal məjamb mɪŋgúlád yé, nyə *shishim ŋgə lwáfulə buud ɔ mɪŋgáádá yé.

3 Sá bêsh óga, sá á bə námá gwoonɔŋ jɔɔŋgúd, cug jísú í á ŋgə bɛ iyéesh yâ milâm mísú, sá á du sɔ́ nji ná sá mə lwándúlə iyéesh byɔɔŋgá nə bów-bôw mítádúgá myâ cínɔŋg; sá á bwey byêl sá njúl námá nda bósól bêsh, sá njúl nji ná Zεmbî gwágúg sá zhwunə.

4 Nji, Zεmbî ji bul bə nə lâm mácey, nyə á cɛel shé nə fwámé məma cɛelí.

5 Gwá wá í á sá ná, shé buud shé á bə mimbimbə nəcé iwushí bishé wá, nyə á nyingə yə shé cug ja nyə á gwúmushi *Krîst yí. Mpaam

má Zεmbî wá í á mə sá ná bi dúgúg cug.

6 Zεmbî nyə a gwúmushi shénôŋ Yésus-Krîst, nə ndεé, lúu yé dî, nyə a mə kə jil shénôŋ gwôw jon dî.

7 Nyə a sá shé bímbí lú mánywa dɔɔŋgá lúu mə Yésus-Krîst dí, shú ná a lwó ikala í búúd í é ŋgə byêl yí ná, mpaam á jí nə ndí yí, í ntɔ́ sâ shé bân mə jôw nə mpaam yí.

8 Mpugá nə mpaam mə Zεmbî wá í á mə sá ná bi dúgúg cug, bi a mə ka ntâg bii mpaam nyɔɔŋgá nə zhií a búgá. Sósólúgú wɔɔŋg í cúgé sósólúgú wún, jísə yána mə Zεmbî.

9 Shé á dúgúg cug nəcé fwólə sá wúl sósólúgú, mbô. Muud nda jee ŋkêny nyúúl.

10 Shé búsa yida bə sâ Zεmbî nyəməfwó mə shîn lúlə yí. Nyə á nyingə té shé ncuncúbə lúu mə Yésus-Krîst dí, shú ná shé kág sá jɔ́jɔ́ mísósólúgú nyə á bwey kwəmsa shé myá.

Kúl búúd mə Zεmbî

11 Bi buud bí á byêl yág íkúl ishús dí wá, bi ɔ tádúgá sá bí á du bə yí, ja *Oyúden bwá á du ŋwa ná bí cugé nə ábiwáág yí, í njúl ná bân bwá á bə nə nyə nji mányúúlúd, məbwé mə búúd sálə.

12 Bi á du bə, kú nə wónɔ́gó nə *Krîst, kú nə zhií bí mə bə

1:23 Dɔ́ dɔɔŋgá í njúl nyúúl nyé: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kr 12.4-11, 27; Kol 2.19 í **njúl lwándúlá nə nyə**: 2.14, 18; 4.1-6; Kol 3.15 **lwándulə sâ jêsh kúl jêsh**: 3.19; 4.10 **2:1** 2.5 **2:2** 6.12; Yuá 12.31; 14.30; Mis 26.18; 1Yn 2.16 **2:3** 5.6, 8; Rom 1.28; Kol 3.6 **2:4** Rom 8.39; 9.16; Zhk 5.11 **2:5** 2.8; Rom 3.24; 6.13; Kol 2.12-13 **2:6** 1.3; Kol 2.12; 3.1 **2:7** 1.7; Rom 5.20 **2:8** Mat 20.15; Yuá 4.10; Mis 15.11; Gal 2.16 **2:9** Rom 3.28; 1Kr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 **2:10** Tit 2.14 **2:11** Rom 11.17 **2:11** 5.8 **ábiwáág**: Gal 5.6; Flp 3.3 **2:12** Rom 9.4; 1Kr 15.19; Kol 1.21-22; 1Te 4.13 **ojina, kú nə kəw isâ Zεmbî nyə á du kaag buud ɔ isɔ́ bɛ yíid**: 2.19

búúd ɔ Izurəyêl; bi á du bæ ojína, kú nə kəw ísâ Zembî nyə á du kaag buud ɔ ísɔ bé yíid, ηgə cugə kú nə bwágé lúu, ηgə cugə kú nə wónɔgə nə Zembî.

13 Ká ja gaád í, bí buud bí á du bæ Zembî shwóg-shwóg wá, mæcií má Kríst má á má sá ná bí bág nyə kúná-kúnə, kwoŋ má Yésus-Kríst dí.

14 Nyə wə jísə mətəla mäsú, nyə muud nyə á sá ná, a ηwa ká ηwa ká, a seηg yé. Nəcé yánalə nyə á yána nyúúl nyé yí, nyə a caam kóógúlá í á du wá mbéégí mpádúgá Oyúden nə ikúl íshús yí, kóógúlá í á du sá ná bwé dúg fíima yí.

15 Nyə a má yíl mämpándí nə ici yá *mbwoomb mácɛɛ, shú ná mwā Yúden bá bēsh mwā ikúl bwé bág mbii múúd agúgwáan ηgwúd nyádí kwoŋ dí, bwé cugə mətəla dí.

16 Yälə nyə á yə kwolós dí yí, nyə á sá ηkwambulə mpádúgá bənəŋ Zembî, a seηg mwā Yúden bá mwā ikúl bwé bæ sá ηgwúdí, nyə a shínal ifíimuga.

17 Nyə á zə nə məkəl zə jaaw bí buud bí á bæ shwóg-shwóg nə Zembî wá, jaaw bəŋg bwé á bæ nyə kúná-kúnə wá ná ifíimuga í má shín.

18 Nyə wə nyə a má sá ná sá bēsh, nə Oyúden nə ikúl íshús, sá kúmæg wə Dá nə ηkul mə Nkékéké Shíshim ηgwúd nə ηgwúdí.

19 Ná ndeé, bí cugé ná

nyingə bæ ójína, ηkí ntâg mintəbə. Bí músə buud ɔ mpwág má Zembî, námə nda míl míηkékéké mi búúd myēsh, bí músə njów búúd má Zembî dí.

20 Bí búsə nda isâ í málwóga bwé ηgə zə lwə nə ndí lámuga dí gwów yí; lámuga jəŋg wə *buud ɔ lwámá nə *buud ɔ micúndə, Yésus-Kríst wə jísə kwóógú áshúshwóógú í á tééd kə bwamá dí yí.

21 Njów wēsh í ka zə ηgə lwíny nyádí kwoŋ dí ka zə bæ ηkékéké Mpáánzə má Cwámba.

22 Nyádí kwoŋ dí wə bí má zə námə ηgə bwəpda málwóga dí yé. Bí má ηgə bwəpda málwóga dí ná ndeé í mú bæ njów Zembî ηgə jil Shíshim yé yí.

3

Kríst jí námə Kríst á ikúl íshús

1 Gwə wə jí ná, mə Pwól, mə muud jí mímbwug dí nəcé ηgələ sēy nə *Kríst Yésus shú dún, bí ikúl íshús yé, má du jəgula nə Zembî shú dún.

2 Bí a má jalá nə jee gwág váál Zembî ηgə kyey nə mpaam nyé yí, ná nyə á ηwa mə wá nyádí mísóólúgúd, a yə mə iséy ná mə sáág shú dún.

3 Zembî wə nyə a bágulə mə *ndímba má má ndəm cilə bí ni.

2:13 bí á du bæ Zembî shwóg-shwóg: 2.17; 3.6 **mæcií:** 1.7; Gal 1.4 **2:14** mətəla: 2.16; 4.3; Kol 1.20 **seηg:** 1.23; Rom 10.12; 1Kr 12.13; Gal 3.28 **2:15** 2Kr 5.17; Kol 2.14 **2:16** 1.23; Rom 5.10; Kol 1.20-22 **2:17** Iza 57.18-19; Mis 2.39 **2:18** 3.12; Rom 5.2 **2:19** 2.12; 3.6; Heb 12.22-23 **2:20** Mat 16.18; 1Kr 3.10-11; Mbú 21.14 **2:21** 1Kr 3.16 **2:22** 1Pr 2.5 **3:1** Kol 1.25 **3:1** mə muud jí mímbwug dí: 4.1; Flp 1.7; Kol 4.18; Flm 1, 9 **3:3** 3.6 **3:4** Rom 16.24; 2Kr 11.6

4 Ja bí é ngə lɔ kálaad éga yí, biméfwó bi é jee dúg váál má má mpu ndímba má Kríst yí.

5 Zembî nyə a shígé fwo lwó íkala i búúd í ayág ndímba wəɔngú nda á má ka sá ja gaád ná. A má sá ná Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim zág wéeshali nyə, lwó míɛ̀kɛ̀kɛ̀ mí *búúd ɔ lwámá nə *buud ɔ micúndá.

6 A má lwó bwo ná, ja búúd ɔ íkúl ishús bwé má magulə Jɔjɔ Lâɲ yí, bánôɲ bêsh *Oyúden bwé músə námə nə kəw ngwúd mísh má Zembî dí, bánónɲ bêsh bwé músə íkúl í nyúul ngwûd; ɲkaagə Zembî nyə á kaag lúu má Kríst Yésus dí yí, í dúgyá námə nə bwo bêsh.

7 Jɔjɔ Lâɲ wəɔng wə Zembî nyə a sá mə mpaam, wɛɛf ɲkúl nyé, ɲwa mə ísáyúd nə mə kyéyug nə ndí yí.

8 Mə muud mə búl bə kú nə mfií míɛ̀kɛ̀kɛ̀ mí búúd myêsh dí yé, Zembî nyə a sá mə mpaam nə mə zág jaaw íkúl ishús tâɲ jɔjɔ mákál ná, Kríst ngə sá buud mbii mánywa múúd cúgé nə ɲkul shwánzələ má.

9 Mə jaaw bwo məkál, mə bágulə bwo ndímba: ndímba Zembî nyáméfwó muud nyə á té isâ byêsh nyə á də baagulə shwoó dí kwóm kwóm yí.

10 Nyə a sá nə mə zág bágulə búbálé wəɔng shú ná *Dɔ lú óbúgula í lwóg váál Zembî jí nə fug isâ byêsh dí yí, isâ yâ jɔɲ, byəɔng í ngə wá buud

mányámád yí, nə byəɔng í ngə lwó buud mpâl yí í mpúg.

11 Zembî nyə á bwey bə nə yuug jé á kandugə kandugə shú isâ ini byêsh, nyə á má ka zə sá sóólúgú kwonə má Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí.

12 Sá músə nə ɲkul jee kumə wə Zembî kú zhízhigə, nəcé sá mú búúd ɔ Kríst, sá ngə ntâg *búgula nyə.

13 Mə ka ngə ci ná, bí tɛɛm dúg nda má ngə bwəma nə *incwaw í ntug shú dán éga, bi kú wá mányúul íɲkúɲkwonə dí; incwaw í ntug íga í bá shúgula bí sâ gúmá.

Ceeli má Kríst

14 Gwə wə jí ná, mə ngə kúd Dâ məbwónɲ,

15 nyə muud nyə á gwiid* minjów mí búúd myêsh mína, tə mya wa shí, tə mya jɔɲ dí yé,

16 mə ngə jəgula nə nyə ná, nda nywáá jí nə yáág-yáág mílwanə ná, a sáág nə Nkɛ̀ɛ̀kɛ̀ Shíshim yé wáág bí məma mpífə mílám dí cwû, ləushi bí.

17 Mə ngə námə jəgula ná, nda bi ngə *búgula nyə ná, a sáág nə *Kríst zág jí bí mílámúd, bi nádag nə ceeli, bi ngə magulə ɲji sâ í zə nywadulə ceeli yí,

18 shú ná bi bəg nə ɲkul ná, binôɲ míl míɛ̀kɛ̀kɛ̀ mí búúd myêsh bí wámábuləg bímbí ceeli má Kríst í bwáag yí, nə bímbí

3:5 Kol 1.26 **3:6** ndímba: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rom 16.25; Kol 1.26-27

3:8 búl bə kú nə mfií: 1Kr 15.8-10; Gal 1.13-16; Flp 3.6-8; 1Tm 1.12-16 **3:9** 1.4

3:10 1.21, 23 **3:12** Rom 5.2; Heb 4.16; 10.19 **3:13** Kol 1.24 **3:14** 6.18-19

* **3:15** Bóól bwə ci ná gwiid ni mə kə ná «nyə wə nyə a tɛ». **3:16** Kol 1.11 **3:17** Yuá 14.23; Ifz 5.2; Kol 1.23; 2.7 **3:18** Kol 2.2

í gwáá yí, nà bímbí jí nà cé kələ gwów yí, nà bímbí jís nà gwaálə shí yí.

¹⁹ Bi bág námá nà ñkul mǎ mpú cɛlí má Kríst í ñgə ná ntɔ sá fɔg ni, shú nà milám mí lwándúg bí nà fɔg nà cɛlí ná cwóó námá nda Zembí jí lwándúlá ná.

²⁰ Zembí muud jí nà ñkul bul sá sá mǎnywa ntɔ bímbí sá má gwáámǎ nyə yí nà bímbí sá má tédúgá ná nyə e sá yé, nyə muud ñgə sá ná ñkul nyé í ñgəg nà sɛy sádí ícug dí yé,

²¹ *Dɔ í sáág ná ikala í búúd byêsh í yág nyə gúmá kwoŋ má Yésus-Kríst dí, kandugə á kandugə. Amɛn!

4

Nyúul ñgwúđ

¹ Nda jí ntó ná, mǎ muud jí mimbwug dí nà ñgələ sɛy nà Cwámǎ yé, má ci nááá, cugəgá mbií cug í mpíyá nà muud má bii njúwúlú Zembí ñgə jôw buud yé.

² Ntó jí ná, muud kú bwele ñkêny nyúul, dǎ bə ñji nà lám ná shɛɛ, kú nà milámusa, ñgwól jísəw ñgwól cɛlídí.

³ Nkɛŋkɛ Shíshim má sɛɛŋg bí ná bí ñgəg nà cugə búmbé ñgwúđ; buləgá wá ñkul ná cug búmbé jɔɔŋg í bəg kú ntáma; bí ɔ shúgál gwo nà lâm mətəla, nəcɛ lám mətəla wə ñgə bəđuga bí búmbé ñgwúđ.

⁴ Bi má jalá nà cugə búmbé ñgwúđ nəcɛ Zembí nyə a jôw obúgula bəsh ná bwə bwándúg bwágó lúu ñgwúđ*; ntó, obúgula bəsh búsa mbwəɔdǎ nyúul ñgwúđ, bwə á ləg Nkɛŋkɛ Shíshim ñgwúđ,

⁵ búsa nà Cwámǎ ñgwúđ, bwə ñgə magələ minjígulá mimpwúđ, búsa nà nduwán ñgwúđ†,

⁶ Zembí jí ñji ñgwúđ, á jí Sóŋgá a shé bəsh yé; nyə wə má jwú nà shé bəsh, á dǎ balan nà shé bəsh shú sálə ísɛy byé, a jisə shé bəsh dǎ.

⁷ Nji, mbúgula yêsh nyə a shí ləg dé kəw lú yána váál *Kríst nyə á yigula nyə dwo mpáam dí yí.

⁸ Sá jɔɔŋg wə jí cilyá Kálad Zembí dí ná:

Ja nyə á kə gwów yí,
nyə á bii mikwám kə nà ndí;
a mú yə búúd mǎyána.

⁹ Ká, ja bwə cí ná nyə á kə gwów yí, ntó má kə ná jí? Ngaá ntó má kə ná nyə á fwo tééd shulə kə shí ga dí shí?

¹⁰ Muud nyə á shulə yé, nyə námá wə nyə a bád kə zh-wááŋgɛ, cɔ jɔŋ lǎ gwów dɛsh; í á bə ntó shú ná nà shí nà gwów byêsh í bəg ñji nyə nà nyə.

¹¹ Mǎyána nyə á ñgə yə buud má má á ñgə bə ná, nyə a sá ná bóól búúd bwə bəg *buud ɔ lwámá, bóól *buud ɔ mícúndá,

3:19 1.23; 5.2, 25; 2Kr 5.14; Kol 2.9-10 3.12-13 **4:2** Rom 8.13; Gal 6.8; Kol 3.9

* **4:4** *bwágó lúu*: Ná «bwə bá bə nà cug á kandugə kandugə». **4:5** Yuá 10.16; 1Kr 8.6 *nduwán*: Mat 28.19; Rom 6.3-4 † **4:5** *nduwán ñgwúđ*: Bwə á ñgə duwan shú má Cugye ñgwúđ. **4:6** 1Kr 12.6 **4:7** Rom 12.3, 6; 1Kr 12.11 **4:8** Sôm 68.19

4:9 Yuá 3.13 **4:10** 1.23 **4:11** 1Kr 12.28 **4:12** 1Kr 14.26

3:20 Kol 1.29 **4:1** 3.1 **4:2** 5.2; Kol **4:3** 2.14-16; Kol 3.14-15 **4:4** 1.23; 2.18

bóól obwiingye ɔ lâŋ, bóól obaagula ɔ gwoonŋ nɛ oyíguli.

12 Nyɛ a sá ntó shú ná min̄kɛŋkɛ mi búúd mí bág fwámé ŋkwɛmɛsá má sá ísɛy, ŋgólɛ sá ná nyúúl má Kríst, *Dɔ lá óbúgula í lálɛg.

13 Bwá sáág ísɛy byɔonŋ ná ndɛé kɛ wóós ná shé bɛsh shé má bá bɛ nɛ váál búgá ŋgwûd, shé bɛsh mpu *Mwân má Zɛmbi váál ŋgwûd, shé bɛsh fifɛ námá bímbí Kríst mɛ fifɛ yí.

14 Í bág ntó shú ná sɛ nda ná nyingɛ bɛ íkúkágá, sɛ nda nyingɛ dɛ ŋgɛ yáŋgula nda ífúlá í íntál í dɛ yáŋgula ŋgwɔɔ nɛ ŋgwɔɔ ná; nda ná nyingɛ dɛ ŋgɛ bɛ ŋjígulá wɛsh í wóós yí, buud bwá á má kú nɛ dúlɛ kúl bóól íbúú wá bwá nda ná nyingɛ nyúg sâ.

15 Sá mú bá yida dɛ jaaw óbúbálé nɛ lâm cɛelí, sá ka ŋgɛ wíy mɛzhí mɛsh ŋgɛ bɛ nda Kríst muud jí lúu yé.

16 Nɛcé nyɛ Kríst wá ŋgɛ sá ná Dɔ dɛsh ncindí í bág fwámé téégyá nda nyúúl muud, kúl nyúúl jɛsh jé jiya dí, misɛsagá myâ mábwɔɔ mɛ nyúúl ka ŋgɛ laad byo. Dɔ ka bɛ ntó, kúl nyúúl jɛsh ŋgɛ sɛy váál í jí yí, nyúúl nyɛsh ka ŋgɛ wíy nɛ cɛelí.

Kúú nɔɔnd ágúgwáan

17 Mɛ ka ŋgɛ cɛel lás fwámé lás Cwámaba ŋgɛ mpu, ŋgɛ ci nááá: kúgá ná ŋgɛ kyey kúú

nɔɔnd óhááden; bwá ŋgɛ sá isâ nɛ milúu myán, milúu ka ŋgɛ zhíŋg bwo ntó kú nɛ wímbulé.

18 Milúu mí á má shila‡ bwo, bwá cúgɛ nɛ ŋkɔw cug Zɛmbi nyɛ a má yɛ búúd yíid nɛcé shúg dúsá bwo mílúú yí nɛ bimbulálɛ mílám mí á má bimbula bwo yí.

19 Milám mí músɛ bwo kú ná nɛ mɛcɛy, bwá á má ka wusɛ mányúúl ásiy-siy dí, ka ŋgɛ bɛ misóólúgú mí ádudanâ mɛváál mɛsh, nɛ mbɛé ncwɛŋgá antɔ minji.

20 Nji bi báá, kɛel má *Kríst bí á gwág yí í áshígɛ jíguli bí ntó.

21 Nɔgá ná kɛel mɛ Kríst wá bí á gwág yí? Nɔgá ná minjígulá myé bí á ŋwa myá mí á bɛ óbúbálé wá Yésus?

22 Ká ji? Í jí ná bi myáásug kukwumɛga múúd bí á fwo dɛ bɛ kuú nɔɔnd ácwúlúú yí, kukwumɛga múúd í dú ŋgɛ yúúú yúúúúg, ŋgólɛ bɛ mɛshígá íwímbúg í ŋgɛ shíg nyɛ yí.

23 Í jí ná milám nɛ milúu mí ŋgɛg nɛ nyingɛ bul bɛ bí gúgwáan nɛ gúgwáan.

24 Í jí ná bi bwáádúg kukwumɛga múúd ágúgwáan, kukwumɛga Zɛmbi nyɛ a má sá ná í bág nda nyɛmɛfwó, í ŋgɛ bɛ otútálí nɛ cug máŋkál í ŋgɛ zhu óbúbálé dí yí.

25 Nda jí ntó ná, myaasugá ijɔɔ. Ná ndɛé, muud yɛsh

4:13 Kol 1.28 4:14 1Kr 14.20; Heb 5.13-14; Zhk 1.6 4:15 5.2 4:15 1.22 4:16 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kol 2.19 4:17 5.8; Rom 1.21; 1Pr 1.14 ‡ 4:18 **milúu mí á má shila:** Ciyá ni jíisɛ námá 2Kr 3.14; í kó ná «milúú mí músɛ bwo kú ná nyingɛ dɛ mpu bii ísâ, kú mpu faas». 4:19 Kol 3.5 4:23 Rom 12.2 4:24 Mat 1.26-27; 2Kr 5.17; Kol 3.10 4:25 4.16; Zak 8.16-17; Kol 3.8-9

má jəlá nə bwiing ɲgwól ɲi obúbálé, nəcé shé músə leedyá nda ikál í nyúul muud.

26 Í ká bə ná muud má gwág zhwuná, ká bey né a sáág *sám; a kú ntâg bíd né jwów í jímág a ɲjúl ná nə zhwuná.

27 Bi kú bæeg yə ɲjwû məjamb zhií.

28 Muud nyə á də júwo yé yówug júwo; a yídag sêy nə məbwə mé shú ná a bág nə sá jí nə ɲkul kwíind nyáméfwó, kwíind námé ɲgwól múúd jí nə məyáɲgan yé.

29 Muud kú ná nyiɲgə cúwal ícúwáli-cúwəli nyádí mpud; ɲkí í jii ná bí lásúg hí, bí ci ɲi jəjə íciyá bísə nə ɲkul sá ná muud lálug búgád yí, íciyá bísə nə ɲkul kwíind búúd bwə gwág wá yí.

30 Zembí nyə a wá bí ɲkɛɲkɛ Shíshim tãɲ məyigyé ná á bá yíl bí mányámád. Kúgá sá ná ɲkɛɲkɛ Shíshim wəɲɲ shúsúlág.

31 Ofimâl, nə dúlə nyada, nə impimbə, nə ozhuyá, nə *bwaasúlə mpu, tɛem bə dúl váál gwólə lám dêsh, byêsh íni í shínug bídí ícug dí.

32 Yidagá bə nə osusa, bí də gwág búúd bêsh cey lámúd, bí də sá ná, ɲgwól juu ɲgwól, ɲgwól juu ɲgwól, námé nda Zembí nyə á juu bí lúu má Kríst dí ná.

5

Kuú ɲjənd cɛɛlí

1 ɲgáá bí jisə bwán Zembí mə búl cɛɛl wá, ɲgəgá nə sá nda nyə.

2 ɲwagá kuú ɲjənd cɛɛlí námé nda *Kríst nyə á cɛɛl sá ná; nyə á cɛɛl sá váál á nə nyə á kɛɛzh cug jé yə Zembí shú dúsú, a bə sá *mətúnuga má anywa məcud wə Zembí.

3 Bwə nda ná də cwééd bí nə ɲaɲga, nə dúl váál mísólúgú mí ádudaná myêsh, tə yéesh məbii. Isâ íni í ájáláyé nə miɲkɛɲkɛ mi búúd.

4 Kúgá ná nyiɲgə də cúwal ícúwáli-cúwəli, muud nda ná lás nda a cugé nə lúu, kú sá bów-bów fyanga. Ntó nyə ajáláyé. Yidagá də lə mánywa Zembí ɲgə sá bí má.

5 Bi má jəlá nə wámbulə mpu ná, tə muud ɲaɲga, ɲkí muud jí nə cug ádudaná yé, ɲkí ntâg muud jí nə yéesh məbii yé, ɲgwúd nə ɲgwúd nyə abúle bə nə kəw Faan má Kríst bá Pəpá Zembí dí; yéesh məbii jisə dúl váál yələ zembí áyadúg gúmó.

6 Bi kú bíd ná muud zég shiig bí nə mbéé zhizhe kaand. Váál isâ byəɲɲ wá í də sá ná mpimbə má Zembí í bííg buud ə məbún.

7 Kúgá də fula sámbá nə bwo.

8 Yág, bí á bə nə milâm yídúgú nə yídúgú; ká, bí músə

4:26 Zhk 1.19-20 4:28 1Te 4.11 4:29 5.4; Kol 3.8; 4.6; Zhk 3.10 4:30 1.13-14; Iza 63.10; Rom 8.23; Gal 5.25 4:32 Mat 6.14; 18.22-35; Kol 3.12-13 5:1 Mat 5.48; 1Yn 3.1 5:2 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kr 8.1; 2Kr 5.14; Gal 6.10; Flp 2.2; Kol 2.2; 3.14-15 **mətúnuga:** Gal 1.4; Heb 10.5-10 5:3 Gal 5.19-21 5:3 Kol 3.5 5:4 4.29; Kol 3.8 5:5 Rom 5.17 5:6 Rom 1.18; Ifz 2.3; Kol 2.4, 8; 3.6 5:8 yídúgú nə yídúgú: 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kol 3.7; Tit 3.3 **məɲkenya:** Yuá 8.12; Kol 1.13; 1Pr 2.9

nə mənkenya mílámúd ja gaád; ηwagá kuú njəond á mənkenya.

9 Mənkenya máá má dɛ bə, nə jə lám, nə otátəlí, nə obúbálé.

10 Bì ó dɛ sɔ nji sá Zembî mə gwág nywa yí.

11 Kúgá dɛ nyíi misóólúgú myâ məyídúgúd, mí cúgέ nə mfíi. Yidagá dɛ lwó ná misóólúgú myəəŋg mí anywáyé.

12 Isâ bwé dú ηgə sá məyídúgúd yí í cúgέ sá má dú bwiŋg, sálə shwôn.

13 Ja mənkenya má má kwan gúl sá yí, sá jəəŋg mú nyín nda jí ná.

14 Nəcə mənkenya wə má dú sá nə sá jəsh nyínúg nda jí ná. Gwə wə bí má gwág gúl ciyá nə:

Wo muud jí gwád yé, juumúg. Wəólúg wú mí múnúd, Kríst ka kwan wo.

15 Bì ə mpú dɛ baagusə kuú njəond wún ná bí kú ηgə cugə nda iwagúlálə, bí cúgəg nda buud bwé má kyé wá.

16 Yílúgá fwála míkwámúd*, bəw mwəw mága.

17 Ná ndeé, kúgá dɛ wagula, dɛgá mpu wámbulə sá Zembî mə jí yí.

18 Kúgá dɛ ηgul nə ndeé shwág, váál íŋguləga dəəŋg

í dɛ kənd múúd íntíwúlíd. Yidagá dɛ sɔ ná bí lwándúg† nə Nkəŋkə Shíshim.

19 Dɛgá sɛy ósəm nə mɪŋgwa nə isusa yâ Zembî ja bí má dú ləsha yí; dɛgá ságusə Cwamba ísusa dí nə lám wəsh.

20 Dɛgá lɔ Zembî Sóəŋgú kwoŋ má Cwamba wúsú Yésus-Kríst dí ja jəsh dí nə sá jəsh dí.

21 Dɛgá sá mpédúgá nyín nə muud yəsh jweeg lúu magulə nə ηgwól jwúg nə nyə nəcé gwəólə bí ηgə gwəq Kríst yí.

Cug á njəw bā

22 Budá o, bídúgá nə ogwúm bún bwé jwúg nə bí váál í jəlá nə Cwamba yí.

23 Nəcə mudúm má jwú nə mudá yé námə nda *Kríst mə jwú nə *Də lú óbúgula ná; Də dəəŋgú, nyə á cug dwo, dásə nyúúl nyé.

24 Ná ndeé, váál Də í ηgə sá Kríst məgwág yí, ntó námə wə búdá bwé jəlá nə sá ógwúm bəŋ məgwág məzhií mēsh yé.

25 Bì bəŋ ogwúm, cəelugá budá bún váál Kríst nyə á cəel Də yí, váál cəelí á nə nyə á kəenzh cug jé shú Də.

26 Nyə a sá ntó ná á gusa dwo nə məjúwó nə ciyá jé shú nə í bəg ηkəŋkə Də,

27 í nyínúg nyə mílwané mí cúwula nda mudá, kú nə lág, kú nə mbwad, ηkí gúl váál

5:9 Gal 5.22-23 5:10 Rom 12.2; 1Te 5.22 5:13 Yuá 3.20-21 5:14 Iza 26.19;

60.1; Rom 13.11; Zhk 5.8 5:16 Kol 4.5 * 5:16 Ciyá Pwól nyə á balan nə ndí na ni, bóól bwé ci gwo ná: «mpugá balan nə məfwála má cug». 5:17 1.17; Rom 12.2

5:18 Mik 23.31-35; Rom 13.13 † 5:18 Na ηgə cəel ci ná «bí shwágúg nə Nkəŋkə Shíshim» nda búúd bwé dá shwág nə məlwəg ná. 5:19 Sòm 33.2-3; Kol 3.16-17; Heb 13.15 5:21 Kol 3.18-4.1; 1Pr 2.18-3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Yn 2.12-17

5:21 1Pr 5.5 5:22 Kol 3.18; Tit 2.5; 1Pr 3.1 5:22 1Kr 14.34-35 5:23 1.22; 1Kr 11.3 5:25 1.23; Kol 3.19; 1Pr 3.7 5:25 3.19 5:26 gusa dwə nə məjúwó: Rom 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 5:27 1.4; 2Kr 11.2; Flp 1.10; Kol 1.22

sâ ni, nji ñkí ñkê, kú nê sá á jumúg.

²⁸ Váál ceeÍ jooŋg wá ñgwúm má jálá nê ceeÍ mudá yé yí, ceeÍ nyê tâŋ nyúúl nyé á nyáméfwô. Muud mæ céél mudá yé yé, á ceeÍ nyáméfwó.

²⁹ Muud nyê abwélé mpíi nyúúl nyé á nyáméfwô, mbô. Muud yêsh má ðu wáíl nyúúl nyé, ðu ñwa ñjugú nê nywo námé nda Kríst ñgá ñwa ñjugú nê Dɔ ná,

³⁰ Dɔ dúsó nyúúl nyé yí, sá búsó ikúl ya nyúúl nyé nyooŋg.

³¹ Sâ jooŋg wá jí cilyá Kálaad Zembî ði yí, ná: «Nda má má kwambulê bwo ntání ná, mudúm má bá lúgá sóóŋgú bá nyooŋgá, a kâ leedya nê mudá yé, bá obá bwé mú bæ nyúúl ñgwúðâ.»

³² Ndímbe ni wúsê ayíyáág; má jaaw bí ná í dúgyá nê Kríst bánòŋ Dɔ lú óbúgula.

³³ Nji, í dúgyá námé nê bí: muud yêsh céélug mudá yé nda nyáméfwó, mudá yég ñgwúm yé gúmá.

6

A bwân nê obyâl

¹ Bwân ɔ, ságá obyâl bún váál mágwág má jálá nê Cwámba má, ntó jí tútəlî.

² Nécé nyúl mpéndí í ñgê cí ná «gúmálug sóóŋgú wô bá nyooŋgú wô», mpéndí nyooŋgú ntâg ɔ í tééd bæ nê ñkaagá,

³ nyísê nê ñkaagá ná: «Wo dúgúg mánywa, wo cugê kwóm kwóm shí gaád».

⁴ Bî bân obyâl ntâg íí, kúgá sá ná kuú ñjooŋd wán í bág cíndal bwán ná bwé dúg sá bí mingáádá. Yidagá ñgê wáíl bwo, ñgê lwó bwo cug, ñgê yê bwo fwámé ñjígúlá í ñgê zhu wé Cwámba yí.

A málwaa nê omása

⁵ Yé málwaa, ságá omása bún bâ wa shí mægwág; mægwág mooŋg má dúg bæ nê gwóógé nê mæjigawa, nê lâm ñgwúð, váál mágwág í jálá nê *Kríst yí.

⁶ Í kú ntâg ðu bæ nji bwé má fwo fála bí, nda sá má cí ná bí ñgê só ná buud ɔ bwé gwágúg bí nywa. Dugá sá mágwág má ná bí búsó málwaa má Kríst, bí ñgê leel sá sá Zembî mæ jíí yí.

⁷ Séyúgá nê bwo váál í ñgê wú lám ði cwú yí, nda sá má cí ná bí ñgê sêy nê Cwámba, kú bæ búúd.

⁸ Ngaá bí mæ mpú ná tóo lwaá tóo muud cúgé lwaá yé, muud yêsh mæ sá jɔjɔ sóólúgú yé, mæ bá ñwa myána wé Cwámba?

⁹ Bî bân omása ntâg íí, cugégá nê málwaa mún váál ñgwúð dooŋg. Yowugá cwambulá. Ngaá bí mæ mpú ná nê málwaa mún nê bí, Mása wán á binóŋ bêsh jí gwów jooŋd, nyê ádé ntâg baam nê ñgwól múúd ntɔ ñgwól?

Lúmbúlí má mbúgula

5:30 1.23; 1Kr 12.27 5:31 Mæt 2.24 5:32 Mbé 19.7 6:1 Kol 3.20 6:2 Mbá 5.16 6:4 Kol 3.21 6:5 Kol 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pr 2.18-21 6:6 1Kr 7.22 6:8 2Kr 5.10; Kol 3.24-25 6:9 Kol 3.25; 4.1; Zhk 2.1 6:10 Yuá 15.5; 1Kr 16.13

10 Ciyá mə zə jəna ci bí yí jí ná, ηwagá yáág-yáág ηkùl mə Cwám̄ba, í lúlushig bí nyéđi kwonj dí.

11 Nwagá məkwəzə mə dóomb mēsh Zembî mə yə búúd má, bí bág nə ηkul mə du tál kuú ja Njwû məjamb mə du zə nə zhwog məkəη mé zə du cēel nyúg bí yí. 12 Buud dí sá ηgə lúmbuli nə ndí wá. Sá ηgə lúmbuli nə isâ yâ məyídúgú í ηgə wá buud mányámád yí, nə isâ byēsh í ηgə lwó buud mpəl yí, nə byəηg í ηgə bə nə miηkwónj wa shí á məyídúgú yí, nə məjamb māsə gwów jonj dí má.

13 Gwə wə mə cí ná, ηwagá məkwəzə mə dóomb mēsh Zembî mə yə búúd má, du jí nə ndí, bí bág bə kú fúfug ja máf wála mə bá ηkanjgula bí yí, bí lúmbuli nə ndéé ntə, bí tál nə shím.

14 Bí ə yím mányúul! Bí ó du cugə nji óbúbáléd, óbúbálé bwə bág bí t̄ηj nda kandá ízimbi. Bí du námə cugə ótátəlí dí, ótátəlí bwə bág bí nda wáma íηkwánz bwə du búdal bud nə ndí yí.

15 Ságá nə məkuú mún mə dúg bə kwéeshá kələ bwiinj Jəjə L̄ηj í dú wá búúd mətala míláméd yí.

16 Na isâ ini byēsh dí, bí ka námə du bii búgə nda bunú, gwə wə í é du jímə ílá í kuda Múúd Lúmbúli nyə é du wusə bí yí.

17 Ságá nə cug á kandugə kandugə í bág bí nda t̄um íηkwánz zimbi mə du búdal lúu nə ndí yí; bí ηwa Milású mí Zembî, kafwele mə Nkəηkə Shíshim ó n̄i.

18 Nkəηkə Shíshim dúg yə bí məváál mə məjəgula mēsh təə bí tál jáyé cé təə jáyé, bí du jəgula nə Zembî, du tēeg nyə məbwə. Bí ə yáág nə bí dúg sá sólúgú wəηg kú bwēle káád. Bí ó du wá búúd ó Zembî bēsh bídí məjəgulad.

19 Bí du námə wá mə shú nə Zembî wág mə Kēel dé mpu dí, mə dúg jaaw búúd *ndimba á Jəjə L̄ηj nə kpwoó kpwoó,

20 wām lwámá Zembî nyə á yə mə wə Jəjə L̄ηj, tēem bə nə í mə kənd mə mímbwug dí. Dugá wá mə məjəgula dí nə mə dúg bwiinj Jəjə L̄ηj wəηg nə kpwoó kpwoó váál í jəla yí.

Məbáda

21 Shú ná bí mpúg cé mə tál yí nə sâ mə ηgə sá yí, mwááηg Tishík mə búl cēel yé, sól məsáal mə Cwám̄ba, sól məsáal abúgúlág ηgə zə, nyə é zə bá jaaw bí.

22 Mə wə mə nti nyə nə a zég jaaw bí nda mə jísə ná, a zə wá bí ηkul mányúúlúđ.

23 Zembî Sóləηgú bá Cwám̄ba Yésus-Kríst bwə ó sá ná bí bwááηg bēsh bí cugəg nə shee, bwə ó sá námə nə bí cugəg cēelíd nə búgəd.

24 Buud bēsh bwə ηgə cēel Cwám̄ba Yésus-Kríst nə váál

ceelí í cúgé nà ñkul shîn wá,
Zembî ké sá bwo mpaam!

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Filipî yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Filipî yí

Pwôl nyə á fwɔ̄ Dɔ̄ mə Yésus á Filipî ja nyə á ηgə sá njəɔnd mısɔɔn yé ábeé yí (Mis 16.6-40).

Nyə á ka zə cilə bwo kálaad éga búbaalê mímbú má cɔ̄, a njúl mímbwug dî (1.13). Nyə á cilə ná a yó ókrísten wá Filipî akíba, a wá bwo ηkul mílámúd nəcé á bul cɛel bwo.

Shug lə lésú á kálaad éga wá Yésus (2.6-11). Yésus nyə a bíd isâ byêsh nyə á bə nə ndí yí, ná ndéé Zembî ka bân nyə gwów ntɔ̄ isâ byêsh nə buud bêsh.

Pwôl nyə á ka tâl njígúla mənkwɔw zəngbá:

- (1) Cug mə mbúgula í jəlá nə bɛɣla jé má Yésus (2.5-11).
- (2) Krísten má jəlá nə faan mánkenya (2.14-15).
- (3) Muud má mpu Yésus yé má dɛ dúg bíl isâ byêsh nyéé nə nyéé (3.7-8).
- (4) Yíl lám cug á yágúd, nádɛwo kə shwóg (3.13-14).
- (5) Dugá bə məshusug məshusug (4.4).
- (6) Kú nə yágúwó, dɛ yida lésa nə Zembî (4.6).
- (7) Dɛ faas mítédúgá mí lám (4.8).

Məbáda

¹ Mə Pwôl, sá Timotê məlwáá má *Kríst Yésus sá wá má cílú kálaad éga. Sá ηgə cilə bí bêsh buud ó Filipî bí búsa búúd ó Zembî kwon mə Kríst Yésus dí wá. Sá ηgə cilə bínɔ̄n otówe ɔ̄ shwóg bân nə *ojaákwon bân.

² Sóóηgú wúsú Zembî bā Cwamba Yésus-Kríst bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námə nə bí ηgág nə cugə ná shee.

Pwôl ηgə yə Zembî akíba

³ Má dɛ yə Zembî waamá akíba ja jêsh má dú téduga bí yí.

⁴ Ja jêsh má dɛ jəgula nə Zembî shú bí bêsh yí, má dɛ jəgula nə məshusug.

⁵ Má dɛ jəgula nə məshusug ntó nəcé, té wúlə jwôw ashúshwóógú zə wóós múús íí, bí ηgə fula nə mə shú bwiingúla Jɔ̄ɔ̄ Kéel.

⁶ Mə ηgə mpu búbálé nə Zembî muud nyə á má tééd bí jɔ̄ sóólúgú wəɔ̄ηg yé nyə é kə nə wə shwóg ná ndéé kə bá casulə jwôw má Kríst Yésus*.

⁷ Má jəlá nə bə nə mbií tédúgá wəɔ̄ηg shú dúnúd nəcé bí búsa mə ηkí jág nywa lámúd. Bí búsa mə ηkí jág nywa lámúd nəcé bí ηgə ηwa dún kəw lú byâm íbwádán Zembî nyə a má bwádan nə mə yí, ηwa kəw mímbwug myâm dî, ηwa kəw shwɔ̄ɔ̄lálə Jɔ̄ɔ̄ Kéel dî, ηgálə lwó ná a ji tətəlí.

⁸ Zembî ji wúshined waamá ná yéesh má ηgə gwág bí bêsh

1:1 Timotê: Mis 16.1; 1Kr 4.17; Flp 2.19

1:3 Rom 1.8-10; 1Kr 1.4; 1Te 1.2-3 1:6

2.13 *jwôw má *Kríst Yésus*: 1.10

* 1:6 *Jwôw má Kríst*: Dúsə jwôw á bá zə sámb

búúd ɔ̄ shí ga mílású yí.

1:7 2Kr 7.3; Ifz 3.1

1:8 1Kr 16.24; 2Kr 5.14

yí jísə yéesh jí Kríst Yésus lámúd yí.

⁹ Məjəgula mə ηgə jəgula nə Zembí shú dán dí má mäsə nə cəelí jín í ηgəg nə kwídali kúdúlig, ηgə bə nə fwámé mpúyá nə dúlə wámbulə ísá.

¹⁰ Í bəg ntó shú nə bi dúg mpu ísá í búl bə nə mfií ísá í ányunywaá dí yí. Ntó bi músə bá bə nə mitədúgá nə sán, kú nə sá á jumág jwəw mə Kríst.

¹¹ Jwəw dəηgú bi bəg bə nji nə mpumə́ á tətəlí Yésus-Kríst nyə é ηgə sá nə bi wúməg shú nə buud bwə yəg Zembí məshwúmb yí.

Pwól tɛem bə mímbwug dí, a ji nə məshusəg

¹² Bwaəηg, mə jii nə bi mpúg nə ísá byēsh í mə bə nə mə yí í ηgə yida sá nə Jəjə Kéel ηgəg nə kə shwóg ηgə mpu bwiingya.

¹³ Gwá wá í mú ná, təw ozimbi bwə ηgə baagulé lun mə ηgwáməna wá bēsh, təw kúkúl jēsh íí, í mə mpúy ná mə ji mímbwug dí nəcé *Kríst.

¹⁴ Bóólúgá ncúlyá bwáəηg sánəη ηgə bə Cwáməba wá, bəle mə mə zə bə mímbwug dí ga í mə sá nə bwə yídag mpu shwu mánuyúl nə Cwáməba, bwə mú ηgə bəle cúndə kéel dé kú nə ífwaas.

¹⁵ Bóól bəη bwə ηgə cúndə Kríst nə lám íwímbúg, ηgə fendya nə mə; bóólúgá bá bwə ηgə cúndə nə jə lám.

¹⁶ Búga báá bwə ηgə sá nə cəelí, bwə ηgə mpu nə ηkí mə

ji wa, jísə shú nə mə shwəjəlag Jəjə Kéel.

¹⁷ Bóólúgá bəη, ja bwə ηgə cúndə Kríst yí, bwə əηgē nə cúndə nə jə lám, bwə ηgə sá nji ηgələ fendya nə mə. Bwə tədúgá nə fendyálə nə mə í é sá nə mímbwug myám mí búləg cey mə lámúd.

¹⁸ Ká jí í ntágúlé cínəηg yí? Kú nə sá! Təw bwə sēy nə bəw-bəw yuug, təw bwə sá fwámé sá, mímbíí myēsh dí Kríst wə bwə ηgə bwiing yé. Sá jəəηg jísə mə sá məshusəg, mə é də námə bə nji məshusəg nə məshusəg.

¹⁹ Mɛɛ mə mpú ná, nə məjəgula bí ηgə jəgula shú dām má, nə shúgálələ Shíshim mə Yésus-Kríst ηgə shúgal mə yí í bá sá nə micúη myám mí shúgúlag mə təw.

²⁰ Mə abúlé bwelə bə nə məsám nə mbii mə ηgə bwánd sá mə ηgə *búgula yí. Nji mə mpú kú nə məshwán nə təw jáyé ja, təw kíkídiga, təw mə cəgə, təw mə yá, Kríst nyə é ηwa gúmə mádí nyúúlúd.

²¹ Nəcé, cəg jām jēsh jísə nji shú mə Kríst; mə ká ntəg yə, shwiy bə mə nə mfií.

²² Nji, nda jí ná, mə cəgələ wa shí mishwun, mə e sá ísəy í mfií ná, mə akáyé ná mpu sá mə féeshúg yí.

²³ Mə mú ηgə zhízhigə mpədúgá iyéesh íbá: mə jí nə yéesh nə mə wúg wa shí gaád, sá Kríst kəg cəgə kəl ηgwúd; jəη ə jí mə sá mə búl cəel yí.

24 Nji mə dúg ná í bul bæ mə nə mfií ná mə ηgég ná cugə wa shí mishwun shú dánúd.

25 Nəcə ntó, mə ηgə mpu búbálé ná mə é cugə, shé é ji kəl ηgwúd sánôη bí bēsh shú ná mə kwííndúg bí, bí búgəbanəgí, bí bæ nə məshusəg búgəd.

26 Ntó, ja mə é nyiηgə zə bídí yí, zələ wâm í mú sá ná bí bég nə milúu ná sáj kwonη mə Yésus-Kríst dí.

Bi mə jalá nə wá ηkúl gwánád

27 Sá ηgwúd jí ná, bí mə jəlá nə cugə mísh mə búúd dí, mbií cug í mpíyá nə Jɔjɔ Kéel mə *Kríst yí. Nəcə, təw ná mə zə dúg bí, təw mə anyiηgə zə, mə jii ná mə dúg gwáduga ná bí ηgə yim mənnyúul cug á yéesh ηgwúd dí, bí ηgə gwána gwána á magulələ Jɔjɔ Kéel, bí njúl lâm ηgwúd.

28 Bí nda bwəle bæ nə ifwaas nə buud bwə lúmbúlí nə bí wá. Inkánj bín í é sá ná bwə mpúg ná búsé zhíí á shwiy dí, bí bânj njúl zhíí á cugəd; Zembî wə mə sá ntó.

29 Nəcə ibwádán í ηgə zhu bí wə Zembî yí bísé ná bí búgúlág Kríst; nji, kú bæ nji búgúlálə, jisə námə bí ibwádán ná bí bwəmagí nə micúη shú déd.

30 Bí mə jəlá nə ηwa dán kəw gwána bí á dúg mə ηgə gwána yííd, gwána bí ηgə gwág ná mə ηgə ná gwána yí.

1:27 Kol 1.10; 1Te 2.12
Gal 6.10; Ifz 5.2; 1Yn 4.12

1:30 Mis 16.19-40; Flp 1.13
2:3 Rom 12.10; Gal 5.26

13.15; Rom 13.14; 15.5
8.9; Heb 2.14, 17

2

Muud yēsh səlūg nyəmfwó shí

1 Nkí cug seηgí á bínónη *Kríst í wá bí ηkul mílâm dí, ηkí cēlí í yə bí inkánj, ηkí bí mú ηgə cugə seηgí nə Shíshim mə Zembî, ηkí bí mú nə lâm inkúnkwonη ná ηgwól gwág ηgwól cey lámúd hí,

2 ságá ná məshusəg mām mə bág lwándúlá. Í é bæ ntó ja bí é ηgə cugə mbií ηgwúd yí, bí mbíd mbií cēlí ηgwúd, lâm ηgwúd, bí ηgə cugə leedyá.

3 Muud nda sá sâ nə yéesh máfendyá, nda sá sâ ná a sɔ mísh. Nji, muud yēsh səlūg nyəmfwó shí, gúmal bóól búúd ntə mbií á gúmal nyáméfwó yí.

4 Muud nda sɔ nji mənnywa mâ nyəmfwó; muud yēsh sɔsɔg ná bóól bwə bág námə nə mənnywa.

5 Nğəgá nə cugə mpədúgá nyín nda búúd bwə də cugə kwonη mə Yésus-Kríst dí ná.

Tádúgá Yésus nyə á bæ nə ndí yí

6 Yésus nyə á bæ mbií ηgwúd nə Zembî.

Nji, tēem bæ ntó, mfií nyə á bæ nə ndí wəηgá, nyə a shígé nada nə wə ná a bwèn nda Zembî.

7 Nji, nyəmfwó nə lâm yé, nyə a bíd gúmə nyə á bæ nə ndí yí,

a yidá zə bæ mbií ηgwúd nə lwaá, a bæ múúd,

2:2 Yuá 13.34; 1Kr 1.10-11;
2:4 1Kr 10.24

2:5 Yuá

2:7 Yuá 1.14; Rom 8.3; 2Kr

buud bêsh mpu námá dúg ná a
ji muud.

8 Nyə á səl nyəméfwó shí,
sá mágwág ná ndeé
magulə shwiý,

shwiý yələ kwolós dí ntâg.

9 Gwá námá wá Zembî nyə a
bân nyə gwôw nə ndî yí,
a yə nyə jíná í ntô míná mēsh yí.

10 Nyə á yə nyə dwo shú ná isâ
byêsh,

tə byəwəng bí jon dí gwów yí,

tə byəwəng bí wa shí yí,

tə byəwəng bí shí ga dí shí yí,

í dúg kúd mábwón shí ja í
gwág jíná má Yésus yí,

11 buud bêsh bwé máguləg ná
Yésus-Kríst ji Cwám̄ba,

bwé lás ntó mímpu dí, yələ
Zembî gúmá.

Bi má jəlá nə faan mənkenya

12 Bwááŋg má búl ceel wá,
nda jí ntó ná, bí má də bwey

bə nə mágwág. Í ajíyé ná
məgwág məwəng má dúg bə nji

ja má jí nūŋ bídí yí. Í jii ná
bí búlug bə nə mágwág ja má

cúgə nūŋ bídí ga. Sáɡá ná
cəgúlə Zembî má cəg bí yí í

nyínug bídí ícəg dí; sáɡá ntó nə
gwə́ŋgə nə məjigəwa.

13 Nəcé Zembî wə ŋgə sá ná
bí bəg nə fwámé iyéesh, bí sá
mísóólúgú á gwág nywa myá.

14 Sáɡá sóólúgú wəsh kú
cwaduga, kú sənusa məkəl,

15 shú ná bí bəg kú nə sá
á jumág, kú nə cúcwán lú

mábwam. Bi má jəlá nə bə
bwân ó Zembî, kú nə sá á

jumág na kala búúd á lílŋgí
bínón ŋgə cəgə nííd, bí ŋgə
faan mpédúgá nyənúd nda
iməəs í wá məŋkenya shí gaád
yí;

16 nəcé bí ŋgə kala bwo kéel
á cəg kuú njoənd wánúd. Sá
jəwəng í bá sá nə mə bəg bə lúu
né sán jwôw má *Kríst, nəcé
í bá mpúy nə mə a shígé ŋgə
wáduga nə micúnə nə mindəólú
ntó ŋgwas.

17 Séyúlə bí ŋgə sēy nə búgá
yí í má bwey bə bí *mətúnuga.

Í ká bə nə mə yəg, shwiý
dām zə casulə mətúnuga mán

məwəngú, mə bə nə məshusug,
mə kala bí bēsh məshusug

məwəngú.

18 Mbií ŋgwúd wəwəngú
námá, í ji ná bí bəg nə

məshusug, bí kala mə
məshusug məwəngú.

*Pwól má kənd Ipafərodít
Filipí*

19 Mə ŋgə bwánd nə búgá
né Cwám̄ba Yésus nyə e sá ná

mə léélug nti bí Timotê shú ná
nyúúl bəg námá zə lal mə ja

á bá nyiŋgə nūŋ zə jaaw mə
məcwama mán yí.

20 Kú nə ŋgwól múúd má jí
nə ndî wa nə sá sə ŋgə bə nə

məcey mə lâm mbií ŋgwúd, nə
ndeé a jí nə ŋkul mpu wá lúu

isâ í dúgyá nə bí dí yé.

21 Bēsh bwé mú ŋgə wá
milúu nji isâ í dúgyá nə

bwáméfwó yííd, kú bə byəwəng
í dúgyá nə Yésus-Kríst yí.

2:8 Yuá 10.17; Heb 5.8; 12.2 **2:9** Mis 2.33; Ifz 1.21; Heb 1.4 **2:10** Iza 45.23; Yuá 5.23; Rom 10.9; Mbú 5.13 **2:13** 1.6; Yuá 15.5; Rom 7.18; 15.18; 1Kr 12.6; 15.10; 2Kr 3.5 **2:15** 1.10; Mbá 32.5; Dan 12.3; Mat 5.14; 10.16; 1Kr 1.31; 2Kr 1.14; Gal 2.1-2; Ifz 5.8; 1Te 2.19 **2:17** Rom 15.16; 2Tm 4.6; 1Yn 3.16 **2:18** 3.1; 4.4 **2:19** 1.1 **2:20** Mis 16.2 **2:21** 2Tm 4.10

22 Biméfwó bi mə mpú ná Timotê nyə a shí lwó bí sá á jísé yí. Námá nda mwân má ða nada nə sóŋgú ná, ntó wá nyə á má nada nə mə, sá sé ŋgá bwiing Jɔɔ Kéel yé.

23 Nyə wá má ŋgá táduga ná mə é nti ja má é wámɓələ nda má é shúgula ná yé.

24 Cwámaba má lwó mə búbálé ná məméfwo mə é leelú zə nŋ.

25 Nji mə ámə kwey ná í bul jəla ná mə ntíg bí *mínyoŋh waamá Ipaɔrodit bí á nti ná a zág ða kwíind mə ja má jí kwíindyá yé. Nyə a má zə wá nyúul, kwiid mə nə iséy, zə bə mə muud gwoŋg lúmbálíd.

26 Má ntí nyə nəcé a ŋgə bul bə nə yéesh ná a dúg bí. Nyə a shígé ŋgə bə ná shee nda nyə á mpu ná bi a má gwáduga bwas dé ná.

27 Jí mpu bə ná nyə á bwas. Nyə a lég kúnə-kúnə ná á yə. Ká Zembí nyə a bwíg nyə ná ŋkwonú. Kú námá bə nji nyə, Zembí nyə a bwíg námá mə ná ŋkwonú ná mə á bá bə, mólól mácey mə lám káda mólól.

28 Mə má ka leelú ntí nyə shú ná bi gwágúg məshusug nə nyiŋgələ dúg nyə, byám ímpimbə í mú námá bóóg.

29 Bi ɔ lég nyə tâŋ muud mə Cwámaba, nə zhwoŋ məshusug. Dúgá ŋwa mbií búúd dé nə məjilə,

30 nəcé nyə a má nywá zə yə nəcé iséy í *Křst. A zólə ná a zə wá mbwé wán í á ŋgə fúfə mə

mádi iséyúd yí, a má nywá zə bwəma nə shwiy.

3

Fwámé ábiwáág wá yála Křst lám

¹ Bwaanŋ, mə shúgúlá ci nə bí ná, dúgá bə nə məshusug tâŋ buud ɔ Cwámaba. Mə akáádé ŋgələ báásulə bí isá impwúd. Mə báásúlá bí byo ntó shú ná bí sásúlóg isá í abúbôw.

² Bi ɔ káálúgə nə bów-bôw ósól ɔ mäsáal, mbeé ómpyê bəŋg, bi ɔ káálúgə nə bwo, wáŋ ábiwáág* bwá á síya yé cugé nə mfií.

³ Shé bāŋ wá búśá nə fwámé ábiwáág, shé buud shé ŋgə yə Zembí gúmá nə zhií á Shishim yé wá, shé buud shé búśá milúu ná sáŋ nə bələ kwon má Yésus-Křst dí wá, shé buud shé aŋgê nə ŋwa gúmá mísólúgú mí cug múúd dí wá.

⁴ Í njúl ná nda mə, mə ji nə məzhií ná mə jee ŋkēny nyúul nə misólúgú mí cug múúd. Nkí muud ji nə ŋkul ŋwa gúmá nəcé misólúgú, mə wá jí ná mə búlug ŋwa gúmá jəŋg.

⁵ Nəcé bwá á sá mə ábiwáág jwôw lú mwəmb mpásə byélé dām; mə ji mwân *Izəyél byélulə beend má Bəŋzhamê dí, mbyágá heburê. Kómb bəxələ mácéxə, mə á bə *Farizyên.

⁶ Shú wálə lúú mísəŋ *Oyúden dí, mə á ða lwó Dɔ lú óbúgula ɔ Yésus cúwáli. Kómb cugələ tátəlí nda mácéxə má jí

ná, mə á bə kú nə kúl búśá nə
ηkul jum mə yí.

⁷ Məfúlú mə á du bə mə isâ
í mfií mání, mə mú ηgə dúg
mwo múús kú nə mfií nəcə mə
múśə muud mə *Kríst.

⁸ Mpúlə mə mə mpu
Cwámə waamá Kríst Yésus yí,
ja mə dúg mfií á cínəηg yí, mə
mə kwey ná bíl isâ byêsh bíśə
zhizhe. Nəcə Kríst í, mə a mə
myaas isâ byêsh, mə dúg byo
shíd máwúdə shú ná mə bág
nə nyə cug jâm jêsh dí,

⁹ mə bág muud yé ncindí
nə ncindí; ja jəəηgú mə jee
təw Zembí míshúd, kú bə nəcə
tútəlí waamá ná mə ηgə bə
məcəξ, í yidá bə nəcə tútəlí mə
Zembí; a mə kalá mə nyə nəcə
mə ηgə *búgula Kríst.

¹⁰ Mə mə dúg isâ byêsh shíd
máwúdə ntó nəcə mə ηgə jii
nji ná mə mpúg Kríst, mə bə
nə ηkul í á sá ná a gwúmég
yí, mə ηwa dâm kəw á micúη
myé, mə dúg máméfwó nda
mbimbə nəcə shwiy dé,

¹¹ shú ná təw wáyé mbií təw
wáyé, mə bəη gwúm nda nyə.

Pwôl jisə yuug shú óbúgula

¹² Ntó cugé ná mə mə kumə
məshíné, ηkí ná mə bii sâ jêsh.
Mbô! Mə ηgə ná wá ηkul ná
mə bílg dáás nə mbwê wâm
nəcə *Kríst Yésus mə bíl mə nə
mbwê yé.

¹³ Bwaəηg, məméfwó mə
əηgê nə ci ná mə mə bwey bii
dáás. Mbô! Nji, tédúgá wâm
wí nji ηgwúd; nji nəəó, mə mə

yíl lâm cug mə á fwo du cugə
yíid. Mə ka ηgə nádəwo ná mə
ká nji shwóg.

¹⁴ Mə ηgə wá ηkul nyâm
nyêsh ná mə cásuləg njoənd,
mə bii dáás Zembí ηgə jəw sá
ná sá kág ηwa nūη gwəw kwəη
mə Yésus-Kríst dí yí.

¹⁵ Shé bêsh buud shé mú
óηkwanz ə búúd cug sēēηgí á
sənəη Yésus dí wá, shé bág
nə tédúgá ηgwúd wəəηg. Nkí
bi mə bə nə tédúgá íshús gúl
súsúsá di hí, Zembí nyə é fēēn bí
məηkēnyə cínəηg.

¹⁶ Sá ηgwúdú, nda shé
mə bwey bə ntúga éga, shé
kyéyugá kuú njoənd ηgwúd.

¹⁷ Bwaəηg, yagulagá mə.
Mpugá du dúg buud bwé ηgə
cugə mbií cug bí á dúg sá ηgə
cugə yí.

¹⁸ Mpugá ná ncúlyá buud
kuú njoənd wáη í ηgə lwó ná
bwé ηgə lumbəli nə sá Kríst
nyə á zə sá ja nyə á zə yə
kwolós dí yí. Mə a shí bwey du
jaaw bí gwo, mə nyiηgə jaaw
bí gwo jaá gaád nə məzhwíle
míshúd.

¹⁹ Zembí mə bá jaηgulə bwo,
nəcə bāη, iyéesh byāη wá bíśə
bwo wāη Zembí, bwé yidá du
mamuda nə sá í jálá nə sá bwo
shwôn yí, milām myāη mí ká
nji isâ í shíd.

²⁰ Shé bāη nyíshé mpwág
nyísə gwəw, wú shé ηgə
bwánd ná Cwámə íshé Yésus-
Kríst mə bá zhu, zə cug shé wá.

²¹ Nyə wá mə bá zə cēnd shé

mənyúul mə mántágula shé búsá nə ndî mága, sá nə mə ηkánəwag nda nyúul nyé; a bá sá sá ntó nəc é a ji nə mpífé í du sá nə a wág isá byêsh nyádí mónyámád yí.

4

¹ Gwó wé mə cí nə bí ná, yé bwááŋg mə búl cœel wá, bwááŋg mə ηgə gwág yéesh wá, yímúgá mənyúul sá jêsh í dúgyá nə Cwám̄ba yíid. Bwaanŋg mə búl cœel wá, bí wé ηgə wá mə məshusug lámúd, bí wé ηgə sá nə bwé ságúság iséy byám.

Krîsten mə jalá nə cugə lâm ná salá

² Mə ηgə yáág nə Ivodî mə yáág nə Sētish ná bwé dúg bæ cúŋ ηgwûd tâŋ buud ɔ Cwám̄ba.

³ Wεε ntâg íí, fwámé shwé waamé shwé ηgə sêy séy ηgwûd yé, mə ηgə cí nə wo ná wo kwíndúg bwo. Nŋaá wo mpú ná sánŋə bwo, nə Kuləmanə nə bóól búúd ɔ gwoonŋ, sá á gwána shú Jɔjɔ Kéel. Buud bəonŋú mínə máŋ mäsə cilyá kálaad á cug dí.

⁴ Dúgá bæ nə məshusug ja jêsh tâŋ buud ɔ Cwám̄ba. Mə nyiŋgə cí gúl ja nó: dúgá bæ nə məshusug.

⁵ Fúlú nyín á nə shεε í dúg nyín, muud yêsh dúg. Cwám̄ba wál bá zə.

⁶ Bî nda yágəwo təw sâ. Nji, dúgá lwó Zembî iyéesh bín, təw bí təl jáyé cé təw jáyê, bí

du jəgula nə nyə, du téég nyə məbwə, bí dúgə yə nyə akíba.

⁷ Ja jəonŋá, Zembî nyə e sá nə bí bəg nə shεε; sóólúgú wəonŋá, í ηgə ntə ikəŋ byêsh yí, í é sá nə milám mín nə mitádúgá mín mí nádag wə *Krîst Yésus.

⁸ Bwaanŋg, mə nyiŋgə shúgula cí nə bí ná, kəndugá milám sâ jêsh jí búbálé yíid, í jálá nə gúmá, jí tətəlí, í cúgə fulá nə məbôw, jí nə buud magulə yí, jí ηkí nywa bwiinŋúlə, í njúl sâ á jɔ fúlú, sâ á ságúság yí.

⁹ Sâ jêsh bí á jíig mádí yí, bí á ləg nə mə yí, bí á gwág mə cí yí, bí dúg mə sá yí, ságá gwo. Ná ndéé, Zembî á mpwogé nyə é bá ji nə bî.

Pwól ji nə məshusug nə cé jêsh á tál yí

¹⁰ Mə mə bul bæ nə məshusug cug mə ηgə cugə nə Cwám̄ba yíid nəc é məcəy bí ηgə gwág mə má mə mə ka tεem nyiŋgə nyín. Mə mpú ná bí á du bwey bæ nə məcəy nə mə, nji bí a shígé du bæ nə fwála mə lwóyá məcəy məonŋ.

¹¹ Mə alásé ntúga nəc é mə bələ məfúfəd. Mbô! Mə a jíig cug dúlə bæ nə məshusug nə mbií cé jêsh mə təl yí.

¹² Mə mpú du cugə mántágula dí, mə mpú námə du cugə məbugəbaanəd. Ja jêsh, təw kúl jêsh íí, mə a mə jíig cugálə nə jílá, mə jíig cugálə nə zha; mə mpú du cugə

tɔɔmud, mə mpú námá da cugə məfúfəd.

¹³ Mə ji nə ηkul jísow mbií cug wêsh nácé mə ji nə muud ηgə ləlushi* mə yé.

¹⁴ Nji tɛem bæ ntó, bi a má mpu sá ná ηwaálə kəw *íncwaw í ntug byâm dî.

¹⁵ Bí buud ó Filipî, bí mə mpú ná ja ísáy í Jɔjɔ Kéel í á ηgə bwɛle tééd yí, ja má á wú Masedwân yí, kú nə dúl *Dɔ lú óbúgula ó Yésus í á wá lâm ná í da yéya ísâ nə mə; nji bi námá wə bí á sá ntó.

¹⁶ Gwə wə í á bæ ná mə njúl ná Tesaloníka, bi á nti mə mik-wíindyá cɔ ja ηgwúd.

¹⁷ Mə anjê nə lás ntúga ná mə ηgə sɔ ná buud bwə yág mə isâ. Mə ηgə yida sɔ ná Zembî kwádúlag bí mpumə ísáy bí ηgə sá yíid.

¹⁸ Mə a mə shîn bæ nə isâ byêsh í jála yí, ntɔ námá bímbí í jála yí. Məcwúm bí á nti mə nə Ipafurodit má má á mpu nyiηgə zə lwándulə mə né cwóó. Məcwúm mɔɔηg mészə mə nda bi á nti mə labínda á nywa məcud, mészə jɔjɔ mətúnuga Zembî ηgə magulə a ηgə gwág nywa má.

¹⁹ Zembî waamá nyə é lwándulə bí nə isâ byêsh bí é jii yí, nda zhwog tɔɔm yé wúsú kwonη mə Yésus-Kríst dí ná.

²⁰ Zembî sóóηgú wúsú ηwág gúmə kandugə á kandugə. Amen.

Məbáda

²¹ Bì ɔ bódá mə muud yêsh jí múúd mə Zembî kwonη mə

*Kríst dí yé. Omínyəηâ bâm sánəη búsé wa wá bwə ηgə báda bí.

²² Buud ó Zembî bêsh bwə ηgə báda bí, bul bæ ná ndéé bɔɔηg wá njów mə *Káázel.

²³ Mpaam mə Cwámba Yésus-Kríst í jig mítédúgá mínud.

4:13 2Kr 12.9-10

*

4:13 muud ηgə ləlushi mə yé: Jísə Kríst.

4:15 2Kr 11.8-9

4:16 Mis 17.1

4:17 1Kr 9.11

4:18 2.25; Ləv 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5

4:23 Gal

6.18; Ifz 6.24

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Kolósia yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Kolósia yí

Pwôl njúl mímbwug dí, Ipafras nyə á zə jaaw nyə (Flp 1.23) nə bóól búúd bwə á zə shiig okristen wā Kolósia nə bów-bów minjígulá. Bwə á ngə jíguli ná, shú ná muud mpúg Zembî, a dúg cug íí, á jalá nə yə mən̄kul mə míshishim gúmá, a bɛ íjâm nə ijag yí Oyúden, síya ábiwáág, baagulə bíl íci í ídêw nə mən̄gul... Nji Pwôl mə gwág ntó yí, a mə cilə bwo kálaad éga, lwó bwo nə cug Zembî mə yə búúd kwon̄ mə Yésus dí yí í kwaga. Tishik bá Onezîm wə bwə á kə nə kálaad (4.7-8).

Kálaad á Kolósia ngə lás sâ í dúgyá nə Krîst yí, nə a ji muud Zembî nyə á nti nə a zəg cug búúd yé. A ji nə mpífə í ntɔ məmpífə mə dú sá búúd ífwaas má, nə jí ntó nəcé nyédí wə ĩkul mə Zembî í á dɛ wú, í ka ngə té isâ byêsh yâ gwôw nə shí yé (1.16).

Kálaad á Kolósia ji ka bə ná, Pwôl mə tééd báda okristen wā Kolósia, a mú jəgula nə Zembî shú dán̄ (1.3-14). A mú ka zə cilə nda susa í ngə yə Krîst məzhwámá (1.1-2.5), nə a ji Cwám̄ba, a jwú nə shí

ndon nyêsh, a jwú nə Dɔ (1.15-20). Mpúsə susa, Pwôl mə lwó gwáná á ngə gwána shú Dɔ yí (1.24-2.5).

Nə ndéé, kálaad ngə kə shwóg nə mæcwûŋ mâ vâál mbúgula mə jalá nə cugə nə buud tééd nyédí njów búúd dí kə kumə tóón nə tóón yí (3.1-4.6). Í ka kə shîn nə məbádá.

Məbádá

¹ Mə Pwôl muud Zembî nyə a féesh nə mə bəg *muud lwámá mə Yésus-Krîst yé, nə mə, nə *mínyon̄hú wúsú Timoté, sə wə mə cílá kálaad éga.

² Sá mə cilə bí min̄kɛŋkɛ mí ómínyon̄hú búsú básé Kolósia wá, omínyon̄hú ó abúgúlág nəcé shé bələ búúd ɔ *Krîst. Són̄gú wúsú Zembî sáág bí mpaam, kə sá námə nə bí cúgəg nə shɛɛ.

Pwôl ngə yə Zembî akíba

³ Sá ngə yə Zembî akíba ja jêsh sə ngə jəgula nə nyə shú dán̄ yí, nyə Són̄gú mə Cwám̄ba íshé Yésus-Krîst;

⁴ nəcé sə mə gwág nə bí ngə *búgula *Krîst Yésus íí, bí ngə námə cɛel obúgula bêsh.

⁵ Bí ngə sá ntó nəcé bí ngə bwánd nə búgə nə Zembî mə bá yə bí isâ í anyunywáá byêsh nyə á mə bwíg bí gwów yí. Bí a mpu nə bí mə jalá nə bwánd nə búgə ja milósú myâ obúbálé, Jɔjɔ Kéel nyə á bwele wóós bídí yí.

⁶ Ja Jɔjɔ Lân̄ wəon̄g í á kumə bídí yí, í á wúmə mpúmə námə nda í ngə wúmə kúl jêsh ná. Í á tééd wúmələ námə jwów

bwá á bwele jaaw bí mpaam má Zembî yí. Jwów dɔɔŋgá, bi a wámbulá nɔ mpaam nyɔɔŋg nyísá búbálé.

7 Ipafras muud sá má búl cɛɛl wá nyə a jíŋguli bí ntó; a ji shwá wúsú sánɔŋ sá ŋgá sêy yé. A ji jilá jisú núnŋ bídí ŋgǎlə sêy nə Kríst shú dún, a ŋgá sêy mbií á búgúlág.

8 Nyə wá nyə á jaaw sá mbií cɛɛlí Shíshim má Zembî má yə bí yí.

9 Sâ jɔɔŋg wá í sá ná, tééd jwów bwá á bwiing sá lán wán yí, sá má dɔ jəgula nə Zembî shú dán ja jêsh ná a yág bí fɛg nə mpúyá á *shíshim shú ná bi mpúg sâ jêsh á ŋgá jii yí.

10 Ntó, bi mú bæ nə ŋkul mə kyéy kuú nɔɔnd í yá Cwám̄ba gúmá yí, bi mú bæ nyə ŋkí nywa lámád məzhíí mēsh, bi ŋgá sá jɔjɔ mísóólágú mimbii myêsh, bi ŋgá nyinŋə bul mpu Zembî.

11 Sá ŋgá námá jəgula nə Zembî ná a lálwshig bí məzhíí mēsh nə məma ŋkúl nyé ántɔ minji, shú ná bi bəg nə zény kələ shwóg, bi kú lámusa ja bí má bwámá nə məkugulá yí.

12 Dugá yə Zembî Sóŋgá akíba nə məshusug, nyə muud nyə á má sá ná bi bəg nə ŋkul bii dán kəw lú isâ nyə á má kwəmusa shú búúd bé yí, bwá ŋgá cugə mánŋkenya mé dí wá.

Yésus-Kríst, amádi á isâ byêsh

13 Nyə a tí yíl shé mpál á məyídúgúd, ntɛɛŋguli shé Faan mə Mwán yé abábə dí.

14 Mwán yé wɔɔŋg wá nyə á balan nə ndí zə tɔ tân, yíl shé mányámád yé, a juu ntâg shé *misám.

15 Nyə á zə lwó buud sâ Zembî jí yí, Zembî múúd cúgə nə ŋkul dág yé. A ji Mwán acúmbâ má Zembî*, á ntɔ isâ byêsh Zembî nyə a té yí.

16 Nacé nyádi wá ŋkúl má Zembî í á ŋgá wú†, í ka ŋgá té isâ byêsh yâ gwôw nə shí yé. Isâ byêsh, nə byɔɔŋg í ŋgá nyîn yí, nə byɔɔŋg í áŋgê nə nyîn yí, tɔɔ otówe ɔ shwóg wá məyídúgú, tɔɔ byɔɔŋg bísə nə icwám̄ba yí, nə byɔɔŋg í ŋgá wá buud mányámád yí, nə byɔɔŋg í ŋgá lwó buud mpál yí, nyə wá nyə a té byêsh, nyə a té byo shú dé nyáméfwó.

17 Nyə á dɔ bwey bæ, isâ byêsh nda fwo bæ; nyə wá ŋgá shúgal isâ byêsh.

18 A ji lúu á *Dɔ, Dɔ í njúl nyə kug nyúul‡. Nyə wá jisá shug lú cug ágúgwáan, a ji muud áshúshwóógú bwelélə gwôm; í á sây ntó shú ná a bəg shúshwóógú ikóómb byêsh.

19 Zembî nyə a sá ntó nacé nyə á gwág nywa ná

1:7 Ipafras: 4.12; Flm 23 1:8 1Kr 8.1 1:9 Ifz 1.17; Flp 1.9 1:10 Ifz 4.1; 2.10; Flp 1.27 1:11 Rom 5.2; Ifz 1.18; 1:13 Yuá 5.18; Luk 22.53; Mis 26.18; Ifz 1.6, 7, 21; 2.2; 6.12 1:15 Yuá 1.18; 2Kr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3 * 1:15 Mwán acúmbâ: Ciyá ni í ŋgá lwó mfií Yésus jí nə ndí yí, kú bæ fwo-byél. 1:16 1.13; Yuá 1.3, 19; Heb 1.2 † 1:16 Yésus wá nyə á ŋgá wéeshuli ŋkul má Zembî, ŋgá té isâ nə ndí. 1:17 Yuá 1.1; 8.58 1:18 lúu á Dɔ: 2.19; 3.15; Ifz 1.22-23; muud áshúshwóógú: Mis 4.2; 26.23; 1Kr 15.20; Mbú 1.5 ‡ 1:18 Námá nda lúu í dɔ yə nyúul cug í dágú lwó nyúul məzhíí ná, a ŋgá yə Dɔ dé cug, a ŋgá lwó bwo məzhíí. 1:19 2.9-10; Yuá 1.16; Ifz 1.23

nyáméfwó jíg wá *Kríst ncindí nà ncindí.

20 Zembí nyə a gwág námə nywa ná á nyingə sá ŋkwambulə mpédúgá nyə nə isâ byêsh, tɔɔ byɔɔŋg bí wa shí yí, tɔɔ byɔɔŋg bí gwów yí. Nyə á ka nti Mwán yé Kríst zə yə kwolós dī, shwiy dɔɔŋg dí wá Zembí nyə a wá mətəla mpédúgá bə́nɔ́ŋ isâ byêsh yé.

21 Bi bāŋ, bi a shígé dū bə nə wónɔ́g nə Zembí yág, mitédúgá mín nə bów-bôw mísólúgú mín mí á sá nə bi bág mizhízhín myé.

22 Zembí mós sá ja gaád ná, shwiy nyúul mós Kríst í á yə yí, í sáág ŋkwambulə mpédúgá binón nyə, shú ná a bág kə təl bí nyédí míshúd bi njúl minjékɛŋkɛ, kú nə lág, kú nə sá á jumág.

23 Í bá bə ntó ŋkí bi mə nada nə búgə fwámé nada ná bós, kú fúfug; ŋkí bi mə bə kú magulə ná gúl sâ í zóg təl bwándulə bí ŋgə bwánd sâ bí á gwág Jɔjɔ Lāŋ dí yí. Jɔjɔ Lāŋ wɔɔŋg wə osól ɔ mäsáal ó Zembí bwə á cündə shí ga nyêsh yí. Mə Pwól mə ji ŋgwól sól mäsáal ŋgə cündə Jɔjɔ Lāŋ wɔɔŋg yé.

Pwól nyə á bul wáduga

24 Mə ŋgə gwág məshusəg ja mós ŋgə jug shú dán ga. Nəcə jugúlə mós ŋgə jug mádí nyúúlúd yí, mə ŋgə jusa *incwaw í ntug nyúúl mós *Kríst í jálá nə bwəma nə ndí yí,

nyúul mós Kríst nyɔɔŋg wə *Dɔ́ lú óbúgula.

25 Mə á zə bə sól mäsáal Dɔ́ dɔɔŋgúd nə yələ Zembí nyə á yə mə iséy ná mə bwíŋgug bí Lāŋ yé wêsh ncindí yí,

26 mə bwíŋgug bí *ndimba nyə á ŋgə baagulə shwoó dí ikala í búúd í dágə cɔ́, dū cɔ́, dū cɔ́ yí; nyə a mós ka zə wéeshuli byo, lwó minjékɛŋkɛ mi búúd myé.

27 Nəcə á cɛel ná bwə mpúg bímbí ndimba wɔɔŋgú jí nə milwanə íkúl ishús dí yí, yuug jé jɔɔŋg jí ná: Kríst jisə bídí ícugad; ntó, bi je ŋgə ji nə búgə ná bi mə bá ji nyédí jiya gúmád.

28 Kríst wɔɔŋgú, nyə wə sə bāŋ ŋgə bwíŋg yé. Sə ŋgə bwíŋg sə ŋgə sá ná muud yêsh sáág ncə, sə ŋgə lwó muud yêsh sâ í jálá nə sīy yí. Sə ŋgə sá iséy byɔɔŋgú nə bímbí lú fúg dêsh sá bí nə ndí yí, nəcə í jii ná sə sáág ná muud yêsh mə bá tów mísh mós Zembí dí yé fífəg búgád.

29 Shú dɔɔŋg wə mós ŋgə líduga nə cúná yí, mə ŋgə cúná cúná jɔɔŋgú nə ŋkul mós Kríst í ŋgə nyín mádí cug dí yí.

2

1 Mə ŋgə bul jii ná bi mpúg ná mə ŋgə cúná məma cúná shú dán, nə shú ókrísten wá Lɔwdisê, nə shú bósólúgá bêsh bwə abwélé dág mə wá.

2 Mə ŋgə cúná shú ná milâm mí səlug bwo shí, ná bwə

célagí, ccelí jœng í sáág ná bwé búlug bæ leedyá; mæ ngæ námé cúna shú ná bwé bíig ibwádán múúd má ða bii ja fág í mú nyæ lwándúlá yí, bwé mú mpu ndimba Zembî nyæ á ngæ ná baagulé shwoód yí, ndimba wœngú wúsæ: Kríst.

3 Nji nyéðí wé múúd jí nœ ñkul kwey sá jêsh í dúgyá nœ fag nœ mpúyá yí.

Pwól ngæ kéwuli obúgula

4 Mæ ngæ ci ntáni shú ná muud nda zœ nœ jœ mbúlœ kaand zœ shiig bí.

5 Mpugá ná, tœm bæ ná mæ cugé nûñ bídí, *shíshim wâm wí nûñ; mæ ji nœ mæshusug nœ ngœlœ dúg ná bí ngæ mpu táág isâ bídí ícug ðí, búgá bí ngæ *búgula *Kríst yí í tœl ná shím.

6 Ná ndeé, nda bí á má lág Kríst Yésus ná nyæ wé jí Cwámba wún ná, cugagá cug í lwó ná bí bí buud bé yí.

7 Bí é cugæ ntó bi mé nada nœ nyæ, bi ngæ magulé nji sâ í ngæ zhu nyéðí yí, bi ngæ kyey nœ búgá jín nji nda bwé á jíguli bí ná, bi dúgá bul lœ mánywa bwé sá bí má.

8 Bí ó bey ná muud zág nœ dúl váal mbeé faasúlœ íciyá zœ sá ná bi gwágúg nji nœ nyæ, mbeé máshügá wé mœni. Mæshügá mœng má ngæ ñwa ñkul íjâm nœ ijag ðí, nœ míshíshim mí ngæ

kyey nœ isâ yâ shí ga myáád*, kú bá wé Kríst.

9 Nœcé Zembî nyæmfwó ñjul nyúúl má Kríst ðí ncindí nœ ncindí.

10 Kríst wœng ðí wé isâ í ngæ zhu bí shú ná bí bág lwándúlá mæzhí mêsh yé, nyæ muud mæ jwú nœ isâ yâ mæyídúgú í ngæ wá buud mányámád yí, nœ byœng í ngæ lwó buud mpêl yí.

11 Bí a síya wún ábiwáág Kríst ðí kwonud; mbwé má múúd ðí í á sâ bí nyæ. Nyæñ nyæ á zhu wé Kríst, nyæ a yíl ñkul *mísém mí á ða bæ nœ ndí bídí mílâm ðí yí.

12 Ntó jí ná duwanúlœ bí á duwan yí, binón Yésus bí á ðœw, binón mú gwûm. Jí ntó nœcé bí a búgula ñkul má Zembî í á gwúmashi Yésus yí†.

13 Ná ndeé, nœ iwushí bí á ða wush yí, nœ bálœ bí á bæ kú nœ ábiwáág yí, í á sá ná bí bág mimbimbœ. Nji, ja gaád íí, Zembî má nyiñgæ yœ bínœñ Kríst cug, a má jímبال shé iwushí byêsh.

14 Nyæ a má yíl micilyá mí á ngæ lwó ná shé á jag sá myá. Micilyá myœng wé mí á ða bæ nœ mœmpéndí má á ða bwaagulé sœ mœbœé má. Nyæ a má bwambulœ myo kwolós ðí, caam myo.

15 Isâ yâ mæyídúgú í ngæ wá buud mányámád yí, nœ byœng

2:3 Mik 2.4-5; 1Kr 1.24, 30; Ifz 3.19

2:4 2.8; Rom 16.18

2:5 1Kr 5.3

2:7

1.23 2:8 1Tm 6.20 * 2:8 *míshíshim mí ngæ kyey nœ isâ yâ shí ga myá*: Ofeeshe œ Kálaad Zembî bêsh bwé cugé bul bæ cún ngwûd na ciyá níid. Sœ bãñ sœ ngæ ci ntáni nœcé sœ má dúg ná Pwól ngæ ci mœñkul má ðá ngæ jwú ná muud shí ga ðí té nyé afwóyé magulé Yésus-Kríst yí. Bóól bwé ngæ ci ná jisœ «isâ í á tééd shí ga yí». Dúgúg námá Gal 4.3, 9. 2:9 1.19; 2.15, 20; Ifz 1.21 2:11 Ifz 2.11 2:12 3.1; Rom 6.3-4; Ifz 1.19-20; 2.6 † 2:12 Sœ bí nœ ñkul féég na ná «bí ngæ búgula ná ñkul má Zembî í á gwúmashi Yésus yí í má yíl bí mányámá má mísémád». 2:13 Ifz 2.1, 5 2:14 Ifz 2.15-16; 1Pr 2.24 2:15 2.9-10

í ηγά lwó buud mpêl yí, Zembî nyə a mə déég byo ηkul dɔomb nyán, a ηgə julə kə nə byo mbaadá nə mbaadá tām buud, ηgələ lwó ná í músə mikwám myé.

16 Ntó, muud nyə ajáláyé nə cígə bí iwushî shú sá í dúgyá nə dæg nə mængul yí, ηkí ntág sá í dúgyá nə zan məcúwo mə mbyôl ηkí osábaad yí.

17 Məcɛɛ mâ isâ íni mə á bə nji tâη nda shishîm í á ηgə lwó ná isâ í ηgə zə yí; nji, wá Yésus-Krîst wá fwámé isâ bísə yé.

18 Muud nyə ajáláyé nə kənd bí koogú nə ijwad nyúúl í máshügá, nə ηgələ yə *wəéηgəles gúmá. Buud bwə sá mísóólúgú myɔəηg wá bwə də bul wá lúú isâ bwə də dúg mántamád yí, bwə ηkəny mányúul ntó cwūd, í njúl ná milúú myáη wə mí ηgə fwə mitádúgá myáη.

19 Bwə ánádáyé nə Krîst. Í njúl ná, nyə muud jí lúú yé, nyə wə ηgə wíl kug nyúul wəsh, a ηgə námə mpu táág ísəy í məbwəɔɔ mə nyúul nə misəsagá, shú nə nyúul í wíyúg váál Zembî mə céel yí‡.

Cug mə krîsten

20 Binôη *Krîst bi á yə, shwiy dɔəηg í á mə sá nə bi béégyág nə bów-bów *míshíshim mí ηgə kyey nə isâ yā shí ga myá. Ká nəcé jí bí ηgə ná cugə nda buud ɔ shí ga yí? Nəcé jí

bí ηgə magulə nə bwə ηgəg nə yímbəli bí nə məmpəndí məsə ná:

21 Ci wo kú ηwa sâ ga! Ci wo kú də jíni! Ci wo kú kúnya nə jími!

22 Məmpəndí mənî mə ηgə dúgya nə isâ bísə ná, wó ká shîn balan nə jâη, í shîn yí. Məsə nji məcɛɛ nə minjügúlá myā buud.

23 Məmpəndí mɔəηgú mə ηgə jíguli nə muud sáág míl mísóólúgú bwə á mə ηgə wá yábád myá, yə wəéηgəles gúmá, səl mányúul shí, cūg nyúúl. Minjügúlá myɔəηg mí ηgə bə nda mí ηgə yə buud fwámé fúg, nji í njúl ná mí cúgə nə ηkul sá nə muud mpúg máand íyéesh yā lām yé.

3

1 Nğáá bi mə mpú ná binónη Krîst bi a gwôm? Ntó, ηgəgá nə sɔ isâ í dúgyá nə cug á gwów kúl Krîst njúl Zembî dí mbwə məncwôm yí.

2 Wágá milúú isâ í dúgyá nə cug á gwów yíid, kú bə byɔəηg yā shí gaád.

3 Nəcé, binónη Krîst bi á yə, cug jín jisə shwoód wə Zembî kúl Yésus jisə yí.

4 Ja Krîst muud jí cug jín yé mə bá zə lwóya nyúul yí, binónη mə bá nyîn, bi ηgə námə ηkənwə nda nyə.

5 Nda jí ntó ná, ηgəgá nə gwílya ijâm bín yā cug á shí

2:16 Rom 14.1-6 2:17 Heb 8.5 2:18 Ifz 1.21 2:19 1.18; Ifz 4.16 ‡ 2:19 Váál lúú í də wíl kug nyúul, də námə mpu táág ísəy í məbwəɔɔ mə nyúul nə misəsagá yí, ntó námə wá Krîst muud jí lúú yé ηgə wíl Dɔ lú óbúgala dēsh ncindí yé. 2:20 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 2:21 Iza 29.13; Mat 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9 3:1 2.12; Ifz 1.20 3:2 Mat 6.33 3:3 Rom 6.4; 2Kr 5.14 3:4 Gal 2.20; Flp 1.21; ηkənwə: 1.27; Flp 3.21; 1Kr 15.43; 1Yn 3.2 3:5 Gal 5.19-21 3:5 Rom 6.6, 11; Gal 5.24; Ifz 4.19; 5.3

ga; ntó ji ná isâ nda jannga, nã misóólúgú mí áduðanã, nã iyéesh í ayíyáág, nã bów-bów iyéesh, nã yéesh mábii, nãcé yéesh bála nã mabii jisã yála ñkúmba zembî áyadúg gúmá.

⁶ Bów-bów isâ íni wá í ðu sá ná mpimbã má Zembî í bíig buud ɔ málwã.

⁷ Kuú ñjɔɔnd wán í á bã námá ntó ja bí á ðu ná bɛ isâ byɔɔŋg yág yí.

⁸ Ná ndeé, ja gaád ii, myáásugá isâ byɔɔŋg; myáásugá impimbã, nã dúla nyada, nã gwólã lâm, nã málwíy, nã dúla cúwal ícúwálí-cúwuli.

⁹ Kúgá ná ðu bwiingya íjǒǒ mpádúgá nyín, nãcé, nda múúd má ðu yíl káándé ná, bí a má yíl mbií múúd bí á ðu fwo ðu bã yí nã misóólúgú myé myêsh,

¹⁰ bí a má bwáád kuk-wumuga múúd ágúgwáan. Mbií múúd wɔɔŋgá, Zembî má ðu sá ná í nyíngág ñgã bul bã gúgwáan ñgã bɛɛla nyã muud nyã á té nyã yé. A ðu sá ntó shú ná buud bwá mpúg nyã váál í jéla yí.

¹¹ Na músã ná, muud nda ná nyíngã ðu bã nã tédúgá ná mwã Gwêk wá éga, mwã *Yúden wá éga, ñkí ná nyíga nyã a síya ábiwáág, nyíga nyã a shígé síya; nyíga nyã ampúyé cug, nyíga ji jool; lwaá wága, falí muud wá éga. Mbô, bini í cúgé ná nã mfií, ñji Kríst wá ji nã mfií, a ñjul ntãg múúd yêsh

ñgã *búgala yé lámúd.

¹² Ntó ji ná Zembî nyã a má féesh bí, nyã a má sá ná bí bág minkɛŋkɛ mi búúd, á bul cɛel bí. Ntó, bwáádúgá mbwéedí ágúgwáan, ntó ji ná: bí gwág búúd cɛy lámúd, bã nã jɔ lâm, muud kú bwele ñkêny nyúúl, ðu bã ñji lám ná shee, kú nã milámusa.

¹³ Dugá bã nã jisów mpádúgá nyín. Ñkí ñgwól *mínyɔŋã woó má byaagulã nã wo, wo juu nyã námá nda Cwãmba nyã a juu bí ná.

¹⁴ Sã í ká bul bã wá cɛelí; gwá wá í é sá ná bí mpúg bã leedyá.

¹⁵ Kríst nyã a jôw bí zã sɛɛŋg búmbã ñgwúd shú nã bí cúgagi mpwogé mpádúgá nyín. Ságá ná mpwogé wɔɔŋg lwándúg bí mílámúd. Dugá lǒ mánywa.

¹⁶ Ságá ná Kéel má Kríst í lwándúg bí mílámúd ná cwóó; dugá yéya mínjígáalá, bí ðu sá ná nyíga kéwuli nyíga, nyíga kéwuli nyíga nã fug nyín nyêsh; bí dúgá sey ósóm nã miŋgwa nã isusa yã Zembî. Dugá sey byo nã lám wêsh, bí ñgã lǒ Zembî.

¹⁷ Nã iciyá bí má cí yí, nã isâ bí má sá yí, dugá sá byêsh jíná má Cwãmba dí, bí dúgá lǒ Zembî Sóóŋgá kwon yéd.

Cug á mpádúgá okristen
(Ifz 5.22-33; 6.1-9; 1Pr 2.18-25; 3.1-7)

¹⁸ Budá ɔ, magulagá ná ogwúm bín bwá jwúg nã bí.

Ntó í jéla nə buud ɔ Cwám̄ba yé.

¹⁹ Budûm ɔ, cœluga budá bín, nda du ɲwa bwo nə ɲkád.

²⁰ Yé bwân, ságá obyól bín mægwág mæzhií mēsh, ntó ji jɔ sâ mísh má Cwám̄ba.

²¹ Yé ósólúgú, kúgá du sá ná bwân bín bwó dúg gwág ízhuné, mænyúul má á bá tag bwo.

²² Yé osól ɔ mäsáal, ságá omása bín bá wa shí mishwun mægwág; kú bæ ɲji ja bwó ɲgá dúg bí yí, í á bá bæ nda bí ɲgə sɔ ná bi nyínúg mísh má búúdud. Ságá bwo mægwág nə lám ɲgwûd, váál í yá Zembî gúmá yí.

²³ Sâ jêsh bí má sá yí, bí sá sólúgú í ɲgá wú lám dí cwú yí, nda sá má cí ná bi ɲgə sá shú má Cwám̄ba, kú bæ shú búúd.

²⁴ Dugá sá ntó bi ɲgá mpu ná Cwám̄ba mə bá yə bí kow lú ísâ nyə á má kwəmsa tãɲ myəna shú búúd bé yí.

²⁵ Nəcə muud yêsh mə sá ólíɲgí yé mə bá ɲwa myəna myâ olíɲgí bé, na ji kú nə susaalê.

4

¹ Yé ómása, balanuga nə osól ɔ mäsáal bín váál dúsé tátalí kú nə ɲkwíílí yí, mpugá ná bi bí námá nə Mása jon dî.

*Pwôl mə cwíny okrísten
(Ifz 5.14-17; 6.18-20)*

² Dugá jəgula nə Zembî ja jêsh, wágá lúu cínɲgú bi dúgá yə nyə akíba.

³ ɲgəgá námá jəgula nə Zembî shú dúsú ná a júwug mpumbé shú kéel sá ɲgá bwíiɲg yé ná mə bwíiɲgug *ndimba má *Kríst, sâ í má sá ná mə kág mímbwug dí yí.

⁴ ɲgəgá nə jəgula námá nə Zembî shú ná mə bwíiɲgug kéel dɔɲgú ná sãɲ sãɲ nda í jí ná mə ságá nə.

⁵ Buud bwó cúgé *Dɔ dí wá, bi ɔ du bæ nə fug ja í wós ná bínɔɲ bég yí. Mpugá balan nə mæfwála mœɲg mēsh.

⁶ Iciyá bín í dúg bæ ja jêsh ɲji iciyá í mpaam, ɲkí nywa nda bwé ámə wá ca, shú ná bi dúg mpu bɛsa nə muud yêsh váál í jéla yí.

⁷ Mwááɲg Tishik má búl cœl yé, sól mäsáal mə Cwám̄ba, sól mäsáal abúgúlág, nyə e bá jaaw bí isâ byêsh í dúgyá nə mə yí; a jisə shwə waamá sá ɲgá sêy nə Cwám̄ba yé.

⁸ Mə ɲgə bul nti nyə ná a zág lwó bí cé sá tál yí, zə səl bí milám shí.

⁹ Mə má nti bá *mínyɔɲú waamá abúgúlág má búl cœl yé, Onezím, mbyágá á nûɲ bídí. Bwé é zə jaaw bí sá jêsh í ɲgá cɔ káadé yí.

Məbádá

¹⁰ Aristárug muud sá jí mímbwug dí yé ɲgə báda bí, tœ Márkus mínyɔɲú mə Barnábas; nyə wə mə á nti bí məkál ná: «A ká zə nûɲ, bi ɔ lóg nyə váál í jéla yí».

11 Yésus jí nə dúl jínə ná Yustos yé ngə námə báda bî. Mpádúgá *Oyúden bwé á má *búgula Yésus wá, nji ólól óni wé sánónh ngé séy Faan má Zembî wá; bwé á má bul wá mə nkul lámúd.

12 Ipafras, mbyágá á nûh bídí ngə námə báda bî. Sóol mäsáal mə Yésus-Kríst wəngú nyə anghê nə yow gwánálə shú dún májəgula méd. A ngə jəgula ná bi tówúg búgəd ná shîm, bi bég okrîsten bwé á má lal wá, bi dúgə bə cún ja jêsh nə sâ Zembî ngé jii ná bi sáág yí.

13 Mə ngə bwiiŋh lánh yé ná a ngə bul nwa njugú shú dán nə shú bəngh wá Ləwdisê, nə bəngh wá Ierapolis.

14 Lúkas, jwówuda má búl cəel yé ngə báda bî, tə Démas.

15 Bi ɔ bədá sə bwáəngh wá Ləwdisê, bí báda námə Nemufâ, nə Dɔ í du seŋgya nyədí njów yí.

16 Ja bí má bá shîn lɔ kálaad éga yí, bi ɔ bá kənd Dɔ á Ləwdisê nyə, bwé ɔ bá lɔ, bí ka námə bá lɔ nyəngh mə bá wú bí wu yé.

17 Cigá nə Arship ná a kwéembug séy Cwámbe nyə á yə nyə yí, shú ná a sáág gwo váál í jəla yí.

18 Mə Pwól má cilə bí məbədá məga nə mbwé wâm: Bi ɔ tédúgá ná mə ji mímbwugud.

Zembî ké sá bí mpaam.

**Kálaad
ashúshwóógú
Pwôl nyə á cilə
buud ó Tesaloníka
yé
Isâ í dúgyá nə
kálaad
ashúshwóógú mə
Pwôl shú
Tesaloníka yí**

Ja Pwôl nyə á ngə sá njəond yé ábeé yí, nyə á kumə Tesaloníka a ngə zhu Filipî. Ja jəonŋ wə nyə á fwə Də á cínəng yí. Nji, Oyúden bwə á læl zə fəm nyə, obúgula bwə mú sá ná bá Sílas bwə túbúg ibulú ibulú kə Berê. (Mis 17.1-10).

Ná ndeé, ja Pwôl bánəŋ gwoonŋ jé bwə á bə Atên yí, nyə á kənd Timotê ná a kəg dúg nda mísəon ngə bə Tesaloníka ná. Timotê nyə á ka kə, a mú nyingə, kə bwəma nə gwoonŋ Kərənt. A mú jaaw Pwôl nə obúgula wə Tesaloníka bwə ngə kə nə búgə shwóg, nji, búsə nə bíl ísə bwə ngə cəel mpu yí. Pwôl nyə á ka cilə bwo kálaad éga.

Sá bí nə ŋkul ci ná kálaad wəonŋú ji nə məŋkəw ntúga:

- (1) Pwôl mə yə Zembî akíba nəcé məkəl á mə bii má mə lwó ná obúgula wə Tesaloníka búsə nə kuú njəond íjélá nə bə yuug yí.

(2) A nyingə báágulə jaaw bwo iséy nyə á tééd yí, a ngə ntəg cəel ná bánəŋ bwə nyingəg dúgya (1.1-3.13).

(3) A bándúlə bwo ná bwə wáag ŋkul nə ngələ kwambulə kuú njəond wəŋ (4.1-12).

(4) A mú námə ka jíguli bwo sá í dúgya nə shwi yí nə ziyé mə Yésus-Kríst yí (4.13-5.11).

(5) A ka kə shínal kálaad nə baalé mácwúŋ nə məbádá (5.12-28).

Məbádá

¹ Mə Pwôl wə mə cílə bí kálaad éga, sənəŋ Silvê nə Timotê. Sá mə cilə bí *Də á Tesaloníka, Də dúsdə Də mə Zembî Sónŋú bá Cwáməba Yésus-Kríst yí. Zembî kə sá bí mpaam, kə sá námə ná bí cúgəg nə shəe.

Obúgula wə Tesaloníka bwə á bə nə fwámé búgə

² Sá ngə yə Zembî akíba ja jəsh shú dún bí bəsh, sə anŋə nə bwəle yəw ngələ wá bí məjəgula məsúd.

³ Sá ngə bul téduga bí mísh mə Zembî Sónŋú íshéd nəcé: búgə jín í cúgé ná á shíləg; cəelí jín nda bə á shwánəg; bwándúlə bí ngə bwánd Cwáməba íshé Yésus-Kríst nə búgə yí wúsə álal-ŋkul.

⁴ Yé bwáəng Zembî mə cəel wá, sə ngə téduga bí ntó, sə ngə mpu ná Zembî nyə a féesh bí.

⁵ Jí ntó. Jəjə Kéel sə á ngə bwiing bí yé nyə a shígə bə nji iciyá í mpu; Nkəŋkə Shíshim

nyə á ηgə lwándulə iciyá byəəŋgú nə ηkul má Zembî, sé ηgə *búgula nə milám mísú myêsh. Kuú njəənd sé á ηgə kyey yí, í á bæ shú mánywa mán, bi a shí dúg wə.

⁶ Bi a dúg, bi mú námá sá nda sé, sá námá nda Cwám̄ba, bí lóg Jəjə Kéel nə məshusug má á ηgə zhu wə Nkəŋkə Shíshim má, í njúl ná bi á bæ *íncwaw í ntug dí ná liid.

⁷ Sâ jəəŋg í má sá ná obúgula bêsh wá Masedwân nə bəəŋg wá Akayî bwá mú ðu ηwa yuug nə bî.

⁸ Kéel mə Cwám̄ba í á má lás nūŋ bídí nda kwólóŋ; lân í má kyey kúl jêsh ná bi mú fwámé obúgula ó Zembî; mə ηgə ci ná kúl jêsh, kú ná bæ nji Masedwân nə Akayî. Í cúgé ná nyiŋgə bæ sâ sé bwíiŋgug.

⁹ Jí ntó. Buud bwáméfwó bwé ηgə jaaw nda bí á má lóg sé fwámé lóg ná; ná bi a má yíl mílám ózembî ó áyadúg ði, kənd wá Zembî shú ná bi séyúg nə Zembî jí fwámé Zembî yé, Zembî á kuwô.

¹⁰ Bwé ηgə námá jaaw ná bí ηgə bwánd Mwân yé ná a bá zhu gwôw, Mwân yé Yésus nyáméfwó nyə a gwúmushi yé, nyə wá nyə a má sá ná shé fáámugí nə mpimbə má Zembî.

2

Iséy Pwôl nyə á sêy Tesaloníka yí

¹ Bwaəŋg, ngaá ná biméfwó bi mə mpú ná njəənd wúsú sé á zə bídí yí í áshígé bæ ná sé á fánda zə ηgə kyey ntó?

² Bi mə mpú ná sé á zə wóós bídí sé má fwo bul jug, sé á bwəma nə cúgé Filipî. Nji, Zembî wúsú nyə á yə sé iŋkán í á jəla yí. Iŋkán byəəŋg wé í á sá ná, mizhízhíŋ mí á tɛem ηgə lúmbali nə sé məzhií mēsh íí, sé báá sé á ηgə námá bwiŋg bí Jəjə Kéel má Zembî.

³ Bi má jəlá nə mpu cínəŋg ná sé á shígé ηgə bwiŋg bí Kéel dəəŋgú nə mítédúgá mí íwushí, sé áshígé ηgə sêy nə milám mímbá, kú sá íséy í mákəŋ.

⁴ Í yidá bæ ná, Zembî nyə á fwo faas sê ná ndéé a mú magulə sê, a mú yə sé Jəjə Kéel ná sé kəg ηgə bwiŋg. Ntó, lésú sé á ηgə lás yí, sé á shígé ηgə lás wə mbií á ná buud bwé fáágug sê; sé á ηgə yida lás mbií á ná Zembî gwágúg sê nywa, nyə muud mə ðu dúg mítédúgá myâ milám yé.

⁵ Haaw. Bi mə mpú ná sé á shígé bwele jwáŋgulə múúd nə iciyá í mpu, sé nda sá mísóólúgá mí ncwəŋgə, Zembî jí wúshined.

⁶ Sə áshígé ηgə sə gúmə təə bídí, təə bóól búud dí.

⁷ Í njúl ná sé á shí bæ nə zhií ná sé zəg lwó bí mpəl. Ngaá nə *buud ó lwámá ó *Krîst bí nə ηkul lwó búud mpəl? Nji, sé á yida ηwa bí nə lâm mácey nda nyəəŋgú má ηkəŋgúlá bwân yé.

⁸ Mətag məəŋg má á sá ná,

1:6 Mis 17.5-9; 2Kr 6.10; 2Te 3.7, 9 1:8 Rom 1.8 1:9 Yuá 17.3; Mis 14.15 1:10
5.1-2, 9; Rom 5.9 2:1 1.5, 9 2:2 Mis 16.19-24; 17.1-9 2:3 2Kr 4.2 2:4 Zhe
11.20; 1Tm 1.11; Gal 1.10; Ifz 3.2 2:5 2.10; Mis 20.33; 2Kr 1.23 2:6 Yuá 5.41,

sá á tæm yə bí Jɔjɔ Kéel, sá á ηgə jii jüg ná sá má yə námá bí icug bású yá sáméfwó, nəcə bí á shîn zə bə sá wəalâm.

⁹ Bwaanɔ, ηgaá bí ηgə téduga wádúgálə sá á ηgə wáduga sêy yí. Sá á ηgə cúndə bí Jɔjɔ Kéel sáméfwó sá dúgá sêy bulú nə mwásə shú ná tɔɔ muud ηgwûd nə ηgwûd nda ηkêny mbag wúsú.

¹⁰ Bí bí owúshined, Zembî námá wúshined ná kuú njɔənd sá á ηgə kyey nə bí obúgula yí í á bə kuú njɔənd Zembî mə céel yí, kuú njɔənd á otátəlí, nda nə sá á jumág.

¹¹ Bi mə mpú námá ná sá á ηgə ηwa muud yêsh a bídí nda sósɔngú má də ηwa bwân ná.

¹² Sá á də cwîny bì, də ləl bì mənyúul, sá də báásulə bí ná bí kyéyug kuú njɔənd Zembî mə céel yí. Bi má jəlá nə cugə ntó nəcə Zembî nyə á jəw bí ná bí bág buud ó Faan dé, ηwa dán kəw nyádí gúmád.

¹³ Sá ηgə námá yə Zembî akíba nə gúl sâ; jí ná, ja bí á gwág Milésú mí Zembî sá á bwiinɔ bí myá, bí á lág myo nda mísə ná. Bi a lág myo ná mísə Milésú mí Zembî, kú bə kéel yá buud ó shí ga. Milésú mí Zembî myɔəng wə mí ηgə sêy bí obúgula dí icugəd.

¹⁴ Ná ndéé bwaanɔ, bí a má sá námá nda mədɔ mə Zembî mäsə Yudéa mə ηgə bɛ Yésus-Kríst má. Buud ó ləəm bân bwé á má námá wáámb bí nə ifumuga námá nda *Oyúden

bwé á wáámb mədɔ məəngú nə ifumuga ná.

¹⁵ Oyúden bəəng bwé á gwú Cwám̄ba Yésus-Kríst, bwé gwú *buud ó mícúndə, bwé á jág námá bul wáámb sá nə ifumuga. Zembî nyə anɔé nə gwág bwo nywa, bwé ηgə lúmbuli nə buud bēsh.

¹⁶ Bwé ηgə ntágulə sê ná sá nda bwiinɔ íkúl ishús Jɔjɔ Kéel, bwé acéélé ná íkúl byəəng í dúgúg cug. Sálə bwé ηgə sá ntó yí, bwé ηgə casulə *sám wánɔ ná í bág ncindí. Bwé á má ka bwəma nə mpimbə mə Zembî.

Pwól nə yéesh ná a ká dúg ókrísten wâ Tesaloníka

¹⁷ Bwaanɔ, sá bân jisú kóomb di, tæm bə ná sá á má béégya nə bí fúfwálá mísh mäsú nda ná dúg bí, milâm mísú myáá mí leedyá nə bì. Ntó, nda sá á bul bə nə məma yéesh ná sá nyíngəg dúg bí ná, sá á ηgə yáág ná sá má zə nûɔ bídí.

¹⁸ Búbálé sá á má yáág ηkí ja ηgwûd ηkí ija íbá ná sá má zə dúg bí, ná ndéé mə Pwól; ká, *Sátan nyə a má ntágulə ná sá nda zə.

¹⁹ Ye bí ampúyé ná bí wə ηgə sá ná sá ηgəg nə bwánd Cwám̄ba Yésus nə búgə? Ngaá məshusug mäsú má ηgə zhu bídí? Bi wə jí *túm gúmá sá má bá ηgə bəgəwa ná ndí Yésus dí míshúd ja á bá nyíngə zə yí.

²⁰ Mpugá ná bí wə bí sá sá gúmá, bí wə bí sá sá məshusug.

3

Pwôl nyə á kənd Timoté Tesaloníka

1 Zhúgúlá zhúgúlâ, nda sá áshígé ná nyingə jíswə ɲgələ ji nda gwáduga bì ná, sá á dúg ná í nywa ná sá lúgúg fwó Atên.

2 Sá mú nti *mínyɔɲê wúsú Timoté muud bá Zembî bwé ɲgə námá sɛy sɛy bwiɲgúlə Jɔɔ Kéel yé. Sá mú nti nyə ná a zág sá ná bí bág nə ɲkán búgə jínúd, zə cwíny bì.

3 Haaw. Í á jii ná bí bág nə ɲkán búgə jínúd shú ná məntágula má nda tí múúd məkuú shí. Biméfwó bí mə mpú ná məntágula máni məsə dúsu kəw Zembî nyə á yə sá yí.

4 Ngaá ná ja sá á bə nún bídí yí sá á shí bwey ɲgə jaaw bí ná sá é bwəma nə məntágula? Ntó námá wá í má bə éga, bí mə mpú ntó.

5 Ná ndéé, nda méé mə áshígé ná nyingə jíswə ɲgələ ji nda gwáduga bì ná, mə á nti Timoté ná a zág wámɔlə nda bí ɲgə cugə cug búgə jín ná. Mə á ɲgə beemb ná Mása məbwəbúlán nyə a bá bwówələ bí ná ndéé ɲjugú sá á ɲwa yí mú yə íyíy-yíy.

6 Ná ndéé, Timoté má wóós wa wúlə nún bídí. A má zə nə sá jɔɔ məkəl ná bí ɲgə ná kə shwóg nə búgə jín nə cɛlí jín. A jaaw námá sá ná bí ɲgə ná téduga sá tédugələ ányunywaâ, bí ɲjúl nə məma yéesh ná bí mə dúg sá, nda sá bí námá nə yéesh ná sá má dúg bí ná.

7 Gwə wə jí ná, bwaanɲ, məfúfə nə məbwəbúlán mə tɛɛm ɲgə ntágulə sá, mənyúúl mə mə bul nyingə lal sá nə gwádugələ búgə jín.

8 Sá má nyingə cugə ja gaád nəcé sá má gwág nə bí má nada nə Cwámɔ.

9 Sá bí bul bə nə məshusug nə bí mísh má Zembî íshéd, nda ná mpu bímbí sá bí nə ɲkul yə nyə akíba yí.

10 Sá ɲgə jəgula nə Zembî ntə mɲjɲ. Bulú nə mwásá sá ɲgə jəgula ná shé nyíngəg dúgya, sá zág lwándulə sá í ɲgə ná fúfə bí búgə dí yí.

11 Sóɲgú íshé Zembî nyəməfwó bá Cwámɔ íshé Yésus bwé sáág ná zhí zələ nún bídí í bág sá ná waɲ waɲ.

12 Bí ɲgə ciila mpádúgá nyín, bí ɲgə námá cɛel bóól búúd bēsh. Cwámɔ sáág ná cɛelí jɔɲg í ɲgəg nə yáág yáágúg námá nda cɛelí sá ɲgə cɛel bí yí.

13 A sáág ná milám mí bág nda ɲkúnkulə bí, bí bág bə nə kuú ɲjɔnd Zembî mə cɛel yí, kú nə sá á jumág mísh má Sóɲgú íshé Zembî dí ja Cwámɔ íshé Yésus bənnəɲ buud bé bēsh bwé bá zə yí. Amen.

4

Fwámé kuú ɲjɔnd

1 Ná ndéé bwaanɲ, sá á shí lwó bí kuú ɲjɔnd Zembî mə cɛel yí, bí mú námá ɲgə kyey wə. Ná ndéé, kəgá nə kuú ɲjɔnd wəɲg shwóg ɲgə yáág

yáágúg; sá ηgə bándalə bí ntó jínə mé Cwám̄ba Yésus d̄i.

² Bi mə mpú mæcwûη sá á cwîny bí nə ηkul mə Cwám̄ba Yésus má.

³ Nkúmba sâ Zembî ηgə j̄i yí j̄i ná bi cùgəg mbií á céel yí. Kwanzugá jaŋga.

⁴ Muud yêsh cùgəg nə nyúúl nyé* mbií Zembî mə céel yí, ηwa nyə nə məjilə;

⁵ kú bɛ bów-bôw íyéesh nda buud bwə ampúyé Zembî wá.

⁶ Muud nda nyúg *mínyoη̄ú na sâ níid, nda ntɔ mín̄ji. Nəcə Cwám̄ba mé d̄u kunda búúd ísâ íniid; sá á shí bwey d̄u jaaw bí ntó, sá ηgə námá nyiηgə báásulə jaaw bí ntó.

⁷ Mpugá ná njúwúlú Zembî nyə a j̄ow shé yí í áshígé bə ná shé ηgəg nə kə shwóg ηgə sá ísâ í ád̄udan̄; í á yida bə ná shé cùgəg mbií á céel yí.

⁸ Ná ndéé, muud mə bán mæcwûη méga yé nyə abáné múud, á ban Zembî muud ηgə yə bí Nkəηk̄é Shíshim yé.

⁹ Shú sâ í dúgyá nə c̄eelí á mpédúgá omínyoη̄ú yí, í aj̄íyé ná mə c̄iləg bí, nəcə mə mpú ná Zembî nyəm̄éfwó nyə á mé j̄íguli bí nda bí mé j̄álá nə c̄iila mpédúgá nyín ná.

¹⁰ Bí ηgə nt̄ag námá bwey lwóya c̄eelí j̄ooηgú nə omínyoη̄ú ó íshé b̄esh w̄a Masedw̄an yêsh. Bwaan̄g, sá mé bándúlú bí ná bi k̄ag nə c̄eelí j̄ooηg shwóg ηgə yáag yáágúg,

¹¹ bulugá s̄ɔ c̄ug m̄ətəla, muud bul s̄ɔ ná a dúgúg η̄ji s̄a í dúgyá nə nyə yí, s̄ɔ ná a séyúg nə məbwə mé nda sá á cwîny bí ná.

¹² Ságá ntó shú ná bi cùgəg c̄ug í é bə nə məjilə mísh má buud bwə cùgé *D̄ɔ dí wá; bí nda sá ná b̄óól búúd bwə ηgəg nə ηkény mbag wán.

Zembî mə bá gwûmushi omínyoη̄ú ó íshé

¹³ Bwaan̄g, sá ac̄éelé ná bi dúg j̄ag s̄a í dúgyá nə okristen bwə á mé kə ígwód wá yí. Í j̄i ná bi dúg mpu, shú ná bí kú d̄u bə ná shúsúlú shúsúlú nda buud bwə áηḡé nə bwánd nə búgə wá.

¹⁴ Shé ηgə *magulə ná Yésus nyə á yə a mú nyiηgə gwûm, shé máguləgá námá ná, b̄ooηg bwə á yə bwə ηgə *búgula Yésus wá, Zembî mə bá gwûmushi bwo a mú kə nə b̄ón̄oη̄ Yésus.

¹⁵ Gúl sâ s̄ɔ ηgə jaaw bí Cwám̄ba nyə a ci wə ga: ja Cwám̄ba mə bá nyiηgə zə yí, shé buud mə bá bə shé ηgə ná dúgya wá, shé áb̄alé kə shwóg, lúgə b̄ooηg bwə mé yə wá mpúsə.

¹⁶ Nəcə í bá bə ná, buud bwə bá gwág k̄al ηgə c̄únda, wúl kúkúamá *wáéηgales ηgə wéesh̄uli k̄al, laag mé Zembî ηgə lás, Cwám̄ba nyəm̄éfwó mú shulə wú j̄oη dí, buud bwə

4:3 5.23; 1Kr 6.13; Heb 10.10 * **4:4** Bóól bwə ci na ná: «Muud yêsh cùgəg nə yé múdá». **4:7** 4.3; 1Pr 1.15-16 **4:8** 1Kr 6.19-20 **4:9** Zhe 31.33-34; Gal 6.10; Ifz 5.2 **4:10** 2Te 3.4 **4:11** 2.9; Ifz 4.28; 2Te 3.10, 12 **4:12** 1Kr 5.12-13; Kol 4.5 **4:13** 5.1-2; 1Kr 15.51-52 **4:13** 1Kr 15.18-19; Ifz 2.12 **4:14** Rom 14.9; 1Kr 15.3-4, 12, 20 **4:15** 1Kr 7.10, 25 **4:16** 1Kr 15.23

á yə bwə njúl búúd ɔ *Kríst wá bwə mú tééd gwûm.

17 Bwə ká shîn gwûm ntáni, shé buud mə bá bə shé ngə ná dúgya wá, shé mú seeŋgya nə bwo ná ndeé sánónj mú ñkânj kə mĩnkúdúd kə bwəma nə Cwámba nũj mĩngúlúd; sánónj sá mú ji kandugə á kandugə.

18 Dugá wíya ñkul mílámúd nə iciyá íni.

5

Muud nyə ampúyé jwów Cwámba mə bá zə yí

1 Bwaanġ, í ányĩngáyé jii nə mə cílæġ bí shú sâ í dúgyá nə məfwála nə ija ísâ í bá sŷy yí.

2 Nəcə biméfwó bi mə mpú nə sánj sánj ná jwów mə Cwámba í bá zə wóós nda júwâl í də zə mpwó-bulú ná.

3 Buud bwə bá ngə ci ná: «Huúŋ! A mǎŋ mətəla e! Kú nə tɔɔ sâ í kánd múúd lám gwów!» Í bá bə, buud bwə ngə lás ntó, byéndí í ó wóós bwo məseegy, námə nda mácey mə miná mə də wóós múdá á bum məshĩga ná. Bwə ábúle faam.

4 Ká, bwaanġ, bi báá cugé yídúgúd*. Jwów dɔɔŋgú í ábúle wóós bí nda júwâl.

5 Bi báá básə bwán ó mǎŋkenya bi bēsh, bwán ó mwásá. Shé cugé búúd ɔ bulú, búúd ɔ yídúgú.

6 Nda jí ntó ná, shé ajəláyé nə kə ígwəd nda bóól búúd bwə

ngə kə ígwəd ná; shé mə jəlá nə ji ñkasə, shé də cunal íyéesh íshé.

7 Nəcə ná, buud bwə də kə ígwəd wá bwə də kə ígwəd íbulú, ɔŋgule də fudə nə məlwəg íbulú.

8 Shé bǎŋ buud ɔ mwásá, shé dúgá cunal íyéesh í íshé. Ntó, í jii ná shé ñwág búgə nə cəlí búdal íbud dí tǎŋ nda búduga í ñkwánz ózimbi bwə də bwáád bud dí yí, shé ka ngə bwánd nə búgə ná Cwámba mə bá sá ná shé fáámug nə intúgúlí, bwándúle wɔɔŋgú í bə shé nda tũm ñkwánz zimbi mə də búdal lúúd yí.

9 Nəcə ná, Zembí nyə a shígé féesh shé ná shé zág yida bwəma nə mpimbə jé; nyə a féesh shé ná shé dúgúg cug zhí mə Cwámba íshé Yésus-Kríst dī.

10 Nġaá ná Yésus wɔɔŋg wó nyə á yə shwiy dúsú? Haaw! Nyə á yə shú ná sánónj sá cúgəg, tɔɔ shé mə ji ñkasə, tɔɔ shé mə nyiŋgə kə ígwəd.

11 Ná ndeé, dugá sá ná, bóól wá bóól ñkúl mílámúd, bóól sá ná bóól búgə í lálug, nda bí mú ngə bwey sá ná.

Məcwũŋ mǎ məzhúgúlá

12 Bwaanġ, sə ngə námə ci nə bí ná, bɔɔŋg bwə təl bí shwóg bwə ngə wáduga ngə cwĩny bí cug krísten dí wá, dugá ñwa bwo nə məjila.

13 Dugá yə bwo gúmá, bí cəl bwo nə fwámé cəlí nəcé séy

4:17 Yuá 12.26; Rom 5.17; Flp 3.20 5:2 1.2-3, 10; 2.19; 3.13; 5.23; Mat 24.36; Flp 4.5; 2Te 1.7, 10; 2.1-2 **wóós nda júwâl**: Mat 24.43; 2Pr 3.10; Mbú 3.3; 16.15 5:3

Zhe 6.14-15; Mat 24.39 * 5:4 Buud bwə afwóyé magalə Yésus wá bwə ngə ñkúnkulə nə cug kú mpu shwóg kú mpu shug: básə yídúgúd. 5:5 Rom 13.11-12; Ifz 5.8-9

5:8 Ifz 6.11-17 5:9 1.10; 2Te 2.14 5:10 4.14; Rom 14.8-9 5:12 1Kr 16.15-18; 1Tm 5.17

bwé ηgá sêy yí. Cugagá ná shee mpádúgá nyín.

¹⁴ Bwaang, sá ηgə yáág nə bí ná bi dúg lás nə bɔɔŋg bwé acéélé sêy wá; bí sá ná bɔɔŋg básé nə ɪŋkwo wá bwé wíinzhuɔ mənɔyúul, nə bɔɔŋg básé nə iləm wá məkuú má tówúg shí; bágá nə jisów, du jisow búúd bêsh.

¹⁵ Bi ó beɔy. Muud nda bweel mábôw ηgwól má sá nyə má; yidagá du síya mánywa mpádúgá nyín, du námé sá búúd bêsh.

¹⁶ Dugá bə nə məshusug ja jêsh,

¹⁷ du jəgula nə Zembî kú káád,

¹⁸ du yə Zembî akíba nə məfwála mēsh má cug jín. Bí buud bí básé búúd ɔ *Kříst Yésus wá, isá Zembî mə jíí ná bi dúg sá wé íni.

¹⁹ Kúgá ntágulə ná Shíshim má Zembî bág kú sêy séy jé.

²⁰ Kúgá bæeg mpyêny íciyá í *búúd ɔ mícúndé ó Zembî.

²¹ Dugá faas isá byêsh, bí du bii nji byɔɔŋg í nywá yí.

²² Bi ɔ káálúgə nə mbií məbôw wêsh wúsə nə ηkul shweenzh bí yí.

Ibwádán nə məbá dá

²³ Zembî á mpwogé nyəmэфwó ká fúb bí ikómb byêsh; ká baagulə bí ikómb byêsh, nə *shíshim, nə *jím, nə nyúúl, byêsh í bág bə kú nə sá á jumág ja Cwámba íshé Yésus-Kříst mə bá nyiŋgə zə yí.

²⁴ Muud ηgá jôw bí yé ji abúgúlág; nyə wé má bá sá sóólúgú wɔɔŋg.

²⁵ Bwaang, dugá jəgula nə Zembî shú dúsú.

²⁶ Kúlálúgá mə bwááŋg bêsh məkúlula má buud ó Zembî.

²⁷ Má jəgula nə bí jíné má Cwámba dî ná bi lɔg bwááŋg bêsh kálad éga.

²⁸ Cwámba íshé Yésus-Kříst ká sá bí mpaam.

Kálaad ábêê Pwôl nyə á cilə buud ó Tesaloníka yé Isâ í dúgyá nə kálaad ábêê mə Pwôl shú Tesaloníka yí

Míl mínjígúla mí á kə wóós Tesaloníka, zhwog obúgula bwé mú bɛ myo, isâ Pwôl nyə á ηgə ci kálaad ashúshwóógúd yí í kú mpu bæ nə cé. Bóól óbúgula bwé á magulə né jwów má Cwámba í á má bwey bæ (2.2), bóólúgá bwé á ban ná bwé ányíngáyé ná sêy nəcə shí í zə shîn (3.6-12).

Í á ka jii ná Pwôl cílag bwo nyíga kálaad ná a súgúg bwo mitédúgá. Nyə á jee cilə nyə baalé ŋkwoond mpúsə nyəŋg nyə á fwo kə yé, í á jəla nə bæ a njúl námá Kərênt, a kú fwo kə Tesaloníka ja ábêê (Mis 20.1-6). Kálaad ji nə icé ntúga:

(1) Pwôl má tééd yə Zembî akíba nəcə buud bwé ηgə gwáduga búgə ókrísten wá Tesaloníka búśə nə ndí yí; a mú jí Zembî né bwé bág nə zény kálə shwóg təə bwé bwəmə ná cúwáí (1.1-12).

(2) A mú ntâg zə ηwa lúu ciyá wáméfwó á kálaad, isâ í bá ηgə sîy ja í bá bæ ná Yésus wál zə yí: Mbáwúlú múúd mə bá sááfulə shí (2.1-12), í bá jii ná obúgula bwé jísówúg (2.13-3.5).

(3) A mú ka kə shínal nə ibwádán nə iciyá yá məshíné (3.16-18).

Yáág-yáág ciyá jí ná: «Ŋkí muud nyə acéélé sêy nə məbwé mé, nyə ajáláyé námá də» (3.10).

Məbáda

¹ Mə Pwôl wə má cíl á bí kálaad éga, sáná Silvê nə Timotê. Sá má cilə bí *Dɔ á Tesalinika, Dɔ dúsə Dɔ má Zembî Sóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst yí.

² Zembî Sóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst bwé ó sá bí mpaam, bwé ó sá námá ná bi cúgəg ná shεε.

Cwámba mə bá zə sámb shí ga mílású

³ Bwaəŋ, sá búśə ná sá dúg yə Zembî akíba ja jêsh shú sâ á ηgə sá bídí cug dí yí. Í jəla ná sá dúg yə nyə akíba, nəcə búgə jín í ηgə lal lalúg íí, cεlí bí ηgə ciila mpádúgá nyín yí í ηgə námá yáág yáágúg.

⁴ Sâ jəŋg í má sá ná sáméfwó sə ηgə bwiŋg móól mádɔ mə Zembî lâŋ wún nə mílúú ná sáŋ. Mílúú míśə sá ná sáŋ nə bí nəcə bi búśə nə zény kálə shwóg, buud bwé ηgə tεem wáámb bí nə cúwáí bímbí bwé ηgə wáámb yí, búgə jín í atágé, bí ηgə jísəw məntágula.

⁵ Sâ jəŋg jísə yuug í ηgə lwó ná Zembî mə də cígal mílású sémbyé á tátəlí. Na mə lwó ná bi mə mpíyá nə Faan mə Zembî bí ηgə jug nə ífəmuga yá cínəŋg yí.

6 Búbálé jisə ná Zembî ji tútəlî muud, a bá bweel *íncwaw í ntəg búúd bwə ngə lwó bí íni.

7 Bî buud ngə bwəma nə məntágula wá, a bá sá ná shé yówəlag ja Cwámba Yésus mə bá zə lwóya nyúul nə injkácid í *wóéngəles byé yí.

8 Bwə bá zə bumb-bumb kuda dí, zə yə íkúl ishús nə buud bwə ngə ban magulələ Jɔjɔ Kéel mə Cwámba íshé Yésus wá intúgúlí.

9 Buud bəngú intúgúlí byán í bá bə ná, bwə bá kə yúúd kandugə kandugə shwóg-shwóg nə Cwámba, kú kumə kúl á bá lwóya yáág-yáág nkúl nyé á milwané yí.

10 Í bá bə jwów á bá zə ná gúmá jé í nyínúg búúd bé dí yí, ná bəng bēsh bwə á *búgula nyə wá bwə bényug nyə. Bî mə bá bə gwoong jəngúd, nəcé bî á magulə sá sá á bwiiŋg bí yí.

11 Gwá wá í sá ná sá ngág nə jəgula ja jēsh shú dán yí. Sə ngə jəgula ná Zembî íshé sáág ná bî cəgəg cug í mpíyá nə njúwúlú nyə á jōw bí yí. Sə ngə námə jəgula ná a kwííndúg bí nə nkul nyé, bî sáág mənywa mēsh bí ngə gwág yéesh ná bî mə sá má; a sáág námə ná búgú jín í nda ná bə á shílóg.

12 Ntó, bî e sá ná jíná mə Yésus Cwámba íshé í ŋwág gúmá, bî mú námə ŋwa gúmá nyádí. Mpaam mə Zembî íshé bá Cwámba íshé Yésus-Kríst wá í é sá sóólúgú wəng wēsh.

2

Isà í bá sŷy shúshwóógú ná Cwámba zəg yí

1 Bwaŋg, shú zələ Cwámba íshé Yésus-Kríst mə bá nyiŋgə zə yí nə nda shé mə bá seŋgya nyádí ná, sə ngə ci nə bí ná

2 bî kú fándá leel cugula ntó, námə nda sá mə cí ná jwōw dəng í mə bwey wóós. Tə nə ŋgwól múúd mə jaaw bí ná *shíshim í ámə jaaw nyə gúl sá, tə muud mə jaaw bí jí, tə muud mə jaaw bí ná sə wá sə ámə cilə, kúgá fándá bə nə ifwaas ntó.

3 Muud tēem zə jwáŋgulə bí ntədəlé, kúgá bə nyə. Nəcé Cwámba nyə abúle fándá zə ntáni; dúl fwála í bá fwo bə buud bwə bá ŋgaan nə Zembî mbii áyíyáág, Mása miŋgáádə ngə sá ná buud bwə bəg kú bísh Zembî yé mə bá fwo lwóya nyúul ná ngəŋ, mása wəngú nyə mə bwey bə ná a bá jəŋ.

4 Mása wəng mə bá zə bān lúu, lúmbuli nə sá jēsh bwə jōw ná zembî yí, bwə ngə yə gúmá yí. A bá sá ntó ná ndéé kə nyíi *Mpáánzə Zembî kə ji wu, nyəméfwó kə kudə bud ná nyə wá Zembî.

5 Mə á də bwey jaaw bí sá ni mə njúl ná nūŋ bídí; bî anyiŋgáyé ná téduga ntó?

6 Ja gaád bî mə mpu sá í ngə bii Mása wəng nə a nda lwóya nyúul yí. A bá námə ka lwóya nyúul nji ja fwála dəng í bá wóós yí.

7 Τεεμ bæ ntó, sâ *ndím̄ba í ηγḗ sá ná buud bwḗ bḗg kú bish Zembî yí í ηγḗ bw̄ey s̄ey. Í bá s̄ey ná ηγḗη ja sâ í ηγḗ laa gwo yí í bá wú yí.

8 Ná ndeé, Mása á kú bish Zembî mú bá lwóya nyúul. Nji, Cwám̄ba m̄a bá yám̄b nyḗ ηγḗul n̄a mpu yé, a mú jimb, zḗl̄a Cwám̄ba Yésus m̄a bá zḗ a ηγḗ ηk̄an̄wa yí, í bá zḗ shínal nyḗ ná mán̄.

9 Mása á kú bish Zembî yé wḗoηg m̄a bá zḗ n̄a ηkul m̄a *Sátan zḗ ηγḗ sá *m̄ashimbá mimbii mimbii, n̄a isâ í ntḗ búúud ηkul yí, n̄a *isâ í mímbúgú ηγḗl̄a sh̄iig buud.

10 A bá zḗ sá ol̄l̄iηḡi, zḗ sh̄iig búúud bwḗ j̄elá n̄a jimb wá. Bwḗ bá jimb n̄acé bwḗ á bæ nda c̄eel óbúbálé shú ná bwḗ dúgúḡ cug.

11 Sâ j̄oηg wḗ Zembî m̄a bá n̄ti bwo nyúl ηkul í bá zḗ k̄and bwo jugú yí, shú ná bwḗ *m̄aḡul̄aḡ ij̄j̄j̄.

12 Ná ndeé, buud b̄esh bwḗ ηγḗ bæ kú magul̄a sâ jí búbálé wá, bwḗ ηγḗ yida gwág nywa ol̄l̄iηḡi wá bwḗ bá bw̄ama n̄a intúḡulí.

Obúgula bwḗ yím̄úḡ m̄anyúul

13 Nji, yé bwááηg Cwám̄ba m̄a c̄éel wá, sá b̄an̄ sá m̄a j̄elá n̄a d̄a yḗ Zembî ak̄iba ja j̄esh n̄acé sâ nyḗ á m̄a sá bí yí; n̄acé Zembî nyḗ a m̄a f̄éesh bí ná bi wḗ téédúḡ* dúḡ cug n̄a sál̄ Shíshim yé í sá ná bi

bḗg min̄k̄ēηk̄ē mi búúud, bi mú magul̄a sâ jí búbálé yí.

14 Cúndál̄a sá á zḗ ηγḗ cúnd̄a J̄j̄j̄ K̄eel bídí yí, Zembî nyḗ á balan n̄a wḗ, a mú j̄ow bí shú ná bi dúgúḡ cug, bi bḗg n̄a milwaná mí Cwám̄ba wúsá Yésus-Kr̄ist.

15 Ná ndeé bwaan̄g, yím̄úḡá m̄anyúul; sá á j̄íḡuli bí min̄j̄íḡulá, míl sá l̄as n̄a m̄impu bi ηγḗ gwág, mílúḡá sá cil̄a bí cil̄aḡ, nadagá n̄a min̄j̄íḡulá myḗoηg.

16 Sóoηgú ish̄é Zembî nyḗ á c̄eel shé a sá shé m̄paam, wá shé ηkul m̄ányúúlúud, sá ná shé ηγḗḡ n̄a bwánd n̄a búḡ. N̄a Cwám̄ba ish̄é Yésus-Kr̄ist nyḗm̄éfwó, n̄a Sóoηgú ish̄é Zembî wḗoηgú

17 bwḗ wág bí ηkul m̄ányúúlúud, bwḗ sá ná bi yím̄úḡ m̄anyúul sâ ányunywaâ j̄esh bí m̄a sá yíid, t̄o l̄ású ányunywaâ w̄esh bí m̄a l̄as yíid.

3

Cwám̄ba jis̄a abúḡul̄aḡ

1 Ná ndeé bwaan̄g, j̄aḡul̄agá n̄a Zembî shú dúsd̄. J̄aḡul̄agá ná lâη m̄a Cwám̄ba í léél̄uḡ m̄pyáanz, buud bwḗ ηwág n̄ám̄a wḗ n̄a gúma nda n̄ūη bídí.

2 J̄aḡul̄agá n̄ám̄a ná a yílúḡ sá m̄ányám̄a m̄a íb̄ow-b̄ow í búúud í ányinyaan̄a d̄i; buud b̄esh d̄i bwḗ ηγḗ magul̄a *búgula.

3 Nji Cwám̄ba nywáá jí abúḡul̄aḡ, nyḗ wḗ m̄a bá sá ná bi yím̄úḡ m̄anyúul, a sá

2:8 Iza 11.4; Mbú 19.15 2:9 Mat 24.24; Mbú 13.11-13 2:11 2Tm 4.4 2:12

1.6-8 2:13 1.3 * 2:13 Bóol bwḗ ci ná nyḗ á f̄éesh bí ná m̄atééd̄ul̄éed. 2:14 1Te 5.9 2:15 3.6; 1Kr 11.2 2:16 1Te 1.4 3:1 Mis 2.4; Rom 15.30; 1Te 5.25 3:3 1Kr 10.13; 1Yn 5.18

nə Mbáwúlú múúd nda sá bí məbɔw.

⁴ Sá bí nə búgə t̃ñ buud ɔ Cwámba nə bí ngə sá nda sá ngə ci nə bi sáág nə, bi é ngə námə nə sá ñji ntó.

⁵ Cwámba sáág nə milâm mín mí céélug Zembî, mí bəg nə zény kálə shwóg nda *Kříst.

Obúgula bwə séyúg nə məbwə máŋ

⁶ Bwaan̄g, sá ngə cwíny bí jínə má Cwámba íshé Yésus-Kříst dí n̄áá: bi a lóg n̄jígúlá nə s̄; *mínyɔŋú wún yēsh mə bə nda b̄ n̄jígúlá wɔɔŋgú, a yida ngə ji kú s̄y yé, sásúlágá nyə.

⁷ Biméfwó bi mə mpú nda bí mə jálá nə ngə yagula sə ná. Ja sá á bə n̄ŋ bídí yí, sá áshígé ngə cugə cug íləm.

⁸ Sá áshígé du bíd nə buud bwə wílúg s̄ə ashwá. Mb̄. Sá á yida du wáduga s̄y bulú nə mwásə shú nə mbag wúsú í bəg kú badəwo múúd mabagud.

⁹ Ntó cugé nə sá áshígé bə nə zhí mə sá nə buud bwə ŋkényúg mbag wúsú. Sá á bə nə zhí nyɔɔŋgú, n̄ji sá á yida c̄el lwó bí yuug bí mə jálá nə yagula yí.

¹⁰ Ngaá nə ja sá á bə n̄ŋ yí sá á shí bwey du jíguli bí nə ŋkí muud nyə acéélé s̄y nə məbwə mé a nda námə n̄yŋgə du də?

¹¹ Ká, sá ngə gwág nə bóól búúd wá gwoon̄g j̄n bwə mú ngə cugə cug íləm; bwə lúgə s̄y

nə məbwə máŋ, búsa n̄ji ngələ kənd milâm ízháá isád.

¹² Mbií búúd wɔɔŋgú, sá ngə ȳmbuli bwo, ngə bándulə bwo jínə má Cwámba Yésus-Kříst dí nə bwə ngóg nə s̄y nə sh̄e, bwə bág də id̄w bwə á s̄y nə məbwə máŋ yí.

¹³ Bwaan̄g, bi b̄n̄ bí nda káád sálə mánywa.

¹⁴ Muud mə bə kú sá mágwág nə s̄ə sá ngə ci wa kálad éga dí yé, bi ó ŋwa nyə jínə, bi mú béegyá nə nyə shú nə í sáág nyə shwôn.

¹⁵ Bi nda yida ŋwa nyə nda zhízhíŋ, mb̄. Yidagá lámusa nə nyə nda múúd mə lámusa nə *mínyɔŋú nə.

Ibwádán nə məbádá

¹⁶ Cwámba á mpwogé nyəméfwó ké sá nə bi cugəg mpwogé ija byēsh mázhií mēsh dí. Cwámba jíg nə bi bēsh.

¹⁷ Mə Pwól wə mə cílá mabádá m̄ga; ntúga wə mə du s̄n okálad b̄m yé. Mbwə w̄m wə í amə cilə.

¹⁸ Cwámba íshé Yésus-Kříst ké sá bí bēsh mpaam.

**Kálaad
ashúshwóógú
Pwôl nyə á cilə
Timotê yé
Isâ í dúgyá nə
kálaad
ashúshwóógú mə
Pwôl shú mə
Timotê yí**

Timotê nyəngú nyə á bə shilə Yúden, sóngú mwâ Gərêk. Ja Pwôl nyə á ngə sá njənd yé ábēé wə nyə á kwey Timotê ngwála á Listrə, shí bwə ngə jəw múús ná Turki yí (Mis 16.1). Nji bwə á bwəma cínəng yí, Timotê nyə á shwal bə ngwól múúd gwoəng mə Pwôl. Nə okálaad obá Pwôl nyə á cilə Timotê wá, nə nyəng nyə á cilə Titus yé búsə wán mbwoomb bwə jów ná «okálaad ɔ məwíl sənz». Bwə jəw bwo ntó nəcé búsə nə məcwūŋ shú óbaagulə ó íncwəmbə nə bóól ótówe ɔ shwóg wā Dɔ.

Timotê ashúshwóógú jisə nə mánkəw məbá:

(1) Minjígulá mí dúgyá nə Dɔ dēsh nə otówe ɔ shwóg myá (milúú 1-3).

(2) Məmpándí Timotê mə jálá nə bə shú ná iséy byé í kyéyug mpwogé má (milúú 4-6).

Pwôl nyə ashígé ngə jii ná Dɔ nə otówe ɔ shwóg bwə ngəg nə bə məcɛɛ nda mimbwaamb-julə; nyə á yida lwó ná bwə ngəg nə sá isâ nə jɔ lám, bwə ngə ságəsə Kríst muud má yíl sá míkwám dí yé (2.3-6).

Məbáda

¹ Mə Pwôl wə mə cíl kálaad éga. Mə jí *muud lwámá mə *Kríst Yésus. Nyə Kríst sə ngə bwánd nə búgá yé, bá Cugye wúsú Zembí wə bwə á ŋwa cígulá nə mə bəg muud lwámá.

² Mə cilə wo Timotê fwámé mwán waamá mə á byá cug krísten dí yé. Zembí Sóngú bá Cwámba wúsú Kríst Yésus bwə ó sá wo mpaam, bwə ó gwág wo cey lámúd, bwə ó sá námá ná wo cágəg mpwogé.

Minjígulá myá məshígá mí shínúg

³ Ja mə á ngə kə Masedwân yí, mə a yáág nə wo ná wo jíg Ifêz. Í á bə shú ná, buud bwə ngə jíguli minjígulá mishús nūŋ wá, wo tálug mpándí ná bwə kú ná kwo jíguli mínjígulá myəng. Jígú nūŋ, wo tálug bwo mpándí nyəng.

⁴ Gúl sá jí námá ná, nə mikanda, nə lələ məbyél ná lə lə lə kú nə məshíné*; tálug námá bwo mpándí ná bwə kú də kənd mílám mbií isâ byəngúd. Isâ byəng í ádé kwíind múúd ná muud bəg

1:1 muud lwámá: 2.7 **Cugye:** Tit 3.4 **bwánd nə búgá:** Kol 1.26-27 **1:2** Timotê: 1Kr 4.17 **mwán waamá:** 1Kr 4.15; 1Te 2.11; Tit 1.4 **1:3** Ifêz: Mis 20.1 **buud bwə ngə jíguli minjígulá mishús:** 4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11 **1:4** 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 * **1:4** Oyúden bwə á də baagulə məbyél mán micilyá, də lə micilyá myəng míssəon, sá jəng wə Pwôl ngə ban na yí.

tádúgá má Zembî. Í yidá du shwambulə búúd ná bwə dág sɛɲusa mákâl.

⁵Ja má lás ntáni yí, mə ɲgə jii ná obúgula bwə bág nə fwámé cɛlí. Muud jí nə lâm fúbán, lâm nə sán, búgə jé kú nə məkəɲ yé, nyə wə má du cɛl búúd fwámé cɛl yé, váál cɛlí jɔɔɲg wə má jíí ná bi bág nə ndí yí.

⁶Bóól búúd bwə á má yíl mílâm jɔ mɪnjígúlá mɪnííd, bwə á má kə cwagəwa bɛ dǘlə lás mbɛɛ ílís-lís kú nə shwóg kú nə shug.

⁷Bwə ɲgə jii ná buud bwə ɲwág bwo nda *Oɲkumɛ ó mácɛɛ má Zembî, ɲi í ɲjúl ná bwə aɲgê nə wámbulə sâ bwə ɲgə ci yí, kú wámbulə sâ gwáméfwó bwə ɲgə lás nə inkáɲ yí.

⁸Sá báá sá ɲgə mpu ná mácɛɛ mäsə jɔjɔ sâ ja múúd mə bálán nə mwo mbií í jəla yí.

⁹Nda jí ntó ná, sá dúgá mpu ná mácɛɛ má áshígé tálwə shú múúd jí tútəlí yé. Mbô. Má á yida tálwə shú búúd bí kú bish mácɛɛ wá, nə buud ɔ málwə, nə buud bí kú bish Zembî wá, nə bóól osóol ɔ *mísám, nə buud básə kú gwɔɔ Zembî wá, nə bɔɔɲg bwə ɲwá ísâ í Zembî zhizhe nə zhizhe wá, nə búúd bwə gwú ósóɔɲgú wá, nə bɔɔɲg bwə gwú ónyɔɔɲgú wá, nə bóól ógwúl ɔ búúd bəsh.

¹⁰Mácɛɛ má á tálwə námá shú búúd ó jaɲga, nə budúm

bwə sá íland nə bóól búdúm wá, nə buud bwə kúshá kənd bóól míkwám dí wá, nə ob-wiɲgye ó íjɔɔ, nə bɔɔɲg bwə kéén jínə má Zembî mäsɪigád wá. Mácɛɛ má á tálwə shú sâ jəsh í lúmbuli nə fwámé ɲjígúlá yí.

¹¹Fwámé ɲjígúlá wɔɔɲg í ɲgə bɛ jɔjɔ lâɲ má Zembî á milwanə búúd bwə du ságusə nə nywáá má jəla yé. Jɔjɔ Lâɲ wɔɔɲg wə bwə á yə mə ná mə zág ɲgə bwiɲg yí.

Pwól ɲgə yə Yésus akíba

¹²Mə ɲgə yə Cwámba wúsú *Kríst Yésus akíba, nyə muud nyə a má ləlushi mə yé. Mə yə nyə akíba nəcé nyə wə nyə á kwey nə a ji nə ɲkul jee shwu nyúul nə mə, a mú sá ná mə bág nyə sóol mäsáal.

¹³Í ɲjúl ná mə á du bul jág lás nə nyə yág, mə á du jugushi buud bə mə ɲjúl ɲkí jág gwɔ láɲ; ɲi, nywáá nyə a má bwíɲg mə ná ɲkwonú nəcé mə á ɲgə sá ísâ byɔɔɲg jág dí, mə kú nə búgə.

¹⁴Cwámba íshé nyə a má sá mə mpaam ntɔ mɪɲji, nyə a má sá ná mə bág nə búgə, nə cɛlí í ɲgə zhu wə Kríst Yésus.

¹⁵Ciyá ga jí abúgúlag, sá má jəlá nə magulə gwo sá bəsh: jí ná, Kríst Yésus nyə á zə shí ga dí zə cug ósóol ɔ *mísám; ósóol ɔ mísám bɔɔɲgú di, mə wə jí áshúshwóógú.

1:5 1.14, 19; 2.15; 4.12; Rom 12.9; 13.10; 1Kr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15 1:6 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 1:8 Rom 7.12, 16 1:9 Gal 5.19-21 1:10 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 1:11 1Te 2.4 1:12 2.7 1:12 Gal 1.15-16 1:13 Mis 8.3; 9.1-5; 1Kr 15.9; Gal 1.13 1:14 1.5; 1Kr 15.10 1:15 Luk 15.2; 19.10; Rom 5.8 1:16 Ifz 3.7-9; Kol 1.25

16 Nji, Zembî nyə á bul gwág mə ħkũŋkwónjálə shú ná jɔ lām mə Kríst Yésus í nyínúg mádí, mə mú bæ yuug shú búúd bwé bá *búgula mwôw mə ħgə zə má, yuug ná bwé bá lág cug á kandugə kandugə.

17 Buud bwé yág Njwú-buud á kandugə kandugə gúmá. Zembî nyə abúle bwele yə yé, Zembî jí kú nyîn nə mísh yé, á jí Zembî nji nyə ħgwúd nə ħgwúd yé, a ħkánuwag kandugə á kandugə. Amen.

Gwánág jɔjɔ gwáná

18 Timotê mwân waam, mə zə yə wo nyíga mpándí bɛ nə iciyá *búúd ə mícúndə bwé á cɪ shú dwó yág yí. Iciyá byəɔŋg í ó yə wo ħkul nə wo gwánág jɔjɔ gwáná.

19 Ngagú nə gwána wo mbíd búgá, wo njúl nə lām nə sánj. Bóól búúd bwé á mə də ban dúlə gwágúlə lām nə ndeé búgə jánj í á mə nyasula nda byóól í də búg ħgwəɔɔ nə.

20 Imene bá Aləguzándra búsə sámbá búúd jəɔŋgúd; mə a mə cwámbulə *Sátan bwo shú ná bwé ħwág njíggúlá nə bwé nda ná bá bwele *lás nə Zembî bwaasúlə mpu.

2

Də sá májəgula shú múúd yêsh

1:17 Rom 16.27 **1:18** 4.14; 6.12; 1Kr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Yúd 3 **1:19** 1.5 **1:20** Imene: 2Tm 2.17 **Aləguzándra**: 2Tm 4.14 **Sátan**: 1Kr 5.5 **2:1** Ifz 6.18-19; Flp 4.6 **2:2** Esd 6.10 **2:3** Tit 3.4 **2:4** Eze 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pr 3.9 **2:5** Mbá 6.4-5; 1Kr 8.6; Rom 3.29-30; 10.12-13 **2:6** Mak 10.45; 2Kr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Yn 3.16

fwála í á jəla yí: Gal 4.4; Tit 1.3 * **2:6** Bwé á də jəna ħkúmba tən shú ná ħkúmba kwám í bəg fulí. Tən nyəɔŋg wə Yésus nyə a jəna nə cug jé shú búúd bəsh yí. **2:7** muud lwámá: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ifz 3.7; 2Tm 1.11 **2:8** 1Pr 3.7

1 Sâ mə ħgə tééd fwo yáág nə ndí yí jí ná, obúgula bwé dúg kə nə miŋgwóombúlú wə Zembî, də jəgula nə nyə, də gwáámə nyə isâ, də lə nyə. Bwé dúg sá ntó shú búúd bəsh íí,

2 shú ójwú-buud nə shú búúd bəsh bí nə miŋkwónj wá. Sâ jəɔŋg í é sá nə shé cugəg nə shee, kú nə intágúlí, nəcé cugálə cug í yə Zembî gúmá yí, nə cugálə mbií cug í jəla yí.

3 Ntó jí jɔ sâ, Cugye wúsú Zembî mə gwág nywa ntó.

4 Á jii ná buud bəsh bwé dúgúg cug, bwé mpu óbábálé.

5 Nəcé, Zembî jí nji ħgwúd, líí-nji námə ħgwúd mpədúgá Zembî bənəŋ buud, líí-nji jəɔŋgú jí sə muud, nyə wə Yésus-Kríst.

6 Nyə wə nyə á yána cug jé shú ná buud bəsh bwé bəg ofulí*.

Nyə á sá sóólúgú wəɔŋg námə fwála í á jəla yí,

zə lwó búúd ná Zembî ħgə jii ná bəsh bwé dúgúg cug.

7 Shú dəɔŋg wə Zembî nyə a təl mə mbwiŋgye lânj yí, nyə a sá nə mə bəg *muud lwámá, á yə mə mbag nə mə jíggúlíg ikúl í cúgə *Oyúden yí óbábálé bwé jəlá nə *búgula wá. Bábálé mə anjê nə bwiŋg ijəɔ.

Cug búdúm nə budá dɔ dî

⁸ Mǎ ka jii ná budûm bwá dúg sá májəgula kál jêsh. Bwá dúg jəgula bwá ngá bân mǎbwá wá Zembî, mǎbwá má njúl kú nǎ mǎbyaagula. Bwá dúg sá ntó kú nǎ mpimbə, nda nǎ mǎzhuzhuwa.

⁹ Mǎ jii námǎ ná budá bwá dúg bwáád mbií í jǎla yí, mimbwéedí mpu shweel nyúul, kú bə mí asɔ́ mísh; bwá nda dǎ síya mífind mí ázəgá-dúg, nda dǎ bwáád isâ í or, nkí ntâg onkaaw ó álal-kus, nǎ ivunɔ́gá nǎ mikáándó mí álal-kus.

¹⁰ Bwá dúg bwáád mímbwéedí mí jǎlá nǎ budá bwá ngá cugə cug mágwág nǎ Zembî wá; mimbwéedí nyɔɔng wá jɔ́jɔ́ mísóólúgá.

¹¹ Mudá má jǎlá nǎ dǎ nwa njígulá a njúl kál-kál, kú bwɛɛ bân lúu.

¹² Mǎ ayáyé mudá nkul ná a jígulíg, nkí ntâg ná a jwúg nǎ mudúm. A dúg ji kál-kál.

¹³ Jí ná, Adam wá Zembî nyə tééd sá yé, Ifa ka zə bə mpúsə.

¹⁴ Adam ntâg dí nyə á magulə mǎshügá. Mudá wá nyə á magulə mǎshügá, a mú caam mǎcɛɛ.

¹⁵ Nji, mudá má bá *dúg cug nǎ byálə á bá byá yí. Nji, í bá jii ná a bág nǎ zény búgá, nǎ zény cɛɛlí, nǎ zény cugálə mbií Zembî mǎ cɛɛl yí, a mbíd lám ájjilə.

3

Sâ í dúgyá nǎ otówe ɔ shwóg wá Dɔ́ yí

¹ Sâ jí kú nǎ mǎshwán wá ga: nkí muud mǎ gwág yéesh ná a sá séy dálə fála *Dɔ́ má Zembî, jɔ́jɔ́ mpwóómbú iséy wá múúd wɔɔng ngá jii ní.

² Í ka jii ná tówe shwóg bág kú nǎ sâ á jumág, a bág ngwûm mǎ múdá ngwûd; a bág muud mǎ dǎ cunal iyéesh yé, a dǎ shimal isâ, a mpíya nǎ gúmá, a bág muud má dǎ mpu nwa ójón yé, a njúl ná a ji nǎ nkul mpu jíguli.

³ Nyə ajáláyé nǎ bə ngule mǎlwəg, kú bə múúd mándá; a yidag bə kú dǎ yá, kú bə múúd icwoomb. A bág kú cɛɛl *mwaanê.

⁴ A jǎlá nǎ sá ná njów búúd yé í kyéyug jɔ́jɔ́ kuú njɔɔnd, bwán bɛ́ kú nǎ mǎbún, bwá ngá cugə mbií cug í jǎla yí.

⁵ Nkí muud má yidá bə kú mpu sá ná njów búúd yé í kyéyug jɔ́jɔ́ kuú njɔɔnd íí, ntədɛlé nyə é mpu kweemb Dɔ́ má Zembî yé?

⁶ Muud mǎ fála Dɔ́ yé nyə ajáláyé nǎ bə múúd ngá ndəm *búgula yé, nǎcɛ́ nyə á bá nwa nyáméfwó nda gúl mǎma sâ, a mú bə kú ná mpu nda á fálág Dɔ́ ná, ná ndɛé a mú bwəma nǎ intúgúlí Njwû mǎjamb nyə á bwəma nǎ ndí yí.

⁷ A jǎlá námǎ nǎ bə váál múúd dí ná buud bwá cúgé Dɔ́ dí wá dǎ lɔ́ nyə ná jɔ́ múúd; ntó, nyə abúɛ bwəma nǎ mpyón ná ndɛé a biil láám bə Njwû mǎjamb dî.

Sâ í dúgyá nǎ ojaákwon yí

2:9 1Pr 3.3-5 2:10 5.10 2:11 1Kr 14.34 2:13 Mət 2.7, 21-22; 1Kr 11.8-9
 2:14 Mət 3.1-6, 13; 2Kr 11.3 3:2 Tit 1.6-9; 1Pr 5.1-4 3:3 2Tm 2.24 3:7 2Kr 8.21; Mís 6.3

⁸ Námá mbií ngwûd wɔɔŋgú, *jaákwon má jɛlá nɛ bɛ nɛ jɔ fúlú, a nda dɛ lás sâ ngwûd mimpu mimbá; nyɛ ajɛláyé nɛ wá lúu málwæg dɛ, a nda dɛ sɔ *mwaanê nɛ mæcií míshád.

⁹ A jɛlá nɛ magulɛ *ndimba a búgá lám á fúbánád.

¹⁰ Muud mɛ céél bɛ jaákwon ntó yé, í jii nɛ buud bwá fwóg faas váál múúd á jí yí; á ká bɛ kú nɛ sâ á jumúg íí, a mú ka sêy séy jaákwon.

¹¹ Budá* bwá jɛla námá nɛ bɛ nɛ jɔ fúlú, nda dɛ ci búúd iciyá í bɛwáí bwo milám yí, bwá mpúg dɛ cunal íyéesh byán, bwá bág ɔ abúgúlag mæzhí mêsh.

¹² Jaákwon má jɛlá nɛ bɛ ngwûm mɛ múdá ngwûd, bwán bɛ kú bwɛɛ bân mílúú, a jɛlá nɛ sá nɛ njɔw búúd yé í kyéyug jɔjɔ kuú njɔnd.

¹³ Bɔɔŋg bwá sá ísɛy byán váál í jɛlá wá, buud bwá é ŋwa bwo nɛ mæjilɛ. Búgá bwá ŋgá *búgula Yésus-Kríst yí í é sá nɛ bwá dág lɛsha nɛ buud kú nɛ ifwaas.

¹⁴ Mɛ ŋgɛ cilɛ wo kálaad éga nɛ búgá nɛ mɛ wál bá zɛ nûŋ.

¹⁵ Nji, ŋkí mɛ bɛ kú lɛɛl zɛ, kálaad éga nyɛ e sá nɛ wo mpúg kuú njɔnd í jɛlá nɛ muud á njɔw má Zembí yí. Njɔw má Zembí wɔɔŋg wá Dɔ má Zembí á kuwô í ŋgá shúgɛ ŋgɛ baagulɛ obúbálé yí.

¹⁶ Haaw, kú nɛ mæshwán, mpúyá búgá í ŋgá yɛ sá yí wí

mɛma ndimba ánúní. Kríst nyɛ á zɛ byél muud, Nkɛŋkɛ Shíshim nyɛ a lwó ná a jí tútəlí,

*wɛéŋgales bwá á beny nyɛ, cúndá yé í á má sây ílwon í búúd byêsh dɛ,

ncúlyá buud bwá á má búgula nyɛ wa shí mishwun,

Zembí nyɛ a bân nyɛ gwôw, yɛ nyɛ gúmá jé.

4

*Gwánág ni ibów-bôw
i mínjígúla*

¹ Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgɛ ci ná sán sán ná mwów má ámæzhúgúla dɛ, bóól búúd bwá bá yíl mílám ísâ í dúgyá nɛ búgá yíid, bwá yidá kɛ sá mágwág nɛ míshíshim mí mæshígá, kɛ ŋgɛ bɛ mínjígúla mí mínjumbálu.

² Bwá bá kɛ ŋgɛ cwagɛwa bɛ mikaand mí ijɔɔ búúd ɔ kwába bwá bá dɛ shíg bwá nɛ ndí myá. Buud ɔ mækéŋ bɔɔŋg iwushí í á má nada bwo lámúd nda mæyígúyé múúd nyɛ a lánd nɛ ŋkwánz ágúgwɔ* má.

³ Bwá tál búúd mpándí ná ci muud kú bâ; bwá cilashi búúd bíl ídêw, í njúl ná Zembí nyɛ á té byo shú búúd ɔ abúgúlag bwá mpú obúbálé wá ná, bwá dág dɛ byo nɛ akíba.

⁴ Sâ jêsh Zembí nyɛ a té yí jí ŋkí nywa; kú nɛ tɔɔ sâ í jɛlá nɛ myeesh yí; í jii nji ná sá dág yɛ

3:11 Tit 2.3 * **3:11** Na jí nɛ ŋkul bɛ búdá ɔ ójaákwon, jí námá nɛ ŋkul bɛ ójaákwon ɔ ábudá. **3:15** Ifz 1.23; 2.19-22 **3:16** Mat 28.18-19; Mak 16.19; Yuá 1.14; Mis 2.33;

Ifz 1.20-21; Flp 2.6-11; Kol 1.6, 23; 2Tm 4.17 **4:1** 1.10 **4:1** 2Tm 3.1 * **4:2** Bóól bwá ci ná: «Milám mí á má bimbɛla bwo». **4:3** bâ: 1Kr 7.1 **ídáw**: Mæt 9.3; Rom 14.2; Kol 2.21; Heb 13.9 **akíba**: Rom 14.6; 1Kr 10.30 **4:4** Mæt 1.31; Mis 10.15

Zembî akîba shú sâ jêsh sá má ñwá yí.

⁵ Nacé ná, nà Milású mí Zembî, nà mǎjǎgula í ðu sá ná isâ byêsh í bág ñkǎkǎkǎ í isâ.

⁶ Jǎgúlig ómínyonǎ bwô ó abúgúlag isâ ñni, ntó nyə e lwó ná wo jí jǎjǎ sóol mǎsáal mǎ *Kříst Yésus, bwé á wǎil wo nǎ jǎjǎ íciyá í búgǎ nǎ fwámé njǎgúlá, wo ñgǎ námǎ mpu bǎ njǎgúlá wǎonǎg.

⁷ Ðugú ban mbií mikanda ícwúcwúul í búdá í ðu kǎnd, mikanda mísǎ kú bísh Zembî myá. Yidagú wá ñkúul ná wo ñgǎg nǎ cugǎ cug í yé Zembî gúmǎ yí.

⁸ Igwiimbí í ðu lǎlushi nyúul yí bí nǎ búbaalé mfíí bíbíyá. Cug í yé Zembî gúmǎ yí, jáá jí nǎ mfíí mǎzhí mǎesh, ñkaagǎ njúl námǎ ná muud mǎ cǎgǎ cug jǎonǎg yé, nyə é cugǎ mpwogé ja gaád, a kǎ námǎ bá cugǎ mpwogé jǎonǎg cug í ñgǎ zǎ yíid.

⁹ Ciyá ga jí abúgúlag, sá má jǎlá nǎ magulǎ gwo sǎ bǎesh.

¹⁰ Ciyá jǎonǎg jí ná, sǎ ñgǎ wáduga ñgǎ gwána nacé sǎ ñgǎ bwánd nǎ búgǎ ná Zembî á kuwó mǎ bá lǎ sǎ sǎ ñgǎ sǎ yí. Zembî á kuwó wǎonǎg wǎ jí cǎgye á buud bǎesh, bul bǎ nǎ ndéé obúgula.

¹¹ Isâ wó jǎlá nǎ jǎguli búúd wǎ ñni, wo ci nǎ bwo ná bwé bǎg minjǎgúlá myǎonǎg.

¹² Muud nyə ajǎláyé nǎ mpyeny wo ná wo jí mwántombú. Yidagú sǎ ná obúgula bwé ñwág yuug wódí,

yuug lǎsú á mpu, yuug kuú ñjǎond, yuug cǎelí, nǎ yuug cug á kú asíy-síy.

¹³ Té má afwóyé wóos yí, wo ó wá lúú dálǎ lǎ micilyá mí Zembî íseñgyád. Wo ó wá námǎ lúú dálǎ sǎ nǎ obúgula bwé bág nda teeg mǎnyúul, wo wá lúú dálǎ jǎguli bwo ði.

¹⁴ Zembî nyə á yə wo ñkul nǎ fǎg ja *búúd ó micúndǎ bwé á cúndǎ, ocúmbá buud bǎd wo mǎbwé lúúd yí; wo nda bǎeg ñwa yána mǎ Zembî ðǎonǎgú nda zhizhe.

¹⁵ Kǎndúg lǎm isâ ñniid, wo wá lúú sǎal dwô ði, buud bǎesh bwé dúgúg nda wó ñgǎ buguban ná.

¹⁶ Wo ó mpú baagusǎ cug gwô, mpu baagusǎ minjǎgúlá wó ñgǎ jǎguli buud myá. Nadagú minjǎgúlá myǎonǎgú. Wó kǎ sǎ ntó, wo é cug wóméfwó, wo cug námǎ búúd bwé ñgǎ gwágulǎ wo wá.

5

Lásulǎ nǎ buud bwé sǎ íwushí wá

¹ Nkí í wóos ná wo lámúsá nǎ cúmbá muud íí, wo kú ñkáánd nǎ nyə, wo ó lǎs nǎ nyə tâñ nda shwóonǎgá. Wo ó ðu námǎ lǎs nǎ mǎncwǎmǎ tâñ nda omínyonǎ bwô,

² lǎs nǎ ocúmbá budá tâñ nda onyǎonǎgú bwô, mǎsás tâñ nda okóol bwô, nǎ kúlǎgú í jǎlá yí.

Sâ í dúgyá nǎ mikúsǎ mí búdá yí

³ Wo ó kweemb míkúsé mí búdá mí cúgé ná nə jígúwé myá.

⁴ Kúsé í ká bə nə bwân nə onta, bwé jálá nə tééd fwo jíg dólə cugə nə buud ɔ njów bəŋ nda Zembî mé jíí ná; bwé mpúg ná wíílúlə obyól bəŋ bwé á wííl bwo yí wúsə mpwéálá bwé jálá nə nying yí.

⁵ Kúsé múdá í mé mpu lág kú ná nə jígúwé yí í du kənd búgə jəsh wə Zembî. Mbií kúsə wəŋŋ í du jəgula nə Zembî bulú nə mwásé du gwáám b nyə kwííndyá nda káád.

⁶ Shú myəŋŋ míkúsé mí búdá mí ŋgə ná bə mənywa mé cug myá, bwé mpúg ná bwé tɛɛm bə míkuwó, bwé má yə.

⁷ Kalagú míkúsé mí búdá məlúbúgá mǎga shú ná bwé cágəgú kú nə məjumá.

⁸ Nkí muud mə bə kú kweemb búúd bə, ná ndéé buud ɔ njów yé ntəg íí, nyíni múúd mé kíílya búgə jé, a mé bə mbáwúlú ntə *hááden.

⁹ Shú ná wo cíləg kúsé múdá sámbá á míkúsé mísəŋn mə jálá kweemb myá dí, í ji ná kúsə wəŋŋ í bəg nə mimbú tééd məwúm məsaman kə gwów; í ji námá ná a bəg kúsé í á bə nə nji ŋgwúm ŋgwúd yí.

¹⁰ Í jíí námá ná a bəg ná nyə a shí du sá jəjə mísóóləgú mí dúgə nyín, a bəg ná nyə á mpu jíígúli bwán bə, nyə á du lág búúd nyédí njów, du gusa búúd ó Zembî məkuú, du kwíínd intágúlá-ntágula í búúd. A bəg ná nyə á du

sá fwámé mísóóləgú mimbíi mimbii.

¹¹ Wo nda magulə cílələ míkúsé myá məsás; nəcé myəŋ, iyéesh byəŋ í du gwúm, bwé mú ŋgə yəw sálə sáal mə Zembî, bwé mú bə nə yéesh ná bwé ká məbáád.

¹² Ja nyəŋ mə sá ntó yí, a mə byaagulə, nəcé a mə ntə ŋkəl nyə á təl ná á ji fwó yé.

¹³ Bwé du bə cíŋŋgú, bwé mú kú ná nyingə sá təw sá, nji ŋgələ jəla mínjəw minjəw; jəlálə wəŋŋgú kú ntəg bə nji ná bwé cúgé nə sá mə sá, nji bwé fwáfula, bwé wá mimpu ízhaá isád, bwé cí ícigə-cígə.

¹⁴ Gwé wə jíí ná, mə yidá jíí ná kúsé wí sás yí í kəg báád kə byá bwân, baagulə njów bə mpwogé shú ná buud bwé ŋgə lumbúli nə sə wá bwé bəg kú nə zhíí mə cí sá sá ábúbəw.

¹⁵ Má cí ntó nəcé bóól ŋkí bulya bwé mə bwey wú fwámé zhííd kə bə zhíí mə *Sátan.

¹⁶ Nkí ŋgwól mbúgula á mudá ji nə míkúsé nyédí njów búud dí, í jíí ná a ŋkényúg mbag á míkúsə myəŋŋgú shú ná í nda nyingə bə mbag á *Də mə Zembî. Də í ŋkényúg mbag á myəŋŋ mí kú nə jígúwé myá.

Sá í dúgyá nə otəwe ɔ shwóg wá Də yí

¹⁷ Ocúmbá buud bwé ŋgə mpu kyey nə Də wá bwé mpíyá nə gúmá ikóómb íbá, ná ndéé bəŋŋ bwé mə wá mənyúúl bwiingúlə jəjə kéel nə jíígúlilə óbúgula dí wá.

18 Kálaad Zembî ngə ci ná: «Wo nda fad nteny mpu ja í ngə nyaal mpumə ngələ lwáál nywo yí», a nyiŋgə námə ci ná: «Sól mäsáal má jəlá nə bə nə myəna.»

19 Nkí bwə zə shwəman ngwól Acúmbá muud á Də má Zembî, wo é jisə magulə shwəman jəŋgú buud obá nkí ólól bwə má fwo bwiŋg mpu ngwúđ.

20 Bəŋg ótəwe ə shwóg bwə sá *səm wá, wo lás nə bwo tām buud; sá jəŋg í é sá nə ból bwə bəg nə ifwaas.

21 Má ngə ci nə wo mísh má Zembî dí, mísh má Yésus-Krist dí nə mísh má *wəéŋgəles Zembî nyə a féesh wá dí ná, wo ə bə míŋgúla míni, kú kə ŋkəmə, kú yag múúd mpwoombá.

22 Wo nda jigəwa bəd múúd məbwə; wo nda kə wá nyúúl izhá séməd. Wo ó baagulə wóməfwó nə fwə-fwə.

23 Wo kú ná də ŋgul nji məjúwó; dəgú námə ŋgul búbaalé məlwəg nə məcey mə də bii wo ija ija mənı.

24 Ból búúd myán mısəm mí də búguli buud nda fwo faas, bólúgá bəŋ myán zə də mpúy fwála mə fwo cə.

25 Jəjə mısólúgú mí də námə bə, ból búúd myán leel nyîn. Nji, míl tēm bə nda leel nyîn, mí ábúle bwēn shwoód.

6

Sá í dúgyá nə məlwáá nə

omása yí

1 Obúgula bí məlwaa wá bwə jəlá nə magulə nə omása bəŋ bwə mpíyá nə gúmá jəsh. Ntə nyə e sá nə buud bwə nda *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, tə nə njígúla wúsú.

2 Bəŋg ómása bəŋ bí obúgula wá, bwə nda mpyəny bwo nə jisə omínyəŋə bəŋ. Í yidá jii nə bwə búlug mpu sēy nə bwo, bwə ngə mpu nə obúgula Zembî mə céél wá bwə wá bwə ngə balan nə məbwə mə ísəy máŋ. Sá wó jəlá nə jíguli búúd wənı, wo yáag nə bwo nə bwə máguləg.

Nə fwámé óyíguli, nə wəəyibəmb

3 Nkí ngwól múúd mə jígúli gúl sá shús, yida bíđ fwámé íciyá í Cwamba wúsú Yésus-Krist, nkí ntəg nə a bíđ njígúla í dúgyá nə cug í yə Zembî gúmá yí,

4 nyən múúd mə jág bul ŋkəny nyúul, a mə bul námə bə nə jág. Í mú nyə nda bwás á nə a dəg ngə shuya ózhuyá ó dúlə ngə faas bíl íciyá. Jí í də wós cínəŋg yí? Ngaá nji zhíŋ nə ozhuyá, nə *bwaasúlə mpu, nə dúlə beemb ból búúd?

5 Í də námə bə buud mítədúgá mí mə ləŋgəwo wá, də sənusa məkál nə sənusa sənusa, kú nə məshíne. Nəcə buud mítədúgá mí mə ləŋgəwo wá bwə ampúyé ná óbúbále, bwə mə yida dəg nə

5:18 Mbá 25.4; Luk 10.7; 1Kr 9.9, 12-14

5:20 Gal 2.14; Ifz 5.11

5:22 4.14

6:1 Ifz 6.5; Tit 2.9-10; Flm 8-20; 1Pr 2.18

6:3 1.3-7

6:3 1.10; Gal 1.6-9

6:4 1.4; 6.20; 2Tm 2.14

6:5 Yuá 10.12; Mis

20.33-34; 1Te 2.5; Tit 1.11; 1Pr 2.14; 5.2

cug í yá Zembî gúmá yí jísə bwo zhií bwá é bii kúm yí.

6 Cug í yá Zembî gúmá yí í yida námá bə zhií múúd mə bii kúm yí, nji í bə ntó ja múúd mə mpú də gwág máshusug nə sâ á jí nə ndí yí.

7 Shé áshígé zə nə sâ ja shé á zə byêl wa shí gaád yí; shé cugé námá nə ηkul kə nə sâ ja shé má ká yí.

8 Ntó ji ná, shé má ká bə nə idəg nə mikáándá, bímbí dɔɔŋgú kwaga.

9 Buud bwá də yáág nə bwá cɛel bə nə kúm wá, bwá də bágulə mányúúl nə məbwəbúlán má wáámbúg bwo, bwá mú biil láámbúd nə ndéé, bwá mú bə nə iyéesh mimbií mimbií í ntágúlə bwo, í njúl iyéesh í ímpwúfú. Iyéesh byɔɔŋg wá í də sá nə muud kweemushi nyáméfwó nə ndéé á yə yí.

10 Mpugá ná, «cɛelələ *mwaanê wúsə kɔɔlə á mimbií mí mábôw myêsh»*. Nda bósól búúd bwá á wá mányúúl cɛelí jɔɔŋg dí ná, bwá á béégya nə kuú njɔɔnd búgə kə ηgə gwaa cwagəwa; bwá á má tâl bwáméfwó cwúnd dí.

Gwánág fwámé gwáná

11 Nji, wɛɛ muud má Zembî, túbúg isâ íni. Yidagú sɔ ná wo cúgəg tútəlí, wo kóndug lám wá Zembî, wo bág nə búgə, nə cɛelí, nə jísów nə lám mátəla.

12 Mpug ná cugələ cug búgə jí fwámé gwáná, gwánág gwáná jɔɔŋg shú ná wo bíig cug á kandugə kandugə. Cug jɔɔŋg wá Zembî nyə á jôw wo ná wo zág ηwa yí. Njúwúlú wɔɔŋg wá wó á bwaagulə zhwoɔg buud bwá ηgə gwág yí.

13 Mə zə tâl wo ηkəl mísh má Zembî dí, nəcé nyə wá ηgə yə isâ byêsh cug. Mə tâl námá wo ηkəl nyɔɔŋgú mísh má Yésus-Kríst dí, Yésus muud nyə á magulə Zembî mísh má Pons Pilât dí yé.

14 Nkəl nyɔɔŋg nyísə nə wo mpúg baagulə mámpándí má á yə wo má, wo sá nə wo cúgəgí nə mwó kú sá sâ májumá, kú fúfug nə ndéé kə wósós jwów Cwamba wúsú Yésus-Kríst mə bá nyiŋgə zə yí.

15 Nəcé, Zembî wá má bá lwóya nyə ja dāŋ fwála í bá námá wósós yí, Zembî muud jí Ajəláci anánî yé, Cí í jwú nə micí myêsh yí, Cwamba míl micwamba myêsh mí ηgə gwɔɔ yé.

16 Nji nyáméfwó wá jí ná nyə abúle yə, a njul kəl jí nə mbií máŋkenya mísh má múúd má cúgə nə ηkul jísów yí; muud ηgwúnd nə ηgwúnd nyə afwóyé bwele dúg nyə, muud cugé námá nə ηkul dúg nyə. A ηwág gúmá nə ηkul á kandugə kandugə! Amen!

17 Buud bí nə kúm á cug ga wá, tálúg bwo mpándí ná ci bwá nda ηkény mányúul, bwá

6:6 4.8; Flp 4.11; Heb 13.5 **6:7** Zhb 1.21; Ekl 5.14 **6:8** Mik 30.8-9 * **6:10** Na ji kaanə búúd bwá á də bwey ci fwála mwôw má Pwól dí yí. **6:12** 1.18; 4.14 **6:13** Mat 27.11-26; Yuá 18.28-19.16 **6:14** 1.3, 18; Flp 1.10; 1Te 5.1-2 **6:15** Mis 1.7; 2Pr 3.3-9; Mbú 17.14 **6:16** MmN 33.20; Sôm 104.2; Yuá 1.18; Kol 1.15; 1Yn 4.12 **6:17** Sôm 62.11; Luk 12.15, 20; Zhk 5.1

nda kə wá búgá jáŋ kúm dɔɔŋg dí, nəcé í bá cɔ̂. Bwə yidag kənd mílâm wə Zembî muud ŋgá yə sá isâ byêsh nə jɔ̂ lâm yé, nyə wə ŋgá sá nə sá ŋgág nə balan nə isâ byɔɔŋgú shú mánywa măsú.

¹⁸ Cíig nə bwo nə bwá dúg sá mánywa, bwə dúg sá jɔ̂jɔ̂ mísóólúgú mən̄kund mən̄kund; bwə dúg sá váál yána í ŋgá wú lâm dí cwú yí, bwə du bə kwééshá nə bwə du kaaw mábii mán̄ nə bóól búúd.

¹⁹ Í ká yidá bə nə dán̄ kúm wə ŋgə̀lə sá mbií mísóólúgú míni, í é kwəməsá bwo cug í ŋgá zə yí, kú nə sá í ntágulə.

Məbá dá

²⁰ É yé Timotê, mpug baagulə sâ Zembî nyə á yə wo yí. Wo nda du kənd málwə mbéé zhizhe mikaand mí ŋgá lúmbuli nə búgá myáád, wo ɔ sásúlə námə óŋkwafad ɔ búúd bwə ŋgá jaaw mənyúúl nə búsə nə mpúyá wá.

²¹ Bóól búúd bwə á jaaw mənyúúl ntó wá bwə á mə lán̄gwo wú búgád.

Zembî ké sá bí mpaam.

**Kálaad áβεê Pwôl
nyə á cilə Timotê
yé
Isâ í dúgyá nə
kálaad áβεê mə
Pwôl shú mə
Timotê yí**

Kálaad áβεé mə Timotê ηgə nyîn nə Pwôl nyə á bə Róma ja nyə á cilə nyə yí (1.17). Í á jəla nə bə Pwôl ηgə jág jug mímbwugud (2.9) a músə a təl fwó (4.10, 16). Nda nyə á mpu nə iséy byé í mə shîn a wál zə yə nə (4.6), nyə á ka cilə muud nyə á bə nyə fwámé múúd gwoonηg á cœlí yé (1.2), yə nyə məcwûη.

Pwôl mə tééd fwo yə Zembî akíba nə búgə Timotê ji nə ndí yí. Nda á bwey mpu nə obwiingye ó Jɔjɔ Lânη bwá du jug, du bwəma nə cúwálí nə, a bándúló Timotê nə a yíímúg nyúul ja məkugulə mə bə yí, a gwána nda fwámé «mwā zimbî mə Krîst», lwóya íηkánη. (1.3–2.13). A mpú bándulə nyə nə a jíig ncê nə buud bwá du té mbεε ílís-lís nə ozhuyá nə isâ í du sá nə buud bwá wúg búgə dí wá. A mú ci nə a bég yuug jé, nyə Pwôl, a du cugə nda mílósú mí Zembî mí ηgə ci nə, kú fúfug (2.14–4.5). A mú kə shínal kálaad nə ηkánηgúlá ηkánηgula cé nyáméfwó təl yí, a ηgə lɔ Zembî muud nyə á ηgə shúgal nyə yé (4.6–22).

Pwôl ηgə lwó nə nyə a mə gwána gwáná á kaambulələ nə Jɔjɔ Lânη nə ndéé kə wóós məshíné mə cug jé (4.7). A ηgə jii ja jêsh nə buud bwá lɔ kálaad éga wá bwá gwánág gwáná jooηgú kú nə ifwaas, nda fúndə mízhízhín, ηgə gwána nə búgə, nə jísów, nə cœlí, nə nadá.

Məbáda

¹ Mə wá ηgə cilə kálaad éga, mə Pwôl. Zembî nyə a jii nə mə bég *muud lwámá mə *Krîst Yésus, shú nə mə bwíingug buud cug nyə á kaag nə a bá yə bwo wá Krîst Yésus yí.

² Mə cilə wo Timotê mwân waam mə búl cœl yé. Zembî Sóonηgú bá Cwámba wúsú Krîst Yésus bwá ó sá wo mpaam, bwá ó gwág wo ceylámád, bwá ó sá námə nə wo cúgəg mpwogé.

Pwôl ηgə yə Zembî akíba

³ Mə ηgə yə Zembî ódá bwá á du yə gúmá yé akíba. Nyə námə wá mə ηgə yə gúmá mitédúgá myá lám mí njúl mə fúbán yé. Mə du wá wo mádí májəgula dí ja jêsh, tɔɔ ibulú tɔɔ mimwásá.

⁴ Mə ηgə bul tédugá yé dwô, mə ka ηgə bul jii nə shwá dúgyág mə búlug bə nə məshusag.

⁵ Mə ηgə téduga búgə gwô, búgə á kú nə məkánη, búgə ηgwúd nə ηgwúd mpáámbə gwô Loyís bá nyooηgú woó Enís bwá á bə nə ndí yí. Mə ηgə mpu bəbálé nə búgə jooηg námə wá wó jí nə ndí yí.

Magulag jug shú Jɔɔ Kéel

6 Gwá wá má bándúlá wo ná: ɲgagú nà gwíɲg sá Zembî nyà á yə wo ja má á bəd wo mabwá yí.

7 Nəcə *shíshim Zembî nyà á yə shé yí í cúgé shíshim ífwaas; í yidá bə shíshim í du sá ná muud búlug bə nə ɲkul, nə cɛɛlí, a du jwú nə lâm yé yí.

8 Ntó má ké ná wo ajáláyé nà gwág shwôn nà ɲgálə bwiɲg lâɲ má Cwám̄ba íshé tām buud, wo nda námá gwág mə shwôn nda má jí mímbwug dí ná. Yidagú magulə ná wo júgug námá nda mə shú Jɔɔ Kéel, shwá ɲgá *búgula ɲkul má Zembî.

9 Nəcə nyə wá nyə á cug shé, a jów shé ná shé bág buud bé; nyə a shígé jów shé ntó ná shé á fwo sá jɔɔ mísóólúgú, í á bə ɲji nəcə nyəmfwó nyə á ɲwa cigúlá ná a sá shé mpaam. Nyə á bwey cɛɛlə shé mpaam nyəɔɲg kwonj mə *Kříst Yésus dí, shí ga nda fwo tééd.

10 A má ka lwó shé mpaam nyəɔɲgú ja gaád nə zólə cugye íshé Kříst Yésus nyə á zə lwóya nyúúl yí. Nyə wá nyə a má zə caam ɲkul shwíy í á du bə nə ndí yí, a zə nə Jɔɔ Kéel zə sá ná shé mpúg cug jí kú bá bwele shín yí.

11 Jɔɔ Kéel dɔɔɲg wá Zembî nyə á tál mə ná mə ɲgág nə bwiɲg yí, mə bág *muud lwámá, mə bə nə zhií mə jíígúlí búúd.

12 Gwá wá má ɲgá jísəw minjugú yí; ɲji mə agwágé myo shwôn, nəcə mɛɛ mə mpú múúd má á má búgula yé; mə mpú búbálé ná a jí nə ɲkul mpu baagulə sá jêsh má yá nyə ná a bááguləg yí, mə kə bá ɲwa gwo jwów á məzhúgúlá.

13 Iciyá yá obúbálé wó á lág nə mə yí, ɲwag byo tãɲ yuug, ɲwag byo nə búgá nə cɛɛlí í ɲgá zhu wá Kříst Yésus yí.

14 Sâ wo á yíyəw yí, wo á baagulə gwo nə kwiindyá má ɲkɛɲkɛ Shíshim ɲjúl shédí yé.

15 Wo mpú ná buud ɔ Azí bêsh bwá á má myaas mə, tɛɛm bə Fízhêl bá Erumozhên.

16 Cwám̄ba gwágúg ɲjów búúd má Onezifôr cey lámúd. Nəcə nywáá nyə á du wá mə ɲkul nyúúlúd, kú gwág mə shwôn ná mə jí mímbwugəd.

17 Nyə á yida ɲgə sɔ mə nə zény ja nyə á wóós Róma yí, a mú kwey mə.

18 Cwám̄ba Yésus sáág ná Zembî bág gwág nyə cey lámúd jwów á məzhúgúlá. Wo ntág wá má búl mpu bímbí lú kwiindyá nyə á kwiínd mə Ifêz yí.

2*Pwól ɲgə cwíny mwân yé*

1 Mwân waam, ság ná mpaam má *Kříst Yésus í lálushig wo!

2 Sâ jêsh wó á gwág má á jíígúli zhwog owúshined bwá ɲjúl yí, kalagú gwo, yə búúd

wó má dúg ná bí abúgúlág wá, bân bwá bág nà ñkul mæ jígúlí bóólúgá búúd.

³ Jísówúg dwó kow lá mínjugú tâñ nda fwámé zimbi mæ Kríst Yésus.

⁴ Muud ñgá sêy séy ízimbi yé, ja á cœel ná mása yé gwágúg nyə nywa yí, nyə ádé na nyiñgə kənd lám zhizhe ísád.

⁵ Bwá dæ bwééd ñgwiimbe igwiimbí *túm gúmá ñji ja á ntɔ nda mæcœœ má ígwiimbí mæ cí ná.

⁶ Mbeyə mæmpæg nyə á wáduga yé, nyə wé má jálá nà fwo tééd mwáágulə mpúmá.

⁷ Faasúg ísâ má ñgá ci yí, Cwámba nyə e sá ná wo wámbúlág byêsh.

⁸ Wo ɔ tédúgá Yésus-Kríst nyə á byêl mpwoñ buud mæ *Dávid dí, nyə á gwúm yé. Jɔjɔ Kéel má ñgá bwiing wé ni.

⁹ Mæ ji mímbwug dí nda zhiləñgaaná nœcé mæ ñgələ bwiing Milású mí Zembí myœñg. Ñji, mæ tœem bæ mímbwug dí, muud cugé nà ñkul wóolə Milású mí Zembí mæñkæda.

¹⁰ Gwá wé í sá ná mæ ñgóg nà jísow ísâ byêsh, shú ná buud Zembí nyə a féesh wá bwá bíig cug Yésus nyə á zə nà ndí yí, bwá ka bá bæ nà milwaná mí ábúle bwelə shîn yí.

¹¹ Ciyá ábúgúlág jí ná: Ñkí shénôñ Yésus shé á yə, shénón má bá námá nyiñgə cugə.

¹² Shé má ká yím mányúúl,

shénón ka bá jwú.

Shé má ká kíflya nyə, a bá námá kíflya shé.

¹³ Shé má ká bæ kú sá sâ á cí yí, nywáá bæ námá ñji abúgúlág, nœcé a cugé nà ñkul kíflya nyáméfwó.

Wo ñgə sêy mísh má Zembí dí

¹⁴ Báásúlág búúd isâ íni. Yímbulíg bwo mísh má Zembí dí ná bwá bág kú dæ bɛ dúlə bigas íciyá ná ndéé mbigas kə nyɛ ózhuyâ. Sâ jœñg í akwiíndé tœ sâ, í yida kweemashi búúd bwá gwágulə wá.

¹⁵ Wáág ñkúl ná wo dúg nyîn mísh má Zembí dí ná wo má ntɔ mákugulə, wo ji sóol mæsáal cugé nà sâ shwôn yé, sóol mæsáal ñgə bwiing búbálé má Zembí mbií í jála yé.

¹⁶ Wo nda dæ kənd málwə mbeé zhizhe mikaand mí ñgə lúmbuli nà búgə myáád. Buud bwá dæ lás mbií mikaand myœñg wá bwá bá ñgə kə ñji shwóg-shwóg nà Zembí.

¹⁷ Iciyá byáñ í bá dæ dæ búúd nda fəñ ñkwaambə í dæ dæ múúd nyúúl ná. Imene bá Filét bí mbií búúd wœñg.

¹⁸ Bwá ñgə jaaw buud ná gwúmúshílə sé ñgə ci ná Zembí mæ bá gwúmashi búúd yí í á má bwey bæ. Ja bə ñgə ci ntó yí, bwá má shwáda wú óbábéléd kə koogú, bwá ñgə sá ná bóól búúd búgə í shwágúság.

¹⁹ Ñji, tœ jí tœ jí, lal-lal lámuga Zembí nyə lám yí, jáá jí ná námá ná shím; Zembí nyə

á cilə cínəŋg lúmuga jəŋg dî ná: «Cwám̄ba mə mpú búúd bí búúd bé wá», a nyingə námá cilə ná: «Muud yêsh má d̄u kám̄b Cwám̄ba yé má jəlá nə béégya nə olíŋgî».

²⁰ Njów má fwámé múúd í ádé bə nji nə ishúyá bwé á lúlə nə or ŋkí ntág kwóógú bwé d̄u lúlə *mwaanê nə ndî yí; í d̄u námá bə nə byəŋg ísá bwé á caag nə ílí yí, nə byəŋg bwé á mę nə yagé yí. Bíl bísə byəŋg bwé d̄u balan nə ndí máfwála mə gúmá dî yí; bílúgá, bwé d̄u balan nə ndí ja í cúgé fwála gúmá yí.

²¹ Muud mə myáás bów-bów mínjígúlá mə ámə ŋgə cí míni yé, nyə é bə shúyá gúmá. Muud wəŋgú nyə é bə ŋkəŋkə múúd, a bə nə mfíí shú má Zembî muud njów, a bə kwéésha ná básə nə ŋkul balan nə nyə shú wúl jəjə sóólúgú wêsh.

²² Túbúg íyéésh í ŋgə bul julə məsás nə məncwámá yí; wo yida sə ná wo cúgəg cug á tútəlí, cug búgá, cug cəlí, cug á ná shəe. Binəŋ buud bwé ŋgə jəw Cwám̄ba nə milám fúbán wá, bi cúgəg gwo nə lám wêsh.

²³ Dugú ban sėŋúsálə búúd bwé d̄u sėŋusa mákál kú nə wúmbúlé nda mikás yí. Nəcə sėŋúsálə mákál wəŋgú í ábweyé nə d̄u shúgula ózhuyá.

²⁴ Í njúl ná sóól məsáal mə Cwám̄ba nyə ajélayé nə d̄u bə nə ozhuyá, á jəlá nə yidá bə nə osusa nə muud yêsh, a d̄u mpu

jíguli búúd, a d̄u bə nə jilələ lám.

²⁵ A jəlá nə d̄u sá ná, bəŋg bwé sá nyə oŋkwafad wá, a cwíny bwo ná shəe, a ŋgə bwánd ná ka Zembî nyə é yə bwo fwála ná bwé céndúg mítádúgá ná ndéé bwé zə mpu óbúbálé,

²⁶ bwé mú nyingə bii fwámé mítádúgá ná ndéé bwé mú cugya wú ŋkwaŋg mə Njwú məjamb dî kúl nyə á wá bwo mímbwug myéd ná bwé dúg gwág nji nə nyə yí.

3

Bów-bəw ísá í bá s̄y mwów mâ məzhúgúlâ dî

¹ Mpug ná mwów mâ məzhúgúlâ dî, mól máfwála má bá bə ŋkí lal cug.

² Nəcə buud bwé bá bə nə íbí, bwé bul cəl *mwaanê. Bwé bá bə nə bəgəwa, bwé d̄u ŋkəny mányúul, d̄u *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, sá obyəl bán məlwə, nda d̄u lə mánywa, kú gwəzə Zembî.

³ Bwé bá bə nə ŋkúd, bwé ábúle d̄u magulə juu búúd, bwé bá d̄u sá íkúdúgú, d̄u sá ísá nə jwuŋ, d̄u bə nə mənyaan, kú cəl mánywa.

⁴ Bwé bá d̄u bə ŋgwól kusha ŋgwól, ŋgwól kusha ŋgwól, bwé bá bə nda bwé cúgé nə milúu, d̄u jág ŋkəny mányúul, bwé bá cəl máshweesh má cug ntə Zembî.

⁵ Bwé bá d̄u nyîn nda buud bwé ŋgə gwəzə Zembî wá, nji bwé nda mpu ŋkúl má Zembî

í ðu cénd búúd yí. Wo ɔ bá ðu t̄w búúd bɔɔŋg shwóg-shwóg.

⁶ Bóól bɔɔŋg bwé ðu kyey næ minjígúlá myáŋ mínjów mínjów; budá bwé ŋgá wáduga næ kúdá lú *misám, íyéesh mimbií mimbií í ŋgá kə næ bwo cɛ kə næ bwo cɛ wá, bwé ðu biil mínjígúlá myɔɔŋg dí, nda óshù bwé ðu biil ŋkwaanŋg dí ná.

⁷ Búsə nji bwé ó ðu ŋwa mínjígúlá, nda ka bwɛɛ mpu óbúbálé.

⁸ Námá nda Zhanés bá Zhambres bwé á lúmbuli næ Moyíz ná, ntó námá wé óyígúli bɔɔŋg bwé ŋgá lúmbuli næ óbúbálé yé. Mitádúgá mí mú bwo oncúg-nculê mílúúd, jáŋ búgá í á má yə íyíy-yíy.

⁹ Nji, sóólúgú wánŋ í ábúlé buguban, næcé buud bēsh bwé é mpu ná bāŋ bwé ŋgə cugə íwushí dí námá nda íwushí í Zhanés bá Zhambres í á mpŷy ná.

Nadagú ni isâ wó á jíg mádí yí

¹⁰ Wɛɛ gwó kóómb di, wo á bɛ minjígúlá myám, wo ŋwa kuú nɔɔnd wám, wo mpu íyuug má ŋgá yígala yí, næ búgá jám, næ cug má ŋgá cugə kú næ milámusa yí, næ cɛlí jám, næ zény má jí næ ndí shú kálə shwóg yí.

¹¹ Wo mpú nda búúd bwé á wáám mə næ cúwáíí ná, wo mpú bímbí jugúlə má á jug Antýósh næ Ikóniyum næ Lístrə yí. Byáyé ífamuga má áshígé jísəw

yí? Nji, isâ íni byêsh í á tɛem ŋgə wáám mə, Cwámba nyə á ŋgə sá ná mə fáámug.

¹² Mpug ná buud bēsh bwé cɛél cugə cug í yá Zembí gúmá kwoŋ mə Yésus-Kríst wá bwé bá bwəma næ cúwáíí.

¹³ Nji, bɔɔŋg bí mímbúwélú wá næ bɔɔŋg wá məshíigá bwé bá yida ŋgə jág bul sá məbôw, bwé ŋgə yíl bóól búúd zhíd, bwáméfwó bwé ŋgə námá yíləw.

¹⁴ Wɛɛ gwó kóómb di, nadagú næ isâ wó á jíg wo magulə næ lâm wə yí; wo mpú ntág buud wó á jíg isâ byɔɔŋg bwé dí wá.

¹⁵ Wó bwey mpu Micilyá mí Zembí tééd ná wo njúl mwántombú. Micilyá myɔɔŋg mí næ ŋkul sá ná muud bəg næ fəg shú cug búúd bwé ŋgá bii næ búgúlálə Yésus-Kríst yí.

¹⁶ Zembí wə nyə a lwó buud cilyá wēsh bwé á cilə yí; ntó, cilyá wēsh wúsə næ mfíí shú jígúílə búúd óbúbálé, næ bágúlálə íwushí, næ ságúlə yíl búúd íwushí dí, næ jígúílə búúd cug á tátəlí,

¹⁷ shú ná muud má Zembí bəg næ ŋkul kwag sá jēsh, sá nda fúfə nyə shú sálə sóólúgú wēsh wí ŋkí nywa yí.

4

Timoté bwíŋgug Jəjə Kéel

¹ Má ŋgə lás næ wo mísh má Zembí bá Yésus-Kríst dí. Mə lás næ wo, námá nda *Kríst Yésus mə bá nyiŋgə zə ná, námá

3:6 Tit 1.11 **3:8** MmN 7.11, 22; 8.3, 14; 1Tm 6.4-5 **3:10** Rom 16.24; 1Tm 1.5
3:11 Mis 13.50; 14.5; 14.19 **jugúlə má á jug:** Sòm 34.20; 2Kr 11.23-29 **3:12** Mat 16.24; Yuá 15.20; Mis 14.22; 1Te 3.3 **3:14** 2.2; 1Tm 1.10 **3:15** Yuá 5.39; Rom 15.4; 1Tm 4.13; 2Pr 1.21 **3:17** 2.21 **4:1** Mis 10.42; 2Kr 5.10; 1Pr 4.5

nda á bá zə sám̄b búúđ milésú tɔɔ mím̄bimbə tɔɔ mikuwó ná, námá nda á bá zə təl íjwúga byé ná.

² Mə lás nə wo ná, cúndág Ciyá má Zembî, báásúlég tɔɔ fwála í jəla, tɔɔ í ajáláyé; dugú lwó búúđ iwushí byán, dugú jum, də cwíny; isá íni byêsh dí, kú nə milámusa, wo mbíd nji yéesh jíggúlílə.

³ Nəcə dúl fwála í bá bə, buud bwə ábúle ná də cɛel gwág fwámé njígúlá. Bwə bá yidá də bɛ iyéesh byán, də sɛɛngya nə oyíguli bwə də jaaw bwo isá í də lugə bwo málwəd yí.

⁴ Bwə ábúle ná də kənd málwə óbúbələd, bwə bá yida də gwágulə míkaaná.

⁵ Nji wɛɛ dugú cunal iyéesh byô ja jêsh, wo ɔ jísów micún, wo ɔ wá nyúúl bwiiṅgúlə Jɔɔɔ Lánúđ, sá ísɛy byô mbií í jəla yí.

⁶ Mɛɛ mú nda cúdú bwə zə cígə yə Zembî *mætúnuga yé, wəla lú njɔənd dām í má wóós.

⁷ Mə á má gwána jɔɔɔ gwáná, mə má casulə kúlá má á ṅəɔ ju yí, mə a má baagulə búgə.

⁸ Tééd kíkídíga, *túm gúmə í músə mə ṅkwəmusá, túm gúmə í lwó ná Zembî má ci ná mə jɔɔ tətəlí yí. Cwám̄ba, muud jí sém̄bye milésú atútəlí yé, nyə wə má bá yə mə yuug jɔəṅg jwôw dɔəṅgúd; nyə abúle yə nji mə, a bá námá yə bɔəṅg bêsh bwə ṅgə cɛel ná a nyíṅgəg zə

wá.

Isá í lâm

⁹ Wáág ṅkúl ná wo lálug zə kwey mə.

¹⁰ Démas mə myaas mə nəcɛ a jág bul cɛel cug á mwôw mága. Nyə a má kə Tesaloníka, Kresáns mə kə Galátia, Titus kə Dalmatí.

¹¹ Nji Lúkas wə sá bí wa yé. Wo ɔ ṅwa Márkus zə nə nyə, nyə é zə kwíínd mə ísɛyúd.

¹² Mə a má kənd Tishik Ifêz.

¹³ Ja wó bá zə yí, wo ɔ bá zə nə mə káándá yôṅ mə á lúgə Truwás wə Karapus yí; wo ɔ bá námá zə nə okálad, bul bə ná ndéé bɔəṅg bí síyá nə ikúúđú í cúdú wá.

¹⁴ Aləguzándrə álúlə mikwambə nyə á bul sá mə məbôw. Cwám̄ba mə bá yə nyə myána myá misóólégú myé.

¹⁵ Wo ó də námá káálugə nə nyə, nyə á bul lúmbəli nə kéel dúsú.

¹⁶ Jwów mə á tééd kə shwɔ nyúúl mpáanzə milésú yí, mə a shígé bə nə muud mə kwíínd mə, buud bêsh bwə á myaas mə. Zembî kə juu bwo nə bów-bôw sóólégú wáṅ wɔəṅgúd.

¹⁷ Nji, Cwám̄ba nyə a shí kwíínd mə, nyə á ləlushi mə mbií á ná mə á bwiiṅg kéel dé dêsh, mə sá ná ikúl ishús byêsh í gwágúg dwo. Nyə a tí yíl mə májə mə zhwambánkwuṅ dí.

¹⁸ Cwám̄ba nyə e bá námá də yíl mə bíl isá í məbôw byêsh

4:2 Mis 20.20, 31; Tit 1.13 4:3 1Tm 1.10; 4.1 4:4 1Tm 1.4 4:6 Flp 2.17; 2Pr 1.14 4:7 1Kr 9.24-25; Flp 3.12-14; 1Tm 1.18 4:10 Flp 2.21 **Démas:** Kol 4.14; Flm 24; 1Yn 2.15; Tit 1.4 4:11 Lúkas: Kol 4.14 **Márkus:** Kol 4.10 4:12 Tishik: Kol 4.7-8 4:13 Mis 20.6 4:14 Mat 16.27 **Aləguzándrə:** 1Tm 1.20 4:16 1.15 4:17 Dan 6.21; Sôm 22.22; Mis 1.8; 23.11 4:18 2Kr 1.10; Flp 1.19-20

dí, a mú bá sá né mə kэг nyí
Faan dé á gwówúđ kú shwúg
jús kú bwíim bəəgú. A bэг
nə gúmá kandugə á kandugə!
Amén.

Məbədə

¹⁹ Wo ɔ bədə mə Priska bá
Akilas nə njów búúd mə Onez-
ifôr.

²⁰ Erâst nyə a lág Kərênt,
mə a lágə Trofîm Mílêt a ηgə
bwás.

²¹ Wáág ηkûl né wo zэг
ηkwân nda fwo zə shí. Nə
Íbulus nə Púdens nə Línus nə
Klodía nə bóól bwááηg bēsh
bwə ηgə bədə wo.

²² Cwámba jíg nə *shíshim
wô! Zembî ké sá bí mpaam.

Kálaad Pwôl nyé á cilə Títus yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú mə Títus yí

Títus nyé á bə váál krísten á ná nyə a shígé bə kúl Oyúden dī (Gal 2.1-3). Bá Pwôl bwá á shí kyey sámbá, nyə á bul námá sá ŋkwambələ mpédúgá Pwôl bənôŋ nə obúgula wá Kərênt (2Kr 7.6-16). Ja Pwôl mə zé cilə nyə kálaad éga yí, í á bə nyə Títus njúl ləəm bwá jów ná Kərênt yí; í á bə Pwôl má tál ná a ŋgág nə fála ŋgə kwambələ isâ yá Dɔ́ á nŋŋ ŋkwamá nyəŋg dī (1.5).

Pwôl má bwey lwó shug lə kálaad ná námá matéédulé má cilyád (1.1-4). Kálə zə kə shwóg nə lúú áshúshwóógá, a lwó kuú njəənd múúd mə jəla bə nə ndí shú ná bwá tálúg nyə tówe shwóg á Dɔ́ yí (1.5-16). Lúú ábēē wúsə məcwûŋ á ŋgə cwîny Títus shú isâ í dúgá nə ikínda í búúd nyé é bá də bwəma nə ndí Dɔ́ dí yí: nə icwúcwúúl í búdúm nə icwúcwúúl í búdá (bwó buud bwé jəlá nə cwîny míngwəəl wá), nə məncwámá, nə məlwaá (2.1-15). Lúú álél í nyiŋgə báásulə ókrísten isâ bwé jəlá nə sá yí, nə váál bwé jəlá nə cugə ná shɛɛ ŋgə kwanz mbéégí mənkwómú yí (3.1-11), ná ndéé, a mú kə shínal kálaad

nə məcwûŋ nə məbədə (3.12-15).

Olɔ́ye ɔ kálaad éga búsa nə ŋkul læl gwág ná Pwôl nyə aŋgê nə ci nji isâ í dúgá nə Títus nyəmэфwó yí. Isâ á ŋgə lás cínəŋg yí bísə isâ í dúgyá nə Dɔ́ dēsh yí: isâ nda váál gúfúgá í jəlá kyey yí, nə kuú njəənd ótówe ɔ shwóg, nə kuú njəənd óbúgula bēsh.

Məbədə

1 Mə Pwôl, mə ji lwaá má Zembî, *muud lwámá mə Yésus-Kríst ná mə ŋkényúg mbag á sálə ná miféeshá mí búúd myé mí bəg nə búgə. Mə ji ná mə sáag ná buud bwé mpúg obábálé bwé lwó ná muud má kənd lâm wə Zembî wá.

2 Í bəg ntó shú ná bwé ŋgəg nə bwánd nə búgə ná bwé bá cugə cug á kandugə kandugə. Zembî nyə á bwey kaag buud cug jəəŋgú shí nə gwów í nda fwo bə. Zembî nyə ádé bwele bwiŋŋ ijɔ́.

3 Ja dāŋ fwála í á wóós yí, nyə a sá ná buud bwé mpúg ŋkaagə nyə á kaag nyəəŋgú. Lāŋ wəəŋg wə Cugye wúsú Zembî nyə á yə mə séy ná mə ŋgəg nə bwiŋŋ yí.

4 Má cilə wo kálaad éga, wo Titus, mwān waamə kómb á búgə sá bēsh ŋgə *búgula yí. Zembî Sóŋgú bá Cugye wúsú Yésus-Kríst bwé ɔ sá wo mpaam, bwé ɔ sá námá ná wo cúgəg nə mətəla.

1:1 muud lwámá: 1Tm 2.7

1:2 1Pr 1.3-5; Gal 3.6, 17-18

1:3 3.4; fwála í á

wóós: 1Tm 2.6

1:4 Titus: 2Kr 2.13; mwān waamə: 1Tm 1.2

1:5 Mis 14.23

*Titus má jəlá nə táág isá yá
Zembî Kərêt*

⁵ Ja mə á lúgə wo ná wo jíg núnj Kərêt yí, í á bə shú ná wo shínúg táág isá byêsh, wo təl ócúmbá buud ó *Dɔ mə Zembî míngwəla myêsh dí nda mə á ci ná wo sáág nə.

⁶ Cúmbá muud mə jəlá nə bə múúd ηgə cugə kú nə sâ á jumúg yé. A jəlá nə bə ηgwúm mə mudá ηgwúd. Bwán bé bwə jəlá nə bə óbúgula, bwə nda bwεε bə nə njagə ná bwə ηgə bə nə intíwúlí, ηkí ntág nə bí nə məbún.

⁷ Í ka jii ná tówe shwóg mə du fála Dɔ yé bəg kú nə sâ á jumúg, nəcé a ji tówe shwóg mə Zembî. Nyə ajəláyé nə bə mbií múúd í du téduga ná nyəməfwó ji nə ηkul sá sâ jêsh yí, kú bə mbií múúd í du kuya mpimbə yí, kú bə ηgule məlwəg, kú bə múúd icwoomb, a nda du sɔ *mwaanê nə məcií míshád.

⁸ A bəg muud mə du mpu ηwa ójón yé, a dúgə cεel isá í ányunywaá, a du cunal íyéesh byé, a njúl tətəlí muud, a dúgə sɔ nji sâ Zembî mə gwág nywa yí, a du mpu jwú nə lâm.

⁹ A jəlá nə bə múúd mə wá lâm njígulá ábúgúlág sá ηgə jíguli yíid. Ntó, nyə é bə nə ηkul mə bándúlə búúd nə bwə bəg fwámé njígulá, a lwó búúd ó ηkwafad iwushí byəŋ.

¹⁰ Mə mpú ná zhwoɡ óbúgula bí nə məlwə; í bul bə ná ndεé sámbá *Oyúden bwə á magulə Yésus wá. Bwə du sá míkaand kú nə wúmbálé, du shiig buud nə myo.

¹¹ Í jii ná wo júwalug bwo mimpu, nəcé bwə ηgə təl minjów mí búúd oncindí ná shwuu nə ηgələ jíguli bwo isá bí kú jəla yí; bwə ηgə jíguli isá byəəŋgú nji shú ná bwə bəg nə myəna bów-bów zhí jəəŋgúd.

¹² Wúl mbyágá á Kərêt í á du cúndə micúndá yí í á cí ná: «Buud ó Kərêt básə ja jêsh nji bwiingúlə ijóɔ, nji gwóɔ-gwóɔ mílâm nda oŋkweny, míluləm du téduga nji dəg.»

¹³ Ciyá nyə á ci jəəŋgú jí búbálé. Ná ndεé, ηkáándúg nə bwo fwámé ηkáándúlə, bwə bəg nə fwámé búgá,

¹⁴ bwə nda kənd mílâm mbeé míkanda mí Oyúden dí, bwə nda bɛ məcɛɛ mə búúd bwə ηgə ban óbúbálé wá.

¹⁵ Buud bí ná fwɔ-fwɔ wá, isá byêsh bí námə bwo ná fwɔ-fwɔ; nji, shú bəəŋg bí nə nyéé wá, bwə ηgə ban ná bwə abúgúláyé wá, kú nə tɔɔ sâ jí bwo ná fwɔ-fwɔ, fəg nyəŋ nyí nyéé nə nyéé, lâm wəŋ nyéé nə nyéé.

¹⁶ Bwə ηgə ci ná bwə mpú Zembî, nji isá bwə ηgə sá yí í njúl sá shús. Bwə cúgé á cεelúg, bí nə məbún, bwə cúgé nə ηkul bwεε sá sâ ányunywaá.

*Bów-bów mínjígulá mí jəlá
nə shîn*

2

1:6 1Tm 3.2-7; 1Pr 5.1-4 1:9 2.1; 1Tm 1.10 1:10 3.9-11; 1Tm 1.3-7 1:10
1Tm 1.6 1:11 1Tm 6.5; 2Tm 3.6 1:13 2Tm 4.2 1:14 3.9; 1Tm 1.14 1:15
1Tm 1.5; Mat 15.11; Rom 14.14, 20 1:16 2Tm 3.5; 1Yn 2.4

Minjígulá shú ócwámbá buud

¹ Wεε jaawág búúd nji sâ í ηγḡ bwəma nə fwámé njígulá yl.

² Cíḡ nə ocwámbá buud ná bwé dúḡ cunal íyéesh byáη, bwé jəlá nə mpíya nə gúmá, cugə cug íkəη, bwé jəlá nə bə nə lal-lal búḡə nə məma cεlí, nə fwámé jísów.

³ Cíḡ nə ocwámbá budá ná bwé cugəḡ námá mbií cug Zεmbî mə gwág nywa yí, bwé nda du ci búúd iciyá í bəwálı bwo milám yí, bwé nda bə málwaa mə málwəḡ. Cíḡ nə bwo ná bwé dúḡ bə nə jəjə məcwúη,

⁴ shú ná bwé jígulíg minḡwəol mbií bwé jəlá nə cεl óḡwúm bán nə bwán yí,

⁵ nə mbií bwé cugəḡ cug íkəη yí, bwé baagələ mánýúul nji shú óḡwúm bán, kənd mílám ísəy yá mínjów myánúđ, bə nə jə məfúlú yí. Bwé ó jígulí ηḡwəol wəsh mbií á jəlá nə magələ íjwúga i ηḡwúm yé, shú ná buud bwé nda *lás nə Milésú mí Zεmbî bwaasúla mpu.

Minjígulá shú ηḡwíınzhá

⁶ Yáágúḡ nə mənəwámá ná mə cugəḡ cug íkəη məzhií mēsh.

⁷ Woméfwó téédúḡ sá ná bwé ηwág yuug mísóólúḡú mí ányunywaá wódí, wo du bə tətəlí ja wó jígulí bwo yí, wo ηwa mínjígulá myô nə məjilə.

⁸ Iciyá wó cwééd wódí mpu dí yí í bəḡ kú nə mədana, í bəḡ iciyá búúd bwé cugé nə ηkul jum wo nə ndí yí. Ntó nyə e sá ná buud bwé ηḡá lúmbəlı nə sá wá bwé bəḡ kú nə zhií ná bwé mpyaam sə, bwé yidá bə nə shwôn.

⁹ Yáágúḡ nə məlwaa ná mə magələḡ íjwúga i ómása bán məzhií mēsh, bwé sáḡ nə ómása bán bwé gwágúḡ bwo nywa; bwé nda du fadələ íciyá nə ómása bán.

¹⁰ Bwé nda du júwo ómása bán isâ; bwé yidag bə bwo buud ó abúḡulág ija byēsh. Ntó nyə e sá ná, njígulá sá ηḡá jígulí shú mə Cugye wúsú Zεmbî yí, buud bwé ηwág wə nə gúmá.

Zεmbî nyə a mə lwóya mpaam nyé

¹¹ Zεmbî nyə á mə lwóya mpaam nyé í ηḡá yə muud yēsh cug yí.

¹² Mpaam nyəḡḡá í ηḡá jígulí sə ná sə bánug cug á kú bísh Zεmbî, sə ban íyéesh yá cug ga; ntó sə mú cugə cug íkəη wa kala búúd gaád, cug á tətəlí, cug á kəndələ lâm wó Zεmbî.

¹³ Sá mə jəlá nə cugə ntó té sə ηḡá bwánd jəjə jwəw mə Cwamba nə búḡá yí. Nəcə jwəw dəḡḡá, Zεmbî wúsú ánúnî, Cugye wúsú Yésus-Krist mə bá lwóya mílwanə myé.

¹⁴ Nyə a yána nyəməfwó shú dúsú, zə yíl sə mánýámá mə

cug sá á ngə cugə kú bish mácɛɛ yíid, zə fúb ŋkúmba kúl búúd, kúl búúd í é du bə ŋkwəmusá ja jêsh ná í sá jɔjɔ mísóólúgú yí.

¹⁵ Sâ wó jalá nə jaaw búúd wóni. Dugú cwĩny búúd, du ŋkáánd nə bwo nə mpəl gwô jêsh. Muud nda mpyény wo.

3

Okrísten cug ágúgwáan jáŋ

¹ Báásúlág óbúgula bêsh ná bwá nda du sá lal lúu nə micí nə otówe ɔ shwóg, bwá mágúlág ijwúga byán, bwá du bə ŋkwəmusá ná bwá sá sá jêsh jí ŋkí nywa yí.

² Bwá nda mpyaam múúd, bwá dúg sásulə ózhuyâ, du bə nə yéesh ŋkwambulə, du bul cugə nə muud yêsh ná sheɛ.

³ Shé mpúgá ná shé á fwo námə du bə kú nə fag, nji miŋgáádə, ngə bɛ bów-bôw mázhíí, iwímbúg nə yéesh zhwiimbyálə nə cug mimbii mimbii í á bii shé mikwám; shé á bə nə gwólə mílám, nə iwímbúg, nda bə sá múúd jí nə ŋkul cɛel yí, shé á ngə mpiiya shémé nə shémé.

⁴ Nji, ja Cugye wúsú Zembí nyə a má lwóya jɔ lám jé nə cɛel jí é á ngə cɛel buud bêsh yí,

⁵ nyə á cug sâ, kú bə nəcé sá sálə mísóólúgú myâ tátəlí, nji nəcé nyə á gwág sá cey lámúd. Nyə á cug sá nə ŋgusa nyə á gusa sá yí, nə séy Nkɛŋkɛ Shíshim nyə á séy yí. Nəcə

ŋgusa í á sá ná sá byélág byélé ágúgwáan, Nkɛŋkɛ Shíshim nyə á yə sá cug ágúgwáan.

⁶ Zembí nyə á shwu sá Shíshim yé wəɔŋg nyúúlúd mən̄kund mən̄kund kwon̄j má Cugye wúsú Yésus-Kríst.

⁷ Nyə a sá ntó shú ná sá bág bii cug á kandugə kandugə sá ngə bwánd nə búgə ná sá má bá bii yí, nəcé a má ci mpáam nyé dí ná sá mú otátəlí ɔ búúd.

Məcwūŋ

⁸ Ciyá ni jí abúgúlág. Má ka jii ná wo lásúg gwo nə in̄kán, buud bwá ngə *búgula Zembí wá bwá mpúg shimal sálə jɔjɔ mísóólúgú. Ntó ji jɔ sâ, í njúl nə mfií shú búúd bêsh.

⁹ Nji, wo ɔ du kwanz mbɛɛ sɛŋúsálə mákál, nə lɔlə mábyél ná lɔ lɔ kú nə məshíné*, nə ozhuyâ, nə icigá-cígə buud bwá du ngə ci shú mácɛɛ má Moyíz yí. Isâ ini byêsh í cúgé nə mfií, bísə ocwūd.

¹⁰ Muud mə sá mbéégí mən̄kəɔmá yé, wo ɔ ŋkáánd nə nyə ja áshúshwóógú, wo ŋkáánd ja ábɛɛ; ŋkí a ká shwóg íí, bí béégya sámbá nə nyə.

¹¹ Mpug ná mbií múúd wəɔŋg má ŋwa bów-bôw zhíí, sálə á ngə sá *mísəm ni, a ngə gwílya nyəməfwó.

Məbá dá

¹² Mə bá nti wo Artémas, gúl ja Tishik. Wó ká bá dúg ŋgwól á bwo mə wóós nūŋ, wo

3:1 Rom 13.1-7; 1Pr 1.13-17 **3:3** 1Kr 6.11; Ifz 5.8 **3:4** 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 **3:5** Yuá 3.5; Rom 6.4; Ifz 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pr 1.3 **3:6** Rom 8.9-16; 1Kr 6.11; Gal 5.25; **Cugye:** 2.13; Flp 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pr 1.11; 1Yn 4.14 **3:7** Rom 3.24 **3:9** 1.10-16 **3:9** 1.14; 1Tm 1.4 * **3:9** Oyúden bwá á du baagula mábyél mán micilyá, du lɔ micilyá myəɔŋg mísəɔn, sá jəɔŋg wá Pwól ngə ban na yí. **3:10** Mat 18.15-17 **3:12** Tishik: Kol 4.7-8

ɔ bá læl zə kwey mə Nikopolis,
nəcə cínəŋg wə mə mə cɛɛlə né
mə ká cínɣəli ŋkwān yé.

¹³ Wo ɔ sɔ ná sâ í bág kú fúfə
lwóya bwə jów ná Zénas yé, bá
Apolos ŋjənd bwə é sá yíid.

¹⁴ Í jii námə né omínyəŋə
búsú bwə jígúg dólə shimal
sá jəjə mísóólúgú, du ju míkúlé
mí wóós məshígá myá shú né
bwə bág kú fúfə mpúmá.

¹⁵ Buud bēsh sánónə búsə wa
wá bwə ŋə bádá wo. Wo ɔ
báda óshwə búsú sánónə sá bí nə
búgə ŋgwúd wá.

Zembí ká sá bí bēsh mpaam.

Kálaad Pwôl nyé á cilə Fulmôñ yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú mə Fulmôñ yí

Fulmôñ nyə á bə fwámé múúd, nyə á ka cénd kuú njəənd búgula Yésus, je bə Dɔ́ á Kolósia dí. Nyə á bə shwə mə Pwôl (v. 1). Lwaá dé Onezím í á ka túb nyə, ka kə bwəma nə Pwôl, Pwôl nyə njúl mímbwug dí. Onezím nyə á ka námé zə bə krísten. Pwôl mú ka zə ŋwa cígúlá ná a nyiŋg kənd nyə wə mása yé, a ka cilə mása wəəŋg kálaad éga, ná a lógúg Onezím.

Pwôl mə tééd fwo bəda Fulmôñ nə buud bə́nəñ bwə ŋgə ji wá (1-3), a mú yə Zembî akíba nə búgə nə zény Fulmôñ jí nə ndí yí (4-7). Ná ndéé, a mú ka jaaw sâ á ŋgə jii ná Fulmôñ sáág lwaá dé Onezím yí (8-22). Mə́báda má məshíné di, Pwôl ŋgə cwééd zhwog buud á ŋgə námə nə cwééd kálaad á Kolósia dí wá, jí nə ŋkul bə ná Onezím wə nyə á kə nə okálaad obá bəsh, nə nyəəŋg á Kolósia, nə yé mə Fulmôñ.

Ja wó lɔ́ kálaad mə Fulmôñ yí, wo dúg ná Pwôl nyə á mpu ŋwa shwə yé Fulmôñ nə mətag: kú yímbúli nyə nə təə sâ, kú yə nyə ŋkúmba wáda, a ŋgə mpu ná Fulmôñ jí nə ŋkul ban sâ á ŋgə ci nyə yí. Pwôl mə lwó ná, ccelí Kríst nyə á ccel sá

yí, í ŋgə fəen sá məŋkenya ŋgə kwambulə wəŋgə mpədúgá sá buud.

Mə́báda

¹ Mə Pwôl wə mə cílá kálaad éga, mə muud jí mímbwug dí nəcə ŋgələ sēy nə *Kríst Yésus yé. Sá mwááŋg Timotê sá ŋgə cilə wo, abábə wúsú Fulmôñ, wo muud ŋgə námə bə́duga nə sá ŋgələ sēy nə Yésus yé.

² Sá mə cilə námə mwááŋg-shilə wúsú Afiya, nə Arship muud gwoəŋg wúsú ŋgələ lúmbúli dəəmb. Sá mə cilə námə *Dɔ́ lú óbúgula í du sɛɛŋgya Fulmôñ dí njów yí.

³ Sóŋgú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Kríst bwə ó sá bí mpaam, bwə ó sá námə ná bí cúgəg ná shɛɛ.

Fulmôñ nyə á bə nə fwámé ccelí nə fwámé búgə

⁴ Má du yə Zembî waamə akíba ja jəsh mə tédúgá wo mádí mājəgula dí yí.

⁵ Má du yə Zembî akíba ntó nəcə mə gwág ná wo ŋgə kə shwóg nə búgúlálə Cwámba Yésus, wo ŋgə námə lwó ná wó ccel búúd bəsh Zembî nyə a mə féésh wá.

⁶ Mə ŋgə jəgula nə Zembî ná búgə í ŋgə sɛɛŋg shwə yí í wúməg, wo mpúg bímbí lú mánywa *Kríst mə sá sá má.

⁷ Mwaəŋg, mə ámə bul bə nə məshusəg, nyúul bul bə mə nə ŋkul nə dúgúlə nda ccelí gwó í mə ləlushi okrísten mənyúul ná.

Fulmôñ nyíŋgəg ŋwa Onezím

⁸ Nâ ndeé, mæ ji næ zhií kwonj má *Krîst dí ná mæ yímbálíg wo ná wo sáág gúl sâ.

⁹ Nji, tæem bæ ntó, má yida téég wo mæbwê næcé cæelí Zembí ngá yæ sá yí, mæ Pwól, cwúcwúúl múúd íí, mæ njúl nyiŋgæ bæ mímbwug dí ja gaád næcé mæ ngálæ sêy næ Krîst Yésus.

¹⁰ Mæ téég wo mæbwê shú má Onezîm. A músæ mwán mæ ámæ byá cug krîsten dí mæ njúl wa mímbwug dí yé.

¹¹ Nyæ a shígé fwo dæ bæ wo næ mfií ja bíná bí á fwó dæ cugæ yí; jaá ga di, a músæ shwá bêsh næ mfií.

¹² Má nyiŋg nyæ ná a nyíngæg zæ wódí, a ngæ zæ tâŋ nda gúl kúl nyúúl jâm.

¹³ Mæ ámæ nywá yidá jii ná a jíg wa mádí koogú té má jí mímbwug dí næcé Jɔɔ Kéel yí, a ngág næ sêy næ mæ jilá gwô dí.

¹⁴ Nji, mæ shígé cæel ná mæ sá gúl sâ shwá nda fwo bæ cún; mæ acéélé ná wo sáág mænywa yímbúlíd, í jii ná wo sáág næ jɔɔ lâm.

¹⁵ Jí næ ñkul bæ ná Onezîm nyæ a béégya næ wo búbaalé fwála shú ná wo nyíngæg lág nyæ kandugæ kandugæ.

¹⁶ Nyæ ányiŋgæyé ná bæ wo lwaá, nyæ é ntɔ lwaá, nyæ é bæ wo *mínyɔŋhæ wó búl cæel yé. A má bæ mæ abábæ, nyæ é nyiŋgæ bul bæ shú dwô dí; næcé, a ji fwo bæ múúd woó, a má nyiŋgæ bæ krîsten nda wo.

¹⁷ Gwá wá má céél ci ná, ñkí

wo mpú ná mæ ji wo shwá, ñwaág Onezîm nda wó jí næ ñkul ñwa mæ ná.

¹⁸ Ñkí nyæ á byaagulé næ wo, ñkí ntâg ná a ji næ wo mpwáá, lóg ná mæ wá mbíd wo nywo.

¹⁹ Mæ Pwól mæ ngæ cilæ næ mbwá wâm ná mæ bá jána wo mpwáá nyɔɔŋg; mæ abulé cæel nyiŋgæ jaaw wo ná cug gwô ji námá wo mpwáá wó mbíd mæ yí.

²⁰ Nâ ndeé mwaanŋ, ság mæ kwíindyá má ngá jii wo ni jíná má Cwámaba dí; námá nda shwá bí ókrîsten ná, sælug mæ lâm shí.

²¹ Mæ ngæ cilæ wo kálaad éga mæ njúl næ búgá ná wo é sá sâ má ngá jii ná wo sáág yí; mæ mpú ná wo é sá mæ isâ cɔ jíní.

²² Má jii námá ná wo kwámbulæg mæ bwágá, mæ ngæ dúg ná shé wál bá zæ nyiŋgæ dúgyá, mæjægula mán má ngæ gwíng.

Mæbáda

²³ Ipafras muud sá jí mímbwug dí næcé ngálæ sêy næ *Krîst Yésus yé ngæ báda wo.

²⁴ Buud ó gwoonŋ ísáy bâm Márkus, næ Aristárug, næ Démas, næ Lúkas bwá ngæ námá báda wo.

²⁵ Mpaam mæ Cwámaba Yésus-Krîst í jíg bídí.

Kálaad bwé á cilə Wəheburâ yé Isâ í dúgyá nə kálaad Wəheburâ yí

Muud yêsh mə mpú shi-mal lə kálaad éga yé nyə e téduga nə í cúgé kálaad, í yidá bæ bwiingúlə míláj mí Zembî. Mətédúlé măsə, kú nə muud mə cilə yé, kú nə muud bwé cilə yé. Nji məbá dá măsə ímpánzó yâ məshíné mə lúu 13 wə mə sá nə muud mpúg nə jísə kálaad nə bwé á kənd buud.

Muud nyə á cilə yé ngə bándulə okristen nə bwé kú nyiŋgə kənd mítédúgá Mácçé mə Moyîz dî. A ka ngə lwó bwo nə cug mə Krîst nə iséy byé í ntə sâ jêsh búúd básə nə ŋkul téduga nə í du cug búúd yí.

Kálaad mə bwey na námá lwó mətédúléd nə Zembî nyə a lwóya sâ á jísə yí wə Yésus-Krîst (1.1-3). Kálaad éga ji nə fwámé məma məŋkəw məlól:

- (1) Krîst mə jág bul ntə sâ jêsh (1.4-10.18).
- (2) Olýe bwé nádag búgád (10.19-12.11).
- (3) Baalé mácwûŋ nə ibwádán (12.12-13.25).

*Zembî ngə lésha nə buud nə
zhí a Mwân yé*

¹ Yág í, Zembî nyə á du lás nə odâ ija ija, mimbii mimbii nə zhí á *buud ə mícúndá bé.

² Ná ndeé, mwów má məzhúgúlá méga di, a mə lás nə shé nə zhí a Mwân yé. Mwân yé wəŋg wə nyə á balan nə ndí sálə shí nə gwów yé; nyə a mə təl nyə nə a bág lág nə isâ byêsh.

³ A ji njəs í ngə zhu mílwaná mí Zembî dí yí, a ji zhigîm mbəǵla mə Zembî, a ngə shúgal isâ byêsh nə ciyá jé álal-ŋkul, isâ byêsh yâ shí nə gwów. Ja nyə á shîn fúb buud, yíl bwo *misám yí, nyə á kə ji gwôw, mbwə məncwûm mə Zembî á ŋkul nyêsh dî.

*Mwân mə Zembî mə ntə
wəéŋgales*

⁴ A ntə *wəéŋgales, jíná Zembî nyə á gwiid nyə yí ntə jíná dán.

⁵ Mpugá nə Zembî nyə abwélé ci nə ngwól *éŋgales ná: «Wo ji Mwân waamə, mə mə byá wo múús». Nda námá nyiŋgə ci ná: «Mə é bæ nyə sósŋgú, a bæ mə mwân».

⁶ Nji, ja Zembî mə nyiŋgə zə jil Mwân yé a cúmbá shí ga dí yí, nyə ná:

Wəéŋgales ó Zembî bêsh
bwé kúdúg məmpwoombú
mándəlúd yə nyə gúmá.

⁷ Nyə á ci shú wəéŋgales ná:

A du sá nə wəéŋgales bé bwé
bég nda fufə,

a sá nə osól ə mäsáal bé bwé
bég nda ngwiile kuda.

8 Nji nyə á ci shú má Mwân yé ná:

Yé Zembî, ijwûga byô í bá ji kú nə zhúgá.

Otútálí wə bwə ngə lwó nə wo ngə jwú nə faan dwó.

9 Wo á cɛel otútálí, wo mpii fúlú a kú bish məcɛɛ;

sá jooŋg wə jí ná, yé Zembî, Zembî woó nyə a gwááguə wo məwúdə mé máshusug;

ntó ji ná nyə á yə wo cé í ntɔ búúd ɔ gwoonŋ bwô yí.

10 Zembî nyə á ci námé ná:

Yé Cwamba, mátéédulé di, wo wə wo á fwɔ shí,

wo a sá námé jon nə məbwə mwó.

11 Isá byooŋg byəsh í bá shîn, nji wɛɛ njul kú nə zhúgá;

byəsh í bá bə íbwoodú nda mikáándá,

12 wo bá báág byo nda bwə də báág jud ná.

Haaw. Í bá shîn cénd nda káándá.

Nji wɛɛ wo njúl nji mbií ngwúd,

mimbú myô kú bwele shîn.

13 Zembî nyə abwélé námé ci nə ngwól éngəles ná:

Jig shí wa mádí mbwə mənɔwúm

kə wóós ja mə é culushi mízhízhíh myô,

mí bə wo sá wó də təl mákuú yí!

14 Wəéngəles bəŋ ná wə ozá? Ngaá bəsh bəsə mishíshim mí ngə sɛy nə Zembî, Zembî ka

də kənd bwo ná bwə kág ngə kwíind buud bwə bá ŋwa cug

tāh ilúgí Zembî mə bá yə sá yí?

2

Zembî má cug shé

1 Nda jí ntó ná, í bul jii ná shé mpúg wá mílúú sá bwə á jaaw shé yíid, ŋkwanŋá sá á bá kwab zhíí.

2 Shé mpúgá ná kéel *wəéngəles bwə á zə nə ndí yág yí, í á bə álal-ŋkul; muud yəsh nyə á caam məcɛɛ, nda bish dwo yé, nyə a shí bwəma nə intúgúlí í á jəla yí.

3 Nda jí ntó ná, shé má ká bə kú bish shísha məma cug bwə ngə jaaw shé yí, shé nda bá bwele faam. Cwamba nyəméfwó wə nyə a tééd jaawúlə lánŋ á cug jooŋgá, buud bwə á gwág nə nyə wá bwə mú zə báásulə shé wə.

4 Shú lwólə námé ná kéel doonŋ dúsə fwámé kéel, Zembî nyəméfwó nyə a wéeshali isá í ntɔ buud ŋkul yí, nə *isá í mímbúgú nə *məshimbá mimbii mimbii. A mú námé yə bwo idáás Shíshim má də dáás búúd yí, nda nyə á cɛel ná.

Yésus, Mwân má Zembî nyə á zə bə muud

5 Haaw. Kala búúd sá ngə ci ná í bá bə yí, wəéngəles dí bwə bá jwú nə gwo, Zembî nyə a shígé sá nə í bág bə ntó.

6 Í yidá bə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Yé Zembî, wo ngə téduga muud nəcə a jí jí?

Wo ngə kweemb kukwumuga múúd nəcə í bálə jí?

7 Wo má səl nyə shí fúfwála, cɔ wəéngəles.

Nə ndeé, wo má sá ná a
 ɲkənawag, a bəg nə
 gúmá nda cí.

8 Wo má wá isâ byêsh
 mányámá má múúd dí.

Haaw. Sálə Zembî mə sá ná
 a jwúg nə isâ byêsh yí, tɔɔ sâ
 ɲgwúd nə ɲgwúd í alúgέ. Nji,
 shé cugé nə ɲkul fwo dúg ja
 gaád nə a ɲgə jwú nə isâ byêsh.

9 Nji, sâ shé mú ɲgə dúg yí jí
 ná, Yésus muud Zembî nyə á
 səl shí fúfwálá cə wáɛɲgəles yé,
 a mú ɲgə ɲkənawa, a ɲjúl nə
 gúmá nda cí, nəcé nyə á jug ná
 ndeé a yə. Nyə á zə cé buud
 bêsh, lwóyálə mpaam Zembî
 nyə á baam nə bwo yí.

10 Zembî wə nyə a té isâ
 byêsh, nyə wə ɲgə sá ná byêsh
 í ɲgəg nə kyey mpwogé, nyə
 námá wə nyə á jii ná ncúlyá zh-
 wog bwân bé bwə ɲkənawag
 məɲkənawa mé. Í á ka jəla
 ná a sáág ná micúɲ mí bíig
 Yésus muud nyə á juw zhií ná
 bwán ó Zembî bwə bíig cug yé,
 micúɲ myəɔɲg mí mú mɛel sá
 ná Zembî jílug nyə jiya í á jəla
 nə nyə yí.

11 Ntó, nə Yésus muud ɲgə sá
 ná buud bwə bəg minkɛɲkɛ mi
 búúd yé, nə buud á ɲgə sá ntó
 wá, bēsh búsə nə shug ɲgwúd.
 Gwə wə á jí kú gwág shwôn
 jɔwúlə bwo ná omínyəɲə bé yí.

12 Ntó wə á cí ná:

Mə bá də bwiɲg omínyəɲə
 bām bímbí lú múúd wo
 jí yí,

mə sey wo isusa í gúmá ja bwə
 séɛɲgyá ná bwə gúmal
 wo yí.

13 A nyiɲgə námá cí ná:

Mɛɛ jām jágúwé jêsh í bá bə
 nyádí.

Nyə námá ná: «Mə wə éga, nə
 bwân Zembî nyə á yə mə wá».

14 Nda jí ná bwân á ɲgə cí óni
 búsə nə mishwun nə məcii ná,
 Yésus nyə á ɲwa námá nyúul
 muud, a bə nə mishwun nə
 məcii shú ná a yág, shwiɲ
 dé mú culashi ɲkúl mə Njwú
 məjamb, nyɛ muud nyə á ɲgə
 kyey nə shwiɲ yé.

15 Nyə á yə ntó shú ná a yíl
 búúd bēsh mányámád, nəcé
 bwə á ɲgə cugə ɲkúmba cug
 ɲji ɲgəlé fúndə shwiɲ, cug
 mányámá.

16 Í má mpu nyîn ná Yésus nyə
 a shígé zə kwiid wáɛɲgəles;
 nyə á yida zə kwiid mpwon
 buud mə *Aburaham.

17 Sá jəɔɲg wə í á sá ná a
 céndúg bə nda omínyəɲə bé
 məzhií mēsh, shú ná a bəg
 bwo fwámé Ajəláci á ofada mə
 gwág bwo cey lámúd yé, á sá
 ísɛy váál Zembî mə céel yí. A
 jí Ajəláci á ofada ná a sáág
 *mátúnuga, yíl búúd *misəm
 myəɲ.

18 Yésus jí nə ɲkul kwíind
 búúd məbwəbúlán mə ɲgə
 fwágusə məkuú shí wá, nəcé
 nyəməfwó nyə á fwo námá
 bwəma nə məbwəbúlán, nyə
 á jug.

3

Yésus-Kríst má ntə Moyíz

1 Nə ndeé yé mĩnkəŋkə mí ómĩnyəŋhə bām, bí buud Zembî nyə a má námá jəw ná bi bág ŋwa ŋkəw cəg á gwówúd wá, kəndugá mitédúgá wə Yésus. Nyə wə sá ŋgə magulə tām buud ná a jí *muud lwámá má Zembî, a njúl Ajəláci á ofada yé.

2 Nyə á sá iséy byé váál í á kwaga mísh má múúd nyə á nti nyə yí, námá nda Moyíz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wəsh váál í á kwaga yí ná.

3 Mpugá ná Zembî nyə a dúg ná Yésus má jəlá nə bul ŋwa gúmá ntə Moyíz, námá nda múúd mə lwə njów má də ŋwa gúmá ntə njów wáméfwó ná.

4 Bi mə mpú ná njów wəsh í də bə nə muud nyə ámə lwə yé; nji, Zembî wə má də lwə ísə byəsh.

5 Moyíz nyə á kyey nə njów búúd má Zembî wəsh váál í á kwaga yí. Nyə, nyə á bə sół məsáal, ŋgələ lwó ná sá Zembî mə bá jaaw búúd yí í bá bə búbálé.

6 Kríst ŋgə sá iséy byé váál í kwága yí. Nywá jí Mwân á njów má Zembî. Njów má Zembî wəŋg wə shé, ŋkí shé má kə nə inkáŋ shwóg, kə námá shwóg nə ŋgələ bə nə milúú ná sáŋ nəcé sá ŋgə bwánd nyə nə búgá.

Zembî má də yə búúd bí nə búgá wá wogá

7 Gwə wə Nkəŋkə Shíshim ŋgə ci yí, ná:

Ŋkí bi mə gwág kəl dé múús í, kúgá sá nán
nda ja búúd bwə á sá mĩngáádé yí.

Jwəw dəŋgú, buud bwə á kə nə məkugulə
wə Zembî nún shí a shwééshá dí.

9 Osóŋgú bən bwə á shweenzh mə cínəŋg
ná bwə dúg sá má é sá yí.

Bwə á shweenzh mə, í njúl ná bwə á shí dúg

ísə má á sá bwo

10 tən mimbú məwúm mənə yí.

Nda bwə á də she ná bwə dúg sá má é sá yí ná,

mə á nyada nə kala búúd jəŋgú,

mə mú ci ná: «Bəsə ja jəsh nji dúlə wush;

bwə afwóyé mpu zhí má ŋgə lwó bwo yí».

11 Mə mú ka kəen nə mpimbə ná:

«Bwə ábúle bwəle kumə

kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

12 Bwaəŋ, bi ó bey ná ŋgwól múúd gwoəŋg wán bág nə bów-bəw lám, lám á kú nə búgá ná ndeé a mú yid kwəŋ nə Zembî á kuwó.

13 Yidagá də sá ná, jwów dəsh búúd bí nə ŋkul jəw ná «múús» yí, ŋgwól cwĩny ŋgwól, ŋgwól cwĩny ŋgwól. Dugá sá ntó shú ná *sám í nda bá shiig tə muud á bídí gwoəŋg ná ndeé nyəŋ mú bə nə nán.

14 Nəcə shé músə *Kříst buud ó gwoonǵ bé, ŋkí shé má bii búgə məbwə mábá kə wósós máshínéd, námə nda shé á tééd mátéédúléd ná.

15 Shé kúgá wusa ná jisə cilyá Kálaad Zembí dí ná: Ŋkí bi mə gwág kál dé múús í, kúgá sá núŋ nda ja búúd bwə á sá miŋgáádá yí.

16 Ozá bāŋ bwə á gwág kál má Zembí ná ndéé bwə mú sá miŋgáádé wá? Ŋgaá í á bə buud bēsh Moyíz nyə a wú nə ndí Igípten wá?

17 Ozá Zembí nyə á nyada nə ndí tāŋ mimbú məwúm mánŋ wá? Ŋgaá í á bə buud bwə á səm ná ndéé mimbimbə myáŋ mí mú ŋgə mpəŋguli shí a shwéeshád wá?

18 Ozá nyə á keen ná bwə ábúle bwele kumə kúl nyə á kwəmusə bwo wogá yí? Ŋgaá í á bə buud bwə á sá nyə miŋgáádé wá?

19 Haaw! Shé má dúg na ná bwə á shígé kumə kúl Zembí nyə á kwəmusə bwo wogá yí nəcə jí? Nəcə bwə á ban ná bwə abúgúláyé.

4

Shé á jáláyé nə shúb wogá má Zembí

1 Zembí nyə á bwey kaag ná a bá sá ná buud bwə yówulag; ŋkaagə nyəonǵ nyí ná. Bi ó ka bey ná ŋgwól múúd á gwoonǵ jín bág shúb wogá jəonǵ.

2 Shé á shí námə gwág kéel má Zembí nda bwo. Nji, wáŋ gwágúlə bwə á gwág yí í á

shígé kwíind bwo təə sá, nəcə bwə á shígé *búgula sá bwə á gwág yí.

3 Shé báá obúgula shé mú ŋgə yowula, kú bə bwo, nəcə nyə á ci shú dánǵúd ná:

Mə mú ka keen nə mpimbə ná: «Bwə ábúle bwele kumə kúl mə á kwəmusə bwo wogá yí».

Zembí nyə á ci ntó í njúl ná, ja nyə á fwə shí nə gwów yí, nyə á shí shínal ísəy byé byēsh.

4 Shú sá í dúgyá nə jwōw á zəŋgbá yí, sə má mpú ná Zembí nyə á ci gúl kúkúlád nyədí kálaad dí ná: «Zembí nyə á ka yowula nə isəy byé byēsh jwōw á zəŋgbá».

5 Gwə námə wə á cí wa jíga kúkúlád ná: «Mə abúle bwele sá ná bwə yówulag».

6 Ntó ji ná cígúlá í bwey bə ná Zembí mə bá sá ná bóól búúd bwə yówulag. Nji, buud bwə á tééd gwág kéel wá, bwə á shígé yowula, nəcə məlwə.

7 Nda jí ntó ná, Zembí má tál dúl jwōw búúd bwə é ci ná «múús» yí. Nyə á zə tál jwōw dəonǵú mimbú mí má bwey bul cə té wulə fwála má Moyíz; nyə á ka ci mpu mə *Dávid dí nda nyə ámə fwo ci ná, ná: «ŋkí bi mə gwág kál dé múús í, kúgá sá núŋ».

8 Í á mbəm bə ná Yeshuwa nyə a sá ná kúl búúd í yówulag ja bwə á shín nyí shí á cəqlá yí, Zembí nyə a shígé nywá nyingə ci ná dúl jwów lá wogá dúsə.

⁹ Ntó má lwó ná gúlúgá wogá jisə ná shú búúd ó Zembî, í njúl nda fwámé wogá Zembî nyə á woga jwôw lá zanjgá yí.

¹⁰ Nəcə, muud Zembî mə sá ná a yówəlag yé, nyə é yówəla nə iséy byé byēsh námə nda Zembî nyə á yówəla nə byé ná.

¹¹ Nda jí ntó ná, shé wágá mən̄kul ná shé bág yówəla nda Zembî nyə á kaag ná; shé wágá mən̄kul shú ná muud nda bá shúb nəcé sálə mbii málwə bwə á sá má.

¹² Mpugá ná Milású mí Zembî mísə mikuwó, mí njúl mi an̄kál-ηkálâ. Mí də bəwəli nt̄ə kafwəle jēsh bwə də jəw íkósmb íbá yí. Mí də nyíi múúd nyúúlúd kə kumə kúl mí béég *jím bá *shíshim yí; mí də béég məbwəp̄ mə nyúúl nə óshú ó íyasád. Milású mí Zembî wə mí də lwó ηkí mitédúgá nə iyuuɡ yá lâm, bísə ηkí bôw, ηkí bísə ηkí nywa.

¹³ Kú ntág nə təə sá Zembî nyə á té yí jí nə ηkul shwaaw Zembî. Ísá byēsh bísə oshush-wáás, ompajáá nyədí míshúd, nyə muud mə bá sá sə shitóg yé.

Yésus jí wúsú Ajəláci á ofada

¹⁴ Shé mú nə wúsú shísha Ajəláci á ofada nyə á líina jəŋ lə gwów yé*, nyə wə Yésus, Mwān mə Zembî. Nda jí ntó ná, shé kágá nə búgá jisú shwóg, kú bwəle tag.

¹⁵ Nəcə, Ajəláci á ofada shé mú nə ndí yé, cúgé nyəŋg jí

nda gwág shé cey lámúd nə tag dúsú yé. A yidá bə nyəŋg jí nə nyə á bwəma nə məbwəbúlán məzhií mēsh nda shé, nji a nda sá *sám yé.

¹⁶ Ntó, shé shíshúgá Zembî kúnə-kúnə kú fúndə. Shé shíshúgá nyədí caŋgád kúl á ηgə lwóya mpaam yí, a gwágúg shé cey lámúd a sá shé mpaam, a kwíind shé ja shé má jí kwíindyá yí.

5

¹ Bì mə mpú ná bwə də fēesh múúd yēsh mə bád Ajəláci á ofada yé mpədúgá buud, bwə təl nyə ná a dúg sēy nə Zembî shú dán. A də kala ísá bwə yə Zembî yí, də sá *mátúnuga shú ná *mísám myāŋ mí jimbúg.

² A jí nə ηkul mpu mícúnj íwugúlu nə minjé-gwôw mí ηgə bwəma nə ndí myá, nəcé a jí námə múúd nə iləm námə nda bwo.

³ Sá jəŋg wə jí ná, á jəlá nə də sá mátúnuga shú jimbálələ mísám myā nyəméfwó, nə myəŋg myā kúl búúd námə.

⁴ Muud cugé nə ηkul wánda jiya jəŋgú wánda wándág nə á ηwa gúmə; Zembî wə mə də jôw búúd bwə ηwá jiya jəŋg wá námə nda nyə á jôw Arəon ná.

⁵ Ntó námə wə jí nə *Kríst yé. Kríst nyə a shígé wánda jiya jəŋgú wánda wándág nə á ηwa gúmə; Zembî wə nyə á yə nyə gwo, Zembî muud nyə á ci nə

4:10 4.4 **4:12** Iza 49.2; 55.11; Zhe 17.10; Yuá 12.48; Ifz 6.17; 1Pr 1.23; Mbú 1.16

4:14 5.8; 8.1 **Ajəláci á ofada:** 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 * **4:14** Nyə á kə kumə kúl Zembî jí yí. **4:15** 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Yn 3.5 **4:16** 10.19

5:1 4.14 **5:2** 2.17-18; 4.15; 7.28 **5:3** 7.27; 9.7; Ləv 9.7; 16.6, 15 **5:4** Arəon:

MmN 28.1 **5:5** 1.5

nyə ná: «Wo ji Mwân waamâ, mə má byá wo múús».

⁶ A nyiŋgə námə ci gúl kúkúlúd ná: «Wo ji fada, wo é ji jiya fada dí kandugə á kandugə nda Melukisedek».

⁷ Ja Kríst nyə á ngə cugə wa shí ga dí yí, nyə á du bul jəgula, du téég Zembî məbwâ, Zembî muud nyə á bə nə ŋkul sá ná a kú yə yé. Nyə á du kîm, a jîi, məzhwîle wós. Zembî mú gwág nyə, nəcé nyə á bə nə məgwág nə Zembî.

⁸ Tem bə ná nyə á bə *Mwân mə Zembî, nyə á bwəma nə micún, mí mú jíguli nyə məgwág.

⁹ Zembî mú sá ná a bəg váál í jəla yí. A mú bə ámádí á cug á kandugə kandugə, du yə búúd bēsh bwá sá nyə məgwág wá.

¹⁰ Haaw! Zembî nyə á təl nyə mbií Ajəláci á ofada mə Melukisedek.

Bəw ja múúd mə béegyá nə Zembî yí

¹¹ Bulya isâ sá bí nə sá cig na yí. Nji, shú ná sá féégúg bí byo, í bul kwowula, nəcé bí ádé ná leel mpu gwág.

¹² Bweyálə bí á jəla nə bwey bə oyíguli. Nji, í ngə ná jîi nə muud jígúlig bí isâ bwá jəlá nə fwo tééd mpu mínjígúla mí Zembî dí yí. Í ngə ná jîi bí mənýá mə bəl, kú bə fwámé ídəw.

¹³ Muud ngə ná cugə nə mənýá mə bəl yé nyə afwóyé

wámbulə nda á cugəg tətəlí mísh mə Zembî dí ná; a ji ná kúkény.

¹⁴ Nji, buud bwá á mə lal wá, báá wá bwá jəlá nə fwámé ídəw, nəcé bwá á mə jíg cug nə ndéé milám mí á mə janzulə bwo nə dúlə wá mímbéégí mpádúgá mənýwa nə məbəw.

6

¹ Ná ndéé, shé kágá shwóg, shé jígúgá isâ í Zembî í jəlá nə buud bwá mə lal búgád yí. Shé yówug dúlə nyiŋgə kə mpús kə du ŋwa mínjígúla mí *Kríst myâ mətéédulé. Shé kúgá nyiŋgə tééd límúlə límuga ja shús. Ntó ji nə shé kúgá nyiŋgə ngə ŋwa minjígúla myâ nda múúd mə jəlá nə yíl lám mísóólúgá mí shwiy dí, *búgula Zembî ná;

² nə minjígúla mí dúgyá nə minduwán* nə dúlə bəd búúd məbwə yí; ŋkí ntəg minjígúla mí dúgyá nə gwúmúlə mímbimbə mí bá gwúm yí, nə sémbyé mílsú á kandugə kandugə yí.

³ Mbô! Shé ányingəyε ngə bε bini; ŋkí Zembî mə magulə, shé mə zə yida ŋwa minjígúla mí jəlá nə buud bwá á mə lal wá yí.

⁴ Bóól búúd bí ná, məŋkenya mə Zembî mə á shí kwan bwo, bwá á shí bə nə kəw á isâ Zembî ngə yə buud bé yí, bənəŋ bóólúgá bwá á shí ləg Ŋkəŋkə Shíshim,

5:6 Sôm 110.4; Heb 6.20 5:7 Mat 26.36-46 5:8 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Yuá 1.34 *məgwág*: 4.15; Flp 2.8 5:9 7.27 5:10 5.6; 6.20 5:12 1Kr 3.2 5:14 13.9; Rom 16.19; 1Kr 14.20; Ifz 4.14 6:1 9.14 6:2 Yuá 3.25-26; Mís 19.1-6

* 6:2 Na cugé nji nduwán óbúgula bwá du duwan yí, Oyúden bwá á du námə bə nə wáj nduwán nə myáj mísóólúgá. 6:4 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mat 12.31; 1Yn 5.16

⁵ bwá á shí kagulə mánywa mâ Milású mí Zembî, bwá á shí námá kagulə ηkul Zembî mə bá yə búúd mwôw mə zág má yí.

⁶ Mbií búúd ni, ja bwá má yid kwonə nə Kríst yí, muud cugé ná nə ηkul nyingə sá ná bwá nyingəg kənd mílám wə Kríst. Nəcə banúlə bwá mə ban *Mwân mə Zembî yí wúsə bwo nda bwá ηgə nyingə bwambulə nyə kwolós dí ján ja, ηgə nyingə sá ná a nyingəg bwəma nə shwôn tām buud.

⁷ Mpugá ná, nyúl shí í ká tag nə ompú ná ndeé í kə ídúw, Zembî bwádan nə shí nyōng, buud bwá á bə məmpəg wá bə nə mfií.

⁸ Nji, í ká yida kə íbiin-biin nə məgwaagulá, í lúg kúná-kúnə ná Zembî lwéemug nywo nəcé í cugé nə mfií; zhúgúlá zhúgúlá, bwá jígal nywo.

⁹ Nji, yé bwáəng mə búl ceeł wá, tɛem bə ná sə ηgə lás ntáni, sə ηgə mpu búbálé ná bi báá bí təl fwámé zhúđ, bi ηgə sá isâ í lwó ná bi mú nə cug yí.

¹⁰ Nəcə, Zembî cugé nə olíngî ná a bá wusa sâ bí ηgə sá yí nə mbií bí mə céél nyə yí. Ceełí jōng í ηgə nyîn nə séyúlə bí ηgə séy nə buud bé wú yág zə wóós múús yí.

¹¹ Sá ηgə bul jii ná muud yēsh á sámbá jín yáágúg nə ηgələ cugə cug jōngú cé cug, ja jōngú bi mú bá bii isâ bí ηgə bwánd nə búgə ná í bá bə yí.

¹² Kúgá sá íkóódúgú; yidagá ηgə sá nda buud bwá mə

jéég mányúúl wə Zembî kú nə mílámusa wá, bwá wə bwá bá bə nə kəw lú isâ Zembî nyə á kaag bwo yí.

Nkaagə Zembî nyə á kaag Aburaham yí

¹³ Ja Zembî nyə á kaag *Aburaham ηkaagə yí, nyə á keen ηkaanó. Nda jí ná ηgwól múúd cugé fwámé múúd ntə Zembî ná, Zembî nyə á keen jíná dé nyəməfwó,

¹⁴ nyə ná:

Búbálé, mə bá bwádan nə wo, mə sá ná mpwonə buud nywô í búlug bul bulya.

¹⁵ Aburaham nyə á ka námá bwánd ηkaagə nyōngú nə lâm jisów ná ndeé, í mú námá bə nda Zembî nyə á kaag nyə ná.

¹⁶ Ja múúd mə də keen ηkaanó yí, á də keen múúd jí fwámé múúd ntə nyə yé, ηkaanó mú jâ, muud kú ná sá məshwán.

¹⁷ Ntə, Zembî nyə á ceeł ná buud bwá á lúg nə isâ nyə á kaag yí bwá mpúg ná nyə abúle nyingə cénd cígúlá á má ηwa yí, a mú keen ηkaanó.

¹⁸ Ná ndeé, nə ηkaagə Zembî nyə á kaag yí, nə keenúlə nyə á keen búbálé yí, ηgwûd nə ηgwûd á na í cugé nə ηkul salan, nəcé Zembî cugé nə ηkul bwiiing íjǒǒ. Nyə á kaag, a nyingə keen búbálé nəcé ji? Í á bə shú ná mənyúúl mə lálug shé buud shé mə kə shwaaw nyáđí, ηgə bwánd sá á mə kaag shé wá.

¹⁹ Bwándúlə shé ηgə bwánd nə búgə wōngú, wúsə shé

shwamá shú ná lâm nda
 ŋkúŋkulə. Nda jí ntó ná, shé
 má bá kumə kúl Zembî jísó yí,
 línlálə kə mpúsə sanda†.

20 Wu wə Yésus nyə á kə shé
 shwóg kə nyíi shú dúsú yé.
 A músə Ajaláci á ofada á
 kandugə kandugə námé nda
 Melukisedek nyə á bə ná.

7

Melukisedek

1 Melukisedek sə ŋgə ci éne
 nyə á bə njwú-buud á Salem,
 a njúl námé fada má Zembî
 á gwów-gwôw. *Aburaham
 nyə á kə lumbəli dəomb nə
 bóól ójwú-buud, a mú ntə
 bwo. Ja nyə á ŋgə nyingə yí,
 Melukisedek nyə á kə bwəma
 nə nyə zhíid kə bwádan nə nyə.

2 Ja jəŋg wə Aburaham nyə
 á yə nyə *ŋkəw wúm á isâ
 byêsh nyə á wú nə ndí dósomb
 dí yí. Jíná lú Melukisedek í
 tééd fwo kə ná «njwú-buud jí
 nə otátəlí yé». Nyə á nyingə
 ntâg bə njwú-buud á Salem,
 ntó nyingə kə ná «njwú-buud á
 mpwogé».

3 Melukisedek nyə a shígé bə
 nə sósŋgú, kú nə nyəŋgú, kú
 nə byêl, muud nyə ampúyé ja
 nyə á byêl yí, muud kú mpu
 ja nyə á yə yí. Nda Zembî nyə
 a sá ná a bəǰlag *Mwân má
 Zembî ná, a jí fada á kandugə
 kandugə, kú nə cénd.

4 Fwogá ná dúg bímbí lú
 fwámé múúd Melukisedek nyə
 á bə yí! Mbií fwámé múúd

á ná mpáámbé jísú Aburaham
 yə nyə ŋkəw wúm á isâ byêsh
 nyə á wú nə ndí dósomb dí yí.

5 Buud bēsh bwá á də tōw
 ofada mpwəŋ buud mə Lévi
 dí wá, nyúl mpándí á Mácçə
 má Moyíz í ŋgə yə bwo ŋkul
 ná bwá dúg gwáámb búúd
 ɔ *Izəŋyél ŋkəw wúm á isâ
 byáŋ. Ntó jí ná bwá jəlá nə
 ŋwa kəw dəŋg ómínyəŋú bəŋ
 dí, í njúl ná omínyəŋú bəŋ básə
 námé bwân ó Aburaham.

6 Sá ŋgwúdí, Melukisedek
 nyə á shígé bə múúd á mpwəŋ
 buud nyáŋ; nji, tɛɛm bə
 ntó, nyə á ŋwa kəw dəŋg
 wə Aburaham, a bwádan
 ntâg nə Aburaham, í njúl ná
 Aburaham wə Zembî nyə á
 kaag mənkaagə mâ kúl jé yé.

7 Shé má mpú kú nə
 məshwán ná fwámé múúd
 wə má də bwádan nə zhizhe
 muud.

8 Jísə na ná, jígə kósomb di,
 ofada bwá də ŋwa kəw dəŋg
 wá, bēsh bwá də bə búúd bwá
 bá yə wá. Nji, Micilyá mí ŋgə
 ci ná Melukisedek nywáá ŋgə
 ná cugə.

9 Sá bí nə ŋkul ka ci na
 ná, ja Aburaham nyə á yə
 Melukisedek ŋkəw wúm yí,
 Lévi muud mə jəlá nə ŋwa
 dwo yé, nyə a shí námé yə
 Melukisedek kəw dəŋg na
 məbwə má Aburaham dí.

10 Sá bí nə ŋkul ci ntó
 nəcé, ja Aburaham nyə á yə
 Melukisedek ŋkəw wúm yí,
 í á bə Lévi njúl Aburaham

† 6:19 Ləg Mat 27.51, ŋkí Mak 15.58, ŋkí ntâg Luk 23.45 jísə sanda í á də wá njí
 mpədəgá fúm á ci nə mpáánzə nyêsh yí. 6:20 4.14 **Melukisedek:** Sôm 110.4; Heb

5.6, 10; 7.1-4 7:1 Melukisedek: Mat 14.17-20; Heb 5.6 7:5 Ilŋ 18.21 * 7:10
 Lévi nyə á bə mwân mə Yákwb, Yákwb mwân mə Izaag, Izaag mwân mə Aburaham;
 ntó jí ná Lévi nyə á bə Aburaham məbwugá lúd.

məbwugálu dí cwû*.

Yésus ji mbií fada má Melukisedek

11 Məcəξ Moyíz nyə á yə buud ɔ Izurəyêl má má ηgə ci ná ofada bwə dúg zhu beend mə Lévi dî. Ká, jiya fada á beend mə Lévi í á shígé mpu sá ná isâ í bəg váál í á jəla nə bə yí. Í á mbəm mpu sá ntó, ki í á shígé nyingə jii ηgwól fada njúl nda Melukisedek; í á nywá námə ka bə nji ofada wə váál má Arəon.

12 Ná ndéé, ja jiya fada í má cénd yí, í jii námə ná məcəξ má á də fwo bə má má céndúg.

13 Shé má mpú ná muud sá ηgə ci éne nyə a byél beend shúsúd; tə mbyágá ηgwúd nə ηgwúd á beend jəng í á shígé fwo bwele sêy *alatâr dî.

14 Buud bēsh bwə mpú ná Cwamba wúsú nyə a byél beend mə Yúda dî, Moyíz nyə á shígé ntəg bwele cwéed beend jəngú ja nyə á lás sâ í dúgyá nə sêy fada yí.

15 Í má nyingə mpu nyîn ná isâ í á cénd, nəcé wúl mbəǵla má Melukisedek í á tōw fada.

16 Nyə atówé fada ná nyə a byél byélé dəng, kú námə bə ná micəǵlá mí búúd wə mí təl nyə; cəg ηkúl jé wə í sá ná a bəg fada, nəcé cəg jé jəng í cúgé nə ηkul shîn.

17 Ji ntó! Micilyá mí Kálaad Zembî mí ηgə bwiing lán yé ná: «Wo ji fada, wo é ji fada kandugə á kandugə nda Melukisedek».

18 Na mə lwó ná cəξ acwúlú í á má kəndəw koogú, nəcé í á bə ηkí tag, í á shígé bə nə mfií.

19 Məcəξ má Moyíz má á shígé mpu sá ná isâ í bəg váál í á jəla nə bə yí. Zembî má yida yə sá fwámé sâ ántəntəǵ sá má jəlá bwánd nə búgə yí, sâ jəng wə í má sá ná shé shíshúg Zembî kúná-kúnə.

20 Sâ í búl nyîn cínəng yí ji ná, Zembî nyə á də ηkəl ja nyə á təl Yésus fada yí. Í njúl ná nyə a shígé də də ηkəl ja bóǵlúgá bwə á də tōw ofada yí.

21 Nji, Yésus nyə a tōw fada nə ηkəl má Zembî ná, Zembî Cwamba nyə á kəen ηkaanə ná:

«Wo ji fada, wo é ji fada kandugə á kandugə.»

Nyə abúle nyingə shwána ηkaanə nyé nyəng.

22 Kəenúle Zembî nyə á kəen ntó yí í lwó ná sə Yésus nyə a jéég bəd dí yí í ntə jəng áshúshwóógá.

23 Gúl sâ jí námə ná, ofada wə beend mə Lévi bwə á bə ηkí bulya nəcé shwiy í á də sá ná bwə bəg kú sêy kandugə kandugə.

24 Nji, Yésus nywáá nyə abúle bwele yə, séy fada jé í abúle bwele shîn.

25 Ntó ji ná, buud bwə cingyá wə Yésus ná bwə shísh wə Zembî wá, Yésus ji nə ηkul cəg bwo ja ηgwúd á kandugə, nəcé a ji kuwó, nyə é də jəgula nə Zembî shú dán ja jēsh.

26 A ji mbií Ajaláci á ofada í jí shé yí nəcé a ji ηkəηkə

múúd, kú nə məbyaagulə, fúbán, mbéégí wúsə mpédúgá bənđn̄ osóol ɔ *mísám, a njul jiya gúmá í ntɔ́ jjiya byêsh yííd.

²⁷ A cugé nda bóól wáájəláci wâ ofada. Bwó á du bə jwów dēsh íí, nyāñ fwo tééd sá *mátúnuga shú mísám myé, a mú ka sá shú mísám mí bóól búúd. Í ajíyé ná Yésus dúg sá ntó, nyə a shí bwey sá mátúnuga mɔɔñgú ja ñgwúd á kandugə ja nyə á yána nyúúl nyé yí.

²⁸ Məcɛɛ mə Moyíz mə du ñwa buud bwó njúl kú bə lwándulá məzhií mēsh, du təl bwo wáájəláci wâ ofada; nji, Zembí nyə á zə də ñkəl mpúsə Məcɛɛ, a təl Mwān yé fada. Nyə a mə lwándulə nyə məzhií mēsh kandugə á kandugə.

8

Yésus ji wúsú Ajəláci á ofada sɔ́ á gúgwáan dí

¹ Lúú ciyá á isâ sə ñgə ci íni wúsə ná: mbií Ajəláci á ofada shé búsə nə ndí wé ni; nyɔɔñg nyə á má kə ji jiya gúmád jɔñ dí, mbwə mənɔwúm mə Zembí á ñkul nyêsh dí yé,

² nyɔɔñg ñgə sá iséy í fada fwámé kúl Zembí njúl yí, fwámé banda *mátúnuga dí yé. Dāñ banda mátúnuga, Cwámba wé nyə a lwɔ́, kú bə múúd.

³ Bwó du təl Ajəláci á ofada ná a dúg kala isâ búúd bwó

yə Zembí yí, a du námə sá mátúnuga. Í á jii ná wúsú Ajəláci á ofada bág námə nə jé sâ á kálá Zembí yí.

⁴ A mbəm bə shí gaád íí, a kú bə fada. Mbô! A kú bə, nəcé ofada bwó ñgə kala Zembí isâ wá búsə, bwó ñgə sêy nda Məcɛɛ mə Moyíz mə ñgə ci ná.

⁵ Wāñ yələ bwó ñgə yə Zembí gúmá yí wúsə nji yuug á fwámé gúmá jí jɔñ dí yí, sə jee námə ci ná jisə shishím á fwámé iséy byɔɔñg. Nəcé, ja Moyíz nyə a lwɔ́ banda mátúnuga yí, Zembí nyə á ci nə nyə ná: «Dugí, wo ɔ bá sá sâ jêsh bɛ yuug mə á lwó wo mbúnúd yí.» ⁶ Nji, jaá ga di, iséy Yésus nyə a lág yí í bul bə fwámé iséy, jí ntó nəcé nyə wé jí lí-ñji mpédúgá sánđñ Zembí shú sɔ́ í ntɔ́ yí. Sɔ́ jɔɔñg í ntɔ́ nəcé mənkaagə mə mə ntɔ́ mɔɔñg mâ sɔ́ áshúshwóógú.

⁷ Sɔ́ áshúshwóógú* í á mbəm bə kú nə sá á jumúg íí, í á shígé nywá nyiñgə jii ná sɔ́ ábɛé í zág sîy, zə cénd gwo.

⁸ Nji, Zembí nyə á jum kúl búúd jé, nyə ná: Fwála í zag, mə Cwámba mə ñgə ci ntó.

Fwála mə bá sá sɔ́ ágúgwáan yí.

Mə bá sá sɔ́ jɔɔñgú nə kúl búúd Izəryél, nə kúl búúd Yúda.

⁹ Jāñ sɔ́ í ábúlé bə nda jɔɔñg

7:27 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rom 6.10; 1Pr 3.18 7:28 5.1-2, 8; 7.19; Sôm 2.7 8:1 4.14 **mbwə mənɔwúm**: 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Sôm 110.1; Mat 22.44; Mis 2.33; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1 8:2 8.5 8:5 9.9; 10.1; Kol 2.17 **banda mátúnuga**: 9.2; MmN 25.9, 40 8:6 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iza 55.3; Zhe 31.31-33; Eze 37.26; 1Kr 11.25 * 8:7 Na ji sɔ́ í á sîy mbún á Sinayí dí yí (MmN 24.3-8). 8:8 Zhe 31.31-34; Heb 10.16-17

mə á sá nə osóŋgú bán
jwów mə á bii bwo mbwád
wú nə bwo Igípten yí.
Nda bwá á shígé baagulə jân sɔ

ná,

mə á shígé ná námə ŋgə bish
bwo.

Mə Cwámba mə mə ci ntó.

¹⁰ Sɔ mə bá sá nə kúl búúd

*Izərəyêl yí, í bá bə ná,

ja mwôw mɔɔŋg mə bá cɔ yí,
mə bá wá bwo məcɛɛ mâm
mítédúgád,

mə cilə bwo mwo mílámúd.

Mə Cwámba mə mə ci ntó

mə bá bə Zembî wán,

bwá bə kúl búúd jâm.

¹¹ Muud nyə abúle ná nyiŋgə

jígali múúd jí nyə kúnə-kúnə
yé,

ŋkí *mínyəŋə yé ná:

«Í jii né wo mpúg Cwámba».

Nəcə bəsh bwá bá mpu mə,
bəsh, tééd nə mwántombú kala
nə cúmbá muud.

¹² Mə bá juu bwo nə olíŋgɛ
bán,

mə yíl *mísám myán mádí
tédúgád.

¹³ Ja Zembî ŋgə lás lósú sɔ
á gúgwáan yí, a mə ŋwa né sɔ
áshúshwóógú dé fwála í á mə
ntɔ. Sâ jisə né dé fwála í á mə
ntɔ yí, í mú sâ acwúlú, jân í
wál bá zə kəndəw koogú.

9

*Yələ búud bwá á dɛ yə Zembî
gúmá yág yí*

¹ Sɔ áshúshwóógú Zembî
nyə a sá nə kúl búúd jé yí

í á bə nə məcɛɛ mə dúgyá
nə yələ Zembî gúmá má nə
banda *mátúnuga kúl bwá á
dɛ bwəma nə Zembî wa shí
gaád yí.

² Bwá á lwɔ banda
dɔɔŋgú í njúl ntúga: kóómb
áshúshwóógú í á bə nə cé
lámba, nə táwuli, nə íbuléd
cínɔŋg táwuli dɛ, íbuléd í íci
shú gúmá mə Zembî. Bwá á
dɛ jôw kóómb jɔɔŋg ná «kúl jisə
ci yí». ³ Jɔɔŋg kóómb í á dɛ bə
mpúsə *sanda ábɛɛ yí, bwá á
dɛ jôw gwo ná «kúl í búl bə ci
yí».

⁴ Cínɔŋg cwû, í á dɛ bə nə
*alatâr bwá dɛ jígal Zembî
olabínda yé, nə *wóle sɔ; bwá
á shín bwadulə alatâr nə wóle
sɔ or kúkúl jêsh. Wóle jɔɔŋg í á
dɛ bə cwû, nə kwúmbu *mána,
nə fiidye mə Arɔɔn í mə kɔ íkáá
shwógúd, nə məkwóógú mə á
bə nə cilyá məcɛɛ mə sɔ má.
Kwúmbu mána nyə á bə síyá nə
or.

⁵ Bwá á mə ivuguli í os-
herubɛ* íbá, bwá təl búduga
wóle jɔɔŋg dí gwów shú dúlə
lwó nə Zembî á milwanə jisə
cínɔŋg; ivuguli byɔɔŋg í á bə
í mə læesh məfəfugə dɛ wá
gúgúwá kúl ófada bwá á dɛ
myeeg məcií shú cweelələ
Zembî mpimbə yí. Nji, fwála
ga í cugé fwála mə fáád isá
byɔɔŋg.

⁶ Nda bwá á shín táág isá
íni byêsh ntáni ná, ofada bwá
á dɛ nyíi banda dɔɔŋgú dɛ nji

8:13 8.6 **9:2** banda mátúnuga: 8.5; 9.11-12; MmN 26.1-30 **cé lámba:** MmN 25.31-39 **táwuli:** MmN 25.23-30 **9:3** MmN 26.31-33; Ləv 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20 **9:4** alatâr: MmN 30.1-6 **wóle sɔ:** MmN 25.10-16 **mána:** MmN 16.32-35 **fiidye mə Arɔɔn:** Ilj 17.21-25 **məkwóógú mə á bə nə cilyá:** MmN 25.16 **9:5**

MmN 25.18-22 * **9:5 Sherubɛ:** Jisə dúl váál ɛŋgəles. **9:6** 10.11; Ilj 18.2-6

kóómb áshúshwóógú dī jwów dēsh, dū kə sá ísáy byán.

⁷ Kóómb ábēē jân, nji Ajəláci á ofada nyəméfwó wá nyə á dū nyíi cínəng. Nyə á dū nyíi cínəngú ja ηgwūd ηkúmba mbû. Ja á kə ntâg nyíi cínəng yí, á jəlá nə kə nə məcií mə cúdú á kə myεεg shú déd nə shú íwushí yá kúl búúd.

⁸ Nkə̀ηkə̀ Shíshim ηgə lwó na sóólúgú nííd nə zhií í kə fwámé kúl Zembî njúl yí í á shígé bə mbəg té wēsh séy í á ηgə ná sīy kóómb banda áshúshwóógú dí yí.

⁹ Sâ jəəng jísə tâη yuug shú mwôw mága. Yuug jəəng í lwó ná, wo tεem yə Zembî isâ, wo tεem sá *mátúnuga, isâ byəəngú nə *mátúnuga məəngú mə cúgé nə ηkul sá nə lâm í bág wo váál í jəlá yí.

¹⁰ Bísə nji mícçəlá búúd bwá á ηgə cçələ shú sâ í dúgyá nə dəg nə məngul nə mīngusa mí ici yí; isâ byəəng mfií wán η í á shín ja Zembî nyə á wá mícçəlá mí agúgwáan yí.

Kríst ji mətúnuga

¹¹ Kríst nyə a mə zə, tâη Ajəláci á ofada, zə sá nə sə bág nə kəw á fwámé isâ í á mə bwey zə yí. Nyə a nyíi banda *mátúnuga ánání dī, fwámé banda mətúnuga, kú bə dəəng búúd bwá á lwə nə məbwə yí. Ntó ji nə dāη banda mətúnuga í cúgé sâ á shí ga.

¹² Nyə a nyíi cínəng ja ηgwūd á kandugə; nyə a shígé nyíi nə məcií mə íncwəmbə nə inteny, nyə a yána məcií mé, a yíl sá mənyámád kandugə.

¹³ Ja ófada bwá á dū myεεg buud məcií mə íncwəmbə nə inteny, gúl ja ifií í cwə myəólú nteny yí, isâ byəəng í á dū sá nə muud nyúúl í bág fúbán†.

¹⁴ Nkámásá ná isâ íni í fúb búúd, ηkəməsa nə məcií mə *Kríst. Kríst nyə á ηwa nyəméfwó, yə Zembî tâη *mátúnuga mäsú mə njúl kú nə təə cúcwán lú məbwam. Nyə á sá námə nda *shíshim á kandugə í á lwó nyə ná. Nɡaá nə məcií mé mə sá nə mīlām mí bág shé mífúbán, shé mú yəw mísóólúgú mí dū kənd búúd shwiy dí myá, shé yida yə Zembî á kuwô gúmá?

Məcií mə Kríst mäsə mbyúl á sə á gúgwáan

¹⁵ Sâ jəəng wá í á sá nə *Kríst bág lí-nji mpádúgá sənəη Zembî shú Sə á Gúgwáan. Nyə á yə shú nə buud bwá wúg mīkwám mí caamúlə bwá á dū caam məççə bwá njúl ná Sə a Cwúlú dí yí; bəəng Zembî mə jəw wá bwá mú bə nə kəw á jəjə isâ nyə á kaag yí.

¹⁶ Shú nə bwá wééféug kálaad lúgá, í dū jii nə bwá téédúg fwo mpu wámbələ nə muud nyə á cilə nyə yé nyə a mə yə.

¹⁷ Nəcə kálaad lúgá cugé təə sâ té múúd nyə á cilə nyə yé

9:7 5.3; 9.25; 13.11; Ləv 16.2-16 **9:9** 7.19; 9.2 **9:10** Ləv 11; 15; Ilη 19 **9:11** 4.14 **9:12** 7.27; 10.4; Ləv 16.14-16 **məcií mə:** 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mat 26.28; Rom 3.25-26; 1Pr 1.2, 18-19; 1Yn 1.7 **9:13** Ilη 19.1-10.17 † **9:13** Í á dū bə ná, ja múúd mə bə nə məlwəagwəw yí, bwá cígə íncwəmbə nə inteny ηwa məcií, bwá jígal cwə myəólú nteny ηwa ifií byé, bwá mú myεεg múúd wəəngú məcií nə ifií byəəng nə ndéé nyúúl mú bə nyə fúbán. **9:14** Rom 6.20-23; 8.2 **9:15** 8.6

ngə ná cugə yí. Múúd wəɔŋg mə ká yə, kálaad lúgə ka tɛɛm bæ nə ŋkul.

¹⁸ Gwá wá bí má dúg ná micɛɛlá myâ sɔ áshúshwóógú mí á tɛéd mæcií má má fwo shwiy.

¹⁹ Dúgúgá ná, ja Moyíz nyə á shîn lɔ kúl *Izəɾəyél jêsh mæmpəndí má á bæ cilyá Mácɛɛd má ŋgwúd ŋgwúd yí, nyə á ŋwa mæcií má ikálá nə bwán ó íntenɔ fula nə məjúwó, a mú ŋwa mbúmbwá *ízop nə kúl káándə átítí í njúl síyá nə mimyɔɔ mí ncwəmbɛ, ŋgə juwo cínəŋgú, ŋgə myɛɛg kálaad mæɛɛd, ŋgə myɛɛg námá búúd bêsh wá kúl búúd.

²⁰ Nyə á ŋgə myɛɛg ntó a ŋgə kâlə ná: «Mæcií mâ sɔ wə mága, sɔ Zembî ŋgə ci ná bi má jəlá nə baagulə yí.»

²¹ Moyíz nyə á myɛɛg námá mæcií məɔŋg banda *mátúnuga dí nə ísâ byêsh bwá du balan nə ndí dúlə sá mísəɔn yíid.

²² Mæɛɛ má Zembî má lwó ná bwá du fúb zhwoɔg ísâ nə mæcií; mæcií má ká bæ kú shwiy, ijuugá í *mísə́m nda bæ.

²³ Ntúni wə ófada bwá á du fúb ísâ yé, í njúl nə ísâ byəɔŋg í á du bæ nji ívuguli yâ fwámé ísâ bíśə jəŋ dí yí. Ntó ji ná bwá jəlá nə fúb ísâ byəɔŋgú nə mətúnuga mə búl ntɔ má.

²⁴ Haaw. Kríst nyə a shígé nyíi banda mátúnuga búúd bwá á lwɔ nə məbwá yíid; banda dəɔŋg í á bæ vuguli á fwámé kúl Zembî njúl yí. Kríst

nyə a nyíi jəŋ dwáméfwód, kúl á təl Zembî míshúd shú dúsú yí.

²⁵ Nyə a shígé nyíi wu ná a bá du kə yána cug jé ija ija nda Ajəláci á ofada má du kə «kúl í búl ŋkɛ́ yí» mbú wêsh ná. Ajəláci á ofada má du ntâg kə nyíi kúl jəɔŋgúd nə ízháá mæcií, kú bæ mæcií mé nyəméfwó.

²⁶ Í á mbəm jii ná Kríst yánág cug jé ija ija, ŋki Kríst má jug ija ija té Zembî nyə á fwó shí nə gwów yí. Ká, nyə a lwóya nyúúl nji ja ŋgwúd á kandugə mwów má məzhúgúlâ dí shú ná mətúnuga mé má zág shínal mísə́m.

²⁷ Nkúmba cígúlá wúsə ná muud má jəlá nə yə nji ja ŋgwúd nə ndéé a mú bá kə tów kəɔɔdud.

²⁸ Námá mbií ŋgwúd wəɔŋgú, Kríst nyə a yána cug jé nji ja ŋgwúd nə a ŋkény zhwoɔg buud mbag mísə́m wán. A bá zə ja ábɛɛ kú ná bæ shú zələ ŋkény mbag mísə́m, í bá bæ shú zələ yə búúd bwá ŋgə bwánd nyə wá cug.

10

Mətúnuga má Yésus má kwaga nə muud yêsh

¹ Mácɛɛ Moyíz nyə a təl má má cúgə wámbulə bæ fwámé ísâ í á jəla nə zə bæ yí, mäsə nji ishishîm. Mæɛɛ məɔŋg má jígúli nə buud bwá dúg sá *mátúnuga mæmpwúd mbú wêsh kú yəw. Nəcə má cúgə nə ŋkul sá ná buud bwá céél

shísh wə Zembî wá bwə bág
váál í jála yí. ² Í á mbəm bə
ná mə də sá ntó, ŋki bwə á
mə bwey yow sálə mətúnuga
mɔɔŋg, ŋki buud bwə də sá
mwo wá bwə á mə bwey bə
váál Zembî mə céel yí ja ŋgwúd
á kanduga, bwə nda ná də
gwáduga mílám myánjúd ná
búsə nə məbyaagulə.

³ Ká, mətúnuga mɔɔŋg mə
yidá də báásulə bwo *mísám
myánj báásulə báásúlóg mbū
wəsh,

⁴ nəcə məcií mə ínteny nə
ikálá mə cúgə nə ŋkul jímbal
mísám.

⁵ Sá jɔɔŋg wə í á sá ná, ja
*Kříst nyə á bə ná a zə shí gaád
yí, nyə á ci nə Zembî ná:

Wo a shígé jii ná buud bwə
sáág wo tɔɔ mətúnuga,
ŋkí ntág ná bwə yág wo tɔɔ sá.
Nji wo a sá ná mə bág nə nyúul
muud.

⁶ Nə ocúdú bwə á də jígal álatâr
dí oncindî wá,

nə mətúnuga mə mísám,
byəsh í á shígé kwaga nə
tádúgá á lâm wô.

⁷ Mə á ka ci ná: «Mə wə éga. É,
yé Zembî,

mə zə sá sá wó jí yí,
nda kálaad woó ŋgə ci shú dâm
nə».

⁸ Kříst nyə a tééd fwo ci ná:

Wo a shígé jii mətúnuga,
kú jii ná bwə yág wo isá,
kú jii ná bwə jígalóg wo ocúdú
álatâr dí oncindî,

kú jii mətúnuga mə mísám.

Isá byɔɔŋg í á shígé kwaga nə
tádúgá á lâm wô.

Í njúl ná Məççç mə Moyíz mə
ŋgə gwáám byo.

⁹ A mú nyingə ci ná: «Mə wə
éga, mə zə sá sá wó jí yí». Ntó
ji ná a mə yíl mísólúgú
mí acwúlú, a cénd myo nə
agúgwáan*.

¹⁰ Nə ndéé, Yésus nyə a sá sá
Zembî nyə á jii yí. Nyə a yána
nyúul nyé ja ŋgwúd á kanduga,
a mú sá ná shé bág minjəŋkə
mi búúd.

¹¹ Fada yəsh mə də tów
tátəlí jwów dəsh də sá ísáy
mə Zembî. A də sá mətúnuga
məmpwúd ja jəsh, nji mə kú
bwele jímbal mísám.

¹² Ká Kříst nywáá, sólúgú
mətúnuga nyə á sá shú mísám
yí, í á bə nji ŋgwúd. Nyə a mə
kə ji shí mbwə mənchwúm mə
Zembî dî, jílə á kanduga.

¹³ A mú ka ŋgə bwánd nji
ná Zembî culəshígí mizhízhíŋ
myé, wá nyə myo mákuú dí
shí.

¹⁴ Yáanalə nyə á yána nyúul
nyé ja ŋgwúd yí, nyə a mə
sá ná shé buud mú ŋgə bə
minjəŋkə wá, shé bág váál í
jála yí, kanduga kanduga.

¹⁵ Njəŋkə Shíshim ŋgə námə
bwaagulə shé gwo ná jisə ntó;
nyə á fwo ci ná:

¹⁶ Cwamba mə ci ná:
«Sɔ mə bá sá nə bwo yí, í bá bə
nə,

ja mwôw mɔɔŋg mə bá cɔ yí,
mə bá wá bwo məççç mâm
mílámúd,

10:4 9.12-13 **10:5** Sôm 40.7-9 * **10:9** Ntó ji ná Kříst mə yíl mətúnuga nə isá í
acwúlú, a cénd byo nə mətúnuga mə cug jé nyə á yána yí. **10:10** 7.27 **10:11** 9.6;
MmN 29.38 **10:12** 8.1 **10:13** Sôm 110.1; 1Kr 15.25 **10:16** Zhe 31.33-34; Heb
8.10, 12

mə cilə bwo mwo mítédúgád».

17 A mú nyiŋgə kwádulə ná:

Mə bá yíl mísəm myəŋ mádí mítédúgád,

mə yíl námə misóólúgú bwá á də sá kú bish məcəx myá.

18 Ja múud má bii ijuugá í misəm myé yí, í á nyiŋgəyé ná ji ná muud wəŋgú sáág mətúnuga shú mísəm.

Shé shíshúgá Zembî kúná-kúná

19 Bwaanŋ, shwúlə Yésus nyə á shwu mácií mé yí, í á má sá ná shé jéég nyíi kúl í búl ŋkə yí kú nə ifwaas.

20 Nəcə nyə a má juw shé zhií agúgwáan í ká nə buud cəg dí yí. Zhií nyəŋ nyísə línálə *sanda, ntó ji ná línálə nyúúl nyé.

21 Shé mú nə Ajəláci á ofada ŋgə kyey nə njów mə Zembî yé.

22 Shé kágá shísh Zembî kúná-kúnə kú nə məkəŋ, shwu nyúul nə nyə ncindí nə ncindí. Shé shíshúgá nyə kúná-kúnə, nəcé Yésus a má myeeg shé məcií mé, miləm mí mú shé mifúbán; nyə a má gusa shé mənyúul nə məjúwó mə aŋkál-ŋkál.

23 Shé kəndugá miləm ŋkaagə shé ŋgə bwaagulə yíid. Shé kúgá ná ŋgə zhízhigə, nəcé Zembî muud nyə á kaag shé ŋkaagə yé ji abúgúlág.

24 Shé bíigá mítédúgád ná shé dág wíya məgŋ mənyúulád ŋgwól wá ŋgwól,

ŋgwól wá ŋgwól, shú ná shé cúgəgí cəg cəelí, shé ŋgə sá jəjə mísóólúgú.

25 Bóól búúd bwə mú də mpyeny jlə íseŋgyá bíshéd, kúgá ŋwa fúlú nyəŋg. Yidagá də ŋgə wíya ŋkul mənyúulád, ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, bul bə ná ndeé ja bí ŋgə dág jwəw mə Cwámba í ŋgə shísh kúná-kúnə ga.

26 Shé á má shín mpu sá jí búbálé yí, shé magulə gwo. Nəcə, ŋkí shé má ka nyiŋgə ŋgə sá *mísəm nə kwo, mól *mátúnuga mí nə ŋkul yíl myəŋ mísəm máá mə cúgé ná.

27 Í má yida lág ŋji ŋgələ fúndə yáág-yáág sémyé Zembî mə bá sámb shé milésú yí, nə bəmb-bəmb kuda í bá cumbal jígal mízhízhíh mí Zembî yí.

28 Muud yəsh nyə á caam məcəx mə Moyíz yé, bwə á gwú nyə nə ŋkád ja ówúshined obá ŋkí ólól bwə bwáagulə yí.

29 Nkámúsá ná í bə ntó nə muud mə cáam məcəx mə Moyíz yé, ŋkəməsa nə muud mə ŋwá *Mwān mə Zembî nda sá cwag yé. Muud wəŋgú mə dág ná məcií mə sə má á sá nə a bág ŋkəŋkə múúd má məsə zhizhe, a má lwíy Shíshim á mpaam. Bì mə tédúgá ná muud wəŋgə mə jəlá nə bwəma nə byáyé yáág-yáág íntúgúlí?

30 Ngaá ná shé mə mpú múúd nyə á ci ná:

10:19 4.16; 9.8 10:20 sanda: 9.3; Mat 27.51 *zhíí agúgwáan í ká nə buud cəg dí* yí: 2.14-15; 9.14-15; Yuá 14.6 10:21 3.6; 4.14 10:22 Eze 36.25; Ifz 5.26 10:23 3.6 10:24 13.1 10:26 6.4-6 10:27 Iza 26.11 10:28 Mbá 19.15; 2Kr 13.1 10:29 2.3; 5.8; 9.12; Mat 12.31 10:30 Mbá 32.35, 36

Mə wə mə bá də kunda,
mə wə mə bá də yə búud
myána
mí jálá nə misóólágú myán
myá.

Nyə á ci námé ná: «Cwamba mə
bá cigə búud bé milésá».

31 Í bul jág wagəwo ná
muud kúduḡ Zembí á kuwô
mábwád.

32 Yidagá táduga mwôw
mánkenya mə Zembí mə á
bwelə kwan bí má. Bi a jísow
lal-lal gwáná, jísow micúŋ.

33 Í á də bæ, bíl íja bwé lwíy
bí, jugushi bí tâm buud, bíl
íja bí ŋwa minjugú mí bóól
búud bwé á də bwəma nə mbií
mínjugú mín wá.

34 Jí ná bi á də ŋwa micúŋ
mí búud bwé á bæ mímbwug
dí wá; ja búud bwé á də déég
bí isâ yí, bi á də bíd bwo nə
məshusug, nəcé bi á də mpu
ná bi básə nə fwámé mábii,
məŋg mə bá ji kandugə
kandugə má.

35 Né ndéé, kúgá beeg yow
yímálə mánnyúul íŋkánúđ,
nəcé bi mə bá bæ nə məma
myána.

36 Ntó, í jii ná bi bəg nə zény
kálə shwóg shú ná, bí má ká sá
sâ jêsh Zembí ŋgá jii ná bi sáág
yí, bí lág sâ nyə á kaag yí.

37 Nəcé, nda jí cilyá Kálaad
Zembí dí ná,
í má lúg wuwálá cig-cíg,
muud ŋgə zə yé kə wós,
nyə á bweye.

38 Zembí mə nyiŋgə námé ci
ná:
Muud jí tátəlí mádí míshúđ yé,

nyə é nti lâm mádí, a mú dúg
cug.

Nji, á ká cúculə nə kwon, mə
nda ná gwág nyə nywa.

39 Nji, shé cugé mbií búud bwé
də cúculə nə kwon ná ndéé kə
jimb wá. Shé má yidá bæ bæŋg
búsə nə búgə ná ndéé bwé mú
bii cug wá.

11

*Búgə sá mə dúg nə obúgula ó
ayág yí*

1 Búgə jísə cidəwálə lám mə
múúd í kə cidəw nə gúl sâ ná, í
é bæ, kú yíl kú bəd yí; búgə jísə
námé magulələ lám mə múúd í
mágulə gúl sâ ná, tə nyə aŋgê
nə dúg gwo, jísə búbálé yí.

2 Obúgula ó ayág bwé á bæ nə
búgə jəŋg. Gwə wə í á sá ná
mínə mán mə nyíig Mícilyá mí
Zembí dí.

3 Búgə wə ŋgə sá ná shé ŋgəg
nə magulə nə Zembí nyə á ci
ciyá, shí nə gwów í mú bæ. Ntó
jí ná sâ jêsh shé ŋgə dúg yí í á
zhu sâ shé aŋgê nə dúg yííd.

4 Búgə í á sá ná Abel sáág
Zembí *mətúnuga mə njúl ŋkí
nywa cə mə mə Káan, Zembí
magulə mwo, a mú ci ná Abel
jí tátəlí muud. Né ndéé, tēem
bə nə Abel nyə a mə bwey yə,
a ŋgə ná lás nyədí búgə nyə á
*búgula yííd.

5 Búgə í á sá ná Inəg ŋkánúg
kə wə Zembí kú fudə. Tə
muud nyə a shígé ná dúg nyə
nəcé Zembí nyə a sá ná a
ŋkánúg. Kálaad Zembí ŋgə ci

nə shúshwóógú nə a ηkánúg íí, nyə á nywa Zembî lámúd.

⁶ Í njúl nə, nda nəcé búgá, muud nda bwele nywa Zembî lámúd. Ntó ji nə, muud mə céél shísh Zembî kúná-kúnə yé mə jəlá nə magulə nə Zembî jisə; á jəlá nə magulə námə nə buud bwé ηgə wá lâm nə bwé sɔ́ Zembî wá, Zembî ηgə yə bwo myəna.

⁷ Búgá í á sá nə *Nówe gwágúg məcwūη mə Zembî a mú bwey mpu sâ í á bə nə í zə s̄y yí, sâ jəŋgú nda fwo bə. Nyə á ηwa ciyá mə Zembî nə məjilə, a mú lwɔ́ məma byɔ́l, a cəg njów búúd yé. Nyə á lwó nə sósłúgú yé wəŋg nə buud ɔ́ shí bwé á bə nə məbɛ́ɛ́. Nə ndɛ́ɛ́, búgá jé í á sá nə Zembî cig nə a ji tətəlí muud.

⁸ Búgá í á sá nə *Aburaham sáág Zembî məgwág ja Zembî nyə a jów nyə yí. Nyə a tí njənd kələ ləəm í á bə nə Zembî mə bá yə nyə t̄n̄η lúgí yí, a nda fwo mpu kəl ləəm wəŋg í á bə yí.

⁹ Búgá í á sá nə a kэг ηgə cəgə nda njōη ləəm Zembî nyə á kaag nyə yííd. Nyə á də ηgə ji məbanda dí, *Izaag ji námə ntó, tə *Yákwab, bwó buud bwé á lúg nə isâ impwúd nyə á kaag Aburaham yí. ¹⁰ Aburaham nyə á də ηgə ji ntó nəcé nyə á ηgə bwánd ηgwéla álal-límuga í á bə nə Zembî nyəmfwó mə bá cwɔ́

yuug, nyəmfwó lwɔ́ yí.

¹¹ Búgá í á sá nə kundú múdá nda *Sara zág bə nə ηkul mə bíí mpwəŋ buud a mə bwey sh̄n̄ kə*. Nyə á bwey mpu nə Zembî muud nyə á kaag ηkaagə yé ji abúgúlág.

¹² Sá jəŋg wé í á sá nə, muud ηgwúdí zə bə nə mpwəŋ buud, nyúúl mə sh̄n̄ bwey kə. Mpwəŋ buud nyé mpyáanz nda wəacén-céni wá jəŋ, nda shɛ́ á bwūη lú ηgwɔ́ɔ́.

¹³ Obúgala ó ayág óni bēsh bwé á ηgə yə bwé ηgə ná búgala Zembî, nji bwé nda fwo bii mánywa Zembî nyə á kaag bwo má. Bwé á yida dúg mwo shwóg-shwóg, bwé mú shwas mwo. Bwé á magulə nə búsə ojōη wa shí gaád, ijigə-jigə.

¹⁴ Ja bwé lás ntáni yí, bwé lwó nə ηgəŋ nə bwé ηgə sɔ́ wúl ləəm í bá bə bwo nyán mpwág yí.

¹⁵ Ləəm wán̄ í á mbəm ná ηgə nyiŋgə sá bwo fund íí, bwé á nywá námə je bə nə fwála mə nyiŋgə nə mpás, kə wu.

¹⁶ Nji mpúlə dúg d̄i, bwé á ηgə jii nə bwé kə ləəm á gwōw, ləəm í búl nywa cɔ́ wəŋg bwé á də ji yí. Sâ jəŋg wé Zembî jí nda gwág shwōn ja bwé jów nyə nə Zembî wán̄ yí; ηgaá nyə á mə kwəmsa bwo fwámé ηgwéla?

¹⁷ Zembî nyə sá Aburaham məkəgulə nə a yánág cágú lú

11:7 Mət 6.13-22; Rom 4.3; 1Pr 3.20

11:8 Mət 12.1-2

11:9 Mət 35.12, 27

11:10 13.14

11:11 Mət 17.19; 18.11-14; 21.2; Rom 4.19-20

* **11:11** Bóslúgá

bwé ci na nə: Búgá í á sá nə Aburaham zág bə mbyōl a mú cwúcwúúl, fwála lə byá mə bwey ntə, Sara ntág kundú. **11:12** Mət 15.5 **11:13** 11.9; 13.14; Mət 23.4;

47.9; Sòm 39.13

11:16 13.14; MmN 3.6; Mat 22.32

11:17 Mət 21.12; 22.1-14;

Zhk 2.21

mwān dé Izaag, sá mótúnuga. Búgə í á sá né Aburāham máguləg, a ηgə mpu né Zembî nyə á kaag nyə mənkaagə.

18 Nəcə Zembî nyə á ci nə Aburāham ná: «Izaag wə mə bá byā wo mpwoŋ buud mə á kaag wo yí.»

19 Nji, Aburāham nyə á bə nə búgə né Zembî ji nə ηkul gwúmushi búúd. Ntó, Izaag nyə á bə Aburāham ja jəŋgúđ nda muud nyə á mə yə né ndeé a mə nyiŋgə gwúm yé.

20 Búgə í á sá né Izaag bwádánug nə Yákwab bá Eso shú cug í á ηgə zə bwo shwóg yí.

21 Búgə í á sá né, ja Yákwab nyə á bə né a zə yə yí, a ηgəg nə bwádan nə bwān ó Yóseb ηgwúđ ηgwúđ né ndeé a mú jwaagwo nyádí fiidye dí, yə Zembî gúmá.

22 Búgə í á sá né ja Yóseb nyə á bə né a zə yə yí, a jááwug buud nda bwān ó *Izurəyél bwə bá wú Igípten, wóós nə nda bwə bág sá íyasə byé ná†.

23 Búgə í á sá né, ja Moyíz nyə a byél yí, obyól bé bwə shwéélug nyə tâŋ onkwoond olól nəcé bwə á dúg né nyə á bə mbíya jəjə kúkény. Mpándí njwú-buud nyə a tâl yí í á shígé sá bwo ifwaas.

24 Búgə í á sá né, ja Moyíz nyə á bə muud yí, a bánug né

bwə kú də jəw nyə né mwān mə shilə mə Farawôŋ.

25 Nyə á yida cəel né bwə cúgúg bənôŋ kúl mə Zembî, ntə né a kəg bə mánnywa má kúkúl wəla cug *mísómúd.

26 Nyə á kwey né í nywa né bwə sáag nyə isā í shwôn námə nda bwə bá sá *Kríst ná, nəcé cínəŋg wə jí fwámé təəm ntə wəŋg á kúm á Igípten. Mísh mé mə á ηgə dúg nji myəna á bá bii mwôw mə zág má yí.

27 Búgə í á sá né a wúg Igípten kú fúndə né njwú-buud nyə e nyada nə nyə. Nyə a yím nyúul nda sá mə cí né nyə á ηgə dúg Zembî, í njúl né muud cúgé nə ηkul dúg nyə.

28 Búgə í á sá né Moyíz fwóg *Páska, a ci né búúd ə Izurəyél bwə myéégug məcií bwədí mímpumbé mí mínjówád shú né *éŋgəles á shwiy nda gwú bwān bāŋ ó acúmbā.

29 Búgə í á sá né bwān ó Izurəyél bwə ntóg māŋ mə atítí nə məkuú nda bwə á ηgə kyey zhizhe shíd; ja búúd ə Igípten bāŋ bwə á nywá zə ntə ntó yí, məjúwó mə á zə byaluga nə bwo, mə mú shín gwú bwo.

30 Búgə í á sá né mənnyug mə Zheríko‡ mə shínug shugula shí ja bwān ó Izurəyél bwə á də ciŋgya cínəŋg ηgwəla tâŋ mwôw zəŋgbá yí.

11:19 Rom 4.17 11:20 Mət 27.27-29, 39-40 11:21 Mət 47.31-48.20 11:22 Mət 50.24-25; MmN 13.19 † 11:22 Dúgúg Mət 50.24-25. Yóseb nyə á ci nə bwə bág nyə íyasə byé, kyey nə byo, kə bá dul bwədí ləəm Zembî nyə á bwey yə impáámə byāŋ yíđ. 11:23 MmN 1.22; 2.2 11:24 MmN 2.10-12 11:26 12.2; 13.13 11:27 MmN 2.15; 12.41 11:28 MmN 12.1-14 11:29 MmN 14.21-29 11:30 Zho 6.12-21 ‡ 11:30 Buud ə fwála dəŋg bwə á də lwə məma mánnyug tâŋ lunğala lyələ ηgwəla wəsh, ka lúgə mímpumbé. 11:31 Zho 2.11-12; 6.21-25; Mat 1.5; Zhk 2.25

31 Búgə í á sá ná Ráhab mudá janğa bég kú yə ja búúd bwá á sá Zembî minğáádé wá bwá á yə yí. Nəcə, nyə a lég buud bwá á kə ηgə bigas ηgwəla shwoó wá.

32 Mə nyínğəg ná jaaw bí ji? Má ká ci ná mé bwiinğ bí milán mí Zhedeyon nə Barak nə Sámúson nə Zhəfəté nə *Dávid nə Samyél nə *buud ɔ mícúndá, fwála fúfə mə.

33 Nəcə, búgə í á sá ná bwá lúmbúlig nə məfaan məshús, bwá ntɔ mwo; bwá á ηgə kyey nə ləəm ótátalí dī ná ndéé bwá mú bii isá Zembî nyə á kaag yí; bwá á fad ozhwambánkwuη mimpu.

34 Bwá á jímə ibiimb-biimb íkuda, bwá faam íkúl í á bə ná bwá gwúg bwo nə ikafwəle yí. Məbwas má á də bii bwo, Zembî mú də yáləshi bwo, bwá mú bə óηkán ó dósmb, júlya nə igwoonğ i dósmb yá míl míləəm.

35 Bóslúgá búdá, buud bán bwá á yə wá bwá á nyinğə gwúm, bánónğ nyinğə cəgə.

Bóslúgá búúd bwá á yida bwəma nə cúgə áyíyáág bwá fudé fudág. Bwá á ban ná bwá cúgə nə ηkul cuwó kwonə nə Zembî shú ná bwá fáámugí nə cúgə. Bwá á sá ntó shú ná bwá bág bə nə fwámé cəg ja bwá bá gwúm yí.

36 Bósl bwá á bwəma nə cóógú, bósl bígá, bóslúgá kə mímbwug dí ηgwówálá mánjkəda nə mikwoolú mí

ínkwánz.

37 Bwá á gwú bósl nə məkwóógú, bwá shigə bósl nə ndéé sám b íkúl íbá, gwú bósl nə ikafwəle. Bóslúgá bán, bwá á ηgə kyey kə cə kə cə, bwá dúgə bwáád nji íkúúdu í ncwəmbə nə íkúúdu í kálá, sá jəsh fúfə bwo, bwá ηgə bwəma nə cúgə, buud bwá ηgə jugəshi bwo.

38 Váál búúd dán í áshígə bə ná í jíg nə buud ɔ shí ga. Bwá á ka ηgə jé gwów máshí má ashwéeshád nə mímbánjúd, bwá dúgə ji míku mí mákwóógúd nə míku mí mándəlúd.

39 Təem bə ná Zembî nyə á faag buud bəηgú nəcé búgə ján, bwá á yə bwá kú fwo bii sá Zembî nyə á kaag yí.

40 Jí ná, Zembî nyə á ηgə bwey kwəməsa shé sá í búl nywa yí; ná ndéé, nyə a shígə jii ná bwá téédúg kə bə váál í jála yí, sá bán lúg mpás.

12

Zembî má də ság bwân bə

1 Nda shé bán jishé kósmb di, kúdə zhwoğ buud óni bwá má lyə shé, cəg bwá á cəgə yí í ηgə lwó shé sá bwá jəw ná búgə yí. Ntó, shé myáásugá isá í ηgə ηkí ηkúηgəla shé yí, nə *misám mí ηgə ləel nada shé nyúúlád myá, shé yidag bə nə zény kálə shwóg, ju kálə Zembî má kwəməsa ná shé júg yí.

2 Shé kándugá mísh nji wá Yésus muud nyə á fwə shé búgə mílámúd yé, nyə námá

11:32 OoM 6.11–8.32; 4.6–5.31; 13.2–16.31; 11.1–12.7; 1Sa 16.1–10j 2.11; 1Sa

1.1–25.1 11:33 OoM 14.6–7; 1Sa 17.34–36; Dan 6.1–27 11:34 Dan 3.23–25

11:35 10j 17.17–24; 20j 4.18–37 11:36 Zhe 20.2; 37.15 11:37 2Ib 24.21 11:38

1Sa 13.6 12:1 1Kr 9.24 12:2 2.10; 8.1

wə mə bá sá ná búgə í fífəgí, bæ ncindí. Nywá nyə á magulə shwiy kálə yə kwolós dí, kú bish bímbí lú shwôn dúsə shwiy dəŋg dí yí. Nyə a shigé bish dwo nəcé nyə á ngə bwey dúg məshusəg Zembî nyə á bwey kwəmsa nyə má. A njul jiya gúmád ja gaád, *caŋgə mə Zembî dí mbwə mənchwúm.

³ Kəndugá mitédugá nyədí, nyə muud ósól ə misəm bwə á jág lumbulí nə ndí nji a ngə jisow jisówúg yé. Kəndugá mitédugá nyədí, bi bəg kú tag, búgú bəg kú bii bí mílámúd.

⁴ Bí ngə lumbulí nə sâ bwə jów ná sém yí, nji lumbulí jəŋg í afwóyé bæ lumbulí á shwiy.

⁵ Nə ndeé, ye bi mə wusa ləsú Zembî ngə lás nə bí tâŋ bwân bé shú wálə bí ŋkul mílámúd yí? Ngaá á ci ná:

Mwân waam,
ja Cwámba mə ság wo yí,
kú ŋwa sâ jəŋgú nda fyanŋa.
Ja á ŋkáánd nə wo yí,
kú kənd nyúúl íbwundúd.

⁶ Nəcé Cwámba mə də ság múúd yēsh á céel yé;
nyəŋg yēsh á mágúlə nə a ji mwân yé yé,

á də yə nyə intúgúlí.

⁷ Ntó, jisówúgá minjugú bí ngə bwəma nə ndí myá, misə shú ngələ ság bî. Mpugá ná Zembî ngə ŋwa bí cínəŋgú nda bwân bé. Ye mwân abyág nyə a mə bwelə cugə sóŋgú nda də ság nyə?

⁸ Zembî ká bæ kú ság bí nda á də ság bwân bé bēsh ná, mpu ná bí cugé bwân bé, bi mə yidá bæ nyə nda bwân bwə á zə nə ndí gwól dí wá.

⁹ Gúl sâ bí mə jálá nə nyingə téduga yí jí ntúga: shé bēsh á shí bæ nə osóŋgú bwə á byá shé wa shí ga dí wá, bwə á shí də ság shé, shé də gúmal bwo. Ká ŋkəmsá ná bwo, ŋkəmsa nə sóŋgú íshé jí gwów yé; ngəá shé mə jəlá nə bul bul magulə íjwuga byé shú ná shé dúgúg cug íí?

¹⁰ Osóŋgú bwə á byá shé wá bwə á də ság shé nji shú kákúl wəla mbií bwə á də kwey mətəla yí; Zembî nywáá ngə ság shé shú mánywa mə íshé, á jii ná shé bəg mbií á céel yí.

¹¹ Intúgúlí bwə yə shé ná bwə ság shé yí, í adé fwo bæ shé sâ məshusəg, shé mə də shúsula. Nji, zhúgúlá zhúgúlá, intúgúlí byəŋg í də wúmə mpúmá: shé cugə nə shee, cugə cug á otútəlí.

¹² Ntó, luləshigá məbwə mún mə mə káád məní, bí luləshi məbwəŋ mún mə ngə tagəwa məní.

¹³ Dugá kyey nji məzhií mósá tətəlí mád, shú ná buud bí ŋkí tag wá, bwə nda ləŋgəwo kə koogú, bwə yidag lal mənŋkul.

Bi ə káálugə

¹⁴ Wágá ŋkul nyín nyēsh ná bi cugəgí nə buud bēsh ná shee, bí wá ŋkul ná bi cugəgí ŋkəŋkə cug, nəcé muud mə bé nda cugə ntó yé cugə nə ŋkul bá dúg Cwámba.

15 Bi ɔ mpú du dúg ná muud nda shúb mpáam má Zembî. Bi ɔ mpú námá du dúg ná muud kú sá záágúwó, í á bá wá bí zhizhɔm nə ndéé *Dɔ mú yúúd.

16 Bi ɔ mpú du dúg ná muud nda wá lúú jaŋgad, ŋkí ntâg ná a mpyêny sâ í dúgyá nə Zembî yí nda Eso nyə a sá ná; Eso nyə á kusha nə jiya cúmbá jé nə səŋ ídâw.

17 Bi mə mpú ná, shínúlə nyə á shín kusha nə jiya ntâni yí, ja nyə á nywá jii ná sóŋgú wág nyə mətííle mə lúgá yí, sóŋgú nyə á ban. Eso nyə á tɛem nyiŋgə jii, wéeshuli mázhwííle, nyə a shígé bə nə ŋkul cénd sâ í á bwey síy yí.

18 Bi a shígé shísh kúná-kúnə nə wúl mbáŋ búúd bí nə ŋkul kúnya nə ndí yí, mbáŋ í ŋgá jígə nə kuda; bi a shígé shísh kúná-kúnə nə gúl kákúl í njúl nə yídúgú á ikukwende, kú námá nyiŋgə bə kákúl ŋkwɔ nyə á ŋgə kuŋg yí.

19 Bi a shígé shísh kúná-kúnə nə gúl kúl laag í á lás yí, kú bə kúl dúl kál í á lás yí, buud bwá á gwág kəl dɔŋg wá bwá á jəgula ná í kú na kwo ci bwo tɔɔ ciyá.

20 Nəcə bwá áshígé bə nə ŋkul kwiig mpándí Zembî nyə a təl yí. Mpándí nyɔŋg í á bə ná: «ŋkí muud, ŋkí cúdú, sâ jêsh í kúnya nə mbáŋ yí, bwá

gwú gwo nə məkwóógú.»

21 Isâ bwá á dúg cínɔŋg yí í á bə ŋkí jág wagəwo, Moyíz nyəméfwó mú ci ná: «Mə ŋgə lilya nə ifwaas.»

22 Bi bāŋ bi á yida shísh kúná-kúnə nə mbáŋ Siyôn*, ŋgwála má Zembî á kuwô, Yurásəlem á jɔŋ dí gwôw kúl ncúlyá *wəéŋgales bwá ŋgá sá zaŋ yí. Wəéŋgales bɔŋg búsə ŋkí jág bulya, bímbí múúd cúgə nə ŋkul lɔ yí.

23 Bi a shísh kúná-kúnə nə seŋgyá bwán wə acúmbá míná má mú bwo micilyá jɔŋ dí gwôw wá; bi a shísh kúná-kúnə nə Zembî muud mə du sámb milású mí búúd bêsh yé, bi a shísh kúná-kúnə nə *mishíshim mí otútəlí ɔ búúd bwá mú váál í jəla yí

24 Bi a shísh kúná-kúnə nə Yésus muud nyə á shwu məcií mé shú ná sá bág mifúbán yé. Nyə wá jí líí-nji mpádúgá sánðŋ Zembî shú sɔ á gúgwáan, məcií mé má ŋgá lás fwámé lású cɔ má má Abel†.

25 Bi ɔ káálugə! Kúgá ban ná bi agwágúláyé múúd ŋgá lás nə bí yé. Nəcə, muud nyə á ŋgə cúndə yág nə buud wa shí gaád ná bwá káálúgəg yé, buud bwá á ban ná bwá agwágúláyé wá, bwá á shígé faam nə intúgúlí. Nkámúsá ná bwá fwó bə kú faam, ŋkəmusə nə shé ja shé má bán ná shé agwágúláyé múúd ŋgá lás nə

12:16 Mət 25.29-34

12:17 Mət 27.30-40

12:18 MmN 19.16-22; 20.18-21

12:20 MmN 19.12-13

12:22 13.14; Gal 4.26; Mbú 5.11; 21.2

*

12:22 Siyôn:

Nyə á bə məma mbáŋ bwá á lwɔ ŋgwála á Yurásəlem cínɔŋg gwôw yí.

12:23 Luk

10.20

12:24 8.6; 9.12 Abel:

Mət 4.10

†

12:24 Məcií mə Yésus má ŋgə lás lású

íjuugá Zembî má juu sá mpáam nyé dí yí; məcií má Abel mātŋ má á ŋgə jii ná Zembî

kúndagí nyə nda mínyɔŋə nyə a gwú nyə ná.

12:25 6.4-6; 8.1; MmN 20.22

shé jon dí, shé cugé nə ŋkul bá faam.

²⁶ Yág íí, kâl dé í á sá ná shí í júngyag; nji, ja gaád íí, a má kaag ná: «Mə bá nyiŋgə sá ná í júngyag gúl ja; nji, jân ja, kú ntâg bæ nji shí wó í bá juŋgya, gwów í bá námá juŋgya.»

²⁷ Ja á cí ná a bá nyiŋgə sá ná í júngyag gúl ja yí, ntó má lwó ná isâ í du juŋgya yí í bá wû, nəcə byâŋ bísə isâ nyə á té yí; í ka bá lúg nji isâ í cúgé nə ŋkul juŋgya yí.

²⁸ Ná ndeé, shé yágá Zembî akíba nə a yələ shé faan í cúgé nə ŋkul ntaŋsa yí. Shé séyúgá nə nyə mbií nyə é gwág nywa yí, sêy nə gúmá nə fúndúgá.

²⁹ Nəcə Zembî íshé ji kuda í du cumbal jígal sâ jêsh yí.

13

Mbií cug Zembî mə céel yí

¹ Kúgá yəw ciilálə bíméfwó nə bíméfwó nda omínyəŋê, kəgá nə ndí shwóg.

² Bi kú wusa dúlə ŋwa ójón bídí mínjów. Mpugá ná sálə bósł búúd bwə sá ntó yí, bwə á ŋwa *wəəŋgəles bwə nda mpu ná í á bæ wəəŋgəles.

³ Bi ó du téduga búúd búsə mímbwug dí wá, gwág bwo cey námá nda binón bēsh wə búsə mímbwugud. Bi ó du téduga námá bəəŋgə bwə ŋgə bwəma nə minjugú wá, námá nda binón bēsh wə ŋgə bwəma nə minjugú myəəŋgə.

⁴ Bi bēsh gúmálúgá bā. Muud nda kə nə isâ í məbwam gwoŋú báád, nəcə Zembî mə bá yə buud ó jaŋga nə osół ə mínəəmb intúgúlí.

⁵ Kuú njəənd wán í nda bεεg bæ ŋgələ bε zán *mwaanê. Bi má jəlá nə gwág máshusəg nə sâ bí bí nə ndí yí; mpugá ná Zembî nyəməfwó nyə á cí ná: «Mə abulé bwεε béégya nə wo, mə abulé bwεε myaas wo».

⁶ Gwə wə jí ná, shé búsə nə ŋkul lás nə iŋkán, ci ná: «Cwáməba ŋgə kwíínd mə, mə afúndáyé ná təə sâ; muud nyə e sá mə jí?»

⁷ Bi ó du tédúgá ótówe ə shwóg bán bwə á bwiŋg bí Milású mí Zembî wá, kəndugá mitédúgá dúg nda ícug byáŋ í á shúgula ná, bí yágulag búgə bwə á bæ nə ndí yí.

⁸ Yésus-Krist ji mbií ŋgwúd wú yág, wósos múús, kə ná ndeé kú nə zhúgə.

⁹ Bi kú bíd ná minjígúlá mishús mísə mímbií mimbii myá mí yílúg bí zhúđ kənd koogú. Nəcə í nywa ná mpaam má Zembî wə í wág bí ŋkul mílámúd, kú bæ məcəç mə dúgyá nə idəw má. Məcəç məəŋgə mə aŋgə nə kwíínd buud bwə ŋgə bε mwo wá təə sâ.

¹⁰ Shé bāŋ shé búsə nə *alatâr jí ná, buud bwə ŋgə ná sêy banda *mátúnuga dí wá bwə cúgé nə zhií mə ŋwá idəw cínəŋgə.

11 Ajəláci á ofada nyə á dɛ kə nə məcií má ócúdu «kúl í búl ηkê yí», dɛ kə sá mətúnuga shú ná Zembí jwúg *misám. Nji, ocúdu bɔɔηgú mikug myán, bwá á dɛ wú nə myo ηgwála dɛ kə jígal bugád.

12 Ntó námá, shú ná Yésus ηwág məcií mé mâ nyəmэфwô kə sá ná kúl búúd í bág ηkêηkê kúl, nyə á kə jug nə məcey bugád ná ndeé a yə.

13 Ná ndeé, shé wúgá ηgwála kə bwəma nə nyə bugád, bwá mpyényúg námá shé nda bwá á mpyény nyə ná.

14 Nəcə shé cugé nə ηgwála á kandugə kandugə wa shí gaád; shé ηgə sɔ wɔɔηg ηgwála í bá zə bə yí.

15 Ná ndeé, nda Yésus nyə a sá ntó ná, shé dúgá ságusə Zembí ja jêsh, mətúnuga ó máci. Ntó ji ná mimpu míshé mí jəlá nə jaaw búúd ná jínə dé dúsə nə mpífá.

16 Bì kú wusa dúlə kwíind bóól búúd nə dúlə yána ísâ bín, nəcé mbií mətúnuga wɔɔηg wá Zembí má dɛ gwág nywa yí.

17 Otówe ɔ shwóg bún bwá ηgə ji ηkasá shú *míshíshim mín, bwá bá námá kə jaaw Zembí séy bwá á sêy shú dán yí. Ntó, ságá bwo məgwág, kyeyugá íjwúga byánúđ, shú ná bwá ságá séy ján nə məshusug kú tədəwa. Bwá ká tədəwa, í nda bə bí nə mfíí.

18 Dugá jəgula nə Zembí shú

dúsú. Jísú kóómb di, sá ηgə mpu ná milám mísə sá ná sán, sá ηgə ntág námá she cugə ja jêsh mbií í jála yí.

19 Mə téég bí məbwə nə bí jəgulang nə Zembí, a ságá ná mə lálug nyingə zə kwey bí.

Ibwádán nə məbádá

20 Zembí á mpwogé, nyə muud nyə á gwúmushi Yésus, Cwámaba íshé, mbaagulə itəw anúní yé, nyə á cɛ sɔ á kandugə kandugə nə məcií mé.

21 Zembí wɔɔηgú yág bí ηkul ná bí ságá sâ anyunywaê jêsh á céel yí. A ságá ná shé bág váál á gwág nywa yí, kwon mə Yésus-Kríst dî. Yésus-Kríst ηwág gúmá kandugə á kandugə! Amen!

22 Bwaanη, má jəgula nə bí ná bí jisówúg lósú má ηgə yágá nə bí nə ndí ga. Kálaad nyəmэфwó má má cilə bí yé nyə agwááyé.

23 Mó ceel jaaw bí ná bwá má bíđ *mínyonjê íshé Timotê; á ká leel wóós wa, sá sé mú zə dúg bí.

24 Bì ɔ báda mə otówe ɔ shwóg bún bêsh nə buud ó Zembí bêsh. Bɔɔηg wá Itali bwá ηgə báda bí.

25 Zembí kó sá bí bêsh mpaam.

13:12 11.26; Mat 27.31-33 13:14 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Flp 3.20; 2Kr 5.6; 1Pr 2.11; Mbú 21.2 13:15 Ifz 5.19-20; Sóm 50.14, 23 13:16 Gal 6.10; Flp 4.18 13:17 Eze 3.17; Mis 20.28-31; 1Kr 16.16 13:18 10.22; Rom 15.30; 2Kr 1.12; Mis 24.16 13:20 mpwogé: 12.14; Rom 5.1; 2Kr 13.11 sɔ: 8.6 məcií: 9.12 13:21 Ifz 2.10; Flp 2.12-13 13:23 Timotê: 1Kr 4.17 13:25 Gal 6.18

Kálad Zhâk nyó á cilə yé Isâ í dúgyá nə Kálad mə Zhâk yí

Zhâk nyə á cilə okristen shú nə bwə mpúg kuú njəond bwə jəlá nə kyey mpédúgá nyáŋ dí yí nə váal bwə jəlá nə cugə nə buud bwə cúgə okristen wá yí.

A ŋgə ci isâ ŋkí bulya:

(1) Sâ í dúgá nə fəg yí: fəg í də wú wə Zembí (1.2-8).

(2) Sâ í dúgá nə məbúwa nə kúm, məkugulu nə məbwəbúlán, fwámé yəbá í jəlá nə də nyín nə misóólúgú yí (1.9-27).

(3) Zhâk ŋgə lámusa nə dúlə ŋwa búúd nə mímbéégí gúfúgád (2.1-13).

(4) Sâ í dúgá nə búgə nə misóólúgú yí (2.14-26).

(5) Júm nə fwámé fəg (3.1-18).

(6) Cug á mpédúgá buud mímbii myêsh (4.1-5.6).

(7) Jísów nə nadâ məjəgula, nə mikwíindyá (5.7-20).

Ŋkúmba sâ á ŋgə bándwələ okristen yí jísə nə «búgə jí kú nə misóólúgú yí jísə mbimbə» (2.26).

Məbədə

¹ Mə Zhâk, lwaá mə Zembí bá Cwámba Yésus-Kríst, mə wə mə cílé bí kálad éga. Mə bədə bí bwán í bəend wúm nə íbá bí á mə ciima kə ŋgə cugə məshí məshí wá.

Məkugulu mə du lulushi búgə mə múúd

² Bwaanŋ, məkugulu məsh bí mə bwámá nə ndí má má jəlá nə bə bí nji sâ məshusug, tə məsə wáyé mbií tə wáyé.

³ Bí mə jəlá nə gwág məshusug ntó nə mpúlə nə búgə jín í ká ntə məkugulu, bí bə nə jísów.

⁴ Nji, í jii nə jísów jəŋg gwámáfwó í cásuləg bí séy jé mílámúd, shú nə bí bəg ocúmbá buud, mílwándúlá, kú ná fúfə nə tə jə fúlú ŋgwú.

⁵ Í ká bə nə fəg í ŋgə fúfə ŋgwól múúd á gwoonŋ jín, a gwáámbug Zembí, Zembí é yə nyə. Nəcə Zembí mə də sá yána nə muud yêsh, á də ntəg sá dwo nə jə lám, kú nə məjumá.

⁶ Nji, í jii nə muud mə gwáámbug yé gwáámbug nə búgə, kú bə nə mílám mímbá. Muud mə sá mílám mímbá yé ji nda ikwó í m̄ŋ ŋkwô mə də yánŋulə kənd ká kənd ká yí.

⁷ Mbií múúd wəŋg kú yímbê nə téduga nə nyə é ləg sá wə Cwámba.

⁸ Nəcə muud məzhigə ji mílám mímbá, nyə ádé mpu bə ŋkúmba zhí ja á céél sá sá yí.

⁹ Mbúgula jí nə məbúwa yé gwágúg məshusug nə Zembí nyə a mə bân nyə gwów.

¹⁰ Nyəŋg mə yídá bə nə kúm yé bəg nə lúú nə sáŋ nə a bələ shí, nəcé a bá cə nda fuláwa á jugú, kú bwey.

11 Fuláwa má du bæ, yásá í ká námá shigushi, mægwô mé má shwéesh ká, fuláwa mú bwaambawo, ijɔɔ byé í mú shîn. Námá mbií ngwûd wɔɔng wá múúd kúm má bá ngə bwaambawo, misóólúgú myé myêsh mí ngá shîn yé.

12 Muud mə jísów mákugulə kú fúfug yé nywáá má jəla, nəcé á ká bá shîn ntɔ mákugulə, a bá lág cug á kandugə kandugə, mpóógú nyɔɔng wá Zembî nyə á kaag buud bwá ngá cɛel nyə wá yí.

13 Ja múúd mə bwámá nə məbwábúlán yí, a nda bæeg ci ná: «Zembî wá ngá bwówulə mə»; nəcé muud cugé nə nkul bwówulə Zembî, nyə ádé námá bwówulə búúd.

14 Í yidá bæ ná, muud nyáméfwó iyéesh byé wá í du julə nyə, kənd nyə lám *mísámád;

15 ná ndeé, ja íwímbúg í má nwa bum yí, sám í mú byêl; ja sám í má wíy yí, í mú sá ná muud yág.

16 Yé bwááng má búl cɛel wá, kúgá shiig mányúul!

17 Fwámé ísá Zembî má du yə búúd yí, nə mənywa mēsh sá ngá bwəma nə ndî má, má ngə zhu gwôw, wá Sóóngú má du wéeshuli máńkenya yé; a ji nji mbií ngwûd kú cénd.

18 Sóóngú wúsú wɔɔngú nyáméfwó nyə á bæ nə jɔɔ tédúgá jé ná a zə byá shé, a mú zə byá shé nə ciyá jí búbálé yí.

Byálə nyə á byá shé yí wɔɔngú wúsə shú ná shé bág mpumá ashúshwóógú á ísá á má té yí.

Du gwágulə, ka du sá

19 Yé bwááng má búl cɛel wá, bi má jəlá nə mpu ná muud má jəlá nə du lɛel gwágulə, nji nda lɛel lás, nda lɛel gwág mpimbə.

20 Mpimbə múúd mə gwág yí, í cúgé nə nkul wéeshuli sá jí tətəlí mísh má Zembî dí yí.

21 Gwó wá má cí nə bí ná, myaasugá məlwaaagəwo mēsh nə mbíya gwólə mílám; myaasugá myo, bí ka lág kéel Zembî nyə á bɛ bídí yí, bí lág dwo nə lám ná shɛɛ; dwá wá dí nə nkul sá ná *mishishim mín mí dúgúg cug.

22 Ságá nda kéel má Zembî í ngá ci ná, bi kú du gwágulə gwágúlág, bi a bá ngə shiig biméfwó.

23 Nəcé, nkí muud mə gwágúlə kéel gwágulə gwágúlág a kú sá nda í ngá ci ná, muud wɔɔngú ji nda muud má shîn dúg mpwóómbú yēn dí,

24 ná ndeé a kyey. Ja á má kyey yí, a má lɛel wusa nda mpwóómbú nyé í ámə bæ ná.

25 Nji, muud mə mpú kənd mísh mácɛɛ má Zembî dí nda du gwágulə ná ndeé wusa yé, nywáá má jəla. Mácɛɛ mɔɔng má cúgé nə iwushî, máá má du yíl búúd mányámád. Nji, shú ná í bág ná a má jəla, í jii ná a nádag nə mwo, a du sá nda má ngá ci ná.

26 Nkí ηgwól múúd mə tédúgá ná a ηgə cugə mbii Zembî mə gwág nywa yí, á ká ηgə shīg nyúul nda yidá du bii mpu yé, muud wəηgú yábə yé wúsə sâ cwag.

27 Yábə Zembî mə gwág nywa yí, fwámé yábə wúsə ná: du téduga bwán ó nyulú nə mikúsé mí búdá *incwaw í ntug mí ηgə bwəma nə ndí yíid, ka baagulə nyúul nda kala málwaagəwo mâ cug á shí ga.

2

Mímbéégí mpádúgá buud mí anywáyé

1 Bwaηg, kúgá du sá ná, bi ηgə *búgula Yésus-Kríst, Cwamba íshé á milwaná, bi ηgə nyiηgə baam nə bóól búúd ntə bóól.

2 Nəcə ná, ja í wós ná, bi njúl seηgyá jínúđ, ηgwól múúd zə nyíi a njúl nə ilwondó í or nə mimbwéedí mí álal-ηkul, gúl ntágulá-ntágula mú námə zə nyíi nə isala.

3 Nkí bi mə ηwa múúd jí nə mimbwéedí mí álal-ηkul yé nə məjilə, bí nə né ná: «Zaá ji wa fwámé jiyad», bí nə ntágulá-ntágula ná: «Tówúg na tútəlí», ηkí ntág ná: «Jig wa kúl mə du təl mákuú gaád».

4 Ja bí mə sá ntó yí, ηgaá ná bi mə wá mímbéégí mpádúgá buud wə ní? Ngaá ntó mə lwó ná bí ηgə bigas buud bi njúl nə bów-bów mítédúgá?

5 Yé bwááηg mə búl cəel wá, gwágulágá mə. Ye Zembî nyə a shígé féésh mímbúmbúwá shí ga dí ná mí bág nə kúm búgá dí? Nyə á kaag buud bwə ηgə cəel nyə wá Faan, ηgaá nyə a mə sá námə ná mímbúmbúwá mí bág nə kəw Faan dəηgúđ?

6 Ká bi bāη bi ηgə dúg mímbúmbúwá mpyóη nə mpyóη. Ozə bwə ηgə lwó bí cúη, ηgaá mikúkúm? Ngaá bwó wə bwə ηgə kə nə bí mämpáánzə mə mílósú?

7 Ngaá bwó wə bwə ηgə jág lás nə jəjə jíná lú Krísten búúd bwə á gwiid bí yí?

8 Micilyá mí ηgə lwó ná cəξ mə Cí wúsú *Kríst í ηgə cí ná: «Cəeləg múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda wó céél wóméfwó ná.» Nkí bi mə lwándúlə cəξ dəηgú, bi mə sá jə sóólúgá.

9 Nji, ja bí mə du wá mímbéégí mpádúgá buud yí, bi mə du səm; Məcəξ mə lwó ná bi mə jəla nə intúgúlí í búúd bwə mə caam məcəξ wá.

10 Mpugá ná múúd mə ká bə mämpándí mâ Məcəξ mēsh nə ndeé a wush nji nə ηgwúđugú, a mə byaagulə nə mēsh.

11 Nəcə muud nyə á cí ná: «Cí wo kú sá mínəəmb» yé, nyə námə wə nyə á cí ná: «Cí wo kú gwú múud». Nkí wəe wo áde sá mínəəmb, nji wo mə gwú múúd, wo músə caam məcəξ.

12 Ntó, dugá lás, nə du sá ísá bi ηgə mpu nə bwə bá sámb bí

1:27 Sóm 10.14, 18; Iza 1.17; Mat 25.35-36 2:1 2.1-9; Mbá 1.17; 10.17; 16.19; Mbá 19.7; Zhb 34.19; Sóm 82.2; Mik 24.23; Mat 5.45; Mis 10.34; Rom 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ifz 6.9; Kol 3.25; 1Pr 1.17 2:5 1.9; Luk 6.20-21; 1Kr 1.26-28; Mbá 2.9 2:8 Lav 19.18; Mat 22.39; Rom 13.9 2:9 2.1 2:10 Mat 5.19; Gal 3.10; 5.3 2:11 MmN 20.13-14 2:12 1.25

milású bɛ̀ɛ̀lɛ cɛɛ́ í dɛ̀ yíl búúd
mányámád yí.

13 Nəcé, buud bí kú gwág
búúd cɛy lámúd wá, bwá bá
bwəma nə sémyé milású á kú
nə məcɛy mə lám. Buud bwá
ɲgá gwág bóól ɲkúɲkwóɲá
wá, ɲkúɲkwɔɲ í dɛ̀ ntɔ́ sémyé
milású wáɲ.

*Búgá jí kú nə misóólúgú yí jí
fudá*

14 Bwaanɲ, ɲkí muud má ci
ná a jí nə búgá, ɲji misóólúgú
kú nyín, wáɲ mbií búgá í é
kwíínd nyə jíd? Í é cug nyə?

15 ɲkí *mínyɔɲɛ̀ wán á
mudúm ɲkí á mudá ɲgá fúfə
nə sâ mə bwáád, ɲkí ntág nə a
ɲgə fúfə nə idəw yá dāɲ jwɔ̀w,

16 ɲgwól múúd á gwoonɲ jín
mú ci nə nyə ná: «Wo ɔ́ ká ná
shɛc; kaág bwáád, wo də!» ɲkí
a ci ntó ɲji nə mpu, kú yə nyə
sâ í ɲgá jí nyə yí, ntó nyə é
kwíínd nyə jíd?

17 Ntó námá wá búgá jísə yé.
Wó ká bə nə búgá, ɲji kú nə
misóólúgú, búgá gwɔ́ jísə fudá.

18 ɲji, ɲgwól múúd jí nə
ɲkul ci nə ɲgwól ná: «Wɛɛ́ jí
nə búgá, məɛ́ nə misóólúgú.»
Lwóg ná mə búgá gwɔ́ nda nə
misóólúgú, məɛ́ mə e lwó mádí
mísóólúgúd nə mə jí nə búgá.

19 Wo ɲgə *magulə ná Zembí
jí ɲji ɲgwúd, wo ɲgə mpu
sâ; ɲji, məjamb mə ɲgə námá
magulə ntó, mə ɲgə lilya.

20 Wo muud jí kú mpu dɛ̀
faas ísâ yé, ye wo cɛɛ́l mpu

nə búgá jí kú nə misóólúgú yí í
akwííndé tɔ́ sâ?

21 ɲgaá Zembí nyə á ɲwa
mpáámɛ́ íshé *Aburaham nə
tútəlí muud mísh məd nəcé a
yánálə mwán yé *Izaag tāɲ
*mətúnuga *alatār dī.

22 Wo adúgɛ́? Búgá jé í á bə
mbádúgá nə misóólúgú, byêsh
í ɲgá sêy; misóólúgú wə mí á zə
sá nə búgá jé í bág nciнді.

23 Ná ndɛ́, í mú bə nda
Kálaad Zembí ɲgá ci ná; ná:
«Aburaham nyə á *búgula
Zembí, Zembí mú lɔ́ nyə
búgá jé jɔ́ɲgú, a mú ci ná
Aburaham jí tútəlí muud; bwá
mú gwiid nyə nə shwə mə
Zembí.»

24 Bì mə dúg í? Zembí mə
ɲwa múúd nə tútəlí muud nəcé
misóólúgú, kú bə ɲji nəcé búgá.

25 Ntó námá wá Ráhab mudá
janɲa nyə á bə yé. ɲgaá nə
Zembí nyə á ɲwa nyə nə tútəlí
muud nəcé sóólúgú nyə a sá yí?
Nəcé, buud bwán ó *Izarəyêl
bwá á kənd wá, Ráhab nyə a
lág bwo nyádí ɲjɔ̀w, a mú sá nə
bwá kyéyug zhí shúsúd.

26 Nyúúl nyísə kú nə
*shíshim yí, nyísə mbimbə; ntó
námá, búgá jí kú nə misóólúgú
yí jísə mbimbə.

3

*Júm dúsə wagɛ̀wo wagɛ̀wo
sâ*

1 Bwaanɲ bí mə mpú nə sá
buud ɲgá jíguli wá, Zembí mə
bá bə nə ɲkúd wúsú sémyé
mílásúd ntɔ́ bóól búúd wáɲúd.

Ntó, í ajíyé ná bi bág zhwog oyíguli ñkí bulya,

² Nacé shé bêsh shé má ðu kwab mímbii mímbii. Múúd má ká bæ kú ðu kwab nà lású á mpu yé, nyíni nyé má bæ váál í jéla yí, nywáá jì námá nà ñkul mpu bii nyúul nyé nyêsh.

³ Ngaá ná shé má ðu shwaam íkabulí ñkwánz mpu dí shú ná í sáág shé mægwág, ná ndéé shé ka bæ nà ñkul má kánd bwo mányúul oncindí kúl shé má céel yí? ⁴ Námá nda ititíma, bísa mæma ísâ í anúní, oñkwô ó anúnî wá bwá ðu sá ná í kyéyug. Nji, tæm bæ ntó, ñkúñkwaawé cig-cig wá má ðu sá ná titíma kág kóómb jêsh muud ñgá julà nyə yé má céel yí.

⁵ Ntó námá wá jûm dúsá yé. Í tæm bæ kúkúl nyúul cig-cig, dúsá nà ñkul ðu mamáda nà í ñgə sá mæma ísâ. Bi má dág íí? Kukúdá cig-cig í jígal mæma jugá.

⁶ Jûm dúsá námá kuda, dúsá jiya olíingî sádí íkúl í nyúúlád. Í ñgə lweegushi nyúul nyêsh. Jûm í ñgə wá shé kuda ícug dí, wú byéléð kə wóós shwiyud. Kuda jooñg í ñgə zhu kuda á kandugə dí.

⁷ Muud nyə a má kwááf mímbii mí ocúdu myá jugá myêsh, təo inunú, təo ocúdu bwá júlé mímwə shí wá, təo ocúdu wá mâñ, nyə a má kwááf bêsh.

⁸ Nji, kú nà təo muud ñgwúd nà ñgwúd jí nà ñkul kwááf jûm

yé. Jûm dúsá bów-bôw sâ cúgə nà ñkul jí nà shee yí, dúsá nà gwoog ná cwóó.

⁹ Shé má ðu balan nà jûm íshé, ðu ságusə Sóñgá íshé Cwamba, shé ðu námá balan nà jûm dooñg ðu lweem búúd Zembí nyə kwambulə yuug jéd wá.

¹⁰ Mpu ñgwúd nà ñgwúd í wéeshulí íbwádán wéeshulí málweemyá. Mbô bwaang! Í ajáláyé nà ðu bæ ntó.

¹¹ Ye ncwuñ nyí nà ñkul wéeshulí májúwó má ancúncwôñ nà mæ águgwulú luun ñgwúd dí?

¹² Bwaang, ye líí *figyé jí nà ñkul wúmə íbumá í olivyé? Ye fambá *vînyə jí nà ñkul wúmə íbumá í figyé. Ncwuñ í ðu wéeshulí májúwó mâ ca nà ca yí í cúgə nà ñkul nyiñgə wéeshulí zhizhe májúwó.

Fwámé fəg í ðu zhu wá Zembí

¹³ Zó jí nà fəg nà cóñ na bídí yé? Muud wooñg lwóyág ntó jə kúú njooñd jéd, a dág sá ísâ nà lám ná shee, nə fəg.

¹⁴ Í ká yida bæ ná bí ñgə bæ nə mbíya lám, nə mæfendyá míláméd íí, kúgá yímbê nə ñkény mányúul ná bi búsa nə fəg; jísə bí íjǒǒ.

¹⁵ Fəg nyooñg í áñgə nə zhu wá Zembí; nyísə fəg á shí ga, fəg á iyéesh í nyúul muud, fəg minjumbálu.

¹⁶ Nacé, kúl jí ná, bóól mpii bóól, bóól fendya nə bóól yí,

isâ du sîy ncúg-nculê, bów-bôw mîsólúgú du bæ mímbíi mim-bíi.

¹⁷ Fug í du zhu wá Zembî yí nyáá í du bæ ná fwô-fwô, í dúgá cœel mátala. Fug nyɔɔŋ í ádé bæ nœ cwambulá, í du bæ fug á ñkwambulá, í dúgá bul gwág búúd cey lámád, du bul sá jɔ mîsólúgú, kú nœ mbéégí mœñkœmú, kú nœ mækəŋ.

¹⁸ Buud bwá ñgá wá mátala mpádúgá buud wá, bwá ñgá bæ mpæg mátala dî. Mpæg jœɔŋgú ka ñgá wúmœ bwo cug á otútəlî.

4

Mbúgula nyœ ajóláyé nœ bæ milâm mímbá

¹ Jí í ñgá sá ná bi bóg nœ icwoomb nœ igwáná? Ngaá ná jisœ nœcé iyéesh í zhwiimbyálœ nœ cug í ñgá sá lúmbáli mányúul mún dí?

² Bí ñgá wímb isâ, ñji bi kú ñgá bii byo; ná ndeé, bi mú ñgá bæ nœ yéesh gwúlœ búúd. Bí ñgá ji isâ, ñji bí cugé nœ ñkul bii byo; ná ndeé bi mú ñgá bæ nœ ozhuyâ, ñgá gwána igwáná. Bi aŋgê nœ bii nœcé bi aŋgê nœ gwáamb Zembî.

³ Bí tœem ntâg námœ gwáamb íi, bi kú bii, nœcé bi má du gwáamb nœ bów-bôw tédúgá, ñji shú ná bi mœ lwándúlœ iyéesh bín yâ zhwiimbyálœ nœ cug.

⁴ Bí búsœ osól œ mínœmb; ye bi ampúyé ná bí má ká bæ

mánywa mâ shí ga, bi má fœm Zembî? Ntô ji ná muud mœ cœ shwá nœ shí ga yé, má bæ zhízhíŋ má Zembî.

⁵ Jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: Zembî nyœ acéélé ná gúl sâ í zóg shwɔ wú nœ Shíshim

nyœ á sá ná í zóg ji shédí yí* . Ye bi mœ tédúgá ná ja Mícilyá mí ñgá ci ntó yí, jisœ zhizhe icigá-cigá?

⁶ Mbô! Zembî má yidá bul bæ nœ mpaam. Sâ jœɔŋg wá Mícilyá mí ñgá ci yí, ná: Zembî má du lúmbáli nœ buud bwá du ñkœny mányúul wá; ñji, bœɔŋg bwá sœl bwáméfwó shí wá, a sá bwo mpaam.

⁷ Ná ndeé, bídúgá ná Zembî jwúg nœ bí; dugá lœl lúu nœ Njwú mœjamb, nyœ e fúndœ bí, a kœ shwóg-shwóg.

⁸ Shíshúgá Zembî kúná-kúnœ, nyœ e shísh námœ bí kúná-kúnœ. Yé osól œ *mísœm, gusagá mœbwœ; bí buud wá milâm mímbá, fúbúgá milâm.

⁹ Magulœgá mœntágula mún, bi gwág bíméfwó cey lámád, bi mú jii mányúul. Kúgá ná ñgá gwo, yidagá jii; yœwugá dúlœ fánda gwág máshusug ntó, yidagá shúsula.

¹⁰ Sœlugá bíméfwó shí mísh má Zembî dí, a mú bá bœn bí gwôw.

¹¹ Bwaœŋg, kúgá du ciya íciyá í ábúbôw. Wó ká ci *mínyœŋœ woó nœ muud ciyá

3:17 Mat 5.48; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; Flp 1.9-11 **3:18** Mat 5.9 **4:1** Rom 7.5;

1Pr 2.11 **4:2** 1Yn 3.16 **4:4** Mat 6.24; Yuá 15.18-19; 1Yn 2.15 * **4:5** Bóól bwá ci ná: «Shíshim Zembî nyœ a sá ná í zóg ji shédí yí í bul bæ nœ wú». **4:6** 4.10; Mik 3.34; Mat 23.12; 1Pr 5.5 **4:7** Ifz 6.12; 1Pr 5.8-9 **4:8** Sôm 18.21, 25; Iza 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7 **4:9** Luk 6.25 **4:10** 4.6; 1Pr 5.6 **4:11** Sôm 101.5; 1Pr 2.1

ábúbôw, ñkí ntâg ná wo jéég nyə njagá, mpug ná wo má jág lás nə məcəɣ, wo má jéég məcəɣ njagá. Ñkí wo jéég məcəɣ njagá, mpug ná wo cúgé múúd mə báágúlá məcəɣ yé, wo má yidá bə múúd má du jéég məcəɣ minjagá yé.

¹² Muud nyə á tâl məcəɣ, á du námá balan nə mwo yé, ji ñji ñgwûd. Nyə wá jí nə ñkul sá ná muud cúgəg, nyə námá wá jí nə ñkul sá nə muud yəg. Wo wá zá ná wo yəg muud jí wo kúná-kúnə yé məbɣɣ?

¹³ Bi bəñ ntâg íí, bi má du ci ná: «Ñkí múús ñkí mán sá é kə ñgwála shús ñgwála kəl, kə ji wu mbú ncindí ñgə sá mákíd bii mwaanê»

¹⁴ Í ñjúl ná bi ampúyé nda cug jin í é bə mán ná; bi búšə nda ñgúdá í du wóós fúfwálá ná ndéé í mú jimb yí.

¹⁵ Bi má jəlá nə yidá du ci ná: «Ñkí Cwám̄ba má magulə, sá é cugə, sá sá sá shús sá kəl.»

¹⁶ Ñji bi mú ñgə ñkên̄y mənyúul nə bəgəwə dún dɔɔñg; váál ñkényá nyúul dɔɔñg dēsh dúsə ñkí bôw.

¹⁷ Muud mə mpú du sá mánywa yé, á ká bə kú sá mwo, a má səm.

5

Mikúkúm mí ó káálugə

¹ Bi bəñ mikúkúm ntâg íí, jüigá mənyúul; kímúgá

oñkwiimbyê nəcé məntágula má zá bii bî.

² Kúm dún í má bwo, mikáándá mín mí má díya óshê.

³ Or wán nə *mwaanê wán mú nə myáñgulá; myáñgulá wɔɔñg í bá bwaagulə bí məbɣɣ mán. Í bá námá céég də bí mənyúul nda kuda í du də ná, nəcé bi má ñkúnd kúm mwôw mágaád, í ñjúl ná shí í wál zə shîn.

⁴ Dugá, bi á ban ná bi ajánáyé nə olwaábulə bwá á du saag bí məmpəg ífambá wá. Myána bí á má mánda myɔɔñgú mí ñgə kím ñgə shwáman bí, Cwám̄ba á ñkul nyēsh má gwág oñkwiimbyê ólwaábulə bwá ñgá kím wá.

⁵ Bi má cugə wa shí mish-wun, ñgə gwú iyéesh bín, ñgə cugə cug nyanjá. Bi a má bwaag nda mimyáágá mí ócúdú bwá bá cígə jwów lú zāñ myá.

⁶ Bi mə du bə ná, muud kú nə məbɣɣ, bí yə nyə məbɣɣ, bí gwú nyə, a kú ləl lúu nə bî.

Mbúgula bág nə jísów

⁷ Nə ndéé bwaan̄g, ñgəgá nə jísów, kə kumə jwów Cwám̄ba mə bá zə yí. Bi má du dí dúg íí? Mbɔɔl məmpəg má du ñgə bwánd ná nyə é bii jəjə mpúmá í é wú nyə mándəlúd yí. A du jísów nə ndéé ompú wá mətédálé nə wá məshíné nywɔ.

4:12 Rom 14.4; 1Kr 4.5 4:13 Mik 27.1; Luk 12.18-20 4:14 Zhb 7.9-10; Sôm 39.6 4:15 Mís 18.21; Rom 1.10; 1Kr 4.19; 16.7 4:16 1Tm 6.17; 1Yn 2.16 4:17 Luk 12.47 5:1 Mik 15.6; Iza 5.8-10; Amo 6.3-7 5:1 1.10; Luk 6.24 5:2 Mat 6.19-20 5:4 MmN 3.7; Ləv 19.13; Zhe 22.13; Mal 3.5 5:5 Zhe 12.3; 25.34 5:7 Zhu 2.23; 2Pr 3.3 5:8 Rom 13.11-12; 1Te 5.5-8; Heb 10.25, 37

8 Jísówúgá námá ntó; máándúgá milâm, nácé Cwámba wál bá nyiŋgə zə.

9 Bwaanḡ, bósól bwá nda du tədawa nə bósól, bi a bá ŋwa mábɛ́ɛ́. Dugá muud mə zə sámb shé milású yé tál mpumbéd íí.

10 Bwaanḡ, *buud ɔ micúndá bwá á du lás nə ŋkul mə Cwámba wá bwá á jug, bwá kú lámusa; ŋwagá yuug nə bwo.

11 Nda bí mə mpú ná, shé ŋgə ci ná buud bwá á bə nə zény kálə shwóg wá, báá bwá mə jəla. Ngaá bi a shí gwáduga lân mə Zhwôb; nyə á bə, a ŋgə tɛem dúg micún, a ŋgə kə nji shwóg nə shwóg. Bi a shí námá dúg cé Cwámba nyə á kə shúgula tál nyə yí. Zembî ji bul bə nə lâm íŋkúŋkwoŋ, á du gwág búúd cey lámúd.

12 Bwaanḡ, sâ bí mə jálá nə tédéd fwó mpu yí jí ná, ci bi kú du keen jon lə gwôw, kú keen mändəlu mə shí, kú námá keen tɔo nyúl ŋkaané íshús. Dugá ci nji «Haaw» ja í jálá nə bə haaw yí, ci «Mbô» ja í jálá nə bə mbô yí; dugá sá ntó shú ná bi bág bə kú ŋwa mábɛ́ɛ́ ja Zembî mə bá cígal mílású yí.

13 Nkí ŋgwól múúd á na bídí ŋgə bwəma nə minjugú, a jəgulag nə Zembî. Nkí ŋgwól ji nə məshusug íí, a séyug isusa ságusə Zembî.

14 Nkí ŋgwól múúd á na bídí ŋgə bwás íí, a jówúg ocúmbá

buud wá *Dɔ́ lú óbúgula, bwá zəg jəgula nə Zembî shú dé, bwá ŋgə shúlə nyə məwúda jíná mə Cwámba dí.

15 Bwá ká sá májəgula məoŋgú nə búgá, mbəl í é cugə, Cwámba nyə é weel nyə tál tətəlí. Í ká ntəg bə ná nyə a sá *misəm, Cwámba juu nyə nə myo.

16 Ná ndeé, dugá sá nə ŋgwól kə magulə mísəm myé wə ŋgwól, ŋgwól jəgula nə Zembî shú mə ŋgwólúgá, shú ná bi dúg yál. Məjəgula mə tətəlí muud məsə mə aŋkál-ŋkálú, mə du səy.

17 Eli nyə á bə námá nda shé. Nyə á jəgula nə Zembî nə lâm yé wəsh nə ompú bwá tówúg kú ná nywə. Ompú bwá á shí təw kú nywə təŋ mimbú mílól nə oŋkwoond ósaman.

18 A mú nyiŋgə jəgula gúl ja, jon í mú nywélushi mpú ná ndeé mändəlú mə mú sá nə məmpəg mə wúməg.

19 Bwaanḡ, ŋkí ŋgwól múúd á na bídí mə béegyə nə obúbólé, a kə ŋgə gwaa cwagawa, ŋgwól mə ká sá nə a nyiŋgəg nə mpús íí,

20 mpugá nə muud mə sá nə sól misəm wúg kómb nyə ámə ŋgə cwagawa yí, a nyiŋgə nə mpús yé, a mə sá nə *shíshim yé í fáámug nə shwiy; a mə sá námá nə Zembî bág kú ná kənd mísh ncúlyá mísəm myéd.

Kálaad ashúshwóógú Pyêr nyá á cilə yé Isâ í dúgyá nə Pyêr ashúshwóógú yí

Pyêr, muud lwámá mə Yésus-Krîst, bá Silvê (Silas) wə bwə á cilə (1.1; 5.12). A ci ná í á bə bwə njúl *Babilon (5.13). Róma wə á ηgə jəlá nə jəw ná Babilon éne.

Kálaad nyəméfwó ηgə nyîn ná nyə á ciləw shú búúd bwə á ηgə kúnəw nyí yəbé ókrîsten dí wá (2.2), mədɔ máη mə á bə cümá ntáni ímpál í shí ítəon yá Azí ácwáágé dí. Məma íciyá bíse cínəηgú ntúga:

- (1) Okrîsten básə ijigə-jigə wa shí gaád (1.1 nə 2.11).
- (2) Cug, nə shwiy mə Yésus-Krîst í jəlá nə bə krîsten yêsh yuug á ηgəg nə bə yí.
- (3) Yuug jəηg í lwó krîsten kuú njəənd á kyéyugú nə ohááden yí, nə bóól okrîsten yí, nə otówe ɔ shwóg yí (2.18–3.6).
- (4) Kuú njəənd ósól ɔ məsáal básə nə omása ohááden wá, nə budá bwə á bá ohááden wá (5.1–7 nə 1.22–2.3).

Cug mə krîsten í jəlá bə mbii á ná buud ɔ tóon bwə bəg kú nə sâ bwə jûm ókrîsten yí.

Mabáda

¹ Mə Pyêr, *muud lwámá mə Yésus-Krîst, mə wə mə cilə kálaad éga. Mə cilə bí miféeshá

mí Zembî mí á má cüma, kə ηgə cugə cug ijigə-jigə Pəη, nə Galátia, nə Kapados, nə Azí, nə Bitinî yí.

² Féeshála Zembî Sóóηgú nyə a féesh bí yí, í á bə yuug nyə á bwey yigula ná a bá sá yí; nyə á ka sá ná Nkəηkə Shíshim tálúg bí koogú, bí bəg nə məgwág nə Yésus-Krîst, məcií mé mə fúbúg bî.

Zembî kə bul sá bí mpaam, a bul námə sá ná bí cugəg ná shεε.

Akíba nə cug Zembî ηgə nti sá yí

³ Gúmá nə Zembî, Sóóηgú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst, Gúmá nə nyə muud nyə á bul gwág sə cey lámád, a gwúmushi Yésus-Krîst, a mú sá ná sə byélúg ncuncumbə cínəηg gwúmála wəηg dí yé. Byélála sə á mə nyiηgə byél ja ábεε wəηgú í á mə sá ná sə bəg nə bwágá lúú í ábúlé bwele bə nə məsáam yí,

⁴ sə ka ηgə bwánd dúsú kəw lá mənywa Zembî mə bwíηg gwów jəη dí yí, mənywa mə ábúlé bwele ntáma, kú bwele kə məbwam, kú bwele jumə má.

⁵ A mə bwíηg námə bí buud mpífə nyé í ηgə baagulə wá, bí buud ηgə bii mbaagulá wəηgú nə zhí a búgə wá, shú ná bí bəg ηwa cug á mə bwey shîn kwəməsa búúd bé yí, cug í bá nyîn ná ηgəη mwów má məzhúgúlá dí yí.

⁶ Bí mú ηgə jág bul bə nə məshusəg ja bí ηgə mpu ntó yí, tεem bə ná í é jii ná ná bí

ηγάγ nə bwəma nə məkugulu mimbiū mimbiū, mə ηγά sá bí məcəy mə lâm búbaalé fwálá ja gaád.

7 Məkugulu məwηg mə jəlá nə bə, nəcé búgə jīn jí nə mfiī ntə or, sá í dú ntáma yí; ná ndeé, námə nda bwə dú wá or kuda dí fyá nyə ná, búgə jīn í jəlá nə bwəma nə məkugulu shú ná í mpúyúg ná jí fwámé búgə, bí ka bá ηwa məshwúmb, ηwa gúmə, bwə ságusə bí jwów Yésus-Kríst mə bá zə lwóya nyúúl yí.

8 Bí ηgə cəel Yésus wəwηgú í njúl ná bí a shígé dóg nyə, bí ηgə *búgula nyə bí kú námə fwo dóg nyə; gwə wə ηgə yə bí məshusug má ntə ηkwóη, mbii məshusug múúd cúgə nə ηkul bə nə ndí jí.

9 Məshusug məwηg məsə nəcé bí mə bíi myəna mi búgə jīn: *mishíshim mín mí bá bíi cug.

10 Buud ɔ micúndə bwə á cúndə ná Zembî mə bá sá bí sólúgú mpáam wá, bwə á wundə micilyá, sə ná bwə wámbúlə cug mishíshim mín mí mə bíi ní*.

11 Bwə á ηgə sə ná bwə mpúg fwála ísə byəwηg í á bə ná í bá s̄y yí, nə váál í á bə ná í bá ηgə s̄y yí; nəcé Shíshim mə *Kríst bwə á bə nə ndí yí í á bwey jaaw bwo məcəy í á bwey bə ná Kríst mə bá zə bwəma nə ndí má, nə gúmə í á bwey bə ná

í bá bə cínwηg mpúsə yí.

12 Zembî nyə á ka lwó bwo ná lán bwə á ηgə bwiing yí í á shígé dúgya nə bwo, í á yida bə shú dán. Ná ndeé, Nkəηkə Shíshim mə ka wú gwəw zə sá ná obwiingye bwə bwiingug bí lán wəwηgú. *Wəəngəles bwəməfwó bwə ηgə cəel kənd mísh ísə yá lán wəwηgú.

Kuú njəond á buud ɔ Zembî

13 Nda jí ntó ná, ságá ná milúú mí bəg bí ηkí yísa, cunalugá iyéesh bín, ságá ná bwágə lúú jēsh í bəg bí njí mpáam mə Zembî dí, mpaam á bá sá bí ja Yésus-Kríst mə bá lwóya nyúúl yí.

14 Ságá nda bwán wá məgwág, kúgá ná ηgə bə iyéesh í ayíyáág bí á də bə nə ndí bí kú fwo mpu Kríst yí.

15 Muud nyə á jəw bí yé nyə ádé sɛɛngya nə məbəw; nda jí ntó ná, bí mə jəlá nə də sásulə məbəw kuú njəond wán wēsh dí.

16 Gwə wə jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Bəgá minkəηkə mi búúd, nəcé mə jí ηkəηkə.»†

17 Dá mə də sámb búúd milású nda í jəla ná, kú kə múúd ηkəwúúd; Dá wəwηg ntəg ɔ bí mə dú kámb yé. Nda jí ntó ná, ηgəgá nə cugə nə fúndúgú té bí bí ná wa shí mishwun yí,

1:7 Zhb 23.10; Sôm 66.10; Iza 48.10; 1Kr 3.13 1:8 Yuá 20.29; 2Kr 5.7 1:9 Rom

5.2; 6.22; Ifz 1.14 1:10 Luk 24.46; 1Kr 15.3-4; 2Pr 1.19-21 * 1:10 Tééd na kə wós mpánzə 12, jísə sá Yésus nyə á ci Mat 13.17 nə Luk 10.24 yí. 1:12 Ifz 3.9-10

1:14 Rom 12.2; Ifz 2.3; 4.17-18 1:15 Ləv 19.2 † 1:16 Dúgúg ciyá ni Ləv 19.2 dí.

Í ηgə cəel ci ná: dógá sásulə mísəm, nəcé mə ádé sɛɛngya nə mísəm. 1:17 Iza 63.16;

Zhe 3.19; Mat 6.9; 16.27; Rom 2.6; Zhk 2.1; 1Pr 4.5 1:18 Mat 20.28; 1Kr 7.23; 6.20

18 bi ηγά mpu ná Zembî nyə á jéna tâη yilúla bí mbéé cug bí á lág nə impáámhá bín yíid. Tâη nyəəηg í á shígé bæ ísâ nda or ηkí kwóógú bwá du lúla *mwaanê nə ndî yí, ísâ bí nə ηkul ntáma yí.

19 Tâη Zembî nyə a jéna yí í á yida bæ ijimá í mácií, má njúl nda mácií mə mwâ ncwəmbə jisə kú nə sá á jumág, kú nə təə cúcwán lá mábwam yé, mácií má Kríst.

20 Zembî nyə á bwey tâl Kríst ntó a nda fwo fwə shí nə gwôw; a má ka zə sá sóólúgú wəəηg shú dún mwów má məzhúgúlá mágaád.

21 Nyə gwúmushi Kríst, a sá ná a ηwág zhwog gúmá, shú ná búgá nə bwágá lúú í bəg bí nyádí.

22 Nda bí á má ηwa obúbálé nə məgwág ná, məgwág məəηg má á má fúbushi bí *mishíshim ná bi céélag fwámé cüilála á omínyəηú, kú nə məkəη. Cüilagá mpédúgá nyín nə milám mífúbán, cüila ntó kú yow.

23 Bi má jəlá nə cüila kú yow, nəcé, bí buud bí á má byél ncuncúmbə wá, mpəg í á má byá bí yí í cúgé ntəg mpəg jí nə ηkul bwo yí; jisə mpəg í cúgé nə ηkul bwo yí, gwé wé Milésú mí Zembî myâ mikuwó, mí ákandugə.

24 Ngaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Buud bēsh būsə nda ikáá, ijəə byáη nda fuláwa. Káá í dú shwáás, fuláwa kud, 25 nji Milésú mí Zembî myáá mí njúl kandugə á kandugə.

Milésú mí Zembî myəəηg wé Jəjə Láj bwá á bwiing bí yí.

2

1 Ná ndéé, yowugá məgwəp mə lâm, yow məkəη, nə kwába, nə zhín, nə ojaawú-jaawú.

2 Yidagá gwág yéesh mílósú mí Zembî námə nda íkúkény í dú gwág yéesh bəl ná. Milésú mí Zembî mísə bí mún mányá, fwámé mányá kú bæ má fulá. Bi má jəlá nə gwág myo yéesh shú ná mí sáag nə bi ηgəg nə wíy kə bá kumə cug á kandugə kandugə dí.

3 Í é bæ ntó ηkí bi a má kagulə Cwámaba ná ndéé bí kwey ná á nywa.

Mísəəη agúgwáan

4 Shíshúgá Cwámaba kúnə-kúnə; a jisə kwóógú á kuwó búúd bwá á myaas yí, í njúl ná dáá wé Zembî nyə a féesh ná dúsé jimé shú dé dí yí.

5 Bi músə mikuwó mí məkúwóógú; kwagá ηgə sēηgya ná ndéé bi mú bæ njów á *shíshim shú íséy í fada, í dúg kənd Zembî *mətúnuga má shíshim, nyé é du magulə lúú má Yésus-Kríst dí má.

6 Jísə Kálaad Zembî dí ná: Dugá! Mə a má féesh jimé kwóógú,

1:19 1.1-2; Yuá 1.29; Mís 20.28; 1Kr 5.7; Ifz 1.7; Heb 9.12 1:20 Ifz 1.4 1:21 gúmá: 5.1; Rom 5.2 1:22 2.17; 3.8; 4.8; Rom 12.9; Gal 6.10; 2Pr 1.7; 1Yn 4.11 1:23 Yuá 1.13; Heb 4.12; Zhk 1.18 1:24 Iza 40.6-8; Zhk 1.10-11 2:1 Ifz 4.25; Zhk 1.21; 4.11 2:2 1Kr 3.2 2:3 Sòm 34.9 2:4 Sòm 118.22; Iza 28.16 2:5 2.9; Rom 12.1; Ifz 2.21-22 2:6 Iza 28.16; Rom 9.33 * 2:6 Dúgúg ciyá ni Rom 9.33. Siyôn nyə á bæ məma mbán bwá á lwə ηgwála á Yurásəlem cínəηg gwów yí.

mə bwíḡ dwo Siyôn* tâḡ
kwóógú áshúshwóógú.

Muud mə jéég kwon nyádi yé
nyə abúle sámba.

7 Zembî mə sá ná bí buud ḡgá
*búgula wá bi ḡwág gúmá. Nji,
buud bwé aḡḡé nə búgula wá,
jí shú dán ná:

Kwóógú ólwáye bwé á myaas
yí,

í má bæ kwóógú lú lámuga†.

8 Í nyinḡə námə bæ kwóógú lú
mábwógú,

kwóógú í é du búlal búúd yí.

Bwé é du bwíim cínḡḡú
nəcé bwé mə ban ná bwé
*amágúláyé ciyá mə Zembî;
Zembî nyə á bwey námə tâl
bwo ná bwé bág shúgula ntó.

9 Bi báá bi búse mpwon buud
Zembî nyə á féésh yí, bi búse
kínda ófada o Cî, lwon búúd mə
Zembî, kúl búúd Zembî nyə á
kusə yí; nyə á féésh bí ná bi
dúg bwíinḡ məma ísâ byé, nyə
muud nyə á jôw bí ná bi wúg
yídúgúd zə mánkenya mé má
mímbugú dí yé.

10 Bi a shíḡé bæ kúl mə Zembî
yág, bi músə kúl jé ja gaád.
Zembî nyə a shíḡé du gwág bí
cey lámúd, a mú ḡḡə gwág bí
cey lámúd ja gaád.

*Kuú njəond ósól o másáal o
Zembî*

11 Yé bwáḡḡ mə búl ceel wá,
bi búse ijigə-jigə wa shí gaád

nda buud bwé njúl ízhaá shíd
ná bwé bá cə wá. Ná ndeé, mə
ḡḡə yáág nə bí náá: yowugá
ḡḡələ bə iwímbúḡ í cug múúd,
í ceel gwíflya bí *mishíshim.

12 Dugá bæ nə jə kuú njəond
na cug bínḡḡ ohááden ḡḡə cugə
níid. Í dúḡ bæ ntó shú ná, ja
bwé céel du ntáma bí mínə ná
bi búse mímbugúwú yí, bwé
yídag du dúḡ jəjə mísóólúḡú
mín ná ndeé bwé mú bá yə
Zembî gúmá ja á bá zə yí.

13 Nda bí búse búúd o
Cwámaba ná, bídúḡá ná tówe
shwóg yêsh búúd bwé mə tâl
yé jwúḡ nə bí; njwú-buud jwúḡ
nə bí ná nyə wé jí ájələci,

14 ogwáməna jwú ná bwo
wé njwú-buud nyə á tâl ná bwé
dúḡ yə ósól o mábôw intúḡúlí,
du ságusə íjəḡ i búúd wá.

15 Nəcé sâ Zembî ḡḡə jí
yí jí ná bi dúḡ sá mánywa,
mánywa məḡḡ mə é du sá ná
míkás mi búúd mí bág kú ná
nə sâ mí é ci bí yí.

16 Ngəḡá nə cugə cug fulí; nji,
cug fulí jəḡḡ í á jələyé nə ka
yida bæ bí búduga dúlə shweel
máḡwə mə lâm; dugá yida ḡwa
bíméfwó ná bi búse salawús
mə Zembî dí.

17 Gúmálúḡá muud yêsh, bí
ceel ómínyḡḡú bân wá búḡá,
ḡwa Zembî nə gwəḡḡá, gúmal
njwú-buud.

Cug ólwaábulo

2:7 Sôm 118.22; Mat 21.42; Mís 4.11 † 2:7 Dúḡúḡ sá ni Mat 21.42; Mak 23.20; Mís
4.11 nə Ifz 2.20. Í á du bæ kwóógú bwé á du tééd jil mándəlúd yí, dwó wé bwé á du bə
ja bwé lám mányunḡ mə njów yí. 2:8 Iza 8.14; Rom 9.33 2:9 1.2; MmN 19.5-6;
Ləv 19.2; Mbá 4.20; 7.6; 14.2; Iza 9.1; 43.21; 61.6; Mís 26.18; Rom 5.17; 2Kr 4.6; Ifz
5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pr 2.5; Mbá 1.6; 20.4 2:10 Ozé 2.23; Rom 9.25 2:11
1.1, 17; Sôm 39.13; Rom 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 2:12 Iza 10.3; Mat 5.16;
2Kr 5.10 2:13 Rom 13.1-7; Tit 3.1 2:15 3.16 2:16 1Kr 6.11, 19-20; Gal 5.13
2:17 1.22; 3.16; Mik 24.21; Mat 22.21; Gal 6.10; Flp 2.12

18 Yé ólwaábulə‡, bídúgá ná omása bán bwé jwúg nə bí, ηwagá ijwúga byáη nə fwámé gwǝǝǝgá; tǝǝ omása básé nə bów-bôw fúlú wá, kú bul bə nji bǝǝηg básé nə jǝ fúlú wá, ηkí ntâg bǝǝηg bwé ádé yá wá.

19 Mpugá ná, jisə jǝǝ sósólúgá ná múúd jisówúg mǝntágula á ηgə bwəma nə ndí a kú nə mǝbǝǝ má; a jisówúg kú lámusa nəcé nywáá bǝlǝ múúd má Zembí.

20 Nkí muud má jisəw bígá á bwámá nə ndí nəcé a sálǝ mǝbôw yí, dáyé dúmá nyə é ηwa cínəηg yí? Wó ká ηgə yida jisəw njugú wo ηgá sá mǝnywa, jisə jǝǝ sá mísh má Zembí dí.

21 Zembí nyə a jôw ntâg bí ná bi zǝg cugə ntó. Ngaá *Kříst nyə á jug shú dún? Nyə a lwó bí yuug ná bi bág dǝ bǝ zhí nyé.

22 Nyə muud nyə á shígé bwele sá *sám yé, nyə muud nyə á shígé bwele lás lésú mǝkǝη yé,

23 nyə muud nyə á dǝ bə, bwé ηgá lwîy nyə a kú bweel yé, a tǝem jug, a kú cwambulǝ búúd, a yida dǝ jôw nji Zembí muud má dá cígal mílósú tútǝlí yé;

24 nyə muud nyə á ηwa misém mísú nyédí nyúúlád kə nə myo kwolós dí yé, nyə a sá ntó shú ná sá bág mimbimbə shú sá í dúgyá nə misém yí, sá

kág yida ηgə cugə shú ótútǝlí; nyə muud nyúúl í á jug nə yáág-yáág mǝfǝη bi bǝη bi mú yǝl yé.

25 Nəcə bí á bə nda incwəmbə í á jimb nə zhií yí. Ká, ja gaád íí, bi má nyiηgə zə wé muud ηgá wíil *mishishim mín ηgə baagulǝ myo yé.

3

Cug á mpádúgá mudá bá mudúm

1 Budá o, námé nda sá ámə ci nə bósólúgá ná, magulǝgá ná ogwúm bán bwé jwúg nə bí; ntó nyə e sá ná, tǝem bə ná bósól bwé ηgə bə nə mǝshwán, kuú njǝǝnd mǝ búdá bán í é sá ná bwé mágulǝg Milósú mí Zembí ntúni muud nda lésha nə bwo.

2 Bwé é magulǝ nji nə dǝlǝ dúg nda bí ηgá cugə nə lám ηgwúd ná, nə nda bí ηgá mpu yə bwo gúmá ná.

3 Kúgá dǝ sá nyanǝgá á nyúúl dí tósǝn, dǝ fendya mílúu, dǝ bwáád ōηkaaw nə ivuηǝgá í or nə mikáándá mí álal-kus.

4 Yidagá dǝ sá nyanǝgá í á búle bwele fyósmb yí, nyanǝgá á lám dí cwú: fúlú á kú dǝ yá, dǝ bə ná shee, jǝη nyanǝgá wé í búl bə nə mfíí mísh má Zembí dí.

5 Budá bwé á gwág nə Zembí yág wá, bwé á dǝ bwánd sá jêsh nə búgə wé Zembí wá, ntó wé bwé á dǝ sa nyanǝgá yé, bwé dúgá magulǝ ná ogwúm bán bwé jwúg nə bwo.

2:18 Ifz 5.21-6.9 **2:18** Ifz 6.5-8 † **2:18** Ciyá sá má cí na ná «lwaábulə» ni jisə námé Luk 16.13 nə Mis 10.7 nə Rom 14.14. **2:19** 5.12 **2:20** 4.14 **2:21** Mat 16.24; 20.26-28; Yuá 13.15; Rom 15.5 **2:22** Iza 53.9; Yuá 8.46; Heb 4.15 **2:23** 3.9; Iza 53.7; Mat 26.55-56, 67; 27.14, 27-31 **2:24** Iza 53.4, 5; Rom 6.2, 11; Kol 2.14; Heb 9.28 **2:25** Iza 53.6; Eze 34.5-6; Mat 9.36; Yuá 10.16; Heb 13.20 **3:1** 1Kr 7.16; Ifz 5.22-24 **3:3** 1Tm 2.9

6 Í á bə budá nda *Sara mudá mə *Aburaham, nywáá nyə á du bə nə məgwág nə ηgwúm yé, a du jəw nyə ná Cwám̄ba. Bi mūsə bwán ó *Sára wəwəŋg ka ηgə sá mánywa kú bíd ná ifwaas í zég sá bí mitédúgá ná búl-bul-búl.

7 Bi bəŋ budúm ntəg í, námá nda mə ηgə ci nə budá ná, ηgəgá nə cugə nə budá bən bi ηgə mpu ná bəŋ básə váál búúd átutagū. Nwágá bwo nə gúmé ná Zembî ηgə námé yə bwo dáj kəw á cug á ηgə yə bí mpáam dí yí. Cugəgá nə bwo ntó shú ná məjəgula má dúg bə bí kú nə mimyágə.

Cug á mpádúgá omínyəŋə

8 Mə cəel ci nə bi bəsh ná: bəgá lám ηgwúd, bí ka du gwígya mácey, du ciła cəelí á omínyəŋə nə omínyəŋə, du bə nə lám injúkəwəŋ, muud yəsh səlúg nyəmífwó shí;

9 kúgá du bweel məbəw, kú bweel málwíy. Yidagá du bə, múúd mə ká sá bí məbəw, bí bwádan nə nyə, nəcé sá Zembî nyə a jəw bí ná bi dúg sá wə cí, a ka námé bá shwu bí ibwádán.

10 Mpugá ná jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Nkí muud mə cəel cugə fwámé cug, cug á nə a wəef nyúul,

á jəlá nə bə kú du jág lás nə buud, kú du bwíŋŋ íjə;

11 á jəlá nə yəw sálə məbəw, a du sá mánywa,

a du sə məzhií məsh ná mpwogé bəg,

a du wá ηkul nyé nyəsh ná mpwogé wəwəŋg kág shwóg nə shwóg.

12 A sáag ntó nəcé mísh má Cwám̄ba mə ηgə dúg otutəlí ə búúd, a ηgə gwágulə məjəgula máŋ; a mə yida nywaadulə mpwómbú nə buud bwə ηgə sá məbəw wá.

Cug á fwála lu cíwúlí

13 Bí mə ká ntəg bə nə cimbu sálə mánywa, zə nyə e sá bí məbəw?

14 Nkí bi mə ka ntəg jug nəcé ηgələ cugə tətəlí, bi báá mə jəla. Kúgá bə nə ifwaas nə buud bwə mpíí bí wá, kúgá bíd ná mitédúgá mí bəg bí ná búl-bul-búl.

15 Yidagá ηgə yə Cwám̄ba wən *Křst gúmé mílámúd, bi du bə kwéeshá ja jəsh ná ηkí muud mə jí bí sá bí ηgə *búgula yí, bí mpu shwəŋla búgə jín.

16 Shwəŋlələ wəwəŋg í jəlá nə yida bə nə lám ná shee, nə lám ná sán, lám kú bəemb təw məjuma; ntó nyə e sá ná ja bwə ηgə ntáma bí mínə yí, buud bwə ηgə ci nə bi aŋgə nə kyey fwámé kuú njəwnd ókrísten wá bwə bəg nə shwôn.

17 Nəcé, ηkí Zembî mə bíd ná muud júgug nəcé a ηgələ sá mánywa, ntó bul jəla, ntə jugulə nəcé məbəw.

Yésus nyə á ntə kál jəsh

18 Nacé ná, *Kríst nyáméfwó nyə á zə yə ja ηgwūd nacé *misám mín, nyə á zə cé buud ɔ mábyaagula, nywáá kú nə məbyaagula, shú ná a ké nə bí wá Zembî. Bwá á gwú nyə nyúul, Zembî mú sá ná Nkênkê Shíshim nyíngəgə yə nyə cug.

19 Nkênkê Shíshim wəɔngú ηkul nyé wá í á sá né a kég nə Jɔɔɔ lâη kə cúndə *míshíshim mí á bə mímbwug dí yí,

20 míshíshim mí búúd bwá á dɔ sá mɪngáádá yág ja Zembî nyə á ηgə jíɔw məbɛ́ mə búúd *Nówe ηgə caag byóól yí. Byóól dɔɔng dí cwû wá búbaalé buud í á faam nə məjúwó* tâη buud mwəɔmb yé.

21 Məjúwó mɔɔng mə á bə mpwokwoond á nduwán, nda í ηgə cug bí ja gaád ná. Nduwán í cúgə ηgusa né í yíl múúd məbwam mə nyúul, í yida lwó ná muud má yid wá Zembî nə lâm áηkínkê†, a má dúg cug nə zhií á gwúmálo Yésus-Kríst nyə á gwúm yí.

22 Ja nyá á gwúm yí, nyə á kə gwów, a njul Zembî dí mbwə məncwúm; isâ byêsh í ηgə lwó buud mpəl yí nə byəɔng í ηgə ntɔ buud ηkul yí, byêsh í mú mányámá méd.

4

Icug í jəlá nə cénd

1 Ná ndeé, nda jí ná Yésus nyúul nyé í á jug ná, bweyagá

bii tédúgá ná bi é jug námá nda nyə, bi ηgə mpu ná muud nyúul í má jug yé, nywáá má yíl lâm *sámád.

2 A má yíl lâm sámád ná, té á ji ná wa shí gaad yí, a bág kú ná ηgə nyíngə bɛ́ iwímbúg, a yida ηgə cugə váál Zembî ηgə jii yí.

3 Bímbí bí á má bɛ́ cug óhááden yág ni í á má kwaga; bi a wá mənyúul ásiy-siy dí, nə íwímbúgud, nə fud málwəgud, nə idína í álal-ηkul* dí, nə íngulugad, nə mbɛ́ yələ ózembî ó áyadúg gúmád.

4 Ná ndeé, óhááden bwé ηgə káam ná bi anyíngáyé ná ηgə fula sámá nə bwo íntíwáli byəɔngúd; bwé mú ka ηgə lwíy bí lwíy lwíyúg.

5 Nji, bwé bá tɔw kɔɔdud mísh má Zembî dí nə misóólágú myəɔngá, nacé Zembî wál bá zə sámá búúd bêsh mílású, tɔɔ bəɔng bwé bá ná bə míkuwó wá, tɔɔ bəɔng bwé á bwey yə wá.

6 Sâ jəɔng wá í á sá ná Jɔɔɔ lán í kég námá ná ndeé buud bwé á yə wá gwág, shú ná, ja bwé má shîn bwəma nə cigulé mílású á buud míshwun dí yí, bwé káág námá bwəma nə cug má Zembî *shíshim dí.

Cug óbúgula té sá ηgə bwánd Yésus yí

7 Məshíne má ísâ byêsh má músə kúná-kúnə. Kúgá dɔ

3:19 Mət 6.2; 2Pr 2.4; Yúd 6 **3:20** Mət 6.14-22 * **3:20** Jí námá nə ηkul bə ná «məjúwó má á cug búbaalé buud». **3:21** Rom 6.3-4; Heb 10.22 † **3:21** Jí námá nə ηkul bə ná «muud ηgə gwáám Zembî lâm áηkínkê». **3:22** Mis 1.9; Ifz 1.21 **mbwə məncwúm**: Mat 22.44; Rom 8.34; Mis 2.33 **4:1** 2.24; 2Kr 4.10; Gal 5.24 **4:2** 2.21 **4:3** Gal 5.19-21; Ifz 2.3; Tit 3.3 * **4:3** *Idína í álal-ηkul*: Mbii idína wəɔng í á dɔ bə, buud də nə ηgul ntɔ mínji, buud sá janɔa kú nə məsəs. **4:5** 1.17; 2Tm 4.1 **4:7** 1Kr 10.11; 1Te 5.5-8; 1Yn 2.18

wagula, dugá cunal iyéesh bín shú ná bi dug sá mājəgula.

8 Fwogá tééd bæ nə fwámé mácey mâ omínyəŋê nə omínyəŋê, váál mácey dəŋg í du búdal ncúlyá *misám.

9 Dugá sá ná, bósól mpu ŋwa bósól bwádí mínjəw, bósól mpu ŋwa bósól, bi ɔ du sá ntó kú cwaduga.

10 Ŋwagá biméfwó tâŋ ikulág má á má bii mpaam má Zembî mimbií mimbii má; bí ka du sá ná, muud yêsh kwíind bósólúgá nə jé sâ Zembî nyə a téduga nyə nə ndí yí.

11 Ntó ji ná, ŋkí muud mə lās í, í bəg nda a ŋgə kala sâ Zembî nyə əmə ci yí; ŋkí muud mə kwíind bósólúgá, a kwíindúg bwo nə ŋkul Zembî má yə nyə yí; í jii ná misósólúgá mín myêsh mí yəg Zembî gúmá lúu má Yésus-Kríst dî, nyə muud jí nə gúmá, nə ŋkul, kandugə á kandugə yé. Amen.

Buud bwá ŋgá bwəma nə cúwúlí wá bwá má jəla

12 Yé bwáəŋg má búl cəel wá, ja mákugulə má é bádugə bí nda kuda yí, kúgá seegya mwo nda gúl sâ í ajáláyé nə bæ yí.

13 Yidagá gwág məshusəg ná bí ŋgə ŋwa dún kəw lú mácey *Kríst nyə á jug nə ndí má, shú ná bi bəg gwág məshusəg, bí kəəs ja á bá lwóya mílwané myé yí.

14 Búúd bwá ká fiim bí nəcé bí bələ ókrísten í, bi má jəla;

mpugá ná Shíshim má Zembî, Shíshim á gúmá wúsə bídí.

15 Ŋji, muud a bídí sámbá nyə ajáláyé nə kə jug ná nyə əmə gwú múúd, ŋkí ntəg ná nyə əmə júwo, ŋkí sá mósól məbəw, ŋkí ná nyə əmə sá íshwíguli.

16 Ŋkí muud má yida jug nəcé a bələ krísten í, a kú bæeg gwág shwôn, a yidag yə Zembî gúmá nə jínə lú krísten.

17 Mpugá ná fwála lə cígúlé mílósú í má wós, í é fwo tééd nə buud wá njəw má Zembî. Ja í ká bæ ná cígúlé mílósú í tééd nə sá yí, buud bwé ŋgə bán ná bwé əmágúláyé Jəjə Ləŋ má Zembî wá bəŋ bwé bá bæ ntədəl?

18 Ŋkí í tééd fwo líduga shú ná tətəlí muud dágúg cəg, í ka bæ ntədəlé nə muud jí kú bísh nyə yé bá bəŋ sóol *misám?

19 Ná ndéé, buud bwé ŋgə jug nəcé Zembî nyə əmə jii ná bwé júgəg wá, báá bwé kəg shwóg nə mənywa, bwé bədug ijim byəŋ məbwá má múúd nyə á té bwo yéd, á dú námə sá sâ jêsh á cí yé.

5

Məcwūŋ

1 Mə léshá nə ocúmbá wá *Də bwé ŋgə bæ nūŋ bídí wá. Mə jí námə cúmbá á Də nda bwo, mə á bæ ntəg ja Yésus nyə á jug yí, mə bá námə bæ nə kəw lú mílwané mí bá zə nyín myá.

4:8 1.22; Zhk 5.20 4:9 Heb 13.2 4:10 Rom 12.6-8 4:11 Rom 12.7; 1Kr 10.31; 12.8; Zhk 3.1 4:12 1.7 4:13 5.1; 2Kr 4.10; Rom 5.2 4:14 2.20; 3.14; Mat 5.10-12; Mak 13.11; Mis 7.55 4:16 2Tm 1.8 4:17 Zhe 25.29; Eze 9.6; 2Te 1.8 4:18 Mik 11.31 4:19 Sôm 31.6 5:1 1.21 5:2 Yuá 21.15-17; Mis 20.28; 1Tm 6.5

² Mə yáág nə bí ocúmbá wâ Dɔ nááá: wíílúgá ítəw Zembî nyə a mə yə bí yí. Bi ɔ mpú du dúg byo nə lâm wêsh váál Zembî má jí yí, kú bæ nda sâ cínđulá nə muud ηgə cínđal bî, mbô; kúgá bæ nə yéesh mábii, baaguləgá bwo nə jɔ tédúgá. ³ Buud Zembî nyə á bəd bí mábwəd óni, kúgá yida mpáambəwo bwo gwôw nda bi búsə bwo omása, yidagá ηwa bíméfwó tâη iyuuɡ səənz jêsh í jéla nə bɛ yí.

⁴ Nə ndeé, ja Mása obaaguləó ítəw mə bá zə lwóya nyúúł yí, bí ka bá lég *túm gúmá á milwané í cúgé nə ηkul bá bwele jumə yí.

⁵ Ntó námə wə mə cí nə bí mənəwámá nááá: bíđúgá nə ocúmbá buud bwə jwúg nə bî. Mpədúgá nyín ntâg íí, muud yêsh səlúg nyəméfwó shí, nəcé Zembî mə du lúmbúli nə buud bwə du ηkêny mányúúł wá; nji, bəəηg bwə səl bwáméfwó shí wá, a sá bwo mpaam.

⁶ Səlúgá bíméfwó lal-lal mbwə mə Zembî dí shí, nyəméfwó ka bá bân bí ja fwála dəəηg í bá bæ yí.

⁷ Yílúgá isá byêsh í ηgə kənd bí milám gwów yí, bəd nyə mábwəd; mpugá nə nyə wə ηgə baagulə bî.

⁸ Dugá cunal íyéesh bín, jigá ηkasə. Muud lúmbúlı wán Njwú məjamb ηgə kuηg nda zhwambáηkwuη mə dú báam nə, a ηgə sɔ muud á céégúg də yé. ⁹ Dugá ləl lúu nə nyə,

bi kú fúfug búgəd, bí bwey du mpu nə omínyəηə bân búsə shí nyêsh dí wá bwə ηgə námə jug váál bí ηgə jug ni.

¹⁰ Nji, Zembî amádi á mpaam nyêsh wə nyə a jôw bí nə bi bág buud ɔ *Kríst Yésus bi mú bæ nə kəw lú milwané myé. Zembî wəəηgú, ja bí e jug búbaalé fwála yí, nyəméfwó nyə é sá bí váál í jéla yí, a nywaadulə bî, a wá bí ηkul, a sá nə bi bág kú ná bwele shwágusa.

¹¹ A ηwág ηkul kandugə á kandugə. Amen.

Məbáđá nə ibwádán

¹² Silvê wə mə amə ηwa nə a zág cilə mə baalé íciyá íga yé. Mee ηgə ηwa nyə nə *mínyəηə waamə abúgúlág. Mə amə cí nə a zág cilə mə wá, mə wág bí ηkul milámúd, mə báásulə námə bí nə bí təl fwámé mpáam mə Zembî dí; yíímúgá mányúúł na.

¹³ Dɔ dúśə *Babilon, Zembî nyə á féesh námə nda bí yí í ηgə báda bî; ncwámá dām Márkus ηgə námə báda bî.

¹⁴ Nğəgá nə kúlula məkúlula mə celi.

Zembî kə sá nə bi bêsh buud bí músə búúđ ɔ Kríst wá, bi cúgəg nə shee!

Kálaad ábêê Pyêr nyə á cilə yé Isâ í dúgyá nə Pyêr ábêê yí

Shímun Pyêr, muud lwámá mə Yésus-Krîst wə nyə á cilə kálaad éga (1.1). Nyə á cilə okrîsten bêsh.

Wa kálaad éga di, Pyêr nyə á ngə lumbəli nə buud bwə á ngə kyey nə wagəwo-wagəwo mínjígulá Də mə Yésus dí wá.

Bíl íciyá yâ kálaad éga bísə námə nda bílúgá yâ kálaad mə Yûd (dúg 2.1-8 nə Yûd 4-16).

Pyêr nyə á ka tâl icé í lású byé ntúga:

(1) A báda búúd, a mú ka báásulə mǎfúlú mə krîsten (1.3-21).

(2) A mú bágulə ísáy nə kuú njəond mímbéwúlú mí búúd mí ngə bə nə ndí yí (2.1-22).

(3) Mímbéwúlú mí də cágulə búúd bwə ngə bwánd zíyé mə Krîst wá, bwə də ci nə zíyé wəəng í ábúle bə (3.1-18). Ná ndéé, Pyêr ka ngə bəsa nə mímbéwúlú myəəng nə Krîst ngə bə kú læl zə nəcé Zembí ngə ná fwo jísəw nə zhwoğ buud bwə bág fwo dúg cug.

Kálaad éga jì nə bíl íciyá búúd ɔ Yésus bwə búl gwág nywa yí:

(1) Cwámba nyə a mə yə shé isâ byêsh í jálá nə kwíind yí (1.3-4).

(2) Jwəw ngwúd dúsə mísh mə Cwámba dí nda mímbú tóóshin, mímbú tóóshin nda jwəw ngwúd (3.8).

Məbáda

¹ Mə Shímun Pyêr, lwaá nə *muud lwámá mə Yésus-Krîst, mə wə mə cíl kálaad éga. Yésus-Krîst, Zembí wúsú nə Cugye wúsú nyə á mə sá nə jə lâm jé ná, bóól búúd bwə lágúg námə búgá í njúl nə mbií mfií búgá jísú jí nə ndí yí. Buud bəəng wə mə cíl kálaad éga wá.

² Kálə bí é ngə kə shwóg nə mpúlə Zembí nə Cwámba wúsú Yésus yí í búlug kwádulə bí íbwádán, í bul sá nə bí bég nə shéə.

Cug krîsten mə jálá nə cugə yí

³ Mpugá nə Cwámba nyə á mə yə shé isâ byêsh í jálá nə kwíind shú nə shé ngəg nə cugə cug í yə Zembí gúmá yí. Nyə á yə shé isâ byəəngú nkúl Zembí nyéd, sálə nyə á mə sá nə shé mpúg Zembí muud nyə a jəw shé yé; nəcé Zembí nyə a jəw shé nə zhií á məŋkəŋəwa mé nə jə fúlú jé.

⁴ Məŋkəŋəwa nə jə fúlú jé jəəng wə í á sá nə shé bíig məma isâ nyə á kaag yí, isâ byəəng bí nə məma mfií shú dúsúd. Nyə a sá ntó shú ná, ja bí mə bíí məma isâ byəəng yí, bów-bəw isâ í ngə wá məlwaagəwo shí ga dí yí í bég kú ná nyiŋgə julə bí, məfúlú mán mə yídagú bə nda məfúlú mə Zembí.

⁵ Nacé ntó, wágá ñkul nyín nyésh ná, nda bí mú nà búgá ná, bí kwádúlág jò fúlú búgá jooŋg dí, bí kwádulə fwámé mpúyá,

⁶ bí kwádulə kuú njooŋd á dúlə mpu bii lâm, kwádulə zény kálə shwóg tɔɔ jí tɔɔ jí, kwádulə kəndúlə lâm wá Zembî,

⁷ kwádulə mácey mâ omínyoŋû nà omínyoŋû, bí kwádulə ceełí ceełúlə búúd bêsh.

⁸ Nacé, jò máfúlú móni, bí má ká bə nə mwo má ñgá kwíduli kúdúlig íí, mwó wó má é sá ná bí bág kú du báág məbwâ, bí yidá ñgə kə shwóg nə shwóg ñgə mpu Cwám̄ba Yésus-Kríst fwámé mpúlə.

⁹ Mpugá ná jò máfúlú móni, muud cúgé nə mwo yé, jisə nda muud má yə mish a ka ñgə bwówulə zhií bwówulə bwówúlág yé, a má wusa ná Zembî nyə á shí fúb nyə, yíl nyə *misám myé mí ayág.

¹⁰ Gwá wá má cí nə bí ná, bwaanğ, wágá ñkul ná njúwúlú Zembî nyə a jôw bí yí, nə féeshúlə nyə á féesh bí yí, bí ñwág byo nə məjilə. Bí má ká sá ntó, bí nda bá bwele bufa mábôwud.

¹¹ Ntó, Zembî mú bəgushi bí zhií ná sáj kálə nyíi faan á kandugə kandugə má Yésus-Kríst, Cwám̄ba nə Cugye wúsád.

Obúgula bwá jəlá nə nada nə njígúłá bwá á ñwa yí

¹² Gwá wá jí ná, mə bá du báásulə bí isâ íni tɛɛm bə né bí má bwey mpu byo, bí má bwey námə nada nə bábálé bí á jíg yé.

¹³ Mə dúg ná jisə mpwogé ná, té má jisə ná wa banda ga dí yí, mə dúg báásulə bí isâ byooŋgú, bí bág kú wusa mányúul.

¹⁴ Nacé mə ñgə mpu ná mə wál bá zə wú banda dɔoŋgúd, Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst nyə á má lwó mə ntó.

¹⁵ Mə e wá ñkúl ná bí bəg du tóduga isâ byooŋgú ja jəsh, tɛɛm bə ja í bá bə mə má kyey yí.

Njígúłá má Pyêr wúsə bábálé njígúłá

¹⁶ Sá á sá ná bí mpúg nda Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst má bá nyinğə zə nə ñkul ná. Mpugá ná ja sá á yə bí njígúłá wooŋg yí, sá á shígé ñgə bwiinğ bí milán búúd bwá á té nə milúu ná ndéé bwá mpu shîn táág myá. Jisə ná sá á dúg cé ícwám̄ba jé nə mish mäsú.

¹⁷ Haaw, nyə a lóg gúmá nə milwaná mí ñgə zhu wá Zembî Sóoŋgú. Nyə a lóg byo ja kál lú ící má Zembî á milwaná í á cí nə nyə ná: «Mwân abábə waamé óga; nyádí wá lâm wâm wêsh wúsə yé.»

¹⁸ Sá óga sá á gwág kál dɔoŋgú í ñgə zhu gwôw jon dí ja sónóŋ sá á bə mbám̄bún Zembî nyə a féesh yíid.

¹⁹ Né ndéé sə ñgə wá milâm mísú oncindî íciyá í *búúd ɔ micúndád. Í bul jəlá ná bí

kændug mísh íciyá byɔɔŋgád nəcè bísə shú dúnád nda lámba í ŋgə gwɔ̄ yídúgúd yí, í gwɔ̄ ntó ná ndeé kə wóós ja ácén-cení a kúndə mán má bá fɛɛn bí mənkenya mílámúd yí.

²⁰ Fwogá tééd bwey mpu ná, micilyá mí búúd ɔ micúndə mísə Kálaad Zembî dí myá, mí á shígé ŋgə zhu mítédúgá mí búúduɔ̄.

²¹ Nəcè, kú nə tɔɔ cúndə má Zembî ŋgwúd í á bwɛɛ zhu tédúgá má múúduɔ̄. Nji, buud bwé á dɔ cúndə jínə má Zembî dí wá, Nkɛ́ŋkɛ́ Shíshim wə nyə á dɔ sá nə bwé cúndəg.

2

Oyíguli ɔ máshügâ bwé bá bə

¹ Nji, *buud ɔ micúndə wá məshügâ bwé á shí námə dɔ bə kúl búúd *Izarəyêl dí. Oyíguli ɔ máshügâ bwé bá námə dɔ bə bídí gwoonɔ̄. Bwé bá zə nə bów-bôw mínjúgúlá mí agwílya buud, zə ŋgə nyíngal myo na gwoonɔ̄ dí nyima. Bwé bá kə nə íbəmb byán nə ndeé kə shwána Mása wán nyə á wá lal-lal tâŋ shú nə bwé bég fulí yé. Ntó, bwé mú bá léél jɛɛ kú bwey.

² Buud ŋkí bulya bwé é bɛ́ ásiy-siy wán wɔɔŋg, kuú nɔɔnd wán í mú sá nə cug krísten í bég sâ cóógú.

³ Oyíguli ɔ máshügâ bɔɔŋgú, nda bwé ŋgə sɔ̄ məzhíí mēsh ná bwé bég nə zhwog məbii ná, bwé é dɔ zə nyúg bí nə mikaand mí máshügâ shú nə

bwé díyá nə bî. Mpugá ná intúgúlí byán í má bwey bə, Zembî wál bá zə jaŋgulə bwo.

⁴ Mpugá ná Zembî nyə a shígé jagulə *wəéŋgəles bwé á sá *səm wá; nyə á wusə bwo Tarutar dí. Búsə feedyá nūŋ kúl yídúgú í búl bə nə kulúd yí, bwé ŋgə bwánd sémyé mílósú.

⁵ Nyə a shígé námə jagulə búud ɔ ayág. Nyə á nti məma mpəŋ áyiyáag zə jaŋgulə búud bwé á bə kú bish nyə wá, nyə á baagulə nji bóól búud zəŋgbá bánŋə *Nówe, nəcè Nówe nyə á dɔ cúndə nə buud bwé bég tútəlí má Zembî.

⁶ Zembî nyə á jaŋgulə miŋgwála myá Sódóm nə Gomor, a cumbal jígal myo nə kuda, mí bə ífíí. Nyə á lwó yuug cínəŋ nə buud bwé dúgúg, bwé mpu ná, mwôw mə ŋgə zə má, nyə abúɛ jagulə búúd bí kú bish nyə wá.

⁷ Nji, nyə á fɛɛmashi Lót, tútəlí muud nyə áshígé dɔ bə nə shɛɛ nə dúgúlə ásiy-siy búúd ɔ íŋgwúmbú bwé á ŋgə sá yé.

⁸ Nəcè tútəlí muud mə Lót ja nyə á dɔ cugə nə buud bɔɔŋg yí, nyə á dɔ dúg isâ bwé á dɔ sá yí, a dɔ gwág byɔɔŋg bwé á dɔ lás yí: í á dɔ bə nyə lám á tútəlí yéd íí, cúgú jwôw dēsh.

⁹ Na mə lwó sə ná, buud bí nə gwóógə nə Zembî wá, Zembî mə mpú dɔ tí yíl bwo mákugulə. Nji, a ŋgə táag osóol ɔ mábôw nə a bá jugushi bwo jwôw lú sémyé mílósú.

10 Buud bwé bá bul bwəma nə intúgúlí byəɔŋ wá, í bá bæ bəɔŋ bwé ŋgá bɛ bów-bów íyéesh yá milám myán, bwé ŋgá sá isá í shwôn wá, bwé ŋgá mpyēny jiya ícwamba má Zembí wá.

Buud bəɔŋ búsə buud ɔ íməmî, búsə nə mpyaam, bwé cúgɛ nə ifwaas nə zhwog gúmá má Yésus, bwé yida *lás nə gwo bwaasúlə mpu.

11 Í njúl ná wəɛŋgales bwé ntɔ bwo ŋkúl dî, búsə inkácid cɔ bwo; nji báá bwé ádé jág lás nə gúmá jəɔŋ mísh má Cwamba dî.

12 Buud bəɔŋ búsə nda ocúdú wá jugá, ocúdú bwé dɛ byél ná bwé bá biil máláámbúd ná ndéé bwé bwoo wá. Sá bwé ampúyé yí, bwé lás nə gwo bwaasúlə mpu. Bwé bá námá dɛ yə shwiy lú ocúdú, bwé bwoo námá nda ocúdú,

13 í mú bá bæ bwo myəna shú ólflingí bán. Bwé gwág shweesh ná bwé dúg sá isá yá bów-bów íyéesh byán mpwómwásə izhulun. Bwé ŋgə zhwiimba nə məshīgá mán. Ja bwé zə ídína bín dí yí, bwé zə sá isá í shwôn, zə wá bí məlwaagəwo ídínad.

14 Mán mádúgya məsə ayaas nə ayaas; búsə kú bwele káád sálə mísám; bwé ŋgə shīg buud bwé afwóyé mpu mínjígúlá wá nda búúd bwé dɛ shīg óshú nə mədə ŋgwéye dí ná; myán milám mí á má janəwo nə yéesh mábii; búsə

nə məzhúŋgúlú má Zembí ícug byáŋúd.

15 Bwé má lúgə fwámé zhí kə cwagəwa bɛ zhí mə Balaam mwán má Bosor, muud nyə á gwág nywa sálə ólflingí shú ná a ŋwág myəna cínəŋ yé.

16 Nji Balaam nyə a shí bwəma nə mənjkóndug nəcé məlwə mé məɔŋ. Myəólú jakáás í á lás nə kál lú múúd shú ná í culəshi múúd micúndə sóólúgú íkás yé wəɔŋg.

17 Oyíguli ɔ məshīgá bəɔŋ búsə nda mənɔwun mí kú nə məjúwó má, námə nda minjúdú mí dɛ fánɔ bándəwo gwów ntó ná ndéé mí shín nyinğə cɛma nə ŋkwə mpu nda nywə myá. Ján jiya í bá bæ kúl yídúgú jísə nə kulúd yí.

18 Bwé dɛ kə nə məma mikaand mí njúl ocwúd kə dɛ shīg búúd bwé má shín faam ná bwé béégyá nə misám wá, nyinğə dɛ kə nə mbéé íwímbúg yá mənýúúl mán, nə ásíy-síy, dɛ kə shīg bwo nə ndí nda bwé dú shīg óshú nə mədə ŋgwéye dí ná.

19 Oyíguli ɔ məshīgá óni bwé ŋgə kaag buud cug fulí í njúl bán bwáméfwó, asíy-síy má ŋwa bwo məlwaá. Nəcé muud yəsh jisə lwaá á sá í má ntɔ nyə ŋkul yí.

20 Mpugá ná buud bwé má mpu Cwamba wúsə nə Cugye Yésus-Kríst fwámé mpu wá, bwé má faam nə yéesh isá í nyéé yá shí mishwun. Nji,

bwé ká nyingé kə wá mányúúl ísâ byəŋgád bwé bíd ná í ntóg bwo, cé bwé é t̄w yí í é jág nyingə bul b̄w, ntə cé bwé á fwo bæ bwé tál yí.

21 Í á nywá bul jəla shú dáj dí ná bwé jíg nda mpu fwámé zhí, nda bæ ná bwé shîn mpu mpéndí má Zembî *búúd ɔ lwámá bwé á kala bwo yí ná ndeé bwé mú yida myaas mpéndí nyəŋg.

22 Ntó ji ná, sâ ηgwól mpwokwoond ηgə mpu ci yí í má bwəma nə bwo. Ngwól mpwokwoond ji ná: «Mpyê má nyingə də ígwíile byé,» ηkí ntág ná: «Ŋkuú ηgə námá shîn gusa, a má nyingə kə bíduga íshwáfád.»

3

Jwôw má Cwámba í bá wós

1 Yé óshwá bâm má búl cœl wá, kálaad ábêê mə cîlələ bí wé éga. Təw kálaad ashúshwóógú dí təw nyíga dí, mə ηgə cœl gwômushi bí mitédúgá, bi bág nə fug nyísá ná sán yí.

2 Má jii ná bi tédúgág íciyá *búúd ɔ mícúndə ɔ Zembî bwé á ci yág yí, bí téduga námá mpéndí mə Cwámba nə Cugye wúsú *búúd ɔ lwámá bwé á kala bí yí.

3 Í bul jii ná bi tédúg fwo mpu ná, ja mwôw mâ ηgeε máshíné má cug ga má bá wós yí, buud ɔ cóógú bwé bá zə nə cóógú ján zə ηgə sá ísâ nə milúu myánj.

4 Bwé bá námá də ci ná: «Ŋgaá ná nyə á kaag ná a bá nyingə zə? Ká ηkaagə nyəŋg í á má ka shúgula ηgow? Odá bwé á má ηgə shîn yə ísâ í njúl námá ηji nda í á ηgə bwey bæ tédéd matéédulé má shíd ná.»

5 Ja bwé lás ntó yí, bwé wusa ná, í á bæ yág ná, ηji Zembî nyə á ci ciyá yí, jəŋ lə gwôw í mú bæ, mändəlú má mú námá bæ, má ηgə zhu májúwód.

6 Májúwó námá wé Zembî nyə á balan nə ndí má; nyə a sá ná shí a yág nyêsh í jəŋəwog májúwód ná ndeé ísâ í shí byêsh í mú jəŋ.

7 Ná ndeé, nə ciyá jé ηgwúd nə ηgwúd jəŋgú, Zembî má t̄l jəŋ nə mändəlú mága nda kulú ná a bá ntí kuda zə jəŋgulə byo jwôw lá sémbyé mílósú, jwôw búúd bí kú bish nyə wá bwé bá jəŋ yí.

8 Yé óshwá bâm má búl cœl wá, ηkúmba sá bí má jəla nə bæ kú wusa yí jísə. Jwôw ηgwúd dúsə mísh má Cwámba dí nda mimbú tóshin, mimbú tóshin nda jwôw ηgwúd.

9 Bóól búúd bwé ηgə téduga ná Cwámba ηgə neela nə sálə sá nyə á kaag yí. Mbô! Nyə aŋgê nə neela. A ηgə yida bæ nə jísów nə bî, nyə acéélé ná bí bóólúgá bi jimbúg. A cœl ná bi bêsh bág nə fwála mə cénd kuú njəond.

10 Nəcə, jwôw má Cwámba í bá zə wós nda júwâl í də zə ná. Jwôw dəŋgú, jəŋ í bá sá məma ncíndá, í mú jimb. Ísâ í jəŋ byêsh í bá bumb ηgwiile í

mú shîn nyê. Shí nà misóólúgú mí shí í bá shîn jígə*.

11 Nda í ká bə nó isâ byəəng byêsh í bá shîn nyê ná, tédúgágá mbií búúd bí má jéla nà bə yí! Kuú njəənd wún nà gúmá bí má yá Zembî yí í jéla nà bə nda Zembî mə céel ná.

12 Bì má jéla nà ngə bwánd jwôw má Zembî nà məjigəwa ná í léélug wóós, jwôw jon í bá bumb ngwíle, isâ í jon í mú nyê nà məgwô mâ ngwíle wəəng yí.

13 Sá ngə bwánd jon lu gwów á gúgwáan nà shí a gúgwáan nda nyə á kaag ná. Cínəng wə isâ byêsh í bá bə nda tútəlí má Zembî mə jíí ná.

Bì o mpú du dúg

14 Gwə wə má cí nà bí ná, yé oshwə bəm má búl céel wá, nda bí ngə bwánd jwôw dəəng ná, wágá nkul ná í bəg zə kwey bí bí njúl kú nà cúcwán lú məbwam, kú nà sá á jumúg mísh má Zembî dí, binónə ná shəə.

15 Mpugá ná Cwámba íshé ngə bə kú lámusa nəcé á céel cug búúd. Sá *mínyəəhú íshé Pwôl nyə á cilə námá bí wə cí. Má búl céel nyə, á jí nə fəg má Zembî.

16 Gwə námá wə á ngə cilə ókálaad bé bəsh dí kúl á ngə lás ləsú isâ impwúd íga yí. Nji, okálaad bé bəəng bí nà bíl íkúkúl bísə nkí kwowula gwágúləd yí. Ikúkúl byəəng wə í ngə bə ná, buud bí nə jág nda fwo mpu mínjígúlá wá, bwə

ngə kwíng byo, námá nda bwə ngə kwíng bíl íkúl í Mícilyá ná. Sóólúgú wán wəəng í bá janɣələ bwo.

17 Bì bəh oshwə bəm má búl céel wá, mə má kéwəli bí óni. Bì ó ka bey ná buud básá kú bísh mácéə wá bwə bəg julə bí cwagəwələ wán bwə ngə cwagəwa níid. Bì ó bey, bí a bá wú kúl bí má jéla nə tów ná shím yí.

18 Yidagá ngə wíy, mpáam má Zembî nə mpúyá mpúlə Cwámba nə Cugye wúsú Yésus-Kríst dí. A njwág gúmá tééd kíkídiga kə wóós kandugə á kandugə. Amen.

* **3:10** Bóól bwə cí ná: «í ábúlé ná kwo bə», bóólúgá ná: «ye í é bá ná kwo bə e?»
3:12 Iza 60.21; 1Kr 6.9; Mbá 21.1, 27 **3:15** 3.9; Rom 2.4 **3:17** Yúd 24-25 **3:17** Mak 13.5; 1Kr 10.12; 1Pr 4.7 **3:18** 1.11

**Kálaad
ashúshwóógú
Yuánes nyə á cilə
yé
Isá í dúgyá nə
Yuánes
ashúshwóógú yí**

Dɔ mə Yésus dêsh í ngə ci ná Yuánes wə nyə á cilə kálaad éga, nə bɔɔng óbá bwə ngə bɛ wá, tɛm bə ná nyə a shígé ngə wá jínə dé. Nyə á cilə kálaad éga a músə cwúwúul, a njúl Ifêz. Fwála dɔɔng í á bə Dɔ mə Yésus í má ngə mpu nada ikəl ikəl. Kálaad éga ngə sá ná sá mpúg ná mədɔ mêsh mə á ngə dúg cúŋ nə bów-bów njígúgúlá mí á ngə mpyáanz mwôw mɔɔng dí myá. Ná ndeé, Yuánes nyə á ka cilə kálaad éga ná a bwéel isá íbá:

- (1) a bándúlá múúd yêsh mə lɔ yé ná a mpúg bə nə wónɔg nə Zembí bá bêsh Mwán yé Yésus-Kríst;
- (2) a lumbúlí nə bów-bów njígúgúlá í á ngə kənd buud jugá yí.

Yuánes ngə ka ci ná, njígúgúlá wêsh í yídá lwó ná Kríst ji nə yé, Yésus nə yé yí, mbúgula má jalá nə bə kú kənd málwə njígúgúlá wɔɔng dí.

Ciyá má Zembí í ngə yə sá cug

¹ Sá ngə cilə bí sá í á də bwey bə shí nə gwów nda fwo bə yí. Sá bəŋ dúsú fwála dí, sá á gwág gwo, sá dúg gwo nə mîsh măsú, sá mpu beny gwo, məbwə măsú kúnya nə gwo. Sá jɔɔng wə Ciyá má Zembí í də yə búúd cug yí.

² Cug jɔɔng í á zə lwóya nyúul, sá dúg gwo. Gwə wə sá ngə bwiiŋg ná jí búbálé yí, cug á kandugə í á bwey də bə wə Zembí Sónɔgú yí, sá ngə jaaw bí gwo nəcə í á zə lwóya nyúul sádí.

³ Sâ sá á dúg sá gwág yí, gwə wə sá ngə námə jaaw bí yí shú ná shé bág námə nə wónɔg. Wónɔg jɔɔng jí ntág íí, nə shé, nə Zembí Sónɔgú bá bêsh mwán yé Yésus-Kríst.

⁴ Sá ngə cilə bí gwo shú ná məshusug má bág shé kú nə nji.

Shé kyéyugá mənkenyad

⁵ Kéel sá á gwág nə Yésus-Kríst yí, dwə wə sá ngə jaaw bí ga. Dúsə ná, Zembí jisə mənkenya*, yídúgú† í cugé bwele bə nyádí.

⁶ Shé má ká ci ná shénôŋ Zembí búsə nə wónɔg, nji shé ngə nyiŋgə cugə bów-bów cug íí, shé ngə bwiiŋg ijɔɔ, kuú njɔɔnd íshé í aŋgə nə bɛ obúbálé.

⁷ Nji, shé má ká ngə cugə mənkenya dí nda Zembí nyəméfwó jí mənkenya ná, ntó ji ná shé búsə nə wónɔg shémé

1:1 2.13-14; Yuá 1.1-2, 14 **cug:** Yuá 4.14; 6.35; 8.12; 11.25 **1:2** bwiiŋg: Yuá 15.27

1:4 Yuá 15.11 **1:5** Yuá 8.12 **1:5** 1Tm 6.16 * **1:5 mənkenya:** Ciyá ni í bédúgá

zhwog isá shú má Zembí: nə otátəlí, nə obúbálé, nə jɔ ləm, nə məsán. † **1:5 yídúgú:** Ciyá ni í bédúgá námə zhwog isá: nə ijɔɔ, nə oflɔŋgí, nə bów-bów cug mimbii myêsh.

1:6 2.4 **1:7** 3.5; Iza 2.5; Heb 9.12; Mbú 1.5

nə shémé, məcií mə mwán yé Yésus mə mú jímbal shé *misám myêsh.

8 Shé mə ká cí ná shé cugé nə mísám, shé ηgə shüig mənyúul, búbálé cugé shé mílámúd.

9 Nji, shé mə ká magulə mísám míshé mísh mə Zembî dí, a juu shé, a jímbal shé olfingí bēsh shé á sá wá, nəcé a ji tátəlí, a njúl abúgúlág.

10 Shé mə ká cí ná shé anğē ná nə nyiηgə sá mísám, shé mə cí ná Zembî ji nə ijóó, ciyá mə Zembî cugé bwεε bə shé mílámúd.

2

1 Yé bwán bām, mə ηgə cilə bí ísà íni shú ná bí nda də sá *misám. Nji, ηkí í wóós ná muud mə sá sám, mpugá ná shé básə nə muud ηgə kyem shé mísh mə Sóηgá íshéd yé: nyə wə Yésus-Kríst, muud a tátəlí.

2 Nyə a yána nyəmfwó tân cúdú icweel shú mísám míshé; í á shígé námə bə nji shú mísám míshé shéméfwó, í á bə shú mísám mí búúd bēsh wá shí mishwun.

Shé sáágá sá Zembî ηgə cí yí

3 Sâ í lwó ná shé mə mpu Zembî fwámé mpu yí, jí ná shé ηgə baagulə məcεε mé.

4 Múúd mə ká cí ná a mpú Zembî, nji a nda ηgə baagulə məcεε mé, a ji nə ijóó, obúbálé bwú cugé nyə lámúd.

5 Nji, muud ηgə bε ciyá mə Zembî yé ηgə mpu cεel Zembî

váál í jála yí. Sâ í lwó ná shé bí buud bé yí jí ná:

6 muud mə cí ná a mə nada nə Zembî yé mə jalá nə kyey kuú njəənd Yésus nyəmfwó nyə á kyey yí.

7 Yé búúd bām mə búl cεel wá, cεε mə cílú bí ga í cugé gúl sâ ágúgwáan ná bí abwélé gwág. Dúsə cεε bí mə bwéy mpu té wúlə ja bí á tééd ná bí mə bε *Kríst yí. Haaw. Cεε dəəηg dúsə ciyá acwúlú bí á bwey gwág yí.

8 Nji, tεem bə ná bí á bwey gwág dwo, í yida námə bə cεε ágúgwáan. Í á nyin gúgwáan cug mə Kríst dí, í ηgə námə nyin gúgwáan bídí cugəd. Jí ná, yídúgú í mú ηgə cə, fwámé mánkenya mə mú ηgə ηwa jiya.

9 Múúd mə ká cí ná a ηgə cugə mánkenya dí, nji a ηgə yida mpíi *mínyəηú yé, a ji ná yídúgúd.

10 Muud ηgə cεel mínyəηú yé yé, nywáá mə ηwa jiya mánkenya dí; a cugé nə təə sâ jí nə ηkul kwal nyə bəəgá yí.

11 Nyəəηg ηgə mpíi mínyəηú yé yé jí ná yídúgúd. A ηgə cugə yídúgúd, nyə anğē nə mpu kóómb á ηgə kə nə cug jé yí, nəcé yídúgú í mə búdal nyə mísh.

Kúgá kənd mílām ísà yá shí gaád

12 Yé bwán bām, mə cilə bí, nəcé Zembî mə juu bí

nə *misám mín nəcé
*Kříst.

13 Bı ocúmbá buud, má cilə bí nəcé bı á má mpu nyɔɔŋ nyə á bwey bæ tééd mátéédúlé má shı nə gwów yé.

Bı ɲgwı́nzhá, má cilə bí nəcé bı á má ntɔ Mbáwúlú múúd.

14 Yé bwán bâm, mə má cilə bí nəcé bı má mpu Sóɔŋgú íshé.

Ocúmbá buud, mə má cilə bí nəcé bı á má mpu nyɔɔŋ nyə á bwey bæ tééd mátéédúlé má shı nə gwów yé.

Ngwı́nzhá, mə má cilə bí nəcé bı má lal máŋkul, Milású mí Zembı mí á má ɲwa jiya bídí mílámúd, bı a má ntɔ Mbáwúlú múúd.

15 Kúgá bɛ mánywa mâ shı ga, ɲkí isá yá shı ga. Muud mə bɛ mánywa mâ shı ga yé cugé nə ɲkul bɛ Dá.

16 Nəcé cug á shı ga jısə: nə iyéesh bíś kú nə Zembı yı, nə dúlə wı́mb sâ jêsh mísh má dúg yı, nə dúlə ɲkêny nyúul nə sâ wó jí nə ndı yı nə sâ wó jısé yı; isá íni byêsh í ádé zhu wé Dá, í dı zhu cug á shı gaád.

17 Nji, cug á shı ga í ɲgə shın, tɔ iwı́mbúg byé námá. Muud mə sá sâ Zembı ɲgə jii yé nywáá nyə é cugə kandugə kandugə.

Bóól búúud bwá ɲgá lúmbuli nə Kříst

18 Yé bwán bâm, fwála lú máshiné má shı wé mú ɲgə

bwey bə ga. Sá á shı bwey jaaw bı ná *Sátan má *Kříst ɲgə zə; ná ndeé, buud ɔ lúmbúli bɔɔŋg bwé mú ɲkí bulya ja gaád, gwé wé í ɲgə sá ná shé mpúg ná məshiné má shı má mú ɲgə bwey bæ.

19 Buud ɔ lúmbúli bɔɔŋg bwé á wú shéđi *Dɔ dí, ntó mə lwó ná bwé áshígé námá fwo bæ búúud ɔ íshé. Bwé á mbâm bæ búúud ɔ íshé, ɲki bwé á shı nada nə shé. Nji, í á jii ná í búgúlig ná bêsh óni dí, kú nə tɔɔ ɲgwúd nyə á bæ muud wúsú.

20 Nji, bı báá, Kříst nyə a gwáágulə bı məwúde yálə bı ɲkɛŋkɛ Shıshim*, ná ndeé bı bêsh bı mə mpú óbúbálé.

21 Ja má ɲgə cilə bí ga, mə acıyé ná bı mə jág óbúbálé; mə ɲgə yida cí ná bı mə mpú óbúbálé. Bı mə mpú námá ná sâ jêsh jí íjɔ́ yı í cugé nə ɲkul wú óbúbálé dí cwú.

22 Ká zé jí nə íjɔ́ yé? Jısə muud yêsh mə shwána ná Yésus cugé Kříst yé. Muud ɲgə lúmbuli ná Kříst wé éne, a má ban Zembı Sóɔŋgú bá Mwán bêsh.

23 Muud yêsh mə bán *Mwán má Zembı yé, nyə ampúyé námá Zembı Sóɔŋgú. Muud mə lás nə mpu ná Yésus jí Kříst yé, a mpú námá Sóɔŋgú.

24 Nda jí ntó ná, bı báá bı a shı gwág kéel ja bı á tééd ná bı má bɛ Kříst yı; í jii ná kéel dɔɔŋgú í ɲwág jiya bídí mílámúd. Í ká ɲwa jiya bídí

2:13 1.1-2 2:15 Zhk 4.4 2:16 Mik 27.20; Rom 13.14; Ifz 2.3; Zhk 4.16 2:17 Mat 7.21; 1Kr 7.31 2:18 4.3; Mat 7.15; 2Yn 7 2:19 Mis 20.30 2:20 2.27

* 2:20 Bóól bwé cí ná «yálə bí Ciyá jé». 2:22 4.3; 2Yn 7 2:23 4.15; 5.1; Yuá 5.23; 15.23; 2Yn 9 2:24 2.7 2:25 Yuá 5.24

mílâm di, bí nada nə Zembî Mwân bá bêsh Sóónǵá.

²⁵ Ná ndeé, ŋkaagə Krîst nyaméfwó nyə á kaag yí nyísə ná: shé má bá cugə cug á kandugə kandugə.

²⁶ Sâ mə á ŋə yímə ná mə cíləg bí wəni, shú ná bi mpúg buud bwá ŋə cɛel yíl bí zhíid wá.

²⁷ Bi báá, bi a shí ləg Ŋkəŋkə Shíshim ja Krîst nyə a gwááɣulə bí məwúdá yí. Ŋkəŋkə Shíshim wəŋg má ŋwa jiya bídí mílámúd; ná ndeé, bi anyíŋgəyé ná ji ná ŋgwól múúd jíǵúlig bí. Ŋkəŋkə Shíshim ŋə jíǵuli bí sâ jəsh, njíǵulá yé wúsə búbálé, nda bə ijǵǵ, nadagá nə Krîst nda njíǵulá wúsə ná.

²⁸ Yé bwán bām, nda jí ntó ná, nadagá nə nyə, bi bág bə kú bɛemb təw sâ ja á bá nyíŋgə zə yí, bí nda gwág shwôn shíshúlə nyə kúnə-kúnə.

Bwán ó Zembî bwá ŋə cugə cug ótútəlí

²⁹ Bi mə mpú ná *Krîst ji tútəlí muud mísh má Zembî dí; mpugá námə ná muud yêsh mə cúgə cug ótútəlí yé ji məbyá mé.

3

¹ Bi má dǵ mbií cɛelí Sóónǵá íshé Zembî nyə á cɛel shé yí? Nyə á cɛel shé cɛelí á ná a jəw shé ná bwán bɛ. Ntó, shé mpúgá ná shé búšə bwán bɛ, sâ jəŋg wá í sá ná buud ə shí ga bwá bəg kú nyíŋgə mpu shé

nəcé bwá afwóyé mpu Sóónǵá íshé.

² Yé búúd bām má búl cɛel wá, shé mú bwey bə bwán ó Zembî, ŋji mbií shé má bá bə yí í afwóyé mpu nyín. Sə má yidá mpu ná ja Krîst mə bá zə lwóya nyúul yí, shénónə má bá bə mbií ŋgwúd, nəcé shé má bá dǵ nyə nda á jí ná.

³ Ntó ji ná, muud yêsh ŋə bwánd nə búgə ná a bá bə nda Krîst yé, nyə é ŋə sásulə *míšəm nəcé Krîst cugé nə səm.

⁴ Muud yêsh ŋə sá míšəm yé ŋə caam məcəx má Zembî. Sálə səm wúsə caamúlə məcəx má Zembî.

⁵ Bi mə mpú ntəg ná Krîst nywáá muud cúgə nə ŋkul sá səm yé, nyə á zə shí ga dí ná a zə jímbal míšəm.

⁶ Ntó ji ná, muud yêsh má nada nə nyə yé nyə ádé kə nə sálə míšəm shwóg. Muud yêsh ŋə kə nə sálə míšəm shwóg yé nyə afwóyé dǵ Krîst, nyə ampúyé námə nyə.

⁷ Yé bwán bām, muud nda yíl bí zhíid. Muud yêsh ŋə sá isá otútəlí yé ji tútəlí muud nda Krîst jí tútəlí muud ná.

⁸ Nyəŋg ŋə kə nə sálə míšəm shwóg yé, ji muud mə Njwú məjamb, nəcé bwey Njwú məjamb nyə a téd nə sálə míšəm. Ná ndeé, Mwân mə Zembî nyə á zə shí ga dí zə caam míšólǵú mí Njwú məjamb.

⁹ Muud yêsh jí mábyá má Zembî yé nyə ádé ná nyiŋgə sá mísám nə ilan; cug má Zembî í á má ŋwa jiya nyádí lámúd nəcé a jí məbyá má Zembî, a cugé ná nə ŋkul ŋə kə nə sála mísám shwóg.

¹⁰ Mbéégí í dɛ bə mpádúgá bwán ó Zembî nə bwán ó Njwú majamb. Sâ í dɛ wá mbéégí wəŋg yí jí ná, muud yêsh mə bé nda sá ísâ otútəlí yé, cúgə mwân má Zembî, tɛm bə nyəŋg mə bé nda cɛel *mínyəŋhú yé yé.

Shé cūlagá mpádúgá íshé

¹¹ Kéel bi á gwág ja bí á tééd ná bi má bɛ *Kříst yí dúsə ná shé cūlag mpádúgá íshé.

¹² Shé kúgá ŋwa kuú njəond mə Káan muud nyə a gwú mínyəŋhú yé yé, nyə á bə muud mə Mbúwúlú Múúd. Nyə a gwú ná mínyəŋhú nəcé jí? Í á bə nəcé misóólúgú myé mí á bə ŋkí bəw, mínyəŋhú nywáá myé mí njúl otútəlí.

¹³ Bwaŋg, bi kú káam mpiílə búúd ə shí ga bwə ŋgə mpii bí yí.

¹⁴ Shé má mpú ná shé á bə mimbimbə, nji shé cugé ná mímbimbə, shé mú mikuwó*. Shé má mpú ntó nəcé shé mú ŋgə cūla mpádúgá íshé. Muud jí kú cɛel bóól yé jí ná mbimbə.

¹⁵ Muud yêsh mə mpíí *mínyəŋhú yé yé jí ŋgwúl buud. Bi mə mpú ntág nə ŋgwúl

buud ŋgwúd nə ŋgwúd cugé nə cug á kandugə kandugə.

¹⁶ Shé má mpú sâ bwə jəw ná cɛelí yí nə sóólúgú ga: Yésus nyə a yána cug jé shú dúsú. Shé má jəla námá nə yána ícug bísú shú ómínyəŋhú búsú.

¹⁷ Muud jí nə məbii bímbí í jəla yé, á ká dág mínyəŋhú yé ŋgə fúfə nə sâ, a nda gwág nyə cey lámúd íí, ye a jí nə ŋkul ci ná a ŋgə ná cɛel Zembî?

¹⁸ Yé bwán bām, shé kúgá dɛ jaaw cɛelí nji mímpu dí, shé dúgá cɛel fwámé cɛel, misóólúgú mí cɛelí dɛ nyín.

¹⁹ Ntó wá shé é mpu ná shé ŋgə bɛ fwámé zhí yé, milám mí mú já shé shí mísh má Zembî dí.

²⁰ Ja jəŋgú, tɛm bə ná lám í jum shé nə gúl sâ, shé bə námá nji ná shɛɛ, nəcé Zembî má ntə lám wúsú, a mpú sâ jêsh jí nə ŋkul kənd sá lám gwów yí.

²¹ Yé búúd bām má búl cɛel wá, ŋkí lám í ajúmé shé nə gúl sâ, shé jee lésha nə Zembî kú nə ifwaas,

²² a yə shé sâ jêsh shé má gwáamb nyə yí, nəcé shé ŋgə baagulə məcɛɛ mé, ŋgə sá sâ á gwág nywa yí.

²³ Cɛɛ dé nyə á yə shé yí dúsə ná: Shé máguləgá ná Yésus-Kříst jí *Mwân má Zembî, shé cūlag shémé nə shémé nda nyə á ci ná.

²⁴ Muud mə báágúló məcɛɛ mé yé nywáá má nada nə

3:10 2.9, 29 **3:11** Yuá 2.7-8; 4.11; 13.34 **3:12** Mət 4.8 **3:13** Yuá 15.18 **3:14** 2.11; Yuá 5.24; 13.35 * **3:14 mimbimbə**: Ntó jí ŋgələ cugə kú nə wəŋgə nə Zembî; **mikuwó**: ntó jí bələ nə wəŋgə nə Zembî. **3:15** Mat 5.21-22; Mbú 21.8 **3:16** Yuá 15.13; Gal 1.4; Flp 2.17; 1Te 2.8 **3:17** Mbá 15.7 **3:18** Zhk 2.15-17 **3:21** 2.28 **3:22** Yuá 15.16 **3:23** Yuá 2.23; 13.34 **3:24** 4.13; Yuá 14.16; 15.5; Rom 8.5, 9, 14

Zembî, Zembî nyə á má ηwa jiya nyədí lámúd. Shíshim nyə á yə shé yí í dɛ lwó ná Zembî nyə á má ηwa jiya shédí mílámúd; ntó wó shé má dɛ mpu ná Zembî nyə á má ηwa jiya shédí mílámúd yé.

4

Dúlə faas míshíshim

1 Yé búúd bâm má búl cɛɛl wá, bí nda dɛ kænd lám míshíshim myéshɛd. Dugá fwágusə myo shú ná bí dóg mpu ηkí mí ηgə zhu wó Zembî. Dugá sá ntó nəcé ncúlyá *buud ɔ mícúndə wá ibəmb bwə mú shí gaád.

2 Məyügyé bí é dɛ yag Shíshim má Zembî yí mäsə ná: shíshim wêsh í lás mpu dí ná Yésus-Kríst nyə á zhu wó Zembî zə ηwa nyúul muud yí, í ηgə zhu wó Zembî.

3 Shíshim wêsh í yídá ban láslúlə mpu dí ná Yésus nyə á zhu wó Zembî zə bə múúd yí, wúsə shíshim mə Múúd lumbúli má *Kríst bí á gwág ná a zag yé; a má bwey wósə ja gaád.

4 Yé bwán bâm, bí báá bí bí bwán ó Zembî, bí a má ntəg bwey ntə búúd ó mícúndə wá ibəmb; bí á ntə bwo nəcé Shíshim wí bí mílámúd yí í ntə wəng wúsə búúd ɔ shí ga mílámúd yí.

5 Buud ɔ mícúndə wá ibəmb óni búsə buud wá shí ga; gwé wó í sá ná bwé lásúg námə nji

nda buud ɔ shí ga, buud ɔ shí ga ka námə dɛ gwágulə bwo.

6 Ká, shé báá bí bwán ó Zembî. Muud mə mpú Zembî yé nyə e gwágulə shé. Muud cúgé yé má Zembî yé nyə agwágúláyé shé. Na wó sá má dɛ yag Shíshim óbúbálé, shé mpu námə shíshim íwushí yé.

Shé cífagá mpádúgá íshé

7 Yé búúd bâm má búl cɛɛl wá, shé cífagá mpádúgá íshé, nəcé cɛɛlí í ηgə zhu wó Zembî. Muud yêsh jí nə cɛɛlí yé jí məbyá má Zembî, a mpú námə Zembî.

8 Muud cúgé nə cɛɛlí yé nyə afwóyé mpu Zembî, nəcé fúlú má Zembî nyí ná a jí nə cɛɛlí.

9 Sâ í lwó cɛɛlí Zembî nyə á cɛɛl shé yí jí ná, nyə á ntí Cúgá lú Mwán dé shí gaád shú ná shé ηgág nə cəgə nyədí kwoηɛd.

10 Cɛɛlí jəng cúgé ná shé wó a cɛɛl nyə; nyə wó a cɛɛl shé, a mú ntí Mwán yé nda cúdú icweel shú *mísám míshé.

11 Yé búúd bâm má búl cɛɛl wá, nda Zembî nyə á cɛɛl shé ntúni ná, í jii ná shé kág cila mpádúgá íshé.

12 Muud nyə abwélé dóg Zembî. Nji, shé má ká cila mpádúgá íshé, í mú nyín ná Zembî má ηwa jiya shédí mílámúd, cɛɛlí jé í músə shé mílámúd mbií í jəla yí.

13 Shé má nada nə Zembî, Zembî nyə a má ηwa jiya shédí mílámúd. Sâ í ηgə sá ná shé

mpúg ntó yí jí ná: nyə a má yə shé Shíshim yé.

¹⁴ Sá báá sá á shí dág nə mísh má sá ná Zembî nyə á nti Mwán yé zə cug búúd o shí ga. Sá ngə bwiing ná jí mpu bæ ntó búbálé.

¹⁵ Muud yêsh mə lás nə mpu yé ná Yésus jí *Mwân mə Zembî yé mə nada nə Zembî, Zembî mə ngə jiya nyádí lámúd.

¹⁶ Shé báá mə mpú ceełi Zembî ngə ceeł shé yí, shé ngə námá *búgula gwo. Fúlú mə Zembî nyí ná a jí nə ceełi; muud yêsh mə nada nə cug ceełi yé mə nada nə Zembî, Zembî nyə a mə ngə jiya nyádí lámúd.

¹⁷ Sâ í lwó ná ceełi mə Zembî jisə shé mílámúd váál í jəla yí jí ná, shé mə shwu mányúul nə jwów lá sémyé mílású. Shé mə shwu mányúul nəcé shé bú sə wa shí gaád námá nda Yésus nyə á bæ ná.

¹⁸ Ceełi í ádé seengya nə ifwaas; fwámé ceełi í yidá du shínal ifwaas. Nəcə ifwaas í lwó ná muud ngə mpu ná nyə é bwəma nə intúgúlı. Ntó jí ná, muud mə sá ifwaas yé ceełi mə Zembî í afwóyé bæ nyə lámúd mbií í jəla yí.

¹⁹ Shé báá ngə bæ nə ceełi nəcé Zembî nyə á fwo tééd ceeł shé.

²⁰ Nkí múúd mə ci ná á ceeł Zembî, nji a ngə mpii *mínyonhú yé, a jí nə ijó. Nəcə sá ngə dág omínyonhú bú sá nji sá cugé nə ngkul dág

Zembî. Ntadelé sá bú sá nə ngkul ceeł Zembî sá nda ngə ceeł omínyonhú bú sá yé?

²¹ Cəxé *Kříst nyə á yə sá ntág wə ga: muud mə ceeł Zembî yé, ceeług námá mínyonhú yé.

5

Búg í ntə məbwəbúlán má shí mishwun

¹ Muud yêsh mə mágúlá ná Yésus jí *Kříst yé mə byél byélé á Zembî. Ná ndeé, muud yêsh mə ceeł mbyól yé nyə é ceeł námá mwán mbyól nyə ámə byá yé.

² Shé mə du mpu ná shé ngə ceeł bwán ó Zembî ja jí ná shé ngə ceeł Zembî nyə mífwo shé ngə baagulə məcəxé mé yí.

³ Haaw, ceełúłə Zembî wúsə ná shé mə bə məcəxé mé. Məcəxé mé mə cúgé ntág sá cúh.

⁴ Nəcə muud yêsh mə byél byélé á Zembî yé ngə ntə məbwəbúlán má shí mishwun. Búg sá ngə *búgula Kříst wə ngə sá ná sá ngəg nə ntə ntó.

⁵ Zó jí nə ngkul ka ntə məbwəbúlán má shí mishwun yé? Nji muud mə magulə ná Yésus jí *Mwân mə Zembî yé.

Isá í lwó ná Yésus jí Mwân mə Zembî yí

⁶ Yésus-Kříst wə nyə á zə nə məjúwó nə məcií. Nyə a shígé zə nji nə məjúwó, nyə á zə nə məjúwó nə məcií námá. Nkəngkə Shíshim jí wúshined ná jí ntó búbálé. Nkəngkə Shíshim

ngə bwaagulə ntó nəcə nyə wə obúbálé.

⁷ Owúshined búsə ólólól*:

⁸ nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcii; bēsh ólólól bwə ngə bwiing sâ ngwūd.

⁹ Shé má dɛ magulə bwaagulələ ówúshined wâ buud bwə dɛ bwaagulə yí; yé má Zembî wə í búl bə, nəcə Zembî ngə bwaagulə lánj má Mwân yé.

¹⁰ Muud mə búgúlá *Mwân má Zembî yé má dɛ gwáduga Zembî ngə bwaagulə nyə lámúd ná ntó ji búbálé. Muud mə bə kú *búgula Zembî yé má ngə Zembî ná mbwiingye ijóó, nəcə a má bə kú magulə sâ Zembî ngə bwaagulə shú má Mwân yé yí.

¹¹ Bwaagulələ wəng wí nááá: «Zembî nyə a má yə shé cug á kandugə kandugə; cug jəng í ngə zhu wə Mwân yé.

¹² Muud jí nə Mwân mə Zembî yé jí nə cug; muud cugé nə Mwân má Zembî yé cugé nə cug.»

Iciyá í áməzhúgúlá

¹³ Má cilə bí isá íni, bí mpúg ná bí mú nə cug á kandugə kandugə, bí buud ngə *búgula jíná má *Mwân má Zembî wá.

¹⁴ Shé mú nə nkul mílámúd mísh má Zembî dí ná ja shé má gwáámb nyə sâ yí, ngwóómbúlú wəng í ká bə váál á jí yí, a gwágulə shé.

¹⁵ Nda shé má mpú ná á dɛ gwágulə májəgula míshé ná, shé má mpú námá ná shé é bí sâ shé má gwáámb nyə yí.

¹⁶ Nkí muud mə dúg *mínyəngú yé ngə sá *sám, sám wəngú nda bə sám í dɛ kə nə muud shwi y dí yí, a jəgulag nə Zembî; Zembî nyə é yə mínyəngú yé wəngú cug. Í é bə ntó njí shú mísám mí ádé kə nə buud shwi y dí myá. Nəcə wúl sám í dɛ kə nə muud shwi yud, mə anjé nə cí ná muud jəgulag nə Zembî ja jí sám wəng yí.

¹⁷ Misóólúgú myá lílínjé myēsh mísə misám, njí míl mísám mísə, myāng mí ádé kə nə muud shwi yud myá.

¹⁸ Shé má mpú ná muud yēsh má byél byélé á Zembî yé nyə ádé ngə kə shwóg nə sálə mísám, njí Mwân má Zembî má dɛ kyem mbií múúd wəngú, Mbúwúlú múúd kú ná nə nkul mə sá nyə sâ.

¹⁹ Shé má mpú ná shé bāng bí buud ó Zembî, shí mishwun nyēsh nyāng í njúl mpəl mə Mbúwúlú múúúd.

²⁰ Shé má mpú ná Mwân má Zembî nyə a shí zə, zə wá shé fəg mílámúd ná shé mpúg Fwámé Zembî, shé mə nada leedyá nə Fwámé Zembî. Mwân yé Yésus-Kríst wə má sá ná shé bəg buud c Fwámé Zembî. Nyə, Yésus-

5:7 Yuá 5.36-37 * **5:7** Míl micilyá mí ayág mí ngə lás na ímpánzó íni dí ntága: 7 Owúshined búsə ólólól jon dí: búsá ná: nə Sósəngú, nə Ciyá, nə Nkəkəkək Shíshim; bēsh ólólól búsə sâ ngwūd. 8 Owúshined bwə njúl námə ólólól wa shí: nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcii; bēsh ólólól búsə cāng. **5:10** Rom 8.16; Gal 4.6 **5:11** Yuá 3.16-18 **5:12** Yuá 3.36; 5.24 **5:13** Yuá 20.31 **5:14** Yuá 15.16 **5:16** Mat 12.31; Heb 6.4-6 **5:18** 3.6, 9-10 **Mbúwúlú múúd**: Yuá 17.15; 2Te 3.3 **5:19** Yuá 12.31; Gal 1.4 **5:20** Yuá 1.14, 18; 11.25; 17.3; 20.28 **5:21** 1Kr 10.14

Kríst ji Fwámé Zembî, a ji cug á
kandugə kandugə.

²¹ Yé bwán bâm, bi ó du bey
óze mbî wâ yadúg!

Kálaad ábêê Yuánes nyə á cilə yé Isâ í dúgyá nə Yuánes ábêê yí

Muud nyə á cilə kálaad éga yé ngə jəw nyəméfwó nə «Acúmbá muud». Nji, wó ká mpu gwág nda á ngó lás ná, wo bwey mpu ná nyə á jəla nə bæ wúl lúlúú ná a jee bæ nə dúl bímbí lú íjwúga. A ngə cilə Cwámba múdá Zembí nyə á féesh yé, bəńŋŋ bwán bé, ntó ji ná Dɔ mə Yésus nə buud wá cínŋŋ.

Kálaad éga ji nda Yuánes nyə a kwás isâ nyə á fwo ci kálaad ashúshwóógú dí yí, a wóolə byo mbwoomb: á nyingə báásulə bwo cɛ lú ceełí (4-6), nyingə báásulə nə bwé ó káálúgá nə buud ɔ máshügá (7-11) bwé ngó ci ná Yésus nyə a shígé bæ nə nyúul muud wá. Sâ Yuánes mə kwádúl wa yí jí ná a lwó váal ókrísten bwé cügəg nə buud ɔ máshügá ɔɔŋg yí: á ci ímpánzə 10 nə 11 dí ná: «Bwé nda də jɛend váal búud ɔɔŋg, bwé á bá nyíngula bów-bəw mísóólúgú myáńúđ». A mú ka shínal kálaad nə məkál ná a bá kə wu bwéđí, a ka námá ngə bóda bwo (12-13).

Yuánes ngə námá bándulə muud yəsh mə lɔ kálaad éga ná a nádag nə fwámé búgə jé,

námá nda nyə á fwo bándulə kálaad ashúshwóógú dí ná.

Məbáda

¹ Mə, Acúmbá muud, mə wá má cílá wo Cwámba múdá* Zembí nyə á féesh yé, bíńŋŋ bwán bwô. Mə ngə ceeł bí fwámé ceeł. Məméfwó ntág námá dí ngə ceeł bí, bóól búúd bəsh bwé á má mpu óbúbálé wá bwé ngə námá ceeł bí.

² Sá ngə ceeł bí ntó nəcə obúbálé bwé á má ŋwa jiya shéđí ícugud, bwé bá námá ji shéđí ícug dí kandugə á kandugə.

³ Zembí Sóńŋgú bá Mwân yé Yésus-Kríst bwé bá sá shé mpaam, bwé gwág shé cey lámúd, bwé sá námá ná shé cügəg ná shɛɛ. Bwé bá ngə sá ntó námá nda shé é ngə mpu obúbálé shé ngə ciila ná.

Cúlagá, bí ngə cugə óbúbáléd

⁴ Mə a jág bul bæ nə məshusug nə gwágúlə ná bóól bwán bwô bwé ngə cugə mbií óbúbálé bwé ngə jii yí, ngə bɛ cɛɛ Dá nyə á yə sá yí.

⁵ Ná ndeé, Amuda, cɛɛ má zə cilə wo ga í cügé gúl sá ágúgwáan nə wo abwéłé gwág. Dúsə cɛɛ shé bí nə ndí té wúlə ja shé á tééd ná shé má bɛ *Kríst yí. Cɛɛ ɔɔŋg dúsə ná shé cúlag shémé nə shémé.

⁶ Bálə nə ceełí wúsə nə muud bɛ máccɛɛ má Zembí. Cɛɛ bí á jíg té wúlə ja bí á tééd ná bí má bɛ Kríst yí, dwé wá cí, ná bí

1:1 3Yn 1 * 1:1 Cwámba múdá: Bwé ngó ci na ná í cügé ŋkúmba múúd; jisə dúl váal jówúlə Dɔ lú óbúgala. Wo ji nə ŋkul dúg Iza 54, bwé ngə lás nə Siyŋn cínŋŋgú nda ŋgwól múdá. 1:4 3Yn 3 1:5 Yuá 13.34; 1Yn 4.11 1:6 Yuá 14.15; 1Yn 2.5; 5.3

cílag, dwá wá bí má jéla nə bɛ yí.

⁷ Má ci ntó nəcə ncúlyá buud ɔ máshügâ bwé mú shí mishwun, bwé ángê nə magulə ná Yésus-Kríst nyə á zhu wá Zembî zə ηwa nyúul muud. Muud yêsh mə sá ntó yé, muud məshügá wá éne, a ηgə lumbəli nə Kríst.

⁸ Bi ó bey. Í ajíyé ná bi bág shúb sâ sá á ηgə sɔ nə iséy bísú yí, í yidá jii ná bi bág lág myána myêsh myâ cínəng.

⁹ Muud yêsh mə bə kú bɛ nji njígúla má Kríst, a yidá ntəəng yé, a cugé nə Zembî. Nyəəng mə bɛ nji njígúla wəəng yé, nywáá ji nə Sóəngú bá bəsh Mwân.

¹⁰ Ná ndeé, ηkí ηgwól múúd mə zə nûη bídí a kú ηgə jígúli njígúla wəəngú, bí nda lág nyə bídí njów, bí nda jəend nyə.

¹¹ Nəcə muud mə jéénd mbií múúd wəəng yé má nyíngula bów-bôw mísóólúgú myéd.

¹² Mə ji nə zhwoɡ zhwoɡ isá má jááw bî, nji mə shígé cəel cilə bí byo fábúd nə tíndi†. Mə ji yidá bə nə búgə ná mə e bá zə nûη zə lésha nə bí, bí njúl mə njúl, shú ná shé bág bə nə məshusəg músá kú nə zhúgə má.

¹³ Bwán ó *mínyəηú shilə woó Zembî nyə á féesh yé bwé ηgə bóda wo.

Kálaad aléel Yuánes nyó á cilä yé Isâ í dúgyá nã Yuánes aléel yí

Acúmbá muud námá wá nyã á cilä kálaad éga. Nyã á cilä ñgwól shwá yé Gáyus. Sá ábulé mpu múúd wãñg jé cug, ñji ná nyã á bæ dúl Dõ mã Yésus í á ñgã bæ nã icwucwu yíid. Nji, tẽem bæ ntó nywáá nyã a shígé bæ ámækuu-mã-sóómbã, nyã á ñgã námá bæ ñji obúbálé (1-8). Kuú ñjãnd yé í á shígé bæ nda Diyotrêf (9-11). Diyotrêf nyẽ nyã á bæ, a ñjúl ajaláci á Dõ, a ñgã yida ntãma Acúmbá muud jíná, a kú ntãg ñgã magulã ná á baagulã ójõñ ó ázembî.

Muud nyã á cilä kálaad yé ñgã námá ci ná muud bwá á ðu jõw nõñ ná Dãmitrî yé (11-12), nyã á bæ námá fwámé krîsten. A mú ka kã shínal kálaad ná mabáda ñgálã báda oshwá (13-15).

Ja wó lõ kálaad éga yí, wo é dúg ná wó ká ðu baagulã ójõñ, wo ðu lãg ókrîsten íí, í é bæ wo yuug ná wo mpú cẽelí ókrîsten, wo mpu obúbálé, wo cugé ntãg ámækuu-mã-sóómbã.

Gáyus

¹ Yé álãm waamá Gáyus má ñgã cẽel fwámé cẽel yé, mã Acúmbá muud wá má cilá wo kálaad éga.

² Wey e, mã ñgã jãgula nã Zembî ná wo búgubanugí

ikóómb byêsh, wo bág mp-wogé námá nda *shíshim wô í ñgã bugaban ná.

³ Má ci ntó nãcé mã a jág bul bæ nã mãshusug ja bóólúgá ómínyõñê óshé bwá á wóós wa yí. Bwá á ñgã bwiing ná wo ñgã mpu bæ obúbálé, kuú ñjãnd wô wí námá ñji obúbáléd.

⁴ Má ðu jág bul bæ nã mãshusug ja má gwág ná bwán bãm kuú ñjãnd wãñ wí ñji obúbáléd yí.

⁵ Wey, wo ñgã ñkêny mbag ómínyõñê óshé, bwá ñjúl ntãg ojõñ; wo ñgã sá jõ sóólúgá í ñgã mpíya nã búgã gwô.

⁶ Bóólúgá bõñg bwá á zã bwiing wa sádí *Dõ dí ná wo jì bul bæ nã cẽelí. Má jii ná wo yág bwo sá í é kwíind bwo ñjãnd wãñ dí yí, wo ò sá mbií í jálã nã Zembî yí, ntó í é bæ jõ sã.

⁷ Mpug ná bwá ñgã kã ñjãnd ñi dí ná bwá kã ñgã bwiing jõjõ lãñ má *Krîst. Ja bwá ñgã ntãg kã ñi, bwá áshígé jii ná ikúl ishús í yág bwo tã kwíindyá.

⁸ Íjii ná sá dúg jéég váál búúd ñi bæðud. Sá má ká sá ntó, sá má wá mabwá ísëy bwá ñgã sêy shú obúbálé yíid.

Diyotrêf

⁹ Mã á cilä Dõ dán kúkáláádú; ñji, Diyotrêf nywáá muud mã cẽel ná nyã wá dúg ci yé, nyã añgê nã magulã sá bísú íciyá.

¹⁰ Sã jõñg wá í bá sá ná, ñkí mã zã nõñ, mã zã lwó bów-bõw mísóólúgá myêsh á ñgã sá

myá. A ηγə jág bul lweegushi sá jínə. Ná ndeé, nyə ashúgé bímbí dɔɔηgú, a ηγə ban ná nyə alágé bwaáηg má ηgə nti ná bwá zág bwiηg jɔjɔ lán wá. A ηγə bə, nyəməfwó ηgə ban bwo ntáni, a ηgə nyingə ntágulə bɔɔηg bwá ηgə ceel lág bwo wá ná bwá kú lág bwo, a ηgə yíl bwo Dɔ dí.

¹¹ Wey, wo kú dɛ yagula búúd bwá dɛ sá mábôw wa, dugú yagula bɔɔηg bwá dɛ sá mánywa wá. Muud yêsh mə dɛ sá mánywa yé, ji yé má Zembî; nyɔɔηg má dɛ sá mábôw yé nyə afwóyé mpu Zembî.

Dəmitrî

¹² Buud bêsh bwá ηγə ci ná Dəmitrî ηγə kyey jɔ kuú njɔɔnd, obúbálé bwá ηgə nyîn nyádí cug dí wá bwá ηγə námá bwaagulə ntó. Tɔɔ sámfwó sá ηγə námá ci ntó, wo mpú ntâg ná sá má dɛ lás nji búbálé.

¹³ Mə ji nə zhwog isâ má cílă wo; nji mə acéélé cilə wo fábúd nə tíndi*.

¹⁴ Mə ji yidá bə nə búgə ná shwé wál bá zə dágya, shwé ka lésha, wo njúl mə njúl.

¹⁵ Zembî ké sá ná wo bég ná shɛɛ! Oshwé bwô bwá ηγə bəda wo. Wo ɔ bədá námá mə oshwé bām, ηγə bəda bwo ηgwúd ηgwúd.

1:11 1Yn 2.29 **1:13** 2Yn 12 * **1:13 tíndi:** Í á dɛ bə wúl mbií mǎjúwó nda mǎjúwó mə lwaaw; bwá á dɛ juwo kwas mǎjúwó mɔɔηgád ka dɛ cilə nə ndí.

Kálaad Yûdә nyә á cilә yé Isâ í dúgyá nә kálaad mә Yûdә yí

Ja wó lј kálaad éga yí wo é dúg ná mátéédúléd ná muud nyә á cilә yé nyәmэфwó ngә jaaw jíná dé ná nyә wá «Yûdә, lwaá mә Yésus-Kríst, mínyoŋhú má Zhâk» (Mat 13.55).

Kálaad mә Yûdә nyә anğê nә dúgya nә ŋkúmba Dɔ, a ngә dúgya nә okrísten bêsh. Kéel dé í ngә námá bul bә nda dé Pyêr nyә á cilә kálaad yé ábeê dí yí (na jí, wo bul dúg 2Pr 2): okálaad obá bәoŋg bêsh bwá á ngә lúmbuli nә buud bwá á ngә kyey nә wagәwo wagәwo mínjígulá wá, bwámэфwó bwá ngә cugә cug misám.

Yûdә nyә a téed kálaad yé nә isâ bwá dә námá ci mátéédulé má kálaad dí yí (1-2), ná ndeé, a mú ka zә lúmbuli nә mimbәwulú mí búúd myәoŋgá nә ŋkulú, buud sә ngә ci ná bwá á ngә kyey nә nyaan-nyaan mínjígulá zә nyíŋgal Dɔ mә Yésus dí wá, a lwó mábôw bêsh bwá bá bwәma nә ndí má (3-16). Ná ndeé, Yûdә mú ci nә okrísten báá ná bwá yímúg mәnyúúl búgád (17-23), ngә kә shwóg ngә bę mínjígulá bwá á bwey ŋwa myá. A mú ka kә shínal kálaad nә yálә Zembî gúmá, «Zembî ŋgwúd nә ŋgwúd ngә

cug shé nәcé Cwámба íshé Yésus-Kríst yé» (24-25).

Kálaad éga ngә lwó ná ijjó bí nә mәma mәma ŋkúl, a ka námá lwó ná mәma mәma kwiindyá nә bwágá lúú í ngә zhu okrísten wá Zembî nә wá Yésus-Kríst í, zhí á Ŋkęŋkę Shíshim (20-21).

Mәbádá

¹ Mә Yûdә lwaá mә Yésus-Kríst, mә mínyoŋhú má Zhâk, mә wá má cíl kálaad éga. Má cilә bí buud Zembî Sóŋgá mә céel wá, buud nyә á jôw wá, á ngә baagulә kә wóós ja Yésus-Kríst mә bá zә yí.

² Zembî búlug ngә gwág bí ceylámúd, a búlug sá ná milám mí bág bí ná shee, a búlug cәel bî.

Oyíguli ó moshügá básә

³ Yé óshwá bâm má búl cәel wá, í á ngә ná bul bә mә yéesh ná mә cílәg bí isâ í dúgyá nә cug Zembî má yә shé bêsh yí. Mә má ka kwey ná jísә mә yímbulí ná mә cílәg bí, wá bí ŋkul mányúúléd. Zembî nyә á yә míféeshá mí búúd myé búgá ja ŋgwúd á kandugә. Ságá lúmbulí shú kaambulälә nә búgá jәoŋgә.

⁴ Mpuгá ná bóól búúd bí kú bísh Zembî wá bwá á má zә nyíi bídí gwooŋg dí ny-ima. Buud bәoŋgá bwá má yid mpaam má Zembî wúsú, í yida bә nda nywé wá í ngә ye bwo ŋkul ná bwá ságá ásíy-síy; bwá ngә shwána Mása nә Cwámба wúsú Yésus-Kríst.

Bweyálә búúd bәәngá intágúli byánj í á bwey bә cilyá.

5 Tεεm bә ná bi má bwey mpu isâ iga byêsh ná sánj sánj, má cεel báásulә bí ná Cwámба nyә á yíl kúl búúd jé mányámád Iǵipten nji, nyә á zә jaŋgulә bәәng bwá áshíǵé shwu mányúul nә nyә wá.

6 *Wәéŋǵales bwá áshíǵé baagulә cé jáŋ wá, bwá á yida mpáŋgulә jiya jáŋ wá, Cwámба nyә a wá bwo míkwoolú myâ kandugә kandugә dí, yídúǵúd ŋǵelә bwánd mәma jwъw Zembî mә bá zә cíǵal mílәsú yí.

7 Ntó námá, buud ǝ Sódом nә Gomor nә miŋgwәla bәnǝŋ bwá á bә mәlaad wá, bwá á wusә mányúul ásíy-síy dí nda wәéŋǵales bәәng, bwá ná bwá kә nә jaŋga ná ndeé kә jaŋga míshwun mí cúǵé mbií ŋgwûd nә myánj myá. Nda bwá á sá ntó ná, bwá ŋǵә yǝla nә intágúli yâ kuda á kandugә kandugә: mәma yuug wәni.

8 Ná ndeé, buud bwá á má zә nyíi bídí gwoonǵ dí ny-ima óni, bwá ŋǵә námá sá isâ mbií ŋgwûdә wәәŋǵá. Bwá ŋǵә yád mányúul máŋ nda buud bwá ŋǵә cugә cug í dә bә mántamád wá, bwá ŋǵә ban jiya ícwámба má Zembî, ŋǵә lás nә wәéŋǵales wâ mílwanә *bwaasúlә mpu.

9 Í njúl ná Míshiyêl, kúkúmá wәéŋǵales nyә a shíǵé sá ntó. Ja bá Njwû mәjamb bwá á

sәŋsa mәkәl shú mbimbә má Moyíz yí, nyә a shíǵé bwele lás nә Njwû mәjamb bwaasúlә mpu. Nyә á yida ci nә nyә ná: «Zembî ŋkáándúǵ nә wo.»

10 Nji, bәŋ bí ná, sá bwá ampúyé yí, bwá lás nә gwo bwaasúlә mpu; bwá ŋǵә cugә nda ocúdú, dә sá isâ nda bwá cúǵé nә mílám; Zembî mә bá jaŋgulә bwo.

11 Mәntágula nә bwo, nәcé bwá ŋǵә bә kuú njәәnd mә Káan; bwá má wá mányúul ócícéndé dí ná bwá sǝ *mwaanê nda Balaam bwá má yә shwiy nәcé bwá má sá míŋǵáádә nda Korê.

12 Sәeŋyálә bínǝŋ má sәéŋyá ídina dí yí í yidá bә bí bәǵá; bwá sá ŋǵúlúǵú dǵ kú gwág shwǝn, bwá yáǵǵ nji nә bwáméfwó. Búsә nda miŋkúdú mí dә bándәwo ntó ná ndeé ŋkwǝ mú zә caam myo mpú kú nywǝ myá. Búsә nda ilí í má bә kú wúmә wәla lә mpúmá dí, í má mun ná ndeé í má shwáás yí.

13 Námá nda ikwǝ í mәŋ í dә wusә vúl nә isâ í mábwam mimbii mimbii ncindyә dí ná, ntó námá wә bwá dә wéeshәli mísoólúǵú mí shwǝn myánj mísh má búúd dí yé. Bwá nyiŋǵә námá bә nda wәacén-cénî wә jon bwá má wú lwon wáŋǵd ŋǵә ntәŋ ntó wá; Zembî má kwambulә bwo jáŋ jiya kúl yídúǵú á ná kulúd jí kandugә á kandugә yí.

14 Inәәǵ muud á kala búúd

zәngbá mpúsә má Adam, nyә a cúndә cúndә wáŋ ná: «Cwámба нгә zә nә wәéngәles бә, бусә бimbí múúd cúgә nә нkul ĺ yí.

15 A zә sámб búúd бәsh milású, zә bwaagulә búúd bí kú bish Zembí wá bów-bów misóólúgá myáŋ myâ kú bish Zembí, nә iciyá í mpyóŋ byēsh ósól ɔ *mísám бонг bwә á lás nә nyә yí.»

16 Haaw! Buud bí kú bish Zembí wá бусә nji nә shúsúlú shúsúlú, nji bwә wә dа tәdәwа nә mәlal má cug; kuú njәond wáŋ í нгә бә nji bów-bów iyēesh byáŋ; bwә dа lás mәma mikaand, bwә faag múúd nji nyәng bí nә нkul нwа mfíi nyádí yé.

Mәcwûŋ shú óbúgula

17 Bi bāŋ oshwә bām má búl cәel wá, tәdúgágá isâ *búúd ɔ lwámá ó Cwámба wúsú Yәsus-Krist bwә á jaaw yág yí.

18 Nгаá nә bwә á ci nә bí ná, «Ja í bá zә бә nә cug á shí ga í wál zә shîn yí, buud ɔ cóógá bwә bá бә, kuú njәond wáŋ í bá нгә бә nji iyēesh byáŋ yâ kú bish Zembí.»

19 Bwә wә óni; bwә нгә sá nә buud bwә нгәg nә бееgyа, bwә нгә cugә nji ndа isâ í shí í нгә kә bwo mílúúd ná, bwә cúgә nә Shíshim má Zembí.

20 Bi bāŋ oshwә bām má búl cәel wá, wágá нkul nyín nyēsh ná bi dúg dа cwínya, bóól cwíny bóól shú ná cug jín jēsh í bág nji isâ bí á *búgula yíid. Dugá sá májәgula bi нгә бә kwíindyá Nkәŋkә Shíshim mә kwíind bí yí.

21 Cwámба íshé Yәsus-Krist mә bá zә lwó ná a gwág shé cey lámúd, a bá zә yә shé cug á kandugә kandugә. Té bí é нгә bwánd wәla dонг yí, нгәgá nә cugә bi нгә mpu ná Zembí нгә cәel bí.

22 Gwágúgá buud bwә нгә ná zhízhigә wá нkúnkwóŋúlә.

23 Бонг bwә mú нгә kә kuda dí wá, dáágúságá yíl bwo, bwә fáámug. Bi ɔ gwág bóólúgá нkúnkwóŋúlә. Nji bi ó bey, mpiigá isâ bwә нгә sá yí, bí mpii tә káándә bwә ámә sá mábów nә ndí yí.

Zembí нwág gúmá

24 Nә ndéé, Zembí jí nә нkul sá nә bi bág kú bwim бонгá, bi ka bá kә tōw nә mәshusug nyádí mílwanád, bi njúl kú nә sá á jumág yé,

25 nyә Zembí нгwûd nә нгwûd нгә cug shé nәcә Cwámба íshé Yәsus-Krist yé, a нwág gúmá, nә icwámба, nә нkul, nә ijwûga, tééd mátéédúléd, zә wóós múús, kә kumә kandugә á kandugә! Amen.

Kálaad Mbúgúlú má Yuánes Isâ í dúgyá nà Kálaad Mbúgúlú yí

Yuánes wá nyə cilə kálaad Mbúgúlú. A ngə bágulə isâ Yésus nyə á lwó nyə yí.

Okrísten bwá á ngə bwəma nà cúwúlí nəcə Yésus-Kríst. Kálaad Mbúgúlú ji ka bæ shú ná a wá bwo ŋkul, bwá kág shwóg búgula Yésus, bwáŋ lúú nji nyádí.

Sá bí nà ŋkul ci ná məma mánkəw mäsə kálaad éga dí ntúga:

- (1) Okálaad zəŋgbá shú mádɔ zəŋgbá má Azî Minâr, faan dúsə nà shí bwá ngə jəw mwəw mēga dí ná Turki yí (1.4–3.22).
- (2) Yuánes má ŋkâŋ kə gwəw, a má kə dúg zhwog isâ (4.1–20.10):
 - (a) kında á jəŋ í ngə yə Zembî gúmá (milúu 4 nà 5);
 - (b) kálaad á mífeedyá zəŋgbá (6.1–8.1);
 - (c) micwəŋ zəŋgbá (8.2–11.19);
 - (d) ŋkəndú bənəŋ ibiin ibá (12.1–13.18);
 - (e) Mwâ Ncwəmbə nà buud 144 000 bwá á wú míkəwámúd wá;
 - (f) wəŋgəles jaaw nda cigulé míləsú í bá bæ ná (14.1–20);
 - (g) ibálá zəŋgbá yâ mpimbə má Zembî (15.1–16.21);
 - (h) Babilən mə bá bwíl, nà biin, nə muud micúndá

á ibəmb nə Sátan bwá jə (17.1–20.10).

- (3) Milúu 21 nə 22 mí ngə cündə nə Zembî ngə kwəməsa ná á bá té isâ ncuncúmbə.

Kálaad mə kə shîn nə jəjə ŋkaagə Múúd nyə a gwúm yé ngə kaag yí, nəəó: «Haaw, mə wál bá nyiŋgə zə» (22.21).

Mətédulé

¹ Kálaad éga jisə mbúgúlú Yésus-Kríst ngə bágulə isâ Zembî nyə a cwíny nyə ná a lwóg ósól ə mäsáal bé yí. Jísə isâ í mú kúná-kúnə ná í zə sîy yí. *Kríst nyə á ka kənd *əŋgəles yé ná a kág lwó sól mäsáal yé Yuánes isâ byəŋgə.

² Yuánes nyə á ka bwaagulə ná isâ byəsh nyə á dúg yí, bísə isâ Zembî nyə á nti Yésus zə lwó nyə yí.

³ Muud ngə lɔ íciyá kálaad éga ngə cündə yé, nywáá má jəla, tɛɛm bæ bəŋgə bwá ngə gwágulə isâ bísə cilyá cínəŋg yí, bwá ngə baagulə byo wá, bwá mə námə jəla, nəcə isâ byəŋgə í wál zə sîy.

Məbádá

⁴ Mə, Yuánes wá má cílə mádɔ mə Zembî zəŋgbá mäsə Azî má.

Zembî nyə á bæ yé, á jísə yé, á ngə zə yé, bənəŋ mishíshim zəŋgbá mí tál nyə mpwóómbú caŋgəd myá bwá ó sá bí mpaam, bwá ó sá námə ná bi cágəg ná shɛɛ.

⁵ Yésus-Kríst muud jísə wúshinɛd abúgúlág yé kə sá námə bí mpaam, a sá ná bi

cúgæg ná shεε. Nyə wá jísá muud ashúshwóógú bwelélə gwúm, a njúl Cí í jwú nə micí myâ shí ga myêsh yé.

Nyə muud mə céél shé yé, muud nyə á yə kwolós dí wéeshəli mácií mé shú ná a cug shé nə *misám yé,

⁶ nyə a sá ná shé bág buud ó faan dé, ofada ó Sóónjú yé Zembî, nyə Yésus ηwág gúmá nə ηkul, kandugə á kandugə. Amen.

⁷ Dugá, a ηgə zə mīnjkúdúd, muud yêsh mə bá dúg nyə, tεem bə bəonj bwá á cúwal nyə nyúúl wá. Ikúl í búúd byêsh í bá ηgə tədɛwə shú déd. Haaw, í bá bə ntó, Amen.

⁸ Zembî Cwámba ηgə ci ná: «Mə ji Alúfa, mə Oméga*, mə jisə, mə á bwey dɛ bə, mə ηgə námá zə, mə ji ánkul nyêsh.»

Yuánes nyə a dúg ntamá á mísh ná bagó

⁹ Mə *mínyonê wún Yuánes, mə muud shé ηgə bwəma nə məntágula məmpwúd, shé tál cé ící ηgwúd, shé nə zény ηgwúd kélə shwóg nə Yésus yé, bwá á kənd mə mīkwám dí ηkwamá bwá jów ná Patmos yí. Í á bə nəcé Milású mí Zembî, nə mə wálə cug jām ná mə ηgə bwiing lán mə Yésus.

¹⁰ Í á ka zə bə, jwów mə Cwámab†, Nkɛnɛkɛ Shíshim nyə á zə sá mə nda mə ηgə cugə nji *shíshim dî; mə mú gwág dúl

kál mádí mpásə kwon, í ηgə lás gwów-gwów nda cwôn.

¹¹ Kál dəonj í á ηgə ci ná: «Cilág sá jêsh wó ηgə dúg yí kálaad dî, wo kəndug mádɔ zəngbá mágád: ná *Dɔ á Ifêz, nə dəonj á Simirnə, nə á Pərgám, nə á Tiyatír, nə á Sardes, nə á Filadelfî nə á Ləwdisê.»

¹² Mə á ka yid ná mə dúg múúd nyə á ηgə lás nə mə yé. Ja mə má yid ntúni yí, mə mú dúg ícé í lámba zəngbá í njúl síyá nə or.

¹³ Mə mú dúg ηgwól múúd tál na mpédúgá ícé í lámba, a ηgə bɛɛla nə Mwân mə Múúd. Nyə á bə a mə bwáád jud ηgə wɔɔla kə wóós mánčíndúgúd, nə fwánjé or fífú nyə kugəd.

¹⁴ Lúu yé nə shilú jé í á bə ηkí jág fumə, cɔ máfumə mə fám. Mísh mé má á ηgə lwenya nda mīngwiile.

¹⁵ Məkuú mé má á ηgə faan nda ηkwánz bwá mə gwíing kuda dí ná ndéé í mú títi yí, kál dé í á ηgə shwag nda ikwó í mánj í dɛ shwag ná.

¹⁶ Nyə á bə a mbíd wəacén-cénî zəngbá nyədí mbwə məncwúmúd, kafwεe í á ηgə cúwo nyə mpu dí, í njúl njəwá ikóómb íbá, mpwoombú nyé í á bə nda jwów ja í mə mpu cwíil yí.

¹⁷ Nji mə á dúg nyə yí, mə á búla nyədí shí məkuú, mə

1:6 5.10; 20.4, 6; 22.5; MmN 19.6; 1Pr 2.9 1:7 1.13; Dan 7.13; Mat 24.30; Yuá 19.34, 37; 1Te 4.17 1:8 1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; MmN 3.14; Iza 44.6

* 1:8 *Alúfa nə Oméga*: Bísə, nə kanjá áshúshwóógú nə áməzhúgúlá yá kál lú garɛk. Ntó mə kó ná «mətédúlé nə məshíné». 1:9 22.8 1:10 17.3 † 1:10 Na ji jwów lú shwénde, jwów ókrísten bwá dɛ yə Cwámabá gúmá yí. 1:11 4.5 1:12 Zak 4.2 1:13 Dan 7.13; 10.5 1:14 Dan 7.9; 10.6 1:15 14.2 1:16 zəngbá: 4.5 *kafwεe*: 2.12; 9.15; Heb 4.12 1:17 1.8; Dan 8.17-18

mú kân nda mbimbə. A mú bəd mə mbwə mənchwúm yé nyúúlúd, nyə nə mə ná: kú bæeg fúndə,

¹⁸ mə ji mətéédulé nə məshíné, mə ji nyəng á kuwô. Mə á yə, ká dągí, mə ji kuwó, mə é ji kuwó kandugə á kandugə. Mə mbid shwiy nə ban mǐnjǐm mǎdí jwónz lú mbwǎd.

¹⁹ Ciləg sǎ jēsh wó má dųg yí, nə sá í ngə sǐy yí, nə byəng í é zə bə yí.

²⁰ Mə zǎ féeğ wo *ndímba wəacén-céní ząngbá wó ngə dųg wa mǎdí mbwə mənchwúm dí óga, nə ndímba ícé í lámba ząngbá bísá sǐyá nə or yí: wəacén-céní ząngbá óni búsə *wəəngəles wə mǎdǎ ząngbá, ícé í lámba ząngbá í njúl mǎdǎ ząngbá.

2

Kálaad á Dǎ á Ifēz

¹ Ciləg *əngəles á *Dǎ dúsá Ifēz yé ná: muud mbíd wəacén-céní ząngbá nyǎdí mbwə mənchwúm dí yé, á ngə kyey mpǎdųgá ícé í lámba ząngbá bísá sǐyá nə or yé, ngə ci ná:

² «Mə mpú mǐsǎlúgú myô, mə mpú bímí wó ngə wáduga nə iséy yí, mə mpú zény wó jí nə ndí ná wó cǎel ngə kə shwóg yí; mə mpú ná wo ádé magalə ná binónj mimbəwúlú mí búud ngəg nə cųgə. Mə mpú ná wo á bigas buud bwə də ci ná búsə *buud ó mǐlwámá bām mǎe nda mpu bwo wá,

wo á bigas bwo ná ndéé wo mú kwey ná bwə ngə shüg.

³ Wo jí nə zény ná wo ká shwóg, wo a má dųg micúnj shú dām dí ná dųg dųg, nji wo ąngê nə kə mpás.

⁴ Nji mə ngə ná jum wo nə sá ngwúđ, jí ná wo anyíngé ná cǎel mə nda wó á fwo də cǎel mə ná.

⁵ Tǎdųgág kúl wó ngə zhu nə mbəəgú yí, céndųg tǎdųgá, wo nyíngəg tééd mǐsǎlúgú myô mí ashúshwóógú. Nkí ntó dí, mə zə nŭj, zə yíl cé lámba gwô kúl í də tŭw yí.

⁶ Í njúl ná mə ngə gwág wo nywa nəcé wó mpii mǐsǎlúgú mí búud bwə ngə bǧ Níkwalá wá, námə nda má mpii mǐsǎlúgú myəəng ná.

⁷ Muud jí nə mǎlwə má gwág yé, kə mpú gwág ísǎ Nkǣnkǣ Shíshim ngə jaaw mǎdǎ má Zembí yí. Muud mə bá ntǎ yé, mə bá yə nyə nkul ná a dąg bumá líí á cųg í tǎl *Paradis má Zembí dí yí.»

Kálaad á Dǎ á Simirnə

⁸ Ciləg *əngəles á *Dǎ dúsá Simirnə yé ná: muud jisá mətéédulé nə məshíné yé, nyə á yə ná ndéé a nyíngə gwúm yé, ngə ci ná:

⁹ «Mə mpú bímí wó ngə bwəma nə micúnj yí, mə mpú ná wo ngə cųgə mǎbúwa dí, í njúl ná wo jí nə kúm. Mə mpú bímí bəəng bwə ngə shüg ná búsə *Oyúden wá bwə ngə ntáma wo jínə yí. Bwə cųgé

fwámé Oyúden, búsə buud wá Dɔ mə *Sátan.

¹⁰ Wo zə bá jug, nji sá jɔɔŋ i ajəláyé nə sá wo ifwaas. Dugí, Njwû məjamb mə bá zə sá nə ból búud bín bwá kág mímbwugud; sá jɔɔŋ í bá bə bí məkugulə shú nə sá bí búsə yí í mpúyug. Bi é jug tɔŋ mwôw wûm. Wo ɔ baagulə kuú njɔɔnd wô kə wós jwów lú shwiy, mə ka bá bwéed wo cug nda *tûm gúmá.

¹¹ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísâ Nkɛŋkɛ Shishim ngə jaaw mədɔ mə Zembî yí. Shwiy ábeé í ábúle ná bii múúd mə bá ntɔ yé.»

Kálaad á Dɔ á Pɛrgâm

¹² Cilág *éŋgəles á *Dɔ dúsə Pɛrgâm yé nə, muud jísə nə kafwele njəwá íkómb íbá yé mə ci ná:

¹³ «Mə mpú kúl wó njúl yí, *caɔŋgə mə *Sátan jí nûŋ. Mə mpú nə tɛɛm bə ntó, wo mə nada nə jínə dâm. Mə mpú nə tɔɔ ja bwá á gwú wúshined waamə abúgúlág Antipas nûŋ bídí kúl Sátan njúl yí, wo a shígé kílya búgə wó ngə *búgula mə yí.

¹⁴ Nji mə ngə ná jum wo nə búbaalé ísâ: wo jí nə bólúgá búud na bwá ngə bɛ minjígulá mí Balaam. Balaam nyə a jíguli Balag nə a sáág nə buud ɔ *Izəɾəyɛl bwá dág ocúdu buud bwá ámə cígə shú ózembî ó áyadág wá, bwá

wúsəg námə mányúul janɔa dí shú nə bwá bəg nə bɔɔgú bwádí ícugud.

¹⁵ Wo jí námə nə buud bwá ngə jíguli minjígulá mí búud bwá ngə bɛ Níkwalá wá.

¹⁶ Céndúg tédúgá, ŋkí ntó dí, mə leel námə wós nûŋ, zə lumbuli nə buud bɔɔŋgú nə kafwele jí mə mpu dí yí.

¹⁷ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísâ Nkɛŋkɛ Shishim ngə jaaw mədɔ mə Zembî yí. Muud mə bá ntɔ yé, mə bá sá nə a dág *mána mə jí nə ndí shwoó dí yé, mə yə námə nyə kwóógú áfufumá í njúl nə jínə ágúgwáan cilyá, jínə dí nə tɔɔ muud nda mpu yí; muud mə bá námə mpu dwo nji muud mə lág kwóógú yé.»

Kálaad á Dɔ á Tiyatír

¹⁸ Cilág *éŋgəles á *Dɔ dúsə Tiyatír yé ná: *Mwân mə Zembî, muud jí nə mísh mə ngə lwenya nda miŋwiile yé, á jí nə məkuú nda iŋkwánz yé, ngə ci ná:

¹⁹ «Mə mpú mísólúgú myô myêsh, tɔɔ cɛlí gwô, tɔɔ búgə gwô, tɔɔ sáal dwó, tɔɔ lám jísów wó jí nə ndí yí. Mə mpú námə mísólúgú wó mú ngə sá ja ga dí myá, mí bulya cɔ mí ashúshwóógá.

²⁰ Nji mə ngə ná jum wo nə sá ngwúd. Wo ngə dág mísólúgú mí Zhézabel nə mísh. A ngə yad nə a jí mudá micúndə mə Zembî, a ngə shiig

2:10 Mat 10.28; 1Kr 9.24-25 **2:11** 20.6, 14; 21.8 **2:12** 1.16 **2:14** 2.20; Ilŋ 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pr 2.15 **2:17** Sôm 78.23-25; Yuá 6.48-51 **kwóógú:** Zak 3.9
jínə ágúgwáan: 3.12; Iza 62.2; 65.15 **2:18** 1.14-15 **2:20** Ilŋ 25.1-8; 10j 16.31; 20j 9.22, 30; Mís 15.20

osóol ɔ mäsáal bâm ná bwá ηgág nə sá jaŋga, bwá ηgág nə də ocúdu buud bwá ámə cigə shú ózembî ó áyadúg wá.

21 Mə a mə yə nyə fwála ná a céndúg tádúgá, nji nyə acéélé yow jaŋga.

22 Ná ndeé, mə bá sá nyə ná, mə bwíig nyə bwágə *incwaw í ntugud; ná ndeé, buud bēsh bánōŋ bwá á sá minəomb wá, mə bá lwó bwo incwaw í ntug, ηkí bwá acéndé mítádúgá ná bwá yow mísóólúgú mí abúbôw myé myəŋg.

23 Mə bá námə gwú bwán bé bēsh, mədɔ mēsh mə ka bá mpu ná mə wə mə bigas mítádúgá nə iyéesh í búud, mə bá jəna nə muud yēsh a bídí, bɛ mísóólúgú myé.

24 Nji, bí bəŋg óbúgula wá Tiyatír bí aŋgē nə bɛ minjígúla mí múdá wəŋg wá, bí buud bí áshígé nyíi ísá bwá ηgá jōw ná mindimba mí *Sátan dí wá, mə á nyiŋgəyé ná bá káág bí wúl mbag.

25 Mə jí nji ná, bí mpúg bíi sá bí bí nə ndí yí kə kumə ja mə bá nyiŋgə zə yí.

26 Muud mə bá ntɔ yé, múúd mə bá síya nə mə ná ndeé kə wós ja shí ga í bá shín yé, mə bá yə nyə ηkul ná a jwúg nə ikúl byēsh,

27 a ka bá du fála byo nə ηkúd nda muud mə bwú mímbágə mí mpíí yé.

28 Námə nda Dâ nyə á yə mə ηkul ná, mə bá námə yə

nyə acén-cení mə du faan mpámán mpámán yé*.

29 Muud jí nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísá Nkɛŋkɛ Shíshim ηgá jaaw mədɔ mə Zembî yí.»

3

Kálaad á Dɔ á Sardes

1 Cilág *ēngəles á *Dɔ dúsə Sardes yí ná: muud jisə nə mishíshim mí Zembî zaŋgbá nə wəacén-cení zaŋgbá yé mə ci ná: «Mə mpú mísóólúgú myô myēsh. Buud bwá ηgə bul gwáduga ná wo jí kuwó, í njúl ná wo jí mbimbə.

2 Jigə ηkasə, wo lálushig súsúsá í mə lúg ni, í á bá yə. Nəcé mə mə dúg ná misóólúgú myô mí afwóyé bə mílwándúla mísh mə Zembî waam dí.

3 Tádúgág nda wó á lág njígúla ná, nə nda wó á gwág wə ná. Céndúg tádúgá, wo nyiŋgəg baagulə njígúla wəŋg. Wó ká bə kú jí ηkasə, mə zə nda júwâl, wo kú mpu ja mə é wós yí.

4 Nji, bósólúgá búúd wá wódí Dɔ dí nūŋ Sardes bwá a shígé wá nyéé myáj mikáándád. Bāŋ wá sánōŋ mə bá kyey sámbá wá, nə mikáándə mí áfufumə nəcé í jəlá nə bwo ntó.

5 Ná ndeé, muud mə bá ntɔ yé, mə bá bwéed nyə káándə áfufumə. Mə abulé jímbal jínə dé kálaad á cug dí. Mə bá magulə nyə mísh mə Sósŋgú waam bánōŋ wəēngəles béd.

2:23 22.12; Zhe 11.20 2:25 3.11 2:26 12.5; 19.15; Sôm 2.8-9 2:28 22.16

* 2:28 Námə nda 22.16, acén-cení mə du faan mpámán mpámán yé jisə yuug á ηkul Dâ mə bá yə múúd wəŋg yí. 3:1 1.4, 16 3:3 16.15; Mat 24.43; 1Te 5.1-2 3:4 6.11 3:5 Mat 10.32 *kálaad*: 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; MmN 32.32; Sôm 69.29; Iza 4.3; Luk 10.20

6 Muud jí nà mælwê má gwág yé, ká mpú gwág ísâ Nkêṅkê Shíshim ṅgá jaaw mæḍḍ má Zembî yí.»

Kálaad á Dḍ á Filadelfi

7 Cilág *éṅgales á *Dḍ dúsá Filadelfi yé ná: Nkêṅkê muud, Muud á obúbálé, muud jí nà juwuga njów má *Dávid yé; muud jí ná, á ká juw, muud nda fad; á ká fad íí, muud nda juw yé, á ci ná:

8 «Mə mpú mísóólágú myô, mə má juw mpumbé wódí shwóg, mpumbé múúd cúgé nà ṅkul fad yí. Má juw wo wə nəcə wo cugé mpu bə nà ṅkul, nji wo má baagulə kéel dām kú kíílya mə.

9 Mə bá yə wo buud búsá Dḍ mə *Sátan dí óni, bwé ṅgá ci ná búsə *Oyúden, bwé nda bə fwámé Oyúden óni; bwé ṅgə shiig. Mə bá sá ná bwé zág kúḍ wo mampwoombú shí, bwé mpu ná mə á cəel wo.

10 Nda wo á baagulə kéel dām nà zény ná, məméfwo mə bá námə baagulə wo ja fwála lú mákugulə í bá zə kwaga nà shí nyêsh yí. Muud yêsh á shí ga mə bá bwəma nə məkugulə mɔṅg.

11 Mə wál bá nyingə zə. Biig sá wó jí nà ndí yí ná kpwíny, shú ná muud kú bá déég wo *túm gúmá wô.

12 «Muud mə bá ntḍ yé, mə bá təl nyə Zembî waam dí Mpáanzé ná shím, a nda bá nyingə wú cínṅg. Mə bá

cilə nyə jínə má Zembî waamə nə jínə lú ṅgwála má Zembî nyúúlúḍ. ṅgwála wɔṅgá wə Yurúsalem agúgwáan mə bá wú gwów wə Zembî yé. Mə bá námə cilə nyə jínə dām agúgwáan nyúúlúḍ.

13 Muud jí nà mælwê má gwág yé, ká mpú gwág ísâ Nkêṅkê Shíshim ṅgá jaaw mæḍḍ má Zembî yí.»

Kálaad á Dḍ á Ləwdisê

14 Cilág *éṅgales á *Dḍ dúsá Ləwdisê yí ná: muud jisá amen yé, wúshined abúgúlág, wúshined afwámê, amódí á sá jêsh Zembî nyə a té yí, a ṅgə ci ná:

15 «mə mpú mísóólágú myô myêsh. Wo jisə fwaalá, kú gwḍ, kú təla. Wo ɔ nywá bə ṅkí təla, ṅkí ntág ṅkí gwḍ, yáa.

16 Ná ndeé, nda wó jisá fwaalá, kú təla, kú gwḍ ná, mə bá gwú wo nda igwíile.

17 Wo mú ṅgə ci ná: “Mə mé bíg, mə músə nə byɔṅg, mə anyíngáyé jii tɔɔ sâ.” Í njúl ná wo ampúyé ná wo ji ṅkúṅkwóṅulə, ntágúlá-ntágulə, mbúmbúwá, wo njúl ancím-ncím, shushwáás.

18 Ntó, gwágúlág mácwûṅ mága: zaág mádí, zə kusə or mə á mə shín fyá nə kuda yé, wo bígúg. Zaá kusə míkáándé mí áfufumə wo bwáádúg, wo nda ná nyingə bə shushwáás, nda nyingə bə nə shwôn. Zaá kusə cwé cwéel míshád, wo mpúg dág shwóg.

19 MEE má du lás nə buud má céel wá, mə du súg bwo. Lulúg ɲkúl, céndúg mítédúgá.

20 Dugí, mə təl mpumbéd mə ɲgə kudə. Múúd mə ká gwág kál dām, a juw mpumbé, mə nyíi nyádí ɲjów zə də nə nyə kəl ɲgwúd.

21 Muud mə bá ntɔ yé, mə bá sá ná a zég, sá zə ji mádí caaɲgád; nəcé ja má á ntɔ yí, mə á zə námá, sá pɔpá zə ji nyádí caaɲgád.

22 Muud jí nə məlwə má gwág yé, ká mpú gwág ísâ ɲkɛɲkɛ Shíshim ɲgə jaaw mədɔ mə Zembî yí.»

4

Gúmá má Zembî

1 Mə músə nyiɲgə kənd mísh, mə mú dúg mpumbé í ɲjúl ná bagé nŋɲ joɲud. Kál má á fwo gwág í ɲgə lwɔ nda cwɔɲ yí í músə ci nə mə ná: Zaá kúga gwɔw, mə zég lwó wo ísâ í jɛlá nə bá zə síy yí.

2 Kú námá bwey, ɲkɛɲkɛ Shíshim mú zə sá mə nda mə ɲgə cugə ɲji *shíshim dí. Mə músə dúg məma *caaɲgá, muud ɲjúl cínɔɲg.

3 Muud wɔɔɲgá ká du lwenya nda jɔjɔ mákwóógú bwé du jɔw ná zhâspə nə sardwân má, ɲjumbú í má lyɛ nyə caaɲgá, ɲjumbú wɔɔɲg ɲgə lwenya nda kwóógú bwé du jɔw ná emerôd yí.

4 Bíl ícaaɲgá məwúm məbá nə ínɔ í ɲjúl na caaɲgá ni

dí mákoogú məkoogú, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónɔ bwé ɲjúl ícaaɲgá byɔɔɲgúd. Bwé nə mikáándé mí áfufumá, nə mítúm mí gúmá lúúd, mí ɲjúl síyá nə or.

5 Minjəs mí mú du daguwa, mí ɲgə zhu na caaɲgád, nə məjuɲá, nə ɲkəl mpú. Mə mú dúg ilámba zaaɲgbá minjidyá na mpwóómbú caaɲgád, ilámba byɔɔɲg bíse mishishim zaaɲgbá mí du tɔw mísh má Zembî dí myá.

6 Mə dúg námá gúl sá cínɔɲg mpwóómbú caaɲgád nda məma mán, ná ɲkúl-ɲkúl nda yén kristâl. Bílúgá ísâ ínɔ í ɲjúl míkuwó í á bə na tām caaɲgá nə mákoogú məkoogú, ísâ byɔɔɲg í ɲjúl nə mísh bwəma nə nyúúl nyêsh.

7 Kuwó sá áshúshwóógú í á bə nda zhwambáɲkwuɲ, ábeê nda cwɔ ɲgwúm nteny, aléel nə mpwoombú nda muud, ányina nda mpal ja á ɲgə jéel yí.

8 Míkuwó mí ísâ mínɔ míni myêsh mí ɲgə bə nə məfaafugá məsaman məsaman, faafugá dêsh nə mísh kál jêsh, tɔɔ gwɔw, tɔɔ shí. Míkuwó mí ísâ míni mí du wá ɲgwa ja jêsh bulú nə mwásá ná:

Zembî Cwámbe ji ɲkɛɲkɛ, a ji ɲkɛɲkɛ,

Zembî á ɲkul nyêsh,

Zembî nyə á bə yé, á jísá yé, á ɲgə zə yé.

3:20 Mat 8.11; Yuá 14.23 3:21 1.6; Mat 22.44; Heb 8.1 4:2 5.7; Sóm 11.4; 103.19 4:3 Eze 1.26-28 4:4 ocúmbá buud: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iza 24.23 áfufumá: 6.11 4:5 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; MmN 9.24; 19.16; Eze 1.13-14 4:6 15.2; Eze 1.22 ísâ ínɔ í ɲjúl míkuwó: 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Eze 1.5-12; 10.14 4:8 1.17; 11.17; Iza 6.2-3; Eze 1.18; 10.12

⁹ Isâ ínô íni í ñgə gúmal nyə, ñgə ságusə nyə, ñgə yə nyə akíba, nyə muud njúl caangád, á ñgə cugə kandugə á kandugə yé.

¹⁰ Ná ndéé, ja jêsh isâ íni í ñgə wá nyə ñgwa ntáni yí, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónô bwé á ñgə kúd məmpwoombú shí, ñgə yə muud njúl caangád yé gúmá, nyə muud ñgə cugə kandugə kandugə yé. Bwé ñgə kul mitúm mí gúmá myáñ na ñpwóombú caangád bwé ñgə ci ná:

¹¹ Yé Cwámba wúsá, yé Zembí wúsá,
í jəla nə bwé yég wo milwanə,
nə gúmá, nə mpífá.
Nəcə wo a té isâ byêsh;
wo wé wo á ji ná í bág, í mú ntâg námé bə.

5

Feedyá kálaad

¹ Mə mú dág íí, muud nyə á bə a njúl caangád yé nyə á bə nə kálaad mbwé məncwúmúd, kálaad wəɔŋgú njúl, micilyá cwú micilyá tóón, bwé á ka fúlə nyə nə ndéé fad nə lug* mifeedyá zangbá. ² Mə mú námé dág gúl ñkácíd *éñgəles, a ñgə cúndə gwów-gwôw ná: «Zé mə mpiyá nə wəɛfúlə kálaad éga a tí mifeedyá myé yé?»

³ Ná ndéé, təɔ jɔŋ dí gwôw, təɔ wa shí, təɔ shí ga dí shí kú

nə muud nyə á bə nə ñkul wəɛf kálaad nə a dág sâ jí cwú yí.

⁴ Mə músə ñkəny məma yə, nə dágúlə nə kú nə təɔ muud nyə á mpiya wəɛf kálaad nə a dág sâ jí cwú yí.

⁵ Nji, ñgwól cúmbá muud mú ci nə mə ná: «Kú bəɛɛ ji. Dugí, Zhwambáñkwuñ á bəɛnd mə Yúda, nta mə *Dávid, nyə a mə ntə sâ jêsh; nyə wé jí nə ñkul wəɛf kálaad, a tí mifeedyá zangbá míni.»

Mwâ ncwəmbɛ

⁶ Mə mú dág íí, na tām *caangá, Mwâ ncwəmbɛ njúl nda buud bwé á cigə nyə tãñ *mətúnuga, a tél na ñpádúgá mikuwó mí isâ minô nə ocúmbá buud. A njúl nə məlaag zangbá nə mísh zangbá; məlaag zangbá məɔŋg wé mishíshim zangbá Zembí nyə á kənd shí nyêsh dí myá.

⁷ Mwâ ncwəmbɛ wəɔŋg nyə á ñgə shísh nə ndéé kə kumə wé muud nyə á bə a njúl caangád yé; a músə lóg kálaad múúd wəɔŋg dí mbwé məncwúmúd.

⁸ Ja Mwâ ncwəmbɛ nyə á shín lóg kálaad yí, mikuwó mí isâ minô nə ocúmbá buud məwúm məbá nə ónô bwé mú wusə mənyúul ombúbudí na nyédí shí məkuú. Bwé á bə, muud yêsh nə búñzhá nə ikwôw í njúl síyá nə or, ikwôw

4:11 Mət 1.1, 31; Mbú 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6 5:1 10.2; Iza 29.11;

Eze 2.9-10; Dan 12.4, 9 * 5:1 Lug wúsə gúl sâ í də bə kúl ónciñ ə wóógə bwé də lwə məkwiindyé dí yí; sâ jəɔŋg í də nada, muud jee táám isâ nə ndí. 5:5 4.4; Mət 49.9; Mat 1.1; Rom 1.3-4; Heb 7.14 5:6 4.6-7 **Mwâ ncwəmbɛ**: 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iza 53.7; Zhe 11.19; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 **mishíshim zangbá**: 4.5; Zak 3.9 5:7 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 10j 22.19; Iza 6.1; Eze 1.26-28; 10.1 5:8 8.3-4; Sôm 141.2 **búñzhá**: 15.2 5:9 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Sôm 96.1

íni milwándúlá nà cá: cá ni wá mājəgula má óbúgula.

⁹ Bwá músə ηgə sey susa ágúgwáan. Bwá á ηgə sey ná:

Wo wá má mpíyá nə ηwa kálaad,

wo tí mífeedyá myé

nəcə bwá á cígə wo tân mətúnuga.

Wo á ka t̄ə buud nə məcíi mwô shú ná bwá wúg míkwm mí

*mísámúd,

bwá bág buud ó Zembí,

bwá ηgə zhu íbεend byêsh d̄i,

nə məkál mēsh dí, nə íkúl nə ilwon η byêsh d̄i.

¹⁰ Wo a má sá ná bwá bág

faan lá ófada, ηgə s̄ey nə Zembí.

Bwá bá bə nə ijwúga shí ga nyêsh d̄i.

¹¹ Mə músə nyiηgə kənd mísh, mə mú gwág məkál má ncúlyá wəéηgəles bímbí múúd cúgə nə ηkul l̄ə yí, bən̄d̄η mikuwó mí íkukwumuga nə ocúmbá buud. Bwá á bə bwá má lyɛ caηgə ná bíiíi.

¹² Bwá á ηgə ci gwów-gwôw nə:

Mwâ ncwəmbɛ bwá á cígə yé,

mə mpíyá nə lág mpífá, nə kúm,

nə fəg, nə ηkul, nə gúmá,

nə milwaná, nə məzhwámá.

¹³ Mə mú gwág íkukwumuga byêsh Zembí nyə a sá t̄ə j̄on dí gwôw, t̄ə wa shí, t̄ə shí ga dí shí, t̄ə m̄an̄ yí, nə isâ byêsh bíś cínəηg yí, byêsh í ηgə ci ná: Nyəəηg njúl caηgəd̄ yé bá

Mwâ ncwəmbɛ,

bwá mpíyá nə məzhwámá,

nə gúmá, nə milwaná, nə ηkul

kandugə á kandugə.

¹⁴ Mikuwó mí isâ mín̄ míni mí mú ci ná: Amen. Ocúmbá buud bwá mú búd̄əw shí, yə Zembí bá Mwâ ncwəmbɛ gúmá.

6

Mwâ Ncwəmbɛ mə zó tí mífeedyá mí kálaad

¹ Mə músə nyiηgə kənd mísh, Mwâ Ncwəmbɛ má tí feedyá áshúshwóoḡə; mə mú gwág mikuwó mí isâ mín̄ míni, gúl mú k̄im ná: «Zaág!» Kál d̄é í á bə nda njum-mpú.

² Mə músə nyiηgə kənd mísh, mə mú d̄əg kabulí í njúl ná fūm, muud njúl gwo gwôw nə ban̄gá mbwəd̄. Bwá mú yə múúd wəəηgú *t̄um gúmá. A mú tí njəənd ná, nda á jí mánt̄ə-buud ná, a nyiηgə námá kə ηgə nt̄ə.

³ Mwâ Ncwəmbɛ mú tí feedyá ábēē, mə mú gwág kuwó sá ábēē má ci ná: «Zaág!»

⁴ Gúl kabulí í mú cúwo, í njúl títī ná zhwun̄, muud njúl gwo gwôw. Bwá mú yə múúd nyə á bə a njúl gwo gwów yé ηkul ná a kág sá ná shí nyêsh í tówág ná shwu, kú ná nə mətəla, shú ná buud bwá ηgəg nə gwúya. Bwá mú yə nyə məma kafwɛɛ.

⁵ Mwâ Ncwəmbɛ má tí feedyá álél̄, mə mú gwág kuwó sá álél̄ má ci ná: «Zaág!» Mə músə nyiηgə kənd mísh, mə mú d̄əg kabulí í njúl yíyínd, muud njúl gwo gwów nə lwud mbwəd̄.

⁶ Mə mú gwág námá nda kál í ηgə cúwo mpéd̄úgá mikuwó

mí isâ mínî míni, í ñgá ci ná: «Ñgug *blé í zé kusha, kílo ñgwûd *danarî ncindî; ñgug *orzha wân, okílo olól danarî ncindî. Nji, ci wo nda ntáma mawúda nã mælwæg.»

7 Mwâ Ncwæmbe má tí feedyá ányina, mæ mú gwág kuwó sá ányina kál dé má ci ná: «Zaág!»

8 Mæ músæ nyingæ kænd mísh, mæ mú dág kabálí í njúl nã nyúúl mæjúwó má mbædí, muud njúl gwo gwów, muud wæñgá nã jíná né Shwiy, bañ mínjîm í á ñgæ bæ nyæ mpás. Bwá mú yæ shwiy bá bañ mínjîm ñkul ná bwá gwúg buud shí nyêsh dí tâñ kœw ñgwûd á mækœw mænî; bwá ñgég nã sá né ból búúd bwá yég dóomb dí, ból yæ nã zha, ból yæ nã kwaag-jumæ bwæ, bólúgá ðy íbiin í shí.

9 Mwâ Ncwæmbe má tí feedyá átána, mæ mú dág íí, *míshíshim mí búúd shí *alatâr. Í á bæ míshíshim mí búúd bwá á gwúyœw næcé Milású mí Zembí wá, næcé bwá á bæ fwámé ówúshined, bwá á bwiñg Milású mí Zembí váál í jéla yí.

10 Mishíshim myœñg mí á ñgæ kîm gwów-gwów ná: «Yé Ñkëñkë Mása, Mása áfwámé, ñgáá wó jéla nã kunda sã, yá nã buud œ shí bwá á gwú sá wá? Wo é ñgæ bwey ntáni ná ndéé kã wóós jáyé ja?»

11 Ná ndéé bwá mú ñgæ yæ

bwo, muud yêsh jud áfufumá. Bwá mú ci nã bwo ná bwá sálug milám shí búbaalé fwála, kã wóós ja bêsh bwá é kwaga bímbí bwá jéla nã bæ yí; næcé í jî ná ból óshwá bân bânón ñgæ á ñgæ sêy wá nã ból ómínyœñ bân bwá fwóg gwúyœw námé nda bwo.

12 Mæ músæ nyingæ kænd mísh, Mwâ Ncwæmbe má tí feedyá ásamæna, shí í mú jág ntañsa, jwów mú yínda nã ncuú nda káándó íkúsæ, ñkwoond yêsh ncindí mú bæ títií nda mæcií,

13 wæacén-céní wá joñ bwá mú ñgæ kud shí námé nda íbumé í lí í ðæ kud ná mínjwî ja ñkwî ñgá kuñg yí.

14 Joñ í mú fála nyúul nda múúd má ðæ fála kwœl-kwóló ná; mimbân myêsh nã mæñkwamé mêsh má mú tâw ícéd.

15 Í mú ka zæ bæ, tœ ojwû œ shí, tœ ofwó búúd, tœ milúlúú mí ózimbí, tœ mikúkúm, tœ oñkácíd, tœ mælwáá, tœ ofulí, bêsh óni bwá mú kã ñgæ shwaaw míku mí mækwóógád nã mækwóógú mâ mimbánjád.

16 Bwá mú ñgæ ci nã mimbân nã mækwóógú má anání ná: «Kádágá sã, shweelugá sã, sá bág shwóg-shwóg nã muud njúl caañgád yé, shwóg-shwóg nã kál Mwâ Ncwæmbe má kuya mpimbæ yí.

17 Næcé, jwów lú mpimbæ mæ

6:8 Zhe 14.12; Eze 14.21; Ozê 13.14 6:9 1.2, 9; 12.11, 17; 19.10; 20.4; 1Yn 1.1-2
6:10 18.24; Sôm 13.2-3; Mbá 32.43; Luk 18.7 6:11 jud áfufumá: 3.5, 18; 4.4; 7.9,
13; 19.8, 14; Iza 61.10 6:12 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Zhu 2.10; Mat 24.29 6:14
16.20; 20.11; Iza 34.4; Heb 1.11-12 6:15 Iza 2.10, 19, 21; 24.21 6:16 5.7; Ozê
10.8; Luk 23.30 6:17 Zhu 2.11; Nah 1.6; Sof 1.14-18; Mal 3.2

Mwâ Ncwambe bá Muud njúl caangád yé í má wóós, muud e faam í?»

7

Məyigyé má bwán ó Zembî

¹ Ja ísâ íni í mə shîn bə yí, mə mú dág *wéngales onḡ bwé tál ikóómb í shí ínḡ dî, bwé má káágulə óḡkwḡ onḡ* wâ shí. Bwá a shígé bíd ná ḡkwḡ kúḡgug təə shí, təə m̄ḡ, təə málííd.

² Mə mú nyingə dág ḡgwól *éngales ḡgá wú ḡgeé kóómb jwḡw í d̄ə cúwo yí, a mbíd sá bwé d̄ə bwadulə búúd máyigyé má Zembî á kuwō yí. Nda bwé á yə wéngales ónḡ ḡkul ná bwé ntámáḡ shí ná m̄ḡ ná, éngales mə á nyingə dág éne mú k̄im gwów-gwḡw lās nə bwo.

³ Nyə á ci nə bwo ná: «Kúgá fwo ntáma shí, ḡkí m̄ḡ, ḡkí málíí; bwándégá, sé fwóg wá ósól ɔ mäsáal ó Zembî wúsú məyigyé mámpwoombúd.»

⁴ Mə músə gwág né buud bwé á wíyḡw məyigyé wá bwé á bə buud otóóshin təd nə məw̄um mánḡ nə ónḡ, ḡgələ zhu íbɛend í *Izəəyél byêsh dî.

⁵ Í á bə buud otóóshin w̄um nə óbá bɛend mə Yúda dí, otóóshin w̄um nə óbá bɛend mə Ruben dí, otóóshin w̄um nə óbá bɛend mə Gâd dí,

⁶ otóóshin w̄um nə óbá jé má Azer dí, otóóshin w̄um nə óbá jé má Neftali dí,

otóóshin w̄um nə óbá jé má Manase dí,

⁷ otóóshin w̄um nə óbá jé má Símayon dí,

otóóshin w̄um nə óbá jé má Lévi dí,

otóóshin w̄um nə óbá jé má Isakâr dí,

⁸ otóóshin w̄um nə óbá jé má Zabulon dí,

otóóshin w̄um nə óbá jé má Yóseb dí,

otóóshin w̄um nə óbá jé má Bəḡzhamê dí.

Buud óni bēsh wé bwé á wíyḡw məyigyé mámpwoombúd wá.

Kúl má Zembî

⁹ Ja áməyigyé éne má shîn yí, mə mú dág búúd áncuncuma, bímbí múúd cúgé nə ḡkul lḡ yí. Bwá á bə buud wâ ilwonḡ byêsh, nə íbɛend byêsh, nə ikúl byêsh, nə məkəl mēsh, bwé tál mpwóómbú caangád, Mwâ Ncwambe dí míshúd, bwé má bwáád íjud í áfufumá, bwé nə m̄ḡ má lándú mábwád.

¹⁰ Bwá á ḡgə k̄im gwów-gwḡw ná:

Zembî wúsú muud njúl caangád yé,

bá Mwâ Ncwambe wé bwé má cug s̄ə.

¹¹ *Wéngales bēsh bwé má lyɛ *caangá nə ocúmbá buud, nə mikuwó mí ísâ mínḡ wá, bwé mú wusə mányúúl shí ombúbudî na mpwóómbú caangád, yə Zembî gúmá,

¹² bwé ḡgá ci ná:

Amén. Məzhwámá, nə mil-
waná,
nə fūg, nə akíba, nə gúmá,
nə mpífá, nə ŋkul,
bísa Zembî wúsú isá byé
kandugá á kandugá. Amén.

13 Nə ndéé, ŋgwól cúmbá
muud mú lás, ci nə mə ná:
«Ozá bāŋ bí nə ijud í áfufumá
óni, bwá ŋgə wú ŋgow?»

14 Mə mú bəsa nə nyə ná:
«Yé Cwámaba, wo wá má mpú.»
A mú ci nə mə ná:
«Búsə buud bwá ŋgə wú yáág-
yáág cúwálíd wá.

Bwá má gusa íjud byáŋ mácií
mə Mwâ Ncwəmbɛ dí,
sá ná í bəg ofúfumá.

15 Gwá wá bwá tál na
mpwóómbú caŋgə má Zembî
dí yí.

Bwá é du yə Zembî gúmá
bulú nə mwásə nyádí
Mpáanzə.

Muud njúl caŋgəd yé má
bá wá bwo nyádí
gúgáwád.

16 Bwá ábálé ná bwɛɛ gwág
zha,
kú nyingə bwɛɛ gwág
shwáásúlə miná.

Təə yásə təə ŋgwól bibibi
nyə abáɛ ná nyingə nyaan
bwo nyúúlúd.

17 Nəcé Mwâ ncwəmbɛ
jí tâm caŋgə yé má bá bə
mbaagulə wáŋ,
a bá kə nə bwo mánɛwuŋ má
ŋgə wéésháli
məjúwó mâ cug mád,

Zembî mú bá fîm bwo
məzhwíɛ mēsh
mishúd.»

8

Feedyá á zaŋgbá

1 Mwâ Ncwəmbɛ músə zə tí
feedyá á zaŋgbá. Ja á má tí wə
ntúni yí, mə mú gwág joŋ nə
kufug tâŋ kúl wəla.

2 Mə mú dúg *wəéŋgəɛ
zaŋgbá bwá du tōw mísh má
Zembî dí wá. Bwá mú yə bwo
micwōŋ zaŋgbá.

3 ɛŋgəɛ shús mú zə tōw
álatâr dí, a mbíd kwōw bwá
du yáŋgulə *cáá yí, í njúl
síyá nə or. Bwá mú yə nyə
zhwog olabínda nə a jígálúg
na álatâr dí, yíɛ jəŋg í bádúg
nə məjəgula má míŋkəŋkə mí
búúd myēsh tâŋ *mətúnuga.
*Alatâr wəŋgú nyə á bə
síyá nə or cínəŋg mpwóómbú
caŋgəd. 4 Yíɛ ólabínda nə
məjəgula má míŋkəŋkə mí
búúd í mú wú *éŋgəɛ dí
mbwád, bád kə wá Zembî.

5 ɛŋgəɛ mú ŋwa kwōw bwá
du yáŋgulə cáá yí, ŋwa kuda
álatâr dí lwándulə cínəŋg nə
cwóó, a músə wusə shí. Nkêl
mpú kə kyɛɛg, nə məjuŋá, nə
mínjəs, shí í mú jág ntaŋɛsa.

*Micwōŋ mısaman mí
ashúshwóógú*

6 Wəéŋgəɛ zaŋgbá bwá á
bə nə micwōŋ wá bwá mú
kwəməsa ná bwá zə lwə myo.

7 Ashúshwóógú mú lwə yé
cwōŋ. Nə mətálamu, nə kuda

fulá nà mæcií í mú shwiy shí. Kòw lù shí ñgwúd á mækòw málóól í mú cumbali jígà, kòw lù ílí ñgwúd á mækòw málóól cumbali námá jígà, ikáá íbús byêsh í mú námá cumbali jígà.

8 Engàles ábèé mú lwò yé cwòh. Bwé mú wusà gúl sà mâh. Sâ jòhng í njúl námá nda mæma mbún í mé ja ñgwiile. Kòw lù mâh ñgwúd á mækòw málóól í mú shîn bæ mæcií mæcií,

9 kòw ñgwúd á mækòw málóól mé íkukwumuga í á bæ mikuwó mâh yí í mú yà, kòw ñgwúd á mækòw málóól mâ ititíma í mú shîn cóóg.

10 Engàles aléel mú lwò yé cwòh. Mæma ácéen-cení mú wú jòh dí, a ñgá jígà námá nda shigà lù kuda. A mú zà kud kòw ñgwúd á mækòw málóól mâ mìnngwòzò nà milúu míncwûh dí.

11 Acén-cení wòhngá jíná dé wé Mægwl. Kòw ñgwúd á mækòw málóól mâ mæncúwó í mú bæ ñkí gwul; ncúlyá buud bwé á ñgà ñgul mæjúwó mâ mæncúwó mòhng wá bwé mú ñgà yà nà mægwl mòhng.

12 Engàles ányina mú lwò yé cwòh. Í mú zà bæ, nà kòw ñgwúd á mækòw málóól mâ jwòw, nà ñgwúd á mòhng mâ ñkwoond íí, nà ñgwúd á mòhng mâ wæacén-cení mé mú shila. Sâ jòhng mú sá nà kòw ñgwúd á mækòw málóól mâ mwásá í mú bìi yídúgá, bulú námá ntó.

13 Mæ músà nyiñgà kænd mísh, mæ mú gwág mpal ñgá jéel tâm jòh a ñgá kím gwòw-gwòw ná:

Wo buud ò shí ò! Ñkwéé bí eé!
Ñkwéé bí ja wáéñgales olóól
bwé mé lúg wá
bwé é lwò myánh mícwòh yí eé!

9

1 *Engàles átána mú lwò yé cwòh. Mæ mú dúg ácéen-cení nyà á wú jòh dí kud shí yé, bwé mé yà nyà juwuga bí ncímá.

2 A mú juw bí ncímá, yíle í mú wú núh nda yíle í ñgá wú mæma kuda dí yí. Yíle jòhng í mú lwánd ñgúl wêsh ná ndéé jwòw shila.

3 Ikájalá í mú ðà cúwo yíle jòhng dí ðà shulà shí. Bwé mú yà ikájalá byòhngá váál ñkúl wáacálaafê bwé ðà bæ nà ndí yí.

4 Nji bwé mú ci nà byo ná í kú bæeg ntáma ikáá nà ílí byêsh, í kág ñgà lúu nji buud bwé cúgé nà mæyiygyé mé Zembí mpwóómbúd wá.

5 Bwé mú námá ci nà byo ná í kú ñgà gwú buud bòhngá, í yídag tâl bwo cwúnd dí tâh òhkwònd otóon. Váál cwúnd í á ñgà sá yí í á bæ nà ñkíim-ñkíim nda ja ácálaafê mæ lúu múúd yí.

6 Í bá bæ mwòw mòhngá ði, buud bwé bá ñgà sò ná bwé yà, nji muud kú yà; bwé bá ñgà jii shwiy, nji shwiy ñgá fúndè kà bwo shwóg-shwóg.

7 Ikájalá byɔɔŋ í á ŋgə bə nda ikabulí bwé mə shîn cwɔ ná bwé ké nə ndí dóómb dí yí. Í á bə nə isá mílúúú nda mitúm mí gúmá myá síyá nə or; bwé nə mampwoombá nda buud.

8 Bwé á bə nə ishílu mílúúú nda budá, məjə nda məjə mə ózhwambánkwuŋ.

9 Ibud i á bə bwo nda íbúduga í ŋkwánz ózimbi bwé də búdal bud nə ndí yí, nyán ncíndé nda ncíndá ómátúwa íkabulí ŋkí bulya í ŋgə julə ké nə ndí dóómb dí yí.

10 Mikwundú myán mí á bə nda mikwundú mí wáacálaafə, nə ishushwom; mikwundú myɔɔŋ wé bwé á də sá buud məbôw nə ndí tân ŋkwoond otóon yí.

11 Cí wán wé *éŋgəles a bí ncímə, bwé də jôw nyə heburə dí ná Abadôn, gərêk dí ná Apolyôn*.

12 Intúgúlí í ashúshwóógú í mə shîn óni. Bíl íntúgúlí í ŋgə ná zə, məváál məbá.

13 Éŋgəles ásaməna mú lwɔ yé cwôŋ. Mə mú gwág dúl kál í ŋgə wú məlaag mənə məsə álatâr or mə Zembí dí má.

14 Kál dɔɔŋ í mú ci nə Éŋgəles ásaməna ná: «Cinyúg wééŋgəles onə búsé cɔɔlá ŋgwɔɔ Ifurât wá».

15 Bwé mú ciny wééŋgəles onə bwé á bə ŋkwəməsá shú dāŋ wəla, nə dāŋ jwôw, nə nyāŋ ŋkwoond nə wāŋ mbú wá. Bwé mú ciny bwo ná bwé gwúg buud í, kəw ŋgwúd á məkəw məlól.

16 Ozimbi bwé də ju nə ikabulí wá bwé á bə omilyôŋ mitəd mimbá, mə a shí gwág bímbí bwé á bə yí.

17 Ntó wə mə á dúg *ntamə a mísh ná bagəd yé, mə a dúg íkabulí nə ozimbi bwé də ju nə byo wá. Byán íbúduga íŋkwánz bwé á búdal íbud nə ndí yí í á bə, nə otítíí, nə nyúul jon lə mpú, nə nyúul nciná. Byán íkabulí nə mílúú nda ozhwambánkwuŋ, kuda nə yíle nə fidə í á ŋgə wú bwo mímpud.

18 Okwaag-jumə ólól óni bwé mú gwú buud íí, kəw ŋgwúd á məkəw məlól; í á bə, nə kuda, nə yíle nə fidə í á ŋgə wú íkabulí mímpu dí yí.

19 Nəcé íkabulí byɔɔŋgá, ŋkul nyán nyísə bwo mímpu dí nə mikwundú; mikwundú myán mí nda onywá, mísə nə mílúú, mílúú myɔɔŋ wé mí də lwána.

20 Bóólégá búúd bwé a shígé fwo yə nə okwaag-jumə óni wá, bwé áshígé cénd mítádúgá ná bwé yəw bów-bôw mísóólégú bwé á də sá myá; bwé áshígé yəw yálə məjamb məsə ózembí ó áyadúg dí má gúmá, mbéé ózembí ó or, nə kwóógú bwé də lúlə *mwaanə nə ndí yí, nə dúl váál ŋkwánz na, ózembí ó məkwóógú, nə ílí, mbéé ózembí kú nə ŋkul mə dúgya, ŋkí gwág, ŋkí kyey.

21 Buud bɔɔŋ bwé áshígé yəw məgwú mə búúd, kú yəw

ncida, kú yow jaŋga, kú yow júwo.

10

Kúkáláád á bíbíyá

¹ Mə á nyiŋgə námə dúg gúl ŋkácíd *éŋgales ŋgə shulə wú jon dí, a mə fələ ŋkúdú nyúúlúd nda *sanda. Nyə á bə nə njumbú í mə lyɛ nyə lúúd, mpwoombá ŋgə lwenya nda jwôw; məkuú mé mə á bə nda məmpin, mə njúl nda miŋgwiile mí kuda.

² Nyə á bə nə kúkáláádú mbwád, kúkáláádú jəŋg nə bagá. A mú shulə nə ndeé, təl kuú áməncwúm m̄n, wəŋg á məkóól cindú.

³ A mú k̄m gwów-gwôw, námə nda zhwambáŋkwuŋ mə də b̄m nə. Nji nyə á k̄m yí, ŋkél mpú mú saal íja zaŋgbá.

⁴ Ja ŋkél mə sh̄n saal ntúni yí, mə mú tééd nə mə cilə; nji, mə mú gwág kál mə ci nə mə jon dí ná: «Shweelúg s̄a ŋkél mpú nyə ámə ci ja nyə ámə saal íja zaŋgbá ni, kú cilə gwo.»

⁵ Eŋgales mə á dúg nyə á təl məkuú wúga m̄n wúga cindú yé, mú b̄n mbwə məncwúm ŋge jon dí.

⁶ A mú keen Zembî ŋgə cugə kandugə kandugə yé, nyə muud nyə á té gwôw nə is̄a byêsh bí cínəŋg yí, a té shí nə is̄a byêsh bí cínəŋg yí, a té námə m̄n nə is̄a byêsh bí cínəŋg yé; nyə á keen nyə, a ci ná: «Í ábúlé ná bwey,

⁷ ja éŋgales ázaŋgbá mə bá lwə cwôŋ yé yí, *ndimba mə Zembî í bá ka zə nȳn, námə nda nyə á bwey də jaaw osól ə məsáal bé *búud ə micúndə ná.»

⁸ Nə ndeé, kál mə á gwág jon dí í mú nyiŋgə lás nə mə ná: «Kaá wə éŋgales mə təl məkuú wúga m̄n wúga cindú yé, wo kég ŋwa kúkáláádú á jí nə ndí mbwád nə bagá ni.»

⁹ Mə mú kə wə éŋgales kə ci nə nyə ná a yág mə kúkáláádú. Nyə nt̄ag nə mə ná: «Ŋwag gwo wo mínəg. Í é bə wo mwə dí cwú nə cindán, nji ŋkí ncwôŋ mpu dí nda kwaan.»

¹⁰ Mə mú ŋwa éŋgales kúkáláádú mbwád, mə mú mínə; í mú bə mə ŋkí ncwôŋ mpu dí nda kwaan; nji, ja mə mə mínə yí, mwə mú bə mə cwú nə cindán.

¹¹ Bwə mú ka ci nə mə ná: «Í j̄i nə wo kég nyiŋgə jaaw s̄a Zembî mə cɛɛlə shú zhwog íkúl nə ilwoŋ nə mákál, nə zhwog ojwú-buud yí.»

11

Obwiŋgye obá ó lán mə Yésus

¹ Bwə mú yə mə fiidye í njúl nda lílí bwə də ȳiga is̄a nə ndí yí, bwə nə mə ná: «Tówúg ȳiga Mpráánzə mə Zembî, nə *alatâr, wo lə búúd bwə ŋgə yə Zembî gúmə cínəŋg wá.

² Nji, wo ə lúgə mbaadə wúsə luŋgula nə luŋgula dí yí, wo kú ȳiga wo, nəcé bwə á yə

ikúl í cùgé *Oyúden yí wo. Ikúl byɔɔŋ í bá tagulə nyaal ŋkɛŋkɛ ŋgwála tâŋ oŋkwoond məwúm mánɔ̄ nə óbá.

³ Nji, mə bá yə óbwiingye obá bām ŋkul nə bwá cúndə micúndə myām tâŋ mwôw tósshin nə mitəd mimbá nə məwúm məsaman, bwá bá ŋgə cúndə bwá mə bwáád mɪŋkuda.»

⁴ Obwiingye obá bɔɔŋg búse wəolivyê obá nə ícé í lám̄ba íbá Kálaad Zembî ŋgə ci nə í tál mış mə Cwámba á shí nyêsh dí yí.

⁵ Múúd mə ká ntágulə bwo, miŋgwiile mí wós bwo mímpu dí, jígal búúd bwá ŋgə lúmbuli nə bwo wá. Haaw! Muud yêsh mə ntágulə bwo yé, á jəlá nə bá yə ntó.

⁶ Búsə nə ŋkul fad jɔŋ, máánd mpú nə a kú nywɔ̄ té mwôw bwá ŋgə cúndə micúndə mí Zembî yí, búse nə ŋkul yid májúwó m̄a m̄əncúwó mə nyɛɛ mácií, búse nə ŋkul nti ókwaag-jumə shí m̄əváál m̄esh, ja jêsh bwá céel yí.

⁷ Ja bwá bá shîn bwiing sá bwá á jəlá nə bwiing yí, biin í bá wú bí ncímə dí zə sá bwo dɔɔmb, ntɔ̄ bwo nə ndeé gwú bwo.

⁸ Mimbimbə myáŋ mí bá já mbaadád, ŋgwála ánúní dí, ŋgwála bwá á bwambulə Cwámba kwolós dí yí. Ŋgwála ánúní wɔɔŋg, dé jínə lú *ndím̄ba wə Sódóm, ŋkí ntág

Igípten.

⁹ Buud wá ikúl, nə ibeend, nə məkál, nə ilwoŋ bwá bá zə də beny mímbimbə myɔɔŋg tâŋ mwôw málól nə kál, bwá kú magulə nə bwá dúlɔg myo.

¹⁰ Buud wá shí bwá bá gwág m̄əshusəg nə shwiy dán dɔɔŋg. Bwá bá tál m̄əzan, ŋgə kənda m̄əcwúm nəcé *buud ɔ micúndə óbá bɔɔŋg bwá á tál buud cwúnd dí wa shí gaád.

¹¹ Nji, mwôw málól nə kál mɔɔŋg mə ká cɔ̄, Zembî yámb bwo wúl ŋgúl á cug, bwá mú tów tútəlí nə məkuú mán. Nə ndeé, ikukwendɛ í bá bii búúd bwá á zə də beny bwo wá.

¹² Bwá mú gwág dúl kál í ŋgə wú jɔŋ dí, í ŋgə ci nə bwo gwôw-gwôw ná: «Bádúgá zə ká!» Bwá músə bád mɪŋkúdúd kə kumə jɔŋɔd, buud bwá á ŋgə lúmbuli nə bwo wá bwá ŋgə dúg.

¹³ Shí í á jág ntaŋsə ná m̄ə wəla dɔɔŋgúd, kəw ŋgwúd á məkəw wúm m̄a ŋgwála í mú shugala shí, buud otósshin zəŋgbá bwá mú yə nə ntaŋsələ shí í á ntaŋsə ni. Ikukwendɛ í mú bul bii bɔɔŋg bwá áshígé yə wá, bwá mú ŋgə yə Zembî a gwôw gúmá.

¹⁴ Intúgálí í ábeê í mə cɔ̄ íni, ya aléel í wál zə bə.

Cwôŋ á zəŋgbá

¹⁵ Nə ndeé, *əŋgəles á zəŋgbá mú lwɔ̄ yé cwôŋ.

11:4 Zak 4.1-3, 11-14; Yuá 8.17 **11:5** 20j 1.10; Sôm 97.3; Zhe 5.14 **11:6** MmN 7.17-19; 10j 17.1; Zhk 5.17 **11:7** 13.1-2; 17.8 **11:8** Luk 13.33-34 **Sódóm:** Mat 18.20; Iza 1.10; Eze 16.46 **Igípten:** MmN 3.16-19; 7.3-5 **11:10** Yuá 16.20 **11:11** Eze 37.9-10 **11:12** 20j 2.11; Mis 1.9 **11:13** 6.12-13; Eze 38.19-20 **11:15** 4.11; MmN 15.18; Sôm 22.29-30; Dan 2.44; 1Kr 15.24-28

Məkál mǎ mú kyεεg jon dí nǎ
 ɲkulú ná:

Cwám̄ba wúsú wǎ músé nǎ
 ijwúga juwúlǎ nǎ shí
 ndon, nǎ nyǎ nǎ Kríst
 yé.

Nyǎ e jwú kanduga á kanduga.

¹⁶ Ocúmbá buud mǎwúm
 mǎbá nǎ ónǎ bwǎ á dǎ bǎ bwǎ
 njúl byǎɲ ícaɲgǎd mísh mǎ
 Zembí dí wǎ, bwǎ mú wusǎ
 mǎnyúúl shí ombúbudí, yǎ
 Zembí gúmǎ.

¹⁷ Bwǎ á ɲgǎ yǎ nyǎ gúmǎ
 bwǎ ɲgǎ ci ná:

Sǎ ɲgǎ yǎ wo akíba, yé Zembí
 wúsú Cwám̄ba, Zembí á
 ɲkul nyêsh,

Zembí jísé yé, nyǎ á bwey
 námǎ dǎ bǎ yé.

Sǎ ɲgǎ yǎ wo akíba nǎ wo
 wεfúlǎ mǎma ɲkúl
 nywô,

tál ijwúga byô.

¹⁸ Ikúl í á gwág mpimbǎ, nǎ,
 wo mǎ kuya mpimbǎ
 gwô,

fwála í mǎ wós ná wo sámbúg
 buud bwǎ á yǎ wǎ
 milésú,

fwála á ná wo yág osóol ɔ
 mǎsáal bwô myǎna
 myǎɲ;

osóol ɔ mǎsáal bɔɲg básǎ, nǎ
 *buud ɔ mícúndǎ nǎ
 miɲkǎɲkǎ mi búúd í,

nǎ bɔɲg bêsh bwǎ á ɲgǎ ɲwa
 jínǎ dwô nǎ gúmǎ wǎ,

tɔ ozhizhe ɔ búúd tɔ fwámé
 búúd.

Fwála í mǎ wós ná wo cáámug
 buud bwǎ ɲgǎ caam shí
 wǎ.

¹⁹ Bwǎ mú juw Mpáánzá mǎ
 Zembí jonud, *wóle sǎ jé í mú
 nyín nyádí Mpáánzá. Minjǎs
 mí mú béduga jonud, nǎ
 mǎjunǎ, nǎ ɲkél mpú, shí í mú
 jág ntaɲusa, mǎtálamu mǎ ɲgǎ
 kud mǎma íbúgú.

12

Mudá bá ɲkɔɔndú

¹ Dúl mǎma *shimbá í mú
 wós jonud; í á bǎ, mudá
 mǎ bwáád yásé tâɲ káándǎ,
 mǎkuú mǎ tál nyǎ mbyólád,
 nyǎ nǎ *túm gúmǎ lúúd, túm
 gúmǎ wɔɲg í njúl nǎ wǎacén-
 céní wúm nǎ óbǎ.

² Nyǎ á bǎ nǎ bum ná ntámb,
 a ɲgǎ kím nǎ mǎcɛy mǎ minú
 ná a zǎ byá.

³ Dúlúgǎ shimbá í mú
 nyiɲgǎ wós jonud. Jǎɲ í
 á bǎ, dúl váál ɲkɔɔndú ɲkí
 bwaag, a njúl títi ná zhwuɲ,
 a mbíd milúú zɲgbǎ nǎ
 mǎlaag wúm; milúú zɲgbǎ
 míni mí njúl, lúú wêsh nǎ
 *túm ícǎ. ⁴ Kwundú yé í á
 wéénd wǎacén-céní wǎ jon,
 kɔw ɲgwúd á mǎkɔw mǎlól,
 wusǎ shí. ɲkɔɔndú éne nyǎ á
 kǎ tǔw mudá nyǎ á ɲgǎ bǎ ná a
 zǎ byá yé mpwóombúd ná, nǎ
 ná mwán mǎ byêl, a dǎ.

⁵ Mudá éne mú byá mwán,
 mwámudúm, mwán mǎ jǎlá nǎ
 fála íkúl nǎ ɲkád yé. Bwǎ mú
 ntág ɲkény mwán yé wɔɲgú
 kǎ nǎ nyǎ wǎ Zembí, nyádí
 caɲgǎd.

6 Mudá nyε mú túb kə shí a shwéeshá dí, kúl Zembî nyə á bwey kwambulə nyə jiya yí, shú ná bwé kág wíil nyə wu tâŋ mwôw tóóshin nə mitəd mimbá nə məwûm mäsaman.

7 Ná ndeé, dɔamb í á ka zə kyεeg jonɔd. Míshiyél bánôŋ *wəéŋgəles bé jáŋ kóómb, ŋkɔondú bánôŋ bé wəéŋgəles jáŋ kóómb.

8 Nji, ŋkɔondú bánôŋ jé gwoong bwé áshígé lal mən̄kul; ná ndeé bwé mú bə kú ná nə jiya jonɔd.

9 Ná ndeé, nda Míshiyél bánôŋ wəéŋgəles bé bwé á ntɔ bwo ná, bwé á ka wán̄gulə wusə ŋkɔondú anúní éne kúga shí, nywá a yág bwé jów ná Njwú məjamb yé wɔongá, nyə Sátan, muud ŋgə shüig buud ɔ shí ndon bēsh yé, bwé á wán̄gulə wusə bánôŋ bēsh wəéŋgəles bé.

10 Mə mú gwág dúl kál í ŋgə cí nə ŋkulú jon dí ná:

Fwála Zembî mə cug búúd yí í mə wóós,

nə ŋkul nyé, nə íjwúga byé,

nə mpəl mə Kríst yé.

Nəcé bwé mə wán̄gulə wusə múúd ontaandé shí.

Nyə muud nyə á də kə nə ontaandé ɔ ómínyon̄h búsú

kə də jaaw Zembî tɔo ibulú, tɔo mimwásé yé.

11 Bwé á mə ntɔ nyə ŋkul nəcé məcií mə Mwá Ncwəmbɛ.

Bwé á mə ntɔ námə nyə ŋkul nəcé bwiingúlə bwé á bwiing lán mə Yésus yí, bwé áshígé cɛel cug jáŋ váál á ná bwé fúndə shwiy.

12 Gwé wə mə cí ná:

nə jon lə gwôw, nə bí bɔong njúl nún̄ jon dí wá,

gwágúgá məshusug!

Nji, məntágula nə bí, shí nə mán̄!

Nəcé Njwú məjamb mə shulə nún̄ bídí,

a mpú ná fwála í mə lúg nyə bíbíyá,

a mə ntəg bul nyada.

13 Ja məma ŋkɔondú éne nyə a dúg nə bwé mə wán̄gulə wusə nyə shí yí, nyə á ka zə julya nə mudá nyə a byá mwān mwámudúm yé.

14 Nji, bwé mú yə múdá wɔongá məma məfaafugé məbá nda məfaafugé mə mpal, nə a jéélug kə shí a shwéeshá dí, nyádi jiyad, kúl bwé jəla nə kə wíil nyə yí. Nyə á ji wu mimbú mílɔɔl nə kúl, ŋkɔondú nda kumə wu.

15 Nywá a yág éne nyə á ŋgə yámb məjúwó nə mpu yé, mə ŋgə wô nda ŋgwɔɔ ŋgə wáámb mudá ná mə kə cɔ nə nyə.

16 Ká, shí í mú kyem múdá, í beeg mpu, minə ŋgwɔɔ wēsh ŋkɔondú nyə á ŋgə yámb nə mpu ni.

17 Ŋkɔondú mú jág gwág múdá wɔongá mpimbə. A mú ka zə kə lúmbulí nə bɔong bwé mə lúg mpwɔŋ buud mə múdá

12:6 10j 17.1-7; 19.5-7; Mat 2.13 *mwôw tóóshin nə mitəd mimbá nə məwûm mäsaman*: 11.2 12:7 Dan 10.13; Yúd 9 12:9 20.2; Mat 3.1; Iza 14.12; 27.1;

Luk 10.18; Yuá 12.31 12:10 4.11; 11.15 *múúd ontaandé*: Zhb 1.9-11; Zak 3.1

12:11 6.9; Mat 16.25 *Mwá Ncwəmbɛ*: 5.6; 1Yn 2.14; 5.4 12:12 18.20 12:14

mimbú mílɔɔl nə kúl: 11.2 12:17 6.9; 11.7; 13.7; Dan 7.21

wá, búúd bwé ngé baagulə isâ Zembî nyə á ci né í bág yí, bwé ngé bwiing lāj má Yésus wá.

¹⁸ A mú ka kə tōw shə á mángud.

13

Biin á m̄n̄

¹ Né ndeé, mə mú dág gúl biin ngé bád wú m̄n̄, biin ni njúl nə m̄laag w̄m, milúú zangbá. M̄laag w̄m m̄ni m̄sə na, laag d̄esh nə *t̄m̄ íc̄i; m̄n̄á má *bwaasúlə mpu má njúl nyə cilyá milúú.

² Biin má á dág j̄oŋgú í á ngə b̄ɛɣla ŋkweny, m̄əcwəd má njúl nyə nda m̄əcwəd mə gúl shísha nyaan-nyaan cúdu bwé d̄u j̄ōw ná *ours yí, mpu í njúl nyə nda zhwamb̄ŋkwuŋ. Ŋk̄oondú mú zə yə nyə mpifá nyé, nə jiya íc̄i jé nə yáág-yáág íjwūga. ³ Wúl lúú í á bə nyə nə váál f̄əŋ á né nyə é yə. Né ndeé, f̄əŋ nȳoŋg mú bále yāl. Buud ɔ shí ndon b̄esh bwé mú ngə jág káam, bwé mú ngə b̄ə biin j̄oŋg kúl í á ngə kə yí. ⁴ Bwé á ka kúd ŋk̄oondú m̄əmpwoombú shí, nyə muud nyə á yə biin ŋkul nyé yé, bwé mú námə ngə kúd biin m̄əmpwoombú shí ngə ságusə nyə ná: «Zá jí nda biin ga yé, zə jí nə ŋkul lúmbali dóómb nə nyə yé?»

⁵ Biin mú yéyow mpu shú ná a ngág nə lás m̄əbil-ŋk̄andí, ngə lás bwaasúlə mpu; a mú yéyow ŋk̄ul ná a ság sóólúgú

yé t̄əŋ oŋkwoond məw̄m mán̄ə nə óbá.

⁶ A mú tééd lásúlə nə Zembî bwaasúlə mpu, lás nə jíná dé bwaasúlə mpu, lás nə kúl á d̄u ji yí bwaasúlə mpu, t̄oɔ buud bwé njúl j̄oŋ dí wá, a lás námə nə bwo bwaasúlə mpu.

⁷ Bwé mú yə nyə zhií ná a lúmbálíg nə min̄k̄ɛŋk̄é mi búúd, a nt̄ə bwo. Bwé á yə námə nyə ŋkul ná a ság misóólúgú myé íb̄eend byēsh dí, nə ík̄ul byēsh dí, nə mák̄əl m̄esh dí, nə ílwoŋ byēsh dí.

⁸ Buud ɔ shí b̄esh m̄n̄á má áshígé cilya kálaad á cug dí ja Zembî nyə a fw̄ə shí nə gw̄ow yí, bwé bá kúd biin ni m̄əmpwoombú shí; kálaad á cug w̄oŋgú ji kálaad mə Mwā Ncwəmb̄e bwé á cígə yé.

⁹ Muud jí nə m̄əlwə má gwág yé, a gwág!

¹⁰ Muud yēsh í á bə c̄ɛɣlá ná a bá biil kwám yé, a biil kwám. Nȳoŋg í á bə né a bá gwúyow nə kafw̄eɣ yé, a gwúyow. Sā j̄oŋg wə jí ná min̄k̄ɛŋk̄é mi búúd mí j̄əlá nə bul bə nə jísow, bwé bii búgə m̄əbwə m̄əbá.

Biin á shí

¹¹ Né ndeé, mə mú námə dág gúl biin ngé cúwo wú shí. J̄əŋ í á bə nə m̄əlaag m̄əbá má njúl nda m̄əlaag má mwā ncwəmb̄e; í á ngə lás nda ŋk̄oondú.

¹² J̄əŋ biin mú námə zə lwóya ŋk̄ul nyēsh biin áshúshwóógú í á bə nə ndí yí, biin j̄oŋg ngé dág. A mú sá ná,

13:1 m̄n̄: Dan 7.3 **biin**: 11.7; 13.11-17; 16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25
 13:2 2Te 2.9 13:3 17.8 13:4 Sôm 89.7 13:5 Dan 7.25; 11.36 **42 oŋkwoond**:
 11.2 13:7 12.17 13:8 3.5 **Mwā Ncwəmb̄e**: 5.6 13:10 14.12; Zhe 15.2; 43.11;
 Luk 8.15 13:11 Mat 7.15

shí nà buud ɔ shí bwá kúdúg
biin áshúshwóógú yáág-yáág
fáŋ í á yâl yí mampwoombú
shí.

¹³ Biin ni mú ηgə sá məma
*máshimbá váál á ná a jôw
kuda í shulə wú jon dí buud
bwá ηgə dúg.

¹⁴ A mú ηgə shiig buud ɔ
shí nà məma máshimbá nyə á
yéyow zhií ná a ηgəg nə sá, biin
áshúshwóógú ηgə dúg yí. A mú
ci nə buud ɔ shí ná bwá sáág
vuguli mé biin í á cugə nə fáŋ
kafwɛɛ yí.

¹⁵ Bwá mú yə nyə zhií ná
a sáág ná vuguli biin í kúwog
shú ná í lásúg, í sáág ná bwá
gwúg buud bēsh bwá ákúdé
gwo mampwoombú shí wá.

¹⁶ A mú sá ná buud
bwá wíyág məyigyé ηkí
mbwə məncwúmúđ ηkí mp-
wóómbúđ, buud bēsh, tɔɔ
ozhizhe ɔ búúđ tɔɔ fwámé
búúđ, tɔɔ mimbúbúwá tɔɔ
mikúkúm myēsh, tɔɔ ofálí tɔɔ
məlwaa mēsh, ná bēsh bwá
wíyág məyigyé.

¹⁷ Muud yēsh mə bá kú wíya
məyigyé mɔɔŋg yé nyə é bə,
ci a kú kusə sá, ci a kú námé
kusha tɔɔ sá. Məyigyé mɔɔŋg
mə á ηgə bə, gúl ja í bə jínə
mé biin áshúshwóógú, gúl ja
nəmbɔ á jínə dɔɔŋg.

¹⁸ Na mə jii fɛg. Muud
ji nə ikəŋ wə jí nə ηkul bála
nəmbɔ mé biin jɔɔŋg, nəcé
nəmbɔ wɔɔŋgú jisə məyigyé
mā jínə lú múúđ. Nəmbɔ
wɔɔŋg wə mitəd mísaman nə

məwúm məsaman nə ísaman.

14

*Mwâ ncwəmbɛ bənêŋ buud
bwá á wú mík wámúđ wá*

¹ Mə músə nyiŋgə kənd
mish, mə mú dúg Mwâ
Ncwəmbɛ tál lúú mbúnj bwá
də jôw ná Siyôn yíid, bənêŋ
buud otóóshin təd nə məwúm
mánɔ nə ónɔ. Buud bɔɔŋg
bwá á bə nə jínə mə Mwâ
Ncwəmbɛ nə dé mə Sóóŋgú yé
cilyá mpwóómbúđ.

² Mə mú gwág kál ηgə
wú gwôw, í ηgə shwag nda
məjúwó mə mpûŋ, í ηgə
saal nda ηkél mpú áyíyáág;
kəl dɔɔŋg í á ηgə gwíig nda
ibúnzhá ná buud bwá ηgə
bwam.

³ Bwá á ηgə sey ηgwa
ágúgwáan bwá tál mpwóómbú
caŋgád, mikuwó mí ísâ mínɔ
nə ocúmbá buud bwá njúl.
Kú nə ηgwól múúđ nyə á
bə nə ηkul jíig ηgwa wɔɔŋgú,
námə nji buud otóóshin təd nə
məwúm mánɔ nə ónɔ bwá á
zhu shí wá, bɔɔŋg Zembí nyə
a jéna tâŋ shú ná bwá wúg
mík wámúđ wá.

⁴ Báá bwá áshígé bwɛɛ
lweegushi ícug nə nyá budá,
bwá á də ji óncwíyê. Bwá də
ηgə bɛ Mwâ Ncwəmbɛ kúl jêsh
á kə yí. Zembí nyə a féesh bwo
mpédúgá buud, a jéna tâŋ
shú ná bwá wúg mík wámúđ.
Nyə a sá ntó shú ná bwá bág
bá Mwâ Ncwəmbɛ tâŋ nda

13:13 16.14; 20.8 13:15 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iza 44.5; Dan 3.5 13:17
13.18; 15.2 14:1 22.4 mbúnj bwá də jôw ná Siyôn: Iza 4.5; Zhu 3.5 buud otóóshin
təd nə məwúm mánɔ nə ónɔ: 3.12; 7.3-4 14:2 1.15; 15.2; 19.6; Eze 1.24-25 14:3
4.4, 6 ηgwa ágúgwáan: 5.9 14:4 Yuá 10.4-5

mpumá ashúshwóógú bwá du kænd koogú shú má Zembî yí.

⁵ Bwá áshígé bwεε bēny mímpu myán bwíing ijóó, bwá á bə ntâg kú nə tɔɔ sâ á jumág.

Jwów á mazhúgúlá

⁶ Mə mú nyingə dúg ηgwól *éngales ηgá jéel tām jon. Nyə á bə nə Jɔjɔ Kéel á kandugə kandugə né a bwíingug buud ɔ shí, ilwon byêsh, nə ibεend byêsh, nə mákâl mēsh, nə ikúl byêsh.

⁷ Nyə á ηgə ci gwów-gwôw ná: «Gwóógá Zembî, yágá nyə gúmá nəcə fwála lú sémyé mílású má wóós. Kúdúgá nyə məmpwoombú shí, nyə wá nyə a sá gwów nə shí, a sá mân nə məncwun!»

⁸ Ngwól éngales, éngales ábeê mú ηgə bɛ ashúshwóógú a ηgá ci ná: «Babilon má bwíl, ηgwála í á du jwɔɔ ni í má bwíl, ηgwála í á nywíl ikúl byêsh nə janja nda bwá du nywíl búúd nə məlwəg ná, í má bwíl.»

⁹ Ngwól éngales, éngales aléel mú námá ηgə jéel tām jon a ηgá ci gwów-gwôw ná: «Múúd mə ká kúd biin bá vuguli jé mpwoombú shí, a wíya máyigyé máη ηkí mpwóómbúd, ηkí mbwád,

¹⁰ Zembî mə bá námá ηgulal múúd wəngú mpimbə jé nda bwá du ηgulal múúd məlwəg ná. A bá yə nyə gwo nyádi bálá mpimbə dí, kú cweel nə gúl sâ. Muud wəngə mə bá bwəma nə cwúnd kúl kuda nə

fidə í ηgá gwó yí. A bá bwəma nə cwúnd jəngú, minjəkəké mí wéngales nə Mwâ Ncwəmbe bwá ηgá dúg.

¹¹ Buud bwá ηgá kúd biin mpwoombú shí, kúd námá vuguli jé mpwoombú shí, bwá wíya námá máyigyé má jíná dé wá, yíε kuda í ηgá sá bwo cwúnd yí í bá ηgə bád kandugə á kandugə. Bwá bá yóola, nə mwásá nə bulú, kú nə wogá.»

¹² Í bá jii ja jəngə ná minjəkəké mí búúd mí mpúg jisəw, bá buud bwá ηgá baagulə isâ Zembî nyə á ci né í bég yí, bwá ηgá *búgula Yésus wá.

¹³ Mə mú gwág kál ηgá ci jon dí ná: «Cilág sâ má zə jaaw wo ga: Tééd kíkídiga, buud bwá é ηgə yə bwá njúl buud ɔ Cwamba wá, báá bwá má jəla. Haaw, mə Njəkəké Shíshim, mə ηgə magulə né bwá má jəla, bwá má yəwula nə iséy byán, nəcə misóólégú myán mí ηgə bɛ bwo.»

Bwá bá saag shí mishwun

¹⁴ Mə músə nyingə kænd mísh, mə mú dúg ηkúdú áfufumá, muud njúl ηkúdú wəngə dí, a ηgá bɛɛla nə Mwân mə múúd. Nyə á bə nə *tūm gúmá lúúd, í njúl síyá nə or, a mbíd njəwá báágé bwá du saag *blé nə ndí yí mbwád.

¹⁵ Ngwól *éngales mú cúwo wú *Mpáánzə Zembî a ηgá kím gwów-gwôw ηgə ci nə

14:5 Iza 53.9; Sof 3.12-13 14:6 Mat 24.14 14:7 Sôm 146.6 14:8 17.2; 18.2
14:9 13.15 14:10 15.7; 16.1, 19; 19.20; Mət 19.24; Sôm 11.6; Zhe 25.15; Eze 38.22;
Mat 25.41 14:11 19.3; Iza 34.10 14:12 13.10 14:13 1.3; 16.15; 19.9; 20.6;
22.7, 14; Heb 4.9-10 14:14 Dan 7.3-14; Mat 13.39-40; 17.5; 24.30; Mis 1.9 14:14
1.7, 13

muud nyə á bə a njúl ñkúdúd yé ná: «Ŋwag báágé másaag dwô wo sáágug shí, nəcé fwála lú másaag má wóós, idâw í mú miŋgwíy.»

16 Muud nyə á bə a njúl ñkúdúd yé mú ŋwa báágé másaag dé saag shí.

17 Ngwól éŋgales mú cúwo wú Mpáánzə Zembî nyísé jon dí yí; nyə á bə námé nə báágé másaag í njúl njəwá.

18 Ngwól éŋgales mú wú álatâr dî; nyân nyə á bə nə ñkul mə jwú nə kuda. A mú lás gwów-gwów ci nə nyəŋg nyə á bə nə njəwá báágé másaag yé ná: «Ŋwag báágé másaag dwô, wo kэг shí, kə ŋgə sám b ikaŋ í *vînyə ŋgə sɛɛŋg, í má shîn tí.»

19 Engales mú ntág ŋwa báágé másaag dé. A mú kə shí, kə ŋgə sám b ikaŋ í vînyə ná ndɛɛ, kə dɛ shwu məma faduga dí, kúl mpimbə má Zembî í é nyâm byo yí.

20 Faduga jəŋg í á bə, wo fwo wú ŋgwála kə bugád. Bwá á ka kə nyâm byo wu. Í á ka bə, bwé ŋgə nyâm ntáni, məcií má mú dɛ júg ná júg júg, mə sá məma shwumb. Shwumb ní í á bád ná ndɛɛ kə wóós cə mpu kabulí, í á ŋgə wô ná ndɛɛ kə jee wóós ókilomáda mitəd milóól*.

15

Okwaag-jumə zaŋgbá wá məzhúgúlá

1 Mə mú dág dúlúgá *shimbá í má nyiŋgə wóós jonud. Í á mpu bə ázəgá-dág, sá á káámúg. Í á bə, wəéŋgales zaŋgbá bwé mbíd okwaag-jumə zaŋgbá wá məzhúgúlá, bəŋg Zembî má bá casulə nyadálə yé nə ndí wá.

2 Mə mú dág gúl sá njúl nda məma mán, í ŋgə faan námə nda yén, í ŋgə bə fulá nə kuda. Mə mú dág íí, buud bwé á bə ná, ñkul nyán í á ntə biin í ntə vuguli jé ntə námə tán í ŋgə bwəma nə jíná dé wá, mə mú dág búúd bəŋg bwé tál məma mán məŋgúd, bwé mbíd ibíínzhá Zembî nyə á yə bwo yí.

3 Bwá á ŋgə shil ŋgwa mə Moyîz sóol məsáal má Zembî, ŋgwa wúsə námə ŋgwa mə Mwá Ncwəmbɛ yí. Bwá á ŋgə ci ŋgwa wəŋg dí ná:

Yé Cwámba wúsú Zembî á ñkul nyésh,
misóólúgú myô mísə mi ázəgá-dág, mi á káámúg.

Məzhíí wó dɛ kyey má məsə otátəlí,
məsə məzhíí má obúbálé,
yé Njwú ŋgə jwú nə ikúl í cúgə
*Oyúden yé.

4 Yé Cwámba,
zə jí nə ñkul sá mádúgú nə nyə afúndáyé jíná dwô,
nyə ayáyé dwo gúmá yé.

Njí wo wé jí Zembî;
ikúl byésh í bá zə,
zə kúd wo məmpwoombá shí,

14:19 19.15; Iza 63.1-6 * 14:20 Cilyá á yág wúsə nə «osutâd tóóshin nə mitəd mísaman». 15:1 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9 15:2 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2 15:3 4.11 15:3 16.5-6; 19.2; 22.12; Mbá 32.4; Sôm 145.17 ŋgwa: MmN 15.1; Sôm 111.2; 139.14 15:4 14.7; Sôm 86.9; 98.2-3; Iza 2.2-3; Zhe 10.6-7 15:5 11.19; MmN 40.34; Mis 7.44

nacé wóó sámbulə wó du cígal
mílású yí í á má nyîn.

⁵ Mə músə nyiŋgə kənd
mish, mə mú dúg Mpáánzə má
juw joŋ dí, í njúl banda í du
lwó ná Zembî jisə búúd bé dí
yí.

⁶ Wəéŋgales zaŋgbá bwá
mú wú cínŋg cwû, wəéŋgales
bwá á bə ná bwá zə jág jugushi
shí nə okwaag-jumə zaŋgbá
wá. Mimbwéedí myán mí á bə
leedyá nə fwámé lɛ* njúl ŋkí
jág fumə, ŋkí ŋkənəwə; bwá á
bə bwá má fif mífwaŋgə mí or
míkugud.

⁷ Mikuwó mí ísâ mínŋ míni,
gúl í mú yə wəéŋgales zaŋgbá
óni ikwôw zaŋgbá. Ikwôw
byoŋg í njúl síyá nə or, í
njúl lwándúlá nə mpimbə má
Zembî ná cwóó, Zembî ŋgə
cugə kandugə kandugə yé.

⁸ Yíle í mú bídugi *Mpáánzə
Zembî ná ŋkáá; ná ndéé, kú
nə muud mə bé nə ŋkul nyí
Mpáánzə té ní wêsh, kə wóós
ja wəéŋgales zaŋgbá bwá bá
shîn ntáma shí nə okwaag-
jumə zaŋgbá yí.

16

Ikwôw zaŋgbá

¹ Mə mú gwág dúl kál í
ŋgə zhu *Mpáánzə Zembî, í
ŋgə ci nə *wəéŋgales zaŋgbá
nə ŋkulú ná: «Kəgá nə ikwôw
zaŋgbá bísə nə mpimbə má
Zembî íni, bi kág shwu shí
nyêsh».

² Eŋgales ashúshwóógú mú
kə nə jé kwôw kə shwu shí.
Buud bwá á bə nə məyiygyé
má biin, bwá á ŋgə kúd
vuguli jé mampwoombá shí
wá, dúlúgá váál mbíya cey-
cey ígúságá í mú shwi y bwo
nyúúlúd.

³ Eŋgales ábeê mú kə nə jé
kwôw kə shwu mâŋ. Məjúwó
má mâŋ mə mú bə mácií
mácií nda bwá ámə gwú múúd
cínŋg, ocúdu bêsh bwá ŋgə
cugə mâŋ wá bwá mú shîn yə.

⁴ Eŋgales aléel mú kə nə jé
kwôw kə shwu míŋgwəŋ nə
máncwuŋud, myêsh mí mú bə
mácií mácií.

⁵ Mə mú gwág *éŋgales mə
jwú nə máncúwó yé má ci nə
Zembî ná:

Wo wá jí bále bə Zembî,
wo Zembî jisə yé, wo
nyoŋg wo á bwey bə
yé;

wo ji tətəli nə váál wó má cígal
mílású ni.

⁶ Nacé bwá á gwú minjəkəkê mi
búúd myô nə *buud ə
mícúndá bwô,
sâ joŋg wá wó mə sá ná bwá
ŋgúlug mácií yí.

Sóólúgú wəŋg í kwagá nə
bwo.

⁷ Mə mú gwág dúl kál í
ŋgə zhu *alatâr dí, í ŋgə ci
ná: «Haaw! Yé Cwámbe wúsú
Zembî á ŋkul nyêsh, sémyé
wó du sámbe búúd milású yí
wúsə búbélé nə tətəli.»

⁸ Eŋgales ányina mú kə nə jé
kwôw kə shwu jwówúd. Jwów

15:6 1.13; Dan 10.5 * 15:6 lɛ: Jisə dúl váál káándó ájɔjaambəwô, nə lalələ kus.
15:7 4.6; 14.10; 16.1 15:8 MmN 40.34-35; Iza 6.4; Eze 44.4 16:1 15.1; Sôm
69.25; Iza 66.6; Zhe 10.25 16:2 13.15; MmN 9.10 16:3 8.8; MmN 7.17-21; Sôm
78.44 16:6 17.6; 18.24; 19.2; Mbá 32.43; Sôm 79.3, 10; Mat 23.35, 37 16:7 15.3

mú lág ñkul ná í jígálúg buud nà kuda jé.

⁹ Yáág yáág gúñ kuda mú jígál bwo. Bwé mú ñgə lás nà Zembí bwaas bwaas mpu, nyə muud mə jwú nà okwaag-jumə óni yé, bwé yida ban ná bwé acéndé kuú ñjənd yə Zembí gúmá.

¹⁰ Engəles atána mú kə nà jé kwəw kə shwu *caangə má biin dí. Yídúgú í mú shwiy nyádí faan dí ná ñkwed, məcɛy mə mú bii búúd váál á ná muud ñgə kwagələ júm.

¹¹ Bwé mú ñgə lás nà Zembí á gwəw *bwaasələ mpu nəcə məcɛy nà məfəñ bwé á bə nà ndí má. Nji, bwé nda bíd bów-bəw mísóólúgú myáñ.

¹² Engəles ásamana mú kə nà jé kwəw kə shwu məma ñgwəwə bwé jów nà Ifrət yí. Ngwəwə í mú yísh shú ná micí myá kóómb jwəw í də cúwo yí mí bág bə nà zhií.

¹³ Mə mú dég bów-bəw míshíshim mílól mí mə wóós hí, wúga wú ñkəondú mpu dí, wúga wú biin mpu dí, wúga wú múúd micúndə á íbəmb mpu dí. Bów-bəw míshíshim myəwəng mí á bə námə nda mikwəñ.

¹⁴ Jísə míshíshim mí məjamb mí ñgə sá isá í ntə búúd ñkul yí. Mí də kə micí myá shí ga nyésh dí, kə də sɛɛng bwo shú ná bwé bág sá lúmbúlí məma jwəw bwé də jəw ná jwəw má Zembí á ñkul nyésh yí.

¹⁵ Cwáməba ñgə ci ná: «Dugí, mə bá zə nda júwəl. Muud ñgə ji ñkasə a ñgə baagələ mimb-wéedí myé ná a kú bá kyey shushwáás ñwa shwôn yé, ny-wáá má jəla.»

¹⁶ Míshíshim míni mí mú sɛɛng micí kúl bwé də jəw heburə dí ná Armagədəñ yí.

¹⁷ Engəles ázangbə mú kə nà jé kwəw kə shwu ñgúlúd. Dúl kál í mú wú caangə mə Zembí dí zə cúwo Mpáánzə Zembí, í mú ci ná: «Í má bə.»

¹⁸ Minjəs mí mú dagəwa, məjunə gwíig, ñkəl mpú kə saal, shí jág ntañsa váál í afwóyé bwələ ntañsa té búúd bwé á ji shí ga dí yí.

¹⁹ Məma ñgwəla ánání mú bóóg mənkwəw məlól. Ikúl ishús mingwəla myáñ mí mú bwíl. Zembí mú kənd mísh məma ñgwəla á *Babilon, a mú yə ñgwəla wəwəngú kwəw nà mpimbə jé í ó də musələ nda məlwəg.

²⁰ Í mú ka zə bə, məñkwamə mēsh shín wɛɛnz, mimbán myésh shín jimb.

²¹ Yáág-yáág mətáləmu mə mú ñgə wú jon dí ñgə zə kadəwa buud nyúúlúd, búgú mətáləmu ñgwúd jee jilə okílo məwúm mánə. Buud bwé mú yida *lás nà Zembí bwaasələ mpu nəcə kwaag-jumə á mətáləmu ni nyə á nyaan ntə mínji.

17

Babilɔn mə bá bwəma nə intúgúlí

1 Ná ndéé, *wəéngales zaŋgbá bwə á bə nə ikwôw zaŋgbá wá, ηgwûd a cínɔŋg mú zə ci nə mə ná: «Zaá, mə zég lwó wo intúgúlí í bá bii mbyóóŋg múdá í á mé kwambələ jiya mpédúgá mishwû ni yí.

2 Nyédí wá mícî myâ shí mí á wusə mənyúul jaŋga dí yé; buud ɔ shí bwə á fudə nə jaŋga dé nda bwə də fudə nə məlwəg ná.»

3 Eŋgales éne mú kə nə *jîm jâm nyúl shí a shwéeshád. Mə mú dúg ηgwól múdá njúl gúl biin dî, biin í njúl títiî nda kɔɔ. Biin ni í á bə nə mínə mé *bwaasələ mpu cilyá nyúul nyêsh, nyə nə milúú zaŋgbá nə məlaag wûm.

4 Mudá wəɔŋgú mimbwéédí myé mí á bə, míl tí nda məcií, míl tí nda kɔɔ. Nyə á bə nə misáŋgá nə oŋkaaw bwə njúl síyá nə or, nə ijimé í məkwoógú, bóólúgá síyá nə kwóógú álal-kus bwə də jôw ná pèrlə yí. Nyə á bə nə bálá mbwəd, í njúl námə síyá nə or, í njúl lwándúlá nə nyéé á lwaagəwo lwaagəwo ísâ í jaŋga dé.

5 Dúl jíná lú *ndimba í á bə nyə cilyá mpwóómbúd ná: «*Babilɔn anánî, budá ɔ jaŋga nyəɔŋgú wáŋ, nyəɔŋgú á dana dana ísâ yâ shí ndon.»

6 Mə mú dúg múdá wəɔŋg nə fud nda fud məlwəg. Í á bə

nyə fud ná nyə á ηgul məcií mé mîŋkɛŋkɛ mi búúd nə məcií mə búúd bwə á gwúyɔw nəcé Yésus wá.

Mə a jag bul káam ja mé á dúg nyə yí.

7 Eŋgales mú ci nə mə ná: «Wo káam jí na? Mə é bágələ wo ndimba mə múdá éne, tɔɔ ndimba mé biin í ηgá ηkêny nyə ni, biin jí nə milúú zaŋgbá nə məlaag wûm ni.

8 «Biin wó ámə dúg ni í á shí bə, í cúgé ná. Í bá bád wú bí ncímə dí kə kúl í bá kə jɛɛ yí. Ná ndéé, buud ɔ shí bwə bá káam ja bwə bá nyiŋgə dúg biin ni yí, bwə bá káam nəcé í á shí bə, í cúgé ná, njî í bá nyiŋgə nyîn. Buud ɔ shí bwə bá káam óni, í bá bə bəɔŋg mínə mé cúgé mícilyá kálaad dí wá; nəcé tééd námə ja Zembî nyə a fwɔ shí nə gwów yí, mínə mé bwey bə mícilyá kálaad á cug dí.

9 «Í jî wa ná muud wámbúlág isâ nə fəg. Milúú zaŋgbá wó dúg míni, jísə mimbəŋ zaŋgbá kúl múdá éne mé kə ji yí; jísə námə mícî zaŋgbá.

10 Mícî zaŋgbá myəɔŋg dí, mítɔɔn mí cúgé ná mícî, ηgwûd wusə, ηgwûd í afwóyé zə. Ja wâŋ í bá zə yí, í bá zə ji njî fúfwálá cíg-cíg.

11 Biin í á fwo bə, í cúgé ná nyiŋgə bə ni, gwáméfwó jísə cí á mwəɔmb. Bəndə micî zaŋgbá wə búśá; a ηgə námə kə kúl á ké jɛɛ yí.

17:2 14.8; 17.18; 18.3; Zhe 51.7; Nah 3.4 51.7; Eze 28.13 17:5 Zhe 2.20; Ozê 1.2

kálaad: 3.5 17:9 13.18 17:12 Dan 7.7, 24

17:3 biin: 13.1-2 17:4 18.3, 16; Zhe

17:6 16.6 17:7 13.1-2 17:8 13.3

12 Məlaag wúm wo ámə dúg mání mäsə micí wúm. Myân mí afwóyé ná bæ nə məfaan mə íjwúga; nji, bənôñ biin bwé é jwú nji wəla ηgwúd.

13 Micí myəəng myêsh mísə nə tédúgá ηgwúd, nə mí yá biin mpífə nyáñ nə ηkul ijwúga nyáñ.

14 Myêsh mí é lumbuli nə Mwâ Ncwəmbə, nji Mwâ Ncwəmbə nyə e cú bwo. Nəcə nywáá jisə Cwámba míl micwámba myêsh mí ηgá gwóç yí, Cí í jwú nə micí myêsh yí. Bənôñ buud nyə á mə jôw wá, bwé wé bwé bá cú micí myəəng. Nəcə nyə a féesh buud nyə á jôw wá, básə nyə wəabúgúlág.»

15 Engəles mú nyingə ci nə mə ná: «Mishwú wo ámə dúg mbyóóng múdá mə kwambələ jiya mpédúgá míni, jisə ikúl, nə məñkúmbə mə búúd, nə il-won, nə məkál.

16 Məlaag wúm wo ámə dúg mání bənôñ biin bwé bá fəm mbyóóng múdá, bwé déég nyə isá byé byêsh, a lúg shush-wáás, bwé bá céég də nyə ifúndə ná ndéé jígal nyə kudad.

17 Bwé bá sá ntó nəcə Zembí nyə a wá bwo nji yéesh ηgwúd lúúd, nji ná bwé sáág sá nyə Zembí ηgá jii yí; ná bēsh bwé tówúg cún nə bwé yá biin icí byáñ, a bəlanəgí nə dí nə ndéé kə wós ja isá Zembí nyə á ci yí

í bá bwəma yí.

18 «Ná ndéé, mudá wo ámə dúg éne, nyə wé ηgwála ánúní í ηgá jwú nə micí myá shí ga myêsh yí.»

18

Babilon mə bwíl

1 Ja mə mə shîn dúg mbyóóng múdá ni yí, mə mú dúg ηgwól *éngəles ηgá shulə wú gwôw nə yáág-yáág ηkúl ijwúga. Milwaná myé mí mú kwan shí nyêsh nə ηgəñ.

2 A mú kím gwôw-gwôw ná: *Babilon mə bwíl, ηgwála í á də jwçç ni í mə bwíl. Í músə jiya məjamb.

Í músə, mimbii mí íbów-bôw í míshíshim myêsh kə ji cínəng, mimbii mí íbów-bôw í ínunú í ádadaná byêsh kə ji cínəng*.

3 Í músə ntó nəcə ikúl í cúgə *Oyúden yí byêsh í á nyíngula janğa déd nda bwé də nyíngula ínguləga dí ná†.

Micí myá shí mí á wusə mənyúul janğa dí nə nyə, buud bwé á də kusha kúm shí ndon wá, bwé á bíg nə yáág-yáág təəm yé áşş mísh.

4 Mə mú gwág dúl kál mə ci jon dí ná: Buud bām, wúgá ηgwála níid, bi bəg kú nyí *mísəm myéd,

17:14 19.16, 19; Mbá 10.17; Sôm 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15 17:15 17.1 17:16 17.2; 18.8; Ləv 21.9; Eze 23.29; Ozê 2.5 17:17 17.13 18:1 Iza 13; 47; Eze 27

18:2 14.8; 16.19; Iza 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Zhe 50.39-40; 51.8 * 18:2 Míl micílyá mí ayág mí ηgə ci ná «mimbii mí íbów-bôw í ínunú myêsh kə ji cínəng, mimbii mí íbów-bôw í ócúdí í ádadaná kə ji cínəng. 18:3 17.2; 18.11-19; Iza 23.8; Eze 27.22-23, 33 † 18:3 Ntó mə kə ná janğa dé í á mə gwílyə ikúl í cúgə Oyúden yí. 18:4 Iza 48.20; Zhe 51.45; 2Kr 6.17

ókwaag-jumə bwə jálá nə bii
nyə wá

bwə á bá námá bii bî.

⁵ Nəcə misəm myé mí má
bágəwo mákú məkú kə
wósos jon dí,

Zembî má kənd mísh ólíngî
bêsh wâ ngwála níid.

⁶ Ságá nyə nda nyə á ngə sá
bóól ná.

Sâ nyə á jugəshi muud nə ndí
ja ngwúd yí,

jugəshigá nyə nə gwo ija ibá.

Bálá nyə á ngulal buud nə ndí
ja ngwúd yí,

bí ngulal nyə nə gwo ija ibá.

⁷ Bímí nyə á də bəgəwa nə isâ
í gúmá byé nə təəm yé
ásó mísh yí,

təlágá nyə cwúnd dí bímí
dəəng,

bí jil nyə méntágəla dí bímí
dəəng.

Nəcə a ngə ci na lámúd nó: «Mə
njul caəngəd nda wúl
cí múdá,

mə cugé kúsə, mə abulé bwele
bə nə shwiy.»

⁸ Nda á ngə téduga ntó ná,
okwaag-jumə Zembî
nyə á bwey kwəməsa
nyə wá

bwə bá zə káda nyə jwəw
ngwúd. Í bá bə:

nə shwiy, nə məcey mə shwiy,
nə zha;

kuda ka bá cumbal jígal nyə.

Nəcə Zembî Cwáməba, muud
mə sámb nyə mílósú yé
jisə nkácid.

⁹ Micí myâ shí myêsh bənonj
bwə á wusə mənýúul jaŋga dí
nə təəm ásó mísh dí myá, mí

bá jii máyê, mí bí mábwə bəd
dí shú déd ja bwə bá dúg yíle
í ngə kə gwów ná a ngə jígə yí.

¹⁰ Bwə bá fúndə ná bwə
ashíshé kúl á jí cwúnd dí yí,
bwə də təw shwóg-shwóg ka
də ci ná:

Nkwéé, nkú məmə ngwála á
Babilon e!

Nkú ngwála ínkácid ga e!

Sémbyé mílósú wô í má shín
námə nji wəla ngwúdú!

¹¹ Buud bwə də kusha kúm
shí ndon wá ngə jii nyə nda
bwə də jii mbimbə ná, nəcə kú
ná nə muud mə kúsə zhwog
kúm búsə nə ndí yí.

¹² Zhwog kúm dəəng dúsə,
nə or, nə kwóógú bwə də lúlə
*mwaanê nə ndí yí, nə ijimá í
mákwóógú, nə kwóógú álal-
kus bwə dú jəw ná pərlə yí,
nə fwámé ləŞ, nə mikáándé
mí atítî nda məcií, nə káándé
nyəngá bwə dú jəw ná suwá
yí, nə myá otítî nda kəq, nə
məváál mə ílí mēsh mə anywa
məcud, nə isâ bwə də sá nə
mimbanj mi zhwóg yí, nə
byəəng bwə cáág nə jəjə ílí,
nə fwámé nkwánz, nə dúl váál
nkwánz námə yí, nə dúl váál
kwóógú álal-kus yí.

¹³ Kúm dəəng dúsə námə: nə
fuláwa məwúdə bwə jəw ná
sinamôn yé, nə mósól məwúdə
mə anywa fwə, nə olabínda, nə
mósól mákúl mə líí bwə də jəw
ná *mîr má, nə dúl váál áshub
ánywa məcud, nə məlwəg, nə
məwúdə, nə mĩngug, nə *blé,
nə iwoo í anánî, nə itəw, nə
ikabəlí, nə omətúwa íkabəlí í

18:5 Mət 18.20

18:6 Sôm 137.8; Zhe 50.29

18:7 Iza 47.8-9

18:8 17.16

18:9 Eze 26.16-17; 27.30-35

† 18:9 Tədəwa.

18:12 Eze 27.12-24

§ 18:12 lē:

Jisə dúl váál káándé ájəjaambəwô, nə lalúlə kus.

du julə yí, nə mikwám, nə icug
i búúd*.

¹⁴ Jɔjɔ ísâ lâm wô í á du cœl yí í
músə wo cé jɔɲ.

Nə tɔɔm ásɔ́ mísh, nə isâ í
áɲkəɲkəɲwâ, í mé wú
wo mábwád.

Byêsh íni, muud nyə abále ná
nyingə kwey byo.

¹⁵ Buud bwə á kusha kúm
dɔɔɲgú bíg nə dwo wá bwə
bá fúndə ná bwə ashíshé kúl
á jí cwúnd dí yí, bwə bá tɔw
shwóg-shwóg ka ɲgə jii nyə
nda bwə du jii mbimbə ná.

¹⁶ Bwə bá ɲgə ci ná:

Ŋkwée, ɲkú məma ɲgwála á
Babilɔn e!

Ŋgwála ni í á du bæ nə fwámé
lê!

Mikáándé myé mí á də bæ, míl
tí nda məcií, míl tí nda
kɔɔ.

Ŋgwála ni í á du bæ nə or nə
ijimá í mákwóógú,

nə məkwóógú má álal-kus bwə
du jɔw ná pêrlə yí!

¹⁷ Bímbí lú kúm dɔɔɲg dêsh
wə má jímb ɲji wəla
ɲgwúdú ga?

Nə omása bwə jwú nə ititíma
wá, nə buud bwə jáánd ítitíma
byɔɔɲg dí wá, nə odɔgulo-
shwɔɲgɔ́ bwə júlá ítitíma wá,
nə buud bêsh bwə ɲgə bæ nə
mənywa mɔ́ɲ wá, bêsh bwə á
du gwaa tɔw,

¹⁸ du dúg yíle májígə mə
ɲgwála, bwə ka du kîm ná:
«Wáyé ɲgwála í á bwele bæ nda
jɔ-jɔ ɲgwála ga yí?»

¹⁹ Bwə á ka du shwu mifum-
byá mílúúd, bwə ɲgə jii, bwə

ɲgə tədəwa, bwə ɲgə jii nda
bwə du jii mbimbə ná, bwə ɲgə
kîm oɲkwimbyé ó shwiy ná:

Ŋkwée, ɲkú məma ɲgwála á
Babilɔn ey!

Ŋgwála í á sá ná buud básə nə
ititíma máɲ wá

bêsh bwə bígúg nə kúm dé yí!
Wə ó má bándə lúg cwúnd ɲji
wəla ɲgwúdú ga?

²⁰ O yé búúd bí jɔɲ dí wá,
gwágúgá məshusug nə
ɲgwála ni cîmúlə!

Tɔɔ bí miɲkɛɲkɛ mi búúd,
nə *buud ɔ lwámá,
nə bí *buud ɔ
mícúndá, gwágúgá
námə məshusug.

Nəcé, ja Zembî mé sámb Ba-
bilɔn lésú yé tətəlí ni, a
mé kunda bî.

²¹ Nə ndéé, gúl ɲkácid
éɲgəles mú ɲkêny dúl məma
kwóógú†, a mú wáɲgula wusə
dwo mɔ́ɲ nə ɲkulú, nyə ná:

Ntúni wə sá mé bá wáɲgula
wusə Babilɔn yé, nə
ɲkulú,

məma ɲgwála ni í abúlé ná
nyingə bwele nyîn.

²² Nə məkál mé íbínzhá,
nə məkál mé óseye isusa
nə məkál mé ílúlwóɲ í abulya
məkəl,

nə məkál mə mícwôɲ íí,
ɲgwúd nə ɲgwúd í abúle ná
gwíg wódí.

Tɔɔ muud mə sá gúl séy
mábwə yé,

tɔɔ ncíndə ná bwə ɲgə kwaag
ifwán í abúlé ná námə
bə.

* 18:13 Du kusha ícug i búúd nda kúm.

18:15 Iza 47.15; Eze 27.36 18:16 17.4

18:18 Eze 27.28-34 18:20 12.12; Zhe 51.48 18:21 Zhe 51.63-64 † 18:21

Kwóógú dɔɔɲg í ɲjúl nda məkwóógú bwə á du kwaag ifwán cínɔɲg yág má. 18:22
Iza 16.10; 24.8; Eze 26.13

23 Í bá bæ, kú ná nə tɔɔ
 ɪŋgúŋgəŋ ná lám̄ba dúsa
 njidá,

kú ná gwáduga tɔɔ məshusug
 mâ ná ncwámá bá sás
 bwé ŋgə kúnɔw béya.

Í bá bæ ntó nəcə okusha ɔ kúm
 bwó wé bwé á bul bæ,
 wo á shiig ikúl í cúgé Oyúden
 yí byêsh

nə misóólúgú mí jamb wo á du
 sá myá.

24 Wo wé jí nə mpwene shwiɣ
 mə búúd ɔ mícúndá nə
 miŋkəŋkə mi búúd,

tɔɔ bóólúgá bēsh bwé á cígalɔw
 məcún shí nyêsh dí wá.

19

Miŋgwa mi gúmá jorud

1 Ja ísâ íni í mé shîn yí,
 mə mú gwág nda kúdə zhwog
 buud bwé ŋgə kím jorj dí, bwé
 ŋgə ci ná:

*Alelúya! Zembî wúsú wé má
 də cug búúd,
 milwané nə mpífá bísə Zembî
 wúsú ísâ byé,

2 nəcə á də cígal mílású tútəlí ná
 jəlá.

A mə sámb lésú mə məma
 mbyóóŋg múdá

í á ŋgə ntáma shí nə jaŋga yí,
 a mə kunda ósól ɔ məsáal bé,
 a mə yá nə mbyóóŋg múdá í á
 gwú bwo yí.

3 Bwé mú ci ja ábeé ná:

Alelúya! Yíle jé í ŋgə kə gwôw
 kanduga á kanduga.

4 Ocúmbá buud məwúm
 məbá nə ónɔ bənɔŋ mikuwó
 mí ísâ mínɔ bwé mú kúd
 məmpwoombá shí, yə Zembî
 muud njúl caaŋgád yé gúmá,
 bwé ŋgə ci ná: «Amén!
 *Alelúya!»

Zaŋ bá má Mwâ Ncwambe

5 Dúl kál í mú wú *caaŋgá
 mə Zembî ná:

Bi bēsh ósól ɔ məsáal ó Zembî
 wúsú,

bí ŋgə gwɔɔ nyə wá,
 ozhizhe ɔ búúd nə fwámé
 búúd, ságúságá nyə.

6 Mə músə gwág dúl kál nda
 kúdə zhwog buud bwé ŋgə
 kím, nda məjúwó mə mpwɛŋ
 mə ŋgə shwo, nda məma ŋkél
 mpú ŋgə saal; kál dɔɔŋg í á ŋgə
 ci ná:

Alelúya! Zembî Cwámba,
 Zembî á ŋkul nyêsh mə
 ŋwa ijwúga byé.

7 Sá gwágúgá məshusug, sá
 kɔɔs, sá yə nyə gúmá,
 nəcə zaŋ bâ mə Mwâ
 Ncwambe í zə síy,
 mudá á zə bá yé mə shîn
 kwəməsa.

8 Bwé mə yə nyə káándá í njúl
 fwámé lɛ*

í ŋgə fumə məfumə mə
 áŋkəŋkənwá.

Fwámé lɛ wɔɔŋg wé misóólúgú
 myá tútəlí miŋkəŋkə mi búúd
 mí á ŋgə sá myá.

9 Enɣales mú ci nə mə ná:
 «Ciləg ná: Buud bwé mə jówɔw
 ná bwé zəg də dína bâ mə

18:23 Iza 23.8; 47.12; Zhe 7.34 18:24 16.6; Iza 26.21; Zhe 51.49; Eze 24.7-8
 19:1 4.11 19:2 15.3; 16.6; 22.12; Mbá 32.43; Sóm 79.10 19:3 Yíle: 14.11; Iza
 34.10 19:4 4.4, 6; 5.7; Sóm 106.48 19:5 11.18; Sóm 22.25; 115.13; 134.1; 135.1

19:6 11.17; 14.2; Sóm 47.5-9; 96.7-10; Zak 14.9 19:7 21.2 19:8 6.11 * 19:8
 lɛ: Jisə dúl váál káándá ájujaambwô, nə lalúla kus. 19:9 14.12; Iza 25.6; Mat 22.2;
 Luk 14.15-16 Obábálé á íciyá: 21.5; 22.6

Mwâ Ncwambe wá, báá bwá má jala.» A mú nyinge ci ná: «Obúbálé ó íciyá ó Zembî wá òni.»

10 Ja á má ci nà mē ntáni yí, mē mú wusē nyúúl nyédí shí mēkuú mbúbudí ná má yē nyē gúmá. Nyē ntāg nē mē ná: «Mbô! Kú beeg sá ntáni! Mē jī muud gwoong wún ná shé ngē sēy séy ngwūd, binōŋ omínyōŋâ bwô bwá ngē bwiing lāŋ má Yésus wá. Yidagū yē Zembî gúmá! Obúbálé shé ngē bwiing shú má Yésus wá bwá ngē zhu sâ nyáméfwó nyē a ci yíid.»

Nda Krîst mē bá nyinge zē ná

11 Mē mú dūg jōŋ ná bagó, wo dūg kabulí áfufumê, muud njúl gwo gwôw; bwá dūgá jōw múúd wōŋg ná Abúgê nē Afwámê. Nyē wó má dē cigal mílāsú ótútəlí dī, dē námá lumbulí dóómb ótútəlí dī.

12 A jī nē mísh má ngē lwenya nda mingwiile, a mbíd ncúlyá mitúm mí ícī lúúd. Jíné dé dūsē cilyá váál múúd shús cūgé nē ŋkul lō yí, nji nyáméfwó.

13 Kúúd á jī nē ndí nyúúl dī yí jísē nē mēcií ná lwob. Jíné dé wó Ciyá má Zembî.

14 Misámbá mí dóómb mísó jōŋ dī myá mí á ngē bē nyē, bēsh bwá njúl íkabulí í áfufumê dī, bwá mbid mimbwéédí mí fwámé lē, a njúl ŋkí fumē, fúbán ná fwō-fwō.

15 Nyē á bē nē wál-wál kafwēe í ngē cúwo nyē mpu dī ná a zé cugal íkul í cūgé *Oyúden yí. A bá fála byo nē ŋkúd, a nyām bwo nda bwá dē nyām isá faduga dī ná, lwólō ná mpimbā má Zembî Ankul-nyēsh í má bul yáág.

16 A jī nē cilyá nyédí kúúd dī nē nyédí jwu dī ná:

Cí í jwú nē micī myēsh yí,
Cwám̄ba m̄l micwám̄ba
myēsh m̄l ngē gwōŋ yí.

17 Mē mú dūg ngwól *éngales tál jwówúd tútəlí. A mú kím gwów-gwów ci nē inunú byēsh yā gwów ná: Zágá! Sēngyagá bī zág mēma dīna má Zembî dī,

18 zē dē. Bī mē zē dē míshwun mí micī, nē míshwun mí ójwú-buud nē ozimbī wā gwów-gwów, nē míshwun mí íkabulí nē buud bwá ngē kyey nē byo wá, buud bēsh, tō ofulí tō mikwám, tō ozhizhe ɔ búúd tō fwámé búúd.

19 Mē mú dūg biin bēnōŋ micī myā shí nē misámbá mí dóómb myāŋ bwá má sēngya ná bwá zé lumbulí nē Muud njúl kabulí áfufumê dī yé bēnōŋ bē ózimbi.

20 Bwá mú ntāg bii biin, bii námá *múúd micúndá á ibāmb, nyē muud nyē á dē shīg buud nē mēma *mēshimbá nyē á dē sá mísh má biin dī yí. Buud nyē á dē shīg wá bwá wó bwá á dē magulē ná bwá wág bwo

19:10 6.9; 22.8-9 19:11 4.1; 19.2; Sôm 72.1-14; 98.9; Iza 11.4; Eze 1.1-3; Mis 7.56
19:12 1.14-15; 2.17 19:13 Iza 63.1-6 19:13 Yuá 1.1 19:14 6.2-8, 11 19:15
1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Zhe 25.30-31 19:16 17.14 19:17 Eze 39.4-5, 17-19
19:18 13.16 19:19 17.12-14; Sôm 2.2; Eze 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 19:20 13.1-2,
13, 15 *fidā*: 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iza 30.33

məyɪgyé mə biin, bwə də kúd vuguli jé mǝmpwoombú shí wá. Bwə mú wusə biin bá *muud micúndə á ibəmb cwoogú kuda dí mikuwó, kuda nə fidə í ngə bəmb.

²¹ Kafwɛɛ í á ngə cúwo muud kabalí áfufumə mpud yí, í mú gwú bósólúgá bēsh. Inunú byēsh í mú də míshwun myáŋ nə ndéé jilə.

20

Ijwúga tâŋ mimbú tóóshin

¹ Ja ísá íni í má shîn bə ntáni yí, mə mú dúg ngwól *éngəles ngə shulə wú gwōw a mbíd juwuga bí ncímə nə mǝma kwoolú íjkwánz.

² A mú maməsə bii njkəəndú éne, nywā a yág jísə Njwū məjamb yé wəəngá, nyə *Sátan, a mú wóolə nyə məŋkəda; a bá ji məŋkəda məəng dí mimbú tóóshin.

³ A mú wusə nyə bí ncímə dí nə ndéé a fad mpumbé, wá məyɪgyé ngunəd. Nyə á fad njkəəndú éne ntáni nə a jíg kú ná nyingə ngə shiig ikúl í cúgé *Oyúden yí, kə wóos ja mimbú tóóshin mí bá shîn yí. Ja mimbú myəəng mí bá shîn yí, í bá jii nə bwə bídúg nyə fúfwálá.

⁴ Mə mú dúg ícaəngá, buud bwə mú zə ji ícaəngá byəəngád. Zembí mú yə bwo njkul nə bwə ngóg nə sámb milású. Mə mú námə dúg *míshíshim mí búúd bwə á cígəw məcún wá. Bwə

á cígəw məcún nəcé bwə á wá cug ján ngələ bwaagulə lán mə Yésus dí, nə ngələ bwiing Milású mí Zembí wá; bəəng bwə áshigé kúd təə biin təə vuguli jé mǝmpwoombú shí wá, bwə áshigé wíya məyɪgyé njí mpwóómbúd njí mbwád wá. Buud bəəng bwə mú gwúm nə ndéé bənəŋ *Kříst bwə mú bə nə ijwúga tâŋ mimbú tóóshin.

⁵ Mílúgá mímbimbə mí áshigé fwo gwúm té mimbú tóóshin mí áshigé fwo shîn yí. Buud bwə á gwúm bənəŋ Yésus zə bə nə ijwúga tâŋ mimbú tóóshin wá, gwúmálə áshúshwóógú wəni.

⁶ Buud bwə gwúm gwúmálə áshúshwóógú wá bwə mə jəla, báá básə miŋkəŋkə mí búúd. Shwiy ábēé í ábélé ná kúnya nə bwo, bənəŋ Kříst bwə bá yida bə nə ijwúga tâŋ mimbú tóóshin.

⁷ Ja mimbú tóóshin mí bá shîn yí, bwə bá yíl Sátan mímbwugəd,

⁸ a mú bá cúwo tóón kə ngə shiig ikúl í cúgé Oyúden yí mákug mə shí mánə dí, ntó ji nə Gəg nə Magəg*; kə ngə shiig bwo nə ndéé bwə mú seəngya njí bulya nda shə nyísə mǝŋ yí, nə bwə sá dóómb.

⁹ Bwə á ka mpyáanz shí nyēsh, bwə lyə ngwéla Zembí mə céel yí, kúl bag dé dúsə yí, lyə wə nə kyesh. Nji, kuda í á wu jon dí zə cumbal jígal bwo.

20:1 10.1; 18.1 **bí ncímə:** 9.1 **20:2** 12.3, 9 **20:4** 6.9; 13.15; Dan 7.9, 22; Luk 22.30; 1Kr 6.2 **20:6** 1.6; 2.11 **20:8** 13.14; Zho 11.4; Eze 38.2, 10-12 * **20:8 Gəgnə Magəg:** Ntáni wə múúd micúndə Ezekyel nyə a jəw buud bwə ngə lúmbulí nə kúl mə Zembí wá yé. Wo ji nə njkul dúg gwo Eze 38 nə 39 dí. **20:9** 1lj 2; 2Oj 1.10, 12; Sôm 78.68; Eze 38.22; 39.6 **20:10** 19.20

21

10 Nə ndeé Njwû məjamb nyə á ηgə shüig bwo yé mú wusəw cwoogú kuda nə fidə dî, kál biin bá *muud micúndé á ibəmb búsá yí. Kuda í bá tál bwo cwúnd dí kandugə á kandugə.

Sémbyé milású aməzhúgúlá

11 Mə músə ka dóg məma *caanğə áfufumə, muud njúl cínəηg. Shí nə gwów í mú wəenzh wú múúd wəəηg míshúd, í jímb kú ná nyiηgə bə.

12 Mə mú dóg búúd bwá á yə wá, təə ozhizhe ə búúd, təə fwámé búúd, bwá tál otátəlí mpwóombú caanğəd. Okálaad bwá músə bényəw. Mpúsə búni, bwá mú nyiηgə bēny ηgwólúgá íshús, nyāη njúl kálaad á cug. Zembî mú ηgə sámb buud bwá á yə wá milású, ηgə bə misóólúgú myāη.

13 Bəəηg búúd bwá á yə mán wá, mán mə mú nyiηg bwo, shwiy nə baη mίνjím í mú námə nyiηg bán. Zembî mú ηgə sámb muud yēsh milású, ηgə bə misóólúgú myé.

14 Bwá mú wusə shwiy nə baη mίνjím bí kudad: shwiy ábēē wə wusəwúlə bí kuda dî.

15 Muud yēsh jíné í á bə kú nyín kálaad á cug dí yé nyə á wusəw bí kudad.

Gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan

1 Nə ndeé, mə á ka dóg gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan. Gwów áshúshwóógú nə shí ashúshwóógú í á shí jímb, təə mán, mə kú ná nyiηgə bə.

2 Mə mú dóg Yurúsəlem ágúgwáan, ηkəηkə ηgwəla ηgə shulə wú gwów wə Zembî. Í á bə í má shín cwə nyúul nda mudá mə kwisha ná a kə béya yé.

3 Mə mú gwág dúl kál í ηgə wú *caanğə mə Zembî dí, í ηgə ci nə ηkulú ná: «Zembî bánəη buud banda dáη wəga. Zembî mə zə ji búúd dí, buud bwá músə bə búúd bé, nye ntāg Zembî wāη.

4 A bá cind bwo məzhwíle mēsh, bwá ábúlé ná bwele də yə, bwá kú ná bwele də sá məshwiy, kú ná bwele jug nə məcey. Isá í acwúlú í á mə cə.»

5 Muud nyə á bə a njúl caanğəd yé mú ci ná: «Wo mə dóg hí? Mə ηgə sá isá byēsh ogúgwáan.» Nyə námə ná: «Ciləg isá íni, nəcə iciyá byām bíse í abúgúlág, bíse obúbálé.»

6 A mú námə ci nə mə ná: «Í mə bə! Mə ji Alúfa, mə Oméga*. Mə ji Mətéédulé, mə Məshíné. Muud ηgə gwág shwáásúlə miná yé, mə e yə

20:11 5.7; 6.14; 21.1; Sòm 114.3, 7; Mat 24.35; 2Pr 3.10 20:12 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 20:12 MmN 32.32 20:14 20.10; 1Kr 15.26 *shwiy ábēē*: 2.11 20:15 3.5 21:1 21.5; Iza 65.17; 2Pr 3.13 21:2 3.12; 19.7; 21.9-22.5; 22.17; Iza 52.1; Mat 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 21:3 7.15; Ləv 26.12; Eze 37.26-28; Zak 2.9; 2Kr 6.16 21:4 7.17; Iza 26.19; 35.10 21:5 5.7; 21.1; Iza 43.19; 2Kr 5.17 *obúbálé*: 19.9 21:6 1.8; 7.17; 22.1; Iza 55.1; Zak 14.8; Yuá 7.37 * 21:6 Ikaηgá íbá íni bísa, nə kaηgá áshúshwóógú nə aməzhúgúlá yə kál lú gurēk. 21:7 2Sa 7.14; Eze 11.20

nyə məjúwó má ncwun̄ á cug, a ŋgul mwo ashwâ.

7 Muud yêsh mə bá ntə yé, dé kəw mə bá yə nyə wáni, mə ka námá bá bə Zembî yé, nyə bə mwân waamâ.

8 Buud bwá júlá mányúul fúndə cúwélí wá bāŋ íí, nə buud bwá á má yəw búgúlálə Yésus wá, nə bəŋŋ bwá á má sá icug ŋkí dana mísh má Zembî dí wá, nə ogwúl ɔ búúd íí, nə buud ɔ jaŋga, nə buud ɔ ncidə, nə buud bwá ŋgé yə ozembî wá yadúg gúmá wá, nə minjínjǝǝ, búni bēsh bwá bá shúgula ŋjɪ bí kuda nə fidə dí, shwiy ábēé wáni.»

Yurúsalem ágúgwáan

9 Nə ndeé, wáéŋgəles zəŋgbá bwá á bə bwá mbíd ikwəw zəŋgbá lwándúlá nə okwaag-jumə zəŋgbá wá məzhúgúlá wá, ŋgwól á cínəŋgú mú zə lás nə mə ná: «Záá, mə zág lwágulə wo mudá má zə béya yé, mudá mə Mwá Ncwəmbə.»

10 A mú kə nə *jím jām wúl məma mbún̄ dí gwəw. A mú lwágulə mə Yurúsalem, ŋkəŋkəŋ ŋgwəla ŋgé shulə wú gwəw wə Zembî.

11 Í á bə nə milwané mí Zembî, í ɔ də lwənya nda jǝǝ kwóógú bwá də jəw nə zhāspə yí, zhāspə wəŋŋ ŋjúl wo təl ká wo ŋgé dág ká, námá nda yēn kristāl.

12 Yurúsalem wəŋŋ nyə á bə nə məma gwaa-gwaa

mányun̄g mə má lyɛ íkóómb byēsh ná kesh, mənyun̄g məəŋgə nə mimpumbé wúm nə mímbá, nə wəéŋgəles wúm nə óbá bwá ŋjúl isándálé. Míni má á bə námá micilyá cínəŋg mimpumbéd, míni má íbēnd wúm nə íbá yá bwán ɔ *Izəɾəyél.

13 Mimpumbé wúm nə mímbá myəŋŋ mí á bə, kóómb jwəw í də cúwo yí mimpumbé mílól, *mánəwúm má jwəw† mimpumbé mílól, *mákóól má jwəw‡ mimpumbé mílól, kóómb í də jímə yí mimpumbé mílól.

14 Bwá á fwə mənyun̄g mə ŋgwəla wəŋŋú nə məvāál má mákwóógú wúm nə məbá, bwá mú cilə *búúd ɔ lwámá ɔ Mwá Ncwəmbə míni máŋ məkwóógú məəŋgúd, búúd ɔ lwámá bwá á bə wúm nə óbá wá.

15 Əŋgəles nyə á ŋgə lésha nə mə yé nyə á bə nə máda nə a zə yigula ŋgwəla nə mimpumbé, nə mənyun̄g; máda wəŋŋ nyə á bə síyá nə or.

16 Ŋgwəla í á bə íkóómb byēsh ná jəlá, məgwaa nə məbwugúlu mēsh cé ŋgwúd. Əŋgəles mú ŋgə yigula ŋgwəla nə máda; a mú kwey ná nə məgwaa, nə məbwugúlu, nə cé kələ gwəw, byēsh í á bə cé ŋgwúd, *osətâđ otóóshin wúm nə óbá.

17 A mú námá yigula

21:8 2.11; 19.20; 21.27 21:9 Iza 54.1-17 21:9 15.1 21:10 17.3; Eze 40.2; Mat 4.8 21:11 21.18, 23; Iza 60.1-3, 19; Eze 43.2 21:12 7.5-8; Mət 35.22-26; MmN 28.21; Eze 48.30-35 † 21:13 *məncwúm má jwəw*: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dí. ‡ 21:13 *mákóól má jwəw*: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ íciyá dí. 21:14 Heb 11.10; Ifz 2.20 21:15 11.1; Eze 40.3 21:16 Eze 48.16-17 § 21:16 *sətâd*: jisə kúná-kúnə omáda mitəd mimbá.

mányuṅ mə ṅwála, a kwey ná mäsə kälə gwôw okudé* täd nə məwûm mánô nə ónô, ṅgälə yigula nda búúđ bwə də yigula ísá ná.

18 Bwə á mɛ manyuṅ mɔɔṅgú nə məkwóógú bwə də jôw ná zhâspə má, bwə lwô ṅwála nə fwámé or áfafaanə, a dúgə ṅkənəwa nda fwámé yèn.

19 Bwə á ṅgə wá məkwóógú məváál mēsh mífwɔyá myā nyuṅ ṅwála dí ná í bəg ṅkí nywa dúg. Bwə á sá ná, fwɔyá áshúshwóógú dí, bwə wá kwóógú bwə də jôw ná zhâspə yí; ábɛɛ dí, bwə wá dɔɔṅg bwə də jôw ná safír yí; aléel dí, bwə wá dɔɔṅg bwə də jôw ná kalusedwân yí; ányina dí, bwə wá emerôd.

20 Bwə á wá dɔɔṅg bwə jôw ná sardwân yí átána dí, konalín ásaməna dí, krizolít ázanɓád, beríl ámwomb dí, topâz áyibuúd, krizopərâs áwúmúd, yasêt áwûm nə ṅgwúđəd, ametistə mú kə shúgula áwûm nə bɛɛ dí.

21 Minjuwug myā mimpumbé wûm nə mímbá mí á bə síyá nə kwóógú álal-kus bwə də jôw ná pêrlə yí, nda mpumbé, nda pêrlə. Bwə á kwaag njwón ṅání á ṅwála nə fwámé or, or wɔɔṅg njúl, wo tál ká wo ṅgə dúg ká, nda yèn.

22 Mə a shígé dúg tɔɔ *Mpáánzə Zembí ṅwála

wɔɔṅg wêsh dí. Zembí Cwamba á ṅkul nyêsh bá *Kříst wə búšə tâṅ Mpáánzə á ṅwála wɔɔṅg.

23 ṅwála wɔɔṅg í áṅgê nə ji jwôw, kú ji ṅkwoond; mílwánə mí Zembí wə mí ṅgə kwan wə, Mwâ Ncwəmbɛ jisə mɔɔs í ṅgə kwan ṅwála wɔɔṅg yí.

24 Íkúl ishús í bá də cugə nyádí mánkɛnyad, micí myā shí mí bá zə də tɔɔm wánɔ cínɔṅg.

25 Mimpumbé myé mí ábúlé bwele də feed, nəcé ibulú í ábúlé ná də bə ṅwála wɔɔṅgúd.

26 Bwə bá zə də ntí tɔɔm nə mílwánə myā íkúl ishús cínɔṅg.

27 Sâ jí ṅkí dana mísh má Zembí dí yí í ábúlé bwele kə cínɔṅg, tɛem bə múúđ nyə a mə wusə nyúúl ísá í áđədaná dí nə íjôp dí yé. Buud bwə bá kə cínɔṅgú nji bɔɔṅg mínə mán ṅgə cilyá kálaad á cug mə Mwâ Ncwəmbɛ dí wá.

22

1 Ná ndeé, *éngəles éne mú lwó mə ṅgwɔp məjúwó mə cug, í njúl nə ṅkúl-ṅkúl nda yèn kristál; ṅgwɔp wɔɔṅg í ṅgə zhu *caṅgə mə Zembí bá Mwâ Ncwəmbɛ dí,

2 í ṅgə wô tâm ṅwála, lí cug í tál mánciindye mə ṅgwɔp məbá mēsh dí. Lí jɔɔṅgú í də bə nə mpumə ṅkwoond yêsh á mbû, buud də mwáág mpúmə cínɔṅgú ija wûm nə

* 21:17 *kudé*: Jisə kúnə-kúnə kúl máda. 21:18 21.11; Iza 54.11-12; Eze 28.13

21:22 11.17 21:23 22.5; Iza 60.1-2, 19-20; 24.23 21:24 Sôm 68.30; Iza 60.3

21:25 Iza 60.11 21:27 21.8; 22.15; Iza 35.8; 52.1; Eze 44.9; 1Kr 6.9-10; 2Pr 3.13

kálaad á cug: 3.5 22:1 21.6; Eze 47.1-12 22:2 21.21 *L#*: 2.7

ibá ñkúmba mbû. Ikáá byé i ðu lwag ikúl í cúgé *Oyúden yí.

³ Sá í ábúlé ná nyiṅgə bwəma nə məlweemyâ ṅgwála wəṅṅúđ. Caṅgə mə Zembî bá Mwâ Ncwəmbə í bá bə wu. Ósól ó məsáal ó Zembî bwə bá sá Zembî ísəy.

⁴ Bwə bá dúg mpwóómbú nyé, bwə bə námá nə jíná dé cilyá mámpwoombúđ.

⁵ Bulú í ábúle ná ðu yínd wu. Buud bwə ábúle ná ðu jii máñkenya wu, kú námá jii málámba, nəcé Zembî Cwámba mə bá ðu kwan bwə. Bwə bá bə nə ijwúga kandugə á kandugə.

Yésus wál bá nyiṅgə zə

⁶ Eṅgəles mú ci nə mə ná: «Iciyá íga bísə í abúgúlág, bísə obúbále. Cwámba, Zembî má jwú nə *mishíshim mi *búúđ ó mícúndá yé, nyə á nti mə ná, mə *éṅgəles yé mə zəg lwágulə ósól ó məsáal bé sâ í wál bá zə s̄y yí.»

⁷ Yésus mə ci ná: «Dugí, mə wál bá nyiṅgə zə. Muud mə báágúlú iciyá kálad éga ṅgə cúndə yé, nywáá mə jəla.»

⁸ Mə Yuánes wə mə á gwág isâ ini, mə wə mə a dúg byo. Ja mə á gwág mə dúg byo yí, mə á wusə nyúul mbúbudí éṅgəles nyə á ṅgə lwó mə byo yé dí shí məkuú, ná mə yə nyə gúmá.

⁹ Nyə ntâg nə mə ná: «Mbô! Kú bεεg sá ntúni! Mə jii muud gwoṅṅ wún ná shé

ṅgə s̄y s̄y ṅgwúđ, nə mə nə bínəṅ omínyəṅə bwô búúđ ó mícúndá, nə buud bwə ṅgə baagulə iciyá í kálad éga wá. Yidagú yə Zembî gúmá!»

¹⁰ A mú nyiṅgə ci nə mə ná: «Wo kú shweel íciyá kálad éga ṅgə cúndə yí, nəcé isâ byəṅṅ í wál zə s̄y.

¹¹ Muud mə ðu sá ólíṅṅí yé, nyiṅgəg ṅgə sá olíṅṅí; nyəṅṅ mūsə nə nyéé mish mə Zembî dí yé, nyiṅgəg bə nə nyéé. Muud ṅgə sá otútəlí yé, nyiṅgəg sá otútəlí, nyəṅṅ jii ṅkəṅkə múúđ yé sá ná a nyiṅgəg bə ṅkəṅkə múúđ.»

¹² Yésus mú ci ná: «Dugí, mə wál bá nyiṅgə zə. Mə zag ntâg nə myána, mə bá zə ṅgə jəna nə buud ṅgə bε sósólúgú mə múúđ yēsh.

¹³ Mə jii Alúfa, mə Oméga. Mə jii ashúshwóógú, mə áməzhúgúlâ. Mə jii Matéédúlé, mə Məshíné.

¹⁴ Buud bwə ṅgə gusa íjúd byáṅ wá bwə mə jəla, nəcé bwə bá bə nə zhií mə kúmá líí cug dí, bwə bə námá nə zhií mə nyíi mímpumbé mí ṅgwálad.

¹⁵ ṅgwála dí tóón nyə mə bá bə, nə buud bwə á lweegushi ícug nda ompyâ wá, nə buud ó ncidə, nə buud ó jaṅga, nə ogwúl ó búúđ, nə buud bwə ṅgə yə ozembî wá yadúg gúmá wá, nə muud yēsh mə céél íjǒǒ á ṅgə námá bwiṅṅ byo yé.

¹⁶ Mə Yésus mə a nti éṅgəles

22:3 7.15; Zhe 3.17 22:4 14.1; Sôm 17.15; Mat 5.8 22:5 1.6; 21.23; Dan 7.18, 27
 22:6 1.1; 10.7; 19.9; Mis 11.27-28; 13.1 22:7 3.11; 22.12, 20 22:8 1.9; 19.10
 22:10 Dan 12.4 22:11 Iza 56.1; Eze 3.27; Dan 12.10 22:12 2.23; 6.10; 15.3;
 16.5-6; 19.2, 11; 20.12-13; 22.7; Sôm 28.4; Mik 24.12; Zhe 17.10; Mat 16.27 22:13
 1.8 22:14 7.14; Sôm 118.19-20 líí: 22.2 22:15 21.27; Ifz 5.5 22:16 1.1; 5.5
 acén-céni mə ðu faan kúndá mán yé: 2.28; Ilḡ 24.17

waamá ná a zég bwaagulə
médɔ dí ná isâ íni bísə obúbálé.
Mə ji mbyágá á mpwoŋ buud
mə *Dávid, mə ji acén-cení má
də faan kúndá mán yé.»

¹⁷ Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim bá ngwɔɔl
mə Mwâ Ncwəmbɛ bwə ngə ci
ná: «Zaág!» Muud yêsh ngə
gwág yé cíg nə: «Zaág!» Muud
ngə gwág shwáásúlə minú yé
zég. Muud mə jí məjúwó má
cug yé, lógúg mwo ashwâ!

¹⁸ Bí buud ngə gwág iciyá
kálaad éga ngə cúndə wá, mə
Yuánes, mə ngə bwaagulə bí
ná, muud mə kwádúlá gúl
ciyá wa yé, Zembí bá námó

kwádulə nyə okwaag-jumə
kálaad éga ngə lwó wá.

¹⁹ Muud mə ká námó béég
gúl sá wa iciyá kálaad éga ngə
cúndə dí yé, Zembí bá béég
múúd wɔɔngú dé kəw lə isâ
kálaad éga ngə lwó yí, ntó ji ná
a nda yə nyə ŋkul má dá íbumá
í líí á cug, nda yə nyə ŋkul mə
nyíi nkɛ̀nkɛ̀ ngwəlád.

²⁰ Muud ngə bwaagulə ná
isâ byɔɔng bísə obúbálé yé ngə
ci ná: «Haaw, mə wál bá nyiŋgə
zə.» Amen! Yé Cwám̄ba Yésus,
zaág!

²¹ Cwám̄ba Yésus ká sá bí
bêsh mpaam.